ης· ἔνθεν καὶ ὁ

ον καὶ Ἡσίοδον φησὶ

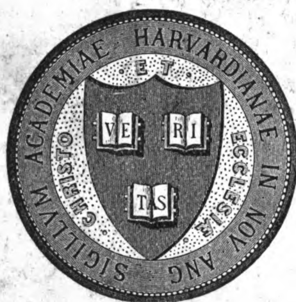
αν Ὅμηρός θ᾽ Ἡσίοδ

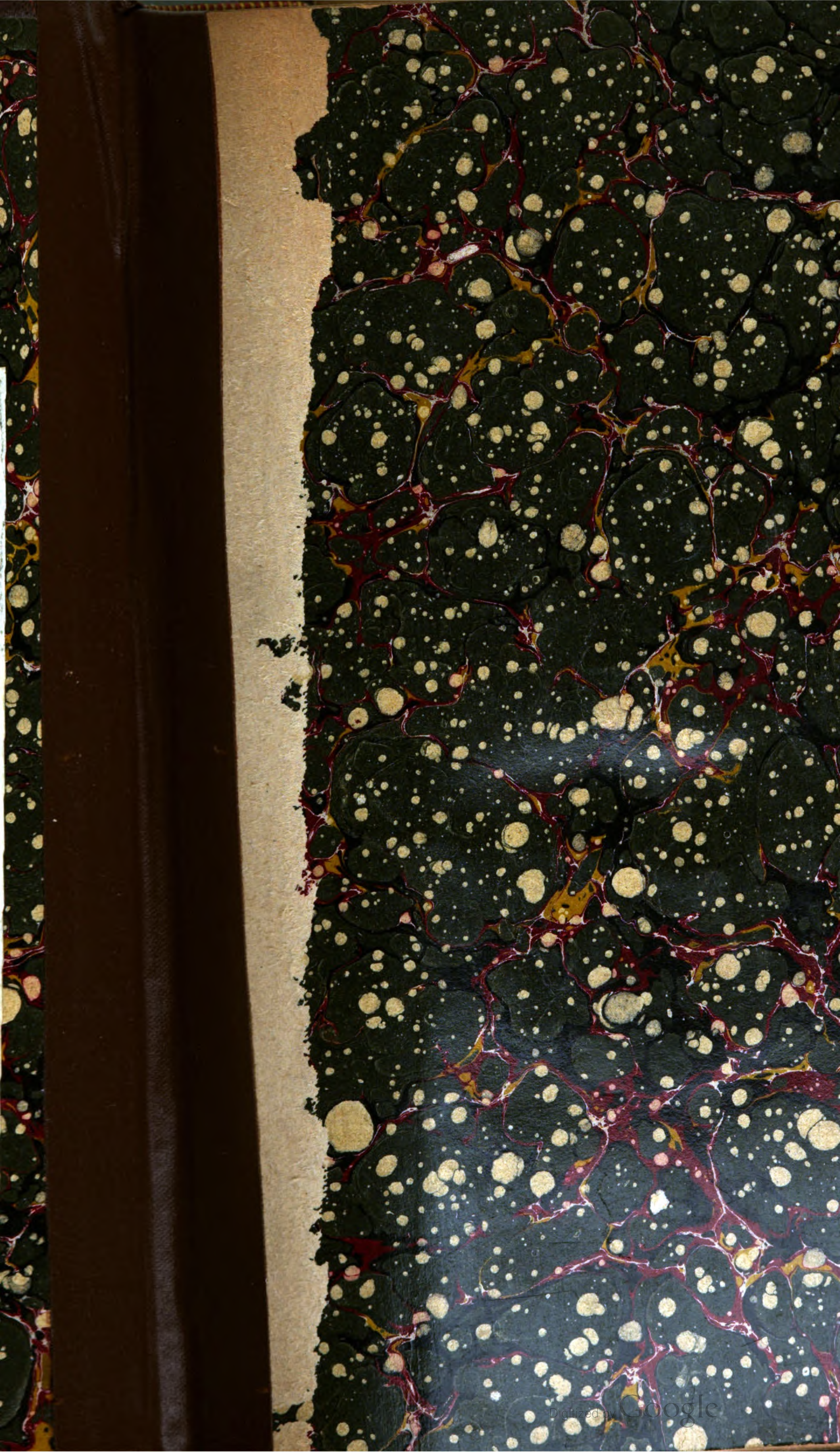
σιν ὀνείδεα καὶ ψόγ

καὶ ἀλλήλους

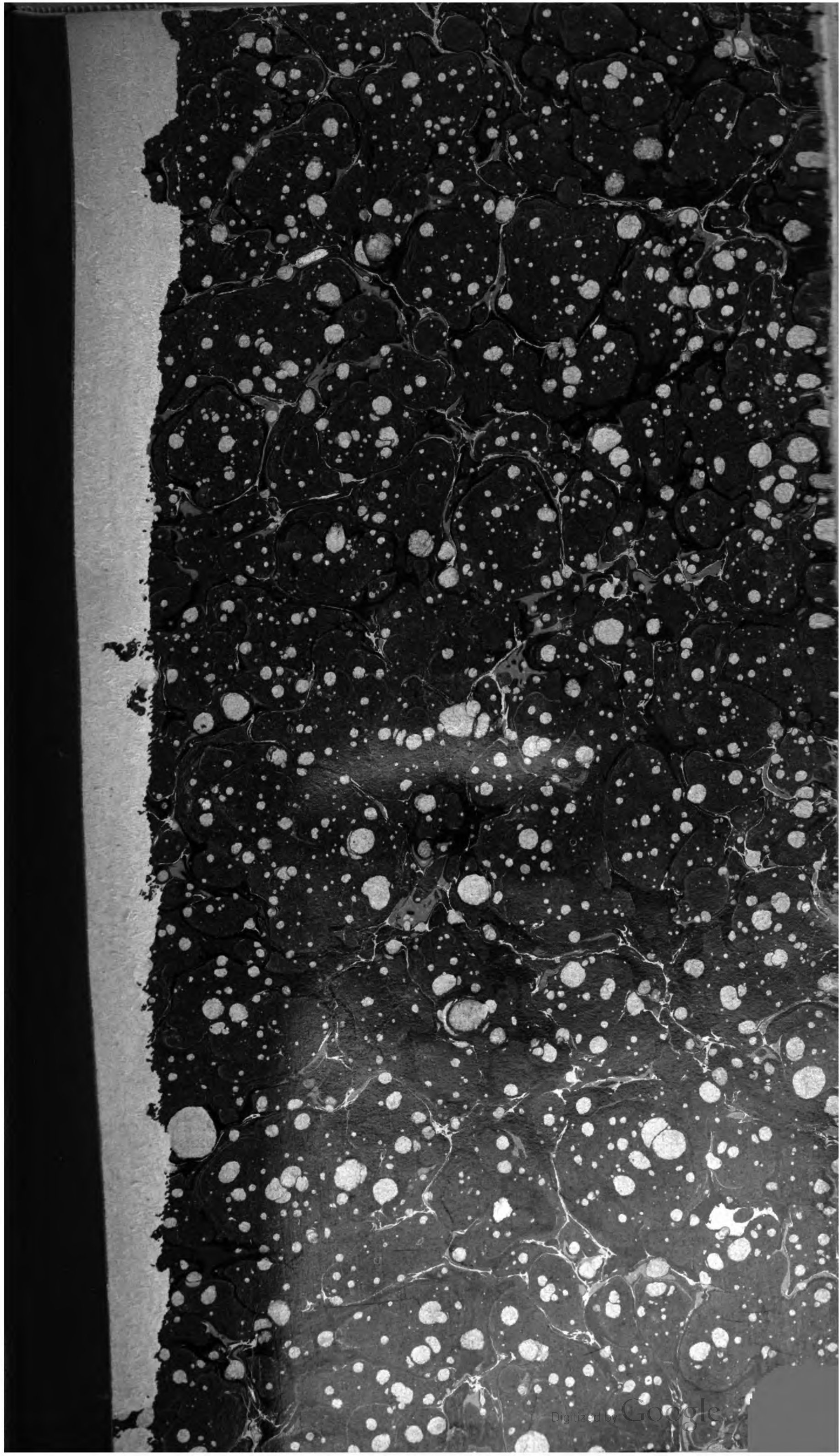
παραστήσαντες

ρῶν δογματ

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

SEXTUS EMPIRICUS

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GE. REIMERI

A. 1842.

PRAEFATIO EDITORIS.

Sextum Empiricum qui novissime edidit, Ioannes Albertus Fabricius codicibus manuscriptis usus est Saviliano Vratislaviensi Cizensi. Saviliani Oxoniensis ille ab aliis lectiones acceperat, ego ab illo transscripsi: ceteros ut et ipse versarem facultatem dedit mira Friderici Wilkeni et Theophili Kiesslingii benignitas. novum affero, cuius mihi copiam humanissime fecerunt Kaufmannus Lehrsius et Carolus Ludovicus Struvius, Regimontanum, 16 *b* 12. is membranaceus est, foliis 272, versibus vicenis septenis, litteris minutis ac nitidis, rubricatis hinc inde initialibus et ad marginem lemmatis. insunt libri *ἀντιρρητικοὶ* et, quem Cizensis quoque addit, Doricus *περὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ* libellus. Vratislaviensis autem sive Rehdigeranus foliis chartaceis 248, versibus tricenis, parum accurate scriptus, et Institutiones habet Pyrrhonianas, subiuncto quod a Fabricio in praefatione extrema positum est epigrammate (*ὢ Πύρρων — σοφίης κατέγνως*), et *ἀντιρρητικῶν* partem maiorem: desinit enim in libri, ut vulgo numerant, octavi § 349. Cizensis denique folia habet 438, eaque chartacea. *ἐμμανουηλος ὀμβαιβενὶς ὁ ἐκ μονεμβασίας καὶ ταύτην τὴν βίβλον ἐξέγραψε μισθῷ ἔτους αφνς΄.*

ΠΥΡΡΩΝΕΙΩΝ ΥΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

Τοῖς ζητοῦσί τι πρᾶγμα ἢ εὕρεσιν ἐπακολουθεῖν εἰκὸς ἢ
ἄρνησιν εὑρέσεως καὶ ἀκαταληψίας ὁμολογίαν ἢ ἐπιμονὴν
ζητήσεως. διόπερ ἴσως καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ φιλοσοφίαν ζη- 2
τουμένων οἱ μὲν εὑρηκέναι τὸ ἀληθὲς ἔφασαν, οἱ δ' ἀπεφή-
ναντο μὴ δυνατὸν εἶναι τοῦτο καταληφθῆναι, οἱ δὲ ἔτι
ζητοῦσιν. καὶ εὑρηκέναι μὲν δοκοῦσιν οἱ ἰδίως καλούμενοι 3
δογματικοί, οἷον οἱ περὶ Ἀριστοτέλην καὶ Ἐπίκουρον καὶ
τοὺς στωικοὺς καὶ ἄλλοι τινές, ὡς δὲ περὶ ἀκαταλήπτων
ἀπεφήναντο οἱ περὶ Κλειτόμαχον καὶ Καρνεάδην καὶ ἄλ-
λοι Ἀκαδημαϊκοί, ζητοῦσι δὲ οἱ σκεπτικοί. ὅθεν εὐλόγως 4
δοκοῦσιν αἱ ἀνωτάτω φιλοσοφίαι τρεῖς εἶναι, δογματικὴ
Ἀκαδημαϊκὴ σκεπτική. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἑτέροις
ἁρμόσει λέγειν, περὶ δὲ τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς ὑποτυπω-
τικῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡμεῖς ἐροῦμεν, ἐκεῖνο προειπόντες
ὅτι περὶ οὐδενὸς τῶν λεχθησομένων διαβεβαιούμεθα ὡς
οὕτως ἔχοντος πάντως καθάπερ λέγομεν, ἀλλὰ κατὰ τὸ νῦν
φαινόμενον ἡμῖν ἱστορικῶς ἀπαγγέλλομεν περὶ ἑκάστου.

Τῆς σκεπτικῆς οὖν φιλοσοφίας ὁ μὲν λέγεται καθόλου 5
λόγος ὁ δὲ εἰδικός, καὶ καθόλου μὲν ἐν ᾧ τὸν χαρακτῆρα
τῆς σκέψεως ἐκτιθέμεθα, λέγοντες τίς ἔννοια αὐτῆς καὶ
τίνες ἀρχαὶ καὶ τίνες λόγοι τί τε κριτήριον καὶ τί τέλος,
καὶ τίνες οἱ τρόποι τῆς ἐποχῆς, καὶ πῶς παραλαμβάνομεν
τὰς σκεπτικὰς ἀποφάσεις, καὶ τὴν διάκρισιν τῆς σκέψεως
ἀπὸ τῶν παρακειμένων αὐτῇ φιλοσοφιῶν, εἰδικὸς δὲ ἐν ᾧ 6
πρὸς ἕκαστον μέρος τῆς καλουμένης φιλοσοφίας ἀντιλέγο-

Versu 1. τι] τί τὸ S. 12. ἕτερος S. 14. προσειπόντες VX.

μεν. περὶ τοῦ καθόλου δὴ πρῶτον διαλάβωμεν λόγοι
ἀρξάμενοι τῆς ὑφηγήσεως ἀπὸ τῶν τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆ
ὀνομάτων.

7 Ἡ σκεπτικὴ τοίνυν ἀγωγὴ καλεῖται μὲν καὶ ζητητικ
ἀπὸ ἐνεργείας τῆς κατὰ τὸ ζητεῖν καὶ σκέπτεσθαι, κα
ἐφεκτικὴ ἀπὸ τοῦ μετὰ τὴν ζήτησιν περὶ τὸν σκεπτόμενο
γινομένου πάθους, καὶ ἀπορητικὴ ἤτοι ἀπὸ τοῦ περὶ παν
τὸς ἀπορεῖν καὶ ζητεῖν, ὥς ἔνιοί φασιν, ''' ἢ ἀπὸ τοῦ ἀμηχα
νεῖν πρὸς συγκατάθεσιν ἢ ἄρνησιν, καὶ Πυρρώνειος ἀπ
τοῦ φαίνεσθαι ἡμῖν τὸν Πύρρωνα σωματικώτερον καὶ ἐπι
φανέστερον τῶν πρὸ αὐτοῦ προσεληλυθέναι τῇ σκέψει.

8 Ἔστι δὲ ἡ σκεπτικὴ δύναμις ἀντιθετικὴ φαινομένω
τε καὶ νοουμένων καθ' οἱονδήποτε τρόπον, ἀφ' ἧς ἐρχό
μεθα διὰ τὴν ἐν τοῖς ἀντικειμένοις πράγμασι καὶ λόγο
ἰσοσθένειαν τὸ μὲν πρῶτον εἰς ἐποχὴν τὸ δὲ μετὰ τοῦτ
9 εἰς ἀταραξίαν. δύναμιν μὲν οὖν αὐτὴν καλοῦμεν οὐ κατ
τὸ περίεργον ἀλλ' ἁπλῶς κατὰ τὸ δύνασθαι· φαινόμεν
δὲ λαμβάνομεν νῦν τὰ αἰσθητά, διόπερ ἀντιδιαστέλλομε
αὐτοῖς τὰ νοητά. τὸ δὲ "καθ' οἱονδήποτε τρόπον" δύνα
ται προσαρμόζεσθαι καὶ τῇ δυνάμει, ἵνα ἁπλῶς τὸ τῆ
δυνάμεως ὄνομα, ὡς εἰρήκαμεν, παραλαμβάνωμεν, καὶ τ
"ἀντιθετικὴ φαινομένων τε καὶ νοουμένων"· ἐπεὶ γὰρ ποι
κίλως ἀντιτίθεμεν ταῦτα, ἢ φαινόμενα φαινομένοις
νοούμενα νοουμένοις ἢ ἐναλλὰξ ἀντιτιθέντες, ἵνα πᾶσα
αἱ ἀντιθέσεις ἐμπεριέχωνται, λέγομεν "καθ' οἱονδήποτ
τρόπον." ἢ καθ' οἱονδήποτε τρόπον φαινομένων τε κα
νοουμένων, ἵνα μὴ ζητῶμεν πῶς φαίνεται τὰ φαινόμεν
ἢ πῶς νοεῖται τὰ νοούμενα, ἀλλ' ἁπλῶς ταῦτα λαμβάνω
10 μεν. ἀντικειμένους δὲ λόγους παραλαμβάνομεν οὐχὶ πάν
τως ἀπόφασιν καὶ κατάφασιν, ἀλλ' ἁπλῶς ἀντὶ τοῦ μαχομέ
νους. ἰσοσθένειαν δὲ λέγομεν τὴν κατὰ πίστιν καὶ ἀπιστία
ἰσότητα, ὡς μηδένα μηδενὸς '''προκεῖσθαι τῶν μαχομένω

6. σκεπτομένον V, factum e σκεπτομένων. 10. πύρωνα VX. 13. τρόπων V. 15 et 31. ἰσοσθενίαν V. 21. τῶν SVX. 25. ἐμπεριέχονται V. 26. τε om V. 30. ἀπόφασις καὶ κατάφασις VS. / - μαχομένου S.

λόγων ὡς πιστότερον. ἐποχὴ δέ ἐστι στάσις διανοίας δι' ἣν οὔτε αἴρομέν τι οὔτε τίθεμεν. ἀταραξία δέ ἐστι ψυχῆς ἀοχλησία καὶ γαληνότης. πῶς δὲ τῇ ἐποχῇ συνεισέρχεται ἡ ἀταραξία, ἐν τοῖς περὶ τέλους ὑπομνήσομεν.

11 Καὶ ὁ Πυρρώνειος δὲ φιλόσοφος δυνάμει τῇ τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς ἐννοίᾳ συναποδέδοται· ἔστι γὰρ ὁ μετέχων ταύτης τῆς δυνάμεως.

12 Ἀρχὴν δὲ τῆς σκεπτικῆς αἰτιώδη μέν φαμεν εἶναι τὴν ἐλπίδα τοῦ ἀταρακτήσειν· οἱ γὰρ μεγαλοφυεῖς τῶν ἀνθρώπων ταρασσόμενοι διὰ τὴν ἐν τοῖς πράγμασιν ἀνωμαλίαν, καὶ ἀποροῦντες τίσιν αὐτῶν χρὴ μᾶλλον συγκατατίθεσθαι, ἦλθον ἐπὶ τὸ ζητεῖν τί τε ἀληθές ἐστιν ἐν τοῖς πράγμασι καὶ τί ψεῦδος, ὡς ἐκ τῆς ἐπικρίσεως τούτων ἀταρακτήσοντες. συστάσεως δὲ τῆς σκεπτικῆς ἐστὶν ἀρχὴ μάλιστα τὸ παντὶ λόγῳ λόγον ἴσον ἀντικεῖσθαι· ἀπὸ γὰρ τούτου καταλήγειν δοκοῦμεν εἰς τὸ μὴ δογματίζειν.

13 Λέγομεν δὲ μὴ δογματίζειν τὸν σκεπτικὸν οὐ κατ' ἐκεῖνο τὸ σημαινόμενον τοῦ δόγματος καθ' ὃ καὶ δόγμα εἶναί φασί τινες κοινότερον τὸ εὐδοκεῖν τινὶ πράγματι (τοῖς γὰρ κατὰ φαντασίαν κατηναγκασμένοις πάθεσι συγκατατίθεται ὁ σκεπτικός, οἷον οὐκ ἂν εἴποι θερμαινόμενος ἢ ψυχόμενος ὅτι δοκῶ μὴ θερμαίνεσθαι ἢ ψύχεσθαι), ἀλλὰ μὴ δογματίζειν λέγομεν καθ' ὃ δόγμα εἶναί φασί τινες τὴν ‴τινι πράγματι τῶν κατὰ τὰς ἐπιστήμας ζητουμένων ἀδήλων συγκατάθεσιν· οὐδενὶ γὰρ τῶν ἀδήλων συγκατατίθεται ὁ Πυρρώνειος. 14 ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῷ προφέρεσθαι περὶ τῶν ἀδήλων τὰς σκεπτικὰς φωνάς, οἷον τὴν "οὐδὲν μᾶλλον" ἢ τὴν "οὐδὲν ὁρίζω" ἤ τινα τῶν ἄλλων περὶ ὧν ὕστερον λέξομεν, δογματίζει. ὁ μὲν γὰρ δογματίζων ὡς ὑπάρχον τίθεται τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο ὃ λέγεται δογματίζειν, ὁ δὲ σκεπτικὸς τὰς φωνὰς τίθησι ταύτας οὐχ ὡς πάντως ὑπαρχούσας· ὑπολαμβάνει γὰρ ὅτι ὥσπερ ἡ "πάντα ἐστὶ ψευδῆ" φωνὴ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἑαυτὴν ψευδῆ εἶναι λέγει, καὶ ἡ "οὐδέν ἐστιν

3. συνεισέρχηται L. 4. ἡ] τῇ V. 15. ἴσον om X. 19. ἐνδοκεῖν V.

ἀληθές" ὁμοίως, οὕτως καὶ ἡ "οὐδὲν μᾶλλον" μετὰ τῶ ἄλλων καὶ ἑαυτήν φησι μὴ μᾶλλον εἶναι καὶ διὰ τοῦτ τοῖς ἄλλοις ἑαυτὴν συμπεριγράφει. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶ
15 ἄλλων σκεπτικῶν φωνῶν λέγομεν. πλὴν ἀλλ' εἰ ὁ δογμα τίζων τίθησιν ὡς ὑπάρχον τοῦτο ὃ δογματίζει, ὁ δὲ σκεπτ κὸς τὰς φωνὰς αὐτοῦ προφέρεται ὡς δυνάμει ὑφ' ἑαυτῶ περιγράφεσθαι, οὐκ ἂν ἐν τῇ προφορᾷ τούτων δογματίζει λεχθείη. τὸ δὲ μέγιστον, ἐν τῇ προφορᾷ τῶν φωνῶν του των τὸ ἑαυτῷ φαινόμενον λέγει καὶ τὸ πάθος ἀπαγγέλλ τὸ ἑαυτοῦ ἀδοξάστως, μηδὲν περὶ τῶν ἔξωθεν ὑποκειμέ νων διαβεβαιούμενος.

16 Ὁμοίως δὲ φερόμεθα καὶ ἐν τῷ ἐρωτᾶσθαι εἰ ἔχ αἵρεσιν ὁ σκεπτικός. εἰ μέν τις αἵρεσιν εἶναι λέγει πρόσ κλισιν δόγμασι πολλοῖς ἀκολουθίαν ἔχουσι πρὸς ἄλληλά τ καὶ φαινόμενα, καὶ λέγει δόγμα τινὶ ἀδήλῳ συγκατάθεσι
17 φήσομεν μὴ ἔχειν αἵρεσιν. εἰ δέ τις αἵρεσιν εἶναι φάσκ τὴν λόγῳ τινὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀκολουθοῦσαν '''ἀγω γήν, ἐκείνου τοῦ λόγου ὡς ἔστιν ὀρθῶς δοκεῖν ζῆν ὑπο δεικνύοντος (τοῦ ὀρθῶς μὴ μόνον κατ' ἀρετὴν λαμβανο μένου ἀλλ' ἀφελέστερον) καὶ ἐπὶ τὸ ἐπέχειν δύνασθαι διο τείνοντος, αἵρεσίν φαμεν ἔχειν· ἀκολουθοῦμεν γάρ τι λόγῳ κατὰ τὸ φαινόμενον ὑποδεικνύντι ἡμῖν τὸ ζῆν πρ τὰ πάτρια ἔθη καὶ τοὺς νόμους καὶ τὰς ἀγωγὰς καὶ τ οἰκεῖα πάθη.

18 Παραπλήσια δὲ λέγομεν καὶ ἐν τῷ ζητεῖν εἰ φυσιολο γητέον τῷ σκεπτικῷ· ἕνεκα μὲν γὰρ τοῦ μετὰ βεβαίο πείσματος ἀποφαίνεσθαι περί τινος τῶν κατὰ τὴν φυσιο λογίαν δογματιζομένων οὐ φυσιολογοῦμεν, ἕνεκα δὲ το παντὶ λόγῳ λόγον ἴσον ἔχειν ἀντιτιθέναι καὶ τῆς ἀταραξία ἁπτόμεθα τῆς φυσιολογίας. οὕτω δὲ καὶ τὸ λογικὸν μέρο καὶ τὸ ἠθικὸν τῆς λεγομένης φιλοσοφίας ἐπερχόμεθα.

4. ὁ] ὁ μὲν? 8. τῶν φωνῶν om X. 13. μέν] μὲν γάρ? cni Henricus Stephanus. 15. καὶ τὰ φαινόμενα? δόγματι ἀδήλῳ SV. 20. ἀμφελέστερον V. 21. αἵρεσιν δέ φαμεν G, αἵρεσιν δή φαμεν W kefieldus S. C. 5 p. 29. 25. παναπλήσια V. παραπλήσια δὲ λέγομ καὶ om X.

Οἱ δὲ λέγοντες ὅτι ἀναιροῦσι τὰ φαινόμενα οἱ σκεπτι- 19
κοὶ ἀνήκοοί μοὶ δοκοῦσιν εἶναι τῶν παρ' ἡμῖν λεγομένων·
τὰ γὰρ κατὰ φαντασίαν παθητικὰ ἀβουλήτως ἡμᾶς ἄγοντα
εἰς συγκατάθεσιν οὐκ ἀνατρέπομεν, ὡς καὶ ἔμπροσθεν
ἐλέγομεν· ταῦτα δέ ἐστι τὰ φαινόμενα. ὅταν δὲ ζητῶμεν
εἰ τοιοῦτον ἔστι τὸ ὑποκείμενον ὁποῖον φαίνεται, τὸ μὲν
ὅτι φαίνεται δίδομεν, ζητοῦμεν δ' οὐ περὶ τοῦ φαινομέ-
νου ἀλλὰ περὶ ἐκείνου ὃ λέγεται περὶ τοῦ φαινομένου·
τοῦτο δὲ διαφέρει τοῦ ζητεῖν περὶ αὐτοῦ τοῦ φαινομένου.
οἷον φαίνεται ἡμῖν γλυκάζειν τὸ μέλι. τοῦτο συγχωροῦ-
μεν· γλυκαζόμεθα γὰρ αἰσθητικῶς. εἰ δὲ καὶ γλυκύ ἐστιν
ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ, ζητοῦμεν· ὃ οὐκ ἔστι τὸ φαινόμενον
ἀλλὰ περὶ τοῦ φαινομένου λεγόμενον. ἐὰν δὲ καὶ ἄντικρυς
κατὰ τῶν φαινομένων ἐρωτῶμεν λόγους, οὐκ ἀναιρεῖν βου-
λόμενοι τὰ φαινόμενα τούτους ἐκτιθέμεθα, ἀλλ' ἐπιδεικνύν-
τες τὴν τῶν δογματικῶν προπέτειαν· εἰ γὰρ τοιοῦτος ἀπα-
τεών ἐστιν ὁ λόγος ὥστε καὶ τὰ φαινόμενα μόνον οὐχὶ
τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὑφαρπάζειν, πῶς οὐ χρὴ ὑφορᾶσθαι
αὐτὸν ἐν τοῖς ἀδήλοις, ὥστε μὴ κατακολουθοῦντας αὐτῷ
προπετεύεσθαι;

Ὅτι δὲ τοῖς φαινομένοις προσέχομεν, δῆλον ἀπὸ τῶν 21
λεγομένων ἡμῖν περὶ τοῦ κριτηρίου τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς.
κριτήριον δὲ λέγεται διχῶς, τό τε εἰς πίστιν ὑπάρξεως ἢ
ἀνυπαρξίας λαμβανόμενον, περὶ οὗ ἐν τῷ ἀντιρρητικῷ
λέξομεν λόγῳ, τό τε τοῦ πράσσειν, ᾧ προσέχοντες κατὰ
τὸν βίον τὰ μὲν πράσσομεν τὰ δ' οὔ, περὶ οὗ νῦν λέγο-
μεν. κριτήριον τοίνυν φαμὲν εἶναι τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς 22
τὸ φαινόμενον, δυνάμει τὴν φαντασίαν αὐτοῦ οὕτω κα-
λοῦντες· ἐν πείσει γὰρ καὶ ἀβουλήτῳ πάθει κειμένη ἀζή-
τητός ἐστιν. διὸ περὶ μὲν τοῦ φαίνεσθαι τοῖον ἢ τοῖον τὸ
ὑποκείμενον οὐδεὶς ἴσως ἀμφισβητεῖ, περὶ δὲ τοῦ εἰ τοιοῦ-
τον ἔστιν ὁποῖον φαίνεται ζητεῖται. τοῖς φαινομένοις οὖν 23
προσέχοντες κατὰ τὴν βιωτικὴν τήρησιν ἀδοξάστως βιοῦ-

19. αὐτὸν] αὐτῶν V. 28. αὐτοῦ om V.

μεν, ἐπεὶ μὴ δυνάμεθα ἀνενέργητοι παντάπασιν εἶνα
ἔοικε δὲ αὕτη ἡ βιωτικὴ τήρησις τετραμερὴς εἶναι καὶ '''τ
μέν τι ἔχειν ἐν ὑφηγήσει φύσεως, τὸ δὲ ἐν ἀνάγκῃ παθῶ
τὸ δὲ ἐν παραδόσει νόμων τε καὶ ἐθῶν, τὸ δὲ ἐν διδασκα
24 λίᾳ τεχνῶν, ὑφηγήσει μὲν φυσικῇ καθ' ἣν φυσικῶς αἰσθη
τικοὶ καὶ νοητικοί ἐσμεν, παθῶν δὲ ἀνάγκῃ καθ' ἣν λιμο
μὲν ἐπὶ τροφὴν ἡμᾶς ὁδηγεῖ δίψος δ' ἐπὶ πόμα, ἐθῶν δ
καὶ νόμων παραδόσει καθ' ἣν τὸ μὲν εὐσεβεῖν παραλαμ
βάνομεν βιωτικῶς ὡς ἀγαθὸν τὸ δὲ ἀσεβεῖν ὡς φαῦλο
τεχνῶν δὲ διδασκαλίᾳ καθ' ἣν οὐκ ἀνενέργητοί ἐσμεν ἐ
αἷς παραλαμβάνομεν τέχναις. ταῦτα δὲ πάντα φαμὲν ἀδο
ξάστως.

25 Τούτοις ἀκόλουθον ἂν εἴη καὶ περὶ τοῦ τέλους τῆ
σκεπτικῆς ἀγωγῆς διελθεῖν. ἔστι μὲν οὖν τέλος τὸ οὗ χάρι
πάντα πράττεται ἢ θεωρεῖται, αὐτὸ δὲ οὐδενὸς ἕνεκα,
τὸ ἔσχατον τῶν ὀρεκτῶν. φαμὲν δὲ ἄχρι νῦν τέλος εἶνα
τοῦ σκεπτικοῦ τὴν ἐν τοῖς κατὰ δόξαν ἀταραξίαν καὶ ἐ
26 τοῖς κατηναγκασμένοις μετριοπάθειαν. ἀρξάμενος γὰρ φι
λοσοφεῖν ὑπὲρ τοῦ τὰς φαντασίας ἐπικρῖναι καὶ καταλαβεῖ
τίνες μέν εἰσιν ἀληθεῖς τίνες δὲ ψευδεῖς, ὥστε ἀταρακτῆ
σαι, ἐνέπεσεν εἰς τὴν ἰσοσθενῆ διαφωνίαν, ἣν ἐπικρῖνα
'''μὴ δυνάμενος ἐπέσχεν· ἐπισχόντι δὲ αὐτῷ τυχικῶς παρ
27 ηκολούθησεν ἡ ἐν τοῖς δοξαστοῖς ἀταραξία. ὁ μὲν γὰ
δοξάζων τι καλὸν τῇ φύσει ἢ κακὸν εἶναι ταράσσεται δι
παντός· καὶ ὅτε μὴ πάρεστιν αὐτῷ τὰ καλὰ εἶναι δοκοῦντ
ὑπό τε τῶν φύσει κακῶν νομίζει ποινηλατεῖσθαι καὶ διώκ
τὰ ἀγαθά, ὡς οἴεται· ἅπερ κτησάμενος πλείοσι ταραχα
περιπίπτει διά τε τὸ παρὰ λόγον καὶ τὸ ἀμέτρως ἐπαίρε
σθαι, καὶ φοβούμενος τὴν μεταβολὴν πάντα πράσσει ἵν
28 μὴ ἀποβάλῃ τὰ ἀγαθὰ αὐτῷ δοκοῦντα εἶναι. ὁ δὲ ἀορι
στῶν περὶ τῶν πρὸς τὴν φύσιν καλῶν ἢ κακῶν οὔτε φεύγ
τι οὔτε διώκει συντόνως· διόπερ ἀταρακτεῖ. ὅπερ οὖν πε
Ἀπελλοῦ τοῦ ζωγράφου λέγεται, τοῦτο ὑπῆρξε τῷ σκεπτικ

14. διεξελθεῖν X. 28. παράλογον VX. ἐπανέρεσθαι V.
29. προήσει S.

φασὶ γὰρ ὅτι ἐκεῖνος ἵππον γράφων καὶ τὸν ἀφρὸν τοῦ
ἵππου μιμήσασθαι τῇ γραφῇ βουληθεὶς οὕτως ἀπετύγχανεν
ὡς ἀπειπεῖν καὶ τὴν σπογγιὰν εἰς ἣν ἀπέμασσε τὰ ἀπὸ
τοῦ γραφείου χρώματα προσρῖψαι τῇ εἰκόνι· τὴν δὲ προσ-
αψαμένην ἵππου ἀφροῦ ποιῆσαι μίμημα. καὶ οἱ σκεπτικοὶ 29
οὖν ἤλπιζον μὲν τὴν ἀταραξίαν ἀναλήψεσθαι διὰ τοῦ τὴν
ἀνωμαλίαν τῶν φαινομένων τε καὶ νοουμένων ἐπικρῖναι,
μὴ δυνηθέντες δὲ ποιῆσαι τοῦτο ἐπέσχον· ἐπισχοῦσι δὲ
αὐτοῖς οἷον τυχικῶς ἡ ἀταραξία ''' παρηκολούθησεν ὡς σκιὰ
σώματι. οὐ μὴν ἀόχλητον πάντῃ τὸν σκεπτικὸν εἶναι νο-
μίζομεν, ἀλλ' ὀχλεῖσθαί φαμεν ὑπὸ τῶν κατηναγκασμένων·
καὶ γὰρ ῥιγοῦν ποτε ὁμολογοῦμεν καὶ διψῆν καὶ τοιουτό-
τροπά τινα πάσχειν. ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις οἱ μὲν ἰδιῶται 30
δισσαῖς συνέχονται περιστάσεσιν, ὑπό τε τῶν παθῶν αὐ-
τῶν καὶ οὐχ ἧττον ὑπὸ τοῦ τὰς περιστάσεις ταύτας κακὰς
εἶναι φύσει δοκεῖν· ὁ δὲ σκεπτικὸς τὸ προσδοξάζειν ὅτι
ἔστι κακὸν τούτων ἕκαστον ὡς πρὸς τὴν φύσιν περιαιρῶν
μετριώτερον καὶ ἐν τούτοις ἀπαλλάσσει. διὰ τοῦτο οὖν ἐν
μὲν τοῖς δοξαστοῖς ἀταραξίαν τέλος εἶναί φαμεν τοῦ σκε-
πτικοῦ, ἐν δὲ τοῖς κατηναγκασμένοις μετριοπάθειαν. τινὲς
δὲ τῶν δοκίμων σκεπτικῶν προσέθηκαν τούτοις καὶ τὴν ἐν
ταῖς ζητήσεσιν ἐποχήν.

Ἐπεὶ δὲ τὴν ἀταραξίαν ἀκολουθεῖν ἐφάσκομεν τῇ περὶ 31
πάντων ἐποχῇ, ἀκόλουθον ἂν εἴη λέγειν ὅπως ἡμῖν ἡ ἐποχὴ
περιγίνεται. γίνεται τοίνυν αὕτη, ὡς ἂν ὁλοσχερέστερον
εἴποι τις, διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῶν πραγμάτων. ἀντιτίθε-
μεν δὲ ἢ φαινόμενα φαινομένοις ἢ νοούμενα νοουμένοις
ἢ ἐναλλάξ, οἷον φαινόμενα μὲν φαινομένοις, ὅταν λέγω- 32
μεν "ὁ αὐτὸς πύργος πόρρωθεν μὲν φαίνεται στρογγύλος
ἐγγύθεν δὲ τετράγωνος," νοούμενα δὲ νοουμένοις, ὅταν
πρὸς τὸν κατασκευάζοντα ὅτι ἔστι πρόνοια ἐκ τῆς τάξεως
τῶν οὐρανίων, ἀντιτιθῶμεν τὸ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς δυσ-

5. ἱππείου? sed cf. § 58 φηγοῦ κλάδου et πλατάνου φύλλου, § 80 Ἰνδοῦ σώματος. 10. πάντα X. 23. ἐπὶ V. 24. ἂν εἴη λέγειν X: ceteri libri εἴη λέγειν ἄν.

πραγεῖν πολλάκις τοὺς δὲ κακοὺς εὐπραγεῖν, καὶ διὰ τούτου
33 συνάγωμεν τὸ μὴ εἶναι πρόνοιαν· νοούμενα δὲ φαινομέ-
νοις, ὡς ὁ Ἀναξαγόρας τῷ λευκὴν εἶναι '''τὴν χιόνα ἀντε-
τίθει ὅτι ἡ χιὼν ὕδωρ ἐστὶ πεπηγός, τὸ δὲ ὕδωρ ἐστὶ
μέλαν, καὶ ἡ χιὼν ἄρα μέλαινά ἐστιν. καθ' ἑτέραν δὲ ἐπί-
νοιαν ἀντιτίθεμεν ὁτὲ μὲν παρόντα παροῦσιν, ὡς τὰ προ-
ειρημένα, ὁτὲ δὲ παρόντα παρεληλυθόσιν ἢ μέλλουσιν·
οἷον ὅταν τις ἡμᾶς ἐρωτήσῃ λόγον ὃν λῦσαι οὐ δυνάμεθα,
34 φαμὲν πρὸς αὐτὸν ὅτι ὥσπερ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸν εἰσηγη-
σάμενον τὴν αἵρεσιν ἣν μετέρχῃ, οὐδέπω ὁ κατ' αὐτὴν
λόγος ὑγιὴς ὢν ἐφαίνετο, ὑπέκειτο μέντοι ὡς πρὸς τὴν φύ-
σιν, οὕτως ἐνδέχεται καὶ τὸν ἀντικείμενον τῷ ὑπὸ σοῦ
ἐρωτηθέντι νῦν λόγῳ ὑποκεῖσθαι μὲν ὡς πρὸς τὴν φύσιν,
μηδέπω δ' ἡμῖν φαίνεσθαι, ὥστε οὐδέπω χρὴ συγκατα-
35 τίθεσθαι ἡμᾶς τῷ δοκοῦντι νῦν ἰσχυρῷ εἶναι λόγῳ. ὑπὲρ
δὲ τοῦ τὰς ἀντιθέσεις ταύτας ἀκριβέστερον ἡμῖν ὑποπε-
σεῖν, καὶ τοὺς τρόπους ὑποθήσομαι δι' ὧν ἡ ἐποχὴ συν-
άγεται, οὔτε περὶ τοῦ πλήθους οὔτε περὶ τῆς δυνάμεως
αὐτῶν διαβεβαιούμενος· ἐνδέχεται γὰρ αὐτοὺς καὶ σαθροὺς
εἶναι καὶ πλείους τῶν λεχθησομένων.

36 Παραδίδονται τοίνυν συνήθως παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις
σκεπτικοῖς τρόποι, δι' ὧν ἡ ἐποχὴ συνάγεσθαι δοκεῖ, δέκα
τὸν ἀριθμόν, οὓς καὶ λόγους καὶ τόπους συνωνύμως καλοῦ-
σιν. εἰσὶ δὲ οὗτοι, πρῶτος ὁ παρὰ τὴν τῶν ζῴων ἐξαλλα-
γήν, δεύτερος ὁ παρὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων διαφοράν, τρίτος
ὁ παρὰ τὰς διαφόρους τῶν αἰσθητηρίων κατασκευάς, τέ-
ταρτος ὁ παρὰ τὰς περιστάσεις, '''πέμπτος ὁ παρὰ τὰς θέσεις
καὶ τὰ διαστήματα καὶ τοὺς τόπους, ἕκτος ὁ παρὰ τὰς
37 ἐπιμιξίας, ἕβδομος ὁ παρὰ τὰς ποσότητας καὶ σκευασίας
τῶν ὑποκειμένων, ὄγδοος ὁ ἀπὸ τοῦ πρός τι, ἔννατος ὁ
παρὰ τὰς συνεχεῖς ἢ σπανίους ἐγκυρήσεις, δέκατος ὁ παρὰ
τὰς ἀγωγὰς καὶ τὰ ἔθη καὶ τοὺς νόμους καὶ τὰς μυθικὰς

5. cf. Wyttenbach. ad Plutarch. 364 B. 8. ἐρωτήσει L. 9. τὸν add V. 23. τύπους V: cf. Menag. ad D. L. 9 79.

πίστεις καὶ τὰς δογματικὰς ὑπολήψεις. χρώμεθα δὲ τῇ 38
τάξει ταύτῃ θετικῶς. τούτων δὲ ἐπαναβεβηκότες εἰσὶ τρό-
ποι τρεῖς, ὁ ἀπὸ τοῦ κρίνοντος, ὁ ἀπὸ τοῦ κρινομένου, ὁ
ἐξ ἀμφοῖν· τῷ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ κρίνοντος ὑποτάσσονται
οἱ πρῶτοι τέσσαρες (τὸ γὰρ κρῖνον ἢ ζῷόν ἐστιν ἢ ἄνθρω-
πος ἢ αἴσθησις καὶ ἔν τινι περιστάσει), εἰς δὲ τὸν ἀπὸ τοῦ
κρινομένου ὁ ἕβδομος καὶ ὁ δέκατος, εἰς δὲ τὸν ἐξ ἀμφοῖν
σύνθετον ὁ πέμπτος καὶ ὁ ἕκτος καὶ ὁ ὄγδοος καὶ ὁ ἔν-
νατος. πάλιν δὲ οἱ τρεῖς οὗτοι ἀνάγονται εἰς τὸν πρός τι, 39
ὡς εἶναι γενικώτατον μὲν τὸν πρός τι, εἰδικοὺς δὲ τοὺς
τρεῖς, ὑποβεβηκότας δὲ τοὺς δέκα. ταῦτα μὲν περὶ τῆς
ποσότητος αὐτῶν κατὰ τὸ πιθανὸν λέγομεν· περὶ δὲ τῆς
δυνάμεως τάδε.

Πρῶτον ἐλέγομεν εἶναι λόγον καθ' ὃν παρὰ τὴν δια- 40
φορὰν τῶν ζῴων οὐχ αἱ αὐταὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὑποπίπτουσι
φαντασίαι. τοῦτο δὲ ἐπιλογιζόμεθα ἔκ τε τῆς περὶ τὰς γε-
νέσεις αὐτῶν διαφορᾶς καὶ ἐκ τῆς περὶ τὰς συστάσεις τῶν
σωμάτων παραλλαγῆς. περὶ μὲν οὖν τὰς γενέσεις, ὅτι 41
τῶν ζῴων τὰ μὲν χωρὶς μίξεως γίνεται τὰ δ' ἐκ συμπλο-
κῆς. καὶ τῶν μὲν χωρὶς μίξεως γινομένων ''' τὰ μὲν ἐκ πυρὸς
γίνεται ὡς τὰ ἐν ταῖς καμίνοις φαινόμενα ζωΰφια, τὰ
δ' ἐξ ὕδατος φθειρομένου ὡς κώνωπες, τὰ δ' ἐξ οἴνου
τρεπομένου ὡς σκνῖπες, τὰ δ' ἐκ γῆς, τὰ δ' ἐξ ἰλύος ὡς
βάτραχοι, τὰ δ' ἐκ βορβόρου ὡς σκώληκες, τὰ δ' ἐξ ὄνων
ὡς κάνθαροι, τὰ δ' ἐκ λαχάνων ὡς κάμπαι, τὰ δ' ἐκ καρ-
πῶν ὡς οἱ ἐκ τῶν ἐρινεῶν ψῆνες, τὰ δ' ἐκ ζῴων σηπομέ-
νων ὡς μέλισσαι ταύρων καὶ σφῆκες ἵππων· τῶν δ' ἐκ 42
συμπλοκῆς τὰ μὲν ἐξ ὁμοιογενῶν ὡς τὰ πλεῖστα, τὰ δ' ἐξ
ἀνομοιογενῶν ὡς ἡμίονοι. πάλιν κοινῇ τῶν ζῴων τὰ μὲν
ζῳοτοκεῖται ὡς ἄνθρωποι, τὰ δ' ᾠοτοκεῖται ὡς ὄρνιθες, τὰ
δὲ σαρκοτοκεῖται ὡς ἄρκτοι. εἰκὸς οὖν τὰς περὶ τὰς γενέ- 43
σεις ἀνομοιότητας καὶ διαφορὰς μεγάλας ποιεῖν ἀντιπα-

6. περιστάσεις SV. 9. τὸ SFG. 14. λέγομεν S. παρὰ om V. 18. ὀνομάτων X. 19. αὐξήσεως S. 21. ζωόφυτα L. 23. γῆς] ὡς μῦς addebat Fabricius.

τήριον ἔχει καὶ διαφόροις χυμοῖς πλεονάζον, διαφόρους ἂν
καὶ κατὰ τὴν γεῦσιν φαντασίας τῶν ὑποκειμένων λαμβά-
53 νοι. ὥσπερ γὰρ ἡ αὐτὴ τροφὴ ἀναδιδομένη ὅπου μὲν γίνε-
ται φλὲψ ὅπου δὲ ἀρτηρία ὅπου δὲ ὀστέον ὅπου δὲ νεῦρον
καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, παρὰ τὴν διαφορὰν τῶν ὑποδεχο-
μένων αὐτὴν μερῶν διάφορον ἐπιδεικνυμένη δύναμιν, καὶ
ὥσπερ τὸ ὕδωρ ἓν καὶ μονοειδὲς ἀναδιδόμενον εἰς τὰ δένδρα
ὅπου μὲν γίνεται φλοιὸς ὅπου δὲ κλάδος ὅπου δὲ καρπὸς καὶ
54 ἤδη σῦκον καὶ ῥοιὰ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, καὶ καθάπερ τὸ
τοῦ μουσουργοῦ πνεῦμα ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἐμπνεόμενον τῷ
αὐλῷ ὅπου μὲν γίνεται ὀξὺ ὅπου δὲ βαρὺ καὶ ἡ αὐτὴ ἐπέρει-
σις τῆς χειρὸς ἐπὶ τῆς λύρας ὅπου μὲν βαρὺν φθόγγον ποιεῖ
ὅπου δὲ ὀξύν, οὕτως εἰκὸς καὶ τὰ ἐκτὸς ὑποκείμενα διά-
φορα '''θεωρεῖσθαι παρὰ τὴν διάφορον κατασκευὴν τῶν
55 τὰς φαντασίας ὑπομενόντων ζῴων. ἐναργέστερον δὲ τὸ
τοιοῦτον ἔστι μαθεῖν ἀπὸ τῶν αἱρετῶν τε καὶ φευκτῶν
τοῖς ζῴοις. μύρον γοῦν ἀνθρώποις μὲν ἥδιστον φαίνεται,
κανθάροις δὲ καὶ μελίσσαις δυσανάσχετον· καὶ τὸ ἔλαιον
τοὺς μὲν ἀνθρώπους ὠφελεῖ, σφῆκας δὲ καὶ μελίσσας ἀναι-
ρεῖ καταρραινόμενον· καὶ τὸ θαλάττιον ὕδωρ ἀνθρώποις
μὲν ἀηδές ἐστι πινόμενον καὶ φαρμακῶδες, ἰχθύσι δὲ
56 ἥδιστον καὶ πότιμον. σύες δὲ ἥδιον βορβόρῳ λούονται
δυσωδεστάτῳ ἢ ὕδατι διειδεῖ καὶ καθαρῷ. τῶν τε ζώων τὰ
μέν ἐστι ποηφάγα τὰ δὲ θαμνοφάγα τὰ δὲ ὑληνόμα τὰ δὲ
σπερμοφάγα τὰ δὲ σαρκοφάγα τὰ δὲ γαλακτοφάγα, καὶ τὰ
μὲν σεσηπυίᾳ χαίρει τροφῇ τὰ δὲ νεαρᾷ, καὶ τὰ μὲν ὠμῇ
τὰ δὲ μαγειρικῶς ἐσκευασμένῃ. καὶ κοινῶς τὰ ἄλλοις ἡδέα
57 ἄλλοις ἐστὶν ἀηδῆ καὶ φευκτὰ καὶ θανάσιμα. τὸ γοῦν κώ-
νειον πιαίνει τοὺς ὄρτυγας καὶ ὁ ὑοσκύαμος τὰς ὗς, αἳ
δὴ χαίρουσι καὶ σαλαμάνδρας ἐσθίουσαι, ὥσπεροῦν ἔλαφοι
τὰ ἰοβόλα ζῷα καὶ αἱ χελιδόνες κανθαρίδας. οἵ τε μύρ-
μηκες καὶ οἱ σκνῖπες ἀνθρώποις μὲν ἀηδίας καὶ στρόφους
ἐμποιοῦσι καταπινόμενοι· ἡ δὲ ἄρκτος ἣν ἀρρωστίᾳ τινὶ
58 περιπέσῃ, τούτους καταλιχμωμένη ῥώννυται. ἔχιδνα δὲ

6. αὐτῶν V. 30. ἔλαφος S. 34. καταλιχνωμένη L.

θιγόντος αὐτῆς μόνον φηγοῦ κλάδου καροῦται, καθάπερ
καὶ νυκτερὶς πλατάνου φύλλου. φεύγει δὲ κριὸν μὲν ἐλέφας,
λέων δὲ ἀλεκτρυόνα, καὶ θραγμὸν κυάμων ἐρεικομένων τὰ
θαλάττια κήτη, καὶ τίγρις ψόφον τυμπάνου. καὶ ἄλλα δὲ
πλείω τούτων ἔνεστι λέγειν· ἀλλ' ἵνα μὴ μᾶλλον τοῦ δέον-
τος '''ἐνδιατρίβειν δοκῶμεν, εἰ τὰ αὐτὰ τοῖς μὲν ἐστιν ἀηδῆ
τοῖς δὲ ἡδέα, τὸ δὲ ἡδὺ καὶ ἀηδὲς ἐν φαντασίᾳ κεῖται,
διάφοροι γίνονται τοῖς ζώοις ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων φαν-
τασίαι. εἰ δὲ τὰ αὐτὰ πράγματα ἀνόμοια φαίνεται παρὰ 59
τὴν τῶν ζώων ἐξαλλαγήν, ὁποῖον μὲν ἡμῖν θεωρεῖται τὸ
ὑποκείμενον ἕξομεν λέγειν, ὁποῖον δὲ ἔστι πρὸς τὴν φύ-
σιν ἐφέξομεν. οὐδὲ γὰρ ἐπικρίνειν αὐτοὶ δυνησόμεθα τὰς
φαντασίας τάς τε ἡμετέρας καὶ τὰς τῶν ἄλλων ζώων, μέ-
ρος καὶ αὐτοὶ τῆς διαφωνίας ὄντες καὶ διὰ τοῦτο τοῦ ἐπι-
κρινοῦντος δεησόμενοι μᾶλλον ἢ αὐτοὶ κρίνειν δυνάμενοι.
καὶ ἄλλως οὔτε ἀναποδείκτως δυνάμεθα προκρίνειν τὰς 60
ἡμετέρας φαντασίας τῶν παρὰ τοῖς ἀλόγοις ζώοις γινομέ-
νων οὔτε μετ' ἀποδείξεως. πρὸς γὰρ τῷ μὴ εἶναι ἀπό-
δειξιν ἴσως, ὡς ὑπομνήσομεν, αὐτὴ ἡ λεγομένη ἀπόδειξις
ἤτοι φαινομένη ἡμῖν ἔσται ἢ οὐ φαινομένη. καὶ εἰ μὲν μὴ
φαινομένη, οὐδὲ μετὰ πεποιθήσεως αὐτὴν προσησόμεθα·
εἰ δὲ φαινομένη ἡμῖν, ἐπειδὴ περὶ τῶν φαινομένων τοῖς
ζώοις ζητεῖται καὶ ἡ ἀπόδειξις ἡμῖν φαίνεται ζώοις οὖσι, καὶ
αὐτὴ ζητηθήσεται εἰ ἔστιν ἀληθὴς καθὸ ἐστι φαινομένη.
ἄτοπον δὲ τὸ ζητούμενον διὰ τοῦ ζητουμένου κατασκευάζειν 61
ἐπιχειρεῖν, ἐπεὶ ἔσται τὸ αὐτὸ πιστὸν καὶ ἄπιστον, ὅπερ
ἀμήχανον, πιστὸν μὲν ᾗ βούλεται ἀποδεικνύειν, ἄπιστον
δὲ ᾗ ἀποδείκνυται. οὐχ ἕξομεν ἄρα ἀπόδειξιν δι' ἧς προ-
κρινοῦμεν τὰς ἑαυτῶν φαντασίας τῶν παρὰ τοῖς ἀλόγοις
καλουμένοις ζώοις γινομένων. εἰ οὖν διάφοροι γίνονται αἱ
φαντασίαι παρὰ τὴν τῶν ζώων ἐξαλλαγήν, ἃς ἐπικρῖναι
ἀμήχανόν ἐστιν, ἐπέχειν ἀνάγκη περὶ τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων.

1. θίγοντος L. μόνου L. κλάδους FGS. 5. ἔν ἐστι V. 7. εὐηδὲς V. 18. τὸ L. 21. προσησόμεθα X: ceteri προθησώμεθα vel προοισώμεθα. cf. § 89. 30. οὖν V: ceteri γοῦν.

62 Ἐκ περιουσίας δὲ καὶ συγκρίνομεν τὰ ἄλογα καλούμενα
ζῷα τοῖς ἀνθρώποις κατὰ φαντασίαν· καὶ γὰρ καταπαίζειν
τῶν δογματικῶν τετυφωμένων καὶ περιαυτολογούντων οὐκ
ἀποδοκιμάζομεν μετὰ τοὺς πρακτικοὺς τῶν λόγων. οἱ '''μὲν
οὖν ἡμέτεροι τὸ πλῆθος τῶν ἀλόγων ζῴων ἁπλῶς εἰώθασι
63 συγκρίνειν τῷ ἀνθρώπῳ· ἐπεὶ δὲ εὑρεσιλογοῦντες οἱ δογ-
ματικοὶ ἄνισον εἶναί φασι τὴν σύγκρισιν, ἡμεῖς ἐκ πολ-
λοῦ τοῦ περιόντος ἐπὶ πλέον παίζοντες ἐπὶ ἑνὸς ζῴου
στήσομεν τὸν λόγον, οἷον ἐπὶ κυνός, εἰ δοκεῖ, τοῦ εὐτελε-
στάτου δοκοῦντος εἶναι. εὑρήσομεν γὰρ καὶ οὕτω μὴ λει-
πόμενα ἡμῶν τὰ ζῷα, περὶ ὧν ὁ λόγος, ὡς πρὸς τὴν πίστιν
64 τῶν φαινομένων. ὅτι τοίνυν αἰσθήσει διαφέρει τοῦτο τὸ ζῷον
ἡμῶν, οἱ δογματικοὶ συνομολογοῦσιν· καὶ γὰρ τῇ ὀσφρή-
σει μᾶλλον ἡμῶν ἀντιλαμβάνεται, τὰ μὴ ὁρώμενα αὐτῷ
θηρία διὰ ταύτης ἀνιχνεύων, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς θᾶττον
65 ἡμῶν ταῦτα ὁρῶν καὶ τῇ ἀκοῇ αἰσθανόμενος ὀξέως. οὐκοῦν
ἐπὶ τὸν λόγον ἔλθωμεν. τούτου δὲ ὁ μέν ἐστιν ἐνδιάθετος
ὁ δὲ προφορικός. ἴδωμεν οὖν πρότερον περὶ τοῦ ἐνδιαθέτου.
οὗτος τοίνυν κατὰ τοὺς μάλιστα ἡμῖν ἀντιδοξοῦντας νῦν
δογματικούς, τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἐν τούτοις ἔοικε σαλεύειν,
τῇ αἱρέσει τῶν οἰκείων καὶ φυγῇ τῶν ἀλλοτρίων, τῇ γνώσει
τῶν εἰς τοῦτο συντεινουσῶν τεχνῶν, τῇ ἀντιλήψει τῶν κατὰ
66 τὴν οἰκείαν φύσιν ἀρετῶν τῶν περὶ τὰ πάθη. ὁ τοίνυν
κύων, ἐφ' οὗ τὸν λόγον ἔδοξε στῆσαι παραδείγματος ἕνεκεν,
αἵρεσιν ποιεῖται τῶν οἰκείων καὶ φυγὴν τῶν βλαβερῶν, τὰ
μὲν τρόφιμα διώκων, μάστιγος δὲ ἀνατεθείσης ὑποχωρῶν·
ἀλλὰ καὶ τέχνην ἔχει ποριστικὴν τῶν οἰκείων, τὴν θηρευτι-
67 κήν. ἔστι δὲ οὐδ' ἀρετῆς ἐκτός· τῆς γέ τοι δικαιοσύνης
οὔσης τοῦ κατ' '''ἀξίαν ἀποδοτικῆς ἑκάστῳ, ὁ κύων τοὺς
μὲν οἰκείους τε καὶ εὖ ποιοῦντας σαίνων καὶ φρουρῶν τοὺς
δὲ ἀνοικείους καὶ ἀδικοῦντας ἀμυνόμενος οὐκ ἔξω ἂν εἴη
68 τῆς δικαιοσύνης. εἰ δὲ ταύτην ἔχει, τῶν ἀρετῶν ἀντακο-
λουθουσῶν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἔχει, ἅς οὔ φασιν ἔχειν

6. εὑρεσιολογοῦντες V. 30. γε καὶ εὐποιοῦντας L.

τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους οἱ σοφοί. καὶ ἄλκιμον δὲ αὐτὸν
ὄντα ὁρῶμεν ἐν ταῖς ἀμύναις, καὶ συνετόν, ὡς καὶ Ὅμη-
ρος ἐμαρτύρησεν, ποιήσας τὸν Ὀδυσσέα πᾶσι μὲν τοῖς οἰ-
κείοις ἀνθρώποις ἀγνῶτα ὄντα ὑπὸ μόνου δὲ τοῦ Ἄργου
ἐπιγνωσθέντα, μήτε ὑπὸ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς κατὰ τὸ σῶμα
τἀνδρὸς ἀπατηθέντος τοῦ κυνός, μήτε ἐκστάντος τῆς κατα-
ληπτικῆς φαντασίας, ἣν μᾶλλον τῶν ἀνθρώπων ἔχων ἐφάνη.
κατὰ δὲ τὸν Χρύσιππον τὸν μάλιστα πολεμοῦντα τοῖς ἀλό- 69
γοις ζώοις καὶ τῆς ἀοιδίμου διαλεκτικῆς μετέχει. φησὶ γοῦν
αὐτὸν ὁ προειρημένος ἀνὴρ ἐπιβάλλειν τῷ πέμπτῳ διὰ
πλειόνων ἀναποδείκτων, ὅταν ἐπὶ τρίοδον ἐλθὼν καὶ τὰς
δύο ὁδοὺς ἰχνεύσας δι' ὧν οὐ διῆλθε τὸ θηρίον, τὴν τρί-
την μηδ' ἰχνεύσας εὐθέως ὁρμήσῃ δι' αὐτῆς. δυνάμει γὰρ
τοῦτο αὐτὸν λογίζεσθαί φησιν ὁ ἀρχαῖος "ἤτοι τῇδε ἢ τῇδε
ἢ τῇδε διῆλθε τὸ θηρίον· οὔτε δὲ τῇδε οὔτε τῇδε· τῇδε ἄρα."
ἀλλὰ καὶ τῶν ἑαυτοῦ παθῶν ἀντιληπτικός τέ ἐστι καὶ παρα- 70
μυθητικός· σκόλοπος γὰρ αὐτῷ καταπαγέντος ἐπὶ τὴν
ἄρσιν τούτου ὁρμᾷ τῇ τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν γῆν παρατρίψει
καὶ διὰ τῶν ὀδόντων. ἕλκος τε εἰ ἔχει που, ἐπεὶ τὰ μὲν
ῥυπαρὰ ἕλκη δυσαλθῆ ἐστι τὰ δὲ καθαρὰ ῥᾳδίως θερα-
πεύεται, πράως ἀποψᾷ τὸν γινόμενον ἰχῶρα. ἀλλὰ καὶ 71
τὸ Ἱπποκράτειον φυλάσσει μάλα καλῶς· ἐπεὶ γὰρ ποδὸς
ἄκος ἀκινησία, εἴ ποτε τραῦμα ἐν ποδὶ σχοίη, μετεωρίζει
τοῦτον καὶ ὡς οἷόν τε ἄσκυλτον τηρεῖ. ὀχλούμενός τε
ὑπὸ χυμῶν ἀνοικείων πόαν ἐσθίει, μεθ' ἧς ἀποβλύζων τὸ
ἀνοίκειον ὑγιάζεται. εἰ τοίνυν ἐφάνη τὸ ζῶον, ἐφ' οὗ τὸν 72
λόγον ἐστήσαμεν παραδείγματος ἕνεκα, καὶ αἱρούμενον τὰ
οἰκεῖα καὶ τὰ ὀχληρὰ φεῦγον, τέχνην τε ἔχον ποριστικὴν
τῶν οἰκείων, καὶ τῶν ἑαυτοῦ παθῶν ἀντιληπτικὸν καὶ παρα-
μυθητικόν, καὶ οὐκ ἔξω ἀρετῆς, ἐν οἷς κεῖται ἡ τελειότης
τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου, τέλειος ἂν εἴη κατὰ τοῦτο ὁ κύων·
ὅθεν μοι δοκοῦσί τινες τῶν κατὰ φιλοσοφίαν ἑαυτοὺς
σεμνῦναι τῇ τοῦ ζώου τούτου προσηγορίᾳ. περὶ δὲ τοῦ 73

10. τρίτῳ G. **11.** ἐλθεῖν L. **13.** ὁρμήσει L. **15.** οὔτε τῇδε] ἢ τῇδε L. **20.** δυσαληθῆ V. **21.** τῶν γινομένων V. **22.** ἱπποκράτιον V.

προφορικοῦ λόγου τέως μὲν οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον ζη
τοῦτον γὰρ καὶ τῶν δογματικῶν ἔνιοι παρῃτήσαντο ὡς
πράττοντα τῇ τῆς ἀρετῆς ἀναλήψει, διὸ καὶ περὶ τὸν
μαθήσεως χρόνον ἤσκησαν σιωπήν· καὶ ἄλλως, εἰ καθ'
θεσιν εἴη ἄνθρωπος ἐνεός, οὐδεὶς φήσει αὐτὸν εἶναι
γον. ἵνα δὲ καὶ ταῦτα παραλίπωμεν, μάλιστα μὲν ὁρ
τὰ ζῷα, περὶ ὧν ὁ λόγος, καὶ ἀνθρωπίνας προφερό
74 φωνάς, ὡς κίττας καὶ ἄλλα τινά. ἵνα δὲ καὶ τοῦτο ἐ
μεν, εἰ καὶ μὴ συνίεμεν τὰς φωνὰς τῶν ἀλόγων
λουμένων ζῴων, ὅλως οὐκ ἔστιν ἀπεικὸς διαλέγεσθαι
ταῦτα ἡμᾶς δὲ μὴ συνιέναι· καὶ γὰρ τῆς τῶν βαρβ
φωνῆς ἀκούοντες οὐ συνίεμεν ''' ἀλλὰ μονοειδῆ ταύτη
75 ναι δοκοῦμεν. καὶ ἀκούομεν δὲ τῶν κυνῶν ἄλλην
φωνὴν προϊεμένων ὅταν ἀμύνωνταί τινας, ἄλλην δὲ
ὠρύωνται, καὶ ἄλλην ὅταν τύπτωνται, καὶ διάφορον
σαίνωσιν. καὶ ὅλως εἴ τις εἰς τοῦτο ἀτενίσειεν,
ἂν πολλὴν παραλλαγὴν τῆς φωνῆς παρὰ τούτῳ καὶ
ἄλλοις ζῴοις ἐν ταῖς διαφόροις περιστάσεσιν, ὥστε
ταῦτα εἰκότως λέγοιτ' ἂν καὶ τοῦ προφορικοῦ μετέχει
76 γου τὰ καλούμενα ἄλογα ζῷα. εἰ δὲ μήτε ἀκριβεί
αἰσθήσεων λείπεται τῶν ἀνθρώπων ταῦτα μήτε τ
διαθέτῳ λόγῳ, ἐκ περιουσίας δὲ εἰπεῖν μηδὲ τῷ π
ρικῷ, οὐκ ἂν ἀπιστότερα ἡμῶν εἴη κατὰ τὰς φαντ
77 καὶ ἐφ' ἑκάστου δὲ τῶν ἀλόγων ζῴων ἴσως ἱστάντα
λόγον ταῦτα ἀποδεικνύειν δυνατόν ἐστιν. οἷον γοῦ
οὐκ ἂν εἴποι τοὺς ὄρνιθας ἀγχινοίᾳ τε διαφέρειν κ
προφορικῷ κεχρῆσθαι λόγῳ; οἵ γε οὐ μόνον τὰ πα
ἀλλὰ καὶ τὰ ἐσόμενα ἐπίστανται καὶ ταῦτα τοῖς συ
δυναμένοις προδηλοῦσιν, ἄλλως τε σημαίνοντες κ
φωνῇ προαγορεύοντες.
78 Τὴν δὲ σύγκρισιν ἐποιησάμην, ὡς καὶ ἔμπροσθε
σημηνάμην, ἐκ περιόντος, ἱκανῶς, ὡς οἶμαι, δείξα
προσθεν ὅτι μὴ δυνάμεθα προκρίνειν τὰς ἡμετέρας

3. τῇ om V. παρὰ? 16. ταῦτα X. 17. περὶ τούτου F
25. ὑποδεικνύειν V et omisso δυνατόν X.

τασίας τῶν παρὰ τοῖς ἀλόγοις ζώοις γινομένων. πλὴν
ἀλλ' εἰ μή ἐστιν ἀπιστότερα τὰ ἄλογα ζῷα ἡμῶν πρὸς τὴν
κρίσιν τῶν φαντασιῶν, καὶ διάφοροι γίνονται φαντασίαι
παρὰ τὴν τῶν ζώων παραλλαγήν, ὁποῖον μὲν ἕκαστον τῶν
ὑποκειμένων ἐμοὶ φαίνεται δυνήσομαι λέγειν, ὁποῖον δὲ
ἔστι τῇ φύσει διὰ τὰ προειρημένα ἐπέχειν ἀναγκασθήσομαι.

Καὶ ὁ μὲν πρῶτος τῆς ἐποχῆς τρόπος τοιοῦτός ἐστι, 79
δεύτερον δὲ ἐλέγομεν εἶναι τὸν ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν
ἀνθρώπων· ἵνα γὰρ καθ' ὑπόθεσιν καὶ συγχωρήσῃ τις πι-
στοτέρους εἶναι '''τῶν ἀλόγων ζώων τοὺς ἀνθρώπους, εὑρή-
σομεν καὶ ὅσον ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ διαφορᾷ τὴν ἐποχὴν εἰσ-
αγομένην. δύο τοίνυν εἶναι λεγομένων ἐξ ὧν σύγκειται ὁ
ἄνθρωπος, ψυχῆς καὶ σώματος, κατ' ἄμφω ταῦτα διαφέ-
ρομεν ἀλλήλων, οἷον κατὰ σῶμα ταῖς τε μορφαῖς καὶ ταῖς
ἰδιοσυγκρισίαις. διαφέρει μὲν γὰρ κατὰ μορφὴν σῶμα 80
Σκύθου Ἰνδοῦ σώματος, τὴν δὲ παραλλαγὴν ποιεῖ, κα-
θάπερ φασίν, ἡ διάφορος τῶν χυμῶν ἐπικράτεια. παρὰ
τὴν διάφορον τῶν χυμῶν ἐπικράτειαν διάφοροι γίνονται καὶ
αἱ φαντασίαι, καθάπερ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ παρεστήσα-
μεν. ταῦτά τοι καὶ ἐν τῇ αἱρέσει καὶ φυγῇ τῶν ἐκτὸς
διαφορὰ πολλὴ κατ' αὐτούς ἐστιν· ἄλλοις γὰρ χαίρουσιν
Ἰνδοὶ καὶ ἄλλοις οἱ καθ' ἡμᾶς, τὸ δὲ διαφόροις χαίρειν τοῦ
παρηλλαγμένας ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων φαντασίας λαμβά-
νειν ἐστὶ μηνυτικόν. κατὰ δὲ ἰδιοσυγκρισίας διαφέρομεν 81
ὡς ἐνίους κρέα βόεια πετραίων ἰχθυδίων ῥᾷον πέττειν καὶ
ὑπὸ Λεσβίου οἰναρίου εἰς χολέραν περιτρέπεσθαι. ἦν δέ,
φασίν, γραῦς Ἀττικὴ τριάκοντα ὁλκὰς κωνείου ἀκινδύνως
προσφερομένη, Λῦσις δὲ καὶ μηκωνείου τέσσαρας ὁλκὰς
ἀλύπως ἐλάμβανεν. καὶ Δημοφῶν μὲν ὁ Ἀλεξάνδρου τρα- 82
πεζοποιὸς ἐν ἡλίῳ γινόμενος ἢ ἐν βαλανείῳ ἐρρίγου, ἐν
σκιᾷ δὲ ἐθάλπετο, Ἀθηναγόρας δὲ ὁ Ἀργεῖος ὑπὸ σκορ-
πίων καὶ φαλαγγίων ἀλύπως ἐπλήσσετο, οἱ δὲ καλούμενοι
Ψυλλαεῖς οὐδ' ὑπὸ ὄφεων ἢ ἀσπίδων δακνόμενοι βλάπτον-

11. τὴν om V. 17. ἐπικράτεια — 18. χυμῶν om V. 18. παρὰ] παρὰ δὲ X. vel καὶ μὴν παρά. 28. μηκωνείου VX: ceteri μακωνείου. 30. γενόμενος L. 33. Ψύλλοι Salmasius.

83 ται, οἱ δὲ Τεντυρῖται τῶν ''' Αἰγυπτίων οὐ βλάπτονται π
ἄνω κάτω τῶν κροκοδείλων. ἀλλὰ καὶ Αἰθιόπων οἱ ἀν
πέραν τῆς Μερόης παρὰ τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν οἰκοῦν
σκορπίους καὶ ὄφεις καὶ τὰ παραπλήσια ἀκινδύνως ἐσθίου
καὶ Ῥουφῖνος δὲ ὁ ἐν Χαλκίδι πίνων ἐλλέβορον οὔτε ἤ
οὔτε ὅλως ἐκαθαίρετο, ἀλλ' ὥς τι τῶν συνήθων προσε
84 ρετο καὶ ἔπεσσεν. Χρύσερμος δὲ ὁ Ἡροφίλειος εἴ ποτε
περι προσηνέγκατο, καρδιακῶς ἐκινδύνευεν. καὶ Σωτήρι
δὲ ὁ χειρουργὸς εἴ ποτε σιλούρων ἤσθετο κνίσσης, χολ
ἡλίσκετο. Ἄνδρων δὲ ὁ Ἀργεῖος οὕτως ἄδιψος ἦν ὡς
διὰ τῆς ἀνύδρου Λιβύης ὁδεύειν αὐτὸν μὴ ἐπιζητοῦ
ποτόν. Τιβέριος δὲ ὁ Καῖσαρ ἐν σκότῳ ἑώρα. Ἀριστοτέ
δὲ ἱστορεῖ Θάσιόν τινα ὃς ἐδόκει ἀνθρώπου εἴδωλον πρ
85 γεῖσθαι αὐτοῦ διὰ παντός. τοσαύτης οὖν παραλλαγῆς οὔ
ἐν τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὰ σώματα, ἵνα ὀλίγα ἀπὸ π
λῶν τῶν παρὰ τοῖς δογματικοῖς κειμένων ἀρκεσθῶ
εἰπόντες, εἰκός ἐστι καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ψυχὴν διαφέρ
ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους· τύπος γάρ τίς ἐστι τὸ σώ
τῆς ψυχῆς, ὡς καὶ ἡ φυσιογνωμονικὴ σοφία δείκνυσιν.
δὲ μέγιστον δεῖγμα τῆς κατὰ τὴν διάνοιαν τῶν ἀνθρώ
πολλῆς καὶ ἀπείρου διαφορᾶς ἡ διαφωνία τῶν παρὰ τ
δογματικοῖς λεγομένων περί τε τῶν ἄλλων καὶ περὶ
86 τίνα μὲν αἱρεῖσθαι προσήκει τίνα δὲ ἐκκλίνειν. θεόν
οὖν καὶ οἱ ποιηταὶ περὶ τούτων ἀπεφήναντο· ὁ μὲν
Πίνδαρός φησιν

'''ἀελλοπόδων μέν τιν' εὐφραίνουσιν ἵππων τιμαὶ καὶ στέφ
τοὺς δ' ἐν πολυχρύσοις θαλάμοις βιοτά·
τέρπεται δὲ καί τις ἐπ' οἶδμ' ἅλιον ναΐ θοᾷ σῶς διαστεί

ὁ δὲ ποιητὴς λέγει

ἄλλος γάρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις.

ἀλλὰ καὶ ἡ τραγῳδία μεστὴ τῶν τοιούτων ἐστί· λέγει γ

1. Τεντυρῖται Fabricius pro Τιντυρῖται   πρὸς ἄνω κάτω τῶν κοδείλων] locum non esse integrum Stephanus annot. 49 arbitratur   7. χύσερμος X.   12. Ἀριστοτέλης] Meteor. 3 4 p. 373b 4 ed. Be   26. τίμια Boeckhius fr. 242.   28. οἶδμα L.   σῶς om V.   30. λος] Od. 14 228.

εἰ πᾶσι ταὐτὸν καλὸν ἔφυ σοφόν θ' ἅμα,
οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις,

καὶ πάλιν

δεινόν γε ταὐτὸν τοῖς μὲν ἁνδάνειν βροτῶν
τοῖς δ' ἔχθος εἶναι.

ἐπεὶ οὖν ἡ αἵρεσις καὶ ἡ φυγὴ ἐν ἡδονῇ καὶ ἀηδισμῷ ἐστίν, 87 ἡ δὲ ἡδονὴ καὶ ὁ ἀηδισμὸς ἐν αἰσθήσει κεῖται καὶ φαντασίᾳ, ὅταν τὰ αὐτὰ οἱ μὲν αἱρῶνται οἱ δὲ φεύγωσιν, ἀκόλουθον ἡμᾶς ἐπιλογίζεσθαι ὅτι οὐδὲ ὁμοίως ὑπὸ τῶν αὐτῶν κινοῦνται, ἐπεὶ ὁμοίως ἂν τὰ αὐτὰ ᾑροῦντο ἢ ἐξέκλινον. εἰ δὲ τὰ αὐτὰ διαφόρως κινεῖ παρὰ τὴν διαφορὰν τῶν ἀνθρώπων, εἰσάγοιτ' ἂν εἰκότως καὶ κατὰ τοῦτο ἡ ἐποχή, ὅ τι μὲν ἕκαστον φαίνεται τῶν ὑποκειμένων ὡς πρὸς ἑκάστην διαφορὰν ἴσως λέγειν ἡμῶν δυναμένων, τί δὲ ἔστι κατὰ δύναμιν ὡς πρὸς τὴν φύσιν οὐχ οἵων τε ὄντων ἀποφήνασθαι. ἤτοι γὰρ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις πιστεύσομεν ἢ 88 τισίν. ἀλλ' εἰ μὲν πᾶσιν, καὶ ἀδυνάτοις ἐπιχειρήσομεν καὶ τὰ ἀντικείμενα παραδεξόμεθα· εἰ δὲ τισίν, εἰπάτωσαν ἡμῖν τίσι χρὴ συγκατατίθεσθαι· ὁ μὲν γὰρ Πλατωνικὸς λέξει ὅτι Πλάτωνι, ὁ Ἐπικούρειος δὲ Ἐπικούρῳ, καὶ οἱ ἄλλοι ἀναλόγως, καὶ οὕτως ἀνεπικρίτως στασιάζοντες αὖθις ἡμᾶς εἰς τὴν ἐποχὴν περιστήσουσιν. ὁ δὲ λέγων ὅτι τοῖς πλεί- 89 στοις δεῖ συγκατατίθεσθαι παιδαριῶδές τι προσίεται, οὐδενὸς δυναμένου πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἐπελθεῖν καὶ διαλογίσασθαι τί τοῖς πλείστοις ἀρέσκει, ἐνδεχομένου τοῦ ἔν τισιν ἔθνεσιν, ἃ ἡμεῖς οὐκ ἴσμεν, τὰ μὲν παρ' ἡμῖν σπάνια τοῖς πλείοσι '''προσεῖναι τὰ δὲ ἡμῶν τοῖς πολλοῖς συμβαίνοντα σπάνια ὑπάρχειν, ὡς τοὺς πολλοὺς μὲν ὑπὸ φαλαγγίων δακνομένους μὴ ἀλγεῖν τινὰς δὲ σπανίως ἀλγεῖν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων ἰδιοσυγκρισιῶν τὸ ἀνάλογον. ἀναγκαῖον οὖν καὶ διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων διαφορὰν εἰσάγεσθαι τὴν ἐποχήν.

1. εἰ πᾶσι] Euripides Phoen. 499. 4. δεινόν] idem fr. dub. 32 p. 446 Matth. 11. αὐτὰ om *L*. 20. Ἐπικούρειος Stephanus, Ἐπίκουρος *L*. 21. αὖθις καὶ ἡμᾶς *FG*. 23. προσίεται *V*. 29. τινὰ *V*. 31. ἀναγκαίων *V*. διὰ] ἐπὶ *V*.

90 Ἐπεὶ δὲ φίλαυτοί τινες ὄντες οἱ δογματικοί φασι δ
τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἑαυτοὺς προκρίνειν ἐν τῇ κρίσει τ
πραγμάτων, ἐπιστάμεθα μὲν ὅτι ἄτοπός ἐστιν ἡ ἀξίω
αὐτῶν (μέρος γάρ εἰσι καὶ αὐτοὶ τῆς διαφωνίας· καὶ
αὐτοὺς προκρίνοντες οὕτω κρίνωσι τὰ φαινόμενα, π
ἄρξασθαι τῆς κρίσεως τὰ φαινόμενα συναρπάζουσιν, ἑ
91 τοῖς τὴν κρίσιν ἐπιτρέποντες), ὅμως δ' οὖν ἵνα καὶ
ἑνὸς ἀνθρώπου τὸν λόγον ἱστάντες, οἷον τοῦ παρ' αὐτ
ὀνειροπολουμένου σόφου, ἐπὶ τὴν ἐποχὴν καταντῶμεν,
τρίτον τῇ τάξει τρόπον ἐγχειριζόμεθα. τοῦτον δὲ λέγο
τὸν ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν αἰσθήσεων. ὅτι δὲ διαφέρον
92 αἱ αἰσθήσεις πρὸς ἀλλήλας, πρόδηλον. αἱ γοῦν γραφαὶ
μὲν ὄψει δοκοῦσιν εἰσοχὰς καὶ ἐξοχὰς ἔχειν, οὐ μὴν
τῇ ἁφῇ. καὶ τὸ μέλι τῇ μὲν γλώττῃ ἡδὺ φαίνεται
τινων, τοῖς δ' ὀφθαλμοῖς ἀηδές· ἀδύνατον οὖν ἐστιν εἰπ
πότερον ἡδύ ἐστιν εἰλικρινῶς ἢ ἀηδές. καὶ ἐπὶ τοῦ μύρ
ὁμοίως· τὴν μὲν γὰρ ὄσφρησιν εὐφραίνει, τὴν δὲ γεῦ
93 ἀηδίζει. τό τε εὐφόρβιον ἐπεὶ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς λυπ
ρόν ἐστι τῷ δὲ ἄλλῳ σώματι παντὶ ἄλυπον, οὐχ ἕξομ
εἰπεῖν πότερόν ἄλυπόν ἐστιν εἰλικρινῶς τοῖς σώμασιν ὅσ
ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ φύσει ἢ λυπηρόν. τό τε ὄμβριον ὕδ
ὀφθαλμοῖς μέν ἐστιν ὠφέλιμον, ἀρτηρίαν δὲ καὶ πνεύμο
τραχύνει, καθάπερ καὶ τὸ ἔλαιον, καίτοι τὴν '''ἐπιφάνε
παρηγοροῦν. καὶ ἡ θαλαττία νάρκη τοῖς μὲν ἄκροις πρ
τεθεῖσα ναρκᾶν ποιεῖ, τῷ δ' ἄλλῳ σώματι ἀλύπως πα
τίθεται. διόπερ ὁποῖον μὲν ἔστι πρὸς τὴν φύσιν ἕκασ
τούτων οὐχ ἕξομεν λέγειν, ὁποῖον δὲ φαίνεται ἑκάστ
94 δυνατὸν εἰπεῖν. καὶ ἄλλα δὲ πλείω τούτων ἔνεστι λέγε
ἀλλ' ἵνα μὴ διατρίβωμεν διὰ τὴν πρόθεσιν τοῦ τρό
τῆς συγγραφῆς, ἐκεῖνο λεκτέον. ἕκαστον τῶν φαινομέν
ἡμῖν αἰσθητῶν ποικίλον ὑποπίπτειν δοκεῖ, οἷον τὸ μῆ
λεῖον εὐῶδες γλυκὺ ξανθόν. ἄδηλον οὖν πότερόν π
ταύτας μόνας ὄντως ἔχει τὰς ποιότητας, ἢ μονόποιον

8. ἓν V. 10. προχειριζόμεθα VX. 14. μὲν om L. 18. μὲν τοῖς V. 33. μονοποιὸν L.

ἐστιν παρὰ δὲ τὴν διάφορον κατασκευὴν τῶν αἰσθητηρίων
διάφορον φαίνεται, ἢ καὶ πλείονας μὲν τῶν φαινομένων
ἔχει ποιότητας, ἡμῖν δ' οὐχ ὑποπίπτουσί τινες αὐτῶν.
μονόποιον μὲν γὰρ εἶναι τοῦτο ἐνδέχεται λογίζεσθαι ἐκ 95
τῶν ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένων περὶ τῆς εἰς τὰ σώματα
ἀναδιδομένης τροφῆς καὶ τοῦ ὕδατος τοῦ εἰς τὰ δένδρα
ἀναδιδομένου καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐν αὐλοῖς καὶ σύριγξι
καὶ τοῖς παραπλησίοις ὀργάνοις· δύναται γὰρ καὶ τὸ μῆ-
λον μονοειδὲς μὲν εἶναι, διάφορον δὲ θεωρεῖσθαι παρὰ
τὴν διαφορὰν τῶν αἰσθητηρίων περὶ ἃ γίνεται αὐτοῦ ἡ
ἀντίληψις. πλείονας δὲ τῶν φαινομένων ἡμῖν ποιοτήτων 96
ἔχειν τὸ μῆλον ποιότητας δύνασθαι οὕτως ἐπιλογιζόμεθα.
ἐννοήσωμέν τινα ἐκ γενετῆς ἁφὴν μὲν ἔχοντα καὶ ὄσφρη-
σιν καὶ γεῦσιν, μήτε δὲ ἀκούοντα μήτε ὁρῶντα. οὗτος
τοίνυν ὑπολήψεται μήτε ὁρατόν τι εἶναι τὴν ἀρχὴν μήτε
ἀκουστόν, ἀλλὰ μόνα ἐκεῖνα τὰ τρία γένη τῶν ποιοτήτων
ὑπάρχειν ὧν ἀντιλαμβάνεσθαι δύναται. καὶ ἡμᾶς οὖν 97
ἐνδέχεται τὰς πέντε μόνας αἰσθήσεις ἔχοντας μόνον ἀντι-
λαμβάνεσθαι, ἐκ τῶν περὶ τὸ μῆλον ποιοτήτων, ὧν ἐσμὲν
ἀντιληπτικοί· ὑποκεῖσθαι δὲ ἄλλας οἷόν τέ ἐστι ποιότητας,
ὑποπιπτούσας ἑτέροις αἰσθητηρίοις, ὧν ἡμεῖς οὐ μετεσχή-
καμεν, διὸ οὐδὲ ἀντιλαμβανόμεθα τῶν κατ' αὐτὰς αἰσθη-
τῶν. ἀλλ' ἡ φύσις συνεμετρήσατο, φήσει τις, τὰς αἰσθή- 98
σεις πρὸς τὰ αἰσθητά. ποία φύσις, διαφωνίας τοσαύτης ἀν-
επικρίτου '''παρὰ τοῖς δογματικοῖς οὔσης περὶ τῆς ὑπάρξεως
τῆς κατ' αὐτήν; ὁ γὰρ ἐπικρίνων αὐτὸ τοῦτο, εἰ ἔστι φύ-
σις, εἰ μὲν ἰδιώτης εἴη, ἄπιστος ἔσται κατ' αὐτούς, φιλό-
σοφος δὲ ὢν μέρος ἔσται τῆς διαφωνίας καὶ κρινόμενος
αὐτὸς ἀλλ' οὐ κριτής. πλὴν ἀλλ' εἰ ἐνεχώρει καὶ ταύτας 99
μόνας ὑποκεῖσθαι παρὰ τῷ μήλῳ τὰς ποιότητας ὧν ἀντι-
λαμβάνεσθαι δοκοῦμεν, καὶ πλείους τούτων ἢ πάλιν μηδὲ
τὰς ἡμῖν ὑποπιπτούσας, ἄδηλον ἡμῖν ἔσται ὁποῖόν ἐστι
τὸ μῆλον. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν λό-

18. μόνων X. 29. ἀλλ' οὐ] ἄλλου V. εἰ om V. 30. μόνας] πλείονας L.

γος. τῶν αἰσθήσεων μέντοι μὴ καταλαμβανουσῶν
ἐκτός, οὐδὲ ἡ διάνοια ταῦτα δύναται καταλαμβάνειν, ὥ
καὶ διὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ περὶ τῶν ἐκτὸς ὑποκειμέν
ἐποχὴ συνάγεσθαι δόξει.

100 Ἵνα δὲ καὶ ἐπὶ μιᾶς ἑκάστης αἰσθήσεως ἱστάντες
λόγον, ἢ καὶ ἀφιστάμενοι τῶν αἰσθήσεων, ἔχωμεν κα
λήγειν εἰς τὴν ἐποχήν, παραλαμβάνομεν καὶ τὸν τέταρ
τρόπον αὐτῆς. ἔστι δ' οὗτος ὁ παρὰ τὰς περιστάσεις
λούμενος, περιστάσεις λεγόντων ἡμῶν τὰς διαθέσεις. θ
ρεῖσθαι δ' αὐτόν φαμεν ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύ
ἐν τῷ ἐγρηγορέναι ἢ καθεύδειν, παρὰ τὰς ἡλικίας, πα
τὸ κινεῖσθαι ἢ ἠρεμεῖν, παρὰ τὸ μισεῖν ἢ φιλεῖν, παρὰ
ἐνδεεῖς εἶναι ἢ κεκορεσμένους, παρὰ τὸ μεθύειν ἢ νήφ
παρὰ τὰς προδιαθέσεις, παρὰ τὸ θαρρεῖν ἢ δεδιέναι,
101 παρὰ τὸ λυπεῖσθαι ἢ χαίρειν. οἷον παρὰ μὲν τὸ κ
φύσιν ἢ παρὰ φύσιν ἔχειν ἀνόμοια ὑποπίπτει τὰ πράγμα
ἐπεὶ οἱ μὲν φρενιτίζοντες καὶ οἱ θεοφορούμενοι δαιμόν
ἀκούειν δοκοῦσιν, ἡμεῖς δὲ οὔ. ὁμοίως δὲ ἀποφορᾶς στ
ρακος ἢ λιβανωτοῦ ἤ τινος τοιούτου καὶ ἄλλων πλειόν
ἀντιλαμβάνεσθαι πολλάκις λέγουσιν, ἡμῶν μὴ αἰσθα
μένων. καὶ τὸ αὐτὸ ὕδωρ φλεγμαίνουσι μὲν τόποις ἐ
χυθὲν ζεστὸν εἶναι δοκεῖ, ἡμῖν δὲ χλιαρόν. καὶ τὸ α
ἱμάτιον τοῖς μὲν ὑπόσφαγμα '''ἔχουσι φαίνεται κιρρόν, ἐ
δὲ οὔ. καὶ τὸ αὐτὸ μέλι ἐμοὶ μὲν φαίνεται γλυκύ, τ
102 δὲ ἰκτερικοῖς πικρόν. εἰ δέ τις λέγει ὅτι χυμῶν τιν
παραπλοκὴ ἀνοικείους φαντασίας ἐκ τῶν ὑποκειμένων π
τοῖς παρὰ φύσιν ἔχουσι, λεκτέον ὅτι ἐπεὶ καὶ οἱ ὑγιαίν
τες χυμοὺς ἔχουσιν ἀνακεκραμένους, δύνανται οὗτοι
ἐκτὸς ὑποκείμενα, τοιαῦτα ὄντα φύσει ὁποῖα φαίνεται τ
παρὰ φύσιν ἔχειν λεγομένοις, ἑτεροῖα φαίνεσθαι πο
103 τοῖς ὑγιαίνουσιν. τὸ γὰρ ἐκείνοις μὲν τοῖς χυμοῖς μεταβ
τικὴν τῶν ὑποκειμένων διδόναι δύναμιν, τούτοις δὲ

5. ἱστάντες V: ceteri στάντες 6. καταλλαγὴν VX. 12. ἢ ἠρε
μεῖν V: ceteri καὶ ἠρεμεῖν 17. θεοφρουρούμενοι SV. 18. ἀπὸ
ρᾶς FG. 23. κορρὸν V. 25. τινῶν om V.

πλασματικόν ἐστιν, ἐπεὶ καὶ ὥσπερ οἱ ὑγιαίνοντες κατὰ φύσιν μὲν τὴν τῶν ὑγιαινόντων ἔχουσιν παρὰ φύσιν δὲ τὴν τῶν νοσούντων, οὕτω καὶ οἱ νοσοῦντες παρὰ φύσιν μὲν ἔχουσι τὴν τῶν ὑγιαινόντων κατὰ φύσιν δὲ τὴν τῶν νοσούντων, ὥστε κἀκείνοις πρός τι κατὰ φύσιν ἔχουσι πιστευτέον.
104 παρὰ δὲ τὸ ὑπνοῦν ἢ ἐγρηγορέναι διάφοροι γίνονται φαντασίαι, ἐπεὶ ὡς καθ' ὕπνους φανταζόμεθα, οὐ φανταζόμεθα ἐγρηγορότες, οὐδὲ ὡς φανταζόμεθα ἐγρηγορότες, καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους φανταζόμεθα, ὥστε εἶναι αὐτοῖς ἢ μὴ εἶναι γίνεται οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ πρός τι· πρὸς γὰρ τὸ καθ' ὕπνους ἢ πρὸς ἐγρήγορσιν. εἰκότως οὖν καθ' ὕπνους ὁρῶμεν ταῦτα ἅ ἐστιν ἐν τῷ ἐγρηγορέναι ἀνύπαρκτα, οὐκ ἐν τῷ καθάπαξ ἀνύπαρκτα ὄντα· ἔστι γὰρ καθ' ὕπνους, ὥσπερ τὰ ὕπαρ ἔστιν, κἂν μὴ ᾖ καθ' ὕπνους.
105 παρὰ δὲ τὰς ἡλικίας, ὅτι ὁ αὐτὸς ἀὴρ τοῖς μὲν γέρουσι ψυχρὸς εἶναι δοκεῖ τοῖς δὲ ἀκμάζουσιν εὔκρατος, καὶ τὸ αὐτὸ χρῶμα τοῖς μὲν πρεσβυτέροις ἀμαυρὸν φαίνεται τοῖς δὲ ἀκμάζουσι κατακορές, καὶ φωνὴ ὁμοίως ἡ αὐτὴ τοῖς μὲν ἀμαυρὰ δοκεῖ τυγχάνειν τοῖς δ' ἐξάκουστος.
106 καὶ παρὰ τὰς αἱρέσεις δὲ καὶ φυγὰς ἀνομοίως κινοῦνται οἱ ταῖς ἡλικίαις διαφέροντες· παισὶ μὲν γάρ, εἰ τύχοι, σφαῖραι καὶ τροχοὶ διὰ σπουδῆς εἰσίν, οἱ ἀκμάζοντες δὲ ἄλλα αἱροῦνται, καὶ ἄλλα οἱ γέροντες. ἐξ ὧν συνάγεται ὅτι διάφοροι γίνονται φαντασίαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὑποκειμένων καὶ παρὰ τὰς διαφόρους ἡλικίας.
107 '''παρὰ δὲ τὸ κινεῖσθαι ἢ ἠρεμεῖν ἀνόμοια φαίνεται τὰ πράγματα, ἐπεὶ ἅπερ ἑστῶτες ὁρῶμεν ἀτρεμοῦντα, ταῦτα παραπλέοντες κινεῖσθαι δοκοῦμεν.
108 παρὰ δὲ τὸ φιλεῖν ἢ μισεῖν, ὅτι κρέα ὕεια τινὲς μὲν ἀποστρέφονται καθ' ὑπερβολὴν τινὲς δὲ ἥδιστα προσφέρονται. ὅθεν καὶ ὁ Μένανδρος ἔφη

οἷος δὲ καὶ τὴν ὄψιν εἶναι φαίνεται
ἀφ' οὗ τοιοῦτος γέγονεν! οἷον θηρίον!
τὸ μηδὲν ἀδικεῖν καὶ καλοὺς ἡμᾶς ποιεῖ.

12. ἀνύπαρκτα ἐν τῷ ἐγρηγορέναι V. 15. ἔτι VX. 17. χρῶμα Salmasius, βρῶμα L. πρεσβυτάτοις L. 20. περὶ? 22. σφαῖρα X.
31. οἷος] apud Meinek. fr. inc. 34.

πολλοὶ καὶ ἐρωμένας αἰσχρὰς ἔχοντες ὡραιοτάτας αὐτα
109 εἶναι δοκοῦσιν. παρὰ δὲ τὸ πεινῆν ἢ κορέσθαι, ὅτι τ
αὐτὸ ἔδεσμα τοῖς μὲν πεινῶσιν ἥδιστον εἶναι δοκεῖ τοῖ
δὲ κεκορεσμένοις ἀηδές. παρὰ δὲ τὸ μεθύειν ἢ νήφειι
ὅτι ἅπερ νήφοντες αἰσχρὰ εἶναι δοκοῦμεν, ταῦτα ἡμῖ
110 μεθύουσιν οὐκ αἰσχρὰ φαίνεται. παρὰ δὲ τὰς προδιαθι
σεις, ὅτι ὁ αὐτὸς οἶνος τοῖς μὲν φοίνικας ἢ ἰσχάδας πρ
φαγοῦσιν ὀξώδης φαίνεται, τοῖς δὲ κάρυα ἢ ἐρεβίνθοι
προσενεγκαμένοις ἡδὺς εἶναι δοκεῖ, καὶ ἡ τοῦ βαλανείο
παραστὰς τοὺς μὲν ἔξωθεν εἰσιόντας θερμαίνει, ψύχει
111 τοὺς ἐξιόντας, εἰ ἐν αὐτῇ διατρίβοιεν. παρὰ δὲ τὸ φι
βεῖσθαι ἢ θαρρεῖν, ὅτι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τῷ μὲν δειλ
φοβερὸν καὶ δεινὸν εἶναι δοκεῖ, τῷ θαρραλεωτέρῳ δὲ οὐδα
μῶς. παρὰ δὲ τὸ λυπεῖσθαι ἢ χαίρειν, ὅτι τὰ αὐτ
πράγματα τοῖς μὲν λυπουμένοις ἐστὶν ἐπαχθῆ τοῖς δὲ χα
ρουσιν ἡδέα.

112 Τοσαύτης οὖν οὔσης ἀνωμαλίας καὶ παρὰ τὰς δια
θέσεις, καὶ ἄλλοτε ἄλλων ἐν ταῖς διαθέσεσι τῶν ἀνθρω
πων γινομένων, ὁποῖον μὲν ἕκαστον τῶν ὑποκειμένω
ἑκάστῳ φαίνεται ῥᾴδιον ἴσως εἰπεῖν, ὁποῖον δὲ ἔστιν οὐκέτ
ἐπεὶ καὶ ἀνεπίκριτός ἐστιν ἡ ἀνωμαλία. ὁ γὰρ ἐπικρίνω
ταύτην ἤτοι ἔν τισι τῶν προειρημένων διαθέσεών ἐστιν
ἐν οὐδεμιᾷ τὸ παράπαν ἐστὶ διαθέσει. τὸ μὲν οὖν λέγε
ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ διαθέσει τὸ σύνολόν ἐστιν, οἷον οὔτε ὑγια
νει οὔτε νοσεῖ, οὔτε κινεῖται οὔτε ἠρεμεῖ, οὔτε ἔν τι
ἡλικίᾳ ἐστίν, ἀπήλλακται δὲ καὶ τῶν ἄλλων διαθέσεω
τελέως ἀπεμφαίνει. εἰ δὲ ἔν τινι διαθέσει ὢν κρινεῖ τ
113 φαντασίας, μέρος ἔσται τῆς διαφωνίας, καὶ ἄλλως ο
εἰλικρινὴς τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων ἐστὶ κριτὴς διὰ τὸ τεθ
λῶσθαι ταῖς διαθέσεσιν ἐν αἷς ἔστιν. οὔτε οὖν ὁ ἐγρ
γορὼς δύναται συγκρίνειν τὰς τῶν καθευδόντων φαντασί
ταῖς τῶν ἐγρηγορότων, οὔτε ὁ ὑγιαίνων τὰς τῶν νοσούντι
καὶ τὰς τῶν ὑγιαινόντων· τοῖς γὰρ παροῦσι καὶ κινοῦσ

1. καὶ] δὲ καὶ? 18. ἄλλων X, ἄλλως ceteri.

ἡμᾶς κατὰ τὸ παρὸν συγκατατιθέμεθα μᾶλλον ἢ τοῖς μὴ
παροῦσιν. καὶ ἄλλως δὲ ἀνεπίκριτός ἐστιν ἡ τῶν τοιούτων 114
φαντασιῶν ἀνωμαλία. ὁ γὰρ προκρίνων φαντασίαν φαν-
τασίας καὶ περίστασιν περιστάσεως ἤτοι ἀκρίτως καὶ ἄνευ
ἀποδείξεως τοῦτο ποιεῖ ἢ κρίνων καὶ ἀποδεικνύς. ἀλλ' οὔτε
ἄνευ τούτων, ἄπιστος γὰρ ἔσται, οὔτε σὺν τούτοις. εἰ γὰρ
κρινεῖ τὰς φαντασίας, πάντως κριτηρίῳ κρινεῖ. τοῦτο οὖν 115
τὸ κριτήριον ἤτοι ἀληθὲς εἶναι λέξει ἢ ψευδές. ἀλλ' εἰ
μὲν ψευδές, ἄπιστος ἔσται. εἰ δὲ ἀληθὲς εἶναι τοῦτο φή-
σει, ἤτοι ἄνευ ἀποδείξεως λέξει ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ κριτή-
ριον, ἢ μετὰ ἀποδείξεως. καὶ εἰ μὲν ἄνευ ἀποδείξεως,
ἄπιστος ἔσται· εἰ δὲ μετὰ ἀποδείξεως, πάντως δεήσει καὶ
τὴν ἀπόδειξιν ἀληθῆ εἶναι, ἐπεὶ ἄπιστος ἔσται. ἀληθῆ
οὖν λέξει τὴν ἀπόδειξιν τὴν εἰς τὴν πίστωσιν τοῦ κριτη-
ρίου λαμβανομένην πότερον κεκρικὼς αὐτὴν ἢ μὴ κεκρι-
κώς; εἰ μὲν γὰρ μὴ κρίνας, ἄπιστος ἔσται, εἰ δὲ κρίνας, 116
δῆλον ὅτι κριτηρίῳ φήσει κεκρικέναι, οὗ κριτηρίου ζητήσο-
μεν ἀπόδειξιν, κἀκείνης κριτήριον. χρῄζει γὰρ ἀεὶ καὶ ἡ
ἀπόδειξις κριτηρίου, ἵνα βεβαιωθῇ, καὶ τὸ κριτήριον ἀπο-
δείξεως, ἵνα ἀληθὲς εἶναι δειχθῇ· καὶ οὔτε ἀπόδειξις ὑγιὴς
εἶναι δύναται μὴ προϋπάρχοντος κριτηρίου ἀληθοῦς, οὔτε
κριτήριον ἀληθὲς μὴ προπεπιστωμένης τῆς ἀποδείξεως. καὶ 117
οὕτως ἐμπίπτουσιν εἰς τὸν διάλληλον τρόπον τό τε κριτή-
ριον καὶ ἡ ἀπόδειξις, ἐν ᾧ ἀμφότερα εὑρίσκεται ἄπιστα·
ἑκάτερον γὰρ τὴν θατέρου πίστιν περιμένον ὁμοίως τῷ
λοιπῷ ἐστιν ἄπιστον. εἰ οὖν μήτε ἄνευ ἀποδείξεως καὶ
κριτηρίου μήτε σὺν τούτοις δύναταί τις προκρῖναι φαντα-
σίαν φαντασίας, ἀνεπίκριτοι ἔσονται αἱ παρὰ τὰς διαφόρους
διαθέσεις διάφοροι γινόμεναι φαντασίαι, ὥστε εἰσάγεται
ἡ περὶ τῆς φύσεως τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων ἐποχὴ καὶ ὡς
ἐπὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ.

9. ἄπιστον L. 19. βεβαιωθῆναι V. 22. προπεπιστευμένης L. 26. καὶ add Stephanus. 29. θέσεις L, *affectiones* Stephanus. corr etiam X. 30. παρὰ V: ceteri om. ὅς V.

118 *Πέμπτος ἐστὶ λόγος ὁ παρὰ τὰς θέσεις καὶ τὰ διαστήματ*
καὶ τοὺς τόπους· καὶ γὰρ παρὰ τούτων ἕκαστον τὰ αὐτ
πράγματα διάφορα φαίνεται, οἷον ἡ αὐτὴ στοὰ ἀπὸ μὲν τῆ
ἑτέρας ἀρχῆς ὁρωμένη μύουρος φαίνεται ἀπὸ δὲ τοῦ μέσο
σύμμετρος πάντοθεν, καὶ τὸ αὐτὸ πλοῖον πόρρωθεν μὲ
μικρὸν φαίνεται καὶ ἑστὼς ἐγγύθεν δὲ μέγα καὶ κινούμενο
καὶ ὁ αὐτὸς πύργος πόρρωθεν μὲν φαίνεται στρογγύλο
119 *ἐγγύθεν δὲ τετράγωνος. ταῦτα μὲν παρὰ τὰ διαστήματι*
παρὰ δὲ τοὺς τόπους ὅτι τὸ λυχνιαῖον φῶς ἐν ἡλίῳ μὲ
ἀμαυρὸν φαίνεται ἐν σκότῳ δὲ λαμπρόν, καὶ ἡ αὐτὴ κώπ
ἔναλος μὲν κεκλασμένη ἔξαλος δὲ εὐθεῖα, καὶ τὸ ᾠὸν ἐ
μὲν τῇ ὄρνιθι ἁπαλὸν ἐν ἀέρι δὲ σκληρόν, καὶ τὸ λυγγού
ριον ἐν μὲν λυγγὶ ὑγρὸν ἐν ἀέρι δὲ σκληρόν, καὶ τὸ κορά
λιον ἐν θαλάττῃ μὲν ἁπαλὸν ἐν ἀέρι δὲ σκληρόν, καὶ φων
ἀλλοία μὲν φαίνεται ἐν σύριγγι γινομένη, ἀλλοία δὲ ἐ
120 *αὐλῷ, ἀλλοία δὲ ἐν ἀέρι ἁπλῶς. παρὰ δὲ τὰς θέσεις ὅτ*
ἡ αὐτὴ εἰκὼν ἐξυπτιαζομένη μὲν λεία φαίνεται, ποσῶς δ
ἐπινευομένη εἰσοχὰς καὶ ἐξοχὰς ἔχειν δοκεῖ. καὶ οἱ τράχη
λοι δὲ τῶν περιστερῶν παρὰ τὰς διαφόρους ἐπικλίσεις διά
121 *φοροι φαίνονται κατὰ χρῶμα. ἐπεὶ οὖν πάντα τὰ φαινό*
μενα ἔν τινι θεωρεῖται καὶ ἀπό τινος διαστήματος ἢ κατ
τινα θέσιν, ὧν ἕκαστον πολλὴν ποιεῖ παραλλαγὴν περ
τὰς φαντασίας, ὡς ὑπεμνήσαμεν, ἀναγκασθησόμεθα κα
διὰ τούτου τοῦ τρόπου καταντᾶν εἰς ἐποχήν. καὶ γὰρ
βουλόμενος τούτων τῶν φαντασιῶν προκρίνειν τινὰς ἀδυ
122 *νάτοις ἐπιχειρήσει. εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς καὶ ἄνευ ἀποδείξεω*
ποιήσεται τὴν ἀπόφασιν, ἄπιστος ἔσται· εἰ δὲ ἀποδείξε
βουλήσεται χρήσασθαι, εἰ μὲν ψευδῆ λέξει τὴν ἀπόδειξι
εἶναι, ἑαυτὸν περιτρέψει, ἀληθῆ δὲ λέγων εἶναι τὴν ἀπό
δειξιν αἰτηθήσεται ἀπόδειξιν τοῦ ἀληθῆ αὐτὴν εἶναι, κἀ
κείνης ἄλλην, ἐπεὶ καὶ αὐτὴν ἀληθῆ εἶναι δεῖ, καὶ μέχρι

10. *ἀμαυρῷ V.* 12. *λυγγούριον* et 13. *λυγγὶ V*: cf. Creuzer Plotin
p. 305 *a.* 14. *θαλάσσῃ FG.* 21. *τινι*] *τινι τόπῳ? in aliquo loco*
ἢ] *καὶ V.* 22. *παρὰ L.* 24. *τούτους τοὺς τρόπους L*: cf. § 16
quanquam usitatius *διὰ τοῦτον τὸν τρόπον.* 30. *αὐτὸν V.* 31. *δοκεῖ*

*ἀπείρου. ἀδύνατον δέ ἐστιν ἀπείρους ἀποδείξεις παρα-
στῆσαι· οὐκοῦν οὐδὲ μετὰ ἀποδείξεως δυνήσεται προκρί- 123
νειν φαντασίαν φαντασίας. εἰ δὲ μήτε ἄνευ ἀποδείξεως
μήτε μετὰ ἀποδείξεως δυνατὸς ἔσται τις ἐπικρίνειν τὰς
προειρημένας φαντασίας, συνάγεται ἡ ἐποχή, ὁποῖον μὲν
φαίνεται ἕκαστον κατὰ τήνδε τὴν θέσιν ἢ κατὰ τόδε τὸ
διάστημα ἢ ἐν τῷδε εἰπεῖν ἴσως δυναμένων ἡμῶν, ὁποῖον
δὲ ἐστιν ὡς πρὸς τὴν φύσιν ἀδυνατούντων ἀποφαίνεσθαι
διὰ τὰ προειρημένα.*

*Ἕκτος ἐστὶ τρόπος ὁ παρὰ τὰς ἐπιμιγάς, καθ' ὃν 124
συνάγομεν ὅτι ἐπεὶ μηδὲν τῶν ὑποκειμένων καθ' ἑαυτὸ
ἡμῖν αὐτὸ ὑποπίπτει ἀλλὰ σύν τινι, ὁποῖον μέν ἐστι τὸ
μῖγμα ἔκ τε τοῦ ἐκτὸς καὶ τοῦ ᾧ συνθεωρεῖται τάχα δυ-
νατὸν εἰπεῖν, ὁποῖον δέ ἐστι τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον εἰλι-
κρινῶς οὐκ ἂν ἔχοιμεν λέγειν. ὅτι δὲ οὐδὲν τῶν ἐκτὸς
καθ' ἑαυτὸ ὑποπίπτει ἀλλὰ πάντως σύν τινι, καὶ ὅτι
παρὰ τοῦτο ἀλλοῖον θεωρεῖται, πρόδηλον, οἶμαι. τὸ γοῦν 125
'''ἡμέτερον χρῶμα ἀλλοῖον μὲν ὁρᾶται ἐν ἀλεεινῷ ἀέρι ἀλ-
λοῖον δὲ ἐν τῷ ψυχρῷ, καὶ οὐκ ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν ὁποῖον
ἔστι τῇ φύσει τὸ χρῶμα ἡμῶν, ἀλλ' ὁποῖον σὺν ἑκάστῳ
τούτων θεωρεῖται. καὶ ἡ αὐτὴ φωνὴ ἀλλοία μὲν φαίνεται
σὺν λεπτῷ ἀέρι ἀλλοία δὲ σὺν παχυμερεῖ, καὶ τὰ ἀρώματα
ἐν βαλανείῳ καὶ ἡλίῳ πληκτικώτερα μᾶλλόν ἐστιν ἢ ἐν ἀέρι
καταψύχρῳ, καὶ τὸ σῶμα ὑπὸ ὕδατος μὲν περιεχόμενον
κοῦφόν ἐστιν ὑπὸ δὲ ἀέρος βαρύ. ἵνα δὲ καὶ τῆς ἔξωθεν 126
ἐπιμιξίας ἀποστῶμεν, οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν ἔχουσιν ἐν ἑαυ-
τοῖς καὶ χιτῶνας καὶ ὑγρά. τὰ οὖν ὁρατὰ ἐπεὶ μὴ ἄνευ
τούτων θεωρεῖται, οὐ καταληφθήσεται πρὸς ἀκρίβειαν·
τοῦ γὰρ μίγματος ἀντιλαμβανόμεθα, καὶ διὰ τοῦτο οἱ μὲν
ἰκτερικοὶ πάντα ὠχρὰ ὁρῶσιν, οἱ δ' ὑπόσφαγμα ἔχοντες
ὕφαιμα. καὶ ἐπεὶ ἡ φωνὴ ἡ αὐτὴ ἀλλοία μὲν φαίνεται ἐν
ἀναπεπταμένοις τόποις ἀλλοία δὲ ἐν στενοῖς καὶ ἑλικοειδέσι,*

1. ἔσται FG. 4. μετὰ] τὰ V. 7. τῷδε] τῷδε τῷ τόπῳ? 11. καθ' ἑαυτὸ ἡμῖν αὐτὸ] αὐτὸ ἡμῖν V. 13. ἔκ] τὸ ἐκ? 16. αὐτὸ V. 19. ἐν καταψύχρῳ? 20. ἑκατέρῳ? 22. τὰ add V. 23. ἐν] ἐν τῷ FG. 25. τῆς add V. 26. αὐτοῖς V. 32. ἀναπετασμένοις S.

χρώμεθα ἀντὶ τοῦ φαίνεται, δυνάμει τοῦτο λέγοντες "πρ
τι πάντα φαίνεται." τοῦτο δὲ διχῶς λέγεται, ἅπαξ μὲν
πρὸς τὸ κρῖνον (τὸ γὰρ ἐκτὸς ὑποκείμενον καὶ κρινόμεν
πρὸς τὸ κρῖνον φαίνεται), καθ' ἕτερον δὲ τρόπον πρὸς
136 συνθεωρούμενα, ὡς τὸ δεξιὸν πρὸς τὸ ἀριστερόν. ὅτι
πάντα ἐστὶ πρός τι, ἐπελογισάμεθα μὲν καὶ ἔμπροσθε
οἷον κατὰ τὸ κρῖνον ὅτι πρὸς τόδε τὸ ζῷον καὶ τόνδε τ
ἄνθρωπον καὶ τήνδε τὴν αἴσθησιν ἕκαστον φαίνεται, κ
πρὸς τοιάνδε περίστασιν, κατὰ δὲ τὰ συνθεωρούμενα ὅ
πρὸς τήνδε τὴν ἐπιμιξίαν καὶ τόνδε τὸν τρόπον καὶ τ
σύνθεσιν τήνδε καὶ τὴν ποσότητα καὶ τὴν θέσιν ἕκαστ
137 φαίνεται. καὶ ἰδίᾳ δὲ ἐνδέχεται συνάγειν ὅτι πάντα ἐσ
πρός τι, τόνδε τὸν τρόπον. πότερον διαφέρει τῶν πρός
τὰ κατὰ διαφορὰν ἢ οὔ; εἰ μὲν οὐ διαφέρει, καὶ αὐ
πρός τι ἐστίν· εἰ δὲ διαφέρει, ἐπεὶ πᾶν τὸ διαφέρον πρ
τι ἐστίν (λέγεται γὰρ πρὸς ἐκεῖνο οὗ διαφέρει), πρός
138 ἐστι τὰ κατὰ διαφοράν. τῶν τε ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἀν
τάτω γένη κατὰ τοὺς δογματικούς, τὰ δ' ἔσχατα εἴδη, τ
δὲ γένη καὶ εἴδη· πάντα δὲ ταῦτά ἐστι πρός τι· πάν
ἄρα ἐστὶ πρός τι. ἔτι τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστι πρόδη
τὰ δὲ ἄδηλα, ὡς αὐτοί '''φασιν, καὶ σημαίνοντα μὲν
φαινόμενα, σημαινόμενα δὲ ὑπὸ τῶν φαινομένων τὰ ἄδηλ
ὄψις γὰρ κατ' αὐτοὺς τῶν ἀδήλων τὰ φαινόμενα. τὸ
σημαῖνον καὶ τὸ σημαινόμενόν ἐστι πρός τι· πρός τι ἄ
139 ἐστὶ πάντα. πρὸς τούτοις τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ὅμο
τὰ δὲ ἀνόμοια καὶ τὰ μὲν ἴσα τὰ δὲ ἄνισα· ταῦτα δέ ἐσ
πρός τι· πάντα ἄρα ἐστὶ πρός τι. καὶ ὁ λέγων δὲ μ
πάντα εἶναι πρός τι βεβαιοῖ τὸ πάντα εἶναι πρός τι· κ
αὐτὸ γὰρ τὸ εἶναι πάντα πρός τι πρὸς ἡμᾶς εἶναι δείκνυ
140 καὶ οὐ καθόλου, δι' ὧν ἡμῖν ἐναντιοῦται. πλὴν ἀλλ' οὕτ
παριστάντων ἡμῶν ὅτι πάντα ἐστὶ πρός τι, δῆλόν ἐστι λο
πὸν ὅτι ὁποῖον ἔστιν ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων κατὰ τ

7. κατὰ μὲν τὸ? 17. δὲ L. 22. τὰ om L. 29. πάντα εἶναι
εἶναι δείκνυσι] ἀποδείκνυσι X. idem 30. τὸ, non οὗ, et ἐναντιοῦντ
31. περιστάντων G, παραστάντων cum Salmasio F. ἐστι τὸ λ
πὸν FG.

ἑαυτοῦ φύσιν καὶ εἰλικρινῶς λέγειν οὐ δυνησόμεθα, ἀλλ' ὁποῖον φαίνεται ἐν τῷ πρός τι. ἀκολουθεῖ τὸ περὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων δεῖν ἡμᾶς ἐπέχειν.

Περὶ δὲ τοῦ κατὰ τὰς συνεχεῖς ἢ σπανίους συγκυρή- 141
σεις τρόπου, ὃν ἔννατον εἶναι λέγομεν τῇ τάξει, τοιαῦτά
τινα δείξομεν. ὁ ἥλιος πολλῷ δήπου ἐκπληκτικώτερός ἐστιν
ἀστέρος κομήτου· ἀλλ' ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον συνεχῶς ὁρῶ-
μεν τὸν δὲ κομήτην ἀστέρα σπανίως, ἐπὶ μὲν τῷ ἀστέρι
ἐκπλησσόμεθα ὥστε καὶ διοσημείαν αὐτὸν εἶναι δοκεῖν,
ἐπὶ δὲ τῷ ἡλίῳ οὐδαμῶς. ἐὰν μέντοι γε ἐννοήσωμεν τὸν
ἥλιον σπανίως μὲν φαινόμενον σπανίως δὲ δυόμενον, καὶ
πάντα μὲν ἀθρόως φωτίζοντα πάντα δὲ ἐξαίφνης ἐπισκιά-
ζεσθαι ποιοῦντα, πολλὴν ἔκπληξιν ἐν τῷ πράγματι θεω-
ρήσομεν. καὶ ὁ σεισμὸς δὲ οὐχ ὁμοίως θορυβεῖ τούς τε 142
πρῶτον αὐτοῦ πειρωμένους καὶ τοὺς ἐν ἔθει τούτου γε-
γενημένους. πόσην δὲ ἔκπληξιν ἀνθρώπῳ φέρει θάλασσα
πρῶτον ὀφθεῖσα. ἀλλὰ καὶ κάλλος σώματος ἀνθρωπίνου
πρῶτον καὶ ἐξαίφνης θεωρούμενον συγκινεῖ μᾶλλον ἡμᾶς
ἢ εἰ ἐν ἔθει τοῦ ὁρᾶσθαι γένοιτο. καὶ τὰ μὲν σπάνια 143
τίμια εἶναι δοκεῖ, τὰ δὲ σύντροφα ἡμῖν καὶ εὔπορα οὐδα-
μῶς. ἐὰν γοῦν ἐννοήσωμεν τὸ ὕδωρ σπανίζον, πόσῳ ἂν
τῶν τιμίων εἶναι δοκούντων ἁπάντων τιμιώτερον ἡμῖν φα-
νείη. ἢ ἐὰν ἐνθυμηθῶμεν τὸν χρυσὸν ἁπλῶς ἐπὶ τῆς γῆς
ἐρριμμένον πολὺν παραπλησίως τοῖς λίθοις, τίνι δόξομεν
ἔσεσθαι τοῦτον τίμιον ἢ κατάκλειστον οὕτως; ἐπεὶ οὖν τὰ 144
αὐτὰ πράγματα παρὰ τὰς συνεχεῖς ἢ σπανίους περιπτώ-
σεις ὁτὲ μὲν ἐκπληκτικὰ ἢ τίμια ὁτὲ δὲ οὐ τοιαῦτα εἶναι
δοκεῖ, ἐπιλογιζόμεθα ὅτι ὁποῖον μὲν φαίνεται τούτων ἕκα-
στον μετὰ συνεχοῦς περιπτώσεως ἢ σπανίας ἴσως δυνησό-
μεθα λέγειν, ψιλῶς δὲ ὁποῖον ἔστιν ἕκαστον τῶν ἐκτὸς
ὑποκειμένων οὐκ ἐσμὲν δυνατοὶ φάσκειν. καὶ διὰ τοῦτον
οὖν τὸν τρόπον περὶ αὐτῶν ἐπέχομεν.

2. ἀκολουθεῖν X. 4. συγκρίσεις V. 18. καὶ V: ceteri μὲν 19. εἰ add X. 24. παραπλησίω SV. 25. ἔπεσθαι V.

145 Δέκατός ἐστι τρόπος, ὃς καὶ μάλιστα συνέχει πρ
ἠθικά, ὁ παρὰ τὰς ἀγωγὰς καὶ τὰ ἔθη καὶ τοὺς νό
καὶ τὰς μυθικὰς πίστεις καὶ τὰς δογματικὰς ὑπολή
ἀγωγὴ μὲν οὖν ἐστιν αἵρεσις βίου ἤ τινος πράγματος
ἕνα ἢ πολλοὺς γινομένη, οἷον περὶ Διογένην ἢ τοὺς
146 κωνας· νόμος δέ ἐστιν ἔγγραφος συνθήκη παρὰ τοῖς
λιτευομένοις, ἣν ὁ παραβαίνων κολάζεται, ἔθος δὲ ἢ
ἤθεια (οὐ διαφέρει γάρ) πολλῶν ἀνθρώπων κοινὴ πράγμ
τινος παραδοχή, ἣν ὁ παραβὰς οὐ πάντως κολάζεται,
νόμος ἐστὶ τὸ μὴ μοιχεύειν, ἔθος δὲ ἡμῖν τὸ μὴ δημ
147 γυναικὶ μίγνυσθαι. μυθικὴ δὲ πίστις ἐστὶ πραγμ
ἀγενήτων τε καὶ πεπλασμένων παραδοχή, οἷά ἐστιν
τε καὶ τὰ περὶ τοῦ Κρόνου μυθευόμενα· ταῦτα γὰρ
λοὺς εἰς πίστιν ἄγει. δογματικὴ δέ ἐστιν ὑπόληψις π
δοχὴ πράγματος δι' ἀναλογισμοῦ ἤ τινος ἀποδείξεως
τύνεσθαι δοκοῦσα, οἷον ὅτι ἄτομα ἔστι τῶν ὄντων στ
148 ἢ ὁμοιομερῆ ἢ ἐλάχιστα ἤ τινα '''ἄλλα. ἀντιτίθεμεν δὲ
των ἕκαστον ὁτὲ μὲν ἑαυτῷ ὁτὲ δὲ τῶν ἄλλων ἑκ
οἷον ἔθος μὲν ἔθει οὕτως. τινὲς τῶν Αἰθιόπων στίζου
βρέφη, ἡμεῖς δ' οὔ· καὶ Πέρσαι μὲν ἀνθοβαφεῖ ἐσθῆτ
ποδήρει χρῆσθαι νομίζουσιν εὐπρεπὲς εἶναι, ἡμεῖς δὲ ο
πές· καὶ οἱ μὲν Ἰνδοὶ ταῖς γυναιξὶ δημοσίᾳ μίγνυνται,
149 πλεῖστοι τῶν ἄλλων αἰσχρὸν τοῦτο εἶναι ἡγοῦνται. νόμ
νόμῳ οὕτως ἀντιτίθεμεν. παρὰ μὲν τοῖς Ῥωμαίοις
πατρῴας ἀποστὰς οὐσίας οὐκ ἀποδίδωσι τὰ τοῦ πα
χρέα, παρὰ δὲ τοῖς Ῥοδίοις πάντως ἀποδίδωσιν· κ
μὲν Ταύροις τῆς Σκυθίας νόμος ἦν τοὺς ξένους τῇ
τέμιδι καλλιερεῖσθαι, παρὰ δὲ ἡμῖν ἄνθρωπον ἀπεί
150 πρὸς ἱερῷ φονεύεσθαι. ἀγωγὴν δὲ ἀγωγῇ, ὅταν τὴν
γένους ἀγωγὴν ἀντιτιθῶμεν τῇ τοῦ Ἀριστίππου ἢ τὴ
Λακώνων τῇ τῶν Ἰταλῶν. μυθικὴν δὲ πίστιν πίστει
θικῇ, ὅταν ὅπου μὲν τὸν Δία μυθεύεσθαι πατέρα ἀν

7. ἡ V. 10. ἐστὶ] μέν ἐστι? 17. ἢ ante ἐλάχιστα om
32. ὅταν λέγωμεν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὅπου — λέγοντος?

τε θεῶν τε ὅπου δὲ τὸν Ὠκεανόν, λέγοντες

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν.

δογματικὰς δὲ ὑπολήψεις ἀλλήλαις ἀντιτίθεμεν, ὅταν λέ- 151
γωμεν τοὺς μὲν ἓν εἶναι στοιχεῖον ἀποφαίνεσθαι τοὺς δὲ
ἄπειρα, καὶ τοὺς μὲν θνητὴν τὴν ψυχὴν τοὺς δὲ ἀθάνα-
τον, καὶ τοὺς μὲν προνοίᾳ θεῶν διοικεῖσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς
τοὺς δὲ ἀπρονοήτως. τὸ ἔθος δὲ τοῖς ἄλλοις ἀντιτίθεμεν, 152
οἷον νόμῳ μέν, ὅταν λέγωμεν παρὰ μὲν Πέρσαις ἔθος
εἶναι ἀρρενομιξίαις χρῆσθαι, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις ἀπαγο-
ρεύεσθαι νόμῳ τοῦτο πράττειν, καὶ παρ' ἡμῖν μὲν τὸ
μοιχεύειν ἀπειρῆσθαι, '''παρὰ δὲ Μασσαγέταις ἀδιαφορίας
ἔθει παραδεδόσθαι, ὡς Εὔδοξος ὁ Κνίδιος ἱστορεῖ ἐν τῷ
πρώτῳ τῆς περιόδου, καὶ παρ' ἡμῖν μὲν ἀπηγορεῦσθαι
μητράσι μίγνυσθαι, παρὰ δὲ τοῖς Πέρσαις ἔθος εἶναι μά-
λιστα οὕτω γαμεῖν. καὶ παρ' Αἰγυπτίοις δὲ τὰς ἀδελφὰς
γαμοῦσιν, ὃ παρ' ἡμῖν ἀπείρηται νόμῳ. ἀγωγῇ δὲ ἔθος 153
ἀντιτίθεται, ὅταν οἱ μὲν πολλοὶ ἄνθρωποι ἀναχωροῦντες
μιγνύωνται ταῖς ἑαυτῶν γυναιξίν, ὁ δὲ Κράτης τῇ Ἱπ-
παρχίᾳ δημοσίᾳ· καὶ ὁ μὲν Διογένης ἀπὸ ἐξωμίδος περιῄει,
ἡμεῖς δὲ ὡς εἰώθαμεν. μυθικῇ δὲ πίστει, ὡς ὅταν λέγω- 154
σιν οἱ μῦθοι ὅτι ὁ Κρόνος κατήσθιεν αὐτοῦ τὰ τέκνα,
ἔθους ὄντος ἡμῖν προνοεῖσθαι παίδων· καὶ παρ' ἡμῖν μὲν
συνήθεια ὡς ἀγαθοὺς καὶ ἀπαθεῖς κακῶν σέβειν τοὺς
θεούς, τιτρωσκόμενοι δὲ καὶ φθονοῦντες ἀλλήλοις ὑπὸ
τῶν ποιητῶν εἰσάγονται. δογματικῇ δὲ ὑπολήψει, ὅταν 155
ἡμῖν μὲν ἔθος ᾖ παρὰ θεῶν αἰτεῖν τὰ ἀγαθά, ὁ δὲ Ἐπί-
κουρος λέγῃ μὴ ἐπιστρέφεσθαι ἡμῶν τὸ θεῖον, καὶ ὅταν ὁ
'''μὲν Ἀρίστιππος ἀδιάφορον ἡγῆται τὸ γυναικείαν ἀμφιέν-
νυσθαι στολήν, ἡμεῖς δὲ αἰσχρὸν τοῦτο ἡγώμεθα εἶναι.
ἀγωγὴν δὲ ἀντιτίθεμεν νόμῳ μέν, ὅταν νόμου ὄντος μὴ 156
ἐξεῖναι τύπτειν ἄνδρα ἐλεύθερον καὶ εὐγενῆ οἱ παγκρατια-
σταὶ τύπτωσιν ἀλλήλους διὰ τὴν ἀγωγὴν τοῦ κατ' αὐτοὺς

2. Ὠκεανόν] Il. 14 201. 3. δὲ om V. 11. μασαγέταις V. 27. λέγει L. 28. ἀδιαφόρως X. 29. ἡγούμεθα V. 30. ὅταν] ὄντως V, οὕτως FGS. 31. τύπτουσιν L.

βίου, καὶ ὅταν ἀπειρημένου τοῦ ἀνδροφονεῖν οἱ μονομ
157 ἀναιρῶσιν ἀλλήλους διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. μυθικη
πίστιν ἀγωγῇ ἀντιτίθεμεν, ἐπειδὰν λέγωμεν ὅτι οἱ
μῦθοι παρὰ τῇ Ὀμφάλῃ τὸν Ἡρακλέα λέγουσιν

εἴριά τε ξαίνειν καὶ δουλοσύνης ἀνέχεσθαι

καὶ ταῦτα ποιῆσαι ἅπερ οὐδ' ἂν μετρίως προηρημ
ἐποίησεν ἄν τις, ἡ δὲ ἀγωγὴ τοῦ βίου τοῦ Ἡρακλέου
158 γενναία. δογματικῇ δὲ ὑπολήψει, ὅταν οἱ μὲν ἀθλητ
ἀγαθοῦ τῆς δόξης ἀντιποιούμενοι ἐπίπονον ἀγωγὴν
δι' αὐτὴν ἐπαναιρῶνται, πολλοὶ δὲ τῶν φιλοσόφων φα
159 εἶναι τὴν δόξαν δογματίζωσιν. τὸν δὲ νόμον ἀντιτίθ
μυθικῇ μὲν πίστει, ὅταν οἱ μὲν ποιηταὶ εἰσάγωσι
θεοὺς καὶ μοιχεύοντας καὶ ἀρρενομιξίαις χρωμένους,
160 μος δὲ παρ' ἡμῖν κωλύῃ ταῦτα πράττειν, δογματικ
ὑπολήψει, ὅταν οἱ μὲν περὶ Χρύσιππον ἀδιάφορον
λέγωσι τὸ μητράσιν ἢ ἀδελφαῖς μίγνυσθαι, ὁ δὲ ν
161 ταῦτα κωλύῃ. μυθικὴν δὲ πίστιν δογματικῇ ὑπο
ἀντιτίθεμεν, ὅταν οἱ μὲν ποιηταὶ λέγωσι τὸν Δία κ
θόντα θνηταῖς γυναιξὶ μίγνυσθαι, παρὰ δὲ τοῖς δογ
162 κοῖς ἀδύνατον τοῦτο εἶναι νομίζηται, καὶ ὁ μὲν πο
λέγῃ ὅτι Ζεὺς διὰ τὸ πένθος τὸ ἐπὶ Σαρπηδόνι αἱμα
σας ψεκάδας κατέχευεν ἔραζε, δόγμα μέντοι φιλοσ
ἀπαθὲς εἶναι τὸ θεῖον, καὶ ὅταν τὸν τῶν ἱπποκενται
μῦθον ἀναιρῶσιν, ἀνυπαρξίας παράδειγμα τὸν ἱππ
163 ταυρον ἡμῖν φέροντες. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα ἐνῆν
ἑκάστην τῶν προειρημένων ἀντιθέσεων λαμβάνειν
δείγματα· ὡς ἐν συντόμῳ δὲ λόγῳ ταῦτα ἀρκέσει.
τοσαύτης ἀνωμαλίας πραγμάτων καὶ διὰ τούτου τοῦ
που δεικνυμένης, ὁποῖον μὲν ἔστι τὸ ὑποκείμενον
τὴν φύσιν οὐχ ἕξομεν λέγειν, ὁποῖον δὲ φαίνεται
τήνδε τὴν ἀγωγὴν ἢ πρὸς τόνδε τὸν νόμον ἢ πρὸς

5. εἴριά] Od. 22 423. 6. μετρίως ζῆν προηρημένος?
κλέος L: qui recte p. F. 270 et 557. 8. γενναία om V. 11. δὲ
14 et 17. κωλύει L. 21. αἱματοέσσας] Il. 16 459. 23. τὸν
28. τοῦ om V.

τὸ ἔθος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. καὶ διὰ τοῦτον οὖν περὶ
τῆς φύσεως τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων πραγμάτων ἐπέχειν
ἡμᾶς ἀνάγκη.

Οὕτω μὲν οὖν διὰ τῶν δέκα τρόπων καταλήγομεν εἰς
τὴν ἐποχήν· οἱ δὲ νεώτεροι σκεπτικοὶ παραδιδόασι τρόπους 164
τῆς ἐποχῆς πέντε τούσδε, πρῶτον τὸν ἀπὸ τῆς διαφωνίας,
δεύτερον τὸν εἰς ἄπειρον ἐκβάλλοντα, τρίτον τὸν ἀπὸ τοῦ
πρός τι, τέταρτον τὸν ὑποθετικόν, πέμπτον τὸν διάλλη-
λον. καὶ ὁ μὲν ἀπὸ τῆς διαφωνίας ἐστὶ καθ' ὃν περὶ τοῦ 165
προτεθέντος πράγματος ἀνεπίκριτον στάσιν παρά τε τῷ
βίῳ καὶ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις εὑρίσκομεν γεγενημένην,
δι' ἣν οὐ δυνάμενοι αἱρεῖσθαί τι ἢ ἀποδοκιμάζειν κατα-
λήγομεν εἰς ἐποχήν. ὁ δὲ ἀπὸ τῆς εἰς ἄπειρον ἐκπτώσεως 166
ἐστὶν ἐν ᾧ τὸ φερόμενον εἰς πίστιν τοῦ προτεθέντος
πράγματος πίστεως ἑτέρας χρῄζειν λέγομεν, κἀκεῖνο ἄλλης,
καὶ μέχρις ἀπείρου, ὡς μὴ ἐχόντων ἡμῶν πόθεν ἀρξό-
μεθα τῆς κατασκευῆς τὴν ἐποχὴν ἀκολουθεῖν. ὁ δὲ ἀπὸ 167
τοῦ πρός τι, καθὼς προειρήκαμεν, ἐν ᾧ πρὸς μὲν τὸ κρῖ-
νον καὶ τὰ συνθεωρούμενα '''τοῖον ἢ τοῖον φαίνεται τὸ ὑπο-
κείμενον, ὁποῖον δὲ ἔστι πρὸς τὴν φύσιν ἐπέχομεν. ὁ δὲ 168
ἐξ ὑποθέσεως ἔστιν ὅταν εἰς ἄπειρον ἐκβαλλόμενοι οἱ
δογματικοὶ ἀπό τινος ἄρξωνται ὃ οὐ κατασκευάζουσιν ἀλλ'
ἁπλῶς καὶ ἀναποδείκτως κατὰ συγχώρησιν λαμβάνειν ἀξιοῦ-
σιν. ὁ δὲ διάλληλος τρόπος συνίσταται ὅταν τὸ ὀφεῖλον 169
τοῦ ζητουμένου πράγματος εἶναι βεβαιωτικὸν χρείαν ἔχῃ
τῆς ἐκ τοῦ ζητουμένου πίστεως· ἔνθα μηδέτερον δυνάμε-
νοι λαβεῖν πρὸς κατασκευὴν θατέρου, περὶ ἀμφοτέρων
ἐπέχομεν. ὅτι δὲ πᾶν τὸ ζητούμενον εἰς τούτους ἀνάγειν
τοὺς τρόπους ἐνδέχεται, διὰ βραχέων ὑποδείξομεν οὕτως.
τὸ προτεθὲν ἤτοι αἰσθητόν ἐστιν ἢ νοητόν, ὁποῖον δ' ἂν 170
ᾖ, διαπεφώνηται· οἱ μὲν γὰρ τὰ αἰσθητὰ μόνα φασὶν
εἶναι ἀληθῆ, οἱ δὲ μόνα τὰ νοητά, οἱ δὲ τινὰ μὲν αἰ-
σθητὰ τινὰ δὲ νοητά. πότερον οὖν ἐπικριτὴν εἶναι φή-

1. τούτων V. 4. οὖν om V. 7. τὸν εἰς V, δὲ εἰς FG. 12. κατα-λέγομεν V. 16. μέχρη V. 18. κρίνειν V. 26. τοῖς V.

σουσι τὴν διαφωνίαν ἢ ἀνεπίκριτον; εἰ μὲν ἀνεπίκρ
ἔχομεν ὅτι δεῖ ἐπέχειν· περὶ γὰρ τῶν ἀνεπικρίτως δι
νουμένων οὐχ οἷόν τέ ἐστιν ἀποφαίνεσθαι. εἰ δὲ ἐπ
171 τήν, πόθεν ἐπικριθήσεται πυνθανόμεθα. οἷον τὸ αἰ
τόν (ἐπὶ τούτου γὰρ προτέρου στήσομεν τὸν λόγον) πό
ὑπὸ αἰσθητοῦ ἢ ὑπὸ νοητοῦ; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ αἰσθη
ἐπεὶ περὶ τῶν αἰσθητῶν ζητοῦμεν, καὶ ἐκεῖνο ἄλλου
σεται πρὸς πίστιν. εἰ δὲ κἀκεῖνο αἰσθητὸν ἔσται,
καὶ αὐτὸ ἄλλου δεήσεται τοῦ πιστώσοντος, καὶ τοῦτο
172 χρις ἀπείρου. εἰ δὲ ὑπὸ νοητοῦ ἐπικρίνεσθαι δεήσ
αἰσθητόν, ἐπεὶ καὶ τὰ νοητὰ διαπεφώνηται, δεήσετα
τοῦτο νοητὸν ὂν κρίσεώς τε καὶ πίστεως. πόθεν οὖ
σταθήσεται; εἰ μὲν ὑπὸ νοητοῦ, εἰς ἄπειρον ἐκπεσ
ὁμοίως· εἰ δ' ὑπὸ αἰσθητοῦ, ἐπεὶ πρὸς μὲν τὴν π
τοῦ αἰσθητοῦ παρελήφθη νοητὸν πρὸς δὲ τὴν τοῦ νο
173 πίστιν αἰσθητόν, ὁ διάλληλος εἰσάγεται τρόπος.
ταῦτα φεύγων ὁ προσδιαλεγόμενος ἡμῖν κατὰ συγχώρ
καὶ ἀναποδείκτως ἀξιώσεις λαμβάνειν '''τι πρὸς ἀπό
τῶν ἑξῆς, ὁ ὑποθετικὸς εἰσάγεται τρόπος, ἄπορος ὑπάρ
εἰ μὲν γὰρ ὁ ὑποτιθέμενος πιστός ἐστιν, ἡμεῖς ἀ
ἀντικείμενον ὑποτιθέμενοι οὐκ ἐσόμεθα ἀπιστότεροι.
εἰ μὲν ἀληθές τι ὑποτίθεται ὁ ὑποτιθέμενος, ὕπο
αὐτὸ ποιεῖ, καθ' ὑπόθεσιν αὐτὸ λαμβάνων ἀλλὰ μὴ
κατασκευῆς· εἰ δὲ ψεῦδος, σαθρὰ ἔσται ἡ ὑποβάθρα
174 κατασκευαζομένων. καὶ εἰ μὲν ἀνύει τι τὸ ὑποτίθε
πρὸς πίστιν, αὐτὸ τὸ ζητούμενον ὑποτιθέσθω, κα
ἕτερόν τι δι' οὗ δὴ κατασκευάσει τὸ πρᾶγμα περὶ
λόγος· εἰ δὲ ἄτοπόν ἐστι τὸ ὑποτίθεσθαι τὸ ζητούμ
175 ἄτοπον ἔσται καὶ τὸ ὑποτίθεσθαι τὸ ἐπαναβεβηκός.
δὲ καὶ πρός τι ἐστι πάντα τὰ αἰσθητά, δῆλον· ἔστι
πρὸς τοὺς αἰσθανομένους. φανερὸν οὖν ὅτι ὅπερ ἂν
προτεθῇ πρᾶγμα αἰσθητόν, εἰς τοὺς πέντε τρόπους
γειν τοῦτο εὐμαρές ἐστιν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ νο

5. στήσωμεν V. 16. ὁ δὲ ἄλληλος V. 19. ὑποθετικῇ V. άγεται] εἰς ἀπόδειξιν L.

ἐπιλογιζόμεθα. εἰ μὲν γὰρ ἀνεπικρίτως διαπεφωνῆσθαι
λέγοιτο, δοθήσεται ἡμῖν τὸ δεῖν ἐπέχειν περὶ αὐτοῦ. εἰ δὲ 176
ἐπικριθήσεται ἡ διαφωνία, εἰ μὲν διὰ νοητοῦ, εἰς ἄπειρον
ἐκβαλοῦμεν, εἰ δὲ ὑπὸ αἰσθητοῦ, εἰς τὸν διάλληλον· τὸ
γὰρ αἰσθητὸν πάλιν διαφωνούμενον, καὶ μὴ δυνάμενον
δι' αὑτοῦ ἐπικρίνεσθαι διὰ τὴν εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν, τοῦ
νοητοῦ δεήσεται ὥσπερ καὶ τὸ νοητὸν τοῦ αἰσθητοῦ. διὰ 177
ταῦτα δὲ ἐξ ὑποθέσεως ὁ λαμβάνων τι πάλιν ἄτοπος ἔσται.
ἀλλὰ καὶ πρός τί ἐστι τὰ νοητά· πρὸς γὰρ τὸν νοοῦντα
λέγεται, καὶ εἰ ἦν τῇ φύσει τοιοῦτον ὁποῖον λέγεται, οὐκ
ἂν διεφωνήθη. ἀνήχθη οὖν καὶ τὸ νοητὸν εἰς τοὺς πέντε
τρόπους, διόπερ ἀνάγκη περὶ τοῦ προτεθέντος πράγματος
πάντως ἡμᾶς ἐπέχειν.

Τοιοῦτοι μὲν καὶ οἱ παρὰ τοῖς νεωτέροις παραδιδόμενοι πέντε τρόποι· οὓς ἐκτίθενται οὐκ ἐκβάλλοντες τοὺς δέκα τρόπους, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ποικιλώτερον καὶ διὰ τούτων σὺν ἐκείνοις ἐλέγχειν τὴν τῶν δογματικῶν προπέτειαν.

'''Παραδιδόασι δὲ καὶ δύο τρόπους ἐποχῆς ἑτέρους· ἐπεὶ 178
γὰρ πᾶν τὸ καταλαμβανόμενον ἤτοι ἐξ ἑαυτοῦ καταλαμβάνεσθαι δοκεῖ ἢ ἐξ ἑτέρου καταλαμβάνεται, τὴν περὶ πάντων ἀπορίαν εἰσάγειν δοκοῦσιν. καὶ ὅτι μὲν οὐδὲν ἐξ ἑαυτοῦ καταλαμβάνεται, φασί, δῆλον ἐκ τῆς γεγενημένης παρὰ τοῖς φυσικοῖς περί τε τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν νοητῶν ἁπάντων, οἶμαι, διαφωνίας, ἣ δὴ ἀνεπίκριτός ἐστι μὴ δυναμένων ἡμῶν μήτε αἰσθητῷ μήτε νοητῷ κριτηρίῳ χρῆσθαι διὰ τὸ πᾶν, ὅπερ ἂν λάβωμεν, ἄπιστον εἶναι διαπεφωνημένον. διὰ δὲ τοῦτο οὐδ' ἐξ ἑτέρου τι καταλαμ- 179
βάνεσθαι συγχωροῦσιν. εἰ μὲν γὰρ τὸ ἐξ οὗ τι καταλαμβάνεται ἀεὶ ἐξ ἑτέρου καταλαμβάνεσθαι δεήσει, εἰς τὸν διάλληλον ἢ τὸν ἄπειρον ἐμβάλλουσι τρόπον. εἰ δὲ βούλοιτό τις λαβεῖν ὡς ἐξ ἑαυτοῦ καταλαμβανόμενόν τι ἐξ οὗ

4. ἀπὸ FG. 13. ἐπελθεῖν GSV: corr Salmasius post Stephanum.

14. περὶ V. 16. τούτων Salmasius, τοῦτο L. 20. καταλαμβάνεσθαι V. malim abesse verbum inutile. 23. παρὰ — αἰσθη om V. 28. καταλαμβάνεσθαι V: corr cum X Salmasius. 29. καταλαμβάνεται V.

γωμεν πλατεῖαν, δυνάμει λέγομεν '''πλατεῖαν ὁδόν, οὕτως
ὅταν εἴπωμεν "οὐ μᾶλλον," δυνάμει φαμὲν "οὐ μᾶλλον
189 τόδε ἢ τόδε, ἄνω κάτω." τινὲς μέντοι τῶν σκεπτικῶν πα-
ραλαμβάνουσιν ἀντὶ τοῦ πύσματος τοῦ οὔ τὸ τί μᾶλλον
τόδε ἢ τόδε, τὸ τί παραλαμβάνοντες νῦν ἀντὶ αἰτίας, ἵν' ᾖ
τὸ λεγόμενον "διὰ τί μᾶλλον τόδε ἢ τόδε;" σύνηθες δέ
ἐστι καὶ πύσμασιν ἀντὶ ἀξιωμάτων χρῆσθαι, οἷον

τίς τὸν Διὸς σύλλεκτρον οὐκ οἶδε βροτῶν;

καὶ ἀξιώμασιν ἀντὶ πυσμάτων, οἷον "ζητῶ ποῦ οἰκεῖ Δίων"
καὶ "πυνθάνομαι τίνος ἕνεκα χρὴ θαυμάζειν ἄνδρα ποιη-
τήν." ἀλλὰ καὶ τὸ τί ἀντὶ τοῦ διὰ τί παραλαμβάνεται
παρὰ Μενάνδρῳ·

τί γὰρ ἐγὼ κατελειπόμην;

190 δηλοῖ δὲ τὸ "οὐ μᾶλλον τόδε ἢ τόδε" καὶ πάθος ἡμέτερον,
καθ' ὃ διὰ τὴν ἰσοσθένειαν τῶν ἀντικειμένων πραγμάτων εἰς
ἀρρεψίαν καταλήγομεν, ἰσότητα μὲν λεγόντων ἡμῶν τὴν
κατὰ τὸ φαινόμενον ἡμῖν πιθανόν, ἀντικείμενα δὲ κοινῶς
τὰ μαχόμενα, ἀρρεψίαν δὲ τὴν πρὸς μηδέτερον συγκατάθε-
191 σιν. ἡ γοῦν "οὐδὲν μᾶλλον" φωνὴ κἂν ἐμφαίνῃ χαρακτῆρα
συγκαταθέσεως ἢ ἀρνήσεως, ἡμεῖς οὐχ οὕτως αὐτῇ χρώ-
μεθα, ἀλλ' ἀδιαφόρως αὐτὴν παραλαμβάνομεν καὶ κατα-
χρηστικῶς, ἤτοι ἀντὶ πύσματος ἢ ἀντὶ τοῦ λέγειν "ἀγνοῶ
τίνι μὲν τούτων χρὴ συγκατατίθεσθαι τίνι δὲ μὴ συγ-
κατατίθεσθαι." πρόκειται ἡμῖν δηλῶσαι τὸ φαινόμενον
ἡμῖν· κατὰ δὲ τὴν φωνὴν δι' ἧς αὐτὸ δηλοῦμεν ἀδιαφο-
ροῦμεν. κἀκεῖνο δὲ χρὴ γινώσκειν ὅτι προφερόμεθα τὴν
"οὐδὲν μᾶλλον" φωνὴν οὐ διαβεβαιούμενοι περὶ τοῦ πάν-
τως ὑπάρχειν αὐτὴν ἀληθῆ καὶ βεβαίαν, ἀλλὰ κατὰ τὸ
φαινόμενον ἡμῖν καὶ περὶ αὐτῆς λέγοντες.

192 '''Περὶ δὲ τῆς ἀφασίας λέγομεν τάδε. φάσις καλεῖται
διχῶς, κοινῶς τε καὶ ἰδίως, κοινῶς μὲν ἡ δηλοῦσα θέσιν

3. ἄνω ἢ κάτω FG. 4. τοῦ post ἀντὶ om V. hiat locus, quem ita expleverim: ἀντὶ ἀξιώματος τοῦ "οὐ μᾶλλον" πύσμα τὸ "τί μᾶλλον," οἷον τί μᾶλλον τόδε ἢ τόδε, 5. ἀντὶ] ἐπὶ? 8. τίς] Euripid. Herc. fur. 1. σύλλεκτον V. 10. τίνος] Aristophan. Ran. 1008. 11. τί post διὰ om V. 13. τί] Meinek. inc. fr. 302. 15. ἰσοσθενίαν V. 19. οὖν V. ἐμφαίνει L.

ἢ ἄρσιν φωνή, οἷον "ἡμέρα ἔστιν, οὐχ ἡμέρα ἔστιν," ἰδίως
δὲ ἡ δηλοῦσα θέσιν μόνον, καθ' ὃ σημαινόμενον τὰ ἀπο-
φατικὰ οὐ καλοῦσι φάσεις. ἡ οὖν ἀφασία ἀπόστασίς ἐστι
τῆς κοινῶς λεγομένης φάσεως, ᾗ ὑποτάσσεσθαι λέγομεν
τήν τε κατάφασιν καὶ τὴν ἀπόφασιν, ὡς εἶναι ἀφασίαν
πάθος ἡμέτερον δι' ὃ οὔτε τιθέναι τι οὔτε ἀναιρεῖν φα-
μέν. ὅθεν δῆλόν ἐστιν ὅτι καὶ τὴν ἀφασίαν παραλαμβάνο- 193
μεν οὐχ ὡς πρὸς τὴν φύσιν τοιούτων ὄντων τῶν πραγμά-
των ὥστε πάντως ἀφασίαν κινεῖν, ἀλλὰ δηλοῦντες ὅτι
ἡμεῖς νῦν, ὅτε προφερόμεθα αὐτήν, ἐπὶ τῶνδε τῶν ζη-
τουμένων τοῦτο πεπόνθαμεν. κἀκεῖνο χρὴ μνημονεύειν
ὅτι μηδὲν τιθέναι μηδὲ ἀναιρεῖν φαμὲν τῶν κατὰ τὸ ἄδη-
λον δογματικῶς λεγομένων· τοῖς γὰρ κινοῦσιν ἡμᾶς παθη-
τικῶς καὶ ἀναγκαστικῶς ἄγουσιν εἰς συγκατάθεσιν εἴκομεν.
Τὸ δὲ "τάχα" καὶ "οὐ τάχα" καὶ "ἔξεστι" καὶ "οὐκ 194
ἔξεστι" καὶ "ἐνδέχεται" καὶ "οὐκ ἐνδέχεται" παραλαμβάνο-
μεν ἀντὶ τοῦ τάχα μὲν ἔστιν τάχα δ' οὐκ ἔστιν, καὶ ἔξεστι
μὲν εἶναι ἔξεστι δὲ μὴ εἶναι, καὶ ἐνδέχεται μὲν εἶναι ἐν-
δέχεται δὲ μὴ εἶναι, ὡς παραλαμβάνειν ἡμᾶς συντομίας
χάριν τὸ μὴ ἐξεῖναι ἀντὶ τοῦ ἐξεῖναι μὴ εἶναι, καὶ τὸ μὴ
ἐνδέχεσθαι ἀντὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι, καὶ τὸ οὐ τάχα
ἀντὶ τοῦ τάχα μὴ εἶναι. πάλιν δὲ ἐνταῦθα οὐ φωνομαχοῦ- 195
μεν, οὐδὲ εἰ φύσει ταῦτα δηλοῦσιν αἱ φωναί, ζητοῦμεν, ἀλλ'
ἀδιαφόρως αὐτάς, ὡς εἶπον, παραλαμβάνομεν. ὅτι μέντοι
αὗται αἱ φωναὶ ἀφασίας εἰσὶ δηλωτικαί, πρόδηλον, οἶμαι.
ὁ γοῦν λέγων "τάχα ἔστιν" δυνάμει τίθησι καὶ τὸ μάχεσθαι
δοκοῦν αὐτῷ, τὸ τάχα μὴ εἶναι, τῷ μὴ διαβεβαιοῦσθαι
περὶ τοῦ εἶναι αὐτό. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἔχει.
Τὸ δὲ "ἐπέχω" παραλαμβάνομεν ἀντὶ τοῦ οὐκ ἔχω 196
εἰπεῖν τίνι χρὴ τῶν προκειμένων πιστεῦσαι ἢ τίνι ἀπιστῆ-
σαι, δηλοῦντες ὅτι ἴσα ἡμῖν φαίνεται τὰ πράγματα πρὸς
πίστιν καὶ ἀπιστίαν. καὶ εἰ μὲν ἴσα ἐστίν, οὐ διαβεβαιού-
μεθα· τὸ δὲ φαινόμενον ἡμῖν περὶ αὐτῶν, ὅτε ἡμῖν ὑπο-

1. ἄρνησιν X. 2. σημαῖνον V. 6. οὐδὲ L. 12. τοῦ ἀδήλου?
27. μὴ post τῷ add V.

πίπτει, λέγομεν. καὶ ἡ ἐποχὴ δὲ εἴρηται ἀπὸ τοῦ ἐπέχεσθαι τὴν διάνοιαν ὡς μήτε τιθέναι τι μήτε ἀναιρεῖν δι τὴν ἰσοσθένειαν τῶν ζητουμένων.

197 Περὶ δὲ τοῦ "οὐδὲν ὁρίζω" ταῦτα φαμέν. ὁρίζει εἶναι νομίζομεν οὐχὶ τὸ ἁπλῶς λέγειν τι, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμ ἄδηλον προφέρεσθαι μετὰ συγκαταθέσεως. οὕτω γὰρ οὐδὲν ὁρίζων ὁ σκεπτικὸς τάχα εὑρεθήσεται, οὐδὲ αὐτὸ τ "οὐδὲν ὁρίζω·" οὐ γάρ ἐστι δογματικὴ ὑπόληψις, τουτέστι ἀδήλῳ συγκατάθεσις, ἀλλὰ φωνὴ πάθους ἡμετέρου δηλωτική. ὅταν οὖν εἴπῃ ὁ σκεπτικὸς "οὐδὲν ὁρίζω," τοῦτ φησιν "ἐγὼ οὕτω πέπονθα νῦν ὡς μηδὲν τῶν ὑπὸ τὴ ζήτησιν τήνδε πεπτωκότων τιθέναι δογματικῶς ἢ ἀναιρεῖν. τοῦτο δέ φησι λέγων τὸ ἑαυτῷ φαινόμενον περὶ τῶν προκειμένων, οὐκ ἀπαγγελτικῶς μετὰ πεποιθήσεως ἀποφαινόμενος, ἀλλ' ὃ πάσχει διηγούμενος.

198 Καὶ ἡ ἀοριστία δὲ πάθος διανοίας ἐστί, καθ' ὃ οὔτ αἴρομέν τι οὔτε τίθεμεν τῶν δογματικῶς ζητουμένων τουτέστι τῶν ἀδήλων. ὅταν οὖν λέγῃ ὁ σκεπτικὸς "πάντ ἐστὶν ἀόριστα," τὸ μὲν ἔστι λαμβάνει ἀντὶ τοῦ φαίνεσθα αὐτῷ, πάντα δὲ λέγει οὐ τὰ ὄντα ἀλλ' ἅπερ διεξῆλθε τῶ παρὰ τοῖς δογματικοῖς ζητουμένων ἀδήλων, ἀόριστα '''δ μὴ προύχοντα τῶν ἀντικειμένων ἢ κοινῶς μαχομένων κατ

199 πίστιν ἢ ἀπιστίαν. καὶ ὥσπερ ὁ λέγων "περιπατῶ" δυνάμει φησὶν "ἐγὼ περιπατῶ," οὕτως ὁ λέγων "πάντα ἐστὶ ἀόριστα" συσσημαίνει καθ' ἡμᾶς τὸ ὡς πρὸς ἐμὲ ἢ ὡ ἐμοὶ φαίνεται, ὡς εἶναι τὸ λεγόμενον τοιοῦτον "ὅσα ἐπῆλθον τῶν δογματικῶς ζητουμένων, τοιαῦτά μοι φαίνετα ὡς μηδὲν αὐτῶν τοῦ μαχομένου προύχειν μοι δοκεῖν κατ πίστιν ἢ ἀπιστίαν."

200 Οὕτω δὲ φερόμεθα καὶ ὅταν λέγωμεν "πάντα ἐστὶ ἀκατάληπτα·" καὶ γὰρ τὸ πάντα ὁμοίως ἐξηγούμεθα κα τὸ ἐμοὶ συνεκδεχόμεθα, ὡς εἶναι τὸ λεγόμενον τοιοῦτο "πάντα ὅσα ἐφώδευσα τῶν δογματικῶς ζητουμένων ἀδή

3. ἰσοσθενίαν V, more suo. 17. δογματικῶν X. 22. προὔπάρχοντα L: corr X. 27. τῶν τοῖς δογματικοῖς X, τῶν δογματικοῖς ceter

λων φαίνεταί μοι ἀκατάληπτα." τοῦτο δέ ἐστιν οὐ διαβεβαιουμένου περὶ τοῦ τὰ παρὰ τοῖς δογματικοῖς ζητούμενα φύσεως εἶναι τοιαύτης ὡς εἶναι ἀκατάληπτα, ἀλλὰ τὸ ἑαυτοῦ πάθος ἀπαγγέλλοντος, καθ' ὅ, φησίν, ὑπολαμβάνω ὅτι ἄχρι νῦν οὐδὲν κατέλαβον ἐκείνων ἐγὼ διὰ τὴν τῶν ἀντικειμένων ἰσοσθένειαν· ὅθεν καὶ τὰ εἰς περιτροπὴν φερόμενα πάντα ἀπᾴδοντα εἶναι δοκεῖ μοι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἀπαγγελλομένων.

Καὶ ἡ "ἀκαταληπτῶ" δὲ καὶ ἡ "οὐ καταλαμβάνω" 201 φωνὴ πάθους οἰκείου ἐστὶ δηλωτική, καθ' ὃ ἀφίσταται ὁ σκεπτικὸς ὡς πρὸς τὸ παρὸν τοῦ τιθέναι τι τῶν ζητουμένων ἀδήλων ἢ ἀναιρεῖν, ὡς ἔστι δῆλον ἐκ τῶν προειρημένων ἡμῖν περὶ τῶν ἄλλων φωνῶν.

'''Ὅταν δὲ λέγωμεν "παντὶ λόγῳ λόγος ἴσος ἀντίκειται," 202 παντὶ μὲν λέγομεν τῷ ὑφ' ἡμῶν διεξωδευμένῳ, λόγον δέ φαμεν οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ τὸν κατασκευάζοντά τι δογματικῶς, τουτέστι περὶ ἀδήλου, καὶ οὐ πάντως τὸν ἐκ λημμάτων καὶ ἐπιφορᾶς ἀλλὰ τὸν ὁπωσοῦν κατασκευάζοντα. ἴσον δέ φαμεν κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν, τό τε ἀντίκειται λαμβάνομεν ἀντὶ τοῦ μάχεται κοινῶς, καὶ τὸ "ὡς ἐμοὶ φαίνεται" συνεκδεχόμεθα. ὅταν οὖν εἴπω "παντὶ λόγῳ λόγος 203 ἴσος ἀντίκειται," δυνάμει τοῦτό φημι "παντὶ τῷ ὑπ' ἐμοῦ ζητουμένῳ λόγῳ, ὃς κατασκευάζει τι δογματικῶς, ἕτερος λόγος κατασκευάζων τι δογματικῶς, ἴσος αὐτῷ κατὰ πίστιν καὶ ἀπιστίαν, ἀντικεῖσθαι φαίνεταί μοι," ὡς εἶναι τὴν τοῦ λόγου προφορὰν οὐ δογματικὴν ἀλλ' ἀνθρωπείου πάθους ἀπαγγελίαν, ὅ ἐστι φαινόμενον τῷ πάσχοντι. προφέρονται 204 δέ τινες καὶ οὕτω τὴν φωνήν "παντὶ λόγῳ λόγον ἀντικεῖσθαι τὸν ἴσον," ἀξιοῦντες παραγγελματικῶς τοῦτο "παντὶ λόγῳ δογματικῶς τι κατασκευάζοντι λόγον δογματικῶς ζητοῦντα, ἴσον κατὰ πίστιν καὶ ἀπιστίαν, μαχόμενον αὐτῷ ἀντιτιθῶμεν," ἵνα ὁ μὲν λόγος αὐτοῖς ᾖ πρὸς τὸν σκε-

9. ἡ ὑπολαμβάνω X. 21. λόγῳ λόγος] $λό^{γ}$ V. 23. ὅς] ὡς FG.
26. ἀνθρωπίου V. 28. ἀντικεῖσθαι τὸν ἴσον] ἴσον ἀντικεῖσθαι V.
32. αὐτοῦ FG.

νόμενα οὐδὲ ἔστιν. ὁρῶμεν οὖν ὅτι καὶ περὶ τοῦ τ ὕλην ῥευστὴν εἶναι καὶ περὶ τοῦ τοὺς λόγους τῶν φαιν μένων πάντων ἐν αὐτῇ ὑποκεῖσθαι δογματίζει, ἀδήλ ὄντων καὶ ἡμῖν ἐφεκτῶν.

220 Φασὶ μέντοι τινὲς ὅτι ἡ Ἀκαδημαϊκὴ φιλοσοφία αὐτή ἐστι τῇ σκέψει· διόπερ ἀκόλουθον ἂν εἴη καὶ π τούτου διεξελθεῖν. Ἀκαδήμιαι δὲ γεγόνασιν, ὡς φα πλείους μὲν ἢ τρεῖς, μία μὲν καὶ ἀρχαιοτάτη ἡ τῶν π Πλάτωνα, δευτέρα δὲ καὶ μέση ἡ τῶν περὶ Ἀρκεσίλα τὸν ἀκουστὴν Πολέμωνος, τρίτη δὲ καὶ νέα ἡ τῶν π Καρνεάδην καὶ Κλειτόμαχον· ἔνιοι δὲ καὶ τετάρτην προ τιθέασι τῶν περὶ Φίλωνα καὶ Χαρμίδαν, τινὲς δὲ
221 πέμπτην καταλέγουσι τὴν τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον. ἀ ξάμενοι τοίνυν ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἴδωμεν τὴν διαφορὰν τ εἰρημένων φιλοσοφιῶν. τὸν Πλάτωνα οὖν οἱ μὲν δο ματικὸν ἔφασαν εἶναι, οἱ δὲ ἀπορητικόν, οἱ δὲ κατὰ τι ἀπορητικὸν κατὰ δέ τι δογματικόν· ἐν μὲν γὰρ τ γυμναστικοῖς [φασὶ] λόγοις, ἔνθα ὁ Σωκράτης εἰσάγε ἤτοι παίζων πρός τινας ἢ ἀγωνιζόμενος πρὸς σοφιστ γυμναστικόν τε καὶ ἀπορητικόν φασιν ἔχειν αὐτὸν χαρ κτῆρα, δογματικὸν δὲ ἔνθα σπουδάζων ἀποφαίνεται ἤ
222 διὰ Σωκράτους ἢ Τιμαίου ἤ τινος τῶν τοιούτων. περὶ οὖν τῶν δογματικὸν αὐτὸν εἶναι λεγόντων, ἢ κατὰ μέν δογματικὸν κατὰ δέ τι ἀπορητικόν, περισσὸν ἂν εἴη λέγ νῦν· αὐτοὶ γὰρ ὁμολογοῦσι τὴν πρὸς ἡμᾶς διαφοράν· π δὲ τοῦ εἰ ἔστιν εἰλικρινῶς σκεπτικὸς πλατύτερον μὲν τοῖς ὑπομνήμασι διαλαμβάνομεν, νῦν δὲ ὡς ἐν ὑποτυπ σει διαλαμβάνομεν κατὰ Μηνόδοτον καὶ Αἰνησίδημον (τοι γὰρ μάλιστα ταύτης προέστησαν τῆς στάσεως) ὅτι ὅ ὁ Πλάτων ἀποφαίνηται περὶ ἰδεῶν ἢ περὶ τοῦ πρόνο εἶναι ἢ περὶ τοῦ τὸν ἐνάρετον βίον αἱρετώτερον εἶναι

3. πάντως FG. 7. τούτων G. γεγόνασιν, ὡς οἱ μὲν πλε φασί, τρεῖς? Fabricius οὐ πλείους pro πλείους. 8. μὲν om V. καὶ μία FG. 13. τῶν om V. 16. 17. 20. 24. ἀπορηματικὸν L. 25. καὶ τὴν FG. 28. διαλαμβάνομεν] φαμὲν? λέγομεν? ὑπομιμνήσκομε Μηνόδοτον Fabricius, περμήδοτον L.

μετὰ κακιῶν, εἴτε ὡς ὑπάρχουσι τούτοις συγκατατίθεται, δογματίζει, εἴτε ὡς πιθανωτέροις προστίθεται, ἐπεὶ προκρίνει τι κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν, ἐκπέφευγε τὸν σκεπτικὸν χαρακτῆρα· ὡς γὰρ καὶ τοῦτο ἡμῖν ἐστιν ἀλλότριον, ἐκ τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων πρόδηλον. εἰ δέ τινα καὶ 223 σκεπτικῶς προφέρεται, ὅταν, ὥς φασί, γυμνάζηται, οὐ παρὰ τοῦτο ἔσται σκεπτικός· ὁ γὰρ περὶ ἑνὸς δογματίζων, ἢ προκρίνων φαντασίαν φαντασίας ὅλως κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν περί τινος τῶν ἀδήλων, τοῦ δογματικοῦ γίνεται χαρακτῆρος, ὡς δηλοῖ καὶ ὁ Τίμων διὰ τῶν περὶ Ξενοφάνους αὐτῷ λεγομένων. ἐν πολλοῖς γὰρ αὐτὸν ἐπαινέσας 224 τὸν Ξενοφάνην, ὡς καὶ τοὺς σίλλους αὐτῷ ἀναθεῖναι, ἐποίησεν αὐτὸν ὀδυρόμενον καὶ λέγοντα

ὡς καὶ ἐγὼν ὄφελον πυκινοῦ νόου ἀντιβολῆσαι
ἀμφοτερόβλεπτος· δολίῃ δ' ὁδῷ ἐξαπατήθην
πρεσβυγενὴς ἔτ' ἐὼν καὶ ἀπενθήριστος ἁπάσης
σκεπτοσύνης. ὅππῃ γὰρ ἐμὸν νόον εἰρύσαιμι,
εἰς ἓν ταὐτό τε πᾶν ἀνελύετο· πᾶν δ' ἐὸν αἰεὶ
πάντῃ ἀνελκόμενον μίαν εἰς φύσιν ἵσταθ' ὁμοίην.

διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ὑπάτυφον αὐτὸν λέγει, καὶ οὐ τέλειον ἄτυφον, δι' ὧν φησὶ

Ξεινοφάνης ὑπάτυφος, ὁμηραπάτης ἐπισκώπτης,
'''ἐκτὸς ἀπ' ἀνθρώπων θεὸν ἐπλάσατ' ἶσον ἁπάντῃ,
ἀσκηθῆ, νοερωτὸν ἠὲ νόημα.

ὑπάτυφον μὲν γὰρ εἶπε τὸν κατά τι ἄτυφον, ὁμηραπάτης δὲ ἐπισκώπτην, ἐπεὶ τὴν παρ' Ὁμήρῳ ἀπάτην διέσυρεν.

6. σκεπτικὰ X. 15. ἀμφοτερόβλεπτα codex Marcianus append. 4 26 et Monacensis 439, ἀμφότεράβλεπτα Monac. 79. an ὑμφοτεροβλέπτου? 16. ἔτ' ἐῶν Laurentianus 85 24. malim ἐτέων. ἀναμφήριστος Schneiderus Saxo et Barkerus (Thes. Stephan.), ἐπαμφήριστος potestate activa Karstenus 1 p. 190. an forte ἀπευθήνιστος? quod sit ἀπευθής, ἄπειρος? 17. ὅπη V, ὅπου Marc. et Monac. 79. 18. αὐτό τε Monac. 439, ταυτότης Monac. 79 et Marc. δὲ ὂν plerique. 19. ὁμοία V et Laurentiani, ὁμοίαν FG. ἰσοσταθμοίην Monac. 439. 20. τελείως Menagius. 22. ξενοφάνης V. ἐπικόπτης Diogenes Laertius. 23. ἐκτὸν ἀπ' ἄνθρωπον SV, ἐα τὸν ἀπάνθρωπον G: corr Fabricius. 24. νοερῷ G. τορνωτόν, ὅλον νόον Hermannus. ἢ ἐνόημα V, ἠδὲ νόημα Hermannus. 25. μὲν om V. ὁμηραπάτην V.

225 ἐδογμάτιζε δὲ ὁ Ξενοφάνης παρὰ τὰς τῶν ἄλλων ἀνθρι
πων προλήψεις ἓν εἶναι τὸ πᾶν, καὶ τὸν θεὸν συμφι
τοῖς πᾶσιν, εἶναι δὲ σφαιροειδῆ καὶ ἀπαθῆ καὶ ἀμετάβλ
τον καὶ λογικόν· ὅθεν καὶ ῥᾴδιον τὴν Ξενοφάνους πρ
ἡμᾶς διαφορὰν ἐπιδεικνύναι. πλὴν ἀλλ᾽ ἐκ τῶν εἰρημέν
πρόδηλον ὅτι κἂν περί τινων ἐπαπορῇ ὁ Πλάτων, ἀλλ᾽ ἐπ
ἔν τισι φαίνεται ἢ περὶ ὑπάρξεως ἀποφαινόμενος πραγμ
των ἀδήλων ἢ προκρίνων ἄδηλα κατὰ πίστιν, οὐκ ἂν ε
σκεπτικός.

226 '''Οἱ δὲ ἀπὸ τῆς νέας Ἀκαδημίας, εἰ καὶ ἀκατάληπτ
εἶναι πάντα φασί, διαφέρουσι τῶν σκεπτικῶν ἴσως μ
καὶ κατ᾽ αὐτὸ τὸ λέγειν πάντα εἶναι ἀκατάληπτα (διαβ
βαιοῦνται γὰρ περὶ τούτου, ὁ δὲ σκεπτικὸς ἐνδέχεσθ
καὶ καταληφθῆναί τινα προσδοκᾷ), διαφέρουσι δὲ ἡμ
προδήλως ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν κρίσει. ἀγ
θόν γάρ τί φασιν εἶναι οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ καὶ κακὸν οὐχ
ἡμεῖς, ἀλλὰ μετὰ τοῦ πεπεῖσθαι ὅτι πιθανόν ἐστι μᾶλλ
ὃ λέγουσιν εἶναι ἀγαθὸν ὑπάρχειν ἢ τὸ ἐναντίον, καὶ ἐ
τοῦ κακοῦ ὁμοίως, ἡμῶν ἀγαθόν τι ἢ κακὸν εἶναι λεγό
των οὐδὲν μετὰ τοῦ πιθανὸν εἶναι νομίζειν ὅ φαμε
ἀλλ᾽ ἀδοξάστως ἑπομένων τῷ βίῳ, ἵνα μὴ ἀνενέργητ
227 ὦμεν. τάς τε φαντασίας ἡμεῖς μὲν ἴσας λέγομεν εἶν
κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ, ἐκεῖνοι δὲ τ
μὲν πιθανὰς εἶναί φασι τὰς δὲ ἀπιθάνους. καὶ τῶν π
θανῶν δὲ λέγουσι διαφοράς· τὰς μὲν γὰρ αὐτὸ μόν
πιθανὰς ὑπάρχειν ἡγοῦνται, τὰς δὲ πιθανὰς καὶ διεξωδε
μένας, τὰς δὲ πιθανὰς καὶ περιωδευμένας καὶ ἀπερισπ
στους. οἷον ἐν οἴκῳ σκοτεινῷ ποσῶς κειμένου σχοινί
ἐσπειραμένου πιθανὴ ἁπλῶς φαντασία γίνεται ἀπὸ τούτ
228 ὡς ἀπὸ ὄφεως τῷ ἀθρόως ἐπεισελθόντι· τῷ μέντοι πε
σκοπήσαντι ἀκριβῶς καὶ διεξοδεύσαντι τὰ περὶ αὐτό, οἷ
ὅτι οὐ κινεῖται, ὅτι τὸ χρῶμα τοῖόν ἐστι, καὶ τῶν ἄλλ
ἕκαστον, φαίνεται σχοινίον κατὰ τὴν φαντασίαν τὴν πιθ

6. ἐπαπορεῖ FG. 10. οἱ] οὐ V, 13. σκεπτικὸν δέχεσθαι V.
18. ἀγαθὸν bis legisse videtur Stephanus.. 25. αὐτοὶ FG.

νὴν καὶ περιωδευμένην. '''ἡ δὲ καὶ ἀπερίσπαστος φαντασία
τοιάδε ἐστίν. λέγεται ὁ Ἡρακλῆς ἀποθανοῦσαν τὴν Ἄλ-
κηστιν αὖθις ἐξ ᾅδου ἀναγαγεῖν καὶ δεῖξαι τῷ Ἀδμήτῳ,
καὶ πιθανὴν ἐλάμβανε φαντασίαν τῆς Ἀλκήστιδος καὶ πε-
ριωδευμένην· ἐπεὶ μέντοι ᾔδει ὅτι τέθνηκεν, περιεσπᾶτο
αὐτοῦ ἡ διάνοια ἀπὸ τῆς συγκαταθέσεως καὶ πρὸς ἀπι-
στίαν ἔκλινεν. προκρίνουσιν οὖν οἱ ἐκ τῆς νέας Ἀκαδη- 229
μίας τῆς μὲν πιθανῆς ἁπλῶς τὴν πιθανὴν καὶ περιωδευ-
μένην φαντασίαν, ἀμφοτέρων δὲ τούτων τὴν πιθανὴν καὶ
περιωδευμένην καὶ ἀπερίσπαστον. εἰ δὲ καὶ πείθεσθαί
τισιν οἵ τε ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ οἱ ἀπὸ τῆς σκέψεως
λέγουσι, πρόδηλος καὶ ἡ κατὰ τοῦτο διαφορὰ τῶν φιλοσο-
φιῶν. τὸ γὰρ πείθεσθαι λέγεται διαφόρως, τό τε μὴ ἀν- 230
τιτείνειν ἀλλ' ἁπλῶς ἕπεσθαι ἄνευ σφοδρᾶς προσκλίσεως
καὶ προσπαθείας, ὡς ὁ παῖς λέγεται πείθεσθαι τῷ παιδα-
γωγῷ· ἅπαξ δὲ τὸ μετὰ αἱρέσεως καὶ οἱονεὶ συμπαθείας
κατὰ τὸ σφόδρα βούλεσθαι συγκατατίθεσθαί τινι, ὡς ὁ
ἄσωτος πείθεται τῷ δαπανητικῶς βιοῦν ἀξιοῦντι. διόπερ
ἐπειδὴ οἱ μὲν περὶ Καρνεάδην καὶ Κλειτόμαχον μετὰ προσ-
κλίσεως σφοδρᾶς πείθεσθαί τε καὶ πιθανὸν εἶναί τι φα-
σίν, ἡμεῖς δὲ κατὰ τὸ ἁπλῶς εἴκειν ἄνευ προσπαθείας, καὶ
κατὰ τοῦτο ἂν αὐτῶν διαφέροιμεν. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πρὸς 231
τὸ τέλος διαφέρομεν τῆς νέας Ἀκαδημίας· οἱ μὲν γὰρ
κατ' αὐτὴν κοσμεῖσθαι λέγοντες ἄνδρες τῷ πιθανῷ προσ-
χρῶνται κατὰ τὸν βίον, ἡμεῖς δὲ τοῖς νόμοις καὶ τοῖς
ἔθεσι καὶ τοῖς φυσικοῖς πάθεσιν ἑπόμενοι βιοῦμεν ἀδοξά-
στως. καὶ πλείω δ' ἂν εἴπομεν πρὸς τὴν διάκρισιν, εἰ μὴ
τῆς συντομίας ἐστοχαζόμεθα.

Ὁ μέντοι Ἀρκεσίλαος, ὃν τῆς μέσης Ἀκαδημίας ἐλέ- 232
γομεν εἶναι προστάτην καὶ ἀρχηγόν, πάνυ μοι δοκεῖ τοῖς
Πυρρωνείοις κοινωνεῖν '''λόγοις, ὡς μίαν εἶναι σχεδὸν τὴν
κατ' αὐτὸν ἀγωγὴν καὶ τὴν ἡμετέραν· οὔτε γὰρ περὶ
ὑπάρξεως ἢ ἀνυπαρξίας τινὸς ἀποφαινόμενος εὑρίσκεται,

15. πείθεσθαι λέγεται V. 16. τῶ V. 17. ὁ om V. 20. σφοδρῶς V. 24. κοσμειῆσθαι V.

οὔτε κατὰ πίστιν ἢ ἀπιστίαν προκρίνει τι ἕτερον ἑτέρο
ἀλλὰ περὶ πάντων ἐπέχει. καὶ τέλος μὲν εἶναι τὴν ἐποχή
233 ᾗ συνεισέρχεσθαι τὴν ἀταραξίαν ἡμεῖς ἐφάσκομεν, λέγει (
καὶ ἀγαθὰ μὲν εἶναι τὰς κατὰ μέρος ἐποχάς, κακὰ δὲ τ
κατὰ μέρος συγκαταθέσεις. [ἤτοι] πλὴν εἰ μὴ λέγοι τ
ὅτι ἡμεῖς μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον ἡμῖν ταῦτα λέγομ
καὶ οὐ διαβεβαιωτικῶς, ἐκεῖνος δὲ ὡς πρὸς τὴν φύσι
ὥστε καὶ ἀγαθὸν μὲν εἶναι αὐτὴν λέγειν τὴν ἐποχήν, κ
234 κὸν δὲ τὴν συγκατάθεσιν. εἰ δὲ δεῖ καὶ τοῖς περὶ αὐτ
λεγομένοις πιστεύειν, φασὶν ὅτι κατὰ μὲν τὸ πρόχειρ
Πυρρώνειος ἐφαίνετο εἶναι, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν δογμ
τικὸς ἦν· καὶ ἐπεὶ τῶν ἑταίρων ἀπόπειραν ἐλάμβανε δ
τῆς ἀπορητικῆς εἰ εὐφυῶς ἔχουσι πρὸς τὴν ἀνάληψιν τ
Πλατωνικῶν δογμάτων, δόξαι αὐτὸν ἀπορητικὸν εἶναι, το
μέντοι γε εὐφυέσι τῶν ἑταίρων τὰ Πλάτωνος παρεγχειρεῖ
ἔνθεν καὶ τὸν Ἀρίστωνα εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ

πρόσθε Πλάτων, ὄπιθεν Πύρρων, μέσσος Διόδωρος,

διὰ τὸ προσχρῆσθαι τῇ διαλεκτικῇ τῇ κατὰ τὸν Διόδωρο
εἶναι δὲ ἄντικρυς Πλατωνικόν.

235 Οἱ δὲ περὶ Φίλωνά φασιν ὅσον μὲν ἐπὶ τῷ στωικ
κριτηρίῳ, τουτέστι τῇ καταληπτικῇ φαντασίᾳ, ἀκατάληπ
εἶναι τὰ πράγματα, ὅσον δὲ ἐπὶ τῇ φύσει τῶν πραγμάτ
αὐτῶν καταληπτά. ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀντίοχος τὴν στοὰν μετ
γαγεν εἰς τὴν Ἀκαδήμιαν, ὡς καὶ εἰρῆσθαι ἐπ' αὐτῷ ὁ
ἐν Ἀκαδημίᾳ φιλοσοφεῖ τὰ στωικά· ἐπεδείκνυε γὰρ ὁ
παρὰ Πλάτωνι κεῖται τὰ τῶν στωικῶν δόγματα. ὡς πρ
δηλον εἶναι τὴν τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς διαφορὰν πρὸς
τὴν τετάρτην καὶ τὴν πέμπτην καλουμένην Ἀκαδήμιαν

236 '''Ἐπεὶ δὲ καὶ τῇ ἐμπειρίᾳ τῇ κατὰ τὴν ἰατρικὴν αἱρ
σει τὴν αὐτὴν λέγουσί τινες εἶναι τὴν σκεπτικὴν φιλοσ
φίαν, γνωστέον ὅτι εἴπερ ἡ ἐμπειρία ἐκείνη περὶ τῆς ακ

1. προκρίνειν FG. 5. λέγει V. 6. ἡμεῖς μὲν κατὰ om V.
12. ἐπὶ τῶν ἑτέρων V. 13. ἀπορηματικῆς L. ἀφυῶς Salmasiu
15. παρεγχειρίζειν? 17. πρόσθεν V. μέσσος δὲ διόδωρος V.
29. δὴ V. 30. εἶναι λέγουσί τινες V.

ταληψίας τῶν ἀδήλων διαβεβαιοῦται, οὔτε ἡ αὐτή ἐστι
τῇ σκέψει οὔτε ἁρμόζοι ἂν τῷ σκεπτικῷ τὴν αἵρεσιν ἐκεί-
νην ἀναλαμβάνειν. μᾶλλον δὲ τὴν καλουμένην μέθοδον,
ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, δύναιτο ἂν μετιέναι· αὕτη γὰρ μόνη τῶν 237
κατὰ ἰατρικὴν αἱρέσεων περὶ μὲν τῶν ἀδήλων δοκεῖ μὴ
προπετεύεσθαι, πότερον καταληπτά ἐστιν ἢ ἀκατάληπτα
λέγειν αὐθαδειαζομένη, τοῖς δὲ φαινομένοις ἑπομένη ἀπὸ
τούτων λαμβάνει τὸ συμφέρειν δοκοῦν κατὰ τὴν τῶν
σκεπτικῶν ἀκολουθίαν. καὶ ἐλέγομεν γὰρ ἐν τοῖς ἔμ-
προσθεν ὅτι ὁ βίος ὁ κοινός, ᾧ καὶ ὁ σκεπτικὸς χρῆται,
τετραμερής ἐστιν, τὸ μέν τι ἔχων ἐν ὑφηγήσει φύσεως, τὸ
δ' ἐν ἀνάγκῃ παθῶν, τὸ δ' ἐν παραδόσει νόμων τε καὶ
ἐθῶν, τὸ δ' ἐν διδασκαλίᾳ τεχνῶν. ὥσπερ οὖν κατὰ τὴν 238
ἀνάγκην τῶν παθῶν ὁ σκεπτικὸς ὑπὸ μὲν δίψους ἐπὶ πο-
τὸν ὁδηγεῖται ὑπὸ δὲ λιμοῦ ἐπὶ τροφήν, καὶ ἐπί τι τῶν
ἄλλων ὁμοίως, οὕτω καὶ ὁ μεθοδικὸς ἰατρὸς ὑπὸ τῶν πα-
θῶν ἐπὶ τὰ κατάλληλα ὁδηγεῖται, ὑπὸ μὲν στεγνώσεως ἐπὶ
τὴν χαύνωσιν, ὡς καταφεύγει τις ἀπὸ τῆς διὰ ψῦχος ἐπι-
τεταμένον πυκνώσεως ἐπὶ ἀλέαν, ὑπὸ δὲ ῥύσεως ἐπὶ τὴν
ἐποχὴν αὐτῆς, ὡς καὶ οἱ ἐν βαλανείῳ ἱδρῶτι πολλῷ περιρ-
ρεόμενοι καὶ ἐκλυόμενοι ἐπὶ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ παραγίνον-
ται καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τὸν ψυχρὸν ἀέρα καταφεύγουσιν.
ὅτι δὲ καὶ τὰ φύσει ἀλλότρια ἐπὶ τὴν φύσιν αὐτῶν '''ἰέναι
καταναγκάζει, πρόδηλον, ὅπου γε καὶ ὁ κύων σκόλοπος
αὐτῷ καταπαγέντος ἐπὶ τὴν ἄρσιν αὐτοῦ παραγίνεται. καὶ 239
ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγων ἐκβαίνω τὸν ὑποτυπωτικὸν
τρόπον τῆς συγγραφῆς, πάντα οἶμαι τὰ ὑπὸ τῶν μεθοδι-
κῶν οὕτω λεγόμενα ὑποτάσσεσθαι δύνασθαι τῇ ἐκ τῶν πα-
θῶν ἀνάγκῃ, τῶν τε κατὰ φύσιν καὶ τῶν παρὰ φύσιν,
πρὸς τῷ καὶ τὸ ἀδόξαστόν τε καὶ ἀδιάφορον τῆς χρήσεως
τῶν ὀνομάτων κοινὸν εἶναι τῶν ἀγωγῶν. ὡς γὰρ ὁ σκε- 240
πτικὸς χρῆται τῇ "οὐδὲν ὁρίζω" φωνῇ καὶ τῇ "οὐδὲν κα-

7. αὐθαδιαζομένη Salmasius: librorum lectionem tuetur Hemsterhusius ad Thom. M. p. 84. 9. καὶ om V. 19. ἀπὸ L. 29. καὶ τῶν παρὰ φύσιν add Stephanus.

ταλαμβάνω," καθάπερ εἰρήκαμεν, οὕτω καὶ ὁ μεθοδι
κοινότητα λέγει καὶ διήκειν καὶ τὰ παραπλήσια ἀπερι
γως. οὕτω δὲ καὶ τὸ τῆς ἐνδείξεως ὄνομα ἀδοξάστως πα
λαμβάνει ἀντὶ τῆς ἀπὸ τῶν φαινομένων παθῶν τῶν
κατὰ φύσιν καὶ τῶν παρὰ φύσιν ὁδηγήσεως ἐπὶ τὰ κατ
ληλα εἶναι δοκοῦντα, ὡς καὶ ἐπὶ δίψους καὶ ἐπὶ λιμοῦ
241 τῶν ἄλλων ὑπεμίμνησκον. ὅθεν οἰκειότητά τινα ἔχειν
ἀγωγὴν τὴν κατὰ ἰατρικὴν τῶν μεθοδικῶν πρὸς τὴν σ
ψιν, μᾶλλον τῶν ἄλλων κατὰ ἰατρικὴν αἱρέσεων καὶ
πρὸς σύγκρισιν ἐκείνων, οὐχ ἁπλῶς, ῥητέον ἐκ τούτων
τῶν παραπλησίων τούτοις τεκμαιρομένοις.

Τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν παρακεῖσθαι δοκούντων κατὰ τοὺς σκεπτικοὺς ἀγωγῇ διεξελθόντες, ἐν τούτοις ἀπ τίζομεν τόν τε καθόλου τῆς σκέψεως λόγον καὶ τὸ π τον τῶν ὑποτυπώσεων σύνταγμα.

'''ΠΥΡΡΩΝΕΙΩΝ ΥΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ
ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἐπεὶ δὲ τὴν ζήτησιν τὴν πρὸς τοὺς δογματικ
μετήλθομεν, ἕκαστον τῶν μερῶν τῆς καλουμένης φιλο
φίας συντόμως καὶ ὑποτυπωτικῶς ἐφοδεύσωμεν, πρότε
ἀποκρινάμενοι πρὸς τοὺς ἀεὶ θρυλοῦντας ὡς '''μήτε ζητ
μήτε νοεῖν ὅλως οἷός τέ ἐστιν ὁ σκεπτικὸς περὶ τῶν δ
2 ματιζομένων παρ' αὐτοῖς. φασὶ γὰρ ὡς ἤτοι καταλαμβ
νει ὁ σκεπτικὸς τὰ ὑπὸ τῶν δογματικῶν λεγόμενα ἢ
καταλαμβάνει· καὶ εἰ μὲν καταλαμβάνει, πῶς ἂν ἀπορ
περὶ ὧν κατειληφέναι λέγει; εἰ δ' οὐ καταλαμβάνει, ἄ
3 περὶ ὧν οὐ κατείληφεν οὐδὲ οἶδε λέγειν. ὥσπερ γὰρ ὁ
εἰδώς, εἰ τύχοι, τί ἐστι τὸ καθ' ὃ περιαιρουμένου ἢ
διὰ δύο τροπικῶν θεώρημα, οὐδὲ εἰπεῖν τι δύναται π
αὐτῶν, οὕτως ὁ μὴ γινώσκων ἕκαστον τῶν λεγομένων πα
τοῖς δογματικοῖς οὐ δύναται ζητεῖν πρὸς αὐτοὺς περὶ

7. ὑπομιμνῆσκον V. 23. φασὶ γὰρ add V. 25. ὡς V.

'''οὐκ οἶδεν. οὐδαμῶς ἄρα δύναται ζητεῖν ὁ σκεπτικὸς περὶ
τῶν λεγομένων παρὰ τοῖς δογματικοῖς. οἱ δὴ ταῦτα λέ- 4
γοντες ἀποκρινάσθωσαν ἡμῖν πῶς λέγουσι νῦν τὸ κατα-
λαμβάνειν, πότερον τὸ νοεῖν ἁπλῶς ἄνευ τοῦ καὶ ὑπὲρ
τῆς ὑπάρξεως ἐκείνων περὶ ὧν ποιούμεθα τοὺς λόγους δια-
βεβαιοῦσθαι, ἢ μετὰ τοῦ νοεῖν καὶ τὴν ὕπαρξιν ἐκείνων
τιθέναι περὶ ὧν διαλεγόμεθα. εἰ μὲν γὰρ καταλαμβάνειν
εἶναι λέγουσιν ἐν τῷ λόγῳ τὸ καταληπτικῇ φαντασίᾳ συγ-
κατατίθεσθαι, τῆς καταληπτικῆς φαντασίας οὔσης ἀπὸ
ὑπάρχοντος, κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένης καὶ
ἐναπεσφραγισμένης, οἵα οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχον-
τος, οὐδὲ αὐτοὶ βουλήσονται τάχα μὴ δύνασθαι ζητεῖν
περὶ ἐκείνων ἃ μὴ κατειλήφασιν οὕτως. οἷον γοῦν ὅταν 5
ὁ στωικὸς πρὸς τὸν Ἐπικούρειον ζητῇ λέγοντα ὅτι διῄρη-
ται ἡ οὐσία ἢ ὡς ὁ θεὸς οὐ προνοεῖ τῶν ἐν κόσμῳ ἢ ὅτι
ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν, πότερον κατείληφεν ἢ οὐ κατείληφεν;
καὶ εἰ μὲν κατείληφεν, ὑπάρχειν αὐτὰ λέγων ἄρδην ἀναι-
ρεῖ τὴν στοάν· εἰ δ' οὐ κατείληφεν, οὐ δύναταί τι πρὸς
αὐτὰ λέγειν. τὰ δὲ παραπλήσια καὶ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν 6
ἄλλων αἱρέσεων ἀναγομένους λεκτέον, ὅταν τι ζητεῖν περὶ
τῶν δοκούντων τοῖς ἑτεροδόξοις αὐτῶν ἐθέλωσιν. ὥστε οὐ
δύνανται περί τινος ζητεῖν πρὸς ἀλλήλους. 'μᾶλλον δέ, εἰ
χρὴ μὴ ληρεῖν, συγχυθήσεται μὲν αὐτῶν ἅπασα ὡς ἔπος
εἰπεῖν ἡ δογματική, συντόνως δὲ προσαχθήσεται ἡ σκε-
πτικὴ φιλοσοφία, διδομένου τοῦ μὴ δύνασθαι ζητεῖν περὶ
τοῦ μὴ οὕτως κατειλημμένου. ὁ γὰρ περί τινος ἀδήλου 7
πράγματος ἀποφαινόμενός τε καὶ δογματίζων ἤτοι κατει-
ληφὼς αὐτὸ ἀποφαίνεσθαι περὶ αὐτοῦ λέξει ἢ μὴ κατειλη-
φώς. ἀλλ' εἰ μὲν μὴ κατειληφώς, ἄπιστος ἔσται· εἰ δὲ
κατειληφώς, ἤτοι αὐτόθεν καὶ ἐξ ἑαυτοῦ καὶ κατ' ἐνάργειαν
ὑποπεσὸν αὐτῷ τοῦτο λέξει κατειληφέναι ἢ διά τινος ἐρεύ-
νης καὶ ζητήσεως. ἀλλ' εἰ μὲν ἐξ ἑαυτοῦ '''περιπτωτικῶς 8

6. καὶ τὸ τὴν? 13. οὗτοι L. 14. ζητεῖ FG. 24. προαχθή-
σεται? 26. ὄντως V. 29. ἄπιστον L. 30. αὐτοῦ V. ἐνάργειαν
Fabricius, ἐνέργειαν L.

κατ' ἐνάργειαν λέγοιτο ὑποπεσεῖν αὐτῷ καὶ κατειλῆφέ
τὸ ἄδηλον, οὕτως ἂν οὐδὲ ἄδηλον εἴη ἀλλὰ πᾶσιν ἐπ' ἴσ
φαινόμενον καὶ ὁμολογούμενον καὶ μὴ διαπεφωνημέν
περὶ ἑκάστου δὲ τῶν ἀδήλων ἀνήνυτος γέγονε παρ' αὐτ
διαφωνία· οὐκ ἄρα ἐξ ἑαυτοῦ καὶ κατ' ἐνάργειαν ὑποπεσ
αὐτῷ κατειληφὼς ἂν εἴη τὸ ἄδηλον ὁ περὶ τῆς ὑπάρξε
αὐτοῦ διαβεβαιούμενός τε καὶ ἀποφαινόμενος δογματικ
9 εἰ δὲ διά τινος ἐρεύνης, πῶς οἷός τε ἦν ζητεῖν πρὸ τ
καταλαβεῖν ἀκριβῶς αὐτὸ κατὰ τὴν προκειμένην ὑπόθ
σιν; τῆς μὲν γὰρ ζητήσεως χρῃζούσης τοῦ πρότερον ἀκρι
βῶς κατειλῆφθαι τὸ μέλλον ζητεῖσθαι καὶ οὕτω ζητεῖσθ
τῆς δὲ καταλήψεως τοῦ ζητουμένου πράγματος δεομέν
πάλιν αὐτῆς τοῦ προεζητῆσθαι πάντως αὐτό, κατὰ τ
διάλληλον τρόπον τῆς ἀπορίας ἀδύνατον αὐτοῖς γίγνετ
καὶ τὸ ζητεῖν περὶ τῶν ἀδήλων καὶ τὸ δογματίζειν, ἢν
ἀπὸ τῆς καταλήψεως ἄρχεσθαι βούλωνταί τινες, μεταγό
των ἡμῶν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ δεῖν αὐτὸ προεζητηκέναι π
τοῦ κατειληφέναι, ἤν τε ἀπὸ τῆς ζητήσεως, ἐπὶ τὸ δ
πρὸ τοῦ ζητεῖν κατειληφέναι τὸ μέλλον ζητεῖσθαι. ὥσ
διὰ ταῦτα μήτε καταλαμβάνειν αὐτοὺς δύνασθαί τι τ
ἀδήλων μήτε ἀποφαίνεσθαι διαβεβαιωτικῶς ὑπὲρ αὐτῶ
ἐξ ὧν ἀναιρεῖσθαι μὲν τὴν δογματικὴν εὑρεσιλογίαν αὐτ
θεν, οἶμαι, συμβήσεται, τὴν ἐφεκτικὴν δὲ εἰσάγεσθαι φ
10 λοσοφίαν. εἰ δὲ φήσουσι μὴ τοιαύτην λέγειν κατάληψ
ἡγεῖσθαι ζητήσεως προσήκειν, νόησιν δὲ ἁπλῶς, οὐκ ἔστι
ἀδύνατον [ἐν] τοῖς ἐπέχουσι περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀδ
λων ζητεῖν. νοήσεως γὰρ οὐκ ἀπείργεται ὁ σκεπτικός, ο
μαι, ἀπό τε τῶν παθηματικῶς ὑποπιπτόντων κατ' ἐνά
γειαν φαινομένων αὐτῷ λόγῳ γινομένης καὶ μὴ πάντ
εἰσαγούσης τὴν ὕπαρξιν τῶν νοουμένων· οὐ γὰρ μόν
τὰ ὑπάρχοντα νοοῦμεν, ὥς φασίν, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ ἀν
παρκτα. ὅθεν καὶ ζητῶν καὶ νοῶν ἐν τῇ σκεπτικῇ δι
θέσει μένει ὁ ἐφεκτικός· ὅτι γὰρ τοῖς κατὰ φαντασί

1. 5. 28. ἐνάργειαν Fabricius, ἐνέργειαν L. 7. τε om V.
23. ἐφεκτὴν V. 29. αὐτῶν λόγων V.

παθητικὴν ὑποπίπτουσιν αὐτῷ, καθὸ φαίνεται αὐτῷ, '''συγ-
κατατίθεται, δεδήλωται. ὅρα δὲ μὴ καὶ νῦν οἱ δογματικοὶ 11
ζητήσεως ἀπείργονται. οὐ γὰρ τοῖς ἀγνοεῖν τὰ πράγματα
ὡς ἔχει πρὸς τὴν φύσιν ὁμολογοῦσι τὸ ζητεῖν ἔτι περὶ
αὐτῶν ἀνακόλουθον, τοῖς δ' ἐπ' ἀκριβὲς οἰομένοις ταῦτα
γινώσκειν· οἷς μὲν γὰρ ἐπὶ πέρας ἤδη πάρεστιν ἡ ζήτη-
σις, ὡς ὑπειλήφασιν, οἷς δὲ τὸ δι' ὃ πᾶσα συνίσταται ζή-
τησις ἀκμὴν ὑπάρχει, τὸ νομίζειν ὡς οὐχ εὑρήκασιν.

Οὐκοῦν ζητητέον ἡμῖν περὶ ἑκάστου μέρους τῆς κα- 12
λουμένης φιλοσοφίας συντόμως ἐπὶ τοῦ παρόντος. καὶ ἐπεὶ
πολλὴ γέγονε παρὰ τοῖς δογματικοῖς διαφωνία περὶ τῶν
μερῶν τῆς φιλοσοφίας, τῶν μὲν ἓν τῶν δὲ δύο τῶν δὲ
τρία εἶναι λεγόντων, περὶ ἧς οὐκ ἂν εἴη προσῆκον πλείω
νῦν διεξιέναι, τὴν δόξαν τῶν δοκούντων τελειότερον ἀνε-
στράφθαι κατὰ τὸ ἴσον ἐκθέμενοι κατ' αὐτὴν προσάξομεν
τὸν λόγον.

Οἱ στωικοὶ τοίνυν καὶ ἄλλοι τινὲς τρία μέρη τῆς φι- 13
λοσοφίας εἶναι λέγουσι, λογικὸν φυσικὸν ἠθικόν· καὶ ἄρ-
χονταί γε τῆς διδασκαλίας ἀπὸ τοῦ λογικοῦ, καίτοι πολλῆς
καὶ περὶ τοῦ πόθεν ἄρχεσθαι δεῖ στάσεως γεγενημένης.
οἷς ἀκολουθήσαντες ἀδοξάστως, ἐπεὶ τὰ ἐν τοῖς τρισὶ μέ-
ρεσι λεγόμενα κρίσεως χρῄζει καὶ κριτηρίου, ὁ δὲ περὶ κρι-
τηρίου λόγος ἐμπεριέχεσθαι δοκεῖ τῷ λογικῷ μέρει, ἀρξώ-
μεθα ἀπὸ τοῦ περὶ τοῦ κριτηρίου λόγου καὶ τοῦ λογικοῦ
μέρους, '''ἐκεῖνο προειπόντες ὅτι κριτήριον μὲν λέγεται τό 14
τε ᾧ κρίνεσθαί φασιν ὕπαρξιν καὶ ἀνυπαρξίαν καὶ τὸ ᾧ
προσέχοντες βιοῦμεν, πρόκειται δὲ ἡμῖν νῦν περὶ τοῦ
κριτηρίου τῆς ἀληθείας εἶναι λεγομένου διαλαβεῖν· περὶ
γὰρ τοῦ κατὰ τὸ ἕτερον σημαινόμενον ἐν τῷ περὶ τῆς
σκέψεως λόγῳ διεξήλθομεν.

Τὸ κριτήριον τοίνυν περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστὶν λέγεται 15
τριχῶς, κοινῶς ἰδίως ἰδιαίτατα, κοινῶς μὲν πᾶν μέτρον
καταλήψεως, καθ' ὃ σημαινόμενον καὶ τὰ φυσικὰ οὕτω

1. ἐνεργητικὴν X. 2. δὴ V. 3. ἀπείργωνται V. 9. ἡμῖν] ἡμῖν ἐστὶν FG.
10. συντόμενος V. 13. πλείω νῦν V: ceteri πλείονα αὖ 27. περὶ om V.

προσαγορεύεται κριτήρια, ὡς ὅρασις, ἰδίως δὲ πᾶν μέτ καταλήψεως τεχνικὸν ὡς κανὼν καὶ διαβήτης, ἰδιαίτ δὲ πᾶν μέτρον καταλήψεως τεχνικὸν ἀδήλου πράγματ καθ' ὃ τὰ μὲν βιωτικὰ οὐ λέγεται κριτήρια, μόνα δὲ λογικὰ καὶ ἅπερ οἱ δογματικοὶ φέρουσι πρὸς τὴν τῆς ἀ

16 θείας κρίσιν. φαμὲν οὖν προηγουμένως περὶ τοῦ λι κοῦ κριτηρίου διεξιέναι. ἀλλὰ καὶ τὸ λογικὸν κριτήρ λέγοιτ' ἂν τριχῶς, τὸ ὑφ' οὗ καὶ τὸ δι' οὗ καὶ τὸ καθ' οἷον ὑφ' οὗ μὲν ἄνθρωπος, δι' οὗ δὲ ἤτοι αἴσθησις ἢ δ νοια, καθ' ὃ δὲ ἡ προσβολὴ τῆς φαντασίας, καθ' ἣν ἄνθρωπος ἐπιβάλλει κρίνειν διά τινος τῶν προειρημένω

17 Ταῦτα μὲν οὖν ἁρμόζον ἦν ἴσως προειπεῖν, ἵνα ἐννοή μεν περὶ οὗ ἡμῖν ἐστιν ὁ λόγος· λοιπὸν δὲ ἐπὶ τὴν ἀντίρ σιν χωρῶμεν τὴν πρὸς τοὺς λέγοντας προπετῶς κατειληφέ τὸ κριτήριον τῆς ἀληθείας, ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἀρξάμεν

18 Τῶν διαλαβόντων τοίνυν περὶ κριτηρίου οἱ μὲν εἶ τοῦτο ἀπεφήναντο, ὡς οἱ στωικοὶ καὶ ἄλλοι τινές, οἱ μὴ εἶναι, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ '''Κορίνθιος Ξενιάδης καὶ Ξ νοφάνης ὁ Κολοφώνιος, λέγων

δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται·

19 ἡμεῖς δ' ἐπίσχωμεν πότερον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν. ταύ οὖν τὴν διαφωνίαν ἤτοι ἐπικριτὴν εἶναι φήσουσιν ἢ ἀνε κριτον· καὶ εἰ μὲν ἀνεπίκριτον, αὐτόθεν εἶναι δώσουσι δεῖν ἐπέχειν, εἰ δὲ ἐπικρίνεται, τίνι κριθήσεται λεγέτωσ μήτε κριτήριον ὁμολογούμενον ἡμῶν ἐχόντων, μήθ' ὅ

20 εἰ ἔστιν εἰδότων ἀλλὰ ζητούντων. καὶ ἄλλως, ἵνα ἡ νομένη περὶ τοῦ κριτηρίου διαφωνία ἐπικριθῇ, δεῖ κρι ριον ἡμᾶς ἔχειν ὡμολογημένον, δι' οὗ δυνησόμεθα κρίν αὐτήν· καὶ ἵνα κριτήριον ὁμολογούμενον ἔχωμεν, δεῖ πρ τερον ἐπικριθῆναι τὴν περὶ τοῦ κριτηρίου διαφωνίαν. οὕ δὲ εἰς τὸν διάλληλον ἐμπίπτοντος τρόπον τοῦ λόγου ἄπ ρος ἡ εὕρεσις τοῦ κριτηρίου γίνεται, μήτε ἐξ ὑποθέσε ἡμῶν ἐώντων αὐτοὺς κριτήριον λαμβάνειν, ἐάν τε κρι

3. τεχνικὸν om V. 4. βιωτικὸν V. 18. ἄλλοι σοί τινες SV 20. τέτακται X. 21. ἐπίσχομεν? 24. ἐπικριτήν? cf. § 32. 25. μήδ' 33. κριτηρίου λαμβ. V.

ρίῳ τὸ κριτήριον κρίνειν ἐθέλωσιν, εἰς ἀπειρίαν αὐτοὺς ἐκβαλλόντων. ἀλλὰ καὶ ἐπεὶ ἡ μὲν ἀπόδειξις δεῖται κριτηρίου ἀποδεδειγμένου τὸ δὲ κριτήριον ἀποδείξεως κεκριμένης, εἰς τὸν διάλληλον ἐκβάλλονται τρόπον.

21 Οἰόμενοι οὖν ἱκανὰ καὶ ταῦτα εἶναι δεικνύναι τὴν τῶν δογματικῶν προπέτειαν κατὰ τὸν περὶ τοῦ κριτηρίου λόγον, ἵνα καὶ ποικίλως αὐτοὺς ἐλέγχειν ἔχωμεν, οὐκ ἄτοπον προσκαρτερῆσαι τῷ τόπῳ. οὐ μὴν ἑκάστῃ τῶν περὶ κριτηρίου δοξῶν ἀμιλληθῆναι προαιρούμεθα εἰδικῶς (ἀμύθητος γὰρ ἡ διαφωνία γέγονεν, καὶ οὕτως εἰς ἀμέθοδον καὶ ἡμᾶς λόγον ἐμπεσεῖν ἀναγκαῖον ἔσται), ἀλλ' ἐπεὶ τὸ κριτήριον περὶ οὗ ζητοῦμεν τρισσὸν εἶναι δοκεῖ, τό τε ὑφ' οὗ καὶ τὸ δι' οὗ καὶ τὸ καθ' ὅ, ἕκαστον τούτων ἐπελθόντες ἐν μέρει τὴν ἀκαταληψίαν αὐτοῦ παραστήσομεν· οὕτω γὰρ ἐμμέθοδος ἅμα καὶ '''τέλειος ἡμῖν ὁ λόγος ἔσται. ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ ὑφ' οὗ· δοκεῖ γάρ πως συναπορεῖσθαι τούτῳ καὶ τὰ λοιπά.

22 Ὁ ἄνθρωπος τοίνυν δοκεῖ μοι, ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τῶν δογματικῶν, οὐ μόνον ἀκατάληπτος ἀλλὰ καὶ ἀνεπινόητος εἶναι. ἀκούομεν γοῦν τοῦ παρὰ Πλάτωνι Σωκράτους διαρρήδην ὁμολογοῦντος μὴ εἰδέναι πότερον ἄνθρωπός ἐστιν ἢ ἕτερόν τι. παριστάναι τε βουλόμενοι τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ πρῶτον μὲν διαφωνοῦσιν, εἶτα καὶ ἀσύνετα λέγουσιν. 23 ὁ μὲν γὰρ Δημόκριτός φησιν ὅτι ἄνθρωπός ἐστιν ὃ πάντες ἴσμεν. ὅσον δ' ἐπὶ τούτῳ οὐ γνωσόμεθα τὸν ἄνθρωπον, ἐπεὶ καὶ κύνα ἴσμεν, καὶ παρὰ τοῦτο ἔσται καὶ ὁ κύων ἄνθρωπος. τινάς τε ἀνθρώπους οὐκ ἴσμεν· διὸ οὐκ ἔσονται ἄνθρωποι. μᾶλλον δέ, ὅσον ἐπὶ τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, οὐδεὶς ἔσται ἄνθρωπος· εἰ γὰρ ἐκεῖνος μέν φησι δεῖν ὑπὸ πάντων γινώσκεσθαι τὸν ἄνθρωπον, οὐδένα δὲ ἄνθρωπον ἴσασι πάντες ἄνθρωποι, οὐδεὶς ἔσται κατ' αὐτὸν ἄνθρωπος. 24 καὶ ὅτι ταῦτα οὐ σοφιζόμενοι λέγομεν, ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀκολουθίας φαίνεται.

19. ἀπὸ L.

σουσιν, ὅπερ ἄτοπον. οὐδὲ τῇ διανοίᾳ τοίνυν ἐπικριθ
σεται ἡ περὶ τῆς ψυχῆς διαφωνία. οὐδενὶ ἄρα. εἰ δὲ τοῦ
καὶ ἀκατάληπτος ἐστίν. ὅθεν οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος καταλα
βάνοιτ' ἄν.

34 Ἵνα δὲ καὶ δῶμεν ὅτι καταλαμβάνεται ὁ ἄνθρωπ
μήποτε οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο δεῖξαι ὅτι ὑπ' αὐτοῦ κρίνεσ
δεῖ τὰ πράγματα. ὁ γὰρ λέγων ὅτι ὑπ' ἀνθρώπου δεῖ κ
νεσθαι τὰ πράγματα, ἤτοι ἄνευ ἀποδείξεως τοῦτο λέξε
μετὰ ἀποδείξεως. οὔτε δὲ μετὰ ἀποδείξεως· δεῖ γὰρ τ
ἀπόδειξιν ἀληθῆ εἶναι καὶ κεκριμένην, διὰ δὲ τοῦτο
ὑπό τινος κεκριμένην. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν ὁμο
γουμένως ὑφ' οὗ κριθῆναι δυνήσεται αὐτὴ ἡ ἀπόδε
(ζητοῦμεν '''γὰρ τὸ κριτήριον τὸ ὑφ' οὗ), οὐ δυνησόμε
τὴν ἀπόδειξιν ἐπικρίνειν, διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ τὸ κριτήρ
35 περὶ οὗ ὁ λόγος ἀποδεικνύναι. εἰ δὲ ἀναποδείκτως λεχ
σεται ὅτι ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου δεῖ κριθῆναι τὰ πράγμα
ἄπιστον ἔσται, ὥστε οὐχ ἕξομεν διαβεβαιοῦσθαι ὅτι
ὑφ' οὗ κριτήριόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος. ὑπὸ τίνος δὲ
κριθήσεται ὅτι τὸ ὑφ' οὗ κριτήριον ὁ ἄνθρωπος ἐστίν;
γὰρ δὴ ἀκρίτως τοῦτο λέγοντες πιστευθήσονται. ἀλλ
36 μὲν ὑπ' ἀνθρώπου, τὸ ζητούμενον συναρπασθήσεται.
δ' ὑπὸ ἑτέρου ζώου, πῶς ἐκεῖνο πρὸς τὴν κρίσιν τοῦ
θρωπον εἶναι τὸ κριτήριον παραλαμβάνεται; εἰ μὲν
ἀκρίτως, οὐ πιστευθήσεται, εἰ δὲ μετὰ κρίσεως, πάλιν ἐκε
ὑπό τινος ὀφείλει κριθῆναι. ἀλλ' εἰ μὲν ὑφ' ἑαυτοῦ, μ
ἡ αὐτὴ ἀτοπία (τὸ ζητούμενον γὰρ διὰ τοῦ ζητουμένου
θήσεται)· εἰ δὲ ὑπὸ ἀνθρώπου, ὁ διάλληλος εἰσάγεται τ
πος· εἰ δὲ ὑπό τινος παρὰ ταῦτα ἄλλου, πάλιν ἐκείνου
κριτήριον ἀπαιτήσομεν τὸ ὑφ' οὗ, καὶ μέχρις ἀπείρου.
διὰ τοῦτο ἄρα οὐχ ἕξομεν λέγειν ὡς ὑπὸ ἀνθρώπου
κρίνεσθαι τὰ πράγματα.

37 Ἔστω δὲ καὶ πεπιστώσθω τὸ δεῖν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώ
κρίνεσθαι τὰ πράγματα. οὐκοῦν ἐπεὶ πολλὴ τῶν ἀνθ

3. ὁ add V. 6. ἂν om L. 15. περὶ] τὸ ὑφ' οὗ περὶ FG. ἐλεγχ
σεται FG. 24. ἐκεῖνο] ἐκεῖνο πρὸς τὴν κρίσιν FG. 31. πεπιστεύσθ

πων ἐστὶ διαφορά, πρότερον οἱ δογματικοὶ συμφωνησάτω-
σαν ὅτι τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ δεῖ προσέχειν, εἶθ' οὕτω καὶ
ἡμᾶς αὐτῷ θέσθαι κελευέτωσαν. εἰ δ'

ἔστ' ἂν ὕδωρ τε νάῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,

τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, περὶ αὐτοῦ διαφωνήσουσιν, πῶς
ἡμᾶς ἐπείγουσι προπετῶς τινὶ συγκατατίθεσθαι; ἢν γὰρ 38
καὶ λέγωσιν ὅτι τῷ σοφῷ πιστευτέον, ἐρωτήσομεν αὐτοὺς
ποίῳ σοφῷ, πότερον τῷ κατὰ Ἐπίκουρον ἢ τῷ κατὰ τοὺς
στωικοὺς ἢ τῷ κυνικῷ· οὐχ ἕξουσι γὰρ συμφώνως εἰπεῖν.
εἰ δὲ ἀξιώσει τις ἡμᾶς τῆς περὶ τοῦ σοφοῦ ζητήσεως ἀπο- 39
στάντας ἁπλῶς τῷ συνετωτέρῳ τῶν ὄντων ἁπάντων πι-
στεύειν, πρῶτον μὲν καὶ περὶ τοῦ τίς συνετώτερός ἐστι
τῶν ἄλλων διαφωνήσουσιν, εἶτα '''κἂν δοθῇ συμφώνως δύ-
νασθαι ληφθῆναι τίς ἐστι τῶν τε ὄντων καὶ τῶν γεγονό-
των συνετώτερος, οὐδ' οὕτως ἔσται πίστεως οὗτος ἄξιος.
ἐπεὶ γὰρ πολλὴ καὶ σχεδὸν ἄπειρός ἐστιν ἐπίτασίς τε καὶ 40
ἄνεσις κατὰ σύνεσιν, φαμὲν ὅτι τούτου τοῦ ἀνθρώπου ὃν
λέγομεν εἶναι τῶν γεγονότων τε καὶ ὄντων συνετώτερον,
ἕτερον συνετώτερον ἐνδέχεται γενέσθαι. ὥσπερ οὖν τῷ
νῦν εἶναι λεγομένῳ φρονιμωτέρῳ τῶν τε ὄντων καὶ τῶν
γεγονότων διὰ τὴν σύνεσιν αὐτοῦ πιστεύειν ἀξιούμεθα,
οὕτω καὶ τῷ μετ' αὐτὸν ἐσομένῳ τούτου συνετωτέρῳ μᾶλ-
λον τούτου χρὴ πιστεύειν. καὶ ἐκείνου γενομένου πάλιν
ἄλλον ἐλπίζειν χρὴ συνετώτερον αὐτοῦ γενήσεσθαι, κἀκεί-
νου ἄλλον, καὶ μέχρις ἀπείρου. καὶ ἄδηλον πότερόν ποτε 41
συμφωνήσουσιν ἀλλήλοις οὗτοι ἢ διάφωνα λέξουσιν. διό-
περ κἂν τῶν γεγονότων τε καὶ ὄντων συνετώτερος εἶναι
ὁμολογηθῇ τις, ἐπεὶ οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν διαβεβαιωτικῶς ὅτι
οὐδεὶς ἔσται τούτου ἀγχινούστερος (ἄδηλον γάρ), ἀεὶ δεήσει
τὴν τοῦ μετὰ ταῦτα ἐσομένου συνετωτέρου κρίσιν περι-
μένειν καὶ μηδέποτε συγκατατίθεσθαι τῷ κρείττονι. ἵνα 42

4. ἔστ' ἂν] Plato Phaedr. p. 264. Herodot. vit. Homeri 11.
ἐξῆ p. F. 492. 6. ἐπάγουσι S. 7. τῷ om V. ἐρωτήσωμεν V.
9. συμφώνους V. 11. συνετωτάτῳ? sic infra quoque v. 15 et 27
alim συνετώτατος, v. 18 συνετώτατον, v. 20 φρονιμωτάτῳ.
13. δοίη L.

δὲ καὶ κατὰ συγχώρησιν δῶμεν ὅτι οὐδεὶς τοῦ ὑποτιθεμ νου συνετοῦ συνετώτερος οὔτε ἔστιν οὔτε ἐγένετο οι ἔσται, οὐδὲ ὣς πιστεύειν αὐτῷ προσήκει. ἐπεὶ γὰρ μάλι οἱ συνετοὶ φιλοῦσιν ἐν τῇ τῶν πραγμάτων κατασκευῇ τ σαθροῖς παριστάμενοι πράγμασιν ὑγιῆ καὶ ἀληθῆ τα δοκεῖν εἶναι ποιεῖν, ὅταν τι λέγῃ οὗτος ὁ ἀγχίνους, εἰσόμεθα πότερόν ποτε, ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα φύσεως, οἱ λέγει, ἢ ψεῦδος αὐτὸ ὑπάρχον ὡς ἀληθὲς παρίστησι ἡμᾶς πείθει φρονεῖν ὡς περὶ ἀληθοῦς, ἅτε δὴ συνετώ ρος τῶν ἀνθρώπων ἁπάντων ὑπάρχων καὶ διὰ τοῦτο ἡμῶν ἐλέγχεσθαι μὴ δυνάμενος. οὐδὲ τούτῳ τοίνυν σ καταθησόμεθα ὡς ἀληθῶς τὰ πράγματα κρίνοντι, διὰ οἴεσθαι μὲν αὐτὸν ἀληθῆ λέγειν, οἴεσθαι δ' ὅτι δι' ὑπ βολὴν ἀγχινοίας τὰ ψευδῆ τῶν πραγμάτων ὡς ἀληθῆ β λόμενος παριστᾶν, ἅ φησι λέγει. διὰ ταῦτα μὲν οὖν ο τῷ τῶν ἁπάντων ἀγχινουστάτῳ δοκοῦντι ὑπάρχειν ἐν κρίσει τῶν πραγμάτων χρὴ πιστεύειν.

43 Εἰ δὲ φήσει τις ὅτι τῇ τῶν πολλῶν συμφωνίᾳ
προσέχειν, λέξομεν ὅτι τοῦτ' ἔστι μάταιον. πρῶτον γὰρ σπάνιον ἴσως ἐστὶ τὸ ἀληθές, καὶ διὰ τοῦτο ἐνδέχ ἕνα τῶν πολλῶν φρονιμώτερον εἶναι. εἶτα καὶ παντὶ τηρίῳ πλείους ἀντιδοξοῦσι τῶν κατ' αὐτὸ συμφωνοῦντ οἱ γὰρ ὁποιονοῦν ἀπολιπόντες κριτήριον ἕτερον τοῦ σ φωνεῖσθαι δοκοῦντος παρά τισιν ἀντιδοξοῦσί τε αὐτῷ κατὰ πολὺ πλείους εἰσὶ τῶν περὶ αὐτοῦ συμφωνούντ
44 χωρὶς δὲ τούτων, οἱ συμφωνοῦντες ἤτοι ἐν διαφόροις
διαθέσεσιν ἢ ἐν μιᾷ. ἐν διαφόροις μὲν οὖν οὐδαμῶς ἐ ἐπὶ τῷ λεγομένῳ· πῶς γὰρ ἂν τὰ αὐτὰ ἔλεγον περὶ τοῦ; εἰ δὲ ἐν μιᾷ, ἐπεὶ καὶ ὁ εἷς ὁ λέγων ἕτερόν τι μ ἔχει διάθεσιν καὶ οὗτοι πάντες οἱ συμφωνοῦντες μ ὅσον ἐπὶ ταῖς διαθέσεσιν αἷς προσέχομεν οὐδὲ κατὰ τ
45 θος εὑρίσκεται διαφορά τις. διόπερ οὐ χρὴ τοῖς πο
προσέχειν μᾶλλον ἢ τῷ ἑνί, πρὸς τῷ καὶ ἀκατάλη

2. συνετωτάτου? 6. εἶναι καὶ ποιεῖν FG. 18. δέ φησί FG, χ
19. πιστεύειν G.

εἶναι, καθάπερ ἐν τῷ τετάρτῳ τρόπῳ τῆς σκέψεως ὑπεμνήσαμεν, τὴν κατὰ πλῆθος διαφορὰν τῶν κρίσεων, ἀπείρων τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων ὑπαρχόντων καὶ ἡμῶν μὴ δυναμένων ἁπάντων αὐτῶν τὰς κρίσεις ἐπελθεῖν καὶ ἀποφήνασθαι τί μὲν οἱ πλείους τῶν ἀνθρώπων ἁπάντων ἀποφαίνονται τί δὲ οἱ ἐλάττους. καὶ κατὰ τοῦτο οὖν ἄτοπος ἡ κατὰ τὸ πλῆθος πρόκρισις τῶν κρινόντων.

46 Εἰ δ' οὐδὲ τῷ πλήθει προσέξομεν, οὐχ εὑρήσομεν οὐδένα ὑφ' οὗ κριθήσεται τὰ πράγματα, καίτοι τοσαῦτα κατὰ συγχώρησιν διδόντες. διόπερ ἐξ ἁπάντων τούτων ἀκατάληπτον εὑρίσκεται τὸ κριτήριον ὑφ' οὗ κριθήσεται τὰ πράγματα.

47 Συμπεριγραφομένων δὲ τούτῳ καὶ τῶν ἄλλων κριτηρίων, ἐπεὶ ἕκαστον αὐτῶν ἤτοι μέρος ἢ πάθος ἢ ἐνέργημά ἐστι τοῦ ἀνθρώπου, ἀκόλουθον μὲν ἦν ἴσως ἐπί τι τῶν ἑξῆς ἰέναι τῷ λόγῳ ὡς καὶ περὶ ἐκείνων ἱκανῶς εἰρημένον ἐν τούτοις· ἵνα δὲ μηδὲ τὴν εἰδικὴν ὡς πρὸς ἕκαστον ἀντίρρησιν φεύγειν δοκῶμεν, ὀλίγα καὶ περὶ αὐτῶν ἐξ ἐπιμέτρου λέξομεν. πρότερον δὲ περὶ τοῦ κριτηρίου τοῦ δι' οὗ καλουμένου διαλεξόμεθα.

48 '''Πολλὴ μὲν οὖν καὶ ἄπειρος σχεδὸν ἡ περὶ αὐτὸ γέγονε διαφωνία παρὰ τοῖς δογματικοῖς· ἡμεῖς δὲ πάλιν τοῦ ἐμμεθόδου προνοούμενοι φαμὲν ὅτι, ἐπεὶ κατ' αὐτοὺς ἄνθρωπός ἐστι τὸ ὑφ' οὗ κρίνεται τὰ πράγματα, οὐδὲν δὲ οὗτος ἔχοι ἂν δι' οὗ κρίνειν δυνήσεται, καθάπερ καὶ αὐτοὶ συνομολογοῦσιν, ἢ αἴσθησιν καὶ διάνοιαν, ἐὰν δείξωμεν ὅτι οὔτε δι' αἰσθήσεως μόνης δύναται κρίνειν οὔτε διὰ μόνης τῆς διανοίας οὔτε δι' ἀμφοτέρων αὐτῶν, συντόμως πρὸς ἁπάσας τὰς κατὰ μέρος δόξας εἰρήκαμεν· πᾶσαι γὰρ δοκοῦσιν εἰς τὰς τρεῖς ταύτας ἀναφέρεσθαι στάσεις. 49 ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων.

Οὐκοῦν ἐπεὶ τινὲς μὲν κενοπαθεῖν τὰς αἰσθήσεις φα-

7. πρόκρισις Salmasius, πρόσκρισις L. 10. κατὰ] καὶ κατὰ FG.
16. εἰρημένον G, εἰρημένων ceteri. utroque usitatius εἰρημένου.
25. οὕτως ἔχει FG: corr cum VX Stephanus.

σὶν (οὐδὲν γὰρ ὑποκεῖσθαι ὧν ἀντιλαμβάνεσθαι δοκοῦσιν
οἱ δὲ πάντα ὑποκεῖσθαι ὑφ' ὧν οἴονται κινεῖσθαι λέγου
σιν, οἱ δὲ τὰ μὲν ὑποκεῖσθαι τὰ δὲ μὴ ὑποκεῖσθαι, τί
συγκαταθησόμεθα οὐχ ἕξομεν· οὔτε γὰρ τῇ αἰσθήσει τὴ
διαφωνίαν ἐπικρινοῦμεν, ἐπεὶ περὶ αὐτῆς ζητοῦμεν πότε
ρον κενοπαθεῖ ἢ ἀληθῶς καταλαμβάνει, οὔτε ἑτέρῳ τιν
ἐπεὶ μηδὲ ἔστιν ἄλλο τι κριτήριον δι' οὗ χρὴ κρίνειν κατ
50 τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν. ἀνεπίκριτον ἄρα καὶ ἀκατά
ληπτον ἔσται πότερον κενοπαθεῖ ἡ αἴσθησις ἢ καταλαμ
βάνει τι· ᾧ συνεισέρχεται τὸ μὴ δεῖν ἡμᾶς τῇ αἰσθήσ
μόνῃ προσέχειν ἐν τῇ κρίσει τῶν πραγμάτων, περὶ ἧς οι
51 ἔχομεν εἰπεῖν εἰ καὶ τὴν ἀρχὴν καταλαμβάνει τι. ἀλλ' ἔστ
κατὰ συγχώρησιν τὰς αἰσθήσεις ἀντιληπτικὰς εἶναι· οὐδὲ
γὰρ ἧττον καὶ οὕτως ἄπιστοι εὑρεθήσονται πρὸς τὴν κρι
σιν τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων πραγμάτων. αἱ γοῦν αἰσθή
σεις ὑπεναντίως κινοῦνται ὑπὸ τῶν ἐκτός, οἷον ἡ γεῦσι
ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μέλιτος ὁτὲ μὲν πικράζεται ὁτὲ δὲ γλυκά
ζεται, καὶ ἡ ὅρασις τὸ αὐτὸ χρῶμα ὁτὲ μὲν αἱμωπὸν ὁτ
52 δὲ λευκὸν εἶναι. ἀλλ' οὐδὲ ἡ ὄσφρησις ἑαυτῇ συμφωνε
τὸ γοῦν μύρον ὁ μὲν κεφαλαλγικὸς ἀηδὲς εἶναί φησιν,
δὲ μὴ οὕτως ἔχων ἡδύ. καὶ οἱ θεόληπτοι δὲ καὶ οἱ φρ
νιτίζοντες '''ἀκούειν δοκοῦσί τινων διαλεγομένων αὐτοῖ
ὧν ἡμεῖς οὐκ ἐπακούομεν. καὶ τὸ αὐτὸ ὕδωρ τοῖς μ
φλεγμαίνουσιν ἀηδὲς εἶναι δοκεῖ δι' ὑπερβολὴν θερμότ
53 τος, τοῖς δ' ἄλλοις χλιαρόν. πότερον οὖν πάσας τὰς φα
τασίας ἀληθεῖς εἶναι φήσει τις, ἢ τάσδε μὲν ἀληθεῖς τὰς
δὲ ψευδεῖς, ἢ καὶ ψευδεῖς ἁπάσας, εἰπεῖν ἀμήχανον, μ
δὲν ἡμῶν ἐχόντων κριτήριον ὡμολογημένον δι' οὗ κρινο
μεν ὃ προκρίνειν μέλλομεν, ἀλλὰ μηδὲ ἀποδείξεως εὑπ
ρούντων ἀληθοῦς τε καὶ κεκριμένης, διὰ τὸ μέχρι ν
ζητεῖσθαι τὸ τῆς ἀληθείας κριτήριον, δι' οὗ καὶ τὴν ἀλη
54 ἀπόδειξιν ἐπικρίνεσθαι προσήκει. διὰ ταῦτα καὶ ὁ ἀξι

8. ἀλλ' ἐπίκριτον V. 14. ἧττον] ἡμῶν V. 19. εἶναι] εἶναι λέ an φησὶν εἶναι? coll. § 55. ἡ add V. 26. φήσειέ L. 27. ἢ εἰ FG.

τοῖς μὲν κατὰ φύσιν ἔχουσιν ἐν τούτοις πιστεύειν, τοῖς δὲ παρὰ φύσιν διακειμένοις μηδαμῶς, ἄτοπος ἔσται· οὔτε γὰρ ἀναποδείκτως τοῦτο λέγων πιστευθήσεται, οὔτε ἀπόδειξιν ἀληθῆ καὶ κεκριμένην ἕξει διὰ τὰ προειρημένα. εἰ 55 μέντοι καὶ συγχωρήσειέ τις τὰς μὲν τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων φαντασίας εἶναι πιστὰς τὰς δὲ τῶν παρὰ φύσιν διακειμένων ἀπίστους, καὶ οὕτως ἀδύνατος εὑρεθήσεται ἡ διὰ τῶν αἰσθήσεων μόνων κρίσις τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων. ἡ ὅρασις γοῦν καὶ ἡ κατὰ φύσιν ἔχουσα τὸν πύργον ὁτὲ μὲν στρογγύλον ὁτὲ δὲ τετράγωνον εἶναι λέγει, καὶ ἡ γεῦσις τὰ αὐτὰ σιτία ἐπὶ μὲν τῶν κεκορεσμένων ἀηδῆ ἐπὶ δὲ τῶν πεινώντων ἡδέα φησὶν εἶναι, καὶ ἡ ἀκοὴ παραπλησίως τῆς αὐτῆς φωνῆς νυκτὸς μὲν ὡς εὐμεγέθους ἀντιλαμβάνεται ἡμέρας δὲ ἀμαυρᾶς, καὶ ἡ ὄσφρησις ἐπὶ μὲν τῶν πολλῶν 56 δυσώδη ἐπὶ δὲ τῶν βυρσοδεψῶν οὐδαμῶς τὰ αὐτὰ εἶναι δοκεῖ, καὶ ἡ αὐτὴ ἁφὴ εἰσιόντων μὲν ἡμῶν εἰς τὸ βαλανεῖον θερμαίνεται ὑπὸ τῆς παραστάδος, ἐξιόντων δὲ ψύχεται. διόπερ ἐπεὶ καὶ κατὰ φύσιν ἔχουσαι αἱ αἰσθήσεις ἑαυταῖς μάχονται, καὶ ἡ διαφωνία ἐστὶν ἀνεπίκριτος, ἐπεὶ μὴ ἔχομεν ὡμολογημένον δι' οὗ κρίνεσθαι δύναται, τὰς αὐτὰς ἀπορίας ἀκολουθεῖν ἀνάγκη. καὶ ἄλλα δὲ πλείω μεταφέρειν πρὸς τὴν τούτου κατασκευὴν ἐνδέχεται ἐκ τῶν προειρημένων ἡμῖν περὶ τῶν τῆς ἐποχῆς τρόπων. διόπερ οὐκ ἂν εἴη ἀληθὲς ἴσως τὸ τὴν αἴσθησιν μόνην δύνασθαι κρίνειν τὰ ἐκτὸς ὑποκείμενα.

Οὐκοῦν ἐπὶ τὴν διάνοιαν μετέλθωμεν '''τῷ λόγῳ. οἱ 57 τοίνυν ἀξιοῦντες τῇ διανοίᾳ μόνῃ προσέχειν ἐν τῇ κρίσει τῶν πραγμάτων πρῶτον μὲν ἐκεῖνο οὐχ ἕξουσιν δεικνύναι ὅτι καταληπτόν ἐστι τὸ εἶναι διάνοιαν. ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν Γοργίας οὐδὲν εἶναι φάσκων οὐδὲ διάνοιαν εἶναί φησι, τινὲς δὲ ταύτην ἀποφαίνονται ὑπάρχειν, πῶς οὖν ἐπικρινοῦσι τὴν διαφωνίαν; οὔτε γὰρ διανοίᾳ, ἐπεὶ τὸ ζητούμενον συναρπάσουσιν, οὔτε ἄλλῳ τινί· οὐδὲν γὰρ ἄλλο εἶναί φασι

1. *ἐν τούτοις* om Stephanus. 14. *δὲ*] *δ' ὡς?* 16. *μὲν* add V. 17. *ἐπὶ* Fabricius. 20. *δύνανται* FG.

κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τὴν νῦν ὑποκειμένην, δι' οὗ κρίνεται τὰ πράγματα. ἀνεπίκριτον ἄρα καὶ ἀκατάληπτον ἔσται πότερον ἔστι διάνοια ἢ οὐκ ἔστιν· ᾧ συνεισέρχεται τὸ μὴ δεῖν μόνῃ τῇ διανοίᾳ προσέχειν ἐν τῇ τῶν πραγμάτων
58 κρίσει, τῇ μηδέπω κατειλημμένῃ. ἀλλὰ κατειλήφθω ἡ διάνοια, καὶ ὡμολογήσθω τὸ εἶναι ταύτην· καθ' ὑπόθεσιν λέγω ὅτι οὐ δύναται κρίνειν τὰ πράγματα. εἰ γὰρ μηδ' ἑαυτὴν ἀκριβῶς ὁρᾷ, ἀλλὰ διαφωνεῖ περί τε τῆς οὐσίας αὐτῆς καὶ τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως καὶ τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἔστιν πῶς ἂν δυνηθείη τῶν ἄλλων τι ἀκριβῶς καταλαμβάνειν;
59 διδομένου δὲ καὶ τοῦ τὴν διάνοιαν κριτικὴν εἶναι τῶν πραγμάτων, οὐχ εὑρήσομεν πῶς κατ' αὐτὴν κρινοῦμεν. πολλῆς γὰρ οὔσης τῆς κατὰ διάνοιαν διαφορᾶς, ἐπειδὴ ἑτέρα μέν ἐστιν ἡ Γοργίου διάνοια, καθ' ἣν φησι μηδὲν εἶναι, ἑτέρα δὲ ἡ Ἡρακλείτου, καθ' ἣν λέγει πάντα εἶναι, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν λεγόντων τάδε μὲν εἶναι τάδε δὲ μὴ εἶναι, πῶς ἐπικρίνωμεν τὴν τῶν διανοιῶν διαφορὰν οὐχ ἕξομεν, οὐδὲ δυνησόμεθα εἰπεῖν ὅτι τῇ μὲν τοῦδε διανοίᾳ κατα-
60 κολουθεῖν προσήκει τῇ τοῦδε δὲ οὐδαμῶς. ἥν τε γὰρ διανοίᾳ τινὶ κρίνειν τολμῶμεν, τῆς διαφωνίας μέρει συγκατατιθέμενοι τὸ ζητούμενον συναρπάσομεν· ἥν τε ἑτέρῳ τινί, ψευσόμεθα ὅτι μόνῃ τῇ διανοίᾳ δεῖ κρίνειν τὰ πράγματα.
61 λοιπὸν ἐκ τῶν περὶ κριτηρίου τοῦ ὑφ' οὗ λεγομένου ῥηθέντων δεικνύναι δυνησόμεθα ὅτι μήτε τὴν ἀγχινουστέραν τῶν ἄλλων διάνοιαν εὑρεῖν δυνάμεθα, ὅτι τε ἂν εὕρωμεν τῶν τε γεγενημένων καὶ οὐσῶν διανοιῶν ἀγχινουστέραν διάνοιαν, ἐπεὶ ἄδηλόν ἐστιν εἰ πάλιν ταύτης ἑτέρα
62 ἔσται ἀγχινουστέρα, '''οὐ δεῖ προσέχειν αὐτῇ, ὅτι τε κἂν ὑποθώμεθα διάνοιαν ἧς ἐντρεχεστέρα οὐκ ἂν γένοιτο, οὐ συγκαταθησόμεθα τῷ δι' αὐτῆς κρίνοντι, εὐλαβούμενοι μὴ ψευδῆ τινὰ λόγον προφερόμενος διὰ τὸ ὀξυτάτης διανοίας μετεσχηκέναι δύναται ἡμᾶς πείθειν ὅτι ἀληθής ἐστιν. οὐκοῦν οὐδὲ τῇ διανοίᾳ μόνῃ δεῖ κρίνειν τὰ πράγματα.

7. μὴ αὐτὴν X. 11. καὶ om X. 13. οὔσης om V. 15. Ἡρακλείτου] cf. Schleiermacher p. 442. 19. δὲ τοῦδε? 20. δοκῶμεν (23. λεγομένων L: cf. § 47 extr. 28. τε] δὲ FG.

Λείπεται λέγειν ὅτι δι' ἀμφοτέρων. ὃ πάλιν ἐστὶν ἀδύ- 63
νατον· οὐ μόνον γὰρ οὐχ ὁδηγοῦσιν αἱ αἰσθήσεις τὴν διά-
νοιαν πρὸς κατάληψιν, ἀλλὰ καὶ ἐναντιοῦνται αὐτῇ. ἀμέ-
λει γοῦν ἐκ τοῦ τὸ μέλι τοῖσδε μὲν πικρὸν τοῖσδε δὲ γλυκὺ
φαίνεσθαι ὁ μὲν Δημόκριτος ἔφη μήτε γλυκὺ αὐτὸ εἶναι
μήτε πικρόν, ὁ δὲ Ἡράκλειτος ἀμφότερα. καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων αἰσθήσεών τε καὶ αἰσθητῶν ὁ αὐτὸς λόγος. οὕτως
ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων ὁρμωμένη ἡ διάνοια διάφορά τε καὶ
μαχόμενα ἀποφαίνεσθαι ἀναγκάζεται. τοῦτο δὲ ἀλλότριόν
ἐστι κριτηρίου καταληπτικοῦ. εἶτα κἀκεῖνο λεκτέον. ἤτοι 64
πάσαις ταῖς αἰσθήσεσι καὶ ταῖς πάντων διανοίαις κρινοῦσι
τὰ πράγματα ἢ τισίν. ἀλλ' εἰ μὲν πάσαις λέξει τις, ἀδύ-
νατα ἀξιώσει τοσαύτης μάχης ἐν ταῖς αἰσθήσεσι καὶ ἐν
ταῖς διανοίαις ἐμφαινομένης, ἄλλως τε καὶ ἐπεὶ τῆς Γορ-
γίου διανοίας ἀπόφασίς ἐστι τὸ μὴ δεῖν μήτε αἰσθήσει
μήτε διανοίᾳ προσέχειν, περιτραπήσεται ὁ λόγος. εἰ δὲ
τισίν, πῶς κρινοῦσιν ὅτι ταῖσδε μὲν ταῖς αἰσθήσεσι καὶ
τῇ διανοίᾳ προσέχειν δεῖ ταῖσδε δὲ οὔ, μὴ ἔχοντες κριτή-
ριον ὡμολογημένον δι' οὗ τὰς διαφόρους αἰσθήσεις τε καὶ
διανοίας ἐπικρινοῦσιν; ἢν δὲ λέγωσιν ὅτι τὰς αἰσθήσεις 65
καὶ τὰς διανοίας τῇ διανοίᾳ καὶ ταῖς αἰσθήσεσι κρινοῦμεν,
τὸ ζητούμενον συναρπάζουσιν· περὶ γὰρ τοῦ εἰ δύναταί
τις διὰ τούτων κρίνειν ζητοῦμεν. εἶτα κἀκεῖνο ῥητέον ὅτι 66
ἤτοι ταῖς αἰσθήσεσι τάς τε αἰσθήσεις καὶ τὰς διανοίας
κρίνετε, ἢ ταῖς διανοίαις τάς τε αἰσθήσεις καὶ τὰς δια-
νοίας, ἢ ταῖς τε αἰσθήσεσι τὰς αἰσθήσεις καὶ ταῖς δια-
νοίαις τὰς διανοίας, ἢ ταῖς μὲν αἰσθήσεσι τὰς διανοίας
τῇ δὲ διανοίᾳ τὰς αἰσθήσεις. εἰ μὲν οὖν ταῖς αἰσθήσεσιν
ἢ τῇ διανοίᾳ ἀμφότερα κρίνειν ἐθελήσουσιν, οὐκέτι δι' αἰ-
σθήσεως καὶ διανοίας κρινοῦσιν ἀλλὰ δι' ἑνὸς τούτων, ὅπερ

2. αἱ add V. 11. διαφωνίαις GV. 13. ἐν post καὶ om V. 17. post τισίν Fabricius add, quae libri v. 21 post κρινοῦμεν ponunt, τισὶ δὲ μή 18. τῇ] τῇδε τῇ? 21. καὶ τὰς V, τε καὶ FG. post κρινοῦμεν lacunam litterarum 18, tum τισὶ δὲ μή V. 22. τοῦ] τούτου FSV. 23. τοῦτο GV: corr Fabricius. 25. κρίνεται L. 26. ἢ — 27. διανοίας, om V. 26. τε] μὲν L.

ἂν ἕλωνται· καὶ παρακολουθήσουσιν '''αὐτοῖς αἱ ἔμπροσθ
67 εἰρημέναι ἀπορίαι. εἰ δὲ ταῖς αἰσθήσεσι τὰς αἰσθήσ
καὶ τῇ διανοίᾳ τὰς διανοίας ἐπικρινοῦσιν, ἐπειδὴ μάχον
καὶ αἰσθήσεις αἰσθήσεσι καὶ διάνοιαι διανοίαις, ἥντινα
λάβωσιν ἀπὸ τῶν μαχομένων αἰσθήσεων πρὸς τὴν κρί
τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, τὸ ζητούμενον συναρπάσουσιν· μ
ρος γὰρ τῆς διαφωνίας ὡς πιστὸν ἤδη λήψονται πρὸς τ
68 τῶν ἐπ' ἴσης αὐτῷ ζητουμένων ἐπίκρισιν. ὁ δὲ αὐτὸς
ἐπὶ τῶν διανοιῶν λόγος. εἰ δὲ ταῖς μὲν αἰσθήσεσι τὰς δι
νοίας ἐπικρινοῦσι τῇ διανοίᾳ δὲ τὰς αἰσθήσεις, ὁ δια
ληλος εὑρίσκεται τρόπος, καθ' ὃν ἵνα μὲν αἱ αἰσθήσ
ἐπικριθῶσι, δεῖ προκεκρίσθαι τὰς διανοίας, ἵνα δὲ αἱ δι
69 νοιαι δοκιμασθῶσι, χρὴ προδιακρίνεσθαι τὰς αἰσθήσ
ἐπεὶ οὖν μήτε ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν τὰ ὁμογενῆ κριτή
δύναται ἐπικρίνεσθαι μήτε ὑπὸ ἑνὸς γένους ἀμφότερα
γένη μήτε ὑπὸ τῶν ἑτερογενῶν ἐναλλάξ, οὐ δυνησόμε
προκρίνειν διάνοιαν διανοίας ἢ αἴσθησιν αἰσθήσεως.
δὲ τοῦτο οὐδὲ ἕξομεν διὰ τίνος κρινοῦμεν· εἰ γὰρ μη
πάσαις ταῖς αἰσθήσεσι καὶ ταῖς διανοίαις κρίνειν δυνησ
μεθα, μήτε εἰσόμεθα ποίαις μὲν δεῖ κρίνειν ποίαις δὲ μ
οὐχ ἕξομεν δι' οὗ κρινοῦμεν τὰ πράγματα. ὥστε καὶ
ταῦτα ἀνύπαρκτον ἂν εἴη τὸ κριτήριον τὸ δι' οὗ.

70 Ἴδωμεν οὖν ἑξῆς περὶ τοῦ κριτηρίου καθ' ὃ κρίνεσθ
λέγουσι τὰ πράγματα. πρῶτον τοίνυν ἐκεῖνο ἔστιν εἰπ
περὶ αὐτοῦ ὅτι ἀνεπινόητός ἐστιν ἡ φαντασία. λέγο
γὰρ φαντασίαν εἶναι τύπωσιν ἐν ἡγεμονικῷ. ἐπεὶ οὖν
ψυχὴ καὶ τὸ ἡγεμονικὸν πνεῦμά ἐστιν ἢ λεπτομερέστε
τι πνεύματος, ὥς φασιν, οὐ δυνήσεταί τις τύπωσιν ἐ
νοεῖν ἐν αὐτῷ οὔτε κατ' εἰσοχὴν καὶ ἐξοχήν, ὡς ἐπὶ τ
σφραγίδων ὁρῶμεν, οὔτε κατὰ τὴν τερατολογουμένην ἑ
ροιωτικήν· οὐ γὰρ '''ἂν μνήμην τοσούτων ἀναδέξαιτο θε
ρημάτων ὅσα συνίστησι τέχνην, ἐν ταῖς ἐπιγινομέναις ἑ

6. συναρπάζουσι FG. 13. προδιακρινεῖσθαι X. an προδιευ νεῖσθαι? 24. εἰπεῖν τε περὶ FG. 25. ἀπερινόητός FG: V enim, q inter εἰπεῖν et ἐστιν leguntur, om. 32. ἐπιγενομέναις FG.

ροιώσεσι τῶν προϋποκειμένων ἀπαλειφομένων. εἰ μέντοι 71
καὶ ἐπινοηθῆναι δύναιτο ἡ φαντασία, ἀκατάληπτος ἔσται·
ἐπεὶ γὰρ πάθος ἐστὶν ἡγεμονικοῦ, τὸ δὲ ἡγεμονικὸν οὐ
καταλαμβάνεται, ὡς ἐδείξαμεν, οὐδὲ τὸ πάθος αὐτοῦ κατα-
ληψόμεθα. εἶτα εἰ καὶ δοίημεν ὅτι καταλαμβάνεται ἡ φαν- 72
τασία, οὐ δύναται κρίνεσθαι [καὶ] κατ' αὐτὴν τὰ πράγματα·
οὐ γὰρ δι' ἑαυτῆς ἐπιβάλλει τοῖς ἐκτὸς καὶ φαντασιοῦται
ἡ διάνοια, ὥς φασιν, ἀλλὰ διὰ τῶν αἰσθήσεων, αἱ δὲ αἰσθή-
σεις τὰ μὲν ἐκτὸς ὑποκείμενα οὐ καταλαμβάνουσιν, μόνα
δέ, εἰ ἄρα, τὰ ἑαυτῶν πάθη. καὶ ἡ φαντασία οὖν τοῦ
πάθους τῆς αἰσθήσεώς ἔσται, ὅπερ διαφέρει τοῦ ἐκτὸς
ὑποκειμένου· οὐ γὰρ τὸ αὐτό ἐστι τὸ μέλι τῷ γλυκάζε-
σθαί με καὶ τὸ ἀψίνθιον τῷ πικράζεσθαι, ἀλλὰ διαφέρει.
εἰ δὲ διαφέρει τοῦτο τὸ πάθος τοῦ ἐκτὸς ὑποκειμένου, ἡ 73
φαντασία ἔσται οὐχὶ τοῦ ἐκτὸς ὑποκειμένου ἀλλ' ἑτέρου
τινός, διαφέροντος αὐτοῦ. εἰ οὖν κατὰ ταύτην κρίνει ἡ
διάνοια, φαύλως κρίνει καὶ οὐ κατὰ τὸ ὑποκείμενον. διό-
περ ἄτοπόν ἐστι τὸ κατὰ τὴν φαντασίαν τὰ ἐκτὸς κρίνε-
σθαι λέγειν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν ὅτι ἡ ψυχὴ 74
καταλαμβάνει διὰ τῶν αἰσθητικῶν παθῶν τὰ ἐκτὸς ὑπο-
κείμενα διὰ τὸ ὅμοια τὰ πάθη τῶν αἰσθήσεων εἶναι τοῖς
ἐκτὸς ὑποκειμένοις. πόθεν γὰρ εἴσεται ἡ διάνοια εἰ ὅμοιά
ἐστι τὰ πάθη τῶν αἰσθήσεων τοῖς αἰσθητοῖς, μήτε αὐτὴ
τοῖς ἐκτὸς ἐντυγχάνουσα, μήτε τῶν αἰσθήσεων αὐτῇ τὴν
φύσιν αὐτῶν δηλουσῶν ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν πάθη, καθάπερ
ἐκ τῶν τρόπων τῆς ἐποχῆς ἐπελογισάμην. ὥσπερ γὰρ ὁ 75
ἀγνοῶν μὲν Σωκράτην εἰκόνα δὲ τούτου θεασάμενος οὐκ
οἶδεν εἰ ὁμοία ἐστὶν ἡ εἰκὼν τῷ Σωκράτει, οὕτω καὶ ἡ
διάνοια τὰ μὲν πάθη τῶν αἰσθήσεων ἐποπτεύουσα τὰ
δὲ ἐκτὸς μὴ θεωροῦσα οὐδὲ εἰ ὅμοιά ἐστι τὰ τῶν αἰσθή-
σεων πάθη τοῖς ἐκτὸς ὑποκειμένοις εἴσεται. οὐδὲ καθ'
ὁμοίωσιν ἄρα δυνήσεται ταῦτα κρίνειν κατὰ τὴν φαντα-
σίαν. ἀλλὰ δῶμεν κατὰ συγχώρησιν, '''πρὸς τῷ ἐπινοεῖ- 76

5. εἶτα εἰ] εἰ εἶτα V. ὅτι] ὃ V. 6. δύνασθαι V. 17. φαῦλος V.
24. αἰσθήσεων αὐτῶν αὐτῇ FS. 33. τῷ X, τὸ ceteri.

σθαι τὴν φαντασίαν καὶ καταλαμβάνεσθαι, ἔτι καὶ ἐπι δεκτικὴν εἶναι τοῦ κρίνεσθαι κατ' αὐτὴν τὰ πράγματ καίτοι τοῦ λόγου πᾶν τὸ ἐναντίον ὑπομνήσαντος. οὐκοῦ ἤτοι πάσῃ φαντασίᾳ πιστεύσομεν, καθ' ἣν ἔλεγε πάσ τὰς φαντασίας ἀπίστους εἶναι, καὶ περιτραπήσεται ὁ λόγ εἰς τὸ μὴ εἶναι πάσας τὰς φαντασίας ὥστε καὶ κατ' αὐτ
77 κρίνεσθαι δύνασθαι τὰ πράγματα. εἰ δὲ τισίν, πῶς ἐπ κρινοῦμεν ὅτι ταῖσδε μὲν ταῖς φαντασίαις πιστεύειν προσ ήκει ταῖσδε δὲ ἀπιστεῖν; εἰ μὲν γὰρ ἄνευ φαντασίας, δω σουσιν ὅτι παρέλκει ἡ φαντασία πρὸς τὸ κρίνειν, εἴ χωρὶς αὐτῆς κρίνεσθαι δύνασθαι τὰ πράγματά [τινα] λ ξουσιν· εἰ δὲ μετὰ φαντασίας, πῶς λήψονται τὴν φαντα σίαν ἣν παραλαμβάνουσι πρὸς τὴν τῶν ἄλλων φαντασιῶ
78 κρίσιν; ἢ πάλιν αὐτοῖς ἄλλης φαντασίας δεήσει πρὸς τὴ κρίσιν τῶν ἄλλων φαντασιῶν, καὶ εἰς τὴν ἐκείνης κρίσι ἄλλης, καὶ εἰς ἄπειρον. ἀδύνατον δὲ ἄπειρα ἐπικρῖνα ἀδύνατον ἄρα εὑρεῖν ποίαις μὲν φαντασίαις ὡς κριτηρίο δεῖ χρῆσθαι ποίαις δὲ οὐδαμῶς. ἐπεὶ οὖν κἂν δῶμεν ὅ κατὰ τὰς φαντασίας δεῖ κρίνειν τὰ πράγματα, ἑκατέρωθε περιτρέπεται ὁ λόγος, καὶ ἐκ τοῦ πάσῃ πιστεύειν καὶ ἐκ το τισὶ μὲν πιστεύειν ὡς κριτηρίοις τισὶ δὲ ἀπιστεῖν, συνάγε ται τὸ μὴ δεῖν τὰς φαντασίας πρὸς τὴν κρίσιν τῶν πραγμά των ὡς κριτήρια παραλαμβάνειν.

79 Ταῦτα μὲν ἀρκεῖ νῦν εἰπεῖν ὡς ἐν ὑποτυπώσει κα πρὸς τὸ κριτήριον καθ' ὃ κρίνεσθαι τὰ πράγματα ἐλέγετ εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι οὐ πρόκειται ἡμῖν ἀποφήνασθαι ὅ ἀνύπαρκτόν ἐστι τὸ κριτήριον τὸ τῆς ἀληθείας (τοῦτο γα δογματικόν)· ἀλλ' ἐπεὶ οἱ δογματικοὶ πιθανῶς δοκοῦ κατεσκευακέναι ὅτι ἔστι τι κριτήριον ἀληθείας, ἡμεῖς αυ τοῖς πιθανοὺς δοκοῦντας εἶναι λόγους ἀντεθήκαμεν, οὔ ὅτι ἀληθεῖς εἰσὶ διαβεβαιούμενοι οὔτε ὅτι πιθανώτερ τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ διὰ τὴν φαινομένην ἴσην πιθανότητ

4. πιστεύσομεν ἢ τισίν. καὶ εἰ μὲν πάσῃ, καὶ τῇ Δημοκρίτου, καθ' 6. εἶναι πιστὰς πάσας? desiderabat id etiam Stephanus. 12. φαν τασίας δεήσει, πῶς FG. τὴν om V. 20. πάσῃ X: ceteri πᾶσι

τούτων τε τῶν λόγων καὶ τῶν παρὰ τοῖς δογματικοῖς κειμένων τὴν ἐποχὴν συνάγοντες.

Εἰ μέντοι καὶ δοίημεν καθ' ὑπόθεσιν εἶναί τι τῆς 80
ἀληθείας κριτήριον, ἄχρηστον εὑρίσκεται '''καὶ μάταιον,
ἐὰν ὑπομνήσωμεν ὅτι, ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τῶν
δογματικῶν, ἀνύπαρκτος μέν ἐστιν ἡ ἀλήθεια ἀνυπόστατον
δὲ τὸ ἀληθές. ὑπομιμνήσκομεν δὲ οὕτως. λέγεται δια- 81
φέρειν τῆς ἀληθείας τὸ ἀληθὲς τριχῶς, οὐσίᾳ συστάσει
δυνάμει, οὐσίᾳ μὲν ἐπεὶ τὸ μὲν ἀληθὲς ἀσώματόν ἐστιν
(ἀξίωμα γάρ ἐστι καὶ λεκτόν) ἡ δὲ ἀλήθεια σῶμα (ἔστι γὰρ
ἐπιστήμη πάντων ἀληθῶν ἀποφαντική, ἡ δὲ ἐπιστήμη πὼς
ἔχον ἡγεμονικὸν ὥσπερ καὶ ἡ πὼς ἔχουσα χεὶρ πυγμή, τὸ
δὲ ἡγεμονικὸν σῶμα· ἔστι γὰρ κατ' αὐτοὺς πνεῦμα), συ- 82
στάσει δὲ ἐπεὶ τὸ μὲν ἀληθὲς ἁπλοῦν τί ἐστιν, οἷον "ἐγὼ
διαλέγομαι," ἡ δὲ ἀλήθεια ἀπὸ τῆς πολλῶν ἀληθῶν γνώ-
σεως συνίσταται, δυνάμει δὲ ἐπεὶ ἡ μὲν ἀλήθεια ἐπιστή- 83
μης ἔχεται, τὸ δὲ ἀληθὲς οὐ πάντως. διόπερ τὴν μὲν
ἀλήθειαν ἐν μόνῳ σπουδαίῳ φασὶν εἶναι, τὸ δὲ ἀληθὲς
καὶ ἐν φαύλῳ· ἐνδέχεται γὰρ τὸν φαῦλον ἀληθές τι εἰπεῖν.
ταῦτα μὲν οἱ δογματικοί· ἡμεῖς δὲ πάλιν τῆς κατὰ τὴν 84
συγγραφὴν προαιρέσεως στοχαζόμενοι πρὸς μόνον τὸ ἀληθὲς νῦν τοὺς λόγους ποιησόμεθα, ἐπεὶ συμπεριγράφεται τούτῳ καὶ ἡ ἀλήθεια, σύστημα τῆς τῶν ἀληθῶν γνώσεως εἶναι λεγομένη. πάλιν δὲ ἐπεὶ τῶν λόγων οἱ μέν εἰσι καθολικώτεροι, δι' ὧν αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀληθοῦς κινοῦμεν, οἱ δὲ εἰδικοί, δι' ὧν δείκνυμεν ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν φωνῇ τὸ ἀληθὲς ἢ ἐν λεκτῷ ἢ ἐν τῇ κινήσει τῆς διανοίας, τοὺς καθολικωτέρους ἐκθέσθαι μόνους ὡς πρὸς τὸ παρὸν ἀρκεῖν '''ἡγούμεθα. ὥσπερ γὰρ τείχους θεμελίῳ κατενεχθέντι καὶ τὰ ὑπερκείμενα πάντα συγκαταφέρεται, οὕτω τῇ τοῦ ἀληθοῦς ὑποστάσει διατρεπομένῃ καὶ αἱ κατὰ μέρος τῶν δογματικῶν εὑρεσιλογίαι συμπεριγράφονται.

Διαφωνίας τοίνυν οὔσης περὶ τοῦ ἀληθοῦς παρὰ τοῖς 85

14. ἐπὶ V. τὸ μὲν] μὲν τὸ L. 15. τῆς om L. 32. τῶν add V.

δογματικοῖς, ἐπεὶ τινὲς μέν φασιν εἶναί τι ἀληθὲς
δὲ μηδὲν εἶναι ἀληθές, οὐκ ἐνδέχεται τὴν διαφωνίαν
κρῖναι, ἐπειδὴ ὁ λέγων εἶναί τι ἀληθὲς οὔτε ἄνευ
δείξεως τοῦτο λέγων πιστευθήσεται διὰ τὴν διαφωνίαν
τε καὶ ἀπόδειξιν βούληται φέρειν, ἢν μὲν ψευδῆ τα
εἶναι συνομολογήσῃ, ἄπιστος ἔσται, ἀληθῆ δὲ τὴν
δειξιν εἶναι λέγων εἰς τὸν διάλληλόν τε ἐμπίπτει λόγοι
ἀπόδειξιν αἰτηθήσεται τοῦ ἀληθῆ αὐτὴν ὑπάρχειν,
ἐκείνης ἄλλην, καὶ μέχρις ἀπείρου. ἀδύνατον δὲ ἀπ
ἀποδεῖξαι· ἀδύνατον ἄρα γνῶναι καὶ ὅτι ἔστι τι ἀλη
86 καὶ μὴν τὸ τί, ὅπερ φασὶν εἶναι πάντων γενικώτατον,
ἀληθὲς ἢ ψεῦδός ἐστιν ἢ οὔτε ἀληθὲς οὔτε ψεῦδος ἢ
ψεῦδος καὶ ἀληθές. εἰ μὲν οὖν ψεῦδος αὐτὸ εἶναι
σουσιν, ὁμολογήσουσιν ὅτι ἔστι πάντα ψευδῆ. ὥσπερ
ἐπεὶ τὸ ζῷον ἔμψυχόν ἐστι, καὶ πάντα τὰ ζῷα τὰ
μέρος ἔμψυχά ἐστιν, οὕτως εἰ τὸ γενικώτατον πάντω
τὶ ψεῦδός ἐστι, καὶ πάντα τὰ κατὰ μέρος ἔσται ψευδῆ
οὐδὲν ἀληθές. ᾧ συνεισάγεται τὸ μηδὲν εἶναι ψεύ
καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ "πάντα ἐστὶ ψευδῆ" καὶ τὸ "ἔστι τι
δος" τῶν πάντων καθεστὼς ψεῦδος ἔσται. εἰ δὲ ἀλ
ἐστι τὸ τί, πάντα ἔσται ἀληθῆ· ᾧ συνεισάγεται πάλι
μηδὲν εἶναι ἀληθές, εἴγε καὶ αὐτὸ τοῦτο τὶ ὑπάρχον,
87 δὲ τὸ μηδὲν εἶναι ἀληθές, ἀληθές ἐστιν. εἰ δὲ καὶ
δός ἐστι καὶ ἀληθὲς τὸ τί, ἕκαστον τῶν κατὰ μέρο
ψεῦδος ἔσται καὶ ἀληθές. ἐξ οὗ συνάγεται τὸ μηδὲν
σει ἀληθὲς εἶναι· τὸ γὰρ φύσιν ἔχον τοιαύτην ὥστε
ἀληθές, πάντως οὐκ ἂν εἴη ψεῦδος. εἰ δ' οὔτε ψε
ἐστιν οὔτε ἀληθὲς τὸ τί, ὁμολογεῖται ὅτι καὶ πάντ
ἐπὶ μέρους μήτε ψευδῆ μήτε ἀληθῆ εἶναι λεγόμενα
ἔσται ἀληθῆ. '''καὶ διὰ ταῦτα μὲν οὖν ἄδηλον ἡμῖν
88 εἰ ἔστιν ἀληθές. πρὸς τούτοις ἤτοι φαινόμενά ἐστι
νον τὰ ἀληθῆ, ἢ ἄδηλα μόνον, ἢ τῶν ἀληθῶν τὰ

6. ἄπιστα V. τὴν add V. 8. τοῦ om L. 9. μέχρι εἰς
ρον S. 12. οὔτε ψεῦδος οὔτε ἀληθὲς V. 15. τὸ] τὶ FG
18. 27. ψευδές L. 25. συνεισάγεται FG. 26. εἶναι ἀληθές·

ἄδηλά ἐστι τὰ δὲ φαινόμενα· οὐδὲν δὲ τούτων ἐστὶν ἀλη-
θές, ὡς δείξομεν· οὐδὲν ἄρα ἐστὶν ἀληθές. εἰ μὲν οὖν
φαινόμενα μόνον ἐστὶ τὰ ἀληθῆ, ἤτοι πάντα τὰ φαινό-
μενα λέξουσιν εἶναι ἀληθῆ ἢ τινά. καὶ εἰ μὲν πάντα,
περιτρέπεται ὁ λόγος· φαίνεται γάρ τισι τὸ μηδὲν εἶναι
ἀληθές. εἰ δὲ τινά, ἀνεπικρίτως μὲν οὐ δύναταί τις λέ-
γειν ὅτι τάδε μέν ἐστιν ἀληθῆ τάδε δὲ ψευδῆ, κριτηρίῳ δὲ
χρώμενος ἤτοι φαινόμενον εἶναι λέξει τοῦτο τὸ κριτήριον
ἢ ἄδηλον. καὶ ἄδηλον μὲν οὐδαμῶς· μόνα γὰρ ὑπόκει-
ται νῦν ἀληθῆ τὰ φαινόμενα. εἰ δὲ φαινόμενον, ἐπεὶ 89
ζητεῖται τίνα μὲν φαινόμενά ἐστιν ἀληθῆ τίνα δὲ ψευδῆ,
καὶ τὸ λαμβανόμενον φαινόμενον πρὸς τὴν κρίσιν τῶν
φαινομένων πάλιν ἑτέρου δεήσεται κριτηρίου φαινομένου,
κἀκεῖνο ἄλλου, καὶ μέχρις ἀπείρου. ἀδύνατον δὲ ἄπειρα
ἐπικρίνειν· ἀδύνατον ἄρα καταλαβεῖν εἰ φαινόμενά ἐστι
μόνον τὰ ἀληθῆ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ λέγων τὰ ἄδηλα μό- 90
νον εἶναι ἀληθῆ πάντα μὲν οὐ λέξει εἶναι ἀληθῆ (οὐ γὰρ
καὶ τὸ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας ἀληθὲς εἶναι λέξει ἢ τὸ
περιττοὺς τούτους ὑπάρχειν)· εἰ δὲ τινά, τίνι κρινοῦμεν
ὅτι τάδε μὲν τὰ ἄδηλά ἐστιν ἀληθῆ τάδε δὲ ψευδῆ; φαι-
νομένῳ μὲν γὰρ οὐδαμῶς· εἰ δὲ ἀδήλῳ ἐπιζητοῦμεν τίνα
τῶν ἀδήλων ἐστὶν ἀληθῆ καὶ τίνα ψευδῆ, δεήσεται καὶ
τοῦτο τὸ ἄδηλον ἀδήλου ἑτέρου τοῦ ἐπικρινοῦντος αὐτό,
κἀκεῖνο ἄλλου, καὶ μέχρις ἀπείρου. διόπερ οὐδὲ ἄδηλα
μόνον ἐστὶ τἀληθῆ. λείπεται λέγειν ὅτι τῶν ἀληθῶν τὰ 91
μὲν ἐστι φαινόμενα τὰ δὲ ἄδηλα· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἄτο-
πον. ἤτοι γὰρ πάντα τά τε φαινόμενα καὶ τὰ ἄδηλά ἐστιν
ἀληθῆ, ἢ τινὰ φαινόμενα καὶ τινὰ ἄδηλα. εἰ μὲν οὖν
πάντα, πάλιν περιτραπήσεται ὁ λόγος, ἀληθοῦς εἶναι δι-
δομένου καὶ τοῦ μηδὲν εἶναι ἀληθές, λεχθήσεταί τε ἀλη-
θὲς καὶ τὸ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας καὶ τὸ περιττοὺς
τούτους ὑπάρχειν. εἰ δὲ τινὰ τῶν φαινομένων καὶ τινὰ 92
τῶν ἀδήλων ἐστὶν ἀληθῆ, πῶς ἐπικρινοῦμεν ὅτι τῶν φαι-

9. ὑπόκεινται FG. 16. ἄδηλα μόνα L. 30. τε] δὲ L.

νομένων τάδε μέν ἐστιν ἀληθῆ τάδε δὲ ψευδῆ; εἰ μὲν φαινομένου, εἰς ἄπειρον ἐκβάλλεται ὁ λόγος· εἰ δὲ δι' ἀ λου, ἐπεὶ καὶ τὰ ἄδηλα δεῖται κρίσεως, πάλιν τοῦτο ἄδηλον '''διά τινος κριθήσεται. εἰ μὲν διὰ φαινομένου διάλληλος εὑρίσκεται τρόπος, εἰ δὲ δι' ἀδήλου, ὁ εἰς ἄπ
93 ρον ἐκβάλλων. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἀδήλων λεκτέ ὁ μὲν γὰρ ἀδήλῳ τινὶ κρίνειν αὐτὰ ἐπιχειρῶν εἰς ἄπει ἐκβάλλεται, ὁ δὲ φαινομένῳ ἢ ἀεὶ φαινόμενον προσλαμ νων εἰς ἄπειρον, ἢ ἐπὶ ἄδηλον μεταβαίνων εἰς τὸν δι ληλον. ψεῦδος ἄρα ἐστὶ τὸ λέγειν τῶν ἀληθῶν τὰ
94 εἶναι φαινόμενα τὰ δὲ ἄδηλα. εἰ οὖν μήτε τὰ φαι μενά ἐστιν ἀληθῆ μήτε τὰ ἄδηλα μόνα, μήτε τινὰ φαινόμενα τινὰ δὲ ἄδηλα, οὐδέν ἐστιν ἀληθές. εἰ δὲ δέν ἐστιν ἀληθές, τὸ δὲ κριτήριον δοκεῖ πρὸς τὴν κρ τοῦ ἀληθοῦς χρησιμεύειν, ἄχρηστον καὶ μάταιόν ἐστι κριτήριον, κἂν δῶμεν αὐτὸ κατὰ συγχώρησιν ἔχειν τ ὑπόστασιν. καὶ εἴγε ἐφεκτέον περὶ τοῦ εἰ ἔστι τι ἀληθ ἀκόλουθόν ἐστι τοὺς λέγοντας ὡς διαλεκτική ἐστιν ἐπιστή ψευδῶν καὶ ἀληθῶν καὶ οὐδετέρων προπετεύεσθαι.

95 Ἀπόρου δὲ τοῦ κριτηρίου τῆς ἀληθείας φανέντος, ο περὶ τῶν ἐναργῶν εἶναι δοκούντων, ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγο νοις ὑπὸ τῶν δογματικῶν, ἔτι οἷόν τέ ἐστι διισχυρίζεσθ οὔτε περὶ τῶν ἀδήλων· ἐπεὶ γὰρ ἀπὸ τῶν ἐναργῶν ταυ καταλαμβάνειν οἱ δογματικοὶ νομίζουσιν, ἐὰν ἐπέχειν π τῶν ἐναργῶν καλουμένων ἀναγκαζώμεθα, πῶς ἂν π
96 τῶν ἀδήλων ἀποφαίνεσθαι τολμήσαιμεν; ἐκ πολλοῦ δὲ τ περιόντος καὶ πρὸς τὰ ἄδηλα τῶν πραγμάτων ἰδίως στησόμεθα. καὶ ἐπειδὴ ταῦτα διὰ σημείου τε καὶ ἀπ δείξεως καταλαμβάνεσθαι καὶ κρατύνεσθαι δοκεῖ, διὰ βρ χέων ὑπομνήσομεν ὅτι καὶ περὶ τοῦ σημείου καὶ περὶ τ ἀποδείξεως ἐπέχειν προσήκει. ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ σημείο καὶ γὰρ ἡ ἀπόδειξις τῷ γένει σημεῖον εἶναι δοκεῖ.

1. δὲ om V. 2. δι' om V. 3. τὸ om L. 4. εἰ] καὶ εἰ? 5. δι' om V. 12. ἐστιν] μόνα ἐστὶν Stephanus. 16. δοκῶμεν 31. ἀρξόμεθα X.

Τῶν πραγμάτων τοίνυν κατὰ τοὺς δογματικοὺς τὰ 97
μέν ἐστι πρόδηλα τὰ δὲ ἄδηλα, καὶ τῶν ἀδήλων τὰ μὲν
καθάπαξ ἄδηλα τὰ δὲ πρὸς καιρὸν ἄδηλα τὰ δὲ φύσει
ἄδηλα. καὶ πρόδηλα μὲν εἶναί φασι τὰ ἐξ ἑαυτῶν εἰς γνῶ-
σιν ἡμῖν ἐρχόμενα, οἷόν ἐστι τὸ ἡμέραν εἶναι, καθάπαξ
δὲ ἄδηλα ἃ μὴ πέφυκεν εἰς τὴν ἡμετέραν πίπτειν κατά-
ληψιν, ὡς τὸ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας, πρὸς καιρὸν δὲ 98
ἄδηλα ἅπερ τὴν φύσιν ἔχοντα ἐναργῆ παρά τινας ἔξωθεν
περιστάσεις ‴κατὰ καιρὸν ἡμῖν ἀδηλεῖται, ὡς ἐμοὶ νῦν ἡ
τῶν Ἀθηναίων πόλις, φύσει δὲ ἄδηλα τὰ μὴ ἔχοντα φύ-
σιν ὑπὸ τὴν ἡμετέραν πίπτειν ἐνάργειαν, ὡς οἱ νοητοὶ
πόροι· οὗτοι γὰρ οὐδέποτε ἐξ ἑαυτῶν φαίνονται, ἀλλ' εἰ
ἄρα, ἐξ ἑτέρων καταλαμβάνεσθαι ἂν νομισθεῖεν, οἷον τῶν
ἱδρώτων ἤ τινος παραπλησίου. τὰ μὲν οὖν πρόδηλα μὴ 99
δεῖσθαι σημείου φασίν· ἐξ ἑαυτῶν γὰρ αὐτὰ καταλαμβά-
νεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ τὰ καθάπαξ ἄδηλα ἅτε δὴ μηδὲ τὴν
ἀρχὴν καταλαμβανόμενα. τὰ δὲ πρὸς καιρὸν ἄδηλα καὶ
τὰ φύσει ἄδηλα διὰ σημείων μὲν καταλαμβάνεσθαι, οὐ
μὴν διὰ τῶν αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸς καιρὸν ἄδηλα διὰ
τῶν ὑπομνηστικῶν, τὰ δὲ φύσει ἄδηλα διὰ τῶν ἐνδεικτι-
κῶν. τῶν οὖν σημείων τὰ μέν ἐστιν ὑπομνηστικὰ κατ' 100
αὐτοὺς τὰ δ' ἐνδεικτικά. καὶ ὑπομνηστικὸν μὲν σημεῖον
καλοῦσιν ὃ συμπαρατηρηθὲν τῷ σημειωτῷ δι' ἐναργείας
ἅμα τῷ ὑποπεσεῖν, ἐκείνου ἀδηλουμένου, ἄγει ἡμᾶς εἰς
ὑπόμνησιν τοῦ συμπαρατηρηθέντος αὐτῷ καὶ νῦν ἐναργῶς
μὴ ὑποπίπτοντος, ὡς ἔχει ἐπὶ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ πυρός.
ἐνδεικτικὸν δέ ἐστι σημεῖον, ὥς φασίν, ὃ μὴ συμπαρα- 101
τηρηθὲν τῷ σημειωτῷ δι' ἐναργείας, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίας φύ-
σεως καὶ κατασκευῆς σημαίνει τὸ οὗ ἐστι σημεῖον, ὥσ-
περοῦν αἱ περὶ τὰ σῶμα κινήσεις σημεῖά εἰσι τῆς ψυχῆς.
ὅθεν καὶ ὁρίζονται τοῦτο τὸ σημεῖον οὕτως "σημεῖόν ἐστιν
ἐνδεικτικὸν ἀξίωμα ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ προκαθηγούμενον,
ἐκκαλυπτικὸν τοῦ λήγοντος." διττῆς οὖν οὔσης τῶν ση- 102

8. περὶ GV: corr post X Salmasius. 23. σημείῳ τῷ VX, σημαινομένῳ τῷ FGS. 25. ἐναργοῖς FG. 29. καὶ om FSV.

μείων διαφορᾶς, ὡς ἔφαμεν, οὐ πρὸς πᾶν σημεῖον ἀντι
λέγομεν, ἀλλὰ πρὸς μόνον τὸ ἐνδεικτικὸν ὡς ὑπὸ τῶ
δογματικῶν πεπλάσθαι δοκοῦν. τὸ γὰρ ὑπομνηστικὸν π
πίστευται ὑπὸ τοῦ βίου, ἐπεὶ καπνὸν ἰδών τις σημειοῦτ
πῦρ καὶ οὐλὴν θεασάμενος τραῦμα γεγενῆσθαι λέγει. ὅθ
οὐ μόνον οὐ μαχόμεθα τῷ βίῳ ἀλλὰ καὶ συναγωνιζόμεθ
τῷ μὲν ὑπ' αὐτοῦ πεπιστευμένῳ ἀδοξάστως συγκατατιθ
μενοι, τοῖς δὲ τῶν δογματικῶν ἰδίως ἀναπλαττομένοις ἀ
θιστάμενοι.

103 Ταῦτα μὲν οὖν ἥρμοζεν ἴσως προειπεῖν ὑπὲρ τῆς σα
φηνείας τοῦ ζητουμένου· λοιπὸν δὲ '''ἐπὶ τὴν ἀντίρρησ
χωρῶμεν, οὐκ ἀνύπαρκτον δεῖξαι τὸ ἐνδεικτικὸν σημεῖο
πάντως ἐσπουδακότες, ἀλλὰ τὴν φαινομένην ἰσοσθένεια
τῶν φερομένων λόγων πρός τε τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ καὶ τὴ
ἀνυπαρξίαν ὑπομιμνήσκοντες.

104 Τὸ σημεῖον τοίνυν, ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις περὶ αὐ
τοῦ παρὰ τοῖς δογματικοῖς, ἀνεπινόητόν ἐστιν. αὐτίκ
γοῦν οἱ ἀκριβῶς περὶ αὐτοῦ διειληφέναι δοκοῦντες, (
στωικοί, βουλόμενοι παραστῆσαι τὴν ἔννοιαν τοῦ σημείο
φασὶ σημεῖον εἶναι ἀξίωμα ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ προκαθη
γούμενον, ἐκκαλυπτικὸν τοῦ λήγοντος. καὶ τὸ μὲν ἀξίωμ
φασιν εἶναι λεκτὸν αὐτοτελὲς ἀποφαντὸν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ
ὑγιὲς δὲ συνημμένον τὸ μὴ ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς κα
105 λῆγον ἐπὶ ψεῦδος. τὸ γὰρ συνημμένον ἤτοι ἄρχεται ἀπ
ἀληθοῦς καὶ λήγει ἐπὶ ἀληθές, οἷον "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶ
ἔστιν," ἢ ἄρχεται ἀπὸ ψεύδους καὶ λήγει ἐπὶ ψεῦδος, οἷο
"εἰ πέταται ἡ γῆ, πτερωτή ἐστιν ἡ γῆ," ἢ ἄρχεται ἀπ
ἀληθοῦς καὶ λήγει ἐπὶ ψεῦδος, οἷον "εἰ ἔστιν ἡ γῆ, πέ
ταται ἡ γῆ," ἢ ἄρχεται ἀπὸ ψεύδους καὶ λήγει ἐπὶ ἀλη
θές, οἷον "εἰ πέταται ἡ γῆ, ἔστιν ἡ γῆ." τούτων δὲ μό
νον τὸ ἀπὸ ἀληθοῦς ἀρχόμενον καὶ λῆγον ἐπὶ ψεῦδο
106 μοχθηρὸν εἶναί φασιν, τὰ δ' ἄλλα ὑγιῆ. προκαθηγούμε
νον δὲ λέγουσι τὸ ἐν συνημμένῳ ἀρχομένῳ ἀπὸ ἀληθοῦ

8. δὲ] δ' ὑπό? 10. περὶ X. 16. ὅσα L. 22. ἀπόφαντον F(

καὶ λήγοντι ἐπὶ ἀληθὲς ἡγούμενον. ἐκκαλυπτικὸν δέ ἐστι τοῦ λήγοντος, ἐπεὶ τὸ "γάλα ἔχει αὕτη" τοῦ "κεκύηκεν αὕτη" δηλωτικὸν εἶναι δοκεῖ ἐν τούτῳ τῷ συνημμένῳ "εἰ γάλα ἔχει αὕτη, κεκύηκεν αὕτη." ταῦτα μὲν οὗτοι, ἡμεῖς δὲ λέγομεν 107
πρῶτον ὅτι ἄδηλόν ἐστιν εἰ ἔστι τι λεκτόν. ἐπεὶ γὰρ τῶν δογματικῶν οἱ μὲν Ἐπικούρειοί φασι μὴ εἶναί τι λεκτὸν '''οἱ δὲ στωικοὶ εἶναι, ὅταν λέγωσιν οἱ στωικοὶ εἶναί τι λεκτόν, ἤτοι μόνῃ φάσει χρῶνται ἢ καὶ ἀποδείξει. ἀλλ' εἰ μὲν φάσει, ἀντιθήσουσιν αὐτοῖς οἱ Ἐπικούρειοι φάσιν τὴν λέγουσαν ὅτι οὐκ ἔστι τι λεκτόν· εἰ δὲ ἀπόδειξιν παραλήψονται, ἐπεὶ ἐξ ἀξιωμάτων συνέστηκε λεκτῶν ἡ ἀπόδειξις, ἐκ τῶν λεκτῶν δὲ συνεστῶσα οὐ δυνήσεται πρὸς πίστιν τοῦ λεκτὸν εἶναι παραλαμβάνεσθαι (ὁ γὰρ μὴ διδοὺς εἶναι λεκτὸν πῶς συγχωρήσει σύστημα λεκτῶν ὑπάρχειν;) — διὰ τοῦ ζητουμέ- 108
νου τοίνυν τὸ ζητούμενον πιστοῦσθαι βούλεται ὁ ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοῦ συστήματος τῶν λεκτῶν εἶναί τι λεκτὸν πειρώμενος κατασκευάζειν. εἰ οὖν μήτε ἁπλῶς μήτε δι' ἀποδείξεως ἐνδέχεται παριστᾶν ὅτι ἔστι τι λεκτόν, ἄδηλόν ἐστιν ὅτι ἔστι τι λεκτόν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἔστιν ἀξίωμα· λεκτὸν γάρ ἐστι τὸ ἀξίωμα. μήποτε δὲ καὶ εἰ καθ' ὑπό- 109
θεσιν εἶναί τι λεκτὸν δοθείη, τὸ ἀξίωμα ἀνύπαρκτον εὑρίσκεται, συνεστηκὸς ἐκ λεκτῶν μὴ συνυπαρχόντων ἀλλήλοις. οἷον γοῦν ἐπὶ τοῦ "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν," ὅτε λέγω τὸ "ἡμέρα ἔστιν," οὐδέπω ἔστι τὸ "φῶς ἔστιν," καὶ ὅτε λέγω τὸ "φῶς ἔστιν," οὐκέτι ἔστι τὸ "ἡμέρα ἔστιν." εἰ οὖν τὰ μὲν συγκείμενα ἔκ τινων ἀδύνατον ὑπάρχειν μὴ συνυπαρχόντων ἀλλήλοις τῶν μερῶν αὐτῶν, τὰ δὲ ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ἀξίωμα οὐ συνυπάρχει ἀλλήλοις, οὐχ ὑπάρξει τὸ ἀξίωμα. ἵνα δὲ καὶ ταῦτα παραλίπωμεν, τὸ ὑγιὲς 110
συνημμένον ἀκατάληπτον εὑρεθήσεται. ὁ μὲν γὰρ Φίλων φησὶν ὑγιὲς εἶναι συνημμένον τὸ μὴ ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς καὶ λῆγον ἐπὶ ψεῦδος, οἷον ἡμέρας οὔσης καὶ ἐμοῦ διαλεγομένου τὸ "εἰ ἡμέρα ἔστιν, ἐγὼ διαλέγομαι," ὁ δὲ

2. τοῦ V. τὸ V. 5. 7. τι om V. 12. συνιστῶσα V.
19. ὅτι] εἰ? εἰ om V.

Διόδωρος, ὃ μήτε ἐνεδέχετο μήτε ἐνδέχεται ἀρχόμενον (
ἀληθοῦς λήγειν ἐπὶ ψεῦδος· καθ' ὃν τὸ μὲν εἰρημέ
συνημμένον ψεῦδος εἶναι δοκεῖ, ἐπεὶ ἡμέρας μὲν οὔ
ἐμοῦ δὲ σιωπήσαντος ἀπὸ ἀληθοῦς ἀρξάμενον ἐπὶ ψεῦ
111 '''καταλήξει, ἐκεῖνο δὲ ἀληθές "εἰ οὐκ ἔστιν ἀμερῆ
ὄντων στοιχεῖα, ἔστιν ἀμερῆ τῶν ὄντων στοιχεῖα·"
γὰρ ἀπὸ ψεύδους ἀρχόμενον τοῦ "οὐκ ἔστιν ἀμερῆ
ὄντων στοιχεῖα" εἰς ἀληθὲς καταλήξει κατ' αὐτὸν τὸ "ἔ
ἀμερῆ τῶν ὄντων στοιχεῖα." οἱ δὲ τὴν συνάρτησιν
ἄγοντες ὑγιὲς εἶναί φασι συνημμένον ὅταν τὸ ἀντικεί
νον τῷ ἐν αὐτῷ λήγοντι μάχηται τῷ ἐν αὐτῷ ἡγουμ
καθ' οὓς τὰ μὲν εἰρημένα συνημμένα ἔσται μοχθ
112 ἐκεῖνο δὲ ἀληθὲς "εἰ ἡμέρα ἔστιν, ἡμέρα ἔστιν." οἱ
τῇ ἐμφάσει κρίνοντές φασιν ὅτι ἀληθές ἐστι συνημ
νον οὗ τὸ λῆγον ἐν τῷ ἡγουμένῳ περιέχεται δυνά
καθ' οὓς τὸ "εἰ ἡμέρα ἔστιν, ἡμέρα ἔστι" καὶ πᾶν δι
ρούμενον [ἀξίωμα] συνημμένον ἴσως ψεῦδος ἔσται· (
113 γάρ τι ἐν ἑαυτῷ περιέχεσθαι ἀμήχανον. ταύτην το
τὴν διαφωνίαν ἐπικριθῆναι ἀμήχανον ἴσως ἂν εἶναι δ
οὔτε γὰρ ἀναποδείκτως προκρίνοντές τινα τῶν στάσεων
προειρημένων πιστοὶ ἐσόμεθα οὔτε μετὰ ἀποδείξεως.
γὰρ ἡ ἀπόδειξις ὑγιὴς εἶναι δοκεῖ ὅταν ἀκολουθῇ τῇ
τῶν λημμάτων αὐτῆς συμπλοκῇ τὸ συμπέρασμα αὐτῆ
λῆγον ἡγουμένῳ, οἷον οὕτως "εἰ ἡμέρα ἔστιν, φῶς ἔ
ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν. εἴπερ ἡμέρα
114 φῶς ἔστιν· καὶ ἡμέρα ἔστι καὶ φῶς ἔστιν." ζητουμένη
περὶ τοῦ πῶς κρινοῦμεν τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λήγο
πρὸς τὸ ἡγούμενον, ὁ διάλληλος εὑρίσκεται τρόπος.
μὲν γὰρ ἡ κρίσις τοῦ συνημμένου ἀποδειχθῇ, τὸ συ
ρασμα τοῖς λήμμασι τῆς ἀποδείξεως ἀκολουθεῖ, ὡς π
ρήκαμεν· ἵνα δὲ πάλιν τοῦτο πιστευθῇ, δεῖ τὸ συνη

8. εἰς — 9. στοιχεῖα om V. 9. εἰσάγοντες post X Wyttenba
Plutarch. 387 A, συνάγοντες V, συνεισάγοντες FG. 16. πᾶν] πᾶ
διφορούμενον X. 19. δόξειεν? 20. φάσεων X, enuntiation
phanus.

νον καὶ τὴν ἀκολουθίαν ἐπικεκρίσθαι. ὅπερ ἄτοπον. ἀκα- 115
τάληπτον ἄρα τὸ ὑγιὲς συνημμένον. ἀλλὰ καὶ τὸ προ-
καθηγούμενον ἄπορόν ἐστιν. τὸ μὲν γὰρ προκαθηγούμε-
νον, '''ὥς φασιν, ἐστὶ τὸ ἡγούμενον ἐν τοιούτῳ συνημ-
μένῳ, ὃ ἄρχεται ἀπὸ ἀληθοῦς καὶ λήγει ἐπὶ ἀληθές. εἰ 116
δὲ ἐκκαλυπτικόν ἐστι τοῦ λήγοντος τὸ σημεῖον, ἤτοι πρό-
δηλόν ἐστι τὸ λῆγον ἢ ἄδηλον. εἰ μὲν οὖν πρόδηλον,
οὐδὲ τοῦ ἐκκαλύψοντος δεήσεται, ἀλλὰ συγκαταληφθήσεται
αὐτῷ, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ σημειωτόν, διόπερ οὐδὲ ἐκεῖνο
τούτου σημεῖον. εἰ δὲ ἄδηλον, ἐπεὶ περὶ τῶν ἀδήλων δια-
πεφώνηται ἀνεπικρίτως ποῖα μέν ἐστιν αὐτῶν ἀληθῆ ποῖα
δὲ ψευδῆ, καὶ ὅλως εἰ ἔστι τι αὐτῶν ἀληθές, ἄδηλον ἔσται
εἰ εἰς ἀληθὲς λήγει τὸ συνημμένον. ᾧ συνεισέρχεται καὶ
τὸ ἄδηλον εἶναι εἰ προκαθηγεῖται τὸ ἐν αὐτῷ ἡγούμενον.
ἵνα δὲ καὶ ταῦτα παραλίπωμεν, οὐ δύναται ἐκκαλυπτικὸν 117
εἶναι τοῦ λήγοντος, εἴγε πρὸς τὸ σημεῖόν ἐστι τὸ σημειω-
τὸν καὶ διὰ τοῦτο συγκαταλαμβάνεται αὐτῷ. τὰ γὰρ πρός
τι ἀλλήλοις συγκαταλαμβάνεται· καὶ ὥσπερ τὸ δεξιὸν πρὸ
τοῦ ἀριστεροῦ ὡς δεξιὸν ἀριστεροῦ καταληφθῆναι οὐ δύνα-
ται, οὐδὲ ἀνάπαλιν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν πρός τι πα-
ραπλησίως, οὕτως οὐδὲ τὸ σημεῖον πρὸ τοῦ σημειωτοῦ
καταληφθῆναι δυνατὸν ἔσται. εἰ δ' οὐ προκαταλαμβάνε- 118
ται τὸ σημεῖον τοῦ σημειωτοῦ, οὐδὲ ἐκκαλυπτικὸν αὐτοῦ
δύναται ὑπάρχειν τοῦ ἅμα αὐτῷ καὶ μὴ μετ' αὐτὸ κατα-
λαμβανομένου. οὐκοῦν καὶ ὅσον ἐπὶ τοῖς κοινότερον λε-
γομένοις ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων ἀνεπινόητόν ἐστι τὸ σημεῖον.
καὶ γὰρ πρός τι καὶ ἐκκαλυπτικὸν τοῦ σημειωτοῦ, πρὸς ᾧ
φασὶν αὐτὸ εἶναι, τοῦτο εἶναι λέγουσιν. ὅθεν εἰ μὲν πρός 119
τί ἐστι καὶ πρὸς τῷ σημειωτῷ, συγκαταλαμβάνεσθαι πάν-
τως ὀφείλει τῷ σημειωτῷ, καθάπερ τὸ ἀριστερὸν τῷ δεξιῷ
καὶ τὸ ἄνω τῷ κάτω καὶ τὰ ἄλλα πρός τι. εἰ δὲ ἐκκα-
λυπτικόν ἐστι τοῦ σημειωτοῦ, προκαταλαμβάνεσθαι αὐτοῦ
πάντως ὀφείλει, ἵνα προεπιγνωσθὲν εἰς ἔννοιαν ἡμᾶς

8. ἐκκαλύψαντος L. 13. εἰ om V.

120 ἀγάγῃ τοῦ ἐξ αὐτοῦ γινωσκομένου πράγματος. ἀδύνατ
δὲ ἐννοῆσαι πρᾶγμα μὴ δυνάμενον πρὸ ἐκείνου γνωσθ
ναι οὗ προκαταλαμβάνεσθαι ἀνάγκην ἔχει· ἀδύνατον ἄ
ἐπινοεῖν τι καὶ πρός τι ὂν καὶ ἐκκαλυπτικὸν ἐκείνου ὑπά
χον πρὸς ᾧ νοεῖται. τὸ δὲ σημεῖον καὶ πρός τί φασ
εἶναι καὶ ἐκκαλυπτικὸν τοῦ σημειωτοῦ· ἀδύνατον ἄ
ἐστὶν ἐπινοῆσαι τὸ σημεῖον.

121 Πρὸς τούτοις κἀκεῖνο λεκτέον. διαφωνία '''γέγονε πα
τοῖς πρὸ ἡμῶν, τῶν μὲν λεγόντων εἶναί τι σημεῖον ἐ
δεικτικόν, τῶν δὲ μηδὲν εἶναι σημεῖον ἐνδεικτικὸν φασκό
των. ὁ λέγων οὖν εἶναί τι σημεῖον ἐνδεικτικὸν ἤτοι ἁπλ
ἐρεῖ καὶ ἀναποδείκτως, ψιλῇ φάσει χρώμενος, ἢ μετὰ ἀπ
δείξεως. ἀλλ' εἰ μὲν φάσει μόνῃ χρήσεται, ἄπιστος ἔστ
εἰ δὲ ἀποδεῖξαι βουλήσεται, τὸ ζητούμενον συναρπάσ
122 ἐπεὶ γὰρ ἡ ἀπόδειξις τῷ γένει σημεῖον εἶναι λέγεται, ἀ
φισβητουμένου τοῦ πότερον ἔστι τι σημεῖον ἢ οὐκ ἔστ
ἀμφισβήτησις ἔσται καὶ περὶ τοῦ πότερον ἔστιν ἀπόδει
ἢ οὐδαμῶς, ὥσπερ καθ' ὑπόθεσιν ζητουμένου εἰ ἔστι ζῷο
ζητεῖται καὶ περὶ τοῦ εἰ ἔστιν ἄνθρωπος· ζῷον γὰρ ὁ ἄ
θρωπος. ἄτοπον δὲ τὸ ζητούμενον διὰ τοῦ ἐπ' ἴσης ζ
τουμένου ἢ δι' ἑαυτοῦ ἀποδεικνύναι· οὐδὲ δι' ἀποδείξε
123 ἄρα δυνήσεταί τις διαβεβαιοῦσθαι ὅτι ἔστι σημεῖον. εἰ
μήτε ἁπλῶς μήτε μετὰ ἀποδείξεως οἷόν τέ ἐστι περὶ τ
σημείου διαβεβαιωτικῶς ἀποφαίνεσθαι, ἀδύνατόν ἐστι π
αὐτοῦ καταληπτικὴν ἀπόφασιν ποιήσασθαι· εἰ δὲ μὴ κ
ταλαμβάνεται μετὰ ἀκριβείας τὸ σημεῖον, οὐδὲ σημαν
κὸν εἶναι λεχθήσεταί τινος ἅτε δὴ μηδὲ αὐτὸ ὁμολογο
μενον· διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ σημεῖον ἔσται. ὅθεν καὶ κα
τοῦτον τὸν ἐπιλογισμὸν ἀνύπαρκτον ἔσται τὸ σημεῖον
ἀνεπινόητον.

124 Ἔτι μέντοι κἀκεῖνο ῥητέον. ἤτοι φαινόμενα μό
ἐστὶ τὰ σημεῖα ἢ ἄδηλα μόνον, ἢ τῶν σημείων τὰ
ἐστι φαινόμενα τὰ δὲ ἄδηλα. οὐδὲν δὲ τούτων ἐστὶν ὑγι

3. ἀνάγκη V. 5. ὃ FG. 21. αὐτοῦ FG. οὐδὲ] οὔτε L.

οὐκ ἄρα ἔστι σημεῖον. ὅτι μὲν οὖν ἄδηλα οὐκ ἔστι πάντα τὰ σημεῖα, ἐντεῦθεν δείκνυται. τὸ ἄδηλον οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ φαίνεται, ὥς οἱ δογματικοί φασιν, ἀλλὰ δι' ἑτέρου ὑποπίπτει. καὶ τὸ σημεῖον οὖν, εἰ ἄδηλον εἴη, ἑτέρου δεήσεται σημείου ἀδήλου, ἐπεὶ μηδὲν φαινόμενόν ἐστι σημεῖον κατὰ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, κἀκεῖνο ἄλλου, καὶ μέχρις ἀπείρου. ἀδύνατον δὲ ἄπειρα σημεῖα λαμβάνειν· ἀδύνατον ἄρα τὸ σημεῖον καταληφθῆναι ἄδηλον ὄν. διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἀνύπαρκτον ἔσται, μὴ δυνάμενον σημαίνειν τι καὶ σημεῖον εἶναι διὰ τὸ μὴ καταλαμβάνεσθαι. εἰ δὲ πάντα τὰ 125
σημεῖα φαινόμενά ἐστιν, ἐπεὶ καὶ πρός τί ἐστι τὸ σημεῖον καὶ πρὸς τῷ σημειωτῷ, τὰ δὲ πρός τι συγκαταλαμβάνεται ἀλλήλοις, τὰ σημειωτὰ εἶναι λεγόμενα σὺν τοῖς '''φαινομένοις καταλαμβανόμενα φαινόμενα ἔσται· ὥσπερ γὰρ ἅμα ὑποπιπτόντων τοῦ τε δεξιοῦ καὶ τοῦ ἀριστεροῦ οὐ μᾶλλον τὸ δεξιὸν τοῦ ἀριστεροῦ ἢ τὸ ἀριστερὸν τοῦ δεξιοῦ φαίνεσθαι λέγεται, οὕτω συγκαταλαμβανομένων τοῦ τε σημείου καὶ τοῦ σημειωτοῦ οὐ μᾶλλον τὸ σημεῖον ἢ τὸ σημειωτὸν φαίνεσθαι ῥητέον. εἰ δὲ φαινόμενόν ἐστι τὸ ση- 126
μειωτόν, οὐδὲ σημειωτὸν ἔσται μὴ δεόμενον τοῦ σημανοῦντος αὐτὸ καὶ ἐκκαλύψοντος. ὅθεν ὥσπερ ἀναιρουμένου δεξιοῦ οὐδὲ ἀριστερὸν ἔστιν, οὕτως ἀναιρουμένου τοῦ σημειωτοῦ οὐδὲ σημεῖον εἶναι δύναται, ὥστε ἀνύπαρκτον εὑρίσκεται τὸ σημεῖον, εἴπερ φαινόμενα μόνα εἶναι λέγοι τις τὰ σημεῖα. λείπεται λέγειν ὅτι τῶν σημείων τὰ μὲν 127
ἐστι φαινόμενα τὰ δὲ ἄδηλα· καὶ οὕτως δὲ αἱ ἀπορίαι μένουσιν. τῶν τε γὰρ φαινομένων σημείων τὰ σημειωτὰ εἶναι λεγόμενα φαινόμενα ἔσται, καθὰ προειρήκαμεν, καὶ μὴ δεόμενα τοῦ σημανοῦντος οὐδὲ σημειωτὰ ὅλως ὑπάρξει, ὅθεν οὐδὲ ἐκεῖνα σημεῖα ἔσται, μηδὲν σημαίνοντα·
τά τε ἄδηλα σημεῖα χρῄζοντα τῶν ἐκκαλυψόντων αὐτά, 128
ἐὰν μὲν ὑπὸ ἀδήλων σημαίνεσθαι λέγηται, εἰς ἄπειρον ἐκπίπτοντος τοῦ λόγου ἀκατάληπτα εὑρίσκεται καὶ διὰ

21. ἐκκαλύψαντος FG.

τοῦτο ἀνύπαρκτα, ὡς προειρήκαμεν· ἐὰν δὲ ὑπὸ φαιν
μένων, φαινόμενα ἔσται σὺν τοῖς φαινομένοις αὐτῶν σ
μείοις καταλαμβανόμενα, διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἀνύπαρκτ
ἀδύνατον γὰρ εἶναί τι πρᾶγμα ὃ καὶ ἄδηλόν ἐστι φ
σει καὶ φαίνεται, τὰ δὲ σημεῖα περὶ ὧν ἐστιν ὁ λόγ
ἄδηλα ὑποτεθέντα, φαινόμενα εὑρέθη κατὰ τὴν περιτρ
129 πὴν τοῦ λόγου. εἰ οὖν μήτε πάντα τὰ σημεῖα φαιν
μενά ἐστι μήτε πάντα ἄδηλα, μήτε τῶν σημείων τινὰ μ
ἐστι φαινόμενα τινὰ δὲ ἄδηλα, καὶ παρὰ ταῦτα οὐδ
ἔστιν, ὡς καὶ αὐτοί φασιν, ἀνύπαρκτα ἔσται τὰ λεγόμε
σημεῖα.
130 Ταῦτα μὲν οὖν ὀλίγα ἀπὸ πολλῶν ἀρκέσει νῦν εἰρ
σθαι πρὸς ὑπόμνησιν τοῦ μὴ εἶναι σημεῖον ἐνδεικτικό
ἑξῆς δὲ καὶ τὰς ὑπομνήσεις τοῦ εἶναί τι σημεῖον ἐκθησ
μεθα, ἵνα τὴν ἰσοσθένειαν τῶν ἀντικειμένων λόγων π
ραστήσωμεν. ἤτοι οὖν σημαίνουσί τι αἱ κατὰ τοῦ σ
μείου φωναὶ φερόμεναι ἢ οὐδὲν σημαίνουσιν. καὶ εἰ μ
ἄσημοί εἰσιν, πῶς ἂν κινήσειαν τὴν ὕπαρξιν τοῦ σημεί
131 εἰ δὲ σημαίνουσί τι, ἔστι σημεῖον. ἔτι ἤτοι ἀποδεικτι
εἰσὶν οἱ λόγοι οἱ κατὰ τοῦ σημείου ἢ οὐκ ἀποδεικτι
ἀλλ' εἰ μὲν οὐκ ἀποδεικτικοί, οὐκ ἀποδεικνύουσι τὸ
εἶναι σημεῖον· εἰ δὲ ἀποδεικτικοί, ἐπεὶ ἡ ἀπόδειξις ''τῷ
νει σημεῖόν ἐστιν, ἐκκαλυπτικὴ οὖσα τοῦ συμπεράσματ
ἔσται σημεῖον. ὅθεν καὶ συνερωτᾶται λόγος τοιοῦτος.
ἔστι τι σημεῖον, ἔστι σημεῖον, καὶ εἰ μὴ ἔστι σημεῖον, ἔ
σημεῖον· τὸ γὰρ μὴ εἶναι σημεῖον δι' ἀποδείξεως, ἣ
ἔστι σημεῖον, δείκνυται. ἤτοι δὲ ἔστι σημεῖον ἢ οὐκ ἔ
132 σημεῖον· ἔστιν ἄρα σημεῖον. τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ πα
κειται τοιοῦτος λόγος. εἰ οὐκ ἔστι τι σημεῖον, οὐκ
σημεῖον· καὶ εἰ ἔστι σημεῖον ὅ φασιν οἱ δογματικοὶ
μεῖον εἶναι, οὐκ ἔστι σημεῖον. τὸ γὰρ σημεῖον περὶ ο
λόγος, κατὰ τὴν ἐπίνοιαν αὐτοῦ καὶ πρός τι εἶναι λεγό
νον καὶ ἐκκαλυπτικὸν τοῦ σημειωτοῦ, ἀνύπαρκτον εὑρί

6. ὑποτιθέντα L. 19. σημαίνουσί τι, ἔστι σημεῖον. ἔτι V: c σημαίνουσι τί ἐστι σημεῖον, ἔτι 29. εἰ om V.

ται, ὡς παρεστήσαμεν. ἤτοι δὲ ἔστι σημεῖον ἢ οὐκ ἔστι 133
σημεῖον· οὐκ ἄρα ἔστι σημεῖον. καὶ περὶ τῶν φωνῶν
δὲ τῶν ὑπὲρ τοῦ σημείου αὐτοὶ ἀποκρινάσθωσαν οἱ δογμα-
τικοί, πότερον σημαίνουσί τι ἢ οὐδὲν σημαίνουσιν. εἰ μὲν
γὰρ οὐδὲν σημαίνουσιν, οὐ πιστοῦται τὸ εἶναι σημεῖον·
εἰ δὲ σημαίνουσιν, ἀκολουθήσει αὐταῖς τὸ σημειωτόν.
τοῦτο δὲ ἦν τὸ εἶναί τι σημεῖον· ᾧ ἕπεται τὸ εἶναι ση-
μεῖον, ὡς ὑπεμνήσαμεν, κατὰ τὴν τοῦ λόγου περιτροπήν.

Πλὴν ἀλλ' οὕτω πιθανῶν καὶ πρὸς τὸ εἶναι σημεῖον καὶ πρὸς τὸ μὴ εἶναι λόγων φερομένων, οὐ μᾶλλον εἶναι σημεῖον ἢ μὴ εἶναι ῥητέον.

Φανερὸν μὲν οὖν ἐκ τούτων ὅτι οὐδὲ ἡ ἀπόδειξις ὁμο- 134
λογούμενόν τι πρᾶγμά ἐστιν· εἰ γὰρ περὶ τοῦ σημείου
ἐπέχομεν, καὶ ἡ ἀπόδειξις δὲ σημεῖόν τί ἐστι, καὶ περὶ
τῆς ἀποδείξεως ἐπέχειν ἀνάγκη. καὶ γὰρ εὑρήσομεν τοὺς
περὶ τοῦ σημείου λόγους ἠρωτημένους ἐφαρμόζεσθαι δυ-
ναμένους καὶ κατὰ τῆς ἀποδείξεως, ἐπεὶ καὶ πρός τι εἶναι
δοκεῖ καὶ ἐκκαλυπτικὴ τοῦ συμπεράσματος, οἷς ἠκολούθει
τὰ πρὸς τὸ σημεῖον ἡμῖν εἰρημένα σχεδὸν ἅπαντα. εἰ δὲ 135
δεῖ καὶ ἰδίως περὶ ἀποδείξεως εἰπεῖν, συντόμως ἐπελεύσο-
μαι τὸν περὶ αὐτῆς λόγον, πρότερον σαφηνίσαι πειραθεὶς
διὰ βραχέων τί φασιν εἶναι τὴν ἀπόδειξιν.

Ἔστιν οὖν, ὥς φασίν, ἡ ἀπόδειξις λόγος δι' ὁμο-
λογουμένων λημμάτων κατὰ συναγωγὴν ἐπιφορὰν ἐκκα-
λύπτων ἄδηλον. σαφέστερον δὲ ὃ λέγουσιν ἔσται διὰ τού-
των. λόγος '''ἐστὶ σύστημα ἐκ λημμάτων καὶ ἐπιφορᾶς·
τούτου δὲ λήμματα μὲν εἶναι λέγεται τὰ πρὸς κατασκευὴν 136
τοῦ συμπεράσματος συμφώνως λαμβανόμενα ἀξιώματα,
ἐπιφορὰ δὲ ἢ συμπέρασμα τὸ ἐκ τῶν λημμάτων κατα-
σκευαζόμενον ἀξίωμα. οἷον ἐν τούτῳ "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς
ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν" τὸ μὲν
"φῶς ἄρα ἔστιν" συμπέρασμά ἐστι, τὰ δὲ λοιπὰ λήμματα.
τῶν δὲ λόγων οἱ μέν εἰσι συνακτικοὶ οἱ δὲ ἀσύνακτοι, συν- 137

5. πιστοῦνται? 12. οὖν add V. 17. τῆς] τὴν τῆς V. 29. ἢ om FSV. 30. τούτῳ τῷ εἰ V. 33. , συνακτικὸς FG.

ακτικοὶ μὲν ὅταν τὸ συνημμένον τὸ ἀρχόμενον μὲν ἀ
τοῦ διὰ τῶν τοῦ λόγου λημμάτων συμπεπλεγμένου, λ
γον δὲ εἰς τὴν ἐπιφορὰν αὐτοῦ, ὑγιὲς ᾖ, οἷον ὁ προειρ
μένος λόγος συνακτικός ἐστιν, ἐπεὶ τῇ διὰ τῶν λημμάτ
αὐτοῦ συμπλοκῇ ταύτῃ "ἡμέρα ἔστι, καὶ εἰ ἡμέρα ἔσ
φῶς ἔστιν" ἀκολουθεῖ τὸ "φῶς ἔστιν" ἐν τούτῳ τῷ συνη
μένῳ "εἰ ἡμέρα ἔστι, καὶ εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν." ἀσύ
138 ακτοι δὲ οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες. τῶν δὲ συνακτικῶν οἱ μ
εἰσιν ἀληθεῖς οἱ δὲ οὐκ ἀληθεῖς, ἀληθεῖς μὲν ὅταν
μόνον τὸ συνημμένον ἐκ τῆς τῶν λημμάτων συμπλοκ
καὶ τῆς ἐπιφορᾶς, ὡς προειρήκαμεν, ὑγιὲς ᾖ, ἀλλὰ καὶ
συμπέρασμα καὶ τὸ διὰ τῶν λημμάτων αὐτοῦ συμπε
πλεγμένον ἀληθὲς ὑπάρχῃ, ὅ ἐστιν ἡγούμενον ἐν τῷ συ
ημμένῳ. ἀληθὲς δὲ συμπεπλεγμένον ἐστὶ τὸ πάντα ἔχ
ἀληθῆ, ὡς τὸ "ἡμέρα ἔστι, καὶ εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστι
139 οὐκ ἀληθεῖς δὲ οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες. ὁ γὰρ τοιοῦτος λ
γος ἡμέρας οὔσης "εἰ νὺξ ἔστι, σκότος ἔστιν· ἀλλὰ μ
νὺξ ἔστιν· σκότος ἄρα ἔστιν" συνακτικὸς μέν ἐστιν, ἐπ
τὸ συνημμένον τοῦτο ὑγιές ἐστιν "εἰ νὺξ ἔστι, καὶ εἰ ν
ἔστι, σκότος ἄρα ἔστιν," οὐ μέντοι ἀληθής. τὸ γὰρ ἡγο
μενον συμπεπλεγμένον ψεῦδός ἐστι, τὸ "νὺξ ἔστι, καὶ
νὺξ ἔστι, σκότος ἔστι," ψεῦδος ἔχον ἐν ἑαυτῷ τὸ "ν
ἔστιν·" ψεῦδος γάρ ἐστι συμπεπλεγμένον τὸ ἔχον ἐν ἑαυ
ψεῦδος. ἔνθεν καὶ ἀληθῆ λόγον εἶναί φασι τὸν δι' ἀλ
140 θῶν λημμάτων ἀληθὲς συνάγοντα συμπέρασμα. πάλ
δὲ τῶν ἀληθῶν λόγων οἱ μέν εἰσιν ἀποδεικτικοὶ οἱ δ' ο
ἀποδεικτικοί, καὶ ἀποδεικτικοὶ μὲν οἱ διὰ προδήλων ἄδ
λόν τι συνάγοντες, οὐκ ἀποδεικτικοὶ δὲ οἱ μὴ τοιοῦτ
οἷον ὁ μὲν τοιοῦτος λόγος "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστι
ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν" οὐκ ἔστιν ἀπ
δεικτικός· τὸ γὰρ φῶς εἶναι, ὅπερ ἐστὶν αὐτοῦ συμπέρασμ
πρόδηλόν ἐστιν. ὁ δὲ τοιοῦτος "εἰ ἱδρῶτες ῥέουσι διὰ τ
'''ἐπιφανείας, εἰσὶ νοητοὶ πόροι· ἀλλὰ μὴν ἱδρῶτες ῥέου

8. οἱ εἰ μὴ V. 17. ἡμέρας οὔσης om V. 19. καὶ εἰ ἡ νὺξ 1

διὰ τῆς ἐπιφανείας· εἰσὶν ἄρα νοητοὶ πόροι" ἀποδεικτικός
ἐστι, τὸ συμπέρασμα ἔχων ἄδηλον, τὸ "εἰσὶν ἄρα νοητοὶ
πόροι." τῶν δὲ ἄδηλόν τι συναγόντων οἱ μὲν ἐφοδευτι- 141
κῶς μόνον ἄγουσιν ἡμᾶς διὰ τῶν λημμάτων ἐπὶ τὸ συμ-
πέρασμα, οἱ δὲ ἐφοδευτικῶς ἅμα καὶ ἐκκαλυπτικῶς. οἷον
ἐφοδευτικῶς μὲν οἱ ἐκ πίστεως καὶ μνήμης ἠρτῆσθαι δο-
κοῦντες, οἷός ἐστιν ὁ τοιοῦτος "εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν ὅτι
πλουτήσει οὗτος, πλουτήσει οὗτος· οὑτοσὶ δὲ ὁ θεός"
(δείκνυμι δὲ καθ' ὑπόθεσιν τὸν Δία) "εἶπέ σοι ὅτι πλου-
τήσει οὗτος· πλουτήσει ἄρα οὗτος·" συγκατατιθέμεθα
γὰρ τῷ συμπεράσματι οὐχ οὕτως διὰ τὴν τῶν λημμάτων
ἀνάγκην ὡς πιστεύοντες τῇ τοῦ θεοῦ ἀποφάσει. οἱ δὲ οὐ 142
μόνον ἐφοδευτικῶς ἀλλὰ καὶ ἐκκαλυπτικῶς ἄγουσιν ἡμᾶς
ἐπὶ τὸ συμπέρασμα, ὡς ὁ τοιοῦτος "εἰ ῥέουσι διὰ τῆς
ἐπιφανείας ἱδρῶτες, εἰσὶ νοητοὶ πόροι· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶ-
τον· τὸ δεύτερον ἄρα·" τὸ γὰρ ῥεῖν τοὺς ἱδρῶτας ἐκκα-
λυπτικόν ἐστι τοῦ πόρους εἶναι, διὰ τὸ προειλῆφθαι ὅτι
διὰ ναστοῦ σώματος ὑγρὸν οὐ δύναται φέρεσθαι. ἡ οὖν 143
ἀπόδειξις καὶ λόγος εἶναι ὀφείλει καὶ συνακτικὸς καὶ ἀλη-
θὴς καὶ ἄδηλον ἔχων συμπέρασμα καὶ ἐκκαλυπτόμενον
ὑπὸ τῆς δυνάμεως τῶν λημμάτων, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι
λέγεται ἀπόδειξις λόγος δι' ὁμολογουμένων λημμάτων κατὰ
συναγωγὴν ἐπιφορὰν ἐκκαλύπτων ἄδηλον.

Διὰ τούτων μὲν οὖν σαφηνίζειν εἰώθασι τὴν ἔννοιαν
τῆς ἀποδείξεως· ὅτι δὲ ἀνύπαρκτός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, ἀπ' 144
αὐτῶν ὧν λέγουσιν ἐπιλογίζεσθαι δυνατόν, ἕκαστον τῶν
περιεχομένων ἐν τῇ ἐννοίᾳ διατρέποντα. οἷον γοῦν ὁ λό-
γος σύγκειται ἐξ ἀξιωμάτων, τὰ δὲ σύνθετα πράγματα οὐ
δύναται ὑπάρχειν ἐὰν μὴ τὰ ἐξ ὧν συνέστηκεν ἀλλήλοις
συνυπάρχῃ, ὡς πρόδηλον ἀπὸ κλίνης καὶ τῶν παραπλη-
σίων, τὰ δὲ μέρη τοῦ λόγου ἀλλήλοις οὐ συνυπάρχει. ὅτε
γὰρ λέγομεν τὸ πρῶτον λῆμμα, οὐδέπω ὑπάρχει οὔτε τὸ
ἕτερον λῆμμα οὔτε ἡ ἐπιφορά· ὅτε δὲ τὸ δεύτερόν φαμεν,

7. θεῶν add Fabricius coll. p. F. 516 ima.

τὸ μὲν πρότερον λῆμμα οὐκέτι ὑπάρχει, ἡ δὲ ἐπιφορὰ οὐδέπω ἔστιν· ὅτε δὲ τὴν ἐπιφορὰν προφερόμεθα, τὰ λήμματα αὐτῆς οὐκέτι ὑφέστηκεν. οὐ συνυπάρχει ἄρα ἀλλήλοις τὰ μέρη τοῦ λόγου· ὅθεν οὐδὲ ὁ λόγος ὑπάρχειν δόξει.
145 '''χωρὶς δὲ τούτων ὁ συνακτικὸς λόγος ἀκατάληπτός ἐστιν· εἰ γὰρ οὗτος κρίνεται ἀπὸ τῆς τοῦ συνημμένου ἀκολουθίας, ἡ δὲ κατὰ τὸ συνημμένον ἀκολουθία ἀνεπικρίτως διαπεφώνηται καὶ ἔστιν ἴσως ἀκατάληπτος, ὡς ἐν τῷ περὶ σημείου λόγῳ ὑπεμνήσαμεν, καὶ ὁ συνακτικὸς λόγος
146 ἀκατάληπτος ἔσται. οἵ γε μὴν διαλεκτικοί φασιν ἀσύνακτον λόγον γίγνεσθαι ἤτοι παρὰ διάρτησιν ἢ παρὰ ἔλλειψιν ἢ παρὰ τὸ κατὰ μοχθηρὸν ἠρωτῆσθαι σχῆμα ἢ κατὰ παρολκήν. οἷον κατὰ διάρτησιν μὲν ὅταν μὴ ἔχῃ τὰ λήμματα ἀκολουθίαν πρὸς ἄλληλά τε καὶ τὴν ἐπιφοράν, ὡς ὁ τοιοῦτος "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν πυροὶ ἐν ἀγορᾷ
147 πωλοῦνται· Δίων ἄρα περιπατεῖ." παρὰ δὲ παρολκὴν ὅταν εὑρίσκηται λῆμμα παρέλκον πρὸς τὴν τοῦ λόγου συναγωγήν, οἷον "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν, ἀλλὰ καὶ Δίων περιπατεῖ· φῶς ἄρα ἔστιν." παρὰ δὲ τὸ ἐν μοχθηρῷ ἠρωτῆσθαι σχήματι ὅταν μὴ ᾖ τὸ σχῆμα τοῦ λόγου συνακτικόν, οἷον ὄντων συλλογισμῶν, ὥς φασί, τούτων "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν," "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· οὐχὶ δὲ φῶς ἔστιν· οὐκ ἄρα ἡμέρα ἔστιν," ὁ λόγος ἀσύνακτός ἐστιν οὗτος "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν φῶς
148 ἔστιν· ἡμέρα ἄρα ἔστιν." ἐπεὶ γὰρ ἐπαγγέλλεται τὸ συνημμένον ἐντὸς τοῦ ἐν αὐτῷ ἡγουμένου εἶναι καὶ τὸ λῆγον εἰκότως τοῦ ἡγουμένου προσλαμβανομένου ἐπάγεται καὶ τὸ λῆγον, καὶ τοῦ λήγοντος ἀναιρουμένου ἀναιρεῖται καὶ τὸ ἡγούμενον· εἰ γὰρ ἦν τὸ ἡγούμενον, ἦν ἂν καὶ τὸ λῆγον. τοῦ δὲ λήγοντος προσλαμβανομένου οὐ πάντως τίθεται καὶ τὸ ἡγούμενον· οὐδὲ γὰρ ὑπισχνεῖτο τὸ συνημμένον τῷ λήγοντι ἀκολουθεῖν τὸ ἡγούμενον, ἀλλὰ τὸ

6. τῆς add V. 18. μὴν] μὴν καὶ FG. 23. φῶς ἐστι add X.
25. μὴν ἡμέρα ἐστί, φῶς ἄρα GSV: corr Fabricius. 29. ἀνῃρημένου V

ἡγουμένῳ τὸ λῆγον μόνον. διὰ τοῦτο οὖν ὁ μὲν ἐκ συν- 149
ημμένου καὶ τοῦ ἡγουμένου τὸ λῆγον συνάγων συλλογι-
στικὸς εἶναι λέγεται, καὶ ὁ ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἀντι-
κειμένου τοῦ λήγοντος τὸ ἀντικείμενον τῷ ἡγουμένῳ
συνάγων· ὁ δὲ ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ λήγοντος τὸ ἡγού-
μενον συνάγων ἀσύνακτος, '''ὡς ὁ προειρημένος, παρὸ καὶ
ἀληθῶν ὄντων τῶν λημμάτων αὐτοῦ ψεῦδος συνάγει,
ὅταν λυχνιαίου φωτὸς ὄντος νυκτὸς λέγηται. τὸ μὲν γὰρ
"εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστι" συνημμένον ἀληθές ἐστιν, καὶ
ἡ "ἀλλὰ μὴν φῶς ἔστι" πρόσληψις, ἡ δὲ "ἡμέρα ἄρα"
ἐπιφορὰ ψευδής. κατὰ παράλειψιν δέ ἐστι μοχθηρὸς λό- 150
γος ἐν ᾧ παραλείπεταί τι τῶν πρὸς τὴν συναγωγὴν τοῦ
συμπεράσματος χρησιμευόντων· οἷον ὑγιοῦς ὄντος, ὡς
οἴονται, τοῦ λόγου τούτου "ἤτοι ἀγαθός ἐστιν ὁ πλοῦτος
ἢ κακὸς ἢ ἀδιάφορος· οὔτε δὲ κακός ἐστιν οὔτε ἀδιάφο-
ρος· ἀγαθὸς ἄρα ἐστίν," φαῦλός ἐστι παρὰ ἔλλειψιν οὗτος
ὁ λόγος "ἤτοι ἀγαθός ἐστιν ὁ πλοῦτος ἢ κακός· οὐκ ἔστι
δὲ κακός· ἀγαθὸς ἄρα ἐστίν." ἐὰν οὖν δείξω ὅτι οὐδεμία 151
διαφορὰ τῶν ἀσυνάκτων διακρίνεσθαι δύναται κατ' αὐτοὺς
ἀπὸ τῶν συνακτικῶν, ἔδειξα ὅτι ἀκατάληπτός ἐστιν ὁ συν-
ακτικὸς λόγος, ὡς περιττὰς εἶναι τὰς κατὰ διαλεκτικὴν
αὐτοῖς φερομένας ἀπειρολογίας. δείκνυμι δὲ οὕτως.

Ὁ κατὰ διάρτησιν ἀσύνακτος λόγος ἐλέγετο ἐγνωρί- 152
σθαι ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν ἀκολουθίαν τὰ λήμματα αὐτοῦ πρὸς
ἄλληλα καὶ τὴν ἐπιφοράν. ἐπεὶ οὖν τῆς γνώσεως τῆς ἀκο-
λουθίας ταύτης δεῖ προηγεῖσθαι τὴν κρίσιν τοῦ συνημ-
μένου, ἀνεπίκριτον δέ ἐστι τὸ συνημμένον, ὡς ἐπελογι-
σάμην, ἀδιάκριτος ἔσται καὶ ὁ κατὰ διάρτησιν ἀσύνακτος
λόγος. καὶ γὰρ ὁ λέγων κατὰ διάρτησιν ἀσύνακτον εἶναί 153
τινα λόγον, φάσιν μὲν προφερόμενος μόνην ἀντιτιθεμέ-
νην αὐτῷ φάσιν ἕξει τὴν ἀντικειμένην τῇ προειρημένῃ·
ἀποδεικνὺς δὲ διὰ λόγου ἀκούσεται ὅτι δεῖ τὸν λόγον τοῦ-

6. προειρηκώς L. 8. λέγεται FG. 11. ψεῦδος usitatius. 15. ἐστιν ὁ πλοῦτος οὔτε V. 19. διακρίνασθαι L. 20. συνακτῶν V. 28. ἀδιάκριτος L om: Stephanus indiiudicabilis erit; cui indiiudicabile et τὸ ἀδιάκριτον et τὸ ἀνεπίκριτον. διαίρεσιν V.

τον πρότερον συνακτικὸν εἶναι, εἶθ' οὕτως ἀποδεικνύειν ὅτι ἀσυνάρτητα τὰ λήμματα τοῦ διηρτῆσθαι λεγομένου λόγου. οὐ γνωσόμεθα δὲ εἰ ἔστιν ἀποδεικτικός, μὴ ἔχοντες συνημμένου σύμφωνον κρίσιν, ᾗ κρινοῦμεν εἰ ἀκολουθεῖ τῇ διὰ τῶν λημμάτων τοῦ λόγου συμπλοκῇ τι συμπέρασμα. καὶ κατὰ τοῦτο οὖν οὐχ ἕξομεν διακρίνειν τῶν συνακτικῶν τὸν κατὰ διάρτησιν μοχθηρὸν εἶναι λε-
154 γόμενον. τὰ δὲ αὐτὰ ἐροῦμεν πρὸς τὸν λέγοντα μοχθηρὸν εἶναι λόγον τινὰ παρὰ τὸ ἐν φαύλῳ σχήματι ἠρωτῆσθαι· ὁ γὰρ κατασκευάζων ὅτι μοχθηρόν τι σχῆμά ἐστιν, οὐχ ἕξει ὁμολογούμενον συνακτικὸν λόγον δι' οὗ δυνήσεται
155 συνάγειν ὃ φησιν. δυνάμει δὲ ἀντειρήσθω διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς πειρωμένους παρ' ἔλλειψιν ἀσυνάκτους λόγους εἶναι δεικνύναι. εἰ γὰρ ὁ ἐντελὴς ἀπηρτισμένος ἀδιάκριτός ἐστι, καὶ ὁ ἐν ἐλλείψει ἄδηλος ἔσται. καὶ ἔτι ὁ διὰ λόγου δεικνύναι τινὰ ἐλλιπῆ βουλόμενος λόγον, μὴ ἔχων συνημμένου κρίσιν ὡμολογημένην, δι' ἧς κρίνειν δυνήσεται τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ λεγομένου λόγου, οὐ δυνήσεται κεκριμένως καὶ ὀρθῶς λέγειν ὅτι ἐλλιπής ἐστιν.
156 ἀλλὰ καὶ ὁ κατὰ παρολκὴν λεγόμενος εἶναι μοχθηρὸς ἀδιάκριτός ἐστιν ἀπὸ τῶν ἀποδεικτικῶν. ὅσον γὰρ ἐπὶ τῇ παρολκῇ καὶ οἱ θρυλούμενοι παρὰ τοῖς στωικοῖς ἀναπόδεικτοι ἀσύνακτοι εὑρεθήσονται, ὧν ἀναιρουμένων ἡ πᾶσα διαλεκτικὴ ἀνατρέπεται· οὗτοι γάρ εἰσιν οὕς φασιν ἀποδείξεως μὲν μὴ δεῖσθαι πρὸς τὴν ἑαυτῶν σύστασιν, ἀποδεικτικοὺς δὲ ὑπάρχειν τοῦ καὶ τοὺς ἄλλους συνάγειν λόγους. ὅτι δὲ παρέλκουσιν, ἔσται σαφὲς ἐκθεμένων ἡμῶν τοὺς ἀναποδείκτους καὶ οὕτως ὃ φαμεν ἐπιλογιζομένων.

157 Πολλοὺς μὲν ἀναποδείκτους ὀνειροπολοῦσιν, πέντε δὲ τούτους μάλιστα ἐκτίθενται, εἰς οὓς οἱ λοιποὶ πάντες ἀναφέρεσθαι δοκοῦσιν, πρῶτον τὸν ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἡγουμένου τὸ λῆγον συνάγοντα, οἷον "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς

7. λεγόμενον] λόγον *L*. 12. τούτων? *ex his* Stephanus. 14. ἐντελὴς καὶ ἀπηρτισμένος? 15. ἐν om *V*. ἔτι] ὅτι *L*: *praeterea* Stephanus. 31. τὸν om *L*.

ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν." δεύτερον τὸν ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ λήγοντος τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἡγουμένου συνάγοντα, οἷον "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· οὐκ ἔστι δὲ φῶς· οὐκ ἄρα ἡμέρα ἔστιν." τρίτον τὸν ἐξ ἀποφατικοῦ συμπλοκῆς καὶ ἑνὸς τῶν ἐκ τῆς 158
συμπλοκῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ συνάγοντα, '''οἷον "οὐχὶ ἡμέρα ἔστι καὶ νὺξ ἔστιν· ἡμέρα δὲ ἔστιν· οὐκ ἄρα νὺξ ἔστιν." τέταρτον τὸν ἐκ διεζευγμένου καὶ ἑνὸς τῶν ἐπεζευγμένων τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ συνάγοντα, οἷον "ἤτοι ἡμέρα ἔστιν ἢ νὺξ ἔστιν· ἡμέρα δὲ ἔστιν· οὐκ ἄρα νὺξ ἔστιν." πέμπτον τὸν ἐκ διεζευγμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου ἑνὸς τῶν ἐπεζευγμένων τὸ λοιπὸν συνάγοντα, οἷον "ἤτοι ἡμέρα ἔστιν ἢ νὺξ ἔστιν· οὐχὶ δὲ νὺξ ἔστιν· ἡμέρα ἄρα ἔστιν."

Οὗτοι μὲν οὖν εἰσὶν οἱ θρυλούμενοι ἀναπόδεικτοι, 159
πάντες δέ μοι δοκοῦσιν ἀσύνακτοι εἶναι κατὰ παρολκήν. αὐτίκα γοῦν, ἵνα ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀρξώμεθα, ἤτοι ὁμολογεῖται ὅτι ἀκολουθεῖ τὸ "φῶς ἔστιν" τῷ "ἡμέρα ἔστιν" ἡγουμένῳ αὐτῷ ἐν τῷ "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν" συνημμένῳ, ἢ ἄδηλόν ἐστιν. ἀλλ' εἰ μὲν ἄδηλόν ἐστιν, οὐ δώσομεν τὸ συνημμένον ὡς ὁμολογούμενον· εἰ δὲ πρόδηλόν ἐστιν ὅτι ὄντος τοῦ "ἡμέρα ἔστιν" ἐξ ἀνάγκης ἔστι καὶ τὸ "φῶς ἔστιν," εἰπόντων ἡμῶν ὅτι ἡμέρα ἔστιν, συνάγεται καὶ τὸ φῶς ἔστιν, ὡς ἀρκεῖν τὸν τοιοῦτον λόγον "ἡμέρα ἔστι, φῶς ἄρα ἔστιν," καὶ παρέλκειν τὸ "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν" συνημμένον. ὁμοίως δὲ φερόμεθα καὶ 160
ἐπὶ τοῦ δευτέρου ἀναποδείκτου. ἤτοι γὰρ ἐνδέχεται τοῦ λήγοντος μὴ ὄντος εἶναι τὸ ἡγούμενον, ἢ οὐκ ἐνδέχεται. ἀλλ' εἰ μὲν ἐνδέχεται, οὐκ ἔσται ὑγιὲς τὸ συνημμένον· εἰ δὲ οὐκ ἐνδέχεται, ἅμα τῷ τεθῆναι τὸ "οὐχὶ τὸ λῆγον" τίθεται καὶ τὸ "οὐχὶ τὸ ἡγούμενον," καὶ παρέλκει πάλιν τὸ συνημμένον, τῆς συνερωτήσεως τοιαύτης γινομένης "οὐχὶ φῶς ἔστιν, οὐκ ἄρα ἡμέρα ἔστιν." ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ 161

2. συνημμένου] κινουμένου V. 3. εἰ om V. 14. ἄρα om V.
15. εἰσὶν om X. 33. ἡμέρα] ἡ ἡμέρα X, ὅτι ἡμέρα ceteri.

ἐπὶ τοῦ τρίτου ἀναποδείκτου. ἤτοι γαρ πρόδηλόν ἐστι ὅτι οὐκ ἐνδέχεται τὰ ἐν τῇ συμπλοκῇ συνυπάρξαι ἀλλή λοις, ἢ ἄδηλον. καὶ εἰ μὲν ἄδηλον, οὐ δώσομεν τὸ απο φατικὸν τῆς συμπλοκῆς· εἰ δὲ πρόδηλον, ἅμα τῷ τεθῆνι τὸ ἕτερον ἀναιρεῖται τὸ λοιπόν, καὶ παρέλκει τὸ ἀποφατι κὸν τῆς συμπλοκῆς, οὕτως ἡμῶν ἐρωτώντων "ἡμέρα ἔστιν
162 οὐκ ἄρα νὺξ ἔστιν." τὰ δὲ παραπλήσια λέγομεν καὶ ἐπ τοῦ τετάρτου καὶ ἐπὶ τοῦ πέμπτου ἀναποδείκτου. ἤτοι γὰ πρόδηλόν ἐστιν ὅτι ἐν τῷ διεζευγμένῳ τὸ μὲν ἀληθές ἐστ τὸ δὲ ψεῦδος μετὰ μάχης τελείας, ὅπερ ἐπαγγέλλεται τ διεζευγμένον, ἢ ἄδηλον. καὶ εἰ μὲν ἄδηλον, οὐ δώσομε τὸ διεζευγμένον· εἰ δὲ πρόδηλον, τεθέντος ἑνὸς ἀπ' αὐτῶ φανερόν ἐστιν ὅτι τὸ λοιπὸν οὐκ ἔστιν, καὶ ἀναιρεθέντο ἑνὸς πρόδηλον ὅτι τὸ λοιπὸν ἔστιν, ὡς ἀρκεῖν συνερωτᾶ οὕτως "ἡμέρα ἔστιν, οὐκ ἄρα νὺξ ἔστιν," "οὐχὶ ἡμέρ ἔστιν, νὺξ ἄρα ἔστιν," καὶ παρέλκειν τὸ διεζευγμένον.

163 Παραπλήσια δὲ λέγειν ἔνεστι καὶ περὶ τῶν κατηγορικῶν καλουμένων συλλογισμῶν, οἷς μάλιστα χρῶνται οἱ ἀπ τοῦ περιπάτου. οἷον γοῦν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ "τὸ δίκαιο καλόν, τὸ καλὸν ἀγαθόν, τὸ δίκαιον ἄρα ἀγαθόν" ἤτο ὁμολογεῖται καὶ πρόδηλόν ἐστιν ὅτι τὸ καλὸν ἀγαθόν ἐστιν ἢ ἀμφισβητεῖται καὶ ἔστιν ἄδηλον. ἀλλ' εἰ μὲν ἄδηλό ἐστιν, οὐ δοθήσεται κατὰ τὴν τοῦ λόγου συνερώτησιν, κα διὰ τοῦτο οὐ συνάξει ὁ συλλογισμός· εἰ δὲ πρόδηλόν ἐστι ὅτι πᾶν ὅπερ ἂν ᾖ καλόν, τοῦτο πάντως καὶ ἀγαθό ἐστιν, ἅμα τῷ λεχθῆναι ὅτι τόδε τι καλόν ἐστι συνεισάγεται καὶ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι, ὡς ἀρκεῖν τὴν τοιαύτη συνερώτησιν "τὸ δίκαιον καλόν, τὸ δίκαιον ἄρα ἀγαθόν," καὶ παρέλκειν τὸ ἕτερον λῆμμα ἐν ᾧ τὸ καλὸν ἀγαθὸ
164 εἶναι ἐλέγετο. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ λόγῳ "Σωκράτης ἄνθρωπος, πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, Σωκράτης ἄρα ζῶον," εἰ μὲν οὐκ ἔστι πρόδηλον αὐτόθεν ὅτι πᾶν ὅ τ περ ἂν ᾖ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ ζῶόν ἐστιν, οὐχ ὁμολογεῖ-

25. 33. ἐὰν L. 30. δὲ om V.

ται ἡ καθόλου πρότασις, οὐδὲ δώσομεν αὐτὴν ἐν τῇ συνερωτήσει. εἰ δὲ ἕπεται τῷ ἄνθρωπόν τινα εἶναι τὸ καὶ 165 ζῷον αὐτὸν ὑπάρχειν, καὶ διὰ τοῦτο ἀληθής ἐστιν ὁμολογουμένως ἡ "πᾶς ἄνθρωπος ζῷον" πρότασις, ἅμα τῷ λεχθῆναι ὅτι Σωκράτης ἄνθρωπος συνεισάγεται καὶ τὸ ζῷον αὐτὸν εἶναι, ὡς ἀρκεῖν τὴν τοιαύτην συνερώτησιν "Σωκράτης ἄνθρωπος, Σωκράτης ἄρα ζῷον," καὶ παρέλκειν τὴν "πᾶς ἄνθρωπος ζῷον" πρότασιν. παραπλησίαις δὲ με- 166 θόδοις καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πρώτων κατηγορικῶν λόγων χρῆσθαι δυνατόν ἐστιν, ἵνα μὴ νῦν ἐνδιατρίβωμεν.

Πλὴν ἐπεὶ παρέλκουσιν οὗτοι οἱ λόγοι ἐν οἷς τὴν ὑποβάθραν τῶν συλλογισμῶν οἱ διαλεκτικοὶ τίθενται, ὅσον ἐπὶ τῇ παρολκῇ διατρέπεται πᾶσα ἡ διαλεκτική, μὴ δυναμένων ἡμῶν διακρῖναι τοὺς παρέλκοντας καὶ διὰ τοῦτο ἀσυνάκτους λόγους ἀπὸ τῶν συνακτικῶν καλουμένων συλλογισμῶν. εἰ δὲ οὐκ ἀρέσκει τισὶ λόγους μονολημμάτους 167 εἶναι, οὐκ εἰσὶν '''ἀξιοπιστότεροι Ἀντιπάτρου, ὃς οὐδὲ τοὺς τοιούτους λόγους ἀποδοκιμάζει.

Διὰ ταῦτα μὲν οὖν ἀνεπίκριτός ἐστιν ὁ παρὰ τοῖς διαλεκτικοῖς συνακτικὸς καλούμενος λόγος. ἀλλὰ καὶ ὁ ἀληθὴς λόγος ἀνεύρετός ἐστι διά τε τὰ προειρημένα καὶ ἐπεὶ πάντως ὀφείλει εἰς ἀληθὲς λήγειν. τὸ γὰρ συμπέρασμα τὸ ἀληθὲς εἶναι λεγόμενον ἤτοι φαινόμενόν ἐστιν ἢ ἄδηλον. καὶ φαινόμενον μὲν οὐδαμῶς· οὐ γὰρ ἂν δέοιτο τοῦ 168 διὰ τῶν λημμάτων ἐκκαλύπτεσθαι δι' ἑαυτοῦ προσπῖπτον καὶ οὐχ ἧττον τῶν λημμάτων αὐτοῦ φαινόμενον. εἰ δὲ ἄδηλον, ἐπεὶ περὶ τῶν ἀδήλων ἀνεπικρίτως διαπεφώνηται, καθάπερ ἔμπροσθεν ὑπεμνήσαμεν, διόπερ καὶ ἀκατάληπτά ἐστιν, ἀκατάληπτον ἔσται καὶ τὸ συμπέρασμα τοῦ ἀληθοῦς εἶναι λεγομένου λόγου. εἰ δὲ [καὶ] τοῦτο ἀκατάληπτόν ἐστιν, οὐ γνωσόμεθα πότερον ἀληθές ἐστι τὸ συναγόμενον ἢ ψεῦδος. ἀγνοήσομεν οὖν πότερον ἀληθής ἐστιν ὁ λόγος ἢ ψευδής, καὶ ἀνεύρετος ἔσται ὁ ἀληθὴς

2. τοῦ ἀνθρώπου L. τινα] τὸ VX, τι ceteri. 3. ἀληθές V.
25. προπίπτον L. 26. εἰ δὲ] οὐδὲ FS. 30. ἀληθὲς V.

169 λόγος. ἵνα δὲ καὶ ταῦτα παρῶμεν, ὁ διὰ προδήλων ἄδη-
λον συνάγων ἀνεύρετός ἐστιν. εἰ γὰρ ἕπεται τῇ διὰ τῶν
λημμάτων αὐτοῦ συμπλοκῇ ἡ ἐπιφορά, τὸ δ' ἑπόμενον
καὶ τὸ λῆγον πρός τί ἐστι καὶ πρὸς τὸ ἡγούμενον, τὰ δὲ
πρός τι συγκαταλαμβάνεται ἀλλήλοις, ὡς παρεστήσαμεν, εἰ
μὲν ἄδηλόν ἐστι τὸ συμπέρασμα, ἄδηλα ἔσται καὶ τὰ λήμ-
ματα, εἰ δὲ πρόδηλά ἐστι τὰ λήμματα, πρόδηλον ἔσται
καὶ τὸ συμπέρασμα ἅτε συγκαταλαμβανόμενον αὐτοῖς προ-
δήλοις οὖσιν, ὡς μηκέτι ἐκ προδήλων ἄδηλον συνάγεσθαι.
170 διὰ δὲ ταῦτα οὐδὲ ἐκκαλύπτεται ὑπὸ τῶν λημμάτων ἡ
ἐπιφορά, ἤτοι ἄδηλος οὖσα καὶ μὴ καταλαμβανομένη, ἢ
πρόδηλος καὶ μὴ δεομένη τοῦ ἐκκαλύψοντος. εἰ τοίνυν ἡ
ἀπόδειξις λόγος εἶναι λέγεται κατὰ συναγωγήν, τουτέστι
συνακτικῶς, διά τινων ὁμολογουμένως ἀληθῶν ἐπιφορὰν
ἐκκαλύπτων ἄδηλον, ὑπεμνήσαμεν δὲ ἡμεῖς ὅτι οὔτε λό-
γος τις ἔστιν οὔτε συνακτικὸς οὔτε ἀληθὴς οὔτε διά τινων
προδήλων ἄδηλον συνάγων οὔτε ἐκκαλυπτικὸς τοῦ συμ-
περάσματος, φανερόν ἐστιν ὅτι ἀνυπόστατός ἐστιν ἡ
ἀπόδειξις.

171 '''Καὶ κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἐπιβολὴν ἀνύπαρκτον ἢ καὶ
ἀνεπινόητον εὑρήσομεν τὴν ἀπόδειξιν. ὁ γὰρ λέγων εἶναι
ἀπόδειξιν ἤτοι γενικὴν τίθησιν ἀπόδειξιν ἢ εἰδικήν τινα·
ἀλλ' οὔτε τὴν γενικὴν οὔτε εἰδικὴν ἀπόδειξιν τιθέναι δυ-
νατόν, ὡς ὑπομνήσομεν· παρὰ δὲ ταύτας ἄλλο τι νοεῖν
οὐκ ἐνδέχεται· οὐκ ἄρα δύναταί τις ὡς ὑπάρχουσαν τι-
172 θέναι τὴν ἀπόδειξιν. ἡ μὲν οὖν γενικὴ ἀπόδειξις ἀνυπό-
στατός ἐστι διὰ τάδε. ἤτοι ἔχει λήμματά τινα καί τινα
ἐπιφορὰν ἢ οὐκ ἔχει. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔχει, οὐδὲ ἀπόδειξις
ἐστίν· εἰ δὲ λήμματά τινα ἔχει καὶ ἐπιφοράν τινα, ἐπεὶ
πᾶν τὸ ἀποδεικνύμενον οὕτω καὶ ἀποδεικνύον ἐπὶ μέρους
ἐστίν, εἰδικὴ ἔσται ἀπόδειξις· οὐκ ἄρα ἔστι τις γενικὴ ἀπό-
173 δειξις. ἀλλ' οὐδὲ εἰδική. ἤτοι γὰρ τὸ ἐκ τῶν λημμάτων
καὶ τῆς ἐπιφορᾶς σύστημα ἀπόδειξιν ἐροῦσιν, ἢ τὸ σύ-

14. συνακτικός L, *synactice* Stephanus. nisi praestiterit totum hoc .τουτέστι συνακτικός eiicere. 27. τινα καί om V.

στημα τῶν λημμάτων μόνον· οὐθέτερον δὲ τούτων ἐστὶν ἀπόδειξις, ὡς παραστήσω· οὐκ ἄρα ἔστιν εἰδικὴ ἀπόδειξις. τὸ μὲν οὖν σύστημα τὸ ἐκ τῶν λημμάτων καὶ τῆς ἐπι- 174 φορᾶς οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις πρῶτον μὲν ὅτι μέρος τι ἔχουσα ἄδηλον, τουτέστι τὴν ἐπιφοράν, ἄδηλος ἔσται, ὅπερ ἄτοπον· εἰ γὰρ ἄδηλός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, αὐτὴ δεήσεται τοῦ ἀποδείξοντος αὐτὴν μᾶλλον ἢ ἑτέρων ἔσται ἀποδεικτική. εἶτα καὶ ἐπεὶ πρός τί φασιν εἶναι τὴν ἀπόδειξιν καὶ πρὸς 175 τὴν ἐπιφοράν, τὰ δὲ πρός τι πρὸς ἑτέροις νοεῖται, ὡς αὐτοί φασιν, ἕτερον εἶναι δεῖ τὸ ἀποδεικνύμενον τῆς ἀποδείξεως· εἰ οὖν τὸ συμπέρασμά ἐστι τὸ ἀποδεικνύμενον, οὐ νοηθήσεται ἡ ἀπόδειξις σὺν τῷ συμπεράσματι. καὶ γὰρ ἤτοι συμβάλλεταί τι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν ἑαυτοῦ τὸ συμπέρασμα ἢ οὐδαμῶς· ἀλλ' εἰ μὲν συμβάλλεται, ἑαυτοῦ ἔσται ἐκκαλυπτικόν, εἰ δὲ οὐ συμβάλλεται ἀλλὰ παρέλκει, οὐδὲ μέρος τῆς ἀποδείξεως ἔσται, ἐπεὶ κἀκείνην κατὰ παρολκὴν ἐροῦμεν εἶναι μοχθηράν. ἀλλ' οὐδὲ τὸ σύστημα 176 τῶν λημμάτων μόνων ἀπόδειξις ἂν εἴη· τίς γὰρ ἂν εἴποι τὸ οὕτω λεγόμενον "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν" ἢ λόγον εἶναι ἢ διάνοιαν ὅλως ἀπαρτίζειν; οὐκ ἄρα οὐδὲ τὸ σύστημα τῶν λημμάτων μόνον ἀπόδειξίς ἐστιν. οὐδὲ ἡ εἰδικὴ ἄρα ἀπόδειξις ὑπόστασιν '''ἔχει. εἰ δὲ μήτε ἡ εἰδικὴ ἀπόδειξις ὑφέστηκε μήτε ἡ γενική, παρὰ δὲ ταύτας οὐκ ἔστιν ἐννοεῖν ἀπόδειξιν, ἀνυπόστατός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις.

Ἔτι ἐκ τούτων τὸ ἀνυπόστατον τῆς ἀποδείξεως ἔνε- 177 στιν ὑπομιμνήσκειν. εἰ γὰρ ἔστιν ἀπόδειξις, ἤτοι φαινομένη φαινομένου ἐστὶν ἐκκαλυπτικὴ ἢ ἄδηλος ἀδήλου ἢ ἄδηλος φαινομένου ἢ φαινομένη ἀδήλου· οὐδενὸς δὲ τούτων ἐκκαλυπτικὴ δύναται ἐπινοεῖσθαι· ἀνεπινόητος ἄρα ἐστίν. εἰ μὲν γὰρ φαινομένη φαινομένου ἐκκαλυπτική ἐστιν, 178 ἔσται τὸ ἐκκαλυπτόμενον ἅμα φαινόμενόν τε καὶ ἄδηλον,

1. τῶν] ἐκ τῶν FG. μόνων v. 18. 6. ἡ ἀπόδειξις αὕτη, δεήσεται L. 10. τὸν V. 20. post ἡμέρα ἔστιν cum Fabricio omisi φῶς ἔστιν 21. μόνων V. 23. ὑφέστηκε μηδὲ FG.

φαινόμενον μὲν ἐπεὶ τοιοῦτον εἶναι ὑπετέθη, ἄδηλον
ἐπεὶ δεῖται τοῦ ἐκκαλύψοντος καὶ οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ ὑποπίπ
ἡμῖν σαφῶς. εἰ δὲ ἄδηλος ἀδήλου, αὐτὴ δεήσεται τοῦ
καλύψοντος αὐτὴν καὶ οὐκ ἔσται ἐκκαλυπτικὴ ἑτέρων, ὅτ
179 ἀφέστηκε τῆς ἐννοίας τῆς ἀποδείξεως. διὰ δὲ ταῦτα οι
ἄδηλος προδήλου δύναται εἶναι ἀπόδειξις. ἀλλ' οὐδὲ πρ
δηλος ἀδήλου· ἐπεὶ γὰρ πρός τι ἐστίν, τὰ δὲ πρός τι ἀλ
λοις συγκαταλαμβάνεται, συγκαταλαμβανόμενον τῇ πρ
δήλῳ ἀποδείξει τὸ ἀποδείκνυσθαι λεγόμενον πρόδηλον ἔστ
ὡς περιτρέπεσθαι τὸν λόγον καὶ μὴ εὑρίσκεσθαι πρόδηλ
τὴν ἀδήλου ἀποδεικτικήν. εἰ οὖν μήτε φαινομένη φαι
μένου ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις μήτε ἄδηλος ἀδήλου μήτε ἄδη
προδήλου μήτε πρόδηλος ἀδήλου, παρὰ δὲ ταῦτα οὐ
εἶναι λέγουσιν, λεκτέον μηδὲν εἶναι τὴν ἀπόδειξιν.

180 Πρὸς τούτοις κἀκεῖνο λεκτέον. διαπεφώνηται περὶ
ἀποδείξεως· οἱ μὲν γὰρ μηδὲ εἶναι λέγουσιν αὐτήν, ὡς
μηδὲν ὅλως εἶναι φάσκοντες, οἱ δὲ εἶναι, ὡς οἱ πολ
τῶν δογματικῶν· ἡμεῖς δὲ μὴ μᾶλλον εἶναι αὐτὴν ἢ
181 εἶναι φαμέν. καὶ ἄλλως ἡ ἀπόδειξις δόγμα πάντως πε
ἔχει, περὶ παντὸς δὲ δόγματος διαπεφωνήκασιν, ὥστε π
πάσης ἀποδείξεως ἀνάγκη εἶναι διαφωνίαν. εἰ γὰρ τῆς ἀ
δείξεως τοῦ εἶναι κενὸν λόγου ἕνεκεν ὁμολογουμένης
τὸ εἶναι κενὸν συνομολογεῖται, '''δῆλον ὅτι οἱ ἀμφισβητο
τες περὶ τοῦ εἶναι κενὸν καὶ περὶ τῆς ἀποδείξεως αὐ
ἀμφισβητοῦσιν· καὶ περὶ τῶν ἄλλων δογμάτων, ὧν εἰ
αἱ ἀποδείξεις, ὁ αὐτὸς λόγος. πᾶσα τοίνυν ἀπόδειξις ἀ
182 φισβητεῖται καὶ ἐν διαφωνίᾳ ἐστίν. ἐπεὶ οὖν ἄδηλός ἐσ
ἡ ἀπόδειξις διὰ τὴν διαφωνίαν τὴν περὶ αὐτῆς (τὰ
διάφωνα, καθὸ διαπεφώνηται, ἄδηλά ἐστιν), οὐκ ἔστιν
ἑαυτῆς προὔπτος ἀλλ' ἐξ ἀποδείξεως ὀφείλει ἡμῖν συνίσ
σθαι. ἡ οὖν ἀπόδειξις δι' ἧς κατασκευάζεται ἡ ἀπόδει
ὁμολογουμένη μὲν καὶ προὔπτος οὐκ ἔσται (ζητοῦμεν
νῦν εἰ ἔστιν ἀπόδειξις ὅλως), διαφωνουμένη δὲ καὶ ἄδη

3. δεηθήσεται FG. 8. τῇ] τῷ FSV, om G 11. τὴν] αὐτὴν

οὖσα δεήσεται ἀποδείξεως ἄλλης, κἀκείνη ἄλλης, καὶ μέχρις
ἀπείρου. ἀδύνατον δὲ ἄπειρα ἀποδεῖξαι· ἀδύνατον ἄρα
παραστῆσαι ὅτι ἔστιν ἀπόδειξις. ἀλλ' οὐδὲ διὰ σημείου 183
δύναται ἐκκαλύπτεσθαι. ζητουμένου γὰρ τοῦ εἰ ἔστι ση-
μεῖον, καὶ ἀποδείξεως τοῦ σημείου δεομένου πρὸς τὴν
ἑαυτοῦ ὕπαρξιν, ὁ δι' ἀλλήλων εὑρίσκεται τρόπος, τῆς μὲν
ἀποδείξεως σημείου δεομένης, τοῦ δὲ σημείου πάλιν ἀπο-
δείξεως· ὅπερ ἄτοπον. διὰ δὲ ταῦτα οὐδὲ ἐπικρῖναι δυνα-
τόν ἐστι τὴν περὶ τῆς ἀποδείξεως διαφωνίαν, ἐπεὶ χρῄζει
μὲν κριτηρίου ἡ ἐπίκρισις, ζητήσεως δὲ οὔσης περὶ τοῦ εἰ
ἔστι κριτήριον, ὡς παρεστήσαμεν, καὶ διὰ τοῦτο ἀποδείξεως
τοῦ κριτηρίου δεομένου τῆς δεικνυούσης ὅτι ἔστι τι κριτή-
ριον, ὁ διάλληλος τρόπος τῆς ἀπορίας εὑρίσκεται πάλιν.
εἰ οὖν μήτε δι' ἀποδείξεως μήτε διὰ σημείου μήτε διὰ 184
κριτηρίου ἔστιν ὑπομνῆσαι ὅτι ἔστιν ἀπόδειξις, ἀλλ' οὐδ' ἐξ
ἑαυτῆς πρόδηλός ἐστιν, ὡς παρεστήσαμεν, ἀκατάληπτον
ἔσται εἰ ἔστιν ἀπόδειξις. διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἀνύπαρκτος
ἔσται ἡ ἀπόδειξις· νενόηται μὲν γὰρ σὺν τῷ ἀποδεικνύ-
ναι, ἀποδεικνύναι δὲ οὐκ ἂν δύναιτο μὴ καταλαμβανο-
μένη. διόπερ οὐδὲ ἀπόδειξις ἔσται.

Ταῦτα μὲν ὡς ἐν ὑποτυπώσει καὶ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν 185
ἀρκέσει λελέχθαι. οἱ δὲ δογματικοὶ τοὐναντίον κατασκευά-
ζοντές φασιν ὅτι ἤτοι ἀποδεικτικοί εἰσιν οἱ κατὰ τῆς ἀπο-
δείξεως ἠρωτημένοι λόγοι ἢ οὐκ ἀποδεικτικοί. καὶ εἰ μὲν
οὐκ ἀποδεικτικοί, οὐ δύνανται δεικνύναι ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ
ἀπόδειξις· εἰ δὲ ἀποδεικτικοί εἰσιν, αὐτοὶ οὗτοι τὴν ὑπό-
στασιν τῆς ἀποδείξεως ἐκ περιτροπῆς εἰσάγουσιν. ὅθεν καὶ 186
τοιοῦτον συνερωτῶσι λόγον. εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπό-
δειξις· εἰ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις· ἤτοι δὲ
ἔστιν ἀπόδειξις ἢ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις· ἔστιν ἄρα ἀπόδειξις.
ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ τοῦτον ἐρωτῶσι τὸν λό-
γον. τὸ τοῖς ἀντικειμένοις ἑπόμενον οὐ μόνον ἀληθές
ἐστιν ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον· ἀντίκειται δὲ ταῦτα ἀλλήλοις

9. τὴν om L. 14. μήτε διὰ κριτηρίου — οὐδ' om V. 16. αὐ-
τῆς FG. πρόδηλον X. 27. περιτροπῆς τῆς εἰσάγουσιν V.

“ἔστιν ἀπόδειξις — οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις,” ὧν ἑκατέρῳ ἀ
187 λουθεῖ τὸ εἶναι ἀπόδειξιν· ἔστιν ἄρα ἀπόδειξις. ἔνι
μὲν οὖν πρὸς ταῦτα ἀντιλέγειν, οἷον γοῦν, ἐπεὶ μὴ νο
ζομέν τινα λόγον εἶναι ἀποδεικτικόν, καὶ τοὺς κατὰ
ἀποδείξεως λόγους οὐ πάντως φαμὲν ἀποδεικτικοὺς εἶ
ἀλλὰ φαίνεσθαι ἡμῖν πιθανούς· οἱ δὲ πιθανοὶ οὐκ
ἀνάγκης εἰσὶν ἀποδεικτικοί. εἰ δὲ ἄρα καὶ ἀποδεικτι
εἰσιν, ὅπερ οὐ διαβεβαιούμεθα, πάντως καὶ ἀληθεῖς. ἀ
θεῖς δέ εἰσι λόγοι δι᾽ ἀληθῶν ἀληθὲς συνάγοντες· οὐκο
ἀληθής ἐστιν αὐτῶν ἡ ἐπιφορά. ἦν δέ γε αὕτη “οὐκ ἔσ
ἄρα ἀπόδειξις·” ἀληθὲς ἄρα ἐστὶ τὸ “οὐκ ἔστιν ἀπόδειξ
188 ἐκ περιτροπῆς. δύνανται δὲ οἱ λόγοι καὶ καθάπερ
καθαρτικὰ φάρμακα ταῖς ἐν τῷ σώματι ὑποκειμέναις ὕλ
ἑαυτὰ συνεξάγει, οὕτω καὶ αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις λόγοις τ
ἀποδεικτικοῖς εἶναι λεγομένοις καὶ ἑαυτοὺς συμπεριγράφ
τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστιν ἀπεμφαῖνον, ἐπεὶ καὶ ἡ φωνὴ α
ἡ “οὐδέν ἐστιν ἀληθές” οὐ μόνον τῶν ἄλλων ἕκαστον ἀν
ρεῖ, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὴν ἐκείνοις συμπεριτρέπει. ὅ τε λό
οὗτος δύναται δείκνυσθαι ἀσύνακτος “εἰ ἔστιν ἀπόδει
ἔστιν ἀπόδειξις· εἰ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδει
ἤτοι δὲ ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν· ἔστιν ἄρα,” καὶ διὰ πλειό
μέν, ὡς δὲ πρὸς τὸ παρὸν ἀρκούντως διὰ τοῦδε τοῦ ἐ
189 χειρήματος. εἰ ὑγιές ἐστι τὸ συνημμένον τοῦτο “εἰ ἔσ
ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις,” δεῖ τὸ ἀντικείμενον τοῦ
αὐτῷ λήγοντος, τουτέστι τὸ “οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις,” μ
χεσθαι τῷ “ἔστιν ἀπόδειξις·” τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ συνημμ
νου τὸ ἡγούμενον. ἀδύνατον δέ ἐστι κατ᾽ αὐτοὺς συν
μένον ὑγιὲς εἶναι ἐκ μαχομένων ἀξιωμάτων συνεστώς.
μὲν γὰρ συνημμένον ἐπαγγέλλεται ὄντος τοῦ ἐν α
ἡγουμένου εἶναι καὶ τὸ λῆγον, τὰ δὲ μαχόμενα τοὐναντ
ὄντος τοῦ ἑτέρου αὐτῶν ὁποιουδήποτε ἀδύνατον εἶναι
λοιπὸν ὑπάρχειν. ὄντος ἄρα ὑγιοῦς τοῦδε τοῦ συνημμε
“εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις” οὐ δύναται ὑγιὲς ε

11. ἀληθὲς add X.

τοῦτο τὸ συνημμένον "εἰ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδει-
ξις." πάλιν δ' αὖ συγχωρούντων ἡμῶν καθ' ὑπόθεσιν ὑγιὲς 190
εἶναι τόδε τὸ συνημμένον "εἰ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν
ἀπόδειξις," δύναται συνυπάρχειν τὸ "εἰ ἔστιν ἀπόδειξις"
τῷ "οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις." εἰ δὲ δύναται αὐτῷ συνυπάρ-
χειν, οὐ μάχεται αὐτῷ. ἐν ἄρα τῷ "εἰ ἔστιν ἀπόδειξις,
ἔστιν ἀπόδειξις" συνημμένῳ οὐ μάχεται τὸ ἀντικείμενον
τοῦ ἐν αὐτῷ λήγοντος τῷ ἐν αὐτῷ ἡγουμένῳ, ὥστε οὐκ
ἔσται ὑγιὲς πάλιν τοῦτο τὸ συνημμένον, ἐκείνου κατὰ 191
συγχώρησιν ὡς ὑγιοῦς τιθεμένου, μὴ μαχομένου δὲ τοῦ
"οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις" τῷ "ἔστιν ἀπόδειξις." οὐδὲ τὸ διε-
ζευγμένον ὑγιὲς ἔσται τὸ "ἤτοι ἔστιν ἀπόδειξις ἢ οὐκ ἔστιν
ἀπόδειξις·" τὸ γὰρ ὑγιὲς διεζευγμένον ἐπαγγέλλεται ἓν τῶν
ἐν αὐτῷ ὑγιὲς εἶναι, τὸ δὲ λοιπὸν ἢ τὰ λοιπὰ ψεῦδος ἢ
ψευδῆ μετὰ μάχης. ἢ εἴπερ ὑγιές ἐστι τὸ διεζευγμένον,
πάλιν φαῦλον εὑρίσκεται τὸ "εἰ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν
ἀπόδειξις" συνημμένον, ἐκ μαχομένων συνεστώς. οὐκοῦν
ἀσύμφωνά τέ ἐστι καὶ ἀλλήλων ἀναιρετικὰ τὰ ἐν τῷ λόγῳ
τῷ προειρημένῳ λήμματα· διόπερ οὐκ ἔστιν ὑγιὴς ὁ λό- 192
γος. ἀλλ' οὐδὲ ὅτι ἀκολουθεῖ τι τοῖς ἀντικειμένοις δύναν-
ται δεικνύναι, μὴ ἔχοντες κριτήριον ἀκολουθίας, ὡς ἐπελο-
γισάμεθα.

Ταῦτα δὲ ἐκ περιουσίας λέγομεν. εἰ γὰρ πιθανοὶ μέν εἰσιν οἱ ὑπὲρ τῆς ἀποδείξεως λόγοι (ἔστωσαν γάρ), πιθαναὶ δὲ καὶ αἱ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν λεγόμεναι ἐπιχειρήσεις, ἐπέχειν ἀνάγκη καὶ περὶ τῆς ἀποδείξεως, μὴ μᾶλλον εἶναι ἀπόδειξιν ἢ μὴ εἶναι λέγοντας.

Διὸ καὶ περὶ τῶν θρυλουμένων συλλογισμῶν ἴσως 193
περιττόν ἐστι διεξιέναι, τοῦτο μὲν συμπεριτρεπομένων αὐ-
τῶν τῇ ὑπάρξει τῆς ἀποδείξεως (δῆλον γὰρ ὅτι ἐκείνης μὴ
οὔσης οὐδὲ ἀποδεικτικὸς λόγος χώραν ἔχει), τοῦτο δὲ καὶ
δυνάμει διὰ τῶν '''ἔμπροσθεν ἡμῖν λελεγμένων ἀντειρη-
κότων ἡμῶν πρὸς αὐτούς, ὅτε περὶ τῆς παρολκῆς διαλε-

1. τὸ om V. 9. ὑγιές. πάλιν L. τοῦτο] τὸ ὑπὸ X. 33. ἡμῖν L.

γόμενοι μέθοδόν τινα ἐλέγομεν δι' ἧς ἐνδέχεται δεικνύνα ὅτι πάντες οἱ ἀποδεικτικοὶ λόγοι τῶν τε στωικῶν καὶ τῶ
194 περιπατητικῶν ἀσύνακτοι τυγχάνουσιν ὄντες. ἐξ ἐπιμέτρο δὲ οὐ χεῖρον ἴσως καὶ ἰδίᾳ περὶ αὐτῶν διαλαβεῖν, ἐπεὶ μάλιστα ἐπ' αὐτοῖς μέγα φρονοῦσιν. πολλὰ μὲν οὖν ἔσ λέγειν τὸ ἀνυπόστατον αὐτῶν ὑπομιμνήσκοντας· ὡς ἐ ὑποτυπώσει δὲ ἀρκεῖ τῆδε τῇ μεθόδῳ χρῆσθαι κατὰ αὐτῶν. λέξω δὲ καὶ νῦν περὶ τῶν ἀναποδείκτων· τούτω γὰρ ἀναιρουμένων καὶ οἱ λοιποὶ σύμπαντες λόγοι διατρέπονται, τὴν ἀπόδειξιν τοῦ συνάγειν ἀπ' αὐτῶν ἔχοντες.

195 Ἡ πρότασις τοίνυν αὕτη "πᾶς ἄνθρωπος ζῷον" ἐ τῶν κατὰ μέρος ἐπαγωγικῶς βεβαιοῦται· ἐκ γὰρ τοῦ Σωκράτην ἄνθρωπον ὄντα καὶ ζῷον εἶναι, καὶ Πλάτων ὁμοίως καὶ Δίωνα καὶ ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος, δυνατὸ εἶναι δοκεῖ διαβεβαιοῦσθαι καὶ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ζῷό ἐστιν, ὡς εἰ κἂν ἕν τι τῶν κατὰ μέρος ἐναντιούμενον φαίνοιτο τοῖς ἄλλοις, οὐκ ἔστιν ὑγιὴς ἡ καθόλου πρότασις· οἷον γοῦν, ἐπεὶ τὰ μὲν πλεῖστα τῶν ζῴων τὴν κάτω γένυ κινεῖ, μόνος δὲ ὁ κροκόδειλος τὴν ἄνω, οὐκ ἔστιν ἀληθὴ
196 ἡ "πᾶν ζῷον τὴν κάτω γένυν κινεῖ" πρότασις. ὅταν οὖ λέγωσι "πᾶς ἄνθρωπος ζῷον, Σωκράτης δ' ἄνθρωπο Σωκράτης ἄρα ζῷον," ἐκ τῆς καθόλου προτάσεως τῆς "πᾶ ἄνθρωπος ζῷον" τὴν κατὰ μέρος πρότασιν συνάγειν βουλόμενοι, τὴν "Σωκράτης ἄρα ζῷον," ἣ δὴ βεβαιωτικὴ τῆ καθολικῆς προτάσεώς ἐστι κατὰ τὸν ἐπαγωγικὸν τρόπο ὡς ὑπεμνήσαμεν, εἰς τὸν διάλληλον ἐμπίπτουσι λόγο τὴν μὲν καθολικὴν πρότασιν δι' ἑκάστης τῶν κατὰ μέρ
197 ἐκ τῆς καθολικῆς συλλογιστικῶς. παραπλησίως δὲ καὶ ἐ τοῦ τοιούτου λόγου "Σωκράτης ἄνθρωπος, οὐδεὶς δὲ ἄνθρωπος τετράπους, Σωκράτης ἄρα οὐκ ἔστι τετράπους" τὴν μὲν "οὐδεὶς ἄνθρωπος τετράπους" πρότασιν ἐκ τῶ κατὰ μέρος ἐπαγωγικῶς βουλόμενοι βεβαιοῦν, ἑκάστην τῶν κατὰ μέρος ἐκ τῆς "οὐδεὶς ἄνθρωπος τετράπους" συ

12. σωκράτη V. 25. ἐπαγωγὸν V. 27. μέρος ἐπαγωγικῶς β βαιοῦντες, συνάγοντες δὲ ἑκάστην τῶν κατὰ μέρος ἐκ?

λογίζεσθαι θέλοντες, τῇ κατὰ τὸν διάλληλον ἀπορίᾳ περι-
πίπτουσιν. '''ὁμοίως δὲ ἐφοδευτέον καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν 198
παρὰ τοῖς περιπατητικοῖς λεγομένων ἀναποδείκτων. ἀλλὰ
καὶ τοὺς τοιούτους "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν·" τό τε γὰρ
"εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστι" συνακτικόν ἐστιν, ὥς φασί, τοῦ
"φῶς ἔστι," τό τε "φῶς ἔστι" μετὰ τοῦ "ἡμέρα ἔστι" βε-
βαιωτικόν ἐστι τοῦ "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν·" οὐ γὰρ
ἂν ὑγιὲς ἐνομίσθη τὸ προειρημένον συνημμένον εἶναι, εἰ
μὴ πρότερον τεθεώρητο συνυπάρχον ἀεὶ τὸ "φῶς ἔστι"
τῷ "ἡμέρα ἔστιν." εἰ οὖν δεῖ προκατειληφέναι ὅτι ἡμέρας 199
οὔσης πάντως ἔστι καὶ φῶς εἰς τὸ συνθεῖναι τὸ "εἰ ἡμέρα
ἔστι, φῶς ἔστι" συνημμένον, διὰ δὲ τοῦ συνημμένου τού-
του συνάγεται τὸ [ὅτι] ἡμέρας οὔσης φῶς εἶναι, τὴν μὲν
συνύπαρξιν τοῦ ἡμέραν εἶναι καὶ τοῦ φῶς εἶναι συνάγον-
τος τοῦ "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστι" συνημμένου ὅσον ἐπὶ
τῷ προκειμένῳ ἀναποδείκτῳ, τὸ δὲ συνημμένον τῆς συνυ-
πάρξεως τῶν προειρημένων βεβαιούσης, κἀνταῦθα ὁ διάλ-
ληλος τρόπος τῆς ἀπορίας ἀνατρέπει τὴν ὑπόστασιν τοῦ
λόγου. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ τοιούτου λόγου "εἰ ἡμέρα 200
ἔστι, φῶς ἔστιν· οὐχὶ δὲ φῶς ἔστιν· οὐκ ἄρα ἡμέρα ἔστιν."
ἐκ μὲν γὰρ τοῦ μὴ ἄνευ φωτὸς ἡμέραν θεωρεῖσθαι ὑγιὲς
ἂν εἶναι νομισθείη τὸ "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστι" συνημ-
μένον, ὡς εἴγε καθ' ὑπόθεσιν ἡμέρα μὲν φανείη ποτὲ φῶς
δὲ μή, ψεῦδος ἂν λεχθείη τὸ συνημμένον εἶναι· ὅσον δὲ
ἐπὶ τῷ προειρημένῳ ἀναποδείκτῳ τὸ μὴ εἶναι ἡμέραν φω-
τὸς μὴ ὄντος διὰ τοῦ "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστι" συνάγε-
ται, ὥστε ἑκάτερον αὐτῶν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ βεβαίωσιν
χρήζειν τοῦ τὸ ἕτερον βεβαίως εἰλῆφθαι, ἵνα δι' αὐτοῦ
πιστὸν γένηται κατὰ τὸν διάλληλον τρόπον. ἀλλὰ καὶ ἐκ 201
τοῦ μὴ δύνασθαι ἀλλήλοις συνυπάρχειν τινά, οἷον ἡμέ-
ραν, εἰ τύχοι, καὶ νύκτα, τό τε ἀποφατικὸν τῆς συμπλοκῆς,
τὸ "οὐχ ἡμέρα ἔστι καὶ νὺξ ἔστι," καὶ τὸ διεζευγμένον, τὸ
"ἤτοι ἡμέρα ἔστιν ἢ νὺξ ἔστιν," ὑγιῆ νομίζοιτο ἂν εἶναι.

18. ἀνατρέπειν V. 25. τῷ V. 28. χρῆζον L: corr X.

ἀλλὰ τὸ μὴ συνυπάρχειν αὐτὰ βεβαιοῦσθαι νομίζουσι δι
τε τοῦ ἀποφατικοῦ τῆς συμπλοκῆς καὶ τοῦ διεζευγμένου
λέγοντες "οὐχὶ ἡμέρα ἔστι καὶ νὺξ ἔστιν· ἀλλὰ μὴν νι
ἔστιν· οὐκ ἄρα ἡμέρα ἔστιν." "ἤτοι ἡμέρα ἔστιν ἢ νι
ἔστιν· ἀλλὰ μὴν νὺξ ἔστιν· οὐκ ἄρα ἡμέρα ἔστιν," ἢ "οὐ
202 δὲ νὺξ ἔστιν· ἡμέρα ἄρα ἔστιν." ὅθεν ἡμεῖς πάλιν ἐπι
λογιζόμεθα ὅτι εἰ μὲν πρὸς τὴν βεβαίωσιν τοῦ διεζευγμε
νου καὶ τοῦ τῆς συμπλοκῆς ἀποφατικοῦ '''χρήζομεν το
προκατειληφέναι ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα ἀξιώματ
ἐστιν ἀσυνύπαρκτα, τὸ δὲ ἀσυνύπαρκτα ταῦτα εἶναι συν
άγειν δοκοῦσι διά τε τοῦ διεζευγμένου καὶ τοῦ τῆς συμ
πλοκῆς ἀποφατικοῦ, ὁ δι' ἀλλήλων εἰσάγεται τρόπος, μ
δυναμένων ἡμῶν μήτε τοῖς προειρημένοις τροπικοῖς πι
στεύειν ἄνευ τοῦ τὸ ἀσυνύπαρκτον τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχο
μένων ἀξιωμάτων καταλαβεῖν, μήτε τὸ ἀσυνύπαρκτον αὐ
τῶν διαβεβαιοῦσθαι πρὸ τῆς τῶν συλλογισμῶν διὰ τῶ
203 τροπικῶν συνερωτήσεως. διόπερ οὐκ ἔχοντες πόθεν ἀρξό
μεθα τῆς πίστεως διὰ τὸ παλίνδρομον, λέξομεν μήτε τὸ
τρίτον μήτε τὸν τέταρτον μήτε τὸν πέμπτον τῶν ἀναπο
δείκτων ὅσον ἐπὶ τούτοις ὑπόστασιν ἔχειν.

Τοσαῦτα μὲν καὶ περὶ συλλογισμῶν ἐπὶ τοῦ παρόν
204 τος ἀρκέσει λελέχθαι· εὐπαραίτητον δὲ εἶναι νομίζω κ
τὸν περὶ ἐπαγωγῆς τρόπον. ἐπεὶ γὰρ ἀπὸ τῶν κατὰ μέρ
πιστοῦσθαι βούλονται δι' αὐτῆς τὸ καθόλου, ἤτοι πάντ
ἐπιόντες τὰ κατὰ μέρος τοῦτο ποιήσουσιν ἢ τινά. ἀλλ'
μὲν τινά, ἀβέβαιος ἔσται ἡ ἐπαγωγή, ἐνδεχομένου το
ἐναντιοῦσθαι τῷ καθόλου τινὰ τῶν παραλειπομένων κατ
μέρος ἐν τῇ ἐπαγωγῇ· εἰ δὲ πάντα, ἀδύνατα μοχθήσου
σιν, ἀπείρων ὄντων τῶν κατὰ μέρος καὶ ἀπεριορίστω
ὥσθ' οὕτως ἑκατέρωθεν, οἶμαι, συμβαίνει σαλεύεσθαι τη
ἐπαγωγήν.

205 Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ περὶ ὅρων δὴ τεχνολογίᾳ μέγα φρ
νοῦσιν οἱ δογματικοί, ἣν τῷ λογικῷ μέρει τῆς καλουμένη

1. μὴ om VX. 7. πρὸς μὲν V. 12. ἀποφατικῆς V. 18. πα
λινδρομεῖν V. 25. τὰ add V. 29. καὶ add Stephanus. 32. ἐπεὶ F

φιλοσοφίας ἐγκαταλέγουσιν. φέρε οὖν καὶ περὶ ὅρων ὀλίγα
ἐπὶ τοῦ παρόντος εἴπωμεν.

Πρὸς πολλὰ τοίνυν χρησιμεύειν τοὺς ὅρους τῶν δογ-
ματικῶν δοκούντων, δύο τὰ ἀνωτάτω κεφάλαια περιληπτικὰ
πάσης ἧς λέγουσιν ἀναγκαιότητος αὐτῶν ἴσως εὑρήσεις· ἢ 206
γὰρ ὡς πρὸς κατάληψιν ἢ ὡς πρὸς διδασκαλίαν ἐν πᾶσι
παραδεικνύουσι τοὺς ὅρους ἀναγκαίους. ἐὰν οὖν ὑπομνή-
σωμεν ὅτι πρὸς οὐδέτερον τούτων χρησιμεύουσι, περιτρέ-
ψομεν, οἶμαι, πᾶσαν τὴν γεγενημένην περὶ '''αὐτῶν παρὰ
τοῖς δογματικοῖς ματαιοπονίαν. εὐθέως οὖν, εἰ ὁ μὲν 207
ἀγνοῶν τὸ ὁριστὸν οὐχ οἷός τέ ἐστι τὸ μὴ γινωσκόμενον
αὐτῷ ὁρίσασθαι, ὁ δὲ γινώσκων, εἶθ' ὁριζόμενος οὐκ ἐκ
τοῦ ὅρου τὸ ὁριστὸν κατείληφεν ἀλλ' ἐπὶ προκατειλημ-
μένῳ τούτῳ τὸν ὅρον ἐπισυντέθεικεν, πρὸς κατάληψιν τῶν
πραγμάτων ὁ ὅρος οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖος. καὶ γὰρ ἐπεὶ
πάντα μὲν ὁρίζεσθαι θέλοντες καθάπαξ οὐδὲν ὁριζόμεθα
διὰ τὴν εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν, τινὰ δὲ καταλαμβάνεσθαι
καὶ δίχα τῶν ὅρων ὁμολογοῦντες οὐκ ἀναγκαίους πρὸς
κατάληψιν τοὺς ὅρους ἀποφαίνομεν, καθ' ὃν τρόπον τὰ
μὴ ὁρισθέντα κατελήφθη, δυναμένων ἡμῶν πάντα χωρὶς
τῶν ὅρων καταλαμβάνειν, ἢ καθάπαξ οὐδὲν ὁρισόμεθα 208
[διὰ τὴν εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν] ἢ οὐκ ἀναγκαίους τοὺς
ὅρους ἀποφανοῦμεν. διὰ δὲ ταῦτα οὐδὲ πρὸς διδασκαλίαν
αὐτοὺς εὕροιμεν ἂν ἀναγκαίους· ὡς γὰρ ὁ πρῶτος τὸ
πρᾶγμα γνοὺς ἔγνω τοῦτο χωρὶς ὅρου, κατὰ τὸ παρα-
πλήσιον καὶ ὁ διδασκόμενος αὐτὸ δύναται χωρὶς ὅρου δι-
δαχθῆναι. ἔτι ἀπὸ τῶν ὁριστῶν ἐπικρίνουσι τοὺς ὅρους, 209
καί φασι μοχθηροὺς ὅρους εἶναι τοὺς περιέχοντάς τι τῶν
μὴ προσόντων τοῖς ὁριστοῖς, ἤτοι πᾶσιν ἢ τισίν. διόπερ
ὅταν εἴπῃ τις τὸν ἄνθρωπον εἶναι ζῷον λογικὸν ἀθάνατον
ἢ ζῷον λογικὸν θνητὸν γραμματικόν, ὅπου μὲν μηδενὸς
ὄντος ἀνθρώπου ἀθανάτου, ὅπου δὲ τινῶν μὴ γραμματι-
κῶν ὄντων, φασὶ μοχθηρὸν εἶναι τὸν ὅρον. τάχα μὲν καὶ 210

5. ἧς om VX. 8. χρησιμεύσουσι FG. 15. ἀναγκαῖον V. 16. ὁρισό-
μεθα X. 17. εἰς om V. 27. ἐπικρινοῦσι V. 33. μὲν] μὲν οὖν Stephanus.

περιέχεται δὲ ἴσως. οἷον γοῦν, ἵνα ἐπὶ τῆς δεκάδος στή-
σωμεν πάλιν τὸν λόγον, τῆς δεκάδος μέρος φασὶ πάντως
εἶναι τὰ ἐννέα· διαιρεῖται γοῦν εἰς ἓν καὶ ἐννέα. ἀλλὰ καὶ
τὰ ὀκτὼ ὁμοίως· διαιρεῖται γὰρ εἰς ὀκτὼ καὶ δύο. καὶ τὰ
ἑπτὰ ὁμοίως καὶ ἓξ καὶ πέντε καὶ τέσσαρα καὶ τρία καὶ
217 δύο καὶ ἕν. εἰ οὖν ταῦτα πάντα ἐν τῇ δεκάδι περιέχεται
καὶ συντιθέμενα μετ' αὐτῆς πεντεκαιπεντήκοντα γίνεται,
ἐν τοῖς δέκα περιέχεται πεντεκαιπεντήκοντα· ὅπερ ἄτοπον.
οὐκοῦν οὔτε περιέχεται ἐν τῇ δεκάδι τὰ λεγόμενα αὐτῆς
εἶναι μέρη, οὔτε ἡ δεκὰς εἰς ἐκεῖνα διαιρεῖσθαι δύναται
218 ὡς ὅλον εἰς μέρη, ἃ μηδὲ ὅλως ἐν αὐτῇ θεωρεῖται. τὰ δὲ
αὐτὰ ἀπαντήσεται καὶ ἐπὶ τῶν μεγεθῶν, ὅταν τὸ δεκάπηχυ
μέγεθος, εἰ τύχοι, διαιρεῖν ἐθέλοι τις. οὐκ ἐνδέχεται οὖν
ἴσως διαιρεῖν οὐδὲ ὅλον εἰς μέρη.

219 Οὐκοῦν ὁ περὶ τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν ὑπολείπεται
λόγος, περὶ οὗ πλατύτερον μὲν ἐν ἄλλοις διαλεξόμεθα, ὡς
ἐν συντόμῳ δὲ νῦν ταῦτα λέξομεν. εἰ μὲν ἐννοήματα
εἶναι τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη λέγουσιν, αἱ κατὰ τοῦ ἡγεμονι-
κοῦ καὶ τῆς φαντασίας ἐπιχειρήσεις αὐτοὺς διατρέπουσιν·
εἰ δὲ ἰδίαν ὑπόστασιν αὐτοῖς ἀπολείπουσιν, τί πρὸς τοῦτο
220 ἐροῦσιν; εἰ ἔστι τὰ γένη, ἤτοι τοσαῦτά ἐστιν ὅσα τὰ εἴδη,
ἢ ἕν ἐστι κοινὸν πάντων τῶν εἰδῶν αὐτοῦ λεγομένων εἶναι
γένος. εἰ μὲν οὖν τοσαῦτά ἐστι τὰ γένη ὅσα τὰ εἴδη αὐ-
τῶν, οὐκέτ' ἂν εἴη κοινὸν γένος, ὃ εἰς αὐτὰ διαιρεθήσε-
ται. εἰ δὲ ἓν εἶναι λέγοιτο ἐν πᾶσι τοῖς εἴδεσιν αὐτοῦ τὸ
γένος, ἤτοι ὅλου αὐτοῦ ἕκαστον εἶδος αὐτοῦ μετέχει ἢ μέ-
ρους αὐτοῦ, ἀλλ' ὅλου μὲν οὐδαμῶς· ἀμήχανον γάρ ἐστιν
ἕν τι ὑπάρχον ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ κατὰ ταὐτὸ περιέχεσθαι οὕ-
τως ὡς ὅλον ἐν ἑκάστῳ θεωρεῖσθαι τῶν ἐν οἷς εἶναι λέγε-
ται. εἰ δὲ μέρους, πρῶτον μὲν οὐκ ἀκολουθήσει τῷ εἴδει
τὸ γένος πᾶν, ὡς ὑπολαμβάνουσιν, οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος ἔσται
ζῷον ἀλλὰ μέρος ζῴου, '''οἷον οὐσία, οὔτε δὲ ἔμψυχος οὔτε

3. γοῦν] οὖν L. 11. ὅλως] ὅλω V. 15. ἀπολείπεται ὁ λόγος FG.
17. δὲ add V. 22. εἶναι εἶδος ἤγουν γένος L. 25. τὸ om V.
28. ὑπάρχον ἐν ἄλλῳ X. κατ' αὐτὸ V.

αἰσθητική. εἶτα μέντοι καὶ ἤτοι ταὐτοῦ λέγοιτο ἂν μετε- 221
σχηκέναι πάντα τὰ εἴδη μέρους τοῦ γένους αὐτῶν, ἢ ἑτέρου
καὶ ἑτέρου. ἀλλὰ ταὐτοῦ μὲν οὐκ ἐνδέχεται διὰ τὰ προ-
ειρημένα. εἰ δὲ ἄλλου καὶ ἄλλου, οὔτε ὅμοια ἀλλήλοις
ἔσται τὰ εἴδη κατὰ γένος, ὅπερ οὐ προσδέξονται, ἄπειρόν
τε ἔσται γένος ἕκαστον εἰς ἄπειρα τεμνόμενον οὐ μόνον
τὰ εἴδη ἀλλὰ καὶ τὰ καθ' ἕκαστον, ἐν οἷς καὶ αὐτοῖς μετὰ
τῶν εἰδῶν αὐτοῦ θεωρεῖται· οὐ γὰρ μόνον ἄνθρωπος ἀλλὰ
καὶ ζῷον ὁ Δίων εἶναι λέγεται. εἰ δὲ ταῦτα ἄτοπα, οὐδὲ
κατὰ μέρος μετέσχηκε τὰ εἴδη τοῦ γένους αὐτῶν ἑνὸς ὄν-
τος. εἰ δὲ μήτε ὅλου μετέσχηκεν ἕκαστον εἶδος τοῦ γένους 222
μήτε μέρους αὐτοῦ, πῶς ἂν λέγοιτο ἓν εἶναι γένος ἐν πᾶσι
τοῖς εἴδεσιν αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἰς αὐτὰ διαιρεῖσθαι; τάχα
οὐκ ἂν ἔχοι τις λέγειν μὴ οὐχὶ ἀναπλάσσων τινὰς εἰδω-
λοποιήσεις, αἳ ταῖς ἐκείνων αὐτῶν ἀνεπικρίτοις διαφωνίαις
κατὰ τὰς σκεπτικὰς ἐφόδους περιτραπήσονται.

Πρὸς δὲ τούτοις κἀκεῖνό λεκτέον. τὰ εἴδη τοῖα ἢ 223
τοιά ἐστιν· τούτων τὰ γένη ἤτοι καὶ τοῖα καὶ τοῖα ἢ τοῖα
μὲν τοῖα δὲ οὔ ἢ οὔτε τοῖα οὔτε τοῖα. οἷον ἐπεὶ τῶν
τινῶν τὰ μέν ἐστι σώματα τὰ δὲ ἀσώματα, καὶ τὰ μὲν
ἀληθῆ τὰ δὲ ψευδῆ, καὶ ἔνια μὲν λευκά, εἰ τύχοι, ἔνια δὲ
μέλανα, καὶ ἔνια μὲν μέγιστα ἔνια δὲ σμικρότατα, καὶ τὰ
ἄλλα ὁμοίως, τὸ τὶ λόγου ἕνεκεν, ὅ φασιν εἶναί τινες γενι-
κώτατον, ἢ πάντα ἔσται ἢ τὰ ἕτερα ἢ οὐδέν. ἀλλ' εἰ μὲν 224
οὐδέν ἐστιν ὅλως τὸ τί, οὐδὲ τὸ γένος, πέρας ἔχει ἡ ζή-
τησις. εἰ δὲ πάντα εἶναι ῥηθείη, πρὸς τῷ ἀδύνατον εἶναι
τὸ λεγόμενον, καὶ τῶν εἰδῶν καὶ τῶν καθ' ἕκαστον ἐν οἷς
ἐστὶ δεήσει πάντα εἶναι. ὡς γάρ, ἐπεὶ τὸ ζῷον, ὥς φασίν,
οὐσία ἐστὶν ἔμψυχος αἰσθητική, ἕκαστον τῶν εἰδῶν αὐτοῦ
καὶ οὐσία εἶναι λέγεται καὶ ἔμψυχος καὶ αἰσθητική, οὕτως
εἰ τὸ γένος καὶ σῶμά ἐστι καὶ ἀσώματον καὶ ψευδὲς καὶ
ἀληθὲς καὶ μέλαν, εἰ τύχοι, καὶ λευκὸν καὶ σμικρότατον
καὶ μέγιστον καὶ τἆλλα πάντα, ἕκαστον τῶν εἰδῶν καὶ τῶν

25. ἔχοι FG. 26. τῷ X, ceteri τὸ 27. , καὶ] , ἕκαστον? cf. v. 33.

καθ' ἕκαστον πάντα ἔσται· ὅπερ οὐ θεωρεῖται. ψεῦδος
225 οὖν καὶ τοῦτο. εἰ δὲ τὰ ἕτερα μόνα ἐστί, τούτων τὸ γένος τῶν λοιπῶν οὐκ ἔσται γένος, οἷον εἰ '''σῶμα τὸ τί, τῶν ἀσωμάτων, καὶ εἰ λογικὸν τὸ ζῷον, τῶν ἀλόγων, ὥς μήτε ἀσώματόν τι εἶναι ζῷον μήτε ἄλογον, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. ὅπερ ἄτοπον. οὐκοῦν οὔτε καὶ τοῖον καὶ τοῖον τὸ γένος, οὔτε τοῖον μὲν τοῖον δὲ οὔ, οὔτε μὴν οὔτε τοῖον οὔτε τοῖον δύναται εἶναι [γένος]· εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ ἔστιν ὅλως τὸ γένος. εἰ δὲ λέγοι τις ὅτι δυνάμει πάντα ἐστὶ τὸ γένος, λέξομεν ὡς τὸ δυνάμει τι ὂν δεῖ τι καὶ ἐνεργείᾳ εἶναι, οἷον οὐ δύναταί τις γραμματικὸς εἶναι μὴ τὶς ὢν ἐνεργείᾳ. καὶ τὸ γένος οὖν εἰ δυνάμει πάντα ἐστίν, ἐρωτῶμεν αὐτοὺς τί ἐστιν ἐνεργείᾳ, καὶ οὕτω μένουσιν αἱ αὐταὶ ἀπορίαι. τἀναντία μὲν γὰρ πάντα ἐνεργείᾳ εἶναι οὐ
226 δύναται. ἀλλ' οὐδὲ τὰ μὲν καὶ ἐνεργείᾳ τὰ δὲ δυνάμει μόνον, οἷον σῶμα μὲν ἐνεργείᾳ, δυνάμει δὲ ἀσώματον. δυνάμει γάρ ἐστιν ὃ οἷόν τέ ἐστιν ἐνεργείᾳ ὑποστῆναι, τὸ δὲ σῶμα ἐνεργείᾳ ἀδύνατόν ἐστιν ἀσώματον γενέσθαι κατ' ἐνέργειαν, ὥστε εἰ λόγου χάριν σῶμά ἐστιν ἐνεργείᾳ, οὐκ ἔστιν ἀσώματον δυνάμει, καὶ τὸ ἀνάπαλιν. οὐκοῦν οὐκ ἐνδέχεται τὸ γένος τὰ μὲν ἐνεργείᾳ εἶναι τὰ δὲ δυνάμει μόνον. εἰ δὲ οὐδὲν ὅλως ἐστὶν ἐνεργείᾳ, οὐδὲ ὑφέστηκεν. οὐκοῦν οὐδέν ἐστι τὸ γένος, ὃ διαιρεῖν εἰς τὰ εἴδη λέ-
227 γουσιν. ἔτι καὶ τοῦτο θεάσασθαι ἄξιον. ὥσπερ γὰρ ἐπεὶ ὁ αὐτός ἐστιν Ἀλέξανδρος καὶ Πάρις, οὐκ ἐνδέχεται τὸ μὲν "Ἀλέξανδρος περιπατεῖ" ἀληθὲς εἶναι, τὸ δὲ "Πάρις περιπατεῖ" ψεῦδος, οὕτως εἰ τὸ αὐτό ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ εἶναι Θέωνι καὶ Δίωνι, εἰς σύνταξιν ἀξιώματος ἀγομένη ἡ ἄνθρωπος προσηγορία ἢ ἀληθὲς ἢ ψεῦδος ἐπ' ἀμφοτέρων ποιήσει τὸ ἀξίωμα. οὐ θεωρεῖται δὲ τοῦτο· τοῦ μὲν γὰρ Δίωνος καθημένου Θέωνος δὲ περιπατοῦντος τὸ "ἄνθρωπος περιπατεῖ" ἐφ' οὗ μὲν λεγόμενον ἀληθές ἐστιν ἐφ' οὗ δὲ ψεῦδος. οὐκ ἄρα κοινή ἐστιν ἀμφοτέρων ἡ ἄνθρω-

9. λέγει V. 11. ὢν add X. 25. ὁ add X. 27. ἄνθρωπον εἶναι τὸ Θέωνα εἶναι ἢ Δίωνα?

πος προσηγορία, καὶ ἡ αὐτὴ ἀμφοῖν, ἀλλ' εἰ ἄρα, ἰδία
ἑκατέρου.

Παραπλήσια δὲ λέγεται καὶ περὶ τῶν κοινῶν συμβε- 228
βηκότων. εἰ γὰρ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ συμβέβηκε Δίωνί τε καὶ
Θέωνι τὸ ὁρᾶν, ἐὰν καθ' ὑπόθεσιν φθαρῇ μὲν Δίων,
Θέων δὲ περιῇ καὶ ὁρᾷ, ἤτοι τὴν ὅρασιν τοῦ ἐφθαρμένου
Δίωνος ἄφθαρτον μένειν ἐροῦσιν, ὅπερ ἀπεμφαίνει, ἢ τὴν
αὐτὴν ὅρασιν ἐφθάρθαι τε καὶ μὴ ἐφθάρθαι λέξουσιν,
ὅπερ ἄτοπον· οὐκ ἄρα ἡ Θέωνος ὅρασις ἡ αὐτή ἐστι τῇ
'''Δίωνος, ἀλλ' εἰ ἄρα, ἰδία ἑκατέρου. καὶ γὰρ εἰ ταὐτὸν
συμβέβηκε Δίωνί τε καὶ Θέωνι τὸ ἀναπνεῖν, οὐκ ἐνδέχε-
ται τὴν ἐν Θέωνι ἀναπνοὴν εἶναι, τὴν ἐν Δίωνι δὲ μὴ
εἶναι· ἐνδέχεται δὲ τοῦ μὲν φθαρέντος τοῦ δὲ περιόντος·
οὐκ ἄρα ἡ αὐτή ἐστιν.

Περὶ μὲν οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον νῦν ἀρκέσει συν-
τόμως λελέχθαι· οὐκ ἄτοπον δὲ ἴσως καὶ τῷ περὶ τῶν 229
σοφισμάτων ἐπιστῆσαι λόγῳ διὰ βραχέων, ἐπεὶ καὶ εἰς τὴν
τούτων διάλυσιν ἀναγκαίαν εἶναι λέγουσι τὴν διαλεκτικὴν
οἱ σεμνύνοντες αὐτήν. εἰ γὰρ τῶν τε ἀληθῶν καὶ ψευ-
δῶν λόγων, φασίν, ἐστὶν αὕτη διαγνωστική, ψευδεῖς δὲ
λόγοι καὶ τὰ σοφίσματα, καὶ τούτων ἂν εἴη διακριτικὴ λυ-
μαινομένων τὴν ἀλήθειαν φαινομέναις πιθανότησιν. ὅθεν
ὡς βοηθοῦντες οἱ διαλεκτικοὶ σαλεύοντι τῷ βίῳ καὶ τὴν
ἔννοιαν καὶ τὰς διαφορὰς καὶ τὰς ἐπιλύσεις δὴ τῶν σο-
φισμάτων μετὰ σπουδῆς ἡμᾶς πειρῶνται διδάσκειν, λέγον-
τες σόφισμα εἶναι λόγον πιθανὸν καὶ δεδολιευμένον ὥστε
προσδέξασθαι τὴν ἐπιφορὰν ἤτοι ψευδῆ ἢ ὡμοιωμένην
ψευδεῖ ἢ ἄδηλον ἢ ἄλλως ἀπρόσδεκτον, οἷον ψευδῆ μὲν 230
ὡς ἐπὶ τούτου τοῦ σοφίσματος ἔχει "οὐδεὶς δίδωσι κατη-
γόρημα πιεῖν· κατηγόρημα δέ ἐστι τὸ ἀψίνθιον πιεῖν·
οὐδεὶς ἄρα δίδωσιν ἀψίνθιον πιεῖν," ἔτι δὲ ὅμοιον ψευδεῖ
ὡς ἐπὶ τούτου "ὃ μήτε ἐνεδέχετο μήτε ἐνδέχεται, τοῦτο

1. ἀλλ' εἰ V: ceteri ἄλλη   10. ἄλλη ἄρα FG.   12. τὴν μὲν ἐν?
16. τὸ V.   17. τὴν om V.   20. αὐτὴ FG.   23. τὸν βίον VX.
24. ἐπιφορὰς FG.   29. τούτου om L.   30. πίνειν· κατ. FG.   31. ἐπὶ V.

οὐκ ἔστιν ἄτοπον· οὔτε δὲ ἐνεδέχετο οὔτε ἐνδέχεται τὸ ὁ
231 ἰατρός, καθὸ ἰατρός ἐστι, φονεύει." ἔτι δὲ ἄδηλον οὕτως "οὐχὶ καὶ ἠρώτηκά τί σε πρῶτον, καὶ οὐχὶ οἱ ἀστέρες ἄρτιοί εἰσιν· ἠρώτηκα δέ τί σε πρῶτον· οἱ ἄρα ἀστέρες ἄρτιοι εἰσιν." ἔτι δὲ ἀπρόσδεκτον ἄλλως, ὡς οἱ λεγόμενοι σολοικίζοντες λόγοι, οἷον "ὃ βλέπεις, ἔστιν· βλέπεις δὲ φρενιτικόν· ἔστιν ἄρα φρενιτικόν. ὃ ὁρᾷς, ἔστιν· ὁρᾷς δὲ φλεγμαίνοντα τόπον· ἔστιν ἄρα φλεγμαίνοντα τόπον."
232 εἶτα μέντοι καὶ τὰς ἐπιλύσεις αὐτῶν [ὁρᾶν ἤτοι] παριστᾶν ἐπιχειροῦσι, λέγοντες ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου σοφίσματος ὅτι ἄλλο διὰ τῶν λημμάτων συγκεχώρηται καὶ ἄλλο ἐπενήνεκται. συγκεχώρηται γὰρ τὸ μὴ πίνεσθαι κατηγόρημα, καὶ εἶναι κατηγόρημα τὸ ἀψίνθιον πίνειν, οὐκ αὐτὸ τὸ ἀψίνθιον. διὸ δέον ἐπιφέρειν "οὐδεὶς ἄρα '''πίνει τὸ ἀψίνθιον πίνειν," ὅπερ ἐστὶν ἀληθές, ἐπενήνεκται "οὐδεὶς ἄρα ἀψίνθιον πίνει," ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος, οὐ συναγόμενον ἐκ
233 τῶν συγκεχωρημένων λημμάτων. ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου ὅτι δοκεῖ μὲν ἐπὶ ψεῦδος ἀπάγειν ὡς ποιεῖν τοὺς ἀνεπιστάτους ὀκνεῖν αὐτῷ συγκατατίθεσθαι, συνάγει δὲ ἀληθές, τὸ "οὐκ ἄρα ἄτοπόν ἐστι τὸ ὁ ἰατρός, καθὸ ἰατρός ἐστι, φονεύει." οὐδὲν γὰρ ἀξίωμα ἄτοπόν ἐστιν, ἀξίωμα δέ ἐστι τὸ "ὁ ἰατρός, καθὸ ἰατρός ἐστι, φονεύει·" διὸ οὐδὲ τοῦτο ἄτο-
234 πον. ἡ δὲ ἐπὶ τὸ ἄδηλον ἀπαγωγή φασιν ὅτι ἐκ τοῦ γένους τῶν μεταπιπτόντων ἐστίν. μηδενὸς γὰρ προηρωτημένου κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τὸ ἀποφατικὸν τῆς συμπλοκῆς ἀληθὲς γίνεται, ψευδοῦς τῆς συμπλοκῆς οὔσης παρὰ τὸ ἐμπεπλέχθαι ψεῦδος τὸ "ἠρώτηκά τί σε πρῶτον" ἐν αὐτῇ. μετὰ δὲ τὸ ἐρωτηθῆναι τὸ ἀποφατικὸν τῆς συμπλοκῆς, τῆς προσλήψεως ἀληθοῦς γινομένης, "ἠρώτηκα δέ τί σε πρῶτον," διὰ τὸ ἠρωτῆσθαι πρὸ τῆς προσλήψεως τὸ ἀποφατικὸν τῆς συμπλοκῆς ἡ τοῦ ἀποφατικοῦ τῆς συμπλοκῆς

1. δὲ om V. ὁ add Marcianus 4 26. 2. φονεύει] adde ex § 233: οὐκ ἄρα ἄτοπόν ἐστι τὸ ὁ ἰατρός, καθὸ ἰατρός ἐστι, φονεύει. ἐπὶ V et Marcianus. 4. οἱ] εἰ FG. 5. ἐπὶ V. 21. ὁ add V. 23. ἐπαγωγὴ FG. 28. δὲ om V. 29 et 30. προλήψεως L. 29. γενομένης V. 30. πρὸς FS.

πρότασις γίνεται ψευδὴς τοῦ ἐν τῷ συμπεπλεγμένῳ ψεύδους γενομένου ἀληθοῦς· ὡς μηδέποτε δύνασθαι συναχθῆναι τὸ συμπέρασμα μὴ συνυπάρχοντος τοῦ ἀποφατικοῦ τῆς συμπλοκῆς τῇ προσλήψει. τοὺς δὲ τελευταίους 235 φασὶν ἔνθα τοὺς σολοικίζοντας λόγους ἀτόπως ἐπάγειν παρὰ τὴν συνήθειαν.

Τοιαῦτα μὲν οὖν τινὲς διαλεκτικοί φασι περὶ σοφισμάτων (καὶ γὰρ ἄλλοι ἄλλα λέγουσιν)· ταῦτα δὲ τὰς μὲν τῶν εἰκαιοτέρων ἀκοὰς ἴσως δύναται γαργαλίζειν, περιττὰ δέ ἐστι καὶ μάτην αὐτοῖς πεπονημένα. καὶ τοῦτο δυνατὸν μὲν ἴσως καὶ ἀπὸ τῶν ἤδη λελεγμένων ἡμῖν ὁρᾶν· ὑπεμνήσαμεν γὰρ ὅτι μὴ δύναται τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος κατὰ τοὺς διαλεκτικοὺς καταλαμβάνεσθαι, ποικίλως τε ἄλλως καὶ τῷ τὰ μαρτύρια τῆς συλλογιστικῆς δυνάμεως αὐτῶν, τὴν ἀπόδειξιν καὶ τοὺς ἀναποδείκτους διατρέπεσθαι λόγους. εἰς δὲ τὸν προκείμενον τόπον ἰδίως καὶ ἄλλα μὲν πολλὰ 236 λέγειν ἔνεστιν, ὡς δὲ ἐν συντόμῳ νῦν τάδε λεκτέον. ὅσα μὲν σοφίσματα ἰδίως ἡ διαλεκτικὴ δύνασθαι δοκεῖ διελέγχειν, τούτων ἡ διάλυσις ἄχρηστός ἐστιν· ὅσων δὲ ἡ διάλυσις χρησιμεύει, ταῦτα ὁ μὲν διαλεκτικὸς οὐκ ἂν διαλύσειεν, οἱ δὲ ἐν ἑκάστῃ τέχνῃ τὴν '''ἐπὶ τῶν πραγμάτων παρακολούθησιν ἐσχηκότες. εὐθέως γοῦν, ἵνα ἑνὸς ἢ 237 δευτέρου μνησθῶμεν παραδείγματος, ἐρωτηθέντος ἰατρῷ τοιούτου σοφίσματος "κατὰ τὰς νόσους ἐν ταῖς παρακμαῖς τήν τε ποικίλην δίαιταν καὶ τὸν οἶνον δοκιμαστέον· ἐπὶ πάσης δὲ τυπώσεως νόσου πρὸ τῆς πρώτης διατρίτου πάντως γίνεται παρακμή· ἀναγκαῖον ἄρα πρὸ τῆς πρώτης διατρίτου τήν τε ποικίλην δίαιταν καὶ τὸν οἶνον ὡς τὰ πολὺ παραλαμβάνειν" ὁ μὲν διαλεκτικὸς οὐδὲν ἂν εἰπεῖν ἔχοι πρὸς διάλυσιν τοῦ λόγου, καίτοι χρησίμην οὖσαν, ὁ 238 δὲ ἰατρὸς διαλύσεται τὸ σόφισμα, εἰδὼς ὅτι παρακμὴ λέγεται διχῶς ἥ τε τοῦ ὅλου νοσήματος καὶ ἡ ἑκάστης ἐπιτάσεως μερικῆς ἀπὸ τῆς ἀκμῆς ῥοπὴ πρὸς τὸ κρεῖσσον,

5. ἔνιοι G cum Stephano. 9. οἰκειοτέρων V. 14. δυνάμεως om V. 26. πάντως add SV.

καὶ πρὸ μὲν τῆς πρώτης διατρίτου ὡς τὸ πολὺ γίνετ
παρακμὴ ἡ τῆς ἐπιτάσεως τῆς μερικῆς, τὴν δὲ ποικίλ
δίαιταν οὐκ ἐν ταύτῃ δοκιμάζομεν ἀλλ' ἐν τῇ παρακμ
τοῦ ὅλου νοσήματος. ὅθεν καὶ διηρτῆσθαι λέξει τὰ λήμ
ματα τοῦ λόγου, ἑτέρας μὲν παρακμῆς ἐν τῷ προτέρ
λήμματι λαμβανομένης, τουτέστι τῆς τοῦ ὅλου πα
θους, ἑτέρας δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ, τουτέστι τῆς μερικῆ
239 πάλιν τε ἐπί τινος πυρέσσοντος κατὰ πύκνωσιν ἐπιτεταμ
νην ἐρωτηθέντος τοῦ τοιούτου λόγου "τὰ ἐναντία τά
ἐναντίων ἰάματά ἐστιν· ἐναντίον δὲ τῇ ὑποκειμένῃ πι
ρώσει τὸ ψυχρόν· κατάλληλον ἄρα τῇ ὑποκειμένῃ πυρ
240 σει τὸ ψυχρόν" ὁ μὲν διαλεκτικὸς ἡσυχάσει, ὁ δὲ ἰατρ
εἰδὼς τίνα μέν ἐστιν προηγουμένως προσεχῆ πάθη τί
δὲ συμπτώματα τούτων, ἐρεῖ μὴ ἐπὶ τῶν συμπτωμάτα
προκόπτειν τὸν λόγον (ἀμέλει γοῦν πρὸς τὴν ἐπίχυσιν τ
ψυχροῦ πλείονα γίνεσθαι συμβαίνειν τὴν πύρωσιν) ἀλ
ἐπὶ τῶν προσεχῶν παθῶν, καὶ τὴν μὲν στέγνωσιν εἶν
προσεχῆ, ἥτις οὐ τὴν πύκνωσιν ἀλλὰ τὸν χαλαστικὸν τρό
πον τῆς ἐπιμελείας ἀπαιτεῖ, τὸ δὲ τῆς ἐπακολουθούσ
θερμασίας οὐ προηγουμένως προσεχές, ὅθεν μηδὲ τ
241 κατάλληλον εἶναι δοκοῦν αὐτῇ. καὶ οὕτως μὲν ἐπὶ το
σοφίσμασι τοῖς χρησίμως ἀπαιτοῦσι τὴν διάλυσιν οὐδ
ἕξει λέγειν ὁ διαλεκτικός, '''ἐρωτήσας δὲ ἡμῖν τοιούτο
λόγους "εἰ οὐχὶ καὶ καλὰ κέρατα ἔχεις καὶ κέρατα ἔχει
κέρατα ἔχεις· οὐχὶ δὲ καλὰ κέρατα ἔχεις καὶ κέρατα ἔχει
242 κέρατα ἄρα ἔχεις." "εἰ κινεῖταί τι, ἤτοι ἐν ᾧ ἔστι τόπ
κινεῖται, ἢ ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν· οὔτε δὲ ἐν ᾧ ἔστιν, μένει γά
οὔτε ἐν ᾧ μὴ ἔστιν· πῶς γὰρ ἂν ἐνεργοίη τι ἐν ἐκεί
243 ἐν ᾧ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἔστιν; οὐκ ἄρα κινεῖταί τι." "ἤτ
τὸ ὂν γίνεται ἢ τὸ μὴ ὄν. τὸ μὲν οὖν ὂν οὐ γίνετα
ἔστι γάρ· ἀλλ' οὐδὲ τὸ μὴ ὄν· τὸ μὲν γὰρ γινόμεν
πάσχει τι, τὸ δὲ μὴ ὂν οὐ πάσχει. οὐδὲν ἄρα γίνεται
244 "ἡ χιὼν ὕδωρ ἐστὶ πεπηγός· μέλαν δὲ τὸ ὕδωρ ἐστί
μέλαινα ἄρα ἐστὶν ἡ χιών." καὶ τοιούτους τινὰς ἀθροίσ

9. τοῦ λόγου τοῦ τοιούτου FG   27. οὔτε δὲ ἐν L.

ὕθλους συνάγει τὰς ὀφρῦς, καὶ προχειρίζεται τὴν διαλεκτικήν, καὶ πάνυ σεμνῶς ἐπιχειρεῖ κατασκευάζειν ἡμῖν δι' ἀποδείξεων συλλογιστικῶν ὅτι γίνεταί τι καὶ ὅτι κινεῖταί τι καὶ ὅτι ἡ χιών ἐστι λευκὴ καὶ ὅτι κέρατα οὐκ ἔχομεν, καίτοι γε ἀρκοῦντος ἴσως τοῦ τὴν ἐνάργειαν αὐτοῖς ἀντιτιθέναι πρὸς τὸ θραύεσθαι τὴν διαβεβαιωτικὴν θέσιν αὐτῶν διὰ τῆς ἐκ τῶν φαινομένων ἰσοσθενοῦς αὐτῶν ἀντιμαρτυρήσεως. ταῦτά τοι καὶ ἐρωτηθεὶς φιλόσοφος τὸν κατὰ τῆς κινήσεως λόγον σιωπῶν περιεπάτησεν, καὶ οἱ κατὰ τὸν βίον ἄνθρωποι πεζάς τε καὶ διαποντίους στέλλονται πορείας κατασκευάζουσί τε ναῦς καὶ οἰκίας καὶ παιδοποιοῦνται τῶν κατὰ τῆς κινήσεως καὶ γενέσεως ἀμελοῦντες λόγων. φέρεται δὲ καὶ Ἡροφίλου τοῦ ἰατροῦ χαρίεν 245 ἀπομνημόνευμα· συνεχρόνισε '''γὰρ οὗτος Διοδώρῳ, ὃς ἐναπειροκαλῶν τῇ διαλεκτικῇ λόγους διεξῄει σοφιστικοὺς κατά τε ἄλλων πολλῶν καὶ τῆς κινήσεως. ὡς οὖν ἐκβαλών ποτε ὦμον ὁ Διόδωρος ἧκε θεραπευθησόμενος ὡς τὸν Ἡρόφιλον, ἐχαριεντίσατο ἐκεῖνος πρὸς αὐτὸν λέγων "ἤτοι ἐν ᾧ ἦν τόπῳ ὁ ὦμος ὢν ἐκπέπτωκεν, ἢ ἐν ᾧ οὐκ ἦν· οὔτε δὲ ἐν ᾧ ἦν οὔτε ἐν ᾧ οὐκ ἦν· οὐκ ἄρα ἐκπέπτωκεν," ὡς τὸν σοφιστὴν λιπαρεῖν ἐᾶν μὲν τοὺς τοιούτους λόγους, τὴν δὲ ἐξ ἰατρικῆς ἁρμόζουσαν αὐτῷ προσάγειν θεραπείαν. ἀρκεῖ γάρ, οἶμαι, τὸ ἐμπείρως τε καὶ ἀδοξάστως 246 κατὰ τὰς κοινὰς τηρήσεις τε καὶ προλήψεις βιοῦν, περὶ τῶν ἐκ δογματικῆς περιεργίας καὶ μάλιστα ἔξω τῆς βιωτικῆς χρείας λεγομένων ἐπέχοντας. εἰ οὖν ὅσα μὲν εὐχρήστως ἂν ἐπιλυθείη, ταῦτα οὐκ ἂν διαλύσαιτο ἡ διαλεκτική, ὅσα δὲ ἐπιλύεσθαι δοίη τις ἂν ἴσως ὑπ' αὐτῆς σοφίσματα, τούτων ἡ διάλυσις ἄχρηστός ἐστιν, ἄχρηστός ἐστι κατὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν σοφισμάτων ἡ διαλεκτική.

Καὶ ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παρὰ τοῖς διαλεκτικοῖς λεγο- 247 μένων ὁρμώμενός τις οὕτως ἂν συντόμως ὑπομνήσειε

5. evidentiam F, ἐνέργειαν ceteri. 7. διαφαινομένων FG. αὐτοῦ V. 15. ἐν ἀπειροκάλῳ L. 17. τὸν add V. 18. ἐκεῖνο V. 24. βίου V. 31. δὲ om V.

περιττὰ εἶναι τὰ περὶ τῶν σοφισμάτων παρ' αὐτοῖς
τεχνολογούμενα. ἐπὶ τὴν τέχνην τὴν διαλεκτικήν φα
ὡρμηκέναι οἱ διαλεκτικοὶ οὐχ ἁπλῶς ὑπὲρ τοῦ γνῶναι
ἐκ τίνος συνάγεται, ἀλλὰ προηγουμένως ὑπὲρ τοῦ δι' ἀπ
δεικτικῶν λόγων τὰ ἀληθῆ καὶ τὰ ψευδῆ κρίνειν ἐπίσ
σθαι· λέγουσι γοῦν εἶναι τὴν διαλεκτικὴν ἐπιστήμην ἀ
248 θῶν καὶ ψευδῶν καὶ οὐδετέρων. ἐπεὶ τοίνυν αὐτοί φα
ἀληθῆ λόγον εἶναι τὸν δι' ἀληθῶν λημμάτων ἀληθὲς
νάγοντα συμπέρασμα, ἅμα τῷ ἐρωτηθῆναι λόγον ψευ
ἔχοντα τὸ συμπέρασμα εἰσόμεθα ὅτι ψευδής ἐστιν καὶ
συγκαταθησόμεθα αὐτῷ. ἀνάγκη γὰρ καὶ αὐτὸν τὸν λό
ἤτοι μὴ εἶναι συνακτικὸν ἢ μηδὲ τὰ λήμματα ἔχειν ἀλη
249 καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῶνδε. ἤτοι ἀκολουθεῖ τὸ ἐν τῷ λό
ψευδὲς συμπέρασμα τῇ διὰ τῶν λημμάτων αὐτοῦ συ
πλοκῇ ἢ οὐκ ἀκολουθεῖ. ἀλλ' εἰ μὲν οὐκ ἀκολουθεῖ, ο
συνακτικὸς λόγος ἔσται· '''λέγουσι γὰρ συνακτικὸν γίνεσ
λόγον ὅταν ἀκολουθῇ τῇ διὰ τῶν λημμάτων αὐτοῦ συ
πλοκῇ τὸ ἐν αὐτῷ συμπέρασμα. εἰ δὲ ἀκολουθεῖ, ἀνάγ
καὶ τὴν διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκὴν εἶναι ψευδῆ κ
τὰς αὐτῶν ἐκείνων τεχνολογίας· φασὶ γὰρ ὅτι τὸ ψευ
250 ψεύδει μὲν ἀκολουθεῖ, ἀληθεῖ δὲ οὐδαμῶς. ὅτι δὲ ὁ
συνακτικὸς ἢ μὴ ἀληθὴς λόγος κατὰ αὐτοὺς οὐδὲ ἀποδε
τικός ἐστιν, δῆλον ἐκ τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων. εἰ τοί
ἐρωτηθέντος λόγου ἐν ᾧ ψεῦδός ἐστι τὸ συμπέρασ
αὐτόθεν γινώσκομεν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀληθὴς οὐδὲ συνακ
κὸς ὁ λόγος, ἐκ τοῦ συμπέρασμα ἔχειν ψευδές, οὐ συγ
ταθησόμεθα αὐτῷ, κἂν μὴ γινώσκωμεν παρὰ τί τὸ ἀ
τηλὸν ἔχει. ὥσπερ γὰρ οὐδ' ὅτι ἀληθῆ ἐστὶ τὰ ὑπὸ
ψηφοπαικτῶν γινόμενα συγκατατιθέμεθα, ἀλλ' ἴσμεν
ἀπατῶσιν κἂν μὴ γινώσκωμεν ὅπως ἀπατῶσιν, οὕτως ο
τοῖς ψευδέσι μὲν πιθανοῖς δὲ εἶναι δοκοῦσι λόγοις πει
251 μεθα, κἂν μὴ γινώσκωμεν ὅπως παραλογίζονται. ἢ ἐ

6. λέγουσιν οὖν L. 11. συγκαταθήσομαι V. 15. ἀλλ' —
λουθεῖ om V. 31. μὲν] μὴ VX.

οὐ μόνον ἐπὶ ψεῦδος ἀπάγειν τοῖς σοφίσμασιν ἀλλὰ καὶ
ἐπὶ ἄλλας ἀτοπίας, κοινότερον οὕτω συνερωτητέον. ὁ ἐρω-
τώμενος λόγος ἤτοι ἐπί τι ἀπρόσδεκτον ἡμᾶς ἄγει ἢ ἐπί
τι τοιοῦτον ὡς χρῆναι αὐτὸ προσδέχεσθαι. ἀλλ' εἰ μὲν τὸ
δεύτερον, οὐκ ἀτόπως αὐτῷ συγκαταθησόμεθα· εἰ δὲ ἐπί
τι ἀπρόσδεκτον, οὐχ ἡμᾶς τῇ ἀτοπίᾳ δεήσει συγκατατίθε-
σθαι προπετῶς διὰ τὴν πιθανότητα, ἀλλ' ἐκείνους ἀφί-
στασθαι τοῦ λόγου τοῦ τοῖς ἀτόποις ἀναγκάζοντος συγκα-
τατίθεσθαι, εἴγε μὴ ληρεῖν παιδαριωδῶς ἀλλὰ τἀληθῆ
ζητεῖν, ὡς ὑπισχνοῦνται, προῄρηνται. ὥσπερ γὰρ εἰ ὁδὸς 252
εἴη ἐπί τινα κρημνὸν φέρουσα, οὐκ ὠθοῦμεν αὑτοὺς εἰς
τὸν κρημνὸν διὰ τὸ ὁδόν τινα εἶναι φέρουσαν ἐπ' αὐτόν,
ἀλλ' ἀφιστάμεθα τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν κρημνόν, οὕτω καὶ εἰ
λόγος εἴη ἐπί τι ὁμολογουμένως ἄτοπον ἡμᾶς ἀπάγων,
οὐχὶ τῷ ἀτόπῳ συγκαταθησόμεθα διὰ τὸν λόγον, ἀλλ'
ἀποστησόμεθα '''τοῦ λόγου διὰ τὴν ἀτοπίαν. ὅταν οὖν 253
οὕτως ἡμῖν συνερωτᾶται λόγος, καθ' ἑκάστην πρότασιν
ἐφέξομεν, εἶτα τοῦ ὅλου συνερωτηθέντος λόγου τὰ δοκοῦντα
ἐπάξομεν. καὶ εἴγε οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον δογματικοὶ ἐν
τῇ συνερωτήσει τοῦ σωρίτου προϊόντος τοῦ λόγου φασὶ
δεῖν ἵστασθαι καὶ ἐπέχειν, ἵνα μὴ ἐκπέσωσιν εἰς ἀτοπίαν,
πολὺ δήπου μᾶλλον ἂν ἡμῖν ἁρμόζον εἴη σκεπτικοῖς οὖσιν,
ὑποπτεύουσιν ἀτοπίαν, μὴ προπίπτειν κατὰ τὰς συνερω-
τήσεις τῶν λημμάτων, ἀλλ' ἐπέχειν καθ' ἕκαστον ἕως τῆς
ὅλης συνερωτήσεως τοῦ λόγου. καὶ ἡμεῖς μὲν ἀδοξάστως 254
ἀπὸ τῆς βιωτικῆς τηρήσεως ὁρμώμενοι τοὺς ἀπατηλοὺς
οὕτως ἐκκλίνομεν λόγους, οἱ δογματικοὶ δὲ ἀδυνάτως ἕξουσι
διακρῖναι τὸ σόφισμα ἀπὸ τοῦ δεόντως δοκοῦντος ἐρω-
τᾶσθαι λόγου, εἴγε χρὴ δογματικῶς αὐτοὺς ἐπικρῖναι καὶ
ὅτι συνακτικόν ἐστι τὸ σχῆμα τοῦ λόγου καὶ ὅτι τὰ λήμ-
ματά ἐστιν ἀληθῆ ἢ οὐχ οὕτως ἔχει· ὑπεμνήσαμεν γὰρ 255
ἔμπροσθεν ὅτι οὔτε τοὺς συνακτικοὺς λόγους δύνανται
καταλαμβάνειν οὔτε ἀληθές εἶναί τι κρίνειν οἷοί τέ εἰσι,

1. ἀπάγουσι Fabricius, *inest ut abducant* Stephanus. 4. μὲν ἐπὶ τὸ FG. 14. ὁ λόγος FG. 23. προσπίπτειν FG.

μήτε κριτήριον μήτε ἀπόδειξιν ὁμολογουμένως ἔχοντες,
ἐκ τῶν λεγομένων ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ὑπεμνήσαμεν. πα
ἕλκει οὖν ὅσον ἐπὶ τούτοις ἡ θρυλουμένη παρὰ τοῖς δι
λεκτικοῖς περὶ τῶν σοφισμάτων τεχνολογία.

256 Παραπλήσια δὲ καὶ ἐπὶ τῆς διαστολῆς τῶν ἀμφιβολι
λέγομεν. εἰ γὰρ ἡ ἀμφιβολία λέξις ἐστὶ δύο καὶ πλε
σημαίνουσα καὶ αἱ λέξεις σημαίνουσι θέσει, ὅσας μὲν χρ
σιμόν ἐστιν ἀμφιβολίας διαλύεσθαι, τουτέστι τὰς ἔν τ
τῶν ἐμπειριῶν, ταύτας οἱ καθ' ἑκάστην τέχνην ἐγγεγυ
νασμένοι διαλύσονται, τὴν ἐμπειρίαν ἔχοντες αὐτοὶ τ
ὑπ' αὐτῶν πεποιημένης θετικῆς '''χρήσεως τῶν ὀνομάτ
257 κατὰ τῶν σημαινομένων, ὁ δὲ διαλεκτικὸς οὐδαμῶς, οἱ
ὡς ἐπὶ ταύτης τῆς ἀμφιβολίας "ἐν ταῖς παρακμαῖς τ
ποικίλην δίαιταν καὶ τὸν οἶνον δοκιμαστέον." ἤδη δὲ
κατὰ τὸν βίον ἄχρι καὶ τοὺς παῖδας ὁρῶμεν διαστελ
μένους ἀμφιβολίας, ὧν ἡ διαστολὴ χρησιμεύειν αὐτ
δοκεῖ. εἰ γοῦν τις ὁμωνύμους οἰκέτας ἔχων κελεύοι παιδ
κληθῆναι αὐτῷ τὸν Μάνην, εἰ τύχοι, (τοῦτο γὰρ τοὔνο
τοῖς οἰκέταις ἔστω κοινόν) πεύσεται ὁ παῖς ποῖον. καὶ
πλείονας καὶ διαφόρους τις οἴνους ἔχων λέγοι τῷ παι
"ἔγχεόν μοι τοῦ οἴνου πιεῖν," ὁμοίως ὁ παῖς πεύσε
258 ποῖον. οὕτως ἡ ἐν ἑκάστοις ἐμπειρία τοῦ χρησίμου τ
διαστολὴν εἰσάγει. ὅσαι μέντοι μὴ ἔν τινι τῶν βιωτικ
ἐμπειριῶν εἰσὶν ἀμφιβολίαι, ἀλλ' ἐν δογματικαῖς οἰήσ
κεῖνται καὶ εἰσιν ἴσως ἄχρηστοι πρὸς τὸ ἀδοξάστως βιο
περὶ ταύτας ἰδίως ὁ διαλεκτικὸς ἔχων ἀναγκασθήσεται
ἐν αὐταῖς ὁμοίως ἐπέχειν κατὰ τὰς σκεπτικὰς ἐφόδο
καθὸ πράγμασιν ἀδήλοις καὶ ἀκαταλήπτοις ἢ καὶ ἀνυπ
259 στάτοις ἴσως εἰσὶ συνεζευγμέναι. ἀλλὰ περὶ μὲν τού
καὶ εἰσαῦθις διαλεξόμεθα· εἰ δέ τις δογματικὸς πρὸς
τούτων ἀντιλέγειν ἐπιχειροίη, κρατυνεῖ τὸν σκεπτικὸν λόγ
ἐκ τῆς ἑκατέρωθεν ἐπιχειρήσεως καὶ τῆς ἀνεπικρίτου διαφ
νίας τὴν περὶ τῶν ζητουμένων ἐποχὴν καὶ αὐτὸς βεβαι

20. λέγει L. 31. κρατύνει L.

Τοσαῦτα καὶ περὶ ἀμφιβολιῶν εἰπόντες αὐτοῦ που περιγράφομεν καὶ τὸ δεύτερον τῶν ὑποτυπώσεων σύνταγμα.

'''ΠΥΡΡΩΝΕΙΩΝ ΥΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ
ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

'''Περὶ μὲν τοῦ λογικοῦ μέρους τῆς λεγομένης φιλοσοφίας ὡς ἐν ὑποτυπώσει τοσαῦτα ἀρκούντως λέγοιτο ἄν· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς συγγραφῆς καὶ τὸ φυσικὸν μέρος αὐτῆς ἐπιόντες οὐ πρὸς ἕκαστον τῶν λεγομένων αὐτοῖς κατὰ τόπον ἀντεροῦμεν, ἀλλὰ τὰ καθολικώτερα κινεῖν ἐπιχειρήσομεν, οἷς συμπεριγράφεται καὶ τὰ λοιπά. ἀρξόμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ περὶ ἀρχῶν λόγου, καὶ ἐπειδὴ παρὰ τοῖς πλείστοις συμπεφώνηται τῶν ἀρχῶν τὰς μὲν ὑλικὰς εἶναι τὰς δὲ δραστικάς, ἀπὸ τῶν δραστικῶν τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ποιησόμεθα· ταύτας γὰρ καὶ κυριωτέρας τῶν ὑλικῶν φασὶν εἶναι. οὐκοῦν ἐπεὶ θεὸν εἶναι δραστικώτατον αἴτιον οἱ πλείους ἀπεφήναντο, πρότερον περὶ θεοῦ σκοπήσωμεν, ἐκεῖνο προειπόντες ὅτι τῷ μὲν βίῳ κατακολουθοῦντες ἀδοξάστως φαμὲν εἶναι θεοὺς καὶ σέβομεν θεοὺς καὶ προνοεῖν αὐτοὺς φαμέν, πρὸς δὲ τὴν προπέτειαν τῶν δογματικῶν τάδε λέγομεν.

Τῶν ἐννοουμένων ἡμῖν πραγμάτων τὰς οὐσίας ἐπινοεῖν ὀφείλομεν, οἷον εἰ σώματά ἐστιν ἢ ἀσώματα. ἀλλὰ καὶ τὰ εἴδη· οὐ γὰρ ἄν τις ἵππον ἐννοῆσαι δύναιτο μὴ οὐχὶ πρότερον τὸ εἶδος τοῦ ἵππου μαθών. τό τε ἐννοούμενον ἐννοεῖσθαί που ὀφείλει. ἐπεὶ οὖν τῶν δογματικῶν οἱ μὲν σῶμά φασιν εἶναι τὸν θεὸν οἱ δὲ ἀσώματον, καὶ οἱ μὲν ἀνθρωποειδῆ οἱ δὲ οὔ, καὶ οἱ μὲν ἐν τόπῳ '''οἱ δὲ οὔ, καὶ τῶν ἐν τόπῳ οἱ μὲν ἐντὸς κόσμου οἱ δὲ ἐκτός, πῶς δυνησόμεθα ἔννοιαν θεοῦ λαμβάνειν μήτε οὐσίαν ἔχοντες αὐτοῦ ὁμολογουμένην μήτε εἶδος μήτε τόπον ἐν ᾧ εἴη; πρότερον γὰρ ἐκεῖνοι ὁμολογησάτωσάν τε καὶ συμφωνησάτωσαν ὅτι τοιόσδε

2. καὶ add V. 6. τοιαῦτα VX. 9. κατὰ τὸν τόπον FG.
11. ἀρξώμεθα FG. 13. δραστηρίους VX. 26. τὸν θεὸν εἶναι V.

ἐστὶν ὁ θεός· εἶτα ἡμῖν αὐτὸν ὑποτυπωσάμενοι οὕτω
ἀξιούτωσαν ἡμᾶς ἔννοιαν θεοῦ λαμβάνειν. ἐς ὅσον δ
ἀνεπικρίτως διαφωνοῦσιν, τί νοήσομεν ἡμεῖς ὁμολογου
4 μένως παρ' αὐτῶν οὐκ ἔχομεν. ἀλλ' ἄφθαρτόν τι, φασι
καὶ μακάριον ἐννοήσας, τὸν θεὸν εἶναι τοῦτο νόμιζ
τοῦτο δέ ἐστιν εὔηθες· ὡς γὰρ ὁ μὴ εἰδὼς τὸν Δίων
οὐδὲ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ ὡς Δίωνι δύναται νοεῖν, οὕτω
ἐπεὶ οὐκ ἴσμεν τὴν οὐσίαν τοῦ θεοῦ, οὐδὲ τὰ συμβεβη
5 κότα αὐτῷ μαθεῖν τε καὶ ἐννοῆσαι δυνησόμεθα. χωρὶ
δὲ τούτων εἰπάτωσαν ἡμῖν τί ἐστι τὸ μακάριον, πότερο
τὸ ἐνεργοῦν κατὰ ἀρετὴν καὶ προνοούμενον τῶν ὑφ' ἑαυτ
τεταγμένων, ἢ τὸ ἀνενέργητον καὶ μήτε αὐτὸ πράγματ
ἔχον μήτε ἑτέρῳ παρέχον· καὶ γὰρ καὶ περὶ τούτου δια
φωνήσαντες ἀνεπικρίτως ἀνεννόητον ἡμῖν πεποιήκασι τ
μακάριον, διὰ δὲ τοῦτο καὶ τὸν θεόν.
6 Ἵνα δὲ καὶ ἐπινοῆται ὁ θεός, ἐπέχειν ἀνάγκη περ
τοῦ πότερον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν ὅσον ἐπὶ τοῖς δογματικοῖς
τὸ γὰρ εἶναι τὸν θεὸν πρόδηλον μὲν οὐκ ἔστιν. εἰ γὰ
ἐξ ἑαυτοῦ προσέπιπτεν, συνεφώνησαν ἂν οἱ δογματικοὶ τί
ἐστι καὶ ποδαπὸς καὶ ποῦ· ἡ ἀνεπίκριτος δὲ διαφωνί
πεποίηκεν αὐτὸν ἄδηλον ἡμῖν εἶναι δοκεῖν καὶ ἀποδεί
7 ξεως δεόμενον. ὁ μὲν οὖν λέγων ὅτι ἔστι θεός, ἤτο
διὰ προδήλου τοῦτο ἀποδείκνυσιν ἢ δι' ἀδήλου. διὰ προ
δήλου μὲν οὖν οὐδαμῶς· εἰ γὰρ ἦν πρόδηλον τὸ ἀπο
δεικνύον ὅτι ἔστι θεός, '''ἐπεὶ τὸ ἀποδεικνύμενον πρὸ
τῷ ἀποδεικνύντι νοεῖται, διὸ καὶ συγκαταλαμβάνεται αὐτῷ
καθὼς καὶ παρεστήσαμεν, πρόδηλον ἔσται καὶ τὸ εἶνα
θεόν, συγκαταλαμβανόμενον τῷ ἀποδεικνύντι αὐτὸ προ
δήλῳ ὄντι. οὐκ ἔστι δὲ πρόδηλον, ὡς ὑπεμνήσαμεν· οὐδ
8 ἀποδείκνυται ἄρα διὰ προδήλου. ἀλλ' οὐδὲ δι' ἀδήλου
τὸ γὰρ ἄδηλον τὸ ἀποδεικτικὸν τοῦ εἶναι θεόν, ἀποδείξεω
χρῇζον, εἰ μὲν διὰ προδήλου λέγοιτο ἀποδείκνυσθαι, οὐκέ

2. δὲ] *nam* Stephanus. 5. τοῦτον V. 6. ὥσπερ ὁ L. 12. πρᾶ γμα V. 19. προέπιπτεν L. 20. ποταπὸς FG. 22. λέγων L on Stephanus expressit. 25. ἀποδεικνυόμενον V.

ἄδηλον ἔσται ἀλλὰ πρόδηλον τὸ εἶναι θεόν. οὐκ ἄρα τὸ
ἀποδεικτικὸν αὐτοῦ ἄδηλον διὰ προδήλου ἀποδείκνυται.
ἀλλ' οὐδὲ δι' ἀδήλου· εἰς ἄπειρον γὰρ ἐκπεσεῖται ὁ τοῦτο
λέγων, αἰτούντων ἡμῶν ἀεὶ ἀπόδειξιν τοῦ φερομένου
ἀδήλου πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ προκειμένου. οὐκ ἄρα ἐξ ἑτέρου
δύναται ἀποδείκνυσθαι τὸ εἶναι θεόν. εἰ δὲ μήτε ἐξ 9
ἑαυτοῦ ἐστὶ πρόδηλον μήτε ἐξ ἑτέρου ἀποδείκνυται, ἀκα-
τάληπτον ἔσται εἰ ἔστι θεός.

Ἔτι καὶ τοῦτο λεκτέον. ὁ λέγων εἶναι θεὸν ἤτοι προ-
νοεῖν αὐτὸν τῶν ἐν κόσμῳ φησὶν ἢ οὐ προνοεῖν, καὶ εἰ
μὲν προνοεῖν, ἤτοι πάντων ἢ τινῶν. ἀλλ' εἰ μὲν πάντων
προυνόει, οὐκ ἦν ἂν οὔτε κακόν τι οὔτε κακία ἐν τῷ
κόσμῳ· κακίας δὲ πάντα μεστὰ εἶναι λέγουσιν· οὐκ
ἄρα πάντων προνοεῖν λεχθήσεται ὁ θεός. εἰ δὲ τινῶν 10
προνοεῖ, διὰ τί τῶνδε μὲν προνοεῖ τῶνδε δὲ οὔ; ἤτοι
γὰρ καὶ βούλεται καὶ δύναται πάντων προνοεῖν, ἢ βού-
λεται μὲν οὐ δύναται δέ, ἢ δύναται μὲν οὐ βούλεται
δέ, ἢ οὔτε βούλεται οὔτε δύναται. ἀλλ' εἰ μὲν καὶ
ἠβούλετο καὶ ἠδύνατο, πάντων ἂν προυνόει· οὐ προνοεῖ
δὲ πάντων διὰ τὰ προειρημένα· οὐκ ἄρα καὶ βούλεται
καὶ δύναται πάντων προνοεῖν. εἰ δὲ βούλεται μὲν οὐ
δύναται δέ, ἀσθενέστερός ἐστι τῆς αἰτίας δι' ἣν οὐ δύνα-
ται προνοεῖν ὧν οὐ προνοεῖ· ἔστι δὲ παρὰ τὴν θεοῦ 11
ἐπίνοιαν τὸ ἀσθενέστερον εἶναί τινος αὐτόν. εἰ δὲ δύνα-
ται μὲν πάντων προνοεῖν, οὐ βούλεται δέ, βάσκανος ἂν
εἶναι νομισθείη. εἰ δὲ '''οὔτε βούλεται οὔτε δύναται, καὶ
βάσκανός ἐστι καὶ ἀσθενής, ὅπερ λέγειν περὶ θεοῦ ἀσε-
βούντων ἐστίν. οὐκ ἄρα προνοεῖ τῶν ἐν κόσμῳ ὁ θεός.
εἰ δὲ οὐδενὸς πρόνοιαν ποιεῖται οὐδὲ ἔστιν αὐτοῦ ἔργον
οὐδὲ ἀποτέλεσμα, οὐχ ἕξει τις εἰπεῖν πόθεν καταλαμβάνει
ὅτι ἔστι θεός, εἴγε μήτε ἐξ ἑαυτοῦ φαίνεται μήτε δι' ἀπο-
τελεσμάτων τινῶν καταλαμβάνεται. καὶ διὰ ταῦτα ἄρα
ἀκατάληπτόν ἐστιν εἰ ἔστι θεός. ἐκ δὲ τούτων ἐπιλογι- 12

5. προεκκειμένου V. ‖ 29. οὐδὲ] οὐδὲν SV.

ζόμεθα ὅτι ἴσως ἀσεβεῖν ἀναγκάζονται οἱ διαβεβαιωτικῶς
λέγοντες εἶναι θεόν· πάντων μὲν γὰρ αὐτὸν προνοεῖν
λέγοντες κακῶν αἴτιον τὸν θεὸν εἶναι φήσουσιν, τινῶν δὲ
ἢ καὶ μηδενὸς προνοεῖν αὐτὸν λέγοντες ἤτοι βάσκανον
τὸν θεὸν ἢ ἀσθενῆ λέγειν ἀναγκασθήσονται, ταῦτα δέ
ἐστιν ἀσεβούντων προδήλως.

13 Ἵνα δὲ μὴ καὶ ἡμᾶς βλασφημεῖν ἐπιχειρήσωσιν οἱ
δογματικοὶ δι' ἀπορίαν τοῦ πραγματικῶς ἡμῖν ἀντιλέγειν,
κοινότερον περὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ αἰτίου διαπορήσομεν, πρό-
τερον ἐπιστῆσαι πειραθέντες τῇ τοῦ αἰτίου ἐπινοίᾳ. ὅσον
μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τῶν δογματικῶν οὐδ' ἂν
ἐννοῆσαί τις τὸ αἴτιον δύναιτο, εἴγε πρὸς τῷ διαφώνους
καὶ ἀλλοκότους ἐννοίας τοῦ αἰτίου, ἔτι καὶ τὴν ὑπόστασιν
αὐτοῦ πεποιήκασιν ἀνεύρετον διὰ τὴν περὶ αὐτὸ διαφω-
14 νίαν. οἱ μὲν γὰρ σῶμα οἱ δὲ ἀσώματον τὸ αἴτιον εἶναι
φασίν. δόξαι δ' ἂν αἴτιον εἶναι κοινότερον κατ' αὐτοὺς
δι' ὃ ἐνεργοῦν γίνεται τὸ ἀποτέλεσμα, οἷον ὡς ὁ ἥλιος ἢ
ἡ τοῦ ἡλίου θερμότης τοῦ χεῖσθαι τὸν κηρὸν ἢ τῆς χύσεως
τοῦ κηροῦ. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ διαπεφωνήκασιν, οἱ μὲν
προσηγοριῶν αἴτιον εἶναι '''τὸ αἴτιον φάσκοντες, οἷον τῆς
χύσεως, οἱ δὲ κατηγορημάτων, οἷον τοῦ χεῖσθαι. διό,
καθάπερ εἶπον, κοινότερον ἂν εἴη τὸ αἴτιον τοῦτο δι' ὃ
15 ἐνεργοῦν γίνεται τὸ ἀποτέλεσμα. τούτων δὲ τῶν αἰτίων
οἱ μὲν πλείους ἡγοῦνται τὰ μὲν συνεκτικὰ εἶναι τὰ δὲ
συναίτια τὰ δὲ συνεργά, καὶ συνεκτικὰ μὲν ὑπάρχειν ὧν
παρόντων πάρεστι τὸ ἀποτέλεσμα καὶ αἱρομένων αἴρεται
καὶ μειουμένων μειοῦται (οὕτω γὰρ τὴν περίθεσιν τῆς
στραγγάλης αἴτιον εἶναί φασι τοῦ πνιγμοῦ), συναίτιον δὲ ὃ
τὴν ἴσην εἰσφέρεται δύναμιν ἑτέρῳ συναιτίῳ πρὸς τὸ εἶναι
τὸ ἀποτέλεσμα (οὕτως ἕκαστον τῶν ἑλκόντων τὸ ἄροτρον
βοῶν αἴτιον εἶναί φασι τῆς ὁλκῆς τοῦ ἀρότρου), συνεργὸν
δὲ ὃ βραχεῖαν εἰσφέρεται δύναμιν καὶ πρὸς τὸ μετὰ
ῥᾳστώνης ὑπάρχειν τὸ ἀποτέλεσμα, οἷον ὅταν δυοῖν βάρος

9. ἐνεργητικῶς V. 12. ad πρὸς τῷ deest vel ἀποδιδόναι vel similis aliquis infinitivus. 20. τὸ αἴτιον] τὸ ἀγγεῖον VX. 33. δύο L.

τι βασταζόντων μόλις τρίτος τις προσελθὼν συγκουφίσῃ
τοῦτο. ἔνιοι μέντοι καὶ παρόντα μελλόντων αἴτια ἔφασαν 16
εἶναι, ὡς τὰ προκαταρκτικά, οἷον τὴν ἐπιτεταμένην ἡλίωσιν
πυρετοῦ. τινὲς δὲ ταῦτα παρῃτήσαντο, ἐπειδὴ τὸ αἴτιον
πρός τι ὑπάρχον καὶ πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα ὂν οὐ δύναται
προηγεῖσθαι αὐτοῦ ὡς αἴτιον. ἐν δὲ τῇ περὶ αὐτῶν δια-
πορήσει τοιάδε λέγομεν.

Πιθανόν ἐστιν εἶναι τὸ αἴτιον· πῶς γὰρ ἂν αὔξησις 17
γίνοιτο, μείωσις, γένεσις, φθορά, καθόλου κίνησις, τῶν
φυσικῶν τε καὶ ψυχικῶν ἀποτελεσμάτων ἕκαστον, ἡ τοῦ
παντὸς κόσμου διοίκησις, τὰ ἄλλα πάντα, εἰ μὴ κατά τινα
αἰτίαν; καὶ γὰρ εἰ μηδὲν τούτων ὡς πρὸς τὴν φύσιν ὑπάρ-
χει, λέξομεν ὅτι διά τινα αἰτίαν πάντως φαίνεται ἡμῖν
τοιαῦτα ὁποῖα οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ καὶ πάντα ἐκ πάντων καὶ 18
ὡς ἔτυχεν ἂν ἦν μὴ οὔσης αἰτίας. οἷον ἵπποι μὲν ἐκ
μυῶν, εἰ τύχοι, γεννηθήσονται, ἐλέφαντες δὲ ἐκ μυρμήκων·
καὶ ἐν μὲν ταῖς Αἰγυπτίαις Θήβαις ὄμβροι ποτὲ ἐξαίσιοι
καὶ χιόνες ἂν ἐγίνοντο, τὰ δὲ νότια ὄμβρων οὐ μετεῖχεν,
εἰ μὴ '''αἰτία τις ἦν, δι' ἣν τὰ μὲν νότιά ἐστι δυσχείμερα,
αὐχμηρὰ δὲ τὰ πρὸς τὴν ἕω. καὶ περιτρέπεται δὲ ὁ λέγων 19
μηδὲν αἴτιον εἶναι· εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς καὶ ἄνευ τινὸς
αἰτίας τοῦτό φησι λέγειν, ἄπιστος ἔσται, εἰ δὲ διά τινα
αἰτίαν, βουλόμενος ἀναιρεῖν τὸ αἴτιον τίθησιν, ἀποδιδόσθω
αἰτίαν δι' ἣν οὐκ ἔστιν αἴτιον.

Διὰ ταῦτα μὲν οὖν πιθανόν ἐστιν εἶναι τὸ αἴτιον·
ὅτι δὲ καὶ τὸ λέγειν μὴ εἶναί τινός τι αἴτιον πιθανόν 20
ἐστι, φανερὸν ἔσται λόγους ἡμῶν ἐκθεμένων ὀλίγους ἀπὸ
πολλῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος πρὸς τὴν τούτου ὑπόμνησιν.
οἷον γοῦν ἀδύνατόν ἐστι τὸ αἴτιον ἐννοῆσαι πρὶν τὸ ἀπο-
τέλεσμα τούτου καταλαβεῖν ὡς ἀποτέλεσμα αὐτοῦ· τότε
γὰρ γνωρίζομεν ὅτι αἴτιόν ἐστι τοῦ ἀποτελέσματος, ὅταν

1. τις add V. 6. ἀπορήσει FG. 17. 18. post ὄμβροι cum V et Stephano omisi κατὰ τύχην, post χιόνες vero ὡς ἔτυχεν, post ὄμβρων denique ἐπεὶ μετέχει. 18. ἐγένοντο L. 19. ἐστι om V. 23. ·ἀποδίδωσι γοῦν? 24. αἰτία δι' FG.

21 ἐκεῖνο ὡς ἀποτέλεσμα καταλαμβάνωμεν. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἀπο-
τέλεσμα τοῦ αἰτίου ὡς ἀποτέλεσμα αὐτοῦ καταλαβεῖν δυ-
νάμεθα, ἐὰν μὴ καταλάβωμεν τὸ αἴτιον τοῦ ἀποτελέσμα-
τος ὡς αἴτιον αὐτοῦ· τότε γὰρ καὶ ὅτι ἀποτέλεσμά ἐστιν
αὐτοῦ γινώσκειν δοκοῦμεν, ὅταν τὸ αἴτιον αὐτοῦ ὡς αἴτιον
22 αὐτοῦ καταλάβωμεν. εἰ οὖν ἵνα μὲν ἐννοήσωμεν τὸ αἴτιον,
δεῖ προεπιγνῶναι τὸ ἀποτέλεσμα, ἵνα δὲ τὸ ἀποτέλεσμα
γνῶμεν, ὡς ἔφην, δεῖ προεπίστασθαι τὸ αἴτιον, ὁ διάλλη-
λος τῆς ἀπορίας τρόπος ἄμφω δείκνυσιν ἀνεπινόητα, μήτε
τοῦ αἰτίου ὡς αἰτίου μήτε τοῦ ἀποτελέσματος ὡς ἀποτε-
λέσματος ἐπινοεῖσθαι δυναμένου· ἑκατέρου γὰρ αὐτῶν
δεομένου τῆς παρὰ θατέρου πίστεως, οὐχ ἕξομεν ἀπὸ
τίνος αὐτῶν ἀρξόμεθα τῆς ἐννοίας. διόπερ οὐδὲ ἀποφαί-
23 νεσθαι δυνησόμεθα ὅτι ἔστι τί τινος αἴτιον. ἵνα δὲ καὶ
ἐννοεῖσθαι δύνασθαι τὸ αἴτιον συγχωρήσῃ τις, ἀκατάληπ-
τον ἂν εἶναι νομισθείη διὰ τὴν διαφωνίαν. ὃς μὲν γὰρ
φησιν εἶναί τι τινος αἴτιον, ἤτοι ἁπλῶς καὶ ἀπὸ μηδεμιᾶς
ὁρμώμενος αἰτίας εὐλόγου τοῦτό φησι λέγειν, ἢ διά τινας
αἰτίας ἐπὶ τὴν συγκατάθεσιν ταύτην ἰέναι λέξει. καὶ εἰ
μὲν ἁπλῶς, οὐκ ἔσται πιστότερος τοῦ λέγοντος ἁπλῶς μη-
δὲν εἶναι μηδενὸς αἴτιον· εἰ δὲ καὶ αἰτίας λέξει δι' ἃς
εἶναί τι τινος αἴτιον νομίζει, τὸ ζητούμενον διὰ τοῦ ζητου-
μένου παριστᾶν ἐπιχειρήσει· ζητούντων γὰρ ἡμῶν εἰ ἔστι
τί τινος αἴτιον, αὐτὸς ὡς αἰτίας οὔσης τοῦ εἶναι αἴτιον
24 αἴτιον εἶναι φησίν. καὶ ἄλλως, ἐπεὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως
τοῦ αἰτίου ζητοῦμεν, δεήσει πάντως αὐτὸν καὶ τῆς ‴αἰτίας
τοῦ εἶναί τι αἴτιον αἰτίαν παρασχεῖν, κἀκείνης ἄλλην, καὶ
μέχρις ἀπείρου. ἀδύνατον δὲ ἀπείρους αἰτίας παρασχεῖν·
ἀδύνατον ἄρα διαβεβαιωτικῶς ἀποφῆναι ὅτι ἔστι τί τινος
25 αἴτιον. πρὸς τούτοις ἤτοι ὂν καὶ ὑφεστὼς ἤδη αἴτιον τὸ
αἴτιον ποιεῖ τὸ ἀποτέλεσμα, ἢ μὴ ὂν αἴτιον. καὶ μὴ ὂν
μὲν οὐδαμῶς· εἰ δὲ ὄν, δεῖ αὐτὸ πρότερον ὑποστῆναι

8. ὡς om V. 16. οἱ VX. 17. φασιν VX. τί om VX. 21. καὶ om V 22. τί om L. νομίζοι L. 24. τοῦ G cum Stephano, τὸ ceteri. 31. τὸ add V.

καὶ προγενέσθαι αἴτιον, εἶθ' οὕτως ἐπάγειν τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ ὑπ' αὐτοῦ ἀποτελεῖσθαι λέγεται ὄντος ἤδη αἰτίου. ἀλλ' ἐπεὶ πρός τί ἐστι τὸ αἴτιον καὶ πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα, σαφὲς ὅτι μὴ δύναται τούτου ὡς αἴτιον προϋποστῆναι· οὐδὲ ὂν ἄρα αἴτιον τὸ αἴτιον ἀποτελεῖν δύναται τὸ οὗ ἐστιν αἴτιον. εἰ 26 δὲ μήτε μὴ ὂν αἴτιον ἀποτελεῖ τι μήτε ὄν, οὐδὲ ἀποτελεῖ τι. διὸ οὐδὲ αἴτιον ἔσται· ἄνευ γὰρ τοῦ ἀποτελεῖν τι τὸ αἴτιον οὐ δύναται ὡς αἴτιον νοεῖσθαι. ὅθεν κἀκεῖνο λέγουσί τινες. τὸ αἴτιον ἤτοι συνυφίστασθαι δεῖ τῷ ἀποτελέσματι ἢ προϋφίστασθαι τούτου ἢ μετ' αὐτο γίγνεσθαι. τὸ μὲν οὖν λέγειν ὅτι τὸ αἴτιον εἰς ὑπόστασιν ἄγεται μετὰ τὴν γένεσιν τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ μὴ καὶ γελοῖον ᾖ. ἀλλ' οὐδὲ προϋφίστασθαι δύναται τούτου· πρὸς αὐτὸ γὰρ νοεῖσθαι λέγεται, τὰ δὲ πρός τι φασὶν αὐτοί, καθὸ πρός 27 τι ἐστίν, συνυπάρχειν καὶ συννοεῖσθαι ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐδὲ συνυφίστασθαι· εἰ γὰρ ἀποτελεστικὸν αὐτοῦ ἐστί, τὸ δὲ γινόμενον ὑπὸ ὄντος ἤδη γίνεσθαι χρή, πρότερον δεῖ τὸ αἴτιον γενέσθαι αἴτιον, εἶθ' οὕτως ποιεῖν τὸ ἀποτέλεσμα. εἰ οὖν τὸ αἴτιον μήτε προϋφίσταται τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ μήτε συνυφίσταται τούτῳ, ἀλλ' οὐδὲ πρὸ αὐτοῦ γίνεται, μήποτε οὐδὲ ὑποστάσεως ὅλως μετέχει. σαφὲς δὲ 28 ἴσως ὅτι καὶ διὰ τούτων ἡ ἐπίνοια τοῦ αἰτίου πάλιν περιτρέπεται. εἰ γὰρ τὸ αἴτιον ὡς μὲν πρός τι οὐ δύναται τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ προεπινοηθῆναι, ἵνα δε ὡς αἴτιον τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ νοηθῇ, δεῖ αὐτὸ προεπινοεῖσθαι τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ, ἀδύνατον δὲ προεπινοηθῆναί τι ἐκείνου οὗ προεπινοηθῆναί [τι] οὐ δύναται, ἀδύνατον ἄρα ἐστὶν ἐπινοηθῆναι τὸ αἴτιον.

Ἐκ τούτων οὖν λοιπὸν ἐπιλογιζόμεθα ὅτι ἐπεὶ πιθα- 29
νοὶ μέν εἰσιν οἱ λόγοι καθ' οὓς ὑπεμνήσαμεν ὡς χρὴ λέγειν 30
αἴτιον εἶναι, πιθανοὶ δὲ καὶ οἱ παριστάντες ὅτι μὴ προσήκει αἴτιον εἶναί τι ἀποφαίνεσθαι, καὶ τούτων προκρίνειν '''τινὰς οὐκ ἐνδέχεται μήτε σημεῖον μήτε κριτήριον μήτε

10. μετὰ τὸ VX, μετὰ τοῦτο ceteri. 20. μετ' αὐτὸ? post ipsum Stephanus. 28. ἄρα om VX. 29. ἐπεὶ om L.

ἀπόδειξιν ὁμολογουμένως ἡμῶν ἐχόντων, ὡς ἔμπροσθεν παρεστήσαμεν, ἐπέχειν ἀνάγκη καὶ περὶ τῆς ὑποστάσεως τοῦ αἰτίου, μὴ μᾶλλον εἶναι ἢ μὴ εἶναί τι αἴτιον λέγοντας ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τῶν δογματικῶν.

30 Περὶ μὲν οὖν τῆς δραστικῆς τοσαῦτα νῦν ἀρκέσει λελέχθαι· συντόμως δὲ καὶ περὶ τῶν ὑλικῶν καλουμένων ἀρχῶν λεκτέον. ὅτι τοίνυν αὗταί εἰσιν ἀκατάληπτοι, ῥᾴδιον συνιδεῖν ἐκ τῆς περὶ αὐτῶν γεγενημένης διαφωνίας παρὰ τοῖς δογματικοῖς. Φερεκύδης μὲν γὰρ ὁ Σύριος γῆν εἶπε τὴν πάντων εἶναι ἀρχήν, Θαλῆς δὲ ὁ Μιλήσιος ὕδωρ, Ἀναξίμανδρος δὲ ὁ ἀκουστὴς τούτου τὸ ἄπειρον, Ἀναξιμένης δὲ καὶ Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης ἀέρα, Ἵππασος δὲ ὁ Μεταποντῖνος πῦρ, Ξενοφάνης δὲ ὁ Κολοφώνιος γῆν καὶ ὕδωρ, Οἰνοπίδης δὲ ὁ Χῖος πῦρ καὶ ἀέρα, Ἵππων δὲ ὁ Ῥηγῖνος πῦρ καὶ ὕδωρ, Ὀνομάκριτος δὲ ἐν τοῖς '''Ὀρφι-
31 κοῖς πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα πρὸς τοῖς στωικοῖς πῦρ ἀέρα ὕδωρ γῆν — περὶ γὰρ τῆς τερατολογουμένης ἀποίου παρά τισιν ὕλης, ἣν οὐδὲ αὐτοὶ καταλαμβάνειν διαβεβαιοῦνται, τί δεῖ καὶ λέγειν; οἱ δὲ περὶ Ἀριστοτέλη τὸν περιπατητικὸν πῦρ ἀέρα ὕδωρ γῆν,
32 τὸ κυκλοφορητικὸν σῶμα, Δημόκριτος δὲ καὶ Ἐπίκουρος ἀτόμους, Ἀναξαγόρας δὲ ὁ Κλαζομένιος ὁμοιομερείας, Διόδωρος δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Κρόνος ἐλάχιστα καὶ ἀμερῆ σώματα, Ἡρακλείδης δὲ ὁ Ποντικὸς καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Βιθυνὸς ἀνάρμους ὄγκους, οἱ δὲ περὶ Πυθαγόραν τοὺς ἀριθμούς, οἱ δὲ μαθηματικοὶ τὰ '''πέρατα τῶν σωμάτων, Στράτων δὲ
33 ὁ φυσικὸς τὰς ποιότητας. τοσαύτης τοίνυν καὶ ἔτι πλείονος διαφωνίας γεγενημένης περὶ τῶν ὑλικῶν ἀρχῶν παρ' αὐτοῖς, ἤτοι πάσαις συγκαταθησόμεθα ταῖς κειμέναις στάσεσι καὶ ταῖς ἄλλαις ἢ τισίν. ἀλλὰ πάσαις μὲν οὐ δυνατόν· οὐ γὰρ δήπου δυνησόμεθα καὶ τοῖς περὶ Ἀσκληπιάδην συγκατατίθεσθαι, θραυστὰ εἶναι τὰ στοιχεῖα λέ-

5. τῶν δραστικῶν Stephanus. 9. γὰρ add V. 17. πρὸς τοὺς στωϊκοὺς V, καὶ τοὺς στωϊκοὺς X. 23. ὁ add V. 30. ὅλαις G.

γουσι καὶ ποιά, καὶ τοῖς περὶ Δημόκριτον, ἄτομα ταῦτα εἶναι φάσκουσι καὶ ἄποια, καὶ τοῖς περὶ Ἀναξαγόραν, πᾶσαν αἰσθητὴν ποιότητα περὶ ταῖς ὁμοιομερείαις ἀπολείπουσιν. εἰ δέ τινα στάσιν τῶν ἄλλων προκρινοῦμεν, 34
ἤτοι ἁπλῶς καὶ ἄνευ ἀποδείξεως προκρινοῦμεν ἢ μετὰ ἀποδείξεως. ἄνευ μὲν οὖν ἀποδείξεως οὐ συνθησόμεθα· εἰ δὲ μετὰ ἀποδείξεως, ἀληθῆ δεῖ τὴν ἀπόδειξιν εἶναι. ἀληθὴς δὲ οὐκ ἂν δοθείη μὴ οὐχὶ κεκριμένη κριτηρίῳ ἀληθεῖ, ἀληθὲς δὲ κριτήριον εἶναι δείκνυται δι' ἀποδείξεως κεκριμένης. εἰ τοίνυν ἵνα μὲν ἡ ἀπόδειξις ἡ προκρίνουσά 35
τινα στάσιν ἀληθὴς εἶναι δειχθῇ, δεῖ τὸ κριτήριον αὐτῆς ἀποδεδεῖχθαι, ἵνα δὲ τὸ κριτήριον ἀποδειχθῇ, δεῖ τὴν ἀπόδειξιν αὐτοῦ προκεκρίσθαι, ὁ διάλληλος εὑρίσκεται τρόπος, ὃς οὐκ ἐάσει προβαίνειν τὸν λόγον, τῆς μὲν ἀποδείξεως ἀεὶ κριτηρίου δεομένης ἀποδεδειγμένου, τοῦ κριτηρίου δὲ ἀποδείξεως κεκριμένης. εἰ δὲ ἀεὶ τὸ κριτήριον κριτηρίῳ 36
κρίνειν καὶ τὴν ἀπόδειξιν δι' ἀποδείξεως ἀποδεικνύναι βούλοιτό τις, εἰς ἄπειρον ἐμβληθήσεται. εἰ τοίνυν μήτε πάσαις ταῖς περὶ στοιχείων στάσεσι δυνάμεθα συγκατατίθεσθαι μήτε τινὶ τούτων, ἐπέχειν προσήκει περὶ αὐτῶν.

Δυνατὸν μὲν οὖν ἴσως ἐστὶ καὶ διὰ τούτων μόνων 37
ὑπομιμνήσκειν τὴν τῶν στοιχείων καὶ τῶν ὑλικῶν ἀρχῶν ἀκαταληψίαν· ἵνα δὲ καὶ ἀμφιλαφέστερον τοὺς δογματικοὺς ἐλέγχειν ἔχωμεν, ἐνδιατρίψομεν συμμέτρως τῷ τόπῳ. καὶ ἐπεὶ πολλαὶ καὶ σχεδὸν ἄπειροί τινές εἰσιν αἱ περὶ στοιχείων δόξαι, καθὼς '''ὑπεμνήσαμεν, τὸ μὲν πρὸς ἑκάστην λέγειν εἰδικῶς νῦν παραιτησόμεθα διὰ τὸν χαρακτῆρα τῆς συγγραφῆς, δυνάμει δὲ πρὸς πάσας ἀντεροῦμεν. ἐπεὶ γὰρ ἣν ἄν τις εἴπῃ περὶ στοιχείων στάσιν, ἤτοι ἐπὶ σώματα κατενεχθήσεται ἢ ἐπὶ ἀσώματα, ἀρκεῖν ἡγούμεθα ὑπομνῆσαι ὅτι ἀκατάληπτα μέν ἐστι τὰ σώματα ἀκατάληπτα

1. ποιά] τοῖα V. 3. αἰσθητικὴν S. 6. συγκαταθησόμεθα? 17. δι' ἀποδείξεως] ἀποδείξει V. 23. καὶ add V. 24. ἐνδιατρίψωμεν V. 29. ἐάν L.

δὲ τὰ ἀσώματα· διὰ γὰρ τούτου σαφὲς ἔσται ὅτι καὶ τὰ στοιχεῖά ἐστιν ἀκατάληπτα.

38 Σῶμα τοίνυν λέγουσιν εἶναί τινες ὃ οἷόν τε ποιεῖν ἢ πάσχειν. ὅσον δὲ ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐπινοίᾳ ἀκατάληπτόν ἐστι τοῦτο. τὸ μὲν γὰρ αἴτιον ἀκατάληπτόν ἐστι, καθὼς ὑπεμνήσαμεν· μὴ ἔχοντες δὲ εἰπεῖν εἰ ἔστι τι αἴτιον, οὐδὲ εἰ ἔστι τι πάσχον εἰπεῖν δυνάμεθα· τὸ γὰρ πάσχον πάντως ὑπὸ αἰτίου πάσχει. ἀκαταλήπτου δὲ ὄντος καὶ τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ πάσχοντος, διὰ ταῦτα ἀκατάληπτον ἔσται καὶ τὸ
39 σῶμα. τινὲς δὲ σῶμα εἶναι λέγουσι τὸ τριχῇ διαστατὸν μετὰ ἀντιτυπίας. σημεῖον μὲν γάρ φασιν οὗ μέρος οὐθέν, γραμμὴν δὲ μῆκος ἀπλατές, ἐπιφάνειαν δὲ μῆκος μετὰ πλάτους· ὅταν δὲ αὕτη καὶ βάθος προσλάβῃ καὶ ἀντιτυπίαν, σῶμα εἶναι, περὶ οὗ νῦν ἐστὶν ἡμῖν ὁ λόγος, συνεστὼς ἔκ τε μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ἀντιτυ-
40 πίας. εὐμαρὴς μέντοι καὶ ὁ πρὸς τούτους λόγος. τὸ γὰρ σῶμα ἤτοι οὐδὲν παρὰ ταῦτα εἶναι λέξουσιν ἢ ἕτερόν τι παρὰ τὴν συνέλευσιν τῶν προειρημένων. καὶ ἔξωθεν μὲν τοῦ μήκους τε καὶ τοῦ πλάτους καὶ τοῦ βάθους καὶ τῆς ἀντιτυπίας οὐδὲν ἂν εἴη τὸ σῶμα· εἰ δὲ ταῦτά ἐστι τὸ σῶμα, ἐὰν δείξῃ τις ὅτι ἀνύπαρκτά ἐστιν, ἀναιροίη ἂν καὶ τὸ σῶμα· τὰ γὰρ ὅλα συναναιρεῖται τοῖς ἑαυτῶν πᾶσι μέρεσιν. ποικίλως μὲν οὖν ἔστι ταῦτα ἐλέγχειν· τὸ δὲ νῦν ἀρκέσει λέγειν ὅτι εἰ ἔστι τὰ πέρατα, ἤτοι γραμμαὶ
41 εἰσὶν ἢ '''ἐπιφάνειαι ἢ σώματα. εἰ μὲν οὖν ἐπιφάνειάν τινα ἢ γραμμὴν εἶναι λέγοι τις, καὶ τῶν προειρημένων ἕκαστον ἤτοι κατὰ ἰδίαν ὑφεστάναι δύνασθαι λεχθήσεται ἢ μόνον περὶ τοῖς λεγομένοις σώμασι θεωρεῖσθαι. ἀλλὰ καθ' ἑαυτὴν μὲν ὑπάρχουσαν ἤτοι γραμμὴν ἢ ἐπιφάνειαν ὀνειροπολεῖν ἴσως εὔηθες. εἰ δὲ περὶ τοῖς σώμασι θεωρεῖσθαι λέγοιτο μόνον καὶ μὴ καθ' ἑαυτὸ ὑφεστάναι τούτων ἕκαστον, πρῶτον μὲν αὐτόθεν δοθήσεται τὸ μὴ ἐξ αὐτῶν γεγονέναι τὰ σώματα (ἐχρῆν γάρ, οἶμαι, ταῦτα

2. ἔσται L. 11. μὲν om V. 13. αὐτή FG. 14. ἡμῖν ἐστιν FG

πρότερον ὑπόστασιν καθ' ἑαυτὰ ἐσχηκέναι, καὶ οὕτω συνελ-
θόντα πεποιηκέναι τὰ σώματα), εἶτα οὐδὲ ἐν τοῖς καλου- 42
μένοις σώμασιν ὑφέστηκεν. καὶ τοῦτο διὰ πλειόνων μὲν
ἔστιν ὑπομιμνήσκειν, ἀρκέσει δὲ νῦν τὰ ἐκ τῆς ἁφῆς ἀπο-
ρούμενα λέγειν. εἰ γὰρ ἅπτεται ἀλλήλων τὰ παρατιθέμενα
σώματα, τοῖς πέρασιν αὐτῶν, οἷον ταῖς ἐπιφανείαις, ψαύει
ἀλλήλων. αἱ οὖν ἐπιφάνειαι ὅλαι μὲν δι' ὅλων ἀλλήλαις
οὐχ ἑνωθήσονται κατὰ τὴν ἁφήν, ἐπεὶ σύγχυσις ἔσται ἡ
ἁφὴ καὶ ὁ χωρισμὸς τῶν ἁπτομένων διασπασμός· ὅπερ
οὐ θεωρεῖται. εἰ δὲ ἄλλοις μὲν μέρεσιν ἡ ἐπιφάνεια ἅπτε- 43
ται τῆς τοῦ παρατιθεμένου αὐτῇ σώματος ἐπιφανείας,
ἄλλοις δὲ συνήνωται τῷ σώματι οὗ ἐστὶ πέρας, οὐκ ἄρα
οὐδὲ περὶ σώματι θεωρῆσαι δύναταί τις μῆκος καὶ πλάτος
ἀβαθές, ὅθεν οὐδὲ ἐπιφάνειαν. ὁμοίως δὲ καὶ δύο ἐπι-
φανειῶν καθ' ὑπόθεσιν παρατιθεμένων ἀλλήλαις κατὰ τὰ
πέρατα αὐτῶν εἰς ἃ λήγουσι, κατὰ τὸ λεγόμενον αὐτῶν
μῆκος εἶναι, τουτέστι κατὰ γραμμάς, αἱ γραμμαὶ αὗται,
δι' ὧν ἅπτεσθαι λέγονται ἀλλήλων αἱ ἐπιφάνειαι, οὐχ
ἑνωθήσονται μὲν ἀλλήλαις (συγχυθεῖεν γὰρ ἄν)· εἰ δὲ
ἑκάστη αὐτῶν ἄλλοις μὲν μέρεσι τοῖς κατὰ πλάτος ἅπτεται
τῆς παρατιθεμένης αὐτῇ γραμμῆς, ἄλλοις δὲ συνήνωται
τῇ ἐπιφανείᾳ ἧς ἐστὶ πέρας, οὐκ ἔσται ἀπλατής, ὅθεν οὐδὲ
γραμμή. εἰ δὲ μήτε γραμμὴ ἔστιν ἐν σώματι μήτε ἐπι-
φάνεια, οὐδὲ μῆκος ἢ πλάτος ἢ βάθος ἔσται ἐν σώματι.
εἰ δέ τις σώματα εἶναι τὰ πέρατα λέγοι, σύντομος ἔσται 44
ἡ πρὸς αὐτὸν ἀπόκρισις. εἰ γὰρ τὸ μῆκος σῶμα ἐστίν,
δεήσει τοῦτο εἰς τὰς τρεῖς αὐτοῦ μερίζεσθαι διαστάσεις,
ὧν ἑκάστη σῶμα οὖσα πάλιν αὐτὴ διαιρεθήσεται εἰς δια-
στάσεις ἄλλας τρεῖς, αἳ ἔσονται σώματα, καὶ ἐκεῖναι εἰς
ἄλλας ὁμοίως, καὶ τοῦτο μέχρις ἀπείρου, ὡς ἀπειρομέγεθες
γίνεσθαι τὸ σῶμα εἰς ἄπειρα μεριζόμενον· ὅπερ ἄτοπον.
οὐδὲ σώματα '''ἄρα εἰσὶν αἱ προειρημέναι διαστάσεις. εἰ

4. νῦν] τὴν νῦν X, τὰ νῦν G. 10. μὲν om L.

δὲ μήτε σώματά εἰσι μήτε γραμμαὶ ἢ ἐπιφάνειαι, εἶναι νομισθήσονται.

45 Ἀκατάληπτος δέ ἐστι καὶ ἡ ἀντιτυπία. αὕτη εἴπερ καταλαμβάνεται, ἁφῇ καταλαμβάνοιτο ἄν. ἐὰ δείξωμεν ὅτι ἀκατάληπτός ἐστιν ἡ ἁφή, σαφὲς ἔστ οὐχ οἷόν τέ ἐστι καταλαμβάνεσθαι τὴν ἀντιτυπία δὲ ἀκατάληπτός ἐστιν ἡ ἁφή, διὰ τούτων ἐπιλογιζό τὰ ἁπτόμενα ἀλλήλων ἤτοι μέρεσιν ἀλλήλων ἅπτεται ὅλων. ὅλα μὲν οὖν ὅλων οὐδαμῶς· ἑνωθήσεται γὰρ οὕ οὐχ ἅψεται ἀλλήλων. ἀλλ' οὐδὲ μέρεσι μερῶν· τ μέρη αὐτῶν ὡς μὲν πρὸς τὰ ὅλα μέρη ἐστίν, ὡς δ τὰ μέρη ἑαυτῶν ὅλα. ταῦτα οὖν τὰ ὅλα, ἅ ἐστιν 46 μέρη, ὅλα μὲν ὅλων οὐχ ἅψεται διὰ τὰ προειρημέν οὐδὲ μέρεσι μερῶν· καὶ γὰρ τὰ τούτων μέρη ὡς π ἑαυτῶν μέρη ὅλα ὄντα οὔτε ὅλα ὅλων ἅψεται οὔτε μερῶν. εἰ δὲ μήτε κατὰ ὁλότητα μήτε κατὰ μέρ μένην ἁφὴν καταλαμβάνομεν, ἀκατάληπτος ἔσται διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἡ ἀντιτυπία. ὅθεν καὶ τὸ σῶμ γὰρ οὐδέν ἐστι τοῦτο παρὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις ἀντιτυπίαν, ἐδείξαμεν δὲ ἀκατάληπτον τούτων ἕ καὶ τὸ σῶμα ἔσται ἀκατάληπτον.

Οὕτω μὲν οὖν, ὅσον ἐπὶ τῇ ἐννοίᾳ τοῦ σώματο 47 τάληπτόν ἐστιν εἰ ἔστι τι σῶμα· λεκτέον δὲ κα εἰς τὸ προκείμενον. τῶν ὄντων τὰ μέν φασιν εἶναι α τὰ δὲ νοητά, καὶ τὰ μὲν τῇ διανοίᾳ καταλαμβάνε δὲ ταῖς αἰσθήσεσιν, καὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις ἁπλ εἶναι, τὴν δὲ διάνοιαν ἀπὸ τῆς τῶν αἰσθητῶν κατα ἐπὶ τὴν κατάληψιν τῶν νοητῶν ἰέναι. εἰ οὖν σῶμα, ἤτοι αἰσθητόν ἐστιν ἢ νοητόν. καὶ αἰσθητ οὐκ ἔστιν· κατὰ γὰρ συναθροισμὸν μήκους καὶ καὶ πλάτους καὶ ἀντιτυπίας καὶ χρώματος καὶ ἄλλω καταλαμβάνεσθαι δοκεῖ, σὺν οἷς θεωρεῖται· αἱ δὲ 48 σεις ἁπλοπαθεῖς εἶναι λέγονται παρ' αὐτοῖς. εἰ δὲ

12. ἃ om L. 26. ἁπλοπαθεῖς Stephanus, ἁπλοπαθείας

εἶναι λέγεται τὸ σῶμα, δεῖ τι πάντως ὑπάρχειν ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων αἰσθητόν, ἀφ' οὗ ἡ τῶν σωμάτων νοητῶν ὄντων '''ἔσται νόησις. οὐδὲν δὲ ἔστι παρὰ τὸ σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον, ὧν τὸ μὲν ἀσώματον αὐτόθεν νοητόν ἐστι, τὸ δὲ σῶμα οὐκ αἰσθητόν, ὡς ὑπεμνήσαμεν. μὴ ὄντος οὖν ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων αἰσθητοῦ τινὸς ἀφ' οὗ ἡ νόησις ἔσται τοῦ σώματος, οὐδὲ νοητὸν ἔσται τὸ σῶμα. εἰ δὲ μήτε αἰσθητόν ἐστι μήτε νοητόν, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἔστι, λεκτέον ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ μηδὲ εἶναι τὸ σῶμα.
διὰ ταῦτα οὖν ἡμεῖς ἀντιτιθέντες τοὺς κατὰ τοῦ σώματος 49
λόγους τῷ φαίνεσθαι δοκεῖν ὑπάρχον τὸ σῶμα, συνάγομεν τὴν περὶ τοῦ σώματος ἐποχήν.

Τῇ δὲ τοῦ σώματος ἀκαταληψίᾳ συνεισάγεται καὶ τὸ ἀκατάληπτον εἶναι τὸ ἀσώματον. αἱ γὰρ στερήσεις τῶν ἕξεων νοοῦνται στερήσεις, οἷον ὁράσεως τυφλότης καὶ ἀκοῆς κωφότης καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων παραπλησίως. διόπερ ἵνα στέρησιν καταλάβωμεν, δεῖ τὴν ἕξιν ἡμᾶς προκατειληφέναι ἧς λέγεται στέρησις εἶναι ἡ στέρησις· ἀνεννόητος γάρ τις ὢν τῆς ὁράσεως οὐκ ἂν δύναιτο λέγειν ὅτι ὅρασιν ὅδε οὐκ ἔχει, ὅπερ ἐστὶ τὸ τυφλὸν εἶναι. εἰ οὖν στέρησις σώμα- 50
τός ἐστι τὸ ἀσώματον, τῶν δὲ ἕξεων μὴ καταλαμβανομένων ἀδύνατον τὰς στερήσεις αὐτῶν καταλαμβάνεσθαι, καὶ δέδεικται ὅτι τὸ σῶμα ἀκατάληπτόν ἐστιν, ἀκατάληπτον ἔσται καὶ τὸ ἀσώματον. καὶ γὰρ ἤτοι αἰσθητόν ἐστιν ἢ νοητόν. εἴτε δὲ αἰσθητόν ἐστιν, ἀκατάληπτόν ἐστι διὰ τὴν διαφορὰν τῶν ζῴων καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν περιστάσεων καὶ παρὰ τὰς ἐπιμιξίας καὶ τὰ λοιπὰ τῶν προειρημένων ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ τῶν δέκα τρόπων· εἴτε νοητόν, μὴ διδομένης αὐτόθεν τῆς τῶν αἰσθητῶν καταλήψεως, ἀφ' ἧς ὁρμώμενοι τοῖς νοητοῖς ἐπιβάλλειν δοκοῦμεν, οὐδὲ ἡ τῶν νοητῶν αὐτόθεν κατάληψις δοθήσεται, διόπερ οὐδὲ ἡ τοῦ ἀσωμάτου. ὅ τε φάσκων κατα- 51
λαμβάνειν τὸ ἀσώματον ἤτοι αἰσθήσει τοῦτο παραστήσει

2. αἰσθητῶν L.

καταλαμβάνειν ἢ διὰ λόγου. καὶ αἰσθήσει μὲν οὐδ
ἐπειδὴ αἱ μὲν αἰσθήσεις κατὰ ἐπέρεισιν καὶ νύξιν ἀν
βάνεσθαι δοκοῦσι τῶν αἰσθητῶν, οἷον ἡ ὅρασις,
κατὰ ἔνστασιν γίνηται κώνου, ἐάν τε κατὰ εἰδώλω
κρίσεις τε καὶ ἐπικρίσεις, ἐάν τε ἀκτίνων ἢ χρω
'''ἀποχύσεις, καὶ ἡ ἀκοὴ δέ, ἤν τε ὁ πεπληγμένος
τε τὰ μόρια τῆς φωνῆς φέρηται περὶ τὰ ὦτα καὶ
τὸ ἀκουστικὸν πνεῦμα ὥστε τὴν ἀντίληψιν τῆς
ἀπεργάζεσθαι. ἀλλὰ καὶ αἱ ὀδμαὶ τῇ ῥινὶ καὶ
αὖ τῇ γλώττῃ προσπίπτουσιν, καὶ τὰ τὴν ἁφὴν κ
52 ὁμοίως τῇ ἁφῇ. τὰ δὲ ἀσώματα ἐπέρεισιν τοιαύτ
μένειν οὐχ οἷά τέ ἐστιν, ὥστε οὐκ ἂν δύναιτο τῇ
καταλαμβάνεσθαι. ἀλλ' οὐδὲ διὰ λόγου. εἰ μὲν
τόν ἐστιν ὁ λόγος καὶ ἀσώματος, ὡς οἱ στωικοί
λέγων διὰ λόγου καταλαμβάνεσθαι τὰ ἀσώματα τ
μενον συναρπάζει. ζητούντων γὰρ ἡμῶν εἰ δύνα
ματόν τι καταλαμβάνεσθαι, αὐτὸς ἀσώματόν τ
ἁπλῶς διὰ τούτου τὴν κατάληψιν τῶν ἀσωμάτων
θέλει. καίτοι αὐτὸς ὁ λόγος, εἴπερ ἀσώματός ἐ
53 τῶν ζητουμένων ἐστὶ μοίρας. πῶς οὖν ἀποδείξ
πρότερον τοῦτο τὸ ἀσώματον καταλαμβάνεται;
τὸν λόγον. εἰ μὲν γὰρ δι' ἄλλου ἀσωμάτου, κἀκ
τήσομεν τὴν ἀπόδειξιν τῆς καταλήψεως, καὶ τοῦ
ἀπείρου· εἰ δὲ διὰ σώματος, ζητεῖται καὶ περὶ
λήψεως τῶν σωμάτων· διὰ τίνος οὖν δείξομεν
λαμβάνεται τὸ σῶμα τὸ εἰς ἀπόδειξιν τῆς καταλ
ἀσωμάτου λόγου λαμβανόμενον; εἰ μὲν διὰ σώμ
ἄπειρον ἐκβαλλόμεθα, εἰ δὲ δι' ἀσωμάτου, εἰς
ληλον τρόπον ἐκπίπτομεν. μένοντος οὖν οὕτ
λήπτου τοῦ λόγου, εἴπερ ἀσώματός ἐστιν, οὐκ
54 τις λέγειν δι' αὐτοῦ καταλαμβάνεσθαι τὸ ἀσώ
δὲ σῶμά ἐστιν ὁ λόγος, ἐπεὶ καὶ περὶ τῶν σωμ

4. γένηται L. 5. ἀκτίνων] κατ' ἀκτίνων? 7. τὰ
10. αὖ τῇ] αὐτῇ L. 16. δύναταί τι ἀσώματόν τι L. 2
23. τοῦτο om V. 28. ἐμβαλλόμεθα FG.

πεφώνηται πότερον καταλαμβάνεται ἢ οὔ, διὰ τὴν λεγο-
μένην συνεχῆ ῥύσιν αὐτῶν, ὡς μηδὲ τὴν τότε δεῖξιν ἐπι-
δέχεσθαι, μηδὲ εἶναι νομίζεσθαι (παρὸ καὶ ὁ Πλάτων γι-
νόμενα μὲν ὄντα δὲ οὐδέποτε καλεῖ τὰ σώματα), ἀπορῶ
πῶς ἐπικριθήσεται ἡ περὶ τοῦ σώματος διαφωνία, μήτε
σώματι μήτε ἀσωμάτῳ ταύτην '''ὁρῶν ἐπικρίνεσθαι δυνα-
μένην διὰ τὰς μικρῷ πρόσθεν εἰρημένας ἀτοπίας. οὐκοῦν
οὐδὲ λόγῳ δυνατόν ἐστι καταλαμβάνειν τὰ ἀσώματα. εἰ δὲ 55
μήτε αἰσθήσει ὑποπίπτει μήτε διὰ λόγου καταλαμβάνεται,
οὐδ' ἂν ὅλως καταλαμβάνοιτο.

Εἰ τοίνυν μήτε περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ σώματος μήτε
περὶ τῶν ἀσωμάτων οἷόν τέ ἐστι διαβεβαιώσασθαι, καὶ
περὶ τῶν στοιχείων ἐστὶν ἐφεκτέον, τάχα δὲ καὶ περὶ τῶν
μετὰ τὰ στοιχεῖα, εἴγε τούτων τὰ μὲν σώματα τὰ δὲ ἀσώ-
ματα, καὶ περὶ ἀμφοτέρων ἠπόρηται. πλὴν ἀλλὰ τῶν τε
δραστικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ὑλικῶν διὰ ταῦτα ἐφεκτῶν οὐσῶν
ἄπορός ἐστιν ὁ περὶ ἀρχῶν λόγος.

Ἵνα δὲ καὶ ταῦτα παραλίπῃ τις, πῶς ἄρα καὶ γίνε- 56
σθαί φασι τὰ συγκρίματα ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων, μήτε
θίξεως καὶ ἁφῆς ὑπαρχούσης μήτε κράσεως ἢ μίξεως ὅλως;
ὅτι μὲν γὰρ οὐδέν ἐστιν ἡ ἁφή, καὶ μικρῷ πρόσθεν ὑπέμ-
νησα, ὅτε περὶ τῆς ὑποστάσεως τοῦ σώματος διελεγόμην·
ὅτι δὲ οὐδὲ ὁ τρόπος τῆς κράσεως ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομέ-
νοις ὑπ' αὐτῶν δυνατός ἐστι, διὰ βραχέων ἐπιστήσω.
πολλὰ μὲν γὰρ λέγεται περὶ κράσεως, καὶ σχεδὸν ἀνήνυτοι
περὶ τοῦ προκειμένου σκέμματός εἰσι παρὰ τοῖς δογματι-
κοῖς στάσεις· ὅθεν εὐθέως ἅμα τῇ ἀνεπικρίτῳ διαφωνίᾳ
καὶ τὸ ἀκατάληπτον τοῦ σκέμματος συνάγοιτ' ἄν. ἡμεῖς
δὲ νῦν τὴν πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ἀντίρρησιν παραιτησάμε-
νοι διὰ τὴν πρόθεσιν τῆς συγγραφῆς, τάδε λέξειν ἐπὶ τοῦ
παρόντος ἀποχρώντως ὑπολαμβάνομεν.

Τὰ κιρνάμενα ἐξ οὐσίας καὶ ποιοτήτων συγκεῖσθαι 57
φασίν. ἤτοι οὖν τὰς μὲν οὐσίας αὐτῶν μίγνυσθαι φήσει
τις τὰς δὲ ποιότητας μηδαμῶς, ἢ τὰς μὲν ποιότητας ἀνα-

12. ἔσται? 20. καὶ add V.

μίγνυσθαι μηκέτι δὲ τὰς οὐσίας, ἢ μηθέτερον ἀναμίγ
σθαι θατέρῳ, ἢ ἀμφότερα ἑνοῦσθαι ἀλλήλοις. ἀλλ' εἰ
οὔτε αἱ ποιότητες οὔτε αἱ οὐσίαι ἀναμίγνυνται ἀλλή
ἀνεπινόητος ἔσται ἡ κρᾶσις· πῶς γὰρ μία αἴσθησις
τῶν κιρναμένων γίνεσθαι συμβήσεται, εἴγε κατὰ μ
58 τῶν προειρημένων μίγνυται ἀλλήλοις τὰ κιρνάμενα
δὲ αἱ μὲν ποιότητες '''ἁπλῶς παρακεῖσθαι λεχθεῖεν ἀλλ
αἱ δὲ οὐσίαι μίγνυσθαι, καὶ οὕτως ἄτοπον ἂν εἴη τ
γόμενον· οὐ γὰρ κεχωρισμένων τῶν ποιοτήτων τῶ
ταῖς κράσεσιν ἀντιλαμβανόμεθα, ἀλλ' ὡς μιᾶς ἀπ
κιρναμένων ἀποτελουμένης αἰσθανόμεθα. εἰ δὲ τὰ
ποιότητας μίγνυσθαι λέγοι τις τὰς δὲ οὐσίας μηδ
ἀδύνατα λέξει· ἡ γὰρ τῶν ποιοτήτων ὑπόστασις ἐ
οὐσίαις ἐστίν, διόπερ γελοῖον ἂν εἴη λέγειν ὡς αἱ μὲν
τητες χωρισθεῖσαι τῶν οὐσιῶν καὶ ἰδίᾳ μίγνυντα
59 ἀλλήλαις, ἄποιοι δὲ αἱ οὐσίαι χωρὶς ὑπολείπονται. λ
λέγειν ὅτι καὶ αἱ ποιότητες τῶν κιρναμένων καὶ αἱ
χωροῦσι δι' ἀλλήλων καὶ μιγνύμεναι τὴν κρᾶσιν
λοῦσιν. ὃ τῶν προειρημένων ἐστὶν ἀτοπώτερον·
τος γάρ ἐστιν ἡ τοιαύτη κρᾶσις. οἷον γοῦν ἐὰν δέκ
λαις ὕδατος κωνείου χυλοῦ κοτύλη μιχθῇ, παντὶ τ
συνανακίρνασθαι ἂν λέγοιτο τὸ κώνειον· εἰ γοῦ
βραχύτατον μέρος τοῦ μίγματος λάβοι τις, εὑρήσει
60 ρωμένον αὐτὸ τῆς τοῦ κωνείου δυνάμεως. εἰ δὲ ἐ
ται τὸ κώνειον παντὶ μέρει τοῦ ὕδατος καὶ παρε
αὐτῷ ὅλον ὅλῳ κατά τε τὴν τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν π
αὐτῶν δι' ἀλλήλων δίοδον, ἵν' οὕτως ἡ κρᾶσις γέν
δὲ παρεκτεινόμενα ἀλλήλοις καθ' ἅπαν μέρος
ἐπέχει τόπον, διὸ καὶ ἴσα ἀλλήλοις ἐστίν, ἴση ἔσ
τύλη τοῦ κωνείου ταῖς δέκα κοτύλαις τοῦ ὕδατος,
κοτύλας ὀφείλειν εἶναι τὸ μῖγμα ἢ δύο μόνας,
τῇδε τῇ ὑποθέσει τοῦ τρόπου τῆς κράσεως· κα
πάλιν ὕδατος ταῖς εἴκοσι κοτύλαις ὅσον ἐπὶ τῷ

15. σαι — μίγνυν om V. καὶ delet Creuzerus Plotin.
19. ἐστὶν] ἔτι idem. 22. τι] τοι FG. 31. ὀφεῖλον F

ὑποθέσεως ἐπεμβληθείσης τεσσαράκοντα κοτυλῶν ὀφείλει τὸ μέτρον εἶναι ἢ πάλιν δύο μόνων, ἐπειδὴ καὶ τὴν κοτύλην εἴκοσι κοτύλας ἐνδέχεται νοεῖν, ὅσαις παρεκτείνεται, καὶ τὰς εἴκοσι κοτύλας μίαν, ᾗ συνεξισοῦνται. δυνατὸν 61
δὲ οὕτω κατὰ μίαν κοτύλην ἐπεμβάλλοντα καὶ ὁμοίως συλλογιζόμενον συνάγειν ὅτι αἱ εἴκοσιν ὁρώμεναι τοῦ μίγματος κοτύλαι δισμύριαί που καὶ πρὸς ὀφείλουσιν εἶναι ὅσον ἐπὶ τῇ ὑποθέσει τοῦ τρόπου τῆς κράσεως, αἱ δὲ αὐταὶ καὶ δύο μόναι· ὅπερ ἀπεμφάσεως ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολέλοιπεν. οὐκοῦν ἄτοπός ἐστι καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις τῆς κράσεως. εἰ δὲ οὔτε τῶν οὐσιῶν μόνων μιγνυμένων ἀλλή- 62
λαις οὔτε τῶν ποιοτήτων μόνων οὔτε ἀμφοτέρων οὔτε οὐθετέρου δύναται γίνεσθαι κρᾶσις, '''παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν οἷόν τέ ἐστιν ἐπινοεῖν, ἀνεπινόητος ὁ τρόπος τῆς τε κράσεως καὶ ὅλως τῆς μίξεως ἐστίν. διόπερ εἰ μήτε κατὰ θίξιν παρατιθέμενα ἀλλήλοις τὰ καλούμενα στοιχεῖα μήτε ἀνακιρνώμενα ἢ μιγνύμενα ποιητικὰ τῶν συγκριμάτων εἶναι δύναται, ἀνεπινόητός ἐστιν ἡ κατὰ τοὺς δογματικοὺς φυσιολογία καὶ ὅσον ἐπὶ τούτῳ τῷ λόγῳ.

Πρὸς δὲ τοῖς προειρημένοις ἦν ἐπιστῆσαι τῷ περὶ τῶν 63
κινήσεων λόγῳ, καὶ ὡς ἀδύνατος ἂν εἶναι νομισθείη ἡ κατὰ τοὺς δογματικοὺς φυσιολογία. πάντως γὰρ κατά τινα κίνησιν τῶν τε στοιχείων καὶ τῆς δραστικῆς ἀρχῆς ὀφείλει γίνεσθαι τὰ συγκρίματα. ἐὰν οὖν ὑπομνήσωμεν ὅτι μηδὲν εἶδος κινήσεως ὁμολογεῖται, σαφὲς ἔσται ὅτι καὶ διδομένων καθ' ὑπόθεσιν τῶν προειρημένων ἁπάντων μάτην ὁ καλούμενος φυσικὸς λόγος τοῖς δογματικοῖς διεξώδευται.

Φασὶ τοίνυν οἱ δοκοῦντες ἐντελέστερον περὶ κινήσεως 64
διειληφέναι ἓξ εἴδη ταύτης ὑπάρχειν, τοπικὴν μετάβασιν, φυσικὴν μεταβολήν, αὔξησιν, μείωσιν, γένεσιν, φθοράν. ἡμεῖς οὖν ἑκάστῳ τῶν προειρημένων εἰδῶν τῆς κινήσεως κατ' ἰδίαν ἐπιστήσομεν, ἀπὸ τῆς τοπικῆς μεταβάσεως ἀρξάμενοι. ἔστιν οὖν αὕτη κατὰ τοὺς δογματικοὺς καθ' ἣν

1. ὀφείλει *G*: ceteri ὀφείλη. 6. εἴκοσι V. 14. τέ om V.
21. καὶ om Stephanus. ἀδύνατον *FG*.

γοῦν περὶ τοῖς κέντροις περιδινουμένας σφαίρας ἐν τ
αὐτῷ μενούσας τόπῳ κινεῖσθαι. πρὸς οὓς μεταφέρειν χρ
τὸν λόγον ἐφ' ἕκαστον τῶν μερῶν τῆς σφαίρας, καὶ ὑπο
μιμνήσκοντας ὅτι ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ μηδὲ κατὰ μέ
κινεῖται, συνάγειν ὅτι μηδὲ ἐν ᾧ ἔστι τόπῳ κινεῖταί τ
73 τὸ δὲ αὐτὸ ποιήσομεν καὶ πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι τὸ κινο
μενον δυοῖν ἔχεται τόπων, τοῦ τε ἐν ᾧ ἔστι καὶ τοῦ
ὃν φέρεται. πευσόμεθα γὰρ αὐτῶν πότε φέρεται τὸ κινο
μενον ἀπὸ τοῦ ἐν ᾧ ἔστι τόπου εἰς τὸν ἕτερον, ἆρα
ἐν τῷ πρώτῳ τόπῳ ἔστιν ἢ ὅτε ἐν τῷ δευτέρῳ. ἀλλ'
μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τόπῳ ἔστιν, οὐ μετέρχεται εἰς τὸν δ
τερον· ἔτι γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ ἔστιν· ὅτε δὲ οὐκ ἔστιν
74 τούτῳ, οὐ μετέρχεται ἀπ' αὐτοῦ. πρὸς τῷ '''καὶ συναρ
ζεσθαι τὸ ζητούμενον· ἐν ᾧ γὰρ μὴ ἔστιν, οὐδὲ ἐνερ
ἐν αὐτῷ δύναται· οὐ γὰρ δήπου φέρεσθαι εἴς τινα τό
συγχωρήσει τις ἐκεῖνο ἁπλῶς ὃ μὴ δίδωσι κινεῖσθαι.
75 τινὲς μέντοι κἀκεῖνο φασίν. τόπος λέγεται διχῶς, ὁ
ἐν πλάτει, οἷον ὡς ἐμοῦ ἡ οἰκία, ὁ δὲ πρὸς ἀκρίβειαν
λόγου χάριν ὁ περιτετυπωκώς μου τὴν ἐπιφάνειαν
σώματος ἀήρ. λέγεται οὖν ἐν τόπῳ κινεῖσθαι τὸ κινο
νον οὐκ ἐν τῷ πρὸς ἀκρίβειαν ἀλλ' ἐν τῷ κατὰ πλ
πρὸς οὓς ἔνεστιν, ὑποδιαιροῦντας τὸν ἐν πλάτει τό
λέγειν ὅτι τούτου ἐν ᾧ μὲν ἔστι κυρίως τὸ κινεῖσθαι
μενον σῶμα, ὡς ἐν τῷ πρὸς ἀκρίβειαν αὐτοῦ τόπῳ,
δὲ οὐκ ἔστιν, ὡς ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τοῦ κατὰ π
τόπου· εἶτα συνάγοντας ὅτι μήτε ἐν ᾧ ἔστι τόπῳ κινε
τι δύναται μήτε ἐν ᾧ μὴ ἔστιν, ἐπιλογίζεσθαι ὅτι
ἐν τῷ κατὰ πλάτος καταχρηστικῶς λεγομένῳ τόπῳ κιν
τι δύναται· συστατικὰ γάρ ἐστιν αὐτοῦ τό τε ἐν
πρὸς ἀκρίβειαν καὶ ἐν ᾧ πρὸς ἀκρίβειαν οὐκ ἔστιν,
οὐδετέρῳ κινεῖσθαί τι δύνασθαι δέδεικται.

76 Ἐρωτητέον δὲ κἀκεῖνον τὸν λόγον. εἰ κινεῖ
ἤτοι κατὰ τὸ πρότερον πρότερον κινεῖται ἢ κατὰ ὁ

33. πρότερον alterum om V.

μεριστὸν διάστημα· οὔτε δὲ κατὰ τὸ πρότερον πρότερον
δύναταί τι κινεῖσθαι, οὔτε κατὰ τὸ ἄθρουν μεριστὸν διά-
στημα, ὡς δείξομεν· οὐδὲ κινεῖταί τι ἄρα. ὅτι μὲν οὖν
κατὰ τὸ πρότερον πρότερον οὐκ ἐνδέχεταί τι κινεῖσθαι,
αὐτόθεν δῆλον. εἰ μὲν γὰρ εἰς ἄπειρον τέμνονται τὰ
σώματα καὶ οἱ τόποι καὶ οἱ χρόνοι οἷς κινεῖσθαι λέγεται
τὰ σώματα, οὐ γενήσεται κίνησις, ἀδυνάτου ὄντος τοῦ
πρῶτόν τι ἐν ἀπείροις εὑρεθῆναι, ἀφ' οὗ πρώτου κινήσε-
ται τὸ κινεῖσθαι λεγόμενον. εἰ δὲ εἰς ἀμερὲς καταλήγει 77
τὰ προειρημένα, καὶ ἕκαστον τῶν κινουμένων ὁμοίως τὸ
πρῶτον ἀμερὲς τοῦ τόπου τῷ πρώτῳ ἑαυτοῦ ἀμερεῖ με-
τέρχεται χρόνῳ, πάντα τὰ κινούμενα ἔστιν ἰσοταχῆ, οἷον
ὁ ταχύτατος ἵππος καὶ ἡ χελώνη· ὅπερ τοῦ προτέρου
ἐστὶν ἀτοπώτερον. οὐκ ἄρα κατὰ τὸ πρότερον πρότερον
γίνεται ἡ κίνησις. ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὸ ἄθρουν μεριστὸν
διάστημα. εἰ γὰρ ἀπὸ τῶν φαινομένων, ὥς φασί, μαρτυ- 78
ρεῖσθαι τὰ ἄδηλα χρή, ἐπεί, ἵνα τις ἀνύσῃ σταδιαῖον
διάστημα, δεῖ πρότερον αὐτὸν ἀνύσαι τὸ πρῶτον τοῦ
σταδίου μέρος καὶ τὸ δεύτερον δεύτερον καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως,
οὕτω καὶ πᾶν τὸ κινούμενον κατὰ τὸ πρότερον πρότερον
κινεῖσθαι προσήκει, ἐπεί τοί '''γε εἰ ἀθρόως διιέναι τὸ
κινούμενον λέγοιτο πάντα τὰ μέρη τοῦ τόπου ἐν ᾧ κινεῖ-
σθαι λέγεται, ἐν πᾶσιν ἅμα ἔσται τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ,
καὶ εἰ τὸ μὲν ψυχρὸν εἴη μέρος τὸ δὲ θερμὸν τοῦ δι' οὗ
ποιεῖται τὴν κίνησιν, ἢ τὸ μέν, εἰ τύχοι, μέλαν τὸ δὲ
λευκὸν ὥστε καὶ χρώζειν τὰ ἐντυγχάνοντα δύνασθαι, τὸ
κινούμενον ἔσται θερμόν τε ἅμα καὶ ψυχρὸν καὶ μέλαν
καὶ λευκόν· ὅπερ ἄτοπον. εἶτα καὶ πόσον ἀθρόως διέξεισι 79
τόπον τὸ κινούμενον, εἰπάτωσαν. εἰ μὲν γὰρ ἀόριστον
τοῦτον εἶναι φήσουσιν, προσδέξονταί τι κινεῖσθαι διὰ πά-
σης τῆς γῆς ἀθρόως· εἰ δὲ τοῦτο φεύγουσιν, ὁρισάτωσαν
ἡμῖν τὸ μέγεθος τοῦ τόπου. τὸ μὲν γὰρ πρὸς ἀκρίβειαν
ἐπιχειρεῖν ὁρίζειν τὸν τόπον οὗ πλέον διάστημα οὐδὲ κατὰ

12. ἔσται? 22. τὰ add V. 25. τύχη V.

τὸ ἀκαριαῖον δυνήσεται διελθεῖν τὸ κινούμενον ἀθρόως,
πρὸς τῷ ἀποκληρωτικὸν καὶ προπετὲς ἢ καὶ γελοῖον ἴσως
εἶναι, εἰς τὴν ἀρχῆθεν ἀπορίαν ἐμπίπτει· πάντα γὰρ
ἔσται ἰσοταχῆ, εἴγε ἕκαστον αὐτῶν ὁμοίως κατὰ περιω-
ρισμένους τόπους τὰς μεταβάσεις τῶν κινήσεων ποιεῖται
80 εἰ δὲ φήσουσιν ὅτι μικρὸν μέν, οὐ πρὸς ἀκρίβειαν δὲ πε-
ριωρισμένον τόπον ἀθρόως κινεῖται τὸ κινούμενον, ἐνέστα
ἡμῖν κατὰ τὴν σωριτικὴν ἀπορίαν ἀεὶ τῷ ὑποτεθέντι με-
γέθει ἀκαριαῖον προστιθέναι μέγεθος τόπου. εἰ μὲν γὰ
στήσονταί που τοιαύτην ποιουμένων ἡμῶν συνερώτησι
πάλιν εἰς τὸν ἀκριβῆ περιορισμὸν καὶ τὴν τερατείαν ἐκεί
νην ἐμπεσοῦνται· εἰ δὲ προσήσονται τὴν παραύξησι
ἀναγκάσομεν αὐτοὺς συγχωρεῖν ἀθρόως τι δύνασθαι κιν
θῆναι διὰ τοῦ μεγέθους τῆς γῆς ἁπάσης. ὥστε οὐδὲ κατ
ἄθρουν μεριστὸν διάστημα κινεῖται τὰ κινεῖσθαι λεγόμεν
81 εἰ δὲ μήτε κατὰ ἄθρουν μεριστὸν τόπον μήτε κατὰ
πρότερον πρότερον κινεῖταί τι, οὐδὲ κινεῖταί τι.

Ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἔτι πλείω τούτων φασὶν οἱ τ
μεταβατικὴν κίνησιν ἀναιροῦντες. ἡμεῖς δὲ μήτε το
λόγους τούτους μήτε τὸ φαινόμενον, ᾧ κατακολουθοῦντ
εἰσάγουσι τὴν ὑπόστασιν τῆς κινήσεως, δυνάμενοι διατρ
πειν, ὅσον ἐπὶ τῇ ἀντιθέσει τῶν τε φαινομένων καὶ τ
λόγων, ἐπέχομεν περὶ τοῦ πότερον ἔστι κίνησις ἢ οὐκ ἔστι
82 '''Τῷ δὲ αὐτῷ χρώμενοι λογισμῷ καὶ περὶ αὐξήσε
τε καὶ περὶ μειώσεως ἐπέχομεν· ἡ γὰρ ἐνάργεια δο
τὴν ὑπόστασιν αὐτῶν εἰσάγειν, ἣν οἱ λόγοι διατρέπ
δοκοῦσιν. ἢ θέασαι γοῦν. τὸ αὐξόμενον ὂν καὶ ὑφεστ
εἰς μέγεθος ἐπιδιδόναι προσήκει, ὡς εἴγε ἑτέρῳ προσθέσε
γενομένης ἕτερον ηὐξηκέναι τις λέγοι, ψεύσεται. ἐπεὶ τ
νυν ἡ οὐσία οὐδέποτε ἕστηκεν ἀλλ' ἀεὶ ῥεῖ τε καὶ ἑτε
ἀνθ' ἑτέρας ἐπεισκρίνεται, τὸ ηὐξηκέναι λεγόμενον
ἔχει τὴν προτέραν οὐσίαν καὶ μετὰ ταύτης ἄλλην τ
83 προστεθεῖσαν ἀλλ' ὅλην ἑτέραν. ὥσπερ οὖν εἰ, λό

2. τὸ L. 8. σωτηρικὴν V. 14. κατὰ om V. 29. γινομένη

χάριν, ξύλου τριπήχεος ὄντος δεκάπηχυ ἕτερον ἀγαγών τις ηὐξηκέναι τὸ τρίπηχυ λέγοι, ψεύσεται διὰ τὸ ὅλον ἕτερον εἶναι τοῦτο ἐκείνου, οὕτω καὶ ἐπὶ παντὸς τοῦ αὔξεσθαι λεγομένου, τῆς προτέρας ὕλης ἀπορρεούσης καὶ ἑτέρας ἐπεισιούσης, εἰ προστίθεται τὸ προστίθεσθαι λεγόμενον, οὐκ ἂν αὔξησίν τις εἴποι τὸ τοιοῦτον εἶναι, ἀλλ' ἐξ ὅλου ἑτεροίωσιν. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ περὶ τῆς μειώσεως λόγος· 84
τὸ γὰρ μὴ ὑφεστὼς ὅλως πῶς ἂν μεμειῶσθαι λέγοιτο;

Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ ἡ μὲν μείωσις γίνεται κατὰ ἀφαίρεσιν ἡ δὲ αὔξησις κατὰ πρόσθεσιν, οὐδὲν δέ ἐστιν οὔτε ἀφαίρεσις οὔτε πρόσθεσις, οὐκοῦν οὐδὲ ἡ μείωσις οὐδὲ ἡ αὔξησις ἔστι τι. ὅτι δὲ οὐδέν ἐστιν ἀφαίρεσις, ἐντεῦθεν 85
ἐπιλογίζονται. εἰ ἀφαιρεῖταί τι ἀπό τινος, ἤτοι τὸ ἴσον ἀπὸ τοῦ ἴσου ἀφαιρεῖται ἢ τὸ μεῖζον ἀπὸ τοῦ ἐλάσσονος ἢ τὸ ἔλασσον ἀπὸ τοῦ μείζονος. κατὰ οὐδένα δὲ τῶν τρόπων τούτων ἀφαίρεσις γίνεται, ὡς παραστήσομεν· ἀδύνατος ἄρα ἐστὶν ἡ ἀφαίρεσις. ὅτι δὲ κατ' οὐδένα τῶν προειρημένων τρόπων ἡ ἀφαίρεσις γίνεται, δῆλον ἐντεῦθεν. τὸ ἀφαιρούμενον ἀπό τινος ἐμπεριέχεσθαι χρὴ πρὸ τῆς ἀφαιρέσεως τῷ ἀφ' οὗ ἀφαιρεῖται. οὔτε δὲ τὸ ἴσον ἐν τῷ 86
ἴσῳ περιέχεται, οἷον τὰ ἓξ ἐν τοῖς ἕξ· μεῖζον γὰρ εἶναι δεῖ τὸ περιέχον τοῦ περιεχομένου καὶ τὸ ἀφ' οὗ ἀφαιρεῖταί τι τοῦ ἀφαιρουμένου, ἵνα μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ὑπολείπηταί τι· τοῦτο γὰρ διαφέρειν δοκεῖ τῆς παντελοῦς ἄρσεως ἡ ἀφαίρεσις· οὔτε τὸ μεῖζον ἐν τῷ μικροτέρῳ, οἷον τὰ ἓξ ἐν τοῖς πέντε· '''ἀπεμφαίνει γάρ. διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ τὸ 87
ἔλασσον ἐν τῷ μείζονι. εἰ γὰρ ἐν τοῖς ἓξ περιέχεται τὰ πέντε ὡς ἐν πλείοσιν ἐλάσσονα, καὶ ἐν τοῖς πέντε περισχεθήσεται τὰ τέσσαρα καὶ ἐν τοῖς τέτταρσι τὰ τρία καὶ ἐν τοῖς τρισὶ τὰ δύο καὶ ἐν τούτοις τὸ ἕν. ἕξει οὖν τὰ ἓξ πέντε τέσσαρα τρία δύο ἕν, ὧν συντεθέντων γίνεται ὁ πεντεκαίδεκα ἀριθμός, ὃς ἐν τῷ ἓξ περιέχεσθαι συνάγεται διδομένου τοῦ τὸ ἔλασσον ἐν τῷ μείζονι περιέχεσθαι.

23. ὑπολίπηται L. 26. ἐν om L. 29. τέτρασι L: cf. p. F. 389.

ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ πεντεκαίδεκα τῷ ἐν τῷ ἓξ ἐμπεριεχο-μένῳ ὁ τριακονταπέντε ἀριθμὸς περιέχεται καὶ κατ ὑπόβασιν ἄπειροι. ἄτοπον δὲ τὸ λέγειν ἀπείρους ἀριθμοὺ ἐμπεριέχεσθαι τῷ ἓξ ἀριθμῷ· ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ λέγει
88 ὅτι ἐν τῷ μείζονι περιέχεται τὸ ἔλασσον. εἰ οὖν χρὴ τ ἀφαιρούμενον ἀπό τινος περιέχεσθαι ἐν ἐκείνῳ ἀφ' ο ἀφαιρεῖσθαι μέλλει, οὔτε δὲ τὸ ἴσον ἐν τῷ ἴσῳ περιέχετ οὔτε τὸ μεῖζον ἐν τῷ μικροτέρῳ οὔτε τὸ μικρότερον ἐ τῷ μείζονι, οὐδὲ ἀφαιρεῖταί τι ἀπό τινος.

Καὶ μὴν εἰ ἀφαιρεῖταί τι ἀπό τινος, ἢ ὅλον ἀπὸ ὅλ ἀφαιρεῖται ἢ μέρος ἀπὸ μέρους ἢ ὅλον ἀπὸ μέρους
89 μέρος ἀπὸ ὅλου. ὅλον μὲν οὖν ἀφαιρεῖσθαι λέγειν ἤτ ἀπὸ ὅλου ἢ ἀπὸ μέρους ἀπεμφαίνει προδήλως, λείπετ δὲ λέγειν τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι ἤτοι ἀπὸ ὅλου ἢ ἀπὸ μ ρους· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. οἷον γοῦν, ἵνα ἐπὶ ἀριθμ στήσωμεν τὸν λόγον τοῦ σαφοῦς ἕνεκα, ἔστω δεκάς, ἀπὸ ταύτης ἀφαιρεῖσθαι λεγέσθω μονάς. αὕτη οὖν μονὰς οὔτε ἀπὸ ὅλης τῆς δεκάδος ἀφαιρεῖσθαι δύνατ οὔτε ἀπὸ τοῦ λειπομένου μέρους τῆς δεκάδος, τουτέ τῆς ἐννεάδος, ὡς παραστήσω· οὐκοῦν οὐδὲ ἀφαιρεῖτ
90 εἰ γὰρ ἡ μονὰς ἀπὸ ὅλης ἀφαιρεῖται τῆς δεκάδος, ἐπε δεκὰς οὔτε ἕτερόν τί ἐστι παρὰ τὰς δέκα μονάδας οὔτε τῶν μονάδων ἀλλ' ἡ συνέλευσις πασῶν τῶν μονάδων, ἀ ἑκάστης μονάδος ἀφαιρεῖσθαι ὀφείλει ἡ μονάς, ἵνα ἀ ὅλης ἀφαιρῆται τῆς δεκάδος. μάλιστα μὲν οὖν ἀπὸ μ νάδος οὐδὲν δύναται ἀφαιρεῖσθαι· ἀδιαίρετοι γάρ εἰσιν μονάδες, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἡ μονὰς ἀ
91 τῆς δεκάδος οὕτως. εἰ δὲ καὶ δοίη τις ἀπὸ ἑκάστης μονάδων ἀφαιρεῖσθαι τὴν μονάδα, δέκα ἕξει μέρη ἡ νάς, δέκα δὲ ἔχουσα μέρη μονὰς ἔσται. ἀλλὰ καὶ '''δέκα ἕτερα μέρη ἀπολέλειπται, ἀφ' ὧν ἀφῄρηται τὰ μονάδος λεγομένης δέκα μέρη, ἔσται τὰ δέκα εἴκοσι. ἄ πον δὲ λέγειν τὸ ἓν δέκα εἶναι καὶ τὰ δέκα εἴκοσι κα

28. δῴη L.

ἀδιαίρετον κατὰ αὐτοὺς διαιρεῖσθαι. ἄτοπον ἄρα τὸ λέγειν
ἀπὸ ὅλης τῆς δεκάδος ἀφαιρεῖσθαι τὴν μονάδα. ἀλλ' οὐδὲ 92
ἀπὸ τῆς ὑπολειπομένης ἐννεάδος ἀφαιρεῖται ἡ μονάς· τὸ
μὲν γὰρ ἀφ' οὗ τι ἀφαιρεῖται οὐ μένει ὁλόκληρον, ἡ δὲ
ἐννεὰς μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ἐκείνης τῆς μονάδος ὁλόκληρος
μένει. καὶ ἄλλως, ἐπεὶ ἡ ἐννεὰς οὐδέν ἐστι παρὰ τὰς
ἐννέα μονάδας, εἰ μὲν ἀπὸ ὅλης αὐτῆς λέγοιτο ἀφαιρεῖσθαι
ἡ μονάς, ἐννεάδος ἀφαίρεσις ἔσται, εἰ δὲ ἀπὸ μέρους τῶν
ἐννέα, εἰ μὲν ἀπὸ τῶν ὀκτώ, τὰ αὐτὰ ἄτοπα ἀκολουθήσει,
εἰ δὲ ἀπὸ τῆς ἐσχάτης μονάδος, διαιρετὴν εἶναι φήσουσι
τὴν μονάδα, ὅπερ ἄτοπον. οὐκοῦν οὐδὲ ἀπὸ τῆς ἐννεάδος 93
ἀφαιρεῖται ἡ μονάς. εἰ δὲ μήτε ἀπὸ ὅλης τῆς δεκάδος
ἀφαιρεῖται μήτε ἀπὸ μέρους αὐτῆς, οὐδὲ μέρος ἀπὸ ὅλου
ἢ μέρους ἀφαιρεῖσθαι δύναται. εἰ οὖν μήτε ὅλον ἀπὸ
ὅλου τι ἀφαιρεῖται μήτε μέρος ἀπὸ ὅλου μήτε ὅλον ἀπὸ
μέρους μήτε μέρος ἀπὸ μέρους, οὐδὲ ἀφαιρεῖταί τι ἀπό
τινος.

Ἀλλὰ καὶ ἡ πρόσθεσις τῶν ἀδυνάτων εἶναι παρ' αὐτοῖς 94
ὑπείληπται. τὸ γὰρ προστιθέμενον, φασίν, ἤτοι ἑαυτῷ
προστίθεται ἢ τῷ προϋποκειμένῳ ἢ τῷ ἐξ ἀμφοῖν συνε-
στῶτι· τούτων δὲ οὐδέν ἐστιν ὑγιές· οὐκοῦν οὐδὲ προσ-
τίθεταί τι τινί. οἷον γοῦν ἔστω τι τετρακοτυλιαῖον πλῆ-
θος, καὶ προστιθέσθω κοτύλη. ζητῶ τίνι προστίθεται·
ἑαυτῇ μὲν γὰρ οὐ δύναται, ἐπεὶ τὸ μὲν προστιθέμενον
ἕτερόν ἐστι τοῦ ᾧ προστίθεται, οὐδὲν δὲ ἑαυτοῦ ἕτερόν
ἐστιν. ἀλλ' οὐδὲ τῷ ἐξ ἀμφοῖν, τοῦ τετρακοτυλιαίου καὶ 95
τῆς κοτύλης· πῶς γὰρ ἂν προστεθείη τι τῷ μηδέπω ὄντι;
καὶ ἄλλως, εἰ τῷ τετρακοτυλιαίῳ καὶ τῇ κοτύλῃ μίγνυται
ἡ κοτύλη ἡ προστιθεμένη, ἑξακοτυλιαῖον ἔσται πλῆθος
ἀπὸ τοῦ τετρακοτυλιαίου καὶ τῆς κοτύλης καὶ τῆς προστι-
θεμένης κοτύλης. εἰ δὲ μόνῳ τῷ τετρακοτυλιαίῳ προστί- 96
θεται ἡ κοτύλη, ἐπεὶ τὸ παρεκτεινόμενόν τινι ἴσον ἐστὶν
ἐκείνῳ ᾧ παρεκτείνεται, τῷ τετρακοτυλιαίῳ πλήθει ἡ κο-

32. ἔσται L.

τύλη παρεκτεινομένη διπλασιάσει τὸ τετρακοτυλιαῖον
γίνεσθαι τὸ πᾶν πλῆθος ὀκτὼ κοτυλῶν· ὅπερ οὐ θεωρεῖτ
εἰ οὖν μήτε ἑαυτῷ προστίθεται τὸ προστίθεσθαι '''λεγ
μενον μήτε τῷ προϋποκειμένῳ μήτε τῷ ἐξ ἀμφοῖν το
των, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν, οὐδὲ προστίθεται οὐ
οὐδενί.

97 Τῇ δὲ τῆς προσθέσεως καὶ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ τ
τοπικῆς κινήσεως ὑποστάσει συμπεριγράφεται καὶ ἡ μετ
θεσις· αὕτη γὰρ ἀπό τινός μέν ἐστιν ἀφαίρεσις τινὶ
πρόσθεσις μεταβατικῶς.

98 Καὶ τὸ ὅλον δὲ καὶ τὸ μέρος. κατὰ μὲν γὰρ συ
λευσιν καὶ πρόσθεσιν τῶν μερῶν τὸ ὅλον γίγνεσθαι δο
κατ' ἀφαίρεσιν δὲ τινὸς ἢ τινῶν παύεσθαι τοῦ ὅλον εἶν
καὶ ἄλλως δέ, εἰ ἔστι τι ὅλον, ἤτοι ἕτερόν ἐστι παρὰ
99 μέρη αὐτοῦ ἢ αὐτὰ τὰ μέρη αὐτοῦ τὸ ὅλον ἐστίν. ἕτε
μὲν οὖν τῶν μερῶν οὐδὲν φαίνεται τὸ ὅλον εἶναι· ἀ
λει γοῦν ἀναιρουμένων τῶν μερῶν οὐδὲν ὑπολείπεται,
ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα λογισώμεθα τὸ ὅλον. εἰ δὲ α
τὰ μέρη τὸ ὅλον ἐστίν, ὄνομα ἔσται μόνον τὸ ὅλον
προσηγορία κενή, ὑπόστασιν δὲ ἰδίαν οὐχ ἕξει, καθά
οὐδὲ διάστασίς ἐστί τι παρὰ τὰ διεστῶτα οὐδὲ δόκ
100 παρὰ τὰ δεδοκωμένα. οὐκ ἄρα ἔστι τι ὅλον. ἀλλ'
μέρη. εἰ γὰρ ἔστι μέρη, ἤτοι τοῦ ὅλου ταῦτά ἐστι μ
ἢ ἀλλήλων ἢ ἑαυτοῦ ἕκαστον. οὔτε δὲ τοῦ ὅλου,
μηδὲ ἔστι τι παρὰ τὰ μέρη (καὶ ἄλλως τὰ μέρη ο
ἔσται μέρη ἑαυτῶν, ἐπεὶ ἕκαστον τῶν μερῶν συμπληρ
κὸν εἶναι λέγεται τοῦ ὅλου), οὔτε ἀλλήλων, ἐπεὶ τὸ μ
ἐμπεριέχεσθαι δοκεῖ ἐν ἐκείνῳ οὗ ἐστὶ μέρος, καὶ ἄτ
ἐστι λέγειν τὴν χεῖρα, εἰ τύχοι, ἐν τῷ ποδὶ περιέχεσ
101 ἀλλ' οὐδὲ ἕκαστον ἑαυτοῦ μέρος ἔσται· διὰ γὰρ τὴν
ριοχὴν ἔσται τι ἑαυτοῦ μεῖζον καὶ ἔλαττον. εἰ οὖν
τοῦ ὅλου μήτε ἑαυτῶν μήτε ἀλλήλων μέρη ἐστὶ τὰ λ
μενα εἶναι μέρη, οὐδενός ἐστι μέρη. εἰ δὲ μηδενός

13. ὅλου L. 15. τὸ om L. 17. αἰρουμένων L. 22. ἔστι
25. περὶ L, praeter Stephanus.

μέρη, οὐδὲ ἔστι μέρη· τὰ '''γὰρ πρός τι ἀλλήλοις συν-
αναιρεῖται.

Ταῦτα μὲν οὖν ἄλλως εἰρήσθω κατὰ παρέκβασιν,
ἐπειδὴ ἅπαξ ὅλου καὶ μέρους ἐπεμνήσθημεν· ἀνυπόστα- 102
τον δὲ εἶναι λέγουσί τινες καὶ τὴν καλουμένην φυσικὴν
μεταβολήν, λόγοις ἐπιχειροῦντες τοιούτοις. εἰ μεταβάλλει
τι, ἤτοι σῶμά ἐστι τὸ μεταβάλλον ἢ ἀσώματον· ἑκάτερον
δὲ τούτων ἠπόρηται· ἄπορος ἄρα ἔσται καὶ ὁ περὶ τῆς
μεταβολῆς λόγος. εἰ μεταβάλλει τι, κατά τινας ἐνερ- 103
γείας αἰτίου καὶ πάσχον μεταβάλλει. διατρέπεται γὰρ ἡ
τοῦ αἰτίου ὑπόστασις· ᾧ τὸ πάσχον συμπεριτρέπεται μὴ
ἔχον ὑπὸ ὅτου πάθῃ. οὐδὲ μεταβάλλει τι ἄρα. [ὃ] εἰ 104
μεταβάλλει τι, ἤτοι τὸ ὂν μεταβάλλει ἢ τὸ μὴ ὄν. τὸ
μὲν οὖν μὴ ὂν ἀνυπόστατόν ἐστι καὶ οὔτε πάσχειν τι
οὔτε δρᾶν δύναται, ὥστε οὐδὲ μεταβολὴν ἐπιδέχεται. εἰ
δὲ τὸ ὂν μεταβάλλει, ἤτοι καθὸ ὄν ἐστι μεταβάλλει ἢ
καθὸ μὴ ὄν ἐστιν. καθὸ μὲν οὖν μὴ ὄν ἐστιν, οὐ με- 105
ταβάλλει· οὐδὲ γὰρ οὐκ ὄν ἐστιν· εἰ δὲ καθὸ ὄν ἐστι
μεταβάλλει, ἕτερον ἔσται τοῦ ὂν εἶναι, τουτέστιν οὐκ ὂν
ἔσται. ἄτοπον δὲ τὸ λέγειν τὸ ὂν οὐκ ὂν γίνεσθαι· οὐκ
ἄρα οὐδὲ τὸ ὂν μεταβάλλει. εἰ δὲ μήτε τὸ ὂν μεταβάλλει
μήτε τὸ μὴ ὄν, παρὰ ταῦτα δὲ οὐδὲν ἔστι, λείπεται λέγειν
ὅτι οὐδὲν μεταβάλλει. ἔτι καὶ ταῦτά φασί τινες. τὸ 106
μεταβάλλον ἔν τινι χρόνῳ μεταβάλλειν ὀφείλει· οὔτε δὲ
ἐν τῷ παρῳχηκότι χρόνῳ μεταβάλλει τι οὔτε ἐν τῷ μέλ-
λοντι, ἀλλ' οὐδ' ἐν τῷ ἐνεστῶτι, ὡς δείξομεν· οὐκ ἄρα
μεταβάλλει τι. ἐν μὲν οὖν τῷ παρεληλυθότι ἢ μέλλοντι
χρόνῳ οὐδὲν μεταβάλλει· τούτων γὰρ οὐδέτερος ἐνέστη-
κεν, ἀδύνατον δέ ἐστι δρᾶν τι ἢ πάσχειν ἐν τῷ μὴ ὄντι
καὶ ἐνεστηκότι χρόνῳ. ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῷ ἐνεστῶτι. ὁ γὰρ 107
ἐνεστὼς χρόνος ἴσως μὲν καὶ ἀνύπαρκτός ἐστιν, ἵνα δὲ
τοῦτο νῦν ὑπερθώμεθα, ἀμερής ἐστιν· ἀδύνατον δέ

6. *μεταβάλλοι* L. 9. *εἰ*] *deinde si* Stephanus. 10. *αἴτιον* X. *γὰρ*] *δὲ*? 12. *ὃ praeterea* Stephanus. 19. *ἔσται* X, *ἐστι* ceteri.

ἐστιν ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ νομίζειν τὸν σίδηρον, εἰ τύχοι, ἀ
τῆς σκληρότητος εἰς μαλακότητα μεταβάλλειν ἢ τῶν ἀλλ
μεταβολῶν ἑκάστην γίνεσθαι· παρατάσεως γὰρ αὐ
φαίνονται χρήζειν. εἰ οὖν μήτε ἐν τῷ παρεληλυθ
'''χρόνῳ μεταβάλλει τι μήτε ἐν τῷ μέλλοντι μήτε ἐν
108 ἐνεστῶτι, οὐ μεταβάλλειν τι ῥητέον. πρὸς τούτοις,
ἔστι τις μεταβολή, ἤτοι αἰσθήσεις ἁπλοπαθεῖς εἰσίν, ἡ
μεταβολὴ συμμνημόνευσιν ἔχειν δοκεῖ τοῦ τε ἐξ οὗ με
βάλλει καὶ εἰς ὃ μεταβάλλειν λέγεται· εἰ δὲ νοητή ἐσ
ἐπεὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν νοητῶν ἀνεπίκριτος γέ
παρὰ τοῖς παλαιοῖς διαφωνία, καθάπερ ἤδη πολλάκις ὑ
μνήσαμεν, οὐδὲν ἕξομεν λέγειν οὐδὲ περὶ τῆς ὑπάρ
τῆς μεταβολῆς.

109 Συμπεριτρέπεται μὲν οὖν καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ φ
τῇ προσθέσει καὶ τῇ ἀφαιρέσει καὶ τῇ φυσικῇ μεταβ
χωρὶς γὰρ τούτων οὔτε γένοιτο ἄν τι οὔτε φθαρείη,
γοῦν ἀπὸ τῆς δεκάδος φθειρομένης, ὥς φασιν, ἐνν
γίνεσθαι συμβαίνει κατὰ ἀφαίρεσιν μονάδος, καὶ τὴν
κάδα ἀπὸ τῆς ἐννεάδος φθειρομένης κατὰ πρόσθεσιν
μονάδος, καὶ τὸν ἰὸν ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ φθειρομένου
μεταβολήν. ὥστε ἀναιρουμένων τῶν προειρημένων
σεων ἀναιρεῖσθαι καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν
110 ἀνάγκη. οὐδὲν δὲ ἧττόν τινες κἀκεῖνα φασίν. εἰ ἐγεν
Σωκράτης, ἤτοι ὅτε οὐκ ἦν Σωκράτης ἐγένετο Σωκρ
ἢ ὅτε ἦν ἤδη Σωκράτης. ἀλλ' εἰ μὲν ὅτε ἦν ἤδη
νῆσθαι λέγοιτο, δὶς ἂν εἴη γεγενημένος· εἰ δὲ ὅτ
ἦν, ἅμα καὶ ἦν Σωκράτης καὶ οὐκ ἦν. ἦν μὲν τ
111 γονέναι, οὐκ ἦν δὲ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν. καὶ εἰ ἀπ
Σωκράτης, ἤτοι ὅτε ἔζη ἀπέθανεν ἢ ὅτε ἀπέθανεν.
ὅτε μὲν ἔζη, οὐκ ἀπέθανεν, ἐπεὶ ὁ αὐτὸς ἂν καὶ ἔζ
ἐτεθνήκει· ἀλλ' οὐδὲ ὅτε ἀπέθανεν, ἐπεὶ δὶς ἂν εἴη τ

1. ἐν om L. 2. μαλθακότητα FG. 5. μήτε — 6. οὐ c
6. μεταβάλλει GV. 7. τι V. ἤτοι αἰσθητή ἐστιν ἢ νοητ
αἰσθητὴ μὲν οὐκ ἔστιν· αἱ μὲν γὰρ αἰσθήσεις? 23. ἐγενήθη
24. ὁ σωκράτης FG. ἤτοι om L.

κώς. οὐκ ἄρα ἀπέθανε Σωκράτης. τοῦτον δὲ τὸν λόγον
οἷόν τέ ἐστιν ἐφ' ἑκάστου τῶν γίνεσθαι ἢ φθείρεσθαι λε-
γομένων ἱστάντα ἀναιρεῖν τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθοράν.
ἔνιοι δὲ καὶ οὕτω συνερωτῶσιν. εἰ γίνεταί τι, ἤτοι τὸ ὂν 112
γίνεται ἢ τὸ μὴ ὄν. οὔτε δὲ τὸ μὴ ὂν γίνεται· τῷ γὰρ
μὴ ὄντι οὐδὲν συμβεβηκέναι δύναται, ὥστε οὐδὲ τὸ γί-
νεσθαι. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ὄν. εἰ γὰρ γίνεται τὸ ὄν, ἤτοι
καθὸ ὄν ἐστι γίνεται ἢ καθὸ '''οὐκ ὄν ἐστιν. καθὸ μὲν
οὖν οὐκ ὄν ἐστιν, οὐ γίνεται. εἰ δὲ καθὸ ὄν ἐστι γίνεται,
ἐπεὶ τὸ γινόμενον ἕτερον ἐξ ἑτέρου φασὶ γίνεσθαι, ἕτερον
ἔσται τοῦ ὄντος τὸ γινόμενον, ὅπερ ἐστὶν οὐκ ὄν. τὸ
ἄρα γινόμενον οὐκ ὂν ἔσται, ὅπερ ἀπεμφαίνει. εἰ οὖν 113
μήτε τὸ μὴ ὂν γίνεται μήτε τὸ ὄν, οὐδὲ γίνεταί τι.
κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ οὐδὲ φθείρεται. εἰ γὰρ φθείρεταί τι,
ἤτοι τὸ ὂν φθείρεται ἢ τὸ μὴ ὄν. τὸ μὲν οὖν οὐκ ὂν οὐ
φθείρεται· πάσχειν γάρ τι δεῖ τὸ φθειρόμενον. ἀλλ' οὐδὲ
τὸ ὄν. ἤτοι γὰρ μένον ἐν τῷ ὂν εἶναι φθείρεται ἢ μὴ
μένον. καὶ εἰ μὲν μένον ἐν τῷ ὂν εἶναι, ἔσται τὸ αὐτὸ
ἅμα καὶ ὂν καὶ οὐκ ὄν· ἐπεὶ γὰρ οὐ φθείρεται καθὸ μὴ 114
ὄν ἐστιν ἀλλὰ καθὸ ὄν ἐστιν, καθὸ μὲν ἐφθάρθαι λέγεται,
ἕτερον ἔσται τοῦ ὄντος καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ὄν, καθὸ δὲ μέ-
νον ἐν τῷ εἶναι φθείρεσθαι λέγεται, ὂν ἔσται. ἄτοπον
δὲ τὸ λέγειν τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ ὂν καὶ οὐκ ὄν· οὐκ ἄρα
μένον ἐν τῷ εἶναι φθείρεται τὸ ὄν. εἰ δὲ οὐ μένον ἐν
τῷ εἶναι τὸ ὂν φθείρεται, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ εἶναι περιίσταται
πρῶτον, εἶθ' οὕτως φθείρεται, οὐκέτι τὸ ὂν ἀλλὰ τὸ μὴ
ὂν φθείρεται· ὅπερ ἀδύνατον εἶναι ὑπεμνήσαμεν. εἰ
οὖν μήτε τὸ ὂν φθείρεται μήτε τὸ μὴ ὄν, παρὰ δὲ ταῦτα
οὐδέν ἐστιν, οὐδὲ φθείρεταί τι.

Ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἐν ὑποτυπώσει καὶ περὶ τῶν κινήσεων ἀρκέσει λελέχθαι, οἷς ἕπεται τὸ ἀνύπαρκτον εἶναι καὶ ἀνεπινόητον τὴν κατὰ τοὺς δογματικοὺς φυσιολογίαν.

Ἑπομένως δὲ καὶ περὶ τῆς ὡς πρὸς τὴν φύσιν μονῆς 115
ἠπόρησάν τινες, λέγοντες ὅτι τὸ κινούμενον οὐ μένει,
πᾶν δὲ σῶμα διαρκῶς κινεῖται κατὰ τὰς τῶν δογματικῶν

ὑπολήψεις, ῥευστὴν εἶναι λεγόντων τὴν οὐσίαν καὶ διαφορήσεις τε καὶ προσθέσεις ποιουμένην, ὡς τὸν Πλάτωνα μηδὲ ὄντα λέγειν τὰ σώματα ἀλλὰ γινό μᾶλλον καλεῖν, τὸν δὲ Ἡράκλειτον ὀξείᾳ ποταμοῦ '''
116 τὴν εὐκινησίαν τῆς ἡμετέρας ὕλης ἀπεικάζειν. οὐδὲν σῶμα μένει. τό γε μὴν λεγόμενον μένειν συνέχ δοκεῖ ὑπὸ τῶν περὶ αὐτό, τὸ δὲ συνεχόμενον πι οὐδὲν δὲ ἔστι πάσχον, ἐπεὶ μηδὲ αἴτιον, ὡς ὑπεμ μεν· οὐδὲ μένει τι ἄρα. ἐρωτῶσι δέ τινες καὶ τ τὸν λόγον. τὸ μένον πάσχει, τὸ δὲ πάσχον κινεῖται ἄρα μένειν λεγόμενον κινεῖται· εἰ δὲ κινεῖται, οὐ
117 ἐκ δὲ τούτων φανερόν ἐστιν ὅτι οὐδὲ τὸ ἀσώματον ἐ ται μένειν. εἰ γὰρ τὸ μένον πάσχει, τὸ δὲ πάσχει μάτων ἐστὶν ἴδιον, εἴπερ ἄρα, καὶ οὐχὶ ἀσωμάτων, δὲ ἀσώματον οὔτε πάσχειν δύναται οὔτε μένειν, ἄρα μένει.

118 Τοσαῦτα μὲν καὶ περὶ μονῆς εἰρήσθω. ἐπεὶ δ στον τῶν προειρημένων οὐκ ἄνευ τόπου ἢ χρόνο νοεῖται, μετιτέον ἐπὶ τὴν περὶ τούτων σκέψιν· ἐ ταῦτα δείξῃ τις ἀνυπόστατα, ἀνυπόστατον ἔσται ταῦτα ἐκείνων ἕκαστον. ἀρξώμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ τόπ

119 Τόπος τοίνυν λέγεται διχῶς, κυρίως καὶ κατα κῶς, καταχρηστικῶς μὲν [ὡς] ὁ ἐν πλάτει, ὡς ἐμοῦ λις, κυρίως δὲ ὁ πρὸς ἀκρίβειαν κατέχων, ὑφ' οὗ π μεθα πρὸς ἀκρίβειαν. ζητοῦμεν οὖν περὶ τοῦ [πρὸς ἀκρίβειαν. τοῦτον δὲ οἱ μὲν ἔθεσαν οἱ δὲ ο
120 οἱ δὲ ἐπέσχον περὶ αὐτοῦ. ὧν οἱ μὲν ὑπάρχειν φάσκοντες ἐπὶ τὴν ἐνάργειαν καταφεύγουσιν. τίς φασί, λέξει μὴ εἶναι τόπον ὁρῶν τὰ μέρη τοῦ τόπ τὰ δεξιὰ τὰ ἀριστερά, τὰ ἄνω τὰ κάτω, ἔμπροσθε καὶ ἄλλοτε ἀλλαχοῦ γιγνόμενος, βλέπων τε ὅτι ὑφηγητὴς ὁ ἐμὸς διελέγετο, ἐνταῦθα ἐγὼ νῦν διαλ τόπον τε διάφορον καταλαμβάνων τῶν κούφων φ

2. ἀφαιρέσεις margo V. 24. περὶ ἔχομ ἀκρίβειαν V.

τῶν φύσει βαρέων, ἔτι καὶ τῶν ἀρχαίων ἀκούων λεγόντων 121
"ἤτοι μὲν γὰρ πρῶτα χάος ἐγένετο·" εἶναι γάρ φασι χάος
τὸν τόπον '''ἀπὸ τοῦ χωρητικὸν αὐτὸν εἶναι τῶν ἐν αὐτῷ
γινομένων. εἴγε μήν ἐστι τι σῶμα, φασίν, ἔσται καὶ ὁ
τόπος· ἄνευ γὰρ τούτου οὐκ ἂν εἴη τὸ σῶμα. καὶ εἰ
ἔστι τὸ ὑφ' οὗ καὶ τὸ ἐξ οὗ, ἔστι καὶ τὸ ἐν ᾧ, ὅπερ ἐστὶν
ὁ τόπος· τὸ δὲ πρῶτον ἐν ἑκατέρῳ· τὸ ἄρα δεύτερον ἐν
ἀμφοτέροις. οἱ δὲ ἀναιροῦντες τὸν τόπον οὔτε τὰ μέρη 122
τοῦ τόπου διδόασιν εἶναι· μηδὲν γὰρ εἶναι τὸν τόπον
παρὰ τὰ τούτου μέρη, καὶ τὸν συνάγειν πειρώμενον ὅτι
ἔστιν ὁ τόπος ἐκ τοῦ τὰ μέρη αὐτοῦ ὡς ὄντα λαμβάνειν,
τὸ ζητούμενον δι' ἑαυτοῦ κατασκευάζειν βούλεσθαι. ὁμοίως
δὲ ληρεῖν καὶ τοὺς ἔν τινι τόπῳ γίνεσθαί τι ἢ γεγονέναι
φάσκοντας, ὅλως μὴ διδομένου τοῦ τόπου. συναρπάζειν
δὲ αὐτοὺς καὶ τὴν τοῦ σώματος ὕπαρξιν μὴ διδομένην
αὐτόθεν, καὶ τὸ ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑφ' οὗ δείκνυσθαι ἀνύπαρκτα
παραπλησίως τῷ τόπῳ. τὸν δὲ Ἡσίοδον μὴ ἀξιόχρεων 123
εἶναι κριτὴν τῶν κατὰ φιλοσοφίαν. καὶ οὕτω διακρουόμενοι
τὰ εἰς κατασκευὴν φερόμενα τοῦ εἶναι τόπον, ἤδη καὶ
ποικιλώτερον κατασκευάζουσιν ὅτι ἀνύπαρκτός ἐστι, ταῖς
ἐμβριθεστάταις εἶναι δοκούσαις τῶν δογματικῶν στάσεσι
περὶ τοῦ τόπου προσχρώμενοι, τῇ τε τῶν στωικῶν καὶ τῇ
τῶν περιπατητικῶν, τὸν τρόπον τοῦτον.

Οἱ στωικοί φασι κενὸν μὲν εἶναι τὸ οἷόν τε ὑπὸ ὄν- 124
τος κατέχεσθαι μὴ κατεχόμενον δέ, ἢ διάστημα ἔρημον
σώματος, ἢ διάστημα ἀκαθεκτούμενον ὑπὸ σώματος, τόπον
δὲ διάστημα ὑπὸ ὄντος κατεχόμενον καὶ ἐξισαζόμενον τῷ
κατέχοντι αὐτόν, νῦν ὂν καλοῦντες τὸ σῶμα, χώραν δὲ
διάστημα κατὰ μέν τι κατεχόμενον ὑπὸ σώματος κατὰ δέ
τι ἀκαθεκτούμενον, ἐνίων χώραν εἰπόντων εἶναι τὸν τόπον
τοῦ μεγάλου σώματος, ὡς ἐν μεγέθει τὴν διαφορὰν εἶναι
τοῦ τε τόπου καὶ τῆς χώρας. λέγεται οὖν ὅτι ἐπειδὴ διά- 125

2. ἤτοι] Hesiod. Theog. 115. 10. τὰ add V. 16. τὸ ἐξ] τὸ τὸ ἐξ? ἀνύπαρκτον V. 17. τῷ add V. 21. ἐμβριθεστέραις L. 22. τῇ post καὶ om V.

στημα ὑπὸ σώματος κατεχόμενόν φασιν εἶναι τὸν τό
πῶς καὶ '''λέγουσιν αὐτὸν εἶναι διάστημα; πότερον
μῆκος τοῦ σώματος ἢ τὸ πλάτος ἢ τὸ βάθος μόν
τὰς τρεῖς διαστάσεις; εἰ μὲν γὰρ μίαν διάστασιν,
ἐξισάζεται ὁ τόπος τῷ οὗ τόπος ἐστίν, πρὸς τῷ καὶ μ
τοῦ περιεχομένου τὸ περιέχον εἶναι, ὃ παντάπασιν ἀ
126 φαίνει. εἰ δὲ αἱ τρεῖς διαστάσεις, ἐπεὶ οὔτε κενὸν
κειται ἐν τῷ λεγομένῳ τόπῳ οὔτε ἄλλο σῶμα διάσ
ἔχον, μόνον δὲ τὸ ἐν τόπῳ λεγόμενον εἶναι σῶμα σ
νέστηκεν ἐκ τῶν διαστάσεων (ἔστι γὰρ τοῦτο μῆκο
πλάτος καὶ βάθος καὶ ἀντιτυπία, ἣ δὴ συμβεβηκέν
γεται ταῖς διαστάσεσι ταῖς προειρημέναις), αὐτὸ τὸ
ἔσται ἑαυτοῦ τόπος, καὶ τὸ αὐτὸ περιέχον καὶ περιε
νον, ὅπερ ἄτοπον. οὐκ ἄρα ἔστι τις διάστασις
127 ὑποκειμένου. διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ ἔστι τι ὁ τόπος.
τᾶται δὲ καὶ οὗτος ὁ λόγος. ἐπεὶ διπλαῖ αἱ διαστάσ
θεωροῦνται καθ' ἕκαστον τῶν ἐν τόπῳ εἶναι λεγομ
ἀλλ' ἓν μῆκος καὶ ἓν πλάτος καὶ ἓν βάθος, πότερον
τοῦ σώματός εἰσιν αἱ διαστάσεις αὗται ἢ μόνου τοῦ
ἢ ἀμφοτέρων; ἀλλ' εἰ μὲν μόνου τοῦ τόπου, οὐχ
σῶμα ἴδιον μῆκος οὐδὲ πλάτος οὐδὲ βάθος οὐθέν,
128 οὐδὲ σῶμα ἔσται τὸ σῶμα, ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ ἀμφο
ἐπεὶ τὸ κενὸν οὐδεμίαν ὑπόστασιν ἔχει παρὰ τὰς δ
σεις, εἰ αἱ διαστάσεις αἱ τοῦ κενοῦ ὑπόκεινται ἐν τ
ματι συστατικαὶ οὖσαι αὐτοῦ τοῦ σώματος, τὰ τοῦ
συστατικὰ καὶ τοῦ σώματος ἔσται συστατικά. πε
γὰρ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀντιτυπίας οὐκ ἔστι διαβεβ
σθαι, καθάπερ ἔμπροσθεν ὑπεμνήσαμεν· μόνων
διαστάσεων φαινομένων κατὰ τὸ λεγόμενον σῶμα
εἰσὶ τοῦ κενοῦ καὶ αἱ αὐταὶ τῷ κενῷ, κενὸν ἔσται τ
ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ μόνου τοῦ σώματός εἰσιν αἱ
σεις, οὐδεμία ἔσται διάστασις τόπου, διόπερ οὐδὲ ὁ
εἰ τοίνυν κατ' οὐδένα τῶν προειρημένων τρόπων ε

11. ἢ δὴ V, ἢ ἤδη FG. 24. εἰ αἱ διαστάσεις αἱ V: cet
33. τρόπον FG.

ται τόπου διάστασις, οὐδὲ ἔστιν ὁ τόπος. πρὸς τούτοις 129
λέγεται ὅτι ὅτε ἔπεισι τῷ κενῷ τὸ σῶμα καὶ γίνεται τόπος,
ἤτοι ὑπομένει τὸ κενὸν ἢ ὑποχωρεῖ ἢ φθείρεται. ἀλλ' εἰ
μὲν ὑπομένει, τὸ αὐτὸ ἔσται καὶ πλῆρες καὶ κενόν, εἰ δὲ
ὑποχωρεῖ κινούμενον μεταβατικῶς ἢ φθείρεται μεταβάλ-
λον, σῶμα ἔσται τὸ κενόν· σώματος γὰρ ἴδιά ἐστι ταῦτα
τὰ πάθη. ἄτοπον δὲ τὸ αὐτὸ λέγειν κενὸν καὶ πλῆρες, ἢ
ὅτι σῶμά ἐστι τὸ κενόν. ἄτοπον ἄρα τὸ λέγειν οἷόν τε
εἶναι τὸ κενὸν ὑπὸ σώματος κατασχεθῆναι καὶ γενέσθαι
τόπον. διὰ δὲ ταῦτα καὶ τὸ κενὸν ἀνυπόστατον '''εὑρίσκε- 130
ται, εἴγε μὴ δυνατόν ἐστιν αὐτὸ κατασχεθῆναι ὑπὸ σώμα-
τος καὶ γενέσθαι τόπον· ἐλέγετο γὰρ κενὸν εἶναι ὃ οἷόν
τε ὑπὸ σώματος κατασχεθῆναι. συμπεριτρέπεται δὲ
τούτοις καὶ ἡ χώρα· εἴτε γὰρ ὁ μέγας τόπος ἐστὶ χώρα,
συμπεριγράφεται τῷ τόπῳ, εἴτε ἡ κατὰ μέν τι ὑπὸ σώμα-
τος κατεχομένη κατὰ δέ τι κενὴ διάστασις, ἀμφοτέροις
συναναιρεῖται.

Ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἔτι πλείω πρὸς τὴν στάσιν τῶν
στωικῶν περὶ τοῦ τόπου λέγεται· οἱ δὲ περιπατητικοί 131
φασιν εἶναι τόπον τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος, καθὸ περιέ-
χει, ὡς ἐμοῦ τόπον εἶναι τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἀέρος τὴν
περιτετυπωμένην τῷ ἐμῷ σώματι. ἀλλ' εἴπερ τοῦτό ἐστιν
ὁ τόπος, τὸ αὐτὸ καὶ ἔσται καὶ οὐκ ἔσται. ὅτε γὰρ μέλλει
ἔν τινι τόπῳ γίνεσθαι τὸ σῶμα, καθὸ μὲν οὐδὲν δύναται
γενέσθαι ἐν τῷ μὴ ὑπάρχοντι, δεῖ προϋπάρχειν τὸν τόπον,
ἵνα οὕτως ἐν αὐτῷ γένηται τὸ σῶμα, καὶ διὰ τοῦτο ἔσται
ὁ τόπος πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι τὸ ἐν τόπῳ σῶμα. καθὸ
δὲ περιτυπουμένης τῆς τοῦ περιέχοντος ἐπιφανείας τῷ
περιεχομένῳ ἀποτελεῖται, οὐ δύναται ὑποστῆναι ὁ τόπος
πρὸ τοῦ ἐν αὐτῷ γενέσθαι τὸ σῶμα, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ
ἔσται τότε. ἄτοπον δὲ τὸ αὐτὸ λέγειν καὶ εἶναί τι καὶ
μὴ εἶναι· οὐκ ἄρα ἔστι τόπος τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος,
καθὸ περιέχει. πρὸς τούτοις, εἰ ἔστι τι ὁ τόπος, ἤτοι 132

4. τὸ add V. 5. κενούμενον L. 9. ἐστι VX. 27. τόπῳ] τῷ τόπῳ V.

γεννητός ἐστιν ἢ ἀγέννητος. ἀγέννητος μὲν οὖν ο
ἔστιν· περιτυπούμενος γάρ, φασίν, τῷ ἐν αὐτῷ σώμι
ἀποτελεῖται. ἀλλ' οὐδὲ γεννητός· εἰ γάρ ἐστι γεννητ
ἤτοι ὅτε ἐν τόπῳ ἐστὶ τὸ σῶμα, τότε γίνεται ὁ τόπος
ᾧ ἤδη λέγεται εἶναι τὸ ἐν τόπῳ, ἢ ὅτε οὐκ ἔστιν ἐν αὐτ
133 οὔτε δὲ ὅτε ἐν αὐτῷ ἔστιν (ἔστι γὰρ ἤδη τοῦ ἐν αι
σώματος ὁ τόπος) οὔτε ὅτε οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ, εἴγε πι
τυποῦται μέν, ὡς φασίν, τῷ περιεχομένῳ τὸ περιέχον
οὕτω γίνεται τόπος, τῷ δὲ μὴ ἐν αὐτῷ ὄντι οὐδὲν δύ
ται περιτυπωθῆναι. εἰ δὲ μήτε ὅτε ἐν τόπῳ ἐστὶ τὸ σῶ
μήτε ὅτε οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ, γίνεται ὁ τόπος, παρο
ταῦτα οὐδὲν ἔστιν ἐπινοεῖν, οὐδὲ γεννητός ἐστιν ὁ τό
εἰ δὲ μήτε γεννητός ἐστι μήτε ἀγέννητος, οὐδὲ ἔστιν.
134 κοινότερον δὲ καὶ ταῦτα δύναται λέγεσθαι. εἰ ἔστι
τόπος, ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον· ἑκάτερον δὲ τοί
ἀπορεῖται, ὡς ὑπεμνήσαμεν· καὶ ὁ τόπος ἄρα ἐστὶν ι
ρος. ὁ τόπος πρὸς τῷ σώματι νοεῖται οὗ ἔστι τό
ἄπορος δέ ἐστιν ὁ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ σώματος λό
καὶ ὁ περὶ τοῦ τόπου ἄρα. ὁ τόπος ἑκάστου ἀΐδιος
οὐκ ἔστιν, γίνεσθαι δὲ λεγόμενος ἀνυπόστατος εὑρίσ
γενέσεως μὴ ὑπαρχούσης.
135 Ἔνεστι δὲ καὶ ἄλλα πλείω λέγειν, ἀλλ' ἵνα μὴ
λόγον μηκύνωμεν, ἐκεῖνο ἐπακτέον ὅτι τοὺς σκεπτ
ἐντρέπουσι μὲν οἱ λόγοι, δυσωπεῖ δὲ καὶ ἡ ἐνάργεια.
περ οὐθετέρῳ προστιθέμεθα ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοι
τῶν δογματικῶν, ἀλλ' ἐπέχομεν περὶ τοῦ τόπου.
136 Τὸ δὲ αὐτὸ πάσχομεν καὶ ἐν τῇ περὶ τοῦ χ
ζητήσει· ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις δοκεῖ τι
ὁ χρόνος, ὅσον δὲ ἐπὶ τοῖς περὶ αὐτοῦ λεγομένοις ἀ
στατος φαίνεται. χρόνον γὰρ εἶναί φασιν οἱ μὲν διά
τῆς τοῦ ὅλου κινήσεως (ὅλον δὲ λέγω τὸν κόσμον),
αὐτὴν τὴν κίνησιν τοῦ κόσμου, Ἀριστοτέλης δέ,
τινες Πλάτων, ἀριθμὸν τοῦ ἐν κινήσει προτέρου καὶ

3. ἔστι add V. 10. ἐν τῷ τόπῳ V. 12. ἐστιν ὁ — νητός om V. 31. ὅλου] χρόνου L. ὅλον] χρόνον L.

ρου, Στράτων δέ, ἢ ὥς τινες Ἀριστοτέλης, μέτρον κινή- 137
σεως καὶ μονῆς, Ἐπίκουρος δέ, καθὼς Δημήτριος ὁ Λά-
κων φησί, σύμπτωμα συμπτωμάτων, παρεπόμενον ἡμέραις
τε καὶ νυξὶ καὶ ὥραις καὶ πάθεσι καὶ ἀπαθείαις καὶ κινή-
σεσι καὶ μοναῖς. κατ᾽ οὐσίαν τε οἱ μὲν σῶμα αὐτὸν 138
ἔφασαν εἶναι, ὡς οἱ περὶ τὸν Αἰνησίδημον, (μηδὲν γὰρ
αὐτὸν διαφέρειν τοῦ ὄντος καὶ τοῦ πρώτου σώματος), οἱ
δὲ ἀσώματον. ἤτοι οὖν πᾶσαι αἱ στάσεις αὗται εἰσιν ἀλη-
θεῖς, ἢ πᾶσαι ψευδεῖς, ἢ τινὲς μὲν ἀληθεῖς τινὲς δὲ ψευ-
δεῖς· οὔτε δὲ πᾶσαι ἀληθεῖς ὑπάρχειν δύνανται (μάχον-
ται γὰρ αἱ πλεῖσται) '''οὔτε πᾶσαι ψευδεῖς εἶναι δοθήσον-
ται ὑπὸ τῶν δογματικῶν. καὶ ἄλλως, εἰ δοθείη ψεῦδος 139
μὲν εἶναι τὸ σῶμα εἶναι τὸν χρόνον, ψεῦδος δὲ καὶ τὸ
ὅτι ἀσώματός ἐστιν, αὐτόθεν δοθήσεται ἡ τοῦ χρόνου
ἀνυπαρξία· παρὰ γὰρ ταῦτα οὐδὲν εἶναι δύναται ἕτερον.
οὔτε τίνες μέν εἰσιν ἀληθεῖς τίνες δὲ ψευδεῖς δυνατὸν
καταλαβεῖν διά τε τὴν ἰσοσθενῆ διαφωνίαν καὶ τὴν ἀπο-
ρίαν τὴν κατὰ κριτήριόν τε καὶ τὴν ἀπόδειξιν. ὥστε
διὰ ταῦτα οὐδὲν ἕξομεν περὶ χρόνου διαβεβαιώσα- 140
σθαι. εἶτα, ἐπεὶ οὐκ ἄνευ κινήσεως ἢ καὶ μονῆς
ὁ χρόνος ὑφεστάναι δοκεῖ, τῆς κινήσεως ἀναιρουμένης,
ὁμοίως δὲ καὶ τῆς μονῆς, ἀναιρεῖται ὁ χρόνος. οὐδὲν
δὲ ἧττον καὶ τάδε φασί τινες κατὰ τοῦ χρόνου. εἰ ἔστι
χρόνος, ἤτοι πεπέρασται ἢ ἄπειρός ἐστιν. ἀλλ᾽ εἰ μὲν 141
πεπέρασται, ἀπό τινος χρόνου ἤρξατο καὶ εἴς τινα χρόνον
λήξει· διὰ δὲ τοῦτο ἦν ποτὲ χρόνος ὅτε οὐκ ἦν χρόνος,
πρὸ τοῦ ἄρξασθαι αὐτόν, καὶ ἔσται ποτὲ χρόνος ὅτε οὐκ
ἔσται χρόνος, μετὰ τὸ λῆξαι αὐτόν, ὅπερ ἄτοπον. οὐ
τοίνυν πεπέρασται ὁ χρόνος. εἰ δὲ ἄπειρός ἐστιν, ἐπεὶ 142
τὸ μέν τι αὐτοῦ λέγεται παρῳχηκὸς τὸ δὲ ἐνεστὼς τὸ δὲ
μέλλον, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρῳχηκὼς ἤτοι εἰσὶν ἢ οὐκ εἰσίν.
ἀλλ᾽ εἰ οὐκ εἰσίν, μόνου τοῦ ἐνεστῶτος ὑπολειπομένου,
ὅς ἐστιν ἀκαριαῖος, πεπερασμένος ἔσται ὁ χρόνος καὶ ἀκο-

2. μόνης V, 13. τὸ post καὶ om V. 30. ἐνεστὸς F.

λουθήσουσιν αἱ ἀρχῆθεν ἀπορίαι. εἰ δὲ ὁ παρῳχηκὼς
καὶ ὁ μέλλων ἔστιν, ἐνεστὼς ἔσται ἑκάτερος αὐτῶν. ἄ
πον δὲ τὸ λέγειν ἐνεστῶτα τὸν παρῳχηκότα καὶ τὸν μ
λοντα χρόνον· οὐκοῦν οὐδὲ ἄπειρός ἐστιν ὁ χρόνος.
δὲ μήτε ἄπειρος μήτε πεπερασμένος, οὐδὲ ἔστιν
143 χρόνος. πρὸς τούτοις, εἰ ἔστιν ὁ χρόνος, ἤτοι μερι
ἐστιν ἢ ἀμέριστος. ἀμέριστος μὲν οὖν οὐκ ἔστιν· δια
ται γὰρ εἴς τε τὸν ἐνεστῶτα καὶ εἰς τὸν παρῳχηκότα
εἰς τὸν μέλλοντα, ὡς αὐτοί φασιν. ἀλλ' οὐδὲ μερι
ἕκαστον γὰρ τῶν μεριστῶν καταμετρεῖται ὑπό τινος ἑα
μέρους, καθ' ἕκαστον μέρος τοῦ μετρουμένου γινομ
τοῦ μετροῦντος, ὡς ὅταν δακτύλῳ πῆχυν μετρῶμεν.
χρόνος οὐ δύναται καταμετρεῖσθαι ὑπό τινος ἑαυτο
ρους. εἰ γὰρ ὁ ἐνεστὼς λόγου χάριν καταμετρεῖ τὸν
ρῳχημένον, ἔσται κατὰ τὸν παρῳχηκότα καὶ διὰ
παρῳχηκώς, καὶ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος ὁμοίως μέλλων.
ὁ μέλλων εἰ καταμετροίη τοὺς ἄλλους, ἐνεστὼς ἔστ
παρῳχηκώς, καὶ ὁ παρῳχηκὼς παραπλησίως μέλλων
καὶ ἐνεστώς· ὅπερ ἀπεμφαίνει. οὐκοῦν οὐδὲ με
ἐστιν. εἰ δὲ μήτε '''ἀμέριστος μήτε μεριστός, οὐδὲ ἔ
144 ὅ τε χρόνος λέγεται τριμερὴς εἶναι, καὶ τὸ μὲν πα
κὼς τὸ δὲ ἐνεστὼς τὸ δὲ μέλλων. ὧν ὁ μὲν παρῳ
καὶ ὁ μέλλων οὐκ εἰσίν· εἰ γὰρ εἰσὶ νῦν ὅ τε πα
κὼς καὶ ὁ μέλλων χρόνος, ἔσται ἐνεστὼς ἑκάτερος
ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἐνεστώς. εἰ γὰρ ἔστιν ὁ ἐνεστὼς χ
ἤτοι ἀμέριστός ἐστιν ἢ μεριστός. ἀμέριστος μὲν ο
ἔστιν· ἐν γὰρ τῷ ἐνεστῶτι χρόνῳ λέγεται τὰ με
λοντα μεταβάλλειν, οὐδὲν δὲ ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ μετα
οἷον ὁ σίδηρος εἰς μαλακότητα ἢ τῶν ἄλλων ἕκαστον
145 οὐκ ἔστιν ἀμέριστος ὁ ἐνεστὼς χρόνος. ἀλλ' οὐδ
στός· εἰς ἐνεστῶτας μὲν γὰρ οὐκ ἂν μερισθείη, ἐ
τὴν ὀξεῖαν ῥύσιν τῶν ἐν κόσμῳ ἀπερινοήτως ὁ
εἰς παρῳχηκότα μεταβάλλειν λέγεται· ἀλλ' οὐδ' εἰς

2. ἔσται] δὲ ἔσται FG. 5. ὅλος V. 31. ἐνεστῶτα FG.

χηκότα καὶ μέλλοντα· ἔσται γὰρ οὕτως ἀνύπαρκτος, τὸ
μέν τι μηκέτι ὂν ἔχων μέρος ἑαυτοῦ, τὸ δὲ μηδέπω ὄν.
ὅθεν οὐδὲ τέλος τοῦ παρῳχημένου καὶ ἀρχὴ τοῦ μέλλον- 146
τος εἶναι δύναται ὁ ἐνεστώς, ἐπεὶ καὶ ἔσται καὶ οὐκ ἔσται.
ἔσται μὲν [οὖν] ὡς ἐνεστώς, οὐκ ἔσται δὲ ἐπεὶ μὴ ἔστιν
αὐτοῦ τὰ μέρη. οὐκοῦν οὐδὲ μεριστός ἐστιν. εἰ δὲ μήτε
ἀμέριστός ἐστιν ὁ ἐνεστὼς μήτε μεριστός, οὐδὲ ἔστιν. μὴ
ὄντος δὲ τοῦ ἐνεστῶτος μηδὲ τοῦ παρῳχημένου μηδὲ τοῦ
μέλλοντος, οὐδὲ ἔστι τι χρόνος· τὸ γὰρ ἐξ ἀνυπάρκτου
συνεστὼς ἀνύπαρκτόν ἐστιν.

Λέγεται κατὰ τοῦ χρόνου κἀκεῖνος ὁ λόγος. εἰ ἔστι 147
χρόνος, ἤτοι γενητός ἐστι καὶ φθαρτὸς ἢ ἀγένητος καὶ
ἄφθαρτος. ἀγένητος μὲν οὖν καὶ ἄφθαρτος οὐκ ἔστιν,
εἴγε αὐτοῦ τὸ μὲν παρῳχηκέναι λέγεται καὶ μηκέτι εἶναι
τὸ δὲ μέλλειν καὶ μηδέπω εἶναι. ἀλλ' οὐδὲ γενητὸς καὶ 148
φθαρτός. τὰ γὰρ γινόμενα ἔκ τινος ὄντος γίγνεσθαι δεῖ
καὶ τὰ φθειρόμενα εἴς τι ὂν φθείρεσθαι κατὰ τὰς τῶν
δογματικῶν αὐτῶν ὑποθέσεις. εἰ οὖν εἰς τὸν παρῳχημέ-
νον φθείρεται, εἰς οὐκ ὂν φθείρεται, καὶ εἰ ἐκ τοῦ μέλ-
λοντος γίνεται, ἐξ οὐκ ὄντος γίνεται· οὐθέτερος γὰρ αὐ-
τῶν ἔστιν. ἄτοπον δὲ τὸ λέγειν τι ἐξ οὐκ ὄντος γίνεσθαι
ἢ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεσθαι. οὐκ ἄρα γενητὸς καὶ φθαρ-
τός ἐστιν ὁ χρόνος. εἰ δὲ μήτε ἀγένητος καὶ ἄφθαρτός
ἐστι μήτε γενητὸς καὶ φθαρτός, οὐδὲ ὅλως ἔστιν.

Πρὸς τούτοις, ἐπεὶ πᾶν τὸ γινόμενον ἐν χρόνῳ γίγνε- 149
σθαι δοκεῖ, '''εἰ γίνεται ὁ χρόνος, ἐν χρόνῳ γίνεται. ἤτοι
οὖν αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ γίνεται ἢ ἕτερος ἐν ἑτέρῳ. ἀλλ' εἰ
μὲν αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ, τὸ αὐτὸ καὶ ἔσται καὶ οὐκ ἔσται.
ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐν ᾧ τι γίγνεται τοῦ ἐν αὐτῷ γιγνομένου
ὀφείλει προϋπάρχειν, ὁ γιγνόμενος ἐν ἑαυτῷ χρόνος, εἰ
μὲν γίνεται, οὐδέπω ἔστιν, εἰ δὲ ἐν ἑαυτῷ γίνεται, ἤδη
ἔστιν. ὥστε οὐδὲ γίνεται ἐν ἑαυτῷ. ἀλλ' οὐδ' ἐν ἑτέρῳ 150

5. οὖν] cf. p. 146 27. 8. ἐνεστῶτος μήτε L. 9. τι om V.
24. γεννητὸς F. 29. αὐτῷ] ᾧ L: ipso Stephanus. 32. οὐδὲ Stephanus, οὔτε L.

*ἕτερος· εἰ γὰρ ὁ ἐνεστὼς ἐν τῷ μέλλοντι γίγνεται, μέλ
ἔσται ὁ ἐνεστώς, καὶ εἰ ἐν τῷ παρῳχηκότι, παρῳχη
τὰ δὲ αὐτὰ λεκτέον καὶ περὶ τῶν ἄλλων χρόνων.
οὐδὲ ἕτερος χρόνος ἐν ἑτέρῳ γίνεται χρόνῳ. εἰ δὲ
αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ γίνεται μήτε ἕτερος ἐν ἑτέρῳ, οὐδὲ γ
τός ἐστιν ὁ χρόνος. ἐδείκνυτο δὲ ὅτι οὐδὲ ἀγένητός ἐ
μήτε οὖν γενητὸς ὢν μήτε ἀγένητος οὐδ' ὅλως ἔ
ἕκαστον γὰρ τῶν ὄντων ἤτοι γενητὸν ἢ ἀγένητον
προσήκει.*

151 *Ἐπεὶ δὲ ὁ χρόνος δοκεῖ μὴ ἄνευ ἀριθμοῦ θεωρεῖ
οὐκ ἂν εἴη ἄτοπον καὶ περὶ ἀριθμοῦ βραχέα διεξελ
ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ συνηθείᾳ καὶ ἀδοξάστως ἀρι
τί φαμεν καὶ ἀριθμὸν εἶναί τι ἀκούομεν· ἡ δὲ
δογματικῶν περιεργία καὶ τὸν κατὰ τούτου κεκίνηκε λ*
152 *αὐτίκα γοῦν οἱ ἀπὸ τοῦ Πυθαγόρου καὶ στοιχεῖο
κόσμου τοὺς ἀριθμοὺς εἶναι λέγουσιν. φασὶ γοῦν
φαινόμενα ἔκ τινος συνέστηκεν, ἁπλᾶ δὲ εἶναι δεῖ τὰ
χεῖα· ἄδηλα ἄρα ἐστὶ τὰ στοιχεῖα. τῶν δὲ ἀδήλ
μέν ἐστι σώματα, ὡς οἱ ἀτμοὶ καὶ οἱ ὄγκοι, τὰ δὲ
ματα, ὡς σχήματα καὶ ἰδέαι καὶ ἀριθμοί. ὧν τ
σώματά ἐστι σύνθετα, συνεστῶτα ἔκ τε μήκους κα
τους καὶ βάθους καὶ ἀντιτυπίας ἢ καὶ βάρους. οὐ*
153 *ἄρα ἄδηλα ἀλλὰ καὶ ἀσώματά ἐστι τὰ στοιχεῖα. ἀλ
τῶν ἀσωμάτων ἕκαστον ἐπιθεωρούμενον ἔχει τὸν ἀρι
ἢ γὰρ ἕν ἐστιν ἢ δύο ἢ πλείω. δι' ὧν συνάγεται
στοιχεῖα τῶν ὄντων εἰσὶν οἱ ἄδηλοι καὶ ἀσώματοι κ
σιν ἐπιθεωρούμενοι ἀριθμοί. καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλ
μονὰς καὶ ἡ κατὰ ἐπισύνθεσιν τῆς μονάδος γι
ἀόριστος '''δυάς, ἧς κατὰ μετουσίαν αἱ κατὰ μέρος*
154 *ται δυάδες δυάδες. ἐκ τούτων γὰρ καὶ τοὺς ἄλλους
σθαι ἀριθμούς, τοὺς ἐπιθεωρουμένους τοῖς ἀριθ
καὶ τὸν κόσμον κατασκευάζεσθαι λέγουσιν. τὸ*

2. ὁ παρῳχηκώς *FG*. 7. ὢν μὴ δὲ V. 15. ἀπὸ τῶν
21. συνθετὰ *FG*. 23. ἄρα] γὰρ *G*. 29. ἄριστος *GV*:
bricius, om Stephanus.

σημεῖον τὸν τῆς μονάδος ἐπέχειν λόγον, τὴν δὲ γραμμὴν
τὸν τῆς δυάδος (δύο γὰρ σημείων μεταξὺ θεωρεῖσθαι ταύ-
την), τὴν δὲ ἐπιφάνειαν τὸν τῆς τριάδος (ῥύσιν γὰρ εἶναί
φασι τῆς γραμμῆς εἰς πλάτος ἐπ' ἄλλο σημεῖον ἐκ πλαγίου
κείμενον), τὸ δὲ σῶμα τὸν τῆς τετράδος· ἐπανάστασιν
γὰρ γίγνεσθαι τῆς ἐπιφανείας ἐπί τι σημεῖον ὑπερκείμενον.
καὶ οὕτω τά τε σώματα καὶ ὅλον τὸν κόσμον ἀνειδωλο- 155
ποιοῦσιν, ὅντινα καὶ διοικεῖσθαί φασι κατὰ ἁρμονικοὺς
λόγους, τόν τε διὰ τεσσάρων, ὅς ἐστιν ἐπίτριτος, ὡς ἔχει
πρὸς τὰ ἓξ τὰ ὀκτώ, καὶ τὸν διὰ πέντε, ὅς ἐστιν ἡμιόλιος,
ὡς ἔχει πρὸς τὰ ἓξ τὰ ἐννέα, καὶ τὸν διὰ πασῶν, ὅς ἐστι
διπλάσιος, ὡς ἔχει πρὸς τὰ ἓξ τὰ δώδεκα. ταῦτά τε οὖν 156
ὀνειροπολοῦσιν, καὶ ὅτι ἕτερόν τι ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς παρὰ
τὰ ἀριθμητὰ κατασκευάζουσι, λέγοντες ὅτι εἰ τὸ ζῶον κατὰ
τὸν ἑαυτοῦ λόγον ἐστίν, εἰ τύχοι, ἕν, τὸ φυτόν, ἐπεὶ μή
ἐστι ζῶον, οὐκ ἔσται ἕν· ἔστι δὲ καὶ φυτὸν ἕν· οὐκ
ἄρα τὸ ζῶον ἕν ἐστιν, ἀλλὰ κατά τι ἕτερον ἐπιθεωρούμε-
νον ἔξωθεν αὐτῷ, οὗ μετέχει ἕκαστον καὶ γίνεται δι' αὐτὸ
ἕν. καὶ εἰ τὰ ἀριθμητά ἐστιν ὁ ἀριθμός, ἐπειδὴ ἄν-
θρωποί εἰσιν οἱ ἀριθμητοὶ καὶ βόες, εἰ τύχοι, καὶ ἵπποι,
ἄνθρωποι καὶ βόες καὶ ἵπποι ἔσται ὁ ἀριθμός, καὶ λευκὸς
ἀριθμὸς καὶ μέλας καὶ γενειήτης, εἰ τύχοιεν τοιοῦτοι
τυγχάνοντες οἱ μετρούμενοι. ταῦτα δέ ἐστιν ἄτοπα· οὐκ 157
ἄρα τὰ ἀριθμητά ἐστιν ὁ ἀριθμός, ἀλλ' ἰδίαν ὑπόστασιν
ἔχει παρὰ ταῦτα, καθ' ἣν καὶ ἐπιθεωρεῖται τοῖς ἀριθμη-
τοῖς '''καὶ ἔστι στοιχεῖον.

Οὕτως οὖν ἐκείνων συναγαγόντων ὅτι ἀριθμὸς οὐκ ἔστι τὰ ἀριθμητά, παρεισῆλθεν ἡ κατὰ τοῦ ἀριθμοῦ ἀπορία. λέγεται γὰρ ὅτι εἰ ἔστιν ἀριθμός, ἤτοι αὐτὰ τὰ ἀριθμητά ἐστιν ὁ ἀριθμὸς ἢ ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα ἔξωθεν· οὔτε δὲ αὐτὰ τὰ ἀριθμητά ἐστιν ὁ ἀριθμός, ὡς ἀπέδειξαν οἱ Πυθαγορικοί, οὔτε ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα,

7. τε add V. 17. ἕν] κατὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον ἕν X. possis etiam καθὸ ζῷόν ἐστιν, ἕν. 21. ὁ om V. 22. τύχοισαν V, Alexandrinorum more. 29. εἰ om G cum Stephano.

158 ὡς ὑπομνήσομεν· οὐδὲν ἄρα ἐστὶν ὁ ἀριθμός. ὅτ
οὐδὲν ἔξωθέν ἐστι παρὰ τὰ ἀριθμητὰ ὁ ἀριθμός, πι
στήσομεν ἐπὶ τῆς μονάδος τὸν λόγον στήσαντες εὐσ
διδασκαλίας ἕνεκεν. εἰ γάρ ἐστί τι καθ' ἑαυτὴν ἡ μ
ἧς μετέχον ἕκαστον τῶν μετεχόντων αὐτῆς γίνεται ἕν,
μία ἔσται αὐτὴ ἡ μονὰς ἢ τοσαῦται ὅσα τὰ μετέχ
αὐτῆς ἐστίν. ἀλλ' εἰ μὲν μία ἐστίν, πότερον ὅλης
μετέχει ἕκαστον τῶν μετέχειν αὐτῆς λεγομένων ἢ μ
αὐτῆς; εἰ μὲν γὰρ πᾶσαν ἔχει τὴν μονάδα, εἰ τύ
εἷς ἄνθρωπος, οὐκέτι ἔσται μονὰς ἧς μεθέξει ὁ εἷς
ἢ ὁ εἷς κύων ἢ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὃ λέγομεν εἶν
159 ὥσπερ καὶ πολλῶν ὑποτεθέντων γυμνῶν ἀνθρώπων,
δὲ ὄντος ἱματίου καὶ τοῦτο ἑνὸς ἀμφιασαμένου, γ
μένουσιν οἱ λοιποὶ καὶ χωρὶς ἱματίου. εἰ δὲ μέρους
μετέχει ἕκαστον, πρῶτον μὲν ἕξει τι μέρος ἡ μονάς
ἄπειρά γε ἕξει μέρη, εἰς ἃ διαιρεῖται· ὅπερ ἄτοπον.
ὡς τὸ μέρος τῆς δεκάδος, οἷον ἡ δυάς, οὐκ ἔστι
οὕτως οὐδὲ τὸ μέρος τῆς μονάδος ἔσται μονάς,
τοῦτο οὐδὲ μεθέξει τι τῆς μονάδος. ὥστε οὐκ ἔστι
160 μονὰς ἧς μετέχειν λέγεται τὰ κατὰ μέρος. εἰ δὲ ἰσάρ
τοῖς ἀριθμητοῖς, ἐφ' ὧν λέγεται τὸ ἕν, αἱ μονάδες
ὧν κατὰ μετοχὴν ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος λέγετ
ἄπειροι ἔσονται αἱ μετεχόμεναι μονάδες. καὶ αὗτα
μετέχουσιν ἐπαναβεβηκυίας μονάδος ἢ μονάδων ἰσαρ
αὐταῖς, καὶ διὰ τοῦτό εἰσι μονάδες, ἢ οὐ μετέχουσι
161 χωρίς τινος μετοχῆς μονάδες εἰσίν. εἰ μὲν γὰρ
μετοχῆς μονάδες εἶναι δύνανται αὗται, δυνήσεται κ
αἰσθητῶν ἕκαστον χωρὶς μονάδος μετοχῆς ἓν εἶνα
αὐτόθεν περιτρέπεται ἡ καθ' ἑαυτὴν θεωρεῖσθαι λε
μονάς. εἰ δὲ ἀπὸ μετοχῆς κἀκεῖναι μονάδες εἰσίν
μιᾶς μετέχουσι πᾶσαι ἢ μία ἑκάστη ἰδίας. καὶ
πᾶσαι μιᾶς, '''ἤτοι κατὰ μέρος ἑκάστη ἢ ὅλης λεχθ

6. αὐτη V, *haec* Stephanus. τοσαῦτα V. 15. μέρος τ
18. μονάδος Stephanus, δεκάδος L. 26. γὰρ] οὖν?

μετέχειν, καὶ μένουσιν αἱ ἀρχῆθεν ἀτοπίαι· εἰ δὲ ἑκάστη 162
ἰδίας, καὶ ἐκείνων τῶν μονάδων ἑκάστῃ μονάδα ἐπιθεω-
ρεῖσθαι δεῖ, καὶ ταῖς ἐπιθεωρουμέναις ἐκείναις ἄλλας, καὶ
μέχρις ἀπείρου. εἰ οὖν ἵνα καταλάβωμεν ὅτι εἰσί τινες
καθ' ἑαυτὰς μονάδες, ὧν κατὰ μετοχὴν ἕκαστον τῶν ὄντων
ἐστὶν ἕν, δεῖ κατειληφέναι ἀπειράκις ἀπείρους νοητὰς μο-
νάδας, ἀδύνατον δὲ καταλαβεῖν ἀπειράκις ἀπείρους μονά-
δας νοητάς, ἀδύνατον ἄρα ἐστὶν ἀποφήνασθαι ὅτι εἰσί
τινες νοηταὶ μονάδες καὶ ἕκαστον τῶν ὄντων ἐστὶν ἓν
κατὰ μετοχὴν ἰδίας μονάδος γινόμενον ἕν. ἄτοπον ἄρα 163
τὸ λέγειν ὅτι τοσαῦταί εἰσιν αἱ μονάδες ὅσα τὰ μετέχοντα
αὐτῶν. εἰ δὲ μήτε μία ἐστὶν ἡ καθ' ἑαυτὴν λεγομένη
μονὰς μήτε τοσαῦται ὅσα τὰ μετέχοντα αὐτῆς ἐστίν, οὐδὲ
ἔστιν ὅλως μονὰς καθ' ἑαυτήν. ὁμοίως δὲ οὐδὲ τῶν ἄλλων
ἀριθμῶν ἕκαστος καθ' ἑαυτὸν ἔσται· χρῆσθαι γὰρ ἔνεστιν
ἐπὶ πάντων τῶν ἀριθμῶν τῷ λόγῳ, παραδειγματικῶς νῦν
ἐπὶ τῆς μονάδος ἠρωτημένῳ. ἀλλ' εἰ μήτε καθ' ἑαυτόν
ἐστιν ὁ ἀριθμός, ὡς ὑπεμνήσαμεν, μήτε αὐτὰ τὰ ἀριθ-
μητά ὁ ἀριθμός ἐστιν, ὡς οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου παρέ-
στησαν, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἔστι, λεκτέον μηδὲ εἶναι
ἀριθμόν.

Πῶς δὲ καὶ γίνεσθαί φασιν ἐκ τῆς μονάδος τὴν δυάδα 164
οἱ ἔξωθέν τι δοκοῦντες εἶναι τὸν ἀριθμὸν παρὰ τὰ ἀριθ-
μητά; ὅτε γὰρ συντίθεμεν μονάδα ἑτέρᾳ μονάδι, ἤτοι
προστίθεταί τι ταῖς μονάσιν ἔξωθεν, ἢ ἀφαιρεῖταί τι
ἀπ' αὐτῶν, ἢ οὔτε προστίθεταί τι οὔτε ἀφαιρεῖται. ἀλλ'
εἰ μὲν οὔτε προστίθεταί τι οὔτε ἀφαιρεῖται, οὐκ ἔσται
δυάς. οὔτε γὰρ χωρὶς ἀλλήλων οὖσαι αἱ μονάδες εἶχον
τὴν μονάδα ἐπιθεωρουμένην αὐταῖς κατὰ τὸν ἴδιον αὐτῶν
λόγον, οὔτε νῦν τι αὐταῖς ἔξωθεν προσγέγονεν, ὥσπερ οὐδὲ 165
ἀφῄρηται κατὰ τὴν ὑπόθεσιν. ὥστε οὐκ ἔσται δυὰς ἡ
σύνθεσις τῆς μονάδος πρὸς τὴν μονάδα, μήτε ἀφαιρέσεως
μήτε προσθέσεως ἔξωθέν τινος γινομένης. εἰ δὲ ἀφαιρε-

2. ἑκάστην L. 13. τοσαῦτα V. 27. τι om L. 30. ὥστε L.

σις γίνεται, οὐ μόνον οὐκ ἔσται δυάς, ἀλλὰ καὶ μειω
σονται αἱ μονάδες. εἰ δὲ προστίθεται αὐταῖς ἔξωθε
δυάς, ἵνα ἐκ τῶν μονάδων γένηται δυάς, τὰ δύο δοκοῦ
εἶναι τέσσαρα ἔσται· ὑπόκειται γὰρ μονὰς καὶ ἑτέρα
νάς, αἷς προστιθεμένης ἔξωθεν δυάδος ὁ τέσσαρα '''ἀρ
166 μὸς ἀποτελοῖτο ἄν. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ
ἀριθμῶν τῶν κατὰ σύνθεσιν ἀποτελεῖσθαι λεγομένων.
οὖν μήτε κατὰ ἀφαίρεσιν μήτε κατὰ πρόσθεσιν μήτε ἄ
ἀφαιρέσεως καὶ προσθέσεως γίγνονται οἱ σύνθετοι λεγό
νοι εἶναι ἀριθμοὶ ἐκ τῶν ἐπαναβεβηκότων, ἀσύστα
ἐστιν ἡ γένεσις τοῦ κατ' ἰδίαν καὶ παρὰ τὰ ἀριθμη
εἶναι λεγομένου ἀριθμοῦ. ὅτι δὲ οὐδὲ ἀγένητοι τυγχάν
σιν ὄντες οἱ κατὰ σύνθεσιν ἀριθμοί, δηλοῦσιν αὐτοὶ συ
τίθεσθαί τε αὐτοὺς καὶ γίγνεσθαι φάσκοντες ἐκ τῶν ἐπ
ναβεβηκότων, οἷον τῆς τε μονάδος καὶ δυάδος τῆς ἀο
167 στου. οὐκοῦν οὐχ ὑφέστηκε κατ' ἰδίαν ὁ ἀριθμός.
δὲ μήτε κατ' ἰδίαν ὁ ἀριθμὸς θεωρεῖται μήτε ἐν τ
ἀριθμητοῖς ἔχει τὴν ὑπόστασιν, οὐδὲ ἔστι τι ὁ ἀριθμ
ὅσον ἐπὶ ταῖς περιεργίαις ταῖς ὑπὸ τῶν δογματικῶν εἰσ
νηνεγμέναις.

Τοσαῦτα μὲν καὶ περὶ τοῦ φυσικοῦ καλουμένου τ
φιλοσοφίας μέρους ἀρκοῦντα ὡς ἐν ὑποτυπώσει λελέχθ
168 λείπεται δὲ τὸ ἠθικόν, ὅπερ δοκεῖ περὶ τὴν διάκρισιν τ
τε καλῶν καὶ κακῶν καὶ ἀδιαφόρων καταγίγνεσθαι. ἵ
οὖν κεφαλαιωδῶς καὶ περὶ τούτου διαλάβωμεν, περὶ τ
ὑπάρξεως τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ ἀδιαφόρων ζητ
σομεν, τὴν ἔννοιαν ἑκάστου προεκθέμενοι.

169 Φασὶν οὖν οἱ στωικοὶ ἀγαθὸν εἶναι ὠφέλειαν ἢ ο
ἕτερον ὠφελείας, ὠφέλειαν μὲν λέγοντες τὴν ἀρετὴν κ
τὴν σπουδαίαν πρᾶξιν, οὐχ ἕτερον δὲ ὠφελείας τὸν σπο
δαῖον ἄνθρωπον καὶ τὸν φίλον. ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ πώ
ἔχον ἡγεμονικὸν καθεστηκυῖα καὶ ἡ σπουδαία πρᾶξις ἐνέρ
γειά τις οὖσα κατ' ἀρετὴν ἄντικρυς ἐστιν ὠφέλεια, ὁ δ

11. περὶ L. 26. ζητήσωμεν V.

σπουδαῖος ἄνθρωπος καὶ ὁ φίλος οὐχ ἕτερος ὠφελείας.
μέρος μὲν γὰρ τοῦ σπουδαίου ἐστὶν ὠφέλεια, τὸ ἡγεμονι- 170
κὸν αὐτοῦ ὑπάρχουσα· τὰ δὲ ὅλα οὔτε τὰ αὐτὰ τοῖς μέ-
ρεσιν εἶναι λέγουσιν, οὐ γάρ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος χείρ, οὔτε
ἕτερα παρὰ τὰ μέρη, οὐκ '''ἄνευ γὰρ τῶν μερῶν ὑφέστηκεν.
διόπερ οὐχ ἕτερα τῶν μερῶν τὰ ὅλα λέγουσιν. ὅθεν τὸν
σπουδαῖον ὅλον ὄντα ὡς πρὸς τὸ ἡγεμονικὸν ἑαυτοῦ, ὅπερ
ἔφασαν ὠφέλειαν, οὐχ ἕτερον ὠφελείας εἶναι λέγουσιν.
ἐντεῦθεν καὶ τριχῶς τὸ ἀγαθόν φασι λέγεσθαι. καθ' 171
ἕνα μὲν γὰρ τρόπον φασὶν εἶναι ἀγαθὸν τὸ ὑφ' οὗ ἔστιν
ὠφελεῖσθαι, ὃ δὴ ἀρχικώτατόν ἐστι καὶ ἀρετή, καθ' ἕτερον
δὲ καθ' ὃ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ αἱ κατ'
ἀρετὴν πράξεις, κατὰ τρίτον δὲ τρόπον τὸ οἷόν τε ὠφελεῖν,
τοῦτο δὲ καὶ ἀρετὴν εἶναι καὶ κατὰ ἀρετὴν πρᾶξιν καὶ τὸν
σπουδαῖον καὶ τὸν φίλον θεούς τε καὶ σπουδαίους δαίμο-
νας, ὡς τὸ μὲν δεύτερον σημαινόμενον τοῦ ἀγαθοῦ ἐμ-
περιληπτικὸν εἶναι τοῦ πρώτου σημαινομένου, τὸ δὲ τρί-
τον τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ πρώτου. τινὲς δέ φασιν ἀγα- 172
θὸν εἶναι τὸ δι' ἑαυτὸ αἱρετόν, ἄλλοι δὲ τὸ συλλαμβάνον
πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ τὸ συμπληρωτικόν· εὐδαιμονία δέ
ἐστιν, ὡς οἱ στωικοί φασιν, εὔροια βίου.

Τοιαῦτα μέν τινα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀγαθοῦ λέγε-
ται. εἴτε δὲ τὸ ὠφελοῦν εἴτε τὸ δι' ἑαυτὸ αἱρετὸν εἴτε τὸ 173
συνεργοῦν πρὸς εὐδαιμονίαν ἀγαθόν τις εἶναι λέγοι, οὐχὶ
τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν παρίστησιν, ἀλλά τι τῶν συμβεβηκότων
αὐτῷ λέγει. ὅπερ ἐστὶ μάταιον. ἤτοι γὰρ μόνῳ τῷ ἀγα-
θῷ συμβέβηκε τὰ προειρημένα ἢ καὶ ἑτέροις. ἀλλ' εἰ μὲν
καὶ ἑτέροις, οὐκ ἔστι χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀγαθοῦ κοινο-
ποιούμενα, εἰ δὲ μόνῳ τῷ ἀγαθῷ, οὐκ ἐνδέχεται ἡμᾶς
ἀπὸ τούτων νοεῖν τὸ ἀγαθόν· ὡς γὰρ ὁ ἀνεννόητος ἵππου 174
οὔτε τὸ χρεμετίζειν τί ἐστιν οἶδεν, οὔτε διὰ τούτου δύνα-
ται εἰς ἔννοιαν ἐλθεῖν ἵππου, εἰ μὴ πρότερον ἵππῳ χρε-
μετίζοντι ἐντύχοι, οὕτως ὁ διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τὸ ἀγαθὸν

12. αἱ om V. 13. πράξεισαι V. 14. πρᾶξις V. 19. συλλαμβανόμενον infra p. F. 696. 30. ὃ] τὸ V.

ζητῶν τί ἐστιν ἀγαθόν, οὐ δύναται γινώσκειν τὸ ἰδί
αὐτῷ καὶ μόνῳ ὑπάρχον, ἵνα δι' αὐτοῦ τὸ ἀγαθὸν αὐ
νοῆσαι δυνηθῇ. πρότερον γὰρ δεῖ μαθεῖν τὴν αὐτοῦ τ
ἀγαθοῦ φύσιν, εἶθ' οὕτω συνεῖναι ὅτι ὠφελεῖ καὶ ὅ
δι' αὐτὸ αἱρετόν ἐστι καὶ ὅτι εὐδαιμονίας ποιητικόν.

175 ὅτι δὲ τὰ προειρημένα συμβεβηκότα οὐκ ἔστιν ἱκανὰ μ
νῦσαι τὴν ἐπίνοιαν καὶ τὴν φύσιν τοῦ ἀγαθοῦ, δηλοῦσ
ἔργῳ οἱ δογματικοί. ὡς μὲν '''γὰρ ὠφελεῖ τὸ ἀγαθὸν κ
ὅτι αἱρετόν ἐστι, παρὸ καὶ ἀγαθὸν εἴρηται τὸ οἱονεὶ ἀγ
στόν, καὶ ὅτι εὐδαιμονίας ἐστὶ ποιητικόν, πάντες ἴσ
συγχωροῦσιν· ἐρωτώμενοι δὲ τί ἐστιν ᾧ ταῦτα συμβέβ
κεν, εἰς ἄσπειστον ἐμπίπτουσι πόλεμον, οἱ μὲν ἀρετ
λέγοντες, οἱ δὲ ἡδονήν, οἱ δὲ ἀλυπίαν, οἱ δὲ ἄλλο
καίτοι εἰ ἐκ τῶν προειρημένων ὅρων ἐδείκνυτο τί ἐστι
ἀγαθὸν αὐτό, οὐκ ἂν ἐστασίαζον ὡς ἀγνοουμένης τῆς το
του φύσεως.

176 Οὕτω μὲν οὖν διαφέρονται περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἀγ
θοῦ οἱ δοκιμώτατοι δοκοῦντες εἶναι τῶν δογματικῶ
ὁμοίως δὲ διηνέχθησαν καὶ περὶ τοῦ κακοῦ, λέγοντες κ
κὸν εἶναι βλάβην ἢ οὐχ ἕτερον βλάβης, οἱ δὲ τὸ δι' ἑαυ
φευκτόν, οἱ δὲ τὸ κακοδαιμονίας ποιητικόν. δι' ὧν οὐ
τὴν οὐσίαν τοῦ κακοῦ ἀλλά τινα τῶν συμβεβηκότων ἴσ
αὐτῷ φάσκοντες εἰς τὴν προειρημένην ἐμπίπτουσιν ἀπορία

177 Τὸ δὲ ἀδιάφορόν φασι λέγεσθαι μὲν τριχῶς, καθ' ἕ
μὲν τρόπον πρὸς ὃ μήτε ὁρμὴ μήτε ἀφορμὴ γίνετ
οἷόν ἐστι τὸ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας ἢ τὰς ἐπὶ τ
κεφαλῆς τρίχας, καθ' ἕτερον δὲ πρὸς ὃ ὁρμὴ μὲν ἢ ἀφορ
γίνεται, οὐ μᾶλλον δὲ πρὸς τόδε ἢ τόδε, οἷον ἐπὶ δυο
τετραδράχμων ἀπαραλλάκτων, ὅταν δέῃ τὸ ἕτερον αὐτ
αἱρεῖσθαι· ὁρμὴ μὲν γὰρ γίνεται πρὸς τὸ αἱρεῖσθαι
ἕτερον αὐτῶν, οὐ μᾶλλον δὲ πρὸς τόδε ἢ τόδε. κατὰ τρ
τον δὲ τρόπον φασὶν ἀδιάφορον εἶναι τὸ μήτε πρὸς εὐδα

9. ἀγαστὸν Fabricius p. F. 697, ἀγωγὸν L. 12. ἄπιστον GV, ἰ
credibile Stephanus: corr Fabricius. 28. δυεῖν V. 31. δὲ add V.

μονίαν μήτε πρὸς κακοδαιμονίαν συμβαλλόμενον, ὡς
ὑγίειαν πλοῦτον· ᾧ γὰρ ἔστιν ὅτὲ μὲν εὖ ὅτὲ δὲ κακῶς
χρήσασθαι, τοῦτο ἀδιάφορον εἶναι φασίν. περὶ οὗ μάλιστα
'''ἐν τοῖς ἠθικοῖς διαλαμβάνειν λέγουσιν. τίνα μέντοι καὶ 178
περὶ ταύτης τῆς ἐννοίας δεῖ φρονεῖν, δῆλον καὶ ἐκ τῶν
εἰρημένων ἡμῖν περί τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν.

Οὕτω μὲν οὖν σαφές ἐστιν ὅτι οὐκ ἐπέστησαν ἡμᾶς
τῇ ἐννοίᾳ τῶν προειρημένων ἑκάστου· οὐδὲν δὲ ἀπεικὸς
πεπόνθασιν ἐν ἀνυποστάτοις τάχα πράγμασι σφαλλόμενοι.
ὅτι γὰρ οὐδὲν τῇ φύσει ἐστὶν ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἢ ἀδιάφο-
ρον, ἐντεῦθέν τινες ἐπιλογίζονται. τὸ πῦρ φύσει ἀλεαῖνον 179
πᾶσι φαίνεται ἀλεαντικόν, καὶ ἡ χιὼν φύσει ψύχουσα πᾶσι
φαίνεται ψυκτική, καὶ πάντα τὰ φύσει κινοῦντα ὁμοίως
πάντας κινεῖ τοὺς κατὰ φύσιν, ὥς φασίν, ἔχοντας. οὐδὲν
δὲ τῶν λεγομένων ἀγαθῶν πάντας κινεῖ ὡς ἀγαθόν, ὡς
ὑπομνήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι φύσει ἀγαθόν. ὅτι δὲ οὐδὲν
τῶν λεγομένων ἀγαθῶν πάντας ὁμοίως κινεῖ, δῆλον, φασίν.
ἵνα γὰρ τοὺς ἰδιώτας παρῶμεν, ὧν οἱ μὲν εὐεξίαν σώμα- 180
τος ἀγαθὸν εἶναι νομίζουσιν, οἱ δὲ τὸ λαγνεύειν, οἱ δὲ
τὸ ἀδδηφαγεῖν, οἱ δὲ οἰνοφλυγίαν, οἱ δε τὸ χρῆσθαι κύ-
βοις, οἱ δὲ πλεονεξίαν, οἱ δὲ καὶ χείρω τινὰ τούτων, αὐτῶν
τῶν φιλοσόφων τινὲς μὲν τρία γένη φασὶν εἶναι ἀγαθῶν,
ὡς οἱ περιπατητικοί· τούτων γὰρ τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυ-
χὴν ὡς τὰς ἀρετάς, τὰ δὲ περὶ σῶμα ὡς ὑγίειαν καὶ τὰ
ἐοικότα, τὰ δὲ ἐκτὸς ὡς φίλους, πλοῦτον, τὰ παραπλήσια.
οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς τριγένειαν μὲν καὶ αὐτοί φασιν εἶναι 181
ἀγαθῶν· τούτων γὰρ τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυχὴν ὡς τὰς
ἀρετάς, τὰ δὲ ἐκτὸς ὡς τὸν σπουδαῖον καὶ φίλον, τὰ δὲ
οὔτε περὶ ψυχὴν οὔτε ἐκτός, οἷον τὸν σπουδαῖον ὡς πρὸς
ἑαυτόν· τὰ μέντοι περὶ σῶμα ἢ ἐκτός, ἅ φασιν οἱ ἐκ
τοῦ περιπάτου ἀγαθὰ εἶναι, οὔ φασιν ἀγαθά. ἔνιοι δὲ τὴν
ἡδονὴν ἠσπάσαντο ὡς '''ἀγαθόν, τινὲς δὲ κακὸν αὐτὴν

4. τούτου X. 5. καὶ om V. 17. δῆλον] καὶ τυφλῷ δῆλον X.

ἄντικρυς εἶναι φασίν, ὥστε καί τινα τῶν ἐκ φιλοσο
182 ἀναφθέγξασθαι "μανείην μᾶλλον ἢ ἡσθείην." εἰ το
τὰ μὲν φύσει κινοῦντα πάντας ὁμοίως κινεῖ, ἐπὶ δὲ
λεγομένοις ἀγαθοῖς οὐ πάντες ὁμοίως κινούμεθα, ο
ἔστι φύσει ἀγαθόν. καὶ γὰρ οὔτε πάσαις ταῖς προει
μέναις στάσεσι πιστεύειν ἐνδέχεται διὰ τὴν μάχην
τινί. ὁ γὰρ λέγων ὅτι τῇδε μὲν πιστευτέον τῇ στ
τῇδε δὲ οὐδαμῶς, ἐναντιουμένους τοὺς παρὰ τῶν ἀντ
ξούντων λόγους αὐτῷ ἔχων, μέρος γίνεται διαφωνίας,
τοῦ κρινοῦντος αὐτὸς δεήσεται διὰ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλ
ἀλλ' οὐχ ἑτέρους κρινεῖ. μήτε οὖν κριτηρίου ὄντος ὁ
λογουμένου μήτε ἀποδείξεως, διὰ τὴν ἀνεπίκριτον
περὶ τούτων διαφωνίαν εἰς τὴν ἐποχὴν καταντήσει,
διὰ τοῦτο οὐχ ἕξει διαβεβαιοῦσθαι τί ἐστι τὸ φύσει ἀγα

183 Ἔτι κἀκεῖνο λέγουσί τινες ὅτι ἀγαθόν ἐστιν ἤτο
αἱρεῖσθαι αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο ὃ αἱρούμεθα. τὸ μὲν οὖν αἱ
σθαι οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν κατὰ τὸν ἴδιον λόγον· οὐ γὰρ
ἐσπεύδομεν τυχεῖν ἐκείνου ὃ αἱρούμεθα, ἵνα μὴ ἐκπέ
μεν τοῦ ἔτι αὐτὸ αἱρεῖσθαι, οἷον εἰ ἀγαθὸν ἦν τὸ ἀ
ποιεῖσθαι ποτοῦ, οὐκ ἂν ἐσπεύδομεν ποτοῦ τυχεῖν· ἀ
λαύσαντες γὰρ τούτου τῆς ἀντιποιήσεως αὐτοῦ ἀπαλλα
μεθα. καὶ ἐπὶ τοῦ πεινῆν ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ ἐρᾶν
τῶν ἄλλων. οὐκ ἄρα τὸ αἱρεῖσθαι δι' αὐτὸ αἱρετόν ἐσ
εἰ μή γε καὶ ὀχληρόν· καὶ γὰρ ὁ πεινῶν σπεύδει με
σχεῖν τροφῆς, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ἐκ τοῦ πεινῆν ὀχ
184 σεως, καὶ ὁ ἐρῶν ὁμοίως καὶ ὁ διψῶν. ἀλλ' οὐδὲ τὸ αἱ
τόν ἐστι τὸ ἀγαθόν. τοῦτο γὰρ ἤτοι ἔξωθέν ἐστιν ἡ
ἢ περὶ ἡμᾶς. ἀλλ' εἰ μὲν ἔξωθεν ἡμῶν, ἤτοι ποιεῖ
ἡμᾶς ἀστείαν κίνησιν καὶ ἀποδεκτὸν κατάστημα καὶ ἀ
στὸν πάθος, ἢ οὐδαμῶς ἡμᾶς διατίθησιν. καὶ εἰ μὲν
ἔστιν ἡμῖν ἀγαστόν, οὔτε ἀγαθὸν ἔσται οὔτε ἐπάξεται ἡ
πρὸς τὸ αἱρεῖσθαι αὐτὸ οὔτε ὅλως αἱρετὸν ἔσται. εἰ

3. ἐπεὶ V. 8. τῇδε δὲ V: ceteri τῇ δέ. 9. γίνεται τῆς δια νίας? 29. καὶ post κίνησιν om V.

[ἐγ]γίνεταί τι περὶ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἐκτὸς προσηνὲς κατάστημα καὶ ἀσμενιστὸν πάθος, '''οὐχὶ δι' ἑαυτὸ αἱρετὸν εἶναι τὸ ἐκτός, ἀλλὰ διὰ τὴν περὶ ἡμᾶς ἐπ' αὐτῷ γινομένην διάθεσιν· ὥστε οὐ δύναται τὸ δι' αὑτὸ αἱρετὸν ἐκτὸς 185 εἶναι. ἀλλ' οὐδὲ περὶ ἡμᾶς. ἤτοι γὰρ περὶ σῶμα εἶναι λέγεται μόνον ἢ περὶ ψυχὴν μόνην ἢ περὶ ἀμφότερα. ἀλλ' εἰ μὲν περὶ σῶμα μόνον, ἐκφεύξεται τὴν γνῶσιν ἡμῶν· ψυχῆς γὰρ αἱ γνώσεις εἶναι λέγονται, τὸ δὲ σῶμα ἄλογον εἶναί φασιν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ. εἰ δὲ καὶ μέχρι τῆς ψυχῆς διατείνειν λέγοιτο, τῇ τῆς ψυχῆς ἀντιλήψει καὶ τῷ ταύτης ἀγαστῷ πάθει δοκοίη ἂν αἱρετὸν εἶναι· τὸ γὰρ κρινόμενον ὡς αἱρετὸν τῇ διανοίᾳ κρίνεται κατὰ αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀλόγῳ σώματι. 186 λείπεται λέγειν ὅτι περὶ ψυχὴν μόνην τὸ ἀγαθόν ἐστιν. καὶ τοῦτο δὲ ἐξ ὧν οἱ δογματικοὶ λέγουσιν ἀδύνατόν ἐστιν. ἡ γὰρ ψυχὴ τάχα μὲν καὶ ἀνύπαρκτός ἐστιν· εἰ δὲ καὶ ὑπάρχει, ὅσον ἐφ' οἷς λέγουσιν οὐ καταλαμβάνεται, καθὼς ἐπελογισάμην ἐν τῷ περὶ κριτηρίου λόγῳ. πῶς δ' ἂν θαρροίη τις ἐν ἐκείνῳ τι γίνεσθαι λέγειν ὃ μὴ καταλαμβάνει; 187 ἵνα δὲ καὶ ταῦτα παραλίπωμεν, πῶς ἄρα καὶ λέγουσιν ἐν τῇ ψυχῇ τὸ ἀγαθὸν γίνεσθαι; εἰ γοῦν ὁ Ἐπίκουρος ἐν ἡδονῇ τίθεται τὸ τέλος καὶ φησὶ τὴν ψυχήν, ἐπεὶ καὶ πάντα, ἐξ ἀτόμων συνεστάναι, πῶς ἐν ἀτόμων σωρῷ δυνατὸν ἡδονὴν γίγνεσθαι καὶ συγκατάθεσιν ἢ κρίσιν τοῦ τόδε μὲν αἱρετὸν εἶναι καὶ ἀγαθὸν τόδε δὲ φευκτὸν καὶ κακόν, ἀμήχανον εἰπεῖν. 188 πάλιν οἱ στωικοὶ περὶ ψυχὴν ἀγαθά φασιν εἶναι τέχνας τινάς, τὰς ἀρετάς· τέχνην δὲ εἶναί φασι σύστημα ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων, '''τὰς δὲ καταλήψεις γίγνεσθαι περὶ τὸ ἡγεμονικόν. πῶς οὖν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ, πνεύματι κατ' αὐτοὺς ὑπάρχοντι, ἐναπόθεσις γίνεται καταλήψεων καὶ ἀθροισμὸς τοσούτων ὡς γενέσθαι τέχνην, οὐχ οἷόν τε ἐννοῆσαι, τῆς ἐπιγινομένης τυπώσεως ἀεὶ τὴν πρὸ αὐτῆς ἀπαλειφούσης, ἐπεὶ χυτόν τέ ἐστι τὸ πνεῦμα καὶ ἐξ ὅλου κινεῖσθαι λέγε-

2. ἑαυτὸ V: ceteri αὑτὸ. 3. αὐτὸ V. 9. ἑαυτό L. 19. παραλείπωμεν V. 23. ἡδονὴ V.

189 ται καθ' ἑκάστην τύπωσιν. τὸ γὰρ τὴν Πλάτωνος ἀνει
λοποίησιν λέγειν ἐπιδεκτικὴν εἶναι δύνασθαι τοῦ ἀγαθ
φημὶ δὲ τὴν κρᾶσιν τῆς ἀμερίστου καὶ μεριστῆς οὐ
καὶ τῆς θατέρου φύσεως καὶ ταὐτοῦ, ἢ τοὺς ἀριθμ
τέλεον ληρῶδές ἐστιν. ὅθεν οὐδὲ περὶ ψυχὴν εἶναι δύ
190 ται τὸ ἀγαθόν. εἰ δὲ μήτε τὸ αἱρεῖσθαι αὐτὸ ἀγα
ἐστι, μήτε ἐκτὸς ὑπόκειται τὸ δι' αὐτὸ αἱρετόν, μήτε
σῶμά ἐστι μήτε περὶ ψυχήν, ὡς ἐπελογισάμην, οὐδ' ὅ
ἔστι τι φύσει ἀγαθόν.

Διὰ δὲ τὰ προειρημένα οὐδὲ κακόν τι ἔστι φύ
τὰ γὰρ ἑτέροις δοκοῦντα εἶναι κακά, ταῦτα ἕτεροι διώκ
σιν ὡς ἀγαθά, οἷον ἀσέλγειαν ἀδικίαν φιλαργυρίαν ἀκ
σίαν, τὰ ἐοικότα. ὅθεν εἰ τὰ μὲν φύσει πάντας ὁμ
πέφυκε κινεῖν, τὰ δὲ λεγόμενα εἶναι κακὰ οὐ πάντας ὁμ
κινεῖ, οὐδέν ἐστι φύσει κακόν.

191 Ὁμοίως δὲ οὐδ' ἀδιάφορόν ἐστί τι φύσει διὰ τὴν π
τῶν ἀδιαφόρων διαφωνίαν. οἷον γοῦν οἱ μὲν στωικοὶ τ
ἀδιαφόρων φασὶ τὰ μὲν προηγμένα εἶναι τὰ δὲ ἀποπρο
μένα τὰ δὲ οὔτε προηγμένα οὔτε ἀποπροηγμένα, προ
μένα μὲν τὰ ἱκανὴν ἀξίαν ἔχοντα ὡς ὑγίειαν πλοῦτ
ἀποπροηγμένα δὲ τὰ μὴ '''ἱκανὴν ἔχοντα ἀξίαν ὡς πεν
νόσον, μήτε δὲ προηγμένα μήτε ἀποπροηγμένα ὡς
192 ἐκτεῖναι ἢ συγκάμψαι τὸν δάκτυλον. τινὲς δὲ οὐδὲν
ἀδιαφόρων φύσει προηγμένον ἢ ἀποπροηγμένον εἶναι
γουσιν· ἕκαστον γὰρ τῶν ἀδιαφόρων παρὰ τὰς διαφόρ
περιστάσεις ὁτὲ μὲν προηγμένον φαίνεσθαι ὁτὲ δὲ ἀ
προηγμένον. εἰ γοῦν, φασίν, οἱ μὲν πλούσιοι ἐπιβ
λεύοιντο ὑπὸ τυράννου οἱ δὲ πένητες εἰρηνεύοιντο,
ἂν ἕλοιτο εἶναι πένης μᾶλλον ἢ πλούσιος, ὡς ἀποπρο
193 μένον γίνεσθαι τὸν πλοῦτον. ὥστε ἐπεὶ ἕκαστον τῶν
γομένων ἀδιαφόρων οἱ μὲν ἀγαθὸν εἶναί φασιν οἱ δὲ
κόν, ἅπαντες δ' ἂν ὁμοίως ἀδιάφορον αὐτὸ ἐνόμιζον εἰ
εἴγε ἀδιάφορον ἦν φύσει, οὐδέν ἐστι φύσει ἀδιάφορον.

2. ἐπιδεικτικὴν FG. 4. ἢ om V. 7. ἐκτὸς] ἐκ τοῦ V. 8. μη
16. οὐ διάφορόν V. τι] τῇ L.

Οὕτως καὶ εἴ τις φύσει αἱρετὴν εἶναι λέγοι τὴν ἀνδρείαν διὰ τὸ τοὺς λέοντας φυσικῶς ὁρμᾶν ἐπὶ τὸ ἀνδρίζεσθαι δοκεῖν, καὶ ταύρους, εἰ τύχοι, καὶ ἀνθρώπους τινὰς καὶ ἀλεκτρυόνας, λέγομεν ὅτι ὅσον ἐπὶ τούτῳ καὶ ἡ δειλία τῶν φύσει αἱρετῶν ἐστίν, ἐπεὶ ἔλαφοι καὶ λαγωοὶ καὶ ἄλλα πλείονα ζῷα φυσικῶς ἐπ' αὐτὴν ὁρμᾷ. καὶ οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν ἀνθρώπων δειλοὶ θεωροῦνται· σπανίως μὲν γάρ τις ὑπὲρ πατρίδος ἑαυτὸν ἐπέδωκεν εἰς θάνατον βλακευσάμενος ἢ ἄλλως θερμόν τι τυφωθεὶς ἔδοξέ τις διαπράττεσθαι, ὁ δὲ πλεῖστος ὅμιλος τῶν ἀνθρώπων πάντα τὰ τοιαῦτα ἐκκλίνει. ὅθεν καὶ οἱ Ἐπικούρειοι δεικνύναι νο- 194 μίζουσι φύσει αἱρετὴν εἶναι τὴν ἡδονήν· τὰ γὰρ ζῷά φασιν ἅμα τῷ γενέσθαι, ἀδιάστροφα ὄντα, ὁρμᾶν μὲν ἐπὶ τὴν ἡδονὴν ἐκκλίνειν δὲ ἀλγηδόνας. καὶ πρὸς τούτους 195 δὲ ἔστι λέγειν ὅτι τὸ ποιητικὸν κακοῦ οὐκ ἂν εἴη φύσει ἀγαθόν. ἡ δέ γε ἡδονὴ κακῶν ἐστὶ ποιητική· πάσῃ γὰρ ἡδονῇ παραπέπηγεν ἀλγηδών, ἥ ἐστι κατ' αὐτοὺς φύσει κακόν. οἷον γοῦν ἥδεται ὁ μέθυσος ἐμφορούμενος οἴνου καὶ ὁ γαστρίμαργος τροφῆς, καὶ ὁ λάγνος ἀφροδισίοις ἀμέτροις χρώμενος· ἀλλὰ ταῦτα καὶ πενίας καὶ νόσων ἐστὶ ποιητικά, ἅπερ ἀλγεινά ἐστι καὶ κακά, ὥς φασίν. οὐκ ἄρα φύσει ἀγαθόν ἐστιν ἡ ἡδονή. παραπλησίως δὲ καὶ 196 τὸ ποιητικὸν ἀγαθῶν οὐκ ἔστι φύσει κακόν, ἡδονὰς δὲ ἀποτελοῦσιν ἀλγηδόνες· καὶ γὰρ ἐπιστήμας ἀναλαμβάνομεν πονοῦντες, καὶ πλούτου καὶ ἐρωμένης οὕτως ἐγκρατὴς γίνεταί τις, καὶ ὑγίειαν περιποιοῦσιν αἱ ἀλγηδόνες. οὐκ ἄρα ὁ πόνος φύσει κακόν. καὶ γὰρ εἰ φύσει ἀγαθὸν μὲν ἦν ἡ ἡδονὴ φαῦλον δὲ ὁ πόνος, πάντες ἂν ὁμοίως διέκειντο περὶ αὐτῶν, ὡς ἐλέγομεν· ὁρῶμεν δὲ πολλοὺς τῶν φιλοσόφων τὸν μὲν πόνον καὶ τὴν καρτερίαν αἱρουμένους, τῆς ἡδονῆς δὲ καταφρονοῦντας. ὁμοίως δ' ἂν περιτρέ- 197

2. ὁρμᾶν X ex coniectura, *tendant* Stephanus, τολμᾶν L. 3. δοκεῖ L. 5. λαγὼς V. 9. τυφλωθεὶς V. 16. πάσῃ γὰρ] cf. Wyttenbach. in Plat. Phaed. p. 123. 28. ἡ om V. 29. αὐτῷ? an αὐτά?

ποιντο καὶ οἱ τὸν ἐνάρετον βίον φύσει ἀγαθὸν εἶναι λ
γοντες ἐκ τοῦ τινὰς τῶν σοφῶν τὸν μεθ' ἡδονῆς αἱρεῖσθ
βίον, ὡς ἐκ τῆς παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις διαφωνίας τὸ φύσ
τι τοῖον ἢ τοῖον εἶναι διατρέπεσθαι.

198 Οὐκ ἄτοπον δ' ἂν ἴσως εἴη πρὸς τούτοις καὶ εἰδικώ
τερον ἐπιστῆσαι διὰ βραχέων ταῖς ὑπολήψεσι ταῖς πε
αἰσχρῶν καὶ οὐκ αἰσχρῶν ἀθέσμων τε καὶ οὐ τοιούτα
καὶ νόμων καὶ ἐθῶν καὶ τῆς εἰς θεοὺς εὐσεβείας καὶ τ
περὶ τοὺς κατοιχομένους ὁσιότητος καὶ τῶν ἐοικότων· κ
γὰρ οὕτω περὶ τῶν πρακτέων ἢ μὴ πολλὴν εὑρήσομε
199 ἀνωμαλίαν. οἷον γοῦν παρ' ἡμῖν μὲν αἰσχρόν, μᾶλλον
καὶ παράνομον νενόμισται τὸ τῆς ἀρρενομιξίας, παρ
Γερμανοῖς δέ, ὡς φασίν, οὐκ αἰσχρὸν ἀλλ' ὡς ἕν τι τῶ
συνήθων. λέγεται δὲ καὶ παρὰ Θηβαίοις τὸ παλαιὸν οὐ
αἰσχρὸν τοῦτο εἶναι δόξαι, καὶ τὸν Μηριόνην τὸν Κρῆτ
οὕτω κεκλῆσθαί φασι δι' ἔμφασιν τοῦ Κρητῶν ἔθους, κα
τὴν Ἀχιλλέως πρὸς Πάτροκλον διάπυρον φιλίαν εἰς τοῦτ
200 ἀνάγουσι τινές. καὶ τί θαυμαστόν, '''ὅπου γε καὶ οἱ ἀπ
τῆς κυνικῆς φιλοσοφίας καὶ οἱ περὶ τὸν Κιτιέα Ζήνων
καὶ Κλεάνθην καὶ Χρύσιππον ἀδιάφορον τοῦτο εἶναι φα-
σίν; καὶ τὸ δημοσίᾳ γυναικὶ μίγνυσθαι, καίτοι παρ' ἡμῖ
αἰσχρὸν εἶναι δοκοῦν, παρά τισι τῶν Ἰνδῶν οὐκ αἰσχρὸ
εἶναι νομίζεται· μίγνυνται γοῦν ἀδιαφόρως δημοσίᾳ, κα-
201 θάπερ καὶ περὶ τοῦ φιλοσόφου Κράτητος ἀκηκόαμεν. ἀλλὰ
καὶ τὸ τὰς γυναῖκας ἑταιρεῖν παρ' ἡμῖν μὲν αἰσχρόν ἐστι
καὶ ἐπονείδιστον, παρὰ δὲ πολλοῖς τῶν Αἰγυπτίων εὐκλεές·
φασὶ γοῦν ὅτι αἱ πλείστοις συνιοῦσαι καὶ κόσμον ἔχουσι
περισφύριον, σύνθημα τοῦ παρ' αὐταῖς σεμνολογήματος·
παρ' ἐνίοις δὲ αὐτῶν αἱ κόραι πρὸ τῶν γάμων τὴν προῖκα
ἐξ ἑταιρήσεως συνάγουσαι γαμοῦνται. καὶ τοὺς στωικοὺς
δὲ ὁρῶμεν οὐκ ἄτοπον εἶναι λέγοντας τὸ ἑταίρᾳ συνοικεῖν
202 ἢ τὸ ἐξ ἑταίρας ἐργασίας διαζῆν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐστίχθαι

9. κατηχουμένους V, κατοιχουμένους FG: cf. § 226. 13. Καρμανοῖς Fabricius. ὡς φασίν om S. 14. δὲ add V. 19. Κιττιέα et p. 169 27. Κιττιεὺς L. 23. γοῦν V, οὖν FG.

παρ' ἡμῖν μὲν αἰσχρὸν καὶ ἄτιμον εἶναι δοκεῖ, πολλοὶ δὲ
Αἰγυπτίων καὶ Σαρματῶν στίζουσι τὰ γεννώμενα. τό τε 203
ἐλλόβια ἔχειν τοὺς ἄρρενας παρ' ἡμῖν μὲν αἰσχρόν ἐστι,
παρ' ἐνίοις δὲ τῶν βαρβάρων, ὥσπερ καὶ Σύροις, εὐγενείας
ἐστὶ σύνθημα. τινὲς δὲ ἐπιτείνοντες τὸ σύνθημα τῆς
εὐγενείας, καὶ τὰς ῥῖνας τῶν παίδων τιτρώσκοντες κρίκους
ἀπ' αὐτῶν ἀργυρέους ἢ χρυσοῦς ἀπαρτῶσιν, ὃ παρ' ἡμῖν
οὐκ ἂν ποιήσειέ τις, ὥσπερ οὐδὲ ἀνθοβαφῆ καὶ ποδήρη 204
τις ἄρρην ἐνταῦθα ἂν ἀμφιέσαιτο ἐσθῆτα, καίτοι παρὰ
Πέρσαις εὐπρεπεστάτου τοῦ παρ' ἡμῖν αἰσχροῦ τούτου
δοκοῦντος εἶναι. καὶ παρὰ Διονυσίῳ δὲ τῷ τῆς Σικελίας
τυράννῳ τοιαύτης ἐσθῆτος Πλάτωνι καὶ Ἀριστίππῳ '''τοῖς
φιλοσόφοις προσενεχθείσης ὁ μὲν Πλάτων ἀπεπέμψατο,
εἰπὼν

οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολήν
ἄρρην πεφυκώς,

ὁ δὲ Ἀρίστιππος προσήκατο, φήσας

καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
οὖσ' ἥ γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται.

οὕτω καὶ τῶν σοφῶν ᾧ μὲν οὐκ αἰσχρὸν ᾧ δὲ αἰσχρὸν
ἐδόκει τοῦτο εἶναι. ἄθεσμόν τέ ἐστι παρ' ἡμῖν μητέρα ἢ 205
ἀδελφὴν ἰδίαν γαμεῖν· Πέρσαι δέ, καὶ μάλιστα αὐτῶν οἱ
σοφίαν ἀσκεῖν δοκοῦντες, οἱ Μάγοι, γαμοῦσι τὰς μητέρας,
καὶ Αἰγύπτιοι τὰς ἀδελφὰς ἄγονται πρὸς γάμον, καὶ ὡς
ὁ ποιητής φησιν,

Ζεὺς Ἥρην προσέειπε κασιγνήτην ἄλοχόν τε.

ἀλλὰ καὶ ὁ Κιτιεὺς Ζήνων φησὶ μὴ ἄτοπον εἶναι τὸ μόριον τῆς μητρὸς τῷ ἑαυτοῦ μορίῳ τρῖψαι, καθάπερ οὐδὲ ἄλλο τι μέρος τοῦ σώματος αὐτῆς τῇ χειρὶ τρῖψαι φαῦλον

7. ἀπ' om V. 8. οὔτε FG. 8. ἂν om L. 11. δὲ add V. 15. οὐκ ἂν] Euripid. Bacch. 827 Herm. 17. Ἀρίστιππος] v. Wyttenbach. ad Plutarch. 330 C. 18. καὶ γὰρ] Euripid. Bacch. 317. 23. ἀσκοῦντες δοκεῖν V. 24. καὶ οἱ Αἰγύπτιοι FG. 26. Ζεὺς] Il. 18 356. 27. Ζήνων] v. Wyttenbach. ad Plutarch. 239 A. Krisch. Theolog. Lehren d. Gr. Denker p. 374. 28. τῶν ἑαυτοῦ μορίων G: unde Menagius ad Diog. L. 7 33 τοῖς ἑαυτοῦ μορίοις.

ἂν εἴποι τις εἶναι. καὶ ὁ Χρύσιππος δὲ ἐν τῇ πολιτεί
δογματίζει τόν τε πατέρα ἐκ τῆς θυγατρὸς παιδοποιεῖσθ
καὶ τὴν μητέρα ἐκ τοῦ παιδὸς καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐκ τῆ
ἀδελφῆς. Πλάτων δὲ καὶ καθολικώτερον κοινὰς εἶναι τὰ
206 γυναῖκας δεῖν ἀπεφήνατο. τό τε αἰσχρουργεῖν ἐπάρατο
ὂν παρ' ἡμῖν ὁ Ζήνων οὐκ ἀποδοκιμάζει· καὶ ἄλλους
ὡς ἀγαθῷ τινι τούτῳ χρῆσθαι τῷ κακῷ πυνθανόμεθ
207 ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνθρωπείων γεύεσθαι σαρκῶν παρ' ἡμῖν '''μὲ
ἄθεσμον, παρ' ὅλοις δὲ βαρβάροις ἔθνεσιν ἀδιάφορον ἐστί
καὶ τί δεῖ τοὺς βαρβάρους λέγειν, ὅπου καὶ ὁ Τυδεὺς τὸ
ἐγκέφαλον τοῦ πολεμίου λέγεται φαγεῖν, καὶ οἱ ἀπὸ τῆ
στοᾶς οὐκ ἄτοπον εἶναί φασι τὸ σάρκας τινὰ ἐσθίειν ἄλ
208 λων τε ἀνθρώπων καὶ ἑαυτοῦ; τό τε ἀνθρωπείῳ μιαίνει
αἵματι βωμὸν θεοῦ παρ' ἡμῖν μὲν τοῖς πολλοῖς ἄθεσμο
Λάκωνες δὲ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθωσίας Ἀρτέμιδο
μαστίζονται πικρῶς ὑπὲρ τοῦ πολλὴν αἵματος ἐπὶ το
βωμοῦ τῆς θεοῦ γενέσθαι ῥύσιν. ἀλλὰ καὶ τῷ Κρόν
θύουσιν ἄνθρωπόν τινες, καθάπερ καὶ Σκύθαι τῇ Ἀρτέ
μιδι τοὺς ξένους· ἡμεῖς δὲ χραίνεσθαι τὰ ἱερὰ δοκοῦμε
209 ἀνθρώπου φόνῳ. τούς γε μὴν μοιχοὺς κολάζει παρ' ἡμῖ
νόμος, παρὰ δέ τισιν ἀδιάφορόν ἐστι ταῖς τῶν ἑτέρων γυ
ναιξὶ μίγνυσθαι· καὶ φιλοσόφων δέ τινές φασιν ἀδιάφο
210 ρον εἶναι τὸ ἀλλοτρίᾳ γυναικὶ μίγνυσθαι. τοὺς πατέρας τ
ὑπὸ τῶν παίδων ἐπιμελείας ἀξιοῦσθαι κελεύει παρ' ἡμῖ
νόμος· οἱ Σκύθαι δὲ ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα ἔτη '''γενομένου
αὐτοὺς ἀποσφάττουσιν. καὶ τί θαυμαστόν, εἴγε ὁ μὲ
Κρόνος τῇ ἅρπῃ τὰ αἰδοῖα ἐξέτεμε τοῦ πατρός, ὁ δὲ Ζεὺ
τὸν Κρόνον κατεταρτάρωσεν, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ μετὰ Ἥρα
καὶ Ποσειδῶνος τὸν πατέρα δεσμεύειν ἐπεχείρησεν; ἀλλ
211 καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ὁ Κρόνος ἀναιρεῖν ἔκρινεν, κα
ὁ Σόλων Ἀθηναίοις τὸν περὶ τῶν ἀκρίτων νόμον ἔθετ
καθ' ὃν φονεύειν ἑκάστῳ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα ἐπέτρεψεν

1. ἐν τῇ πολιτείᾳ] apud Baguetum (Annal. academ. Lovan. 1821 § 124. 4. καὶ add V. 8. γεύσασθαι FG. 17. τῷ Κρόνῳ] Wyttenbach. ad Plutarch. 552 A. 18. σκύθας V.

παρ' ἡμῖν δὲ τὸ τοὺς παῖδας φονεύειν ἀπαγορεύουσιν οἱ
νόμοι. οἵ τε Ῥωμαίων νομοθέται τοὺς παῖδας ὑποχειρίους
καὶ δούλους τῶν πατέρων κελεύουσιν εἶναι, καὶ τῆς οὐσίας
τῶν παίδων μὴ κυριεύειν τοὺς παῖδας ἀλλὰ τοὺς πατέρας,
ἕως ἂν ἐλευθερίας οἱ παῖδες τύχωσι κατὰ τοὺς ἀργυρω-
νήτους· παρ' ἑτέροις δὲ ὡς τυραννικὸν τοῦτο ἐκβέβληται.
νόμος τέ ἐστι τοὺς ἀνδροφόνους κολάζεσθαι· οἱ μονο- 212
μάχαι δὲ φονεύοντες πολλάκις καὶ τιμῆς τυγχάνουσιν.
ἀλλὰ καὶ τὸ τύπτειν ἐλευθέρους οἱ νόμοι κωλύουσιν· οἱ
ἀθληταὶ δὲ τύπτοντες ἐλευθέρους ἄνδρας, πολλάκις καὶ
ἀναιροῦντες, τιμῶν καὶ στεφάνων ἀξιοῦνται. νόμος τε 213
παρ' ἡμῖν κελεύει μιᾷ συνοικεῖν ἕκαστον, Θρᾳκῶν δὲ καὶ
Γαιτούλων (Λιβύων δὲ ἔθνος τοῦτο) '''πολλαῖς ἕκαστος
συνοικεῖ. τό τε λῃστεύειν παρ' ἡμῖν μὲν παράνομον καὶ 214
ἄδικόν ἐστι, παρὰ δὲ πολλοῖς τῶν βαρβάρων οὐκ ἄτοπον.
φασὶ δὲ ὅτι καὶ εὐκλεὲς τοῦτο οἱ Κίλικες ἐνόμιζον εἶναι,
ὡς καὶ τοὺς ἐν λῃστείᾳ τελευτήσαντας τιμῆς ἀξίους εἶναι
δοκεῖν. καὶ ὁ Νέστωρ δὲ παρὰ τῷ ποιητῇ, μετὰ τὸ φιλο-
φρονήσασθαι τοὺς περὶ τὸν Τηλέμαχον, φησὶ πρὸς αὐτοὺς

ἦ μαψιδίως ἀλάλησθε
οἷά τε ληιστῆρες;

καίτοι εἰ ἄτοπον ἦν τὸ λῃστεύειν, οὐκ ἂν οὕτως αὐτοὺς
φιλοφρονησάμενος διὰ τὸ ὑποπτεύειν μὴ ἄρα τοιοῦτοί τι-
νες εἶεν. ἀλλὰ καὶ κλέπτειν [μὲν] παρ' ἡμῖν μὲν ἄδικον 215
καὶ παράνομόν ἐστιν· οἱ δὲ καὶ κλεπτίστατον εἶναι θεὸν
λέγοντες τὸν Ἑρμῆν οὐκ ἄδικον τοῦτο νομίζεσθαι ποιοῦσιν·
πῶς γὰρ ἂν θεὸς εἴη κακός; φασὶ δέ τινες ὅτι καὶ οἱ
Λάκωνες τοὺς κλέπτας ἐκόλαζον οὐ διὰ τὸ κεκλοφέναι ἀλλὰ
διὰ τὸ πεφωρᾶσθαι. ἀλλὰ καὶ ὁ δειλὸς καὶ ὁ ῥίψασπις 216
ἀνὴρ κολάζεται παρὰ πολλοῖς νόμῳ· διὸ καὶ ἡ τὴν ἀσπί-
δα τῷ παιδὶ ἐπὶ πόλεμον ἐξιόντι διδοῦσα Λάκαινα "σὺ"

1. οἱ add V. 7. τέ] δὲ FG. μονομάχαι V, ut I 156: ceteri μονομάχοι. 20. ἦ] Od. 3 72. 28. κλέψαντας FG.

ἔφη, "τέκνον, ἢ ταύταν ἢ ἐπὶ ταύταν." Ἀρχίλοχος δέ, ὥσπερ σεμνυνόμενος ἡμῖν ἐπὶ τῷ τὴν ἀσπίδα ῥίψας φυγεῖν, ἐν τοῖς ποιήμασι περὶ ἑαυτοῦ φησὶν

ἀσπίδι μὲν Σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν παρὰ θάμνῳ
ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων,
αὐτὸς δ' ἐξέφυγον θανάτου τέλος.

217 αἱ δὲ Ἀμαζόνες καὶ ἐχώλευον τὰ ἄρρενα τῶν παρ' αὐταῖς γεννωμένων ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀνδρεῖον αὐτὰ ποιῆσαι δύνασθαι, περὶ πόλεμον δὲ ἔσχον αὐταί, τοῦ ἐναντίου παρ' ἡμῖν καλῶς ἔχειν νενομισμένου. καὶ ἡ μήτηρ δὲ τῶν θεῶν προσίεται τοὺς θηλυδρίας, οὐκ ἂν οὕτω κρίνασα ἡ
218 θεός, εἴγε φύσει φαῦλον ἦν τὸ μὴ ἀνδρεῖον εἶναι. οὕτω καὶ τὰ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἀνδρίαν καλοῦ πολλὴν ἀνωμαλίαν ἔχει.

Καὶ τὰ περὶ εὐσεβείας δὲ καὶ θεῶν πεπλήρωται πολλῆς διαφωνίας. θεοὺς γὰρ οἱ μὲν πολλοί φασιν εἶναι τινὲς δὲ οὐκ εἶναι, ὥσπερ οἱ περὶ Διαγόραν τὸν Μήλιον καὶ Θεόδωρον καὶ Κριτίαν τὸν Ἀθηναῖον. καὶ τῶν εἶναι θεοὺς ἀποφηναμένων οἱ μὲν τοὺς πατρίους νομίζουσι θεούς, οἱ δὲ τοὺς ἐν ταῖς δογματικαῖς αἱρέσεσιν ἀναπλασσομένους, ὡς Ἀριστοτέλης μὲν ἀσώματον εἶπεν εἶναι τὸν θεὸν καὶ πέρας τοῦ οὐρανοῦ, στωικοὶ δὲ πνεῦμα διῆκον καὶ διὰ τῶν εἰδεχθῶν, Ἐπίκουρος δὲ ἀνθρωπόμορφον,
219 Ξενοφάνης δὲ σφαῖραν ἀπαθῆ. καὶ οἱ μὲν προνοεῖν τῶν καθ' ἡμᾶς, οἱ δὲ μὴ προνοεῖν· τὸ γὰρ μακάριον καὶ ἄφθαρτον ὁ Ἐπίκουρός φησι μήτε αὐτὸ πράγματα ἔχειν μήτε ἑτέροις παρέχειν. ὅθεν καὶ τῶν κατὰ τὸν βίον οἱ μὲν ἕνα φασὶν εἶναι θεόν, οἱ δὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους ταῖς μορφαῖς, ὡς καὶ εἰς τὰς τῶν Αἰγυπτίων ὑπολήψεις

1. ταύτην — ταύτην FG. cf. τᾶς Σπάρτας adv. Rhet. § 21. pro altero ταύταν praestiterit ταύτας vel ταύτᾳ. Ἀρχίλοχος] fr. 51 Liebel. 4. ἀσπίδι V correctus, ἀσπίδα FG. 5. ἔντος Brunckius et (Anacr. p. 128) Bergkius: ἐντὸς L. κάλλιπεν SV. 6. αὐτὸς] v. Wyttenbach. ad Plutarch. 239 B. 7. περὶ αὐτὰς L. 9. ἐσχόλαζον? an εἶχον? αὐται libri. 12. τὸ] αὐτὸ S. μηδὲν G. 21. τὸν θεὸν εἶναι FG. 22. πέρας τοῦ οὐρανοῦ] cf. Krisch. p. 309.

'''ἐκπίπτειν, κυνοπροσώπους καὶ ἱερακομόρφους καὶ βόας καὶ κροκοδείλους καὶ τί γὰρ οὐχὶ νομιζόντων τοὺς θεούς. 220 ὅθεν καὶ τὰ περὶ θυσιῶν καὶ τῆς περὶ τοὺς θεοὺς θρησκείας ὅλως πολλὴν ἀνωμαλίαν ἔχει· ἃ γὰρ ἔν τισιν ἱεροῖς ὅσια, ταῦτα ἐν ἑτέροις ἀνόσια. καίτοι εἰ φύσει τὸ ὅσιον καὶ τὸ ἀνόσιον ἦν, οὐκ ἂν τοῦτο ἐνομίσθη. οἷον γοῦν Σαράπιδι χοῖρον οὐκ ἂν θύσειέ τις, Ἡρακλεῖ δὲ καὶ Ἀσκληπιῷ θύουσιν. πρόβατον Ἴσιδι θύειν ἄθεσμον, τῇ μητρὶ μέντοι λεγομένῃ τῶν θεῶν καὶ θεοῖς ἄλλοις καλλιερεῖται. 221 τῷ Κρόνῳ θύουσιν ἄνθρωπον, ὃ τοῖς πλείστοις ἀσεβὲς εἶναι νομίζεται. αἴλουρον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῷ Ὥρῳ θύουσι, καὶ Θέτιδι σίλφην· ὃ παρ' ἡμῖν οὐκ ἂν ποιήσειέ τις. ἵππον τῷ Ποσειδῶνι καλλιεροῦσιν· Ἀπόλλωνι δέ, ἐξαιρέτως τῷ Διδυμαίῳ, τὸ ζῷον ἀπεχθές. αἶγας Ἀρτέμιδι θύειν εὐσεβές, ἀλλ' οὐκ Ἀσκληπιῷ. 222 καὶ ἄλλα δὲ τούτοις ὅμοια παμπληθῆ λέγειν ἔχων ἐῶ, τῆς συντομίας [παρα]στοχαζόμενος. εἰ μέντοι τι ἦν ὅσιον φύσει θῦμα καὶ ἀνόσιον, παρὰ πᾶσιν ἂν ὁμοίως ἐνομίζετο.

Παραπλήσια δὲ τούτοις ἔστιν εὑρεῖν καὶ τὰ ἐν τῇ κατὰ τὴν δίαιταν τῶν ἀνθρώπων θρησκείᾳ περὶ τοὺς θεούς. 223 Ἰουδαῖος μὲν γὰρ ἢ ἱερεὺς Αἰγύπτιος θᾶττον ἂν ἀποθάνοι ἢ χοίρειον φάγοι, Λίβυς δὲ προβατείου γεύσασθαι κρέως τῶν ἀθεσμοτάτων εἶναι δοκεῖ, Σύρων δέ τινες περιστερᾶς, ἄλλοι δὲ ἱερείων. ἰχθῦς τε ἐν τισὶ μὲν ἱεροῖς θέμις ἐσθίειν, ἐν ἄλλοις δὲ ἀσεβές. Αἰγυπτίων δὲ τῶν σοφῶν εἶναι νενομισμένων οἱ μὲν κεφαλὴν ζῴου φαγεῖν ἀνίερον εἶναι νομίζουσιν, οἱ δὲ ὠμοπλάτην, οἱ δὲ πόδα, οἱ δὲ '''ἄλλο τι. 224 κρόμμυον δὲ οὐκ ἄν τις προσενέγκαιτο τῶν καθιερουμένων τῷ κατὰ Πηλούσιον Κασίῳ Διί, ὥσπερ οὐδὲ ἱερεὺς τῆς κατὰ Λιβύην Ἀφροδίτης σκορόδου γεύσαιτο ἄν. ἀπέχονται δὲ ἐν οἷς μὲν ἱεροῖς μίνθης, ἐν οἷς δὲ

11. ἥρῳ *GSV*: corr Fabricius. 12. σίλφιον nescio quis apud Fabricium. 16. ἐῶ] ἐν ᾧ *VX*. 17. παράπαν στοχαζόμενος? 22. λίβυϊ, nisi fallor, *V*. 25. τε τῶν *V*. 26. νομιζομένων *FG*. 28. κρόμυον *V*. 31. οἷς ante μὲν om *L*.

ἡδυόσμου, ἐν οἷς δὲ σελίνου. ἔνιοι δὲ θᾶττον ἂν τὰς κεφαλὰς φαγεῖν φασὶ τῶν πατέρων ἢ κυάμους. ἀλλὰ
225 παρ' ἑτέροις ταῦτα ἀδιάφορα. κυνείων τε γεύσασθαι δοκοῦμεν ἡμεῖς ἀνίερον εἶναι, Θρᾳκῶν δὲ ἔνιοι κυνοφαγεῖν ἱστοροῦνται. ἴσως δὲ καὶ παρ' Ἕλλησι τοῦτο ἦν σύνηθες· διόπερ καὶ Διοκλῆς ἀπὸ τῶν κατὰ τοὺς Ἀσκληπιάδας ὁρμώμενος τισὶ τῶν πασχόντων σκυλάκεια δίδοσθαι κελεύει κρέα. τινὲς δὲ καὶ ἀνθρώπων σάρκας, ὡς ἔφην, ἀδιαφόρως ἐσθίουσιν, ὅπερ ἀνίερον παρ' ἡμῖν εἶναι νενόμισται.
226 καίτοι εἴγε ἦν φύσει τὰ τῆς θρησκείας καὶ τῶν ἀθέσμων, παρὰ πᾶσιν ἂν ὁμοίως ἐνομίζετο.

Παραπλήσια δὲ ἔστι λέγειν καὶ περὶ τῆς εἰς τοὺς κατοιχομένους ὁσιότητος. οἱ μὲν γὰρ ὁλοκλήρως περιστείλαντες τοὺς ἀποθανόντας γῇ καλύπτουσιν, ἀσεβὲς εἶναι νομίζοντες ἡλίῳ δεικνύειν αὐτούς· Αἰγύπτιοι δὲ τὰ ἔντερα ἐξελόντες ταριχεύουσιν αὐτοὺς καὶ σὺν ἑαυτοῖς ὑπὲρ γῆς
227 ἔχουσιν. Αἰθιόπων δὲ οἱ ἰχθυοφάγοι εἰς τὰς λίμνας ἐμβάλλουσιν αὐτούς, ὑπὸ τῶν ἰχθύων βρωθησομένους· Ὑρκανοὶ δὲ κυσὶν αὐτοὺς ἐκτίθενται βοράν, Ἰνδῶν δὲ ἔνιοι γυψίν. Τρωγλοδύτας δέ φασιν ἐπί τινα γεώλοφον ἄγειν τὸν ἀποθανόντα, εἶτα δεσμεύσαντας αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν πρὸς τοὺς πόδας λίθοις βάλλειν μετὰ γέλωτος, εἶθ' ὅταν χώσωσιν αὐτὸν τοῖς βαλλομένοις ἀπαλλάσσεσθαι.
228 τινὲς δὲ βάρβαροι τοὺς μὲν ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γεγονότας θύσαντες ἐσθίουσιν, τοὺς δὲ ἐν νεότητι ἀποθανόντας γῇ κρύπτουσιν. ἔνιοι δὲ καίουσι τοὺς τετελευτηκότας· ὧν οἱ μὲν ἀναλαβόντες αὐτῶν τὰ ὀστέα κηδεύουσιν, '''οἱ δὲ ἀφροντίστως καταλείπουσιν ἐρριμμένα. Πέρσας δέ φασιν ἀνασκολοπίζειν τοὺς ἀποθανόντας καὶ νίτρῳ ταριχεύειν, εἶθ' οὕτω τελαμῶσι συνειλεῖν. ἄλλοι δὲ ὅσον πένθος ἐπὶ
229 τοῖς τελευτήσασιν ὑπομένουσιν ὁρῶμεν. καὶ τὸν θάνατον δὲ αὐτὸν οἱ μὲν δεινὸν καὶ φευκτὸν εἶναι νομίζουσιν, οἱ δὲ οὐ τοιοῦτον. ὁ γοῦν Εὐριπίδης φησὶν

3. τε] δὲ FG. 5. παρ' Ἕλλησι] cf. Meinek. Com. Gr. 4 p. 464.
12. κατοιχουμένους V. 20. γυψίοις V.

τίς δ' οἶδεν εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν,
τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν κάτω νομίζεται;

καὶ ὁ Ἐπίκουρος δέ φησιν "ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τὸ γὰρ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ, τὸ δὲ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς." φασὶ δὲ καὶ ὡς εἴπερ συνεστήκαμεν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ὁ δὲ θάνατος διάλυσίς ἐστι ψυχῆς καὶ σώματος, ὅτε μὲν ἡμεῖς ἐσμέν, οὐκ ἔστιν ὁ θάνατος (οὐ γὰρ διαλυόμεθα), ὅτε δὲ ὁ θάνατος ἔστιν, οὐκ ἐσμὲν ἡμεῖς· τῷ γὰρ μηκέτι τὴν σύστασιν εἶναι τῆς ψυχῆς καὶ
τοῦ σώματος οὐδὲ ἡμεῖς ἐσμέν. ὁ δὲ Ἡράκλειτός φησιν 230
ὅτι καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ ἀποθανεῖν καὶ ἐν τῷ ζῆν ἡμᾶς ἐστὶ καὶ ἐν τῷ τεθνάναι· ὅτε μὲν '''γὰρ ἡμεῖς ζῶμεν, τὰς ψυχὰς ἡμῶν τεθνάναι καὶ ἐν ἡμῖν τεθάφθαι, ὅτε δὲ ἡμεῖς ἀποθνήσκομεν, τὰς ψυχὰς ἀναβιοῦν καὶ ζῆν. ἔνιοι δὲ καὶ βέλτιον εἶναι τὸ ἀποθανεῖν τοῦ ζῆν ἡμᾶς ὑπολαμβάνουσιν. ὁ γοῦν Εὐριπίδης φησὶν

ἐχρῆν γὰρ ἡμᾶς σύλλογον ποιουμένους
τὸν φύντα θρηνεῖν, εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά,
τὸν δ' αὖ θανόντα καὶ κακῶν πεπαυμένον
χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων.

ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ὑπολήψεως καὶ ταῦτα εἴρηται· 231

ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον,
μηδ' ἐσιδεῖν αὐγὰς ὀξέος ἠελίου,
φύντα δ' ὅπως ὤκιστα πύλας Ἀΐδαο περῆσαι
καὶ κεῖσθαι πολλὴν γαῖαν ἐφεσσάμενον.

καὶ τὰ περὶ Κλέοβιν δὲ καὶ Βίτωνα ἴσμεν, ἅ φησιν ὁ
Ἡρόδοτος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀργείας ἱερείας λόγῳ. ἱστο- 232
ροῦνται δὲ καὶ Θρᾳκῶν ἔνιοι περικαθεσθέντες τὸν γεννηθέντα θρηνεῖν. οὐδὲ ὁ θάνατος οὖν τῶν φύσει δεινῶν εἶναι νομίζοιτο ἄν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ζῆν τῶν φύσει καλῶν.

1. τίς δ'] Eurip. Polyidi fr. 7 p. 311 Matth. 10. ἐσμέν om V. Ἡράκλειτος] fr. 50 Schleiermacher. p. 494. cf. Wyttenbach. ad Plutarch. 106 E. 17. ἐχρῆν] Eurip. Cresphontis fr. 13 p. 126 Matth. γὰρ om V. 21. εἴρηται] Theognidi 425. 23. μὴ δὲ ἰδέειν V. 27. Ἡρόδοτος] 1 31.

οὐδὲ τῶν προειρημένων τί ἐστι φύσει τοῖον ἢ τοῖον, ν
μιστὰ δὲ πάντα καὶ πρός τι.
233 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τῆς ἐπιχειρήσεως μεταφέρε
ἔστι καὶ ἐφ' ἕκαστον τῶν ἄλλων, ἃ μὴ ἐξεθέμεθα νῦν δ
τὴν συντομίαν τοῦ λόγου. εἰ δὲ καὶ περί τινων μὴ ἔχ
μεν εἰπεῖν '''αὐτόθεν ἀνωμαλίαν, λεκτέον ὅτι ἐν τισ
ἔθνεσιν ἀγνοουμένοις ἡμῖν ἐνδέχεται καὶ περὶ αὐτῶν εἶν
234 διαφωνίαν. ὡς οὖν εἰ μὴ ἐγιγνώσκομεν, εἰ τύχοι, τὸ πε
τοῦ τὰς ἀδελφὰς γαμεῖν τῶν Αἰγυπτίων ἔθος, οὐκ (
ὀρθῶς διεβεβαιούμεθα ὁμολογούμενον παρὰ πᾶσιν εἶν
τὸ μὴ δεῖν ἀδελφὰς γαμεῖν, οὕτως οὐδὲ περὶ τῶν πραγμ
των ἐκείνων ἐν οἷς οὐχ ὑποπίπτουσιν ἡμῖν ἀνωμαλίαι δι
βεβαιοῦσθαι προσήκει μὴ εἶναι διαφωνίαν ἐν αὐτοῖς, ἐνδ
χομένου, καθάπερ ἔφην, τοῦ παρά τισιν ἔθνεσι τῶν ἡμ
μὴ γινωσκομένων τὴν περὶ αὐτῶν εἶναι διαφωνίαν.
235 Ὁ τοίνυν σκεπτικὸς τὴν τοσαύτην ἀνωμαλίαν τῶ
πραγμάτων ὁρῶν ἐπέχει μὲν περὶ τοῦ φύσει τι ἀγαθὸν
κακὸν ἢ ὅλως πρακτέον ἢ μὴ πρακτέον εἶναι, κἀν τούτ
τῆς δογματικῆς ἀφιστάμενος προπετείας, ἕπεται δὲ ἀδο
ξάστως τῇ βιωτικῇ τηρήσει, καὶ διὰ τοῦτο ἐν μὲν τοῖς δο
ξαστοῖς ἀπαθὴς μένει, ἐν δὲ τοῖς κατηναγκασμένοις με
236 τριοπαθεῖ· ὡς μὲν γὰρ ἄνθρωπος αἰσθητικὸς πάσχει, μ
προσδοξάζων δὲ ὅτι τοῦτο ὃ πάσχει κακόν ἐστι φύσει, με
τριοπαθεῖ. τὸ γὰρ προσδοξάζειν τι τοιοῦτο χεῖρόν ἐστ
καὶ αὐτοῦ τοῦ πάσχειν, ὡς ἐνίοτε τοὺς μὲν τεμνομένου
ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο πάσχοντας φέρειν, τοὺς δὲ παρεστῶτα
διὰ τὴν περὶ τοῦ γινομένου δόξαν ὡς φαύλου λειποψυχεῖν
237 ὁ μέντοι γε ὑποθέμενος τὸ φύσει τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἢ
ὅλως πρακτέον ἢ μὴ πρακτέον εἶναι ταράσσεται ποικίλως
καὶ γὰρ παρόντων αὐτῷ τούτων ἃ νομίζει φύσει κακὸ
εἶναι ποινηλατεῖσθαι δοκεῖ, καὶ τῶν φαινομένων ἀγαθῶν
αὐτῷ γινόμενος ἐγκρατὴς ὑπό τε τοῦ τύφου καὶ τοῦ περὶ
τὴν ἀποβολὴν αὐτῶν φόβου, καὶ εὐλαβούμενος μὴ πάλιν

18. ἢ μὴ πρακτέον om V. 26. τοιοῦτον V. 28. τὸ] τῇ L.

ἐν τοῖς φύσει κακοῖς νομιζομένοις παρ' αὐτῷ γένηται,
ταραχαῖς οὐχὶ ταῖς τυχούσαις περιπίπτει· τοὺς γὰρ ἀνα- 238
πόβλητα εἶναι τὰ ἀγαθὰ λέγοντας ἐφέξομεν ἐκ τῆς ἀπο-
ρίας τῆς κατὰ τὴν διαφωνίαν. ὅθεν ἐπιλογιζόμεθα ὅτι εἰ
τὸ κακοῦ ποιητικὸν κακόν ἐστι καὶ φευκτόν, ἡ δὲ πεποίθη-
σις τοῦ τάδε μὲν εἶναι '''φύσει ἀγαθὰ τάδε δὲ κακὰ ταρα-
χὰς ποιεῖ, κακόν ἐστι καὶ φευκτὸν τὸ ὑποτίθεσθαι καὶ
πεποιθέναι φαῦλόν τι ἢ ἀγαθὸν ὡς πρὸς τὴν φύσιν εἶναι.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκεῖ λελέχθαι περὶ
ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ ἀδιαφόρων· δῆλον δὲ ἐκ τῶν 239
προειρημένων ὅτι οὐδὲ τέχνη τις ἂν εἴη περὶ τὸν βίον. εἰ
γὰρ ἔστι τοιαύτη τέχνη, περὶ τὴν θεωρίαν τῶν τε ἀγαθῶν
καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀδιαφόρων ἔχει· διὸ τούτων ἀνυ-
πάρκτων ὄντων ἀνύπαρκτός ἐστι καὶ ἡ περὶ τὸν βίον
τέχνη. καὶ ἄλλως, ἐπεὶ μὴ ὁμοφώνως μίαν ἀπολείπουσι
πάντες οἱ δογματικοὶ τέχνην περὶ τὸν βίον, ἀλλ' ἄλλοι
ἄλλην ὑποτίθενται, ὑποπίπτουσι τῇ διαφωνίᾳ καὶ τῷ ἀπὸ
τῆς διαφωνίας λόγῳ, ὃν ἠρώτησα ἐν τοῖς περὶ τἀγαθοῦ λε-
λεγμένοις ἡμῖν. εἰ μέντοι καὶ μίαν εἶναι πάντες λέγοιεν 240
καθ' ὑπόθεσιν τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην, οἷον τὴν ἀοίδι-
μον φρόνησιν, ἥτις ὀνειροπολεῖται μὲν παρὰ στωικοῖς,
μᾶλλον δὲ πληκτικωτέρα τῶν ἄλλων εἶναι δοκεῖ, καὶ οὕτως
οὐδὲν ἧττον ἀτοπίαι παρακολουθήσουσιν. ἐπεὶ γὰρ φρό-
νησίς ἐστιν ἀρετή, τὴν δὲ ἀρετὴν μόνος εἶχεν ὁ σοφός, οἱ
στωικοὶ μὴ ὄντες σοφοὶ οὐχ ἕξουσι τὴν περὶ τὸν βίον
τέχνην. ὅλως τε, ἐπεὶ μὴ δύναται κατ' αὐτοὺς ὑποστῆναι 241
τέχνη, οὐδὲ περὶ τὸν βίον ἔσται τέχνη τις ὅσον ἐφ' οἷς
λέγουσιν. οἷον γοῦν τέχνην εἶναί φασι σύστημα ἐκ κατα-
λήψεων, κατάληψιν δὲ καταληπτικῇ φαντασίᾳ συγκατάθε-
σιν. ἀνεύρετος δέ ἐστιν ἡ καταληπτικὴ φαντασία· οὔτε
γὰρ πᾶσα φαντασία καταληπτική ἐστιν, οὔτε ποία τίς ἐστιν
ἀπὸ τῶν φαντασιῶν ἡ καταληπτικὴ φαντασία ἐπιγνωσθῆ-
ναι δύναται, ἐπεὶ μήτε πάσῃ φαντασίᾳ δυνάμεθα κρίνειν

16. τὸν om V. 18. ἀγαθοῦ L. 26. τε] δὲ FG. 28. ἐγκαταλήψεων L.

ἁπλῶς τίς μέν ἐστι καταληπτικὴ τίς δὲ οὐ τοιαύτη, χρή-
ζοντές τε καταληπτικῆς φαντασίας εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοι
ποία τίς ἐστιν ἡ καταληπτικὴ φαντασία εἰς ἄπειρον ἐκβαλ-
λόμεθα, εἰς ἐπίγνωσιν τῆς λαμβανομένης ὡς καταληπτι
κῆς φαντασίας '''καταληπτικὴν φαντασίαν ἄλλην αἰτούμε
242 νοι. ταῦτά τοι καὶ οἱ στωικοὶ ἐν τῇ τῆς καταληπτικῆ
φαντασίας ἐννοίας ἀποδόσει οὐχ ὑγιῶς φέρονται· κατα
ληπτικὴν μὲν γὰρ φαντασίαν λέγοντες τὴν ἀπὸ ὑπάρχον
τος γινομένην, ὑπάρχον δὲ εἶναι λέγοντες ὃ οἷόν τε κινεῖ
καταληπτικὴν φαντασίαν, εἰς τὸν διάλληλον ἐμπίπτου
τῆς ἀπορίας τρόπον. εἰ τοίνυν, ἵνα μὲν περὶ τὸν βίο
ᾖ τις τέχνη, δεῖ πρότερον εἶναι τέχνην, ἵνα δὲ ὑποστ
τέχνη, κατάληψιν προϋφεστάναι, ἵνα δὲ ὑποστῇ κατάληψι
καταληπτικῇ φαντασίᾳ συγκατάθεσιν κατειλῆφθαι, ἀνεύρ
τος δέ ἐστιν ἡ καταληπτικὴ φαντασία, ἀνεύρετός ἐστιν
περὶ τὸν βίον τέχνη.

243 Ἔτι κἀκεῖνο λέγεται. πᾶσα τέχνη ἐκ τῶν ἰδίως ὑπ' αὐ
τῆς ἀποδιδομένων ἔργων καταλαμβάνεσθαι δοκεῖ, οὐδὲ
δέ ἐστιν ἴδιον ἔργον τῆς περὶ τὸν βίον τέχνης· ὃ γὰρ ἄ
ἔργον εἶναι ταύτης λέγῃ τις, τοῦτο κοινὸν εὑρίσκεται κ
τῶν ἰδιωτῶν, οἷον τὸ τιμᾶν γονεῖς, τὸ παραθήκας ἀπο
δόναι, τἆλλα πάντα. οὐκ ἄρα ἔστι τις περὶ τὸν βί
τέχνη. οὔτε γὰρ ἐκ τοῦ ἀπὸ φρονίμης διαθέσεως φαίν
σθαι λεγόμενόν τι ὑπὸ τοῦ φρονίμου ἢ ποιούμενον, (
φασί τινες, ἐπιγνωσόμεθα ὅτι τῆς φρονήσεως ἔργον ἐστὶ
244 αὐτὴ γὰρ ἡ φρονίμη διάθεσις ἀκατάληπτός ἐστι, μή
ἐξ αὐτῆς ἁπλῶς καὶ αὐτόθεν φαινομένη μήτε ἐκ τῶν ἔργ
αὐτῆς· κοινὰ γάρ ἐστι ταῦτα καὶ τῶν ἰδιωτῶν. τό
λέγειν ὅτι τῷ διομαλισμῷ τῶν πράξεων καταλαμβάνομ
τὸν ἔχοντα τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην, ὑπερφθεγγομένι
ἐστὶ τὴν ἀνθρώπων φύσιν καὶ εὐχομένων μᾶλλον ἢ τ
ληθῆ λεγόντων·

2. δὲ FG. 9. γενομένην FG. 19. ἐὰν L. 22. τὰ ἄλλα V.
24. λεγόμενόν Stephanus, γινόμενόν L. cf. p. 185 18. τε V. ?
quodnam Stephanus i. e. ὅ τι. 28. τῶν om V. 31. τὴν] τῶν L.

τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Λείπεται λέγειν ὅτι ἐξ ἐκείνων τῶν ἔργων καταλαμβά- 245
νεται ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη ἅπερ ἀναγράφουσιν ἐν ταῖς
βίβλοις· ὧν πολλῶν καὶ παραπλησίων ἀλλήλοις '''ὄντων
ὀλίγα ἐκθήσομαι παραδείγματος χάριν. οἷον γοῦν ὁ αἱρε-
σιάρχης αὐτῶν Ζήνων ἐν ταῖς διατριβαῖς φησὶ περὶ παίδων
ἀγωγῆς ἄλλα τε ὅμοια καὶ τάδε "διαμηρίζειν μηδὲν μᾶλ-
λον μηδὲ ἧσσον παιδικὰ ἢ μὴ παιδικά, μηδὲ θήλεα ἢ
ἄρρενα· οὐ γὰρ [ἐστι] παιδικοῖς ἄλλα ἢ μὴ παιδικοῖς,
οὐδὲ θηλείαις ἢ ἄρρεσιν, ἀλλὰ ταὐτὰ πρέπει τε καὶ πρέ-
ποντα ἐστίν." περὶ δὲ τῆς εἰς τοὺς γονεῖς ὁσιότητος ὁ 246
αὐτὸς ἀνήρ φησιν εἰς τὰ περὶ τὴν Ἰοκάστην καὶ τὸν
Οἰδίποδα ὅτι οὐκ ἦν δεινὸν τρίβειν τὴν μητέρα. "καὶ εἰ
μὲν ἀσθενοῦσαν ἕτερόν τι μέρος τοῦ σώματος τρίψας ταῖς
χερσὶν ὠφέλει, οὐδὲν αἰσχρόν· εἰ δὲ ἕτερα μέρη τρίψας
εὔφραινεν, ὀδυνωμένην παύσας, καὶ παῖδας ἐκ τῆς μητρὸς
γενναίους ἐποίησεν, αἰσχρόν;" τούτοις δὲ ὁμογνωμονεῖ καὶ
ὁ Χρύσιππος· ἐν γοῦν τῇ πολιτείᾳ φησὶ "δοκεῖ δέ μοι
ταῦτα οὕτω διεξάγειν καθάπερ καὶ νῦν οὐ κακῶς παρὰ
πολλοῖς εἴθισται, ὥστε καὶ τὴν μητέρα ἐκ τοῦ υἱοῦ τεκνο-
ποιεῖσθαι καὶ τὸν πατέρα ἐκ τῆς θυγατρὸς καὶ τὸν ὁμο-
μήτριον ἐκ τῆς ὁμομητρίας." καὶ ἀνθρωποφαγεῖν ἐν τοῖς 247
αὐτοῖς συντάγμασιν ἡμῖν ἐπεισάγει· φησὶ γοῦν "καὶ ἐὰν
τῶν ζώντων ἀποκοπῇ τι μέρος πρὸς τροφὴν χρήσιμον,
μήτε κατορύττειν αὐτὸ μήτε ἄλλως ῥίπτειν, ἀναλίσκειν δὲ
αὐτό, ὅπως ἐκ τῶν ἡμετέρων ἕτερον μέρος γένηται." ἐν 248
δὲ τοῖς περὶ τοῦ καθήκοντος περὶ τῆς τῶν γονέων ταφῆς
ῥητῶς φησὶν "ἀπογενομένων δὲ τῶν γονέων ταφαῖς χρη-
στέον ταῖς ἁπλουστάταις, ὡς ἂν τοῦ σώματος, καθάπερ
ὀνύχων ἢ ὀδόντων ἢ τριχῶν, οὐδὲν ὄντος πρὸς ἡμᾶς, καὶ

1. τοῖος] Od. 18 136. 3. τῶν om *L*. 8. διαμερίζειν V. 10. ἄλλα om V: cf. p. F. 724. 16. ὠφελεῖ FG. 19. μοι καὶ ταῦτα V. 27. ἐκ om p. F. 725. 28. περὶ τοῦ καθήκοντος] apud Baguetum § 118.

οὐδὲν ἐπιστροφῆς ἢ πολυωρίας προσδεομένων ἡμῶν τοιαύτης τινός. διὸ καὶ χρησίμων μὲν ὄντων τῶν κρεῶν τροφῇ χρήσονται αὐτοῖς, καθάπερ καὶ τῶν ἰδίων μερῶν, οἷον ποδὸς ἀποκοπέντος, ἐπέβαλλε χρῆσθαι αὐτῷ καὶ τοῖς παραπλησίοις· ἀχρείων δὲ ὄντων ἢ κατορύξαντες ἐάσουσιν, ἢ κατακαύσαντες τὴν τέφραν ἀφήσουσιν, ἢ μακρότερον ῥίψαντες οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπιστροφὴν ποιήσονται καθάπερ
249 "ὄνυχος ἢ τριχῶν." τοιαῦτα μὲν πλεῖστα ὅσα λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι· ἅπερ οὐκ ἂν τολμήσειαν διαπράττεσθαι, εἴγε μὴ παρὰ Κύκλωψιν ἢ Λαιστρυγόσι πολιτεύοιντο. εἰ δὲ τούτων μὲν ἀνενέργητοι παντάπασίν εἰσιν, ἃ δὲ πράττουσι, κοινὰ καὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐστίν, οὐδὲν ἴδιον ἔργον ἐστὶ τῶν ἔχειν ὑποπτευομένων τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην. εἰ οὖν αἱ μὲν τέχναι πάντως ὀφείλουσιν ἐκ τῶν ἰδίων ἔργων καταλαμβάνεσθαι, οὐδὲν δὲ ἴδιον ἔργον ὁρᾶται τῆς περὶ τὸν βίον λεγομένης τέχνης, οὐ καταλαμβάνεται αὕτη. διόπερ οὐδὲ διαβεβαιοῦσθαι περὶ αὐτῆς δύναταί τις ὅτι ἔστιν ὑπαρκτή.

250 Καὶ μὴν εἰ γίνεται ἐν ἀνθρώποις ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη, ἤτοι φύσει ἐγγίνεται αὐτοῖς ἢ διὰ μαθήσεως καὶ διδασκαλίας. ἀλλ' εἰ μὲν φύσει, ἤτοι καθὸ εἰσὶν ἄνθρωποι ἐγγίνοιτο ἂν αὐτοῖς ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη, ἢ καθὸ οὐκ εἰσὶν ἄνθρωποι. καθὸ μὲν οὖν οὐκ εἰσὶν ἄνθρωποι, οὐδαμῶς· οὐδὲ γάρ οὐκ εἰσὶν ἄνθρωποι. εἰ δὲ καθὸ εἰσὶν ἄνθρωποι, πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπῆρξεν ἂν ἡ φρόνησις, ὡς πάντας εἶναι φρονίμους τε καὶ ἐναρέτους καὶ σοφούς.
251 φαύλους δὲ τοὺς πλείστους λέγουσιν. οὐκοῦν οὐδὲ καθὸ εἰσιν ἄνθρωποι ὑπάρξειεν ἂν αὐτοῖς ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη. οὐδὲ φύσει ἄρα. καὶ ἄλλως, ἐπειδὴ τὴν τέχνην σύστημα ἐκ καταλήψεων εἶναι βούλονται συγγεγυμνασμένων, διὰ πείρας τέ τινος καὶ μαθήσεως ἐμφαίνουσι μᾶλλον ἀναλαμβάνεσθαι τάς τε ἄλλας τέχνας καὶ ταύτην περὶ
252 ἧς ὁ λόγος. ἀλλ' οὐδὲ διδασκαλίᾳ καὶ μαθήσει ἀναλαμ-

1. οὐδὲ V. 4. ἐπέβαλε L. 18. ὑπαρκτική L. 30. ἐγκαταλήψεων L.

βάνεται. ἵνα γὰρ ὑπόστασιν ἔχῃ ταῦτα, δεῖ τρία προωμολογῆσθαι, τὸ διδασκόμενον πρᾶγμα, τὸν διδάσκοντα καὶ τὸν μανθάνοντα, τὸν τρόπον τῆς μαθήσεως. οὐδὲν δὲ τούτων ὑφέστηκεν· οὐδὲ ἡ διδασκαλία ἄρα.

253 '''οἷον γοῦν τὸ διδασκόμενον ἤτοι ἀληθές ἐστιν ἢ ψεῦδος· καὶ εἰ μὲν ψεῦδος, οὐκ ἂν διδάσκοιτο· ἀνύπαρκτον γάρ φασιν εἶναι τὸ ψεῦδος, ἀνυπάρκτων δὲ οὐκ ἂν εἴη διδασκαλία. ἀλλ' οὐδ' εἰ ἀληθὲς εἶναι λέγοιτο· ὅτι γὰρ ἀνύπαρκτόν ἐστι τὸ ἀληθές, ὑπεμνήσαμεν ἐν τοῖς περὶ κριτηρίου. εἰ οὖν μήτε τὸ ψεῦδος μήτε τὸ ἀληθὲς διδάσκεται, παρὰ δὲ ταῦτα διδακτὸν οὐδέν ἐστιν (οὐ γὰρ δὴ τούτων ἀδιδάκτων ὄντων τοὺς ἀπόρους μόνους διδάσκειν ἐρεῖ τις), οὐδὲν διδάσκεται.

254 τό τε διδασκόμενον πρᾶγμα ἤτοι φαινόμενόν ἐστιν ἢ ἄδηλον. ἀλλ' εἰ μὲν φαινόμενόν ἐστιν, οὐκ ἔσται διδασκαλίας δεόμενον· τὰ γὰρ φαινόμενα πᾶσιν ὁμοίως φαίνεται. εἰ δὲ ἄδηλον, ἐπεὶ τὰ ἄδηλα διὰ τὴν ἀνεπίκριτον περὶ αὐτῶν διαφωνίαν ἀκατάληπτά ἐστιν, ὡς πολλάκις ὑπεμνήσαμεν, οὐκ ἔσται διδακτόν· ὃ γὰρ μὴ καταλαμβάνει τις, πῶς ἂν τοῦτο διδάσκειν ἢ μανθάνειν δύναιτο; εἰ δὲ μήτε τὸ φαινόμενον μήτε τὸ ἄδηλον διδάσκεται, οὐδὲν διδάσκεται.

255 ἔτι τὸ διδασκόμενον ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον, ἑκάτερον δὲ αὐτῶν ἤτοι φαινόμενον ἢ ἀδηλούμενον οὐ δύναται διδάσκεσθαι κατὰ τὸν μικρῷ πρόσθεν ἡμῖν εἰρημένον λόγον. οὐκ ἄρα διδάσκεταί τι.

256 πρὸς τούτοις ἤτοι τὸ ὂν διδάσκεται ἢ τὸ μὴ ὄν. τὸ μὲν οὖν μὴ ὂν οὐ διδάσκεται· εἰ γὰρ διδάσκεται τὸ μὴ ὄν, ἐπεὶ τῶν ἀληθῶν δοκοῦσιν εἶναι αἱ διδασκαλίαι, ἀληθὲς ἔσται τὸ μὴ ὄν. ἀληθὲς δὲ ὂν καὶ ὑπάρξει· ἀληθὲς γὰρ εἶναί φασιν ὃ ὑπάρχει καὶ ἀντίκειταί τινι. ἄτοπον δέ ἐστι λέγειν ὑπάρχειν τὸ μὴ ὄν· οὐκ ἄρα διδάσκεται τὸ μὴ ὄν.

257 ἀλλ' οὐδὲ τὸ ὄν. εἰ γὰρ διδάσκεται τὸ ὄν, ἤτοι καθὸ ὄν ἐστι διδάσκεται ἢ κατ' ἄλλο τι. ἀλλ' εἰ μὲν καθὸ ὄν ἐστι διδακτόν, τῶν ὄντων ἔσται, διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ δι-

1. προωμολογεῖσθαι V, προομολογεῖσθαι FG. 8. λέγοιτο om V.
12. τοὺς ἀπορουμένους διδ. X. 33. ἐστι διδακτόν] ἐστι διδάσκεται?

δακτόν· τὰς γὰρ διδασκαλίας ἐκ τινῶν ὁμολογουμένων
καὶ ἀδιδάκτων γίνεσθαι προσήκει. οὐκ ἄρα τὸ ὂν καθὸ
258 ὄν ἐστι διδακτόν ἐστιν. '''καὶ μὴν οὐδὲ κατ' ἄλλο τι. τὸ
γὰρ ὂν οὐκ ἔχει ἄλλο τι συμβεβηκὸς αὐτῷ ὃ μὴ ὄν ἐστιν,
ὥστε εἰ τὸ ὂν καθὸ ὄν ἐστιν οὐ διδάσκεται, οὐδὲ κατ' ἄλλο
τι διδαχθήσεται· ἐκεῖνο γὰρ ὅ τι ποτέ ἐστι συμβεβηκὸς
αὐτῷ, ὄν ἐστιν. καὶ ἄλλως, εἴτε φαινόμενον εἴη τὸ ὂν ὃ
λέξουσι διδάσκεσθαι, εἴτε ἄδηλον, ταῖς εἰρημέναις ἀπορίαις
ὑποπῖπτον ἀδίδακτον ἔσται. εἰ δὲ μήτε τὸ ὂν διδάσκεται
μήτε τὸ μὴ ὄν, οὐδέν ἐστι τὸ διδασκόμενον.
259 Συμπεριτρέπεται μὲν οὖν τούτῳ ὅ τε διδάσκων καὶ
ὁ μανθάνων, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ κατὰ ἰδίαν ἀποροῦνται.
ἤτοι γὰρ ὁ τεχνίτης τὸν τεχνίτην διδάσκει ἢ ὁ ἄτεχνος
τὸν ἄτεχνον ἢ ὁ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην ἢ ὁ τεχνίτης τὸν
ἄτεχνον. ὁ μὲν οὖν τεχνίτης τὸν τεχνίτην οὐ διδάσκει·
οὐδέτερος γὰρ αὐτῶν, καθὸ ἐστι τεχνίτης, δεῖται μαθή-
σεως. ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἄτεχνος τὸν ἄτεχνον, ὥσπερ οὐδὲ τυ-
φλὸν ὁδηγεῖν δύναται τυφλός. οὐδὲ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην·
260 γελοῖον γάρ. λείπεται λέγειν ὅτι ὁ τεχνίτης τὸν ἄτεχνον·
ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀδυνάτων ἐστίν. ὅλως γὰρ ὑποστῆναι
τεχνίτην ἀδύνατον εἶναι λέγεται, ἐπεὶ μήτε αὐτοφυῶς τις
καὶ ἅμα τῷ γενέσθαι τεχνίτης ὑφιστάμενος βλέπεται μήτε
ἐξ ἀτέχνου γίνεταί τις τεχνίτης. ἤτοι γὰρ ἓν θεώρημα
καὶ μία κατάληψις δύναται ποιῆσαι τὸν ἄτεχνον τεχνίτην
261 ἢ οὐδαμῶς. ἀλλ' εἰ μὲν κατάληψις μία τὸν ἄτεχνον τεχνί-
την ἀπεργάζεται, πρῶτον μὲν ἐνέσται λέγειν ὅτι οὐκ ἔστι
σύστημα ἐκ καταλήψεων ἡ τέχνη· ὁ γὰρ μηδὲν ὅλως
εἰδώς, εἰ ἓν θεώρημα διδαχθείη τέχνης, τεχνίτης ἂν οὕτω
λέγοιτο εἶναι. εἶτα καὶ ἐὰν λέγῃ τις ὡς ὁ τινὰ θεωρή-
ματα τέχνης ἀνειληφὼς καὶ προσδεόμενος ἑνὸς ἔτι καὶ
διὰ τοῦτο ὢν ἄτεχνος, ἂν τὸ ἓν ἐκεῖνο προσλάβῃ, τεχνίτης
ἐξ ἀτέχνου ἀποτελεῖται '''ἐκ καταλήψεως μιᾶς, ἀποκληρω-
262 τικὸν λέξει. ἐπὶ γὰρ τῶν κατὰ μέρος οὐκ ἂν δύναιτο δεῖξαί

2. καθὸ ὂν om V. 27. ἐγκαταλήψεων L. 29. λέγοι L.
33. δύναιτο om V.

τινα ἄτεχνον μὲν ἔτι, τεχνίτην δὲ ἐσόμενον ἐὰν ἕν τι θεώρημα προσλάβῃ· οὐ γὰρ δήπου τὴν ἐξαρίθμησιν τῶν θεωρημάτων ἑκάστης τέχνης ἐπίσταταί τις, ὥστε ἀπαριθμησάμενος τὰ ἐγνωσμένα θεωρήματα, πόσα λείπεται πρὸς τὸν πλήρη τῶν θεωρημάτων τῆς τέχνης ἀριθμὸν εἰπεῖν ἔχειν. οὐκοῦν ἑνὸς θεωρήματος γνῶσις οὐ ποιεῖ τὸν ἄτεχνον τεχνίτην. εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, ἐπεὶ μὴ 263 πάντα ἀθρόως τὰ θεωρήματα τῶν τεχνῶν ἀναλαμβάνει τις, ἀλλ' εἴπερ ἄρα, καθ' ἓν ἕκαστον, ἵνα τις καὶ τοῦτο καθ' ὑπόθεσιν διδῷ, ὁ κατὰ ἓν θεώρημα τῆς τέχνης ἀναλαμβάνειν λεγόμενος οὐκ ἂν τεχνίτης γένοιτο· ὑπεμιμνῄσκομεν γὰρ ὅτι οὐ δύναται θεωρήματος ἑνὸς γνῶσις τὸν ἄτεχνον ποιῆσαι τεχνίτην. οὐδὲ ἐξ ἀτέχνου τοίνυν γίνεταί τις τεχνίτης. ὥστε καὶ διὰ ταῦτα φαίνεται ἀνυπόστατος εἶναι ὁ τεχνίτης. διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὁ διδάσκων. ἀλλ' οὐδὲ ὁ μανθάνειν λεγόμενος, ἄτεχνος ὤν, δύναται 264 τὰ τῆς τέχνης θεωρήματα, ἧς ἐστιν ἄτεχνος, μανθάνειν τε καὶ καταλαμβάνειν. ὡς γὰρ ὁ ἐκ γενετῆς πηρός, εἰς ὅσον ἐστὶ πηρός, οὐκ ἂν λάβοι χρωμάτων ἀντίληψιν, οὐδὲ ὁ ἐκ γενετῆς κωφὸς ὁμοίως φωνῆς, οὕτως οὐδὲ ὁ ἄτεχνος καταλάβοι ἂν τὰ τῆς τέχνης θεωρήματα ἧς ἐστιν ἄτεχνος. καὶ γὰρ ἂν οὕτως ὁ αὐτὸς εἴη τεχνίτης τε καὶ ἄτεχνος τῶν αὐτῶν, ἄτεχνος μὲν ἐπεὶ οὕτως ὑπόκειται, τεχνίτης δὲ ἐπεὶ κατάληψιν ἔχει τῶν τῆς τέχνης θεωρημάτων. ὥστε οὐδὲ ὁ τεχνίτης τὸν ἄτεχνον διδάσκει. εἰ δὲ μήτε ὁ 265 τεχνίτης τὸν τεχνίτην διδάσκει μήτε ὁ ἄτεχνος τὸν ἄτεχνον μήτε ὁ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην μήτε ὁ τεχνίτης τὸν ἄτεχνον, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν, οὔτε ὁ διδάσκων ἔστιν οὔτε ὁ διδασκόμενος.

Μὴ ὄντος δὲ μήτε τοῦ μανθάνοντος μήτε τοῦ διδάσκοντος καὶ ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας παρέλκει· οὐδὲν 266 δὲ ἧττον καὶ διὰ τούτων ἀπορεῖται. ὁ γὰρ τρόπος τῆς διδασκαλίας ἤτοι ἐναργείᾳ γίνεται '''ἢ λόγῳ· οὔτε δὲ ἐναρ-

18. ἐς V. 19. οὐκ ἀναλάβοι L. 21. ἡ S. 24. τῆς om V.
33. ἐνεργείᾳ utrobique GV.

γεία γίνεται οὔτε λόγῳ, καθάπερ παραστήσομεν· οὐδὲ ὁ
τρόπος ἄρα τῆς μαθήσεώς ἐστιν εὔπορος. ἐναργείᾳ μὲν
οὖν οὐ γίνεται διδασκαλία, ἐπεὶ τῶν δεικνυμένων ἐστὶν ἡ
ἐνάργεια. τὸ δὲ δεικνύμενον πᾶσίν ἐστι φαινόμενον· τὸ
δὲ φαινόμενον, ᾗ φαίνεται, πᾶσίν ἐστι ληπτόν· τὸ δὲ
κοινῶς πᾶσι ληπτὸν ἀδίδακτον· οὐκ ἄρα τι ἐναργείᾳ δι-
267 δακτόν ἐστιν. καὶ μὴν οὐδὲ λόγῳ διδάσκεταί τι. οὗτος
γὰρ ἤτοι σημαίνει τι ἢ οὐδὲν σημαίνει. ἀλλὰ μηδὲν μὲν
σημαίνων οὐδὲ ἔσται τινὸς διδασκαλικός. εἰ δὲ σημαίνει
τι, ἤτοι φύσει σημαίνει τι ἢ θέσει. καὶ φύσει μὲν οὐ
σημαίνει διὰ τὸ μὴ πάντας πάντων ἀκούοντας συνιέναι,
268 οἷον Ἕλληνας βαρβάρων καὶ βαρβάρους Ἑλλήνων. θέσει
δὲ εἰ σημαίνει, δῆλον ὡς οἱ μὲν προκατειληφότες καθ' ὧν
αἱ λέξεις εἰσὶ τεταγμέναι ἀντιλήψονται τούτων, οὐκ ἐξ
αὐτῶν διδασκόμενοι ἅπερ ἠγνόουν, ἀλλὰ ἀναμιμνησκόμενοι
καὶ ἀνανεούμενοι ταῦτα ἅπερ ᾔδεσαν, οἱ δὲ χρῄζοντες τῆς
τῶν ἀγνοουμένων μαθήσεως, καὶ μὴ εἰδότες καθ' ὧν εἰσὶν
269 αἱ λέξεις τεταγμέναι, οὐδενὸς ἀντίληψιν ἕξουσιν. διόπερ
οὐδὲ ὁ τρόπος τῆς μαθήσεως ὑποστῆναι δύναιτο ἄν. καὶ
γὰρ ὁ διδάσκων κατάληψιν τῶν θεωρημάτων τῆς διδασκο-
μένης τέχνης ἐμποιεῖν ὀφείλει τῷ μανθάνοντι, ἵνα οὕτως
ἐκεῖνος τὸ σύστημα τούτων καταλαβὼν τεχνίτης γένηται.
οὐδὲν δέ ἐστι κατάληψις, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὑπεμνή-
σαμεν· οὐκοῦν οὐδὲ ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας ὑφεστάναι
δύναται. εἰ δὲ μήτε τὸ διδασκόμενόν ἐστι μήτε ὁ διδά-
σκων καὶ ὁ μανθάνων μήτε ὁ τρόπος τῆς μαθήσεως, οὔτε
μάθησις ἔστιν οὔτε διδασκαλία.

270 Ταῦτα μὲν οὖν κοινότερον ἐπικεχείρηται περὶ μαθή-
σεως καὶ διδασκαλίας· ἔνεστι δὲ ἀπορεῖν οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς
λεγομένης περὶ τὸν βίον εἶναι τέχνης. οἷον γοῦν τὸ μὲν
διδασκόμενον πρᾶγμα, τουτέστι τὴν φρόνησιν, ἀνυπόστα-
τον ἐδείξαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· ἀνυπόστατος δέ ἐστι

2 et 6. ἐνεργείᾳ GV. 4. ἐνέργεια GV. 8. μὲν om L.
30. τὸν om V.

*καὶ ὁ διδάσκων καὶ ὁ μανθάνων. ἤτοι γὰρ ὁ φρόνιμος
τὸν φρόνιμον διδάξει τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην ἢ ὁ ἄφρων
τὸν ἄφρονα ἢ ὁ ἄφρων τὸν φρόνιμον ἢ ὁ φρόνιμος τὸν
ἄφρονα· οὐδεὶς δὲ τούτων οὐδένα διδάσκει· οὐκ ἄρα δι-
δάσκεται ἡ περὶ τὸν βίον εἶναι λεγομένη τέχνη. καὶ περὶ* 271
*μὲν τῶν '''ἄλλων ἴσως περιττὸν καὶ λέγειν· εἰ δὲ ὁ φρόνι-
μος τὸν ἄφρονα διδάσκει τὴν φρόνησιν, ἡ δὲ φρόνησις
ἐπιστήμη ἐστὶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων, ὁ ἄφρων
μὴ ἔχων τὴν φρόνησιν ἄγνοιαν ἔχει τῶν ἀγαθῶν καὶ κα-
κῶν καὶ οὐδετέρων, ἄγνοιαν δὲ τούτων ἔχων πάντως δι-
δάσκοντος αὐτὸν τοῦ φρονίμου τὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ καὶ
οὐδέτερα ἀκούσεται μόνον τῶν λεγομένων, οὐ γνώσεται
δὲ ταῦτα. εἰ γὰρ ἀντιλαμβάνοιτο αὐτῶν ἐν ἀφροσύνῃ κα-
θεστώς, ἔσται καὶ ἡ ἀφροσύνη τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν
καὶ οὐδετέρων θεωρητική. οὐχὶ δέ γε τούτων κατὰ αὐτοὺς* 272
*ἡ ἀφροσύνη θεωρητικὴ καθέστηκεν, ἐπεὶ ὁ ἄφρων ἔσται
φρόνιμος. ὁ ἄρα ἄφρων οὐκ ἀντιλαμβάνεται τῶν ὑπὸ τοῦ
φρονίμου λεγομένων ἢ πραττομένων κατὰ τὸν τῆς μαθή-
σεως λόγον. μὴ ἀντιλαμβανόμενος δὲ οὐκ ἂν διδάσκοιτο
ὑπ' αὐτοῦ, ἄλλως τε καὶ ἐπεὶ μήτε ἐναργείᾳ μήτε διὰ λόγου
δύναται διδάσκεσθαι, καθὰ προειρήκαμεν. πλὴν ἀλλ' εἰ
μήτε διὰ μαθήσεως καὶ διδασκαλίας ἐγγίνεταί τινι ἡ περὶ
τὸν βίον λεγομένη τέχνη μήτε φύσει, ἀνεύρετός ἐστιν ἡ
παρὰ τοῖς φιλοσόφοις θρυλουμένη τέχνη περὶ τὸν βίον.*

Εἰ μέντοι καὶ δοίη τις ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος ἐγγί- 273
*νεσθαί τινι τὴν ὀνειροπολουμένην τέχνην περὶ τὸν βίον,
βλαβερὰ καὶ ταραχῆς αἰτία φανήσεται μᾶλλον τοῖς ἔχουσιν
αὐτὴν ἢ ὠφέλιμος. αὐτίκα γοῦν, ἵνα παραδείγματος ἕνεκεν
ὀλίγα ἀπὸ πολλῶν εἴπωμεν, ὠφελεῖν ἂν δοκοίη τὸν σοφὸν
ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη ἐγκράτειαν αὐτῷ παρεχομένη ἐν
ταῖς πρὸς τὸ καλὸν ὁρμαῖς καὶ ἐν ταῖς ἀπὸ τοῦ κακοῦ
ἀφορμαῖς. ὁ οὖν λεγόμενος κατ' αὐτοὺς ἐγκρατὴς σοφὸς* 274

5. εἶναι om *V*: cf. infra v. 23. 18. τῆς μαθήσεως] τησσεως *VX*, unde sumpsi quod *FG* deerat τῆς. 21. καθάπερ *FG*. 24. θρυλλουμένη *FG*.

ἤτοι κατὰ τοῦτο λέγεται ἐγκρατὴς καθόσον ἐν οὐδεμιᾷ γίνεται ὁρμῇ τῇ πρὸς τὸ κακὸν καὶ ἀφορμῇ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ καθόσον εἶχε μὲν φαύλας ὁρμὰς καὶ ἀφορμάς,
275 περιεκράτει δὲ αὐτῶν τῷ λόγῳ. ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ μὴ γίνεσθαι ἐν φαύλαις κρίσεσιν οὐκ ἂν εἴη ἐγκρατής· οὐ γὰρ κρατήσει οὗ οὐκ ἔχει. καὶ ὡς οὐκ ἂν εἴποι τις τὸν εὐνοῦχον ἐγκρατῆ πρὸς ἀφροδίσια καὶ τὸν κακοστομαχοῦντα πρὸς ἐδεσμάτων ἀπόλαυσιν (οὐδ' ὅλως γὰρ ἐπιζήτησις αὐτοῖς γίνεται τῶν '''τοιούτων, ἵνα καὶ ἐγκρατῶς κατεξαναστῶσι τῆς ἐπιζητήσεως), τῷ αὐτῷ τρόπῳ οὐδὲ τὸν σοφὸν ἐγκρατῆ ῥητέον διὰ τὸ μὴ φύεσθαι ἐν αὐτῷ πάθος οὗ
276 ἔσται ἐγκρατής. εἰ δὲ κατὰ τοῦτο ἀξιώσουσιν αὐτὸν ὑπάρχειν ἐγκρατῆ καθόσον γίνεται μὲν ἐν φαύλαις κρίσεσιν περιγίνεται δὲ αὐτῶν τῷ λόγῳ, πρῶτον μὲν δώσουσιν ὅτι οὐδὲν ὠφέλησεν αὐτὸν ἡ φρόνησις, ἀκμὴν ἐν ταραχαῖς ὄντα καὶ βοηθείας δεόμενον, εἶτα καὶ κακοδαιμονέστερος τῶν φαύλων λεγομένων εὑρίσκεται. εἰ μὲν γὰρ ὁρμᾷ ἐπί τι, πάντως ταράσσεται, εἰ δὲ περικρατεῖ τῷ λόγῳ, συνέχει ἐν ἑαυτῷ τὸ κακόν, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ταράσσεται τοῦ
277 φαύλου ἐκείνου μηκέτι τοῦτο πάσχοντος· εἰ μὲν γὰρ ὁρμᾷ, ταράσσεται, εἰ δὲ τυγχάνει τῶν ἐπιθυμιῶν, παύεται τῆς ταραχῆς. οὐ τοίνυν ἐγκρατὴς γίνεται ὅσον ἐπὶ τῇ φρονήσει ὁ σοφός· ἢ εἴπερ γίνεται, πάντων ἀνθρώπων ἐστὶ κακοδαιμονέστατος, ὥστε οὐκ ὠφέλειαν ἀλλὰ ταραχὴν αὐτῷ μεγίστην ἡ περὶ τὸν βίον παρέσχε τέχνη. ὅτι δὲ ὁ νομίζων ἔχειν τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην καὶ δι' αὐτῆς ἐπεγνωκέναι τίνα τέ ἐστιν ἀγαθὰ ὡς πρὸς τὴν φύσιν καὶ τίνα φαῦλα, ταράσσεται σφόδρα καὶ τῶν ἀγαθῶν αὐτῷ παρόντων καὶ τῶν κακῶν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὑπεμνήσαμεν.
278 λεκτέον οὖν ὅτι εἰ μήτε ἡ τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν καὶ ἀδιαφόρων ὑπόστασις ὁμολογεῖται, ἥ τε περὶ τὸν βίον τέχνη τάχα μὲν καὶ ἀνυπόστατός ἐστιν, εἰ δὲ καὶ ὑφεστάναι δοθείη καθ' ὑπόθεσιν, οὐδεμίαν ὠφέλειαν τοῖς ἔχου-

3. φαύλων V. 21. τῆς om V.

σιν αὐτὴν παρέχει, τοὐναντίον δὲ ταραχὰς αὐτοῖς ἐμποιεῖ μεγίστας, μάτην ὠφρυῶσθαι δοκοῖεν ἂν οἱ δογματικοὶ κἀν τῷ λεγομένῳ ἠθικῷ μέρει τῆς καλουμένης φιλοσοφίας.

Τοσαῦτα καὶ περὶ τοῦ ἠθικοῦ τόπου συμμέτρως ὡς 279
ἐν ὑποτυπώσει διεξελθόντες, ἐνταῦθα περιγράφομεν καὶ τὸ τρίτον σύνταγμα καὶ τὸ πᾶν τῶν Πυρρωνείων ὑποτυπώσεων σπούδασμα, ἐκεῖνο ἐπειπόντες. '''ὁ σκεπτικὸς διὰ 280
τὸ φιλάνθρωπος εἶναι τὴν τῶν δογματικῶν οἴησίν τε καὶ προπέτειαν κατὰ δύναμιν ἰᾶσθαι λόγῳ βούλεται. καθάπερ οὖν οἱ τῶν σωματικῶν παθῶν ἰατροὶ διάφορα κατὰ μέγεθος ἔχουσι βοηθήματα, καὶ τοῖς μὲν σφοδρῶς πεπονθόσι τὰ σφοδρὰ τούτων προσάγουσι τοῖς δὲ κούφως τὰ κουφότερα, καὶ ὁ σκεπτικὸς οὕτως διαφόρους ἐρωτᾷ [καὶ] κατὰ ἰσχὺν λόγους, καὶ τοῖς μὲν ἐμβριθέσι καὶ εὐτόνως ἀνα- 281
σκευάζειν δυναμένοις τὸ τῆς οἰήσεως τῶν δογματικῶν πάθος ἐπὶ τῶν σφόδρα τῇ προπετείᾳ κεκακωμένων χρῆται, τοῖς δὲ κουφοτέροις ἐπὶ τῶν ἐπιπόλαιον καὶ εὐίατον ἐχόντων τὸ τῆς οἰήσεως πάθος καὶ ὑπὸ κουφοτέρων πιθανοτήτων ἀνασκευάζεσθαι δυναμένων. διόπερ ὁτὲ μὲν ἐμβριθεῖς ταῖς πιθανότησιν ὁτὲ δὲ καὶ ἀμαυροτέρους φαινομένους οὐκ ὀκνεῖ λόγους συνερωτᾶν ὁ ἀπὸ τῆς σκέψεως ὁρμώμενος, ἐπίτηδες, ὡς ἀρκοῦντας αὐτῷ πολλάκις πρὸς τὸ ἀνύειν τὸ προκείμενον.

1. τὸ ἐναντίον FG. 15. οἰκήσεως V. 16. σφόδρᾶ V.

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ

ΠΡΟΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΥΣ.

Ὁ μὲν καθόλου τῆς σκεπτικῆς δυνάμεως χαρακτὴρ μετὰ
τῆς προσηκούσης ἐξεργασίας ὑποδέδεικται, τὰ μὲν προηγου-
μένως τὰ δὲ καὶ κατὰ διορισμὸν τῶν παρακειμένων φιλο-
σοφιῶν ἐκτυπωθείς· ἀπολείπεται δὲ ἑξῆς καὶ τὴν ἐπὶ τῶν
κατὰ μέρος αὐτοῦ χρῆσιν διδάσκειν εἰς τὸ μήτε ἰδίᾳ περὶ
τῶν πραγμάτων σκεπτομένους μήτε τοῖς δογματικοῖς ἀν-
ταίροντας ῥᾳδίως προπίπτειν. ἀλλ' ἐπεὶ ποικίλον τι χρῆμα 2
φιλοσοφία, δεήσει πρὸς τὸ κατὰ τάξιν καὶ ὁδῷ ζητεῖν ἕκα-
στον ὀλίγα περὶ τῶν ταύτης μερῶν διαλαβεῖν. αὐτίκα γὰρ
οἱ μὲν μονομερῆ δοκοῦσιν αὐτὴν ὑποτεθεῖσθαι οἱ δὲ δι-
μερῆ τινὲς δὲ τριμερῆ, καὶ τῶν ἓν μέρος ὑποστησαμένων
οἱ μὲν τὸ φυσικὸν οἱ δὲ τὸ ἠθικὸν ἄλλοι δὲ τὸ λογικὸν
ὑπεστήσαντο, καὶ ὡσαύτως τῶν κατὰ δυάδα διαιρούντων 3
οἱ μὲν εἰς τὸ φυσικὸν καὶ τὸ λογικὸν διεῖλον, οἱ δὲ εἰς
τὸ φυσικὸν καὶ ἠθικόν, οἱ δὲ εἰς τὸ λογικὸν καὶ ἠθικόν·
οἱ μὲν γὰρ εἰς τρία διαιροῦντες συμφώνως εἰς τὸ φυσικὸν 4
καὶ λογικὸν καὶ ἠθικὸν διῃρήκασιν. φυσικὸν μὲν οὖν 5
μόνον ὑπεστήσαντο μέρος Θαλῆς τε καὶ Ἀναξιμένης καὶ
Ἀναξίμανδρος Ἐμπεδοκλῆς τε καὶ Παρμενίδης καὶ Ἡρά-
κλειτος, ὧν Θαλῆς μὲν καὶ Ἀναξιμένης καὶ Ἀναξίμαν-
δρος κατὰ πάντας καὶ ἀναμφιλέκτως, ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς
καὶ Παρμενίδης ἔτι δὲ Ἡράκλειτος οὐ κατὰ πάντας.
Ἐμπεδοκλέα μὲν γὰρ ὁ Ἀριστοτέλης φησὶ πρῶτον ῥητο- 6
ρικὴν κεκινηκέναι, ἧς ἀντίστροφον εἶναι τὴν διαλεκτικήν,
'''τουτέστιν ἰσόστροφον, διὰ τὸ περὶ τὴν αὐτὴν ὕλην στρέ-
φεσθαι, ὡς καὶ ἀντίθεον ὁ ποιητὴς ἔφη τὸν Ὀδυσσέα,

1. ὁ] ἡ C. 3. φιλοσόφων L. 19. Ἡράκλειτος] cf. Schleiermacher p. 352.

ὅπερ ἦν ἰσόθεον· Παρμενίδης δὲ οὐκ ἂν δόξαι τῆς δια-
7 λεκτικῆς ἀπείρως ἔχειν, ἐπείπερ πάλιν Ἀριστοτέλης τὸν
γνώριμον αὐτοῦ Ζήνωνα διαλεκτικῆς ἀρχηγὸν ὑπείληφεν.
ἐζητεῖτο δὲ καὶ περὶ Ἡρακλείτου, εἰ μὴ μόνον φυσικός
ἐστιν ἀλλὰ καὶ ἠθικὸς φιλόσοφος. πλὴν οἱ μὲν τοῦ φυσι-
8 κοῦ μέρους προστάντες εἰσὶν οἵδε, τοῦ δὲ ἠθικοῦ μόνου
ἐπεμελεῖτο Σωκράτης κατά γε τοὺς ἄλλους αὐτοῦ γνωρί-
μους, εἴγε καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι ῥη-
τῶς φησὶν ἀπαρνεῖσθαι αὐτὸν τὸ φυσικὸν ὡς ὑπὲρ ἡμᾶς
καθεστηκὸς καὶ μόνον σχολάζειν τῷ ἠθικῷ ὡς πρὸς ἡμᾶς
ὄντι. τοιοῦτον αὐτὸν οἶδε καὶ ὁ Τίμων, ἐν οἷς φησὶν

ἐκ δ' ἄρα τῶν ἀπέκλινε λαοξόος ἐννομολέσχης,

τουτέστιν ἀπὸ τῶν φυσικῶν ἐπὶ τὴν ἠθικὴν θεωρίαν· διὸ
καὶ ἐννομολέσχης προσέθηκεν, ἅτε τοῦ ἠθικοῦ μέρους ὄν-
9 τος τοῦ περὶ νόμων διαλέγεσθαι. ὁ μὲν γὰρ Πλάτων
παντὸς μέρους φιλοσοφίας αὐτῷ μεταδίδωσιν, τοῦ μὲν λο-
γικοῦ παρόσον περὶ ὅρων καὶ διαιρέσεων καὶ ἐτυμολογίας
παρεισῆκται ζητῶν, ἅπερ ἐστὶ λογικά, τοῦ δὲ ἠθικοῦ ὅτι
10 περὶ ἀρετῆς καὶ πολιτείας καὶ νόμων διασκέπτεται, τοῦ
δὲ φυσικοῦ ὅτι καὶ περὶ κόσμου τι καὶ περὶ ζωογονίας
καὶ ψυχῆς πεφιλοσόφηκεν. ἔνθεν καὶ ὁ Τίμων αἰτιᾶται
τὸν Πλάτωνα ἐπὶ τῷ οὕτω καλλωπίζειν τὸν Σωκράτην
πολλοῖς μαθήμασιν· ἦ γάρ φησι τὸν οὐκ ἐθέλοντα μεῖναι
11 ἠθολόγον. δοκοῦσι δὲ κατά τινας καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Κυρή-
νης μόνον ἀσπάζεσθαι τὸ ἠθικὸν μέρος, παραπέμπειν δὲ
τὸ φυσικὸν καὶ τὸ λογικὸν ὡς μηδὲν πρὸς τὸ εὐδαιμόνως
βιοῦν συνεργοῦντα. καίτοι περιτρέπεσθαι τούτους ἔνιοι
νενομίκασιν ἐξ ὧν τὸ ἠθικὸν διαιροῦσιν εἴς τε τὸν περὶ
τῶν αἱρετῶν καὶ φευκτῶν τόπον καὶ εἰς τὸν περὶ τῶν
παθῶν καὶ ἔτι εἰς τὸν περὶ τῶν πράξεων καὶ ἤδη τὸν
περὶ τῶν αἰτίων καὶ τελευταῖον εἰς τὸν περὶ τῶν πίστεων·

6. μόνος CRV. de re cf. Krisch. p. 207. 10. καθεστηκὼς C et pr R. μόνος CR. 11. τοιοῦτον δ' αὐτὸν FGV. 17. ὅρον V. 22. τὸ C. 23. ἦ CRV. 29. τόπον om L, versioni intulit Fabricius.

ἐν τούτοις γὰρ ὁ περὶ αἰτίων τόπος, φασίν, ἐκ τοῦ φυσι-
κοῦ μέρους ἐτύγχανεν, ὁ δὲ περὶ πίστεων ἐκ τοῦ λογικοῦ.
καὶ Ἀρίστων δὲ ὁ Χῖος οὐ μόνον, ὥς φασι, παρῃτεῖτο τήν 12
τε φυσικὴν καὶ λογικὴν θεωρίαν διὰ τὸ ἀνωφελὲς καὶ πρὸς
κακοῦ τοῖς φιλοσοφοῦσιν ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἠθικοῦ
τόπους τινὰς συμπεριέγραφεν, καθάπερ τόν τε παραινε-
τικὸν καὶ τὸν ὑποθετικὸν τόπον· τούτους γὰρ εἰς τίτθας
καὶ παιδαγωγοὺς πίπτειν, ἀρκεῖν δὲ πρὸς τὸ μακαρίως
βιῶναι τὸν οἰκειοῦντα μὲν πρὸς ἀρετὴν λόγον, ἀπαλλο-
τριοῦντα δὲ κακίας, κατατρέχοντα δὲ τῶν μεταξὺ τούτων,
περὶ ἃ οἱ πολλοὶ πτοηθέντες κακοδαιμονοῦσιν. περὶ δὲ 13
τὸ λογικὸν κατηνέχθησαν μέρος οἱ περὶ Πανθοίδην καὶ
Ἀλεξῖνον καὶ Εὐβουλίδην καὶ Βρύσωνα Διονυσόδωρόν τε
καὶ Εὐθύδημον [Θούριοι, ὧν μέμνηται καὶ ὁ Πλάτων
ἐν τῷ Εὐθυδήμῳ]. τῶν δὲ διμερῆ τὴν φιλοσοφίαν 14
ὑποστησαμένων Ξενοφάνης μὲν ὁ Κολοφώνιος τὸ φυσικὸν
ἅμα καὶ λογικόν, ὥς φασί τινες, μετήρχετο, Ἀρχέλαος δὲ
ὁ Ἀθηναῖος τὸ φυσικὸν καὶ ἠθικόν· μεθ' οὗ τινὲς καὶ
τὸν Ἐπίκουρον τάττουσιν ὡς καὶ τὴν λογικὴν θεωρίαν
ἐκβάλλοντα. ἄλλοι δὲ ἦσαν οἵ φασι μὴ κοινῶς αὐτὸν τὴν 15
λογικὴν παρῃτῆσθαι, μόνην δὲ τὴν τῶν στωικῶν, ὥστε
δυνάμει τριμερῆ πάλιν ἀπολείπειν τὴν φιλοσοφίαν. ἀνα-
φέρεται δὲ ὑπό τινων δόξα, καθὸ καὶ ὁ Σωτίων μεμαρτύ-
ρηκεν, εἰς τοὺς ἀπὸ τῆς Κυρήνης ὡς λέγοντας ἠθικόν τι
καὶ λογικὸν φιλοσοφίας εἶναι μέρος. πλὴν οὗτοι μὲν 16
ἐλλιπῶς ἀνεστράφθαι δοκοῦσιν, ἐντελέστερον δὲ παρὰ τού-
τους οἱ εἰπόντες τῆς φιλοσοφίας τὸ μέν τι εἶναι φυσικὸν
τὸ δὲ ἠθικὸν τὸ δὲ λογικόν· ὧν δυνάμει μὲν Πλάτων
ἐστὶν ἀρχηγός, περὶ πολλῶν μὲν φυσικῶν [περὶ] πολλῶν
δὲ ἠθικῶν οὐκ ὀλίγων δὲ λογικῶν διαλεχθείς· ῥητότατα

2. ἐκ om L. 3. δὲ om CR. 5. φιλοσόφοις CR. 7. τίτθασον VX, τίτθας ἂν CFR. de loquendi ratione cf. Lehrsium Arist. stud. p. 210. 8. ἀρκεῖσθαι L. 10. τὸν CR. 13. βρίσωνα CR. 17. ἄρλαος V. 19. καὶ] καὶ αὐτὸν? 20. εἰσὶν? 21. μόνης C. 26. ἀναστράφθαι C.

δὲ οἱ περὶ τὸν Ξενοκράτην καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου ἔτι
17 δὲ οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς ἔχονται τῆσδε τῆς διαιρέσεως. ἐνθένδε ἀπιθάνως ὁμοιοῦσι τὴν φιλοσοφίαν παγκάρπῳ ἀλωῇ, ἵνα τῇ μὲν ὑψηλότητι τῶν φυτῶν εἰκάζηται τὸ φυσικόν, τῷ δὲ νοστίμῳ τῶν '''καρπῶν τὸ ἠθικόν, τῇ δὲ ὀχυρότητι τῶν
18 τειχῶν τὸ λογικόν. οἱ δὲ ᾠῷ φασὶν αὐτὴν εἶναι παραπλήσιον· ἐῴκει γὰρ τῇ μὲν λεκίθῳ, ἥν τινες νεοττὸν ὑπάρχειν λέγουσι, τὰ ἠθικά, τῷ δὲ λευκῷ, ὃ δὴ τροφή ἐστι τῆς λεκίθου, τὰ φυσικά, τῷ δὲ ἔξωθεν ὀστρακώδει τὰ
19 λογικά. ὁ δὲ Ποσειδώνιος, ἐπεὶ τὰ μὲν μέρη τῆς φιλοσοφίας ἀχώριστά ἐστιν ἀλλήλων, τὰ δὲ φυτὰ τῶν καρπῶν ἕτερα θεωρεῖται καὶ τὰ τείχη τῶν φυτῶν κεχώρισται, ζώῳ μᾶλλον εἰκάζειν ἠξίου τὴν φιλοσοφίαν, αἵματι μὲν καὶ σαρξὶ τὸ φυσικόν, ὀστέοις δὲ καὶ νεύροις τὸ λογικόν, ψυχῇ δὲ τὸ ἠθικόν.

20 Ἀλλὰ γὰρ τριμεροῦς οὔσης τῆς φιλοσοφίας οἱ μὲν πρῶτον μέρος τάττουσι τὸ φυσικόν, ἐπεὶ καὶ χρόνῳ μὲν πρεσβυτάτη ἐστὶν ἡ περὶ τὴν φυσικὴν πραγματεία ὡς καὶ μέχρι νῦν τοὺς πρώτους φιλοσοφήσαντας φυσικοὺς καλεῖσθαι, τάξει δέ, ὅτι πρῶτον ἁρμόττει περὶ τῶν ὅλων διαλαβεῖν καὶ τότε περὶ τῶν ἐπ' εἴδους καὶ τἀνθρώπου σκέ-
21 πτεσθαι. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν ἠθικῶν κατήρξαντο ὡς ἀναγκαιοτέρων καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἐπειγόντων, καθὸ καὶ ὁ Σωκράτης παρήγγελλε μηδὲν ἄλλο ζητεῖν εἰ μὴ

ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται.

22 οἱ δὲ Ἐπικούρειοι ἀπὸ τῶν λογικῶν εἰσβάλλουσιν· τὰ γὰρ κανονικὰ πρῶτον ἐπιθεωροῦσιν, περί τε ἐναργῶν καὶ ἀδήλων καὶ τῶν τούτοις ἀκολούθων ποιοῦνται τὴν ὑφήγησιν. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ αὐτοὶ ἄρχειν μέν φασι τὰ λογικά, δευτερεύειν δὲ τὰ ἠθικά, τελευταῖα δὲ τετάχθαι

1. ξενοκράτη FV. 2. ἐνθέδε C, ἐνθένδεν R, ἔνθεν δὲ FG. 3. εὐπιθάνως Menagius ad D. L. 7 40, οὐκ ἀπιθάνως X, admodum probabiliter H. quidni πιθανῶς? 7. λεκύθῳ et 9. λεκύθου C. 20. ἁρμόττειν V. 23. ἐπιστώτων GV, ἐπιστώντων CFRX, quae pertineant H. 25. ὅττι] Od. 4 392.

τὰ φυσικά. πρῶτον γὰρ δεῖν κατησφαλίσθαι τὸν νοῦν εἰς 23
δυσέκκρουστον '''τῶν παραδιδομένων φυλακήν, ὀχυρωτικὸν
δὲ εἶναι τῆς διανοίας τὸν διαλεκτικὸν τόπον· δεύτερον δὲ
ὑπογράφειν τὴν ἠθικὴν θεωρίαν πρὸς βελτίωσιν τῶν ἠθῶν·
ἀκίνδυνος γὰρ ἡ παραδοχὴ ταύτης ἐπὶ προϋποκειμένῃ τῇ
λογικῇ δυνάμει· τελευταίαν δὲ ἐπάγειν τὴν φυσικὴν θεω-
ρίαν· θειοτέρα γάρ ἐστι καὶ βαθυτέρας δεῖται τῆς ἐπι-
στάσεως.

Ταῦτα μὲν καὶ οὗτοι· ἡμεῖς δὲ τὸ μὲν ἀκριβὲς ἐν 24
τῷ πράγματι τὰ νῦν οὐ σκεπτόμεθα, ἐκεῖνο δέ φαμεν ὡς
εἴπερ ἐν παντὶ μέρει φιλοσοφίας ζητητέον ἐστὶ τἀληθές,
πρὸ παντὸς δεῖ τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς τρόπους τῆς τούτου
διαγνώσεως ἔχειν πιστούς. ὁ δέ γε λογικὸς τόπος τὴν περὶ
τῶν κριτηρίων καὶ τῶν ἀποδείξεων θεωρίαν περιεῖχεν·
ἀπὸ τούτου ἄρα ποιητέον ἐστὶν ἡμῖν τὴν ἀρχήν. καὶ ἵνα 25
εὐέφοδος γένηται πρὸς τοὺς δογματικοὺς ἡ ζήτησις, ἐπεὶ
τὰ μὲν ἐναργῆ διὰ κριτηρίου τινὸς αὐτόθεν γνωρίζεσθαι
δοκεῖ, τὰ δὲ ἄδηλα διὰ σημείων καὶ ἀποδείξεων κατὰ τὴν
ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν ἐξιχνεύεσθαι, τάξει σκεπτώ-
μεθα πρῶτον μὲν περὶ τοῦ εἰ ἔστι τι κριτήριον τῶν αὐτό-
θεν κατ' αἴσθησιν ἢ διάνοιαν προσπιπτόντων, τὸ δὲ μετὰ
τοῦτο περὶ τοῦ εἰ ἔστι σημειωτικὸς ἢ ἀποδεικτικὸς τῶν
ἀδήλων τρόπος. οἶμαι γὰρ ὡς τούτων ἀναιρεθέντων οὐδε- 26
μία ἔτι καταλειφθήσεται ζήτησις περὶ τοῦ δεῖν ἐπέχειν ἅτε
μήτε ἐν τοῖς προφανέσι μήτε ἐν τοῖς συνεσκιασμένοις εὑ-
ρισκομένου τινὸς ἀληθοῦς. ἀρχέτω οὖν ὁ περὶ τοῦ κριτη-
ρίου λόγος, ἐπεὶ καὶ πάντων τῶν τῆς καταλήψεως τρόπων
περιεκτικὸς εἶναι δοκεῖ.

Ἡ περὶ τοῦ κριτηρίου ζήτησις οὐ μόνον διὰ τὸ φύσει 27
φιλάληθες ζῷον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τὰς
γενικωτάτας τῆς φιλοσοφίας αἱρέσεις περὶ τῶν κυριωτάτων
βραβεύειν, πᾶσίν ἐστι περιμάχητος. ἢ γὰρ τὸ μέγα καὶ

1. δεῖ CRV. 9. μὲν] δὲ CRX. 20. μὲν om L. 21. προσπι-πτόντων X, προπιπτόντων ceteri. 28. περιληπτικὸς FGV. 29. ἡ om C.

σεμνὸν τῶν δογματικῶν αὔχημα ἀναιρεῖσθαι ἄρδην δεήσει, μηδενὸς εὑρισκομένου κανόνος τῆς κατ' ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων ὑπάρξεως, ἢ ἀνάπαλιν ὡς προπετεῖς ἐλέγχεσθαι τοὺς σκεπτικοὺς καὶ τῆς κοινῆς πίστεως κατατολμήσαντας, ἐὰν φαίνηταί τι τὸ δυνάμενον ἡμᾶς ἐπὶ τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν ὁδηγεῖν. καὶ γὰρ σχέτλιον εἰ τὰ μὲν ἐκτὸς κριτήρια '''μετὰ πάσης σπουδῆς ἀναζητήσομεν, οἷον κανόνας καὶ διαβήτας σταθμία τε καὶ τρυτάνας, τὸ δὲ ἐν ἡμῖν καὶ τούτων αὐτῶν δοκιμαστικὸν εἶναι δοκοῦν παρήσομεν.
28 τάξει τοίνυν ὡς ἂν περὶ τῶν ὅλων οὔσης τῆς σκέψεως ἀναλαβόντες, ἐπεὶ δύο μέρη ἐμφέρεται τῇ προτάσει, τό τε κριτήριον καὶ ἡ ἀλήθεια, ἐν μέρει τὸν περὶ ἑκατέρου τούτων λόγον ποιησόμεθα, καὶ ὁτὲ μὲν ἐξηγητικῶς ὑποδεικνύντες ποσαχῶς λέγεται τὸ κριτήριον καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ τίνα ποτὲ κατὰ τοὺς δογματικοὺς εἶχε φύσιν, ὁτὲ δὲ καὶ ἀπορητικώτερον σκεπτόμενοι εἰ δύναταί τι τούτων ὑπάρχειν.

29 Αὐτίκα τοίνυν τὸ κριτήριον (ἀρκτέον γὰρ ἀπὸ τούτου) λέγεται πρῶτον μὲν διχῶς, καθ' ἕνα μὲν τρόπον ᾧ προσέχοντες τὰ μὲν ποιοῦμεν τὰ δὲ οὐδαμῶς, καθ' ἕτερον δὲ ᾧ προσέχοντες τὰ μὲν ὑπάρχειν φαμὲν τὰ δὲ μὴ ὑπάρχειν καὶ ταυτὶ μὲν ἀληθῆ καθεστάναι ταυτὶ δὲ ψευδῆ· ὧν τὸ μὲν πρότερον ἐν τοῖς περὶ τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς
30 ἐξεθέμεθα· κατ' ἀνάγκην γὰρ ἔδει τὸν ἀπορητικῶς φιλοσοφοῦντα, μὴ εἰς τὸ παντελὲς ἀνενέργητον ὄντα καὶ ἐν ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσιν ἄπρακτον, ἔχειν τι κριτήριον αἱρέσεως ἅμα καὶ φυγῆς, τουτέστι τὸ φαινόμενον, καθὼς καὶ ὁ Τίμων μεμαρτύρηκεν εἰπὼν

ἀλλὰ τὸ φαινόμενον παντὶ σθένει, οὗπερ ἂν ἔλθῃ.

31 τὸ δ' ἕτερον, λέγω δὲ [illegible] περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ περὶ οὗ

8. στάθμιά CRV. τριτάνας CR. 9. δοκιμαστῶν C. δοκοῦν om CR. 13. ἑκατέρων L. καὶ om H. 19. πρώτως ἢ διχῶς CGRV: corr Olearius. et H *primum bifariam*. 20. τὰ μὲν — 21. προσέχοντες om CH. 23. τῆς om C. 29. πάντῃ? et οἷπερ? 30. τὸ post δὲ om L.

τὰ νῦν σκεπτόμεθα, λέγεσθαι δοκεῖ τριχῶς, κοινῶς τε καὶ ἰδίως καὶ ἰδιαίτατα. κοινῶς μὲν γὰρ πᾶν μέτρον καταλήψεως, καθ' ὃ σημαινόμενον καὶ τὰ φυσικὰ κριτήρια ταύτης ἠξίωται τῆς προσηγορίας, οἷον ὅρασις ἀκοὴ γεῦσις· ἰδίως δὲ πᾶν μέτρον καταλήψεως τεχνικόν, καθ' ὃ πῆχυν 32
μὲν καὶ ζυγὸν καὶ κανόνα καὶ διαβήτην εἴποι τις ἂν κριτήρια, παρόσον ἐστὶ τεχνικά, τὴν δὲ ὅρασιν καὶ τὴν ἀκοὴν καὶ καθόλου τὰ λοιπὰ κοινὰ τῶν αἰσθητηρίων, φυσικὴν ἔχοντα τὴν κατασκευήν, οὐδαμῶς· ἰδιαίτερον δὲ πᾶν μέ- 33
τρον καταλήψεως '''ἀδήλου πράγματος, καθ' ὃ τὰ μὲν βιωτικὰ οὐκέτι λέγεται κριτήρια, μόνα δὲ τὰ λογικὰ καὶ ἅπερ οἱ δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων παρεισάγουσι πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας εὕρεσιν. πολλαχῶς δὴ λεγομένου τοῦ κριτηρίου, 34
πρόκειται πάλιν τὸ σκέπτεσθαι προηγουμένως μὲν περὶ τοῦ λογικοῦ καὶ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις θρυλουμένου, κατ' ἐπακολούθημα δὲ καὶ περὶ ἑκάστου τῶν κατὰ τὸν βίον. πά- 35
ρεστι μέντοι καὶ τὸ λογικὸν τοῦτο ὑποδιαιρεῖσθαι, λέγοντας τὸ μέν τι εἶναι κριτήριον ὡς ὑφ' οὗ, τὸ δὲ ὡς δι' οὗ, τὸ δὲ ὡς προσβολὴ καὶ σχέσις. ὑφ' οὗ μὲν ὡς ἄνθρωπος, δι' οὗ δὲ ὡς αἴσθησις, τὸ δὲ τρίτον ὡς ἡ προσβολὴ τῆς φαντασίας. ὃν γὰρ τρόπον ἐν τῇ τῶν βαρέων καὶ κούφων 36
ἐξετάσει τρία ἐστὶ κριτήρια, ὅ τε ζυγοστάτης καὶ ὁ ζυγὸς καὶ ἡ τοῦ ζυγοῦ θέσις, τούτων δὲ ὁ μὲν ζυγοστάτης κριτήριον ἦν τὸ ὑφ' οὗ, ὁ δὲ ζυγὸς τὸ δι' οὗ, ἡ δὲ θέσις τοῦ ζυγοῦ ὡς σχέσις, καὶ πάλιν ὃν τρόπον πρὸς τὴν τῶν εὐθειῶν καὶ στρεβλῶν διάκρισιν τεχνίτου τε καὶ κανόνος καὶ τῆς τούτου προσβολῆς ἐστὶ χρεία, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ πρὸς τὴν τῶν ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν διάγνωσιν δεόμεθα τῶν προειρημένων ἡμῖν τριῶν κριτηρίων, καὶ 37
ἔοικε τῷ μὲν ζυγοστάτῃ ἢ τέκτονι ὁ ἄνθρωπος, ὑφ' οὗ γίνεται ἡ κρίσις, τῷ δὲ ζυγῷ καὶ κανόνι ἡ αἴσθησις καὶ ἡ διάνοια, δι' ἧς γίνεται τὰ τῆς κρίσεως, τῇ δὲ σχέσει τῶν

2. πᾶν τὸ μέτρον pr R. 12. εἰς CRX. 19. προβολὴ CR. mihi totum hoc προσβολὴ — 21. φαντασίας spurium videtur mutandumque uno καθ' ὅ. cf. § 261. 21. τρόπον om C. 24. τὸ δι'] τοῦ δι' C.

προειρημένων ὀργάνων ἡ προσβολὴ τῆς φαντασίας, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἐπιβάλλεται κρίνειν.

'Αλλὰ περὶ μὲν κριτηρίου ταῦτα ἀναγκαῖον ἦν ἐπὶ
38 τοῦ παρόντος προλαβεῖν· τὴν δὲ ἀλήθειαν οἴονταί τινες, καὶ μάλιστα οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς, διαφέρειν τἀληθοῦς κατὰ τρεῖς τρόπους, οὐσίᾳ τε καὶ συστάσει καὶ δυνάμει, οὐσίᾳ μὲν παρόσον ἡ μὲν ἀλήθεια σῶμά ἐστι, τὸ δὲ ἀληθὲς ἀσώματον ὑπῆρχεν. καὶ εἰκότως, φασίν· τουτὶ μὲν γὰρ ἀξίωμά ἐστι, τὸ δὲ ἀξίωμα λεκτόν, τὸ δὲ λεκτὸν ἀσώματον. ἀνάπαλιν δὲ ἡ ἀλήθεια σῶμά ἐστι παρόσον ἐπιστήμη
39 πάντων ἀληθῶν ἀποφαντικὴ δοκεῖ τυγχάνειν, πᾶσα δὲ ἐπιστήμη πῶς ἔχον ἐστὶν ἡγεμονικόν, ὥσπερ καὶ ἡ πῶς ἔχουσα χεὶρ πυγμὴ νοεῖται· τὸ δὲ ἡγεμονικὸν '''σῶμα κατὰ τούτους ὑπῆρχεν· τοίνυν καὶ ἡ ἀλήθεια κατὰ γένος ἔσται
40 σωματική. συστάσει δὲ καθόσον τὸ μὲν ἀληθὲς ὡς μονοειδές τι καὶ ἁπλοῦν τὴν φύσιν νενόηται, οἷον ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ "ἡμέρα ἔστιν" καὶ τὸ "ἐγὼ διαλέγομαι", ἡ δὲ ἀλήθεια ὡς ἂν ἐπιστήμη καθεστηκυῖα τοὐναντίον συστηματική τε καὶ πλειόνων ἄθροισμα τυγχάνειν ὑπείληπται.
41 ᾧ οὖν λόγῳ ἕτερόν τί ἐστιν ὁ δῆμος καὶ ἕτερον ὁ πολίτης, καὶ δῆμος μὲν τὸ ἐκ πολλῶν πολιτῶν ἄθροισμα πολίτης δὲ ὁ εἷς, τῷ αὐτῷ λόγῳ διενήνοχεν ἡ ἀλήθεια τοῦ ἀληθοῦς, καὶ ὡμοίωται ἡ μὲν ἀλήθεια τῷ δήμῳ τὸ δὲ ἀληθὲς τῷ πολίτῃ, διὰ τὸ τὴν μὲν εἶναι συστηματικὴν τὸ
42 δὲ ἁπλοῦν. δυνάμει δὲ ταῦτα ἀλλήλων κεχώρισται, ἐπεὶ τὸ μὲν ἀληθὲς οὐ πάντως ἐπιστήμης εἴχετο (καὶ γὰρ ὁ φαῦλος καὶ ὁ νήπιος καὶ ὁ μεμηνὼς λέγει μέν ποτέ τι ἀληθές, οὐκ ἔχει δὲ ἐπιστήμην ἀληθοῦς), ἡ δὲ ἀλήθεια κατ' ἐπιστήμην θεωρεῖται. ὅθεν καὶ ὁ ἔχων ταύτην σοφός ἐστιν (ἐπιστήμην γὰρ εἶχεν ἀληθῶν) καὶ οὔποτε ψεύδεται, κἂν ψεῦδος λέγῃ, διὰ τὸ μὴ ἀπὸ κακῆς ἀλλ' ἀπὸ
43 ἀστείας αὐτὸ διαθέσεως προφέρεσθαι. καθὰ γὰρ ὁ περὶ τῆς τοῦ κάμνοντος σωτηρίας ψεῦδός τι λέγων ἰατρός, καὶ

11. ὑποφαντικὴ C. 18. συστατικὴ C. 19. ὑπείλεκται C.
22. ἡ om L.

ἐπαγγελλόμενός τι δώσειν μὴ διδοὺς δέ, ψεῦδος μέν τι
λέγει, οὐ ψεύδεται δέ (πρὸς γὰρ τὴν τοῦ ἐπιστατουμένου
σωτηρίαν αὐτῷ τὸ τοιοῦτο λαμβάνει τὴν ἀναφοράν), καὶ
ὡς οἱ ἄριστοι τῶν στρατηγῶν πρὸς εὐθυμίαν τῶν ὑπο-
ταττομένων αὐτοῖς στρατιωτῶν πολλάκις ἐπιστολὰς ἀπὸ
συμμαχίδων πόλεων παρασκευασάμενοι ψεῦδος μέν τι λέ-
γουσιν, οὐ ψεύδονται δὲ διὰ τὸ μὴ ἀπὸ πονηρᾶς γνώμης
τοῦτο ποιεῖν, καὶ ὃν τρόπον γραμματικὸς σολοικισμοῦ τι- 44
θεὶς ὑπόδειγμα σολοικισμὸν μὲν προφέρεται, οὐ σολοικίζει
δέ (οὐ γὰρ παρὰ ἀπειρίαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου τοῦτο πάσχει),
ὧδε καὶ ὁ '''σοφός, τουτέστιν ὁ τὴν τοῦ ἀληθοῦς ἐπιστή-
μην ἔχων, ἐρεῖ μέν ποτε ψεῦδος, ψεύσεται δὲ οὐδέποτε
διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὴν γνώμην ψεύδει συγκατατιθεμένην.
ὅτι γάρ, φασίν, ἀπὸ τῆς διαθέσεως καὶ οὐκ ἀπὸ ψιλῆς 45
τῆς προφορᾶς κριτέον ἐστὶ τὸν ψευδόμενον, πάρεστι μα-
θεῖν ἐκ τῶν τεθησομένων ὑποδειγμάτων. τυμβωρύχος
γὰρ λέγεται καὶ ὁ ἐπὶ τῷ σκυλεύειν τοὺς νεκροὺς τοῦτο
πράττων καὶ ὁ τύμβους τοῖς νεκροῖς ὀρύττων· ἀλλ' ὁ μὲν
πρῶτος κολάζεται ὡς ἀπὸ κακῆς διαθέσεως τοῦτο πράσσων,
ὁ δὲ δεύτερος καὶ μισθὸν λαμβάνει τῆς ὑπηρεσίας διὰ
τὴν ἀντικειμένην αἰτίαν. προφανὲς τοίνυν ἐστὶν ὅτι καὶ
τὸ ψεῦδος λέγειν τοῦ ψεύδεσθαι κατὰ πολὺ διενήνοχεν, ᾗ
τὸ μὲν ἀπὸ ἀστείας γίνεται γνώμης, τὸ δὲ ψεύδεσθαι ἀπὸ
πονηρᾶς.

Ταῦτα καὶ περὶ τῆς ἀληθείας κατά τινας προαποδόν- 46
τες, ἀκολούθως καὶ τὴν γενομένην τοῖς δογματικοῖς φιλο-
σόφοις διάστασιν περὶ τοῦ κριτηρίου σκοπῶμεν· ἀνάγκη
γάρ ἐστι ζητοῦντας περὶ τῆς τούτου ὑπάρξεως συνεπιθεω-
ρεῖν καὶ ὅ τι ἔστιν. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ ποικίλαι διαιρέ- 47
σεις φέρονται κατὰ τὸν τρόπον· ἀλλ' ἡμῖν ἀπόχρη πρὸς
τὸ παρὸν λέγειν ὅτι οἱ μὲν ἀνεῖλον τὸ κριτήριον οἱ δὲ
ἀπέλιπον. καὶ τῶν ἀπολιπόντων τρεῖς αἱ ἀνωτάτω γεγό-

3. τὸ om C. 6. πλασάμενοι VX. 9. μὲν om L. 12. ψεύδεται C. 15. προσφορᾶς C. τὸ CR. 22. ψευδὲς L. 25. προαποδιδόντες C. 30. τόπον?

νασι στάσεις· οἱ μὲν γὰρ ἐν λόγῳ τοῦτο ἀπέλιπον, οἱ δὲ
48 ἐν ταῖς ἀλόγοις ἐνεργείαις, οἱ δὲ ἐν ἀμφοτέροις. καὶ δὴ
ἀνεῖλον μὲν αὐτὸ Ξενοφάνης τε ὁ Κολοφώνιος καὶ Ξενιά-
δης ὁ Κορίνθιος καὶ Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης καὶ Πρωταγό-
ρας καὶ Διονυσόδωρος, πρὸς δὲ τούτοις Γοργίας ὁ Λεον-
τῖνος καὶ Μητρόδωρος ὁ Χῖος καὶ Ἀνάξαρχος ὁ εὐδαιμο-
νικὸς καὶ Μόνιμος ὁ κύων. ἐν τούτοις δέ εἰσι καὶ οἱ
49 ἀπὸ τῆς σκέψεως. ὧν Ξενοφάνης μὲν κατά τινας εἰπὼν
πάντα ἀκατάληπτα ἐπὶ ταύτης ἐστὶ τῆς φορᾶς, ἐν οἷς
γράφει

'''καὶ τὸ μὲν οὖν σαφὲς οὔ τις ἀνὴρ ἴδεν, οὐδέ τις ἔσται
εἰδὼς ἀμφὶ θεῶν τε καὶ ἅσσα λέγω περὶ πάντων·
εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα τύχοι τετελεσμένον εἰπών,
αὐτὸς ὅμως οὐκ οἶδε, δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται.

50 διὰ τούτων γὰρ σαφὲς μὲν ἔοικε λέγειν τἀληθὲς καὶ τὸ
γνώριμον, καθὸ καὶ λέγεται

ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,

ἄνδρα δὲ τὸν ἄνθρωπον, τῷ εἰδικῷ καταχρώμενος ἀντὶ
τοῦ γένους· εἶδος γὰρ ἀνθρώπου καθέστηκεν ὁ ἀνήρ.
σύνηθες δ' ἔστι τούτῳ χρῆσθαι τῷ τρόπῳ τῆς φράσεως
καὶ Ἱπποκράτει, ὅταν λέγῃ "γυνὴ ἀμφιδέξιος οὐ γίνεται",
τουτέστι θήλεια ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῆς μήτρας οὐ συ-
νίσταται. ἀμφὶ θεῶν δὲ ὑποδειγματικῶς περί τινος τῶν
51 ἀδήλων, δόκον δὲ τὴν δόκησιν καὶ τὴν δόξαν. ὥστε τοιοῦ-
τον εἶναι κατὰ ἐξάπλωσιν τὸ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον "τὸ μὲν
οὖν ἀληθὲς καὶ γνώριμον οὐδεὶς ἄνθρωπος οἶδε, τό γε
ἐν τοῖς ἀδήλοις πράγμασιν· κἂν γὰρ ἐκ τύχης ἐπιβάλλῃ
τούτῳ, ὅμως οὐκ οἶδεν ὅτι ἐπιβέβληκεν αὐτῷ, ἀλλ' οἴεται
52 καὶ δοκεῖ." ὥσπερ γὰρ εἰ ἐν ζοφερῷ οἰκήματι καὶ πολλὰ
ἔχοντι κειμήλια ὑποθοίμεθά τινας χρυσὸν ζητοῦντας, ὑπο-
πεσεῖται διότι ἕκαστος μὲν τούτων λαβόμενός τινος τῶν

5. γοργίας φλιοντῖνος X. 8. εἰπὼν κατά τινας CR. 9. ἔστη RV.
11. καὶ τὸ] fr. 14 Karst. 12. 23. ἀμφιθέων CRV. 14. αὐτὸ V.
17. ἁπλοῦς] Euripid. Phoen. 472. 21. γυνὴ] Aphorism, 7 43.
29. εἰ] οἱ CRV.

ἐν τῷ οἰκήματι κειμένων οἰήσεται τοῦ χρυσοῦ δεδράχθαι, οὐδεὶς δὲ αὐτῶν ἔσται πεπεισμένος ὅτι τῷ χρυσῷ περιέπεσε, κἂν μάλιστα τύχῃ τούτῳ περιπεπτωκώς, ὧδε καὶ εἰς τουτονὶ τὸν κόσμον ὥσπερ τινὰ μέγαν οἶκον παρῆλθε πλῆθος φιλοσόφων ἐπὶ τὴν τῆς ἀληθείας ζήτησιν, ἧς τὸν λαβόμενον εἰκός ἐστιν ἀπιστεῖν ὅτι εὐστόχησεν.

Οὗτος μὲν δὴ οὔ φησιν εἶναι κριτήριον ἀληθείας διὰ τὸ '''μηδὲν εἶναι καταληπτὸν ἐν τῇ φύσει τῶν ζητουμένων· Ξενιάδης δὲ ὁ Κορίνθιος, οὗ καὶ Δημόκριτος μέμνηται, 53
πάντ' εἰπὼν ψευδῆ, καὶ πᾶσαν φαντασίαν καὶ δόξαν ψεύδεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος πᾶν τὸ γινόμενον γίνεσθαι, καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν πᾶν τὸ φθειρόμενον φθείρεσθαι, δυνάμει τῆς αὐτῆς ἔχεται τῷ Ξενοφάνει στάσεως. μὴ ὄντος 54
γάρ τινος ἀληθοῦς κατὰ διαφορὰν τοῦ ψεύδους, ἀλλὰ πάντων ψευδῶν ὄντων καὶ διὰ τοῦτο ἀκαταλήπτων, οὐδὲ διακριτικόν τι τούτων ἔσται κριτήριον. τὸ δ' ὅτι πάντα ἐστὶ ψευδῆ καὶ διὰ τοῦτο ἀκατάληπτα, οὐδὲ διακριτικὸν τούτων ἔσται κριτήριον, δείκνυται ἐκ τῆς τῶν αἰσθήσεων διαβολῆς· εἰ γὰρ τὸ ἐπαναβεβηκὸς κριτήριον πάντων τῶν πραγμάτων ἐστὶ ψευδές, ἐξ ἀνάγκης καὶ πάντα ἐστὶ ψευδῆ. τὸ δέ γε ἐπαναβεβηκὸς κριτήριον πάντων τῶν πραγμάτων εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις, καὶ δείκνυνται ψευδεῖς· πάντα ἄρα τὰ πράγματά ἐστι ψευδῆ.

Καὶ Ἀνάχαρσις, ὥς φασίν, ὁ Σκύθης πάσης τέχνης 55
τὴν κριτικὴν κατάληψιν ἀναιρεῖ, σφόδρα τε ἐπιτιμᾷ τοῖς Ἕλλησι ταύτην ἀπολείπουσιν· τίς γάρ ἐστι, φησίν, ὁ κρίνων τι τεχνικῶς; ἆρά γε ὁ ἰδιώτης ἢ ὁ τεχνίτης; ἀλλ' ἰδιώτην μὲν οὐκ ἂν εἴποιμεν· πεπήρωται γὰρ πρὸς τὴν γνῶσιν τῶν τεχνικῶν ἰδιωμάτων, καὶ ὡς οὔτε τυφλὸς λαμβάνει τὰ τῆς ὁράσεως ἔργα οὔτε κωφὸς τὰ τῆς ἀκοῆς, οὕτως οὐδὲ ὁ ἄτεχνος ὀξυωπεῖ πρὸς τὴν κατάληψιν τοῦ τεχνικῶς ἀποτελεσθέντος, ἐπεί τοι ἐὰν καὶ τούτῳ μαρτυρῶμεν τὴν τινος πράγματος τεχνικοῦ κρίσιν, οὐ διοίσει

3. τύχοι V. 17. οὐδὲ — 18. κριτήριον om V. 20. ἐστὶ καὶ πάντα C. 22. αἱ add CRV. 26. ταύτης C.

τῆς τέχνης ἡ ἀτεχνία, ὅπερ ἐστὶν '''ἄτοπον· ὥστε οὐχ ὁ
56 ἰδιώτης ἐστὶ κριτὴς τῶν τεχνικῶν ἰδιωμάτων. λείπεται ἄρα
λέγειν τὸν τεχνίτην· ὃ πάλιν ἐστὶν ἀπίθανον. ἤτοι γὰρ
ὁ ὁμόζηλος τὸν ὁμόζηλον ἢ ὁ ἀνομόζηλος τὸν ἑτερόζηλον
κρίνει. ἀλλ' ὁ ἑτερόζηλος οὐχ οἷός τέ ἐστι κρίνειν τὸν
ἑτερόζηλον· τῆς γὰρ ἰδίας τέχνης ἐστὶν ἐπιγνώμων, πρὸς
57 δὲ τὴν ἀλλοτρίαν ἰδιώτης καθέστηκεν. καὶ μὴν οὐδὲ ὁ
ὁμόζηλος τὸν ὁμόζηλον δύναται δοκιμάζειν· αὐτὸ γὰρ
τοῦτο ἐζητοῦμεν, τίς ἐστιν ὁ τούτους κρίνων ἐν μιᾷ δυ-
νάμει τὸ ὅσον ἐπὶ τῇ αὐτῇ τέχνῃ καθεστῶτας. ἄλλως τε,
εἴπερ οὗτος ἐκεῖνον κρίνει, γενήσεται τὸ αὐτὸ κρῖνόν τε
58 καὶ κρινόμενον πιστόν τε καὶ ἄπιστον· ᾗ μὲν γὰρ ὁμό-
ζηλός ἐστιν ὁ ἕτερος τῷ κρινομένῳ, κρινόμενος καὶ αὐτὸς
ἄπιστος ἔσται, ᾗ δὲ κρίνει, πιστὸς γενήσεται. οὐ δυνατὸν
δὲ τὸ αὐτὸ καὶ κρῖνον καὶ κρινόμενον καὶ πιστὸν καὶ ἄπι-
στον ὑπάρχειν· οὐκ ἄρα ἔστι τις ὁ κρίνων τεχνικῶς. διὰ
59 δὲ τοῦτο οὐδὲ κριτήριον· τῶν γὰρ κριτηρίων τὰ μέν ἐστι
τεχνικὰ τὰ δὲ ἰδιωτικά, οὔτε δὲ τὰ ἰδιωτικὰ κρίνει, ὥσπερ
οὐδὲ ὁ ἰδιώτης, οὔτε τὰ τεχνικά, ὥσπερ οὐδὲ ὁ τεχνίτης,
διὰ τὰς ἔμπροσθεν εἰρημένας αἰτίας. τοίνυν οὐδέν ἐστι
κριτήριον.

60 Καὶ Πρωταγόραν δὲ τὸν Ἀβδηρίτην ἐγκατέλεξάν τι-
νες τῷ χορῷ τῶν ἀναιρούντων τὸ κριτήριον φιλοσόφων,
ἐπεί φησι πάσας τὰς φαντασίας καὶ τὰς δόξας ἀληθεῖς
ὑπάρχειν καὶ τῶν πρός τι εἶναι τὴν ἀλήθειαν διὰ τὸ πᾶν
τὸ φανὲν ἢ δόξαν τινὶ εὐθέως πρὸς ἐκεῖνον ὑπάρχειν.
ἐναρχόμενος γοῦν τῶν καταβαλλόντων ἀνεφώνησε "πάντων
χρημάτων μέτρον ἐστὶν ἄνθρωπος, τῶν μὲν ὄντων ὡς
61 ἔστιν, τῶν δὲ οὐκ ὄντων ὡς οὐκ ἔστιν". καὶ μαρτυρεῖν
φαίνεται τούτῳ ὁ ἀντικείμενος λόγος. εἰ γὰρ φήσει τις
μὴ πάντων τῶν πραγμάτων κριτήριον εἶναι τὸν ἄνθρωπον,
βεβαιώσει τὸ πάντων τῶν πραγμάτων κριτήριον εἶναι τὸν

2. τῶν om *F*. 5. κρίνει] οὐ κρίνει *CR*. 7. ὁ om *CR*. 13. τῶν κρινομένων *L*. 19. οὐδὲ ante ὁ ἰδιώτης om *CR*. 30. φήσει σοί τις *L*, non *H*.

ἄνθρωπον· αὐτὸς γὰρ ὁ τοῦτο λέγων ἄνθρωπός ἐστιν,
καὶ τὸ ὡς πρὸς αὐτὸν τιθεὶς φαινόμενον ὁμολογεῖ καὶ
αὐτὸ τοῦτο τῶν ὡς πρὸς αὐτὸν φαινομένων '''ὑπάρχειν.
ὅθεν καὶ ὁ μεμηνὼς τῶν ἐν μανίᾳ φαινομένων πιστόν ἐστι
κριτήριον, καὶ ὁ κοιμώμενος τῶν ἐν ὕπνοις καὶ ὁ νήπιος
τῶν ἐν νηπιότητι καὶ ὁ γεγηρακὼς τῶν ἐν γήρᾳ προσπι-
πτόντων. οὐκ ἔστι δὲ οἰκεῖον ἀπὸ τῶν διαφερουσῶν περι- 62
στάσεων τὰς διαφόρους περιστάσεις ἀθετεῖν, τουτέστιν
ἀπὸ μὲν τῶν ἐν τῷ σωφρονεῖν ὑποπιπτόντων τὰ ἐν τῷ
μεμηνέναι φαινόμενα, ἀπὸ δὲ τῶν ὕπαρ τὰ κατὰ τοὺς
ὕπνους, ἀπὸ δὲ τῶν ἐν γήρᾳ τὰ ἐν νηπιότητι. ὡς γὰρ
αὐτὰ ἐκείνοις οὐ φαίνεται, οὕτω καὶ ἀνάπαλιν τὰ τούτοις
φαινόμενα ἐκείνοις οὐ προσπίπτει. διόπερ εἰ ὅτι ὁ μεμη- 63
νὼς ἢ ὁ κοιμώμενος ἐν ποιᾷ διαθέσει θεωρεῖται, οὐκ ἔστι
βέβαιος τῶν φαινομένων αὐτῷ κριτής, ἐπεὶ καὶ ὁ σωφρο-
νῶν καὶ ὁ ἐγρηγορὼς ἐν ποιᾷ καθέστηκε διαθέσει, πάλιν
οὐκ ἔσται πιστὸς πρὸς τὴν διάγνωσιν τῶν ὑποπιπτόντων
αὐτῷ. μηδενὸς οὖν χωρὶς περιστάσεως λαμβανομένου,
ἑκάστῳ πιστευτέον τῶν κατὰ τὴν οἰκείαν περίστασιν λαμ-
βανομένων. καὶ τούτῳ δὴ κινεῖν τινὲς ὑπενόησαν τὸ κρι- 64
τήριον, ἐπείπερ τουτὶ μὲν τῶν καθ' αὑτὰ ὑποκειμένων δοκι-
μαστικὸν εἶναι βούλεται, τοῦ τε ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους
διοριστικὸν ὑπάρχειν, ὁ δὲ προειρημένος ἀνὴρ οὔτε καθ' αὑ-
τό τι ὑπάρχον οὔτε ψεῦδος ἀπολέλοιπεν. τοιοῦτοι δὲ γε-
γονέναι λέγονται καὶ οἱ περὶ τὸν Εὐθύδημον καὶ Διονυ-
σόδωρον· τῶν γὰρ πρός τι καὶ οὗτοι τό τε ὂν καὶ τὸ
ἀληθὲς ἀπολελοίπασιν.

Γοργίας δὲ ὁ Λεοντῖνος ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν τάγματος 65
ὑπῆρχε τοῖς ἀνῃρηκόσι τὸ κριτήριον, οὐ κατὰ τὴν ὁμοίαν
δὲ ἐπιβολὴν τοῖς περὶ τὸν Πρωταγόραν. ἐν γὰρ τῷ ἐπι-
γραφομένῳ περὶ τοῦ μὴ ὄντος ἢ περὶ φύσεως τρία κατὰ
τὸ ἑξῆς κεφάλαια κατασκευάζει, ἓν μὲν καὶ πρῶτον ὅτι

1. αὐτό V. 5. ὕπνῳ FG. 7. τὲ CRV. στάσεων G.
18. στάσεως CGRV. λαμβανόμενον C. 20. ἐπενόησαν X.
28. Γοργίας] cf. Foss. de Gorgia Leontino p. 171 sqq.

οὐδὲν ἔστιν, δεύτερον ὅτι εἰ καὶ ἔστιν, ἀκατάληπτον ἀνθρώπῳ, τρίτον ὅτι εἰ καὶ καταληπτόν, ἀλλά τοί γε ἀνέξοι-

66 στον καὶ ἀνερμήνευτον τῷ πέλας. ὅτι μὲν οὖν οὐδὲν ἔστιν, ἐπιλογίζεται τὸν τρόπον τοῦτον. εἰ γάρ ἔστι τι, ἤτοι τὸ ὂν ἔστιν ἢ τὸ μὴ ὄν, ἢ καὶ τὸ ὂν ἔστι καὶ τὸ μὴ ὄν. οὔτε δὲ τὸ ὂν ἔστιν, ὡς παραστήσει, οὔτε τὸ μὴ ὄν, ὡς παραμυθήσεται, οὔτε τὸ ὂν καὶ τὸ μὴ ὄν, ὡς καὶ

67 τοῦτο διδάξει· οὐκ ἄρα ἔστι τι. καὶ δὴ τὸ μὲν μὴ ὂν οὐκ ἔστιν. εἰ γὰρ τὸ μὴ ὂν ἔστιν, ἔσται τι ἅμα καὶ οὐκ ἔσται· ᾗ μὲν γὰρ οὐκ ὂν νοεῖται, οὐκ ἔσται, ᾗ δὲ ἔστι μὴ ὄν, πάλιν ἔσται. παντελῶς δὲ ἄτοπον τὸ εἶναί τι ἅμα καὶ μὴ εἶναι· οὐκ ἄρα ἔστι τὸ μὴ ὄν. καὶ ἄλλως, εἰ τὸ μὴ ὂν ἔστι, τὸ ὂν οὐκ ἔσται· ἐναντία γάρ ἐστι ταῦτα ἀλλήλοις, καὶ εἰ τῷ μὴ ὄντι συμβέβηκε τὸ εἶναι, τῷ ὄντι συμβήσεται τὸ μὴ εἶναι. οὐχὶ δέ γε τὸ ὂν οὐκ ἔστιν,

68 οὐδὲ τὸ μὴ ὂν ἔσται. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ὂν ἔστιν. εἰ γὰρ τὸ ὂν ἔστιν, ἤτοι ἀίδιόν ἐστιν ἢ γενητὸν ἢ ἀίδιον ἅμα καὶ γενητόν· οὔτε δὲ ἀίδιόν ἐστιν οὔτε γενητὸν οὔτε ἀμφότερα, ὡς δείξομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τὸ ὄν. εἰ γὰρ ἀίδιόν ἐστι τὸ ὂν (ἀρκτέον γὰρ ἐντεῦθεν), οὐκ ἔχει

69 τινὰ ἀρχήν· τὸ γὰρ γινόμενον πᾶν ἔχει τιν' ἀρχήν, τὸ δὲ ἀίδιον ἀγένητον καθεστὼς οὐκ εἶχεν ἀρχήν. μὴ ἔχον δὲ ἀρχὴν ἄπειρόν ἐστιν. εἰ δὲ ἄπειρόν ἐστιν, οὐδαμοῦ ἐστίν. εἰ γάρ πού ἐστιν, ἕτερον αὐτοῦ ἐστὶν ἐκεῖνο τὸ [ὂν] ἐν ᾧ ἐστίν, καὶ οὕτως οὐκέτ' ἄπειρον ἔσται τὸ ὂν ἐμπεριεχόμενόν τινι· μεῖζον γάρ ἐστι τοῦ ἐμπεριεχομένου τὸ ἐμπεριέχον, τοῦ δὲ ἀπείρου οὐδέν ἐστι μεῖζον, ὥστε

70 οὐκ ἔστι που τὸ ἄπειρον. καὶ μὴν οὐδ' ἐν αὑτῷ περιέχεται. ταὐτὸν γὰρ ἔσται τὸ ἐν ᾧ καὶ τὸ ἐν αὑτῷ, καὶ δύο γενήσεται τὸ ὄν, τόπος τε καὶ σῶμα· τὸ μὲν γὰρ ἐν ᾧ τόπος ἐστίν, τὸ δ' ἐν αὑτῷ σῶμα. τοῦτο δέ γε ἄτοπον· τοίνυν οὐδὲ ἐν αὑτῷ ἐστὶ τὸ ὄν. ὥστ' εἰ ἀίδιόν ἐστι τὸ

4. τι om L. 7. τὸ ante μὴ om L. 9. τι] τε FG. 15. ἔστιν· τοίνυν οὐδὲ? ut v. 32 et p. 205 2 et 12. 32. ὅς τ' εἰς V.

ὄν, ἄπειρόν ἐστιν, εἰ δὲ ἄπειρόν ἐστιν, οὐδαμοῦ ἐστίν, εἰ
δὲ μηδαμοῦ ἐστίν, οὐκ ἔστιν. τοίνυν εἰ ἀίδιόν ἐστι τὸ
ὄν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ὄν ἐστιν. καὶ μὴν οὐδὲ γεννητὸν εἶναι 71
δύναται τὸ ὄν. εἰ γὰρ γέγονεν, ἤτοι ἐξ ὄντος ἢ ἐκ μὴ
ὄντος γέγονεν. ἀλλ' οὔτε ἐκ τοῦ ὄντος γέγονεν· εἰ γὰρ
ὄν ἐστιν, οὐ γέγονεν ἀλλ' ἔστιν ἤδη· οὔτε ἐκ τοῦ μὴ
ὄντος· τὸ γὰρ μὴ ὂν οὐδὲ γεννῆσαί τι δύναται διὰ τὸ
ἐξ ἀνάγκης ὀφείλειν ὑπάρξεως μετέχειν τὸ γεννητικόν τι-
νος. οὐκ ἄρα οὐδὲ γεννητόν ἐστι τὸ ὄν. κατὰ τὰ αὐτὰ 72
δὲ οὐδὲ τὸ συναμφότερον, ἀίδιον ἅμα καὶ γεννητόν· ταῦτα
γὰρ ἀναιρετικά '''ἐστιν ἀλλήλων, καὶ εἰ ἀίδιόν ἐστι τὸ ὄν,
οὐ γέγονεν, καὶ εἰ γέγονεν, οὐκ ἔστιν ἀίδιον. τοίνυν εἰ
μήτε ἀίδιόν ἐστι τὸ ὂν μήτε γεννητὸν μήτε τὸ συναμφό-
τερον, οὐκ ἂν εἴη τὸ ὄν. καὶ ἄλλως, εἰ ἔστιν, ἤτοι ἕν 73
ἐστιν ἢ πολλά· οὔτε δὲ ἕν ἐστιν οὔτε πολλά, ὡς παρα-
σταθήσεται· οὐκ ἄρα ἔστι τὸ ὄν. εἰ γὰρ ἕν ἐστιν, ἤτοι
ποσόν ἐστιν ἢ συνεχές ἐστιν ἢ μέγεθός ἐστιν ἢ σῶμά
ἐστιν. ὅ τι δὲ ἂν ᾖ τούτων, οὐχ ἕν ἐστιν, ἀλλὰ ποσὸν
μὲν καθεστὼς διαιρεθήσεται, συνεχὲς δὲ ὂν τμηθήσεται.
ὁμοίως δὲ μέγεθος νοούμενον οὐκ ἔσται ἀδιαίρετον. σῶμα
δὲ τυγχάνον τριπλοῦν ἔσται· καὶ γὰρ μῆκος καὶ πλάτος
καὶ βάθος ἕξει. ἄτοπον δέ γε τὸ μηδὲν τούτων εἶναι λέ-
γειν τὸ ὄν· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἓν τὸ ὄν. καὶ μὴν οὐδὲ πολλά 74
ἐστιν. εἰ γὰρ μή ἐστιν ἕν, οὐδὲ πολλά ἐστιν· σύνθεσις
γὰρ τῶν καθ' ἕν ἐστι τὰ πολλά, διόπερ τοῦ ἑνὸς ἀναιρου-
μένου συναναιρεῖται καὶ τὰ πολλά. ἀλλὰ γὰρ ὅτι
μὲν οὔτε τὸ ὂν ἔστιν οὔτε τὸ μὴ ὂν ἔστιν, ἐκ τούτων
συμφανές· ὅτι δὲ οὐδὲ ἀμφότερα ἔστιν, τό τε ὂν καὶ τὸ 75
μὴ ὄν, εὐεπιλόγιστον. εἴπερ γὰρ τὸ μὴ ὂν ἔστι καὶ τὸ
ὂν ἔστι, ταὐτὸν ἔσται τῷ ὄντι τὸ μὴ ὂν ὅσον ἐπὶ τῷ
εἶναι· καὶ διὰ τοῦτο οὐδέτερον αὐτῶν ἔστιν. ὅτι γὰρ τὸ
μὴ ὂν οὐκ ἔστιν, ὁμόλογον· δέδεικται δὲ ταὐτὸ τούτῳ
καθεστὼς τὸ ὄν· καὶ αὐτὸ τοίνυν οὐκ ἔσται. οὐ μὴν 76

2. εἰ] εἰς V. 16. ἓν om C. 18. ᾖ] εἴη L. 32. τοῦτο CGHR.

οὐκ ἄρα ἐνδείκνυται τὰ πολλὰ τῶν ὑποκειμένων ὁ λόγος,
87 ὥσπερ οὐδὲ ἐκεῖνα τὴν ἀλλήλων διαδηλοῖ φύσιν. τοιούτων
οὖν παρὰ τῷ Γοργίᾳ ἠπορημένων οἴχεται ὅσον ἐπ' αὐτοῖς
τὸ τῆς ἀληθείας κριτήριον· τοῦ γὰρ μήτε ὄντος μήτε
γνωρίζεσθαι δυναμένου μήτε ἄλλῳ παρασταθῆναι πεφυ-
κότος οὐδὲν ἂν εἴη κριτήριον.
Οὐκ ὀλίγοι δὲ ἦσαν, ὡς προεῖπον, οἱ καὶ τοὺς περὶ
Μητρόδωρον καὶ Ἀνάξαρχον ἔτι δὲ Μόνιμον φήσαντες
88 ἀνῃρηκέναι τὸ κριτήριον, ἀλλὰ Μητρόδωρον μὲν ὅτι εἶπεν
"οὐδὲν ἴσμεν, οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἴσμεν ὅτι οὐδὲν ἴσμεν,"
Ἀνάξαρχον δὲ καὶ Μόνιμον ὅτι σκηνογραφίᾳ ἀπείκασαν
τὰ ὄντα, τοῖς τε κατὰ ὕπνους ἢ μανίαν προσπίπτουσι
'''ταῦτα ὡμοιῶσθαι ὑπέλαβον.
89 Ἀλλ' οὗτοι μὲν τοιαύτης μετεσχήκασι στάσεως, πρῶ-
τοι δ' ἔδοξαν οἱ ἀπὸ Θάλεω φυσικοὶ τὴν περὶ κριτηρίου
σκέψιν εἰσηγήσασθαι. καταγνόντες γὰρ τῆς αἰσθήσεως ἐν
πολλοῖς ὡς ἀπίστου, τὸν λόγον κριτὴν τῆς ἐν τοῖς οὖσιν
ἀληθείας ἐπέστησαν· ἀφ' οὗ ὁρμώμενοι περί τε ἀρχῶν
καὶ στοιχείων καὶ τῶν ἄλλων διετάσσοντο, ὧν ἡ κατάληψις
90 διὰ τῆς τούτου δυνάμεως περιγίνεται. ἔνθεν ὁ μὲν φυσι-
κώτατος Ἀναξαγόρας ὡς ἀσθενεῖς διαβάλλων τὰς αἰσθή-
σεις "ὑπὸ ἀφαυρότητος αὐτῶν" φησὶν "οὐ δυνατοί ἐσμεν
κρίνειν τἀληθές." τίθησί τε πίστιν αὐτῶν τῆς ἀπιστίας
τὴν παρὰ μικρὸν τῶν χρωμάτων ἐξαλλαγήν· εἰ γὰρ δύο
λάβοιμεν χρώματα, μέλαν καὶ λευκόν, εἶτα ἐκ θατέρου εἰς
θάτερον κατὰ σταγόνα παρεκχέοιμεν, οὐ δυνήσεται ἡ ὄψις
διακρίνειν τὰς παρὰ μικρὸν μεταβολάς, καίπερ πρὸς τὴν
91 φύσιν ὑποκειμένας. τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ δυνάμει καὶ ὁ
Ἀσκληπιάδης εὑρίσκεται κατακεχρημένος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν
περὶ οἴνου δόσεως, ἔνθεν ἐπὶ ὤχρας καὶ μέλανος ἵσταται·

2. δηλοῖ V. 3. αὐτῆς τῆς ἀλ. C. 5. παραθῆναι C. 9. εἰπ' ἐν-
δὲν ἴσμεν V. 11. σκιογραφίᾳ GH, probatum Wyttenbachio in Plat.
Phaed. p. 171. 14. μέντοι αὐτοὶ L, μὲν τῆς αὐτῆς Fabricius. 18. τε
om C. 20. τούτων FG. 22. ἀμαυρότητος Ritter Ion. Philos. p. 298.
23. δὲ FGH. 29. τῶν] τῷ R. 30. ἔνθα?

"μιγέντων γὰρ τούτων" φησὶν "ἀδυνατεῖ διαγινώσκειν ἡ
αἴσθησις εἴτε ἕν ἐστι καὶ ἁπλοῦν χρῶμα τὸ ὑποκείμενον
εἴτε καὶ μή." ὥστε ὁ μὲν Ἀναξαγόρας κοινῶς τὸν λόγον
ἔφη κριτήριον εἶναι· οἱ δὲ Πυθαγορικοὶ τὸν λόγον μέν 92
φασιν, οὐ κοινῶς δέ, τὸν δὲ ἀπὸ τῶν μαθημάτων περιγι-
νόμενον, καθάπερ ἔλεγε καὶ ὁ Φιλόλαος, θεωρητικόν τε
ὄντα τῆς τῶν ὅλων φύσεως ἔχειν τινὰ συγγένειαν πρὸς
ταύτην, ἐπείπερ ὑπὸ τοῦ ὁμοίου τὸ ὅμοιον καταλαμβάνε-
σθαι πέφυκεν·

'''γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀίδηλον,
στοργὴν δὲ στοργῇ, νεῖκος δέ γε νείκεϊ λυγρῷ.

καὶ ὡς τὸ μὲν φῶς, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος τὸν Πλάτωνος 93
Τίμαιον ἐξηγούμενος, ὑπὸ τῆς φωτοειδοῦς ὄψεως κατα-
λαμβάνεται, ἡ δὲ φωνὴ ὑπὸ τῆς ἀεροειδοῦς ἀκοῆς, οὕτω
καὶ ἡ τῶν ὅλων φύσις ὑπὸ συγγενοῦς ὀφείλει καταλαμβά-
νεσθαι τοῦ λόγου. ἦν δὲ ἀρχὴ τῆς τῶν ὅλων ὑποστάσεως
ἀριθμός· διὸ καὶ ὁ κριτὴς τῶν πάντων λόγος οὐκ ἀμέτο-
χος ὢν τῆς τούτου δυνάμεως καλοῖτο ἂν ἀριθμός. καὶ 94
τοῦτο ἐμφαίνοντες οἱ Πυθαγορικοὶ ποτὲ μὲν εἰώθασι λέ-
γειν τὸ

ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν,

ὁτὲ δὲ τὸν φυσικώτατον ὀμνύναι ὅρκον οὑτωσί,

οὐ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ κεφαλᾷ παραδόντα τετρακτύν,
πηγὴν ἀενάου φύσεως ῥιζώματ' ἔχουσαν,

τὸν μὲν παραδόντα λέγοντες Πυθαγόραν (τοῦτον γὰρ
ἐθεοποίουν), τετρακτὺν δὲ ἀριθμόν τινα, ὃς ἐκ τεσσάρων
τῶν πρώτων ἀριθμῶν συγκείμενος τὸν τελειότατον ἀπήρτι-
ζεν, ὥσπερ τὸν δέκα· ἓν γὰρ καὶ δύο καὶ τρία καὶ τέσ-
σαρα δέκα γίνεται. ἔστι τε οὗτος ὁ ἀριθμὸς πρώτη τε-

6. ὁ om Boeckhius Philolai sui p. 192. 11. δῖαν V. 12. στοργῇ δὲ στοργήν apud Sturzium Emped. v. 320. 14. ὑπὸ — 15 φωνὴ om C. 21. τῷ C. 24. οὐ] ναὶ Carm. aur. 47. ψυχᾷ ib. et p. F. 332. 25. ἀεννάου CR. 28. ἀριθμῶν τινῶν τῶν πρώτων CGR. 30. ὁ add V.

95 τρακτύς, πηγὴ δὲ ἀενάου φύσεως λέλεκται παρόσον κατ' αὐτοὺς ὁ σύμπας κόσμος κατὰ ἁρμονίαν διοικεῖται, ἡ δὲ ἁρμονία σύστημά ἐστι τριῶν συμφωνιῶν, τῆς τε διὰ τεσσάρων καὶ τῆς διὰ πέντε καὶ τῆς διὰ πασῶν, τούτων δὲ τῶν τριῶν συμφωνιῶν αἱ ἀναλογίαι ἐν τοῖς προειρημένοις τέτταρσιν ἀριθμοῖς εὑρίσκονται, ἔν τε τῷ ἑνὶ κἀν τῷ δύο
96 κἀν τῷ τρία κἀν τῷ τέσσαρα. ἦν γὰρ ἡ μὲν διὰ τεσσάρων συμφωνία ἐν ἐπιτρίτῳ λόγῳ κειμένη, ἡ δὲ διὰ πέντε ἐν ἡμιολίῳ, ἡ δὲ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι. ὅθεν ὁ μὲν τέσσαρα ἀριθμὸς τοῦ τρία ἐπίτριτος ὤν, ἐπείπερ ἐξ αὐτοῦ καὶ τοῦ τρίτου μέρους αὐτοῦ συνίσταται, περιέσχηκε τὴν
97 '''διὰ τεσσάρων συμφωνίαν· ὁ δὲ τρία τοῦ δύο ἡμιόλιος ὤν, ᾗ ἐκεῖνόν τε περιέσχηκε καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ, ἐμφαίνει τὴν διὰ πέντε συμφωνίαν· ὁ δὲ τέσσαρα τοῦ δύο καὶ ὁ δύο τῆς μονάδος διπλασίων καθεστὼς περιληπτικός ἐστι
98 τῆς διὰ πασῶν. ἐπεὶ οὖν ἡ τετρακτὺς ἀναλογίαν τῶν λεχθεισῶν συμφωνιῶν ὑποβάλλει, αἱ δὲ συμφωνίαι τῆς τελείου ἁρμονίας εἰσὶ συμπληρωτικαί, κατὰ δὲ τὴν τέλειον ἁρμονίαν πάντα διοικεῖται, τοῦδε χάριν πηγὴν ἀενάου φύ-
99 σεως ῥιζώματ' ἔχουσαν εἰρήκασιν αὐτήν. καὶ ἄλλως, ἐπεὶ κατὰ τοὺς λόγους τῶν τεσσάρων τούτων ἀριθμῶν τό τε σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον νοεῖται, ἐξ ὧν τὰ πάντα. στιγμῆς γὰρ ῥυείσης γραμμὴν φαντασιούμεθα, ἥτις ἐστὶ μῆκος ἀπλατές, γραμμῆς δὲ ῥυείσης πλάτος ἐποιήσαμεν, ὅπερ ἐστὶν ἐπιφάνειά τις ἀβαθής, ἐπιφανείας δὲ ῥυείσης στερεὸν ἐγένετο σῶμα. ἀλλ' ἦν γε ἐπὶ μὲν τῆς στιγμῆς ἡ μονὰς
100 ἀδιαίρετος οὖσα, καθὼς καὶ ἡ στιγμή, ἐπὶ δὲ τῆς γραμμῆς ὁ δύο ἀριθμός· πόθεν γὰρ πάρεστιν ἡ γραμμή, τουτέστιν ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημεῖον καὶ πάλιν ἀπὸ τούτου ἐπ' ἄλλο σημεῖον. ἐπὶ δὲ τοῦ στερεοῦ σώματος ὁ τέσσαρα

1. 19. ἀεννάου CR. 6. τέτρασιν V. ἑνὶ] ἓν? 25. ἐστὶν om C
28. post ἀριθμός Fabricius [ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημεῖον. ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας ὁ τρία]. ego coll. Arithm. §§ 4 et 5 haec ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας ὁ τρία v. 29 ante illa καὶ πάλιν posuerim, additis his fere: πόθεν γὰρ ποῦ καὶ ποῦ ἡ ἐπιφάνεια, τουτέστιν ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημεῖον. γὰρ γὰρ ποῦ?

ἐὰν γὰρ τρισὶ σημείοις τέταρτον ἐπαιωρήσωμεν σημεῖον,
πυραμὶς γίνεται, ὅπερ δὴ πρῶτόν ἐστι στερεοῦ σώματος
σχῆμα. κατὰ λόγον οὖν ἡ τετρακτὺς πηγὴ τῆς τῶν ὅλων
φύσεώς ἐστιν. καὶ ἄλλως, πᾶν τὸ καταλαμβανόμενον 101
ἀνθρώπῳ, φασίν, ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον· ἐάν τε
δὲ σῶμα ᾖ ἐάν τε καὶ ἀσώματον, οὐ χωρὶς τῆς τῶν ἀριθμῶν ἐννοίας καταλαμβάνεται, τὸ μὲν σῶμα, ἐπεὶ τριχῇ
διαστατὸν καθεστὼς τὸν τρία ἀριθμὸν ὑπαγορεύει. ἐπεὶ 102
δὲ τῶν σωμάτων τὰ μέν ἐστιν ἐκ συναπτομένων ὡς πλοῖα
καὶ ἁλύσεις καὶ πυργίσκοι, τὰ δὲ ἐξ ἡνωμένων, ἅπερ ὑπὸ
μιᾶς ἕξεως συνέχεται, ὡς φυτὰ καὶ ζῷα, τὰ δὲ ἐκ διεστώτων ὡς χοροὶ καὶ στρατιαὶ καὶ ποῖμναι. ἀλλ' ἐάν τε ἐκ
συναπτομένων ᾖ ἐάν τε ἐξ ἡνωμένων '''ἐάν τε ἐκ διεστώτων, ἀριθμοὺς ἔχει παρόσον ἐκ πλειόνων συνέστηκεν. ἔτι 103
τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἐν ἁπλαῖς κεῖται ποιότησι τὰ δὲ ἐν
ἀθρόαις, καθάπερ τὸ μῆλον· καὶ γὰρ ποικίλον ἔχει χρῶμα
πρὸς ὅρασιν καὶ χυλὸν πρὸς γεῦσιν καὶ ὀσμὴν πρὸς ὄσφρησιν καὶ λειότητα πρὸς ἁφήν· ἃ δὴ τῆς τῶν ἀριθμῶν ἐστὶ
φύσεως. ὁ δ' αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων ἐστὶ λόγος, 104
εἴγε καὶ χρόνος ἀσώματος τῷ ἀριθμῷ λαμβάνεται, ὡς ἔστι
συμφανὲς ἀπὸ ἐνιαυτῶν τε καὶ μηνῶν καὶ ἡμερῶν καὶ
ὡρῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ στιγμὴ καὶ γραμμὴ καὶ ἐπιφάνεια, καὶ τἄλλα περὶ ὧν καὶ μικρῷ πρόσθεν διελέχθημεν,
συνάγοντες καὶ τὰς τούτων νοήσεις εἰς ἀριθμούς. συνᾴ- 105
δειν δὲ τοῖς εἰρημένοις φασὶ καὶ τὰ κατὰ τὸν βίον, ἔτι δὲ
καὶ τὰ κατὰ τὰς τέχνας πράγματα. ὅ τε γὰρ βίος ἕκαστον κρίνει κριτηρίοις ἅπερ ἐστὶν ἀριθμοῦ μέτρα. ἐὰν
γοῦν ἀνέλωμεν τὸν ἀριθμόν, ἀναιρεθήσεται μὲν πῆχυς
ἐκ δυοῖν ἡμιπηχείων καὶ παλαιστῶν ἓξ καὶ δακτύλων εἰκοσιτεσσάρων συγκείμενος, ἀναιρεθήσεται δὲ μέδιμνος καὶ 106
τάλαντον καὶ τὰ λοιπὰ τῶν κριτηρίων· ταῦτα γὰρ πάντα

1. ἐν V. 2. 3. σχήματος σῶμα CHRX. 6. ᾖ] ἐστιν L. 8. τρία] τρίτον L. ἐπεὶ] ἔτι? 9. τῶν σωμάτων] cf. Plutarch. 142 EF, ibique Wyttenbach. 13. ᾖ om L. 16. ποικίλον] ποιότητα VX. 19. αὐτός τε καὶ FGV. 23. πρότερον VX. διειλέχθημεν L. 28. μὲν om L. 31. πάντα γὰρ ταῦτα V.

ἐκ πλειόνων συνεστῶτα εὐθὺς ἀριθμοῦ ἐστιν εἴδη. ὅθεν
καὶ τὰ λοιπὰ τούτῳ συνέχεται, δάνεια μαρτυρίαι ψῆφοι
συγγραφαὶ χρόνοι περίοδοι. καὶ καθόλου τῶν ἀμηχάνων
ἐστὶν εὑρεῖν τι κατὰ τὸν βίον ἀμοιροῦν τούτου. πᾶσά γε
μὴν τέχνη οὐ χωρὶς ἀναλογίας συνέστη, ἀναλογία δ' ἐν
ἀριθμῷ κεῖται· πᾶσα ἄρα τέχνη δι' ἀριθμοῦ συνέστη.
107 Ῥόδιοι γοῦν, ὥς φασιν, ἐπύθοντο Χάρητος τοῦ ἀρχιτέκτο-
νος πόσον δαπανηθήσεται χρῆμα πρὸς κατασκευὴν τοῦ
κολοσσοῦ. ὁρίσαντος δὲ αὐτοῦ τι, πάλιν ἐπηρώτων πόσον
δέ, εἰ θέλοιεν διπλασίονα κατὰ μέγεθος αὐτὸν κατασκευά-
σαι. τοῦ δὲ τὸ διπλάσιον αἰτήσαντος οἱ μὲν ἔδοσαν, ὁ δ'
εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ προκεντήματα δαπανήσας τὸ δοθὲν
108 ἑαυτὸν ἀνεῖλεν. θανόντος δὲ αὐτοῦ συνεῖδον οἱ τεχνῖται
ὡς οὐ διπλάσιον ἐχρῆν ἀλλ' ὀκταπλάσιον αἰτῆσαι· οὐ γὰρ
μῆκος μόνον '''ἀλλὰ καὶ πᾶσαν διάστασιν ὤφειλε μεγεθο-
ποιεῖν τοῦ δημιουργήματος. ὥστε ἀναλογία τις ἔστιν ἐν
πλαστικῇ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ζωγραφίᾳ, δι' ἣν ὁμοιότητες
109 κατ' ἀπαραλλαξίαν κατορθοῦνται. κοινῷ τε λόγῳ πᾶσα
τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐκ καταλήψεων, τὸ δὲ σύστημα ἀρι-
θμός. τοίνυν ὑγιὲς τὸ

ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν,

τουτέστι τῷ κρίνοντι λόγῳ καὶ ὁμοιογενεῖ τοῖς τὰ πάντα
συνεστακόσιν ἀριθμοῖς.

110 Ταῦτα μὲν οἱ Πυθαγορικοί· Ξενοφάνης δὲ κατά τινας
ὡς ἑτέρως αὐτὸν ἐξηγουμένους, ὅταν λέγῃ

καὶ τὸ μὲν οὖν σαφὲς οὔ τις ἀνὴρ ἴδεν, οὐδέ τις ἔσται
εἰδὼς ἀμφὶ θεῶν τε καὶ ἅσσα λέγω περὶ πάντων·
εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα τύχοι τετελεσμένον εἰπών,
αὐτὸς ὅμως οὐκ οἶδε, δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται,

φαίνεται μὴ πᾶσαν κατάληψιν ἀναιρεῖν ἀλλὰ τὴν ἐπιστη-
μονικήν τε καὶ ἀδιάπτωτον, ἀπολείπειν δὲ τὴν δοξαστήν

2. τούτων L. 14. ἑκατονταπλάσιον CGHR. 16. ἐμ V. 17. ὁμοιότης V. 22. τῷ om CR. 27. ἀμφιθέων CRV. 28. κα τά] κατὰ V. 29. αὐτὸς δ' ὅμως CR. 31. τε om V. ἀπο-λείπεται CR.

τοῦτο γὰρ ἐμφαίνει τὸ "δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται."
ὥστε κριτήριον γίνεσθαι κατὰ τοῦτον τὸν δοξαστὸν λόγον,
τουτέστι τὸν τοῦ εἰκότος ἀλλὰ μὴ τὸν τοῦ παγίου ἐχόμε-
νον. ὁ δὲ γνώριμος αὐτοῦ Παρμενίδης τοῦ μὲν δοξαστοῦ 111
λόγου κατέγνω, φημὶ δὲ τοῦ ἀσθενεῖς ἔχοντος ὑπολήψεις,
τὸν δ' ἐπιστημονικόν, τουτέστι τὸν ἀδιάπτωτον, ὑπέθετο
κριτήριον, ἀποστὰς καὶ τῆς τῶν αἰσθήσεων πίστεως. ἐναρ-
χόμενος γοῦν τοῦ περὶ φύσεως γράφει τὸν τρόπον τοῦτον.

ἵπποι ταί με φέρουσιν, ὅσον τ' ἐπὶ θυμὸς ἱκάνοι,
πέμπον, ἐπεί μ' ἐς ὁδὸν βῆσαν πολύφημον ἄγουσαι
'''δαίμονος, ἣ κατὰ πάντα τῇ φέρει εἰδότα φῶτα.
τῇ φερόμην· τῇ γάρ με πολύφραστοι φέρον ἵπποι
ἅρμα τιταίνουσαι, κοῦραι δ' ὁδὸν ἡγεμόνευον.
ἄξων δ' ἐν χνοιῇσιν ἵει σύριγγος ἀυτήν
αἰθόμενος· δοιοῖς γὰρ ἐπείγετο δινωτοῖσιν
κύκλοις ἀμφοτέρωθεν, ὅτε σπερχοίατο πέμπειν
Ἡλιάδες κοῦραι, προλιποῦσαι δώματα νυκτός,
εἰς φάος, ὠσάμεναι κρατῶν ἄπο χερσὶ καλύπτρας,
ἔνθα πύλαι νυκτός τε καὶ ἤματός εἰσι κελεύθων,
καί σφας ὑπέρθυρον ἀμφὶς ἔχει καὶ λάινος οὐδός·
αὐταὶ δ' αἰθέριαι πλῆνται μεγάλοισι θυρέτροις.
τῶν δὲ Δίκη πολύποινος ἔχει κληῖδας ἀμοιβούς.
τὴν δὴ παρφάμεναι κοῦραι μαλακοῖσι λόγοισιν
πεῖσαν ἐπιφραδέως ὥς σφιν βαλανωτὸν ὀχῆα
ἀπτερέως ὤσειε πυλέων ἄπο. ταὶ δὲ θυρέτρων
χάσμ' ἀχανὲς ποίησαν ἀναπτάμεναι, πολυχάλκους

2. τοῦτο V. 5. δὴ CR. 8. τοῦ om C. 9. τέ CR, τοί G. ὅσσον CR. 10. ζῆσαν SV. 11. δαίμονος] cf. Krisch. p. 108. ἣ G. πάντα φέρει τῇ G, πᾶν πάντῃ φέρει Boeckhius, πάντα σαφῆ φ. Brandis, πάντ' ἀσινῆ φ. Meinekius, πάντ' ἀιδῆ vel πάντ' ἀδαῆ φ. alii. Hermannus denique ἣ καὶ πάντ' αὐτὴ φ. quae eadem quemvis sapientem virum ducit. 12. φερομένην C, φέρομαι G. 13. ἅρματα ταίνουσαι G. 14. ἵει add Karstenus. 15. αἰσθόμενος G. ἐπήγετο GR, ἐπήγετος C. 18. κρατῶν Karstenus, κροτάφων Heinrichius, κραταιαῖς G, κρατερῶν ceteri. 20. καὶ σφᾶς CGRV. 21. αἰθέρια πλῆνται μεγάλοισι G, αἰθέρι πεπτέαται μεγάλοισι Lobeckius ad Buttmanni Gramm. Gr. 2 p. 17, αἰθέριαι πηκταὶ μεγάλοισι Seidlerus, αἰθέριαι κλησταὶ μεγάλοισι Lachmannus, αἰθέριαι πλῆντ' εὐκλάδοισι Bergkius. 22. δίκην CRV. 24. βαλανωτὸν] v. Beckeri Charicles 1 p. 180. 25. ταῖς FG. 26. χαίμ' ἐχανὲς C. ἐποίησαν CGR.

ἄξονας ἐν σύριγξιν ἀμοιβαδὸν εἱλίξασαι,
γόμφοις καὶ περόνῃσιν ἀρηρότας. ᾗ ῥα δι' αὐτῶν
ἰθὺς ἔχον κοῦραι κατ' ἀμαξιτὸν ἅρμα καὶ ἵππους.
καί με θεὰ πρόφρων ὑπεδέξατο, χεῖρα δὲ χειρί
δεξιτερὴν ἕλεν, ὧδε δ' ἔπος φάτο καί με προσηύδα.
ὦ κοῦρ' ἀθανάτῃσι συνήορος ἡνιόχοισιν
ἵπποις θ' αἵ σε φέρουσιν, ἱκάνων ἡμέτερον δῶ
χαῖρ', ἐπεὶ οὔτι σε μοῖρα κακὴ προὔπεμπε νέεσθαι
τήνδ' ὁδόν (ἦ γὰρ ἀπ' ἀνθρώπων ἐκτὸς πάτου ἐστίν)
ἀλλὰ θέμις τε δίκη τε. χρεὼ δέ σε πάντα πυθέσθαι,
ἠμὲν ἀληθείης εὐπειθέος ἀτρεμὲς ἦτορ
ἠδὲ βροτῶν δόξας, ταῖς οὐκ ἔνι πίστις ἀληθής.
ἀλλὰ σὺ τῆσδ' ἀφ' ὁδοῦ διζήσιος εἶργε νόημα,
μηδέ σ' ἔθος πολύπειρον ὁδὸν κάτα τήνδε βιάσθω
νωμᾶν ἄσκοπον ὄμμα καὶ ἠχήεσσαν ἀκουήν
καὶ γλῶσσαν, κρῖναι δὲ λόγῳ πολύδηριν ἔλεγχον
ἐξ ἐμέθεν ῥηθέντα. μόνος δ' ἔτι θυμὸς ὁδοῖο
λείπεται.

112 ἐν τούτοις γὰρ ὁ Παρμενίδης ἵππους μέν φησιν αὐτὸν φέρειν τὰς ἀλόγους τῆς ψυχῆς ὁρμάς τε καὶ ὀρέξεις, κατὰ δὲ τὴν πολύφημον ὁδὸν τοῦ δαίμονος πορεύεσθαι τὴν κατὰ τὸν φιλόσοφον λόγον θεωρίαν, ὃς λόγος προπόμπου δαίμονος τρόπον ἐπὶ τὴν ἁπάντων ὁδηγεῖ γνῶσιν. κούρας δ' αὐτοῦ προάγειν τὰς αἰσθήσεις, ὧν τὰς μὲν ἀκοὰς αἰνίττεται ἐν τῷ λέγειν "δοιοῖς γὰρ ἐπείγετο δινωτοῖσι κύκλοις", τουτέστι τοῖς τῶν ὤτων, τὴν φωνὴν δι' ὧν καταδέχονται.
113 τὰς δὲ ὁράσεις Ἡλιάδας κούρας κέκληκε, δώματα μὲν νυκτὸς ἀπολιπούσας, ἐς φάος δὲ ὠσαμένας διὰ τὸ μὴ χω-

2. περόνοισιν CGR. ἀρηρότα τῇ CGRV, ἀρηρότας ᾗ Scaliger ᾗ Hermannus. 3. κατ' ἀμαξιτὸν R, καθ' ἁμαξιτὸν G. 4. χεῖρ δὲ om C. 6. ἀθανάτοισι συνάορος L: corr Brandis. ἡνιόχοις C 7. ἵπποι V. τέ R, ταί ceteri: corr Hermannus. ἱκανὼν C. 8. οὗτοι CR, οὔτε G. 9. ἢ V, ἡ G. 10. αἰ δὲ χρεὼ malit Meinekius. πείθεσθαι CR. 11. εὐφεγγέος Proclus. ἀτρεμὰς Proclus ἀτρεκὲς L. 12. δόξαι CR. 13. διζήσιος G. 15. εὔσκοπον Berkius. ἀκοήν CGR. 16. καὶ γλῶσσαν om CR. κρῖνε CRV, κρινον G. πολύδηριν Diogenes Laertius, πολύπειρον L. 17. δέ τι δέ τοι CR, δέ γε FG, δέ τε Hermannus. 22. λόγον om C. ὅς] ὡς προπόμπους V. 25. ἐπήγετο CR. 28. ἀπολειπούσας V. δὲ om

ρὶς φωτὸς γίνεσθαι τὴν χρῆσιν αὐτῶν. ἐπὶ δὲ τὴν πολύ-
ποινον ἐλθεῖν δίκην καὶ ἔχουσαν κληῖδας ἀμοιβούς, τὴν
διάνοιαν ἀσφαλεῖς ἔχουσαν τὰς τῶν πραγμάτων καταλή-
ψεις. ἥτις αὐτὸν ὑποδεξαμένη ἐπαγγέλλεται δύο ταῦτα 114
διδάξειν, ἠμὲν ἀληθείης εὐπειθέος ἀτρεμὲς ἦτορ, ὅπερ
ἐστὶ τὸ τῆς ἐπιστήμης ἀμετακίνητον βῆμα, ἕτερον δὲ βρο-
τῶν δόξας, ταῖς οὐκ ἔνι πίστις ἀληθής, τουτέστι τὸ ἐν
δόξῃ κείμενον πᾶν, ὅτι ἦν ἀβέβαιον. καὶ ἐπὶ τέλει προσ-
διασαφεῖ τὸ μὴ δεῖν ταῖς αἰσθήσεσι προσέχειν '''ἀλλὰ τῷ
λόγῳ· μὴ γάρ σε, φησίν, ἔθος πολύπειρον ὁδὸν κατὰ
τήνδε βιάσθω νωμᾶν ἄσκοπον ὄμμα καὶ ἠχήεσσαν ἀκουὴν
καὶ γλῶσσαν, κρῖναι δὲ λόγῳ πολύπειρον ἔλεγχον ἐξ ἐμέθεν
ῥηθέντα.

Ἀλλ' οὗτος μὲν καὶ αὐτός, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων συμ-
φανές, τὸν ἐπιστημονικὸν λόγον κανόνα τῆς ἐν τοῖς οὖσιν
ἀληθείας ἀναγορεύσας ἀπέστη τῆς τῶν αἰσθήσεων ἐπιστά-
σεως· Ἐμπεδοκλῆς δὲ ὁ Ἀκραγαντῖνος κατὰ μὲν τοὺς 115
ἁπλούστερον δοκοῦντας αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι ἓξ κριτήρια τῆς
ἀληθείας παραδίδωσιν. δύο γὰρ δραστηρίους τῶν ὅλων
ἀρχὰς ὑποθέμενος, φιλίαν καὶ νεῖκος, ἅμα τε τῶν τεσσά-
ρων μνησθεὶς ὡς ὑλικῶν, γῆς τε καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ
πυρός, πάσας ταύτας ἔφη κριτήρια τυγχάνειν. παλαιὰ γάρ 116
τις, ὡς προεῖπον, ἄνωθεν παρὰ τοῖς φυσικοῖς κυλίεται
δόξα περὶ τοῦ τὰ ὅμοια τῶν ὁμοίων εἶναι γνωριστικά·
καὶ ταύτης ἔδοξε μὲν καὶ Δημόκριτος κεκομικέναι τὰς
παραμυθίας, ἔδοξε δὲ καὶ Πλάτων αὐτῆς ἐν τῷ Τιμαίῳ
παρεψαυκέναι. ἀλλ' ὁ μὲν Δημόκριτος ἐπί τε τῶν ἐμψύ- 117
χων καὶ ἀψύχων ἵστησι τὸν λόγον. καὶ γὰρ ζῷα, φη-
σίν, ὁμογενέσι ζῴοις συναγελάζεται, ὡς περιστεραὶ περι-
στεραῖς καὶ γέρανοι γεράνοις, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀλό-
γων· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων, καθάπερ ὁρᾶν
πάρεστιν ἐπί τε τῶν κοσκινευομένων σπερμάτων καὶ ἐπὶ

1. κρίσιν G. 5. ἠμὲν] ἦν μὲν? ἀτρεκὲς CR. 12. κρῖνε CR, κρίνε V. 16. τῆς] τε C. αἰσθητῶν R. 22. πλάσας CGR. ταῦτα CGRV.

τῶν παρὰ ταῖς κυματωγαῖς ψηφίδων· ὅπου μὲν γὰρ κατὰ τὸν τοῦ κοσκίνου δῖνον διακριτικῶς φακοὶ μετὰ φακῶν τάσσονται καὶ κριθαὶ μετὰ κριθῶν καὶ πυροὶ μετὰ πυρῶν, 118 ὅπου δὲ κατὰ τὴν τοῦ κύματος κίνησιν αἱ μὲν ἐπιμήκεις ψηφῖδες εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ταῖς ἐπιμήκεσιν ὠθοῦνται, αἱ δὲ περιφερεῖς ταῖς περιφερέσιν, ὡς ἂν συναγωγόν τι ἐχούσης τῶν πραγμάτων τῆς ἐν τούτοις ὁμοιότητος. ἀλλ' ὁ 119 μὲν Δημόκριτος οὕτως, Πλάτων δὲ ἐν τῷ Τιμαίῳ πρὸς παράστασιν τοῦ ἀσώματον εἶναι τὴν ψυχὴν τῷ αὐτῷ γένει τῆς ἀποδείξεως κέχρηται. εἰ γὰρ ἡ μὲν ὅρασις, φησί, φωτὸς ἀντιλαμβανομένη εὐθύς ἐστι φωτοειδής, ἡ δὲ ἀκοὴ ἀέρα πεπληγμένον κρίνουσα, ὅπερ ἐστὶ τὴν φωνήν, εὐθὺς ἀεροειδὴς θεωρεῖται, ἡ δὲ ὄσφρησις ἀτμοὺς γνωρίζουσα πάντως ἐστὶν ἀτμοειδὴς καὶ ἡ γεῦσις χυλοὺς χυλοειδής, κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ψυχὴ τὰς ἀσωμάτους ἰδέας λαμβάνουσα, καθάπερ τὰς ἐν τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τὰς ἐν τοῖς 120 πέρασι τῶν σωμάτων, γίνεταί τις ἀσώματος. τοιαύτης δ' οὔσης παρὰ τοῖς '''προγενεστέροις δόξης, ἔοικε καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς ταύτῃ συμπεριφέρεσθαι, ἔξ τε οὐσῶν τῶν τὰ πάντα συνεστακυιῶν ἀρχῶν λέγειν ἰσάριθμα ταύταις ὑπάρχειν τὰ κριτήρια, δι' ὧν γέγραφε

121 γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀίδηλον,
στοργὴν δὲ στοργῇ, νεῖκος δέ τε νείκεϊ λυγρῷ,

ἐμφαίνων ὡς γῆν μὲν καταλαμβανόμεθα μετουσίᾳ γῆς, ὕδωρ δὲ κατὰ μετοχὴν ὕδατος, ἀέρα δὲ μετουσίᾳ τοῦ 122 ἀέρος, καὶ ἐπὶ πυρὸς τὸ ἀνάλογον. ἄλλοι δὲ ἦσαν οἱ λέγοντες κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα κριτήριον εἶναι τῆς ἀληθείας οὐ τὰς αἰσθήσεις ἀλλὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, τοῦ δὲ ὀρθοῦ λόγου τὸν μέν τινα θεῖον ὑπάρχειν τὸν δὲ ἀνθρώπινον, ὧν τὸν μὲν θεῖον ἀνέξοιστον εἶναι τὸν δὲ ἀνθρώπινον

ατ
1. κυματωγαῖς R, κυματαγωγαῖς C. 6. συναγαγόν C. 7. ἀλλ' — 8. οὕτως om CR. 14. χυλοὺς om V. χυλοειδεῖς CR. 16. τοῖς om V. τὰς ἐν om CR. 22. ὕδωρ τ' ὕδωρ CR. 23. δῖαν V. 24. δὲ] δέ τε CR. 30. τὸ μέν C. 31. τὸ μὲν V.

ἐξοιστόν. λέγει δὲ περὶ μὲν τοῦ μὴ ἐν ταῖς αἰσθήσεσι τὴν κρίσιν τἀληθοῦς ὑπάρχειν οὕτως. 123

στεινωποὶ μὲν γὰρ παλάμαι κατὰ γυῖα κέχυνται,
πολλὰ δὲ δείλ' ἔμπαια, τά τ' ἀμβλύνουσι μερίμνας.
παῦρον δὲ ζωῆς ἀβίου μέρος ἀθρήσαντες,
ὠκύμοροι καπνοῖο δίκην ἀρθέντες ἀπέπταν,
αὐτὸ μόνον πεισθέντες ὅτῳ προσέκυρσεν ἕκαστος,
πάντοσ' ἐλαυνόμενοι. τὸ δὲ ὅλον εὔχεται εὑρεῖν.
οὕτως οὔτ' ἐπιδερκτὰ τάδ' ἀνδράσιν οὔτ' ἐπακουστά
οὔτε νόῳ περιληπτά.

περὶ δὲ τοῦ μὴ εἶναι εἰς τὸ παντελὲς ἄληπτον τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἱκνεῖται ὁ ἀνθρώπινος λόγος ληπτὴν ὑπάρχειν, διασαφεῖ τοῖς προκειμένοις ἐπιφέρων 124

σὺ δ' οὖν ἐπεὶ ὧδ' ἐλιάσθης,
πεύσεαι, οὐ πλεῖόν γε βροτείη μῆτις ὄρωρεν.

καὶ διὰ τῶν ἑξῆς ἐπιπλήξας τοῖς πλέον ἐπαγγελλομένοις γιγνώσκειν, παρίστησιν ὅτι τὸ δι' ἑκάστης '''αἰσθήσεως λαμβανόμενον πιστόν ἐστι, τοῦ λόγου τούτων ἐπιστατοῦντος, καίπερ πρότερον καταδραμὼν τῆς ἀπ' αὐτῶν πίστεως. φησὶ γὰρ 125

ἀλλὰ θεοὶ τῶν μὲν μανίην ἀποτρέψατε γλώσσης,
ἐκ δ' ὁσίων στομάτων καθαρὴν ὀχετεύσατε πηγήν.
καὶ σέ, πολυμνήστη λευκώλενε παρθένε μοῦσα,
ἄντομαι, ὧν θέμις ἐστὶν ἐφημερίοισιν ἀκούειν,
πέμπε παρ' εὐσεβίης ἐλάουσ' εὐήνιον ἅρμα·
μηδὲ σέ γ' εὐδόξοιο βιήσεται ἄνθεα τιμῆς

3. μὲν om C. 4. δειλεμπέα CGR et omisso accentu V, δειλεμπῆα F: corr Emperius. 5. ζωῆς ἀβίου Scaliger: CFRV ζωῆσι βίου, G ζώοισι βίου, Gatakerus ἐν ζωοῖσι βίου, Wyttenbachius ad Plutarch. 360 C ζώουσι βίου. ἀθροίσαντος CF, ἀθροισαντος (η) R, ἀθλήσαντες Karstenus. 7. αὐτω (ο) R, αὐτὸς C. μόνω (ον) R. 8. παντός σ' C. δὲ λώιον Scaliger, δ' ὅλον πᾶς Bergkius. 10. νῷ CV. 11. εἶναι ante τὴν V. 13. τοῖς om V. 14. δ' add Bergkius. 15. οὐ πλέον ἦγε idem, nisi malis βροτοῖς ἢ pro illo βροτείη. at Hermannus οὐ πλείων. 21. μανίαν G. ἀπετρέψατε CGV. 22. καθαρὰν CG. ὀχεύσατε CGRV. 24. ἐφ' ἡμείροισιν G, ἐφημέροισιν R, ἐφημέρησιν C: corr Stephanus. 25. παρ'] δέ μ' Bergkius. 26. σύ idem. βοιήσεται V, βιήσεαι Bergkius

πρὸς θνατῶν ἀνελέσθαι ἐφ' ᾧ θ' ὁσίης πλέον εἰπεῖν
θάρσεϊ καὶ τότε δὴ σοφίης ἐπ' ἄκροισι θοάζειν.
ἀλλ' ἄγ' ἄθρει πάσῃ παλάμῃ πῇ δῆλον ἕκαστον,
μήτε τιν' ὄψιν ἔχων πιστὴν πλέον ἢ κατ' ἀκουήν
ἢ ἀκοὴν ἐρίδουπον ὑπὲρ τρανώματα γλώσσης,
μήτε τι τῶν ἄλλων, ὁπόσῃ πόρος ἐστὶ νοῆσαι,
γυίων πίστιν ἔρυκε, νόει δ' ᾗ δῆλον ἕκαστον.

126 Τοιαῦτα μὲν καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς· ὁ δὲ Ἡράκλειτος, ἐπεὶ πάλιν ἐδόκει δυσὶν ὠργανῶσθαι ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας γνῶσιν, αἰσθήσει τε καὶ λόγῳ, τούτων τὴν μὲν αἴσθησιν παραπλησίως τοῖς προειρημένοις φυσικοῖς ἄπιστον εἶναι νενόμικεν, τὸν δὲ λόγον ὑποτίθεται κριτήριον. ἀλλὰ τὴν μὲν αἴσθησιν ἐλέγχει λέγων κατὰ λέξιν "κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα βαρβάρους ψυχὰς ἐχόντων," ὅπερ ἴσον ἦν τῷ βαρβάρων ἐστὶ ψυχῶν ταῖς
127 ἀλόγοις αἰσθήσεσι πιστεύειν. τὸν δὲ λόγον κριτὴν τῆς ἀληθείας ἀποφαίνεται οὐ τὸν ὁποιονδήποτε ἀλλὰ τὸν κοινὸν καὶ θεῖον. τίς δ' ἐστὶν οὗτος, συντόμως ὑποδεικτέον. '''ἀρέσκει γὰρ τῷ φυσικῷ τὸ περιέχον ἡμᾶς λογικόν τε ὂν
128 καὶ φρενῆρες. ἐμφαίνει δὲ τὸ τοιοῦτο πολὺ πρόσθεν Ὅμηρος εἰπὼν

τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

καὶ Ἀρχίλοχός δέ φησι τοὺς ἀνθρώπους τοιαῦτα φρονεῖν

ὁποίην Ζεὺς ἐφ' ἡμέρην ἄγει.

εἴρηται δὲ καὶ τῷ Εὐριπίδῃ τὸ αὐτό·

1. ἀναδεῖσθαι Bergkius. ἐφωθοείης CRV, ἐφ' ὠ θοείης C, ἐφ' ᾧ θώης G: corr Stephanus. εἰπεῖν θάρσεϊ Hermannus, εἰπεῖν. θάρσει L. 2. θοάξεις Meinekius: θοάζει RV, θοάζῃ CG, θαμίζεις apud Plutarch. 93 B. 3. ἀλλ' ἄγ' ἄθρει πάσῃ Bergkius, ἀλλὰ γὰρ ἄθρει πᾶς L. πηδῆλον V. 4. τι Bergkius. et mox πιστήν, ubi L πίστει. πλέων C. 5. ἀκουὴν G. γλώττης CGR. 7. γυιῶν C. δ' Karstenus, θ' L. 8. Ἡράκλειτος] fr. 22 Schleiermacher. p. 363. 10. μὲν om L. 11. φυσικοῖς om C. 13. κακοὶ] Schleiermacher p. 364. 14. aut ἀνθρώπων cum Stobaeo aut 15. ἔχουσιν Ritter Ion. Philos. p. 74. ἀνθρώπων idem Gesch. d. Philos. 1 p. 259. 15. τῷ] τῶν L. 19. τῷ φυσικῷ] fr. 43 Schleiermacher. p. 475. 22. τοῖος] Od. 18 136. 24. Ἀρχίλοχος] fr. 37 Liebel. 25. ὁποῖα CR, ὁκοίην Menagius ad D. L. 9 71. 26. Εὐριπίδῃ] Troad. 885.

ὅστις ποτ' εἶ σὺ δυστόπαστος εἰσιδεῖν
Ζεύς, εἴτ' ἀνάγκη φύσεος εἴτε νοῦς βροτῶν,
ἐπευξάμην σε.

τοῦτον δὴ τὸν θεῖον λόγον καθ' Ἡράκλειτον δι' ἀναπνοῆς 129
σπάσαντες νοεροὶ γινόμεθα, καὶ ἐν μὲν ὕπνοις ληθαῖοι, κατὰ δὲ ἔγερσιν πάλιν ἔμφρονες. ἐν γὰρ τοῖς ὕπνοις μυσάντων τῶν αἰσθητικῶν πόρων χωρίζεται τῆς πρὸς τὸ περιέχον συμφυΐας ὁ ἐν ἡμῖν νοῦς, μόνης τῆς κατὰ ἀναπνοὴν προσφύσεως σωζομένης οἱονεί τινος ῥίζης, χωρισθείς τε ἀποβάλλει ἣν πρότερον εἶχε μνημονικὴν δύναμιν· ἐν δὲ ἐγρηγορόσι πάλιν διὰ τῶν αἰσθητικῶν πόρων 130
ὥσπερ διά τινων θυρίδων προκύψας καὶ τῷ περιέχοντι συμβαλὼν λογικὴν ἐνδύεται δύναμιν. ὅνπερ οὖν τρόπον οἱ ἄνθρακες πλησιάσαντες τῷ πυρὶ κατ' ἀλλοίωσιν διάπυροι γίνονται, χωρισθέντες δὲ σβέννυνται, οὕτω καὶ ἡ ἐπιξενωθεῖσα τοῖς ἡμετέροις σώμασιν ἀπὸ τοῦ περιέχοντος μοῖρα κατὰ μὲν τὸν χωρισμὸν σχεδὸν ἄλογος γίνεται, κατὰ δὲ τὴν διὰ τῶν πλείστων πόρων σύμφυσιν ὁμοιοειδὴς τῷ ὅλῳ καθίσταται. τοῦτον δὴ τὸν κοινὸν λόγον καὶ θεῖον, 131
καὶ οὗ κατὰ μετοχὴν γινόμεθα λογικοί, κριτήριον ἀληθείας φησὶν ὁ Ἡράκλειτος. ὅθεν τὸ μὲν κοινῇ πᾶσι φαινόμενον, τοῦτ' εἶναι πιστόν (τῷ κοινῷ γὰρ καὶ θείῳ λόγῳ λαμβάνεται), τὸ δέ τινι μόνῳ προσπῖπτον ἄπιστον ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐναντίαν αἰτίαν. ἐναρχόμενος οὖν τῶν περὶ φύ- 132
σεως ὁ προειρημένος ἀνήρ, καὶ τρόπον τινὰ δεικνὺς τὸ περιέχον, φησὶ "λόγου τοῦδε ἐόντος ἀξύνετοι γίγνονται ἄνθρωποι, καὶ πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι, καὶ ἀκούσαντες τὸ πρῶτον. γινομένων γὰρ κατὰ τὸν λόγον τόνδε ἄπειροι ἐοίκασι πειρώμενοι ἐπέων καὶ ἔργων '''τοιούτων ὁκοίων ἐγὼ

1. ποτ' om CGRV. 2. φύσεως CGRV, φύσιος F. 4. οὖν CR. Ἡράκλειτον] Schleiermacher p. 516. 5. ἐν μὲν] Plutarch. 166 C et 382 B confert Wyttenbachius. 10. ἀποβάλλειν CR. 12. προκρύψας V. 13. ὅνπερ] Schleiermacher p. 518. οὖν om CR. 26. λόγου] fr. 47 p. 482 Schleiermacher. coll. p. 476 et 496. de λόγῳ Ritter Ion. Philos. p. 151, minus recte quam Krischius p. 370. ὄντος CR. 28. τὸν om C. λόγως C. 29. ἐοίκασι πειρώμενοι] cf. Meinck. Com. Gr. 4 p. 641. καὶ — διαιρέων om C.

διηγεῦμαι, κατὰ φύσιν διαιρέων ἕκαστον καὶ φράζων ὅκως ἔχει. τοὺς δὲ ἄλλους ἀνθρώπους λανθάνει ὁκόσα ἐγερθέντες ποιοῦσιν, ὅκωσπερ ὁκόσα εὕδοντες ἐπιλανθάνονται."
133 διὰ τούτων γὰρ ῥητῶς παραστήσας ὅτι κατὰ μετοχὴν τοῦ θείου λόγου πάντα πράττομέν τε καὶ νοοῦμεν, ὀλίγα προσδιελθὼν ἐπιφέρει "διὸ δεῖ ἕπεσθαι τῷ ξυνῷ·" ξυνὸς γὰρ ὁ κοινός. "τοῦ λόγου δὲ ἐόντος ξυνοῦ, ζώουσιν οἱ πολλοὶ ὡς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν. ἡ δ' ἔστιν οὐκ ἄλλο τι ἀλλ' ἐξήγησις τοῦ τρόπου τῆς τοῦ παντὸς διοικήσεως. διὸ καθ' ὅ τι ἂν αὐτοῦ τῆς μνήμης κοινωνήσωμεν, ἀληθεύομεν, ἃ
134 δὲ ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα." νῦν γὰρ ῥητότατα καὶ ἐν τούτοις τὸν κοινὸν λόγον κριτήριον ἀποφαίνεται, καὶ τὰ μὲν κοινῇ φησι φαινόμενα πιστὰ ὡς ἂν τῷ κοινῷ κρινόμενα λόγῳ, τὰ δὲ κατ' ἰδίαν ἑκάστῳ ψευδῆ.

135 Τοιόσδε μὲν καὶ ὁ Ἡράκλειτος· Δημόκριτος δὲ ὅτι μὲν ἀναιρεῖ τὰ φαινόμενα ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ τούτων λέγει μηδὲν φαίνεσθαι κατ' ἀλήθειαν ἀλλὰ μόνον κατὰ δόξαν, ἀληθὲς δὲ ἐν τοῖς οὖσιν ὑπάρχειν τὸ ἀτόμους εἶναι καὶ κενόν. "νόμῳ" γάρ φησι "γλυκὺ καὶ νόμῳ πικρόν, νόμῳ θερμόν, νόμῳ ψυχρόν, νόμῳ χροιή· ἐτεῇ δὲ ἄτομα καὶ κενόν." ὅπερ ἔστι, νομίζεται μὲν εἶναι καὶ δοξάζεται τὰ αἰσθητά, οὐκ ἔστι δὲ κατ' ἀλήθειαν ταῦτα, ἀλλὰ τὰ
136 ἄτομα μόνον καὶ τὸ κενόν. ἐν δὲ τοῖς κρατυντηρίοις, καίπερ ὑπεσχημένος ταῖς αἰσθήσεσι τὸ κράτος τῆς πίστεως ἀναθεῖναι, οὐδὲν ἧττον εὑρίσκεται τούτων καταδικάζων. φησὶ γὰρ "ἡμεῖς δὲ τῷ μὲν ἐόντι οὐδὲν ἀτρεκὲς συνίεμεν, μεταπῖπτον δὲ κατά τε σώματος διαθήκην καὶ τῶν ἐπεισιόντων καὶ τῶν ἀντιστηριζόντων." καὶ πάλιν φησὶν "ἐτεῇ μέν νυν ὅτι οἷον ἕκαστον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν οὐ συνίεμεν,

1. φράζον *R*, φράξον *C*. 5. προδιελθὼν *L*. 6. ξυνῷ Schleiermacherus, κοινῷ *L*. nescio an addendum τουτέστι τῷ κοινῷ. 7. δ' ἐόντος *V*, δὲ ὄντος *CR*. 13. φασὶ *L*. 17. μηδὲν μηδὲν *C*. 19. νόμῳ] cf. Ritter Gesch. d. Philos. I p. 332 3). 20. αἰτίη *L*: corr Stephanus. 21. ἅπερ *CF*. ἔστι om *L*. 23. ἐν] εἰ *V*. 28. αἰτίη μὲν *G*, τοίη μὲν *CRX*, τίημεν *V* et margo *X*: corr Fabricius. 29. νῦν *GV*. ἢ om *CRV*. οὐ *CRV*.

πολλαχῇ δεδήλωται." ἐν δὲ τῷ περὶ ἰδεῶν "γιγνώσκειν τε 137
χρή" φησὶν "ἄνθρωπον τῷδε τῷ κανόνι ὅτι ἐτεῆς ἀπήλ-
λακται," καὶ πάλιν "δηλοῖ μὲν '''δὴ καὶ οὗτος ὁ λόγος ὅτι
ἐτεῇ οὐδὲν ἴσμεν περὶ οὐδενός, ἀλλ' ἐπιρυσμίη ἑκάστοισιν
ἡ δόξις," καὶ ἔτι "καίτοι δῆλον ἔσται ὅτι ἐτεῇ οἷον ἕκαστον
γιγνώσκειν ἐν ἀπόρῳ ἐστί." καὶ δὴ ἐν μὲν τούτοις πᾶσαν
σχεδὸν κινεῖ κατάληψιν, εἰ καὶ μόνων ἐξαιρέτως καθάπτε-
ται τῶν αἰσθήσεων· ἐν δὲ τοῖς κανόσι δύο φησὶν εἶναι 138
γνώσεις, τὴν μὲν διὰ τῶν αἰσθήσεων τὴν δὲ διὰ τῆς δια-
νοίας, ὧν τὴν μὲν διὰ τῆς διανοίας γνησίην καλεῖ, προσ-
μαρτυρῶν αὐτῇ τὸ πιστὸν εἰς ἀληθείας κρίσιν, τὴν δὲ
διὰ τῶν αἰσθήσεων σκοτίην ὀνομάζει, ἀφαιρούμενος αὐτῆς
τὸ πρὸς διάγνωσιν τοῦ ἀληθοῦς ἀπλανές. λέγει δὲ κατὰ 139
λέξιν "γνώμης δὲ δύο εἰσὶν ἰδέαι, ἡ μὲν γνησίη ἡ δὲ σκο-
τίη· καὶ σκοτίης μὲν τάδε σύμπαντα, ὄψις ἀκοὴ ὀδμὴ
γεῦσις ψαῦσις, ἡ δὲ γνησίη, ἀποκεκριμένη δὲ ταύτης."
εἶτα προκρίνων τῆς σκοτίης τὴν γνησίην ἐπιφέρει λέγων
"ὅταν ἡ σκοτίη μηκέτι δύναται μήτε ὁρῆν ἐπ' ἔλαττον
μήτε ἀκούειν μήτε ὀδμᾶσθαι μήτε γεύεσθαι μήτε ἐν τῇ
ψαύσει αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ λεπτότερον." οὐκοῦν καὶ
κατὰ τοῦτον ὁ λόγος ἐστὶ κριτήριον, ὃν γνησίην γνώμην
καλεῖ. Διότιμος δὲ τρία κατ' αὐτὸν ἔλεγεν εἶναι κριτή- 140
ρια, τῆς μὲν τῶν ἀδήλων καταλήψεως τὰ φαινόμενα, ὥς
φησιν Ἀναξαγόρας, ὃν ἐπὶ τούτῳ Δημόκριτος ἐπαινεῖ, ζη-
τήσεως δὲ τὴν ἔννοιαν (περὶ παντὸς γάρ, ὦ παῖ, μία
ἀρχὴ τὸ εἰδέναι περὶ ὅτου ἔστιν ἡ ζήτησις), αἱρέσεως δὲ
καὶ φυγῆς τὰ πάθη· τὸ μὲν γὰρ ᾧ προσοικειούμεθα,

1. περὶ ἰδεῶν] cf. Krisch. p. 149. 2. αἰτίης et 4. et 5. αἰτίη CGRV: corr Menagius ad Diog. L. 9 47. 3. δὴ om CR.
4. ἐπὶ ῥυσμίη CR. 7. εἰ καὶ] καὶ L, licet Fabricius. μόνον (ω supra) R, μόνον FGV. 10. γνῶσιν CGRV: corr Fabricius. καλεῖ] κατάγει L: cf. v. 22. 16. γνησία CR. ἀποκεκρυμμένη FGV et γρCR.
17. γνησίαν CR. 19. μὴ ἀκ. C. κατὰ ταὐτόν CGRV, ex eius sententia H. 25. περὶ παντὸς] Plato Phaedr. p. 237 Steph.
26. ὅπου C. 27. προσοικειώμεθα pr R, πρὸς οἰκειώμεθα C.

τοῦτο αἱρετόν ἐστιν, τὸ δὲ ᾧ προσαλλοτριούμεθα, τοῦτο φευκτόν ἐστιν.

Ἡ μὲν οὖν τῶν παλαιῶν περὶ τοῦ κριτηρίου τῆς ἀλη-
141 θείας ἱστορία τοιαύτη τις ἦν· ἁπτώμεθα δὲ ἑξῆς καὶ τῶν μετὰ τοὺς φυσικοὺς αἱρέσεων.

Πλάτων τοίνυν ἐν τῷ Τιμαίῳ διελόμενος τὰ '''πράγματα εἴς τε τὰ νοητὰ καὶ αἰσθητά, καὶ εἰπὼν περιληπτὰ μὲν λόγῳ εἶναι τὰ νοητὰ δοξαστὰ δὲ τυγχάνειν τὰ αἰσθητά, προδήλως κριτήριον ὥρισε τῆς τῶν πραγμάτων γνώσεως τὸν λόγον, συμπεριλαβὼν αὐτῷ καὶ τὴν διὰ τῆς
142 αἰσθήσεως ἐνάργειαν. λέγει δὲ οὕτως. "τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γινόμενον μέν, ὂν δὲ οὐδέποτε; τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν, τὸ δὲ
143 δόξῃ μετὰ αἰσθήσεως." περιληπτικὸν δὲ καλεῖσθαί φασι λόγον παρ' αὐτῷ οἱ Πλατωνικοὶ τὸν κοινὸν τῆς ἐναργείας καὶ τῆς ἀληθείας. δεῖ γὰρ τὸν λόγον ἐν τῷ κρίνειν τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τῆς ἐναργείας ὁρμᾶσθαι, εἴπερ δι' ἐναργῶν ἡ κρίσις γίνεται τῶν ἀληθῶν. ἀλλ' ἥ τε ἐνάργεια οὐκ ἔστιν αὐτάρκης πρὸς γνῶσιν ἀληθοῦς· οὐ γὰρ εἴ τι κατ' ἐνάργειαν φαίνεται, τοῦτο καὶ κατ' ἀλήθειαν ὑπάρχει· ἀλλὰ δεῖ παρεῖναι τὸ κρῖνον τί τε φαίνεται μόνον καὶ τί σὺν τῷ φαίνεσθαι ἔτι καὶ κατ' ἀλήθειαν ὑπόκειται, τουτέστι
144 τὸν λόγον. ἀμφότερα τοίνυν συνελθεῖν δεήσει, τήν τε ἐνάργειαν ὡς ἂν ἀφετήριον οὖσαν τῷ λόγῳ πρὸς τὴν κρίσιν τῆς ἀληθείας, καὶ αὐτὸν τὸν λόγον πρὸς διάκρισιν τῆς ἐναργείας. εἰς μέντοι τὸ ἐπιβάλλειν τῇ ἐναργείᾳ καὶ τὸ ἐν ταύτῃ ἀληθὲς διακρίνειν πάλιν συνεργοῦ δεῖται ὁ λόγος τῆς αἰσθήσεως· διὰ ταύτης γὰρ τὴν φαντασίαν παραδεχόμενος ποιεῖται τὴν νόησιν καὶ τὴν ἐπιστήμην τἀληθοῦς, ὥστε περιληπτικὸν αὐτὸν ὑπάρχειν τῆς τε ἐναργείας καὶ τῆς ἀληθείας, ὅπερ ἴσον ἐστὶ τῷ καταληπτικόν.

4. ἁπτόμεθα V. 11. τί τὸ ὂν] p. 27 extr. 14. περιληπτὸν L: cf. v. 30. 15. ἐνεργείας C. 18. γε? 27. συνεργοῦνται δεῖται V. 30. ἐνεργείας V. 31. καταληπτόν C, καταληπτικῷ FG.

Ὧδε μὲν καὶ Πλάτων· Σπεύσιππος δέ, ἐπεὶ τῶν 145
πραγμάτων τὰ μὲν αἰσθητὰ τὰ δὲ νοητά, τῶν μὲν νοητῶν κριτήριον ἔλεξεν εἶναι τὸν ἐπιστημονικὸν λόγον, τῶν δὲ αἰσθητῶν τὴν ἐπιστημονικὴν αἴσθησιν. ἐπιστημονικὴν δὲ αἴσθησιν ὑπείληφε καθεστάναι τὴν μεταλαμβάνουσαν τῆς κατὰ τὸν λόγον ἀληθείας. ὥσπερ γὰρ οἱ τοῦ αὐλητοῦ ἢ 146
ψάλτου δάκτυλοι τεχνικὴν μὲν εἶχον ἐνέργειαν, οὐκ ἐν αὐτοῖς δὲ προηγουμένως τελειουμένην ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς τὸν λογισμὸν συνασκήσεως ἀπαρτιζομένην, καὶ ὡς ἡ τοῦ μουσικοῦ αἴσθησις ἐνέργειαν μὲν εἶχεν ἀντιληπτικὴν τοῦ τε ἡρμοσμένου καὶ τοῦ ἀναρμόστου, ταύτην δὲ οὐκ αὐτοφυῆ ἀλλ' ἐκ '''λογισμοῦ περιγεγονυῖαν, οὕτω καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ αἴσθησις φυσικῶς παρὰ τοῦ λόγου τῆς ἐπιστημονικῆς μεταλαμβάνει τριβῆς πρὸς ἀπλανῆ τῶν ὑποκειμένων διάγνωσιν.

Ξενοκράτης δὲ τρεῖς φησιν οὐσίας εἶναι, τὴν μὲν 147
αἰσθητὴν τὴν δὲ νοητὴν τὴν δὲ σύνθετον καὶ δοξαστήν, ὧν αἰσθητὴν μὲν εἶναι τὴν ἐντὸς οὐρανοῦ, νοητὴν δὲ πάντων τῶν ἐκτὸς οὐρανοῦ, δοξαστὴν δὲ καὶ σύνθετον τὴν αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ· ὁρατὴ μὲν γάρ ἐστι τῇ αἰσθήσει, νοητὴ δὲ δι' ἀστρολογίας. τούτων μέντοι τοῦτον 148
ἐχόντων τὸν τρόπον, τῆς μὲν ἐκτὸς οὐρανοῦ καὶ νοητῆς οὐσίας κριτήριον ἀπεφαίνετο τὴν ἐπιστήμην, τῆς δὲ ἐντὸς οὐρανοῦ καὶ αἰσθητῆς τὴν αἴσθησιν, τῆς δὲ μικτῆς τὴν δόξαν· καὶ τούτων κοινῶς τὸ μὲν διὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ λόγου κριτήριον βέβαιόν τε ὑπάρχειν καὶ ἀληθές, τὸ δὲ διὰ τῆς αἰσθήσεως ἀληθὲς μέν, οὐχ οὕτω δὲ ὡς τὸ διὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ λόγου, τὸ δὲ σύνθετον κοινὸν ἀληθοῦς τε καὶ ψευδοῦς ὑπάρχειν· τῆς γὰρ δόξης τὴν μέν τινα 149
ἀληθῆ εἶναι τὴν δὲ ψευδῆ. ὅθεν καὶ τρεῖς μοίρας παραδεδόσθαι, Ἄτροπον μὲν τὴν τῶν νοητῶν, ἀμετάθετον

6. οἱ] ἡ CR. 8. ἐκ add H. 10. ἐνάργειαν L. 14. μεταλαμβάνῃ C. 16. Ξενοκράτης] Krisch. p. 316. 18. δὲ] δὲ τὴν? 24. τὴν ante αἴσθησιν om L. 25. κοινῶν V.

οὖσαν, Κλωθὼ δὲ τὴν τῶν αἰσθητῶν, Λάχεσιν δὲ τὴν τῶν δοξαστῶν.

150 Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀρκεσίλαον προηγουμένως μὲν οὐδὲν ὥρισαν κριτήριον, οἱ δὲ καὶ ὡρικέναι δοκοῦντες τοῦτο κατὰ ἀντιπαρεξαγωγὴν τὴν ὡς πρὸς τοὺς στωικοὺς ἀπέδοσαν.
151 τρία γὰρ εἶναί φασιν ἐκεῖνοι τὰ συζυγοῦντα ἀλλήλοις, ἐπιστήμην καὶ δόξαν καὶ τὴν ἐν μεθορίᾳ τούτων τεταγμένην κατάληψιν, ὧν ἐπιστήμην μὲν εἶναι τὴν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν καὶ ἀμετάθετον ὑπὸ λόγου κατάληψιν, δόξαν δὲ τὴν ἀσθενῆ καὶ ψευδῆ συγκατάθεσιν, κατάληψιν δὲ τὴν μεταξὺ τούτων, ἥτις ἐστὶ καταληπτικῆς φαντασίας συγκατάθεσις·
152 καταληπτικὴ δὲ φαντασία κατὰ τούτους ἐτύγχανεν ἡ ἀληθὴς καὶ τοιαύτη οἵα οὐκ ἂν γένοιτο ψευδής. ὧν τὴν μὲν ἐπιστήμην ἐν μόνοις ὑφίστασθαι λέγουσι τοῖς σοφοῖς, τὴν δὲ δόξαν ἐν μόνοις τοῖς φαύλοις, τὴν δὲ κατάληψιν κοινὴν ἀμφοτέρων εἶναι, καὶ ταύτην κριτήριον ἀληθείας
153 '''καθεστάναι. ταῦτα δὴ λεγόντων τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς ὁ Ἀρκεσίλαος ἀντικαθίστατο, δεικνὺς ὅτι οὐδέν ἐστι μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ δόξης κριτήριον ἡ κατάληψις. αὕτη γὰρ ἣν φασι κατάληψιν καὶ καταληπτικῇ φαντασίᾳ συγκατάθεσιν, ἤτοι ἐν σοφῷ ἢ ἐν φαύλῳ γίνεται. ἀλλ' ἐάν τε ἐν σοφῷ γένηται, ἐπιστήμη ἐστίν, ἐάν τε ἐν φαύλῳ, δόξα, καὶ οὐδὲν
154 ἄλλο παρὰ ταῦτα ἢ μόνον ὄνομα μετείληπται. εἴπερ τε ἡ κατάληψις καταληπτικῆς φαντασίας συγκατάθεσίς ἐστιν, ἀνύπαρκτός ἐστι, πρῶτον μὲν ὅτι ἡ συγκατάθεσις οὐ πρὸς φαντασίαν γίνεται ἀλλὰ πρὸς λόγον (τῶν γὰρ ἀξιωμάτων εἰσὶν αἱ συγκαταθέσεις), δεύτερον ὅτι οὐδεμία τοιαύτη ἀληθὴς φαντασία εὑρίσκεται οἵα οὐκ ἂν γένοιτο ψευδής,
155 ὡς διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων παρίσταται. μὴ οὔσης δὲ καταληπτικῆς φαντασίας οὐδὲ κατάληψις γενήσεται· ἦν γὰρ καταληπτικῇ φαντασίᾳ συγκατάθεσις. μὴ οὔσης δὲ καταλήψεως πάντ' ἔσται ἀκατάληπτα. πάντων δὲ ὄντων

5. ὡς om *CR*. 7. καὶ ante δόξαν om *C*. 13. μὲν add *C*. 20. καταληπτικὴν φαντασίαν συγκατάθεσις *L*. 31. καταληπτικὴ φαντασία *CGRV*: corr Fabricius.

ἀκαταλήπτων ἀκολουθήσει καὶ κατὰ τοὺς στωικοὺς ἐπέχειν
τὸν σοφόν. σκοπῶμεν δὲ οὑτωσί. πάντων ὄντων ἀκατα- 156
λήπτων διὰ τὴν ἀνυπαρξίαν τοῦ στωικοῦ κριτηρίου, εἰ
συγκαταθήσεται ὁ σοφός, δοξάσει ὁ σοφός· μηδενὸς γὰρ
ὄντος καταληπτοῦ εἰ συγκατατίθεταί τινι, τῷ ἀκαταλήπτῳ
συγκαταθήσεται, ἡ δὲ τῷ ἀκαταλήπτῳ συγκατάθεσις δόξα
ἐστίν. ὥστε εἰ τῶν συγκατατιθεμένων ἐστὶν ὁ σοφός, τῶν 157
δοξαστῶν ἔσται ὁ σοφός. οὐχὶ δέ γε τῶν δοξαστῶν ἐστὶν ὁ
σοφός (τοῦτο γὰρ ἀφροσύνης ἦν κατ' αὐτούς, καὶ τῶν ἁμαρ-
τημάτων αἴτιον)· οὐκ ἄρα τῶν συγκατατιθεμένων ἐστὶν ὁ
σοφός. εἰ δὲ τοῦτο, περὶ πάντων αὐτὸν δεήσει ἀσυγκατα-
θετεῖν. τὸ δὲ ἀσυγκαταθετεῖν οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ τὸ
ἐπέχειν· ἐφέξει ἄρα περὶ πάντων ὁ σοφός. ἀλλ' ἐπεὶ 158
μετὰ τοῦτο ἔδει καὶ περὶ τῆς τοῦ βίου διεξαγωγῆς ζητεῖν,
ἥτις οὐ χωρὶς κριτηρίου πέφυκεν ἀποδίδοσθαι, ἀφ' οὗ καὶ
ἡ εὐδαιμονία, τουτέστι τὸ τοῦ βίου τέλος, ἠρτημένην ἔχει
τὴν πίστιν, φησὶν ὁ Ἀρκεσίλαος ὅτι οὐ περὶ πάντων ἐπέ-
χων κανονιεῖ τὰς αἱρέσεις καὶ φυγὰς καὶ κοινῶς τὰς πρά-
ξεις τῷ εὐλόγῳ, κατὰ τοῦτό τε προερχόμενος τὸ κριτήριον
κατορθώσει· τὴν μὲν γὰρ εὐδαιμονίαν περιγίνεσθαι διὰ
τῆς φρονήσεως, τὴν δὲ φρόνησιν κινεῖσθαι ἐν '''τοῖς κα-
τορθώμασιν, τὸ δὲ κατόρθωμα εἶναι ὅπερ πραχθὲν εὔλο-
γον ἔχει τὴν ἀπολογίαν. ὁ προσέχων οὖν τῷ εὐλόγῳ κα-
τορθώσει καὶ εὐδαιμονήσει.

Ταῦτα καὶ ὁ Ἀρκεσίλαος· ὁ δὲ Καρνεάδης οὐ μό- 159
νον τοῖς στωικοῖς ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἀντιδιε-
τάσσετο περὶ τοῦ κριτηρίου. καὶ δὴ πρῶτος μὲν αὐτῷ
καὶ κοινὸς πρὸς πάντας ἐστὶ λόγος καθ' ὃν παρίσταται
ὅτι οὐδέν ἐστιν ἁπλῶς ἀληθείας κριτήριον, οὐ λόγος, οὐκ
αἴσθησις, οὐ φαντασία, οὐκ ἄλλο τι τῶν ὄντων· πάντα
γὰρ ταῦτα συλλήβδην διαψεύδεται ἡμᾶς. δεύτερον δὲ 160

2. οὑτωσί] οὕτως. εἰ *L.* 17. οὐ] ὁ *H.* 22. ὅπερ πραχθὲν] cf. Davis. ad Cic. de Fin. 3 17. 31. δεύτερος δὲ καθ' ὅν?

καθ᾽ ὃ δείκνυσιν ὅτι καὶ εἰ ἔστι τὸ κριτήριον τοῦτο, οὐ χωρὶς τοῦ ἀπὸ τῆς ἐναργείας πάθους ὑφίσταται. ἐπεὶ γὰρ αἰσθητικῇ δυνάμει διαφέρει τὸ ζῷον τῶν ἀψύχων, πάντως διὰ ταύτης ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἐκτὸς ἀντιληπτικὸν γενήσεται. ἡ δέ γε αἴσθησις ἀκίνητος μὲν οὖσα καὶ ἀπαθὴς καὶ ἄτρεπτος οὔτε αἴσθησίς ἐστιν οὔτε ἀντιληπτική τινος,
161 τραπεῖσα δὲ καί πως παθοῦσα κατὰ τὴν τῶν ἐναργῶν ὑπόπτωσιν, τότε ἐνδείκνυται τὰ πράγματα. ἐν ἄρα τῷ ἀπὸ τῆς ἐναργείας πάθει τῆς ψυχῆς ζητητέον ἐστὶ τὸ κριτήριον. τοῦτο δὲ τὸ πάθος αὐτοῦ ἐνδεικτικὸν ὀφείλει τυγχάνειν καὶ τοῦ ἐμποιήσαντος αὐτὸ φαινομένου, ὅπερ
162 πάθος ἐστὶν οὐχ ἕτερον τῆς φαντασίας. ὅθεν καὶ φαντασίαν ῥητέον εἶναι πάθος τι περὶ τὸ ζῷον ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ ἑτέρου παραστατικόν. οἷον προσβλέψαντές τινι, φησὶν ὁ Ἀντίοχος, διατιθέμεθά πως τὴν ὄψιν, καὶ οὐχ οὕτως αὐτὴν διακειμένην ἴσχομεν ὡς πρὶν τοῦ βλέψαι διακειμένην εἴχομεν· κατὰ μέντοι τὴν τοιαύτην ἀλλοίωσιν δυοῖν ἀντιλαμβανόμεθα, ἑνὸς μὲν αὐτῆς τῆς ἀλλοιώσεως, τουτέστι τῆς φαντασίας, δευτέρου δὲ τοῦ τὴν ἀλλοίωσιν ἐμποιήσαντος, τουτέστι τοῦ ὁρατοῦ. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
163 αἰσθήσεων τὸ παραπλήσιον. ὥσπερ οὖν τὸ φῶς ἑαυτό τε δείκνυσι καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὕτω καὶ ἡ φαντασία, ἀρχηγὸς οὖσα τῆς περὶ τὸ ζῷον εἰδήσεως, φωτὸς δίκην ἑαυτήν τε ἐμφανίζειν ὀφείλει καὶ τοῦ ποιήσαντος αὐτὴν ἐναργοῦς ἐνδεικτικὴ καθεστάναι. ἀλλ᾽ ἐπεὶ οὐ τὸ κατ᾽ ἀλήθειαν ἀεί ποτε ἐνδείκνυται, πολλάκις δὲ διαψεύδεται καὶ διαφωνεῖ τοῖς ἀναπέμψασιν αὐτὴν πράγμασιν ὡς οἱ μοχθηροὶ τῶν ἀγγέλων, κατ᾽ ἀνάγκην '''ἠκολούθησε τὸ μὴ πᾶσαν φαντασίαν δύνασθαι κριτήριον ἀπολείπειν ἀληθείας, ἀλλὰ
164 μόνην, εἰ καὶ ἄρα, τὴν ἀληθῆ. πάλιν οὖν ἐπεὶ οὐδεμία ἐστὶν ἀληθὴς τοιαύτη οἵα οὐκ ἂν γένοιτο ψευδής, ἀλλὰ πάσῃ τῇ δοκούσῃ ἀληθεῖ καθεστάναι εὑρίσκεταί τις ἀπα-

2. ὑφίστασθαι C. 4. ἀντιληπτικὴ CH. 5. ἀκίνητος μένουσα L. 8. ἐνδεικνύει L. 10. αὐτοῦ] αὐτοῦ τε? ἐνδεικτὸν C. 12. φασίας V. 24. τε om V.

ράλλακτος ψευδής, γενήσεται τὸ κριτήριον ἐν κοινῇ φαν-
τασίᾳ τοῦ τε ἀληθοῦς καὶ ψεύδους. ἡ δὲ κοινὴ τούτων
φαντασία οὐκ ἔστι καταληπτική, μὴ οὖσα δὲ καταληπτικὴ
οὐδὲ κριτήριον ἔσται. μηδεμιᾶς δὲ οὔσης φαντασίας κρι- 165
τικῆς οὐδὲ λόγος ἂν εἴη κριτήριον· ἀπὸ φαντασίας γὰρ
οὗτος ἀνάγεται. καὶ εἰκότως· πρῶτον μὲν γὰρ δεῖ φανῆ-
ναι αὐτῷ τὸ κρινόμενον, φανῆναι δὲ οὐδὲν δύναται χω-
ρὶς τῆς ἀλόγου αἰσθήσεως. οὔτε οὖν ἡ ἄλογος αἴσθησις
οὔτε ὁ λόγος ἦν κριτήριον.

Ταῦτα μὲν [γὰρ] ἀντιπαρεξάγων τοῖς ἄλλοις φιλοσό- 166
φοις ὁ Καρνεάδης εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν τοῦ κριτηρίου διεξ-
ήρχετο· ἀπαιτούμενος δὲ καὶ αὐτός τι κριτήριον πρός τε
τὴν τοῦ βίου διεξαγωγὴν καὶ πρὸς τὴν τῆς εὐδαιμονίας
περίκτησιν, δυνάμει ἐπαναγκάζεται καὶ καθ' αὑτὸν περὶ
τούτου διατάττεσθαι, προσλαμβάνων τήν τε πιθανὴν φαν-
τασίαν καὶ τὴν πιθανὴν ἅμα καὶ ἀπερίσπαστον καὶ διεξω-
δευμένην. τίς δέ ἐστιν ἡ τούτων διαφορά, συντόμως 167
ὑποδεικτέον. ἡ τοίνυν φαντασία τινὸς φαντασία ἐστίν,
οἷον τοῦ τε ἀφ' οὗ γίνεται καὶ τοῦ ἐν ᾧ γίνεται, καὶ
ἀφ' οὗ μὲν γίνεται ὡς τοῦ ἐκτὸς ὑποκειμένου αἰσθητοῦ,
τοῦ ἐν ᾧ δὲ γίνεται καθάπερ ἀνθρώπου. τοιαύτη δὲ οὖσα 168
δύο ἂν ἔχοι σχέσεις, μίαν μὲν ὡς πρὸς τὸ φανταστόν,
δευτέραν δὲ ὡς πρὸς τὸν φαντασιούμενον. κατὰ μὲν οὖν
τὴν πρὸς τὸ φανταστὸν σχέσιν ἢ ἀληθὴς γίνεται ἢ ψευ-
δής, καὶ ἀληθὴς μὲν ὅταν σύμφωνος ᾖ τῷ φανταστῷ,
ψευδὴς δὲ ὅταν διάφωνος. κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν φαντα- 169
σιούμενον σχέσιν ἡ μέν ἐστι φαινομένη ἀληθὴς ἡ δὲ οὐ
φαινομένη ἀληθής, ὧν ἡ μὲν φαινομένη ἀληθὴς ἔμφασις
καλεῖται παρὰ τοῖς Ἀκαδημαϊκοῖς καὶ πιθανότης καὶ πι-
θανὴ φαντασία, ἡ δ' οὐ φαινομένη ἀληθὴς ἀπέμφασίς τε
προσαγορεύεται καὶ ἀπειθὴς καὶ ἀπίθανος φαντασία·
οὔτε γὰρ τὸ αὐτόθεν φαινόμενον ψευδὲς οὔτε τὸ ἀληθὲς

10. γὰρ om V. 11. ὁ om CR. 14. ἀπαναγκάζεται L. καὶ] ἢ C. 16. διεξοδευομένην CRV. 23. 26. τὸ C. 32. ἄποθεν X.

170 μέν, μὴ φαινόμενον δὲ ἡμῖν πείθειν ἡμᾶς πέφυκεν. τού-
των δὲ τῶν φαντασιῶν ἡ μὲν φανερῶς ψευδὴς καὶ μὴ
φαινομένη '''ἀληθὴς παραγράψιμός ἐστι καὶ οὐ κριτήριον,
ἐάν τε ἀπὸ ὑπάρχοντος μέν, διαφώνως δὲ τῷ ὑπάρχοντι
καὶ μὴ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον, ὁποία ἦν ἡ ἀπὸ Ἠλέκτρας
προσπεσοῦσα τῷ Ὀρέστῃ, μίαν τῶν Ἐρινύων αὐτὴν δοξά-
ζοντι καὶ κεκραγότι

μέθες μι' οὖσα τῶν ἐμῶν Ἐρινύων.

171 τῆς δὲ φαινομένης ἀληθοῦς ἡ μέν τίς ἐστιν ἀμυδρά, ὡς
ἡ ἐπὶ τῶν παρὰ μικρότητα τοῦ θεωρουμένου ἢ παρὰ ἱκα-
νὸν διάστημα ἢ καὶ παρὰ ἀσθένειαν τῆς ὄψεως συγκεχυ-
μένως καὶ οὐκ ἐκτύπως τι λαμβανόντων, ἡ δέ τις ἦν σὺν
τῷ φαίνεσθαι ἀληθὴς ἔτι καὶ σφοδρὸν ἔχουσα τὸ φαίνε-
172 σθαι αὐτὴν ἀληθῆ. ὧν πάλιν ἡ μὲν ἀμυδρὰ καὶ ἔκλυτος
φαντασία οὐκ ἂν εἴη κριτήριον· τῷ γὰρ μήτε αὐτὴν μήτε
τὸ ποιῆσαν αὐτὴν τρανῶς ἐνδείκνυσθαι οὐ πέφυκεν ἡμᾶς
173 πείθειν οὐδ' εἰς συγκατάθεσιν ἐπισπᾶσθαι. ἡ δὲ φαινο-
μένη ἀληθὴς καὶ ἱκανῶς ἐμφαινομένη κριτήριόν ἐστι τῆς
ἀληθείας κατὰ τοὺς περὶ τὸν Καρνεάδην. κριτήριον δὲ
οὖσα πλάτος εἶχεν ἱκανόν, καὶ ἐπιτεινομένης αὐτῆς ἄλλη
ἄλλης ἐν εἴδει πιθανωτέραν τε καὶ πληκτικωτέραν ἴσχει
174 φαντασίαν. τὸ δὲ πιθανὸν ὡς πρὸς τὸ παρὸν λέγεται
τριχῶς, καθ' ἕνα μὲν τρόπον τὸ ἀληθές τε ὂν καὶ φαινό-
μενον ἀληθές, καθ' ἕτερον δὲ τὸ ψευδὲς μὲν καθεστὼς
φαινόμενον δὲ ἀληθές, κατὰ δὲ τρίτον τὸ [ἀληθὲς] κοινὸν
ἀμφοτέρων. ὅθεν τὸ κριτήριον ἔσται μὲν ἡ φαινομένη
ἀληθὴς φαντασία, ἣν καὶ πιθανὴν προσηγόρευον οἱ ἀπὸ
175 τῆς Ἀκαδημίας, ἐμπίπτει δὲ ἔσθ' ὅτε καὶ ψευδής, ὥστε
ἀνάγκην ἔχειν καὶ τῇ κοινῇ ποτὲ τοῦ ἀληθοῦς καὶ ψευ-
δοῦς φαντασίᾳ χρῆσθαι. οὐ μέντοι διὰ τὴν σπάνιον ταυ-

3. περιγράψιμός? 4. ἐάν τε] ἐάν τε ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος γίνηται ἐάν τε? 8. μέθες] Eurip. Orest. 264. 10. μικρότατα C, μικρότατον X. *in eo quod minimum abest ut cernatur H.* παρ' ἀνίκανον? *non satis spatii H.* 12. λαμβανούσης L. 15. τὸ CR. 16. ποιῆσαι C. 18. εὐφραινομένη VX. 20. ἄλλη FG. 23. τε] τὸ C. 24. καθ' — 25. ἀληθές om C. 25. inclusi quod recte deest p. F. 301 § 63.

της παρέμπτωσιν, λέγω δὲ τῆς μιμουμένης τἀληθές, ἀπι-
στητέον ἐστὶ τῇ ὡς τὸ πολὺ ἀληθευούσῃ· τῷ γὰρ ὡς ἐπὶ
τὸ πολὺ τάς τε κρίσεις καὶ τὰς πράξεις κανονίζεσθαι
συμβέβηκεν.

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον καὶ κοινὸν κριτήριον κατὰ τοὺς
περὶ τὸν Καρνεάδην ἐστὶ τοιοῦτον· ἐπεὶ δὲ οὐδέποτε 176
φαντασία μονοειδὴς ὑφίσταται ἀλλ' ἁλύσεως τρόπον ἄλλη
ἐξ ἄλλης ἤρτηται, δεύτερον προσγενήσεται κριτήριον ἡ πι-
θανὴ ἅμα καὶ ἀπερίσπαστος φαντασία. οἷον ὁ ἀνθρώπου
σπῶν φαντασίαν ἐξ ἀνάγκης καὶ τῶν περὶ αὐτὸν λαμβάνει
φαντασίαν καὶ τῶν ἐκτός, '''τῶν μὲν περὶ αὐτὸν ὡς χρόας 177
μεγέθους σχήματος κινήσεως λαλιᾶς ἐσθῆτος ὑποδέσεως,
τῶν δὲ ἐκτὸς ὡς ἀέρος φωτὸς ἡμέρας οὐρανοῦ γῆς φίλων,
τῶν ἄλλων ἁπάντων. ὅταν οὖν μηδεμία τούτων τῶν φαν-
τασιῶν περιέλκῃ ἡμᾶς τῷ φαίνεσθαι ψευδής, ἀλλὰ πᾶσαι
συμφώνως φαίνωνται ἀληθεῖς, μᾶλλον πιστεύομεν. ὅτι 178
γὰρ οὗτός ἐστι Σωκράτης, πιστεύομεν ἐκ τοῦ πάντα αὐτῷ
προσεῖναι τὰ εἰωθότα, χρῶμα μέγεθος σχῆμα διάληψιν
τρίβωνα, τὸ ἐνθάδε εἶναι ὅπου οὐθείς ἐστιν αὐτῷ ἀπα-
ράλλακτος. καὶ ὃν τρόπον τινὲς τῶν ἰατρῶν τὸν κατ' ἀλή- 179
θειαν πυρέσσοντα οὐκ ἐξ ἑνὸς λαμβάνουσι συμπτώματος,
καθάπερ σφυγμοῦ σφοδρότητος ἢ δαψιλοῦς θερμασίας,
ἀλλ' ἐκ συνδρομῆς, οἷον θερμασίας ἅμα καὶ σφυγμοῦ καὶ
ἑλκώδους ἀφῆς καὶ ἐρυθήματος καὶ δίψους καὶ τῶν ἀνά-
λογον, οὕτω καὶ ὁ Ἀκαδημαϊκὸς τῇ συνδρομῇ τῶν φαν-
τασιῶν ποιεῖται τὴν κρίσιν τῆς ἀληθείας, μηδεμιᾶς τε τῶν
ἐν τῇ συνδρομῇ φαντασιῶν περισπώσης αὐτὸν ὡς ψευδοῦς
λέγει ἀληθὲς εἶναι τὸ προσπῖπτον. καὶ ὅτι ἡ ἀπερίσπα- 180
στός ἐστι συνδρομὴ τοῦ πίστιν ἐμποιεῖν, φανερὸν ἀπὸ
Μενελάου· καταλιπὼν γὰρ ἐν τῇ νηὶ τὸ εἴδωλον τῆς
Ἑλένης, ὅπερ ἀπὸ Τροίας ἐπήγετο ὡς Ἑλένην, καὶ ἐπι-

1. δὴ CV. ἀληθὲς FG. 7. ἄλλη] ἀλλ' CR. 10. λαμβάνοι FG. 11. ὡς om L. 16. φαίνονται CR. 18. διάλεξιν? quae supra v. 12 fuerit λαλιά. 24. τῶν C. ἀναλόγων FG. 28. προπίπτον CGR.

*βὰς τῆς Φάρου νήσου ὁρᾷ τὴν ἀληθῆ Ἑλένην, σπῶν τε
ἀπ' αὐτῆς ἀληθῆ φαντασίαν ὅμως οὐ πιστεύει τῇ τοιαύτῃ
φαντασίᾳ διὰ τὸ ὑπ' ἄλλης περισπᾶσθαι, καθ' ἣν ᾔδει
181 ἀπολελοιπὼς ἐν τῇ νηὶ τὴν Ἑλένην. τοιαύτη γοῦν ἐστὶ
καὶ ἡ ἀπερίσπαστος φαντασία· ἥτις καὶ αὐτὴ πλάτος
ἔχειν ἔοικε διὰ τὸ ἄλλην ἄλλης μᾶλλον ἀπερίσπαστον εὑ-
ρίσκεσθαι.*

*Τῆς δὲ ἀπερισπάστου φαντασίας πιστοτέρα μᾶλλόν
ἐστι καὶ τελειοτάτην ποιοῦσα τὴν κρίσιν, ἣ σὺν τῷ ἀπερί-
182 σπαστος εἶναι ἔτι καὶ διεξωδευμένη καθέστηκεν. τίς δέ
ἐστι καὶ ὁ ταύτης χαρακτήρ, παρακειμένως ὑποδεικτέον.
ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἀπερισπάστου ψιλὸν ζητεῖται τὸ μηδε-
μίαν τῶν ἐν τῇ συνδρομῇ φαντασιῶν ὡς ψευδῆ '''ἡμᾶς
περισπᾶν, πάσας δὲ εἶναι ἀληθεῖς τε καὶ φαινομένας
καὶ μὴ ἀπιθάνους· ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ τὴν περιωδευμένην
συνδρομὴν ἑκάστην τῶν ἐν τῇ συνδρομῇ ἐπιστατικῶς
δοκιμάζομεν, ὁποῖόν τι γίνεται καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις,
ὅταν ὁ δῆμος ἕκαστον τῶν μελλόντων ἄρχειν ἢ δικάζειν
ἐξετάζῃ εἰ ἄξιός ἐστι τοῦ πιστευθῆναι τὴν ἀρχὴν ἢ τὴν
183 κρίσιν. οἷον ὄντων κατὰ τὸν τῆς κρίσεως τόπον τοῦ τε
κρίνοντος καὶ τοῦ κρινομένου καὶ τοῦ δι' οὗ ἡ κρίσις,
ἀποστήματός τε καὶ διαστήματος, τόπου χρόνου τρόπου
διαθέσεως ἐνεργείας, ἕκαστον τῶν τοιούτων ὁποῖόν ἐστι
φυλοκρινοῦμεν, τὸ μὲν κρῖνον, μὴ ἡ ὄψις ἤμβλυται (τοι-
αύτη γὰρ οὖσα ἄθετός ἐστι πρὸς τὴν κρίσιν), τὸ δὲ κρι-
νόμενον, μὴ μικρὸν ἄγαν καθέστηκε, τὸ δὲ δι' οὗ ἡ κρί-
σις, μὴ ὁ ἀὴρ ζοφερὸς ὑπάρχει, τὸ δὲ ἀπόστημα, μὴ μέγα
λίαν ὑπόκειται, τὸ δὲ διάστημα, μὴ συγκέχυται, τὸν δὲ
τόπον, μὴ ἀχανής ἐστι, τὸν δὲ χρόνον, μὴ ταχύς ἐστι,
τὴν δὲ διάθεσιν, μὴ μανιώδης θεωρεῖται, τὴν δὲ ἐνέργειαν,
184 μὴ ἀπρόσδεκτός ἐστιν. ταῦτα γὰρ πάντα καθ' ἓν γίνε-*

9. τελειοτάτη ἡ ποιοῦσα L. ἣ om H. 12. ἀπεριστάτου CGRV. 17. ἐδοκιμάζομεν CGR. 18. ἕκαστος CR. 19. τὴν om V. ἢ om CRV. 20. τῆς om V. 22. τύπου CHR. 24. φιλοκρινοῦμεν FG. 27. ὑπάρχῃ CGR.

ται κριτήριον, ἥ τε πιθανὴ φαντασία καὶ ἡ πιθανὴ ἅμα
καὶ ἀπερίσπαστος, πρὸς δὲ τούτοις ἡ πιθανὴ ἅμα καὶ
ἀπερίσπαστος καὶ διεξωδευμένη. παρ' ἣν αἰτίαν ὃν τρό-
πον ἐν τῷ βίῳ, ὅταν μὲν περὶ μικροῦ πράγματος ζητῶ-
μεν, ἕνα μάρτυρα ἀνακρίνομεν, ὅταν δὲ περὶ μείζονος,
πλείονας, ὅταν δ' ἔτι μᾶλλον περὶ ἀναγκαιοτέρου, καὶ
ἕκαστον τῶν μαρτυρούντων ἐξετάζομεν ἐκ τῆς τῶν ἄλλων
ἀνθομολογήσεως, οὕτω, φασὶν οἱ περὶ τὸν Καρνεάδην, ἐν
μὲν τοῖς τυχοῦσι πράγμασι τῇ πιθανῇ μόνον φαντασίᾳ
κριτηρίῳ χρώμεθα, ἐν δὲ τοῖς διαφέρουσι τῇ ἀπερισπάστῳ,
ἐν δὲ τοῖς πρὸς εὐδαιμονίαν συντείνουσι τῇ περιωδευμένῃ.
οὐ μὴν ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν διαφερόντων πραγμάτων τὴν 185
διάφορόν φασι παραλαμβάνειν φαντασίαν, οὕτω καὶ κατὰ
τὰς διαφόρους περιστάσεις μὴ τῇ αὐτῇ κατακολουθεῖν.
τῇ μὲν γὰρ αὐτὸ μόνον πιθανῇ προσέχειν λέγουσιν ἐφ' ὧν
οὐ δίδωσιν ἡμῖν καιρὸν ἡ περίστασις πρὸς ἀκριβῆ τοῦ
πράγματος ἀναθεώρησιν. οἷον διώκεταί τις ὑπὸ πολεμίων, 186
καὶ ἐλθὼν εἴς τάφρον τινὰ φαντασίαν σπᾷ ὡς κἀνταῦθα
πολεμίων αὐτὸν λοχώντων· εἶθ' ὑπὸ ταύτης τῆς φαντα-
σίας ὡς πιθανῆς συναρπασθεὶς '''ἐκκλίνεται καὶ φεύγει τὴν
τάφρον, ἑπόμενος τῇ περὶ τὴν φαντασίαν πιθανότητι,
πρὶν ἀκριβῶς ἐπιστῆσαι πρότερον εἰ τῷ ὄντι λόχος ἔστι
πολεμίων κατὰ τὸν τόπον ἢ οὐδαμῶς. τῇ δὲ πιθανῇ καὶ 187
περιωδευμένῃ ἕπονται ἐφ' ὧν χρόνος δίδοται εἰς τὸ μετὰ
ἐπιστάσεως καὶ διεξόδου χρῆσθαι τῇ κρίσει τοῦ προσπίπτον-
τος πράγματος. οἷον ἐν ἀλαμπεῖ οἰκήματι εἴλημα σχοινίου
θεασάμενός τις παραυτίκα μὲν ὄφιν ὑπολαβὼν τυγχάνειν
ὑπερήλατο, τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ὑποστρέψας ἐξετάζει τἀληθές,
καὶ εὑρὼν ἀκίνητον ἤδη μὲν εἰς τὸ μὴ εἶναι ὄφιν ῥοπὴν
ἴσχει κατὰ τὴν διάνοιαν, ὅμως δὲ λογιζόμενος ὅτι καὶ 188
ὄφεις ποτὲ ἀκινητοῦσι χειμερινῷ κρύει παγέντες, βακτηρίᾳ

2. 3. ἀπερίστατος L: recte B. 7. ἄλλων om C. 9. μόνον V: μόνῃ ceteri. 13. πραλαμβάνειν V. οὕτω om C. 16. πρὸς om GR. 28. τὸ] ὅτι C.

καθικνεῖται τοῦ σπειράματος, καὶ τότε οὕτως ἐκπεριοδεύ-
σας τὴν προσπίπτουσαν φαντασίαν συγκατατίθεται τῷ
ψεῦδος εἶναι τὸ ὄφιν ὑπάρχειν τὸ φαντασθὲν αὐτῷ σῶμα.
καὶ πάλιν, ὡς προεῖπον, ὁρῶντές τι περιφανῶς συγκατατι-
θέμεθα ὅτι τοῦτο ἀληθές ἐστι, προδιεξοδεύσαντες ὅτι
ἀρτίους μὲν ἔχομεν τὰς αἰσθήσεις, ὕπαρ δὲ καὶ οὐ καθ' ὕ-
πνους βλέπομεν, συμπάρεστι δὲ καὶ διαυγὴς ἀὴρ καὶ ἀπό-
189 στημα σύμμετρον καὶ ἀκινησία τοῦ προσπίπτοντος, ὥστε
διὰ ταῦτα πιστὴν εἶναι τὴν φαντασίαν, χρόνον ἡμῶν
ἐσχηκότων αὐτάρκη πρὸς διέξοδον τῶν κατὰ τὸν τόπον
αὐτῆς θεωρουμένων. ὁ δ' αὐτὸς λόγος ἐστὶ καὶ περὶ τῆς
ἀπεριισπάστου· προσίενται γὰρ αὐτὴν ὅταν μηδὲν ᾖ τὸ
ἀντιπεριέλκειν δυνάμενον, ὡς ἐπὶ Μενελάου προείρηται.
190 Ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς ἱστορίας ἄνωθεν ἀπὸ
Πλάτωνος ἀποδοθείσης, οὐκ ἔστιν ἀλλότριόν που καὶ τὴν
τῶν Κυρηναϊκῶν στάσιν ἐπελθεῖν· δοκεῖ γὰρ καὶ τῶν
ἀνδρῶν τούτων ἡ αἵρεσις ἀπὸ τῆς Σωκράτους ἀνεσχηκέναι
διατριβῆς, ἀφ' ἧσπερ ἀνέσχε καὶ ἡ περὶ τὸν Πλάτωνα δια-
191 δοχή. φασὶν οὖν οἱ Κυρηναϊκοὶ κριτήρια εἶναι τὰ πάθη
καὶ μόνα καταλαμβάνεσθαι καὶ ἀδιάψευστα τυγχάνειν,
τῶν δὲ πεποιηκότων τὰ πάθη μηδὲν εἶναι καταληπτὸν
'''μηδὲ ἀδιάψευστον. ὅτι μὲν γὰρ λευκαινόμεθα, φασί, καὶ
γλυκαζόμεθα, δυνατὸν λέγειν ἀδιαψεύστως καὶ [βεβαίως]
ἀνεξελέγκτως· ὅτι δὲ τὸ ἐμποιητικὸν τοῦ πάθους λευκόν
192 ἐστιν ἢ γλυκύ ἐστιν, οὐχ οἷόν τ' ἀποφαίνεσθαι. εἰκὸς γὰρ
ἐστι καὶ ὑπὸ μὴ λευκοῦ τινὰ λευκαντικῶς διατεθῆναι καὶ
ὑπὸ μὴ γλυκέος γλυκανθῆναι. καθὰ γὰρ ὁ μὲν σκοτωθεὶς
καὶ ἰκτεριῶν ὠχραντικῶς ὑπὸ πάντων κινεῖται, ὁ δὲ ὀφθαλ-
μιῶν ἐρυθαίνεται, ὁ δὲ παραπιέσας τὸν ὀφθαλμὸν ὡς ὑπὸ

2. τὸ C. 3. τῷ ὄφιν RX, τῶν ὄφιν C. 6. ἀρτίοις C. 7. διαυγὴς H, δι' αὐτῆς L. 22. διάψευστον C. 23. ἀδιαψεύστως] ἀδιαψεύστως καὶ ἀληθῶς FGV, om H. καὶ post βεβαίως H. βεβαίως fortasse ad illud v. 25. ἀποφαίνεσθαι retrahendum. 24. ἀνεξελίκτως CGRV, ἀνεξελέκτως X, ἀνεξελέγκτως H. 26. τινος C. 27. μὴ γλυκέως καυθῆναι C. γὰρ om C. 28. ἀπὸ L.

δυοῖν κινεῖται, ὁ δὲ μεμηνὼς δισσὰς ὁρᾷ τὰς Θήβας καὶ
δισσὸν φαντάζεται τὸν ἥλιον, ἐπὶ πάντων δὲ τούτων τὸ 193
μὲν ὅτι τόδε τι πάσχουσιν, οἷον ὠχραίνονται ἢ ἐρυθαί-
νονται ἢ δυάζονται, ἀληθές, τὸ δὲ ὅτι ὠχρόν ἐστι τὸ κι-
νοῦν αὐτοὺς ἢ ἐνερευθὲς ἢ διπλοῦν ψεῦδος εἶναι νενόμι-
σται, οὕτω καὶ ἡμᾶς εὐλογώτατόν ἐστι πλέον τῶν οἰκείων
παθῶν μηδὲν λαμβάνειν δύνασθαι. ὅθεν ἤτοι τὰ πάθη
φαινόμενα θετέον ἢ τὰ ποιητικὰ τῶν παθῶν. καὶ εἰ μὲν 194
τὰ πάθη φαμὲν εἶναι φαινόμενα, πάντα τὰ φαινόμενα
λεκτέον ἀληθῆ καὶ καταληπτά· εἰ δὲ τὰ ποιητικὰ τῶν
παθῶν προσαγορεύομεν φαινόμενα, πάντα ἐστὶ τὰ φαινό-
μενα ψευδῆ καὶ πάντα ἀκατάληπτα. τὸ γὰρ περὶ ἡμᾶς
συμβαῖνον πάθος ἑαυτοῦ πλέον οὐδὲν ἡμῖν ἐνδείκνυται.
ἔνθεν καὶ εἰ χρὴ τἀληθὲς λέγειν, μόνον τὸ πάθος ἡμῖν
ἐστὶ φαινόμενον· τὸ δ' ἐκτὸς καὶ τοῦ πάθους ποιητικὸν
τάχα μέν ἐστιν ὄν, οὐ φαινόμενον δὲ ἡμῖν. καὶ ταύτῃ 195
περὶ μὲν τὰ πάθη τά γε οἰκεῖα πάντες ἐσμὲν ἀπλανεῖς,
περὶ δὲ τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον πάντες πλανώμεθα· κἀ-
κεῖνα μέν ἐστι καταληπτά, τοῦτο δὲ ἀκατάληπτον, τῆς
ψυχῆς πάνυ ἀσθενοῦς καθεστώσης πρὸς διάγνωσιν αὐτοῦ
παρὰ τοὺς τόπους, παρὰ τὰ διαστήματα, παρὰ τὰς κινή-
σεις, παρὰ τὰς μεταβολάς, παρὰ ἄλλας παμπληθεῖς αἰτίας.
ἔνθεν οὐδὲ κριτήριόν φασιν εἶναι κοινὸν ἀνθρώπων, ὀνό-
ματα δὲ κοινὰ τίθεσθαι τοῖς κρίμασιν. λευκὸν μὲν γὰρ 196
τι καὶ γλυκὺ καλοῦσι κοινῶς πάντες, κοινὸν δέ τι '''λευκὸν
ἢ γλυκὺ οὐκ ἔχουσιν. ἕκαστος γὰρ τοῦ ἰδίου πάθους ἀν-
τιλαμβάνεται, τὸ δὲ εἰ τοῦτο τὸ πάθος ἀπὸ λευκοῦ ἐγγί-
νεται αὐτῷ καὶ τῷ πέλας, οὔτ' αὐτὸς δύναται λέγειν μὴ
ἀναδεχόμενος τὸ τοῦ πέλας πάθος, οὔτε ὁ πέλας μὴ ἀνα-
δεχόμενος τὸ ἐκείνου. μηδενὸς δὲ κοινοῦ πάθους περὶ 197
ἡμᾶς γινομένου προπετές ἐστι τὸ λέγειν ὅτι τὸ ἐμοὶ τοῖον
φαινόμενον τοῖον καὶ τῷ παρεστῶτι φαίνεται. τάχα γὰρ

1. ὁ] ὁτὲ CRV, ὅ τε FG. δισσὰς] Euripid Bacch. 918.
4. διάζονται V. 14. τἀληθῆ FGV. παθὸν C. 21. τόπους] πόδας C.
27. τοῦτο τὸ] ταὐτὸ? 30. μηδενὸς — 31. γινομένου om C.

ἐγὼ μὲν οὕτω συγκέκριμαι ὡς λευκαίνεσθαι ὑπὸ τοῦ ἔξω-
θεν προσπίπτοντος, ἕτερος δὲ οὕτω κατεσκευασμένην ἔχει
τὴν αἴσθησιν ὥστε ἑτέρως διατεθῆναι. οὐ πάντως οὖν
198 κοινόν ἐστι τὸ φαινόμενον ἡμῖν. καὶ ὅτι τῷ ὄντι παρὰ
τὰς διαφόρους τῆς αἰσθήσεως κατασκευὰς οὐχ ὡσαύτως
κινούμεθα, πρόδηλον ἐπί τε τῶν ἰκτεριώντων καὶ ὀφθαλ-
μιώντων καὶ τῶν κατὰ φύσιν διακειμένων· ὡς γὰρ ἀπὸ
τοῦ αὐτοῦ οἱ μὲν ὠχραντικῶς οἱ δὲ φοινικτικῶς οἱ δὲ λευ-
καντικῶς πάσχουσιν, οὕτως εἰκός ἐστι καὶ τοὺς κατὰ φύσιν
διακειμένους παρὰ τὴν διάφορον τῶν αἰσθήσεων κατα-
σκευὴν μὴ ὡσαύτως ἀπὸ τῶν αὐτῶν κινεῖσθαι, ἀλλ' ἑτέ-
ρως μὲν τὸν λευκόν, ἑτέρως δὲ τὸν χαροπόν, μὴ ὡσαύτως
δὲ τὸν μελανόφθαλμον. ὥστε κοινὰ μὲν ἡμᾶς ὀνόματα
τιθέναι τοῖς πράγμασιν, πάθη δέ γε ἔχειν ἴδια.

199 Ἀνάλογα δὲ εἶναι δοκεῖ τοῖς περὶ κριτηρίων λεγομέ-
νοις κατὰ τούτους τοὺς ἄνδρας καὶ τὰ περὶ τελῶν λεγό-
μενα. διήκει γὰρ τὰ πάθη καὶ ἐπὶ τὰ τέλη. τῶν γὰρ
παθῶν τὰ μέν ἐστιν ἡδέα τὰ δὲ ἀλγεινὰ τὰ δὲ μεταξύ,
καὶ τὰ μὲν ἀλγεινὰ κακά φασιν εἶναι, ὧν τέλος ἀλγηδών,
τὰ δὲ ἡδέα ἀγαθά, ὧν τέλος ἐστὶν ἀδιάψευστον ἡδονή, τὰ
δὲ μεταξὺ οὔτε ἀγαθὰ οὔτε κακά, ὧν τέλος τὸ οὔτε ἀγα-
θὸν οὔτε κακόν, ὅπερ πάθος ἐστὶ μεταξὺ ἡδονῆς καὶ
200 ἀλγηδόνος. πάντων οὖν τῶν ὄντων τὰ πάθη κριτήριά
ἐστι καὶ τέλη, ζῶμέν τε, φασίν, ἑπόμενοι τούτοις, ἐναργείᾳ
τε καὶ εὐδοκήσει προσέχοντες, ἐναργείᾳ μὲν κατὰ τὰ ἄλλα
πάθη, εὐδοκήσει δὲ κατὰ τὴν ἡδονήν.

Τοιαῦτα μὲν καὶ οἱ Κυρηναϊκοί, συστέλλοντες μᾶλλον τὸ κριτήριον παρὰ τοὺς περὶ τὸν '''Πλάτωνα· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ σύνθετον αὐτὸ ἐποίουν ἔκ τε ἐναργείας καὶ τοῦ λόγου, οὗτοι δὲ ἐν μόναις αὐτὸ ταῖς ἐναργείαις καὶ τοῖς πάθεσιν ὁρίζουσιν.

201 Οὐκ ἄποθεν δὲ τῆς τούτων δόξης ἐοίκασιν εἶναι καὶ
οἱ ἀποφαινόμενοι κριτήριον ὑπάρχειν τῆς ἀληθείας τὰς

23. τῶν ὄντων om CHR.

αἰσθήσεις. ὅτι γὰρ ἐγένοντό τινες τὸ τοιοῦτο ἀξιοῦντες,
πρόυπτον πεποίηκεν Ἀντίοχος ὁ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, ἐν
δευτέρῳ τῶν κανονικῶν ῥητῶς γράψας ταῦτα "ἄλλος δέ τις,
ἐν ἰατρικῇ μὲν οὐδενὸς δεύτερος, ἁπτόμενος δὲ καὶ φιλο-
σοφίας, ἐπείθετο τὰς μὲν αἰσθήσεις ὄντως καὶ ἀληθῶς
ἀντιλήψεις εἶναι, λόγῳ δὲ μηδὲν ὅλως ἡμᾶς καταλαμβά-
νειν." ἔοικε γὰρ διὰ τούτων ὁ Ἀντίοχος τὴν προειρημέ- 202
νην τιθέναι στάσιν καὶ Ἀσκληπιάδην τὸν ἰατρὸν αἰνίττε-
σθαι, ἀναιροῦντα μὲν τὸ ἡγεμονικόν, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν
χρόνον αὐτῷ γενόμενον. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τούτου φο-
ρᾶς ποικιλώτερον καὶ κατ' ἰδίαν ἐν τοῖς ἰατρικοῖς ὑπομνή-
μασι διεξήλθομεν, ὥστε μὴ ἔχειν ἀνάγκην παλινῳδεῖν.

Ἐπίκουρος δὲ δυοῖν ὄντων τῶν συζυγούντων ἀλλήλοις 203
πραγμάτων, φαντασίας καὶ τῆς δόξης, τούτων τὴν φαντα-
σίαν, ἣν καὶ ἐνάργειαν καλεῖ, διὰ παντὸς ἀληθῆ φησὶν
ὑπάρχειν. ὡς γὰρ τὰ πρῶτα πάθη, τουτέστιν ἡδονὴ καὶ
πόνος, ἀπὸ ποιητικῶν τινῶν καὶ κατ' αὐτὰ τὰ ποιητικὰ
συνίσταται, οἷον ἡ μὲν ἡδονὴ ἀπὸ τῶν ἡδέων ἡ δὲ ἀλγη-
δὼν ἀπὸ τῶν ἀλγεινῶν, καὶ οὔτε τὸ τῆς ἡδονῆς ποιητικὸν
ἐνδέχεταί ποτε μὴ εἶναι ἡδὺ οὔτε τὸ τῆς ἀλγηδόνος πα-
ρεκτικὸν μὴ ὑπάρχειν ἀλγεινόν, ἀλλ' ἀνάγκη καὶ τὸ ἧδον
ἡδὺ καὶ τὸ ἀλγῦνον ἀλγεινὸν τὴν φύσιν ὑποκεῖσθαι, οὕτω
καὶ ἐπὶ τῶν φαντασιῶν, παθῶν περὶ ἡμᾶς οὐσῶν, τὸ
ποιητικὸν ἑκάστου αὐτῶν πάντῃ τε καὶ πάντως φανταστόν
ἐστιν, ὃ οὐκ ἐνδέχεται ὂν φανταστόν, μὴ ὑπάρχον κατ' ἀ-
λήθειαν τοιοῦτον οἷον φαίνεται, ποιητικὸν φαντασίας κα-
θεστάναι. καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος τὸ παραπλήσιον χρὴ 204
λογίζεσθαι. τὸ γὰρ ὁρατὸν οὐ μόνον φαίνεται ὁρατόν,
ἀλλὰ καὶ ἔστι τοιοῦτον ὁποῖον φαίνεται· καὶ τὸ ἀκουστὸν
οὐ μόνον φαίνεται ἀκουστόν, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀληθείαις
τοιοῦτον ὑπῆρχεν, καὶ ἐπὶ '''τῶν ἄλλων ὡσαύτως. γίνον-
ται οὖν πᾶσαι αἱ φαντασίαι ἀληθεῖς. καὶ κατὰ λόγον·

4. ἐν τῇ ἰατρικῇ FG. 15. καλεῖς C. 17. κατ' αὐτὰ τὰ] κατὰ ταῦτα L: cf. §§ 205, 248, 249. 22. ἀλγοῦνον ἀλγεινὸν V, ἀλγεινὸν ἀλγεινὸν G, ἀλγεινὸν ἀλγοῦν ὂν F. 25. ὑπάρχειν L.

205 *εἰ γὰρ ἀληθὴς φαίνεται φαντασία, φασὶν οἱ Ἐπικούρειοι,
ὅταν ἀπὸ ὑπάρχοντός τε καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον γίνη-
ται, πᾶσα δὲ φαντασία ἀπὸ ὑπάρχοντος τοῦ φανταστοῦ
καὶ κατ' αὐτὸ τὸ φανταστὸν συνίσταται, πᾶσα κατ' ἀνάγ-*
206 *κην φαντασία ἐστὶν ἀληθής. ἐξαπατᾷ δὲ ἐνίους ἡ δια-
φορὰ τῶν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθητοῦ, οἷον ὁρατοῦ, δοκου-
σῶν προσπίπτειν φαντασιῶν, καθ' ἣν ἢ ἀλλοιόχρουν ἢ
ἀλλοιόσχημον ἢ ἄλλως πως ἐξηλλαγμένον φαίνεται τὸ ὑπο-
κείμενον. ὑπενόησαν γὰρ ὅτι τῶν οὕτω διαφερουσῶν καὶ
μαχομένων φαντασιῶν δεῖ τὴν μέν τινα ἀληθῆ εἶναι τὴν
δ' ἐκ τῶν ἐναντίων ψευδῆ τυγχάνειν. ὅπερ ἐστὶν εὔηθες,*
207 *καὶ ἀνδρῶν μὴ συνορώντων τὴν ἐν τοῖς οὖσι φύσιν. οὐ
γὰρ ὅλον ὁρᾶται τὸ στερέμνιον, ἵνα ἐπὶ τῶν ὁρατῶν ποιώ-
μεθα τὸν λόγον, ἀλλὰ τὸ χρῶμα τοῦ στερεμνίου. τοῦ δὲ
χρώματος τὸ μέν ἐστιν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ στερεμνίου, καθά-
περ ἐπὶ τῶν σύνεγγυς καὶ ἐκ τοῦ μετρίου διαστήματος
βλεπομένων, τὸ δ' ἐκτὸς τοῦ στερεμνίου κἀν τοῖς ἐφεξῆς
τόποις ὑποκείμενον, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐκ μακροῦ διαστή-
ματος θεωρουμένων. τοῦτο δὲ ἐν τῷ μεταξὺ ἐξαλλαττό-
μενον, καὶ ἴδιον ἀναδεχόμενον σχῆμα, τοιαύτην ἀναδίδωσι*
208 *φαντασίαν ὁποῖον καὶ αὐτὸ κατ' ἀλήθειαν ὑπόκειται. ὅνπερ
οὖν τρόπον οὔτε ἡ ἐν τῷ κρουομένῳ χαλκώματι φωνὴ
ἐξακούεται οὔτε ἡ ἐν τῷ στόματι τοῦ κεκραγότος, ἀλλ' ἡ
προσπίπτουσα τῇ ἡμετέρᾳ αἰσθήσει, καὶ ὡς οὐθείς φησι
τὸν ἐξ ἀποστήματος μικρᾶς ἀκούοντα φωνῆς ψευδῶς ἀκού-
ειν, ἐπείπερ σύνεγγυς ἐλθὼν ὡς μείζονος ταύτης ἀντιλαμ-
βάνεται, οὕτως οὐκ ἂν εἴποιμι ψεύδεσθαι τὴν ὄψιν, ὅτι
ἐκ μακροῦ μὲν διαστήματος μικρὸν ὁρᾷ τὸν πύργον καὶ
στρογγύλον ἐκ δὲ τοῦ σύνεγγυς μείζονα καὶ τετράγωνον,*
209 *ἀλλὰ μᾶλλον ἀληθεύειν, ὅτι καὶ ὅτε φαίνεται μικρὸν αὐτῇ
τὸ αἰσθητὸν καὶ τοιουτόσχημον, ὄντως ἐστὶ μικρὸν καὶ
τοιουτόσχημον, τῇ διὰ τοῦ ἀέρος φορᾷ ἀποθραυομένων*

2. ἀπὸ τοῦ ὑπάρχοντός *C.* γε *L.* 7. ἣν ἢ] ἣν οἱ *CR.*
14. τοῦ δὲ — 15. στερεμνίου om *CH.* 31. ὄντος *R*, om *CH.* ἐστὶ om *CHR.* μικρὸν καὶ τοιουτόσχημον om *CH.*

τῶν κατὰ τὰ εἴδωλα περάτων, καὶ ὅτε μέγα πάλιν καὶ
ἀλλοιόσχημον, πάλιν ὁμοίως μέγα καὶ ἀλλοιόσχημον, ἤδη
μέντοι οὐ τὸ αὐτὸ ἀμφότερα καθεστώς. τοῦτο γὰρ τῆς
διαστρόφου λοιπόν ἐστι δόξης οἴεσθαι, ὅτι τὸ αὐτὸ ἦν τό
τε ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ τὸ πόρρωθεν θεωρούμενον φαν-
ταστόν. αἰσθήσεως δὲ ἴδιον ὑπῆρχε τοῦ παρόντος μόνον 210
καὶ κινοῦντος αὐτὴν ἀντιλαμβάνεσθαι, οἷον χρώματος,
οὐχὶ δὲ τὸ '''διακρίνειν ὅτι ἄλλο μέν ἐστι τὸ ἐνθάδε ἄλλο
δὲ τὸ ἐνθάδε ὑποκείμενον. διόπερ αἱ μὲν φαντασίαι διὰ
ταῦτα πᾶσαί εἰσιν ἀληθεῖς, αἱ δὲ δόξαι εἶχόν τινα δια-
φοράν. τούτων γὰρ αἱ μὲν ἦσαν ἀληθεῖς αἱ δὲ ψευδεῖς,
ἐπείπερ κρίσεις καθεστᾶσιν ἡμῶν ἐπὶ ταῖς φαντασίαις, κρί-
νομεν δὲ τὰ μὲν ὀρθῶς τὰ δὲ μοχθηρῶς ἤτοι παρὰ τὸ
προστιθέναι τι καὶ προσνέμειν ταῖς φαντασίαις ἢ παρὰ
τὸ ἀφαιρεῖν τι τούτων καὶ κοινῶς καταψεύδεσθαι τῆς ἀλό-
γου αἰσθήσεως. οὐκοῦν τῶν δοξῶν κατὰ τὸν Ἐπίκουρον 211
αἱ μὲν ἀληθεῖς εἰσὶν αἱ δὲ ψευδεῖς, ἀληθεῖς μὲν αἵ τε
ἐπιμαρτυρούμεναι καὶ οὐκ ἀντιμαρτυρούμεναι πρὸς τῆς
ἐναργείας, ψευδεῖς δὲ αἵ τε ἀντιμαρτυρούμεναι καὶ οὐκ
ἐπιμαρτυρούμεναι πρὸς τῆς ἐναργείας. ἔστι δὲ ἐπιμαρτύ- 212
ρησις μὲν κατάληψις δι' ἐναργείας τοῦ τὸ δοξαζόμενον
τοιοῦτον εἶναι ὁποῖόν ποτε ἐδοξάζετο, οἷον Πλάτωνος μα-
κρόθεν προσιόντος εἰκάζω μὲν καὶ δοξάζω παρὰ τὸ διά-
στημα ὅτι Πλάτων ἐστί, προσπελάσαντος δὲ αὐτοῦ προσε-
μαρτυρήθη ὅτι ὁ Πλάτων ἐστί, συναιρεθέντος τοῦ δια-
στήματος, καὶ ἐπεμαρτυρήθη δι' αὐτῆς τῆς ἐναργείας.
οὐκ ἀντιμαρτύρησις δὲ ἔστιν ἀκολουθία τοῦ ὑποσταθέντος 213
καὶ δοξασθέντος ἀδήλου τῷ φαινομένῳ, οἷον ὁ Ἐπίκουρος
λέγων εἶναι κενόν, ὅπερ ἐστὶν ἄδηλον, πιστοῦται δι' ἐναρ-
γοῦς πράγματος τοῦτο, τῆς κινήσεως· μὴ ὄντος γὰρ κε-
νοῦ οὐδὲ κίνησις ὤφειλεν εἶναι, τόπον μὴ ἔχοντος τοῦ κι-

1. ὅτι *CGR.* 10. αἱ δὲ δόξαι] *sed opiniones H*, ἀλλ' αἱ δόξαι cum Gassendo *F*, ἀλλ' *CGRV.* 17. αἵ τε] cf. Ritter Gesch. der Philos. 3 p. 474 3). 18. τὰς *C.* 21. ἐνεργείας *V.* 25. ὁ add *CRV.* 26. ἐμαρτυρήθη *X.*

νουμένου σώματος εἰς ὃν περιστήσεται διὰ τὸ πάντα
214 πλήρη εἶναι καὶ ναστά, ὥστε τῷ δοξασθέντι ἀδήλῳ μὴ ἀντιμαρτυρεῖν τὸ φαινόμενον κινήσεως οὔσης. ἡ μέντοι ἀντιμαρτύρησις μαχόμενόν τί ἐστι τῇ οὐκ ἀντιμαρτυρήσει· ἣν γὰρ συνανασκευὴ τοῦ φαινομένου τῷ ὑποσταθέντι ἀδήλῳ, οἷον ὁ στωικὸς λέγει μὴ εἶναι κενόν, ἄδηλόν τι ἀξιῶν, τούτῳ δὲ οὕτως ὑποσταθέντι ὀφείλει τὸ φαινόμενον συνανασκευάζεσθαι, φημὶ δ' ἡ κίνησις· μὴ ὄντος γὰρ κενοῦ κατ' ἀνάγκην οὐδὲ κίνησις γίγνεται κατὰ τὸν ἤδη προδεδη-
215 λωμένον ἡμῖν τρόπον. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ οὐκ ἐπιμαρτύρησις ἀντίξους ἐστὶ τῇ ἐπιμαρτυρήσει· ἣν γὰρ ὑπόπτωσις δι' ἐναργείας τοῦ τὸ δοξαζόμενον μὴ εἶναι τοιοῦτον ὁποῖόνπερ ἐδοξάζετο, οἷον πόρρωθέν τινος προσιόντος εἰκάζομεν παρὰ τὸ διάστημα Πλάτωνα εἶναι, ἀλλὰ συναιρεθέντος τοῦ διαστήματος ἔγνωμεν δι' ἐναργείας ὅτι οὐκ ἔστι Πλάτων. καὶ γέγονε τὸ τοιοῦτον οὐκ ἐπιμαρτύρησις· οὐ
216 γὰρ ἐπεμαρτυρήθη τῷ φαινομένῳ τὸ δοξαζόμενον. ὅθεν ἡ μὲν ἐπιμαρτύρησις καὶ οὐκ ἀντιμαρτύρησις τοῦ ἀληθὲς εἶναί τι ἔστι κριτήριον, ἡ δὲ οὐκ ἐπιμαρτύρησις καὶ ἀντιμαρτύρησις τοῦ ψεῦδος εἶναι. πάντων δὲ κρηπὶς καὶ θεμέλιος ἡ ἐνάργεια.

Τοιοῦτο μὲν καὶ κατὰ τὸν Ἐπίκουρόν ἐστι κριτήριον· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀριστοτέλη καὶ Θεόφραστον καὶ κοινῶς οἱ
217 περιπατητικοί, διττῆς οὔσης κατὰ τὸ ἀνωτάτω τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως; ἐπεὶ τὰ μέν, καθὼς προεῖπον, αἰσθητά ἐστι τὰ δὲ νοητά, διττὸν καὶ αὐτοὶ τὸ κριτήριον ἀπολείπουσιν, αἴσθησιν μὲν τῶν αἰσθητῶν νόησιν δὲ τῶν νοη-
218 τῶν, κοινὸν δὲ ἀμφοτέρων, ὡς ἔλεγεν ὁ Θεόφραστος, τὸ ἐναργές. τάξει μὲν οὖν πρῶτόν ἐστι τὸ ἄλογον καὶ ἀναπόδεικτον κριτήριον, ἡ αἴσθησις, δυνάμει δὲ ὁ νοῦς, εἰ
219 καὶ τῇ τάξει δευτερεύειν δοκεῖ παρὰ τὴν αἴσθησιν. ἀπὸ

2. εἶναι πλήρη V. 4. τι om CHR. 5. συνανασκευὴ Gassendus, ἀνασκευὴ L. 13. προϊόντος FGV. 16. τοιοῦτο C. 20. θεμέλιον FG. 23. ἀριστοτέλην V. 28. κοινῶν C. 30. ἡ om L. 31. ὑπὸ?

μὲν γὰρ τῶν αἰσθητῶν κινεῖται ἡ αἴσθησις, ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ ἐνάργειαν περὶ τὴν αἴσθησιν κινήσεως ἐπιγίνεταί τι κατὰ ψυχὴν κίνημα τοῖς κρείττοσι καὶ βελτίοσι καὶ ἐξ αὐτῶν δυναμένοις κινεῖσθαι ζῴοις. ὅπερ μνήμη τε καὶ φαντασία καλεῖται παρ' αὐτοῖς, μνήμη μὲν τοῦ περὶ τὴν αἴσθησιν πάθους, φαντασία δὲ τοῦ ἐμποιήσαντος τῇ αἰσθήσει τὸ πάθος αἰσθητοῦ. διόπερ ἴχνει τὸ τοιοῦτον ἀναλο- 220
γεῖν κίνημα φασίν· καὶ ὃν τρόπον ἐκεῖνο, φημὶ δὲ τὸ ἴχνος, ὑπό τινός τε γίνεται καὶ ἀπό τινος, ὑπό τινος μὲν οἷον τῆς τοῦ ποδὸς ἐπερείσεως, ἀπό τινος δὲ ὥσπερ τοῦ Δίωνος, οὕτω καὶ τὸ προειρημένον τῆς ψυχῆς κίνημα ὑφ' οὗ μὲν γίνεται ὥσπερ τοῦ περὶ τὴν αἴσθησιν πάθους, ἀφ' οὗ δὲ καθάπερ τοῦ αἰσθητοῦ, πρὸς ὃ καὶ ὁμοιότητά τινα σῴζει. τοῦτο δὲ πάλιν τὸ κίνημα, ὅπερ μνήμη '''τε 221
καὶ φαντασία καλεῖται, εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τρίτον ἐπιγινόμενον ἄλλο κίνημα τὸ τῆς λογικῆς φαντασίας, κατὰ κρίσιν λοιπὸν καὶ προαίρεσιν τὴν ἡμετέραν συμβαῖνον, ὅπερ κίνημα διάνοιά τε καὶ νοῦς προσαγορεύεται, οἷον ὅταν τις προσπεσόντος κατ' ἐνάργειαν Δίωνος πάθῃ πως τὴν αἴσθησιν καὶ τραπῇ, ὑπὸ δὲ τοῦ περὶ τὴν αἴσθησιν πάθους ἐγγένηταί τις αὐτοῦ τῇ ψυχῇ φαντασία, ἣν καὶ μνήμην πρότερον ἐλέγομεν καὶ ἴχνει παραπλήσιον ὑπάρχειν, ἀπὸ 222
δὲ ταύτης τῆς φαντασίας ἑκουσίως ἀναζωγραφῇ αὐτῷ καὶ ἀναπλάσσῃ φάντασμα, καθάπερ τὸν γενικὸν ἄνθρωπον. τὸ γὰρ δὴ τοιοῦτο κίνημα τῆς ψυχῆς κατὰ διαφόρους ἐπιβολὰς οἱ περιπατητικοὶ τῶν φιλοσόφων διάνοιάν τε καὶ νοῦν ὀνομάζουσι, κατὰ μὲν τὸ δύνασθαι διάνοιαν, κατὰ δὲ ἐνέργειαν νοῦν· ὅταν μὲν γὰρ δύνηται τοῦτον ποιεῖ- 223
σθαι τὸν ἀναπλασμὸν ψυχή, τουτέστιν ὅταν πεφύκῃ, διάνοια καλεῖται, ὅταν δὲ ἐνεργητικῶς ἤδη ποιῇ, νοῦς ὀνο-

1. ἀπὸ] αὐτὸ C. 2. παρὰ VX. 7. τὸ om CRX. πάθους CRX. τοιοῦτο C. 18. τε καὶ νοῦς om CH. 21. ἐγγένηται H, ἐννέμηται L. 27. δύνασθαι Salmasius, οἴεσθαι L. 28. ἐνάργειαν CGHR. τοῦτο V. 29. ὅταν add CRV. πεφύκοι L. 30. ἐγερτικῶς CGHRV: corr Salmasius.

μάζεται. ἀπὸ μέντοι τοῦ νοῦ καὶ τῆς διανοήσεως συνί-
σταται ἥ τε ἔννοια καὶ ἐπιστήμη καὶ τέχνη. διανόησις
μὲν γὰρ γίνεται ὁτὲ μὲν τῶν κατὰ μέρος εἰδῶν ὁτὲ δὲ
224 τῶν τε εἰδῶν καὶ τῶν γενῶν· ἀλλ' ὁ μὲν ἀθροισμὸς τῶν
τοιούτων τοῦ νοῦ φαντασμάτων καὶ ἡ συγκεφαλαίωσις
τῶν ἐπὶ μέρους εἰς τὸ καθόλου ἔννοια καλεῖται, ἐν δὲ τῷ
ἀθροισμῷ τούτῳ καὶ τῇ συγκεφαλαιώσει τελευταῖον ὑφί-
σταται ἥ τε ἐπιστήμη καὶ τέχνη, ἐπιστήμη μὲν τὸ ἀκριβὲς
καὶ ἀδιάπτωτον ἔχουσα, τέχνη δὲ ἡ μὴ πάντως τοιαύτη.
225 ὥσπερ δὲ ἡ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν φύσις ἐστὶν ὑστε-
ρογενής, οὕτω καὶ ἡ καλουμένη δόξα· ὅταν γὰρ εἴξῃ ἡ
ψυχὴ τῇ ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως ἐγγενομένῃ φαντασίᾳ καὶ τῷ
226 φανέντι πρόσθηται καὶ συγκατάθηται, λέγεται δόξα. φαί-
νεται οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων πρῶτα κριτήρια τῆς τῶν πρα-
γμάτων γνώσεως ἥ τε αἴσθησις καὶ ὁ νοῦς, ἡ μὲν ὀργά-
νου τρόπον ἔχουσα ὁ δὲ τεχνίτου. ὥσπερ γὰρ ἡμεῖς οὐ
δυνάμεθα χωρὶς ζυγοῦ τὴν τῶν βαρέων καὶ κούφων ἐξέ-
τασιν ποιεῖσθαι, οὐδὲ ἄτερ κανόνος τὴν τῶν εὐθέων καὶ
στρεβλῶν διαφορὰν λαβεῖν, οὕτως οὐδὲ ὁ νοῦς χωρὶς αἰσθή-
σεως δοκιμάσαι πέφυκε τὰ πράγματα.

Τοιοῦτοι μὲν ὡς ἐν κεφαλαίοις εἰσὶ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ
227 περιπάτου· ἀπολειπομένης δ' ἔτι τῆς στωικῆς δόξης πα-
ρακειμένως καὶ περὶ ταύτης λέγωμεν. κριτήριον τοίνυν
φασὶν ἀληθείας εἶναι οἱ ἄνδρες οὗτοι '''τὴν καταληπτικὴν
φαντασίαν. ταύτην δ' εἰσόμεθα, πρότερον γνόντες τί
ποτέ ἐστι κατ' αὐτοὺς ἡ φαντασία καὶ τίνες ἐπ' εἴδους
228 ταύτης διαφοραί. φαντασία οὖν ἐστὶ κατ' αὐτοὺς τύπωσις
ἐν ψυχῇ. περὶ ἧς εὐθὺς καὶ διέστησαν· Κλεάνθης μὲν
γὰρ ἤκουσε τὴν τύπωσιν κατὰ εἰσοχήν τε καὶ ἐξοχήν, ὥσπερ
καὶ διὰ τῶν δακτυλίων γινομένην τοῦ κηροῦ τύπωσιν,
229 Χρύσιππος δὲ ἄτοπον ἡγεῖτο τὸ τοιοῦτο. πρῶτον μὲν γὰρ
φησι, τῆς διανοίας δεήσει ὑφ' ἓν ποτε τρίγωνόν τι καὶ

3. γὰρ om C. 9. ἡ] εἰ V. 18. οὐδὲ] οὔτε L. 19. ὁ om C. 29. τε om V. 31. τοιοῦτον FG. 32. verbo δεήσει aptior p. 241 1 post φαντασιουμένης locus.

τετράγωνον φαντασιουμένης τὸ αὐτὸ σῶμα κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον διαφέροντα ἔχειν περὶ αὐτῷ σχήματα ἅμα τε τρίγωνον καὶ τετράγωνον γίνεσθαι ἢ καὶ περιφερές, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον· εἶτα πολλῶν ἅμα φαντασιῶν ὑφισταμένων ἐν ἡμῖν παμπληθεῖς καὶ τοὺς σχηματισμοὺς ἕξειν τὴν ψυχήν, ὃ τοῦ προτέρου χεῖρόν ἐστιν. αὐτὸς οὖν τὴν τύπω- 230
σιν εἰρῆσθαι ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος ὑπενόει ἀντὶ τῆς ἑτεροιώσεως, ὥστ' εἶναι τοιοῦτον τὸν λόγον "φαντασία ἐστὶν ἑτεροίωσις ψυχῆς," μηκέτι ἀτόπου ὄντος τοῦ τὸ αὐτὸ σῶμα ὑφ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, πολλῶν περὶ ἡμᾶς συνισταμένων φαντασιῶν, παμπληθεῖς ἀναδέχεσθαι ἑτεροιώσεις· ὥσπερ γὰρ ὁ ἀήρ, ὅταν ἅμα πολλοὶ φωνῶσιν, ἀμυθήτους 231
ὑπὸ ἓν καὶ διαφερούσας ἀναδεχόμενος πληγὰς εὐθὺς πολλὰς ἴσχει καὶ τὰς ἑτεροιώσεις, οὕτω καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ποικίλως φαντασιούμενον ἀνάλογόν τι τούτῳ πείσεται. ἄλλοι 232
δὲ οὐδὲ τὸν κατὰ διόρθωσιν ἐκείνου ἐξενεχθέντα ὅρον ὀρθῶς ἔχειν φασίν. εἰ μὲν γάρ ἐστι τις φαντασία, αὕτη τύπωσις καὶ ἑτεροίωσις τῆς ψυχῆς καθέστηκεν· εἰ δέ τις ἐστὶ τύπωσις τῆς ψυχῆς, ἐκείνη οὐ πάντως ἐστὶ φαντασία. καὶ γὰρ προσπταίσματος γενομένου περὶ τὸν δάκτυλον ἢ κνησμοῦ περὶ τὴν χεῖρα συμβάντος τύπωσις μὲν καὶ ἑτεροίωσις τῆς ψυχῆς ἀποτελεῖται, οὐχὶ δὲ καὶ φαντασία, ἐπείπερ οὐδὲ περὶ τῷ τυχόντι μέρει τῆς ψυχῆς γίνεσθαι ταύτην συμβέβηκεν, ἀλλὰ περὶ τῇ διανοίᾳ μόνον καὶ τῷ ἡγεμονικῷ. πρὸς οὓς ἀπαντῶντες οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς συν- 233
εμφαίνεσθαί φασι τῇ τυπώσει τῆς ψυχῆς τὸ ὡς ἂν ἐν ψυχῇ, ὥστε εἶναι τὸ πλῆρες τοιοῦτον "φαντασία ἐστὶ τύπωσις ἐν ψυχῇ ὡς ἂν ἐν ψυχῇ." καθὰ γὰρ ἡ ἐφηλότης λέγεται λευκότης ἐν ὀφθαλμῷ συνεμφαινόντων '''ἡμῶν τὸ ὡς ἐν ὀφθαλμῷ, τουτέστι τὸ κατὰ ποιὸν μέρος τοῦ ὀφθαλμοῦ, τὴν λευκότητα εἶναι, ἵνα μὴ πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐφηλότητα ἔχωμεν ὡς ἂν πάντες ἐκ φύσεως ἔχοντες λευκό-

2. αὐτο^{ω} R, αὐτω^{ο} C. 8. τὸν τοιοῦτον λόγον CR. 9. τοῦ om L. 10. ἓν κατὰ L. 15. πε^{η}ισεται CR. 30. ποῖον L. 31. οἱ om V.

τητα ἐν ὀφθαλμῷ, οὕτως ὅταν λέγωμεν τὴν φαντασίαν τύπωσιν ἐν ψυχῇ, συνεμφαίνομεν καὶ τὸ περὶ ποιὸν μέρος γίνεσθαι τῆς ψυχῆς τὴν τύπωσιν, τουτέστι τὸ ἡγεμονικόν, ὥστε ἐξαπλούμενον γίνεσθαι τὸν ὅρον τοιοῦτον "φαντασία
234 ἐστὶν ἑτεροίωσις ἐν ἡγεμονικῷ." ἄλλοι δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὁρμώμενοι δυνάμεως γλαφυρώτερον ἀπελογήσαντο. φασὶ γὰρ ψυχὴν λέγεσθαι διχῶς, τό τε συνέχον τὴν ὅλην σύγκρισιν καὶ κατ' ἰδίαν τὸ ἡγεμονικόν. ὅταν γὰρ εἴπωμεν συνεστάναι τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ἢ τὸν θάνατον εἶναι χωρισμὸν ψυχῆς ἀπὸ σώματος, ἰδίως καλοῦ-
235 μεν τὸ ἡγεμονικόν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅταν διαιρούμενοι φάσκωμεν ἀγαθῶν τὰ μὲν εἶναι περὶ ψυχὴν τὰ δὲ περὶ σῶμα τὰ δ' ἐκτός, οὐ τὴν ὅλην ψυχὴν ἐμφαίνομεν ἀλλὰ τὸ ἡγεμονικὸν ταύτης μόριον· περὶ τούτῳ γὰρ τὰ πάθη
236 καὶ τὰ ἀγαθὰ συνίσταται. διόπερ καὶ ὅταν λέγῃ ὁ Ζήνων φαντασίαν εἶναι τύπωσιν ἐν ψυχῇ, ἀκουστέον ψυχὴν οὐ τὴν ὅλην ἀλλὰ τὸ μόριον αὐτῆς, ἵνα ᾖ τὸ λεγόμενον οὕτως ἔχον "φαντασία ἐστὶν ἑτεροίωσις περὶ τὸ ἡγεμονι-
237 κόν." ἀλλὰ κἂν οὕτως ἔχῃ, φασί τινες, πάλιν ἡμάρτηται. καὶ γὰρ ἡ ὁρμὴ καὶ ἡ συγκατάθεσις καὶ ἡ κατάληψις ἑτεροιώσεις μέν εἰσι τοῦ ἡγεμονικοῦ, διαφέρουσι δὲ τῆς φαντασίας· ἡ μὲν γὰρ πεῖσίς τις ἦν ἡμετέρα καὶ διάθεσις, αὗται δὲ πολὺ μᾶλλον [ἢ ὁρμαὶ] ἐνέργειαί τινες ἡμῶν ὑπῆρχον. μοχθηρὸς ἄρα ἐστὶν ὁ ὅρος πολλοῖς καὶ διαφό-
238 ροις πράγμασιν ἐφαρμοζόμενος· καὶ ὃν τρόπον ὁ τὸν ἄνθρωπον ὁρισάμενος, καὶ εἰπὼν ὅτι ἄνθρωπός ἐστι ζῷον λογικόν, οὐχ ὑγιῶς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνθρώπου ὑπέγραψε διὰ τὸ καὶ τὸν θεὸν ζῷον εἶναι λογικόν, οὕτω καὶ ὁ τὴν φαντασίαν ἀποφηνάμενος ἑτεροίωσιν ἡγεμονικοῦ διέπεσεν· οὐ μᾶλλον γὰρ ταύτης ἢ ἑκάστης τῶν κατηριθμημένων
239 κινήσεών ἐστιν ἀπόδοσις. τοιαύτης δ' οὔσης καὶ τῆσδε τῆς ἐνστάσεως πάλιν ἐπὶ τὰς συνεμφάσεις οἱ στωικοὶ ἀνατρέ-

2. συνεκφαίνομεν C. ποῖον L 4. τοιοῦτον V et γρ R, τοῦτον CR. 5. αὐτῆς om C. 11. δὲ om CR. 23. τινος GRV. 24. ὁ om L.

χουσι, λέγοντες τῷ ὅρῳ δεῖν τῆς φαντασίας συνακούειν τὸ κατὰ πεῖσιν· ὡς γὰρ ὁ λέγων τὸν ἔρωτα ἐπιβολὴν εἶναι φιλοποιίας '''συνεμφαίνει τὸ νέων ὡραίων, καὶ εἰ μὴ κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦτο ἐκφέρῃ (οὐθεὶς γὰρ γερόντων καὶ ἀκμῆς ὥραν μὴ ἐχόντων ἐρᾷ), οὕτως ὅταν λέγωμεν, φασί, τὴν φαντασίαν ἑτεροίωσιν ἡγεμονικοῦ, συνεμφαίνομεν τὸ κατὰ πεῖσιν ἀλλὰ μὴ τὸ κατὰ ἐνέργειαν γίνεσθαι τὴν ἑτεροίωσιν. δοκοῦσι δὲ μηδ' οὕτως ἐκπεφευγέναι τὸ ἔγκλημα· 240
ὅτε γὰρ τρέφεται τὸ ἡγεμονικὸν καὶ νὴ Δία γε αὔξεται, ἑτεροιοῦται μὲν κατὰ πεῖσιν, οὐκ ἔστι δὲ ἡ τοιαύτη ἑτεροίωσις αὐτοῦ, καίπερ κατὰ πεῖσιν οὖσα καὶ διάθεσιν, φαντασία, ἐκτὸς εἰ μή τι πάλιν λέγοιεν ἰδίωμα πείσεως εἶναι τὴν φαντασίαν, ὅπερ διενήνοχε τῶν τοιούτων διαθέσεων. ἢ ἐκεῖνό γε, ἐπεὶ ἡ φαντασία γίνεται ἤτοι τῶν ἐκτὸς 241
ἢ τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν, ὃ δὴ κυριώτερον διάκενος ἑλκυσμὸς παρ' αὐτοῖς καλεῖται, πάντως ἐν τῷ λόγῳ τῆς φαντασίας συνεμφαίνεσθαι τὸ τὴν πεῖσιν γίνεσθαι ἤτοι κατὰ τὴν ἐκτὸς προσβολὴν ἢ κατὰ τὰ ἐν ἡμῖν πάθη· ὅπερ οὐκέτ' ἔστιν ἐπὶ τῆς κατὰ τὰς αὐξήσεις ἢ θρέψεις ἑτεροιώσεως συνεξακούειν.

'Αλλ' ἡ μὲν φαντασία κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς οὕτω δυσαπόδοτός ἐστι· τῶν δὲ φαντασιῶν πολλαὶ μὲν καὶ 242
ἄλλαι εἰσὶ διαφοραί, ἀπαρκέσουσι δὲ αἱ λεχθησόμεναι. τούτων γὰρ αἱ μέν εἰσι πιθαναί, αἱ δὲ ἀπίθανοι, αἱ δὲ πιθαναὶ ἅμα καὶ ἀπίθανοι, αἱ δὲ οὔτε πιθαναὶ οὔτε ἀπίθανοι. πιθαναὶ μὲν οὖν εἰσιν αἱ λεῖον κίνημα περὶ ψυχὴν ἐργαζόμεναι, ὥσπερ νῦν τὸ ἡμέραν εἶναι καὶ τὸ ἐμὲ διαλέγεσθαι καὶ πᾶν ὃ τῆς ὁμοίας ἔχεται περιφανείας, ἀπίθανοι δὲ αἱ μὴ τοιαῦται ἀλλ' ἀποστρέφουσαί ἡμᾶς τῆς 243
συγκαταθέσεως, οἷον "εἰ ἡμέρα ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἥλιος ὑπὲρ γῆς· εἰ σκότος ἔστιν, ἡμέρα ἔστιν." πιθαναὶ δὲ καὶ ἀπίθανοι καθεστᾶσιν αἱ κατὰ τὴν πρός τι σχέσιν ὁτὲ μὲν

18. ἅπερ L. 19. τῆς] τὰς CR 23. αἱ ἀλεχθησόμεναι V. 24. πιθανοί CR. 30. οἷον om V. εἰ om C.

τοῖαι γινόμεναι ὁτὲ δὲ τοῖαι [γινόμεναι], οἷον αἱ τῶν ἀπό-
ρων λόγων, οὔτε δὲ πιθαναὶ οὔτε ἀπίθανοι καθάπερ αἱ
τῶν τοιούτων πραγμάτων "ἄρτιοί εἰσιν οἱ ἀστέρες, περισ-
244 σοί εἰσιν οἱ ἀστέρες." τῶν δὲ πιθανῶν ἢ ἀπιθάνων φαν-
τασιῶν αἱ μέν εἰσιν '''ἀληθεῖς, αἱ δὲ ψευδεῖς, αἱ δὲ ἀληθεῖς
καὶ ψευδεῖς, αἱ δὲ οὔτε ἀληθεῖς οὔτε ψευδεῖς. ἀληθεῖς μὲν
οὖν εἰσιν ὧν ἔστιν ἀληθῆ κατηγορίαν ποιήσασθαι, ὡς τοῦ
"ἡμέρα ἐστίν" ἐπὶ τοῦ παρόντος ἢ τοῦ "φῶς ἐστι," ψευ-
δεῖς δὲ ὧν ἔστι ψευδῆ κατηγορίαν ποιήσασθαι, ὡς τοῦ
κεκλάσθαι τὴν κατὰ βυθοῦ κώπην ἢ μύουρον εἶναι τὴν
245 στοάν, ἀληθεῖς δὲ καὶ ψευδεῖς, ὁποία προσέπιπτεν Ὀρέστῃ
κατὰ μανίαν ἀπὸ τῆς Ἠλέκτρας (καθὸ μὲν γὰρ ὡς ἀπὸ
ὑπάρχοντός τινος προσέπιπτεν, ἦν ἀληθής, ὑπῆρχε γὰρ
Ἠλέκτρα, καθὸ δ' ὡς ἀπὸ Ἐρινύος, ψευδής, οὐκ ἦν γὰρ
Ἐρινύς), καὶ πάλιν εἴ τις ἀπὸ Δίωνος ζῶντος κατὰ τοὺς
ὕπνους ὡς ἀπὸ παρεστῶτος ὀνειροπολεῖται ψευδῆ καὶ διά-
246 κενον ἑλκυσμόν. οὔτε δὲ ἀληθεῖς οὔτε ψευδεῖς εἰσὶν αἱ
γενικαί· ὧν γὰρ τὰ εἴδη τοῖα ἢ τοῖα, τούτων τὰ γένη
οὔτε τοῖα οὔτε τοῖα, οἷον τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν
Ἕλληνες οἱ δὲ βάρβαροι, ἀλλ' ὁ γενικὸς ἄνθρωπος οὔτε
Ἕλλην ἐστίν, ἐπεὶ πάντες ἂν οἱ ἐπ' εἴδους ἦσαν Ἕλληνες,
247 οὔτε βάρβαρος διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. τῶν δὲ ἀληθῶν αἱ
μέν εἰσι καταληπτικαὶ αἱ δὲ οὔ, οὐ καταληπτικαὶ μὲν αἱ
προσπίπτουσαί τισι κατὰ πάθος· μυρίοι γὰρ φρενιτίζον-
τες καὶ μελαγχολῶντες ἀληθῆ μὲν ἕλκουσι φαντασίαν, οὐ
καταληπτικὴν δὲ ἀλλ' ἔξωθεν καὶ ἐκ τύχης οὕτω συμπε-
σοῦσαν, ὅθεν οὐδὲ διαβεβαιοῦνται περὶ αὐτῆς πολλάκις,
248 οὐδὲ συγκατατίθενται αὐτῇ. καταληπτικὴ δέ ἐστιν ἡ ἀπὸ
ὑπάρχοντος καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένη
καὶ ἐναπεσφραγισμένη, ὁποία οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ
ὑπάρχοντος· ἄκρως γὰρ ποιούμενοι ἀντιληπτικὴν εἶναι
τῶν ὑποκειμένων τήνδε τὴν φαντασίαν, καὶ πάντα τεχνι-

8. ἢ V: ceteri ἡ. 11. ὁποῖα L. 11. 13. προύπιπτεν L.
17. ἕλκυσμα CRX, ἑλκισμὸν V. ἦσαν V. 29. ἐν ἀπομεμαγμένη V.
30. ἀπεσφραγισμένη CRV. 32. τήνδε τὴν] τὴν δὲ C.

κῶς τὰ περὶ αὐτοῖς ἰδιώματα ἀναμεμαγμένην, ἕκαστον
τούτων φασὶν ἔχειν συμβεβηκός. ὧν πρῶτον μὲν τὸ ἀπὸ 249
ὑπάρχοντος γίνεσθαι· πολλαὶ γὰρ τῶν φαντασιῶν προσ-
πίπτουσιν ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος ὥσπερ ἐπὶ τῶν μεμηνό-
των, αἵτινες οὐκ ἂν εἶεν καταληπτικαί. δεύτερον δὲ τὸ
καὶ ἀπὸ ὑπάρχοντος εἶναι καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον·
ἔνιαι γὰρ πάλιν ἀπὸ ὑπάρχοντος μέν εἰσιν, οὐκ αὐτὸ δὲ
τὸ ὑπάρχον ἰνδάλλονται, ὡς ἐπὶ τοῦ μεμηνότος Ὀρέστου
μικρῷ πρότερον ἐδείκνυμεν. εἷλκε μὲν γὰρ φαντασίαν
ἀπὸ ὑπάρχοντος τῆς Ἠλέκτρας, οὐ κατ' αὐτὸ δὲ τὸ ὑπάρ-
χον· μίαν '''γὰρ τῶν Ἐρινύων ὑπελάμβανεν αὐτὴν εἶναι,
καθὸ καὶ προσιοῦσαν καὶ τημελεῖν αὐτὸν σπουδάζουσαν
ἀπωθεῖται λέγων

μέθες μί' οὖσα τῶν ἐμῶν Ἐρινύων.

καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ ὑπάρχοντος μὲν ἐκινεῖτο τῶν Θηβῶν,
οὐ κατ' αὐτὸ δὲ τὸ ὑπάρχον· καὶ γὰρ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρ-
χον δεῖ γίνεσθαι τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν. οὐ μὴν 250
ἀλλὰ καὶ ἐναπομεμαγμένην καὶ ἐναπεσφραγισμένην τυγχά-
νειν, ἵνα πάντα τεχνικῶς τὰ ἰδιώματα τῶν φαντασιῶν
ἀναμάττηται. ὡς γὰρ οἱ γλυφεῖς πᾶσι τοῖς μέρεσι συμ- 251
βάλλουσι τῶν τελουμένων, καὶ ὃν τρόπον αἱ διὰ τῶν δα-
κτυλίων σφραγῖδες ἀεὶ πάντας ἐπ' ἀκριβὲς τοὺς χαρακτῆρας
ἐναπομάττονται τῷ κηρῷ, οὕτω καὶ οἱ κατάληψιν ποιού-
μενοι τῶν ὑποκειμένων πᾶσιν ὀφείλουσι τοῖς ἰδιώμασιν
αὐτῶν ἐπιβάλλειν. τὸ δὲ "οἵα οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ 252
ὑπάρχοντος" προσέθεσαν, ἐπεὶ οὐχ ὥσπερ οἱ ἀπὸ τῆς
στοᾶς 'ἀδύνατον ὑπειλήφασι κατὰ πάντα ἀπαράλλακτόν
τινα εὑρεθήσεσθαι, οὕτω καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας.
ἐκεῖνοι μὲν γάρ φασιν ὅτι ὁ ἔχων τὴν καταληπτικὴν φαν-
τασίαν τεχνικῶς προσβάλλει τῇ ὑπούσῃ τῶν πραγμάτων
διαφορᾷ, ἐπείπερ καὶ εἶχέ τι τοιοῦτον ἰδίωμα ἡ τοιαύτη
φαντασία παρὰ τὰς ἄλλας φαντασίας καθάπερ οἱ κεράσται

1. αὐτοὺς L. 2. ὧν] ὃ L. 10. οὐ κατ'] οὐκ L. 13. μί' — ἐρινύων om V. 16. οὐ κατ'] οὐκ C. 20. συνεπιβάλλουσι? 25. αὐτῶν ante τοῖς V, om C. 26. προσέθησαν C.

παρὰ τοὺς ἄλλους ὄφεις· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας τοὐναντίον φασὶ δύνασθαι τῇ καταληπτικῇ φαντασίᾳ ἀπαράλλακτον εὑρεθήσεσθαι ψεῦδος.

253 Ἀλλὰ γὰρ οἱ μὲν ἀρχαιότεροι τῶν στωικῶν κριτήριόν φασιν εἶναι τῆς ἀληθείας τὴν καταληπτικὴν ταύτην φαντασίαν, οἱ δὲ νεώτεροι προσετίθεσαν καὶ τὸ μηδὲν ἔχου-
254 σαν ἔνστημα. ἔσθ' ὅτε γὰρ καταληπτικὴ μὲν προσπίπτει φαντασία, ἄπιστος δὲ διὰ τὴν ἔξωθεν περίστασιν. οἷον ὅτε Ἀδμήτῳ ὁ Ἡρακλῆς τὴν Ἄλκηστιν γῆθεν ἀναγαγὼν παρέστησε, τότε ὁ Ἄδμητος ἔσπασε μὲν καταληπτικὴν
255 φαντασίαν ἀπὸ τῆς Ἀλκήστιδος, ἠπίστει δ' αὐτῇ· καὶ ὅτε ἀπὸ Τροίας ὁ Μενέλαος ἀνακομισθεὶς ἑώρα τὴν ἀληθῆ Ἑλένην παρὰ τῷ Πρωτεῖ, [καὶ] καταλιπὼν ἐπὶ τῆς νεὼς τὸ ἐκείνης εἴδωλον, περὶ οὗ δεκαετὴς συνέστη πόλεμος, ἀπὸ ὑπάρχοντος μὲν καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον καὶ ἐναπομεμαγμένην καὶ ἐναπεσφραγισμένην ἐλάμβανε φαντασίαν, οὐκ εἶχε δὲ αὐτήν. ὥσθ' ἡ μὲν καταληπτικὴ
256 φαντασία κριτήριόν ἐστι μηδὲν ἔχουσα ἔνστημα, αὗται δὲ καταληπτικαὶ μὲν ἦσαν, εἶχον δὲ ἐνστάσεις· ὅ τε γὰρ Ἄδμητος ἐλογίζετο ὅτι τέθνηκεν ἡ Ἄλκηστις καὶ ὅτι ὁ ἀποθανὼν οὐκέτι ἀνίσταται, ἀλλὰ δαιμόνιά τινά ποτε ἐπιφοιτᾷ· ὅ τε Μενέλαος συνεώρα ὅτι ἀπολέλοιπεν ἐν τῇ νηὶ φυλαττομένην τὴν Ἑλένην, καὶ οὐκ ἀπίθανον μέν ἐστιν Ἑλένην μὴ εἶναι τὴν ἐπὶ τῆς Φάρου εὑρεθεῖσαν,
257 φάντασμα δέ τι καὶ δαιμόνιον. ἐνθένδε οὐχ ἁπλῶς κριτήριον γίνεται τῆς ἀληθείας ἡ καταληπτικὴ φαντασία, ἀλλ' ὅταν μηδὲν ἔνστημα ἔχῃ. αὕτη γὰρ ἐναργὴς οὖσα καὶ πληκτικὴ μόνον οὐχὶ τῶν τριχῶν, φασί, λαμβάνεται, κατασπῶσα ἡμᾶς εἰς συγκατάθεσιν, καὶ ἄλλου μηδενὸς δεομένη εἰς τὸ τοιαύτη προσπίπτειν ἢ εἰς τὸ τὴν πρὸς τὰς ἄλλας

7. καταπληκτικὴ R, καμπληκτικὴ C. 14. δεκαέτης FG. 17. αὐτήν] αὐτὴν πιστήν? pro vera non habebat Fabricius. 23. μὲν v. 24 post Ἑλένην ponendum. 25. ἐνθένδεν V, ἐνθάδε G, ἔνδεν δὲ F. 26. ὅτε V. 28. τριῶν C. 30. προπίπτειν CGRV: corr Fabricius cum H. ἢ εἰς τὸ] ἢ τοῦ H.

διαφορὰν ὑποβάλλειν. διὸ δὴ καὶ πᾶς ἄνθρωπος, ὅταν τι 258 σπουδάζῃ μετὰ ἀκριβείας καταλαμβάνεσθαι, τὴν τοιαύτην φαντασίαν ἐξ ἑαυτοῦ μεταδιώκειν φαίνεται, οἷον ἐπὶ τῶν ὁρατῶν, ὅταν ἀμυδρὰν λαμβάνῃ τοῦ ὑποκειμένου φαντασίαν. ἐντείνει γὰρ τὴν ὄψιν καὶ σύνεγγυς ἔρχεται τοῦ ὁρωμένου ὡς τέλεον μὴ πλανᾶσθαι, παρατρίβει γὰρ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ καθόλου πάντα ποιεῖ μέχρις ἂν τρανὴν καὶ πληκτικὴν σπάσῃ τοῦ κρινομένου φαντασίαν, ὡς ἐν ταύτῃ κειμένην θεωρῶν τὴν τῆς καταλήψεως πίστιν. καὶ 259 γὰρ ἄλλως τοὐναντίον ἀδύνατόν ἐστι λέγειν, κατ' ἀνάγκην τὸν ἀφιστάμενον τοῦ ἀξιοῦν ὅτι φαντασία κριτήριόν ἐστι, καθ' ἑτέρας φαντασίας ὑπόστασιν τοῦτο πάσχοντα βεβαιοῦν τὸ φαντασίαν εἶναι κριτήριον, τῆς φύσεως οἱονεὶ φέγγος ἡμῖν πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν ἀναδούσης καὶ τὴν δι' αὐτῆς γινομένην φαντασίαν. ἄτοπον οὖν ἐστι τοσαύτην δύναμιν ἀθετεῖν καὶ τὸ ὥσπερ 260 φῶς αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι. ὃν γὰρ τρόπον ὁ χρώματα μὲν ἀπολείπων καὶ τὰς ἐν τούτοις διαφοράς, τὴν δὲ ὅρασιν ἀναιρῶν ὡς ἀνύπαρκτον '''ἢ ἄπιστον, καὶ φωνὰς μὲν εἶναι λέγων, ἀκοὴν δὲ μὴ ὑπάρχειν ἀξιῶν, σφόδρα ἐστὶν ἄτοπος (δι' ὧν γὰρ ἐνοήσαμεν χρώματα καὶ φωνάς, ἐκείνων ἀπόντων οὐδὲ χρῆσθαι δυνατοὶ χρώμασιν ἢ φωναῖς), οὕτω καὶ τὰ πράγματα μὲν ὁμολογῶν, τὴν δὲ φαντασίαν τῆς αἰσθήσεως, δι' ἧς τῶν πραγμάτων ἀντιλαμβάνεται, διαβάλλων τελέως ἐστὶν ἐμβρόντητος, καὶ τοῖς ἀψύχοις ἴσον αὑτὸν ποιῶν.

Τοιοῦτο μὲν καὶ τὸ τῶν στωικῶν ἐστὶ δόγμα· πάσης 261 δὲ σχεδὸν τῆς περὶ κριτηρίου διαφωνίας ὑπ' ὄψιν κειμένης, καιρὸς ἂν εἴη τῆς ἀντιρρήσεως ἐφάπτεσθαι καὶ ἐπὶ τὸ κριτήριον ἐπανάγειν. καθὼς οὖν προεῖπον, οἱ μὲν ἐν τῷ λόγῳ οἱ δὲ ἐν ταῖς ἀλόγοις αἰσθήσεσιν οἱ δὲ ἐν ἀμφοτέροις τούτοις ἀπέλιπον, καὶ οἱ μὲν τὸ ὑφ' οὗ ὡς τὸν ἄν-

6. παρατρίβει γὰρ] καὶ παρατρίβεται? 8. ἐκπληκτικὴν CR. 10. κατ' ἀνάγκην] ἀλλ' ἀνάγκη? 22. δυνατὸν X. καὶ ὁ τὰ? 27. τοῦτο RV. τὸ add CRV. 32. ἀπέλειπον V.

παρὰ τοὺς ἄλλους ὄψεις· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς [illegible] αν,
ναντίον φασὶ δύνασθαι τῇ καταληπτ[illegible] ιρα-
ράλλακτον εὑρεθήσεσθαι ψεῦδος. [illegible] σεων
253 Ἀλλὰ γὰρ οἱ μὲν ἀρχαιότεροι [illegible] τοὺς
φασιν εἶναι τῆς ἀληθείας τὴν κ[illegible] ἐναγ-
τασίαν, οἱ δὲ νεώτεροι προσετ[illegible]
254 σαν ἔνστημα. ἔσθ' ὅτε γὰρ [illegible] ντέστι
φαντασία, ἄπιστος δὲ διὰ [illegible] θέντος
ὅτε Ἀδμήτῳ ὁ Ἡρακλῆς [illegible] τηρίων
παρέστησε, τότε ὁ [illegible] ήματα
255 φαντασίαν ἀπὸ τῆς [illegible] τήριων,
ὅτε ἀπὸ Τροίας ὁ [illegible] πάσης κατα-
θῇ Ἑλένην παρ[illegible] ε τοῦ δεῦρο ἀνεπι-
νεῶς τὸ ἐκείνη[illegible] ρωπον, ὡς παραστήσομεν·
λεμος, ἀπὸ [illegible] ιως ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος· ᾧ ἕπεται
καὶ ἐναπο[illegible] γνῶσιν ἀνεύρετον ὑπάρχειν, τοῦ γνωρί-
φαντασί[illegible] ακαταλήπτου καθεστῶτος. εὐθέως γὰρ τῶν
256 φαντα[illegible] ἐπινοίας ζητησάντων Σωκράτης μὲν ἠπόρησε
κατα[illegible] ἐν τῇ σκέψει καὶ εἰπὼν αὐτὸν ἀγνοεῖν τί τ' ἐστι
Ἀ[illegible] πῶς ἔχει πρὸς τὸ σύμπαν· "ἐγὼ γὰρ οὐκ οἶδα" φησὶν
[illegible] ἄνθρωπός εἰμι εἴτε καὶ ἄλλο τι θηρίον Τυφῶνος
[illegible]ολυπλοκώτερον." Δημόκριτος δὲ ὁ τῇ Διὸς φωνῇ παρει-
[illegible]αζόμενος, καὶ λέγων "τάδε περὶ τῶν ξυμπάντων, ἐπεχεί-
ρησε μὲν τὴν ἐπίνοιαν ἐκθέσθαι, πλεῖον δὲ ἰδιωτικῆς ἀπο-
φάσεως οὐδὲν ἴσχυσεν, εἰπὼν "ἄνθρωπός ἐστιν ὃ πάντες
257 ἴδμεν." πρῶτον μὲν γὰρ καὶ κύνα πάντες ἴσμεν, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὁ κύων ἄνθρωπος· καὶ ἵππον πάντες ἴσμεν καὶ φυτόν, ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἦν ἄνθρωπος. εἶτα καὶ τὸ ζητούμενον συνήρπασεν· οὐδεὶς γὰρ ἐκ προχείρου δώσει γινώσκεσθαι τὸν ἄνθρωπον ὁποῖός ἐστιν, εἴγε ὁ Πύθιος ὡς μέγιστον ζήτημα προύθηκεν αὐτῷ τὸ γνῶθι σεαυτόν. εἰ δὲ καὶ δοίη, οὐ πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς ἀκριβεστάτοις τῶν φι-

2. post πειρασόμεθα deest οὖν. ergo H. 11. τὸ om C. 15. [illegible] οὐκ ἄρα] οὐ γὰρ L. ὡς R. 21. θηρίον] Phaedr. p. 230. 26. ἴσμεν [illegible] C. 28. καὶ om CHR. 31. σαυτόν R. 32. δῴη L.

ιέψει μόνον τοῦτον ἐπίστασθαι. οἱ δὲ περὶ 267
καὶ δεικτικῶς ᾠήθησαν δύνασθαι τὴν ἐπί-
ου παρίστασθαι, λέγοντες "ἄνθρωπός
ωμα μετ' ἐμψυχίας." οὐκ ἔγνωσαν
όν ἐστιν ἄνθρωπος, τὸ μὴ δεικνύ-
πος. καὶ πάλιν ἡ τοιαύτη δεῖξις
ἢ γυναικός, ἢ πρεσβύτου ἢ
ετανότριχος οὐλοκόμου, τῶν
π' ἀνδρὸς ἐκφέροιτο, ἡ γυνὴ 268
νυναικός, περιγραφήσεται
ιπαὶ τῶν ἡλικιῶν ἐκπε-

ων φιλοσόφων οἱ τὸν γενικὸν ἄνθρω- 269
ιδάσκοντες, κἀντεῦθεν οἰόμενοι τὴν ἐπί-
νασθαι τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων ἀνακύψειν.
ιων δὲ οἱ μὲν οὕτως ἀπέδοσαν "ἄνθρωπός ἐστι ζῷον
λογικὸν θνητόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν." οἳ καὶ
αὐτοὶ οὐ τὸν ἄνθρωπον ἀλλὰ τὰ συμβεβηκότα τῷ ἀνθρώ-
πῳ παρέδοσαν. διαφέρει δὲ τὸ τινὶ συμβεβηκὸς ἐκείνου 270
τοῦ ᾧ συμβέβηκεν, ἐπεί τοι εἰ μὴ διαφέρει, οὐκ ἂν ἦν
συμβεβηκὸς ἀλλ' αὐτὸ ἐκεῖνο. ἀμέλει γοῦν τῶν συμβεβη-
κότων τὰ μὲν ἀχώριστά ἐστι τῶν οἷς συμβέβηκεν, ὡς μῆ-
κος καὶ πλάτος καὶ βάθος σώμασι (δίχα γὰρ τῆς τούτων
παρουσίας ἀμήχανόν ἐστιν ἐπινοῆσαι σῶμα), τὰ δὲ χωρί- 271
ζεται τοῦ ᾧ συμβέβηκεν καὶ ἀπαλλασσομένων μένει ἐκεῖνο,
οἷον τρέχειν διαλέγεσθαι ὑπνοῦν ἐγρηγορέναι τῷ ἀνθρώπῳ·
πάντα γὰρ ταῦτα συμβέβηκε μὲν ἡμῖν, οὐ διὰ παντὸς
δέ· καὶ γὰρ μὴ τρέχοντες μένομεν οἱ αὐτοὶ καὶ ἡσυχά-
ζοντες, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. διττῆς οὖν οὔσης
τῶν συμβεβηκότων '''διαφορᾶς οὐδετέραν εὑρήσομεν τὴν
αὐτὴν τῷ ὑποκειμένῳ πράγματι, ἀλλ' ἀεὶ διαφέρουσαν.
μάταιοι τοίνυν εἰσὶ καὶ οἱ τὸν ἄνθρωπον ζῷον λέγοντες 272

1. μόνοις? 11. εἰ om V. 13. γενικώτατον C. 18. οὐ τὸν] αὐτὸν V, οὐκ αὐτὸν F. 19. ἀπέδοσαν? an παρέστησαν? 21. τῶν om C. 25. ἐκεῖνα L. 27. μὲν om CR. 30. οὐδετέροις CHR.

λογικὸν θνητὸν καὶ τὰ ἑξῆς· οὐ γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἀπέ-
δοσαν, ἀλλὰ τὰ συμβεβηκότα τούτῳ κατηρίθμησαν. ὧν
τὸ μὲν ζῷον τῶν διὰ παντὸς αὐτῷ συμβεβηκότων ἐστίν·
ἀδύνατον γὰρ μὴ ζῷον ὄντα ἄνθρωπον εἶναι· τὸ δὲ
θνητὸν οὐδὲ συμβεβηκός ἐστιν, ἀλλ' ἐπιγινόμενόν τι τῷ
ἀνθρώπῳ· ὅτε γὰρ ἐσμὲν ἄνθρωποι, ζῶμεν καὶ οὐ τεθνή-
273 καμεν. τὸ δὲ λογίζεσθαι καὶ ἐπιστήμην ἔχειν συμβέβηκε
μέν, οὐ διὰ παντὸς δέ· καὶ γὰρ μὴ λογιζόμενοί τινες
ἄνθρωποί εἰσιν, ὥσπερ οἱ νηδύμῳ κατασχεθέντες ὕπνῳ,
καὶ ἐπιστήμην μὴ ἔχοντες οὐκ ἐκπεπτώκασι τῆς ἀνθρω-
πότητος, ὥσπερ οἱ μεμηνότες. ἕτερον οὖν ζητούντων ἡμῶν
274 ἕτερον παρεστάκασιν. ἔτι τὸ μὲν ζῷον οὐκ ἔστιν ἄνθρω-
πος, ἐπεὶ πᾶν ζῷον ἔσται ἄνθρωπος. τὸ δὲ λογικὸν εἰ
μὲν ἀντὶ τοῦ λογίζεσθαι τάττοιτο, καὶ οἱ θεοὶ λογιζόμενοι
ἄνθρωποι γενήσονται, τάχα δὲ καί τινα τῶν ἄλλων ζῴων·
εἰ δὲ ἀντὶ τοῦ σημαντικὰς προφέρεσθαι φωνάς, τοὺς κό-
ρακας καὶ ψιττακοὺς καὶ τὰ τοιαῦτα ἀνθρώπους εἶναι λέξο-
275 μεν, ὅπερ ἄτοπον. καὶ μὴν εἰ τὸ θνητὸν φαίη τις ἄν-
θρωπον εἶναι, ἀκολουθήσει τὸ καὶ τὰ ἄλογα τῶν ζῴων
θνητὰ ὄντα ἀνθρώπους ὑπάρχειν. τὸ δὲ ὅμοιον καὶ περὶ
τοῦ νοῦ τε καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν εἶναι χρὴ φρονεῖν.
πρῶτον μὲν γὰρ καὶ εἰς θεοὺς πίπτει τὰ τοιαῦτα· δεύτε-
ρον δέ, εἴπερ ἐπιδεκτικόν ἐστι τούτων ὁ ἄνθρωπος, οὐκ
ἔστι ταῦτα ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐκεῖνος τούτων ἐπιδεκτικὸς
276 οὗ τὴν φύσιν οὐ παρέστησαν. καίτοι τινὲς τῶν συνετῶν
εἶναι δοκούντων κατὰ τὴν δογματικὴν αἵρεσιν πρὸς τοῦτο
ὑπαντῶντες φασὶν ὅτι ἕκαστον μὲν τῶν κατηριθμημένων
οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, πάντα δὲ εἰς τὸ αὐτὸ συναχθέντα
ποιεῖ τοῦτον, οἷόν τι καὶ ἐπὶ μερῶν καὶ ὅλου θεωροῦμεν
277 γινόμενον· ὡς γὰρ χεὶρ κατ' ἰδίαν οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος,
οὐδὲ κεφαλή, οὐδὲ πούς, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἀλλὰ
τὸ ἐξ αὐτῶν σύνθετον ὅλον νοεῖται, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος

2. κατηριθμήσαντο? 3. αὐτοῦ C. 5. ἐγινόμενον V. 12. παρεστήκασιν FG. 17. λέγομεν X. 19. διακολουθήσει L. 21. νοῦ] λογίζεσθαι L. 29. ὅλον V.

οὔτε ζῷόν ἐστι ψιλῶς οὔτε λογικὸν κατ' ἰδίαν οὔτε θνη-
τὸν κατὰ περιγραφήν, ἀλλὰ τὸ ἐξ ἁπάντων ἄθροισμα,
τουτέστι ζῷον ἅμα καὶ θνητὸν καὶ λογικόν. πρόχειρος 278
δ' ἐστὶ καὶ πρὸς '''τοῦτο ὑπάντησις. πρῶτον μὲν γὰρ πῶς,
εἰ κατ' ἰδίαν ἕκαστον οὐκ ἔστι ταῦτα ἄνθρωπος, δύναται
εἰς ταὐτὸ συναχθέντα ἄνθρωπον ποιεῖν, μήτε πλεονάσαντα
παρὸ ἔστι, μήτε ἐλλιπόντα παρὸ ὑπόκειται, μήτε ἄλλως
πως τραπέντα; εἶτ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν δύναται εἰς ταὐτὸ
πάντα συνδραμεῖν, ἵνα καὶ τὸ ἐξ ἁπάντων ἄνθρωπος γέ-
νηται. τὸ γοῦν θνητὸν εὐθέως, ὅτ' ἐσμὲν ἄνθρωποι, οὐ 279
συμβέβηκεν ἡμῖν, ἀλλὰ κατὰ συμμνημόνευσιν λαμβάνε-
ται. θεωροῦντες γὰρ Δίωνα καὶ Θέωνα καὶ Σωκράτη καὶ
κοινῶς τοὺς κατὰ μέρος ἡμῖν ὁμοίους τετελευτηκέναι λο-
γιζόμεθα ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν θνητοί, καὶ μηδέπω τοῦ
θανεῖν παρόντος ἡμῖν· ζῶμεν γὰρ δήπουθεν. καὶ μὴν 280
τὸ λογίζεσθαι ὁτὲ μὲν πάρεστιν ἡμῖν ὁτὲ δὲ οὐ πάρεστι,
καὶ τὸ ἐπιστήμην ἔχειν πάλιν οὐ τῶν διὰ παντὸς συμβε-
βηκότων τῷ ἀνθρώπῳ καθέστηκεν, ὡς ἤδη παρεστήσαμεν.
λεκτέον οὖν μηδὲ τὴν κοινὴν τούτων σύνοδον ἄνθρωπον
εἶναι.

Πλάτων δὲ χεῖρον παρὰ τοὺς ἄλλους ὁρίζεται τὸν 281
ἄνθρωπον, λέγων "ἄνθρωπός ἐστι ζῷον ἄπτερον δίπουν
πλατυώνυχον, ἐπιστήμης πολιτικῆς δεκτικόν·" ὅθεν καὶ
προῦπτά ἐστι τὰ ὀφείλοντα πρὸς αὐτὸν λέγεσθαι. πάλιν
γὰρ οὐ τὸν ἄνθρωπον ἐκτέθειται, ἀλλὰ τὰ συμβεβηκότα
καὶ ἀποσυμβεβηκότα τούτῳ κατηρίθμηται· τὸ μὲν γὰρ 282
ἄπτερον ἀποσυμβέβηκεν αὐτῷ, τὸ δὲ ζῷον καὶ τὸ δίπουν
καὶ τὸ πλατυώνυχον συμβέβηκεν, τὸ δὲ ἐπιστήμης πολιτι-
κῆς δεκτικὸν ποτὲ μὲν συμβέβηκε ποτὲ δὲ ἀποσυμβέβηκεν.
ὥστε ἡμῶν ἕτερόν τι μαθεῖν ζητούντων αὐτὸς ἕτερόν τι
παρέστησεν.

Ἀλλὰ γὰρ οὕτως ἀποδεδείχθω τὸ μὴ δύνασθαι τὸν
ἄνθρωπον ἐκ προχείρου νοεῖν. παρακειμένως δὲ λεκτέον 283

5. ταῦτα ὁ ἄνθρωπος C. 7. ἐλλείποντα L. 9. δραμεῖν V.
12. σωκράτην C. 19. τούτων om V. 33. νοεῖσθαι?

ὅτι καὶ ἡ κατάληψις αὐτοῦ τῶν ἀπόρων ἐστί, καὶ μάλιστα
ὅτι ἀπὸ μέρους ἤδη τοῦτο συμβεβίβασται. τὸ γὰρ μὴ ἐπι-
νοούμενον οὐδὲ καταληφθῆναι πέφυκεν· ἀνεπινόητος δέ
γε ὁ ἄνθρωπος δέδεικται τὸ ὅσον ἐπὶ ταῖς τῶν δογματι-
284 κῶν ἐννοίαις, τοίνυν καὶ ἀκατάληπτος. ὅμως δ' οὖν καὶ
καθ' ἕτερον τρόπον ἐνέσται τὸ τοιοῦτο κατασκευάζειν.
εἴπερ καταληπτόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, ἤτοι ὅλος δι' ὅλου
ἑαυτὸν ζητεῖ τε καὶ καταλαμβάνει, ἢ ὅλος ἐστὶ τὸ ζητού-
μενον καὶ ὑπὸ τὴν κατάληψιν πῖπτον, ὥσπερ εἰ καὶ τὴν
'''ὅρασιν ὑπόθοιτό τις ἑαυτὴν ὁρῶσαν· ἢ γὰρ ὅλη ἔσται
ὁρῶσα ἢ ὁρωμένη ἢ μέρει μὲν ἑαυτὴν ὁρῶσα μέρει δὲ
285 ὑφ' ἑαυτῆς ὁρωμένη. ἀλλ' εἰ μὲν ὅλος δι' ὅλου ὁ ἄνθρω-
πος ἑαυτὸν ζητοίη καὶ σὺν τούτῳ νοοῖτο, σὺν τῷ ὅλος
δι' ὅλου ἑαυτὸν νοεῖν, οὐδὲν ἔτι ἔσται τὸ καταλαμβανό-
μενον, ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ ὅλος εἴη τὸ ζητούμενον καὶ
σὺν τούτῳ νοοῖτο ὅλος, σὺν τῷ ζητεῖσθαι, πάλιν οὐδὲν
ἀπολειφθήσεται τὸ ζητοῦν καὶ τὸ τὴν κατάληψιν ποιησό-
286 μενον. καὶ μὴν οὐδὲ δυνατόν ἐστι παρὰ μέρος ὁτὲ μὲν
ὅλον ὑποκεῖσθαι τὸ ζητοῦν ὁτὲ δὲ ὅλον τὸ ζητούμενον.
ὅτε γὰρ ὅλος ὑπόκειται ζητῶν καὶ σὺν τούτῳ νοεῖται ὅλος,
σὺν τῷ ζητεῖν ὅλος, οὐδὲν ἀπολειφθήσεται ὃ ζητήσει· καὶ
ἀνάπαλιν, ὅτε ὅλος δι' ὅλου ἐστὶ τὸ ζητούμενον, οὐκ ἔσται
287 τὸ ζητοῦν. λείπεται ἄρα μὴ ὅλον αὐτὸν ἑαυτῷ ἐπιβάλλειν,
ἀλλὰ μέρει τινὶ τὴν ἑαυτοῦ κατάληψιν ποιεῖσθαι. ὃ πά-
λιν ἐστὶ τῶν ἀπόρων. ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὐδέν ἐστι παρὰ
288 τὸν ὄγκον καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν διάνοιαν, ὅθεν εἰ
μέλλει τινὶ μέρει ἑαυτὸν καταλαμβάνεσθαι, ἤτοι τῷ σώ-
ματι τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν διάνοιαν γνωριεῖ, ἢ ἐναλλὰξ
ταῖς αἰσθήσεσι καὶ τῇ διανοίᾳ τὸ σῶμα καταλήψεται. τῷ
μὲν οὖν σώματι οὐχ οἷόν τέ ἐστι τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν

1. αὐτῶν X. 2. τούτῳ CFGH. 5. ὁμοίως L. δ' om CR. 6. τοιοῦτον V. 8. ὅλως V. 9. post πῖπτον haec fere exciderunt: ἢ παρὰ μέρος ὁτὲ μὲν ὅλος ζητεῖ ὁτὲ δὲ ὅλος ζητεῖται, ἢ μέρει τινὶ τὴν ἑαυτοῦ κατάληψιν ποιεῖται. 19. ὅλος FV. ὅλος F. 21. ὅλος,] , ὅλως L: cf. v. 5. 23. αὐτὸν] ἑαυτὸν L.

διάνοιαν γνωρίζειν· ἄλογον γάρ ἐστι τοῦτο καὶ κωφὸν καὶ
ἀφυὲς πρὸς τὰς τοιουτοτρόπους ζητήσεις. ἄλλως τε, εἰ τὸ 289
σῶμα τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας ἀντιληπτικόν ἐστιν,
ὀφείλει τὸ ταύτας καταλαμβάνον ὁμοιοῦσθαι ταύταις, τουτ-
έστιν ὁμοίως διατίθεσθαι καὶ αἴσθησίς τε καὶ διάνοια
γίνεσθαι. ὁράσεως γὰρ ἀντιλαμβανόμενον, καθὸ ὁρᾷ,
ὅρασις ἔσται, καὶ γεύσεως γευομένης καταληπτικὸν ὑπάρχον
γεῦσις γενήσεται, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ ἀνάλογον. καθὰ 290
γὰρ τὸ θερμοῦ ἀντιλαμβανόμενον ὡς θερμοῦ θερμαινό-
μενον ἀντιλαμβάνεται, θερμαινόμενον δὲ εὐθύς ἐστι θερ-
μόν, καὶ ὡς τὸ ψυχροῦ γνῶσιν ποιούμενον ὡς ψυχροῦ
ψυχόμενον εὐθέως ἐστὶ ψυχρόν, οὕτω καὶ ὁ σάρκινος ὄγκος
εἰ ἀντιλαμβάνεται τῶν αἰσθήσεων ὡς αἰσθήσεων, αἰσθά-
νεται, αἰσθανόμενος δὲ πάντως αἴσθησις γενήσεται, καὶ 291
ταύτῃ οὐκέτι ὑποκείσεται τὸ ζητοῦν, ἀλλ' ἔσται τὸ ζητού-
μενον, σὺν τῷ καὶ τελέως καταγέλαστον εἶναι τὸ μὴ δια-
φέρειν τὸν ὄγκον τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας, πάντων
σχεδὸν τῶν δογματικῶς φιλοσοφησάντων '''τὴν ἐν τούτοις
διαφορὰν εἰσηγησαμένων. ὁ δ' αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας 292
ἐστὶ λόγος· εἰ γὰρ ἀντιλαμβάνεται ταύτης ὁ ὄγκος ὡς
διανοίας, τουτέστι νοούσης, ἔσται διάνοια ὁ ὄγκος, διάνοια
δὲ ὢν οὐκ ἔσται τὸ ζητοῦν ἀλλὰ τὸ ζητούμενον. οὐ τοί-
νυν τὸ σῶμα καταληπτικόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου. καὶ 293
μὴν οὐδὲ αἱ αἰσθήσεις. αὗται γὰρ πάσχουσι μόνον καὶ
κηροῦ τρόπον τυποῦνται, ἄλλο δ' ἴσασιν οὐδὲ ἕν, ἐπεί τοι
ἐὰν ζήτησίν τινος αὐταῖς νείμωμεν, οὐκέτ' ἄλογοι γενή-
σονται ἀλλὰ λογικαὶ καὶ διανοίας ἔχουσαι φύσιν. ὅπερ
οὐχ οὕτως εἶχεν· εἰ γὰρ τὸ λευκαίνεσθαι καὶ μελαίνεσθαι
καὶ γλυκάζεσθαι καὶ πικράζεσθαι καὶ εὐωδίζεσθαι καὶ κοι-
νῶς πάσχειν ἴδιόν ἐστιν αὐτῶν, τὸ ζητεῖν ἐνεργητικῶς
οὐκ ἔσται ἴδιον αὐτῶν. εἶτα πῶς οἷόν τέ ἐστι διὰ τούτων 294
καταληφθῆναι τὸν ὄγκον οὐκ ἐχουσῶν τὴν φύσιν; οἷον

4. καταλαμβανόμενος V. 7. γινομένης καταληπτὸν L. 10. λαμβάνεται C. 18. δογματικῶν X. 29. εὐωδιάζεσθαι X. καὶ add H. 32. τὴν φίσιν i. e. φύσιν πρὸς τοῦτο ἐπιτήδειον § 375.

εὐθέως ἡ ὅρασις σχήματος μὲν καὶ μεγέθους καὶ χρόας
ἐστὶν ἀντιληπτική, οὔτε δὲ σχῆμα οὔτε μέγεθος οὔτε χρῶμά
ἐστιν ὁ ὄγκος, ἀλλ' εἰ καὶ ἄρα, τὸ ᾧ ταῦτα συμβέβηκεν·
καὶ διὰ τοῦτο τὸν μὲν ὄγκον οὐ δύναται λαβεῖν ἡ ὅρασις,
μόνον δὲ ὁρᾷ τὰ συμβεβηκότα τῷ ὄγκῳ, οἷον τὸ σχῆμα,
295 τὸ μέγεθος, τὴν χρόαν. ναί, φήσει τις, ἀλλὰ τὸ ἐκ τού-
των συνηρανισμένον ὁ ὄγκος ἐστίν. ὅπερ ἦν ληρῶδες.
πρῶτον μὲν γὰρ ἐδείξαμεν ὅτι οὐδὲ ἡ κοινὴ σύνοδος τῶν
τινὶ συμβεβηκότων ἐκεῖνό ἐστι τὸ ᾧ τινὶ συμβέβηκεν·
296 εἶτα κἂν τοῦτο οὕτως ἔχῃ, πάλιν τῶν ἀμηχάνων ἐστὶν
ὑπὸ τῆς ὄψεως ληφθῆναι τὸ σῶμα. εἰ γὰρ μήτε μῆκος
ψιλόν ἐστι τὸ σῶμα μήτε σχῆμα κατ' ἰδίαν μήτε χρῶμα
χωρίς, τὸ δὲ ἐκ τούτων σύνθετον, δεήσει τὴν ὅρασιν τοῦ
σώματος ἀντιλαμβανομένην συντιθέναι ταῦτα καθ' ἕκα-
στον παρ' ἑαυτῇ, καὶ οὕτω τὸν κοινὸν πάντων ἀθροισμὸν
297 σῶμα λέγειν. ἀλλὰ τὸ συντιθέναι τι μετά τινος, καὶ τὸ
τοιόνδε μέγεθος μετὰ τοῦ τοιοῦδε σχήματος λαμβάνειν,
λογικῆς ἐστὶ δυνάμεως. ἄλογος δέ γέ ἐστιν ἡ ὅρασις·
τοίνυν οὐ ταύτης ἔργον καθέστηκε τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι
298 τοῦ σώματος. καίτοι οὐ μόνον τὴν κοινὴν σύνοδον ὡς
σῶμα νοεῖν ἐστὶν ἀφυής, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἑκάστου τῶν
τούτῳ συμβεβηκότων κατάληψιν πεπήρωται. οἷον εὐθέως
μήκους· καθ' ὑπέρθεσιν γὰρ μερῶν τοῦτο λαμβάνεσθαι
πέφυκεν, ἀπό τινος ἀρχομένων ἡμῶν καὶ διά τινος καὶ
ἐπί τι καταληγόντων, '''ὅπερ ποιεῖν ἄλογος φύσις οὐ δύνα-
299 ται. εἶτα καὶ βάθους· περὶ αὐτὴν γὰρ πλάζεται τὴν
ἐπιφάνειαν ἡ ὅρασις, εἰς βάθος δ' οὐκ ἐνδύνει. λανθάνει
γοῦν αὐτὴν καὶ τὰ περίχρυσα τῶν χαλκῶν. εἴρητο δὲ ὅτι
καὶ πρὸς χρωμάτων γνῶσιν ἦν ἀνεπιτήδειος, ὅτε τὴν Κυ-
300 ρηναϊκὴν στάσιν ἀνῃροῦμεν. διόπερ εἰ μηδὲ τῶν συμβε-
βηκότων τῷ σώματι ἡ ὅρασίς ἐστιν ἀντιληπτική, πολὺ

1. χροιᾶς CR. 3. ἐστιν post 2. σχῆμα V. 3. ἄρα τὸ] ὁρᾷ τὸ CFGR, ὁρατῷ V. 7. ὁ om L. 22. εὐθέος V. 24. τινος] τινος διιόντων? per aliquid progressi Fabricius. 26. γὰρ om V. 28. χαλκείων? 29. χρώματα V, χωμάτων C. ἦν om CR.

πλέον οὐδ' αὐτοῦ τοῦ σώματος ἔσται θεωρητική. καὶ μὴν
οὐδὲ ἀκοῆς ἐστιν ἔργον τὸ τοιοῦτον ἢ ὀσφρήσεως ἢ γεύ-
σεως ἢ ἁφῆς· ἑκάστη γὰρ τούτων τὸ πρὸς ἑαυτὴν μόνον
αἰσθητὸν ἐπίσταται, τὸ δὲ οὐκ ἂν εἴη ὁ ὄγκος. ἡ γὰρ
ἀκοὴ φωνῆς μόνον ἐστὶν ἀντιληπτική, φωνὴ δὲ οὐκ ἔστιν
ὁ ὄγκος. καὶ ἡ ὄσφρησις εὐώδους μόνον ἢ δυσώδους ἐστὶ
κριτήριον· ἀλλ' οὐθεὶς οὕτως ἐστὶν ἄφρων ὡς τὴν ὑπό-
στασιν τοῦ περὶ ἡμᾶς σώματος ἐν τοῖς εὐώδεσιν ἢ δυσώ-
δεσιν ἀπολείπειν. τὰ δ' αὐτὰ λεκτέον καὶ περὶ τῶν ἄλλων
αἰσθήσεων, ἵνα μὴ μακρολογῶμεν. ὥστε αὗται μὲν τὸν
ὄγκον οὐ καταλαμβάνονται. καὶ μὴν οὐδὲ ἑαυτάς. τίς 301
γὰρ ὁράσει τὴν ὅρασιν εἶδεν; ἢ τίς ἀκοῇ τῆς ἀκοῆς ἀκή-
κοεν; τίς δὲ γεύσει ποτὲ τῆς γεύσεως ἐγεύσατο, ἢ ὀσφρήσει
ὀσφρήσεως ὠσφρήσατο, ἢ ἁφῆς ἔθιγεν ἁφῇ; ταῦτα γὰρ
διανοητὰ ἦν. τοίνυν μηδ' ἑαυτῶν ἀντιληπτικὰς λεκτέον
εἶναι τὰς αἰσθήσεις. οὑτωσὶ δὲ οὐδὲ ἀλλήλων. ὅρασις
γὰρ ἀκούουσαν ἀκοὴν οὐ δύναται ὁρᾶν, καὶ ἀνάπαλιν
ἀκοὴ ὁρώσης ὁράσεως οὐ πέφυκεν ἀκούειν, καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων ὁ αὐτὸς τῆς ἐγχειρήσεως τρόπος, ἐπεί τοι κἂν λέγω-
μεν ὁράσει ληπτὴν εἶναι τὴν ἀκοὴν ὡς ἀκοήν, τουτέστιν
[ὡς] ἀκούουσαν, δώσομεν τὸ ὁμοιοπαθεῖν τὴν ὅρασιν
ἐκείνῃ, ὥστε μηκέτι αὐτὴν ὅρασιν εἶναι ἀλλ' ἀκοήν· πῶς 302
γὰρ δύναται κρῖναι ἀκούουσαν ἀκοὴν αὐτὴ μὴ ἔχουσα φύ-
σιν ἀκουστικήν; καὶ ἀναστρόφως, ἵνα καὶ ἡ ἀκοὴ ὡς ὁρώ-
σης ἀντιλάβηται τῆς ὄψεως, δεῖ πολὺ πρότερον ὅρασιν
αὐτὴν γενέσθαι. τοῦτο δὲ οὐδεμίαν ὑπερβολὴν ἔοικεν ἀτο-
πίας ἀπολείπειν. λεκτέον ἄρα μηδὲ τὰς αἰσθήσεις ἢ τοῦ
σώματος ἀντιλαμβάνεσθαι ἢ αὑτῶν ἢ ἀλλήλων.

Ναί, φασὶν οἱ δογματικοί, ἀλλ' ἡ διάνοια καὶ τὸν 303
ὄγκον καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ ἑαυτὴν γνωρίζει. ὅπερ καὶ
αὐτὸ τῶν ἀπόρων ἐστίν. ὅταν γὰρ ἀξιώσωσι τὴν διάνοιαν
ἀντιληπτικὴν γίνεσθαι τοῦ τε ὅλου σώματος καὶ τῶν ἐν

10. ὡς V. 11. οὐκ ἀντιλαμβάνονται L. 13. ὀσφρήσει add H.
15. μηδ'] εἰ μηδ' FV. 21. τὸ om C. 25. αὐτὴν ὅρασιν FV.
26. ἡ προσβολὴν C.

αὐτῷ, πευσόμεθα πότερον ὑφ' ἓν ὅλῳ ἐπιπεσοῦσα τῷ
ὄγκῳ τὴν κατάληψιν ποιεῖται, ἢ τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ, καὶ
304 ταῦτα '''συντιθεῖσα τὸ ὅλον καταλαμβάνεται. καὶ τῷ μὲν
ὅλῳ οὐκ ἂν θελήσαιεν, ὡς ἔσται συμφανὲς ἐκ τῶν ἐπιφε-
ρομένων· τὰ δὲ μέρη εἰ λέγοιεν αὐτὴν συντιθέναι κἀν-
τεῦθεν τὸ ὅλον γνωρίζειν, μείζονι συνειληθήσονται ἀπο-
ρίᾳ. τῶν γὰρ τοῦ ὅλου μερῶν τινά ἐστιν ἄλογα, τὰ δὲ
ἄλογα ἀλόγως ἡμᾶς κινεῖ. τοίνυν ἡ διάνοια πρὸς τούτων
ἀλόγως κινουμένη ἄλογος γενήσεται, ἄλογος δὲ οὖσα οὐκ
ἔσται διάνοια· ὥστε οὐ καταλήψεται τὸν ὄγκον ἡ διάνοια.
305 καὶ μὴν οὐδὲ τὰς αἰσθήσεις δύναται κατὰ τὸν αὐτὸν τρό-
πον διαγινώσκειν. ὡς γὰρ τὸ σῶμα οὐ δύναται [περι]
λαβεῖν τῷ αὐτὴ μὲν λογικῆς μετέχειν δυνάμεως ἐκεῖνο δὲ
ἄλογον εἶναι, οὕτω πάλιν ἀδυνατήσει τὰς αἰσθήσεις κατα-
λαμβάνεσθαι, ἐπείπερ ἄλογοί εἰσιν καὶ διὰ τοῦτο ἀλόγως
τὸ καταλαμβανόμενον αὐτὰς ἐκίνουν. εἶτα τὰς αἰσθήσεις
λαμβάνουσα πάντως αὐτὴ αἴσθησις ἔσται. ἵνα γὰρ τὰς
αἰσθήσεις ὡς αἰσθήσεις λάβῃ, τουτέστιν αἰσθανομένας,
καὶ αὐτὴ γενήσεται ὁμοιοειδὴς ἐκείναις· τὴν γὰρ ὅρασιν
ὁρῶσαν καταλαμβανομένη πολὺ πρότερον ὅρασις γενήσε-
ται, καὶ τὴν ἀκοὴν ἀκούουσαν κρίνουσα οὐχ ἑτέρα γενή-
σεται τῆς ἀκοῆς. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ ὀσφρήσεως καὶ γεύ-
306 σεως καὶ ἁφῆς ἐστὶ λόγος. ἀλλ' εἴπερ ἡ γνωρίζουσα τὰς
αἰσθήσεις διάνοια εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐκείνων μεταβεβηκυῖα
φύσιν, οὐδὲν ἔσται ἔτι ὑποκείμενον τὸ ζητοῦν τὰς αἰσθή-
σεις· ὃ γὰρ ὑπεθέμεθα ζητεῖν, τοῦτο ἀναπέφηνε τὸ αὐτὸ
ταῖς ζητουμέναις, διὰ δὲ τοῦτο καὶ χρῇζον τοῦ καταληψο-
307 μένου. ναί φασιν, ἀλλὰ ταὐτόν ἐστι διάνοια καὶ αἴσθη-
σις, οὐ κατὰ ταὐτὸ δέ, ἀλλὰ κατ' ἄλλο μὲν διάνοια κατ' ἄλλο
δὲ αἴσθησις· καὶ ὃν τρόπον τὸ αὐτὸ ποτήριον κοῖλόν τε
καὶ περίκυρτον λέγεται, οὐ κατὰ ταὐτὸ δέ, ἀλλὰ κατ' ἄλλο
μὲν κοῖλον, οἷον τὸ ἐντὸς μέρος, κατ' ἄλλο δὲ περίκυρτον,

6. *συνειληφθήσονται FG.* 7. *λόγου CGHRV:* corr Fabricius. 12. *καταλαβεῖν?* an *λαβεῖν?* 13. *αὐτὴν FG.* 18. *ὡς αἰσθήσεις* om *F.* 28. *ναί* Fabricius, *καὶ L.* 32. *μὲν* om *CR.*

καθάπερ τὸ ἐκτός, καὶ ὡς ἡ αὐτὴ ὁδὸς ἀνάντης τε καὶ
κατάντης νοεῖται, ἀνάντης μὲν τοῖς ἀνιοῦσι δι' αὐτῆς κα-
τάντης δὲ τοῖς κατιοῦσιν, οὕτως ἡ αὐτὴ δύναμις κατ' ἄλλο
μέν ἐστι νοῦς κατ' ἄλλο δὲ αἴσθησις, καὶ οὐκ εἴργεται ἡ
αὐτὴ οὖσα τῆς προειρημένης τῶν αἰσθήσεων καταλήψεως.
πάνυ δ' εἰσὶν εὐήθεις, καὶ κενῶς μόνον πρὸς τὰς ἐκκειμέ- 308
νας ἀπορίας ἀντηχοῦσιν. φαμὲν γάρ, εἰ καὶ συγχωρηθῶ-
σιν αἱ διάφοροι αὗται δυνάμεις περὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν
ὑποκεῖσθαι, πάλιν μένει τὸ μικρῷ '''πρόσθεν ὑπὸ ἡμῶν
κινηθὲν ἄπορον. ζητῶ γάρ, τοῦτο τὸ κατ' ἄλλο μὲν νοῦς 309
εἶναι λεγόμενον κατ' ἄλλο δὲ αἴσθησις πῶς δύναται τῷ
καθ' ὃ νοῦς ἐστιν ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ καθ' ὃ αἴσθησίς
ἐστιν; λογικὸν γὰρ ὂν καὶ ἀλόγου ποιούμενον κατάληψιν
ἀλόγως κινήσεται, ἀλόγως δὲ κινούμενον ἄλογόν ἐστι,
τοιοῦτον δὲ ὂν οὐκ ἔσται καταλαμβάνον ἀλλὰ καταλαμβα-
νόμενον. ὅπερ πάλιν ἦν ἄτοπον.

Διὰ τούτων μὲν δὴ παρεστάσθω ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὔτε 310
διὰ τοῦ σώματος τὰς αἰσθήσεις δύναται λαβεῖν οὔτε ἀνά-
παλιν διὰ τούτων τὸ σῶμα, μηδὲ αὐτὰς ἢ ἀλλήλας. ἑξῆς
δὲ ὑποδεικτέον ὅτι οὐδ' ἑαυτῆς ἐπιγνώμων ἐστὶν ἡ διά-
νοια, καθάπερ ἀξιοῦσιν οἱ δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων.
εἴπερ γὰρ ὁ νοῦς ἑαυτὸν καταλαμβάνεται, ἤτοι ὅλος ἑαυτὸν
καταλήψεται, ἢ ὅλος μὲν οὐδαμῶς μέρει δέ τινι ἑαυτοῦ
πρὸς τοῦτο χρώμενος. καὶ ὅλος μὲν ἑαυτὸν καταλαμβά- 311
νεσθαι οὐκ ἂν δυνηθείη. εἰ γὰρ ὅλος ἑαυτὸν καταλαμ-
βάνεται, ὅλος ἔσται κατάληψις καὶ καταλαμβάνων, ὅλου
δ' ὄντος τοῦ καταλαμβάνοντος οὐδὲν ἔτι ἔσται τὸ κατα-
λαμβανόμενον· τῶν δὲ ἀλογωτάτων ἐστὶ τὸ εἶναι μὲν
τὸν καταλαμβάνοντα, μὴ εἶναι δὲ τὸ οὗ ἐστιν ἡ κατάλη-
ψις. καὶ μὴν οὐδὲ μέρει τινὶ δύναται πρὸς τοῦτο χρῆσθαι 312
ὁ νοῦς. αὐτὸ γὰρ τὸ μέρος ὅπως ἑαυτὸ καταλαμβάνει;
εἰ μὲν γὰρ ὅλον, οὐδὲν ἔσται τὸ ζητούμενον· εἰ δὲ μέρει

4. εἴργετο CR. 10. μὲν om C. 11. τὸ CR. 15. τοιοῦτο C.
17. ὁ om CR. 19. εἴγε μηδὲ αὗται αὐτάς? 20. οὐδὲ αὐτῆς C.
23. ὅλως C. 31. ὅπως] αὖ πῶς? 32. εἰ μὲν — μέρει om C.

θρωπον, οἱ δὲ τὸ δι' οὗ ὡς τὴν αἴσθησιν καὶ διάνοιαν,
262 οἱ δὲ τὸ ὡς προσβολὴν καθάπερ τὴν φαντασίαν. πειρασόμεθα κατὰ τὸ δυνατὸν ἑκάστῃ τῶν τοιούτων στάσεων τὰς ἀπορίας ἐφαρμόττειν, ἵνα μὴ κατ' ἄνδρα πάντας τοὺς κατηριθμημένους φιλοσόφους ἐπιόντες ταυτολογεῖν ἀναγκαζώμεθα.
263 Τάξει τοίνυν πρῶτον σκοπῶμεν τὸ ὑφ' οὗ, τουτέστι τὸν ἄνθρωπον· οἶμαι γὰρ ὡς τούτου προαπορηθέντος οὐδὲν ἔτι δεήσει περιττότερον περὶ τῶν ἄλλων κριτηρίων λέγειν· ταῦτα γὰρ ἢ μέρη ἐστὶν ἀνθρώπου ἢ ἐνεργήματα ἢ πάθη. εἴπερ οὖν καταληπτόν ἐστι τουτὶ τὸ κριτήριον, πολὺ πρότερον ὀφείλει ἐπινοεῖσθαι, παρόσον πάσης καταλήψεως ἐπίνοια προηγεῖται. μέχρι δὲ τοῦ δεῦρο ἀνεπινόητον εἶναι συμβέβηκε τὸν ἄνθρωπον, ὡς παραστήσομεν·
264 οὐκ ἄρα καταληπτὸς πάντως ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος· ᾧ ἕπεται τὴν τῆς ἀληθείας γνῶσιν ἀνεύρετον ὑπάρχειν, τοῦ γνωρίζοντος αὐτὴν ἀκαταλήπτου καθεστῶτος. εὐθέως γὰρ τῶν περὶ τῆς ἐπινοίας ζητησάντων Σωκράτης μὲν ἠπόρησε μείνας ἐν τῇ σκέψει καὶ εἰπὼν αὑτὸν ἀγνοεῖν τί τ' ἐστι καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ σύμπαν· "ἐγὼ γὰρ οὐκ οἶδα" φησὶν "εἴτε ἄνθρωπός εἰμι εἴτε καὶ ἄλλο τι θηρίον Τυφῶνος
265 πολυπλοκώτερον." Δημόκριτος δὲ ὁ τῇ Διὸς φωνῇ παρεικαζόμενος, καὶ λέγων "'τάδε περὶ τῶν ξυμπάντων, ἐπεχείρησε μὲν τὴν ἐπίνοιαν ἐκθέσθαι, πλεῖον δὲ ἰδιωτικῆς ἀποφάσεως οὐδὲν ἴσχυσεν, εἰπὼν "ἄνθρωπός ἐστιν ὃ πάντες
266 ἴδμεν." πρῶτον μὲν γὰρ καὶ κύνα πάντες ἴσμεν, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὁ κύων ἄνθρωπος· καὶ ἵππον πάντες ἴσμεν καὶ φυτόν, ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἦν ἄνθρωπος. εἶτα καὶ τὸ ζητούμενον συνήρπασεν· οὐδεὶς γὰρ ἐκ προχείρου δώσει γινώσκεσθαι τὸν ἄνθρωπον ὁποῖός ἐστιν, εἴγε ὁ Πύθιος ὡς μέγιστον ζήτημα προὔθηκεν αὐτῷ τὸ γνῶθι σεαυτόν. εἰ δὲ καὶ δοίη, οὐ πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς ἀκριβεστάτοις τῶν φι-

2. post πειρασόμεθα deest οὖν. ergo H. 11. τὸ om C. 15. οὐκ ἄρα] οὐ γὰρ L. ὡς R. 21. θηρίον] Phaedr. p. 230. 26. ἴσμεν C. 28. καὶ om CHR. 31. σαυτόν R. 32. δῴη L.

λοσόφων ἐπιτρέψει μόνον τοῦτον ἐπίστασθαι. οἱ δὲ περὶ 267
τὸν Ἐπίκουρον καὶ δεικτικῶς ᾠήθησαν δύνασθαι τὴν ἐπί-
νοιαν τοῦ ἀνθρώπου παρίστασθαι, λέγοντες "ἄνθρωπός
ἐστι τοιουτονὶ μόρφωμα μετ' ἐμψυχίας." οὐκ ἔγνωσαν
δ' ὅτι εἰ τὸ δεικνύμενόν ἐστιν ἄνθρωπος, τὸ μὴ δεικνύ-
μενον οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. καὶ πάλιν ἡ τοιαύτη δεῖξις
ἤτοι ἐπ' ἀνδρὸς ἐκφέρεται ἢ γυναικός, ἢ πρεσβύτου ἢ
μειρακίου, σιμοῦ γρυποῦ, τετανότριχος οὐλοκόμου, τῶν
ἄλλων διαφορῶν· καὶ εἰ μὲν ἐπ' ἀνδρὸς ἐκφέροιτο, ἡ γυνὴ 268
οὐκ ἔσται ἄνθρωπος, εἰ δ' ἐπὶ γυναικός, περιγραφήσεται
τὸ ἄρρεν, καὶ εἰ ἐπὶ νέου, αἱ λοιπαὶ τῶν ἡλικιῶν ἐκπε-
σοῦνται τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἦσαν δέ τινες τῶν φιλοσόφων οἱ τὸν γενικὸν ἄνθρω- 269
πον διὰ λόγου διδάσκοντες, κἀντεῦθεν οἰόμενοι τὴν ἐπί-
νοιαν δύνασθαι τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων ἀνακύψειν.
τούτων δὲ οἱ μὲν οὕτως ἀπέδοσαν "ἄνθρωπός ἐστι ζῷον
λογικὸν θνητόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν." οἳ καὶ
αὐτοὶ οὐ τὸν ἄνθρωπον ἀλλὰ τὰ συμβεβηκότα τῷ ἀνθρώ-
πῳ παρέδοσαν. διαφέρει δὲ τὸ τινὶ συμβεβηκὸς ἐκείνου 270
τοῦ ᾧ συμβέβηκεν, ἐπεί τοι εἰ μὴ διαφέρει, οὐκ ἂν ἦν
συμβεβηκὸς ἀλλ' αὐτὸ ἐκεῖνο. ἀμέλει γοῦν τῶν συμβεβη-
κότων τὰ μὲν ἀχώριστά ἐστι τῶν οἷς συμβέβηκεν, ὡς μῆ-
κος καὶ πλάτος καὶ βάθος σώμασι (δίχα γὰρ τῆς τούτων
παρουσίας ἀμήχανόν ἐστιν ἐπινοῆσαι σῶμα), τὰ δὲ χωρί- 271
ζεται τοῦ ᾧ συμβέβηκεν καὶ ἀπαλλασσομένων μένει ἐκεῖνο,
οἷον τρέχειν διαλέγεσθαι ὑπνοῦν ἐγρηγορέναι τῷ ἀνθρώπῳ·
πάντα γὰρ ταῦτα συμβέβηκε μὲν ἡμῖν, οὐ διὰ παντὸς
δέ· καὶ γὰρ μὴ τρέχοντες μένομεν οἱ αὐτοὶ καὶ ἡσυχά-
ζοντες, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. διττῆς οὖν οὔσης
τῶν συμβεβηκότων '''διαφορᾶς οὐδετέραν εὑρήσομεν τὴν
αὐτὴν τῷ ὑποκειμένῳ πράγματι, ἀλλ' ἀεὶ διαφέρουσαν.
μάταιοι τοίνυν εἰσὶ καὶ οἱ τὸν ἄνθρωπον ζῷον λέγοντες 272

1. μόνοις? 11. εἰ om V. 13. γενικώτατον C. 18. οὐ τὸν] αὐτὸν V, οὐκ αὐτὸν F. 19. ἀπέδοσαν? an παρέστησαν? 21. τῶν om C. 25. ἐκεῖνα L. 27. μὲν om CR. 30. οὐδετέροις CHR.

λογικὸν θνητὸν καὶ τὰ ἑξῆς· οὐ γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἀπέ-
δοσαν, ἀλλὰ τὰ συμβεβηκότα τούτῳ κατηρίθμησαν. ὧν
τὸ μὲν ζῷον τῶν διὰ παντὸς αὐτῷ συμβεβηκότων ἐστίν·
ἀδύνατον γὰρ μὴ ζῷον ὄντα ἄνθρωπον εἶναι· τὸ δὲ
θνητὸν οὐδὲ συμβεβηκός ἐστιν, ἀλλ' ἐπιγινόμενόν τι τῷ
ἀνθρώπῳ· ὅτε γὰρ ἐσμὲν ἄνθρωποι, ζῶμεν καὶ οὐ τεθνή-
273 καμεν. τὸ δὲ λογίζεσθαι καὶ ἐπιστήμην ἔχειν συμβέβηκε
μέν, οὐ διὰ παντὸς δέ· καὶ γὰρ μὴ λογιζόμενοί τινες
ἄνθρωποί εἰσιν, ὥσπερ οἱ νηδύμῳ κατασχεθέντες ὕπνῳ,
καὶ ἐπιστήμην μὴ ἔχοντες οὐκ ἐκπεπτώκασι τῆς ἀνθρω-
πότητος, ὥσπερ οἱ μεμηνότες. ἕτερον οὖν ζητούντων ἡμῶν
274 ἕτερον παρεστάκασιν. ἔτι τὸ μὲν ζῷον οὐκ ἔστιν ἄνθρω-
πος, ἐπεὶ πᾶν ζῷον ἔσται ἄνθρωπος. τὸ δὲ λογικὸν εἰ
μὲν ἀντὶ τοῦ λογίζεσθαι τάττοιτο, καὶ οἱ θεοὶ λογιζόμενοι
ἄνθρωποι γενήσονται, τάχα δὲ καὶ τινα τῶν ἄλλων ζῴων·
εἰ δὲ ἀντὶ τοῦ σημαντικὰς προφέρεσθαι φωνάς, τοὺς κό-
ρακας καὶ ψιττακοὺς καὶ τὰ τοιαῦτα ἀνθρώπους εἶναι λέξο-
275 μεν, ὅπερ ἄτοπον. καὶ μὴν εἰ τὸ θνητὸν φαίη τις ἄν-
θρωπον εἶναι, ἀκολουθήσει τὸ καὶ τὰ ἄλογα τῶν ζῴων
θνητὰ ὄντα ἀνθρώπους ὑπάρχειν. τὸ δὲ ὅμοιον καὶ περὶ
τοῦ νοῦ τε καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν εἶναι χρὴ φρονεῖν.
πρῶτον μὲν γὰρ καὶ εἰς θεοὺς πίπτει τὰ τοιαῦτα· δεύτε-
ρον δέ, εἴπερ ἐπιδεκτικόν ἐστι τούτων ὁ ἄνθρωπος, οὐκ
ἔστι ταῦτα ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐκεῖνος τούτων ἐπιδεκτικὸς
276 οὗ τὴν φύσιν οὐ παρέστησαν. καίτοι τινὲς τῶν συνετῶν
εἶναι δοκούντων κατὰ τὴν δογματικὴν αἵρεσιν πρὸς τοῦτο
ὑπαντῶντες φασὶν ὅτι ἕκαστον μὲν τῶν κατηριθμημένων
οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, πάντα δὲ εἰς τὸ αὐτὸ συναχθέντα
ποιεῖ τοῦτον, οἷόν τι καὶ ἐπὶ μερῶν καὶ ὅλου θεωροῦμεν
277 γινόμενον· ὡς γὰρ χεὶρ κατ' ἰδίαν οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος,
οὐδὲ κεφαλή, οὐδὲ πούς, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἀλλὰ
τὸ ἐξ αὐτῶν σύνθετον ὅλον νοεῖται, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος

2. κατηριθμήσαντο? 3. αὐτοῦ C. 5. ἐγινόμενον V. 12. παρεστήκασιν FG. 17. λέγομεν X. 19. διακολουθήσει L. 21. νοῦ] λογίζεσθαι L. 29. ὅλον V.

οὔτε ζῷόν ἐστι ψιλῶς οὔτε λογικὸν κατ' ἰδίαν οὔτε θνη-
τὸν κατὰ περιγραφήν, ἀλλὰ τὸ ἐξ ἁπάντων ἄθροισμα,
τουτέστι ζῷον ἅμα καὶ θνητὸν καὶ λογικόν. πρόχειρος 278
δ' ἐστὶ καὶ πρὸς '''τοῦτο ὑπάντησις. πρῶτον μὲν γὰρ πῶς,
εἰ κατ' ἰδίαν ἕκαστον οὐκ ἔστι ταῦτα ἄνθρωπος, δύναται
εἰς ταὐτὸ συναχθέντα ἄνθρωπον ποιεῖν, μήτε πλεονάσαντα
παρὸ ἔστι, μήτε ἐλλιπόντα παρὸ ὑπόκειται, μήτε ἄλλως
πως τραπέντα; εἶτ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν δύναται εἰς ταὐτὸ
πάντα συνδραμεῖν, ἵνα καὶ τὸ ἐξ ἁπάντων ἄνθρωπος γέ-
νηται. τὸ γοῦν θνητὸν εὐθέως, ὅτ' ἐσμὲν ἄνθρωποι, οὐ 279
συμβέβηκεν ἡμῖν, ἀλλὰ κατὰ συμμνημόνευσιν λαμβάνε-
ται. θεωροῦντες γὰρ Δίωνα καὶ Θέωνα καὶ Σωκράτη καὶ
κοινῶς τοὺς κατὰ μέρος ἡμῖν ὁμοίους τετελευτηκέναι λο-
γιζόμεθα ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν θνητοί, καὶ μηδέπω τοῦ
θανεῖν παρόντος ἡμῖν· ζῶμεν γὰρ δήπουθεν. καὶ μὴν 280
τὸ λογίζεσθαι ὁτὲ μὲν πάρεστιν ἡμῖν ὁτὲ δὲ οὐ πάρεστι,
καὶ τὸ ἐπιστήμην ἔχειν πάλιν οὐ τῶν διὰ παντὸς συμβε-
βηκότων τῷ ἀνθρώπῳ καθέστηκεν, ὡς ἤδη παρεστήσαμεν.
λεκτέον οὖν μηδὲ τὴν κοινὴν τούτων σύνοδον ἄνθρωπον
εἶναι.

Πλάτων δὲ χεῖρον παρὰ τοὺς ἄλλους ὁρίζεται τὸν 281
ἄνθρωπον, λέγων "ἄνθρωπός ἐστι ζῷον ἄπτερον δίπουν
πλατυώνυχον, ἐπιστήμης πολιτικῆς δεκτικόν·" ὅθεν καὶ
πρόυπτά ἐστι τὰ ὀφείλοντα πρὸς αὐτὸν λέγεσθαι. πάλιν
γὰρ οὐ τὸν ἄνθρωπον ἐκτέθειται, ἀλλὰ τὰ συμβεβηκότα
καὶ ἀποσυμβεβηκότα τούτῳ κατηρίθμηται· τὸ μὲν γὰρ 282
ἄπτερον ἀποσυμβέβηκεν αὐτῷ, τὸ δὲ ζῷον καὶ τὸ δίπουν
καὶ τὸ πλατυώνυχον συμβέβηκεν, τὸ δὲ ἐπιστήμης πολιτι-
κῆς δεκτικὸν ποτὲ μὲν συμβέβηκε ποτὲ δὲ ἀποσυμβέβηκεν.
ὥστε ἡμῶν ἕτερόν τι μαθεῖν ζητούντων αὐτὸς ἕτερόν τι
παρέστησεν.

Ἀλλὰ γὰρ οὕτως ἀποδεδείχθω τὸ μὴ δύνασθαι τὸν
ἄνθρωπον ἐκ προχείρου νοεῖν. παρακειμένως δὲ λεκτέον 283

5. ταῦτα ὁ ἄνθρωπος C. 7. ἐλλείποντα L. 9. δραμεῖν V.
12. σωκράτην C. 19. τούτων om V. 33. νοεῖσθαι?

ὅτι καὶ ἡ κατάληψις αὐτοῦ τῶν ἀπόρων ἐστί, καὶ μάλιστα
ὅτι ἀπὸ μέρους ἤδη τοῦτο συμβεβίβασται. τὸ γὰρ μὴ ἐπι-
νοούμενον οὐδὲ καταληφθῆναι πέφυκεν· ἀνεπινόητος δέ
γε ὁ ἄνθρωπος δέδεικται τὸ ὅσον ἐπὶ ταῖς τῶν δογματι-
284 κῶν ἐννοίαις, τοίνυν καὶ ἀκατάληπτος. ὅμως δ' οὖν καὶ
καθ' ἕτερον τρόπον ἐνέσται τὸ τοιοῦτο κατασκευάζειν.
εἴπερ καταληπτόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, ἤτοι ὅλος δι' ὅλου
ἑαυτὸν ζητεῖ τε καὶ καταλαμβάνει, ἢ ὅλος ἐστὶ τὸ ζητού-
μενον καὶ ὑπὸ τὴν κατάληψιν πῖπτον, ὥσπερ εἰ καὶ τὴν
'''ὅρασιν ὑπόθοιτό τις ἑαυτὴν ὁρῶσαν· ἢ γὰρ ὅλη ἔσται
ὁρῶσα ἢ ὁρωμένη ἢ μέρει μὲν ἑαυτὴν ὁρῶσα μέρει δὲ
285 ὑφ' ἑαυτῆς ὁρωμένη. ἀλλ' εἰ μὲν ὅλος δι' ὅλου ὁ ἄνθρω-
πος ἑαυτὸν ζητοίη καὶ σὺν τούτῳ νοοῖτο, σὺν τῷ ὅλος
δι' ὅλου ἑαυτὸν νοεῖν, οὐδὲν ἔτι ἔσται τὸ καταλαμβανό-
μενον, ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ ὅλος εἴη τὸ ζητούμενον καὶ
σὺν τούτῳ νοοῖτο ὅλος, σὺν τῷ ζητεῖσθαι, πάλιν οὐδὲν
ἀπολειφθήσεται τὸ ζητοῦν καὶ τὸ τὴν κατάληψιν ποιησό-
286 μενον. καὶ μὴν οὐδὲ δυνατόν ἐστι παρὰ μέρος ὁτὲ μὲν
ὅλον ὑποκεῖσθαι τὸ ζητοῦν ὁτὲ δὲ ὅλον τὸ ζητούμενον.
ὅτε γὰρ ὅλος ὑπόκειται ζητῶν καὶ σὺν τούτῳ νοεῖται ὅλος,
σὺν τῷ ζητεῖν ὅλος, οὐδὲν ἀπολειφθήσεται ὃ ζητήσει· καὶ
ἀνάπαλιν, ὅτε ὅλος δι' ὅλου ἐστὶ τὸ ζητούμενον, οὐκ ἔσται
287 τὸ ζητοῦν. λείπεται ἄρα μὴ ὅλον αὐτὸν ἑαυτῷ ἐπιβάλλειν,
ἀλλὰ μέρει τινὶ τὴν ἑαυτοῦ κατάληψιν ποιεῖσθαι. ὃ πά-
λιν ἐστὶ τῶν ἀπόρων. ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὐδέν ἐστι παρὰ
288 τὸν ὄγκον καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν διάνοιαν, ὅθεν εἰ
μέλλει τινὶ μέρει ἑαυτὸν καταλαμβάνεσθαι, ἤτοι τῷ σώ-
ματι τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν διάνοιαν γνωριεῖ, ἢ ἐναλλὰξ
ταῖς αἰσθήσεσι καὶ τῇ διανοίᾳ τὸ σῶμα καταλήψεται. τῷ
μὲν οὖν σώματι οὐχ οἷόν τέ ἐστι τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν

1. αὐτῶν X. 2. τούτῳ CFGR. 5. ὁμοίως L. δ' om CR. 6. τοιοῦτον V. 8. ὅλως V. 9. post πῖπτον haec fere exciderunt: ἢ παρὰ μέρος ὁτὲ μὲν ὅλος ζητεῖ ὁτὲ δὲ ὅλος ζητεῖται, ἢ μέρει τινὶ τὴν ἑαυτοῦ κατάληψιν ποιεῖται. 19. ὅλος FV. ὅλος F. 21. ὅλος,] , ὅλως L: cf. v. 5. 23. αὐτὸν] ἑαυτὸν L.

διάνοιαν γνωρίζειν· ἄλογον γάρ ἐστι τοῦτο καὶ κωφὸν καὶ
ἀφυὲς πρὸς τὰς τοιουτοτρόπους ζητήσεις. ἄλλως τε, εἰ τὸ 289
σῶμα τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας ἀντιληπτικόν ἐστιν,
ὀφείλει τὸ ταύτας καταλαμβάνον ὁμοιοῦσθαι ταύταις, τουτέστιν ὁμοίως διατίθεσθαι καὶ αἴσθησίς τε καὶ διάνοια γίνεσθαι. ὁράσεως γὰρ ἀντιλαμβανόμενον, καθὸ ὁρᾷ, ὅρασις ἔσται, καὶ γεύσεως γευομένης καταληπτικὸν ὑπάρχον
γεῦσις γενήσεται, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ ἀνάλογον. καθὰ 290
γὰρ τὸ θερμοῦ ἀντιλαμβανόμενον ὡς θερμοῦ θερμαινόμενον ἀντιλαμβάνεται, θερμαινόμενον δὲ εὐθύς ἐστι θερμόν, καὶ ὡς τὸ ψυχροῦ γνῶσιν ποιούμενον ὡς ψυχροῦ ψυχόμενον εὐθέως ἐστὶ ψυχρόν, οὕτω καὶ ὁ σάρκινος ὄγκος εἰ ἀντιλαμβάνεται τῶν αἰσθήσεων ὡς αἰσθήσεων, αἰσθά-
νεται, αἰσθανόμενος δὲ πάντως αἴσθησις γενήσεται, καὶ 291
ταύτῃ οὐκέτι ὑποκείσεται τὸ ζητοῦν, ἀλλ' ἔσται τὸ ζητούμενον, σὺν τῷ καὶ τελέως καταγέλαστον εἶναι τὸ μὴ διαφέρειν τὸν ὄγκον τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας, πάντων σχεδὸν τῶν δογματικῶς φιλοσοφησάντων '''τὴν ἐν τούτοις
διαφορὰν εἰσηγησαμένων. ὁ δ' αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας 292
ἐστὶ λόγος· εἰ γὰρ ἀντιλαμβάνεται ταύτης ὁ ὄγκος ὡς διανοίας, τουτέστι νοούσης, ἔσται διάνοια ὁ ὄγκος, διάνοια δὲ ὢν οὐκ ἔσται τὸ ζητοῦν ἀλλὰ τὸ ζητούμενον. οὐ τοί-
νυν τὸ σῶμα καταληπτικόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου. καὶ 293
μὴν οὐδὲ αἱ αἰσθήσεις. αὗται γὰρ πάσχουσι μόνον καὶ κηροῦ τρόπον τυποῦνται, ἄλλο δ' ἴσασιν οὐδὲ ἕν, ἐπεί τοι ἐὰν ζήτησίν τινος αὐταῖς νείμωμεν, οὐκέτ' ἄλογοι γενήσονται ἀλλὰ λογικαὶ καὶ διανοίας ἔχουσαι φύσιν. ὅπερ οὐχ οὕτως εἶχεν· εἰ γὰρ τὸ λευκαίνεσθαι καὶ μελαίνεσθαι καὶ γλυκάζεσθαι καὶ πικράζεσθαι καὶ εὐωδίζεσθαι καὶ κοινῶς πάσχειν ἴδιόν ἐστιν αὐτῶν, τὸ ζητεῖν ἐνεργητικῶς
οὐκ ἔσται ἴδιον αὐτῶν. εἶτα πῶς οἷόν τέ ἐστι διὰ τούτων 294
καταληφθῆναι τὸν ὄγκον οὐκ ἐχουσῶν τὴν φύσιν; οἷον

4. καταλαμβανόμενον V. 7. γινομένης καταληπτὸν L. 10. λαμβάνεται C. 18. δογματικῶν X. 29. εὐωδιάζεσθαι X. καὶ add H. 32. τὴν φύσιν i. e. φύσιν πρὸς τοῦτο ἐπιτήδειον § 375.

εὐθέως ἡ ὅρασις σχήματος μὲν καὶ μεγέθους καὶ χρόας
ἐστὶν ἀντιληπτική, οὔτε δὲ σχῆμα οὔτε μέγεθος οὔτε χρῶμά
ἐστιν ὁ ὄγκος, ἀλλ' εἰ καὶ ἄρα, τὸ ᾧ ταῦτα συμβέβηκεν·
καὶ διὰ τοῦτο τὸν μὲν ὄγκον οὐ δύναται λαβεῖν ἡ ὅρασις,
μόνον δὲ ὁρᾷ τὰ συμβεβηκότα τῷ ὄγκῳ, οἷον τὸ σχῆμα,
295 τὸ μέγεθος, τὴν χρόαν. ναί, φήσει τις, ἀλλὰ τὸ ἐκ τού-
των συνηρανισμένον ὁ ὄγκος ἐστίν. ὅπερ ἦν ληρῶδες.
πρῶτον μὲν γὰρ ἐδείξαμεν ὅτι οὐδὲ ἡ κοινὴ σύνοδος τῶν
τινὶ συμβεβηκότων ἐκεῖνό ἐστι τὸ ᾧ τινὶ συμβέβηκεν·
296 εἶτα κἂν τοῦτο οὕτως ἔχῃ, πάλιν τῶν ἀμηχάνων ἐστὶν
ὑπὸ τῆς ὄψεως ληφθῆναι τὸ σῶμα. εἰ γὰρ μήτε μῆκος
ψιλόν ἐστι τὸ σῶμα μήτε σχῆμα κατ' ἰδίαν μήτε χρῶμα
χωρίς, τὸ δὲ ἐκ τούτων σύνθετον, δεήσει τὴν ὅρασιν τοῦ
σώματος ἀντιλαμβανομένην συντιθέναι ταῦτα καθ' ἕκα-
στον παρ' ἑαυτῇ, καὶ οὕτω τὸν κοινὸν πάντων ἀθροισμὸν
297 σῶμα λέγειν. ἀλλὰ τὸ συντιθέναι τι μετά τινος, καὶ τὸ
τοιόνδε μέγεθος μετὰ τοῦ τοιοῦδε σχήματος λαμβάνειν,
λογικῆς ἐστὶ δυνάμεως. ἄλογος δέ γέ ἐστιν ἡ ὅρασις·
τοίνυν οὐ ταύτης ἔργον καθέστηκε τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι
298 τοῦ σώματος. καίτοι οὐ μόνον τὴν κοινὴν σύνοδον ὡς
σῶμα νοεῖν ἐστὶν ἀφυής, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἑκάστου τῶν
τούτῳ συμβεβηκότων κατάληψιν πεπήρωται. οἷον εὐθέως
μήκους· καθ' ὑπέρθεσιν γὰρ μερῶν τοῦτο λαμβάνεσθαι
πέφυκεν, ἀπό τινος ἀρχομένων ἡμῶν καὶ διά τινος καὶ
ἐπί τι καταληγόντων, '''ὅπερ ποιεῖν ἄλογος φύσις οὐ δύνα-
299 ται. εἶτα καὶ βάθους· περὶ αὐτὴν γὰρ πλάζεται τὴν
ἐπιφάνειαν ἡ ὅρασις, εἰς βάθος δ' οὐκ ἐνδύνει. λανθάνει
γοῦν αὐτὴν καὶ τὰ περίχρυσα τῶν χαλκῶν. εἴρητο δὲ ὅτι
καὶ πρὸς χρωμάτων γνῶσιν ἦν ἀνεπιτήδειος, ὅτε τὴν Κυ-
300 ρηναϊκὴν στάσιν ἀνῃροῦμεν. διόπερ εἰ μηδὲ τῶν συμβε-
βηκότων τῷ σώματι ἡ ὅρασίς ἐστιν ἀντιληπτική, πολὺ

1. χροιᾶς CR. 3. ἐστιν post 2. σχῆμα V. 3. ἄρα τὸ] ὁρᾷ τὸ CFGR, ὁρατῷ V. 7. ὁ om L. 22. εὐθέος V. 24. τινος] τινος διιόντων? *per aliquid progressi* Fabricius. 26. γὰρ om V. 28. χαλκείων? 29. χρώματα V, χωμάτων C. ἦν om CR.

πλέον οὐδ' αὐτοῦ τοῦ σώματος ἔσται θεωρητική. καὶ μὴν οὐδὲ ἀκοῆς ἐστιν ἔργον τὸ τοιοῦτον ἢ ὀσφρήσεως ἢ γεύσεως ἢ ἁφῆς· ἑκάστη γὰρ τούτων τὸ πρὸς ἑαυτὴν μόνον αἰσθητὸν ἐπίσταται, τὸ δὲ οὐκ ἂν εἴη ὁ ὄγκος. ἡ γὰρ ἀκοὴ φωνῆς μόνον ἐστὶν ἀντιληπτική, φωνὴ δὲ οὐκ ἔστιν ὁ ὄγκος. καὶ ἡ ὄσφρησις εὐώδους μόνον ἢ δυσώδους ἐστὶ κριτήριον· ἀλλ' οὐθεὶς οὕτως ἐστὶν ἄφρων ὡς τὴν ὑπόστασιν τοῦ περὶ ἡμᾶς σώματος ἐν τοῖς εὐώδεσιν ἢ δυσώδεσιν ἀπολείπειν. τὰ δ' αὐτὰ λεκτέον καὶ περὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, ἵνα μὴ μακρολογῶμεν. ὥστε αὗται μὲν τὸν ὄγκον οὐ καταλαμβάνονται. καὶ μὴν οὐδὲ ἑαυτάς. τίς 301 γὰρ ὁράσει τὴν ὅρασιν εἶδεν; ἢ τίς ἀκοῇ τῆς ἀκοῆς ἀκήκοεν; τίς δὲ γεύσει ποτὲ τῆς γεύσεως ἐγεύσατο, ἢ ὀσφρήσει ὀσφρήσεως ὠσφρήσατο, ἢ ἁφῆς ἔθιγεν ἁφῇ; ταῦτα γὰρ διανοητὰ ἦν. τοίνυν μηδ' ἑαυτῶν ἀντιληπτικὰς λεκτέον εἶναι τὰς αἰσθήσεις. οὐτωσὶ δὲ οὐδὲ ἀλλήλων. ὅρασις γὰρ ἀκούουσαν ἀκοὴν οὐ δύναται ὁρᾶν, καὶ ἀνάπαλιν ἀκοὴ ὁρώσης ὁράσεως οὐ πέφυκεν ἀκούειν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁ αὐτὸς τῆς ἐγχειρήσεως τρόπος, ἐπεί τοι κἂν λέγωμεν ὁράσει ληπτὴν εἶναι τὴν ἀκοὴν ὡς ἀκοήν, τουτέστιν [ὡς] ἀκούουσαν, δώσομεν τὸ ὁμοιοπαθεῖν τὴν ὅρασιν ἐκείνῃ, ὥστε μηκέτι αὐτὴν ὅρασιν εἶναι ἀλλ' ἀκοήν· πῶς 302 γὰρ δύναται κρῖναι ἀκούουσαν ἀκοὴν αὐτὴ μὴ ἔχουσα φύσιν ἀκουστικήν; καὶ ἀναστρόφως, ἵνα καὶ ἡ ἀκοὴ ὡς ὁρώσης ἀντιλάβηται τῆς ὄψεως, δεῖ πολὺ πρότερον ὅρασιν αὐτὴν γενέσθαι. τοῦτο δὲ οὐδεμίαν ὑπερβολὴν ἔοικεν ἀτοπίας ἀπολείπειν. λεκτέον ἄρα μηδὲ τὰς αἰσθήσεις ἢ τοῦ σώματος ἀντιλαμβάνεσθαι ἢ αὐτῶν ἢ ἀλλήλων.

Ναί, φασὶν οἱ δογματικοί, ἀλλ' ἡ διάνοια καὶ τὸν 303 ὄγκον καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ ἑαυτὴν γνωρίζει. ὅπερ καὶ αὐτὸ τῶν ἀπόρων ἐστίν. ὅταν γὰρ ἀξιώσωσι τὴν διάνοιαν ἀντιληπτικὴν γίνεσθαι τοῦ τε ὅλου σώματος καὶ τῶν ἐν

10. ὡς V. 11. οὐκ ἀντιλαμβάνονται L. 13. ὀσφρήσει add H.
15. μηδ'] εἰ μηδ' FV. 21. τὸ om C. 25. αὐτὴν ὅρασιν FV.
26. ἡ προσβολὴν C.

αὐτῷ, πευσόμεθα πότερον ὑφ' ἓν ὅλῳ ἐπιπεσοῦσα τῷ ὄγκῳ τὴν κατάληψιν ποιεῖται, ἢ τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ, καὶ
304 ταῦτα '''συντιθεῖσα τὸ ὅλον καταλαμβάνεται. καὶ τῷ μὲν ὅλῳ οὐκ ἂν θελήσαιεν, ὡς ἔσται συμφανὲς ἐκ τῶν ἐπιφερομένων· τὰ δὲ μέρη εἰ λέγοιεν αὐτὴν συντιθέναι κἀντεῦθεν τὸ ὅλον γνωρίζειν, μείζονι συνειληθήσονται ἀπορίᾳ. τῶν γὰρ τοῦ ὅλου μερῶν τινά ἐστιν ἄλογα, τὰ δὲ ἄλογα ἀλόγως ἡμᾶς κινεῖ. τοίνυν ἡ διάνοια πρὸς τούτων ἀλόγως κινουμένη ἄλογος γενήσεται, ἄλογος δὲ οὖσα οὐκ ἔσται διάνοια· ὥστε οὐ καταλήψεται τὸν ὄγκον ἡ διάνοια.
305 καὶ μὴν οὐδὲ τὰς αἰσθήσεις δύναται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διαγινώσκειν. ὡς γὰρ τὸ σῶμα οὐ δύναται [περι]λαβεῖν τῷ αὐτὴ μὲν λογικῆς μετέχειν δυνάμεως ἐκεῖνο δὲ ἄλογον εἶναι, οὕτω πάλιν ἀδυνατήσει τὰς αἰσθήσεις καταλαμβάνεσθαι, ἐπείπερ ἄλογοί εἰσιν καὶ διὰ τοῦτο ἀλόγως τὸ καταλαμβανόμενον αὐτὰς ἐκίνουν. εἶτα τὰς αἰσθήσεις λαμβάνουσα πάντως αὐτὴ αἴσθησις ἔσται. ἵνα γὰρ τὰς αἰσθήσεις ὡς αἰσθήσεις λάβῃ, τουτέστιν αἰσθανομένας, καὶ αὐτὴ γενήσεται ὁμοιοειδὴς ἐκείναις· τὴν γὰρ ὅρασιν ὁρῶσαν καταλαμβανομένη πολὺ πρότερον ὅρασις γενήσεται, καὶ τὴν ἀκοὴν ἀκούουσαν κρίνουσα οὐχ ἑτέρα γενήσεται τῆς ἀκοῆς. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ ὀσφρήσεως καὶ γεύ-
306 σεως καὶ ἀφῆς ἐστὶ λόγος. ἀλλ' εἴπερ ἡ γνωρίζουσα τὰς αἰσθήσεις διάνοια εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐκείνων μεταβεβηκυῖα φύσιν, οὐδὲν ἔσται ἔτι ὑποκείμενον τὸ ζητοῦν τὰς αἰσθήσεις· ὃ γὰρ ὑπεθέμεθα ζητεῖν, τοῦτο ἀναπέφηνε τὸ αὐτὸ ταῖς ζητουμέναις, διὰ δὲ τοῦτο καὶ χρῇζον τοῦ καταληψο-
307 μένου. ναί φασιν, ἀλλὰ ταὐτόν ἐστι διάνοια καὶ αἴσθησις, οὐ κατὰ ταὐτὸ δέ, ἀλλὰ κατ' ἄλλο μὲν διάνοια κατ' ἄλλο δὲ αἴσθησις· καὶ ὃν τρόπον τὸ αὐτὸ ποτήριον κοῖλόν τε καὶ περίκυρτον λέγεται, οὐ κατὰ ταὐτὸ δέ, ἀλλὰ κατ' ἄλλο μὲν κοῖλον, οἷον τὸ ἐντὸς μέρος, κατ' ἄλλο δὲ περίκυρτον,

6. συνειληφθήσονται *FG*. 7. λόγου *CGHRV*: corr Fabricius. 12. καταλαβεῖν? an λαβεῖν? 13. αὐτὴν *FG*. 18. ὡς αἰσθήσεις om *F*. 28. ναί Fabricius, καὶ *L*. 32. μὲν om *CR*.

καθάπερ τὸ ἐκτός, καὶ ὡς ἡ αὐτὴ ὁδὸς ἀνάντης τε καὶ
κατάντης νοεῖται, ἀνάντης μὲν τοῖς ἀνιοῦσι δι' αὐτῆς κα-
τάντης δὲ τοῖς κατιοῦσιν, οὕτως ἡ αὐτὴ δύναμις κατ' ἄλλο
μέν ἐστι νοῦς κατ' ἄλλο δὲ αἴσθησις, καὶ οὐκ εἴργεται ἡ
αὐτὴ οὖσα τῆς προειρημένης τῶν αἰσθήσεων καταλήψεως.
πάνυ δ' εἰσὶν εὐήθεις, καὶ κενῶς μόνον πρὸς τὰς ἐκκειμέ- 308
νας ἀπορίας ἀντηχοῦσιν. φαμὲν γάρ, εἰ καὶ συγχωρηθῶ-
σιν αἱ διάφοροι αὗται δυνάμεις περὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν
ὑποκεῖσθαι, πάλιν μένει τὸ μικρῷ '''πρόσθεν ὑπὸ ἡμῶν
κινηθὲν ἄπορον. ζητῶ γάρ, τοῦτο τὸ κατ' ἄλλο μὲν νοῦς 309
εἶναι λεγόμενον κατ' ἄλλο δὲ αἴσθησις πῶς δύναται τῷ
καθ' ὃ νοῦς ἐστὶν ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ καθ' ὃ αἴσθησίς
ἐστιν; λογικὸν γὰρ ὂν καὶ ἀλόγου ποιούμενον κατάληψιν
ἀλόγως κινήσεται, ἀλόγως δὲ κινούμενον ἄλογόν ἐστι,
τοιοῦτον δὲ ὂν οὐκ ἔσται καταλαμβάνον ἀλλὰ καταλαμβα-
νόμενον. ὅπερ πάλιν ἦν ἄτοπον.

Διὰ τούτων μὲν δὴ παρεστάσθω ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὔτε 310
διὰ τοῦ σώματος τὰς αἰσθήσεις δύναται λαβεῖν οὔτε ἀνά-
παλιν διὰ τούτων τὸ σῶμα, μηδὲ αὐτὰς ἢ ἀλλήλας. ἑξῆς
δὲ ὑποδεικτέον ὅτι οὐδ' ἑαυτῆς ἐπιγνώμων ἐστὶν ἡ διά-
νοια, καθάπερ ἀξιοῦσιν οἱ δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων.
εἴπερ γὰρ ὁ νοῦς ἑαυτὸν καταλαμβάνεται, ἤτοι ὅλος ἑαυτὸν
καταλήψεται, ἢ ὅλος μὲν οὐδαμῶς μέρει δέ τινι ἑαυτοῦ
πρὸς τοῦτο χρώμενος. καὶ ὅλος μὲν ἑαυτὸν καταλαμβά- 311
νεσθαι οὐκ ἂν δυνηθείη. εἰ γὰρ ὅλος ἑαυτὸν καταλαμ-
βάνεται, ὅλος ἔσται κατάληψις καὶ καταλαμβάνων, ὅλου
δ' ὄντος τοῦ καταλαμβάνοντος οὐδὲν ἔτι ἔσται τὸ κατα-
λαμβανόμενον· τῶν δὲ ἀλογωτάτων ἐστὶ τὸ εἶναι μὲν
τὸν καταλαμβάνοντα, μὴ εἶναι δὲ τὸ οὗ ἐστὶν ἡ κατάλη-
ψις. καὶ μὴν οὐδὲ μέρει τινὶ δύναται πρὸς τοῦτο χρῆσθαι 312
ὁ νοῦς. αὐτὸ γὰρ τὸ μέρος ὅπως ἑαυτὸ καταλαμβάνει;
εἰ μὲν γὰρ ὅλον, οὐδὲν ἔσται τὸ ζητούμενον· εἰ δὲ μέρει

4. εἴργετο CR. 10. μὲν om C. 11. τὸ CR. 15. τοιοῦτο C.
17. ὁ om CR. 19. εἴγε μηδὲ αὐταὶ αὑτάς? 20. οὐδὲ αὐτῆς C.
23. ὅλως C. 31. ὅπως] αὖ πῶς? 32. εἰ μὲν — μέρει om C.

τινί, ἐκεῖνο πάλιν πῶς ἑαυτὸ γνώσεται; καὶ οὕτως εἰς
ἄπειρον. ὥστε ἄναρχον εἶναι τὴν κατάληψιν, ἤτοι μηδε-
νὸς εὑρισκομένου πρώτου τοῦ τὴν κατάληψιν ποιησομένου
313 ἢ μηδενὸς ὄντος τοῦ καταληψομένου. ἐπείπερ εἰ ἑαυτὸν
καταλαμβάνει ὁ νοῦς, καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐστι συγκατα-
λήψεται· πᾶν γὰρ τὸ καταλαμβάνον σύν τινι τόπῳ κατα-
λαμβάνεται. εἰ δὲ καὶ τὸν τόπον ὁ νοῦς τὸν ἐν ᾧ ἐστι
συγκαταλαμβάνει ἑαυτῷ, ἐχρῆν μὴ διαφωνεῖσθαι τούτων
παρὰ τοῖς φιλοσόφοις, τῶν μὲν κεφαλὴν λεγόντων εἶναι
τῶν δὲ θώρακα, καὶ ἐπ' εἴδους τῶν μὲν ἐγκέφαλον τῶν δὲ
μήνιγγα, '''τινῶν δὲ καρδίαν, ἄλλων δὲ ἥπατος πύλας ἤ
τι τοιοῦτο μέρος τοῦ σώματος. διαφωνοῦσι δέ γε περὶ
τούτου οἱ δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων· οὐκ ἄρα καταλαμ-
βάνει ἑαυτὸν ὁ νοῦς.

314 Καὶ δὴ οὕτω κοινότερον ἐπὶ παντὸς ἀνθρώπου διη-
πορήσθω ἡ περὶ τοῦ κριτηρίου ζήτησις. ἐπειδὴ δὲ φιλαύ-
τως οἱ δογματικοὶ ἄλλοις μὲν οὐ παραχωροῦσι τὴν τῆς
ἀληθείας κρίσιν, μόνους δ' ἑαυτοὺς ταύτην εὑρηκέναι λέ-
γουσιν, φέρε ἐπ' αὐτῶν στήσαντες τὸν λόγον διδάσκωμεν
ὅτι οὐδὲ οὕτως εὑρεθῆναί τι δυνατόν ἐστιν ἀληθείας κρι-
315 τήριον. ἕκαστος τοίνυν τῶν ἀξιούντων τἀληθὲς εὑρηκέναι
ἤτοι φάσει μόνον τοῦτο ἀποφαίνεται ἢ ἀπόδειξιν παρα-
λαμβάνει. ἀλλὰ φάσει μὲν οὐκ ἐρεῖ· τῶν γὰρ ἀντικα-
θεζομένων αὐτῷ τις τὴν τοὐναντίον ἀξιοῦσαν προοίσεται
φάσιν, καὶ οὕτως οὐ μᾶλλον ἐκεῖνος ἢ οὗτος ἔσται πιστός·
316 ψιλῇ γὰρ φάσει ἴσον φέρεται ψιλὴ φάσις. εἰ δὲ μετ' ἀπο-
δείξεως κριτήριον αὑτὸν ἀποφαίνηται, πάντως ὑγιοῦς.
ἀλλ' ἵνα μάθωμεν ὅτι ὑγιὴς ἡ ἀπόδειξίς ἐστιν ᾗ προσχρώ-
μενος κριτήριον ἑαυτὸν ἀποφαίνεται, ὀφείλομεν ἔχειν κρι-
τήριον, καὶ τοῦτο προωμολογημένον· οὐκ ἔχομεν δέ γε
σύμφωνον κριτήριον, ζητεῖται δέ· οὐκ ἄρα δυνατόν ἐστιν

4. καταληφθησομένου? an καταληψίμου? ἔπειτα? deinde Fabricius. αὑτὸν R, αὐτὸν V. 6. καταλαμβανόμενον? 7. τὸν ἐν] τὸ ἐν FGV. 10. τὸν δὲ θ. R. 11. μήνιγκα CR. 12. τοιοῦτον V. γε om V. 24. προήσεται CGR. 25. καὶ om C. οὕτως VX.

εὑρεῖν κριτήριον. πάλιν ἐπεὶ οἱ σφᾶς αὐτοὺς κριτή- 317
ρια λέγοντες τῆς ἀληθείας ἀπὸ διαφώνων αἱρέσεων ἀνάγονται καὶ παρ' αὐτὸ τοῦτο διαφωνοῦσιν '''ἀλλήλοις, δεῖ παρεῖναί τι ἡμῖν κριτήριον ᾧ προσχρώμενοι κρινοῦμεν τὴν διαφωνίαν εἰς τὸ τισὶ μὲν συγκατατίθεσθαι τισὶ δὲ μηδα-
μῶς. τοῦτο οὖν τὸ κριτήριον ἤτοι πᾶσι διάφωνόν ἐστι 318
τοῖς διαφωνοῦσιν ἢ ἑνὶ μόνον σύμφωνον. ἀλλ' εἰ μὲν πᾶσι διάφωνον, μοῖρα καὶ αὐτὸ γενήσεται τῆς διαφωνίας, μοῖρα δ' ὂν ταύτης οὐκ ἂν εἴη κριτήριον ἀλλὰ καὶ αὐτὸ παραπλησίως τῇ ὅλῃ διαφωνίᾳ κρίσεως δεόμενον· τὸ γὰρ αὐτὸ δοκιμάζειν ἅμα καὶ δοκιμάζεσθαι τῶν ἀμηχάνων.
εἰ δὲ μὴ πᾶσι διαπεφώνηκεν ἀλλ' ἑνὶ συμφωνεῖ, ἐκ τῆς 319
διαφωνίας ὧν χρείαν ἔχει τοῦ δοκιμάσοντος. καὶ διὰ τοῦτο τὸ σύμφωνον αὐτῷ κριτήριον μὴ ἕτερον ὂν παρ' ἐκεῖνο δεήσεται κρίσεως, δεόμενον δὲ κρίσεως οὐκ ἔσται
κριτήριον. τὸ δὲ πάντων κυριώτατον, εἴπερ τινὰ τῶν 320
δογματικῶν λέγομεν εἶναι κριτὴν τῆς ἀληθείας καὶ παρ' αὐτῷ μόνῳ ταύτην ὑπάρχειν, ἤτοι τῇ ἡλικίᾳ αὐτοῦ ἐνατενίζοντες τοῦτο ἐροῦμεν, ἢ τῇ ἡλικίᾳ μὲν οὐδαμῶς τῷ πόνῳ δέ, ἢ οὐδὲ τούτῳ ἀλλὰ τῇ συνέσει καὶ τῇ διανοίᾳ, ἢ συνέσει μὲν οὐδαμῶς μαρτυρίᾳ δὲ τῇ τῶν πολλῶν. οὔτε δὲ ἡλικίᾳ οὔτε φιλοπονίᾳ οὔτ' ἄλλῳ τινὶ τῶν εἰρημένων προσέχειν οἰκεῖόν ἐστιν ἐν τῇ περὶ τοῦ ἀληθοῦς ζητήσει, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα τινὰ τῶν φιλοσόφων ῥητέον κρι-
τήριον εἶναι τῆς ἀληθείας. καὶ δὴ τῇ ἡλικίᾳ μὲν οὐ προσ- 321
εκτέον, ἐπείπερ οἱ πλείους τῶν δογματικῶν ὁμήλικες σχεδὸν ἦσαν ὅτε αὐτοὺς ἔλεγον κριτήρια τῆς ἀληθείας· πάντες γὰρ πρεσβῦται γενόμενοι, οἷον Πλάτων, εἰ τύχοι, καὶ Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος καὶ Ζήνων, ἑαυτοῖς τὴν εὕρε-
σιν τῆς ἀληθείας προσεμαρτύρησαν. εἶτ' οὐκ ἀπέοικεν, 322
ὡς ἐν τῷ βίῳ καὶ τῇ κοινῇ συνηθείᾳ θεωροῦμεν ὅτι συνετώτεροι πολλάκις τῶν πρεσβυτέρων εἰσὶ νέοι, τὸν αὐτὸν

12. συμφωνεῖ, ὃ εἷς οὗτος ᾧ συμφωνεῖ, ἐκ? 13. ὧν] ὂν V, οὐ CGHR, ὂν F. δοκιμάσαντος C. 14. τὸ om L. ἐκείνου? 17. εἶναι om CR. 27. κριτήριον CRX.

τρόπον κἂν φιλοσοφίᾳ εὐεπηβολωτέρους γεγονέναι παρὰ
323 τοὺς πρεσβύτας τοὺς νέους. ἔνιοι μὲν γάρ, ὧν ἐστὶ καὶ
Ἀσκληπιάδης ὁ ἰατρός, διαρρήδην ἔλεξαν πολλῷ λείπεσθαι
τῆς περὶ τοὺς νέους συνέσεως καὶ ἀγχινοίας τοὺς πρεσβύ-
τας, παρὰ δὲ τὴν τῶν πολλῶν καὶ εἰκαιοτέρων ψευδοδοξίαν
ἐναντίως ἔχειν ὑπελήφθη τὸ πρᾶγμα. διὰ γὰρ τὸ πολύ-
πειρον τῶν πρεσβυτῶν ἔδοξαν οἱ νεώτεροι '''λείπεσθαι κατὰ
σύνεσιν, τοῦ πράγματος ἐναντίως ἔχοντος· πολυπειρότε-
ροι μὲν γάρ, ὡς ἔφην, εἰσὶν οἱ γεγηρακότες, οὐ συνετώ-
τεροι δὲ παρὰ τοὺς νέους. οὐκοῦν διὰ μὲν ἡλικίαν οὐ
324 λεκτέον κριτήριον εἶναί τινα τῶν δογματικῶν. καὶ μὴν
οὐδὲ διὰ φιλοπονίαν. πάντες γὰρ ἐπ' ἴσης εἰσὶ φιλόπονοι,
καὶ οὐδείς ἐστιν ὃς εἰς τὸν τῆς ἀληθείας ἀγῶνα κατελθὼν
καὶ ταύτην εὑρηκέναι φήσας ῥαθύμως ἀνέστραπται. πάν-
των δὲ κατὰ τοῦτο ἰσότητα μαρτυρουμένων, τὸ ἑνὶ μόνῳ
325 προσκλιθῆναι τῶν ἀδίκων ἐστίν. ὡσαύτως δὲ οὐκ ἄν τις
ἄλλον ἄλλου προκρίναι ἕνεκα συνέσεως. πρῶτον μὲν γὰρ
συνετοὶ πάντες ὑπῆρχον, καὶ οὐχ οἱ μὲν νωθεῖς οἱ δὲ οὐ
τοιοῦτοι. εἶτα πολλάκις οἱ συνετοὶ δοκοῦντες ὑπάρχειν οὐ
τῆς ἀληθείας τοῦ δὲ ψεύδους εἰσὶ συνήγοροι. τῶν γοῦν
ῥητόρων τοὺς μὲν τῷ ψεύδει πιθανῶς συλλαμβανομένους
καὶ εἰς ἴσην αὐτὸ πίστιν ἀνάγοντας τῷ ἀληθεῖ δυνατούς
τε καὶ νοεροὺς εἶναι φαμέν, τοὺς δὲ μὴ τοιούτους ἀνά-
326 παλιν βραδεῖς τε καὶ ἀσυνέτους. τάχα τοίνυν κἂν φιλο-
σοφίᾳ οἱ μὲν περινούστατοι τῶν ζητησάντων τὴν ἀλήθειαν
τῷ εὐφυεῖς εἶναι πιθανοὶ καθεστάναι δοκοῦσι, κἂν τῷ
ψεύδει συνηγορῶσιν, οἱ δὲ ἀφυεῖς ἀπίθανοι, κἂν τῷ ἀλη-
θεῖ συμμαχῶσιν. οὔτε οὖν διὰ ἡλικίαν οὔτε διὰ φιλοπο-
νίαν οὔτε διὰ σύνεσιν οἰκεῖόν ἐστι τινὰ τινὸς προκρίνειν
καὶ τόνδε μὲν λέγειν εὑρηκέναι τἀληθὲς τόνδε δὲ μηδα-
327 μῶς. καταλείπεται τοίνυν τῷ πλήθει τῶν συμφωνούντων

4. ἀγχοινίας C. 15. τῷ L. μόνον FHV. 16. δὲ om C. τις om C. 17. κρίνῃ L. συνθέσεως C. 21. ψευδεῖς εἶναι ὡς συλλαμβανομένους L. 22. αὐτοὺς CGRV, αὐτοῖς F. 24. καὶ V. 30. εἰρηκέναι L.

προσέχειν· τάχα γάρ τις τοῦτον ἄριστον κριτὴν εἶναι τῆς ἀληθείας φήσειε τὸν ᾧ συμφώνως οἱ πλείους μαρτυροῦσιν. ὅπερ ἐστὶ ληρῶδες καὶ τῶν προδιαβεβλημένων ἡμῖν κριτηρίων χεῖρον. ἵνα γὰρ τἆλλα παρῶμεν, ἴσοι εἰσὶ τοῖς περί τινων συμφωνοῦσιν οἱ τοῖς αὐτοῖς ἀντιφωνοῦντες, οἷον τοῖς Ἀριστοτελικοῖς οἱ Ἐπικούρειοι καὶ τοῖς Ἐπικουρείοις οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. 328
εἰ οὖν ἄριστός ἐστιν ὁ συνεωρακὼς τἀληθὲς ἐπεὶ ταὐτὸ ἀξιοῦσι πάντες οἱ ἀπ' αὐτοῦ ὁρμώμενοι, τί μᾶλλον τόνδε ἢ τόνδε ἄριστον εἶναι φήσομεν καὶ κριτήριον ἀληθείας; οἷον εἰ Ἐπίκουρον διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς περὶ αὐτοῦ συμφωνοῦντας ὅτι εὗρε τἀληθές, τί μᾶλλον Ἐπίκουρον ''' ἢ Ἀριστοτέλην; ἢ ὅτι οὐκ ἐλάσσους εἰσὶν οἳ καὶ τούτῳ συνασπίζονται; 329
οὐ μὴν ἀλλ' ὡς πάλιν ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον πράγμασιν οὐκ ἀδύνατόν ἐστιν ἕνα συνετὸν ἀμείνονα εἶναι πολλῶν ἀσυνέτων, οὕτω καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ οὐκ ἀπέοικεν ἕνα φρόνιμον εἶναι καὶ διὰ τοῦτο πιστόν, πολλοὺς δὲ χηνώδεις καὶ διὰ τοῦτο ἀπίστους, κἂν συμφώνως τινὶ προσμαρτυρῶσιν· σπάνιος μὲν γάρ ἐστιν ὁ συνετός, πολὺς δὲ ὁ εἰκαῖος. 330
εἶτα κἂν τῇ συμφωνίᾳ καὶ τῇ τῶν πλειόνων μαρτυρίᾳ προσέχωμεν, πάλιν εἰς τοὐναντίον τῇ προθέσει περιαγόμεθα· κατ' ἀνάγκην γὰρ τῶν περί τινος συμφωνούντων πλείους εἰσὶν οἱ περὶ αὐτοῦ διαφωνοῦντες. ὃ δὲ λέγω, σαφέστερον γενήσεται οἰκείου τεθέντος ἡμῖν παραδείγματος. 331
ἔστω γάρ, ὑποθέσεως χάριν, τῶν καθ' ἑκάστην αἵρεσιν φιλοσοφούντων πλείους εἶναι τοὺς κατὰ τὴν στωικὴν αἵρεσιν φιλοσοφοῦντας, λεγέτωσάν τε οὗτοι συμφώνως Ζήνωνα μόνον εὑρηκέναι τἀληθές, ἕτερον δὲ μηδένα. οὐκοῦν ἀντιφθέγξονται αὐτοῖς οἱ ἀπὸ Ἐπικούρου, ψεύδεσθαι δὲ αὐτοὺς ἐροῦσιν οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου, ἀντε-

1. γὰρ ἄν τις? 2. ᾧ] τῷ V. 8. ἐπειδὴ αὐτὸ VX. 9. ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ CFGR. 10. εἰ om L. 13. ἀριστοτέλη V. οὐκ delebat Meinekius. 18. χηνώδεις] nugatores H, qui Struvio (ap. Schneiderum lex. supplem.) ληρώδεις videtur legisse: cf. Coraes Ἀτάκτων 2 p. 207. 20. πλεόνων CR. 21. προσθέσει V.

ροῦσι δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ καθόλου πάντες
332 οἱ ἀπὸ τῶν αἱρέσεων, ὥστε πάλιν τούτους τοὺς συμφώνως Ζήνωνα προκεκρικότας, συγκρινομένους τοῖς συμφώνως λέγουσι μὴ εἶναι Ζήνωνα κριτήριον, κατὰ πολὺ ἐλάσσους εὑρίσκεσθαι. καὶ παρ' αὐτὸ τοῦτο εἰ τοῖς συμφώνως περί τινος ἀποφαινομένοις χρὴ γνωματεύειν ὅταν ὦσι πολλοί, οὐδένα ῥητέον τἀληθὲς εὑρηκέναι· παντὶ γὰρ τῷ ὑπό τινων ἐπαινουμένῳ πολύς ἐστιν ὁ ἐκ τῶν ἄλλων αἱρέσεων
333 ἀντιφθεγγόμενος. τὸ δὲ πάντων συνεκτικώτατον, οἱ περί τινος ὡς εὑρηκότος τἀληθὲς συμφωνοῦντες ἤτοι διάφορον ἔχουσι διάθεσιν καθ' ἣν συμφωνοῦσιν, ἢ διάφορον μὲν οὐδαμῶς μίαν δὲ καὶ τὴν αὐτήν. ἀλλὰ διάφορον μὲν οὐδαμῶς ἂν ἔχοιεν, ἐπεὶ πάντως αὐτοὺς δεήσει διαφωνεῖν· μίαν δὲ ἔχοντες εἰς ἰσότητα περιίστανται τῷ τοὐναντίον
334 ἀποφαινομένῳ. ὡς γὰρ ἐκεῖνος μίαν ἔχει διάθεσιν καθ' ἣν ἀντιπέπτωκεν αὐτοῖς, οὕτω καὶ οὗτοι τὴν ἴσην ἔχουσιν ἐκείνῳ, παρέλκοντος λοιπὸν τοῦ πλήθους αὐτῶν πρὸς πίστιν· καὶ γὰρ εἰ καθ' ὑπόθεσιν εἷς ἦν ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο λέγων, ἴσον ἂν ἐδύνατο τοῖς πᾶσιν.

335 Ἀλλ' εἴπερ '''ὁ τὴν ἀλήθειαν εὑρηκὼς ἐν φιλοσοφίᾳ ἢ διὰ ἡλικίαν ἢ διὰ φιλοπονίαν ἢ διὰ σύνεσιν ἢ τῷ πολλοὺς ἔχειν τοὺς μαρτυροῦντας εὐστοχηκέναι λέγεται, παρεστήσαμεν δὲ ἡμεῖς ὅτι δι' οὐδὲν τούτων ῥητέον κριτήριον αὐτὸν ὑπάρχειν ἀληθείας, φαίνεται ὡς ἀνεύρετόν ἐστι τὸ ἐν φιλοσοφίᾳ κριτήριον.

336 Ἔτι ὁ λέγων αὐτὸν ἀληθείας εἶναι κριτήριον τὸ φαινόμενον αὐτῷ λέγει, καὶ οὐδὲν πλεῖον. τοίνυν ἐπεὶ καὶ ἕκαστος τῶν ἄλλων φιλοσόφων τὸ φαινόμενον αὐτῷ λέγει καὶ ἐναντίον τῷ προενεχθέντι, δῆλον ὡς ἴσου πᾶσιν ὄντος τοῦ τοιούτου οὐ δυνησόμεθα ὡρισμένως τινὰ κριτήριον εἶναι λέγειν. εἰ γὰρ οὗτος πιστὸς ὅτι φαίνεται αὐτῷ τὸ

2. τῶν ἄλλων αἱρέσεων FH. τοὺς om C. 3. συγκρινομένου CR. 4. ἐλάσσονος X. 6. πιστεύειν VX. 10. εἰρηκότος L. 20. ὅπερ C. 26. ἔτι] ἐπεὶ L. 27. οὐδὲν — 29. καὶ om CHR. 29. προσενεχθέντι V.

εἶναι αὐτὸν κριτήριον, πιστὸς ἔσται καὶ ὁ δεύτερος ἐπεὶ καὶ αὐτῷ φαίνεται κριτήριον εἶναι αὐτόν, καὶ οὕτως ὁ τρίτος καὶ οἱ λοιποί· ᾧ συνεισάγεται τὸ μηδένα ὡρισμένως κριτήριον ἀληθείας ὑπάρχειν. πρὸς τούτοις ἢ 337 φάσει τις ἑαυτὸν κριτήριον εἶναι λέγει ἢ κριτηρίῳ προσχρώμενος. ἀλλὰ φάσει μὲν φάσει ἐπισχεθήσεται, κριτηρίῳ δὲ προσχρώμενος περιτραπήσεται. ἤτοι γὰρ διάφωνόν ἐστιν αὐτῷ τὸ κριτήριον τοῦτο ἢ σύμφωνον. καὶ εἰ μὲν διάφωνον, ἄπιστον, ἐπείπερ διαπεφώνηκε τῷ οἰομένῳ αὐτὸν κριτήριον ὑπάρχειν· εἰ δὲ σύμφωνον, χρείαν ἕξει τοῦ 338 κρίνοντος. ὥσπερ γὰρ οὗτος ὁ κριτήριον αὑτὸν ἀποφαινόμενος ἄπιστος ἦν, οὕτω καὶ τὸ σύμφωνον αὐτῷ κριτήριον, ἐπεὶ τρόπῳ τινὶ τὴν αὐτὴν ἔσχηκεν ἐκείνῳ δύναμιν, δεήσεται ἑτέρου τινὸς κριτηρίου. καὶ εἰ τοῦτο, οὐ λεκτέον ἕκαστον τῶν φιλοσόφων εἶναι κριτήριον· πᾶν γὰρ τὸ κρίσεως δεόμενον ἐξ αὑτοῦ ἐστὶν ἄπιστον. πάλιν ὁ 339 λέγων ἑαυτὸν κριτήριον ἤτοι φάσει τοῦτο ἀξιοῖ ἢ ἀποδείξει. καὶ φάσει μὲν οὐ δύναται δι' ἃς προεῖπον αἰτίας· εἰ δὲ ἀποδείξει, πάντως ἐπεὶ ὑπὲρ τὸ δέον ἐστὶν ὑγιὴς ἡ τοιαύτη ἀπόδειξις, ἤτοι φάσει λέγεται ἢ ἀποδείξει, καὶ ταῦτ' εἰς ἄπειρον. τοίνυν καὶ διὰ τοῦτο λεκτέον ἀνεύρετον εἶναι τὸ τῆς ἀληθείας κριτήριον.

Ἐρωτᾶται δὲ καὶ οὕτως. οἱ κρίνειν τἀληθὲς ἐπαγγελλόμενοι κριτήριον ἔχειν ὀφείλουσι τοῦ ἀληθοῦς. τοῦτο 340 οὖν τὸ κριτήριον ἤτοι ἀνεπίκριτόν ἐστιν ἢ ἐπικέκριται. ‴καὶ εἰ μὲν ἀνεπίκριτόν ἐστι, πόθεν ὅτι πιστόν; οὐδὲν γὰρ τῶν ἀμφισβητουμένων χωρὶς κρίσεώς ἐστι πιστόν. εἰ δὲ ἐπικέκριται, πάλιν τὸ κρῖναν αὐτὸ ἤτοι ἀνεπίκριτόν ἐστιν ἢ ἐπικέκριται. καὶ εἰ μὲν ἀνεπίκριτον, ἄπιστον· εἰ δὲ ἐπικέκριται, πάλιν τὸ ἐπικρῖναν αὐτὸ ἤτοι ἐπικέκριται ἢ οὐκ ἐπικέκριται, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον. πάλιν τὸ κριτήριον 341

6. φάσις *H*. post μὲν vel adde vel intellige λέγων coll. p. F. 468 § 61 et p. 511 § 281. 8. τοῦτο τὸ κριτήριον *CR*. 10. ἕχει *CHR*. 13. ἐκεῖνο *V*. 14. καὶ εἰ τοῦτο om *C*, καὶ εἰ — 15. κριτήριον om *H*. 28. ἤτοι — 30. αὐτὸ om *CHR*.

ἀμφισβητούμενον καθεστὼς δεῖταί τινος ἀποδείξεως. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν ἀποδείξεων αἱ μέν εἰσιν ἀληθεῖς αἱ δὲ ψευδεῖς, ὀφείλει καὶ ἡ εἰς πίστιν τοῦ κριτηρίου παραλαμβανομένη ἀπόδειξις διά τινος κριτηρίου βεβαιοῦσθαι, ὥστε εἰς τὸν δι' ἀλλήλων ἐμπίπτειν τρόπον, τοῦ μὲν κριτηρίου τὴν διὰ τῆς ἀποδείξεως πίστιν περιμένοντος, τῆς δὲ ἀποδείξεως τὴν
342 ἀπὸ τοῦ κριτηρίου βεβαίωσιν ἀναμενούσης, μηδετέρου δὲ αὐτῶν διὰ θατέρου πεπιστῶσθαι δυναμένου. καὶ ἄλλως γίνεται τὸ αὐτὸ πιστόν τε καὶ ἄπιστον. πιστὸν μὲν τὸ κριτήριον, ὅτι κρίνει τὴν ἀπόδειξιν, καὶ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι ἀποδείκνυσι τὸ κριτήριον· ἄπιστον δὲ τὸ μὲν κριτήριον, ὅτι ἀποδείκνυται πρὸς τῆς ἀποδείξεως, ἡ δὲ ἀπόδειξις, ὅτι κρίνεται πρὸς τοῦ κριτηρίου.

343 Ἀλλ' ἡ μὲν τοῦ πρώτου κριτηρίου ἀγνωσία, τουτέστι τοῦ ὑφ' οὗ, διὰ τοσούτων παρὰ τοῖς σκεπτικοῖς ἀπορεῖται· εὐαπόδοτος δέ ἐστι καὶ ὁ περὶ τοῦ δευτέρου λόγος, φημὶ δὲ τοῦ δι' οὗ. εἰ γὰρ εὑρίσκει τἀληθὲς ὁ ἄνθρωπος, ἤτοι ταῖς αἰσθήσεσι μόνον προσχρώμενος τοῦτο εὑρίσκει ἢ τῇ διανοίᾳ ἢ τῷ συναμφοτέρῳ, ταῖς τε αἰσθήσεσι καὶ τῇ διανοίᾳ· οὔτε δὲ μόνον ταῖς αἰσθήσεσι προσχρώμενος δύναται τἀληθὲς εὑρεῖν οὔτε καθ' αὑτὴν τῇ διανοίᾳ οὔτε κοινῶς ταῖς τε αἰσθήσεσι καὶ τῇ διανοίᾳ, ὡς παραστήσομεν·
344 οὐκ ἄρα εὑρίσκειν τἀληθὲς ὁ ἄνθρωπος πέφυκεν. αἰσθήσεσι μὲν οὖν μόναις λαβεῖν τἀληθὲς οὐ δύναται, καθὼς ἔμπροσθεν ἐπεδείξαμεν, καὶ νῦν δὲ ἐπ' ὀλίγον παραμυθησόμεθα. φύσει γάρ εἰσιν ἄλογοι, καὶ πλέον τοῦ τυποῦσθαι πρὸς τῶν φανταστῶν μὴ δυνάμεναι παντελῶς ἄθετοι καθεστᾶσι πρὸς εὕρεσιν τἀληθοῦς. οὐ γὰρ μόνον λευκαντικῶς ἢ γλυκαντικῶς δεῖ κινεῖσθαι τὸ ληψόμενον τἀληθὲς ἐν τοῖς ὑποκειμένοις, ἀλλὰ καὶ εἰς φαντασίαν ἀχθῆναι τοῦ τοιούτου '''πράγματος "τοῦτο λευκόν ἐστι" καὶ "τοῦτο
345 γλυκύ ἐστιν." καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ παραπλήσιον. τῷ δὲ τοιούτῳ πράγματι οὐκέτι τῆς αἰσθήσεως ἔργον ἐστίν

8. δίχα? 9. μὲν om C. 12. πρὸ C. 15. τοσοῦτον V.

ἐπιβάλλειν· χρῶμα γὰρ μόνον καὶ χυμὸν καὶ φωνὴν λαμβάνειν πέφυκε, τὸ δὲ "τοῦτο λευκόν ἐστιν" ἢ "τοῦτο γλυκύ ἐστιν" οὔτε χρῶμα οὔτε χυμὸς τυγχάνον ἀνυπόπτωτόν ἐστιν αἰσθήσει. ψεύδονταί τε ἐν πολλοῖς αἱ αἰσθήσεις καὶ διαφωνοῦσιν ἀλλήλαις, καθάπερ ἐδείξαμεν τοὺς παρὰ τῷ Αἰνησιδήμῳ δέκα τρόπους ἐπιόντες. τὸ δὲ διά- 346
φωνον καὶ ἐστασιασμένον οὐκ ἔστι κριτήριον ἀλλὰ τοῦ κρίνοντος αὐτὸ δεόμενον. τοίνυν οὐ δύνανται καθ' αὑτὰς αἱ αἰσθήσεις κρίνειν τἀληθές. συνέσεώς τε δεῖ καὶ μνήμης πρὸς ἀντίληψιν τῶν ὑποκειμένων, οἷον ἀνθρώπου, φυτοῦ, τῶν ἐοικότων. χρώματος γὰρ μετὰ μεγέθους καὶ σχήματος καὶ ἄλλων τινῶν ἰδιωμάτων σύνθεσίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, συνθεῖναι δέ τι μνημονικῶς οὐ δύναται ἡ 347
αἴσθησις διὰ τὸ μήτε χρῶμα μήτε χυμὸν μήτε φωνὴν εἶναι τὴν ἐπίθεσιν, ὧν μόνον ἀντιληπτική ἐστιν ἡ αἴσθησις.

Καὶ μὴν οὐδὲ ἡ διάνοια. εἴπερ γὰρ ἐπιγνώμων ἐστὶ 348
τἀληθοῦς ἡ διάνοια, πρότερον ὤφειλεν ἑαυτὴν ἐπιγινώσκειν· καὶ ὡς ὁ ἀρχιτέκτων κρίνει τό τε εὐθὺ καὶ στρεβλὸν καὶ χωρὶς τοῦ ἐπιβάλλειν τῇ κατασκευῇ τῶν κριτηρίων, οἷον τῇ τοῦ κανόνος καὶ τῇ τοῦ διαβήτου, οὕτως ἐχρῆν καὶ τὴν διάνοιαν, εἴπερ διακριτική ἐστι τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους, πολλῷ πρότερον τῇ ἑαυτῆς φύσει συνεπιβάλλειν δι' ἥν, οὐσίᾳ τῇ ἐξ ἧς ἐστί, τόπῳ τῷ ἐν ᾧ πέφυκε, τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. οὐ πάνυ δέ γε τὰ τοιαῦτα συ- 349
νορᾶν δύναται, εἴγε οἱ μὲν μηδέν φασιν εἶναι αὐτὴν παρὰ τὸ πῶς ἔχον σῶμα, καθάπερ ὁ Δικαίαρχος, οἱ δὲ εἶναι μὲν ἔλεγον, οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ δὲ τόπῳ περιέχεσθαι, ἀλλ' οἱ μὲν ἐκτὸς τοῦ σώματος, ὡς Αἰνησίδημος κατὰ Ἡράκλειτον, οἱ δὲ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, καθάπερ τινὲς κατὰ Δημό-

3. ἀνύποπτον L. 4. γε L. 6. ἐπιόντος V. 15. σύνθεσιν? 18. ὤφειλεν] ὡς V. 19. ὁ add CR. 20. τοῦ ἐπιβάλλειν om CH. 21. τῇ post καὶ om C. 22. διακριτικὸν CRX. 24. ὃν CR et, qui διωνουσία, VX. ἑξῆς C, ἕξει H. 25. τὰ om CR. 28. ἔλεξαν FGV. τόπῳ] τούτῳ V. 29. Ἡράκλειτον] cf. Schleiermacher p. 489.

κριτον, οἱ δὲ ἐν μέρει τοῦ σώματος, ὧν πάλιν πολυσχιδεῖς
350 εἰσὶν αἱ γνῶμαι. καὶ οἱ μὲν διαφέρειν αὐτὴν τῶν αἰσθή-
σεων, ὡς οἱ πλείους, οἱ δὲ αὐτὴν εἶναι τὰς '''αἰσθήσεις,
καθάπερ διά τινων ὀπῶν τῶν αἰσθητηρίων προκύπτουσαν,
ἧς στάσεως ἦρξε Στράτων τε ὁ φυσικὸς καὶ Αἰνησίδημος.
351 οὐκ ἄρα κριτήριόν ἐστιν ἡ διάνοια. πλείους τέ εἰσιν
αἱ διάνοιαι, πλείους δὲ οὖσαι διάφωνοι καθεστᾶσιν, δια-
φωνοῦσαι δὲ χρείαν ἔχουσι τοῦ ἐπικρίνοντος αὐτάς. τοῦτ'
οὖν ἤτοι διάνοια πάλιν ἐστὶν ἢ ἕτερόν τι παρ' αὐτήν. καὶ
διάνοια μὲν οὐκ ἂν εἴη· μέρος γὰρ τῆς διαφωνίας γενό-
μενον κρίσεως δεήσεται καὶ οὐκέτι κριτήριον γενήσεται·
ἕτερον δὲ παρ' αὐτὴν ὑπάρχον τὸ μὴ εἶναι διάνοιαν κρι-
352 τήριον παρίστησιν. ἐξέσται δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν
εἰρημένοις ἐπιλογισμοῖς τὰ νῦν χρῆσθαι· ἡμῖν γὰρ οὐκ
ἀνάγκη ταυτολογεῖν. πρὸς τούτοις· ἐπεὶ οὐ μόνον
ἔστιν ἐν ἡμῖν διανοητικὸν κατὰ τοὺς πλείστους τῶν φιλο-
σόφων, ἀλλὰ σὺν τούτῳ καὶ αἰσθητικόν, ὅπερ πρόκειται
τοῦ διανοητικοῦ, ἐξ ἀνάγκης τοῦτο αὐτὸ προκείμενον οὐκ
353 ἐάσει τὴν διάνοιαν τῶν ἐκτὸς ἀντιλαμβάνεσθαι. ὥσπερ
γὰρ τὸ μεταξὺ τῆς ὄψεως καὶ τοῦ ὁρατοῦ πεπτωκὸς σῶμα
οὐκ ἐᾷ τὴν ὄψιν ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ ὁρατοῦ, οὕτως εἰ
μεταξὺ τῆς διανοίας καὶ τοῦ ἐκτὸς ὁρατοῦ κεῖται ἡ ὅρασις
ἄλογος οὖσα, οὐκ ἐάσει τὴν διάνοιαν ἡ ὅρασις τοῦ ἐκτὸς
ὁρατοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ εἰ μεταξὺ τῆς διανοίας καὶ
τοῦ ἐκτὸς ἀκουστοῦ ἐπιγνώμονα γίνεσθαι, καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων αἰσθήσεων τὸ παραπλήσιον. ἔνδον οὖν ἀποκε-
κλεισμένη ἡ διάνοια, καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν ἐπισκοτουμένη,
οὐδενὸς ἔσται τῶν ἐκτὸς ἀντιληπτική. οὐδὲ ταύτην τοίνυν
ῥητέον καθ' αὐτὴν εἶναι κριτήριον.

354 Λείπεται ἄρα λέγειν ἀμφότερα, τουτέστι τὴν διάνοιαν
ὡς ὑπουργῷ χρωμένην τῇ αἰσθήσει λαμβάνειν τὰ ἐκτός.

4. τόπων CGHRV: corr Fabricius coll. p. 269 1. 8. ἔχουσαι C. ἐπικρίναντος V. 14. ἐπιλογισμοῖς εἰρημένοις CR. 16. ἐν om CHR. 20. τοῦ om C. 24. εἰ] δεῖ GH. 25. post ἀκουστοῦ Fabricius: κεῖται ἡ ἀκοή, οὐκ ἐάσει τὴν διάνοιαν ἡ ἀκοὴ τοῦ ἐκτὸς ἀκουστοῦ.

ὃ πάλιν ἐστὶν ἀδύνατον· ἡ γὰρ αἴσθησις οὐ τὰ ἐκτὸς παρίστησι τῇ διανοίᾳ, τὸ δὲ ἴδιον ἀγγέλλει πάθος, οἷον ἡ ἁφὴ ἀπὸ πυρὸς θαλπομένη οὐ τὸ ἐκτὸς καὶ καῖον πῦρ ἀναδίδωσι τῇ διανοίᾳ, τὴν δὲ ἀπ' αὐτοῦ θάλψιν, τουτέστι τὸ ἴδιον αὐτῆς πάθος. καίτοι οὐδὲ τοῦτο. εἰ γὰρ λήψε- 355
ται ἡ νόησις '''τὸ τῆς αἰσθήσεως πάθος, αἴσθησις ἔσται. τὸ γὰρ ὁρατικοῦ πάθους ἀναδεκτικὸν ὁρατικῶς κινεῖται, τὸ δὲ ὁρατικῶς κινούμενον ὅρασίς ἐστιν· καὶ τὸ ἀκουστικοῦ πάθους ἀναδεκτικὸν ἀκουστικῶς κινεῖται, ὃ δὲ ἀκουστικῶς κινεῖται, ἀκοή ἐστιν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων τὸ παραπλήσιον. διόπερ καὶ ἡ διάνοια, εἰ τὸ ἑκάστης αἰσθή- 356
σεως ἀναλαμβάνει πάθος, αἰσθητικῶς κινεῖται, αἰσθητικῶς δὲ κινουμένη αἴσθησίς ἐστιν, αἴσθησις δὲ οὖσα ἄλογός ἐστιν, ἄλογος δὲ γενομένη ἐκπεσεῖται τοῦ ἔτι νόησις ὑπάρχειν, μὴ οὖσα δὲ νόησις οὐ λήψεται τὰ τῆς αἰσθήσεως πάθος ὡς νόησις. κἂν λάβῃ δὲ τὸ τῶν αἰσθήσεων 357
πάθος, οὐκ εἴσεται τὰ ἐκτός. ἀνόμοια γάρ ἐστι τὰ ἐκτὸς τοῖς περὶ ἡμᾶς πάθεσιν, καὶ μακρῷ διαφέρει ἡ φαντασία τοῦ φανταστοῦ, οἷον ἡ ἀπὸ πυρὸς φαντασία τοῦ πυρός· τὸ μὲν γὰρ καίει, ἡ δ' οὐκ ἔστι καυστική. ἄλλως τε, κἂν ὅμοια δῶμεν εἶναι τοῖς περὶ ἡμᾶς πάθεσι τὰ ἐκτός, οὐ πάντως τὰ περὶ ἡμᾶς πάθη λαμβάνουσα ἡ διάνοια καταλήψεται τὰ ἐκτός. τὰ γὰρ ὅμοιά τισιν ἕτερά ἐστιν ἐκείνων τῶν οἷς ὅμοιά ἐστιν. διόπερ εἰ τὰ ὅμοια τοῖς ἐκτὸς ἡ 358
διάνοια γνωρίζει, οὐ τὰ ἐκτὸς γνωρίζει ἀλλὰ τὰ ὅμοια ἐκείνοις. καὶ ὃν τρόπον ὁ τὸν Σωκράτην ἀγνοῶν τὴν δὲ Σωκράτους εἰκόνα βλέπων οὐκ οἶδεν εἰ ὅμοιός ἐστι τῇ φαινομένῃ εἰκόνι ὁ Σωκράτης, οὕτως ἡ διάνοια τοῖς πάθεσιν ἐπιβάλλουσα, τὰ ἐκτὸς μὴ θεασαμένη, οὔτε ὁποῖά ἐστι ταῦτα εἴσεται, οὔθ' ὅτι ὅμοιά ἐστι τοῖς πάθεσιν. μὴ γινώσκουσα δὲ τὰ φαινόμενα οὐδὲ τὰ κατὰ τὴν ἀπὸ τούτων μετάβασιν ἀξιούμενα γνωρίζεσθαι ἄδηλα συνήσει, οὑτωσὶ δὲ οὐδὲ κριτήριον ἔσται τῆς ἀληθείας.

15. οὐ — 16. νόησις om C. 26. σωκράτη V. 33. οὐδὲν L.

359 Ἀλλ' ἔνιοι τῶν δογματικῶν τὴν ἀνώτερον εἰρημένην ὑπότευξιν καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος θρυλοῦσι, λέγοντες μὴ κεχωρίσθαι ταῦτα τὰ διαφέροντα τῆς ψυχῆς μέρη, τουτέστι τὸ λογικὸν καὶ ἄλογον, ἀλλ' ὡς τὸ μέλι ὅλον δι' ὅλου ὑγρὸν ἅμα καὶ γλυκύ ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ὅλη δι' ὅλου δύο ἔχει τὰς ἀντιπαρηκούσας ἀλλήλαις δυνάμεις, ὧν ἡ μέν
360 ἐστι λογικὴ ἡ δὲ ἄλογος· καὶ κινεῖσθαι τὴν μὲν λογικὴν ὑπὸ τῶν νοητῶν, τὴν δὲ ἄλογον ἀντιληπτικὴν γίνεσθαι τῶν αἰσθητῶν. ὅθεν καὶ μάταιον εἶναι τὸ λέγειν τὴν διάνοιαν ἢ κοινῶς τὴν ψυχὴν μὴ δύνασθαι '''τῆς ἑτέρας τούτων τῶν πραγμάτων διαφορᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι· διάφορον γὰρ ἔχουσα τὴν κατασκευὴν εὐθὺς καὶ ἀμφοτέρων
361 ἔσται ἀντιληπτική. πάνυ δέ εἰσιν εὐήθεις. αὗται γὰρ αἱ δυνάμεις, καὶ εἰ τὰ μάλιστα δοκοῦσι περὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν συνίστασθαι καὶ ἀντιπαρήκειν ἀλλήλαις καὶ δι' ὅλης πεφοιτηκέναι τῆς ψυχῆς, οὐδὲν ἧσσον ἑτερογενῶς διαφέρουσιν ἀλλήλων, καὶ ἄλλο μέν τί ἐστιν ἥδε ἄλλο δὲ ἥδε. καὶ τοῦτο πάρεστι μαθεῖν ἀπὸ τῶν προδηλοτέρων εἶναι
362 δοκούντων· συχνὰ γὰρ ἦν ἃ περὶ μὲν τὴν αὐτὴν ὕλην θεωρεῖται, οὐ τὴν αὐτὴν δὲ εἶχε φύσιν. βάρος γοῦν καὶ χρῶμα περὶ μὲν τὸ αὐτὸ σῶμα ἀμφότερά ἐστιν, διενήνοχε δὲ ἀλλήλων· καὶ πάλιν σχῆμα καὶ μέγεθος τῆς μὲν αὐτῆς οὐσίας ἐστὶ συμβεβηκότα, κεχωρισμένην δὲ εἶχε τὴν φύσιν, ἄλλου μὲν τοῦ μεγέθους ἄλλου δὲ τοῦ σχήματος νοουμένου. οὕτω τοίνυν καὶ ἡ προειρημένη λογικὴ δύναμις, κἂν ἀναμὶξ ὑποκέηται τῷ ἀλόγῳ, δυνάμει πάλιν αὐτῆς
363 διοίσει. ᾧ λοιπὸν συνεισέρχεται τὸ μὴ δύνασθαι τὴν ἑτέραν ὡσαύτως τῇ ἑτέρᾳ κινεῖσθαι καὶ ὁμοιοπαθεῖν διὰ τὰς προκατηριθμημένας αἰτίας, ἐπεὶ δεήσει μίαν ἀμφοτέρας γίνεσθαι, τὴν μὲν λογικὴν ἄλογον, ἐὰν ἀλόγως πάσχῃ, τὴν
364 δὲ ἄλογον λογικήν, ἐὰν λογικῶς κινηθῇ. κἂν ὑποθώμεθα δὲ τὴν διάνοιαν διὰ τῶν αἰσθητικῶν πόρων ὥσπερ

3. τὰ διαφέροντα ταῦτα V. 6. ἔχουσα CR. 15. συνίσταται C. καὶ ante δι' om CRV. 17. ἄλλα δὲ C. 19. ἃ] ἅπερ FGRV. 23. εἰσὶ CRX.

τινῶν ὀπῶν προκύπτουσαν καὶ χωρὶς τῶν προκειμένων
αὐτῆς αἰσθήσεων τοῖς ἐκτὸς πράγμασι προσβάλλουσαν,
ἄπορος οὐδὲν ἧσσον καὶ κατὰ τοῦτο ἡ ὑπόθεσις εὑρεθή-
σεται. δεῖ γὰρ τὴν οὕτω τῶν ὑποκειμένων ἀντιλαμβανο-
μένην διάνοιαν ὡς ἐναργῶν τῶν ὑποκειμένων ἀντιλαμβά-
νεσθαι, οὐδὲν δέ ἐστιν ἐναργές, ὡς παραστήσομεν· οὐκ
ἄρα δυνατόν ἐστι τὸ ἐν τοῖς ὑποκειμένοις ἀληθὲς λαβεῖν.
ἐναργὲς γὰρ ἀξιοῦται τυγχάνειν ὑπὸ τῶν ἐναντίων τὸ ἐξ
ἑαυτοῦ λαμβανόμενον καὶ μηδενὸς ἑτέρου χρῇζον εἰς πα-
ράστασιν. οὐδὲν δὲ ἐξ ἑαυτοῦ πέφυκε λαμβάνεσθαι, ἀλλὰ 365
πάντα ἐκ πάθους, ὅπερ ἕτερον ἦν τοῦ ποιοῦντος αὐτὸ
φανταστοῦ· γλυκανθεὶς γὰρ μέλιτος προσαχθέντος στο-
χάζομαι ὅτι γλυκύ ἐστι τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον μέλι, καὶ
ἀλεανθεὶς πυρὸς προσαχθέντος σημειοῦμαι ἐκ τῆς περὶ
ἐμὲ διαθέσεως ὅτι τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον πῦρ ἀλεεινόν ἐστι,
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν ὁ αὐτὸς λόγος. ἐπεὶ οὖν τὸ 366
ἐξ ἑτέρου ληπτὸν συμφώνως '''κατὰ πάντας ἄδηλόν ἐστι,
πάντα δὲ ἐκ παθῶν ἡμετέρων ἕτερα ὄντα τούτων λαμβά-
νεται, πάντα ἐστὶ τὰ ἐκτὸς ἄδηλα καὶ διὰ τοῦτο ἡμῖν
ἄγνωστα· δεῖ γὰρ εἰς τὴν τῶν ἀφανῶν γνῶσιν ἐναργές
τι παρεῖναι, καὶ τούτου μὴ παρόντος οἴχεται καὶ ἡ ἐκεί-
νων κατάληψις. οὐδὲ γὰρ ἔνεστι λέγειν ὡς ἐκεῖνα μέν 367
ἐστιν ὅσον ἐπὶ τούτῳ ἄδηλα, καταλαμβάνεται δὲ ὑφ' ἡμῶν
διὰ τὸ βέβαιον εἶναι τὴν ἐκ τῶν παθῶν σημείωσιν. οὐ
γὰρ εἰ γλυκαντικῶς διατίθεμαι μέλιτος τῇ γεύσει προσα-
χθέντος, γλυκὺ πάντως ἐστὶ τὸ μέλι, οὐδὲ εἰ πικραντικῶς
ἀψινθίου, πικρόν ἐστι τὸ ἀψίνθιον, ὡς ἂν ἐξ ἀνάγκης
τῶν περὶ ἡμᾶς συμβαινόντων παθῶν καὶ τοῖς ποιοῦσιν
αὐτὰ αἰτίοις ὀφειλόντων συμβεβηκέναι. καθὰ γὰρ ἡ προσ- 368
πεσοῦσα τῇ σαρκὶ μάστιξ ἀλγύνει μὲν τὴν σάρκα, οὐχὶ δὲ
καὶ ἀλγηδών ἐστιν, καὶ ὡς τὸ σιτίον ἢ τὸ ποτὸν ἥδει μὲν

2. αὐτῇ FGRV: cf. p. 266 17. 3. μετὰ C. 4. ἀντιλαμβανομένην — 5. ὑποκειμένων om CH. 14. ἀλεκυνθεὶς C. 17. πάντας G, consensu omnium Fabricius: ceteri πάντα. 20. ἐνεργές F. 25. διατίθεται CRVX. τοῦ μέλιτος FGV. 26. οὐδὲ] ἂν δὲ VX.

τὸν φαγόντα ἢ πιόντα, οὐκ ἔστι δὲ ἡδονή, οὕτω καὶ τὸ πῦρ θερμαίνειν μὲν δύναται, οὐχὶ δέ γε καὶ ἐξ ἀνάγκης θερμὸν εἶναι, καὶ τὸ μέλι γλυκάζειν μέν, οὐχὶ δὲ καὶ γλυκὺ τυγχάνειν· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν ὁ αὐτὸς λόγος. ἀλλ' εἴπερ, ἵνα γνῶμεν τἀληθές, δεῖ τι εἶναι ἐναργές, δέδεικται δὲ πάντα ἄδηλα, ὁμολογητέον ἄγνωστον εἶναι τἀληθές.

369 Πῶς δὲ οὐχὶ καὶ ἡ περὶ τῶν ἀνωτάτω πραγμάτων διάστασις παρὰ τοῖς φιλοσόφοις ἀφαιρεῖται τὴν τῆς ἀληθείας γνῶσιν; εἰ γὰρ τῶν φυσικῶν οἱ μὲν πάντα ἀνῃρήκασι τὰ φαινόμενα, ὡς οἱ περὶ Δημόκριτον, οἱ δὲ πάντα ἔθεσαν, ὡς οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον καὶ Πρωταγόραν, οἱ δὲ τινὰ μὲν ἀνεῖλον τινὰ δὲ ἔθεσαν, ὡς οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ τοῦ περιπάτου, πάντῃ τε καὶ πάντως, ἐάν τε τὴν διάνοιαν ἐάν τε τὴν αἴσθησιν ἐάν τε τὸ συναμφότερον ὑπόθηταί τις κριτήριον, δεῖ πρῶτον εἰς τὴν τούτων κρίσιν ἤτοι φαινόμενόν τι παραληφθῆναι ἢ ἄδηλον. '''ἀλλὰ φαινόμενον μὲν οὐχ οἷόν τε· ἐκ γὰρ τῆς ἀμφισβητουμένης ὕλης ὑπάρχον ἀμφισβητήσιμον ἔσται καὶ διὰ τοῦτο οὐ κριτήριον. εἰ δὲ ἄδηλον, ἀνέστραπται τὰ πράγματα, εἰ ἐκ τοῦ μὴ γιγνωσκομένου βεβαιοῦται τὸ δοκοῦν γιγνώσκεσθαι· ὅπερ ἄτοπον.

370 Πλὴν συγκεχωρήσθω γε ἡ τἀνθρώπου καὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας ὑπόστασις εἰς τὸ προβαίνειν τὴν τῶν δογματικῶν ἀξίωσιν. ἀλλ' ἵνα καὶ διὰ τούτων τι γνωσθῇ, δεῖ τὸ τρίτον ὁμολογῆσαι κριτήριον, τουτέστι φαντασίαν· οὔτε γὰρ ἡ αἴσθησις οὔτε ὁ νοῦς δίχα τοῦ φαντα-
371 στικῶς ἑτεροιοῦσθαι δύναταί τισιν ἐπιβάλλειν. καὶ τοῦτο δὲ τὸ κριτήριον πολλῆς ἀπορίας ἐστὶ πλῆρες, ὡς πάρεστι σκοπεῖν τάξει τὴν ἀρχὴν τῶν λόγων ἄνωθεν ποιησαμένοις. ἐπεὶ γὰρ τῶν τῇ φαντασίᾳ τὰ πράγματα κανονιζόντων οἱ μὲν τῇ καταληπτικῇ προσέσχον οἱ δὲ τῇ πιθανῇ, τὸ κοι-

3. δέ γε καὶ C. 5. εἴπερ] ὥσπερ L. 8. ἀνωτάτων V. 16. τούτω V. 27. δίχα Fabricius post H, διὰ L. φαντικῶς C. 29. ὥσπερ ἔστι X.

τὸν ἀμφοτέρων γένος ἡμεῖς ἐκλαβόντες, τουτέστιν αὐτὴν τὴν φαντασίαν, ἀναιρῶμεν· ταύτης γὰρ ἀναιρεθείσης 372
αἴρονται καὶ αἱ ἐπ' εἴδους διαφοραὶ τῶν φαντασιῶν, καὶ ὡς μὴ ὄντος ζῴου οὐδὲ ἄνθρωπός ἐστιν, οὕτω μὴ οὔσης φαντασίας οὐδὲ καταληπτικὴ ἢ πιθανή τις ὑφέστηκε φαντασία. εἰ γὰρ τύπωσίς ἐστιν ἐν ψυχῇ ἡ φαντασία, ἤτοι κατ' ἐξοχὴν καὶ εἰσοχὴν τύπωσίς ἐστιν, ὡς οἱ περὶ τὸν Κλεάνθην νομίζουσιν, ἢ κατὰ ψιλὴν ἑτεροίωσιν γίνεται, καθάπερ οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον ἐδόξασαν. καὶ εἰ μὲν 373
κατ' ἐξοχὴν καὶ εἰσοχὴν ὑφίσταται, ταῦτα ἀκολουθήσει τὰ ἄτοπα ἅπερ φασὶν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον. εἰ γὰρ κηροῦ τρόπον τυποῦται ἡ ψυχὴ φανταστικῶς πάσχουσα, ἀεὶ τὸ ἔσχατον κίνημα ἐπισκοτήσει τῇ προτέρᾳ φαντασίᾳ, ὥσπερ καὶ ὁ τῆς δευτέρας σφραγῖδος τύπος ἐξαλειπτικός ἐστι τοῦ προτέρου. ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἀναιρεῖται μὲν μνήμη, θησαυρισμὸς οὖσα φαντασιῶν, ἀναιρεῖται δὲ πᾶσα τέχνη· σύστημα γὰρ ἦν καὶ ἄθροισμα καταλήψεων, πλείονας δὲ φαντασίας καὶ διαφόρους οὐ δυνατὸν ὑποστῆναι περὶ τὸ ἡγεμονικόν, ἄλλοτε ἄλλων νοουμένων '''τῶν περὶ αὐτὸ τύπων. οὐ τοίνυν ἡ κυρίως νοουμένη τύπωσίς ἐστι φαντασία. ἄλλως τε, εἰ ὄψις ἐστὶ τῶν ἀδήλων τὰ φαινόμενα, 374
θεωροῦμεν δὲ τὰ πολὺ παχυμερέστερα τοῦ πνεύματος τῶν φαινομένων σώματα μηδ' ὁντινοῦν περὶ αὑτοῖς τύπον δυνάμενα τηρεῖν, εὔλογόν ἐστι μηδὲ τὸ πνεῦμα ἕνα μόνον τινὰ ἀπὸ φαντασίας τύπον φυλάττειν. καὶ μὴν τὸ ὕδωρ παχυμερέστερόν ἐστι πνεύματος· ἀλλ' οὐδέποτε δακτύλου ἐπερεισθέντος αὐτῷ πέφηνε τὸν ἀπὸ τῆς ἐπερείσεως τύπον φυλάττον. καίτοι τί λέγω τὸ ὕδωρ, ὅτε καὶ ὁ μαλακώτα- 375
τος κηρός, στερρὸς ἤδη κατὰ σύγκρισιν ὑπάρχων, τυποῦται μὲν ὑπό τινος ἅμα νοήματι διὰ τὴν ὑγρότητα, οὐ συνέχει δὲ τὸν τύπον; εἰ οὖν τὸ αὐτὸ κατὰ σύμβλησιν πεπηγὸς παρὰ τὸ ὕδωρ σῶμα καθεστὼς σφόδρα ἀδυνάτως

1. ἐκβαλόντες CF. 17. γὰρ om C. 19. ἄλλων] ἄλλως L.
21. ἀλλ' ὥσπερ L. εἰ] ἡ FV. 25. ἀπὸ] αὐτὸ L. 28. φυλάττειν F. 31. αὐτὸ τὸ?

ἔχει τύπους τινὰς περὶ αὐτῷ φυλάττειν, φανερὸν δήπουθεν ὅτι οὐδὲ τὸ πνεῦμα φύσιν ἔχει πρὸς τοῦτο ἐπιτήδειον, λεπτομερέστερον καὶ εὔρουν παρὰ τὰ τοιαῦτα τῶν σωμάτων ὑπάρχον.

376 Ναί, ἀλλ' οὐ κυρίως τύπωσίς ἐστιν ἡ φαντασία, ψιλὴ
δὲ ἑτεροίωσις τῆς διανοίας. ὃ πάλιν τοῦ προτέρου χεῖρον ἦν. τῶν γὰρ ἑτεροιώσεων ἡ μέν τίς ἐστι κατὰ πάθος ἡ δὲ ὡς ἀλλαγὴ τοῦ ὑποκειμένου, καὶ κατὰ πάθος μὲν οἷον εἰ ὁ αὐτὸς κατ' οὐσίαν καὶ μορφὴν ὑποκείμενος ἀνδριὰς παρὰ μέρος ὁτὲ μὲν θερμαίνοιτο τοῦ ἡλίου προσλάμψαντος, ὁτὲ δὲ ψύχοιτο νυκτὸς δρόσου καταπιπτούσης, ὡς ἀλλαγὴ δὲ τοῦ ὑποκειμένου καθάπερ εἰ χωνευθεὶς οὗτος
377 ὁ ἀνδριὰς σφαῖρα χάλκειος γένοιτο. εἰ οὖν ἑτεροίωσις τῆς
ψυχῆς ἐστὶν ἡ φαντασία, ἤτοι κατὰ πάθος ψιλῶς ἐστὶν ἑτεροίωσις ἢ κατὰ ἀλλαγὴν τοῦ ὑποκειμένου. καὶ εἰ μὲν κατὰ πάθος, ἐπεὶ κατὰ τὰς διαφόρους φαντασίας πάθος διάφορόν ἐστι, τὸ νέον πάθος ἀλλάσσει τὸ ἀρχαιότερον, καὶ οὕτως οὐκ ἔσται κατοχή τινος πράγματος περὶ τὴν διάνοιαν, ὅπερ ἄτοπον· εἰ δὲ ἀλλαγὴ τοῦ ὑποκειμένου, ἅμα τῷ φαντασίαν τινὸς λαβεῖν ἡ ψυχὴ ἑτεροιουμένη ἐκβήσεται τοῦ ψυχὴ τυγχάνειν καὶ φθαρήσεται, καθάπερ καὶ ὁ εἰς σφαῖραν χωνευθεὶς ἀνδριὰς ἐξέβαινε τότε τοῦ ἀνδριὰς ὑπάρχειν. οὐκ ἄρα οὐδὲ ἑτεροίωσις ψυχῆς ἐστὶν
378 ἡ φαντασία, σὺν τῷ καὶ τὴν περὶ μεταβολῆς ἀπορίαν
αὐτοὺς θλίβειν. εἰ γὰρ μεταβάλλει τι καὶ ἑτεροιοῦται, ἤτοι τὸ μένον μεταβάλλει '''τε καὶ ἑτεροιοῦται ἢ τὸ μὴ μένον. οὔτε δὲ τὸ μένον ἑτεροιοῦται καὶ μεταβάλλει, μένει γὰρ ἐν τῷ εἶναι οἷον ἦν, οὔτε τὸ μὴ μένον· ἔφθαρται γὰρ καὶ μεταβέβληται, ἀλλ' οὐ μεταβάλλει. οἷον εἰ μεταβάλλει τὸ λευκόν, ἤτοι μένον λευκὸν μεταβάλλει ἢ
379 μὴ μένον. οὔτε δὲ μένον λευκὸν μεταβάλλει, μένει γὰρ
λευκόν, καὶ ἐφ' ὅσον ἐστὶ λευκόν, οὐ μεταβάλλει· οὔτε

1. αὐτὸ L: cf. p. 271 23. 12. ἀπαλλαγὴ CRV. 17. ἀλλάξει? 27. δὲ om L. 30. ἢ — 31. μεταβάλλει om C.

μὴ μένον, ἔφθαρται γὰρ καὶ μεταβέβληται, ἀλλ' οὐ μεταβάλλει. οὐκ ἄρα μεταβάλλει τὸ λευκόν. διὸ καὶ ἡ φαντασία εἰ μεταβολή τίς ἐστι καὶ ἑτεροίωσις τῆς ψυχῆς, ἀνυπόστατός ἐστιν.

380 Διδομένης τε τῆς ἑτεροιώσεως οὐκ εὐθὺς καὶ ἡ τῆς φαντασίας ὑπόστασις συγχωρηθήσεται. ἐλέγετο γὰρ τύπωσις εἶναι ἡγεμονικοῦ, τοῦτο δὲ εἰ ἔστι τὸ ἡγεμονικόν, καὶ ἐν τίνι τόπῳ ἐστιν, οὐχ ὡμολόγηται, ἄλλων μὲν οὐδ' ὅλως ὑπάρχειν τι λεγόντων ἡγεμονικόν, ὡς τῶν περὶ τὸν Ἀσκληπιάδην, τινῶν δὲ εἶναι μὲν νομιζόντων, οὐ συμφωνούντων δὲ περὶ τοῦ περιέχοντος αὐτὸ τόπου. διόπερ ἐφ' ὅσον ἀνεπίκριτός ἐστιν ἡ τοιαύτη διαφωνία, μένειν ἐν ἐποχῇ δεῖ ὡς ἀσυγχώρητον τὸ τὴν φαντασίαν ἡγεμονικοῦ τύπωσιν εἶναι.

381 Δεδόσθω δὲ καὶ τὸ τύπωσιν ὑπάρχειν τοῦ ἡγεμονικοῦ ταύτην· ἀλλ' ἐπεὶ οὐκ ἄλλως ἀναγγέλλεται ἡ τοιαύτη τύπωσις τῷ ἡγεμονικῷ εἰ μὴ διὰ τῆς αἰσθήσεως, οἷον ὁράσεως ἀκοῆς ἢ ἄλλης τινὸς τοιαύτης δυνάμεως, ζητῶ πότερον οἵα ἐστὶν ἡ περὶ τὴν αἴσθησιν ἑτεροίωσις, τοιαύτη γίνεται καὶ ἡ περὶ τῷ ἡγεμονικῷ, ἢ διάφορος. καὶ εἰ μὲν ἡ αὐτή, ἐπεὶ ἑκάστη τῶν αἰσθήσεων ἄλογός ἐστι, καὶ τὸ ἑτεροιούμενον ἄλογον ἔσται καὶ οὐ διαφέρον τῆς αἰσθήσεως· 382 εἰ δὲ διάφορος, οὐ τοιοῦτον λήψεται τὸ φανταστὸν ὁποῖον ὑπόκειται, ἀλλ' ἕτερον μὲν ἔσται τὸ ὑποκείμενον, διαφέρουσα δὲ ἡ περὶ τῷ ἡγεμονικῷ συνισταμένη φαντασία. ὃ πάλιν ἐστὶν ἄτοπον. οὐδὲ ταύτῃ τοίνυν τύπωσιν εἶναι ῥητέον ἡγεμονικοῦ καὶ ἑτεροίωσιν τὴν φαντασίαν.

383 Πρὸς τούτοις ἡ φαντασία ἀποτέλεσμά ἐστι τοῦ φανταστοῦ, καὶ τὸ φανταστὸν αἴτιόν ἐστι τῆς φαντασίας καὶ τυπωτικὸν καθειστήκει τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως, διενήνοχέ τε τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ποιοῦντος αὐτὸ αἰτίου. ὅθεν ἐπεὶ ταῖς φαντασίαις ἐπιβάλλει ὁ νοῦς, λήψεται τὰ ἀποτε-

5. τε om V. 9. τὸν om C. 13. ὥστε H. 25. τὸ ἡγεμονικὸν FG. 26. ταύτην L.

λέσματα τῶν '''φανταστῶν, ἀλλ' οὐ τὰ ἐκτὸς φανταστά.
384 καὶ εἰ λέγοι τις ἐκ τῶν περὶ αὐτῷ πείσεων καὶ παθῶν
τοῖς ἐκτὸς ἐπιβάλλειν αὐτόν, τὰς ἀνώτερον εἰρημένας με-
τοίσομεν ἀπορίας. ἤτοι γὰρ τὰ αὐτά ἐστι ταῖς ἡμετέραις
φαντασίαις τὰ ἐκτός, ἢ τὰ αὐτὰ μὲν οὐκ ἂν εἴη, ὅμοια
δέ. πῶς γὰρ δύναται τὸ αὐτὸ αἴτιόν τε καὶ ἀποτέλεσμα
385 ἑαυτοῦ νοεῖσθαι; εἰ δ' ὅμοια, ἐπεὶ τό τινι ὅμοιον ἕτερόν
ἐστιν ἐκείνου τοῦ ᾧ ὅμοιόν ἐστιν, ἡ διάνοια τὰ ὅμοια
τοῖς φανταστοῖς ἀλλ' οὐ τὰ φανταστὰ εἴσεται, σὺν τῷ καὶ
τοῦτο ἄπορον εἶναι. πῶς γὰρ εἴσεται ἡ διάνοια ὅτι ὅμοιά
ἐστι ταῖς φαντασίαις τὰ φανταστά; ἤτοι γὰρ χωρὶς φαν-
τασίας τοῦτο αὐτὸ γνώσεται ἢ φαντασίᾳ τινί. καὶ χωρὶς
μὲν φαντασίας ἀμήχανον· οὐδὲν γὰρ ἡ διάνοια μὴ φαν-
386 τασιουμένη πέφυκε λαμβάνειν. εἰ δὲ φαντασίᾳ, πάντως
αὕτη ἡ φαντασία ἵνα γνωσθῇ εἰ ὁμοία ἐστὶ τῷ ποιοῦντι
αὐτὴν φανταστῷ, ὀφείλει ἑαυτήν λαβεῖν καὶ τὸ ὑποκείμε-
νον φανταστόν. ἀλλὰ τὸ μὲν ὑποκείμενον φανταστὸν
τάχα δυνήσεται λαβεῖν φαντασία οὖσα ἐκείνου· ἑαυτὴν
δὲ πῶς λήψεται; ἵνα γὰρ τοῦτο γένηται, δεήσει ταὐτὸ
387 καὶ φαντασίαν καὶ φανταστὸν γίνεσθαι. καὶ ἐπεὶ ἔστιν
ἕτερον μὲν τὸ φανταστόν (αἴτιον γάρ ἐστιν) ἕτερον δέ
ἐστιν ἡ φαντασία (ἀποτέλεσμα γὰρ ἦν), ἔσται τὸ αὐτὸ
ἕτερον ἑαυτοῦ, αἴτιόν τε ἅμα καὶ ἀποτέλεσμα· ὧν ἑκά-
τερόν ἐστιν ἄλογον.

388 Ἠπορημένων δὴ τούτων μεταβάντες, καὶ ἐπὶ συγχω-
ρήσει τοῦ εἶναι τὴν φαντασίαν τοιαύτην ὁποίαν ποτὲ θέ-
λουσιν ὑπάρχειν οἱ δογματικοί, ἑτέρως ἀποροῦμεν. εἰ γὰρ
κριτήριον ἀπολειπτέον τὴν φαντασίαν, ἤτοι πᾶσαν ἀληθῆ
φαντασίαν λεκτέον εἶναι, καθὼς ἔλεγεν ὁ Πρωταγόρας,

1. φαντασιῶν L. 2. λέγει CR. αὐτὰ L. πήσεων C, πήσεων (ει) R.
4. ἔσται R. 6. ante πῶς addendum ἀλλὰ τὰ αὐτὰ μὲν οὐκ ἔσται· 9. φανταστικοῖς C. 13. φαντασιουμένου F. 16. ἑαυτὴν] καὶ ἑαυτὴν? an ἑαυτήν τε? cf. p. 285 6 et 9. 19. ἵνα — 20. γίνεσθαι om R. 20. καὶ φαντασίαν om C. 21. αἴτιον] ἕτερον C. 22. γὰρ — 23. ἀποτέλεσμα om C. 25. δὲ FG. 28. ἀποληπτέον L.

ἢ πᾶσαν ψευδῆ, ὡς ἔφασκε Ξενιάδης ὁ Κορίνθιος, ἢ τινὰ
μὲν ἀληθῆ τινὰ δὲ ψευδῆ, ὡς οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ τῆς
Ἀκαδημίας, ἔτι δὲ τοῦ περιπάτου. οὔτε δὲ πᾶσαν ἀληθῆ 389
λεκτέον εἶναι οὔτε ψευδῆ οὔτε τινὰ μὲν ἀληθῆ τινὰ δὲ
ψευδῆ, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα κριτήριον εἶναι ῥητέον
τὴν φαντασίαν. πᾶσαν μὲν οὖν φαντασίαν οὐκ ἂν εἴποι
τις ἀληθῆ διὰ τὴν περιτροπήν, καθὼς ὅ τε Δημόκριτος
'''καὶ ὁ Πλάτων ἀντιλέγοντες τῷ Πρωταγόρᾳ ἐδίδασκον·
εἰ γὰρ πᾶσα φαντασία ἐστὶν ἀληθής, καὶ τὸ μὴ πᾶσαν 390
φαντασίαν εἶναι ἀληθῆ, κατὰ φαντασίαν ὑφιστάμενον,
ἔσται ἀληθές, καὶ οὕτω τὸ πᾶσαν φαντασίαν εἶναι ἀληθῆ
γενήσεται ψεῦδος. καὶ χωρὶς δὲ τῆς τοιαύτης περι-
τροπῆς παρὰ τὰ φαινόμενά ἐστι καὶ τὴν ἐνάργειαν τὸ λέ-
γειν πᾶσαν φαντασίαν εἶναι ἀληθῆ, πολλῶν πάνυ ψευδῶν
οὐσῶν. οὐχ ὡσαύτως γὰρ κινούμεθα πρὸς τὸ "ἡμέρα 391
ἐστιν" ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ πρὸς τὸ "νὺξ ἔστι," τό τε
ζῆν Σωκράτη καὶ τεθνάναι, οὐδὲ τὴν ἴσην ποτὲ ταῦτα
προσβάλλει ἐνάργειαν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἡμέραν νῦν εἶναι καὶ
τὸ Σωκράτη τεθνάναι πιστὸν ἔοικεν ὑπάρχειν, τὸ δὲ νύκτα
εἶναι καὶ τὸ ζῆν Σωκράτη οὐχ ὁμοίως ἐστὶ πιστὸν ἀλλὰ
τῶν ἀνυπάρκτων φαίνεται. καὶ ὁ αὐτὸς λόγος ἐπὶ 392
τῆς ἔν τισι πράγμασιν ἀκολουθίας τε καὶ μάχης ἀληθής
τε καὶ ψευδής ἐστι. τῷ μὲν γὰρ ἡμέραν εἶναι τὸ φῶς
εἶναι καὶ τῷ περιπατεῖν σε τὸ κινεῖσθαί σε ἐμφανῶς ἀκο-
λουθεῖ, τῷ δὲ ἡμέραν εἶναι τὸ νύκτα εἶναι καὶ τῷ περι-
πατεῖν σε τὸ μὴ κινεῖσθαί σε προδήλως ἐμάχετο, καὶ ἡ
τοῦ ἑτέρου θέσις ἄρσις ἦν τοῦ λοιποῦ, εἰ συνακολουθεῖ τί
τινι καὶ μάχεται πάντως ἕτερον ἑτέρῳ. εἰ δέ ἐστί τί τινι
μαχόμενον, οὐ πᾶσα φαντασία ἐστὶν ἀληθής· τὸ γάρ
τινι μαχόμενον ὡς ἀληθὲς ψεύδει ἢ ὡς ψεῦδος ἀληθεῖ
μάχεται. εἴπερ τε πάσας συμβέβηκε τὰς φαντασίας 393
εἶναι ἀληθεῖς, οὐδέν ἐστιν ἡμῖν ἄδηλον. ἀληθοῦς γάρ τι-

2. οἱ om C. 6. ἂν om L, 7. Δημόκριτος] cf. Krisch. p. 131.
22. τῆς] τοῖς CV. 27. ἀρσις V passim: ceteri ἄρσις τί om V.
28. τί om C. 30. ψευδεῖ L.

νος ὄντος καὶ ψεύδους, εἶτ' ἀγνοουμένου τί τούτων ἐστὶν ἀληθὲς καὶ τί ψεῦδος, τὸ ἀδηλούμενον ἡμῖν συνίσταται, καὶ ὁ λέγων "ἄδηλόν ἐστί μοι τὸ ἀρτίους ἢ περισσοὺς εἶναι τοὺς ἀστέρας" δυνάμει λέγει μὴ ἐπίστασθαι πότερον ἀληθές ἐστι καὶ πότερον ψεῦδος, τὸ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας ἢ περισσούς. ὥστε εἰ πάντα ἐστὶν ἀληθῆ καὶ πᾶσαι φαντασίαι εἰσὶν ἀληθεῖς, οὐδέν ἐστιν ἡμῖν ἄδηλον. εἰ δὲ μηδέν ἐστιν ἡμῖν ἄδηλον, πάντ' ἔσται πρόδηλα. εἰ δὲ πάντ' ἔσται πρόδηλα, οὐδὲν ἔσται τὸ ζητεῖν καὶ ἀπορεῖν περί τινος· ζητεῖ γάρ τις καὶ ἀπορεῖ περὶ τοῦ ἀδηλουμένου αὐτῷ πράγματος, ἀλλ' οὐχὶ περὶ τοῦ φανεροῦ. ἄτοπον δέ γέ ἐστι τὸ ζήτησιν καὶ ἀπορίαν ἀναιρεῖν· '''οὐκ ἄρα πᾶσα φαντασία ἐστὶν ἀληθής, οὐδὲ πάντα ἐστὶν ἀληθῆ.

394 Καὶ μὴν εἰ πᾶσα φαντασία ἐστὶν ἀληθὴς καὶ πάντα ἐστὶν ἀληθῆ, οὔτε ἀλήθευσίς τις ἔστιν οὔτε ἀπλανησία, οὐ διδασκαλία, οὐ πλάνησις, οὐ τέχνη, οὐκ ἀπόδειξις, οὐκ ἀρετή, οὐκ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. σκοπῶμεν δὲ τὸ λεγόμενον. εἰ γὰρ πᾶσα φαντασία ἐστὶν ἀληθής, οὐδέν ἐστι ψεῦδος, μηδενὸς δὲ ὄντος ψεύδους οὔτε τὸ ψεύδεσθαι ἔσται οὔτε τὸ πλανᾶσθαι οὔτε τὸ ἄτεχνον εἶναι οὔτε τὸ φαῦλον ὑπάρχειν· ἕκαστον γὰρ τούτων τοῦ ψεύδους ἔχε-
395 ται καὶ περὶ τοῦτο τὴν ὑπόστασιν λαμβάνει. μηδενὸς δὲ ψευδομένου οὐδ' ἀληθεύων τις ἔσται, καὶ μηδενὸς πλανωμένου οὐδ' ἀπλανὴς καταστήσεταί τις. ὡσαύτως δὲ μὴ ὄντος ἀτεχνοῦς συναναιρεῖται καὶ ὁ τεχνίτης καὶ μὴ ὑπάρχοντος φαύλου ὁ σοφός· ταῦτα γὰρ κατὰ σύμβλησιν νοεῖται, καὶ ὃν τρόπον μὴ ὄντος δεξιοῦ τινὸς οὐδὲ ἀριστερόν ἐστι μηδὲ ὄντος τοῦ κάτω οὐδὲ τὸ ἄνω ἔστιν, οὕτω μὴ ὄντος τοῦ ἑτέρου τῶν ἀντικειμένων οὐδὲ τὸ λοιπὸν ὑποστήσεται. οἰχήσεται δὲ καὶ ἡ ἀπόδειξις καὶ τὸ σημεῖον.
396 ἡ μὲν γὰρ τοῦ ἀληθὲς εἶναι ἀλλὰ μὴ ψεῦδος ἔστιν ἀπόδειξις· μηδενὸς γὰρ ὄντος ψεύδους οὐ χρεία τοῦ διδά-

1. ψευδοῦς et 2. ψευδὲς L. 9. πάντ' ἐστὶ? 12. γέ om V. 16. τι RV. 31. ἡ om V. 33. γὰρ] δὲ?

ζοντος ὅτι οὐκ ἔστι ψεῦδος· τὸ δὲ σημεῖον καὶ τὸ τεκμή-
ριον ἐπηγγέλλετο ἐκκαλυπτικὸν εἶναι τοῦ ἀδηλουμένου,
πάντων δὲ ἀληθῶν ὄντων καὶ δι' αὐτῶν προφανῶν οὐ
χρῄζομεν τοῦ μηνύοντος τὸ μὴ γινωσκόμενον, εἴτε ἀληθές
ἐστιν εἴτε καὶ ψεῦδος.

Καίτοι τί περὶ τούτων διέξιμεν, ὅτε οὔτε ζῷον οὔτε 397
κοινῶς κόσμος ὑποκείσεται συγχωρηθέντος τοῦ πάσας τὰς
φαντασίας ἀληθεῖς ὑπάρχειν; εἰ γὰρ πάντα ἐστὶν ἀληθῆ,
πάντα ἡμῖν γενήσεται πρόδηλα, καὶ εἰ τοῦτο, ἔσται ὑγιές
τε καὶ ἀληθὲς καὶ τὸ πάντα ἡμῖν εἶναι ἄδηλα, ἓν ἐκ τῶν
πάντων καθεστώς· ἀληθοῦς δὲ ὄντος τοῦ πάντα ἄδηλα
τυγχάνειν, οὔτε ζῷον οὔτε φυτὸν οὔτε κόσμον προσδεξό-
μεθα φαίνεσθαι ἡμῖν· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. λεκτέον 398
ἄρα διὰ ταῦτα πάντα μὴ πάσας τὰς φαντασίας εἶναι ἀλη-
θεῖς καὶ πιστάς, καὶ μὴν οὐδὲ πάσας ψευδεῖς διὰ τὰς
ἀναλόγους αἰτίας· ἰσοδυναμεῖ γὰρ τῷ πάσας εἶναι ἀλη-
θεῖς καὶ τὸ πάσας εἶναι ψευδεῖς. διὸ καὶ πάντα σχεδὸν
τὰ προειρημένα ἡμῖν ἔσται καὶ ἐπὶ τὴν τοιαύτην μεταφέ-
ρειν στάσιν. εἰ γὰρ πᾶσαι αἱ φαντασίαι εἰσὶ ψευδεῖς καὶ 399
οὐδέν ἐστιν ἀληθές, ἀληθές ἐστι τὸ "οὐδέν ἐστιν ἀλη-
θές." εἰ ἄρα μηδέν ἐστιν ἀληθές, ἔστιν ἀληθές· καὶ
οὕτως εἰς τοὐναντίον τῇ προθέσει περιήχθησαν οἱ περὶ
τὸν Ξενιάδην, λέγοντες πάσας τὰς φαντασίας εἶναι ψευ-
δεῖς καὶ μηδὲν ὅλως ἐν τοῖς οὖσιν '''ὑπάρχειν ἀληθές.
καθόλου γὰρ ἀμήχανόν ἐστι τὸν ἐπὶ μέρους τι λέγοντα
ψεῦδος μὴ οὐχὶ καὶ ἀληθὲς ὁρίζειν. οἷον ὅτε λέγομεν
ψεῦδος εἶναι τὸ *Α*, τοῦ μὲν *Α* τὸ ψεῦδος αὐτὸ ὑπάρχειν
κατηγοροῦμεν, τὸ δὲ "ψεῦδός ἐστι τὸ *Α*" τίθεμεν, ὥστε
δυνάμει τοιοῦτόν τι ἀποφαίνεσθαι "ἀληθές ἐστι τὸ ψεῦ-
δος εἶναι τὸ *Α*." ἅμα οὖν τῷ ψεῦδός τι λέγειν καὶ τὸ
εἶναι ἀληθὲς ἐξ ἀνάγκης ὁρίζομεν. ἔνεστι δὲ κατὰ τὸν 400

3. δι' (ή) *R*. 4. μηνύσοντος? cf. p. 284 21 et 24. 14. εἶναι — 15. τὰς om *C*. 16. ἀλόγους *VX*. 20. ἀληθές ἐστι — 21. ἀληθές, ἔστιν ἀληθές om *CHR*. 24. καὶ om *V*. 25. τῶν *V*. 27. 28. 30. *Α* — *Α* — *Α* — *Α*] πρῶτον — πρώτου — πρῶτον — πρῶτον *L* cum *H*. 28. ἐστι om *C*.

αὐτὸν τρόπον καὶ ἐνταυθοῖ διδάσκειν ὅτι ἐναργεῖς σχεδόν
εἰσι τῶν φαντασιῶν αἱ διαφοραί, καθ' ἃς αἱ μὲν ἐπισπῶν-
ται ἡμῶν τὴν συγκατάθεσιν αἱ δ' ἀποκρούονται καὶ οὔτε
ἅπασαι ἐπισπῶνται κοινῶς οὔτε ἅπασαι συλλήβδην ἀπο-
κρούονται, ἐπεί τοι μηδεμιᾶς οὔσης τῆς διαφορᾶς, ἀλλὰ
πασῶν ἐπ' ἴσης ἀπίστων οὐσῶν ἢ πιστῶν, οὔτε τέχνη
ποτ' ἂν οὔτε ἀτεχνία καθειστήκει, οὐκ ἔπαινος, οὐκ ἐπιτί-
μησις, οὐκ ἀπάτη· ἐνοεῖτο γὰρ ἡ μὲν τέχνη καὶ ἀποδοχὴ
καὶ τὸ ἀνεξαπάτητον κατὰ τὰς ἀληθεῖς φαντασίας, ἡ δὲ
ἀπάτη καὶ ἐπιτίμησις κατὰ τὰς ψευδεῖς. οὔτε οὖν πάσας
ἀληθεῖς εἶναι ῥητέον καὶ πιστὰς οὔτε πάσας ψευδεῖς καὶ
ἀπίστους.

401 Λείπεται ἄρα τὰς μὲν πιστὰς τὰς δὲ ἀπίστους ἀξιοῦν,
ὅπερ οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας ἔλεγον,
οἱ μὲν ἀπὸ τῆς στοᾶς τὰς καταληπτικὰς φαντασίας ἀπο-
δεχόμενοι, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας τὰς πιθανὰς εἶναι
δοκούσας. τοῦτο δὲ καὶ αὐτοῖς σκεψαμένοις ἡμῖν ἀκριβῶς
402 εὐχῇ μᾶλλον ἔοικεν ἢ ἀληθείᾳ. ἦν γὰρ καταληπτικὴ φαν-
τασία, ἵνα τις ἀπὸ ταύτης ἄρχηται, ἡ ἀπὸ ὑπάρχοντος καὶ
κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένη καὶ ἐναπεσφρα-
γισμένη, ὁποία οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος. τού-
των δὲ τὰ μὲν ἄλλα λέγουσιν οἱ περὶ τὸν Καρνεάδην
συγχωρήσειν τοῖς ἀπὸ τῆς στοᾶς, τὸ δὲ "οἵα οὐκ ἂν γέ-
νοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος" ἀσυγχώρητον εἶναι. γίνονται
γὰρ καὶ ἀπὸ μὴ ὑπαρχόντων φαντασίαι ὡς ἀπὸ ὑπαρχόν-
403 των. καὶ τεκμήριον τῆς ἀπαραλλαξίας τὸ ἐπ' ἴσης ταύτας
ἐναργεῖς καὶ πληκτικὰς εὑρίσκεσθαι, τοῦ δὲ ἐπ' ἴσης πληκτι-
κὰς καὶ ἐναργεῖς εἶναι τὸ τὰς ἀκολούθους πράξεις ἐπιζεύ-
γνυσθαι. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ὕπαρ ὁ μὲν διψῶν ἀρυόμε-
νος ποτὸν ἥδεται, ‴ὁ δὲ θηρίον ἢ ἄλλο τι τῶν δειμαλέων
φεύγων βοᾷ καὶ κέκραγεν, οὕτω καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους ἡ

2. οἱ CR. 4. ἀποκρίνονται CR. 8. ἡ] εἰ V. 17. αὐτοῖς] αὐτὸ? 18. ἡ ἀλήθεια RV, ἢ ἀληθῆ C. 20. κατὰ ταυτὸ τὸ V. 27. τὸ δὲ ἐπίσης ἢ πληκτικὰς L: recte H.

μὲν διάχυσίς ἐστι τοῖς διψῶσι καὶ ἀπὸ κρήνης πίνειν δο-
κοῦσιν, ἀνάλογον δὲ φόβος τοῖς δειματουμένοις· 404

ταφὼν γὰρ ἀνόρουσεν Ἀχιλλεύς
χερσί τε συμπλατάγησεν, ἔπος τ' ὀλοφυδνὸν ἔειπεν.

καὶ ὃν τρόπον ἐν καταστάσει τοῖς τρανότατα φαινομένοις
πιστεύομεν καὶ συγκατατιθέμεθα, οἷον Δίωνι μὲν ὡς Δίωνι
Θέωνι δὲ ὡς Θέωνι προσφερόμενοι, οὕτω καὶ ἐν μανίᾳ τὸ
παραπλήσιον πάσχουσί τινες. ὁ γοῦν Ἡρακλῆς μανείς, 405
καὶ λαβὼν φαντασίαν ἀπὸ τῶν ἰδίων παίδων ὡς Εὐρυ-
σθέως, τὴν ἀκόλουθον πρᾶξιν ταύτῃ τῇ φαντασίᾳ συνῆ-
ψεν. ἀκόλουθον δὲ ἦν τὸ τοὺς τοῦ ἐχθροῦ παῖδας ἀνε-
λεῖν, ὅπερ καὶ ἐποίησεν. εἰ οὖν καταληπτικαί τινές εἰσι
φαντασίαι παρόσον ἐπάγονται ἡμᾶς εἰς συγκατάθεσιν καὶ
εἰς τὸ τὴν ἀκόλουθον αὐταῖς πρᾶξιν συνάπτειν, ἐπεὶ καὶ
ψευδεῖς τοιαῦται πεφήνασι, λεκτέον ἀπαραλλάκτους εἶναι
ταῖς καταληπτικαῖς φαντασίαις τὰς ἀκαταλήπτους. καὶ 406
μὴν ὃν τρόπον ἀπὸ τῶν τόξων ἐλάμβανε φαντασίαν ὁ
ἥρως, οὕτω καὶ ἀπὸ τῶν ἰδίων παίδων ὅτι Εὐρυσθέως
εἰσὶ παῖδες. μία γὰρ καὶ ἡ αὐτὴ προὐπέκειτο καὶ ὡσαύ-
τως ἔχοντι φαντασία. ἀλλ' ἦν ἡ μὲν ἀπὸ τῶν τόξων ἀλη-
θής, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν παίδων ψευδής. ἐπ' ἴσης οὖν κινου- 407
σῶν ἀμφοτέρων ὁμολογητέον ἀπαράλλακτον εἶναι τὴν ἑτέ-
ραν τῇ ἑτέρᾳ· καὶ εἰ ἡ ἀπὸ τῶν τόξων λέγεται κατα-
ληπτική, ὅτι ἀκόλουθος αὐτῇ πρᾶξις ἐπεζεύχθη τοῖς τόξοις
αὐτοῦ ὡς τόξοις χρησαμένου, λεγέσθω καὶ ἡ ἀπὸ τῶν
παίδων μὴ διαφέρειν ταύτης, παρόσον καὶ ταύτῃ τὸ ἀκό-
λουθον ἐπεζεύχθη ἔργον, τουτέστι τὸ τοὺς τοῦ ἐχθροῦ
παῖδας δεῖν ἀναιρεῖν. ἀλλὰ γὰρ αὕτη μὲν ἡ ἀπαραλλαξία 408
τῶν τε καταληπτικῶν καὶ τῶν ἀκαταλήπτων φαντασιῶν
κατὰ τὸ ἐναργὲς καὶ ἔντονον ἰδίωμα παρίσταται· οὐδὲν
δὲ ἧττον δείκνυται τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἡ κατὰ
χαρακτῆρα καὶ [ἡ] κατὰ τύπον. καλοῦσι δὲ ἐπὶ τὰ '''φαι-

3. ταφὼν] Il. 23 101. 4. ἔειπε CR. 13. κατάθεσιν L. 22. ὁμολογήτωσαν V, ὁμολογείτωσαν X. 27. τοῦ om C. 32. δὲ τὰ ἐπιφαινόμενα CH.

409 νόμενα τοὺς στωικούς. ἐπὶ γὰρ τῶν ὁμοίων μὲν κατὰ
μορφὴν διαφερόντων δὲ κατὰ τὸ ὑποκείμενον ἀμήχανόν
ἐστι διορίζειν τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἀπὸ τῆς ψευ-
δοῦς καὶ ἀκαταλήπτου· οἷον δυοῖν ὠῶν ἄκρως ἀλλήλοις
ὁμοίων ἐναλλὰξ τῷ στωικῷ δίδωμι πρὸς διάκρισιν, εἰ ἐπι-
βαλὼν ὁ σοφὸς ἰσχύσει λέγειν ἀδιαπτώτως πότερον ἕν ἐστι
410 τὸ δεικνύμενον ὠὸν ἢ ἄλλο καὶ ἄλλο. ὁ δ' αὐτὸς λόγος
ἐστὶ καὶ ἐπὶ διδύμων· λήψεται γὰρ ψευδῆ φαντασίαν ὁ
σπουδαῖος καὶ ὡς ἀπὸ ὑπάρχοντος καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρ-
χον ἐναπομεμαγμένην καὶ ἐναπεσφραγισμένην ἔχων τὴν
φαντασίαν, ἐὰν ἀπὸ Κάστορος ὡς ἀπὸ Πολυδεύκους φαν-
τασιωθῇ. ἐντεῦθεν γοῦν καὶ ὁ ἐγκεκαλυμμένος συνέστη
λόγος· ἐὰν γὰρ προκύψαντος δράκοντος θέλωμεν τῷ
ὑποκειμένῳ ἐπιστῆναι, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἐμπεσούμεθα,
καὶ οὐχ ἕξομεν λέγειν πότερον ὁ αὐτός ἐστι δράκων τῷ
πρότερον προκύψαντι ἢ ἕτερος, πολλῶν ἐνεσπειραμένων
411 τῷ αὐτῷ φωλεῷ δρακόντων. οὐ τοίνυν ἔχει τι ἰδίωμα ἡ
καταληπτικὴ φαντασία ᾧ διαφέρει τῶν ψευδῶν τε καὶ
ἀκαταλήπτων φαντασιῶν.

Πρὸς τούτοις, εἴ τι ἄλλο καταληπτικόν τινός ἐστι, καὶ
ὅρασις. οὐχὶ δέ γ' αὕτη καταληπτική τινός ἐστιν, ὡς πα-
412 ραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τι καταληπτικόν τινος. ἡ γὰρ
ὅρασις λαμβάνειν μὲν δοκεῖ χρώματα καὶ μεγέθη καὶ σχή-
ματα καὶ κινήσεις, τούτων δὲ οὐδὲν λαμβάνει, καθάπερ
εὐθὺς ἀπὸ τῶν χρωμάτων ἀρξαμένοις ἡμῖν φανεῖται.
εἴπερ οὖν ἡ ὅρασις καταλαμβάνεταί τι χρῶμα, φασὶν οἱ
ἐξ Ἀκαδημίας, καὶ τὸ τοῦ ἀνθρώπου καταλήψεται· οὐ
καταλαμβάνεται δὲ τοῦτο· οὐδ' ἄλλο τοίνυν καταλήψεται
413 χρῶμα. καὶ ὅτι οὐ καταλαμβάνεται, πρόδηλον· μεταβάλ-
λει γὰρ κατὰ ὥρας ἐνεργείας φύσεις ἡλικίας περιστάσεις
νόσους ὑγείαν ὕπνον ἐγρήγορσιν, ὥστε τὸ μὲν οὕτως αὐτὸ
ποικίλλεσθαι γινώσκειν ἡμᾶς, τὸ δὲ τί ἐστι τὸ κατ' ἀλή-
θειαν ἀγνοεῖν. ταύτῃ τε εἰ τοῦτο μὴ ἔστι καταληπτόν,

1. ut Stoici H. ἐπεὶ L. 9. καὶ ὡς] καίπερ? 33. δὲ GH.

οὐδ' ἄλλο τι γενήσεται γνώριμον. καὶ μὴν καὶ ἐπὶ σχή- 414
ματος τὸ αὐτὸ γένος τῆς ἀπορίας εὑρήσομεν· τὸ γὰρ αὐτὸ λεῖον καὶ τραχὺ ὑποπίπτει ὡς ἐπὶ τῶν γραφῶν, στρογγύλον τε καὶ τετράγωνον ὡς ἐπὶ πύργων, εὐθύ τε καὶ κεκλασμένον ὡς ἐπὶ τῆς ἐξάλου τε καὶ ἐνάλου κώπης, καὶ ἐπὶ κινήσεως κινούμενον καὶ ἠρεμοῦν, ὡς ἐπὶ τῶν ἐν νηὶ καθεζομένων ἢ ἐπὶ τοῖς αἰγιαλοῖς ἑστώτων.

Ἄλλως τε, εἴπερ προσαρμόζεται τῇ καταληπτικῇ φαν- 415
τασίᾳ ἡ ἀκατάληπτος φαντασία, οὐκ ἂν εἴη κριτήριον ἀληθείας ἡ καταληπτικὴ φαντασία. ὥσπερ γὰρ τὸ προσαρμοττόμενον στρεβλῷ οὐκ ἂν εἴη κριτήριον εὐθέος, οὕτως εἰ προσαρμόττεται ψευδέσι καὶ ἀκαταλήπτοις φαντασίαις ἡ καταληπτικὴ φαντασία, οὐκ ἂν εἴη κριτήριον. προσαρμόττεται δέ γε ἀκαταλήπτοις καὶ ψευδέσι πράγμασιν ἡ καταληπτικὴ φαντασία, καθὼς παραστήσομεν· οὐ τοίνυν κριτήριόν ἐστι τῶν τε ἀληθῶν καὶ τῶν ψευδῶν ἡ κατα-
ληπτικὴ φαντασία. ἐπὶ γὰρ τοῦ σωρίτου τῆς ἐσχάτης 416
καταληπτικῆς φαντασίας τῇ πρώτῃ ἀκαταλήπτῳ παρακειμένης καὶ δυσδιορίστου σχεδὸν ὑπαρχούσης, φασὶν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον ὅτι ἐφ' ὧν μὲν φαντασιῶν ὀλίγη τις οὕτως ἐστὶ διαφορά, στήσεται ὁ σοφὸς καὶ ἡσυχάσει, ἐφ' ὧν δὲ πλείων προσπίπτει, ἐπὶ τούτων συγκα-
ταθήσεται τῇ ἑτέρᾳ ὡς ἀληθεῖ. ἐὰν οὖν παραστήσω- 417
μεν ἡμεῖς πολλὰ ψευδῆ καὶ ἀκατάληπτα τῇ καταληπτικῇ φαντασίᾳ παρακείμενα, δῆλον ὡς ἐσόμεθα κατεσκευακότες τὸ μὴ δεῖν συγκατατίθεσθαι τῇ καταληπτικῇ φαντασίᾳ, ἵνα μὴ ταύτῃ συναινέσαντες προπέσωμεν διὰ τὴν γειτνίασιν καὶ εἰς τὴν τῶν ἀκαταλήπτων καὶ ψευδῶν συγκατάθεσιν, κἂν ὅτι μάλιστα πολλὴ περὶ τὰς φαντασίας

5. ἐξ ἄλλου τε καὶ ἐν ἄλλου C, qui ex alia in aliam mutatur H. 8. ἄλλως τε εἴπερ] ἀλλ' ἐπείπερ L. 11. εὐθέως C. 13. οὐκ ἂν — 15. φαντασία om H. 14. γε] τε V, om CFGR. 16. κριόν V. 17. ἐπεὶ CRV. σωρείτου L. 21. συστήσεται C. 22. πλείω L. 23. παραστήσομεν CFG. 27. συνανέσαντες V. προσπέσωμεν L. 29. κἂν — 1. δοκῇ] καὶ — δοκεῖ L.

418 προσπίπτειν δοκῇ διαφορά. τὸ δὲ λεγόμενον σαφὲς ἔσται
ἐπὶ παραδείγματος. ὑποκείσθω γὰρ καταληπτικὴ μὲν φαν-
τασία ἡ "τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστίν," ἥτις καὶ κατὰ πολὺ
φαίνεται κεχωρισμένη τῆς "τὰ μύρια ὀλίγα ἐστίν" ἑτέρας.
οὐκοῦν ἐπεὶ πλεῖστον ἀπέχει τῆς "τὰ πεντήκοντα ὀλίγα
ἐστί" καταληπτικῆς ἡ "τὰ μύρια ὀλίγα ἐστίν" ἀκατάληπτος,
οὐκ ἐφέξει ὁ σπουδαῖος μεγάλης προσπιπτούσης διαφορᾶς,
ἀλλὰ συγκαταθήσεται μὲν τῇ "τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστί"
καταληπτικῇ '''φαντασίᾳ, οὐ συγκαταθήσεται δὲ τῇ "τὰ
419 μύρια ὀλίγα ἐστίν" ἀκαταλήπτῳ. ἀλλ' εἰ τῇ "τὰ μύρια
ὀλίγα ἐστίν" οὐ συγκαταθήσεται ὁ σοφός, παρόσον πολλῷ
κεχώρισται τῆς "τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστίν," φανερὸν δή-
πουθεν ὅτι συγκαταθήσεται τῇ "τὰ πεντήκοντα καὶ ἓν
ὀλίγα ἐστίν·" οὐδὲν γάρ ἐστι μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς "τὰ
πεντήκοντα ὀλίγα ἐστίν." ἣν δέ γε ἡ "τὰ πεντήκοντα
καὶ ἓν ὀλίγα ἐστί" καταληπτικῆς ἐσχάτως ὑποκειμένης τῆς
"τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστί" πρώτη ἀκατάληπτος. συγκα-
ταθήσεται ἄρα ὁ σπουδαῖος ἀκαταλήπτῳ φαντασίᾳ τῇ "τὰ
πεντήκοντα καὶ ἓν ὀλίγα ἐστίν·" καὶ εἰ ταύτῃ συγκατα-
θήσεται, μηδεμίαν ἐχούσῃ διαφορὰν πρὸς τὴν "τὰ πεν-
τήκοντα ὀλίγα ἐστί," συγκαταθήσεται καὶ τῇ "τὰ μύρια
420 ὀλίγα ἐστίν" ἀκαταλήπτῳ. πᾶσα γὰρ ἀκατάληπτος φαν-
τασία ἀκαταλήπτῳ φαντασίᾳ ἐστὶν ἴση. ἐπεὶ οὖν ἡ μὲν
"τὰ μύρια ὀλίγα ἐστίν" ἀκατάληπτος ἴση ἐστὶ τῇ "τὰ πεν-
τήκοντα καὶ ἓν ὀλίγα ἐστίν," οὐδενὶ δὲ διέφερε καὶ ἐκε-
χώριστο τῆς "τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστί" καταληπτικῆς,
ἴση γενήσεται τῇ "τὰ μύρια ὀλίγα ἐστίν" ἀκαταλήπτῳ
421 φαντασίᾳ ἡ "τὰ πεντήκοντα ὀλίγα ἐστί" καταληπτική. καὶ

2. γὰρ om *V*. μὲν καταληπτικὴ *V*. 5. ἐπεὶ πλεῖστον *H*, ἐπιπλεῖστον *L* 7. οὐκ — 11. ἐστίν om *H*. 12. post ἐστίν *CH* illa 15. ἣν δέ — 16. ὑποκειμένης. 13. 16. 19. 25. καὶ ἓν add Fabricius. *mille sunt pauca H*. 16. τῆς om *L*. 20. ἐχούσης *V*. 23. τὰ μύρια ἡ μὲν *V*. 25. ἐκκεχώριστο *V*. addendum ἡ τὰ πεντήκοντα καὶ ἓν ὀλίγα ἐστίν, nisi cum Fabricio interprete malis διέφερεν αὕτη ἢ ἐκεχώριστο.

οὕτω συνεξέρχεται τῇ ψευδεῖ καὶ ἀκαταλήπτῳ φαντασίᾳ διὰ τὴν ἀπαραλλαξίαν ἡ καταληπτική.

Οὐδὲ γὰρ ἔνεστι λέγειν μὴ πᾶσαν ἀκατάληπτον φαντασίαν ἴσην πάσῃ ἀκαταλήπτῳ τυγχάνειν φαντασίᾳ, ἀλλὰ τὴν μὲν μᾶλλον εἶναι ἀκατάληπτον τὴν δὲ ἧσσον, ἐπεὶ 422
πρῶτον μὲν μαχέσονται ἑαυτοῖς καὶ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων οἱ στωικοί. ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀνθρώπου, καθὸ ἄνθρωπός ἐστιν, οὐ διαφέρει, οὐδὲ λίθος λίθου, οὕτως οὔτε ἀκατάληπτος φαντασία ἀκαταλήπτου φαντασίας διενήνοχεν, ᾗ ἀκατάληπτός ἐστιν, οὐδὲ ψευδὴς ψευδοῦς, ᾗ ψευδής ἐστιν. κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι οἱ περὶ τὸν Ζήνωνα ἐδίδασκον ὅτι ἴσα ἐστὶ τὰ ἁμαρτήματα. εἶτα ἔστω τὴν 423
μὲν μᾶλλον εἶναι ἀκατάληπτον τὴν δὲ ἧσσον. τί τοῦτο αὐτοῖς βοηθεῖν δύναται; ἀκολουθήσει γὰρ τῇ μὲν μᾶλλον ἀκαταλήπτῳ μὴ συγκατατίθεσθαι τὸν σοφόν, τῇ δὲ ἧσσον συγκατατίθεσθαι, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον· ἀπλανὲς γὰρ '''εἶχε κριτήριον κατ' αὐτοὺς ὁ σοφός, καὶ κατὰ πάντα ἐθεοποιεῖτο διὰ τὸ μὴ δοξάζειν, τουτέστι ψεύδει συγκατατίθεσθαι, ἐν ᾧ ἔκειτο ἡ ἄκρα κακοδαιμονία καὶ ἡ τῶν φαύλων διάπτωσις.

Ἵνα γε μὴν αἰσθητικὴ γένηται φαντασία κατ' αὐτούς, 424
οἷον ὁρατική, δεῖ πέντε συνδραμεῖν, τό τε αἰσθητήριον καὶ τὸ αἰσθητὸν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ πῶς καὶ τὴν διάνοιαν, ὡς ἐὰν τῶν ἄλλων παρόντων ἓν μόνον ἀπῇ, καθάπερ διάνοια παρὰ φύσιν ἔχουσα, οὐ σωθήσεται, φασίν, ἡ ἀντίληψις. ἔνθεν καὶ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἔλεγόν τινες μὴ κοινῶς κριτήριον, ἀλλ' ὅταν μηδὲν ἔχῃ κατὰ τὸν τρόπον ἔνστημα. τοῦτο μέντοι τῶν ἀδυνάτων ἐστίν· καὶ 425
γὰρ παρὰ τὰς διαφορὰς τῶν πόρων καὶ παρὰ τὰς τοῦ ἐκτὸς περιστάσεις καὶ παρ' ἄλλους πλείονας τρόπους οὔτε τὰ αὐτὰ οὔτε ὡσαύτως ἰνδάλλεται ἡμῖν τὰ πράγματα, κα-

6. μαχήσονται C. 9. οὐδὲ? aut 10. οὔτε. 15. ἴσον GR. 16. ἀπλὲς C. 22. τε om C. 27. κοινῶς εἶναι κριτήριον HV. μηδὲν] μόνον CGR. 28. μὲν δὴ G. 29. γὰρ om V. 30. οὐδὲ τὰ αὐτὰ οὐδὲ L.

χεται ἢ αὐτὸς τὸν κόσμον περιέσχηκεν καὶ πότερον ἀνήρ ἐστιν ἢ γυνή, καὶ οὐκ ἠπίστατο Κλεάνθης εἴτε ἄνθρωπός 434 ἐστιν εἴτε τι θηρίον Τυφῶνος πολυπλοκώτερον. καὶ μὴν ἢ ἐγίνωσκε τὸ δόγμα τοῦτο Χρύσιππος στωικὸν ὄν, φημὶ δὴ τὸ "πάντα ἀγνοεῖ ὁ φαῦλος," ἢ οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ἠπίστατο. καὶ εἰ μὲν ἠπίστατο, ψεῦδος τὸ πάντα ἀγνοεῖν τὸν φαῦλον· αὐτὸ γὰρ τοῦτο φαῦλος ὢν ἐγίνωσκεν ὁ Χρύσιππος, τὸ πάντα ἀγνοεῖν τὸν φαῦλον. εἰ δ' οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ᾔδει τὸ ὅτι πάντα ἀγνοεῖ, πῶς περὶ πολλῶν δογματίζει, τιθεὶς τὸ ἕνα εἶναι κόσμον καὶ προνοίᾳ τοῦτον διοικεῖσθαι καὶ διόλου τρεπτὴν εἶναι τὴν οὐσίαν καὶ 435 ἄλλα παμπληθῆ; πάρεστι δέ, εἴ τινι φίλον ἐστί, καὶ τὰς ἄλλας ἀπορίας τὸν ἀντερωτῶντα, ὡς ἔθος ἔχουσιν, αὐτοῖς τοῖς σκεπτικοῖς προσάγειν· δεδηλωμένου μέντοι τοῦ κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν χαρακτῆρος οὐκ ἀνάγκη μακρηγορεῖν.

Πρὸς δὲ τοὺς τὰς πιθανὰς ἀποδεχομένους φαντασίας σύντομος ὁ λόγος. ταυτὶ γὰρ τὰ κριτήρια, δυοῖν θάτερον, ἢ ὡς πρὸς τὴν τοῦ βίου διεξαγωγὴν χρήσιμα αὐτοῖς ὑπείληπται ἢ ὡς πρὸς τὴν εὕρεσιν τῆς ἐν τοῖς οὖσιν ἀλη-
436 θείας. καὶ εἰ μὲν τὸ πρῶτον λέγοιεν, ἄτοποι γενήσονται· οὐδεμία γὰρ τούτων τῶν φαντασιῶν δύναται κατ' ἰδίαν χρειοῦν πρὸς τὰς τοῦ βίου διεξαγωγάς, ἀλλὰ χρεία ἐστὶν ἑκάστη καὶ τῆς τηρήσεως, καθ' ἣν ἥδε μὲν διὰ τόδε ἐστὶ πιθανή, ἥδε δὲ διὰ τόδε διεξωδευμένη καὶ ἀπερίσπαστος.
437 εἰ δὲ ὡς πρὸς τὴν τἀληθοῦς εὕρεσιν, διαπεσοῦνται. οὔτε γὰρ ἡ πιθανὴ μόνον κριτήριον τἀληθοῦς· δεῖ γάρ, ἵνα τοῦτο εὑρεθῇ, πολὺ πρότερον αὐτὴν περιωδευμένην, διὰ τὸ πάντως ἡμᾶς ἐν τῷ διοδεύειν ἕκαστον τῶν κατὰ τρόπον αὐτῆς θεωρουμένων [μὴ] εἰς ὑπόνοιαν ἀνάγεσθαι, μήποτε παραλέλειπται τῶν ὀφειλόντων κατὰ τὸν τόπον

3. τι om *V*. 5. δὲ *V*. 6. καὶ — ἠπίστατο om *CH*. 7. αὐτὸ — 8. φαῦλον om *H*. 11. τρεπτικὴν *X*. 13. ἀπορίας κομίσαι τὸν ἀντερωτῶντα, ἃς ἔθος ἔχουσιν αὐτοῖς οἱ σκεπτικοὶ προσάγειν? 16. τὰς add *CRV*. 17. ὁ om *CR*. 19. ὡς om *C*. 22. χρειοῦν] lacunam *C*. 25. εἰ δὲ ὡς] εὐθέως δὲ *L*. 27. περιωδευμένην] adde εἶναι. 29. μὴ delebat Meinekius. 30. μή τι?

ἐξετάζεσθαι, εἴγε περισπασμοῦ περὶ τὴν διάνοιαν συμβαίνοντος αἴρεται ἡ τῆς ἀληθείας γνῶσις. τὸ δὲ '''ὅλον μήποτε 438 τοῖς αὐτῶν ἐλέγχοις κρατοῦνται. ὡς γὰρ διαβάλλοντες τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἔφασκον μὴ εἶναι κριτήριον ταύτην τῆς ἀληθείας τῷ καὶ ἄλλας ἀπαραλλάκτους παρακεῖσθαι αὐτῇ ψευδεῖς, οὕτως οὐκ ἀπέοικε καὶ τοῖς διεξωδευμένοις πράγμασιν ἡμῖν ἐν τῷ διαθεωρεῖν τὴν πιθανὴν φαντασίαν ἄλλα τινὰ ψευδῆ παρακεῖσθαι, ὥστε λόγου ἕνεκεν δοκεῖν μὲν ἡμᾶς ἔχειν ἀρτίαν τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, μὴ οὕτως δὲ ἔχειν, ἢ ὡς ἐκ συμμέτρου μὲν διαστήματος δοκεῖν βλέπεσθαι τὸ φανταστόν, ἄλλως δὲ ἔχειν. πλήν τό γε κεφάλαιον, εἰ μήτε πᾶσαι αἱ φαντασίαι 439 εἰσὶ πισταὶ μήτε πᾶσαι ἄπιστοι, μήτε τινὲς μὲν πισταὶ τινὲς δὲ ἄπιστοι, οὐκ ἂν εἴη κριτήριον τῆς ἀληθείας ἡ φαντασία. ᾧ ἀκόλουθον τὸ μηδὲν εἶναι κριτήριον διὰ τὸ μήτε τὸ ὑφ' οὗ μήτε τὸ δι' οὗ μήτε τὸ καθ' ὃ βεβαίαν ἔχειν τὴν γνῶσιν.

Ἀλλ' εἰώθασιν ἀνθυποφέροντες οἱ δογματικοὶ ζητεῖν 440 πῶς ποτε καὶ ὁ σκεπτικὸς τὸ μηδὲν εἶναι κριτήριον ἀποφαίνεται. ἤτοι γὰρ ἀκρίτως τοῦτο λέγει ἢ μετὰ κριτηρίου· καὶ εἰ μὲν ἀκρίτως, ἄπιστος γενήσεται, εἰ δὲ μετὰ κριτηρίου, περιτραπήσεται καὶ λέγων μηδὲν εἶναι κριτήριον ὁμολογήσει εἰς τὴν τούτου παράστασιν κριτήριον παραλαμβάνειν. πάλιν τε ἡμῶν συνερωτώντων "εἰ ἔστι κριτήριον, 441 ἤτοι κέκριται ἢ ἄκριτόν ἐστι," καὶ δυοῖν θάτερον συναγόντων, ἤτοι τὴν εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν ἢ τὸ ἀτόπως ἑαυτοῦ τι κριτήριον εἶναι λέγεσθαι, ἀντιπαρεξάγοντές φασι μὴ ἄτοπον ὑπάρχειν τὸ ἑαυτοῦ τι κριτήριον ἀπολείπειν· καὶ γὰρ ἑαυτοῦ τὸ εὐθὺ καὶ ἄλλων ἐστὶ δοκιμαστικόν, καὶ 442 ὁ ζυγὸς τῆς τε τῶν ἄλλων ἰσότητος καὶ τῆς ἰδίας στα-

1. εἴγε] ἅτε L, *siquidem* Fabricius. 2. εἴρηται L, ἀναιρεῖται vel ἀνῄρηται Meinekius. 5. ἀπαράκτους C. 8. ὣς C. 9. ἀρτίοις C. 27. ἑαυτοῦ τι] αὐτοὺς τὸ L. 28. τὸ ἑαυτοῦ] τὸ ἐξ αὐτοῦ L. 29. καὶ γὰρ ἑαυτοῦ τὸ] τὸ γὰρ ἑαυτοῦ L. 30. ζυγὸς] λόγος L: cf. Crousaz. examen du Pyrrhonisme p. 178 a.

θμητικὸς ὑπῆρχεν, καὶ τὸ φῶς οὐ μόνον τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῦ ἐκκαλυπτικὸν φαίνεται, διόπερ καὶ τὸ κριτήριον
443 δύναται καὶ ἄλλων καὶ ἑαυτοῦ κριτήριον καθεστάναι. ῥητέον δὲ πρὸς μὲν τὸ πρῶτον ὅτι σκεπτικόν ἐστιν ἔθος τὸ τοῖς πεπιστευμένοις μὴ συνηγορεῖν, ἀρκεῖσθαι δ' ἐπ' αὐτῶν ὡς αὐτάρκει κατασκευῇ τῇ κοινῇ προλήψει, τοῖς δὲ ἀπίστοις εἶναι δοκοῦσι συναγορεύειν καὶ εἰς ἰσοσθένειαν αὐτῶν ἕκαστον ἀνάγειν τῇ περὶ τὰ παραδοχῆς ἠξιωμένα πίστει. τοίνυν καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἀναιροῦντες ‴τὸ κριτήριον τοὺς κατὰ τούτου χειρίζομεν λόγους, ἀλλὰ βουλόμενοι δεῖξαι ὅτι οὐ πάντως πιστόν ἐστι τὸ εἶναι κριτήριον, διδο-
444 μένων εἰς τοὐναντίον καὶ τῶν ἴσων ἀφορμῶν. εἶτα κἂν τῷ ὄντι συναναιρεῖν δοκῶμεν τὸ κριτήριον, δυνάμεθα εἰς τοῦτο οὐχ ὡς κριτηρίῳ χρῆσθαι τῇ προχείρῳ φαντασίᾳ, καθ' ἣν τοὺς προσπίπτοντας ἡμῖν πιθανοὺς λόγους τιθέντες εἰς τὸ μηδὲν εἶναι κριτήριον ἐκτιθέμεθα μέν, οὐ μετὰ συγκαταθέσεως δὲ τοῦτο ποιοῦμεν διὰ τὸ καὶ τοὺς ἀντι-
445 κειμένους λόγους ἐπ' ἴσης εἶναι πιθανούς. νὴ Δία, ἀλλὰ δύναταί τι καὶ ἑαυτοῦ εἶναι κριτήριον, ὡς ἐπί τε κανόνος καὶ ζυγοῦ ἐγίνετο. ὅπερ ἐστὶ μειρακιῶδες. τούτων μὲν γὰρ ἑκάστου ἔστι τι ὑπεραναβεβηκὸς κριτήριον, ὡς αἴσθησις καὶ νοῦς, διὸ καὶ ἐπὶ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν ἐρχόμεθα· τοῦ δὲ νῦν ὑπὸ τὴν ζήτησιν πεπτωκότος κριτήριον οὐδὲν θέλουσιν ὑπεράνω τυγχάνειν. τοίνυν ἄπιστόν ἐστι περὶ αὐτοῦ τι λέγον καὶ μὴ ἔχον τὸ προσμαρτυροῦν τὴν ἀλήθειαν.

446 Τοσαῦτα μὲν περὶ κριτηρίου· μέτρον δὲ ἔχοντος αὔταρκες τοῦ ὑπομνήματος, ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς πειρασόμεθα καὶ περὶ αὐτοῦ κατὰ ἀποτομὴν τοῦ ἀληθοῦς διαπορεῖν.

7. εἰς om *C*. 8. πῇ *C*. 25. τι om *CR*. 29. post διαπορεῖν *RV*: σέξτου ἐμπειρικοῦ περὶ κριτηρίου.

ΠΡΟΣ ΛΟΓΙΚΟΥΣ Β.

Ὅσα μὲν ἀπορητικῶς εἴωθε λέγεσθαι παρὰ τοῖς σκεπτικοῖς εἰς ἀναίρεσιν τοῦ κριτηρίου τῆς ἀληθείας, διὰ τοῦ προανυσθέντος ἡμῖν ὑπομνήματος ἐπεληλύθαμεν· συναποδόντες δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν ἄνωθεν ἀπὸ τῶν φυσικῶν μέχρι ‴τῶν νεωτέρων καταγομένην ἱστορίαν, τοὐπὶ πᾶσιν ὑπεσχόμεθα καὶ περὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐρεῖν τοῦ ἀληθοῦς. ὅθεν νῦν τὴν ὑπόσχεσιν πληροῦντες ἐν πρώτοις σκεπτώμεθα εἰ ἔστι τι ἀληθές.

Ὅτι μὲν μηδενὸς ὄντος σαφοῦς κριτηρίου κατ' ἀνάγκην 2
συναδηλεῖται καὶ τὸ ἀληθές, πᾶσιν ἤδη φανερόν ἐστιν·
ὅμως δὲ καὶ ἐξ ἐπιμέτρου παρέσται διδάσκειν ὅτι κἂν μη-
δὲν ἄντικρυς πρὸς τὸ κριτήριον λέγωμεν, ἡ περὶ αὐτοῦ
τἀληθοῦς διάστασις ἱκανή ἐστιν εἰς ἐποχὴν ἡμᾶς καταστή-
σασθαι, καὶ ὃν τρόπον μηδενὸς ὄντος ἐν τῇ φύσει τῶν 3
πραγμάτων εὐθέος καὶ στρεβλοῦ οὐδὲ κανὼν ἔστι δοκιμα-
στικὸς τούτων, καὶ μηδενὸς ὄντος βαρέος καὶ κούφου σώ-
ματος συναναιρεῖται ἡ τοῦ ζυγοῦ κατασκευή, οὕτω μηδενὸς
ὄντος ἀληθοῦς οἴχεται καὶ τὸ τῆς ἀληθείας κριτήριον. τὸ
δ' ὅτι οὐδέν ἐστιν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος ὅσον ἐπὶ τοῖς τῶν
δογματικῶν λόγοις, μάθοιμεν ἂν τὴν γεγονυῖαν αὐτοῖς
περὶ τούτου διάστασιν προτάξαντες. τῶν γὰρ σκεψαμένων 4
ἀληθοῦς οἱ μὲν οὐδὲν εἶναί φασιν ἀληθὲς οἱ δὲ εἶναι, καὶ
τῶν εἶναι φαμένων οἱ μὲν μόνα ἔλεξαν ἀληθῆ εἶναι τὰ
νοητά, οἱ δὲ μόνα τὰ αἰσθητά, οἱ δὲ κοινῶς τὰ αἰσθητά
τε καὶ νοητά. Ξενιάδης μὲν οὖν ὁ Κορίνθιος, ὡς ἀνώτε- 5
ρον ὑπεδείκνυμεν, μηθὲν εἶναί φησιν ἀληθές· τάχα δὲ καὶ
Μόνιμος ὁ κύων, τῦφον εἰπὼν τὰ πάντα, ὅπερ οἴησίς ἐστι τῶν
οὐκ ὄντων ὡς ὄντων. οἱ δὲ περὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Δημό- 6
κριτον μόνα τὰ νοητὰ ὑπενόησαν ἀληθῆ εἶναι, ἀλλ' ὁ μὲν

2. ἀπορρητικῶς C, ἀπορρηματικῶς R, ἀπορηματικῶς FGV. 4. προανοισθέντος V. 12. ὁμοίως L. 14. τοῦ ἀληθοῦς FGV. 21. μάθωμεν L. 23. ἀληθῶς CRX. an περὶ τἀληθοῖς? ϑ 24. εἶναι ἀληθῆ V. 26. τε om C. 27. μηδὲν C. 28. τύφωνα H.

Δημόκριτος διὰ τὸ μηδὲν ὑποκεῖσθαι φύσει αἰσθητόν, τῶν τὰ πάντα συγκρινουσῶν ἀτόμων πάσης αἰσθητῆς ποιότη-
7 τος ἔρημον ἐχουσῶν φύσιν, ὁ δὲ Πλάτων διὰ τὸ γίγνεσθαι μὲν ἀεὶ τὰ αἰσθητὰ μηδέποτε δὲ εἶναι, ποταμοῦ δίκην ῥεούσης τῆς οὐσίας, ὥστε ταὐτὸ '''μὴ δύο τοὺς ἐλαχίστους χρόνους ὑπομένειν, μηδὲ ἐπιδέχεσθαι, καθάπερ ἔλεγε καὶ ὁ Ἀσκληπιάδης, δύο ἐπιδείξεις διὰ τὴν ὀξύτητα τῆς ῥοῆς·
8 οἱ δὲ περὶ τὸν Αἰνησίδημον καθ' Ἡράκλειτον καὶ τὸν Ἐπίκουρον ἐπὶ τὰ αἰσθητὰ κοινῶς κατενεχθέντες ἐν εἴδει διέστησαν. οἱ μὲν γὰρ περὶ τὸν Αἰνησίδημον λέγουσί τινα τῶν φαινομένων διαφοράν, καί φασι τούτων τὰ μὲν κοινῶς πᾶσι φαίνεσθαι τὰ δὲ ἰδίως τινί, ὧν ἀληθῆ μὲν εἶναι τὰ κοινῶς πᾶσι φαινόμενα ψευδῆ δὲ τὰ μὴ τοιαῦτα· ὅθεν καὶ ἀληθὲς φερωνύμως εἰρῆσθαι τὸ μὴ λῆθον τὴν
9 κοινὴν γνώμην. ὁ δὲ Ἐπίκουρος τὰ μὲν αἰσθητὰ πάντα ἔλεγεν ἀληθῆ καὶ ὄντα. οὐ διήνεγκε γὰρ ἀληθὲς εἶναί τι λέγειν ἢ ὑπάρχον· ἔνθεν καὶ ὑπογράφων τἀληθὲς καὶ ψεῦδος "ἔστι" φησὶν "ἀληθὲς τὸ οὕτως ἔχον ὡς λέγεται ἔχειν," καὶ "ψεῦδός ἐστι" φησὶ "τὸ οὐχ οὕτως ἔχον ὡς λέγεται ἔχειν." τήν τε αἴσθησιν ἀντιληπτικὴν οὖσαν τῶν ὑποπιπτόντων αὐτῇ, καὶ μήτε ἀφαιροῦσάν τι μήτε προστιθεῖσαν μήτε μετατιθεῖσαν τῷ ἄλογον εἶναι, διὰ παντός τε ἀληθεύειν καὶ οὕτω τὸ ὂν λαμβάνειν ὡς εἶχε φύσεως αὐτὸ ἐκεῖνο. πάντων δὲ τῶν αἰσθητῶν ἀληθῶν ὄντων, τὰ δοξαστὰ διαφέρειν καὶ τὰ μὲν αὐτῶν εἶναι ἀληθῆ τὰ
10 δὲ ψευδῆ, καθὼς πρότερον ἐδείξαμεν. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς λέγουσι μὲν τῶν τε αἰσθητῶν τινὰ καὶ τῶν νοητῶν ἀληθῆ, οὐκ ἐξ εὐθείας δὲ τὰ αἰσθητά, ἀλλὰ κατ' ἀναφορὰν τὴν ὡς ἐπὶ τὰ παρακείμενα τούτοις νοητά. ἀληθὲς γάρ ἐστι κατ' αὐτοὺς τὸ ὑπάρχον καὶ ἀντικείμενόν τινι,

4. δὲ om C. 8. καθ'] καὶ L. 12. πᾶσι om L. φαίνεσθαι — 13. κοινῶς om C. 14. ἀληθῆ (ες) R, ἀληθὲς ἢ C. τὸ μὴ λῆθον] cf. Ritter Ion. Philos. p. 145. 19. καὶ — 20. ἔχειν om C. 22. μεταθεῖσαν C.

καὶ ψεῦδος τὸ μὴ ὑπάρχον καὶ [μὴ] ἀντικείμενόν τινι·
ὅπερ ἀσώματον ἀξίωμα καθεστὼς νοητὸν εἶναι.

Ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη περὶ τἀληθοῦς διαφωνία τοιαύτη 11
τις ὑπῆρχεν· ἦν δὲ καὶ ἄλλη τις παρὰ τούτοις διάστασις,
καθ' ἣν οἱ μὲν περὶ τῷ '''σημαινομένῳ τὸ ἀληθές τε καὶ
ψεῦδος ὑπεστήσαντο, οἱ δὲ περὶ τῇ φωνῇ, οἱ δὲ περὶ τῇ
κινήσει τῆς διανοίας. καὶ δὴ τῆς μὲν πρώτης δόξης προ-
εστήκασιν οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς, τρία φάμενοι συζυγεῖν ἀλλή-
λοις, τό τε σημαινόμενον καὶ τὸ σημαῖνον καὶ τὸ τυγ-
χάνον, ὧν σημαῖνον μὲν εἶναι τὴν φωνήν, οἷον τὴν Δίων, 12
σημαινόμενον δὲ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὸ ὑπ' αὐτῆς δηλούμε-
νον καὶ οὗ ἡμεῖς μὲν ἀντιλαμβανόμεθα τῇ ἡμετέρᾳ πα-
ρυφισταμένου διανοίᾳ, οἱ δὲ βάρβαροι οὐκ ἐπαΐουσι καίπερ
τῆς φωνῆς ἀκούοντες, τυγχάνον δὲ τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον,
ὥσπερ αὐτὸς ὁ Δίων. τούτων δὲ δύο μὲν εἶναι σώματα,
καθάπερ τὴν φωνὴν καὶ τὸ τυγχάνον, ἓν δὲ ἀσώματον,
ὥσπερ τὸ σημαινόμενον πρᾶγμα, καὶ λεκτόν, ὅπερ ἀληθές
τε γίνεται ἢ ψεῦδος. καὶ τοῦτο οὐ κοινῶς πᾶν, ἀλλὰ τὸ
μὲν ἐλλιπὲς τὸ δὲ αὐτοτελές. καὶ τοῦ αὐτοτελοῦς τὸ κα-
λούμενον ἀξίωμα, ὅπερ καὶ ὑπογράφοντές φασιν "ἀξίωμά
ἐστιν ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος." οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐπίκου- 13
ρον καὶ Στράτωνα τὸν φυσικὸν δύο μόνον ἀπολείποντες,
σημαῖνόν τε καὶ τυγχάνον, φαίνονται τῆς δευτέρας ἔχε-
σθαι στάσεως καὶ περὶ τῇ φωνῇ τὸ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος
ἀπολείπειν. ἡ μὲν γὰρ ὑστάτη δόξα (λέγω δὴ τὴν ἐν τῷ
κινήματι τῆς διανοίας τἀληθὲς ὑποτιθεμένην) σχολικῶς
ἔοικε πλάττεσθαι.

Διόπερ καὶ τῆς κατὰ τοῦτον τὸν τόπον ἱστορίας ὡς 14
ἐν κεφαλαίοις ἀποδοθείσης χωρῶμεν ἐπὶ τὰς κατὰ μέρος
ἀπορίας, ὧν αἱ μὲν κοινότερον χειρισθήσονται πρὸς πάσας

1. μὴ post καὶ expungit Meinekius coll. § 88. 3. ἀληθοῦς L. 5. οἱ μὲν om C. τὰ σημαινόμενα L: cf. p. 302 5. 9. σημεῖον X. τὸ om C 21. δὲ add CRV. 22. τὸν add CRV. 23. φαίνεσθαι V. 25. δὲ V. 27. πλάττεσθαι] conficta esse Fabricius: πλάζεσθαι L. 28. ὡς om CR.

τὰς ἐκκειμένας στάσεις, αἱ δ' ἰδιαίτερον πρὸς ἑκάστην.
15 τάξει δὲ λέγωμεν πρῶτον περὶ τῶν κοινῶν. ὁ τοίνυν λέ-
γων εἶναί τι ἀληθὲς ἤτοι ἀποφαίνεται μόνον τὸ εἶναί τι
ἀληθὲς ἢ ἀποδείκνυσιν. καὶ εἰ μὲν ψιλῶς ἀποφαίνεται,
ψιλῇ φάσει τοὐναντίον ἀκούσεται, ὅτι οὐδέν ἐστιν ἀληθές.
εἰ δὲ ἀποδείκνυσιν εἶναί τι ἀληθές, ἤτοι ἀληθεῖ ἀποδείξει
τοῦτο ἀποδείκνυσιν ἢ οὐκ ἀληθεῖ. '''ἀλλ' οὐκ ἀληθεῖ μὲν
οὐκ ἂν εἴπειεν· ἄπιστον γάρ ἐστι τὸ τοιοῦτον. εἰ δὲ
ἀληθεῖ, πόθεν ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ ἀποδεικνύον τὸ εἶναί τι
ἀληθές; εἰ μὲν αὐτόθεν, ἔσται καὶ αὐτόθεν αὐτὸ λέγειν
16 μὴ εἶναι ἀληθές· εἰ δὲ ἐξ ἀποδείξεως, ζητηθήσεται πάλιν
πῶς ὅτι καὶ τοῦτο ἀληθές ἐστι, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον.
ἐπεὶ οὖν ἵνα μάθωμεν ὅτι ἔστι τι ἀληθές, δεῖ ἄπειρα προ-
ληφθῆναι, ἀδύνατον δ' ἔστιν ἄπειρα ληφθῆναι, ἀδύνατον
γίγνεται τὸ βεβαίως γνῶναι ὅτι ἔστι τι ἀληθές.
17 Καὶ μὴν εἰ ἔστι τι ἀληθές, ἤτοι φαινόμενόν ἐστιν ἢ
ἄδηλον ἢ κατὰ μέν τι φαινόμενον κατὰ δέ τι ἄδηλον.
οὔτε δὲ φαινόμενόν ἐστιν, ὡς παραστήσομεν, οὔτε ἄδηλον,
ὡς δείξομεν, οὔτε κατὰ μέν τι φαινόμενον κατὰ δέ τι
ἄδηλον, ὡς παραμυθησόμεθα· οὐκ ἄρα ἔστι τι ἀληθές.
18 εἰ γὰρ φαινόμενόν ἐστιν, ἤτοι πᾶν φαινόμενον ἀληθές
ἐστιν ἢ τι φαινόμενον ἀληθές ἐστιν. ἀλλὰ πᾶν μὲν φαι-
νόμενον οὐκ ἔστιν ἀληθές· οὐδὲ γὰρ τὸ καθ' ὕπνους ἢ
τὸ κατὰ μανίαν προσπῖπτόν ἐστιν ἀληθές, ἐπεὶ δεήσει τῶν
φαινομένων πολλὴν ἐχόντων μάχην ὁμολογεῖν τὰ μαχό-
μενα συνυπάρχειν καὶ ἐπ' ἴσης ἀληθῆ καθεστάναι· ὅπερ
ἐστὶν ἄτοπον. τοίνυν οὐ πᾶν φαινόμενόν ἐστιν ἀληθές.
19 εἰ δὲ τὶ μὲν ἀληθὲς φαινόμενόν ἐστι τὶ δὲ ψεῦδος, ὀφεί-
λομεν ἔχειν κριτήριον εἰς διάγνωσιν τοῦ τί ἐστιν ἀληθὲς
φαινόμενον καὶ τί ψεῦδος. τοῦτ' οὖν τὸ κριτήριον ἤτοι
πᾶσι φαινόμενόν ἐστιν ἢ ἄδηλον. καὶ εἰ μὲν φαινόμενόν
ἐστιν, ἐπεὶ οὐ πᾶν φαινόμενον ἀληθές ἐστι, δεήσει καὶ

1. αἱ δ' ἰδιαίτερον] ἰδιαίτερον δὲ L. 3. τι ἀληθὲς ἤτοι] τἀληθὲς ἤτοι L. 8. εἴποιεν L. 12. καὶ τοῦτο οὕτως CR. 15. γίνετο V. 18. δὲ om C. 20. ἔστι τι] ἐστὶν L.

τοῦτο φαινόμενον καθεστὼς ἐξ ἄλλου φαινομένου δοκι-
μάζεσθαι, κἀκεῖνο ἐκ διαφέροντος, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον
ἐκπίπτομεν. εἰ δὲ ἄδηλον, οὐκ ἔσται μόνα τὰ φαινόμενα 20
ἀληθῆ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄδηλα. εἰ γὰρ τὸ εἰς τὴν τοῦ φαινο-
μένου πίστιν παραλαμβανόμενον ἄδηλον λαμβάνομεν, τὶ
ἄδηλον ὀφείλει ἀληθὲς εἶναι· οὐ γὰρ δή γε ψεύδει κρίνε-
ται τἀληθές. εἰ δέ ἐστί τι ἄδηλον ἀληθές, οὐ μόνον τὸ 21
φαινόμενόν ἐστιν ἀληθές, ὡς ἀρχῆθεν ὑπέκειτο. εἶτα πό-
θεν ὅτι καὶ τὸ ἄδηλον τοῦτο ἀληθές ἐστιν; εἰ μὲν γὰρ
αὐτόθεν, ἔσται καὶ πάντα τὰ ἄδηλα τῶν πραγμάτων αὐ-
τόθεν ἀληθῆ. εἰ δ' ὡς ἀποδειχθέν, πάντως ἢ ἐξ ἀδήλου
ἢ ἐκ φαινομένου ἀποδειχθὲν ἔσται ἀληθές. καὶ εἰ μὲν ἐξ
ἀδήλου, ἐκεῖνο πάλιν ἐξ ἄλλου τινὸς δεήσει κεκρίσθαι, καὶ
τὸ τρίτον ἐκ τετάρτου, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον· εἰ δὲ ἐκ 22
φαινομένου, '''εἰς τὸν δι' ἀλλήλων ἐκπεσούμεθα τρόπον,
τὸ μὲν φαινόμενον ἐξ ἀδήλου πιστούμενοι, τὸ δὲ ἄδηλον
ἀναστρόφως πάλιν ἐκ τοῦ φαινομένου βεβαιοῦντες. ἀλλ' εἰ
μήτε πᾶν φαινόμενόν ἐστιν ἀληθὲς μήτε τὶ φαινόμενον,
οὐδὲν φαινόμενόν ἐστιν ἀληθές. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ
ἄδηλον. πάλιν γὰρ εἰ ἄδηλόν ἐστι τἀληθές, ἤτοι πᾶν 24
ἄδηλόν ἐστιν ἀληθὲς ἢ οὐ πᾶν· οὔτε δὲ πᾶν ἄδηλόν ἐστιν
ἀληθὲς οὔτε τὶ ἄδηλον, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα οὐδὲ
ἄδηλόν ἐστί τι ἀληθές. εἰ γὰρ πᾶν ἄδηλον ἔστιν ἀληθές,
πρῶτον μὲν ἐχρῆν μὴ στασιάζειν τοὺς δογματικούς, οἷον
τοὺς μὲν ἓν εἶναι λέγοντας στοιχεῖον τοὺς δὲ δύο καὶ τοὺς
μὲν ἀριθμητὰ τοὺς δὲ ἄπειρα, οὐδὲ τὰς ἀλλήλων ψευδο-
ποιεῖν δόξας. παντός τε ἀδήλου ἀληθοῦς ὄντος ἔσται τὰ 25
μαχόμενα ἀληθῆ, καθάπερ τὸ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας
καὶ τὸ περισσούς· ἐπ' ἴσης γάρ ἐστιν ἄδηλα, καὶ πάντα
τὰ ἄδηλά ἐστιν ἀληθῆ. οὐχὶ δέ γε τὰ μαχόμενα δύναται
εἶναι ἀληθῆ· οὐκ ἄρα πάντα τὰ ἄδηλά ἐστιν ἀληθῆ.
καὶ μὴν οὐδὲ τινὰ τῶν ἀδήλων ἐστὶν ἀληθῆ. τὸ γὰρ 26

3. ἐκπίπτειν L: cf. v. 15. 6. ψευδεῖ L. 11. ἀποδειχθέντα L.
12. ἀποδειχθέντος L. 18. μήτε πᾶν] μὲν πᾶν CX, μὴ πᾶν ceteri.
26. μηδὲ? 27. ὄντως V. 30. ἔσται L.

τουτὶ μὲν τὸ ἄδηλον ἀληθὲς εἶναι τουτὶ δὲ ψεῦδος ἤτοι
αὐτόθεν λέγεται καὶ χωρὶς κριτηρίου ἢ σὺν κριτηρίῳ. καὶ
εἰ μὲν ἐξ ἑτοίμου λέγεται, οὐδὲν ἕξομεν λέγειν πρὸς τὸν
27 τοὐναντίον ἀληθὲς ἀποφαινόμενον. εἰ δὲ σὺν κριτηρίῳ,
πάντως τοῦτο τὸ κριτήριον ἢ φαινόμενόν ἐστιν ἢ ἄδηλον.
καὶ εἰ μὲν φαινόμενόν ἐστι, ψεῦδος ἔσται τὸ ἀρχῆθεν
28 ὑποκείμενον, τὸ μόνον ἀληθὲς εἶναι τὸ ἄδηλον. εἶτα
καὶ τὸ ᾧ κρίνομεν τὸ φαινόμενον, πόθεν ὅτι ἀληθές ἐστιν;
εἰ μὲν αὐτόθεν, καὶ τὸ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀληθὲς αὐτόθεν λε-
γόμενον ἔσται πιστόν· εἰ δὲ ἐκ φαινομένου, κἀκεῖνο τὸ
φαινόμενον ἐξ ἄλλου ληφθήσεται φαινομένου, καὶ μέχρις
29 ἀπείρου· εἰ δὲ ἐξ ἀδήλου, ὁ δι' ἀλλήλων συστήσεται τρό-
πος, μήτε τὸ φαινόμενον δυναμένων ἡμῶν ἔχειν πιστὸν
δίχα τοῦ ἀδήλου μήτε τὸ ἄδηλον βέβαιον χωρὶς τοῦ φαι-
νομένου. τοίνυν οὐδὲ τὸ ἄδηλον δύναται εἶναι ἀληθές.

30 λείπεται ἄρα λέγειν τὸ κατὰ μέν τι φαινόμενον
κατὰ δέ τι ἄδηλον ἀληθές. εἰ γὰρ τὸ φαινόμενον, καθὸ
φαινόμενόν ἐστι, τοῦτο ὑποτιθέμεθα ἀληθές, ἤτοι καθὸ
πᾶν φαινόμενόν ἐστιν '''ἀληθὲς ὑποτιθέμεθα αὐτὸ ἀληθές,
ἢ καθὸ οὐ πᾶν· καὶ εἰ τὸ ἄδηλον, καθὸ ἄδηλόν ἐστιν,
ὑπόκειται ἀληθές, ἤτοι καθὸ πᾶν ἄδηλον ἀληθές ἐστιν
ὑπόκειται ἀληθές, ἢ καθὸ οὐ πᾶν. καὶ λοιπὸν τὰς αὐτὰς
31 ἀπορίας ἐπισυνθήσομεν. ὅθεν εἰ, μήτε τὸ φαινόμενόν
ἐστιν ἀληθὲς μήτε τὸ ἄδηλον μήτε τὸ κατὰ μέν τι φαι-
νόμενον κατὰ δέ τι ἄδηλον, ἄλλο δὲ παρὰ ταῦτα οὐδὲν
ἔστιν, ἐξ ἀνάγκης οὐδέν ἐστιν ἀληθές.

32 Τινὲς δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ γενικωτάτου τοῦ ὄντος
ἐπάγουσιν ἀπορίαν. τουτὶ γὰρ πάντων μέν ἐστιν ἐπανα-
βεβηκὸς γένος, αὐτὸ δὲ οὐδενὶ ἑτέρῳ ὑπέσταλκεν. ἤτοι
οὖν ἀληθές ἐστι τοῦτο ἢ ψεῦδος ἢ ἀληθὲς ἅμα καὶ ψεῦδος
33 ἢ οὔτε ἀληθὲς οὔτε ψεῦδος. καὶ εἰ μὲν ἀληθές ἐστι,

9. τὸ om C. 10. ἔστι C. 17. post ἀληθές adde ὅπερ ἀδύνατον vel simile quid. 18. τοῦτο] κατὰ τοῦτο? 23. ἀποσυνθήσομεν L: cf. Struvius apud Schneiderum lex. supplem. 25. ἄλλο om C. 28. ἀπάγουσιν V.

πάντα γενήσεται ἀληθῆ, παρόσον ἐστὶν αὐτοῦ εἴδη· καὶ
ὃν τρόπον ἐπεὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἄνθρωπός ἐστι,
καὶ οἱ ἐπ' εἴδους εἰσὶν ἄνθρωποι, καὶ ἐπεὶ λογικός, πάν-
τες οἱ ἐπὶ μέρους εἰσὶ λογικοί, καὶ ἐπεὶ θνητός, ὡσαύτως
θνητοί, οὕτως εἰ τὸ τῶν πάντων γένος ἐστὶν ἀληθές,
ἀνάγκη καὶ πάντα τὰ ὄντα εἶναι ἀληθῆ. πάντων δὲ ὄν- 34
των ἀληθῶν οὐδὲν ἔσται ψεῦδος, ψεύδους δὲ μὴ ὄν-
τος οὐδὲ ἀληθές τι γενήσεται, ὡς πρότερον ὑπεμνήσα-
μεν, δεικνύντες ἑκάτερον τούτων κατὰ τὴν ὡς πρὸς θάτε-
ρον σύμβλησιν νοούμενον. καὶ ἄλλως, πάντων ὄντων
ἀληθῶν θήσομεν τὰ μαχόμενα ἀληθῆ, τοῦτο δέ ἐστιν ἄτο-
πον. οὐ τοίνυν ἀληθές ἐστι τὸ γενικώτατον. καὶ μὴν 35
οὐδὲ ψεῦδος διὰ τὰς ὁμοίας ἀπορίας. εἰ γὰρ ψεῦδός ἐστι,
πάντα ἔσται τὰ μετέχοντα αὐτοῦ ψευδῆ· πάντα δὲ αὐτοῦ
μετέχει τά τε σώματα καὶ τὰ ἀσώματα· πάντα ἄρα γε-
νήσεται ψευδῆ. τῷ δὲ πάντα εἶναι ψευδῆ αἱ ἀνάλογον
ἀπορίαι ἀκολουθήσουσιν. λείπεται οὖν ἀληθὲς ἅμα καὶ 36
ψεῦδος λέγειν αὐτὸ εἶναι, ἢ οὔτε ἀληθὲς οὔτε ψεῦδος. ὃ
χεῖρόν ἐστι τῶν πρότερον ὑποδεδειγμένων διὰ τὸ ἀκολου-
θεῖν τούτῳ τὸ πάντα τὰ ἐπὶ μέρους ἀληθῆ ἅμα καὶ ψευδῆ
ἢ οὔτε ἀληθῆ οὔτε ψευδῆ γίνεσθαι· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον.
οὐ τοίνυν ἔστι τι ἀληθές.

Καὶ μὴν τὸ ἀληθὲς ἤτοι τῶν κατὰ διαφορὰν καὶ φύ- 37
σει ἐστὶν ἢ τῶν πρός τι· οὐδὲν δὲ τούτων ἐστίν, ὡς πα-
ραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τἀληθές. κατὰ διαφορὰν μὲν
οὖν καὶ φύσει οὐκ ἔστι τἀληθὲς παρόσον τὸ κατὰ διαφο-
ρὰν καὶ φύσει ὑποκείμενον ὡσαύτως τοὺς ὁμοίως διακει-
'''μένους κινεῖ, οἷον τὸ θερμὸν οὐ πρὸς ἄλλον μέν ἐστι
θερμὸν πρὸς ἄλλον δὲ ψυχρόν, ἀλλὰ πρὸς πάντας τοὺς
ὡσαύτως διακειμένους θερμόν. τὸ δὲ ἀληθὲς οὐχ ὁμοίως 38
πάντας κινεῖ, ἀλλὰ ταὐτὸν ὡς μὲν πρὸς τόνδε ἀληθὲς
εἶναι φαίνεται, ὡς δὲ πρὸς ἕτερον ψεῦδος. οὐκ ἄρα τῶν

8. οὐδὲ] οὐδὲ εἰ C. 13. οὐδὲ τὸ ψεῦδος C. 16. ἀνάλογοι F.
25. ἔστιν ἀληθές L. 26. οὖν om C. τὸ] τὲ CH. 27. ὁμοίους V.

κατὰ διαφορὰν καὶ φύσει ὑποκειμένων ἐστὶ τἀληθές. εἰ
δὲ τῶν πρός τι ἔστιν, ἐπεὶ τὰ πρός τι νοεῖται μόνον, οὐχὶ
δὲ καὶ ὑπάρχει, πάντως καὶ τἀληθὲς ἐπινοητὸν ἔσται μό-
39 νον, οὐχ ὑπάρξει δέ. καὶ ἄλλως, εἰ τῶν πρός τι ἔστι τὸ
ἀληθές, ἔσται τὸ αὐτὸ ἀληθὲς ἅμα καὶ ψεῦδος· ὡς γὰρ
τὸ αὐτὸ δεξιόν τε καὶ ἀριστερόν ἐστι, πρὸς τῷδε μὲν
δεξιὸν πρὸς τῷδε δὲ ἀριστερόν, καὶ ὃν τρόπον τὸ αὐτὸ
ἄνω καὶ κάτω λέγεται, ἄνω μὲν ὡς πρὸς τὸ ὑποκείμενον
κάτω δὲ ὡς πρὸς τὸ ὑπερκείμενον, οὕτω ταὐτὸ ἀληθὲς
ἅμα καὶ ψεῦδος ἐροῦμεν. καὶ εἰ τοῦτο, οὐ μᾶλλον ἀλη-
θὲς γενήσεται ἢ ψεῦδος, οὐ μὴν ἀληθές.

40 Δυνάμει δὲ καὶ ὁ Αἰνησίδημος τὰς ὁμοιοτρόπους κατὰ
τὸν τόπον ἀπορίας τίθησιν. εἰ γάρ ἔστι τι ἀληθές, ἤτοι
αἰσθητόν ἐστιν ἢ νοητόν ἐστιν, ἢ καὶ νοητόν ἐστι καὶ
αἰσθητόν ἐστιν, ἢ οὔτε αἰσθητόν ἐστιν οὔτε νοητόν ἐστιν·
οὔτε τὸ συναμφότερον, ὡς παρασταθήσεται· οὐκ ἄρα
41 ἔστι τι ἀληθές. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν αἰσθητόν, οὕτως
ἐπιλογιούμεθα. τῶν αἰσθητῶν τὰ μέν ἐστι γένη τὰ δὲ
εἴδη, καὶ γένη μὲν αἱ ἐνδιήκουσαι ἐν τοῖς κατὰ μέρος κοι-
νότητες, ὡς ἄνθρωπος ὁ διὰ τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων
πεφοιτηκὼς καὶ ἵππος ὁ διὰ τῶν κατὰ μέρος ἵππων, εἴδη
δὲ αἱ καθ' ἕκαστον ἰδιότητες, ὡς Δίωνος, Θέωνος, τῶν
42 ἄλλων. εἴπερ οὖν αἰσθητόν ἐστι τὸ ἀληθές, καὶ τοῦτο
πάντως κοινὸν πλειόνων ἢ ἐν ἰδιότητι κείμενον ἔσται
αἰσθητὸν [τὸ ἀληθές]· οὔτε δὲ κοινόν ἐστιν οὔτε ἐν
ἰδιότητι κείμενον· οὐκ ἄρα αἰσθητόν ἐστι τὸ ἀληθές.
43 ἔτι ὃν τρόπον τὸ μὲν ὁρατὸν ὁράσει ληπτόν ἐστι, τὸ δὲ
ἀκουστὸν ἀκοῇ γνώριμόν ἐστι, τὸ δὲ ὀσφρητὸν ὀσφρήσει,
οὕτω καὶ τὸ αἰσθητὸν κοινῶς αἰσθήσει γνωρίζεται. οὐ
γνωρίζεται δὲ κοινῶς αἰσθήσει· ἡ γὰρ αἴσθησις ἄλογός
ἐστιν, καὶ τὸ ἀληθὲς οὐκ ἀλόγως γνωρίζεται. οὐκ ἄρα

1. τὸ ἀληθές C. 7. δὲ om V. 16. οὔτε τὸ συναμφότερον] immo οὔτε δὲ αἰσθητόν ἐστιν οὔτε νοητὸν οὔτε τὸ συναμφότερον οὔτε οὐδέτερον. 18. τῶν μὲν αἰσθητῶν C. 24. κοινὸν] ἤτοι κοινὸν ὄν? ἢ ἐν om CRV.

αἰσθητὸν '''τὸ ἀληθές. καὶ μὴν οὐδὲ νοητόν ἐστιν, ἐπεὶ 44
οὐδὲν ἔσται τῶν αἰσθητῶν ἀληθές· ὃ πάλιν ἄτοπον. ἤτοι
γὰρ πᾶσι κοινῶς ἔσται νοητὸν ἢ τισὶν ἰδίως. οὔτε δὲ πᾶσι
κοινῶς οἷόν τε εἶναι νοητὸν τὸ ἀληθὲς οὔτε τισὶν ἰδίως·
τό τε γὰρ κοινῶς πᾶσι νοεῖσθαι ἀδύνατον, τό τε ἰδίως 45
τινὶ ἢ τισὶν ἄπιστον καὶ μάχιμον. οὐδὲ νοητὸν ἄρα ἐστὶ
τὸ ἀληθές. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ αἰσθητὸν ἅμα καὶ νοητόν.
ἤτοι γὰρ πᾶν αἰσθητὸν καὶ πᾶν νοητὸν ἀληθές ἐστιν ἢ τὶ
αἰσθητὸν καὶ τὶ νοητόν. ἀλλὰ τὸ μὲν φάσκειν πᾶν αἰσθη- 46
τὸν καὶ πᾶν νοητὸν ἀληθὲς εἶναι τῶν ἀμηχάνων· μάχε-
ται γὰρ τὰ αἰσθητὰ τοῖς αἰσθητοῖς καὶ τὰ νοητὰ τοῖς
νοητοῖς καὶ ἐναλλὰξ τὰ αἰσθητὰ τοῖς νοητοῖς καὶ τὰ νοητὰ
τοῖς αἰσθητοῖς, καὶ δεήσει πάντων ἀληθῶν ὄντων τὸ αὐτὸ
εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἀληθές τε ὑπάρχειν καὶ ψεῦδος. τὶ
δὲ αἰσθητὸν ἀληθὲς καὶ τὶ νοητὸν ἀληθὲς ἀξιοῦν πάλιν
τῶν ἀπόρων· ζητεῖται γὰρ τί τοῦτο. καὶ ἄλλως ἀκόλου- 47
θόν ἐστιν ἢ πάντα λέγειν ἀληθῆ ἢ πάντα λέγειν ψευδῆ
τὰ αἰσθητά· ἐπ' ἴσης γάρ ἐστιν αἰσθητά, καὶ οὐ τὸ μὲν
μᾶλλον τὸ δὲ ἧττον, καὶ τὰ νοητὰ πάλιν ἐπ' ἴσης ἐστὶ
νοητά, καὶ οὐ τὸ μὲν μᾶλλον τὸ δὲ ἔλαττον. οὐ πάντα
δὲ τὰ αἰσθητὰ λέγεται ἀληθῆ, οὐδὲ πάντα ψευδῆ· οὐκ
ἄρα ἔστι τι ἀληθές.

Ναί, ἀλλ' οὐ καθὸ φαίνεται ἡ ἀλήθεια, κατ' ἄλλην 48
δὲ αἰτίαν λαμβάνεται. τίς οὖν ἐστὶν αὕτη ἡ αἰτία; θέτω-
σαν εἰς τὸ μέσον οἱ δογματικοί, ἵνα ἢ εἰς συγκατάθεσιν
ἡμᾶς ἐπισπάσηται ἢ εἰς φυγὴν ἀποτρέψηται. εἶτα ταύτην 49
αὐτὴν τὴν αἰτίαν πῶς λαμβάνουσιν; ὡς φαινομένην αὐτοῖς
ἢ ὡς μὴ φαινομένην; εἰ μὲν ὡς φαινομένην, ψεύδονται
λέγοντες τὴν ἀλήθειαν μὴ ὑπάρχειν καθὸ φαίνεται· εἰ
δ' ὡς μὴ φαινομένην, πῶς τὸ μὴ φαινόμενον αὐτοῖς εἰλή-
φασιν; ἐξ αὑτοῦ ἢ δι' ἄλλου; καὶ ἐξ αὑτοῦ μὲν ἀδύνατον· 50

5. πᾶσι κοινῶς C. 11. τὰ post γὰρ om C. 12. τὰ αἰσθητὰ τοῖς αἰσθητοῖς καὶ τὰ νοητὰ τοῖς νοητοῖς V. καὶ τὰ — 13. αἰσθητοῖς om CHR. 16. ζητεῖ V. τί om L. 28. ψεύδονται — 29. ἀλήθειαν om V. 30. εἰλήφασιν] εἶναι φασὶν L.

οὐδὲν γὰρ μὴ φαινόμενον ἐξ αὐτοῦ ληπτόν ἐστιν· εἰ δὲ δι' ἄλλου, ἐκεῖνο πάλιν πότερον φαινόμενόν ἐστιν ἢ μὴ φαινόμενον; καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον οἰχομένης τῆς ζητήσεως ἀνεύρετον γίνεται τὸ ἀληθές.

51 Τί οὖν; τὸ πεῖθον ἡμᾶς, τὸ πιθανὸν ῥητέον ἀληθές, ὁποίαν ποτὲ ἂν ἔχῃ '''οὐσίαν, εἴτε αἰσθητὴν εἴτε νοητὴν
52 εἴτε τὸ συναμφότερον, αἰσθητὴν ἅμα καὶ νοητήν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῶν ἀπόρων. εἰ γὰρ τὸ πιθανὸν ἀληθές ἐστιν, ἐπεὶ οὐ τὸ αὐτὸ πάντας πείθει οὐδὲ διὰ παντὸς τοὺς αὐτούς, δώσομεν τὸ αὐτὸ καὶ ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν καὶ τὸ αὐτὸ ἀληθὲς ἅμα εἶναι καὶ ψεῦδος· ᾗ μὲν γὰρ πείθει τινάς, ἀληθές ἐστι καὶ ὑπάρχον, ᾗ δὲ ἑτέρους οὐ πείθει, ψεῦδος καὶ ἀνύπαρκτον. ἀδύνατον δέ γε τὸ αὐτὸ καὶ
53 εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἀληθές τε ὑπάρχειν καὶ ψεῦδος· τοίνυν οὐδὲ τὸ πιθανόν ἐστιν ἀληθές. ἐκτὸς εἰ μή τι τὸ πολλοὺς πεῖθον, τοῦτ' ἐροῦμεν ἀληθές· τὸ γοῦν μέλι πολλοὺς μὲν πεῖθον ὑγιαίνοντας ὡς γλυκύ, καὶ ἕνα μὴ πεῖθον ἰκτερικόν, ἀληθῶς λέγομεν γλυκύ. ὅπερ ἦν ληρῶδες. ὅταν γὰρ περὶ ἀληθείας σκεπτώμεθα, τότε οὐκ εἰς τὸ πλῆθος τῶν συμφωνούντων δεῖ ἀποβλέπειν ἀλλ' εἰς τὰς διαθέσεις. μιᾷ δὲ διαθέσει κέχρηται ὁ νοσῶν καὶ μιᾷ
54 κατασκευῇ πάντες οἱ ὑγιαίνοντες. οὐ μᾶλλον οὖν τῇδε τῇ διαθέσει ἢ τῇδε πιστευτέον ἐστίν, ἐπεὶ ἀναστρόφως ὑποτεθέντος τοῦ πολλοὺς μὲν πικράζεσθαι ὑπὸ τοῦ μέλιτος οἷον πυρέσσοντας, ἕνα δὲ γλυκάζεσθαι τὸν ὑγιαίνοντα, πάντως ἀκολουθήσει πικρὸν λέγειν τὸ μέλι· ὅπερ ἄτοπον. τοίνυν ὡς ἐνθάδε παρέντες τὴν κατὰ τὸ πλῆθος μαρτυρίαν οὐδὲν ἧσσον γλυκύ φαμεν τὸ μέλι, οὕτω καὶ ὅταν πολλοὶ γλυκάζωνται εἷς δὲ πικράζηται, παρέντες τὸ διὰ πλῆθος τῶν οὕτω πασχόντων γλυκὺ καλεῖν τὸ μέλι, ἄλλως τἀληθὲς ἐξετάζωμεν.

4. ἀν εύρετον H. 6. ἔχοι CFGR. 9. πάντως CR. 12. ἔσται V. 15. μή τι] μήτε CR. 21. δὲ om V. 23. αἰσθήσει L. 24. ὑποτιθέντος CFV. μὲν om L. 29. γλυκάζονται πολλοὶ V.

Αἱ μὲν καθόλου ἀπορίαι περὶ τοῦ ἀληθοῦς τοιαῦταί 55
τινές εἰσιν· ἀκολούθως δὲ ἔλθωμεν καὶ ἐπὶ τὰς κατὰ μέ-
ρος. καὶ δὴ τοὺς μὲν πάντα λέγοντας ψευδῆ ἐδείξαμεν
πρόσθεν περιτρεπομένους. εἰ γὰρ πάντ' ἐστὶ ψευδῆ, ψεῦ-
δος ἔσται καὶ τὸ "πάντ' ἐστὶ ψευδῆ", ἐκ πάντων ὑπάρχον.
ψεύδους δὲ ὄντος τοῦ "πάντ' ἐστὶ ψευδῆ", τὸ ἀντικείμε-
νον αὐτῷ ἀληθὲς ἔσται, τὸ "οὐ πάντ' ἐστὶ ψευδῆ". εἰ
ἄρα πάντ' ἐστὶ ψευδῆ, οὐ πάντ' ἐστὶ ψευδῆ. οἱ δὲ περὶ 56
τὸν Δημόκριτον καὶ Πλάτωνα ἀθετοῦντες μὲν τὰς αἰσθή-
σεις, ἀναιροῦντες δὲ τὰ αἰσθητά, μόνοις δ' ἑπόμενοι τοῖς
νοητοῖς, συγχέουσι τὰ πράγματα, καὶ οὐ μόνον τὴν τῶν
ὄντων ἀλήθειαν σαλεύουσιν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπίνοιαν αὐτῶν.
πᾶσα γὰρ νόησις ἀπὸ αἰσθήσεως '''γίνεται ἢ οὐ χωρὶς
αἰσθήσεως, καὶ ἢ ἀπὸ περιπτώσεως ἢ οὐκ ἄνευ περιπτώ-
σεως. ὅθεν οὐδὲ τὰς λεγομένας ψευδεῖς φαντασίας, οἷον 57
τὰς καθ' ὕπνους ἢ τὰς κατὰ μανίαν, εὑρήσομεν ἀπηρτη-
μένας τῶν διὰ τῆς αἰσθήσεως κατὰ περίπτωσιν ἡμῖν
ἐγνωσμένων. καὶ γὰρ ὁ κατὰ μανίαν Ἐρινύας αὑτῷ ἀνα-
πλάσσων

τὰς αἱματώδεις καὶ δρακοντώδεις κόρας

ἐκ τῶν πεφηνότων αὐτῷ σύνθετον μορφὴν νοεῖ· ὡσαύτως
δὲ ὁ πτηνὸν ἄνθρωπον καθ' ὕπνους ὀνειροπολούμενος οὐ
δίχα τοῦ πτηνόν τι ἑωρακέναι καὶ ἄνθρωπον ὀνειροπο-
λεῖται. καὶ καθόλου οὐδὲν ἔστιν εὑρεῖν κατ' ἐπίνοιαν ὃ 58
μὴ ἔχει τις αὐτῷ κατὰ περίπτωσιν ἐγνωσμένον. τοῦτο
γὰρ ἢ κατὰ ὁμοιότητα τῶν ἐν περιπτώσει πεφηνότων λη-
φθήσεται ἢ κατὰ παραύξησιν ἢ κατὰ μείωσιν ἢ κατ' ἐπι-
σύνθεσιν. καθ' ὁμοιότητα μὲν οὖν οἷον ὅταν ἀπὸ τῆς 59
θεωρηθείσης Σωκράτους εἰκόνος τὸν μὴ ἑωραμένον Σω-
κράτην ἐπινοῶμεν, κατὰ παραύξησιν δὲ ὅταν ἀπὸ τοῦ
κοινοῦ ἀνθρώπου κινούμενοι νοῶμεν οἷον ὃς οὐκ ἐῴκει

2. δὲ] δι' V. 3. πάντας C. 6. ψευδοῦς L. 20. αἱματωποὺς Euripid. Or. 256: cf. Porson. ad Phoen. 1353. 25. τι L. 29. ἑωραμένων σωκράτη V.

ἀνδρί γε σιτοφάγῳ ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι
ὑψηλῶν ὀρέων,

60 κατὰ μείωσιν δὲ ἐπειδὰν συνελόντες πάλιν τὸ μέγεθος τοῦ
κοινοῦ ἀνθρώπου νόησιν λαμβάνωμεν πυγμαίου, κατ' ἐπι-
σύνθεσιν δὲ ὅταν ἀπὸ ἀνθρώπου καὶ ἵππου τὸν μηδέ-
ποτε ὑποπεπτωκότα ἡμῖν Ἱπποκένταυρον νοῶμεν. πάσης
οὖν ἐπινοίας προηγεῖσθαι δεῖ τὴν διὰ τῆς αἰσθήσεως πε-
ρίπτωσιν, καὶ διὰ τοῦτ' ἀναιρουμένων τῶν αἰσθητῶν ἐξ
61 ἀνάγκης συναναιρεῖται πᾶσα νόησις. ὅ τε λέγων
πάντ' εἶναι τὰ φαινόμενα ψευδῆ καὶ ἐτεῇ μόνα ὑπάρχειν
τὰ νοητά, τοῦτ' ἔστι κατ' ἀλήθειαν, ἤτοι φάσει μόνον
χρώμενος τοῦτ' ἐρεῖ ἢ καὶ ἀποδεικνύς. ἀλλὰ φάσει μὲν
λέγων φάσει ἐπισχεθήσεται, ἀπόδειξιν δὲ παραλαμβάνειν
62 πειρώμενος περιτραπήσεται. ἢ γὰρ φαινομένῳ τινὶ διδάξει
τὸ ἐτεῇ μόνα εἶναι τὰ νοητὰ ἢ ἀδήλῳ. οὔτε δὲ φαινο-
μένῳ τοῦτο διδάξει, οὐ γὰρ ὑπάρχει, οὔτε ἀδήλῳ, ἐκ φαι-
νομένου γὰρ ὀφείλει προπεπιστῶσθαι '''τὸ ἄδηλον. οὐ
τοίνυν ὑγιής ἐστιν ἡ στάσις τῶν περὶ Δημόκριτόν τε καὶ
Πλάτωνα.

63 Ὁ δὲ Ἐπίκουρος ἔλεγε μὲν πάντα τὰ αἰσθητὰ εἶναι
ἀληθῆ, καὶ πᾶσαν φαντασίαν ἀπὸ ὑπάρχοντος εἶναι, καὶ
τοιαύτην ὁποῖόν ἐστι τὸ κινοῦν τὴν αἴσθησιν, πλανᾶσθαι
δὲ τοὺς τινὰς μὲν τῶν φαντασιῶν λέγοντας ἀληθεῖς τινὰς
δὲ ψευδεῖς παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι χωρίζειν δόξαν ἀπὸ
ἐναργείας. ἐπὶ γοῦν τοῦ Ὀρέστου, ὅτε ἐδόκει βλέπειν τὰς
Ἐρινύας, ἡ μὲν αἴσθησις ὑπ' εἰδώλων κινουμένη ἀληθὴς
ἦν (ὑπέκειτο γὰρ τὰ εἴδωλα), ὁ δὲ νοῦς οἰόμενος ὅτι στε-
64 ρέμνιοί εἰσιν Ἐρινύες ἐψευδοδόξει. καὶ ἄλλως, φησίν, οἱ
προειρημένοι τῶν φαντασιῶν διαφορὰν εἰσάγοντες οὐκ
ἰσχύουσι πιστώσασθαι τὸ τινὰς μὲν αὐτῶν ἀληθεῖς ὑπάρ-

1. ἀνδρί] Od. 9 191. 2. ὑψηλῶνοερῶν RV, ὑψηλῶ νοερῶ C. 4. πυγονιαίου V, πυγωνιαῖον X. 7. διὰ] ἀπὸ CR. 10. 15. ἐτεῇ] ἔτι ἢ CRV: corr Fabricius. 11. τὰ om C. 12. ἢ om V. 13. ἀπόδειξιν — 14. περιτρα πήσεται om C. τὰ νοητὰ εἶναι CR. 17. προπεπιστεῦσθαι L. 18. σύστασις FGV.

χειν τινὰς δὲ ψευδεῖς· οὔτε γὰρ φαινομένῳ διδάξουσι τὸ
τοιοῦτον, ζητεῖται γὰρ τὰ φαινόμενα, οὔτε ἀδήλῳ, διὰ
φαινομένου γὰρ ὀφείλει τὸ ἄδηλον ἀποδείκνυσθαι. τοιαῦτα 65
δὴ λέγων ὁ Ἐπίκουρος ἄκων εἰς τὴν ὁμοίαν ἐκπέπτωκεν
ἀπορίαν. εἰ γὰρ ὁμολογεῖ τῶν φαντασιῶν τὰς μὲν ἀπὸ
στερεμνίων γίνεσθαι σωμάτων τὰς δὲ ἀπὸ εἰδώλων, καὶ
δίδωσι τὸ μέν τι εἶναι ἐνάργειαν τὸ δὲ δόξαν, ζητῶ πῶς
κρίνει τὰς ἀπὸ στερεμνίου σώματος φαντασίας καὶ τὰς
ἀπὸ εἰδώλου προσπιπτούσας; οὔτε γὰρ ἐναργείᾳ, ζητεῖται
γάρ, οὔτε δόξῃ, δι' ἐναργείας γὰρ ὀφείλει πεπιστῶσθαι.
ἄλλως τε καὶ ἄτοπός ἐστιν ἐκ τῶν μᾶλλον ζητουμένων τὰ 66
ἧττον ζητούμενα δεικνύναι πειρώμενος· ἡμῶν γὰρ σκε-
πτομένων περὶ τῆς τῶν φαινομένων πίστεως, αὐτὸς τὴν
περὶ τῶν εἰδώλων τερατολογουμένην καὶ μυθώδη δόξαν
ἐπεισάγει.

Καὶ μὴν οὐδὲ τοῖς στωικοῖς εὐοδεῖ ὁ λόγος· θέλουσι 67
μὲν γὰρ τῶν τε αἰσθητῶν καὶ νοητῶν εἶναι διαφοράν,
καθ' ἣν τὰ μέν ἐστιν ἀληθῆ τὰ δὲ ψευδῆ, οὐκ ἰσχύουσι
δὲ τὸ τοιοῦτον συνάγειν. διακένους '''γὰρ εἶναί τινας φαν-
τασίας ὡμολογήκασιν, ὁποῖαι προσέπιπτον τῷ Ὀρέστῃ
ἀπὸ τῶν Ἐρινύων, καὶ ἄλλας παρατυπωτικὰς τὰς ἀπὸ
ὑποκειμένων μέν, οὐ κατ' αὐτὰ δὲ τὰ ὑποκείμενα, ὁποία
ἦν ἡ κατὰ μανίαν τῷ Ἡρακλεῖ ἀπὸ τῶν ἰδίων παίδων ὡς
Εὐρυσθέως ὑποπεσοῦσα. ἀπὸ ὑποκειμένων γὰρ ἐγίνετο
τῶν παίδων, οὐ κατ' αὐτὰ δὲ τὰ ὑποκείμενα· οὐ γὰρ ὡς
ἰδίους ἔβλεπε παῖδας, ἀλλά φησιν

εἷς μὲν νεοσσὸς ὅδε θανὼν Εὐρυσθέως
ἔχθραν πατρῴαν ἐκτίνων πέπτωκέ μοι.

τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος ἀδιάκριτοι γίνονται αἱ φαντασίαι, 68
καὶ οὐκ ἔχουσι λέγειν οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς τίνες τε ταῖς ἀλη-
θείαις καταληπτικαί εἰσι καὶ ἀπὸ ὑποκειμένων καὶ κατ' αὐ-

6. γενέσθαι VX. 10. γὰρ om V. πεπιστεῦσθαι L. 11. δὲ L. 20. προὔπιπτον L. 23. ὡς H, om L. 27. εἷς μὲν] Euripid. Herc. fur. 982. 29. αἱ om L.

τὰ τὰ ὑποκείμενα γίγνονται, καὶ τίνες οὐκ εἰσὶ τοιαῦται, καθάπερ διὰ πλειόνων ἔμπροσθεν ἐδείξαμεν.

69 Οἷος δέ ἐστιν ὁ περὶ ταύτης τῆς στάσεως λόγος, τοιοῦτος γένοιτ' ἂν ἡμῖν καὶ ὁ περὶ τῆς λειπομένης, καθ' ἣν οἱ μὲν ἐν τῷ σημαινομένῳ, τουτέστιν ἀσωμάτῳ λεκτῷ, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος ὑποτίθενται, οἱ δ' ἐν τῇ φωνῇ, οἱ
70 δ' ἐν τῷ κινήματι τῆς διανοίας. αὐτίκα γάρ, ἵνα ἀπὸ τῆς πρώτης ἄρξηταί τις, ἠξίουν οἱ στωικοὶ κοινῶς ἐν λεκτῷ τὸ ἀληθὲς εἶναι καὶ τὸ ψεῦδος. λεκτὸν δὲ ὑπάρχειν φασὶ τὸ κατὰ λογικὴν φαντασίαν ὑφιστάμενον, λογικὴν δὲ εἶναι φαντασίαν καθ' ἣν τὸ φαντασθὲν ἔστι λόγῳ παραστῆσαι. τῶν δὲ λεκτῶν τὰ μὲν ἐλλιπῆ καλοῦσι τὰ δὲ αὐτοτελῆ· ὧν τὰ μὲν ἐλλιπῆ παρείσθω νῦν, τῶν δὲ αὐτοτελῶν πλείους
71 εἶναί '''φασι. καὶ γὰρ προστακτικὰ καλοῦσί τινα, ἅπερ προστάσσοντες λέγομεν, οἷον

δεῦρ' ἴθι νύμφα φίλη,

καὶ ἀποφαντικά, ἅπερ ἀποφαινόμενοί φαμεν, οἷον "ὁ Δίων περιπατεῖ", καὶ πύσματα, ἅπερ λέγοντες πυνθανόμεθα,
72 οἷον "ποῦ οἰκεῖ Δίων;" ὀνομάζεται δέ τινα παρ' αὐτοῖς καὶ ἀρατικά, ἅπερ λέγοντες ἀρώμεθα,

ὧδέ σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέοι ὡς ὅδε οἶνος,

καὶ εὐκτικά, ἅπερ λέγοντες εὐχόμεθα,

Ζεῦ πάτερ, Ἴδηθεν μεδέων, κύδιστε μέγιστε,
δὸς νίκην Αἴαντι καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι.

73 προσαγορεύουσι δέ τινα τῶν αὐτοτελῶν καὶ ἀξιώματα, ἅπερ λέγοντες ἤτοι ἀληθεύομεν ἢ ψευδόμεθα. ἔστι δέ τινα καὶ πλείονα ἢ ἀξιώματα, οἷον τὸ μὲν τοιοῦτο

Πριαμίδῃσιν ἐμφερὴς ὁ βουκόλος

ἀξίωμά ἐστιν· ἢ γὰρ ἀληθεύομεν λέγοντες αὐτὸ ἢ ψευδόμεθα· τὸ δὲ οὕτως ἔχον

7. ἵνα om V. 12. αὐτομελῆ C. 14. φασι διαφοράς· καὶ? 16. δεῦρ'] Il. 3 30. 17. ἀποφατικὰ V. ὁ] οὐ CRV. 21. ὧδε] Il. 3 300. σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις om V. δέοι V. 22. εὐχόμεθα ὁποῖόν ἐστι FGV. 23. Ζεῦ] Il. 7 202. 25. ἅπερ — 26. ψευδόμεθα margo R. 26. ἔστι — 27 ἀξιώματα om CR. 28. πριαμίκισιν V. 29. ψευδόμεθα· ἔστι δέ τινα καὶ πλείονα ἢ ἀξιώματα· οἷον τὸ οὕτως CR.

ὡς Πριαμίδαισιν ἐμφερὴς ὁ βουκόλος
πλέον τι ἀξιώματός ἐστι καὶ οὐκ ἀξίωμα. πλὴν ἱκανῆς 74
οὔσης ἐν τοῖς λεκτοῖς διαφορᾶς, ἵνα τι, φασίν, ἀληθὲς ᾖ
ἢ ψεῦδος, δεῖ αὐτὸ πρὸ παντὸς λεκτὸν εἶναι, εἶτα καὶ
αὐτοτελές, καὶ οὐ κοινῶς ὁποιονδήποτε οὖν ἀλλ' ἀξίωμα·
μόνον γὰρ τοῦτο, καθὼς προεῖπον, λέγοντες ἤτοι ἀλη-
θεύομεν ἢ ψευδόμεθα. οὐκοῦν φασὶν οἱ ἀπὸ τῆς σκέ- 75
ψεως, τὸ εἶναί τι λεκτὸν ἀσώματον, ὃ κεχώρισται τῆς τε
σημαινούσης φωνῆς, οἷον τῆς Δίων, καὶ [τῆς] τοῦ τυγχά-
νοντος, καθάπερ αὐτοῦ τοῦ Δίωνος, πόθεν ἔχομεν παρα-
στῆσαι; ἢ γὰρ αὐτόθεν ἐροῦσι τοῦθ' ὑπάρχειν οἱ στωικοί,
ἢ δι' ἀποδείξεως τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ πιστώσονται. καὶ εἰ 76
μὲν αὐτόθεν λέγοιεν τὸ ἀσώματον τοῦτο λεκτὸν ὑπάρχειν,
καὶ ἡμῖν ἐξέσται λέγειν αὐτόθεν ὅτι οὐκ ἔστιν· ὡς γὰρ
'''ἐκεῖνοι χωρὶς ἀποδείξεώς εἰσι πιστοί, οὕτω καὶ οἱ ἀπορη-
τικοὶ τοὐναντίον διὰ ψιλῆς προφερόμενοι φάσεως γενήσον-
ται πιστοί, ἢ εἴπερ ἀπιστοῦνται, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς
ὁμοίως ἄπιστοι γενήσονται. εἰ δὲ δι' ἀποδείξεως τὸ τοιοῦ- 77
τον πιστώσονται, χεῖρον αὐτοῖς ἄπορον ἐπακολουθήσει.
ἡ γὰρ ἀπόδειξις λόγος ἐστίν, ὁ δὲ λόγος ἐκ λεκτῶν συνέ-
στηκεν. τοῖς λεκτοῖς οὖν παραστήσουσι τὸ εἶναί τι λεκτὸν
οἱ στωικοί, ὅπερ ἀπεμφαῖνον, ἐπείπερ ὁ μὴ διδοὺς εἶναί
τι λεκτὸν οὐδὲ πολλὰ δώσει λεκτὰ εἶναι. ζητουμένων τε 78
καὶ τῶν ἐν τῇ ἀποδείξει λεκτῶν εἰ ἔστιν, ἐὰν μὲν ἐξ ἑτοί-
μου λαμβάνωσι τὸ εἶναι ταῦτα, ἐξ ἑτοίμου καὶ οἱ ἀπορη-
τικοὶ τὸ μὴ εἶναι λήψονται, τῆς αὐτῆς ἐπ' ἀμφοτέρων
ὑποπιπτούσης πίστεως ἢ ἀπιστίας, ἐὰν δὲ ἐξ ἀποδείξεως,
εἰς ἄπειρον ἐκπεσοῦνται· ἀπόδειξιν γὰρ ἀπαιτηθήσονται
τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀποδείξει ἐμπεριεχομένων λεκτῶν, καὶ
τρίτην κομίσαντες τῶν ἐν τῇ τρίτῃ, καὶ τετάρτην τῶν ἐν
τῇ τετάρτῃ, ὥστε ἄναρχον αὐτοῖς εἶναι τὴν ἀπόδειξιν τοῦ
εἶναι λεκτόν.

1. πριαμίδεσιν V. 4. λεκτίον X. 8. τε om C. 10. τοῦ om V.
15. εἰσι πιστοὶ] ἄπιστοι CR. 25. ἀπορρητικοὶ C.

79 Καὶ ἄλλα δὲ πλείω ἔστιν εἰς τὸν τόπον λέγειν, περὶ
ὧν εὐκαιρότερον ἐν τοῖς περὶ ἀποδείξεως διεξελευσόμεθα.
τὰ νῦν δὲ ἐκεῖνο ῥητέον ὅτι τὸ αὐτοτελὲς ἀξίωμα σύνθε-
τον εἶναι θέλουσιν, οἷον τὸ "ἡμέρα ἔστι" σύγκειται ἔκ τε
τοῦ ἡμέρα καὶ τοῦ ἔστιν. ἀσώματον δὲ οὐδὲν οὔτε συν-
τεθῆναι οὔτε μερισθῆναι δύναται· ἴδια γὰρ σωμάτων
ἐστὶ ταῦτα. τοίνυν οὐδέν ἐστιν αὐτοτελὲς πρᾶγμα οὐδὲ
80 ἀξίωμα. πᾶν τε λεκτὸν λέγεσθαι δεῖ, ὅθεν καὶ
ταύτης ἔτυχε τῆς προσηγορίας· οὐδὲν δὲ λεκτὸν λέγεται,
ὡς παριστᾶσιν οἱ ἀπορητικοί· οὐκ ἄρα ἔστι τι λεκτόν.
ᾧ ἕπεται μηδὲ ἀξίωμα εἶναι μηδὲν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος. λέ-
γειν γάρ ἐστι, καθὼς αὐτοί φασιν οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς, τὸ
τὴν τοῦ νοουμένου πράγματος σημαντικὴν προφέρεσθαι
φωνήν, οἷον τοῦδε τοῦ στίχου,

μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος.

81 ἀλλὰ τούτου γε τὴν σημαντικὴν φωνὴν ἀμήχανόν ἐστι
προφέρεσθαι διὰ τὸ οὗ τὰ μέρη μὴ συνυπάρχει, μηδὲ
αὐτὸ ἐκεῖνο ὑπάρχειν, τούτου δὲ τοῦ πράγματος τὰ μέρη
μὴ συνυπάρχειν, ὥστε μηδ' αὐτὸ ὑπαρκτὸν εἶναι. τὸ
δ' ὅτι ἀσυνύπαρκτά ἐστιν αὐτοῦ τὰ μέρη, αὐτόθεν δείκνυ-
ται. ὅτε γὰρ τὸ πρῶτον '''ἡμιστίχιον προφερόμεθα, οὔπω
ἔστι τὸ δεύτερον, καὶ ὅτε τὸ δεύτερον προφερόμεθα,
οὐκέτ' ἔστι τὸ πρῶτον, ὥστε τὸν μὲν ὅλον στίχον οὐ προ-
82 φερόμεθα. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ἡμιστίχιον· ὅταν γὰρ πάλιν
τὸ πρῶτον τοῦ ἡμιστιχίου μέρος λέγωμεν, τότε οὔπω τὸ
δεύτερον αὐτοῦ μέρος προφερόμεθα, καὶ ὅτε τὸ δεύτερον
προφερόμεθα, οὐκέτι λέγομεν τὸ πρῶτον, ὥστε οὐδὲ τὸ
ἡμιστίχιον ὑπάρχει. κἂν δὲ σκοπῶμεν, οὐδὲ μία λέξις,
οἷον ἡ μῆνις· ὅτε γὰρ τὴν μη συλλαβὴν λέγομεν, οὐδέπω
τὴν νιν προφερόμεθα, καὶ ὅτε τὴν νιν προφερόμεθα,

3. τὸ τανῦν V. τὸ om FGV. 10. παριστῶσιν CR. 18. τούτου — 19. συνυπάρχειν om CR, τοῦτον — 19. εἶναι om H. 19. ὑπαρκτικὸν CR. 22. ὅτε] ὃ C. 23. οὐκέτ'] οὐκ L. ὡς C. στίχον om V. 28. κἂν] ἐὰν? 29. μὴ RV, μη̄ C. 30. τῆ C. νῖν RV, νῖν C.

οὐκέτι τὴν μη. εἰ οὖν ἀδύνατόν ἐστιν ὑπάρχειν τι οὗ τὰ 83
μέρη ἀσυνύπαρκτά ἐστι, δέδεικται δὲ καὶ ἐπὶ μιᾶς λέξεως
ἀσυνύπαρκτα τὰ μέρη, ῥητέον μηδεμίαν ὑπάρχειν λέξιν.
διὰ τοῦτο δὲ οὐδὲ ἀξίωμα, ὅ φασι σύνθετον εἶναι, οἷον
τὸ τοιοῦτο "Σωκράτης ἔστιν." ὅτε γὰρ λέγεται Σωκράτης,
οὔπω ἔστι τὸ ἔστιν, καὶ ὅτε τὸ ἔστι λέγεται, ὁ Σωκράτης
οὐ λέγεται. οὐδέποτε ἄρα ὅλον ὑπάρχει τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ
μέρη τοῦ ὅλου· τὰ δὲ μέρη τούτου οὐκ ἔστιν ἀξιώματα.
οὐκ ἄρα ἔστι τι ἀξίωμα. καίτοι τί περὶ ὅλου τοῦ ἀξιώμα- 84
τος διέξιμεν τοῦ "Σωκράτης ἔστιν," ὅτε καὶ αὐτὸ κατ' ἰδίαν
τὸ πτωτικὸν τὸ Σωκράτης οὐ δύναται ἐν ὑπάρξει νοεῖσθαι
διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν; φημὶ δὲ διὰ τὸ μὴ συνυπάρχειν
τὰ συστατικὰ αὐτοῦ μόρια.

Διδομένου τε τοῦ ἀξίωμα εἶναί τι ἀληθὲς καί τι ψεῦ- 85
δος, οὐ συγχωρήσουσιν οἱ ἀπὸ τῆς σκέψεως διὰ τὸ μὴ
εὐαπόδοτον αὐτὸ καθεστάναι τοῖς πρὸς οὓς ἐστιν ὁ λόγος.
φασὶ γὰρ ἀληθὲς μὲν εἶναι ἀξίωμα ὃ ὑπάρχει τε καὶ ἀντί-
κειταί τινι, ψεῦδος δὲ ὃ οὐχ ὑπάρχει μὲν ἀντίκειται δέ
τινι. ἐρωτώμενοι δὲ τί ἐστι τὸ ὑπάρχον, λέγουσι τὸ κα-
ταληπτικὴν κινοῦν φαντασίαν· εἶτα περὶ τῆς καταληπτι- 86
κῆς φαντασίας ἐξεταζόμενοι πάλιν ἐπὶ τὸ ὑπάρχον, ἐπ' ἴσης
ὂν ἄγνωστον, ἀνατρέχουσι, λέγοντες "καταληπτική ἐστι
φαντασία ἡ ἀπὸ ὑπάρχοντος κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον." ὅπερ
ἦν ἴσον τῷ δι' ἀγνοουμένου τὸ ἀγνοούμενον διδάσκειν καὶ
εἰς τὸν δι' ἀλλήλων ἐμπίπτειν τρόπον. ἵνα γὰρ τὸ ὑπάρ-
χον μάθωμεν, ἐπὶ τὴν καταληπτικὴν ἡμᾶς φαντασίαν
ἀποστέλλουσι, λέγοντες ὑπάρχον εἶναι τὸ κινοῦν κατα-
ληπτικὴν φαντασίαν· ἵνα δὲ τὴν καταληπτικὴν γνῶμεν
φαντασίαν, ἐπὶ τὸ ὑπάρχον ἀνταποστέλλουσιν. μήτε οὖν
ἐκεῖνο μήτε ταύτην γινώσκοντες οὐδὲ τὸ ἀπ' αὐτῶν '''δι-
δασκόμενον ἀληθὲς καὶ ψεῦδος ἀξίωμα συνήσομεν.

3. τὰ om CR. 6. οὔπω — Σωκράτης om C. τὸ ἔστι λέγεται] τοῦτο οὐκ ἔστιν V. 7. οὐ om V. ἀλλὰ Fabricius: οὐδὲ L.
18. ψεῦδος — 19. τινι om CHR.

87 Κἂν ταύτης δὲ τῆς ἀπορίας ἀφίστηταί τις, μείζων
ἄλλη παρ' αὐτὴν ἀνακύψει τοῖς τὴν στωικὴν τεχνολογίαν
ἀποδεχομένοις. ὥσπερ γὰρ εἰ βουλοίμεθα μαθεῖν τί ἐστιν
ἄνθρωπος, πρότερον ὀφείλομεν ἐγνωκέναι τί τὸ ζῷον καὶ
τί τὸ λογικὸν καὶ τί τὸ θνητόν (ἐκ τούτων γὰρ συνέστη-
κεν ἡ τοῦ ἀνθρώπου νόησις), καὶ ὃν τρόπον εἰ προαιροί-
μεθα γιγνώσκειν τί ἐστι κύων, προκατειληφέναι δεήσει
πάλιν τὸ ζῷον καὶ τὸ ὑλακτικόν (ἐκ τούτων γὰρ ἐνοεῖτο
88 ὁ κύων), οὕτως εἰ ἀληθές ἐστι κατὰ τοὺς στωικοὺς ὃ
ὑπάρχει τε καὶ ἀντίκειταί τινι καὶ ψεῦδος ὃ μὴ ὑπάρχει
μὲν ἀντίκειται δέ τινι, κατ' ἀνάγκην ὀφείλομεν γινώσκειν
εἰς τὴν τούτων νόησιν τί ἐστι τὸ ἀντικείμενον. οὐ πάνυ
δέ γε δύνανται παραστῆσαι τὸ ἀντικείμενον ἡμῖν οἱ στωι-
κοί· τοίνυν οὐδὲ τὸ ἀληθὲς ἢ ψεῦδος ἔσται γνώριμα.
89 φασὶ γὰρ "ἀντικείμενά ἐστιν, ὧν τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου
ἀποφάσει πλεονάζει," οἷον "ἡμέρα ἔστιν — οὐχ ἡμέρα
ἔστιν." τοῦ γὰρ "ἡμέρα ἔστιν" ἀξιώματος τὸ "οὐχ ἡμέρα
ἔστιν·" ἀποφάσει πλεονάζει τῇ οὐχί, καὶ διὰ τοῦτ' ἀντικεί-
μενόν ἐστιν ἐκείνῳ. ἀλλ' εἰ τοῦτ' ἔστι τὸ ἀντικείμενον,
ἔσται καὶ τὰ τοιαῦτα ἀντικείμενα, τό τε "ἡμέρα ἔστι" καὶ
"οὐχὶ φῶς ἔστιν·" τοῦ γὰρ "ἡμέρα ἔστιν" ἀξιώματος ἀπο-
φάσει πλεονάζει τὸ "οὐχὶ φῶς ἔστιν." οὐχὶ δέ γε κατ' αὐ-
τοὺς ταῦτα ἀντικείμενά ἐστιν· οὐκ ἄρα ἀντικείμενά ἐστι
90 τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ἀποφάσει πλεονάζειν. ναί φασιν,
ἀλλὰ σὺν τούτῳ ἀντικείμενά ἐστι, σὺν τῷ τὴν ἀπόφασιν
προτετάχθαι τοῦ ἑτέρου· τότε γὰρ καὶ κυριεύει τοῦ ὅλου
ἀξιώματος, ἐπὶ δὲ τοῦ "ἡμέρα ἔστιν καὶ οὐχὶ φῶς ἔστιν,"
μέρος οὖσα τοῦ παντός, οὐ κυριεύει πρὸς τὸ ἀποφατικὸν
ποιῆσαι τὸ πᾶν. ἐχρῆν οὖν, ἐροῦμεν, προσκεῖσθαι τῇ
ἐννοίᾳ τῶν ἀντικειμένων ὅτι τότε ἀντικείμενά ἐστιν, ὅταν
μὴ ψιλῶς τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ἀποφάσει πλεονάζῃ, ἀλλ' ὅ-
ταν ἡ ἀπόφασις προτάττηται τοῦ ἀξιώματος.

11. μηδὲ ἀντίκειταί τινι Bergkius de Chrysippi libris περὶ ἀποφατικῶν p. 31. 14. τι X. γνώρισμα X. 20. ἔσται — ἀντικείμενα om V. 24. τὸ] τῷ τὸ H. 25. σὺν τῷ] τῷ F, τὸ CR. 28. ἀποφαντικὸν CGHRV. 31. post ἕτερον paginam, quae est folii 127 altera, vacuam R.

Ἄλλος δέ τις καὶ τὸν Πλάτωνος παραλήψεται λόγον, 91
ᾧ κέχρηται ἐν τῷ περὶ ψυχῆς, καὶ διδάξει ὡς οὐχ οἷόν τέ
ἐστι μετουσίᾳ τῆς ἀποφάσεως πλεονάζειν τὸ ἀξίωμα παρὰ
τὸ μὴ ἔχον τὴν ἀπόφασιν. ὡς γὰρ οὐδὲν μετουσίᾳ θερμοῦ
γίνεται ψυχρόν, οὕτως οὐδὲν μετουσίᾳ '''μικροῦ γίνεται
μέγα ἀλλὰ μικρόν· καὶ ὡς μετοχῇ τοῦ μείζονος γίνεταί τι
μέγα, οὕτω καὶ μετοχῇ τοῦ μικροῦ ἔσται τι μικρόν. διὸ
καὶ τὴν ἐννεάδα κατὰ τὴν τῆς μονάδος πρόσληψιν μὴ
γίνεσθαι μείζονα. τὸ γὰρ ἓν ἧττόν ἐστι τῶν ἐννέα·
τοῦτ' οὖν προσλαβοῦσα ἡ ἐννεὰς οὐ γενήσεται πλείων τῶν 92
ἐννέα, ἐλάττων δὲ μᾶλλον. εἰ γὰρ προσλήψει ταύτης οὐ
γενήσεται ἡ ἐννεὰς τῆς ἐννεάδος μείζων, ἀλλὰ ἐλάσσων
μᾶλλον. ἐπεὶ οὖν καὶ ἡ οὐχί ἀπόφασις μικρότερόν τί ἐστι
τοῦ ἀξιώματος, οὐ ποιήσει τὸ ἀξίωμα μεῖζον, διὰ τό, ὡς
μεγέθους τινὸς μετουσίᾳ γίνεταί τι μεῖζον, οὕτω καὶ ἐλάττονος μετουσίᾳ ἔλαττον ἀποτελεῖται.

Ὁ μὲν οὖν Πλάτωνος λόγος οὕτως εἰς τὸν τόπον ὑπό
τινων μεταχθήσεται· ἐπισυνάπτοντες δὲ ἡμεῖς τοῖς προκει- 93
μένοις κἀκεῖνο λέγωμεν ὡς εἴπερ τὸ ἀληθὲς ἀξίωμά ἐστι,
πάντως ἢ ἁπλοῦν ἐστιν ἀξίωμα ἢ οὐχ ἁπλοῦν ἢ καὶ ἁπλοῦν
καὶ οὐχ ἁπλοῦν. τῶν γὰρ ἀξιωμάτων πρώτην σχεδὸν καὶ κυριωτάτην ἐκφέρουσι διαφορὰν οἱ διαλεκτικοὶ καθ' ἣν τὰ μέν ἐστιν αὐτῶν ἁπλᾶ τὰ δ' οὐχ ἁπλᾶ. καὶ ἁπλᾶ μὲν ὅσα μήτ' ἐξ ἑνὸς ἀξιώματος δὶς λαμβανομένου συνέστηκεν, μήτ' ἐξ ἀξιωμάτων διαφερόντων διά τινος ἢ τινῶν συνδέσμων, οἷον "ἡμέρα ἔστιν, νὺξ ἔστιν, Σωκράτης διαλέγεται," πᾶν ὃ τῆς
ὁμοίας ἐστὶν ἰδέας. ὥσπερ γὰρ τὸν στήμονα ἁπλοῦν λέ- 94
γομεν καίπερ ἐκ τριχῶν συνεστῶτα, ἐπεὶ οὐκ ἐκ στημόνων, οἵτινές εἰσιν ὁμογενεῖς, πέπλεκται, οὕτως ἁπλᾶ λέγεται ἀξιώματα, ἐπεὶ οὐκ ἐξ ἀξιωμάτων συνέστηκεν ἀλλ' ἐξ ἄλ-

2. περὶ ψυχῆς] Phaed. p. 103. 5. οὐδὲν om C. 8. τῆς om C. 10. προσβαλοῦσα C. 11. .εἰ γὰρ], εἴγε? 13. καὶ οὐχ ἡ ἀπόφασις C et omisso καὶ X. 14. διὰ τὸ] διότι? aut 16. ἀποτελεῖσθαι. 15. καὶ om C. 19. λέγομεν C. 26. νὺξ] ἡ νύξ L. 30. ἐξ om V. συνέστησεν C.

λων τινῶν. οἷον τὸ "ἡμέρα ἔστιν" ἁπλοῦν ἐστὶ παρόσον
οὔτε ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶν ἀξιώματος δὶς λαμβανομένου
οὔτε ἐκ διαφερόντων συνέστηκεν, ἐξ ἄλλων δὲ τινῶν συγκέ-
κριται, οἷον τοῦ ἡμέρα καὶ τοῦ ἔστιν. καὶ μὴν οὐδὲ σύν-
95 δεσμός ἐστιν ἐν αὐτῷ. οὐχ ἁπλᾶ δὲ ἐτύγχανε τὰ οἷον δι-
πλᾶ, καὶ ὅσα δ' ἐξ ἀξιώματος δὶς λαμβανομένου ἢ ἐξ
ἀξιωμάτων διαφερόντων συνέστηκε διὰ συνδέσμου τε ἢ
συνδέσμων, οἷον "εἰ ἡμέρα ἔστιν, ἡμέρα ἔστιν· εἰ νὺξ
ἔστι, σκότος ἔστιν· καὶ ἡμέρα ἔστι καὶ φῶς ἔστιν· ἤτοι
96 ἡμέρα ἔστιν ἢ νὺξ ἔστιν." τῶν δὲ ἁπλῶν τινὰ μὲν ὡρι-
σμένα ἐστὶν τινὰ δὲ ἀόριστα τινὰ δὲ μέσα, ὡρισμένα μὲν
τὰ κατὰ δεῖξιν ἐκφερόμενα, οἷον "οὗτος περιπατεῖ, οὗτος
κάθηται·" '''δείκνυμι γάρ τινα τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώ-
πων. ἀόριστα δέ ἐστι κατ' αὐτοὺς ἐν οἷς ἀόριστόν τι κυ-
97 ριεύει μόριον, οἷον "τὶς κάθηται," μέσα δὲ τὰ οὕτως ἔχον-
τα "ἄνθρωπος κάθηται" ἢ "Σωκράτης περιπατεῖ." τὸ
μὲν οὖν "τὶς περιπατεῖ" ἀόριστόν ἐστιν, ἐπεὶ οὐκ ἀφώ-
ρικέ τινα τῶν ἐπὶ μέρους περιπατούντων· κοινῶς γὰρ
ἐφ' ἑκάστου αὐτῶν ἐκφέρεσθαι δύναται· τὸ δὲ "οὗτος
κάθηται" ὡρισμένον ἐστίν, ἐπείπερ ἀφώρικε τὸ δεικνύμενον
πρόσωπον. τὸ δὲ "Σωκράτης κάθηται" μέσον ὑπῆρχεν,
ἐπείπερ οὔτε ἀόριστόν ἐστιν, ἀφώρικε γὰρ τὸ εἶδος, οὔτε
ὡρισμένον, οὐ γὰρ μετὰ δείξεως ἐκφέρεται, ἀλλ' ἔοικε μέ-
σον ἀμφοτέρων ὑπάρχειν, τοῦ τε ἀορίστου καὶ τοῦ ὡρισμέ-
98 νου. γίνεσθαι δέ φασι τὸ ἀόριστον ἀληθές, τὸ "τὶς πε-
ριπατεῖ" ἢ "τὶς κάθηται," ὅταν τὸ ὡρισμένον ἀληθὲς εὑρί-
σκηται, τὸ "οὗτος κάθηται" ἢ "οὗτος περιπατεῖ·" μηδε-
νὸς γὰρ τῶν ἐπὶ μέρους καθημένου οὐ δύναται ἀληθὲς
εἶναι τὸ "τὶς κάθηται" ἀόριστον.

99 Τοιαῦτα μὲν ὡς ἐν κεφαλαίοις τὰ ἐπὶ τῶν ἁπλῶν

2. οὔτε om V. ἐστὶν ἀξιώματος] ἐστὶ λήμματος L. 5. δὲ — 6. καὶ om V. 7. τε] cf. καὶ p. 311 24. 8. ἔστιν, ἡμέρα] ἔστιν, εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς CV. 9. καὶ] καὶ εἰ L. καὶ om V. 18. τινας CGRV, aliquem H. 19. ἐφ' ἑκάστου om C. in se H i. e. ἐφ' ἑαυτοῦ? 26. εὑρίσκεται C.

ἀξιωμάτων λεγόμενα τοῖς διαλεκτικοῖς ὑπῆρχεν. οἱ δὲ
ἀπορητικοὶ ζητοῦσι πρῶτον εἰ δύναται τὸ ὡρισμένον ἀλη-
θὲς εἶναι· τούτου γὰρ ἀναιρεθέντος οὐδὲ τὸ ἀόριστον
δύναται ὑπάρχειν ἀληθές, ἀναιρουμένου δὲ καὶ τοῦ ἀορίστου
οὐδὲ τὸ μέσον τούτων ὑποστήσεται. ταῦτα δ' ἦν ὥσπερ
στοιχεῖα τῶν ἁπλῶν ἀξιωμάτων· τοίνυν ἀθετουμένων
αὐτῶν οἰχήσεται καὶ τὰ ἁπλᾶ ἀξιώματα, καὶ οὐκ ἐνέσται
λέγειν τἀληθὲς ἐν τοῖς ἁπλοῖς ὑπάρχειν ἀξιώμασιν. καὶ 100
δὴ τὸ ὡρισμένον τοῦτο ἀξίωμα, τὸ "οὗτος κάθηται" ἢ
"οὗτος περιπατεῖ", τότε φασὶν ἀληθὲς ὑπάρχειν ὅταν τῷ
ὑπὸ τὴν δεῖξιν πίπτοντι συμβεβήκῃ τὸ κατηγόρημα, οἷον
τὸ καθῆσθαι ἢ τὸ περιπατεῖν. ἀλλ' ἔν τε τῷ λέγειν "οὗ-
τος περιπατεῖ" δεικνυμένου τινὸς τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώ-
πων, ἤτοι Σωκράτης ἐστὶ λόγου χάριν ὁ ὑπὸ τὴν δεῖξιν
πίπτων ἢ μέρος τι τοῦ Σωκράτους· οὔτε δὲ Σωκράτης
ἐστὶν ὁ ὑπὸ τὴν δεῖξιν πίπτων οὔτε μέρος τι Σωκράτους,
ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα δύναται ἀληθὲς εἶναι τὸ
ὡρισμένον ἀξίωμα. καὶ Σωκράτης μὲν οὐχ ὑποπίπτει τῇ 101
δείξει παρόσον αὐτοῦ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συνεστῶτος
οὐθ' ἡ ψυχὴ δείκνυται οὔτε τὸ σῶμα οὔτε τὸ ὅλον, ὑπὸ
τὴν δεῖξιν '''πίπτοντα. καὶ μὴν οὐδὲ μόριόν τι Σωκράτους
ὑπέπιπτε τῇ δείξει· εἰ γὰρ τῷ ὑπὸ τὴν δεῖξιν πίπτοντι
συμβεβηκέναι φασὶ τὸ κατηγόρημα τὸ περιπατεῖν ἢ τὸ
καθῆσθαι, οὐδέποτε δὲ τῷ δεικνυμένῳ μορίῳ ὄντι ἐλαχίστῳ
συμβέβηκε τὸ κατηγόρημα, οἷον τὸ περιπατεῖν ἢ τὸ καθῆ-
σθαι, κατ' ἀνάγκην οὐδὲ τὸ μόριον ἔσται πῖπτον ὑπὸ τὴν
δεῖξιν. ἀλλ' εἰ μήτε τοῦτο μήτε Σωκράτης, παρὰ δὲ ταῦτα 102
οὐδέν ἐστιν, οἴχεται τὸ κατὰ δεῖξιν ἐκφερόμενον ὡρισμέ-
νον ἀξίωμα, σὺν τῷ καὶ ἀόριστον αὐτὸ γίνεσθαι σχεδόν·
εἰ γὰρ ἐνδέχεται μὲν τοῦτ' εἶναι τὸ δεικνύμενον τοῦ Σω-
κράτους μέρος, ἐνδέχεται δὲ μηδὲ τοῦτο ἀλλ' ἕτερον, ἐξ
ἀνάγκης ἀόριστον γίνεται τὸ ὅλον. μὴ ὄντος οὖν τοῦ

11. συμβεβήκοι *L*. 19. δόξει *V*, δόξῃ *CGR*: *indicationem H*.
24. δὲ om *C*. 30. μὲν om *L*.

ὡρισμένου ἀξιώματος οὐδὲ τὸ ἀόριστον ἔσται. διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ τὸ μέσον ὑποστήσεται.

103 Πρὸς τούτοις ὅταν λέγωσι τὸ μὲν "ἡμέρα ἔστιν" ἀξίωμα ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι ἀληθές, τὸ δὲ "νὺξ ἔστι" ψεῦδος, καὶ τὸ μὲν "οὐχὶ ἡμέρα ἔστι" ψεῦδος, τὸ δὲ "οὐχὶ νὺξ ἔστιν" ἀληθές, ἐπιστήσει τις πῶς μία οὖσα καὶ ἡ αὐτὴ ἀπόφασις τοῖς μὲν ἀληθέσι προσελθοῦσα ψευδῆ ταῦτα ποιεῖ, τοῖς δὲ ψευδέσιν ἀληθῆ. ὅμοιον γάρ ἐστι τοῦτο τῷ κατὰ τὸ Αἰσώπειον αἴνιγμα Σειληνῷ, ὅς ὁρῶν τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον χειμῶνος ὥρᾳ καὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ ψύχεσθαι τὰς χεῖρας [ἐμφυσῶντα] καὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ καίεσθαι ἐμφυσῶντα τῷ στόματι, ἔφη μὴ ἂν ὑπομεῖναι

104 τοιούτῳ θηρίῳ συζῆν ἐξ οὗ τὰ ἐναντιώτατα προέρχεται. ὧδε γὰρ καὶ αὐτὴ ἡ ἀπόφασις τὰ μὲν ὑπάρχοντα ἀνύπαρκτα ποιοῦσα, τὰ δὲ ἀνύπαρκτα ὑπαρκτά, τερατίου φύσεως μετείληφεν. ἢ γὰρ ὑπάρχειν αὐτὴν θέλουσιν ἢ μὴ ὑπάρχειν ἢ ὑπάρχειν ἅμα καὶ μὴ ὑπάρχειν. καὶ εἰ μὲν ὑπάρχειν, πῶς ὑπάρχοντι προσελθοῦσα ἀνύπαρκτον τὸ ὅλον ποιεῖ καὶ οὐ μᾶλλον ὕπαρχον; ὕπαρχον γὰρ ὑπάρχοντι

105 προσγενόμενον βεβαιοῖ μᾶλλον τὴν ὕπαρξιν. εἰ δὲ ἀνύπαρκτον, τίνι λόγῳ τῷ μὴ ὑπάρχοντι προσελθοῦσα ὑπαρκτὸν αὐτὸ ποιεῖ καὶ οὐ μᾶλλον ἀνύπαρκτον; ἀνυπάρκτῳ γὰρ ἀνύπαρκτον προστεθὲν οὐχ ὕπαρξιν ἀλλ' ἀνυπαρξίαν ἀπεργάζεται. ἢ πῶς ἀνύπαρκτος οὖσα μετατίθησι τὸ ὑπαρκτὸν εἰς ἀνυπαρξίαν, ἀλλ' οὐ κατὰ μέν τι ὑπαρκτὸν κατὰ δέ τι ἀνύπαρκτον αὐτὸ ποιεῖ; ὡς γὰρ λευκὸν καὶ μέλαν συντεθέντα οὐ μέλαν ἢ λευκὸν ποιεῖ ἀλλὰ κατὰ '''μέν τι λευκὸν κατὰ δέ τι μέλαν, οὕτω καὶ ἀνύπαρκτον ὑπαρκτῷ συνελθὸν τὸ ὅλον ποιήσει κατὰ μέν τι ὑπαρκτὸν κατὰ δέ τι

106 ἀνύπαρκτον. ἄλλως τε τὸ ἀνύπαρκτόν τι ποιοῦν ποιεῖ τι,

4. τὸ δὲ] ἐπὶ δὲ τοῦ L. 6. ἐπιστήσεις H. τις om L. 7. 14. ἀπόφανσις F. 9. τὸ om C. σιληνῷ V. Satyrum esse apud Aesopum et Avienum monet Fabricius. 10. ὥρας FGV. 12. τῷ αὐτῷ στόματι H. 16. θελήσουσιν VX. an θήσουσιν? om H: aut enim est, aut est simul et non est. 22. ἀνυπάρκτῳ γὰρ om V. 30. ποιεῖ om C.

τὸ δὲ ποιοῦν ἔστι καὶ ὑπάρχει· ἡ ἄρα ἀπόφασις μὴ ὑπάρχουσα οὐδὲ ποιήσει τι ὑπαρκτόν. λείπεται ἄρα λέγειν μήτε ὑπάρχειν αὐτὴν μήτε μὴ ὑπάρχειν. ἀλλ' εἰ τοιαύτη ἐστί, πῶς πάλιν μήτε ὑπάρχουσα μήτε μὴ ὑπάρχουσα τῷ μὲν ὑπάρχοντι προσελθοῦσα ἀνυπαρξίαν ποιεῖ, τῷ δὲ μὴ ὑπάρχοντι ὕπαρξιν; ὡς γὰρ τὸ μήτε θερμὸν μήτε ψυχρὸν τῷ 107 θερμῷ προσελθὸν οὐ δύναται ποιῆσαι ψυχρόν, οὐδὲ τῷ ψυχρῷ θερμόν, οὕτως ἀνάλογόν ἐστι τὸ μήτε ὑπάρχον μήτε μὴ ὑπάρχον τῷ μὲν ὑπάρχοντι προσελθὸν ἀνυπαρξίαν ποιεῖν, τῷ δὲ ἀνυπάρκτῳ ὕπαρξιν. τὰ δὲ αὐτὰ ἐνέσται ἀπορεῖν καὶ ἐὰν κατὰ τὶ μὲν ὑπάρχειν λέγωσι τὴν ἀπόφασιν, κατὰ δέ τι ἀνύπαρκτον εἶναι.

Νῦν δὲ ἐπὶ ποσὸν ψηλαφηθείσης τῆς ἐπὶ τῶν ἁπλῶν 108 ἀξιωμάτων παρὰ τοῖς διαλεκτικοῖς νομοθεσίας, μετίωμεν καὶ ἐπὶ τὴν τῶν οὐχ ἁπλῶν. καὶ δὴ οὐχ ἁπλᾶ μέν ἐστιν ἀξιώματα τὰ ἀνώτερον προειρημένα, ἅπερ ἐξ ἀξιώματος διαφορουμένου ἢ ἀξιωμάτων διαφερόντων συνέστηκε καὶ ἐν οἷς σύνδεσμος ἢ σύνδεσμοι ἐπικρατοῦσιν. λαμβανέσθω 109 δὲ ἐκ τούτων ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ καλούμενον συνημμένον. τοῦτο τοίνυν συνέστηκεν ἐξ ἀξιώματος διαφορουμένου ἢ ἐξ ἀξιωμάτων διαφερόντων διὰ τοῦ εἰ ἢ εἴπερ συνδέσμου, οἷον ἐκ διαφορουμένου μὲν ἀξιώματος καὶ τοῦ εἰ συνδέσμου συνέστηκε τὸ τοιοῦτον συνημμένον "εἰ ἡμέρα ἔστιν, ἡμέρα ἔστιν," ἐκ διαφερόντων δὲ ἀξιωμάτων καὶ διὰ 110 τοῦ εἴπερ συνδέσμου τὸ οὕτως ἔχον "εἴπερ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν." τῶν δὲ ἐν τῷ συνημμένῳ ἀξιωμάτων τὸ μετὰ τὸν εἰ ἢ τὸν εἴπερ σύνδεσμον τεταγμένον ἡγούμενόν τε καὶ πρῶτον καλεῖται, τὸ δὲ λοιπὸν λῆγόν τε καὶ δεύτερον, καὶ ἐὰν ἀναστρόφως ἐκφέρηται τὸ ὅλον συνημμένον, οἷον οὕτως "φῶς ἔστιν εἴπερ ἡμέρα ἔστιν·" καὶ γὰρ ἐν τούτῳ λῆγον μὲν καλεῖται τὸ "φῶς ἔστιν" καίπερ πρῶτον ἐξενεχθέν, ἡγούμενον δὲ τὸ "ἡμέρα ἔστιν" καίπερ δεύτερον

1. ἀπόφανσις F. 6. ὡς — 10. ὕπαρξιν om H. τὸ om C. 8. μὴ L. 12. ἀπόφανσιν F. 17. διαφόρου CGRV. 27. τὸν εἰ] τοῦ εἰ V. 29. ἂν L. 32. περ om C.

λεγόμενον, διὰ τὸ μετὰ τὸν '''εἴπερ σύνδεσμον τετάχθαι.
111 ἡ μὲν οὖν σύστασις τοῦ συνημμένου, ὡς ἐν συντόμῳ εἰπεῖν, ἐστὶ τοιαύτη, ἐπαγγέλλεσθαι δὲ δοκεῖ τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα ἀκολουθεῖν τῷ ἐν αὐτῷ πρώτῳ τὸ ἐν αὐτῷ δεύτερον καὶ ὄντος τοῦ ἡγουμένου ἔσεσθαι τὸ λῆγον. ὅθεν σωζομένης μὲν τῆς τοιαύτης ἐπαγγελίας καὶ ἀκολουθοῦντος τῷ ἡγουμένῳ τοῦ λήγοντος ἀληθὲς γίνεται καὶ τὸ συ-
112 νημμένον, μὴ σωζομένης δὲ ψεῦδος. διόπερ ἀπὸ τούτου εὐθὺς ἀρξάμενοι σκοπῶμεν εἰ δύναται ἀληθές τι συνημμένον καὶ σῷζον τὴν εἰρημένην ἐπαγγελίαν εὑρεθῆναι.

Κοινῶς μὲν γάρ φασιν ἅπαντες οἱ διαλεκτικοὶ ὑγιὲς εἶναι συνημμένον ὅταν ἀκολουθῇ τῷ ἐν αὐτῷ ἡγουμένῳ τὸ ἐν αὐτῷ λῆγον· περὶ δὲ τοῦ πότε ἀκολουθεῖ καὶ πῶς στασιάζουσι πρὸς ἀλλήλους, καὶ μαχόμενα τῆς ἀκολουθίας
113 ἐκτίθενται κριτήρια. οἷον ὁ μὲν Φίλων ἔλεγεν ἀληθὲς γίνεσθαι τὸ συνημμένον ὅταν μὴ ἄρχηται ἀπ' ἀληθοῦς καὶ λήγῃ ἐπὶ ψεῦδος, ὥστε τριχῶς μὲν γίνεσθαι κατ' αὐτὸν ἀληθὲς συνημμένον, καθ' ἕνα δὲ τρόπον ψεῦδος. καὶ γὰρ ὅταν ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον ἐπ' ἀληθὲς λήγῃ, ἀληθές ἐστιν, ὡς τὸ "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν·" καὶ ὅταν ἀπὸ ψεύδους ἀρχόμενον ἐπὶ ψεῦδος λήγῃ, πάλιν ἀληθές, οἷον
114 τὸ "εἰ πέταται ἡ γῆ, πτέρυγας ἔχει ἡ γῆ." ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθὲς δὲ λῆγον ἐστὶν ἀληθές, ὡς τὸ "εἰ πέταται ἡ γῆ, ἔστιν ἡ γῆ." μόνως δὲ γίνεται ψεῦδος ὅταν ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς λήγῃ ἐπὶ ψεῦδος, ὁποῖόν ἐστι τὸ "εἰ ἡμέρα ἔστι, νὺξ ἔστιν·" ἡμέρας γὰρ οὔσης τὸ μὲν "ἡμέρα ἔστιν" ἀληθές ἐστιν, ὅπερ ἦν ἡγούμενον, τὸ δὲ "νὺξ ἔστι" ψεῦδός ἐστιν, ὅπερ ἦν
115 λῆγον. Διόδωρος δὲ ἀληθὲς εἶναί φησι συνημμένον ὅπερ μήτε ἐνεδέχετο μήτε ἐνδέχεται ἀρχόμενον ἀπ' ἀληθοῦς λήγειν ἐπὶ ψεῦδος. ὅπερ μάχεται τῇ Φίλωνος θέσει. τὸ γὰρ τοιοῦτον συνημμένον "εἰ ἡμέρα ἔστιν, ἐγὼ διαλέγομαι"

2. συντόμοις V. 3. τοιοῦτο V. 31. φύσει CR, φήσει V, θέσει margo *R* cum *FGH*.

ἡμέρας οὔσης ἐπὶ τοῦ παρόντος κἀμοῦ διαλεγομένου κατὰ
μὲν τὸν Φίλωνα ἀληθές ἐστιν, ἐπείπερ ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχό-
μενον τοῦ "ἡμέρα ἔστιν" εἰς ἀληθὲς λήγει τὸ "ἐγὼ δια-
λέγομαι," κατὰ δὲ τὸν Διόδωρον ψεῦδος. ἐνδέχεται γὰρ
ἀπ' ἀληθοῦς ποτὲ ἀρξάμενον τοῦ "ἡμέρα ἔστιν" ἐπὶ ψεῦ-
δος λήγειν τὸ "ἐγὼ διαλέγομαι," ἡσυχάσαντος ἐμοῦ. καὶ
ἐνδέχεται ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον ἐπὶ ψεῦδος λήγειν τὸ
"ἐγὼ διαλέγομαι·" πρὶν γὰρ ἄρξωμαι διαλέγεσθαι, ἀπ' ἀ- 116
ληθοῦς μὲν ἤρχετο τοῦ "ἡμέρα ἔστιν," ἐπὶ ψεῦδος δὲ
ἔληγε '''τὸ "ἐγὼ διαλέγομαι." πάλιν τὸ οὕτως ἔχον "εἰ
νὺξ ἔστιν, ἐγὼ διαλέγομαι," ἡμέρας οὔσης καὶ σιωπῶντος
ἐμοῦ κατὰ μὲν Φίλωνα ὡσαύτως ἀληθές, ἀπὸ γὰρ ψεύδους
ἀρχόμενον ἐπὶ ψεῦδος λήγει, κατὰ δὲ τὸν Διόδωρον ψεῦ-
δος· ἐνδέχεται γὰρ αὐτὸ ἀρξάμενον ἀπ' ἀληθοῦς λῆξαι
εἰς ψεῦδος νυκτὸς ἐπελθούσης, καὶ πάλιν ἐμοῦ μὴ διαλε-
γομένου ἀλλ' ἡσυχάζοντος. ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ "εἰ νὺξ ἔστιν, 117
ἡμέρα ἔστιν" ἡμέρας οὔσης κατὰ μὲν Φίλωνα διὰ τοῦτ' ἀ-
ληθὲς ὅτι ἀπὸ ψεύδους ἀρχόμενον τοῦ "νὺξ ἔστιν" εἰς
ἀληθὲς λήγει τὸ "ἡμέρα ἔστιν," κατὰ δὲ Διόδωρον διὰ
τοῦτο ψεῦδος ὅτι ἐνδέχεται νυκτὸς ἐπισχούσης, ἀπ' ἀλη-
θοῦς ἀρχόμενον αὐτὸ τοῦ "νὺξ ἔστιν," ἐπὶ ψεῦδος λήγειν
τὸ "ἡμέρα ἔστιν."

Τοιαύτης οὖν οὔσης ὡς ἐν παραδείγματος μέρει τῆς 118
ἐν τοῖς κριτηρίοις τοῦ συνημμένου ἀξιώματος ὑπεναν-
τιώσεως, μήποτε ἄπορος γίνεται ἡ τοῦ ὑγιοῦς συνημμένου
διάγνωσις· ἵνα γὰρ μάθωμεν τοῦτο, πρὸ παντὸς δεῖ ἐπι-
κριθῆναι τὴν περὶ τῆς ὑγιότητος αὐτοῦ τῶν διαλεκτικῶν
διάστασιν. ἐφ' ὅσον δὲ ἀνεπίκριτός ἐστι, μένειν ἀνάγκη
καὶ αὐτὸ ἐν ἐποχῇ. καὶ εἰκότως. ἤτοι γὰρ πᾶσι τοῖς κρι- 119
τηρίοις τῶν διαλεκτικῶν προσέξομεν ἤ τινι τούτων. ἀλλὰ
πᾶσι μὲν οὐχ οἷόν τέ ἐστι προσέχειν· μάχεται γάρ, ὡς
ἐπὶ τῶν προειρημένων δυοῖν ὑπέδειξα, τὰ δὲ μαχόμενα οὐ

1. κἀμὲ V. 2. ἐπείπερ — 3. ἔστιν om C. 7. ἐνεδέχετο VX. 8. ἄρξομαι CRV. 10. ἔλεγε V. 15. ἀπελθούσης C. 17. ἡμέρα ἔστιν om CR. 19. διά om V. 28. ἀνεπίκριτόν L. 29. γὰρ om V.

δύναται ἐπ' ἴσης εἶναι πιστά. εἰ δέ τινι τούτων, ἤτοι αὐτόθεν καὶ ἀκρίτως προσέξομέν τινι, ἢ μετὰ λόγου τοῦ
120 δεικνύντος ὅτι ὑγιές ἐστι τὸ τοιοῦτον κριτήριον. καὶ εἰ μὲν ἀκρίτως καὶ αὐτόθεν συγκαταθησόμεθά τινι κριτηρίῳ, τί μᾶλλον τῷδε ἢ τῷδε συγκαταθησόμεθα; ὅπερ ἴσον ἦν τῷ μηδενὶ συγκατατίθεσθαι διὰ τὴν μάχην. εἰ δὲ μετὰ λόγου τοῦ δεικνύντος ὅτι ὑγιές ἐστι τὸ παραλαμβανόμενον ὑφ' ἡμῶν τοῦ συνημμένου κριτήριον, ἤτοι οὗτος ὁ λόγος ἀσύνακτός ἐστι καὶ ἀπέραντος ἢ συνακτικὸς καὶ περαίνων.
121 ἀλλ' ἀσύνακτος μὲν καθεστὼς καὶ ἀπέραντος ἄπιστός ἐστι καὶ μοχθηρὸς ἐν τῷ προκρίνειν τι τοῦ συνημμένου κριτήριον. εἰ δὲ συνακτικὸς ὑπάρχει, πάντως διὰ τοῦτο συνακτικὸς τυγχάνει ὅτι ἀκολουθεῖ αὐτοῦ τοῖς λήμμασιν ἡ ἐπι-
122 φορά, ὥστε δι' ἀκολουθίας τινὸς αὐτὸν δοκιμάζεσθαι. τὴν δὲ ἀκολουθίαν ἐξ ἀρχῆς ζητουμένην ἐπὶ τοῦ συνημμένου λόγου ἔδει δοκιμάζεσθαι. τοίνυν ἴσον ἦν τὸ τοιοῦτον τῷ εἰς τὸν δι' ἀλλήλων τρόπον ἐμπίπτειν· ἵνα γὰρ τὸ συνημμένον '''ἐξ ἀκολουθίας ὀφεῖλον δοκιμάζεσθαι μάθωμεν, ἐπὶ λόγον τινὰ δεῖ δραμεῖν, καὶ ἵνα οὗτος ὁ λόγος ὑγιὴς ᾖ, τὴν ἀκολουθίαν δεῖ προπεπιστῶσθαι, ἀφ' ἧς ὅτι ἔστιν
123 ὑγιὴς κρίνεται. μὴ ἔχοντες οὖν τὸ ὑγιὲς συνημμένον ὅσον ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἀπορίᾳ, οὐδὲ συνακτικὸν ἕξομεν λόγον· τοῦτον δὲ μὴ ἔχοντες οὐδὲ ἀπόδειξιν ἕξομεν· λόγος γάρ ἐστι συνακτικὸς ἡ ἀπόδειξις. ἀποδείξεως δὲ μὴ παρούσης ἀναιρεῖται ἡ δογματικὴ φαντασία.

124 Ἐνέσται δὲ ἀπὸ τούτων καὶ ἐπὶ τὰ συμπεπλεγμένα καὶ ἐπὶ τὰ διεζευγμένα κοινῶς ἐπί τε τὰ λοιπὰ εἴδη τῶν οὐχ ἁπλῶν ἀξιωμάτων διαβαίνειν. τὸ γὰρ συμπεπλεγμένον ἐξ ἁπλῶν ὀφείλει ἢ οὐκ ἐξ ἁπλῶν ἢ ἐκ μικτῶν συνεστάναι, πάντα δὲ ταῦτα ἠπόρηται τῶν ἁπλῶν προηπορημέ-
125 νων. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅταν λέγωσιν ὑγιὲς εἶναι συμπεπλεγμένον τὸ πάντ' ἔχον ἐν αὐτῷ ἀληθῆ, οἷον τὸ "ἡμέ-

1. τινα CRV. 5. ἴσον om C. 8. οὗτος] οὐ V. 9. ἀσύντακτός CR, ἀσύνακτός τ' V. 20. προπεπιστεῦσθαι L. 27. ἐπί τε] τε ἐπὶ? 28. συμπ. ἤτοι ἐξ?

ρα ἔστι καὶ φῶς ἔστιν," ψεῦδος δὲ τὸ ἔχον ψεῦδος, πάλιν
νομοθετοῦσιν αὐτοὶ αὑτοῖς. ἀκόλουθον γὰρ ἦν, εἰ ἀληθές
ἐστι τὸ ἐκ πάντων ἀληθῶν σύνθετον εὐθὺς ἀληθὲς εἶναι
καὶ τὸ ἐκ πάντων ψευδῶν συγκείμενον ψεῦδος, τὸ δὲ ἐκ
ψευδῶν ἅμα καὶ ἀληθῶν μὴ μᾶλλον ἀληθὲς εἶναι ἢ ψεῦ-
δος. εἰ μὲν γὰρ ἔξεστιν αὐτοῖς ἃ θέλουσι νομοθετεῖν καὶ 126
ὡς προαιροῦνται περὶ τῶν πραγμάτων διατάττεσθαι, ἐπι-
τρεπτέον μὲν τὸ ἓν ἔχον ψεῦδος συμπεπλεγμένον λέγε-
σθαι παρ' αὐτοῖς ψεῦδος, ἐξέσται δὲ καὶ ἄλλοις ἀντιδια-
τάττεσθαι καὶ λέγειν τὸ ἐκ πλειόνων ἀληθῶν ἑνὸς δὲ ψεύ-
δους συμπεπλεγμένον ἀληθὲς ὑπάρχειν. εἰ δὲ τῇ φύσει 127
τῶν πραγμάτων προσεκτέον ἐστίν, ἀκόλουθον δήπουθεν
τὸ τὶ μὲν ψεῦδος ἔχον τὶ δὲ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον μὴ
μᾶλλον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος εἶναι λέγειν· ὥσπερ γὰρ τὸ ἐκ
λευκοῦ καὶ ἐκ μέλανος μεμιγμένον οὐ μᾶλλον λευκόν ἐστιν
ἢ μέλαν (τὸ μὲν γὰρ λευκὸν λευκὸν ἦν καὶ τὸ μέλαν μέ-
λαν ὑπῆρχεν), οὕτω τὸ μὲν ἀληθὲς μόνον ἀληθὲς εἶναι
συμβέβηκεν, τὸ δὲ ψεῦδος μόνον ψεῦδος ὑπάρχει, τὸ δὲ
σύνθετον ἐξ ἀμφοτέρων οὐ μᾶλλον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος προ-
σαγορευτέον. ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ βίῳ, φασί, τὸ κατὰ μὲν 128
τὰ πλεῖστα μέρη ὑγιὲς ἱμάτιον κατ' ὀλίγον δὲ διερρωγὸς
οὐκ ἀπὸ τῶν πλείστων καὶ ὑγιῶν μερῶν ὑγιὲς εἶναι λέγο-
μεν ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὀλίγου καὶ διερρωγότος διερρωγός, οὕτω
καὶ τὸ συμπεπλεγμένον, κἂν ἓν μόνον ἔχῃ ψεῦδος '''πλεί-
ονα δὲ ἀληθῆ, λεχθήσεται τὸ ὅλον ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ψεῦδος.
ὅπερ ἐστὶν εὔηθες. τῷ μὲν γὰρ βίῳ συγχωρητέον κατα- 129
χρηστικοῖς ὀνόμασι χρῆσθαι, μὴ πάντως τὸ πρὸς τὴν φύ-
σιν ἀληθὲς ζητοῦντι ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν δόξαν. φρέαρ γοῦν
ὀρύσσειν φαμὲν καὶ χλαμύδα ὑφαίνειν καὶ οἰκίαν οἰκοδο-
μεῖν, οὐ κυρίως· εἰ γὰρ φρέαρ ἐστίν, οὐκ ὀρύσσεται
ἀλλ' ὀρώρυκται, καὶ εἰ χλαμύς ἐστιν, οὐχ ὑφαίνεται ἀλλ' ὕ-
φανται. ὥστε ἐν μὲν τῷ βίῳ καὶ τῇ κοινῇ συνηθείᾳ τό-

2. εἰ om V. 3. ἀληθὲς CR. 4. δὲ] γε? 10. δὲ om CR.
13. δὲ om C. 17. εἶναι καὶ συμβέβηκε L. 24. μόνον ἓν C.
ἔχει V. 31. χλαμίς V. ὑφαίνεται V.

πον εἶχεν ἡ κατάχρησις· ὅταν δὲ τὰ πρὸς τὴν φύσιν ζητῶμεν πράγματα, τότε ἔχεσθαι δεῖ τῆς ἀκριβείας.

130 Ἀλλ' ὅτι μὲν ἄπορός ἐστιν ὁ λόγος καὶ πολλὴν ἔχων τὴν ταραχὴν τοῖς ἐν ἀσωμάτῳ τινὶ λεκτῷ τὸ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος ἀπολείπουσιν, ἐκ τούτων αὐτάρκως ὑποδέδεικται· ὅτι δὲ καὶ τοῖς ἐν φωνῇ ταῦθ' ὑποστησαμένοις οὐκ ἔστιν
131 εὔπορος, ῥᾴδιον μαθεῖν. πᾶσα γὰρ φωνή, εἰ ἔστιν, ἤτοι γινομένη ἐστὶν ἢ σιωπωμένη· οὔτε δὲ ἡ γινομένη ἔστι τῷ μὴ ὑφεστάναι οὔτε ἡ σιωπωμένη τῷ μήπω γίνεσθαι· οὐκ ἄρα ἔστιν ἡ φωνή. ἡ μὲν οὖν γινομένη οὐκ ἔστιν, καθάπερ ἐκ τῶν ὁμοίων δείκνυται· οὔτε γὰρ οἰκία γινομένη οἰκία ἐστίν, οὐ ναῦς, οὐκ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ὥστ' οὐδὲ φωνή. ὅτι δ' οὐδ' ἡ σιωπωμένη ὑφέστηκεν, ὁμόλογον. εἴπερ οὖν ἢ γίνεται φωνὴ ἢ σιωπᾶται, κατ' οὐδέτερον δὲ τούτων τῶν χρόνων ἔστιν, οὐκ ἂν εἴη φωνή.
132 καὶ ἄλλως, εἰ ἐν φωνῇ ἔστι τὸ ἀληθές, ἤτοι ἐν ἐλαχίστῃ ἐστὶ φωνῇ ἢ ἐν μακρᾷ· οὔτε δὲ ἐν ἐλαχίστῃ, ἀμερὲς γάρ ἐστι τὸ ἐλάχιστον, καὶ τὸ ἀληθὲς οὐκ ἀμερές· οὔτε ἐν μακρᾷ, ἀνυπόστατος γάρ ἐστιν αὕτη διὰ τό, ὅτε μὲν τὸ πρῶτον αὐτῆς προφέρεται μέρος, μήπω εἶναι τὸ δεύτερον, ὅτε δὲ τὸ δεύτερον, μηκέτι εἶναι τὸ πρῶτον.
133 οὐ τοίνυν ἐν φωνῇ ἔστι τὸ ἀληθές. πρὸς τούτοις, εἰ ἐν φωνῇ ἔστιν, ἤτοι ἐν σημαινούσῃ ἢ μὴ ἐν σημαινούσῃ. ἀλλ' ἐν μὲν τῇ μὴ σημαινούσῃ τι, οἷον τῇ βλίτυρι καὶ τῇ σκινδαψός, '''οὐκ ἂν εἴη τι· πῶς γὰρ τοῦ μὴ σημαινομένου πράγματος οἷόν τέ ἐστιν ὡς ἀληθοῦς ἀντιλαμ-
134 βάνεσθαι; λείπεται ἄρα λέγειν ἐν τῇ σημαινούσῃ. ὃ δὴ πάλιν ἐστὶν ἀδύνατον· οὐδεμία γὰρ φωνὴ ὡς φωνὴ σημαντική ἐστιν, ἐπεὶ ἐχρῆν πάντας τοὺς ἀντιλαμβανομένους φωνῆς Ἕλληνας καὶ βαρβάρους ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ τοῦ σημαινομένου ὑπ' αὐτῆς. ὥστε οὐδὲ κατὰ
135 τοῦτο ἐν φωνῇ θετέον τἀληθές. τῶν τε φωνῶν

4. τὴν om CR. 5. ἀποδέδεικται C. 20. τὸ om L. 23. ἢ] τι ἢ? ἢ μὴ ἐν σημαινούσῃ om C. 29. ἀντιλαμβανομένης CR. 32. τε] δὲ L.

αἱ μέν εἰσιν ἁπλαῖ αἱ δὲ σύνθετοι, ἁπλαῖ μὲν οἷον ἡ Δίων,
σύνθετοι δὲ ὥσπερ ἡ "Δίων περιπατεῖ." εἰ οὖν ἐν φωνῇ
ἔστι τἀληθές, ἤτοι ἐν ἁπλῇ ἔστιν ἢ ἐν συνθέτῳ. ἀλλʼ ἐν
μὲν ἁπλῇ καὶ ἀσυνθέτῳ οὐκ ἔστιν· ἀξίωμα γὰρ εἶναι δεῖ
τἀληθές, καὶ οὐδὲν ἀξίωμα ἀσύνθετον. ἐν συνθέτῳ δὲ 136
οὐκ ἂν εἴη διὰ τὸ μηδεμίαν σύνθετον ὑφεστάναι λέξιν,
οἷον τὴν "Δίων ἔστιν·" ὅτε γὰρ λέγομεν τὴν Δίων, οὔπω
λέγομεν τὴν ἔστιν, καὶ ὅτε ταύτην προφερόμεθα, οὐκέτʼ ἐκεί-
νην λέγομεν. ὥστʼ οὐδʼ ἐν φωνῇ τἀληθές.

Καὶ μὴν οὐδʼ ἐν τῷ κινήματι τῆς διανοίας, ὡς ὑπε- 137
νόησάν τινες. εἰ γὰρ ἐν τῷ κινήματι τῆς διανοίας ἔστι
τἀληθές, οὐδὲν ἔσται τῶν ἐκτὸς ἀληθές· τὸ γὰρ κίνημα
τῆς διανοίας ἐστὶν ἐν ἡμῖν καὶ οὐκ ἐκτός. ἄτοπον δέ γε
τὸ λέγειν μηδὲν εἶναι τῶν ἐκτὸς ἀληθές· ἄτοπον ἄρα
καὶ τὸ ἐν τῷ κινήματι τῆς διανοίας ἀπολείπειν τἀληθές.
τῶν τε κινημάτων τῆς διανοίας ἰδίων ὄντων ἑκάστου 138
οὐδὲν ἔσται κοινὸν ἀληθές, μηδενὸς δὲ ὄντος κοινοῦ τινὸς
ἀληθοῦς πάντʼ ἔσται ἀσαφῆ καὶ διάφωνα· ὃ γὰρ ἔχει
οὗτος ἀληθές, τουτέστι τὸ κίνημα τῆς διανοίας, τοῦθʼ ἕτε-
ρος οὐκ ἔχει, καὶ ἀναστρόφως, ὃ ἐκεῖνος ἔχει, τοῦθʼ οὗτος
οὐκ εἴληφεν. ἄτοπον δὲ τὸ μηδὲν εἶναι λέγειν συμφώνως
ἀληθές· τοίνυν καὶ τὸ ἀξιοῦν ἐν τῷ κινήματι τῆς δια- 139
νοίας ὑποκεῖσθαι τἀληθὲς ἄτοπόν ἐστι καὶ οὐχ ὑγιές.
ἀκόλουθόν τέ ἐστι τοῖς ἐν τῷ κινήματι τῆς διανοίας ἀπο-
λείπουσι τἀληθὲς πάνθʼ ὁμολογεῖν ἀληθῆ εἶναι, οἷον '''τὸ
κίνημα τῆς Ἐπικούρου διανοίας καὶ Ζήνωνος καὶ Δημο-
κρίτου καὶ τῶν ἄλλων· πᾶσι γὰρ αὐτοῖς συμβέβηκεν ἐπʼ ἴσης
κινήμασιν εἶναι τῆς διανοίας. ἀδύνατον δέ γέ ἐστι τὸ
πάντα εἶναι ἀληθῆ, ὡς καὶ τὸ πάντα ψευδῆ· τοίνυν οὐδὲ
τὸ κίνημα τῆς διανοίας τἀληθές ἐστιν.

Ἀλλὰ γὰρ διὰ τοσούτων περί τε κριτηρίου καὶ περὶ 140
ἀληθοῦς ἀπορήσαντες, τὸ μετὰ τοῦτο σκεπτώμεθα καὶ

4. συνθέτω CGR. 8. φερόμεθα V. ἐκείνης V. 13. γε το om CR. 21. οὐ κατείληφεν L. 24. ἀνακόλουθόν τέ ἐστι τῷ κινήματι L: corr post Hervetum Fabricius. 28. 29. τὰ L. 30. ἀληθές L.

περὶ τῶν συντιθεμένων ἐφόδων ἀπὸ τοῦ κριτηρίου πρὸς κατάληψιν τοῦ μὴ αὐτόθεν ὑποπίπτοντος ἀληθοῦς, τουτέστι τοῦ τε σημείου καὶ τῆς ἀποδείξεως. καὶ τάξει γε πρῶτον περὶ σημείου λέγωμεν· μετουσίᾳ γὰρ τούτου ἡ ἀπόδειξις ἐκκαλυπτικὴ γίνεται τοῦ συμπεράσματος.

141 Ἐπεὶ τῶν πραγμάτων διττή τις ἔστι κατὰ τὸ ἀνωτάτω διαφορά, καθ' ἣν τὰ μέν ἐστι πρόδηλα τὰ δὲ ἄδηλα, καὶ πρόδηλα μὲν τὰ αὐτόθεν ὑποπίπτοντα ταῖς τε αἰσθήσεσι καὶ τῇ διανοίᾳ ἄδηλα δὲ τὰ μὴ ἐξ αὐτῶν ληπτά, μεθοδικώτερον [δὲ] εἰς μὲν τὴν τῶν ἐναργῶν ἀπορίαν ὁ περὶ 142 κριτηρίου λόγος ἡμῖν ἀποδέδοται· τούτου γὰρ ἀβεβαίου δειχθέντος ἀδύνατον γίνεται καὶ τὸ περὶ τῶν φαινομένων διισχυρίζεσθαι ὅτι τοιαῦτά ἐστι πρὸς τὴν φύσιν ὁποῖα φαίνεται. λειπομένης δὲ ἔτι τῆς τῶν ἀδήλων διαφορᾶς, καλῶς ἔχειν ἡγούμεθα καὶ πρὸς τὴν ταύτης ἀθέτησιν συντόμῳ τινὶ χρήσασθαι ἐφόδῳ, τῇ τό τε σημεῖον καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἀναιρούσῃ· τούτων γὰρ πάλιν ἀναιρουμένων ἀβέβαιος γίνεται καὶ ἡ δι' αὐτῶν τοῦ ἀληθοῦς κατάληψις. βραχέα δ' ἴσως οἰκεῖόν ἐστι πρὸ τῶν κατὰ μέρος διελθεῖν περὶ τῆς τοῦ σημείου φύσεως.

143 Λέγεται τοίνυν τὸ σημεῖον διχῶς, κοινῶς τε καὶ ἰδίως, κοινῶς μὲν τὸ δοκοῦν τι δηλοῦν, καθὸ καὶ τὸ πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ συμπαρατηρηθέντος αὐτῷ πράγματος χρησιμεῦον εἰώθαμεν καλεῖν σημεῖον, ἰδίως δὲ τὸ ἐνδεικτικὸν τοῦ ἀδηλουμένου πράγματος, '''περὶ οὗ καὶ πρόκειται ζη-144 τεῖν ἐπὶ τοῦ παρόντος. εἰ δέ τις τρανότερον ἐπιβάλλει αὐτοῦ τῇ φύσει, πάλιν προληπτέον ὅτι, ὡς ἀνώτερον ἐλέγομεν, τῶν πραγμάτων πρόδηλα μέν ἐστι τὰ ἐξ αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἡμῖν ἐρχόμενα, οἷον ἦν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ ἡμέραν εἶναι καὶ τὸ ἐμὲ διαλέγεσθαι, ἄδηλα δὲ τὰ μὴ οὕτως 145 ἔχοντα. τῶν δὲ ἀδήλων τὰ μέν τινα ἦν καθάπαξ ἄδηλα,

11. ἀποδέδεικται C. βεβαίου L: corr Fabricius. 14. καθὼς CRV et cum ἔχει G: corr Fabricius ex mss nescio quibus. 17. αἱρούσῃ C. 19. πρὸς C. 22. τὸ post καὶ om C. 26. δέ τις] δὲ τὸ L. 27. ὅτι, ὡς] ὅπως L. 28. τῶν] ὅτι τῶν FGH.

τὰ δὲ φύσει ἄδηλα, τὰ δὲ πρὸς καιρὸν ἄδηλα. ὧν πρὸς
καιρὸν μὲν ἄδηλα καλεῖται ἅπερ τὴν φύσιν [μὲν] ἔχοντα
ἐναργῆ παρά τινας ἔξωθεν περιστάσεις κατὰ καιροὺς ἡμῖν
ἀδηλεῖται, οἷον νῦν ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις ἡμῖν· φύσει
μὲν γὰρ ἐναργής ἐστι καὶ πρόδηλος, παρὰ δὲ τὸ μεταξὺ
διάστημα ἀδηλεῖται. φύσει δὲ ἦν ἄδηλα τὰ δι' αἰῶνος 146
ἀποκεκρυμμένα καὶ μὴ δυνάμενα ὑπὸ τὴν ἡμετέραν πε-
σεῖν ἐνάργειαν, καθάπερ οἱ νοητοὶ πόροι καὶ τὸ ἀξιούμε-
νον ἐκτὸς εἶναι τοῦ κόσμου τισὶ φυσικοῖς ἄπειρον κενόν.
καθάπαξ δὲ ἄδηλα λέγεται τυγχάνειν τὰ μηδέποτε ὑπ' ἀν- 147
θρωπίνην κατάληψιν πεφυκότα πίπτειν, οἷόν ἐστι τὸ ἀρ-
τίους εἶναι τοὺς ἀστέρας ἢ περισσοὺς καὶ τὸ τοσάσδε
ὑπάρχειν ἐν Λιβύῃ ψάμμους. τεσσάρων οὖν οὐσῶν ἐν 148
τοῖς πράγμασι διαφορῶν, μιᾶς μὲν τῆς τῶν ἐναργῶν, δευ-
τέρας δὲ τῆς τῶν καθάπαξ ἀδήλων, τρίτης δὲ τῆς τῶν
φύσει ἀδήλων, τετάρτης τῆς τῶν πρὸς καιρόν, οὐ πᾶσάν
φαμεν διαφορὰν σημείου δεῖσθαι ἀλλὰ τινά. εὐθέως γὰρ 149
οὔτε τὰ καθάπαξ ἄδηλα ἐπιδέχεταί τι σημεῖον οὔτε τὰ
ἐναργῆ, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐναργῆ ὅτι ἐξ αὑτῶν προσπίπτει καὶ
οὐδενὸς ἑτέρου δεῖται πρὸς μήνυσιν, τὰ δὲ καθάπαξ ἄδηλα
ὅτι κοινῶς πᾶσαν ἐκπεφευγότα κατάληψιν οὐδὲ τὴν διὰ
σημείου ἐπιδέχεται. ‴τὰ δὲ φύσει ἄδηλα καὶ τὰ πρὸς και- 150
ρὸν χρείαν ἔχει τῆς ἐκ τοῦ σημείου παρατηρήσεως, τὰ
μὲν πρὸς καιρὸν ἄδηλα ὅτι κατά τινας περιστάσεις αἴρεται
ἐκ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐναργείας, τὰ δὲ φύσει ἄδηλα ὅτι διὰ
παντὸς ἐστιν ἀφανῆ. διττῆς οὖν οὔσης διαφορᾶς τῶν ση- 151
μείου δεομένων πραγμάτων διττὸν ἀνεφάνη καὶ τὸ ση-
μεῖον, τὸ μέν τι ὑπομνηστικόν, ὅπερ μάλιστα ἐπὶ τῶν
πρὸς καιρὸν ἀδήλων φαίνεται χρησιμεῦον, τὸ δὲ ἐνδεικτι-
κόν, ὅπερ ἐπὶ τῶν φύσει ἀδήλων ἀξιοῦται παραλαμβάνε-
σθαι. καὶ δὴ τὸ μὲν ὑπομνηστικὸν συμπαρατηρηθὲν τῷ 152
σημειωτῷ δι' ἐναργείας, ἅμα τῷ ὑποπεσεῖν ἐκείνου ἀδη-

2. μὲν post 3. τινας V. 5. ἐστιν ἐναργὴς V. 9. φυσικῶς L. 10. τυγχάνειν λέγεται V. 13. ψάμμους] adde ἢ τοσάσδε. 14. τῆς om L. 18. οὔτε τὰ ἐναργῆ add H. 32. σημείῳ τῷ CGR.

λουμένου, ἄγει ἡμᾶς εἰς ὑπόμνησιν τοῦ συμπαρατηρηθέντος αὐτῷ, νῦν δὲ ἐναργῶς μὴ προσπίπτοντος, ὡς ἐπὶ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ πυρός· ταῦτα γὰρ πολλάκις ἀλλήλοις συνεζευγμένα παρατηρήσαντες ἅμα τῷ τὸ ἕτερον ἰδεῖν, τουτέστι τὸν καπνόν, ἀνανεούμεθα τὸ λοιπόν, τουτέστι
153 τὸ μὴ βλεπόμενον πῦρ. ὁ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς τῷ ἕλκει ἐπιγινομένης οὐλῆς καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ θανάτου προηγουμένης καρδίας τρώσεως· οὐλήν τε γὰρ ἰδόντες προηγησάμενον ἕλκος ἀνανεούμεθα, καρδίας τε τρῶσιν θεασάμενοι μέλλοντα θάνατον προγινώσκομεν. ἀλλὰ τὸ μὲν ὑπο-
154 μνηστικὸν σημεῖον τοιαύτην εἶχε τὴν ἰδιότητα, τὸ δὲ ἐνδεικτικὸν διέφερε τούτου. οὐκέτι γὰρ καὶ αὐτὸ συμπαρατήρησιν τῷ σημειωτῷ ἐπιδέχεται (ἀρχῆθεν γὰρ ἀνυπόπτωτόν ἐστι τὸ φύσει ἄδηλον πρᾶγμα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναταί τινι τῶν φαινομένων συμπαρατηρηθῆναι), ἀλλ' ἄντικρυς ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως καὶ κατασκευῆς μόνον οὐχὶ φωνὴν ἀφιὲν λέγεται σημαίνειν τὸ οὗ ἐστιν ἐνδεικτικόν.
155 οἷον ἡ ψυχὴ τῶν φύσει ἀδήλων ἐστὶ πραγμάτων· οὐδέποτε γὰρ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν πέφυκε πίπτειν ἐνάργειαν. τοιαύτη δὲ οὖσα ἐκ τῶν περὶ τὸ σῶμα κινήσεων ἐνδεικτικῶς μηνύεται· λογιζόμεθα γὰρ ὅτι δύναμίς τις ἐνδεδυκυῖα τῷ σώματι τοιαύτας αὐτῷ κινήσεις ἐνδίδωσιν.

156 Ἀλλὰ γὰρ δυοῖν ὄντων σημείων, τοῦ τε ὑπομνηστικοῦ καὶ ἐπὶ τῶν πρὸς καιρὸν ἀδήλων τὰ πολλὰ χρησιμεύειν δοκοῦντος, καὶ τοῦ ἐνδεικτικοῦ, ὅπερ ἐπὶ τῶν φύσει ἀδήλων ἐγκρίνεται, μελλήσομεν '''πᾶσαν ποιεῖσθαι ζήτησιν καὶ ἀπορίαν οὐ περὶ τοῦ ὑπομνηστικοῦ, τοῦτο γὰρ παρὰ πᾶσι κοινῶς τοῖς ἐκ τοῦ βίου πεπίστευται χρησιμεύειν, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐνδεικτικοῦ· τοῦτο γὰρ ὑπὸ τῶν δογματικῶν φιλοσόφων καὶ τῶν λογικῶν ἰατρῶν, ὡς δυνάμενον τὴν
157 ἀναγκαιοτάτην αὐτοῖς παρέχειν χρείαν, πέπλασται. ὅθεν οὐδὲ μαχόμεθα ταῖς κοιναῖς τῶν ἀνθρώπων προλήψεσιν,

2. προπίπτοντος L. 8. προησάμενον C. 9. δὲ CF. 13. ἀνυπόπτοντόν C, ἀνύποπτον FGV. 26. μελήσομεν V.

οὐδὲ συγχέομεν τὸν βίον, λέγοντες μηθὲν εἶναι σημεῖον, καθάπερ τινὲς ἡμᾶς συκοφαντοῦσιν. εἰ μὲν γὰρ πᾶν ἀνῃροῦμεν σημεῖον, τάχ' ἴσως ἂν καὶ τῷ βίῳ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐμαχόμεθα· νυνὶ δὲ οὕτω καὶ αὐτοὶ ἔγνωμεν, ἐκ μὲν καπνοῦ πῦρ, ἐκ δὲ οὐλῆς προηγησάμενον ἕλκος, ἐκ δὲ προηγουμένης καρδίας τρώσεως θάνατον, ἐκ δὲ προκειμένης ταινίας ἄλειμμα λαμβάνοντες. νῦν οὖν ἐπεὶ τὸ 158
μὲν ὑπομνηστικὸν σημεῖον τίθεμεν, ᾧ χρῆται ὁ βίος, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν δογματικῶν ψευδῶς δοξασθὲν ἀναιροῦμεν, μήποτε πρὸς τῷ μὴ μάχεσθαι τῷ βίῳ ἔτι καὶ συναγορεύομεν αὐτῷ, ἐπείπερ τοὺς κατεξαναστάντας τῆς κοινῆς προλήψεως δογματικοὺς καὶ τὰ φύσει ἄδηλα γινώσκειν λέγοντας σημειωτικῶς ἐκ φυσιολογίας ἐλέγχομεν.

Ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἐν κεφαλαίοις περὶ τοῦ ὑπὸ τὴν 159
ζήτησιν πίπτοντος σημείου λελέχθω· χρὴ δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος διὰ μνήμης ἔχειν τὸ σκεπτικὸν ἔθος. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ μὴ μετὰ πείσματος καὶ συγκαταθέσεως ἐκτίθεσθαι τοὺς κατὰ τῆς ὑπάρξεως τοῦ σημείου λόγους (ἴσον γὰρ ἦν τὸ τοιοῦτο ποιεῖν τῷ ἀξιοῦν εἶναί τι σημεῖον παραπλησίως τοῖς δογματίζουσιν), ἀλλ' ὥστε εἰς ἰσοσθένειαν τὴν ζήτησιν ἄγειν, καὶ δεικνύναι ὅτι ἐπ' ἴσης ἐστὶ πιστὸν τῷ εἶναί τι σημεῖον τὸ μὴ εἶναι ἢ ἀνάπαλιν ἐπ' ἴσης ἄπιστον τῷ μηδὲν ὑπάρχειν τὸ ὑπάρχειν τι σημεῖον· ἐντεῦθεν γὰρ ἡ ἀρρεψία καὶ ἡ ἐποχὴ γίνεται τῇ διανοίᾳ. ἀμέλει 160
γοῦν διὰ τοῦτο καὶ ὁ δοκῶν ἡμῖν ἀντιλέγειν φάσκουσι μηδὲν εἶναι ἐνδεικτικὸν σημεῖον βοηθός ἐστιν, καὶ τὸ ὀφεῖλον κατασκευάζεσθαι μέρος σκεπτικῶς, τοῦτ' αὐτὸς προλαβὼν κατασκευάζει· εἰ γὰρ οἱ μὲν κατὰ τοῦ σημείου κομιζόμενοι παρὰ τοῖς ἀπορητικοῖς λόγοι σφόδρ' εἰσὶ σθεναροὶ καὶ σχεδὸν ἀναντίρρητοι, τούτων δὲ οὐ λείπονται καὶ οἱ παρὰ τοῖς δογματικοῖς τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ κατα-

4. ἐχόμεθα V. 7. νῦν οὖν] οὐκοῦν? 8. τὸ] τοῦτο L.
13. φυσιολογίας VX: ceteri φιλοσοφίας. 20. ἀλλ' ὥστε] ἄλλως τε L.
27. προσλαβὼν CRX. 28. τοῦ om C. 29. ἀπορρητικοῖς CR.

σκευάζοντες, αὐτόθεν ἐφεκτέον ἐστὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ
161 μὴ ἀδίκως τῷ ἑτέρῳ μέρει προσθετέον. πλὴν καὶ τοῦ σκεπτικοῦ ἔθους παρασταθέντος, χωρῶμεν λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ προκειμένου κατασκευήν.

Τῶν οὖν ὄντων, φασὶν οἱ ἀπὸ τῆς σκέψεως, τὰ μέν ἐστι κατὰ διαφορὰν τὰ δὲ πρός τι πῶς ἔχοντα. καὶ κατὰ διαφορὰν μὲν ὁπόσα κατ' ἰδίαν ὑπόστασιν καὶ ἀπολύτως νοεῖται, οἷον λευκὸν μέλαν, γλυκὺ πικρόν, πᾶν τὸ τούτοις παραπλήσιον· ψιλοῖς γὰρ αὐτοῖς καὶ κατὰ περιγραφὴν
162 ἐπιβάλλομεν καὶ δίχα τοῦ ἕτερόν τι συνεπινοεῖν. πρός τι δέ ἐστι τὰ κατὰ τὴν ὡς πρὸς ἕτερον σχέσιν νοούμενα καὶ οὐκέτι ἀπολελυμένως λαμβανόμενα, τουτέστι κατ' ἰδίαν, οἷον τὸ λευκότερον καὶ μελάντερον καὶ γλυκύτερον καὶ πικρότερον, καὶ πᾶν εἴ τι τῆς αὐτῆς ἐστιν ἰδέας. οὐ γὰρ ὃν τρόπον τὸ λευκὸν ἢ τὸ μέλαν κατ' ἰδίαν ἐνοεῖτο περιγραφήν, οὕτω καὶ τὸ λευκότερον ἢ μελάντερον· ἀλλ' ἵνα τοῦτο νοήσωμεν, συνεπιβάλλειν δεῖ καὶ ἐκείνῳ τῷ οὗ λευκότερόν ἐστιν ἢ τῷ οὗ μελάντερόν ἐστιν. καὶ ἐπὶ τοῦ
163 γλυκυτέρου καὶ πικροτέρου ὁ αὐτὸς λόγος. ἐπεὶ οὖν δύο εἰσὶ τῶν πραγμάτων διαφοραί, μία μὲν ἡ τῶν κατὰ διαφορὰν δευτέρα δὲ ἡ τῶν πρός τι πῶς ἐχόντων, δεήσει καὶ τὸ σημεῖον τό γε ἐνδεικτικὸν ἤτοι τῶν κατὰ διαφορὰν ἢ τῶν πρός τι ὑπάρχειν· τρίτη γὰρ μεταξὺ τούτων ἰδέα τῶν πραγμάτων οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ τῶν κατὰ διαφορὰν μὲν οὐκ ἂν εἴη, ὡς αὐτόθεν συγκεχώρηται καὶ πρὸς τῶν ἑτερο-
164 δόξων. τοίνυν τῶν πρός τι γενήσεται. ὥσπερ γὰρ τὸ σημειωτὸν κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ σημεῖον σχέσιν νοούμενον τῶν πρός τι ἐστίν· τινὸς γάρ ἐστι σημεῖον, καθάπερ τοῦ σημειωτοῦ. ἐὰν γοῦν τὸ ἕτερον αὐτῶν καθ' ὑπόθεσιν ἀνέλωμεν, καὶ τὸ λειπόμενον συναναιρεθήσεται, οἷόν τι καὶ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ καὶ ἀριστεροῦ φαίνεται γιγ

1. ἐφεκτόν VX, ἐφετόν CFGR. 5. τὰ] τοῖς C. 15. μέλαν] μέλαν ἢ τὸ πικρὸν L. 16. μελάντερόν ἐστιν· ἀλλ' FG. 17. ἐκεῖνο CR 17. 18. τῷ οὗ] τῷ οὐ GHRV, τὸ οὗ C. 28. ἐστιν· τινὸς] ἐστ οὕτω καὶ τὸ σημεῖον τῶν πρός τι ἐστίν· τινός?

μενον· μηδενὸς γὰρ ὄντος δεξιοῦ οὐδὲ ἀριστερόν τι ἔσται διὰ τὸ τῶν πρός τι εἶναι τούτων ἑκάτερον, καὶ μηδενὸς ὄντος ἀριστεροῦ συμπεριγράφεται καὶ ἡ τοῦ δεξιοῦ ἐπίνοια. ἀλλὰ δὴ τὰ πρός τι συγκαταλαμβάνεται ἀλλήλοις· '''οὔτε 165 γὰρ λευκότερόν τι, ὡς ἔφην, δυνατόν ἐστι γνωρίζειν μὴ συνυποπίπτοντος τοῦ οὗ λευκότερόν ἐστιν, οὐδὲ μελάντερόν ἐστιν. τοίνυν ἐπεὶ καὶ τὸ σημεῖον τῶν πρός τι ἐστιν, ὡς παρεμυθησάμεθα, συγκαταληφθήσεται τῷ σημείῳ τὸ οὗ ἐστι σημεῖον. τὸ συγκαταλαμβανόμενον δὲ αὐτῷ οὐκ ἔσται σημεῖον αὐτοῦ. τὸ γὰρ ὑπονοεῖν ὅτι δύναται τό τινι συγκαταλαμβανόμενον σημεῖον ἐκείνου γίνεσθαι τελέως ἀπερρωγός· ἀμφοτέρων γὰρ ὑπὸ μίαν προθεσμίαν λαμβανομένων οὔτε τόδε τοῦδε ἐκκαλυπτικόν ἐστιν οὔτε τόδε τοῦδε μηνυτικόν, ἑκάτερον δὲ δι' αὐτοῦ προσπῖπτον ὑποδεῖ τῆς τοιαύτης δυνάμεως. συνθείη δ' ἄν τις ἀνά- 166 παλιν λόγον τοιοῦτον. τὸ σημεῖον εἴπερ καταληπτόν ἐστιν, ἤτοι προκαταλαμβάνεται τοῦ σημειωτοῦ ἢ συγκαταλαμβάνεται αὐτῷ ἢ ἐπικαταλαμβάνεται αὐτῷ· οὔτε δὲ προκαταλαμβάνεται οὔτε συγκαταλαμβάνεται οὔτε ἐπικαταλαμβάνεται, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα καταληπτόν ἐστι τὸ σημεῖον. καὶ δὴ τὸ μὲν λέγειν ὅτι ἐπικαταλαμβάνεται τῷ 167 σημειωτῷ τὸ σημεῖον, αὐτόθεν φαίνεται ἄτοπον· πῶς γὰρ ἔτι δύναται ἐκκαλυπτικὸν εἶναι τὸ σημεῖον, ὅτε οὐ ἐκκαλυπτικόν ἐστι, τὸ σημειωτὸν προκαταλαμβάνεται αὐτοῦ; ἄλλως τε καὶ μαχόμενόν τι προσδέξονται οἱ δογματικοὶ τῷ συνήθως ὑπ' αὐτῶν δογματιζομένῳ, ἐὰν τοῦτο δῶσιν. φασὶ γὰρ τὸ σημειωτὸν ἄδηλον εἶναι καὶ μὴ ἐξ αὐτοῦ καταληπτόν· εἰ δέ γε μετὰ τὴν τούτου κατάληψιν ἐπικαταλαμβάνεται τὸ σημεῖον, οὐκ ἔσται τοῦτ' ἄδηλον ὅ γε πρὸ τῆς τοῦ μηνύοντος αὐτὸ παρουσίας πεφώραται. ὥστε οὐκ ἐπικαταλαμβάνεται τῷ σημειωτῷ τὸ σημεῖον. καὶ μὴν οὐδὲ συγκαταλαμβάνεται διὰ τὴν μικρῷ πρόσθεν 168

6. οὐδὲ μελανότερόν ἐστιν V. an οὔτε μελάντερον μὴ συνυποπίπτοντος τοῦ οὗ μελάντερόν ἐστιν? 14. προπῖπτον L. 15. δ' ἄν om L. 20. ὡς om C. 21. τῷ CR. 30. ὅγε] ὅτε L.

εἰρημένην αἰτίαν· τὰ γὰρ συγκαταλαμβανόμενα ἀλλήλοις οὐ δέεται τῆς ἐξ ἀλλήλων μηνύσεως ἀλλ' ὑφ' ἓν ἐξ αὐτῶν προσπίπτει, καὶ διὰ τοῦτο οὔτε τὸ σημεῖον λέγοιτ' ἂν εἶναι
169 σημεῖον οὔτε τὸ σημειωτὸν ἔτι ὑπάρχειν σημειωτόν. καταλείπεται οὖν λέγειν ὅτι προκαταλαμβάνεται τὸ σημεῖον τοῦ σημειωτοῦ. ὃ πάλιν εἰς τοὺς αὐτοὺς ἐλέγχους κυλίεται. πρότερον γὰρ ὀφείλουσιν οἱ δογματικοὶ δεῖξαι ὅτι οὐ τῶν πρός τι ἔστι τὸ σημεῖον ἢ ὅτι οὐ συγκαταλαμβάνεται ἀλλήλοις τὰ πρός τι, εἶτα τότε καὶ παρ' ἡμῶν λαμβάνειν τὸ δύνασθαι τοῦ σημειωτοῦ προκαταλαμβάνεσθαι τὸ ση-
170 μεῖον. ἀμετακινήτων δὲ ὄντων τῶν πρώτων οὐχ οἷόν τε ἐστι τὴν προκατάληψιν τῷ σημείῳ μαρτυρεῖν ἐκ τοῦ γένους '''ὄντι τῶν πρός τι καὶ ὀφείλοντι συγκαταλαμβάνεσθαι τῷ οὗ ἐστὶ σημεῖον. ἀλλ' εἴπερ, ἵνα καταληφθῇ τὸ σημεῖον, δεῖ ἢ προκαταλαμβάνεσθαι αὐτὸ τοῦ σημειωτοῦ ἢ συγκαταλαμβάνεσθαι τούτῳ ἢ ἐπικαταλαμβάνεσθαι, δέδεικται δὲ μηδὲν τούτων δυνατόν, ῥητέον οὖν ἀκατάληπτον εἶναι τὸ σημεῖον.

171 Ἔτι ἐκ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἄλλον λόγον συνερωτῶσι τινες τοὺς δογματικούς, οὕτως ἔχοντα. εἴπερ ἔστι τι ἐνδεικτικόν τινος σημεῖον, ἤτοι φαινόμενον φαινομένου σημεῖόν ἐστιν ἢ ἀφανὲς ἀφανοῦς ἢ φαινόμενον ἀφανοῦς ἢ ἀφανὲς φαινομένου· οὔτε δὲ φαινόμενον φαινομένου σημεῖόν ἐστιν οὔτε ἀφανοῦς ἀφανὲς οὔτε φαινόμενον ἀφανοῦς οὔτε [δὲ] ἐναλλάξ· οὐκ ἄρα ἔστι τι σημεῖον. καὶ
172 ὁ μὲν λόγος τοιοῦτος, πρόδηλος δὲ καὶ ἡ τούτου κατασκευή ἐστιν. καὶ προδηλοτέρα μᾶλλον γενήσεται ὑποδειξάντων ἡμῶν τὴν κομιζομένην πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τῶν δογματικῶν ἔνστασιν. φασὶ γὰρ μόνον τὰς δύο συγχωρεῖσθαι συζυγίας, περὶ δὲ τῶν λειπομένων δυοῖν διίστασθαι πρὸς
173 ἡμᾶς. τὸ μὲν γὰρ φαινόμενον φαινομένου καὶ ἀφανοῦς φαινόμενον γίγνεσθαι σημεῖον ἀληθές ἐστιν, τὸ δὲ μὴ φαινόμενον φαινομένου ἢ μὴ φαινόμενον ἀφανοῦς ὑπάρχειν

1. αἰτίαν εἰρημένην C. 28. αὐτῶν CGR. 30. δυεῖν C.

δηλωτικὸν ψεῦδος εἶναι. αὐτίκα γὰρ φαινόμενον μὲν φαινομένου σημεῖόν ἐστιν ἡ σκιὰ τοῦ σώματος· αὐτή τε γὰρ σημεῖον οὖσα φαινομένη ἐστι, τό τε σῶμα σημειωτὸν καθεστὼς ἐναργὲς ὑπάρχει. φαινόμενον δὲ ἀφανοῦς δηλωτικὸν καθειστήκει καθάπερ τὸ ἔρευθος τῆς αἰδοῦς· τὸ μὲν γὰρ ἐναργὲς καὶ αὐτοφώρατον ἦν, ἡ δὲ αἰδὼς ἄφαντος. τελέως δέ εἰσιν εὐήθεις οἱ ταῦτα λέγοντες. ὁμολο- 174
γηθέντος γὰρ τοῦ πρός τι εἶναι τὸ σημεῖον καὶ τοῦ κατ' ἀνάγκην συγκαταλαμβάνεσθαι ἀλλήλοις τὰ πρός τι, οὐ δύναται τῶν ἐπ' ἴσης συνυποπιπτόντων ἀλλήλοις τὸ μὲν σημεῖον εἶναι τὸ δὲ σημειωτόν, ἀλλὰ πάντῃ τε καὶ πάντως διὰ τὴν ἐναργῆ ἀμφοτέρων συνυπόπτωσιν μήτε σημεῖόν τι ἐξ αὐτῶν ὑπάρχειν μήτε σημειωτόν, τοῦ μὲν μὴ ἔχοντος ὃ ἐκκαλύψει, τοῦ δὲ μὴ χρῄζοντος τοῦ ἐκκαλύψοντος.
τὰ δὲ αὐτὰ λεκτέον καὶ περὶ τῆς λειπομένης συζυγίας, 175
καθ' ἣν ἠξίουν τὸ φαινόμενον τοῦ ἀφανοῦς εἶναι σημεῖον· δεῖ γάρ, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, προκαταλαμβάνεσθαι τὸ σημεῖον τοῦ σημειωτοῦ καὶ ἐπικαταλαμβάνεσθαι τὸ σημειωτὸν τῷ σημείῳ, ὅπερ ἦν ἀδύνατον διὰ '''τὸ ἐκ τοῦ γένους εἶναι τῶν πρός τι καὶ ὀφείλειν ἀλλήλοις συγκαταλαμβάνεσθαι.

Τῶν γε μὴν καταλαμβανομένων ἀνθρώπῳ πραγμά- 176
των τὰ μὲν δι' αἰσθήσεως καταλαμβάνεσθαι δοκεῖ τὰ δὲ διανοίᾳ, καὶ δι' αἰσθήσεως μὲν ὡς λευκὸν μέλαν, γλυκὺ πικρόν, διανοίᾳ δὲ καλὸν αἰσχρόν, νόμιμον παράνομον, εὐσεβὲς ἀσεβές. καὶ τὸ σημεῖον οὖν εἴπερ καταληπτόν ἐστιν, ἤτοι τῶν αἰσθητῶν ἐστι πραγμάτων ἢ τῶν νοητῶν, ὡς ἐὰν μὴ ἐκ τοῦ ἑτέρου γένους τούτων ὑπάρχῃ, οὐδ' ὅλως εἶναι τὴν ἀρχὴν ὑπάρχον. ἀμέλει γέ τοι τοῦτ' εὐθὺς 177
τεκμήριόν ἐστι τοῦ ἄληπτον αὐτὸ τυγχάνειν, φημὶ δὲ τὸ μέχρι δεῦρο διέλκεσθαι τὴν φύσιν αὐτοῦ, τῶν μὲν αἰσθητὸν ὑπολαμβανόντων τοῦτο εἶναι τῶν δὲ νοητόν. Ἐπεὶ

1. εἶναι] ἦν? 28. ἂν CFGR. τούτω C. οὐδυόλως C
30. τὸ] τοῦ L.

κουρος μὲν γὰρ καὶ οἱ προεστῶτες αὐτοῦ τῆς αἱρέσεως
ἔλεξαν αἰσθητὸν εἶναι τὸ σημεῖον, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς
νοητόν. μένει δ' ἡ τοιαύτη διάστασις σχεδὸν ἀνεπίκριτος
δι' αἰῶνος, καὶ μενούσης αὐτῆς ἀνεπικρίτου πᾶσα ἀνάγκη
καὶ τὸ σημεῖον ἐν ἐποχῇ φυλάσσεσθαι, ὀφεῖλον ἢ αἰσθη-
178 τὸν ἢ νοητὸν ὑπάρχειν. καὶ τὸ πάντων δεινότατον ὅτι
μεταπέπτωκεν ἡ ὑπόσχεσις αὐτοῦ, εἴγε ὑπισχνεῖται μὲν
ἐκκαλυπτικὸν ἔσεσθαί τινος ἑτέρου, ἀνάπαλιν δὲ αὐτὸ
νῦν εὕρηται χρῇζον ἑτέρου τοῦ ἐκκαλύψοντος· εἰ γὰρ
πᾶν τὸ διάφωνον ἄδηλόν ἐστι, τὸ δὲ ἄδηλον ἐκ σημείου
ληπτόν, πάντως καὶ τὸ σημεῖον διαφωνούμενον δεήσεταί
179 τινος σημείου πρὸς παράστασιν ὡς ἄδηλον. καὶ μὴν οὐδὲ
δύνανται λέγειν ὅτι τὸ διαφωνούμενον αὐτὸ ἔνεστιν ἀπο-
δείξει καταστήσασθαι καὶ πιστὸν ἔχειν. πρῶτον μὲν γὰρ
ὅταν ἀποδείξωσιν, τότε ὡς πιστὸν αὐτὸ λαμβανέτωσαν·
ἐφ' ὅσον δὲ ψιλὴ μόνον αὐτοῖς ἐστιν ὑπόσχεσις ἀλλ' οὐκ
180 ἀπόδειξις, ἕστηκε καὶ τὰ τῆς ἐποχῆς. εἶτα καὶ ἡ ἀπό-
δειξις τῶν ἀμφισβητουμένων ἐστίν, διαφωνουμένη δὲ καὶ
αὐτὴ χρείαν ἔχει τοῦ τὴν πίστιν περιθήσοντος· διὰ δὲ
ζητουμένου τὸ ζητούμενον '''δεικνύναι θέλειν τελέως ἐστὶν
ἄτοπον. ἄλλως τε καὶ τῷ γένει σημεῖόν ἐστιν ἡ ἀπό-
181 δειξις· ἐκκαλυπτικὴ γὰρ ἦν τοῦ συμπεράσματος. ἵνα
οὖν τὸ σημεῖον βεβαιωθῇ, δεῖ πιστὴν εἶναι τὴν ἀπόδειξιν,
ἵνα δὲ ἡ ἀπόδειξις πιστὴ γένηται, δεῖ προβεβαιωθῆναι τὸ
σημεῖον, ὥστε ἑκάτερον τὴν ἐκ θατέρου πίστιν περιμένον
182 ἐπ' ἴσης τῷ λοιπῷ ἐστιν ἄπιστον. πρὸς τούτοις τὸ ἐν
ἀποδείξεως μέρει λαμβανόμενον εἰς τὴν τοῦ σημείου βε-
βαίωσιν ἤτοι αἰσθητόν ἐστιν ἢ νοητόν. καὶ εἰ μὲν αἰσθη-
τόν, πάλιν ἡ ἀρχῆθεν μένει ζήτησις τῷ τὰ αἰσθητὰ κοι-
νῶς διαπεφωνῆσθαι· εἰ δὲ νοητόν, ὁμοίως ἄπιστον καθέ-
στηκεν· οὐ χωρὶς γὰρ τῶν αἰσθητῶν δύναται τοῦτο λη-
πτὸν ὑπάρχειν.

3. ἀνεπίκριτος σχεδὸν FGV. 17. καὶ τὰ] κατὰ CHRX. ἀποχῆς CGRX. 18. ἀμφισβητησίμων V. ἐστὶ καὶ διαφ. C. 25. ἐκ θατέρου] ἑκατέρου G.

Πλὴν συγκεχωρήσθω τε καὶ ἐκ περιουσίας δεδόσθω 183
τὸ ἤτοι αἰσθητὸν ἢ νοητὸν εἶναι τὸ σημεῖον. ἀλλὰ καὶ
οὕτως ἀδύνατον τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ πιστὴν ὑπάρχειν.
λεκτέον δὲ ἐν μέρει περὶ ἑκατέρου, καὶ εὐθέως γε περὶ
τοῦ μὴ αἰσθητὸν αὐτὸ τυγχάνειν. ἵνα τοίνυν τοῦθ' ὁμό-
λογον ᾖ, δεῖ προσυμπεφωνῆσθαι τὴν τῶν αἰσθητῶν ὕπαρ-
ξιν καὶ ὁμόλογον εἶναι παρὰ πᾶσι τοῖς φυσικοῖς, καὶ ὡς
ἀπὸ ὁμολόγου ταύτης ἡ περὶ τοῦ σημείου ἀνάγηται σκέ-
ψις. οὐ συμπεφώνηται δέ, ἀλλ' 184

ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ

οὔποτε πεπαύσονται περὶ αὐτῆς οἱ φυσικοὶ πρὸς ἀλλήλους
πολεμοῦντες, ἐπείπερ ὁ μὲν Δημόκριτος μηδὲν ὑποκεῖσθαί
φησι τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ κενοπαθείας τινὰς αἰσθήσεων
εἶναι τὰς ἀντιλήψεις αὐτῶν, καὶ οὔτε γλυκύ τι περὶ τοῖς
ἐκτὸς ὑπάρχειν, οὐ πικρὸν ἢ θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ λευκὸν
ἢ μέλαν, οὐκ ἄλλο τι τῶν πᾶσι φαινομένων· παθῶν γὰρ
ἡμετέρων ἦν ὀνόματα ταῦτα. ὁ δὲ Ἐπίκουρος πάντα 185
ἔλεγε τὰ αἰσθητὰ τοιαῦτα ὑποκεῖσθαι ὁποῖα φαίνεται καὶ
κατ' αἴσθησιν προσπίπτει, μηδέποτε ψευδομένης τῆς
αἰσθήσεως, ἄλλων ψεύδεσθαι ταύτην δοκούντων. οἱ δὲ
ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ τοῦ περιπάτου μέσην ὁδὸν τέμνοντες
ἔνια μὲν ὑποκεῖσθαι τῶν αἰσθητῶν ἔλεξαν ὡς ἀληθῆ ἔνια
δὲ μὴ ὑπάρχειν, ψευδομένης περὶ αὐτῶν τῆς αἰσθήσεως.
ἀλλὰ τό γε κεφάλαιον, εἴπερ αἰσθητὸν εἶναι θέλομεν τὸ 186
σημεῖον, πρὸ παντὸς ὁμολογηθῆναι δεῖ καὶ βεβαίως πα-
ραστῆναι τὴν τῶν '''αἰσθητῶν ὑπόστασιν, ἵνα καὶ τοῦτο
δοθῇ παγίως καταληπτὸν εἶναι· ἢ εἴπερ ἐκείνην δι' αἰῶ-
νος ἐστασιάσθαι συμβέβηκεν, ὁμολογεῖν δεήσει καὶ τοῦτο
τῆς αὐτῆς ἀσυμφωνίας ἔχεσθαι. ὥσπερ γὰρ τὸ λευκὸν 187
χρῶμα οὐ δύναται ἀπτώτως καταληφθῆναι μὴ ὁμολογη-
θείσης τῆς τῶν αἰσθητῶν ὑποστάσεως, διὰ τὸ καὶ αὐτὸ

2. αἰσθητὸν — 3. ἀδύνατον om *C*. 7. καὶ ὡς] ἵν' ὡς? ut Fabricius. 15. ἢ ante λευκὸν om *CR*. 17. ἦν] εἶναι? 19. προσπίπτειν *L*. 24. εἶναι om *CR*. 28. ὁμολογεῖν om *H*. 29. συμφωνίας *CHR*. ὥσπερ — p. 328 5. διάστασιν om *H*. 31. κἂν *X*.

τῶν αἰσθητῶν ὑπάρχειν, οὕτως οὐδὲ τὸ σημεῖον, εἴπερ
κατὰ γένος αἰσθητόν, λεχθήσεται πάγιον καθεστάναι με-
νούσης τῆς περὶ τῶν αἰσθητῶν μάχης. ἔστω δὴ καὶ συμ-
πεφωνῆσθαι τὰ αἰσθητὰ καὶ μηδ' ἥντινοῦν γεγονέναι
περὶ αὐτῶν διάστασιν. ζητῶ πῶς δύνανται οἱ ἑτερόδοξοι
ἡμᾶς διδάσκειν ὅτι τῷ ὄντι αἰσθητόν ἐστι τὸ σημεῖον;
πᾶν γὰρ αἰσθητὸν πᾶσι τοῖς ὡσαύτως ἔχουσιν ὑποπίπτειν
πέφυκε καὶ ἐπ' ἴσης λαμβάνεσθαι. οἷον τοῦ λευκοῦ χρώ-
ματος οὐκ ἄλλως μὲν οἱ Ἕλληνες ἀντιλαμβάνονται ἄλλως
δὲ οἱ βάρβαροι, καὶ διαφερόντως μὲν οἱ τεχνῖται ἐξηλ-
λαγμένως δὲ οἱ ἰδιῶται, ἀλλ' ὡσαύτως πάντες οἵ γε ἀπα-
188 ραποδίστους ἔχοντες τὰς αἰσθήσεις. τοῦ τε πικροῦ πάλιν
ἢ γλυκέος οὐκ ἄλλως μὲν ὅδε γεύεται καθ' ἕτερον δὲ τρό-
πον ὅδε, ἀλλὰ κατὰ τὸ ὅμοιον ἕκαστος τῶν ὁμοίως δια-
κειμένων. τὸ δέ γε σημεῖον ὡς σημεῖον οὐχ ὡσαύτως
πάντας τοὺς ὁμοίως διακειμένους φαίνεται κινεῖν, ἀλλ' οἷς
μὲν οὐδ' ὅλως ἐστὶ σημεῖόν τινος, καίπερ δι' ἐναργείας
αὐτοῖς προσπῖπτον, τισὶ δὲ σημεῖον μέν ἐστιν, οὐ τοῦ
αὐτοῦ δὲ πράγματος ἀλλὰ διαφέροντος· τὰ γὰρ αὐτὰ
φαινόμενα λόγου χάριν ἐν ἰατρικῇ ἄλλου μὲν ἐστι σημεῖα
τῷδε, καθάπερ Ἐρασιστράτῳ, ἄλλου δὲ τῷδε, καθάπερ
Ἡροφίλῳ, ἄλλου δὲ τῷδε, καθάπερ Ἀσκληπιάδῃ. οὐ τοί-
νυν λεκτέον αἰσθητὸν εἶναι τὸ σημεῖον· εἰ γὰρ τὸ μὲν
αἰσθητὸν πάντας ὁμοίως κινεῖ, τὸ δὲ σημεῖον οὐ πάντας
189 ὁμοίως κινεῖ, οὐκ ἂν εἴη αἰσθητὸν τὸ σημεῖον. πάλιν
εἴπερ αἰσθητόν ἐστι τὸ σημεῖον, ἐχρῆν, ὥσπερ τὸ πῦρ
αἰσθητὸν ὂν πάντας τοὺς καίεσθαι δυναμένους καίει καὶ ἡ
χιὼν αἰσθητὴ καθεστηκυῖα πάντας τοὺς ψύχεσθαι δυνα-
μένους ψύχει, ὧδε καὶ αὐτὸ εἴπερ ἐκ τῶν αἰσθητῶν ἐστί,
πάντας '''ὤφειλεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄγειν σημειωτόν. οὐκ ἄγει
190 δέ γε· οὐκ ἄρα αἰσθητόν ἐστιν. πρὸς τούτοις εἴπερ
αἰσθητόν ἐστι τὸ σημεῖον, ἤτοι καταληπτά ἐστιν ἡμῖν

2. αἰσθητόν ἐστι, λεχθ.? 3. δὲ? 11. ἀπαραμποδίστους GV, ἀπαραποδίστως RX, ἀπαραποδίχως C, ἀπαρεμποδίστους F. 21. ἐρεσιστράτω CR. 22. ἀσκληπιάδι V.

τὰ ἄδηλα ἢ ἀκατάληπτα. εἰ μὲν οὖν ἀκατάληπτα ἡμῖν
ἐστίν, οἴχεται τὸ σημεῖον· δυοῖν γὰρ ὄντων πραγμάτων,
τῶν μὲν ἐναργῶν τῶν δὲ ἀδήλων, εἰ μήτε τὸ ἐναργὲς
ἔχει σημεῖον διὰ τὸ αὐτοφώρατον εἶναι μήτε τὰ ἄδηλα
διὰ τὸ ἀκατάληπτα τυγχάνειν, οὐδέν ἐστι σημεῖον. εἰ δὲ 191
καταληπτά, πάλιν ἐχρῆν, ἐπεὶ αἰσθητόν ἐστι τὸ σημεῖον,
τὸ δὲ αἰσθητὸν ἐπ' ἴσης πάντας κινεῖ, πᾶσι τὰ ἄδηλα κα-
ταλαμβάνεσθαι. ἀλλ' οἱ μέν φασιν αὐτὰ μὴ καταλαμβά-
νεσθαι, ὥσπερ οἱ ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ἰατροὶ καὶ οἱ ἀπὸ
τῆς σκέψεως φιλόσοφοι, οἱ δὲ καταλαμβάνεσθαι μέν, οὐχ
ὁμοίως δέ. οὐκ ἄρα αἰσθητόν ἐστι τὸ σημεῖον.

Ναί φασιν, ἀλλ' ὡς τὸ πῦρ αἰσθητὸν καθεστὼς παρὰ 192
τὰς διαφορὰς τῶν ὑποκειμένων ὑλῶν διαφερούσας ὑποφαί-
νει δυνάμεις, καὶ πρὸς μὲν κηρῷ τήκει πρὸς δὲ πηλῷ
πήσσει πρὸς δὲ ξύλῳ καίει, τὸν αὐτὸν τρόπον εἰκός ἐστι
καὶ τὸ σημεῖον αἰσθητὸν ὑπάρχον παρὰ τὰς διαφορὰς τῶν
ἀντιλαμβανομένων αὐτοῦ διαφόρων εἶναι πραγμάτων μη-
νυτικόν. καὶ οὐ παράδοξον, ὅτε καὶ ἐπὶ τῶν ὑπομνηστι- 193
κῶν σημείων θεωρεῖται οὕτω γιγνόμενον· ὁ γὰρ ἀνατει-
νόμενος πυρσὸς τισὶ μὲν πολεμίων ἔφοδον σημαίνει τισὶ
δὲ φίλων ἄφιξιν δηλοῖ, καὶ ὁ τοῦ κώδωνος ψόφος οἷς μὲν
ὄψου πράσεώς ἐστιν οἷς δὲ τοῦ δεῖν ῥαίνειν τὰς ὁδούς.
καὶ τὸ ἐνδεικτικὸν ἄρα σημεῖον δυνήσεται φύσιν αἰσθητὴν
ἔχον ἄλλων καὶ ἄλλων εἶναι μηνυτικόν. ἀξιώσειε δ' ἄν 194
τις καὶ ἐνταῦθα τοὺς μὲν τῇ ἀπὸ τοῦ πυρὸς μεταβάσει
χρωμένους τοῦτο [δὲ] δεικνύναι γινόμενον ἐπὶ τοῦ ση-
μείου ὅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ πυρὸς γίνεσθαι συμβέβηκεν. τουτὶ
μὲν '''γὰρ ὁμολόγους ἔχει τὰς προειρημένας δυνάμεις, καὶ
οὐδείς ἐστιν ὃς διαφέρεται περὶ αὐτοῦ τὸν μὲν κηρὸν
τήκεσθαι τὸν δὲ πηλὸν πήσσεσθαι τὸ δὲ ξύλον καίεσθαι.
ἐπὶ δὲ τοῦ ἐνδεικτικοῦ σημείου ἐὰν τὸ ἀνάλογον προσδε- 195
χώμεθα γίνεσθαι, εἰς τὴν μεγίστην ἀπέμφασιν περιστη-

2. δυοῖν] διττῶν? 4. τὰ om V. 7. πάντως CR. 18. ὅτι CGR.
20. μὲν om L. 24. ἀξιώσει V. 25. τοῦ — 26. δεικνύναι om C.
26. τουτόδε HV. 29. περὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ?

σόμεθα, λέγοντες ἕκαστον τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐνδεικνυμένων ὑπάρχειν, ὥστε εἰ οὕτω τύχοι, καὶ πλῆθος νοσοποιεῖν καὶ
196 δριμύτητα καὶ σωματικὴν κατασκευήν. ὅπερ ἄτοπον· τὰς γὰρ οὕτω μαχομένας καὶ ἀνασκευαστικὰς ἀλλήλων αἰτίας οὐχ οἷόν τε συνυπάρχειν. ἢ τοῦτο οὖν ὁμολογείτωσαν, καίπερ ὂν ἀδύνατον, οἱ δογματικῶς φιλοσοφοῦντες, ἢ ὅτι τὸ σημεῖον αἰσθητὸν ὂν οὐδενὸς τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ ἐν-
197 δεικτικόν ἐστιν, ἡμεῖς δὲ διαφόρους ἔχοντες διαθέσεις οὐχ ὡσαύτως ἐπ' αὐτῷ κινούμεθα. ὅπερ οὐκ ἂν ὑπομείναιεν ὁμολογεῖν, πρὸς τῷ καὶ τὰς τοιαύτας τοῦ πυρὸς δυνάμεις
198 μὴ εἶναι συμφώνους ἀλλ' ἠπορῆσθαι. εἰ γὰρ καυστικὴν ἔχει φύσιν τὸ πῦρ, ὤφειλε πάντα καίειν καὶ μὴ τινὰ μὲν καίειν τινὰ δὲ μηδαμῶς· καὶ εἰ τηκτικὴν εἶχε δύναμιν,
199 πᾶν ὤφειλε διαλύειν καὶ μὴ τινὰ μὲν τινὰ δ' οὔ. νῦν δὲ ταῦτα ἔοικε ποιεῖν οὐ παρὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἀλλὰ παρὰ τὰς προσομιλούσας αὐτῷ τῶν ὑποκειμένων ὕλας, οἷον τὸ ξύλον καίει οὐχ ὅτι αὐτὸ καυστικόν ἐστιν, ἀλλ' ὅτι τὸ ξύλον ἐπιτηδείως ἔχει συνεργοῦ λαβόμενον ἐκείνου καῆναι, καὶ τήκει τὸν κηρὸν οὐχ ὅτι τηκτικὴν ἔχει δύναμιν, ἀλλ' ὅτι ὁ κηρὸς ἐπιτηδειότητα ἐκέκτητο πρὸς τὸ συνεργοῦ λαβόμενον ἐκείνου τήκεσθαι. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τούτων διδάξομεν, ὅταν περὶ τῆς τῶν τοιούτων ὑπάρξεως σκεψώ-
200 μεθα. τὰ νῦν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μετιόντας ἀπὸ τοῦ ὑπομνηστικοῦ σημείου καὶ τὸν πυρσὸν παραλαμβάνοντας, ἔτι δὲ τὸν τοῦ κώδωνος ψόφον, λεκτέον ἐστὶν ἡμῖν ὅτι οὐ παράδοξον εἰ τὰ τοιαῦτα τῶν σημείων πλειόνων ἐστὶ δηλωτικά· θεμένων γὰρ νόμους, ὥς φασίν, ὥρισται καὶ ἐφ' ἡμῖν κεῖται, ἐάν τε ἓν θέλωμεν αὐτὰ μηνύειν ἐάν τε
201 καὶ πλειόνων ὑπάρχειν δηλωτικά. τὸ δὲ ἐνδεικτικὸν σημεῖον ἐκ φύσεως ὑπαγορευτικὸν εἶναι δοκοῦν τοῦ σημειω-

2. νόσων ποιεῖν Fabricius, *unum faciant* Hervetus i. e. ἑνοποιεῖν.
6. οἱ — 7. αἰσθητὸν om *C*. 10. τὸ *CRX*. 13. 19. κτητικὴν *C*.
16. προομιλούσας *X*. καιομένων *L*. 18. λαμβανόμενον *RVX*.
20. λαμβανόμενον *VX*. nonne λαβόμενος? 28. ἑνὸς *L*: corr Fabricius.

τοῦ κατ' '''ἀνάγκην ἑνὸς δεῖ πράγματος ἐνδεικτικὸν εἶναι,
καὶ τούτου πάντως μονοειδοῦς, ἐπεί τοι ἐὰν κοινὸν πολ-
λῶν ὑπάρχῃ, οὐκ ἔσται σημεῖον. ἀμήχανον γὰρ ἓν βε-
βαίως διά τινος λαμβάνεσθαι, πολλῶν ὄντων τῶν δηλου-
μένων. οἷον τὸ ἐκ πλουσίου πένητα γενέσθαι κοινόν ἐστι
καὶ τοῦ ἠσωτεῦσθαι καὶ τοῦ κατὰ θάλατταν ἐπταικέναι
καὶ τοῦ φίλοις μεταδεδωκέναι, πολλῶν δὲ κοινὸν ὑπάρχον
οὐκέτι τινὸς αὐτῶν ἐξαιρέτως μηνυτικὸν εἶναι δύναται·
εἰ γὰρ τούτου, τί μᾶλλον τούτου ἢ ἐκείνου; καὶ εἰ ἐκεί-
νου, τί μᾶλλον ἐκείνου ἢ τούτου; καὶ μὴν οὐδὲ πάντων· 202
ἀσυνύπαρκτα γάρ ἐστι τὰ πάντα. διαφέρει τοίνυν τοῦ
ὑπομνηστικοῦ σημείου τὸ ἐνδεικτικόν, καὶ οὐ μεταβατέον
ἐστὶν ἀπ' ἐκείνου ἐπὶ τοῦτο, παρόσον τὸ μὲν ἑνὸς μόνου
δεῖ μηνυτικὸν ὑπάρχειν, τὸ δὲ πλειόνων δύναται εἶναι πα-
ραστατικὸν καὶ ὡς ἂν ἡμεῖς θεματίσωμεν σημαίνειν.
Ἔτι πᾶν αἰσθητὸν ὡς αἰσθητὸν ἀδίδακτόν ἐστιν. 203
οὔτε γὰρ τὸ λευκὸν χρῶμα διδάσκεταί τις ὁρᾶν οὔτε τοῦ
γλυκέος μανθάνει γεύεσθαι, οὐ θερμοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι,
οὐκ ἄλλου τινὸς τοιούτου· ἀλλ' ἐκ φύσεως καὶ ἀδιδάκτως
πάντων αὐτῶν πάρεστιν ἡμῖν ἡ γνῶσις. τὸ δὲ σημεῖον
ὡς σημεῖον μετὰ πολλῶν, ὥς φασί, μόχθων διδάσκεται,
οἷον τὸ κατὰ κυβερνητικήν, ὅτι ἀνέμων ἐστὶ δηλωτικὸν
καὶ χειμώνων ἢ εὐδίας. ὡσαύτως δὲ καὶ παρὰ τοῖς τὰ 204
οὐράνια πραγματευσαμένοις, καθάπερ Ἀράτῳ καὶ Ἀλε-
ξάνδρῳ τῷ Αἰτωλῷ. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ τοῖς ἐμπειρικῶς
ἰατρεύουσιν, οἷον τὸ ἔρευθος καὶ ἡ κυρτότης τῶν αἰτίων
καὶ τὸ δίψος καὶ τὰ ἄλλα, ὧν ὁ μὴ διδαχθεὶς οὐκ ἀντι-
λαμβάνεται ὡς σημείων. οὐκ ἄρα αἰσθητόν ἐστι τὸ ση- 205
μεῖον· εἰ γὰρ τὸ μὲν αἰσθητὸν ἀδίδακτον, τὸ δὲ σημεῖον
ὡς σημεῖόν ἐστι διδακτόν, οὐκ ἂν εἴη τὸ σημεῖον αἰσθη-

2. μηνοειδοῦς C. 4. ἀδηλουμένων L. 6. θάλασσαν FGV. 9. τούτου ἢ] ἢ τούτου V. τούτου — 10. μᾶλλον om CR. 9. καὶ — 10. τούτου om H. 13. μόνον V. 16. ἔτι] ὅτι C. 18. γλυκέως CR. μανθάνειν RV. 25. κατ' αὐτὰ L. ἐμπειρικοῖς C. 26. αἰτίων] ἄρθρων H, ἄρθων G: cf. p. 334 26.

206 τόν. τό τε αἰσθητόν, ᾗ αἰσθητόν ἐστι, κατὰ '''δια-
φορὰν νοεῖται, οἷον τὸ λευκόν, τὸ μέλαν, γλυκὺ πικρόν,
πᾶν τὸ τοιουτῶδες. τὸ δὲ σημεῖον, ᾗ σημεῖόν ἐστι, τῶν
πρός τι καθέστηκεν· κατὰ γὰρ τὴν ὡς πρὸς τὸ σημειω-
τὸν σχέσιν ἐθεωρεῖτο. οὐκ ἄρα τῶν αἰσθητῶν ἐστι τὸ
207 σημεῖον. καὶ μὴν πᾶν αἰσθητόν, ὡς ἡ κλῆσις πα-
ρίστησιν, αἰσθήσει ληπτόν ἐστι, τὸ δὲ σημεῖον ὡς σημεῖον
οὐκ αἰσθήσει λαμβάνεται ἀλλὰ διανοίᾳ. λέγομεν γοῦν
ἀληθὲς εἶναι σημεῖον καὶ ψεῦδος, τὸ δὲ ἀληθὲς καὶ ψεῦ-
δος οὐκ ἔστιν αἰσθητόν· ἀξίωμα γὰρ ἑκάτερον, τὸ δὲ
ἀξίωμα οὐ τῶν αἰσθητῶν ἀλλὰ τῶν νοητῶν ὑπῆρχεν.
λεκτέον ἄρα μὴ εἶναι τῶν αἰσθητῶν τὸ σημεῖον.
208 Ἐπιχειρητέον δὲ καὶ οὕτως. εἴπερ αἰσθητόν ἐστι τὸ
ἐνδεικτικὸν σημεῖον, πολὺ πρότερον ὀφείλει τὸ αἰσθητόν
τινος ἐνδεικτικὸν ὑπάρχειν· ὅπερ οὐχ οὕτως εἶχεν. εἰ
γὰρ ἐνδείκνυταί τι τὸ αἰσθητόν, ἤτοι τὸ ὁμογενὲς τοῦ
ὁμογενοῦς ἔσται ἐνδεικτικὸν ἢ τὸ ἀνομογενὲς τοῦ ἀνομο-
γενοῦς· οὔτε δὲ τὸ ὁμογενὲς τοῦ ὁμογενοῦς οὔτε τὸ
ἀνομογενὲς τοῦ ἀνομογενοῦς· οὐκ ἄρα ἐνδεικτικόν τινός
209 ἐστι τὸ αἰσθητόν. οἷον ἔστω μηδέποτε ἡμᾶς καθ' ὑπό-
θεσιν λευκῷ περιπεπτωκέναι χρώματι, μηδὲ μέλανι, πρώ-
τως δὲ ὁρᾶν τὸ λευκόν. ἀλλ' οὐκ ἂν ἰσχύσαιμεν ἀπὸ τῆς
τούτου καταλήψεως τὸ μέλαν καταλαμβάνεσθαι χρῶμα·
210 ἔννοιαν μὲν γὰρ ἔχειν τοῦ ἕτερον εἶναι χρῶμα τὸ μέλαν,
καὶ μὴ τοιοῦτο οἷόν ἐστι τὸ λευκόν, τάχα δυνατόν ἐστι,
κατάληψιν δὲ ποιεῖσθαι τοῦ μέλανος χρώματος ἐκ τῆς τοῦ
λευκοῦ παρουσίας τῶν ἀμηχάνων. καὶ ἐπὶ τῆς φωνῆς ὁ
αὐτός ἐστι λόγος, καὶ κοινῶς ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν.
οὐκοῦν τὸ ὁμογενὲς αἰσθητὸν οὐκ ἂν εἴη τοῦ ὁμογενοῦς
ἐνδεικτικόν, τουτέστι τὸ ὁρατὸν τοῦ ὁρατοῦ ἢ τὸ ἀκουστὸν
211 τοῦ ἀκουστοῦ ἢ τὸ γευστὸν τοῦ γευστοῦ. καὶ μὴν οὐδὲ
τὸ ἀνομογενὲς τοῦ ἀνομογενοῦς, οἷον τὸ ὁρατὸν τοῦ ἀκου-

11. ὑπάρχῃ C. 17. ὁμογενοῦς — τοῦ om C. 18. οὔτε δὲ — 19. ἀνομογενοῦς om CHR.

στοῦ ἢ τὸ ἀκουστὸν τοῦ γευστοῦ ἢ ὀσφραντοῦ· οὐ γὰρ ἐὰν ὀσφραίνηταί τις εὐώδους τινός, εἰς κατάληψιν ἔρχεται τοῦ λευκοῦ χρώματος, οὐδὲ φωνῆς ἀντιλαμβανόμενος γλυκαίνεται τὴν γεῦσιν. καίτοι μακρόν ἐστι ζητεῖν εἰ δύνα- 212 ται τὸ ὁμογενὲς τοῦ ὁμογενοῦς καὶ τὸ ἀνομογενὲς τοῦ ἀνομογενοῦς εἶναι σημεῖον, ὅτε καὶ τὸ τούτου ἔγγιον ἀπελπίσειεν ἄν τις νοῦν ἔχων, φημὶ δὲ τὸ μηδὲ ἑαυτοῦ δύνασθαι ἐνδεικτικὸν εἶναι τὸ αἰσθητόν. τῶν γὰρ περὶ '''τού- 213 του σκεψαμένων, ὡς πολλάκις ἐδείξαμεν, οἱ μέν φασιν αὐτὸ μὴ τοιοῦτο λαμβάνεσθαι ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως οἷόν ἐστι φύσει· οὔτε γὰρ λευκὸν οὔτε μέλαν, οὔτε θερμόν, οὐ ψυχρόν, οὐ γλυκύ, οὐ πικρόν, οὐκ ἄλλην τοιαύτην ἔχον ποιότητα αὐτὸ καθεστάναι, κενοπαθούσης δὲ καὶ ψευδομένης ἡμῶν τῆς αἰσθήσεως τοιοῦτο δοκεῖν ὑποκεῖσθαι· οἱ δὲ τινὰ μὲν τῶν αἰσθητῶν ἔδοξαν κατ' ἀλήθειαν ὑποκεῖσθαι τινὰ δὲ μηδαμῶς, ἄλλοι δὲ πᾶσι τὴν ὕπαρξιν ἐπ' ἴσης προσεμαρτύρησαν. τοσαύτης οὖν καὶ ἀδιακρίτου 214 στάσεως οὔσης περὶ τῆς τῶν αἰσθητῶν ὑποστάσεως, πῶς οἷόν τε λέγειν αὐτοῦ παραστατικὸν εἶναι τὸ αἰσθητόν; ὅτε οὐδέπω γινώσκεται τίς ἐστιν ἡ ἀληθὴς τῶν οὕτως διαφωνούντων στάσις. ἀλλ' ἐκεῖνό γε κρατεῖν χρή, ὡς εἴπερ οὔτε τὸ ὁμογενὲς αἰσθητὸν τοῦ ὁμογενοῦς αἰσθητοῦ οὔτε τὸ ἀνομογενὲς τοῦ ἀνομογενοῦς οὔτ' αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐνδεικτικόν ἐστιν, ἀδύνατον ἄρα λέγειν αἰσθητὸν εἶναι τὸ σημεῖον. 215

Ὁ δὲ Αἰνησίδημος ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν Πυρρωνείων λόγων εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς σχεδὸν δυνάμεως λόγον ἐρωτᾷ τοιοῦτον. εἰ τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται καὶ τὰ σημεῖά ἐστι φαινόμενα, τὰ σημεῖα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται. οὐχὶ δέ γε τὰ σημεῖα

2. ὀσφρήσηταί VX. 3. τοῦ om V. 10. αὐτὸ τὸ μὴ CR. 12. οὔτε ψ. G. ποιότητα τοιαύτην ἔχον ἑαυτὸ CGR. 18. αἰσθητῶν om C. 20. ὄντως CR. 21. ὡς εἴπερ] ὥσπερ L. 22. ὁμοιογενοῦς C. 28. καὶ — p. 334 25. φαίνεται om H. 29. ὁμοίοις C. 30. γε om RV.

πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται· τὰ
δὲ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως
216 φαίνεται· οὐκ ἄρα φαινόμενά ἐστι τὰ σημεῖα. καὶ δὴ
τοίνυν φαινόμενα μὲν ἔοικε καλεῖν ὁ Αἰνησίδημος τὰ
αἰσθητά, λόγον δὲ ἐρωτᾷ καθ' ὃν δεύτερος ἀναπόδεικτος
ἐπιβάλλει τρίτῳ, οὗ τὸ σχῆμά ἐστι τοιοῦτο "εἰ τὸ πρῶτον
καὶ τὸ δεύτερον, τὸ τρίτον· οὐχὶ δὲ τὸ τρίτον, ἀλλὰ καὶ
τὸ πρῶτον· οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον." καὶ ὅτι τῷ ὄντι οὕτως
217 ἔχει, μικρὸν ὕστερον διδάξομεν· '''νῦν δ' ὡς ὑγιῆ ἐστιν
αὐτοῦ τὰ λήμματα καὶ ἕπεται τούτοις ἡ ἐπιφορά, ἁπλού-
στερον ἀποδείξομεν. αὐτίκα τοίνυν τὸ συνημμένον ἀλη-
θές ἐστιν. ἕπεται γὰρ τῷ κατ' αὐτὸ συμπεπλεγμένῳ τὸ
λῆγον, τουτέστι τῷ "τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως δια-
κειμένοις παραπλησίως φαίνεται καὶ τὰ σημεῖά ἐστι φαι-
νόμενα" τὸ τὰ σημεῖα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις πα-
218 ραπλησίως φαίνεσθαι. εἰ γὰρ τοῦ λευκοῦ χρώματος πάν-
τες οἱ ἀπαραποδίστους ἔχοντες τὰς ὄψεις ὁμοίως ἀντιλαμ-
βάνονται ἀλλ' οὐ διαφόρως, καὶ εἰ τοῦ γλυκέος πάντες οἱ
κατὰ φύσιν τὴν γεῦσιν ἔχοντες γλυκαντικῶς ἀντιλαμβά-
νονται, κατ' ἀνάγκην ὀφείλουσι καὶ τοῦ σημείου, εἴπερ
ἐστὶ τῶν αἰσθητῶν καθάπερ τὸ λευκὸν ἢ γλυκύ, πάντες
οἱ κατὰ τὴν ὁμοίαν ὄντες διάθεσιν ὁμοίως ἀντιλαμβάνε-
219 σθαι. ὥστε τὸ μὲν συνημμένον ὑγιές ἐστιν· ἀληθὲς δέ
γε καὶ τὸ δεύτερον λῆμμα, τὸ "οὐχὶ δέ γε τὰ σημεῖα πᾶσι
τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται." τὸ γοῦν
ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων ἔρευθος καὶ ἡ τῶν αἰτίων προπά-
λεια καὶ ὁ ἔνικμος χρὼς καὶ ἡ πλείων θερμασία καὶ ἡ
σφοδρότης τῶν σφυγμῶν καὶ τὰ λοιπὰ σημεῖα τοῖς ὁμοίως
κατά τε τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν ἄλλην σύγκρισιν διακειμέ-
νοις οὐ τοῦ αὐτοῦ προσπίπτει σημεῖα, οὐδ' ὡσαύτως πᾶσι
220 φαίνεται, ἀλλ' Ἡροφίλῳ μὲν λόγου χάριν ὡς ἄντικρυς

1. ὁμοίοις C. τὰ — 3. φαίνεται om C. 4. φαινόμενον ἔοικε V. 13. τὸ CR. ὁμοίοις C. 14. φαίνεσθαι L. καὶ — 16. φαίνεσθαι om CR. 17. ἀπαραμποδίστους V, ἀπαρεμποδίστους Fabricius. 18. εἰ] οἱ CR. 30. προπίπτει L.

χρηστοῦ αἵματος σημεῖα, Ἐρασιστράτῳ δὲ ὡς μεταπτώ-
σεως τῆς ἐκ φλεβῶν εἰς ἀρτηρίας, Ἀσκληπιάδῃ δὲ ὡς ἐν-
στάσεως νοητῶν ὄγκων ἐν νοητοῖς ἀραιώμασιν. τοίνυν
καὶ τὸ δεύτερον λῆμμα ὑγιές ἐστιν. ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ τρί- 221
τον, τὸ τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις πα-
ραπλησίως φαίνεσθαι. τὸ γὰρ λευκόν, εἰ τύχοι, χρῶμα τῷ
μὲν ἰκτεριῶντι καὶ τῷ ὑφαίμους ἔχοντι τοὺς ὀφθαλμοὺς
καὶ τῷ κατὰ φύσιν διακειμένῳ οὐχ ὡσαύτως προσπίπτει
(ἀνομοίως γὰρ διέκειντο, παρ' ἣν αἰτίαν τῷ μὲν φαίνεται
ὠχρὸν τῷ δὲ ἐνερευθὲς τῷ δὲ λευκόν), τοῖς μέντοι κατὰ
τὴν αὐτὴν διάθεσιν οὖσι, τουτέστι τοῖς ὑγιαίνουσι, λευκὸν
μόνον φαίνεται. τοίνυν ἀληθέσιν οὖσι τοῖς λήμμασι συ- 222
νεισαχθήσεται καὶ ἡ ἐπιφορὰ ἡ "οὐκ ἄρα φαινόμενόν ἐστι
τὸ σημεῖον."

Αὐτόθεν μὲν οὖν ἐφοδεύσασιν ἡμῖν ἀληθὴς ὁ λόγος
ὑποδέδεικται· ὅτι δὲ καὶ ἀναπόδεικτός ἐστι καὶ συλλογι- 223
στικός, '''ἀναλύσασιν αὐτὸν φανήσεται. εὐθέως γάρ, ἵνα
μικρὸν ἄνωθεν προλάβωμεν, ἀναπόδεικτοι λέγονται διχῶς,
οἵ τε μὴ ἀποδεδειγμένοι καὶ οἱ μὴ χρείαν ἔχοντες ἀποδεί-
ξεως τῷ αὐτόθεν εἶναι περιφανὲς ἐπ' αὐτῶν τὸ ὅτι συνά-
γουσιν. ἐπεδείξαμεν δὲ πολλάκις ὡς κατὰ τὸ δεύτερον ση-
μαινόμενον ταύτης ἠξίωνται τῆς προσηγορίας οἱ κατ' ἀρχὴν
τῆς πρώτης περὶ συλλογισμῶν εἰσαγωγῆς παρὰ τῷ Χρυ-
σίππῳ τεταγμένοι. νυνὶ δὲ ἐφ' ὁμολόγῳ τούτῳ γνωστέον 224
ὅτι πρῶτος μέν ἐστιν ἀναπόδεικτος ὁ ἐκ συνημμένου καὶ
τοῦ ἡγουμένου, τὸ λῆγον ἐν ἐκείνῳ τῷ συνημμένῳ ἔχων
συμπέρασμα. τουτέστιν, ὅταν λόγος δύο ἔχῃ λήμματα,
ὧν τὸ μὲν ἕτερόν ἐστι συνημμένον τὸ δὲ ἕτερον ἡγούμε-
νον ἐν τῷ συνημμένῳ, ἔχῃ δὲ καὶ ἐπιφορὰν τὸ λῆγον ἐν
τῷ αὐτῷ συνημμένῳ, τότε ὁ τοιοῦτος λόγος πρῶτος ἀνα-
πόδεικτος καλεῖται, οἷον ὁ οὕτως ἔχων "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς
ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν." οὗτος
γὰρ τὸ μὲν ἕτερον τῶν λημμάτων ἔχει συνημμένον, τὸ

1. ἐρεσιστράτω CR. 3. νοητῶν τῶν ὄγκων V. 13. ἡ ante οὐκ om L.

"εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστι," τὸ δὲ λοιπὸν τὸ ἡγούμενον ἐν τῷ συνημμένῳ "ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν," τὸ δὲ "φῶς ἄρα ἔστιν" τρίτον τὴν ἐπιφοράν, τὸ λῆγον τοῦ συνημ-
225 μένου. δεύτερος δ' ἐστὶν ἀναπόδεικτος ὁ ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῷ λήγοντι ἐν ἐκείνῳ τῷ συνημμένῳ, τὸ ἀντικείμενον τῷ ἡγουμένῳ ἔχων συμπέρασμα. τουτέστιν, ὅταν λόγος πάλιν ἐκ δυοῖν συνεστὼς λημμάτων, ὧν τὸ μὲν ἕτερόν ἐστι συνημμένον τὸ δὲ ἕτερον ἀντικείμενον τῷ λήγοντι ἐν τῷ συνημμένῳ, ἔχῃ δὲ καὶ ἐπιφορὰν τὸ ἀντικείμενον τῷ ἡγουμένῳ, τότε ὁ τοιοῦτος γίνεται δεύτερος ἀναπόδεικτος, ὡς τὸ "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· οὐχὶ δέ γε φῶς ἔστιν· οὐκ ἄρα ἔστιν ἡμέρα." τό τε γὰρ "εἰ ἔστιν ἡμέρα, φῶς ἔστιν," τὸ ἕτερον '''λῆμμα τοῦ λόγου, συνημμένον ἐστί, τό τε "οὐχὶ δέ γε φῶς ἔστι," λοιπὸν λῆμμα τοῦ λόγου καθεστώς, ἀντικείμενόν ἐστι τῷ λήγοντι ἐν τῷ συνημμένῳ· ἥ τε ἐπιφορὰ ἡ "οὐκ ἄρα ἡμέρα ἔστιν" τὸ ἀντικείμενον ἦν τοῦ ἡγουμένου.

226 τρίτος δέ ἐστι λόγος ἀναπόδεικτος ὁ ἐξ ἀποφατικοῦ συμπλοκῆς καὶ ἑνὸς τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ, τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ ἔχων συμπέρασμα, οἷον "οὐχὶ καὶ ἡμέρα ἔστι καὶ νὺξ ἔστιν· ἡμέρα δὲ ἔστιν· οὐκ ἄρα ἔστι νύξ." τὸ μὲν γὰρ "οὐχὶ καὶ ἡμέρα ἔστι καὶ νὺξ ἔστιν" ἀποφατικὸν ἦν συμπεπλεγμένου τοῦ "καὶ ἡμέρα ἔστι καὶ νὺξ ἔστι," τὸ δὲ "ἡμέρα ἔστι" τὸ ἕτερον ἐτύγχανε τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ, τὸ δὲ "οὐκ ἄρα ἔστι νύξ" τὸ ἀντικείμενον ἦν τῷ λοιπῷ τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ.

227 Οἱ μὲν οὖν λόγοι τοιοῦτοί τινές εἰσι, τρόποι δὲ αὐτῶν καὶ ὡσπερεὶ σχήματα ἐν οἷς ἠρώτηνται οἱ οὕτως ἔχοντες, τοῦ μὲν πρώτου ἀναποδείκτου "εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον· τὸ δέ γε πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον," τοῦ δὲ δευτέρου "εἰ τὸ

2. δὲ om *L*. 6. συμπέρας *C*. 7. δυοῖν ἢ συνεστὼς? 11. εἰ om *V*. 13. τότε *L*. εἰ om *C*. 14. συνημμένον — 15. λόγου om *C*. γε om *R*. 16. λήγοντι om *C*. 21. ἡμέρα δὲ — 22. νὺξ ἔστιν om *C*. 23. ἀποφαντικὸν *CX*. συμπεπλεγμένον *CRX*. 27. ὡς περὶ *V*. 28. οἱ] εἰ *V*.

πρῶτον, τὸ δεύτερον· οὐχὶ δέ γε τὸ δεύτερον· οὐκ ἄρα τὸ
πρῶτον," τοῦ δὲ τρίτου "οὐχὶ καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον·
τὸ δέ γε πρῶτον· οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον."

Ἔτι χρὴ γινώσκειν ὅτι τῶν ἀναποδείκτων οἱ μέν εἰσιν 228
ἁπλοῖ οἱ δὲ οὐχ ἁπλοῖ. ὧν ἁπλοῖ μέν εἰσιν οἱ αὐτόθεν σαφὲς
ἔχοντες τὸ ὅτι συνάγουσιν, τουτέστι τὸ ὅτι συνεισάγεται αὐ-
τῶν τοῖς λήμμασιν ἡ ἐπιφορά. ὁποῖοί εἰσιν οἱ ἐκκείμενοι·
ἐὰν γὰρ ἐπὶ τοῦ πρώτου εὐθὺς δῶμεν ἀληθὲς εἶναι τὸ "εἰ
ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστι," λέγω δὲ τὸ ἀκολουθεῖν τῷ ἡμέραν
εἶναι τὸ φῶς εἶναι, ὑποθώμεθα δὲ ἀληθὲς τὸ πρῶτον τὸ ἡμέ-
ραν εἶναι, ὅπερ ἦν ἡγούμενον ἐν τῷ συνημμένῳ, ἐξ ἀνάγ-
κης ἀκολουθήσει καὶ τὸ φῶς εἶναι, ὅπερ ἦν συμπέρασμα
τοῦ λόγου. οὐχ ἁπλοῖ δέ εἰσιν οἱ ἐκ τῶν ἁπλῶν πεπλεγμέ- 229
νοι καὶ ἔτι χρείαν ἔχοντες τῆς εἰς ἐκείνους ἀναλύσεως,
ἵνα γνωσθῶσιν ὅτι καὶ αὐτοὶ συνάγουσιν. τούτων δὲ τῶν
οὐχ ἁπλῶν οἱ μὲν ἐξ ὁμογενῶν εἰσὶ συνεστῶτες οἱ δὲ ἐξ
ἀνομογενῶν, καὶ ἐξ ὁμογενῶν μὲν ὥσπερ οἱ ἐκ δυοῖν πρώ-
των ἀναποδείκτων πεπλεγμένοι ἢ ἐκ δυοῖν δευτέρων, ἐξ 23
ἀνομογενῶν δὲ ὥσπερ οἱ ἐκ πρώτου ἀναποδείκτου συνεστῶ-
τες ἢ ἐκ δευτέρου καὶ τρίτου, καὶ '''κοινῶς οἱ τούτοις πα-
ραπλήσιοι. ἐξ ὁμογενῶν μὲν οὖν συνέστηκεν οἷον ὁ τοιοῦ-
τος "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν· φῶς
ἄρα ἔστιν." πέπλεκται γὰρ ἐκ πρώτων δυοῖν ἀναποδείκτων, ὡς
ἀναλύσαντες αὐτὸν εἰσόμεθα. γνωστέον γὰρ ὅτι θεώρημα 231
διαλεκτικόν ἐστιν εἰς τὰς τῶν συλλογισμῶν ἀναλύσεις παρα-
διδόμενον τοιοῦτον "ὅταν τά τινος συμπεράσματος συ-
νακτικὰ λήμματα ἔχωμεν, δυνάμει κἀκεῖνο ἐν τούτοις
ἔχομεν τὸ συμπέρασμα, κἂν κατ' ἐκφορὰν μὴ λέγηται."
ἐπεὶ οὖν δύο ἔχομεν λήμματα, τό τε συνημμένον τὸ "εἰ 232
ἡμέρα ἔστιν, φῶς ἔστιν," ὅπερ ἄρχεται μὲν ἀπὸ ἁπλοῦ
ἀξιώματος τοῦ "ἡμέρα ἔστιν," λήγει δὲ εἰς οὐχ ἁπλοῦν

5. ἔχουσι C. 7. οἱποῖοι V. 13. πεπληγμένοι V. 17. εἰ C.
19. ὁμογενῶν C. ἐκ τοῦ πρώτου C. 23. ἀναλύσοντες CR.
24. διαλεκτόν V. 26. ὅταν om C. 30. φῶς ἔστιν add Fabricius.
31. εἰς] ὡς C.

συνημμένον τὸ "εἰ ἡμέρα ἔστιν, φῶς ἔστιν," καὶ ἔτι τὸ
ἡγούμενον ἐν αὐτῷ τὸ "ἡμέρα ἔστιν," ἐκ τούτων συνα-
χθήσεται ἡμῖν πρώτῳ ἀναποδείκτῳ τὸ λῆγον ἐν ἐκείνῳ τῷ
233 συνημμένῳ τὸ "εἰ ἄρα ἡμέρα ἔστιν, φῶς ἔστιν." τοῦτ' οὖν
δυνάμει μὲν ἔχομεν ἐν τῷ λόγῳ συναγόμενον, κατὰ δὲ
τὴν ἐκφορὰν παραλελειμμένον τάξαντες μετὰ τῆς τοῦ ἐκ-
κειμένου λόγου προλήψεως τῆς "ἡμέρα ἔστιν," ἕξομεν συ-
ναγόμενον τὸ "φῶς ἔστιν" πρώτῳ ἀναποδείκτῳ, ὅπερ ἦν
ἐπιφορὰ τοῦ ἐκκειμένου λόγου. ὥστε δύο γίγνεσθαι πρώ-
τους ἀναποδείκτους, ἕνα μὲν τοιοῦτον "εἰ ἡμέρα ἔστι,
φῶς ἔστιν," ἕτερον δὲ τὸν τοιοῦτον "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς
ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν."

234 Τοιόσδε μὲν οὖν ἐστὶν ὁ χαρακτὴρ τῶν ἐξ ὁμογενῶν τὴν
πλοκὴν ἐχόντων λόγων· ἐξ ἀνομογενῶν δὲ λοιπόν ἐστι καθά-
περ ὁ παρὰ τῷ Αἰνησιδήμῳ περὶ τοῦ σημείου ἐρωτηθείς, ἔχων
δὲ οὕτως "εἰ τὰ φαινόμενα ἅπασι τοῖς ὁμοίως διακειμέ-
νοις παραπλησίως φαίνεται καὶ τὰ σημεῖά ἐστι φαινόμενα,
τὰ σημεῖα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως
φαίνεται· τὰ δὲ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμέ-
νοις παραπλησίως φαίνεται· τὰ δέ γε σημεῖα οὐ πᾶσι
τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται· οὐκ ἄρα
235 φαινόμενά ἐστι τὰ σημεῖα." συνέστηκε γὰρ ὁ τοιοῦτος
λόγος ἐκ δευτέρου τε ἀναποδείκτου καὶ τρίτου, καθὼς πά-
ρεστι μαθεῖν ἐκ τῆς ἀναλύσεως, ἥτις σαφεστέρα μᾶλλον
γενήσεται ἐπὶ τοῦ τρόπου ποιησαμένων ἡμῶν τὴν διδασκα-
λίαν, ἔχοντος οὕτως "εἰ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, τὸ
τρίτον· οὐχὶ δέ γε τὸ τρίτον, ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶτον· οὐκ
236 ἄρα τὸ δεύτερον." '''ἐπεὶ γὰρ ἔχομεν συνημμένον ἐν ᾧ
ἡγεῖται συμπεπλεγμένον τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, λήγει
δὲ τὸ τρίτον, ἔχομεν δὲ καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦ λήγοντος
τὸ "οὐ τὸ τρίτον," συναχθήσεται ἡμῖν καὶ τὸ ἀντικείμε-
νον τοῦ ἡγουμένου, τὸ "οὐκ ἄρα τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύ-

6. παραλελειμμένην X. 15. παρὰ τῷ Αἰνησιδήμῳ] p. 333 25.
23. πέρ ἐστι C. 31. τὸ post οὐ om C.

τερον," δευτέρῳ ἀναποδείκτῳ. ἀλλὰ δὴ τοῦτο αὐτὸ κατὰ μὲν τὴν δύναμιν ἔγκειται τῷ λόγῳ, ἐπεὶ ἔχομεν τὰ συνεκτικὰ αὐτοῦ λήμματα, κατὰ δὲ τὴν προφορὰν παρεῖται. ἅπερ τάξαντες μετὰ τοῦ λειπομένου λήμματος τοῦ πρώτου ἕξομεν συναγόμενον τὸ συμπέρασμα τὸ "οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον" τρίτῳ ἀναποδείκτῳ. ὥστε δύο εἶναι ἀναποδείκτους, ἕνα μὲν τοιοῦτον "εἰ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, τὸ τρίτον· οὐχὶ δέ γε τὸ τρίτον· οὐκ ἄρα τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον," ὅς ἐστι δεύτερος ἀναπόδεικτος, ἕτερον δὲ τρίτον τὸν οὕτως ἔχοντα "οὐχὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον."

Ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ τρόπου ἡ ἀνάλυσίς ἐστι τοιαύτη, ἀνα- 237
λογεῖ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου· παραλείπεται γὰρ τὸ τρίτον
τὸ "οὐχὶ τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις πα-
ραπλησίως φαίνεται καὶ τὰ σημεῖά ἐστι φαινόμενα," ὃ
μετὰ τοῦ τὰ φαινόμενα ἅπασι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις
παραπλησίως φαίνεσθαι συνάγει τὸ τοῦ ἐκκειμένου τρίτῳ
ἀναποδείκτῳ. ὥστε δεύτερον μὲν γίνεσθαι ἀναπόδεικτον
τοιοῦτον "εἰ τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις
παραπλησίως φαίνεται καὶ τὰ σημεῖά ἐστι φαινόμενα, τὰ
σημεῖα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνε-
ται· οὐχὶ δέ γε τὰ σημεῖα πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις
παραπλησίως φαίνεται· τὰ σημεῖα ἄρα οὐκ ἔστι φαινό-
μενα," τρίτον δὲ τὸν τοιοῦτον "οὐχὶ καὶ τὰ φαινόμενα 238
πᾶσι τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται καὶ
τὰ σημεῖά ἐστι φαινόμενα· ἀλλὰ μὴν τὰ φαινόμενα πᾶσι
τοῖς ὁμοίως διακειμένοις παραπλησίως φαίνεται· οὐκ ἄρα
τὰ σημεῖά ἐστι φαινόμενα."

Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν δύναμιν τῆς συναγωγῆς καὶ τοιοῦ- 239
τός τις προταθήσεται λόγος "εἰ τὰ φαινόμενα πᾶσιν ἐπ' ἴ-
σης φαίνεται καὶ τὰ φαινόμενα τῶν ἀδήλων ἐστὶ σημεῖα,
τὰ ἄδηλα πᾶσιν ἐπ' ἴσης φαίνεται· οὐχὶ δέ γε τὰ ἄδηλα

2. ἔκκειται L. συνακτικὰ VX. 12. ἀνάλογοι V. 14. τὸ om C. 15. ὃ — 20. φαινόμενα om H. 16. τοῦ τὰ] τοῦτο C. 22. οὐχὶ — 23. φαίνεται om CHR. 30. προθήσεται C.

πᾶσιν ἐπ' ἴσης φαίνεται, ἀλλὰ καὶ τὰ φαινόμενα πᾶσιν ἐπ' ἴσης φαίνεται· οὐκ ἄρα τὰ φαινόμενα τῶν ἀδήλων
240 ἐστὶ σημεῖα." τούτου δὴ τοῦ λόγου ἡ μὲν ἀνάλυσίς ἐστιν ὁμοία, καθ' ἣν δεύτερος ἀναπόδεικτος ἐπιβάλλει τρίτῳ, ἡ δὲ '''παραμυθία τῶν λημμάτων προὖπτος. ὅτι γὰρ τὰ φαινόμενα ἐπ' ἴσης φαίνεται τοῖς ἀπαραποδίστους ἔχουσι τὰς αἰσθήσεις, συμφανές· οὐ γὰρ ἄλλοις ἄλλως τὸ λευκὸν φαίνεται, οὐδὲ ἄλλοις ἄλλως τὸ μέλαν, οὐδὲ διαφερόντως
241 τὸ γλυκύ, ἀλλ' ὁμοίως πάντας κινεῖ. εἰ δὴ ταῦτα ἐπ' ἴσης πᾶσι φαίνεται καὶ ἐνδεικτικὴν ἔχει δύναμιν τῶν ἀδήλων, ἀνάγκη καὶ τὰ ἄδηλα ἐπ' ἴσης πᾶσι προσπίπτειν ὡς ἂν καὶ τῶν αἰτίων τῶν αὐτῶν ὄντων καὶ τῆς ὕλης ὁμοίας ὑποκειμένης. οὐχὶ δέ γε τοῦτο· οὐ γὰρ πάντες ὡσαύτως τὰ ἄδηλα γινώσκουσι, καίπερ κατ' ἴσον τοῖς αἰσθητοῖς ἐγκυροῦντες, ἀλλ' οἱ μὲν οὐδ' εἰς ἔννοιαν αὐτῶν ἔρχονται, οἱ δὲ ἔρχονται μέν, εἰς ποικιλίαν δὲ καὶ πολυτρόπους καὶ μαχομένας ὑποσύρονται ἀποφάσεις. ἀκόλουθον ἄρα μὴ αἰσθητὰ λέγειν τὰ σημεῖα, ἵνα μὴ τοῦθ' ἡμῖν τὸ ἄτοπον ἕπηται.

242 Ἐνέσται δὲ καὶ βραχέως τὰ προειρημένα περιλαβόντας τοιουτουσί τινας προτείνειν λόγους. εἰ τὰ φαινόμενα πᾶσι φαίνεται, τὰ δὲ σημεῖα οὐ πᾶσι φαίνεται, οὐκ ἔστι τὰ φαινόμενα σημεῖα. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα
243 δεύτερον. καὶ πάλιν, εἰ τὰ φαινόμενα, καθόσον ἐστὶ φαινόμενα, διδασκαλίας οὐκ ἔχει χρείαν, τὰ δὲ σημεῖα, παρόσον ἐστὶ σημεῖα, διδασκαλίας ἔχει χρείαν, τὰ σημεῖα οὐκ ἔστι φαινόμενα. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον.

Πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἀξιοῦντας αἰσθητὸν εἶναι τὸ ση-
244 μεῖον τοσαῦτα ἠπορήσθω· σκοπῶμεν δὲ καὶ τὴν ἀντικειμένην τούτοις στάσιν, φημὶ δὲ τῶν νοητὸν αὐτὸ προειλη-

6. ἀπαραποδίστως CRX, ἀπαραμποδίστως V, ἀπαραμποδίστους G, ἀπαρεμποδίστους F. 10. πᾶσι H, φασὶ CGR, om FV. 11. προπίπτειν L. 12. τῶν ante αὐτῶν om L. ὁμοίως CFHR. 15. οἱ] εἰ V. 21. τοιουτοσί CR. 25. τὰ — 26. χρείαν om CR. 29. ἠπορείσθω CR. 30. δὴ CRX. προσειληφότων L.

φότων καθεστάναι. βραχέα δὲ ἴσως δεήσει καὶ περὶ τοῦ
ἀρέσκοντος αὐτοῖς προλαβεῖν, καθ' ὃ ἀξίωμα θέλουσιν
εἶναι τὸ σημεῖον, καὶ διὰ τοῦτο νοητόν. ὑπογράφοντες
τοίνυν φασὶ σημεῖον εἶναι ἀξίωμα ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ 245
καθηγούμενον, ἐκκαλυπτικὸν τοῦ λήγοντος. κρίσεις δὲ
τοῦ ὑγιοῦς συνημμένου πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας εἶναί φασιν,
μίαν δ' ἐξ ἁπασῶν ὑπάρχειν, καὶ ταύτην οὐχ ὁμόλογον,
τὴν ἀποδοθησομένην. πᾶν γὰρ συνημμένον ἢ ἀπὸ ἀλη-
θοῦς ἀρχόμενον εἰς ἀληθὲς λήγει, ἢ ἀπὸ ψεύδους ἀρχόμε-
νον ἐπὶ ψεῦδος λήγει, ἢ ἀπ' ἀληθοῦς ἐπὶ ψεῦδος, ἢ ἀπὸ
ψεύδους ἐπ' ἀληθές. ἀπὸ μὲν οὖν ἀληθοῦς ἀρχόμενον 246
ἐπ' ἀληθὲς λήγει τὸ "εἰ εἰσὶ θεοί, προνοίᾳ θεῶν διοικεῖται
ὁ κόσμος," ἀπὸ ψεύδους δὲ ἐπὶ ψεῦδος τὸ "εἰ πέταται ἡ
γῆ, πτέρυγας ἔχει ἡ γῆ," ἀπὸ ψεύδους δὲ ἐπ' ἀληθὲς τὸ
"εἰ πέταται ἡ γῆ, ἔστιν ἡ γῆ," ἀπὸ δὲ ἀληθοῦς ἐπὶ ψεῦδος
τὸ "εἰ κινεῖται οὗτος, περιπατεῖ οὗτος," μὴ περιπατοῦντος
'''μὲν αὐτοῦ, κινουμένου δέ. τεσσάρων οὖν οὐσῶν τοῦ 247
συνημμένου συζυγιῶν, ὅταν ἀπ' ἀληθοῦς τε ἄρχηται καὶ
εἰς ἀληθὲς λήγῃ, ἢ ὅταν ἀπὸ ψεύδους ἐπὶ ψεῦδος, ἢ ὅταν
ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθὲς ἢ ἀναστρόφως ἀπ' ἀληθοῦς ἐπὶ
ψεῦδος, κατὰ μὲν τοὺς πρώτους τρεῖς τρόπους φασὶν ἀλη-
θὲς τοῦτο γίνεσθαι (ἐάν τε γὰρ ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον
ἐπ' ἀληθὲς λήγῃ, ἐστὶν ἀληθές, ἐάν τε ἀπὸ ψεύδους ἐπὶ
ψεῦδος, πάλιν ἀληθές· ὡσαύτως δὲ κἂν ἀπὸ ψεύδους
ἐπ' ἀληθές), καθ' ἕνα δὲ μόνον γίνεσθαι ψεῦδος, ὅταν
ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον λήγῃ ἐπὶ ψεῦδος. τούτων δὲ οὕτως 248
ἐχόντων ἀναζητητέον, φασί, τὸ σημεῖον οὐκ ἐν τῷ μοχθη-
ρῷ τούτῳ συνημμένῳ ἀλλ' ἐν τῷ ὑγιεῖ· εἴρηται γὰρ ἀξίωμα
τὸ ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγούμενον. ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ ἓν
ἦν ὑγιὲς συνημμένον, τρία δέ, καθάπερ τὸ ἀπ' ἀληθοῦς
ἀρχόμενον καὶ ἐπ' ἀληθὲς λῆγον καὶ τὸ ἀπὸ ψεύδους ἐπὶ
ψεῦδος καὶ τὸ ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθές, σκεπτέον πότε-

3. νοητὸν ὑπογράφοντες. τοίνυν L. 12. εἰ om L. 14. ἐπ' om CRV. 23. ἐστὶν] εἶναι?

ρόν ποτε ἐν πᾶσι ζητητέον τοῖς ὑγιέσι συνημμένοις τὸ
249 σημεῖον ἢ ἐν τισὶν ἢ ἐν τινί. οὐκοῦν εἰ τὸ σημεῖον ἀλη-
θὲς εἶναι δεῖ καὶ ἀληθοῦς παραστατικόν, οὔτε ἐν τῷ ἀπὸ
ψεύδους ἀρχομένῳ καὶ ἐπὶ ψεῦδος λήγοντι οὔτε ἐν τῷ
ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθὲς ὑποκείσεται. λείπεται οὖν ἐν
ἐκείνῳ μόνον αὐτὸ τυγχάνειν τῷ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς τε ἀρ-
χομένῳ καὶ ἐπ' ἀληθὲς λήγοντι, ὡς ἂν καὶ αὐτοῦ ὑπάρχον-
τος καὶ τοῦ σημειωτοῦ συνυπάρχειν ὀφείλοντος αὐτῷ.
250 τοίνυν ὅταν λέγηται τὸ σημεῖον ἀξίωμα εἶναι ἐν ὑγιεῖ συ-
νημμένῳ καθηγούμενον, δεήσει ἐν μόνῳ ἀκούειν αὐτὸ
καθηγούμενον συνημμένῳ τῷ ἀπ' ἀληθοῦς τε ἀρχομένῳ
καὶ ἐπ' ἀληθὲς λήγοντι. καὶ μὴν οὐκ εἴ τι ἡγεῖται ἀξίωμα
ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ ἀπ' ἀληθοῦς τε ἀρχόμενον καὶ ἐπ' ἀλη-
251 θὲς λῆγον, τοῦτό ἐστι σημεῖον. αὐτίκα γέ τοι τὸ τοιοῦτο
συνημμένον "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν" ἀπ' ἀληθοῦς μὲν
ἄρχεται τοῦ "ἡμέρα ἔστιν" καὶ ἐπ' ἀληθὲς λήγει τὸ "φῶς
ἔστιν," οὐκ εἶχε δέ τι ἐν αὐτῷ ἡγούμενον ἀξίωμα σημεῖον
τοῦ λήγοντος· οὐδὲ γὰρ ἐκκαλυπτικόν ἐστι τοῦ "φῶς
ἔστιν" τὸ "ἡμέρα ἔστιν," ἀλλ' ὡς αὐτὸ δι' αὑτοῦ προσέ-
πιπτεν, οὕτω καὶ τὸ "φῶς ἔστιν" ἐκ τῆς ἰδίας ἐλαμβάνετο
252 περιφανείας. δεῖ ἄρα τὸ σημεῖον οὐ μόνον ἐν ὑγιεῖ εἶναι
συνημμένῳ ἡγούμενον, τουτέστι τῷ ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχομένῳ
καὶ ἐπ' ἀληθὲς λήγοντι, ἀλλὰ καὶ ἐκκαλυπτικὴν ἔχειν φύ-
σιν τοῦ λήγοντος, οἷόν ἐστι τὸ ἐν τοῖς τοιούτοις συνημμέ-
νοις "εἰ γάλα ἔχει ἐν μαστοῖς ἥδε, κεκύηκεν ἥδε" καὶ "εἰ
βρογχεῖον ἔπτυκεν οὗτος, ἕλκος ἔχει ἐν πνεύμονι οὗτος."
253 τουτὶ γὰρ τὸ συνημμένον ὑγιές ἐστιν, ἀρχόμενον μὲν
ἀπ' ἀληθοῦς τοῦ "βρογχεῖον ἔπτυκεν οὗτος," λῆγον δὲ ἐπ' ἀ-
ληθὲς τὸ "ἕλκος ἔχει οὗτος ἐν πνεύμονι," μετὰ τοῦ ἐκκα-
λυπτικὸν εἶναι τὸ πρῶτον τοῦ δευτέρου· ἐκείνῳ γὰρ προσ-
βάλλοντες κατάληψιν τούτου ποιούμεθα.

5. ἐν om *L*. 14. τοι om *V*. 19. προύπιπτεν *L*. 20. ἔστιν om *L*. 23. ἔχει *VX*. 26. 28. βρόγχιον Fabricius. 29. τὸ om *L*.

Ἔτι, φασί, τὸ σημεῖον παρὸν παρόντος εἶναι δεῖ ση- 254
μεῖον. ἔνιοι γὰρ ἐξαπατώμενοι καὶ παρὸν παρῳχημένου
θέλουσιν εἶναι σημεῖον, ὡς ἐπὶ τοῦ "εἰ οὐλὴν ἔχει οὗτος,
ἕλκος ἔσχηκεν οὗτος·" εἰ μὲν γὰρ οὐλὴν ἔχει, παρόν ἐστι,
φαίνεται γάρ, τὸ δὲ ἕλκος ἐσχηκέναι παρῳχημένον, οὐκέτι
γάρ ἐστιν ἕλκος· καὶ παρὸν μέλλοντος, ὡς τὸ περιεχόμε-
νον τῷ τοιούτῳ συνημμένῳ "εἰ καρδίαν τέτρωται οὗτος,
ἀποθανεῖται οὗτος·" τὸ μὲν γὰρ τραῦμα τῆς καρδίας
εἶναί φασιν ἤδη, τὸν δὲ θάνατον μέλλειν. ἀγνοοῦσι δὴ 255
οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες ὅτι ἄλλ' ἐστὶ τὰ παρῳχημένα καὶ
τὰ μέλλοντα, τὸ μέντοι σημεῖον καὶ σημειωτὸν κἀν τού-
τοις παρὸν παρόντος ἐστίν. ἔν τε γὰρ τῷ προτέρῳ τῷ
"εἰ οὐλὴν ἔχει οὗτος, ἕλκος ἔσχηκεν οὗτος" τὸ μὲν ἕλκος
γέγονεν ἤδη καὶ παρῴχηκεν, τὸ δὲ ἕλκος ἐσχηκέναι τοῦτον
ἀξίωμα καθεστηκὸς ἐνέστηκεν, περὶ γεγονότος τινὸς λεγό-
μενον· ἔν τε τῷ "εἰ καρδίαν τέτρωται οὗτος, ἀποθανεῖ-
ται οὗτος" ὁ μὲν θάνατος μέλλει, τὸ δὲ ἀποθανεῖσθαι
τοῦτον ἀξίωμα ἐνέστηκεν, περὶ μέλλοντος λεγόμενον, παρὸ
καὶ νῦν ἐστιν ἀληθές. ὥστε καὶ ἀξίωμά ἐστι τὸ σημεῖον, 256
καὶ ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγεῖται τῷ ἀρχομένῳ ἀπὸ ἀλη-
θοῦς καὶ λήγοντι ἐπὶ ἀληθές, ἐκκαλυπτικόν τέ ἐστι τοῦ
λήγοντος, καὶ διὰ παντὸς παρὸν παρόντος ἐστὶ σημεῖον.

Τούτων δ' ὑποδεδειγμένων κατὰ τὰς αὐτῶν ἐκείνων 257
τεχνολογίας πρῶτον μὲν ἄξιόν ἐστι τὸ τοσοῦτον εἰπεῖν
πρὸς αὐτούς. εἰ καθ' οὓς μὲν αἰσθητόν ἐστι τὸ σημεῖον
καθ' οὓς δὲ νοητόν, καὶ ἡ περὶ τούτου διαφωνία μέχρι
τοῦ νῦν ἀνεπίκριτός ἐστιν, ἄδηλον εἶναι ῥητέον ἀκμὴν τὸ
σημεῖον. ἄδηλον δὲ ὂν χρῄζει τῶν ἐκκαλυψόντων, ἀλλ' οὐκ
αὐτὸ ἑτέρων δεῖ ὑπάρχειν ἐκκαλυπτικόν. καὶ μὴν 258
εἰ τὸ σημεῖον κατ' αὐτοὺς ἐν λεκτῷ τὴν ὑπόστασιν ἔχει,
τὰ δὲ λεκτὰ εἰ ἔστι ζητεῖται, ἄτοπον, πρὶν ὁμολογηθῆναι
τὸ '''γένος, ὡς βέβαιον λαμβάνειν τὸ εἶδος. ὁρῶμεν δὲ

8. μὲν add CR. 11. καὶ C. 12. παρὸν om C. 14. παρῴχησι FG. 20. ἀπὸ] ἐπὶ C. 29. δεῖ] δύναται? 30. λεκτῷ] ἐκ τῷ V.

ὡς εἰσί τινες οἱ ἀνῃρηκότες τὴν ὕπαρξιν τῶν λεκτῶν, καὶ οὐχ οἱ ἑτερόδοξοι μόνον, οἷον οἱ Ἐπικούρειοι, ἀλλὰ καὶ οἱ στωικοί, ὡς οἱ περὶ τὸν Βασιλείδην, οἷς ἔδοξε μηδὲν εἶναι ἀσώματον. τοίνυν ἐν ἐποχῇ φυλακτέον ἐστὶ τὸ ση-
259 μεῖον. ἀλλ' ἀποδείξαντες, φασί, πρότερον τὴν τῶν λεκτῶν ὕπαρξιν ἕξομεν βεβαίαν καὶ τὴν τοῦ σημείου φύσιν. οὐκοῦν ὅταν ἀποδείξητε, ἐρεῖ τις, τότε καὶ τὸ πιστὴν εἶναι τὴν τοῦ σημείου ὕπαρξιν λαμβάνετε· ἄχρι δὲ ἐπὶ ψιλῆς μένετε τῆς ὑποσχέσεως, ἀνάγκη καὶ ἡμᾶς ἐν ἐποχῇ μένειν.
260 εἶτα καὶ πῶς οἷόν τέ ἐστιν ἀποδεικνύναι τὴν τῶν λεκτῶν ὕπαρξιν; ἢ γὰρ διὰ σημείου δεήσει τοῦτο ποιεῖν ἢ δι' ἀποδείξεως. ἀλλ' οὔτε διὰ σημείου τινὸς οὔτε δι' ἀποδείξεως δυνατὸν τοῦτο ποιεῖν· ταῦτα γὰρ καὶ αὐτὰ λεκτὰ ὄντα
261 παραπλησίως τοῖς ἄλλοις λεκτοῖς ἐζήτηται, καὶ τοσοῦτον ἀπέχει τοῦ δύνασθαι βεβαίως τι παριστᾶν ὡς καὶ ἀνάπαλιν αὐτὰ χρῄζειν τοῦ παραστήσοντος. λελήθασί τε αὐτοὺς οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς εἰς τὸν δι' ἀλλήλων ἐμπίπτοντες τρόπον. ἵνα γὰρ τὰ λεκτὰ ὁμολογηθῇ, ἀπόδειξιν εἶναι δεῖ καὶ σημεῖον· ἵνα δὲ ἡ ἀπόδειξις καὶ τὸ σημεῖον προϋφεστήκῃ, προπεπιστῶσθαι ἀνάγκη τὴν τῶν λεκτῶν φύσιν. εἰς ἄλληλα οὖν συννεύοντα καὶ τὴν ἐξ ἀλλήλων περιμέ-
262 νοντα πίστιν ἐπ' ἴσης ἐστὶν ἄπιστα. ἀλλ' ἔστω γε καὶ ἐκ περιουσίας συγκεχωρήσθω, ἕνεκα τοῦ προβαίνειν τὴν ζήτησιν, ἐν ὑπάρξει τυγχάνειν τὰ λεκτά, καίπερ ἀνηνύτου καθεστώσης τῆς περὶ αὐτῶν μάχης. οὐκοῦν εἰ ταῦτα ἔστιν, ἤτοι σώματα ἢ ἀσώματα λέξουσιν εἶναι. καὶ σώματα μὲν οὐκ ἂν φαῖεν· εἰ δὲ ἀσώματα, ἤτοι ποιεῖ τι κατ' αὐτοὺς ἢ οὐδὲν '''ποιεῖ. καὶ ποιεῖν μὲν οὐκ ἂν ἀξιώ-
263 σειαν· τὸ γὰρ ἀσώματον κατ' αὐτοὺς οὔτε ποιεῖν τι πέφυκεν οὔτε πάσχειν. μηδὲν δὲ ποιοῦντα οὐδὲ οὗ ἐστὶ σημεῖα ἐνδείξεταί τι καὶ δηλώσει· τὸ γὰρ ἐνδείκνυσθαί

2. ἀλλὰ] μόνον ἀλλὰ CR. 3. βασιλίδην VX. 12. ἀλλ' — ἀποδείξεως om CH. 16. δὲ FG. 19. προϋφεστήκοι, προπεπιστεῦσθαι L. 28. μὲν] μέν τι? 31. σημεῖον (α) C. ἔτι?

τι καὶ δηλοῦν ἔστι ποιεῖν τι. ἄτοπον δέ γε τὸ σημεῖον 264
μήτε ἐνδείκνυσθαί τι μήτε δηλοῦν· οὐκ ἄρα νοητόν
ἐστιν, οὐδὲ ἀξίωμα, τὸ σημεῖον. ἄλλως τε, καθὼς
ἐν πολλοῖς πολλάκις ὑπεδείξαμεν, ἃ μὲν σημαίνει ἃ δὲ ση-
μαίνεται. σημαίνουσι μὲν αἱ φωναί, σημαίνεται δὲ τὰ
λεκτά, ἐν οἷς ἐστι καὶ τὰ ἀξιώματα. πάντων δὲ τῶν ἀξιω-
μάτων σημαινομένων ἀλλὰ μὴ σημαινόντων οὐκ ἂν εἴη
τὸ σημεῖον ἀξίωμα. πάλιν παρακεχωρήσθω τὰ λεκτὰ 265
φύσιν ἔχειν ἀσώματον. ἀλλ' ἐπεὶ τὸ σημεῖον ἐν ὑγιεῖ συ-
νημμένῳ καθηγεῖσθαί φασι, δεήσει προεπικεκρίσθαι τὸ
ὑγιὲς συνημμένον καὶ προεξητάσθαι, εἴτε τὸ κατὰ Φίλωνά
ἐστι τὸ τοιοῦτον εἴτε κατὰ Διόδωρον ἢ τὴν συνάρτησιν ἢ
ἄλλως πως κρινόμενον· πολλῶν γὰρ καὶ περὶ τούτου δια-
στάσεων οὐσῶν οὐκ ἔνεστι λαβεῖν βεβαίως τὸ σημεῖον
ἀνεπικρίτου τυγχανούσης τῆς διαφωνίας. ἔτι πρὸς 266
τοῖς εἰρημένοις, κἂν δῶμεν σύμφωνον εἶναι τὸ ὑγιὲς κρι-
τήριον, καὶ ὁποῖόν ποτ' ἂν ἐκεῖνοι θέλωσι, τοιοῦτο ἀμά-
χως ὑπάρχειν, οὐδὲν ἧττον τὸ περιεκτικὸν τοῦ σημείου
ἀνεπίκριτον ὁμολογεῖν ἐστὶν ἀνάγκη. τὸ γὰρ σημειωτὸν
ἤτοι πρόδηλον θέλουσιν εἶναι ἢ ἄδηλον. καὶ εἰ μὲν πρό- 267
δηλον, οὐκ ἔσται σημειωτόν, οὐδὲ σημανθήσεται ὑπό τινος,
ἀλλ' αὐτὸ δι' αὑτοῦ προσπεσεῖται· εἰ δὲ ἄδηλον, πάντως
ἄγνωστον ἔσται τοῦτο εἴτε ἀληθές ἐστιν εἴτε ψεῦδές, ἐπεὶ
γινωσκόμενον ὅ τι ποτὲ τούτων ἐστί, γενήσεται πρόδηλον.
τὸ οὖν περιεκτικὸν τοῦ τε σημείου καὶ τοῦ σημειωτοῦ συ- 268
νημμένον, λῆγον ἐπὶ ἄδηλον, ἐξ ἀνάγκης ἐστὶν ἀνεπίκρι-
τον. ὅτι μὲν γὰρ ἀπ' ἀληθοῦς ἄρχεται, γνώριμόν ἐστι,
λήγει δὲ ἢ ἄγνωστον. δεῖ δὲ πρὸ παντὸς ἡμᾶς εἰς τὴν
ἐπίκρισιν αὐτοῦ γινώσκειν τὸ εἰς τί λήγει, ἵνα ἐὰν μὲν
εἰς ἀληθὲς λήγῃ, θώμεθα τοῦτ' ἀληθὲς διὰ τὸ ἀπ' ἀλη-
θοῦς τε ἄρχεσθαι καὶ εἰς ἀληθὲς λήγειν, ἐὰν δὲ εἰς ψεῦ-
δος, ἀνάπαλιν λέγωμεν ψεῦδος διὰ τὸ ἀπ' ἀληθοῦς ἄρ-

7. ἀλλὰ μὴ *H*, ἄλλων *L*. 10. προσεπικεκρίσθαι *CGRV*: corr Fabricius post *H*. 13. τούτων *L*. 17. τοῦτο *L*. 19. ἐστὶν ἀνάγκη om *C*. 26. ἐπεὶ *L*. 28. δὲ om *C*. 31. τε om *C*.

χεσθαι καὶ ἐπὶ ψεῦδος λήγειν. οὐ τοίνυν ἀξίωμα ῥητέον εἶναι τὸ σημεῖον, οὐδὲ ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγούμενον.

269 Προσθετέον δὲ τούτοις ὅτι καὶ ταῖς ἐναργείαις μάχονται οἱ ταύτης προεστῶτες τῆς '''δόξης. εἰ γὰρ ἀξίωμά ἐστι τὸ σημεῖον καὶ ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγεῖται, ἐχρῆν τοὺς μηδ' ἀρχὴν ἔχοντας ἔννοιαν ἀξιώματος μηδὲ τὰς διαλεκτικὰς τέχνας ἐπεληλυθότας ἐκτὸς εἶναι πάσης σημειώ-
270 σεως. οὐχὶ δέ γε τοῦτο· καὶ γὰρ ἀγράμματοι πολλάκις κυβερνῆται καὶ ἄπειροι [πολλάκις] τῶν διαλεκτικῶν θεωρημάτων γεωργοὶ ἄκρως σημειοῦνται, οἱ μὲν τὰ κατὰ θάλασσαν, ἀνέμους τε καὶ νηνεμίας χειμῶνάς τε καὶ γαλήνας, οἱ δὲ κατὰ γεωργίαν, ὥσπερ εὐκαρπίαν καὶ ἀκαρπίαν αὐχμούς τε καὶ ἐπομβρίας. καίτοι τί περὶ ἀνθρώπων λέγομεν, ὅτε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζῴοις τινὲς αὐτῶν μεταδεδώκασι
271 τῆς τοῦ σημείου νοήσεως; καὶ γὰρ ὁ κύων ὅτε ἐκ τοῦ ἴχνους στιβεύει τὸ θηρίον σημειοῦται· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἀξιώματος ἕλκει φαντασίαν τοῦ "εἴπερ ἴχνος ἐστὶ τοῦτο, θηρίον ἔστιν ἐνθάδε." καὶ ὁ ἵππος κατὰ τὴν τοῦ μύωπος προσβολὴν ἢ τὴν τῆς μάστιγος ἐπανάτασιν ἐξάλλεται μὲν καὶ ὁρούει πρὸς δρόμον, οὐκ ἐπικρίνει δὲ τὸ τοιοῦτον συνημμένον διαλεκτικῶς "εἰ μάστιξ ἐπανατέταται, δραμητέον ἐστί μοι." οὐκ ἄρα ἀξίωμά ἐστι τὸ σημεῖον ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγούμενον.

272 Ταῦτα μὲν ἰδιαίτερον πρὸς τοὺς νοητὸν ἀξιοῦντας εἶναι τὸ σημεῖον εἰρήσθω· κοινότερον δὲ ἐνέσται πρὸς αὐτοὺς λέγειν καὶ τὰ πρὸς τοὺς αἰσθητὸν αὐτὸ φάσκοντας εἶναι εἰρημένα. εἴπερ γὰρ ἀξίωμά ἐστι τὸ σημεῖον ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγούμενον, καὶ ἐν παντὶ συνημμένῳ ἀκολουθεῖ τὸ λῆγον τῷ ἡγουμένῳ, αἵ τε ἀκολουθίαι παρόντων εἰσὶ πραγμάτων, ἐξ ἀνάγκης τὸ σημεῖον καὶ τὸ σημειωτὸν ὑφ' ἕνα καιρὸν παρόντα συνυπάρξει ἀλλήλοις, καὶ οὐδέτερον οὐδετέρου γενήσεται μηνυτικόν, ἀλλ' ἀμφό-

5. καθηγεῖσθαι ἐχρῆν, τοὺς δὲ μὴ L: recte H. 16. πιστεύει C. 17. τὸ L. 19. ἐπανάστασιν C. 20. οὐρεῖ C.

τερα ἐξ αὐτῶν γνώριμα καταστήσεται. ἔτι τὸ ση- 273
μεῖον ἐκκαλυπτικόν ἐστι τοῦ [λήγοντος] σημειωτοῦ, τὸ
δὲ σημειωτὸν ἐκκαλύπτεται πρὸς τοῦ σημείου. ταῦτα δὲ οὐ
τῶν ἀπολύτων ἐστὶν ἀλλὰ τῶν πρός τι· πρὸς γὰρ τῷ
ἐκκαλύπτοντι νοεῖται τὸ ἐκκαλυπτόμενον, καὶ πρὸς τῷ ἐκ-
καλυπτομένῳ νοεῖται τὸ ἐκκαλύπτον. εἰ δὲ ἀμφότερα πρός
τι ὄντα κατὰ τὸν αὐτὸν πάρεστι χρόνον, ἀμφότερα συνυ-
φέστηκεν ἀλλήλοις· εἰ δὲ συνυφέστηκεν, ἑκάτερον ἐξ αὑτοῦ
καταληπτόν ἐστι καὶ οὐδέτερον ἐκ θατέρου. λεκτέον 274
δὲ κἀκεῖνο ὅτι ὁποῖόν ποτ' ἂν ᾖ τὸ σημεῖον, ἤτοι αὐτὸ
φύσιν ἔχει πρὸς τὸ ἐνδείκνυσθαι '''καὶ μηνύειν τὸ ἄδηλον,
ἢ ἡμεῖς ἐσμὲν μνημονικοὶ τῶν συναναγυμνωθέντων αὐτῷ.
οὐχὶ δὲ ἐκεῖνο φύσιν ἔχει ἐνδεικτικὴν τῶν ἀδήλων, ἐπεὶ
ὤφειλε πᾶσιν ἐπ' ἴσης ἐνδείκνυσθαι τὰ ἄδηλα. ἡμεῖς ἄρα
ὡς ἂν ἔχωμεν μνήμης, οὕτω περὶ τῆς τῶν πραγμάτων
ὑποστάσεως φερόμεθα.

Ἀλλ' εἴπερ οὔτε αἰσθητόν ἐστι τὸ σημεῖον, ὡς ἐδείξα- 275
μεν, οὔτε νοητόν, ὡς κατεστησάμεθα, παρὰ δὲ ταῦτα
οὐδέν ἐστι τρίτον, λεκτέον τι μὴ εἶναι σημεῖον. οἱ δὲ
δογματικοὶ πρὸς ἕκαστον μὲν τῶν οὕτως ἐπικεχειρημένων
πεφίμωνται, τοὐναντίον δὲ κατασκευάζοντες φασὶν ὅτι ἄν-
θρωπος οὐχὶ τῷ προφορικῷ λόγῳ διαφέρει τῶν ἀλόγων
ζῴων (καὶ γὰρ κόρακες καὶ ψιττακοὶ καὶ κίτται ἐνάρθρους
προφέρονται φωνάς) ἀλλὰ τῷ ἐνδιαθέτῳ, οὐδὲ τῇ ἁπλῇ 276
μόνον φαντασίᾳ (ἐφαντασιοῦτο γὰρ κἀκεῖνα) ἀλλὰ τῇ με-
ταβατικῇ καὶ συνθετικῇ. διόπερ ἀκολουθίας ἔννοιαν ἔχων
εὐθὺς καὶ σημείου νόησιν λαμβάνει διὰ τὴν ἀκολουθίαν·
καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ σημεῖόν ἐστι τοιοῦτον "εἰ τόδε, τόδε."
ἕπεται ἄρα τῇ φύσει καὶ κατασκευῇ τἀνθρώπου τὸ καὶ
σημεῖον ὑπάρχειν. ἀνωμολόγηταί τε ἡ ἀπόδειξις 277
τῷ γένει σημεῖον εἶναι. δηλωτικὴ γάρ ἐστι τοῦ συμπε-
ράσματος, καὶ ἔσται ἡ διὰ τῶν λημμάτων αὐτῆς συμπλοκὴ
σημεῖον τοῦ ὑπάρχειν τὸ συμπέρασμα. οἷον ἐπὶ τῆς

1. τὸ om C. 19. τι] ἐστὶ? 23. γὰρ om V. 30. τε] δὲ L.

τοιαύτης "εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενόν· ἔστι δὲ κίνησις· ἔστιν ἄρα κενόν" τὸ τοιοῦτον συνημμένον "εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενόν," διὰ τῶν λημμάτων συμπεπλεγμένον, εὐθὺς καὶ σημεῖόν ἐστι τοῦ συμπεράσματος τοῦ "ἔστι κενόν."

278 ἤτοι οὖν ἀποδεικτικοί εἰσι λόγοι, φασίν, οἱ κατὰ τοῦ σημείου κομισθέντες ὑπὸ τῶν ἀπορητικῶν ἢ οὐκ ἀποδεικτικοί. καὶ εἰ μὲν οὐκ εἰσὶν ἀποδεικτικοί, ἄπιστοι καθεστᾶσιν, ὅπου γε καὶ ἀποδεικτικοὶ τυγχάνοντες μόλις ἂν ἐπιστεύθησαν· εἰ δὲ ἀποδεικτικοί, δῆλον ὅτι ἔστι τι σημεῖον· ἡ γὰρ ἀπόδειξις σημεῖον ἦν κατὰ τὸ γένος.

279 εἴπερ δὲ οὐδὲν οὐδενός ἐστι σημεῖον, ἤτοι σημαίνουσί τι αἱ κατὰ τοῦ σημείου ἐκφερόμεναι φωναὶ ἢ οὐδὲν σημαίνουσιν. καὶ εἰ μὲν οὐδέν, οὐδὲ τὴν τοῦ σημείου ὕπαρξιν ἀνελοῦσιν· πῶς γὰρ οἷόν τε τὰς μηδὲν σημαινούσας πιστεύεσθαι περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι σημεῖον; εἰ δὲ σημαίνουσι, μάταιοι καθεστᾶσιν οἱ ἀπὸ τῆς σκέψεως, λόγῳ μὲν ἐκβάλλοντες τὸ σημεῖον, '''ἔργῳ δὲ τοῦτο παραλαμβάνοντες.

280 καὶ μὴν εἰ μηδὲν ἔστι θεώρημα τέχνης ἴδιον, οὐ διοίσει τῆς ἀτεχνίας ἡ τέχνη. εἰ δ' ἔστι θεώρημα τέχνης ἴδιον, ἤτοι φαινόμενόν ἐστιν ἢ ἄδηλον. ἀλλὰ φαινόμενον μὲν οὐκ ἂν εἴη· τὰ γὰρ φαινόμενα πᾶσιν ὁμοίως καὶ ἀδιδάκτως φαίνεται. εἰ δὲ ἄδηλον τυγχάνει, διὰ σημείου θεωρηθήσεται. εἰ δὲ ἔστι τι διὰ σημείου θεωρούμενον, ἔσται τι καὶ σημεῖον.

281 Τινὲς δὲ καὶ οὕτω συνερωτῶσιν "εἰ ἔστι τι σημεῖον, ἔστι σημεῖον· εἰ μὴ ἔστι σημεῖον, ἔστι σημεῖον. ἤτοι δ' οὐδέν ἐστι σημεῖον ἢ ἔστιν· ἔστιν ἄρα." ὁ μὲν λόγος τοιοῦτος, τούτου δὲ τὸ μὲν πρῶτον λῆμμα ὑγιὲς εἶναι φασίν· ἦν γὰρ διαφορούμενον, καὶ τῷ εἶναι σημεῖον ἀκολουθεῖ τὸ εἶναι σημεῖον, παρόσον εἰ ἔστι τὸ πρῶτον ἔσται καὶ τὸ δεύτερον, μηδενὶ διαφέρον τοῦ πρώτου τὸ δεύτερον. καὶ τὸ "εἰ μὴ ἔστι σημεῖον, ἔστι σημεῖον" καὶ

2. συμπεπλεγμένον L. 7. καθεστῶσιν C. 9. οἱ C. 10. τ om CR. 14. ἂν ἔχουσι L. μὴ δὲ V. 29. τὸ V.

αὐτὸ ἦν ὑγιές. τῷ γὰρ λέγοντι μὴ εἶναι σημεῖον, ἀκολου-
θεῖ λέγειν εἶναί τι σημεῖον. εἰ γὰρ μηδὲν ἔστι σημεῖον,
αὐτοῦ τοῦ μηδὲν εἶναι σημεῖον ἔσται τι σημεῖον. καὶ
εἰκότως. ὁ γὰρ λέγων μὴ εἶναί τι σημεῖον ἤτοι φάσει μό-
νον τοῦτ' ἀξιοῖ ἢ ἀποδείξει. καὶ φάσει μὲν ἀξιῶν φάσιν
ἕξει τὴν ἀντιτιθεμένην· ἀποδεικνὺς δὲ ὡς ἀληθὲς τὸ ὑπ' 282
αὐτοῦ λεγόμενον, διὰ τοῦ δεικνύντος λόγου τὸ μὴ εἶναί
τι σημεῖον, σημειώσεται τὸ μηδὲν εἶναι σημεῖον, τοῦτο δὲ
ποιῶν ὁμολογήσει τὸ εἶναί τι σημεῖον. ἀληθῆ οὖν τὰ
πρῶτα δύο λήμματα, φασίν. ἀληθὲς δὲ καὶ τὸ τρίτον.
διεζευγμένον γάρ ἐστιν ἐξ ἀντικειμένων τοῦ τε εἶναι ση-
μεῖον καὶ τοῦ μὴ εἶναι. ἐπεὶ εἰ σύμπαν διεζευγμένον
τότε ἐστὶν ἀληθὲς ὅταν τὸ ἓν ἔχῃ ἀληθές, θεωρεῖται δὲ
καὶ τῶν ἀντικειμένων τὸ ἕτερον ἀληθές, ῥητέον τὸ τοιοῦ-
τον συνεστὼς εὐθὺς ὑπάρχειν ἀληθές. ὥστε καὶ ἐπὶ ὁμο-
λογουμένοις τοῖς λήμμασι συνεισάγεσθαι καὶ τὴν ἐπιφο-
ρὰν τὴν "ἔστιν ἄρα σημεῖον."

Ἔσται δέ, φασί, καὶ οὕτως ἐφοδεύειν. δύο γάρ ἐστιν 283
ἐν τῷ λόγῳ συνημμένα καὶ ἓν διεζευγμένον· τούτων δὲ
τὰ μὲν συνημμένα ὑπισχνεῖται τοῖς ἐν αὐτοῖς ἡγουμένοις
ἀκολουθεῖν τὰ ἐν αὐτοῖς λήγοντα, τὸ δὲ διεζευγμένον ἓν
ἔχει τῶν ἐν αὐτῷ ἀληθές, ὡς ἐὰν ἀμφότερα ᾖ ἀληθῆ ἢ
ἀμφότερα ψευδῆ, ψεῦδος ἔσται τὸ ὅλον. τοιαύτης δ' οὔ- 284
σης τῆς ἐν τοῖς λήμμασι '''δυνάμεως, ὑποθέμενοι τὸ ἕτε-
ρον τῶν ἐν τῷ διεζευγμένῳ ἀληθὲς ἴδωμεν πῶς συνάγεται
τὰ τῆς ἐπιφορᾶς. καὶ δὴ πρῶτον ὑποκείσθω ἀληθὲς τὸ
"ἔστι τι σημεῖον." οὐκοῦν ἐπεὶ τοῦθ' ἡγούμενόν ἐστιν
ἐν τῷ πρώτῳ συνημμένῳ, ἕξει τὸ ἀκόλουθον αὐτῷ τὸ λῆ-
γον ἐν ἐκείνῳ τῷ συνημμένῳ. ἔληγε δὲ τὸ εἶναι σημεῖον,
ὅπερ ταὐτόν ἐστι τῇ ἐπιφορᾷ. συναχθήσεται ἄρα ἡ ἐπι-
φορά, ὑποτεθέντος ἀληθοῦς εἶναι ἐν τῷ διεζευγμένῳ τοῦ

2. εἰ — 3. εἶναι σημεῖον om C. 6. ἀντιθεμένην C. 7. τοῦ L.
12. ἐπεὶ εἰ] ἐπεὶ οὖν? οὐκοῦν ἐπεί? τοίνυν ἐπεί? 16. συνεισάγεται κατὰ τὴν CH. 27. τι om C. 28. τὸ post αὐτῷ om V. 29. ἔλεγε H.
30. ὅπερ — p. 350 2. μὴ εἶναι σημεῖον om CHR.

εἶναί τι σημεῖον. καὶ μὴν ἀνάπαλιν ὑποκείσθω τὸ ἕτερον
ἀληθὲς τὸ μὴ εἶναι σημεῖον. τοίνυν ἐπεὶ τοῦτο ἡγούμε-
νόν ἐστιν ἐν τῷ δευτέρῳ συνημμένῳ, ἕξει ἀκολουθοῦν
αὐτῷ τὸ λῆγον ἐν τῷ δευτέρῳ συνημμένῳ. ἠκολούθει δέ
γε αὐτῷ τὸ εἶναί τι σημεῖον, ὃ καὶ ἐπιφορά ἐστιν. καὶ
κατὰ τοῦτο ἄρα συνάγεται ἡ ἐπιφορά.

285 Ταῦτα μὲν οἱ δογματικοί· τάξει δὲ ῥητέον πρὸς τὸ
πρῶτον εὐθύς, καθ' ὃ ἀπὸ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς
συνῆγον τὸ εἶναί τι σημεῖον, ὅτι ἐκ τοῦ μᾶλλον ζητου-
μένου τὸ ἧττον ζητούμενον ἐθέλουσι διδάσκειν. τὸ μὲν
γὰρ εἶναι σημεῖον, καὶ εἰ πρός τινων ἀντείρηται, καθάπερ
τῶν σκεπτικῶν, ἀλλά τοί γε παρὰ πᾶσι τοῖς δογματικοῖς
286 σύμφωνόν ἐστιν· τὸ δὲ προνοητικῶς κατεσκευάσθαι τὸν
ἄνθρωπον παρ' οὐκ ὀλίγοις αὐτῶν διαπεφώνηται. σφόδρα
δ' ἦν βίαιον τὸ ἐκ τῶν μᾶλλον ἀσυγχωρήτων θέλειν τὰ
μὴ οὕτως ἔχοντα διδάσκειν. καὶ μὴν ῥητῶς ὁ Ἡρά-
κλειτός φησι τὸ μὴ εἶναι λογικὸν τὸν ἄνθρωπον, μόνον
δ' ὑπάρχειν φρενῆρες τὸ περιέχον. ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς ἔτι
παραδοξότερον πάντα ἠξίου λογικὰ τυγχάνειν, καὶ οὐ ζῷα
μόνον ἀλλὰ καὶ φυτά, ῥητῶς γράφων

πάντα γὰρ ἴσθι φρόνησιν ἔχειν καὶ νώματος αἶσαν.

287 μετὰ τοῦ καὶ πιθανὸν εἶναι λόγον εἰς τὸ μὴ ἄφρονα τυγ-
χάνειν τὰ ἄλογα τῶν ζῴων. εἰ γὰρ πάρεστιν αὐτοῖς ὁ
προφορικὸς λόγος, ἀνάγκη καὶ τὸν ἐνδιάθετον αὐτοῖς πα-
ρεῖναι· δίχα γὰρ τούτου ἀνυπόστατός ἐστιν ὁ προφορι-
288 κός. κἂν δῶμεν δὲ διαφέρειν τῶν ἄλλων ζῴων τὸν ἄν-
θρωπον λόγῳ τε καὶ μεταβατικῇ φαντασίᾳ καὶ ἐν τῇ
ἀκολουθίᾳ, ἀλλ' οὔ τοί γε καὶ ἐν τοῖς ἀδήλοις καὶ ἀνεπι-
κρίτως διαπεφωνημένοις συγχωρήσομεν αὐτὸν εἶναι τοιοῦ-
τον, ἐν δὲ τοῖς φαινομένοις τηρητικήν τινα ἔχειν ἀκολου-
θίαν, καθ' ἣν μνημονεύων τίνα μετὰ τίνων τεθεώρηκε
καὶ τίνα πρὸ τίνων καὶ τίνα μετὰ τίνα, ἐκ τῆς τῶν προ-

13. κατασκευάσθαι C, κατασκευάζεσθαι VX. 16. Ἡράκλειτος] cf. Schleiermacher p. 476. 22. ἄμφρονα V. 27. ἐν τῇ] ἤδη? 28. οὔτι V. 31. κατὰ C.

τέρων ὑποπτώσεως ἀνανεοῦται τὰ λοιπά. ἀλλὰ συ- 289
νομολογηθέντος, φασίν, ὅτι ἡ ἀπόδειξις κατὰ γένος ἐστὶ
σημεῖον, εἰ μὲν οὐκ εἰσὶν ἀποδείξεις, οἱ κατὰ τοῦ σημείου
κομισθέντες λόγοι ἄπιστοι καθεστᾶσιν, εἰ δὲ ἀποδείξεις
εἰσίν, ἔστι τι σημεῖον. ἡμεῖς δὲ προειρηκότες ὅτι οὐ τῷ
ὑπομνηστικῷ ἐνιστάμεθα σημείῳ ἀλλὰ τῷ ἐνδεικτικῷ, δυ-
νάμεθα τοὺς κατὰ τοῦ σημείου κομισθέντας λόγους πα-
ραχωρεῖν τι σημαίνειν, ἤδη δὲ οὐκ ἐνδεικτικῶς ἀλλ' ὑπομνη-
στικῶς· ἡμεῖς γὰρ ἐπ' αὐτοῖς κινούμεθα καὶ ἀναλαμβά-
νομεν τῇ μνήμῃ τὰ δυνάμενα λέγεσθαι πρὸς τὸ ἐνδεικτι-
κὸν σημεῖον. τὰ δ' αὐτὰ καὶ περὶ τῆς ἀκολούθου 290
ῥητέον ὑπομνήσεως, καθ' ἣν ἐπυνθάνοντο πότερον ση-
μαίνουσί τι αἱ κατὰ τοῦ σημείου προφερόμεναι φωναὶ ἢ
οὐδὲν σημαίνουσιν. εἰ μὲν γὰρ πᾶν σημεῖον ἀνῃροῦμεν,
ἔδει κατ' ἀνάγκην ἢ μηδὲν σημαίνειν τὰς κατὰ τοῦ ση-
μείου προφερομένας φωνὰς καθ' ἡμᾶς, ἢ σημαινουσῶν
αὐτῶν δίδοσθαι τὸ εἶναί τι σημεῖον. νῦν δὲ τῇ διαιρέσει
χρώμενοι τὶ μὲν ἀναιροῦμεν σημεῖον τὶ δὲ τίθεμεν.
οὐδ' ἐν τῷ σημαίνειν τι τὰς κατὰ τοῦ ἐνδεικτικοῦ σημείου
προφερομένας φωνὰς παρακεχώρηται τὸ ὑπάρχειν ἐνδεικτι-
κόν τι σημεῖον. ἔτι ἐλέγετο ὡς εἴπερ ἴδιον τέχνης ἐστὶ 291
θεώρημα, δεήσει τοῦτο μὴ πρόδηλον ὑπάρχειν ἀλλ' ἄδη-
λον καὶ διὰ σημείου ληπτόν, ἀγνοοῦντες ὅτι τῆς μὲν τῶν
ἄλλων θεωρητικῆς τέχνης οὐδέν ἐστι θεώρημα, καθάπερ
ὕστερον διδάξομεν, τῆς δὲ ἐν τοῖς φαινομένοις στρεφομέ-
νης ἔστιν ἴδιόν τι θεώρημα. διὰ γὰρ τῶν πολλάκις τετηρη-
μένων ἢ ἱστορημένων ποιεῖται τὰς τῶν θεωρημάτων συστά-
σεις· τὰ δὲ πολλάκις τηρηθέντα καὶ ἱστορηθέντα ἴδια κα-
θειστήκει τῶν πλειστάκις τηρησάντων, ἀλλ' οὐ κοινὰ πάντων.
Ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τέλει συνερωτηθεὶς αὐτοῖς λόγος ἐν 292
τρόπῳ τοιούτῳ "εἰ τὸ πρῶτον, τὸ πρῶτον· εἰ οὐ τὸ πρῶ-
τον, τὸ πρῶτον· ἤτοι τὸ πρῶτον ἢ οὐ" τὸ πρῶτον· τὸ

5. οὐ] ἐν CR. 6. δεικτικῷ C. 7. τοῦ om C. 19. οὐδ'] τοίνυν οὐδ'? G οὐδ' εἰ ἐν. 21. ἔτι ἐλέγετο] ἐπελέγετο L. rectius ἔτι ἔλεγον. 28. καὶ ἱστορηθέντα om C. 30. αὐτὸς C.

πρῶτον ἄρα" τάχα μὲν καὶ κατὰ παρολκὴν τὴν ἐν τοῖς
λήμμασι μοχθηρός ἐστιν, ἀναμφιλέκτως δὲ καὶ αὐτοὺς
293 φαίνεται θλίβειν. ῥητέον δὲ τάξει περὶ τοῦ πρώτου, του-
τέστι τῆς παρολκῆς. εἰ γὰρ ἀληθές ἐστι τὸ ἐν τῷ λόγῳ
διεζευγμένον, ἓν ἔχειν ἀληθὲς ὀφείλει, καθὼς καὶ αὐτοὶ
πρότερον ἔλεγον. ἓν δὲ ἔχον ἀληθὲς τὸ ἕτερον τῶν συ-
294 νημμένων ὡς παρέλκον διελέγχει. ἐάν τε γὰρ ἀληθὲς ὑπο-
κέηται τῶν ἐν αὐτῷ τὸ "ἔστι τι σημεῖον," ἀναγκαῖον γί-
νεται πρὸς τὴν τούτου συναγωγὴν τὸ διαφορούμενον συ-
νημμένον τὸ "εἰ ἔστι τι σημεῖον, ἔστι σημεῖον," παρέλκον
δὲ τὸ λοιπὸν τὸ "εἰ μὴ ἔστι τι σημεῖον, ἔστι τι σημεῖον·"
ἐάν τε τὸ μὴ εἶναί τι σημεῖον ὑποκέηται τῶν ἐν αὐτῷ
ἀληθές, τὸ μὲν διαφορούμενον παρέλκει πρὸς τὴν τούτου
κατασκευήν, τὸ δὲ "εἰ μὴ ἔστι τι σημεῖον, ἔστι σημεῖον"
ἀναγκαῖον γίγνεται. μοχθηρὸς οὖν κατὰ παρολκὴν ὁ λό-
295 γος. ἀλλ' ἵνα μὴ νῦν εἰς τὰ κατὰ λεπτὸν συμβαίνωμεν
τοῖς ἐναντίοις, πάρεστιν ἕτερον συνερωτᾶν λόγον ἔχοντα
τοῦτον τὸν τρόπον. εἴπερ περιτρέπεται ὁ λέγων μὴ εἶναί
τι σημεῖον εἰς τὸ λέγειν εἶναί τι σημεῖον, περιτρέπεται καὶ
ὁ λέγων εἶναί τι σημεῖον εἰς τὸ λέγειν μὴ εἶναί τι ση-
μεῖον. ὁ δὲ λέγων μὴ εἶναί τι σημεῖον σκεπτικῶς περιε-
τρέπετο κατ' αὐτοὺς εἰς τὸ λέγειν εἶναί τι σημεῖον· καὶ
ὁ λέγων ἄρα δογματικῶς εἶναί τι σημεῖον περιτραπήσεται
296 εἰς τὸ λέγειν μὴ εἶναί τι σημεῖον, ὡς παραστήσομεν. αὐ-
τίκα γὰρ [εἰς] τὸν λέγοντα εἶναί τι σημεῖον σημείῳ δεῖ
τὴν ἀπόφανσιν πιστώσασθαι, ἀσυγχωρήτου δὲ ὄντος τοῦ
εἶναί τι σημεῖον, πῶς ἂν οὗτος χρήσεται τῷ σημείῳ πρὸς
πίστιν τοῦ εἶναί τι σημεῖον; μὴ δυνάμενος δὲ ἀποδεῖξαι
σημείῳ τὸ εἶναί τι σημεῖον, περιτραπήσεται εἰς τὸ ὁμο-
λογεῖν μηδὲν εἶναι σημεῖον. ἔστω δὲ καὶ ἐκ περιτροπῆς
τοῦτ' αὐτὸ μόνον ὁμολογεῖσθαι σημεῖον, τὸ τοῦ μὴ εἶναι

6. ἐλέγομεν L. 7. 12. ὑπόκειται L. 8. ἀναγκαῖον μὲν γίνεται? 11. τι alterum om V. 19. τι om L. εἰς om V. 21. σκεπτικῶς — 22. αὐτοὺς om C. 25. εἰς] εἰ RV. 26. ἀπόφασιν CRV. 27. χρήσηται CV. 29. περιτρέπεται FGV. 30. ἔσται C. 31. τὸ] τοῦ C.

σημεῖον μηνυτικόν· τί τοῦτ' ὄφελος αὐτοῖς μηδὲν ἔχουσι τῶν ἰδίων εἰπεῖν δογμάτων σημεῖον; ὥστε τοῦτο μὲν ἀνό- 297 ητον αὐτοῖς, φημὶ δὲ τὸ κοινῶς ὁμολογεῖσθαι εἶναί τι σημεῖον· ἐκεῖνο δ' ἴσως ἀναγκαῖον, τὸ ὑποτάξαι τῷ "ἔστι τι σημεῖον" ἀορίστῳ τὸ "τοῦτο δ' ἔστι σημεῖον" ὡρισμένως ἐκφερόμενον. ὅπερ οὐκ ἔνεστιν αὐτοῖς ποιεῖν. πᾶν ''' γὰρ σημεῖον ἐπ' ἴσης τῷ σημειωτῷ δοξαστόν ἐστι καὶ ἀνεπικρίτως διαφωνούμενον. ὡς οὖν τὸ "τὶς διὰ πέτρας πλεῖ" ψεῦδός ἐστιν, ἐπεὶ οὐκ ἐνδέχεται αὐτῷ ὡρισμένον ὑποτάττειν ἀληθὲς τὸ "οὗτος διὰ πέτρας πλεῖ," οὕτως ἐπεὶ τῷ "ἔστι τι σημεῖον" ἀορίστῳ οὐδὲν ἔχομεν ὡρισμένον ἀληθὲς ὑποτάττειν "τοῦτο δέ ἐστι σημεῖον," ψεῦδος ἄρα γίνεται τὸ "ἔστι τι σημεῖον", καὶ τὸ ἀντικείμενον αὐτῷ ἀληθές, τὸ "οὐδέν ἐστι σημεῖον."

298 Πλὴν ἔστω γε καὶ τούτους τοὺς ὑπ' αὐτῶν κομισθέντας λόγους εἶναι σθεναρούς, μεμενηκέναι δὲ καὶ τοὺς τῶν σκεπτικῶν ἀναντιρρήτους· τί ἀπολείπεται τῆς καθ' ἑκάτερον μέρος προσπιπτούσης ἰσοσθενείας εἰ μὴ τὸ ἐπέχειν καὶ ἀοριστεῖν περὶ τοῦ ζητουμένου πράγματος, οὔτε τὸ εἶναί τι σημεῖον λέγοντας οὔτε τὸ μὴ εἶναι, τὸ δὲ οὐ μᾶλλον εἶναι ἢ μὴ εἶναι μετὰ ἀσφαλείας προφερομένους;

299 Ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ἡ ἀπόδειξις δοκεῖ κατὰ γένος εἶναι σημεῖον καὶ διὰ τῶν ὁμολογουμένων λημμάτων ἐκκαλύπτειν τὸ ἀδηλούμενον συμπέρασμα, μή τι οἰκεῖόν ἐστι τῇ περὶ σημείου σκέψει καὶ τὴν περὶ αὐτῆς ζήτησιν συνάπτειν.

300 Τίνος μὲν ἕνεκεν περὶ ἀποδείξεως ἐπὶ τοῦ παρόντος ζητοῦμεν πρότερον ὑποδέδεικται, ὅτε περί τε τοῦ κριτηρίου καὶ τοῦ σημείου ἐσκεπτόμεθα· πρὸς δὲ τὸ μὴ ἀμεθόδως γίγνεσθαι τὴν ὑφήγησιν, ἀλλ' ἀσφαλέστερον καὶ τὴν ἐποχὴν καὶ τὴν πρὸς τοὺς δογματικοὺς ἀντίρρησιν προβαίνειν, ὑποδεικτέον τὴν ἐπίνοιαν αὐτῆς. ἡ τοίνυν ἀπόδειξις κατὰ μὲν τὸ γένος ἐστὶ λόγος· οὐ γὰρ δή γε 301

3. δὴ CRX. 5. ἀόριστόν τι. τοῦτο L. 6. ἐστιν V. 10. ἐπεὶ H, καὶ L. 15. εἶναι om V. 16. μεμνηκέναι CV. 17. ἕτερον C. 20. τὸ δὲ] τό τε L. 27. ὅτι V.

αἰσθητὸν ἦν πρᾶγμα, ἀλλὰ διανοίας τις κίνησις καὶ συγκατάθεσις, ἅπερ ἦν λογικά. λόγος δέ ἐστιν, ὡς ἁπλούστερον
302 εἰπεῖν, τὸ συνεστηκὸς ἐκ λημμάτων καὶ ἐπιφορᾶς. λήμματα δὲ καλοῦμεν οὐ θέματά τινα, ἃ συναρπάζομεν, ἀλλ' ἅπερ ὁ προσδιαλεγόμενος τῷ ἐμφανῆ εἶναι δίδωσι καὶ παραχωρεῖ. ἐπιφορὰ δὲ ἐτύγχανε τὸ ἐκ τούτων τῶν λημμάτων κατασκευαζόμενον. οἷον λόγος μέν ἐστι τὸ ὅλον τοῦτο σύστημα "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν," λήμματα δὲ αὐτοῦ καθέστη τό τε "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν" καὶ τὸ "ἀλλὰ μὴν ἡμέρ
303 ἔστιν," ἐπιφορὰ δὲ τὸ "φῶς ἄρα ἔστιν." τῶν δὲ λόγ οἱ μέν εἰσι συνακτικοὶ οἱ δὲ οὔ, καὶ συνακτικοὶ μὲν ἐφ' ὧ συγχωρηθέντων ὑπάρχειν τῶν λημμάτων παρὰ τὴν τούτων συγχώρησιν ἀκολουθεῖν φαίνεται καὶ ἡ ἐπιφορά, ὡ εἶχεν ἐπὶ τοῦ μικρῷ πρόσθεν ἐκτεθέντος. ἐπεὶ γὰρ συνέστηκεν ἐκ συνημμένου τοῦ "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν," ὅπερ ὑπισχνεῖτο ὄντος τοῦ ἐν αὐτῷ πρώτου ἀληθοῦς ἔσε-
304 σθαι καὶ τὸ δεύτερον τῶν ἐν αὐτῷ ἀληθές, καὶ ἔτι ἐκ τοῦ "ἡμέρα ἔστιν," ὅπερ ἦν ἡγούμενον ἐν τῷ συνημμένῳ, φημὶ ὅτι δοθέντος μὲν ἀληθοῦς εἶναι τοῦ συνημμένου ὥστε ἀκολουθεῖν τῷ ἐν αὐτῷ ἡγουμένῳ τὸ ἐν αὐτῷ λῆγον, δοθέντος δὲ ὑπάρχειν καὶ τοῦ πρώτου τῶν ἐν αὐτῷ τοῦ "ἡμέρα ἔστιν," κατ' ἀνάγκην συνεισαχθήσεται διὰ τὴν τούτων ὕπαρξιν καὶ τὸ δεύτερον τῶν ἐν αὐτῷ, τουτέστι τὸ "φῶς ἔστιν," ὅπερ ἦν ἐπιφορά. καὶ δὴ οἱ μὲν συνακτι-
305 κοὶ λόγοι τοιοῦτοί τινές εἰσι κατὰ τὸν χαρακτῆρα, ἀσύνακτοι δὲ ὑπάρχουσιν οἳ μὴ οὕτως ἔχουσιν. τῶν δὲ συνακτικῶν οἱ μὲν πρόδηλόν τι συνάγουσιν οἱ δὲ ἄδηλον, καὶ πρόδηλον μὲν καθάπερ ὁ ἐκκείμενος καὶ οὕτως ἔχ "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν· φ ἄρα ἔστιν·" τὸ γὰρ "φῶς ἔστιν" ἐπ' ἴσης φαινόμεν τῷ "εἰ ἡμέρα ἔστιν." καὶ πάλιν ὁ τοιοῦτος "εἰ περιπατε

10. εἰ om V. 20. μὲν om L. 26. οἱ δὲ ἀσύνακτοι ὑπάρχουσιν CR. 27. εἰ C. 32. τὸ CR.

Δίων, κινεῖται Δίων· περιπατεῖ δὲ Δίων· κινεῖται ἄρα
Δίων·" τὸ γὰρ "κινεῖται Δίων," ὅπερ ἐστὶ συμπέρασμα,
τῶν αὐτοφωράτων ὑπῆρχεν. ἄδηλον δὲ συνάγει οἷον ὁ 306
τοιοῦτος "εἰ ἱδρῶτες ῥέουσι διὰ τῆς ἐπιφανείας, εἰσὶ νοητοὶ
τῆς σαρκὸς πόροι· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτε-
ρον·" τὸ γὰρ νοητοὺς εἶναι τῆς σαρκὸς πόρους τῶν ἀδή-
λων ὑπῆρχεν. καὶ πάλιν "οὗ ἐκκριθέντος ἐκ τοῦ σώματος
τελευτῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ψυχή ἐστιν ἐκεῖνο· αἵματος δὲ
ἐκκριθέντος ἐκ τοῦ σώματος τελευτῶσιν οἱ ἄνθρωποι· ψυ-
χὴ ἄρα ἐστὶ τὸ αἷμα·" τὸ γὰρ ἐν αἵματι κεῖσθαι τὴν
ὑπόστασιν τῆς ψυχῆς οὐκ ἐναργές. τούτων δὲ τῶν ἄδη- 307
λόν τι συναγόντων οἱ μὲν ἐφοδευτικῶς μόνον ἐπάγουσιν
ἡμᾶς ἀπὸ τῶν λημμάτων ὡς ἐπὶ τὸ συμπέρασμα, οἱ δὲ
ἐφοδευτικῶς ἅμα καὶ ἐκκαλυπτικῶς. ὧν ἐφοδευτικῶς μὲν 308
μόνον ἐπάγουσιν οἱ ἐκ πίστεως καὶ μνήμης ἠρτῆσθαι δο-
κοῦντες, οἷός ἐστιν ὁ τοιοῦτος "εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν ὅτι
πλουτήσει οὗτος, πλουτήσει οὗτος· οὑτοσὶ δὲ ὁ θεός"
(δείκνυμι δέ γε τὸν Δία καθ' ὑπόθεσιν) "εἶπέ σοι ὅτι
πλουτήσει οὗτος· πλουτήσει ἄρα οὗτος." ἐνθάδε γὰρ
παραδεχόμεθα τὸ συμπέρασμα, τὸ πλουτήσειν τοῦτον, οὐκ
ἐκ τῆς τοῦ προταθέντος λόγου δυνάμεως κατασκευασθέν,
ἀλλὰ τῷ πιστεύειν τῇ τοῦ θεοῦ ἀποφάνσει. ἐφοδευτικῶς 309
δὲ ἅμα καὶ ἐκκαλυπτικῶς ἐπῆγεν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν λημμά-
των ἐπὶ τὸ συμπέρασμα καθάπερ ὁ ἐπὶ τῶν νοητῶν πό-
ρων συνερωτηθείς. τὸ γὰρ "εἰ ῥέουσι διὰ τῆς ἐπιφανείας
ἱδρῶτες, εἰσὶ νοητοὶ τῆς σαρκὸς πόροι" καὶ τὸ ῥέειν διὰ τῆς
ἐπιφανείας ἱδρῶτας, ἐκ τῆς αὐτῶν φύσεως κατασκευάσαι
διδάσκει ἡμᾶς τὸ ὅτι εἰσὶ νοητοὶ τῆς σαρκὸς πόροι, κατά
τινα τοιαύτην ἔφοδον "διὰ ναστοῦ καὶ ἀποροποιήτου σώ-
ματος ἀδύνατόν ἐστιν ὑγρὸν ῥεῖν· ῥεῖ δέ γε διὰ τοῦ σώ-

6. εἶναι om L, add H. τῆς] τε C. 9. ἐκ τοῦ σώματος om C. οἱ om L. 11. οὐκ om CR. 14. ἐφοδευματικῶς ἅμα C. 17. οὑτοσὶ] εἰ L: cf. p. 89 8. 22. ἀποφάσει CRV. 23. τε V. 24. νοητῶν H, ὄντων L. 29. διὰ] διότι διὰ X, διότι ceteri.

ματος ἱδρώς· τοίνυν οὐκ ἂν εἴη ναστὸν τὸ σῶμα ἀλλὰ πεποροποιημένον."

310 Τούτων δὴ οὕτως ἐχόντων ἡ ἀπόδειξις πρὸ παντὸς ὀφείλει λόγος εἶναι, δεύτερον συνακτικός, τρίτον καὶ ἀληθής, τέταρτον καὶ ἄδηλον ἔχων συμπέρασμα, πέμπτον καὶ ἐκκαλυπτόμενον τοῦτο ἐκ τῆς δυνάμεως τῶν λημμάτων.
311 ὁ γοῦν τοιοῦτος λόγος ἡμέρας οὔσης "εἰ νύξ ἐστι, σκότος ἔστιν· ἀλλὰ μὴν νύξ ἔστιν· σκότος ἄρα ἔστιν" συνακτικὸς μὲν καθειστήκει, δοθέντων γὰρ αὐτοῦ τῶν λημμάτων ὑπάρχειν συνάγεται καὶ ἡ ἐπιφορά, οὐκ ἀληθὴς δέ γε ἦν, εἶχε γὰρ ἐν αὐτῷ λῆμμα ψεῦδος τὸ "νὺξ ἔστιν".
312 διόπερ οὐδὲ ἀποδεικτικός ἐστιν. πάλιν ὁ τοιοῦτος "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἡμέρα δ' ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν" πρὸς τῷ συνακτικὸς ἔτι καὶ ἀληθής ἐστιν, ἐπείπερ δοθέντων αὐτοῦ τῶν λημμάτων δίδοται καὶ ἡ ἐπιφορά, καὶ δι' ἀληθῶν ἀληθές τι δείκνυσιν. τοιοῦτος δὲ ὢν πάλιν οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις τῷ πρόδηλον ἔχειν τὸ συμπέρασμα τὸ
313 "φῶς ἔστιν," ἀλλὰ μὴ ἄδηλον. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ὁ οὕτως ἔχων "εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν ὅτι πλουτήσει οὗτος, πλουτήσει οὗτος· οὑτοσὶ δὲ ὁ θεὸς εἶπέ σοι ὅτι πλουτήσει οὗτος· πλουτήσει ἄρα οὗτος" ἄδηλον μὲν ἔχει συμπέρασμα τὸ πλουτήσειν τοῦτον, οὐκέτι δ' ἀποδεικτικός διὰ τὸ μὴ ἐκ τῆς τῶν λημμάτων δυνάμεως ἐκκαλύπτεσθαι ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ πίστεως παραδοχῆς τυγχάνει.
314 συνδραμόντων οὖν πάντων τούτων, τοῦ τε συνακτικὸν εἶναι τὸν λόγον καὶ ἀληθῆ καὶ ἀδήλου παραστατικόν, ὑφίσταται ἡ ἀπόδειξις. ἔνθεν καὶ οὕτως αὐτὴν ὑπογράφουσιν '''"ἀπόδειξίς ἐστι λόγος δι' ὁμολογουμένων λημμάτων κατὰ συναγωγὴν ἐπιφορὰν ἐκκαλύπτων ἄδηλον," οἷον ὁ τοιοῦτος "εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενόν· ἀλλὰ μὴν ἔστι κίνησις· ἔστιν ἄρα κενόν." τὸ γὰρ εἶναι κενὸν ἄδηλόν τ' ἐστί, καὶ δι' ἀληθῶν δοκεῖ, τοῦ τε "εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι

14. τὸ V. ἔτι] εἶναι? 18. ταὐτα CFGV. ὁ om C. 20. πλουτήσει — ὅτι πλουτήσει οὗτος om V. οὑτοσὶ] εἰ L, ὁδ Fabricius. 21. δῆλον CGHRV. 22. οὐκ ἔστι L.

κινόν" καὶ τοῦ "ἔστι δὲ κίνησις," κατὰ συναγωγὴν ἐκκα-
λύπτεσθαι.

Ἃ μὲν οὖν οἰκεῖον ἦν προλαβεῖν περὶ τῆς τοῦ ζητου- 315
μένου πράγματος ἐπινοίας, ἐστὶ τοιαῦτα· τάξει δὲ ὑπο-
δεικτέον καὶ τὸ ἐκ τίνος ὕλης ἐστίν.

Τῶν πραγμάτων, ὡς πολλάκις προείπομεν, τὰ μὲν 316
πεπίστευται ἐναργῆ εἶναι τὰ δὲ ἄδηλα, καὶ ἐναργῆ μὲν τὰ
ἐκ φαντασίας ἀβουλήτως καὶ ἐκ πάθους λαμβανόμενα,
οἷόν ἐστι νῦν τὸ ἡμέρα ἔστιν, ὅτι τοῦτ' ἄνθρωπός ἐστιν,
ἕκαστον τῶν τοιούτων, ἄδηλα δὲ τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα.
καὶ τῶν ἀδήλων, ὥς τινες διαιρούμενοί φασιν, τὰ μέν ἐστι 317
φύσει ἄδηλα, τὰ δ' ὁμωνύμως λεγόμενα τῷ γένει ἄδηλα.
καὶ φύσει μέν ἐστιν ἄδηλα τὰ μήτε πρότερον καταληφθέντα
μήτε νῦν καταλαμβανόμενα μήτε αὖθις καταληφθησό-
μενα, αἰώνιον δὲ ἔχοντα τὴν ἀγνωσίαν, οἷόν ἐστι τὸ ἀρ-
τίους εἶναι τοὺς ἀστέρας ἢ περισσούς. διὸ καὶ φύσει 318
ἄδηλα λέγεται, οὐχ ὅτι αὐτὰ φύσιν ἔχει ἄδηλον ὡς πρὸς
ἑαυτά, ἐπεὶ μαχόμενόν τι ἐροῦμεν, τουτέστιν ἅμα καὶ
ἀγνοεῖν αὐτὰ φάσκοντες καὶ τίνα ἔχει φύσιν ὁμολογοῦντες,
ἀλλ' ὅτι τῇ ἡμῶν φύσει ἀδηλεῖται. ὁμωνύμως δὲ τῷ γέ- 319
νει ἄδηλα προσαγορεύεται ἅπερ κατὰ μὲν τὴν οἰκείαν φύ-
σιν ἀποκέκρυπται, διὰ δὲ σημείων ἢ ἀποδείξεων ἀξιοῦται
γνωρίζεσθαι, οἷον τὸ ἄτομα εἶναι στοιχεῖα ἐν ἀπείρῳ φε-
ρόμενα κενῷ. πλὴν τοιαύτης οὔσης ἐν τοῖς πράγμασι 320
διαφορᾶς φαμὲν τὴν ἀπόδειξιν οὔτε πρόδηλον εἶναι (οὐ
γὰρ ἐξ ἑαυτῆς καὶ κατηναγκασμένου πάθους ἐγνωρίζετο)
οὔτε φύσει ἄδηλον (οὐ γὰρ ἀπήλπισται ἡ κατάληψις αὐτῆς)
ἀλλὰ τῆς λειπομένης τῶν ἀδήλων εἶναι διαφορᾶς, ἅπερ
δεδυκυῖαν μὲν καὶ συνεσκιασμένην ἡμῖν ἔχει τὴν φύσιν,
τῷ δ' ἐκ φιλοσοφίας λόγῳ δοκεῖ καταλαμβάνεσθαι. τοῦτο 321
δὲ οὐ βεβαίως λέγομεν, ἐπεὶ γελοῖον παραχωρήσαντας '''τὴν

5. τὸ om V. 10. καὶ ἕκαστον FG. 12. τῷ γένει λεγόμενα FGV. 13. τὰ] ἃ L. 18. ἐροῦμεν, τουτέστιν] ἐροῦμεν τοῦτό γε,? 19. φάσκοντες — ὁμολογοῦντες] ὁμολογοῦντες — φάσκοντες? καὶ τίνα ἔχειν GH. 26. αὐτῆς FV.

ὕπαρξιν ἔτι ἐπιζητεῖν περὶ αὐτῆς, ἀλλ' ὅτι κατ' ἐπίνοιαν τοιαύτη τυγχάνει· οὕτω γὰρ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπινοίας καὶ
322 προλήψεως ἀνακύψει ὁ περὶ τῆς ὑπάρξεως λόγος. ὅτι τοίνυν τῶν ἀδήλων κατὰ τὴν ἐπίνοιάν ἐστιν ἡ ἀπόδειξις καὶ οὐ δύναται δι' αὐτῆς γνωρίζεσθαι, ἐπιλογιστέον οὕτως.

Τὸ μὲν πρόδηλον καὶ ἐναργὲς πάντη πρόδηλόν ἐστι καὶ ἐναργές, συμπεφώνηταί τε παρὰ πᾶσι, καὶ οὐδεμίαν διολκὴν ἐπιδέχεται· τὸ δὲ ἄδηλον διαπεφώνηταί τε καὶ
323 εἰς διολκὴν πίπτειν πέφυκεν. καὶ εἰκότως. πᾶς γὰρ λόγος κρίνεται ὅτι ἀληθής ἐστιν ἢ ψευδής, κατὰ τὴν ἐπὶ τ πρᾶγμα τὸ περὶ οὗ κεκόμισται ἀναφοράν· ἐὰν μὲν γὰ εὑρίσκηται σύμφωνος τῷ πράγματι τῷ περὶ οὗ κεκόμιστα ἀληθὴς εἶναι δοκεῖ, ἐὰν δὲ διάφωνος, ψευδής. οἷον ἀπο φαίνεταί τις ὅτι ἡμέρα ἔστιν· οὐκοῦν ἀναπέμψαντες τ λεγόμενον ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ γνόντες τὴν τούτου ὕπαρξιν συνεπιμαρτυροῦσαν τῷ λόγῳ, φαμὲν ἀληθὲς εἶναι τ
324 λεγόμενον. διόπερ ὅταν μὲν ἐναργὲς ᾖ καὶ πρόδηλον τ πρᾶγμα τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κομίζεται, ῥᾴδιον ἀναπέμψαντας ἐπ' αὐτὸ τὸ λεγόμενον, τόθ' οὕτως ἢ ἀληθῆ λέγ εἶναι τὸν λόγον ἐπιμαρτυρούμενον τῷ πράγματι ἢ ψευ ἀντιμαρτυρούμενον. ὅταν δὲ ἄδηλον καθεστήκῃ τὸ πρᾶγμα καὶ ἀποκεκρυμμένον ἡμῖν, τότε μηκέτι δυναμέν ἐπὶ τοῦτο βεβαίως γίνεσθαι τῆς τοῦ λόγου ἀναπομπ λείπεται τὸ καταπιθανεύεσθαι καὶ ἐκ τῶν εἰκότων ἐπισπᾶσθαι τὴν διάνοιαν εἰς συγκατάθεσιν. ἄλλου δὲ ἄλλως εἰκάζοντος καὶ διαπιθανευομένου φύεται ἡ διαφωνία, μήτε τοῦ ἀποτυχόντος εἰδότος ὅτι ἀπέτυχεν, μήτε τοῦ ἐπιτυ-
325 χόντος εἰδότος ὅτι ἐπέτυχεν. ταῦτά γέ τοι καὶ σφόδρα χαριέντως ἀπεικάζουσιν οἱ σκεπτικοὶ τοὺς περὶ ἀδήλων ζητοῦντας τοῖς ἐν σκότῳ ἐπί τινα σκοπὸν τοξεύουσιν· ὥσπερ γὰρ τούτων εἰκός ἐστι τινὰ μὲν τυχεῖν τοῦ σκοποῦ τινὰ δ' ἀποτυχεῖν, τὸ δὲ τίς ἐπέτυχεν ἢ ἀπέτυχεν ἀγνω

18. ἀναπέμψαντες CGRV: corr Fabricius. 21. καθεστήκοι [ει] C, καθεστήκει [οι] V, καθεστήκοι FGR. 23. τοῦτο [ω] R, τούτῳ C.

στον, οὕτως ἐν βαθεῖ σχεδὸν σκότῳ τῆς ἀληθείας ἀποκεκρυμμένης ἀφίενται μὲν ἐπὶ ταύτην πολλοὶ λόγοι, τὸ δὲ τίς ἐξ αὐτῶν σύμφωνός ἐστιν αὐτῇ καὶ τίς διάφωνος οὐχ οἷόν τε γινώσκειν, ἀρθέντος ἐκ τῆς ἐναργείας τοῦ ζητουμένου. καὶ τοῦτο πρῶτον εἶπε Ξενοφάνης, 326

"καὶ τὸ μὲν οὖν σαφὲς οὔ τις ἀνὴρ ἴδεν, οὐδέ τις ἔσται
εἰδὼς ἀμφὶ θεῶν τε καὶ ἅσσα λέγω περὶ πάντων·
εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα τύχοι τετελεσμένον εἰπών,
αὐτὸς ὅμως οὐκ οἶδε, δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται.

ὥστε εἰ μὲν τὸ πρόδηλον διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν ἐστὶ 327 σύμφωνον, τὸ δὲ ἄδηλον διαπεφώνηται, δεήσει καὶ τὴν ἀπόδειξιν διαφωνουμένην ἄδηλον εἶναι. ὅτι δὲ τῷ ὄντι διαπεφώνηται, οὐ πολλῶν ἡμῖν λόγων δεῖ, βραχείας δέ τινος καὶ προχείρου ὑπομνήσεως, εἴ γε οἱ μὲν δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων καὶ οἱ λογικοὶ τῶν ἰατρῶν τιθέασιν αὐτήν, οἱ δὲ ἐμπειρικοὶ ἀναιροῦσιν, τάχα δὲ καὶ Δημόκριτος (ἰσχυρῶς γὰρ αὐτῇ διὰ τῶν κανόνων ἀντείρηκεν), οἱ δὲ σκεπτι- 328 κοὶ ἐν ἐποχῇ ταύτην ἐφύλαξαν, τῇ "μὴ μᾶλλον" ἀποφάνσει χρώμενοι. τῶν τε τιθέντων αὐτὴν πάλιν ἱκανή τις ἐστι διαφωνία, καθὼς προβαίνοντος τοῦ λόγου διδάξομεν. τοίνυν ἄδηλόν τί ἐστιν ἡ ἀπόδειξις.

Καὶ μὴν εἰ πᾶσα ἀπόδειξις δόγμα ἐν τοῖς λήμμασιν 329 αὐτῆς περιέχουσα εὐθύς ἐστι δόγμα, πᾶν δὲ δόγμα διαπεφώνηται, κατ' ἀνάγκην πᾶσα ἀπόδειξις διαπεφώνηται καὶ τῶν ζητουμένων ἐστὶ πραγμάτων. οἷον Ἐπίκουρος δοκεῖ ἰσχυροτάτην τεθεικέναι ἀπόδειξιν εἰς τὸ εἶναι κενὸν τοιαύτην "εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενόν· ἀλλὰ μὴν ἔστι κίνησις· ἔστιν ἄρα κενόν." ταύτης δὲ τῆς ἀποδείξεως τὰ 330 λήμματα εἰ μὲν συνεχωρεῖτο πρὸς πάντων, ἐξ ἀνάγκης ἂν καὶ τὴν ἐπιφορὰν εἶχεν ἀκολουθοῦσαν αὐτοῖς καὶ ὑπὸ πάντων παραχωρουμένην. νῦν δ' ἐνέστησάν τινες τούτῳ, 331 φημὶ δὲ τῷ μὴ συνάγεσθαι τοῖς λήμμασι τὴν ἐπιφοράν,

1. σκότω σχεδὸν CR. 6. οὖν om CR., οἶδεν CR. 9. δίκος C.
18. ἀποφάσει CGV. 31. τούτων V.

οὐ διὰ τὸ μὴ ἀκολουθεῖν αὐτὴν ἐκείνοις, ἀλλὰ διὰ τὸ
332 ἐκεῖνα εἶναι ψευδῆ καὶ ἀνομόλογα. ἵνα γὰρ μὴ πολλὰς
ἐπιτρέχωμεν συνημμένου κρίσεις, λέγωμεν δ' αὐτόθεν
ὑγιὲς εἶναι συνημμένον τὸ μὴ ἀρχόμενον ἀπ' ἀληθοῦς
καὶ λῆγον ἐπὶ ψεῦδος, τὸ [δ'] "εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κε-
νόν" κατὰ μὲν Ἐπίκουρον ἀρχόμενον ἀπ' ἀληθοῦς τοῦ
"[εἰ] ἔστι κίνησις" καὶ λῆγον ἐπ' ἀληθὲς ἔσται ἀληθές,
κατὰ δὲ τοὺς περιπατητικοὺς ἀρχόμενον ἀπ' ἀληθοῦς τοῦ
"[εἰ] ἔστι κίνησις" καὶ λῆγον ἐπὶ ψεῦδος τὸ "ἔστι κενόν"
333 ἔσται ψεῦδος, κατὰ δὲ Διόδωρον ἀρχόμενον ἀπὸ ψεύδους
τοῦ "ἔστι κίνησις" καὶ λῆγον ἐπὶ ψεῦδος τὸ "ἔστι κενόν"
αὐτὸ μὲν ἔσται ἀληθές, τὴν δὲ πρόσληψιν τὴν "ἔστι δέ
334 γε κίνησις" ὡς ψευδῆ διελέγχει, κατὰ μέντοι τοὺς σκεπτι-
κοὺς λῆγον ἐπ' ἄδηλον ἔσται ἄδηλον· τὸ γὰρ "ἔστι κε-
νόν" κατ' αὐτοὺς τῶν ἀγνώστων ἐτύγχανεν. φανερὸν οὖν
ἐκ τούτων ὅτι διαπεφώνηται τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεως,
διάφωνα δὲ καὶ τὰ ἄδηλά ἐστιν, ὥστε καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν ἀπό-
δειξις πάντως ἄδηλος.
335 Καὶ μὴν τῶν πρός τί ἐστιν ἡ ἀπόδειξις· οὐ γὰρ
καθ' ἑαυτὴν φαίνεται, πρὸς δὲ τῷ ἀποδεικνυμένῳ θεωρεῖ-
ται. τὰ δὲ πρός τι εἰ ἔστιν ἐζήτηται, καὶ πολὺς ἦν ὁ λέ-
γων μὴ εἶναι αὐτά. τὸ δὲ διολκὴν ἔχον ἐστὶν ἄδηλον·
336 καὶ ταύτῃ τοίνυν ἄδηλός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις. πρὸς
τούτοις ἤτοι ἐκ φωνῆς συνέστηκεν ἡ ἀπόδειξις, ὡς τοῖς
Ἐπικουρείοις εἴρηται, ἢ ἐξ ἀσωμάτων λεκτῶν, ὡς τοῖς ἀπὸ
τῆς στοᾶς. ἐξ ὁποτέρων δ' ἂν συνεστήκῃ, πολλὴν ἐπιδέ-
χεται ζήτησιν· τά τε γὰρ λεκτὰ εἰ ὑφέστηκε ζητεῖται, καὶ
πολὺς ὁ περὶ τούτου λόγος, αἵ τε φωναὶ εἰ σημαίνουσί τι
διηπόρηται. εἰ δὲ ἐξ ὁποτέρας ἂν ὕλης ὑπάρχῃ ἡ ἀπόδει-
ξις ζητεῖται, τὸ δὲ ζητούμενόν ἐστιν ἄδηλον, πάντως ἡ
ἀπόδειξίς ἐστιν ἄδηλος.

Τοῦτο μὲν οὖν ὥσπερ τι στοιχεῖον τῆς μελλούσης

6. ἐπ' V. 20. τῶν ἀποδεικνυμένων L. 26. συνεστήκοι FGR, συνεστήκει (οι) C. 32. μελούσης C.

ἀντιρρήσεως ὑποκείσθω· μετελθόντες δὲ ἑξῆς σκοπῶμεν καὶ περὶ τοῦ εἰ ἔστιν ἀπόδειξις.

Παρεστακότες καὶ τὸ ἐκ τίνος ὕλης ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις, 337
ἀκολούθως πειρασόμεθα καὶ τοὺς σαλεύοντας αὐτὴν λόγους προχειρίσασθαι, σκεπτόμενοι πότερον ἀκολουθεῖ τῇ ἐπινοίᾳ καὶ προλήψει ταύτης ἡ ὕπαρξις ἢ οὐδαμῶς. καίτοι τινὲς εἰώθασιν ἡμῖν, καὶ μάλιστα οἱ ἀπὸ τῆς Ἐπικούρου αἱρέσεως, ἀγροικότερον ἐνίστασθαι, λέγοντες "ἤτοι νοεῖτε τί ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, ἢ οὐ νοεῖτε. καὶ εἰ μὲν νοεῖτε καὶ ἔχετε ἔννοιαν αὐτῆς, ἔστιν ἀπόδειξις· εἰ δὲ οὐ νοεῖτε, πῶς ζητεῖτε τὸ μηδ' ἀρχὴν νοούμενον ὑμῖν;" '''ταῦτα γὰρ 331a
λέγοντες ὑφ' ἑαυτῶν σχεδὸν περιτρέπονται, ἐπείπερ τὸ μὲν παντὸς τοῦ ζητουμένου πρόληψιν καὶ ἔννοιαν δεῖν προηγεῖσθαι ὁμόλογόν ἐστιν. πῶς γάρ τις καὶ ζητῆσαι δύναται μηδεμίαν ἔννοιαν ἔχων τοῦ ζητουμένου πράγματος; οὔτε γὰρ ἐπιτυχὼν εἴσεται ὅτι ἐπέτυχεν οὔτε ἀστοχήσας ὅτι ἠστόχησεν. ὥστε τοῦτο μὲν δίδομεν, καὶ τοσοῦ- 332a
τόν γε ἀπέχομεν τοῦ λέγειν ἔννοιαν μὴ ἔχειν παντὸς τοῦ ζητουμένου πράγματος, ὥς καὶ ἀνάπαλιν πολλάς γ' ἐννοίας αὐτοῦ καὶ προλήψεις ἔχειν ἀξιοῦν, καὶ χάριν τοῦ μὴ δύνασθαι ταύτας διακρίνειν καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν κυριωτάτην ἀνευρεῖν εἰς ἐποχὴν καὶ ἀρρεψίαν περιίστασθαι. εἰ μὲν 333a
γὰρ μίαν εἴχομεν τοῦ ζητουμένου πράγματος πρόληψιν, κἂν ταύτῃ συνεξακολουθήσαντες τοιοῦτ' ἐπιστεύομεν ὑπάρχειν ὁποῖον κατὰ μίαν προσέπιπτεν ἔννοιαν· νῦν δ' ἐπεὶ πολλὰς ἔχομεν τοῦ ἑνὸς ἐννοίας καὶ πολυτρόπους μαχομένας καὶ ἐπ' ἴσης πιστὰς διά τε τὴν ἐν αὐταῖς πιθανότητα καὶ διὰ τὴν τῶν προϊσταμένων ἀνδρῶν ἀξιοπιστίαν, μήτε πάσαις πιστεῦσαι δυνάμενοι διὰ τὴν μάχην, μήτε πάσαις ἀπιστῆσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἔχειν αὐτῶν πιστοτέραν, μήτε τινὶ μὲν πιστεῦσαι τινὶ δὲ ἀπιστεῖν διὰ τὴν ἰσότητα, κατ' ἀνάγκην ἤλθομεν εἰς τὸ ἐπέχειν. ἀλλὰ γὰρ 334a

2. ἔστιν ἡ ἀπόδειξις CRV. 5. πρότερον C. 12. αὐτῶν CR.
24. συνακολουθήσαντες C. 25. προὔπιπτεν L.

προλήψεις ἔχομεν τῶν πραγμάτων κατὰ τὸν ὑποδεδειγμένον τρόπον. καὶ διὰ τοῦτο, εἰ μὲν ἡ πρόληψις κατάληψις ὑπῆρχεν, ἴσως ἂν ἐν τῷ διδόναι τὸ πρόληψιν ἔχειν τοῦ πράγματος καὶ τὴν κατάληψιν τούτου συνωμολογοῦμεν· νῦν δ' ἐπεὶ ἡ πρόληψις καὶ ἡ ἔννοια τοῦ πράγματος οὐχ ὕπαρξίς ἐστιν, ἐπινοεῖν μὲν αὐτό φαμεν, καταλαμβάνεσθαι
335a δὲ μηδαμῶς διὰ τὰς προεκκειμένας αἰτίας, ἐπεί τοι εἰ αἱ προλήψεις εἰσὶ καταλήψεις, παρὰ μέρος καὶ ἡμεῖς πευσόμεθα αὐτῶν πότερον ἔχει πρόληψιν καὶ ἐπίνοιαν Ἐπίκουρος τῶν τεττάρων στοιχείων ἢ οὐκ ἔχει, καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔχει, πῶς ἀντιλήψεται τοῦ ζητουμένου πράγματος, καὶ τοῦτο ζητήσει οὐ μηδὲ ἐπίνοιαν ἔχει; εἰ δὲ ἔχει, πῶς οὐ
336a κατείληφε '''τὸ τέσσαρα εἶναι στοιχεῖα; ἀλλ' οἶμαι ὅτι ἀπολογούμενοι φήσουσιν ὡς ἐπινοεῖ μὲν Ἐπίκουρος τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, οὐ κατείληφε δὲ πάντως· ψιλὸν γὰρ κίνημά ἐστι τῆς διανοίας ἡ ἐπίνοια, ἧς ἐχόμενος ἀντιλέγει τῷ εἶναι τέσσαρα στοιχεῖα. τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἔχομεν ἐπίνοιαν τῆς ἀποδείξεως, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐξετάσομεν εἴτε ἔστιν εἴτε καὶ μή, ταύτην δὲ ἔχοντες οὐχὶ καὶ τὴν κατάληψιν ὁμολογήσομεν.

337a Ἀλλὰ πρὸς μὲν τούτους καὶ αὖθίς ποτε λεχθήσεται· ἐπεὶ δὲ ἐμμεθόδους προσήκει ποιεῖσθαι τὰς ἀντιρρήσεις, ζητητέον τίνι μάλιστα δεῖ ἀποδείξει ἐνίστασθαι. καὶ δὴ ἐὰν μὲν ταῖς ἐπὶ μέρους καὶ καθ' ἑκάστην τέχνην ἀποδείξεσιν ἐνίστασθαι θέλωμεν, ἀμέθοδον ποιησόμεθα τὴν
338 ἔνστασιν, ἀπείρων οὐσῶν τῶν τοιούτων ἀποδείξεων· ἐὰν δὲ τὴν γενικὴν ἀπόδειξιν ἀνέλωμεν, ἥτις δοκεῖ πασῶν τῶν ἐπ' εἴδους εἶναι περιεκτική, δῆλον ὅτι ἐν ταύτῃ πάσας ἕξομεν ἀνῃρημένας. ὥσπερ γὰρ ζῴου μὴ ὄντος οὐδὲ ἄνθρωπος ἔστι καὶ ἀνθρώπου μὴ ὑπάρχοντος οὐδὲ Σωκράτης ὑφέστηκεν, συναναιρουμένων τοῖς γένεσι τῶν εἰδῶν, οὕτω μὴ οὔσης γενικῆς ἀποδείξεως οἴχεται καὶ ἅπασα ἡ

3. διδόντι L. 17. ἔχομεν μὲν ἐπίνοιαν? 18. ἐξετάζομεν H.
28. πάσαις H.

ἐπ' εἴδους ἀπόδειξις· τῷ μὲν γὰρ εἴδει οὐ πάντως συνα- 339
ναιρεῖται τὸ γένος, καθάπερ τῷ Σωκράτει ὁ ἄνθρωπος,
τῷ γένει δ', ὥσπερ εἶπον, συμπεριγράφεται τὸ εἶδος.
ἀναγκαῖον οὖν ἐστὶ καὶ τοῖς τὴν ἀπόδειξιν σαλεύουσι μὴ
ἄλλην τινὰ κινεῖν ὅτι μὴ τὴν γενικήν, ᾗ καὶ τὰς λοιπὰς
ἀκολουθεῖν συμβέβηκεν.

Ἐπεὶ τοίνυν ἄδηλόν ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, ὡς ἐπελογι- 340
σάμεθα, ὀφείλει ἀποδεδεῖχθαι· πᾶν γὰρ ἄδηλον ἀναπο-
δείκτως λαμβανόμενόν ἐστιν ἄπιστον. ἤτοι οὖν ὑπὸ γε-
νικῆς ἀποδείξεως καταστήσεται τὸ εἶναί τι ἀπόδειξιν ἢ ὑπὸ
εἰδικῆς. ἀλλ' ὑπὸ μὲν εἰδικῆς οὐδαμῶς· οὔπω γὰρ οὐδε- 341
μία καθίσταται εἰδικὴ ἀπόδειξις διὰ τὸ μήπω ὡμολογῆσθαι
τὴν γενικήν. ὡς γὰρ μηδέπω σαφοῦς ὄντος τοῦ ὅτι ἔστι
ζῷον, οὐδὲ ὅτι ἵππος ἔστι γνώριμον καθέστηκεν, οὕτω μη-
δέπω συνομολογηθέντος τοῦ ὅτι ἔστι γενικὴ ἀπόδειξις,
οὐκ ἂν εἴη τις τῶν ἐπὶ μέρους ἀποδείξεων πιστή, μετὰ 342
τοῦ καὶ εἰς τὸν δι' ἀλλήλων τρόπον ἡμᾶς ἐμπίπτειν· '''ἵνα
μὲν γὰρ ἡ γενικὴ ἀπόδειξις βεβαιωθῇ, τὴν εἰδικὴν ἡμᾶς
ἔχειν δεῖ πιστήν, ἵνα δὲ ἡ εἰδικὴ ὁμολογηθῇ, τὴν γενικὴν
ἔχειν βέβαιον, ὥστε μήτε ἐκείνην πρὸ ταύτης ἔχειν δύνα-
σθαι μήτε ταύτην πρὸ ἐκείνης. οὐκοῦν ὑπὸ μὲν εἰδικῆς
ἀποδείξεως ἀμήχανον τὴν γενικὴν ἀποδειχθῆναι. καὶ μὴν 343
οὐδ' ὑπὸ γενικῆς· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ζητουμένη, ἄδηλος
δὲ οὖσα καὶ ζητουμένη οὐκ ἂν εἴη κατασκευαστικὴ ἑαυτῆς,
ἥ γε καὶ τῶν ἐκκαλυπτόντων αὐτὴν ἔχρῃζεν. ἐκτὸς εἰ μὴ
ἐξ ὑποθέσεως ληφθεῖσα λέγεταί τινος εἶναι κατασκευαστική.
εἰ δὲ ἅπαξ ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνεταί τινα καὶ ἔστι πιστά,
τίς ἔτι χρεία ἀποδεικνύναι αὐτά, αὐτόθεν δυναμένων ἡμῶν
λαμβάνειν ταῦτα καὶ ἀναποδείκτως διά γε τὴν ὑπόθεσιν
ἔχειν πιστά; πρὸς τούτοις εἰ ἡ γενικὴ ἀπόδειξις 344
παραστατική ἐστι τῆς γενικῆς ἀποδείξεως, ἔσται ἡ αὐτὴ
περιφανὴς ἅμα καὶ ἄδηλος, καὶ ᾗ μὲν ἀποδείκνυσι, περι-
φανής, ᾗ δὲ ἀποδείκνυται, ἄδηλος. ἔσται θ' ὁμοίως πιστὴ

20. βεβαίαν F. 29. γε] τε F. 33. θ'] δ' L, que H.

τε καὶ ἄπιστος, πιστὴ μὲν ὅτι ἐκκαλυπτική τινός ἐστιν, ἄπιστος δὲ ὅτι ἐκκαλύπτεται. πάνυ δὲ ἄτοπον ταὐτὸ λέγειν πρόδηλον ἅμα καὶ ἄδηλον πιστόν τε καὶ ἄπιστον. τοίνυν καὶ τὸ ἀξιοῦν τὴν γενικὴν ἀπόδειξιν ἑαυτῆς εἶναι παραστατικὴν ἐστὶν ἄτοπον.

345 Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον οὐχ οἷον ἀπόδειξιν ἀλλ' οὐδ' ἕτερόν τι τῶν ὄντων διὰ γενικῆς ἀποδείξεως δυνατόν ἐστι παρασταθῆναι. ἤτοι γὰρ τάδε τινὰ ἔχει λήμματα καὶ τήνδε τινὰ ἐπιφορὰν ἡ γενικὴ ἀπόδειξις· τάδε γάρ τινα ἔχουσα λήμματα καὶ τήνδε τινὰ ἐπιφορὰν μία γέγονε τῶν ἐπ' εἴδους. εἰ δ' οὐκ ἔχει λήμματα καὶ ἐπιφοράν, ἐπεὶ οὐ χωρὶς λημμάτων καὶ ἐπιφορᾶς συνάγει ἡ ἀπόδειξις, οὐδὲν συνάξει ἡ γενικὴ ἀπόδειξις, μηδὲν δὲ
346 συνάγουσα οὐδὲ τὸ ἑαυτὴν εἶναι συνάξει. εἰ οὖν τὸ μὲν ὅτι δεῖ ἀποδειχθῆναι τὴν πρώτην ἀπόδειξιν ὡμολόγηται, αὕτη δὲ οὔτε ἐκ γενικῆς οὔτε ἐξ εἰδικῆς ἀποδείξεως δύναται ἀποδειχθῆναι, δῆλον ὡς ἄλλου μηδενὸς εὑρισκομένου παρὰ ταύτας ἐν ἐποχῇ φυλάττειν ὀφείλομεν τὴν περὶ τῆς
347 ἀποδείξεως ζήτησιν. καὶ μὴν εἴπερ ἡ πρώτη ἀπόδειξις ἀποδείκνυται, ἤτοι ὑπὸ ζητουμένης ἀποδείξεως ἀποδείκνυται ἢ ὑπὸ ἀζητήτου. οὔτε δὲ ὑπὸ ἀζητήτου· πᾶσα γὰρ ἀπόδειξις τῆς πρώτης ὑπ' ἀμφισβήτησιν πεπτωκυίας ζητεῖται· οὔτε ὑπὸ ζητουμένης· πάλιν γὰρ ἐκείνη εἰ ζητεῖται, ὑπ' ἄλλης ἀποδείξεως ὀφείλει κατασταθῆναι, καὶ ἡ τρίτη ὑπὸ τετάρτης, καὶ ἡ τετάρτη ὑπὸ πέμπτης, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον. τοίνυν οὐκ ἔστι βεβαίως ἔχειν τὴν ἀπόδειξιν.

348 Δημήτριος δὲ ὁ Λάκων, τῶν κατὰ τὴν Ἐπικούρειον αἵρεσιν ἐπιφανῶν, εὐαπόλυτον ἔλεγεν εἶναι τὴν τοιαύτην ἔνστασιν. μίαν γάρ, φησί, τῶν ἐπ' εἴδους ἀποδείξεών τινα συνάγουσαν ὅτι ἄτομα ἔστι στοιχεῖα ἢ ὅτι κενόν ἔστι, καταστησάμενοι καὶ βεβαίαν δείξαντες αὐτόθεν ἕξομεν ἐν ταύτῃ καὶ τὴν γενικὴν ἀπόδειξιν πιστήν· ὅπου

6. ἀλλὰ om V. 9. post ἀπόδειξις desunt fere haec: ἢ οὐκ ἔχει. ἀλλ' εἰ μὲν ἔχει, εἰδικὴ ἔσται ἀπόδειξις· cf. p. 96 27. 15. πρώτην om L. 23. οὔτε δὲ ὑπὸ L. ἐκείνης V. 29. ἀποδείξεων, οἷον τὴν σ.?

γὰρ ἔστι τό τινος γένους εἶδος, ἐκεῖ πάντως εὑρίσκεται καὶ
γένος οὗ ἐστὶ τὸ εἶδος, καθάπερ ἀνώτερον ὑπεμνήσαμεν.
τοῦτο δὲ δοκεῖ μὲν εἶναι πιθανόν, ἔστι δ' ἀδύνατον. πρῶ- 349
τον μὲν γὰρ οὐδεὶς ἐάσει τὸν Λάκωνα τὴν εἰδικὴν ἀπό-
δειξιν καταστήσασθαι τῆς γενικῆς μὴ προϋφεστώσης· καὶ
ὡς αὐτὸς ἀξιοῖ ἔχων τὴν εἰδικὴν ἀπόδειξιν εὐθέως ἔχειν
καὶ τὴν γενικήν, οὕτω καὶ οἱ σκεπτικοὶ ἀξιώσουσι προαπο-
δειχθῆναι τὸ γένος αὐτῆς, ἵνα πιστευθῇ τὸ εἶδος. οὐ 350
μὴν ἀλλὰ κἂν ἐκεῖνοι ἐπιτρέψωσιν αὐτῷ τὸ τοιοῦτο, λέγω
δὲ εἰδικήν τινα καταστήσασθαι ἀπόδειξιν εἰς βεβαίωσιν τῆς
γενικῆς, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ὁμογενῶν αἱρέσεων οὐχ ἡσυχά-
σουσιν ἀλλ' ὁποίαν ἂν προχειρίσηται ὡς πιστὴν ἀπόδειξιν,
ταύτην ἀνατρέψουσι, πολύ τε πλῆθος ἕξει τῶν οὐκ ἐώντων
ταύτην τεθῆναι. οἷον εἰ τὴν περὶ ἀτόμων λαμβάνοι,
ἀμύθητοι ἀντιφθέγξονται αὐτῷ· εἰ τὴν περὶ κενοῦ, παμ-
πληθεῖς ἐνστήσονται· εἰ τὴν περὶ εἰδώλων, ὡσαύτως. κἂν 351
τὰ μάλιστα οὖν συντρέχωσιν αὐτοῦ τῇ προαιρέσει οἱ ἀπὸ
τῆς σκέψεως, οὐ δυνήσεται μίαν τῶν ἐπὶ μέρους ἀποδεί-
ξεων πιστώσασθαι διὰ τὴν τῶν δογματικῶν μάχην.
ἄλλως τε τίνα ποτὲ καὶ λέγει βεβαίαν ἕξειν εἰδικὴν ἀπό-
δειξιν; ἤτοι γὰρ τὴν αὐτόθεν ἐξ ἁπασῶν ἀρεσκομένην αὐ-
τῷ ἢ τὴν ὁποιανδηποτοῦν ἢ τὴν ἀποδεικνυμένην. ἀλλὰ
τὸ μὲν τὴν ἐξ ἁπασῶν ἀρεσκομένην αὐτῷ λαμβάνειν αὔ-
θαδες καὶ ἀποκληρώσει '''μᾶλλον ἐοικός ἐστιν· εἰ δὲ τὴν 352
ὁποιανοῦν, πάσας θήσει τὰς ἀποδείξεις, τοῦτο μὲν τὰς
τῶν Ἐπικουρείων τοῦτο δὲ τὰς τῶν στωικῶν καὶ ἤδη πε-
ριπατητικῶν· ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ τὴν ἀποδεικνυμένην,
οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις· εἰ γὰρ ἀποδείκνυται ζητεῖται, καὶ
ζητουμένη οὐκ ἂν εἴη πιστὴ ἀλλὰ τῶν βεβαιωσόντων δεο-
μένη. οὐκ ἄρα δυνατόν ἐστι μίαν τῶν ἐπὶ μέρους ἀπο-
δείξεων ἔχειν πιστήν. καὶ μὴν τὰ λήμματα ἧς λέγει 353

1. ἐκεῖ — 2. εἶδος om C. 3. τοῦτο μὲν δοκεῖ εἶναι V. 6. ἀξιοῖ ἔχων — ἔχειν] ἀξιοῖ ὁ ἔχων — ἔχει L. ante εὐθέως desinit V. 8. αὐτοῖς CR. 9. τοιοῦτον pr C. 11. μὴ ὁμογενῶν vel ἀνομογενῶν H. 12. προχειρίσωνται L. 14. τεθεῖναι R.

τὸ μὲν δι' ἀδήλου ἄτοπον· τοσοῦτον γὰρ ἀπέχει τὸ ἄδη-
λον τοῦ δύνασθαί τι ἐκκαλύπτειν ὡς καὶ ἀνάπαλιν αὐτὸ
δεῖσθαι τοῦ παραστήσοντος. διὰ φαινομένου δὲ πολλῷ 359
ἀτοπώτερον· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστι τὸ ζητούμενον, καὶ
οὐδὲν τῶν ζητουμένων ἑαυτοῦ βεβαιωτικόν. ἀμήχανον
ἄρα τὰ φαινόμενα καταστήσασθαι, ἵνα καὶ τὴν ἀπόδειξιν
οὕτως ἔχωμεν πιστήν. ἀλλὰ τὰ φαινόμενα, φασὶν 360
οἱ δογματικοί, πάντως δεῖ τιθέναι, πρῶτον ὅτι οὐδὲν ἔχο-
μεν πιστότερον αὐτῶν, εἶθ' ὅτι ὁ κινῶν αὐτὰ λόγος αὐτὸς
ὑφ' ἑαυτοῦ περιτρέπεται. ἤτοι γὰρ φάσει μόνον χρώμενος
ταῦτα ἀναιρεῖ ἢ φαινομένοις ἢ μὴ φαινομένοις. ἀλλὰ
φάσει μὲν χρώμενος ἄπιστός ἐστιν· ῥᾴδιον γὰρ τὴν ἀντι-
κειμένην ἐκθέσθαι φάσιν. εἰ δὲ μὴ φαινομένοις, πάλιν 361
ἄπιστος θέλων διὰ μὴ φαινομένων τὰ φαινόμενα περιτρέ-
πειν. εἰ δὲ φαινομένοις κινεῖ τὰ φαινόμενα, πάντως πι-
στοῖς, καὶ οὕτως αὐτόθεν ἔσται τὰ φαινόμενα πιστά.
ὥστε ὁ λόγος καὶ κατ' αὐτῶν χρῆται. ἡμεῖς δὲ ὅτι μὲν 362
τὰ φαινόμενα, εἴτε αἰσθητὰ εἴη εἴτε νοητά, πλείστης γέμει
μάχης τῆς τε παρὰ φιλοσόφοις καὶ τῆς παρὰ τῷ βίῳ, πρό-
τερον ἐπελογισάμεθα· τὸ δὲ νῦν ἔχον πρὸς τὴν ἐκκειμέ-
νην διαστολὴν ἐκεῖνο ῥητέον ὅτι οὔτε φάσει χρώμενοι κι-
νοῦμεν τὰ φαινόμενα οὔτε μὴ φαινομένοις, συγκρίνοντες
δὲ αὐτὰ αὐτοῖς. εἰ μὲν γὰρ σύμφωνα εὑρίσκετο τὰ αἰσθη-
τὰ τοῖς αἰσθητοῖς καὶ τὰ νοητὰ τοῖς νοητοῖς καὶ ἐναλλάξ,
ἴσως ἂν παρεχωροῦμεν αὐτὰ τοιαῦτα τυγχάνειν ὁποῖα φαί-
νεται· νῦν δὲ ἐν τῇ συγκρίσει ἀνεπίκριτον εὑρίσκοντες 363
μάχην, καθ' ἣν τὰ ἕτερα ὑπὸ τῶν ἑτέρων ἐκβάλλεται, τῷ
μήτε πάντα θεῖναι δύνασθαι διὰ τὴν τοιαύτην μάχην
μήτε τινὰ διὰ τὴν τῶν ἀντικειμένων ἰσοσθένειαν, μήτε
πάντ' ἐκβαλεῖν διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν τοῦ φαίνεσθαι πιστότε-
ρον, ἐπὶ τὸ ἐπέχειν '''κατηντήσαμεν. ἀλλ' ὁ λόγος 364
ἐκ τῶν φαινομένων τὴν πίστιν λαμβάνων ἐν τῷ ταῦτα

3. πολλῶν C. 17. εἴρηται? μὲν om L. 23. εὑρίσκεται L.
30. ἐκβάλλειν L.

κινεῖν καὶ ἑαυτὸν συνεκβάλλει. ὅπερ ἦν συναρπαζόντων τὸ ζητούμενον ἀνδρῶν. οὐ γὰρ ὁ λόγος ἐκ τῶν φαινομένων βεβαιοῦται, ἀλλὰ τὰ φαινόμενα ἐκ τοῦ λόγου κρα-
365 τύνεται. καὶ εἰκότως· εἰ γὰρ διαφωνία ἐστι τινῶν μὲν λεγόντων αὐτὰ ὑποκεῖσθαι τινῶν δὲ μηδαμῶς, ἐκ τοῦ λόγου ὀφείλει κατασταθῆναι. τούτου τε μάρτυρές εἰσιν οὐκ ἄλλοι τινὲς ἢ οἱ ἑτερόδοξοι, λόγῳ δ' ἀποδεῖξαι θέλοντες ὅτι ἀληθῆ ἐστι τὰ φαινόμενα. καὶ ἄλλως πόθεν ὅτι τοῖς
366 φαινομένοις δεῖ πιστεύειν; οὐ γὰρ τὰ φαινόμενα τοῦ λόγου ἀλλ' ὁ λόγος τῶν φαινομένων βεβαιότερός ἐστιν, ὅ γε καὶ ἑαυτὸν κἀκεῖνα πιστούμενος.

Εἰ δὴ τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεώς ἐστιν ἄδηλα, ἄδηλος δὲ καὶ ἡ ἐπιφορά, τὸ δὲ ἐξ ἀδήλων συνεστὼς πάλιν ἄδηλον, ἡ ἀπόδειξίς ἐστιν ἄδηλος καὶ ἐπιζητεῖ τὸ παραστῆσον αὐτῆς τὴν πίστιν, ὅπερ οὐκ ἔστιν ἀποδείξεως.

367 Ἀλλ' οὐ δεῖ, φασί, πάντων ἀπόδειξιν αἰτεῖν, τινὰ δὲ καὶ ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνειν, ἐπεὶ οὐ δυνήσεται προβαίνειν ἡμῖν ὁ λόγος, ἐὰν μὴ δοθῇ τι πιστὸν ἐξ αὑτοῦ τυγχάνειν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν καὶ ἡμεῖς ἐροῦμεν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον τὰς ἐκείνων δογματολογίας προβαίνειν, πλασμα-
368 τώδεις ὑπαρχούσας. εἶτα καὶ ποῖ προβήσονται; τῶν γὰρ φαινομένων αὐτὸ μόνον παριστάντων ὅτι φαίνεται, τὸ δ' ὅτι καὶ ὑπόκειται μηκέτι προσισχυόντων διδάσκειν, τιθέσθω καὶ τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεως ὅτι φαίνεται, καὶ ἡ ἐπιφορὰ ὁμοίως. ὧδε γὰρ συναχθήσεται τὸ ζητούμενον καὶ οὐ παραχθήσεται ἡ ἀλήθεια, μενόντων ἡμῶν ἐπὶ ψιλῆς φάσεως καὶ τοῦ οἰκείου πάθους. τὸ δ' ὅτι οὐ μόνον φαίνεται ἀλλὰ καὶ ὑπόκειται θέλειν παριστᾶν ἀνδρῶν ἐστὶ μὴ τῷ ἀναγκαίῳ πρὸς τὴν χρείαν ἀρκουμένων, ἀλλὰ καὶ τὸ δυνατὸν συναρπάζειν ἐσπουδακότων.

369 Καθόλου τε ἐπεὶ οὐχ ἡ ἀπόδειξις μόνον ἐξ ὑποθέσεως προκόπτειν ἀξιοῦται τοῖς δογματικοῖς ἀλλὰ καὶ ὅλη σχε-

4. διάφωνά CR. 8. πόθεν] τὸ L. 9. γὰρ ante τοῦ R.
19. μὲν om L. 28. περισπᾶν L.

δὸν φιλοσοφία, πειρασόμεθα κατὰ τὸ δυνατὸν ὀλίγα διεξελθεῖν '''πρὸς τοὺς ἐξ ὑποθέσεώς τινα λαμβάνοντας. ταῦτα 370
γὰρ ἅ φασιν ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνειν, εἰ μὲν πιστά ἐστι διὰ τὸ ἐξ ὑποθέσεως εἰλῆφθαι, πιστὰ φανήσεται καὶ τἀναντία τούτοις ἐξ ὑποθέσεως ληφθέντα, καὶ ταύτῃ θήσομεν τὰ μαχόμενα· εἰ δὲ ἐπὶ τούτων, φημὶ δὲ τῶν ἐναντίων, πρὸς πίστιν ἡ ὑπόθεσις ἀσθενής, ἀσθενὴς καὶ ἐπ' ἐκείνων γενήσεται, ὥστε οὐδέτερα πάλιν ὑποθησόμεθα.
τοῦτό τε ὃ ὑποτίθεταί τις, ἤτοι ἀληθές ἐστι καὶ τοιοῦτον 371
οἷον αὐτὸ ὑποτίθεται, ἢ ψεῦδος. καὶ εἰ μὲν ἀληθές, ἑαυτὸν ἀδικεῖ ὁ ὑποτιθέμενος τοῦτο, εἴγε δυνάμενος αὐτὸ μὴ αἰτεῖσθαι ἀλλ' αὐτόθεν λαμβάνειν ὡς ἀληθὲς εἰς πρᾶγμα συμφεύγει ὑποψίας πλῆρες, εἰς τὴν ὑπόθεσιν, αἰτούμενος τὸ αὐτόθεν ἀληθές. εἰ δὲ ψεῦδος ἐστίν, οὐκέτι αὑτὸν ἀλλὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ἀδικεῖ ὁ τῇ ὑποθέσει χρώμενος, τὸ μὴ ὂν ἀξιῶν αὐτῷ αὐτόθεν συγχωρηθῆναι ὡς ὄν, καὶ τὸ ψεῦδος βιαζόμενος λαμβάνειν ὡς ἀληθές. καὶ μὴν εἴπερ πᾶν τὸ ἀκολουθοῦν τοῖς ἐξ 372
ὑποθέσεως ληφθεῖσιν ἀξιοῖ τις βέβαιον εἶναι, ὅλην συγχέει τὴν φιλόσοφον ζήτησιν. εὐθέως γὰρ ὑποθησόμεθα τὰ τρία τέσσαρα εἶναι, καὶ συνάξομεν ὡς ἀκολουθοῦν τὸ τὰ ἓξ ὀκτὼ ὑπάρχειν· ἔσται δὲ τοῦτο ἀληθὲς τῷ τὰ ἓξ δὶς τρία ὑπάρχειν. εἰ δὲ λέγοιεν πρὸς ἡμᾶς ὅτι ἄτοπόν ἐστι 373
τὸ τοιοῦτο (δεῖ γὰρ βέβαιον εἶναι τὸ ὑποτεθέν, ἵνα συνομολογηθῇ καὶ τὸ ἀκολουθοῦν τούτῳ), καὶ τὸ παρ' ἡμῶν ἀκούσονται, [τὸ] μηδὲν αὐτόθεν ἀξιούντων λαμβάνειν, πᾶν δὲ τὸ τιθέμενον μετ' ἀκριβείας τίθεσθαι. πρὸς 374
τούτοις, εἰ τὸ ὑποτιθέμενον, ᾗ ὑποτίθεται, βέβαιόν ἐστι καὶ ἀσφαλές, μὴ ταῦτα ὑποτιθέσθωσαν οἱ δογματικῶς φιλοσοφοῦντες τὰ ἐξ ὧν συνάγουσι τὸ ἄδηλον, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἄδηλον, τουτέστι μὴ τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεως ἀλλὰ τὴν

2. τι *GR*. 5. λησθέντα *C*. 7. ἀσθενὴς om *L*. 8. πάλιν om *H*. 12. εἰς] ὡς *C*. 14. δὲ om *CR*. 22. τῷ] τὸ *CR*. δὶς τρία Fabricius, ὀκτὼ *CGR*. 26 τὸ servato Meinekius μὴ δεῖν αὐτόθεν ἀξιοῦν τι λ.

ἐπιφοράν. ἀλλὰ κἂν μυριάκις τοῦθ' ὑποθῶνται, οὐκ ἔστι πιστὸν διὰ τὴν ἀδηλότητα καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ ζήτησιν. φανερὸν δήπουθεν ὅτι οὐδὲ ἐὰν τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεως δίχα ἀποδείξεως αἰτήσωνται, ἀνύουσί τι πρὸς πίστιν διὰ τὸ καὶ ταῦτα τῶν ἀμφισβητησίμων ὑπάρχειν.

375 Νὴ Δία, ἀλλ' εἰώθασιν ὑποτυγχάνοντες λέγειν '''ὅτι πίστις ἐστὶ τοῦ ἐρρῶσθαι τὴν ὑπόθεσιν τὸ ἀληθὲς εὑρίσκεσθαι ἐκεῖνο τὸ τοῖς ἐξ ὑποθέσεως ληφθεῖσιν ἐπιφερόμενον· εἰ γὰρ τὸ τούτοις ἀκολουθοῦν ἐστιν ὑγιές, κἀκεῖνα οἷς ἀκολουθεῖ ἀληθῆ καὶ ἀναμφίλεκτα καθέστηκεν.
376 καὶ πόθεν ἔχομεν, ἐρεῖ τις, δεῖξαι ὅτι τὸ ἀκολουθοῦν τῷ ἐξ ὑποθέσεως ληφθέντι ἀληθές ἐστιν; ἆρά γε ἐξ αὐτοῦ ἢ ἐκ τῶν λημμάτων οἷς ἀκολουθεῖ; ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ μὲν οὐκ ἂν εἴη· ἄδηλον γάρ ἐστιν. ἐκ δὲ τῶν λημμάτων; οὐδ' οὕτως· περὶ γὰρ τούτου ἐστὶν ἡ μάχη, καὶ δεῖ αὐτὸ πρό-
377 τερον κατασταθῆναι. οὐ μὴν ἀλλ' ἔστω γε καὶ τὸ ἀκολουθοῦν τοῖς ἐξ ὑποθέσεως ληφθεῖσιν ἀληθές· οὐ μὴν παρὰ τοῦτο καὶ τὰ ἐξ ὑποθέσευς ληφθέντα γενήσεται ἀληθῆ. εἰ μὲν γὰρ μόνον κατ' αὐτοὺς τῷ ἀληθεῖ εἵπετο ἀληθές, προύβαινεν ὁ λόγος, καὶ τοῦ ἀκολουθοῦντος τῷ ἐξ ὑποθέσεως ληφθέντι ὄντος ἀληθοῦς γίνεσθαι τὸ ἐξ ὑπο-
378 θέσεως ληφθὲν ἀληθές· νῦν δὲ ἐπεὶ καὶ ψεύδει ψεῦδος φασίν, ἀκολουθεῖ καὶ ψεύδει ἀληθές, οὐ κατ' ἀνάγκην, εἰ τὸ λῆγόν ἐστιν ἀληθές, καὶ τὸ ἡγούμενον ἔσται ἀληθές, ἀλλ' ἐνδέχεται τοῦ λήγοντος ἀληθοῦς ὄντος τὸ ἡγούμενον ὑπάρχειν ψεῦδος.

Ὁδοῦ μὲν οὖν πάρεργον, ὥς φασί, καὶ παρενθήκης τοσαῦτα εἰρήσθω περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐξ ὑποθέσεως κατάρχεσθαι
379 σθαι τὴν ἀπόδειξιν· ἀκολούθως δ' ὑποδεικτέον ὅτι καὶ εἰς τὸν δι' ἀλλήλων τρόπον ἐμπέπτωκεν, ὅ ἐστιν ἀπορώτερον. ὅτι μὲν γὰρ τῶν ἀδήλων ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις προκατεστησάμεθα, πᾶν δὲ ἄδηλον ἐπικρίσεως δεῖται, τὸ δὲ ἐπι-

20. καὶ] τὸ? 27. κἂν παρενθήκης μέρει τοσαῦτα? 30. ὅς ἐστιν ἀπορώτατος p. 384 16 et l. 9 § 47.

κρίσεως δεόμενον κριτηρίου χρῄζει τοῦ παραστήσοντος εἴτε
ὑγιές ἐστιν εἴτε μὴ τοιοῦτον· ὥσπερ γὰρ τὸ μετρηθῆναι
ὀφεῖλον οὐ χωρὶς μέτρου μετρεῖσθαι πέφυκε καὶ πᾶν τὸ
κανονιζόμενον οὐ χωρὶς κανόνος κανονίζεται, οὕτω καὶ τὸ
κρινόμενον οὐ χωρὶς κριτηρίου δοκιμάζεται. ἐπεὶ οὖν καὶ 380
τὸ εἰ ἔστι κριτήριον ἐζήτηται, τῶν μὲν μηδὲν εἶναι φαμέ-
νων τῶν δὲ εἶναι, τῶν δὲ ἐν ἐποχῇ τοῦτο φυλαξάντων,
πάλιν δεήσει τὸ ὅτι ἔστι κριτήριον ἀποδειχθῆναι διά τινος
ἀποδείξεως. ἀλλὰ δὴ ἵν' ἔχωμεν τὴν ἀπόδειξιν πιστήν,
ἀναστρέφειν ἐπὶ τὸ κριτήριον δεήσει, καὶ οὕτω μήτε ταύτην
πρὸ ἐκείνου ἔχοντας πιστὴν μήτε ἐκεῖνο πρὸ ταύτης βέ-
βαιον ὁμολογεῖν τὴν περὶ ἀμφοτέρων '''ἐποχήν.

Ἐνέσται οὖν σὺν τοῖς εἰρημένοις κἂν τῆς ἐπινοίας 381
κινεῖν τὴν ἀπόδειξιν. καίτοι εἰ ἐπενοεῖτο, οὐ πάντως ἂν
ὑπῆρχεν· πολλὰ γάρ ἐστιν ἅπερ ἐπινοεῖται μέν, ὥς ἔφην,
οὐ μετέχει δέ τινος ὑπάρξεως. νῦν δὲ ὅταν καὶ ἡ ἐπίνοια
εὑρίσκηται ἀδύνατος ἡ τῆς ἀποδείξεως, ἀναμφιλέκτως καὶ
ἡ τῆς ὑπάρξεως ἐλπὶς ἀποκόπτεται. δυοῖν οὖν οὐσῶν ἀπο- 382
δείξεων, τῆς τε γενικῆς καὶ τῆς εἰδικῆς, τὴν μὲν γενικὴν
αὐτόθεν εὑρήσομεν ἀνεπινόητον· οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οἶδε
γενικὴν ἀπόδειξιν, οὐδὲ διὰ ταύτης πώποτέ τι δεδύνηται
παραστῆσαι. καὶ ἄλλως ἄξιον πυθέσθαι πότερον λήμματα 383
ἔχει καὶ ἐπιφορὰν ἡ τοιαύτη ἀπόδειξις ἢ οὐκ ἔχει. καὶ εἰ
μὲν οὐκ ἔχει, πῶς ἔτι δύναται νοηθῆναι ἀπόδειξις, εἴγε
ἡ πάσης ἀποδείξεως νόησις οὐ χωρὶς τῶν αὐτῆς λημμάτων
καὶ τῆς ἐπιφορᾶς συνίσταται; εἰ δὲ ἔχει ἑκάτερα, τουτέστι
τὰ λήμματα καὶ τὴν ἐπιφοράν, εἰδική τίς ἐστιν ἀπόδειξις·
εἰ γὰρ πᾶν τὸ ἀποδεικνύμενον καὶ πᾶν τὸ ἀποδεικνύον 384
τῶν ἐπὶ μέρους ἐστίν, ἀνάγκη καὶ τὴν ἀπόδειξιν μίαν
εἶναι τῶν εἰδικῶν. ἦν δέ γε ἡμῖν ὁ λόγος οὐ περὶ τῆς
εἰδικῆς ἀλλὰ τῆς γενικῆς· οὐκ ἄρα ἐπινοεῖται ἡ γενικὴ
ἀπόδειξις. καὶ μὴν οὐδέ γε ἡ εἰδική. ἐλέγετο γὰρ 385

9. τὴν add CR. 10. ἀναστρέφων C. 11. πρὸς C. ἔχοντες L.
23. ἐπιφορὰς CX. 30. γε om CR.

τοῖς δογματικοῖς ἡ ἀπόδειξις λόγος εἶναι κατὰ συναγωγὴν
διά τινων φαινομένων ἐκκαλύπτων τι ἄδηλον. ἤτοι οὖν
τὸ πᾶν σύστημα, τουτέστι τὸ ἐκ τῶν λημμάτων καὶ τῆς
ἐπιφορᾶς νοούμενον, ἀπόδειξις ἦν, ἢ τὰ μὲν λήμματα
μόνον ἐστὶν ἀπόδειξις, ἡ δὲ ἐπιφορὰ τὸ ἀποδεικνύμενον.
ὁπότερον δ' ἂν εἴπωσι τούτων, σαλεύεται ἡ τῆς ἀποδεί-
386 ξεως ἐπίνοια. εἰ μὲν γὰρ τὸ σύνθετον ἔκ τε τῶν λημμά-
των καὶ τῆς ἐπιφορᾶς ἐστὶν ἀπόδειξις, ἀνάγκη ἄδηλόν τι
περιέχουσαν τὴν ἀπόδειξιν εὐθὺς ἄδηλον εἶναι, τοιαύτην
δὲ καθεστηκυῖαν δεῖσθαί τινος ἀποδείξεως, ὅπερ ἄτοπον.
τοίνυν οὐκ ἂν εἴη τὸ ἐκ τῶν λημμάτων καὶ τῆς ἐπιφορᾶς
συνεστὼς ἀπόδειξις, εἴγε οὔτε ἄδηλον οὔτε ἀποδείξεως δεο-
387 μένην νοοῦμεν τὴν ἀπόδειξιν. ἔτι ἡ ἀπόδειξις τῶν πρός
τι ἐστίν· οὐ γὰρ εἰς ἑαυτὴν νεύει, οὐδὲ κατὰ περιγραφὴν
νενόηται, ἀλλ' ἔχει τι οὗ ἐστὶν ἀπόδειξις. '''εἰ οὖν ἡ ἐπι-
φορὰ ἐμπεριείληπται αὐτῇ, πᾶν δὲ τὸ πρός τι ἐκτός ἐστιν
ἐκείνου τοῦ πρὸς ᾧ λέγεται πρός τι, πρὸς οὐδέν ἐστιν ἡ
ἀπόδειξις νοουμένη, ἐπείπερ ἡ ἐπιφορὰ ἐμπεριείχετο αὐτῇ.
388 ἀλλὰ κἂν ἑτέραν ὑποστησώμεθα ἐπιφορὰν ἐκτός, πρὸς ἣν
ἡ ἀπόδειξις νοηθήσεται, δύο γενήσονται ἐπιφοραὶ κατὰ τὸν
τόπον, μία μὲν ἡ ἐν τῇ ἀποδείξει περιεχομένη, δευτέρα
δὲ ἡ ἐκτός, πρὸς ἣν νοεῖται ἡ ἀπόδειξις. ἄτοπον δέ γε
μιᾶς ἀποδείξεως δύο λέγειν ἐπιφοράς· οὐκ ἄρα τὸ ἐκ λημ-
389 μάτων καὶ ἐπιφορᾶς συνεστώς ἐστιν ἀπόδειξις. λείπεται
τοίνυν τὸ ἐκ τῶν λημμάτων λέγειν μόνον ἀπόδειξιν εἶναι.
ὅπερ ἦν εὔηθες· τοῦτο γὰρ οὐδὲ λόγος ἐστὶ τὴν ἀρχήν,
ἀλλὰ πρᾶγμα ἐλλιπὲς καὶ ἀδιανόητον, εἴγε οὐθείς φησι
τῶν νοῦν ἐχόντων τὸ τοιοῦτον κατ' ἰδίαν "εἰ ἔστι κίνη-
σις, ἔστι κενόν· ἀλλὰ μὴν ἔστι κίνησις" ἢ λόγον εἶναι
390 ἢ διάνοιάν τινα σώζειν. εἰ οὖν μήτε τὸ ἐκ τῶν λημμά-
των καὶ [τὸ ἐκ] τῆς ἐπιφορᾶς σύνθετον νοεῖται ἀπόδειξις
μήτε τὸ ἐκ τῶν λημμάτων μόνον, ἀνεπινόητός ἐστιν
ἀπόδειξις.

19. ἑτέροις C. coll. p. 97 20. 29. ἢ λῆγον GHR, ἄλητον C: corr Fabricius

Ἔτι ἡ ἀποδεικνύουσα ἀπόδειξις ἤτοι πρόδηλος οὖσα 391
προδήλου ἐστὶν ἀπόδειξις ἢ ἄδηλος ἀδήλου ἢ ἄδηλος προ-
δήλου ἢ πρόδηλος ἀδήλου· οὐδὲν δὲ τούτων, ὡς παρα-
στήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τι ἀπόδειξις. καὶ δὴ πρόδηλος 392
μὲν προδήλου οὐ δύναται τυγχάνειν ἀπόδειξις, ἐπεὶ τὸ
πρόδηλον οὐ χρῄζει ἀποδείξεως ἀλλ' ἐξ αὑτοῦ γνώριμον
καθέστηκεν. ἄδηλος δὲ ἀδήλου πάλιν οὐκ ἂν εἴη ἀπόδει-
ξις, παρόσον αὐτὴ χρείαν ἕξει τοῦ παριστάντος ἄδηλος
οὖσα, καὶ οὐχ ἑτέρου τινὸς γενήσεται παραστατική. ὡσαύ- 393
τως δὲ οὐδὲ ἄδηλος προδήλου. ἀμφότερα γὰρ συνδραμεῖ-
ται ἄπορα· τό τε γὰρ ἀποδεικνύμενον οὐ δεήσεταί τινος
ἀποδείξεως πρόδηλον ὄν, ἥ τε ἀπόδειξις χρείαν ἕξει τοῦ κα-
ταστήσοντος αὐτὴν ἄδηλος οὖσα. ὥστε οὐδὲ ἄδηλος προδή-
λου γένοιτ' ἄν ποτε ἀπόδειξις. λείπεται λέγειν ὅτι πρόδηλος 394
ἀδήλου, ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀπόρων ἐτύγχανεν· εἰ γὰρ οὐ
τῶν κατὰ περιγραφὴν καὶ ἀπολύτως νοουμένων ἐστὶν ἡ
ἀπόδειξις ἀλλὰ τῶν πρός τι, τὰ δὲ πρός τι, ὡς ἐδείξαμεν
ἐν τῇ περὶ σημείου ζητήσει, συγκαταλαμβάνεται '''ἀλλή-
λοις, τὰ δὲ συγκαταλαμβανόμενα οὐκ ἐξ ἀλλήλων ἐκκα-
λύπτεται ἀλλ' ἐξ αὑτῶν ἐστι πρόδηλα, οὐκ ἔσται ἡ ἀπό-
δειξις πρόδηλος ἀδήλου ἀπόδειξις διὰ τὸ κἀκεῖνο συγκατα-
λαμβανόμενον αὐτῇ δι' αὑτοῦ προσπίπτειν. εἰ οὖν μήτε 395
ὡς φαινόμενον φαινομένου ἐστὶν ἀπόδειξις μήτε ὡς ἄδη-
λον ἀδήλου μήτε ὡς ἄδηλον φαινομένου μήτε ὡς φαινό-
μενον ἀδήλου, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι, λεκτέον μηδὲν
εἶναι ἀπόδειξιν.

Ἀκολούθως δὲ τοῖς εἰρημένοις, ἐπεὶ καὶ οἱ στωικοὶ 396
μάλιστα δοκοῦσιν ἐξηκριβωκέναι τοὺς ἀποδεικτικοὺς τρό-
πους, φέρε καὶ πρὸς τούτους ὀλίγα διεξέλθωμεν, παριστάν-
τες ὅτι τὸ ὅσον ἐπὶ ταῖς ὑποθέσεσιν αὐτῶν τάχα μὲν
πάντα ἐστὶν ἀκατάληπτα, ἰδιαίτερον δὲ ἡ ἀπόδειξις. ἔστι 397
μὲν οὖν ἡ ἀπόδειξις, ὡς ἔστι παρ' αὐτῶν ἀκούειν, καταλη-

4. καὶ — 5. ἀπόδειξις om *CR*. 10. οὐδὲ om *C*. 14. ὅτι om *CR*. 16. καὶ om *C*. 17. τῶν om *C*. δὲ om *C*. 22. προπίπτειν *L*. 28. κοδοκοῦσιν *C*.

πτικῆς φαντασίας συγκατάθεσις, ἥτις διπλοῦν ἔοικεν εἶναι
πρᾶγμα, καὶ τὸ μέν τι ἔχειν ἀκούσιον τὸ δὲ ἑκούσιον καὶ
ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ κρίσει κείμενον. τὸ μὲν γὰρ φαντασιω-
θῆναι ἀβούλητον ἦν, καὶ οὐκ ἐπὶ τῷ πάσχοντι ἔκειτο
ἀλλ' ἐπὶ τῷ φαντασιοῦντι τὸ οὑτωσὶ διατεθῆναι, οἷον λευ-
καντικῶς λευκοῦ ὑποπεσόντος χρώματος ἢ γλυκαντικῶς
γλυκέος τῇ γεύσει προσαχθέντος· τὸ δὲ συγκαταθέσθαι
τούτῳ τῷ κινήματι ἔκειτο ἐπὶ τῷ παραδεχομένῳ τὴν φαν-
398 τασίαν. ὥστε ἡ κατάληψις προηγουμένην ἔχει τὴν κατα-
ληπτικὴν φαντασίαν, ἧς ἐστὶ συγκατάθεσις. ἡ δὲ κατα-
ληπτικὴ φαντασία προάγουσαν εἶχε τὴν φαντασίαν, ἧς
ἐστὶν εἶδος. φαντασίας γὰρ μὴ οὔσης οὐδὲ καταληπτικὴ
ἔστι φαντασία, παρόσον τοῦ γένους μὴ ὄντος οὐδὲ τὸ
εἶδός ἐστιν· καὶ καταληπτικῆς μὴ οὔσης φαντασίας οὐδὲ
συγκατάθεσις ἔστιν αὐτῆς. τῆς δὲ καταληπτικῆς φαντα-
σίας τῆς συγκαταθέσεως αἱρομένης αἴρεται καὶ ἡ κατάλη-
399 ψις. ἔνθεν, ἂν ἐπιδειχθῇ [διὰ] τῆς ἀποδείξεως ὅτι οὐ
δύναται φαντασία γενέσθαι κατὰ τοὺς στωικούς, δῆλον
ἔσται ὡς οὐδὲ καταληπτικὴ φαντασία τις ὑποστήσεται τῆς
ἀποδείξεως, ταύτης δὲ μὴ οὔσης οὐδ' ἡ συγκατάθεσις αὐ-
τῆς, ὅπερ '''ἦν ἡ κατάληψις.
400 Ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν ἀποδείξεως φαντασία κατὰ τοὺς
στωικούς, δείκνυται πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ κοινότερον παρ' αὐ-
τοῖς διαπεφωνῆσθαι τὸ τί ποτ' ἔστιν ἡ φαντασία· μέχρι
γὰρ τοῦ τύπωσιν αὐτὴν λέγειν ἐν ἡγεμονικῷ συμφωνήσαν-
τες περὶ αὐτῆς διαφέρονται τῆς τυπώσεως, Κλεάνθους μὲν
κυρίως ἀκούοντος τὴν μετὰ εἰσοχῆς καὶ ἐξοχῆς νοουμένην,
Χρυσίππου δὲ καταχρηστικώτερον ἀντὶ τῆς ἀλλοιώσεως.
401 εἰ δὴ καὶ κατ' ἐκείνους αὐτοὺς ἡ τύπωσις μέχρι τοῦ νῦν
οὐχ ὁμολογεῖται, ἀνάγκη καὶ τὴν φαντασίαν ἄχρι δεῦρο
διαφωνουμένην ἐν ἐποχῇ φυλάσσεσθαι καὶ τὴν ἐξηρτημέ-
402 νην αὐτῆς ἀπόδειξιν. εἶτα δεδόσθω καὶ εἶναι τὴν φαντα-

8. παρεχομένῳ X. 10. ἐστὶ om C. 14. μὴ] μὲν CH. οὐδὲ — 15. φαντασίας om C. 22. δὲ om C. 25. ἐν om C. 27. ἀκούοντες CH.

σίαν ὁποίαν ποτὲ θέλουσιν, εἴτε κυρίως τύπωσιν τὴν μετὰ
εἰσοχῆς καὶ ἐξοχῆς εἴτε ἑτεροίωσιν· ἀλλὰ τὸ πῶς αὕτη γί-
νεται τῆς ἀποδείξεως τῶν ἀπορωτάτων. δῆλον γὰρ ὅτι
τὸ μὲν φανταστὸν ὀφείλει ποιεῖν, τὸ δὲ φαντασιούμενον
ἡγεμονικὸν πάσχειν, ἐκεῖνο μὲν ἵνα τυπώσῃ, τοῦτο δ' ἵνα
τυπωθῇ· ἄλλως γὰρ οὐκ εἰκὸς συμβαίνειν φαντασίαν.
τὸ μὲν οὖν ἡγεμονικὸν τάχα συγχωρήσει τις δύνασθαι 403
πάσχειν, καίπερ ἀσυγχώρητον ὄν· τὴν δὲ ἀπόδειξιν πῶς
εἰκός ἐστι ποιεῖν; ἤτοι γὰρ σῶμα κατ' αὐτούς ἐστιν ἢ
ἀσώματον. σῶμα μὲν οὖν οὐκ ἔστιν, ἐξ ἀσωμάτων γὰρ 404
λεκτῶν συνέστηκεν· εἰ δὲ ἀσώματον, ἐπεὶ τὰ ἀσώματα
κατ' αὐτοὺς οὔτε ποιεῖν τι πέφυκεν οὔτε πάσχειν, καὶ ἡ
ἀπόδειξις ἀσώματος οὖσα οὐδὲν δυνήσεται ποιεῖν, μηδὲν
δὲ ποιοῦσα οὐδὲ τυπώσει τὸ ἡγεμονικόν, μὴ τυποῦσα δὲ
αὐτὸ οὐδὲ φαντασίαν αὐτῆς ποιήσει περὶ αὐτῷ, εἰ δὲ τοῦ- 405
το, οὐδὲ καταληπτικὴν φαντασίαν. μὴ οὔσης δὲ αὐτῆς
περὶ τῷ ἡγεμονικῷ καταληπτικῆς φαντασίας, οὐδὲ κατάλη-
ψις αὐτῆς γενήσεται. κατὰ τὰς τῶν στωικῶν ἄρα τεχνο- 406
λογίας ἀκατάληπτός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις.

Καὶ μὴν οὐδὲ ἔνεστι λέγειν ὅτι τὰ ἀσώματα οὐ ποιεῖ
τι οὐδὲ φαντασιοῖ ἡμᾶς, ἀλλ' ἡμεῖς ἐσμὲν οἱ ἐπ' ἐκείνοις
φαντασιούμενοι. εἰ γὰρ ὁμολογεῖται ὅτι πᾶν ἀποτέλεσμα
οὐ χωρίς γε τοῦ δρῶντος καὶ τοῦ πάσχοντος συνίσταται,
ὀφείλει καὶ ἡ φαντασία τῆς ἀποδείξεως ἀποτέλεσμα καθε-
στηκυῖα μὴ χωρὶς τοῦ δρῶντός τε καὶ πάσχοντος νοεῖσθαι.
τὸ μὲν οὖν πάσχον ὅτι τὸ ἡγεμονικόν '''ἐστι, δεδώκασιν 407
οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλόσοφοι· τὸ δὲ τυποῦν καὶ ποιοῦν
τί ἂν εἴη κατ' αὐτούς, ἄξιον μαθεῖν. ἤτοι γὰρ ἀπόδειξίς
ἐστιν ἡ τυποῦσα τὸ ἡγεμονικὸν καὶ κινοῦσα τὴν ἑαυτῆς
φαντασίαν, ἢ τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ τυποῖ καὶ φαντασιοῖ.
ἀλλ' ἡ μὲν ἀπόδειξις οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἡγεμονικοῦ τυπωτική·
ἀσώματος γάρ ἐστι, τὸ δὲ ἀσώματον κατ' αὐτοὺς οὔτε

1. μετὰ τῆς εἰσοχῆς FG. 15. αὐτῷ (ὁ supra) R, αὐτὸ CFG. 18. τῶν om C. 26. τὸ post ὅτι om L. 29. αὐτῆς R.

408 ποιεῖ τι οὔτε πάσχει. εἰ δὲ τὸ ἡγεμονικὸν ἑαυτὸ τυποῖ, ἤτοι
οἷός ἐστιν ὁ τύπος τοιοῦτο καὶ τὸ τυποῦν, ἢ ἀλλοῖον μέν
τι ὁ τύπος ἀνόμοιον δέ τι τούτου τὸ τυποῦν. καὶ εἰ μὲν
ἀνόμοιον, ἄλλων ὑποκειμένων ἄλλαι γενήσονται αἱ φαν-
τασίαι· ὅπερ πάλιν εἰς τὴν περὶ ἁπάντων ἀκαταληψίαν
συγκλείει τοὺς στωικούς. εἰ δὲ ὅμοιός ἐστιν ὁ τύπος τῷ
τυποῦντι, ἐπεὶ τὸ ἡγεμονικὸν ἑαυτὸ τυποῖ, λήψεται φαν-
τασίαν οὐ τῆς ἀποδείξεως ἀλλὰ ἑαυτοῦ· ὃ πάλιν ἐστὶν
ἄτοπον.

409 Οἱ δὲ καὶ δι' ὑποδειγμάτων πειρῶνται τὸ ἀξιούμενον
παραμυθεῖσθαι. ὥσπερ γάρ, φασίν, ὁ παιδοτρίβης καὶ ὁ
ὁπλομάχος ἔσθ' ὅτε μὲν λαβόμενος τῶν χειρῶν τοῦ παι-
δὸς ῥυθμίζει καὶ διδάσκει τινὰς κινεῖσθαι κινήσεις, ἔσθ' ὅτε
δὲ ἄπωθεν ἑστὼς καί πως κινούμενος ἐν ῥυθμῷ παρέχει
ἑαυτὸν ἐκείνῳ πρὸς μίμησιν, οὕτω καὶ τῶν φανταστῶν
ἔνια μὲν οἱονεὶ ψαύοντα καὶ θιγγάνοντα τοῦ ἡγεμονικοῦ
ποιεῖται τὴν ἐν τούτῳ τύπωσιν, ὁποῖόν ἐστι τὸ λευκὸν καὶ
μέλαν καὶ κοινῶς τὸ σῶμα, ἔνια δὲ τοιαύτην ἔχει φύσιν,
τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπ' αὐτοῖς φαντασιουμένου καὶ οὐχ ὑπ' αὐ-
410 τῶν, ὁποῖά ἐστι τὰ ἀσώματα λεκτά. οἱ δὲ τοῦτο λέγοντες
πιθανῷ μὲν χρῶνται παραδείγματι, οὐ συνάγουσι δὲ τὸ
προκείμενον. ὁ μὲν γὰρ παιδοτρίβης καὶ ὁ ὁπλομάχος
εἰσὶ σῶμα, καὶ κατὰ τοῦτο ἐδύναντο φαντασίαν ἐμποιεῖν
τῷ παιδί· ἡ δὲ ἀπόδειξις ἀσώματος καθειστήκει, καὶ κατὰ
τοῦτο ἐζητεῖτο εἰ δύναται φανταστικῶς τυποῦν τὸ ἡγεμο-
νικόν. ὥστε μὴ ἀποδεδεῖχθαι αὐτοῖς τὸ ἀρχῆθεν ζη-
τούμενον.

411 Ὅθεν τούτων ἀποδεδειγμένων σκοπῶμεν μετελθόντες
εἰ καὶ κατὰ τὴν διαλεκτικὴν θεωρίαν δύναται ἡ τῆς ἀπο-
δείξεως αὐτοῖς ὑπόσχεσις σώζεσθαι. οἴονται τοίνυν τρεῖς
τινὰς ἀλλήλοις συζυγεῖν λόγους, τόν τε συνακτικὸν καὶ τὸν
412 ἀληθῆ καὶ τὸν ἀποδεικτικόν, ὧν τὸν μὲν ἀποδεικτικὸν

3. τοι ὁ C. 4. ἀλλοίω ὑπ. C, ἀλλοίων ὑπ. ceteri. 11. ὁ παιδο-
τρίβης] cf. Libanius 2 p. 280 6 Reisk. ὁ post καὶ om CR.
28. ἀπεληλεγμένων? Fabricius ὑποδεδειγμένων.

πάντως ἀληθῆ τε καὶ συνακτικόν, τὸν δὲ ἀληθῆ πάντως
συνακτικὸν μὲν ὑπάρχειν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ καὶ ἀποδεικτι-
κόν, τὸν δὲ συνακτικὸν οὔτε πάντως ἀληθῆ οὔτε πάντως
ἀποδεικτικόν. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος ἡμέρας οὔσης "εἰ νὺξ 413
ἔστι, σκότος ἔστιν· ἀλλὰ μὴν νὺξ ἔστιν· σκότος ἄρα
ἔστιν" συνάγει μὲν διὰ τὸ ἐν ὑγιεῖ ἠρωτῆσθαι σχήματι,
οὐκ ἔστι δὲ ἀληθής, τὸ δεύτερον λῆμμα ἔχων ψεῦδος, τὴν
πρόσληψιν, τὸ "ἀλλὰ μὴν νὺξ ἔστιν." ὁ δὲ οὕτως ἔχων 414
ἡμέρας οὔσης "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέ-
ρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν" συνακτικὸς ἅμα ἦν καὶ ἀλη-
θὴς τῷ καὶ ἐν ὑγιεῖ ἠρωτῆσθαι σχήματι καὶ δι' ἀληθῶν
ἀληθὲς συνάγειν. κρίνεσθαι δέ φασι τὸν συνακτικὸν λό- 415
γον ὅτι συνακτικός ἐστιν, ὅταν τῇ διὰ τῶν λημμάτων αὐ-
τοῦ συμπλοκῇ ἕπηται τὸ συμπέρασμα, οἷον τὸν τοιοῦτον
λόγον ἡμέρας οὔσης "εἰ νὺξ ἔστι, σκότος ἔστιν· ἀλλὰ μὴν
νὺξ ἔστιν· σκότος ἄρα ἔστιν," καίπερ μὴ ὄντα ἀληθῆ
διὰ τὸ ἐπὶ ψεῦδος ἄγειν, συνακτικὸν εἶναι φαμέν. συμ- 416
πλέξαντες γὰρ οὕτω τὰ λήμματα, "νὺξ ἔστι, καὶ εἰ νὺξ
ἔστι, σκότος ἔστι," ποιοῦμεν συνημμένον συλλογισμόν,
ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμπλοκῆς, λήγοντα δὲ
εἰς τὸ συμπέρασμα τοιοῦτον, "νὺξ ἔστι, καὶ εἰ νὺξ ἔστι,
σκότος ἔστι." τοῦτο γὰρ τὸ συνημμένον ἀληθές ἐστι διὰ
τὸ μηδέποτε ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς λήγειν ἐπὶ ψεῦ-
δος. ἡμέρας μὲν γὰρ οὔσης ἄρχεται ἀπὸ ψεύδους τοῦ
"νὺξ ἔστι, καὶ εἰ νὺξ ἔστι, σκότος ἔστι," καὶ λήξει ἐπὶ
ψεῦδος, "σκότος ἔστι," καὶ οὕτως ἔσται ἀληθές· νυκτὸς
δὲ ἄρξεταί τε ἀπ' ἀληθοῦς καὶ λήξει ἐπ' ἀληθές, καὶ ἔσται
παρ' αὐτὸ τοῦτο ἀληθές. οὐκοῦν ὁ μὲν συνακτικὸς τότε 417
ἐστὶν ὑγιής, ὅταν συμπλεξάντων ἡμῶν τὰ λήμματα καὶ
συνημμένον ποιησάντων τὸ ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς διὰ
τῶν λημμάτων συμπλοκῆς λῆγον δ' εἰς τὸ συμπέρασμα,
'''εὑρίσκηται τοῦτο αὐτὸ συνημμένον ἀληθές. ὁ δ' ἀληθὴς 418
λόγος κρίνεται ὅτι ἔστιν ἀληθὴς οὐκ ἐκ τοῦ μόνον τὸ συ-

7. ἔχον CR. 19. λογισμὸν CR. 22. τὸ om C. 26. ψεῦδος τὸ "σκότος? 27. τε] μὲν L.

408 ποιεῖ τι οὔτε πάσχει. εἰ δὲ τὸ ἡγεμονικὸν ἑαυτὸ τυποῖ, ἤτοι οἷός ἐστιν ὁ τύπος τοιοῦτο καὶ τὸ τυποῦν, ἢ ἀλλοῖον μέν τι ὁ τύπος ἀνόμοιον δέ τι τούτου τὸ τυποῦν. καὶ εἰ μὲν ἀνόμοιον, ἄλλων ὑποκειμένων ἄλλων γενήσονται αἱ φαντασίαι· ὅπερ πάλιν εἰς τὴν περὶ ἁπάντων ἀκαταληψίαν συγκλείει τοὺς στωικούς. εἰ δὲ ὅμοιός ἐστιν ὁ τύπος τῷ τυποῦντι, ἐπεὶ τὸ ἡγεμονικὸν ἑαυτὸ τυποῖ, λήψεται φαντασίαν οὐ τῆς ἀποδείξεως ἀλλὰ ἑαυτοῦ· ὃ πάλιν ἐστὶν ἄτοπον.

409 Οἱ δὲ καὶ δι' ὑποδειγμάτων πειρῶνται τὸ ἀξιούμενον παραμυθεῖσθαι. ὥσπερ γάρ, φασίν, ὁ παιδοτρίβης καὶ ὁ ὁπλομάχος ἔσθ' ὅτε μὲν λαβόμενος τῶν χειρῶν τοῦ παιδὸς ῥυθμίζει καὶ διδάσκει τινὰς κινεῖσθαι κινήσεις, ἔσθ' ὅτε δὲ ἄπωθεν ἑστὼς καί πως κινούμενος ἐν ῥυθμῷ παρέχει ἑαυτὸν ἐκείνῳ πρὸς μίμησιν, οὕτω καὶ τῶν φανταστῶν ἔνια μὲν οἱονεὶ ψαύοντα καὶ θιγγάνοντα τοῦ ἡγεμονικοῦ ποιεῖται τὴν ἐν τούτῳ τύπωσιν, ὁποῖόν ἐστι τὸ λευκὸν καὶ μέλαν καὶ κοινῶς τὸ σῶμα, ἔνια δὲ τοιαύτην ἔχει φύσιν, τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπ' αὐτοῖς φαντασιουμένου καὶ οὐχ ὑπ' αὐ-
410 τῶν, ὁποῖά ἐστι τὰ ἀσώματα λεκτά. οἱ δὲ τοῦτο λέγοντες πιθανῷ μὲν χρῶνται παραδείγματι, οὐ συνάγουσι δὲ τὸ προκείμενον. ὁ μὲν γὰρ παιδοτρίβης καὶ ὁ ὁπλομάχος εἰσὶ σῶμα, καὶ κατὰ τοῦτο ἐδύναντο φαντασίαν ἐμποιεῖν τῷ παιδί· ἡ δὲ ἀπόδειξις ἀσώματος καθειστήκει, καὶ κατὰ τοῦτο ἐζητεῖτο εἰ δύναται φανταστικῶς τυποῦν τὸ ἡγεμονικόν. ὥστε μὴ ἀποδεδεῖχθαι αὐτοῖς τὸ ἀρχῆθεν ‴ζητούμενον.

411 Ὅθεν τούτων ἀποδεδειγμένων σκοπῶμεν μετελθόντες εἰ καὶ κατὰ τὴν διαλεκτικὴν θεωρίαν δύναται ἡ τῆς ἀποδείξεως αὐτοῖς ὑπόσχεσις σῴζεσθαι. οἴονται τοίνυν τρεῖς τινὰς ἀλλήλοις συζυγεῖν λόγους, τόν τε συνακτικὸν καὶ τὸν
412 ἀληθῆ καὶ τὸν ἀποδεικτικόν, ὧν τὸν μὲν ἀποδεικτικὸν

3. τοι ὁ C. 4. ἀλλοίω ὑπ. C, ἀλλοίων ὑπ. ceteri. 11. ὁ παιδοτρίβης] cf. Libanius 2 p. 280 6 Reisk. ὁ post καὶ om CR. 28. ἀπεληλεγμένων? Fabricius ὑποδεδειγμένων.

πάντως ἀληθῆ τε καὶ συνακτικόν, τὸν δὲ ἀληθῆ πάντως
συνακτικὸν μὲν ὑπάρχειν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ καὶ ἀποδεικτι-
κόν, τὸν δὲ συνακτικὸν οὔτε πάντως ἀληθῆ οὔτε πάντως
ἀποδεικτικόν. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος ἡμέρας οὔσης "εἰ νὺξ 413
ἔστι, σκότος ἐστίν· ἀλλὰ μὴν νὺξ ἔστιν· σκότος ἄρα
ἔστιν" συνάγει μὲν διὰ τὸ ἐν ὑγιεῖ ἠρωτῆσθαι σχήματι,
οὐκ ἔστι δὲ ἀληθής, τὸ δεύτερον λῆμμα ἔχων ψεῦδος, τὴν
πρόσληψιν, τὸ "ἀλλὰ μὴν νὺξ ἔστιν." ὁ δὲ οὕτως ἔχων 414
ἡμέρας οὔσης "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέ-
ρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν" συνακτικὸς ἅμα ἦν καὶ ἀλη-
θὴς τῷ καὶ ἐν ὑγιεῖ ἠρωτῆσθαι σχήματι καὶ δι' ἀληθῶν
ἀληθὲς συνάγειν. κρίνεσθαι δέ φασι τὸν συνακτικὸν λό- 415
γον ὅτι συνακτικός ἐστιν, ὅταν τῇ διὰ τῶν λημμάτων αὐ-
τοῦ συμπλοκῇ ἕπηται τὸ συμπέρασμα, οἷον τὸν τοιοῦτον
λόγον ἡμέρας οὔσης "εἰ νὺξ ἔστι, σκότος ἔστιν· ἀλλὰ μὴν
νὺξ ἔστιν· σκότος ἄρα ἔστιν," καίπερ μὴ ὄντα ἀληθῆ
διὰ τὸ ἐπὶ ψεῦδος ἄγειν, συνακτικὸν εἶναι φαμέν. συμ- 416
πλέξαντες γὰρ οὕτω τὰ λήμματα, "νὺξ ἔστι, καὶ εἰ νὺξ
ἔστι, σκότος ἔστι," ποιοῦμεν συνημμένον συλλογισμόν,
ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμπλοκῆς, λήγοντα δὲ
εἰς τὸ συμπέρασμα τοιοῦτον, "νὺξ ἔστι, καὶ εἰ νὺξ ἔστι,
σκότος ἔστι." τοῦτο γὰρ τὸ συνημμένον ἀληθές ἐστι διὰ
τὸ μηδέποτε ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς λήγειν ἐπὶ ψεῦ-
δος. ἡμέρας μὲν γὰρ οὔσης ἄρχεται ἀπὸ ψεύδους τοῦ
"νὺξ ἔστι, καὶ εἰ νὺξ ἔστι, σκότος ἔστι," καὶ λήξει ἐπὶ
ψεῦδος, "σκότος ἔστι," καὶ οὕτως ἔσται ἀληθές· νυκτὸς
δὲ ἄρξεταί τε ἀπ' ἀληθοῦς καὶ λήξει ἐπ' ἀληθές, καὶ ἔσται
παρ' αὐτὸ τοῦτο ἀληθές. οὐκοῦν ὁ μὲν συνακτικὸς τότε 417
ἐστὶν ὑγιής, ὅταν συμπλεξάντων ἡμῶν τὰ λήμματα καὶ
συνημμένον ποιησάντων τὸ ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς διὰ
τῶν λημμάτων συμπλοκῆς λῆγον δ' εἰς τὸ συμπέρασμα,
'''εὑρίσκηται τοῦτο αὐτὸ συνημμένον ἀληθές. ὁ δ' ἀληθὴς 418
λόγος κρίνεται ὅτι ἔστιν ἀληθὴς οὐκ ἐκ τοῦ μόνον τὸ συ-

7. ἔχον CR. 19. λογισμὸν CR. 22. τὸ om C. 26. ψεῦδος τὸ "σκότος? 27. τε] μὲν L.

νημμένον τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς διὰ τῶν λημμάτων συμ-
πλοκῆς καὶ λῆγον εἰς τὸ συμπέρασμα εἶναι ἀληθές, ἀλλὰ
καὶ ἐκ τοῦ διὰ τῶν λημμάτων τὸ συμπεπλεγμένον ὑπάρ-
χειν ὑγιές· ὡς ἂν τὸ ἕτερον τούτων εὑρίσκηται ψεῦδος,
καὶ τὸν λόγον ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι ψευδῆ, ὡς τὸν τοιοῦ-
τον νυκτὸς οὔσης "εἰ ἡμέρα ἔστιν, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν
ἡμέρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν" διὰ τὸ λῆμμα ἔχειν ψεῦδος
419 τὸ "ἡμέρα ἔστιν," ψεῦδος ἐστίν. ἀλλὰ τὸ μὲν συμπε-
πλεγμένον διὰ τῶν λημμάτων ἓν ἔχον τῶν λημμάτων
ψεῦδος τὸ "ἡμέρα ἔστιν," ψεῦδος ἐστίν· τὸ δὲ συνημμέ-
νον τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκῆς
καὶ λῆγον εἰς τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς ἔσται. οὐδέποτε
γὰρ ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς λήγει ἐπὶ ψεῦδος, ἀλλὰ νυκτὸς
μὲν ἀπὸ ψεύδους ἄρχεται τῆς συμπλοκῆς, ἡμέρας δέ, ὥσπερ
420 ἀπ' ἀληθοῦς ἄρχεται, οὕτω καὶ εἰς ἀληθὲς λήγει. καὶ πά-
λιν ὁ τοιοῦτος "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· φῶς δέ γε
ἔστιν· ἡμέρα ἄρα ἔστιν" ψευδής ἐστιν, δυνάμενος ἡμᾶς
421 δι' ἀληθῶν λημμάτων ἄγειν ἐπὶ ψεῦδος. ἀλλὰ δὴ ἂν ἐξε-
τάζωμεν, δύναται τὸ μὲν διὰ τῶν λημμάτων συμπε-
πλεγμένον ἀληθὲς εἶναι ἡμέρας οὔσης, οἷον τὸ τοιοῦτο
"φῶς ἔστιν, καὶ εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν," τὸ δὲ συνημ-
μένον τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς διὰ τῶν λημμάτων συμπλο-
κῆς καὶ λῆγον ἐπὶ τὸ συμπέρασμα ψεῦδος, οἷον τὸ τοιοῦ-
τον "εἰ φῶς ἔστι, καὶ εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν." δύνα-
ται γὰρ τὸ συνημμένον τοῦτο νυκτὸς οὔσης ἀπὸ ἀληθοῦς
ἄρχεσθαι τῆς συμπλοκῆς, λήγειν ἐπὶ ψεῦδος τὸ "ἡμέρα
ἔστιν," καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ψεῦδος. ὥστε γίνεται ἀληθὴς
ὁ λόγος οὔτε ὅταν τὸ συμπεπλεγμένον μόνον ᾖ ἀληθὲς
οὔτε ὅταν τὸ συνημμένον, ἀλλ' ὅταν ἀμφότερα ἀληθῆ.
422 ὁ δὲ ἀποδεικτικὸς τοῦ ἀληθοῦς διαφέρει, ὅτι ὁ μὲν ἀληθὴς
δύναται ἐναργῆ ἔχειν πάντα, φημὶ δὲ τά τε λήμματα καὶ

4. ἐάν? 5. ὁ τοιοῦτος? 9. διὰ τῶν λημμάτων om *CH*. ἓν ἔχον τῶν λημμάτων] ἓν ἐχόντων συμπεπλεγμένον *FGR*, om *CH*. 13. ἀπὸ] ἐπὶ *C*. 14. ψευδοῦς *L*. 16. εἰ — 17. ἄρα ἐστίν om *C*. 17. ψεῦδος *C*. 24. εἰ φῶς ἔστιν, ἡμέρα ἔστι, καὶ εἰ *H*. 26. καὶ λήγειν?

τὴν ἐπιφοράν, ὁ δὲ ἀποδεικτικὸς πλέον τι ἔχειν βούλεται, λέγω δὲ τὸ τὴν ἐπιφορὰν ἄδηλον οὖσαν ἐκκαλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν λημμάτων. ὅθεν ὁ μὲν τοιοῦτος "εἰ ἡμέρα 423
ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν" ἐναργῆ ἔχων τὰ λήμματα καὶ τὴν ἐπιφορὰν ἀληθής ἐστι καὶ οὐκ ἀποδεικτικός, ὁ δὲ τοιοῦτος "εἰ γάλα ἔχει ἐν μαστοῖς ἥδε, κεκύηκεν ἥδε· ἀλλὰ μὴν γάλα ἔχει ἐν μαστοῖς ἥδε· κεκύηκεν ἄρα ἥδε" σὺν τῷ ἀληθὴς εἶναι ἔτι καὶ ἀποδεικτικός ἐστιν· ἄδηλον γὰρ ἔχων τὸ συμπέρασμα τὸ "κεκύηκεν ἄρα ἥδε," τοῦτο διὰ τῶν λημμάτων ἐκκαλύπτει.

Τριῶν οὖν ὄντων λόγων, τοῦ τε συνακτικοῦ καὶ τοῦ 424
ἀληθοῦς καὶ τοῦ ἀποδεικτικοῦ, εἰ μέν τίς ἐστιν ἀποδεικτικός, οὗτος πολὺ πρότερόν ἐστιν ἀληθὴς καὶ συνακτικός· εἰ δέ τις ἀληθής, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀποδεικτικός, πάντως δὲ συνακτικός· εἰ δέ τις συνακτικός, οὐ πάντως ἀληθὴς ὡς οὐδὲ πάντως ἀποδεικτικός. κοινῶς οὖν ὀφείλοντος πᾶ- 425
σιν αὐτοῖς συμβεβηκέναι τοῦ συνακτικοῦ ἰδιώματος, ἐὰν παραστήσωμεν ὅτι ἀνεύρετός ἐστι τοῖς ἀπὸ τῆς στοᾶς ὁ συνακτικὸς λόγος, ἐσόμεθα παρεστακότες ὅτι οὐδὲ ἀληθὴς οὐδὲ ἀποδεικτικὸς δύναται εὑρεθῆναι. ὅτι δὲ οὐκ ἔστι συ- 426
νακτικὸς λόγος τις, ῥᾴδιον γνῶναι. εἰ γὰρ συνακτικὸν εἶναι λέγουσι λόγον, ὅταν ἀληθὲς ᾖ συνημμένον τὸ ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς τῶν λημμάτων αὐτοῦ συμπλοκῆς λῆγον δὲ εἰς τὴν ἐπιφοράν, δεήσει προεπικεκρίσθαι τὸ ἀληθὲς συνημμένον καὶ τότε βεβαίως λαμβάνεσθαι τὸν ἐκ τούτου ἠρτῆσθαι δοκοῦντα συνακτικὸν λόγον. ἀνεπί- 427
κριτον δέ γέ ἐστι μέχρι τοῦ νῦν τὸ ὑγιὲς συνημμένον· τοίνυν οὐδὲ ὁ συνακτικὸς λόγος δύναται γνώριμος ὑπάρχειν. ὥσπερ γὰρ μέτρου μὴ ἑστῶτος ἀλλ' ἄλλοτ' ἄλλως μεταβαλλομένου οὐδὲ τὸ μετρούμενον ἕστηκεν, οὕτως ἐπεὶ οἱονεὶ μέτρον ἐστὶ τοῦ συνάγειν τὸν λόγον τὸ ὑγιὲς συ-

2. συνεκκαλύπτεσθαι L. 9. ἀποδεικτός C. 12. ὄντων] τῶν FG. συνεκτικοῦ C. 21. συνακτὸς C. 30. περ om C.

νημμένον, ἀκολουθήσει τούτου ἀνεπικρίτου καθεστῶτος
428 μηδὲ ἐκεῖνον εἶναι σαφῆ. ὅτι δ' ἀνεπίκριτόν ἐστι τὸ ὑγιὲς συνημμένον, αἱ εἰσαγωγαὶ τῶν στωικῶν διδάσκουσιν, ἐν αἷς πολλὰς καὶ διαφώνους καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀνεπικρίτους ἐκτίθενται τούτου κρίσεις. ὅθεν τοῦ συνακτικοῦ τοιούτου τυγχάνοντος πάντως καὶ ὁ ἀληθής, διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὁ ἀποδεικτικὸς ὀφείλει ἐν ἐποχῇ φυλάττεσθαι.

Κἂν ἀποστάντες δὲ ταύτης τῆς ἐνστάσεως ἐπὶ τὴν τῶν περαινόντων καὶ ἀπεράντων χωρῶμεν τεχνολογίαν, ἀδύνατος εὑρεθήσεται ἡ τοῦ ἀποδεικτικοῦ λόγου σύστασις.
429 περὶ μὲν οὖν τῶν περαινόντων πολλῆς καὶ ἀκριβοῦς οὔσης ζητήσεως οὐκ ἀνάγκη νῦν διεξελθεῖν, περὶ δὲ τῶν ἀπεράντων λόγων ἐπὶ ποσὸν ὑποδεικτέον. τοίνυν φασὶ τετραχῶς γίγνεσθαι τὸν ἀπέραντον '''λόγον, ἤτοι κατὰ διάρτησιν ἢ κατὰ παρολκὴν ἢ κατὰ τὸ ἐν μοχθηρῷ ἠρωτῆσθαι
430 σχήματι ἢ κατὰ ἔλλειψιν. ἀλλὰ κατὰ διάρτησιν μὲν ὅταν μηδεμίαν ἔχῃ κοινωνίαν καὶ συνάρτησιν τὰ λήμματα πρὸς ἄλληλά τε καὶ πρὸς τὴν ἐπιφοράν, οἷον ἐπὶ τοῦ τοιούτου λόγου "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν πυροὶ ἐν ἀγορᾷ πωλοῦνται· φῶς ἄρα ἔστιν." ὁρῶμεν γὰρ ὡς ἐπὶ τούτου οὔτε τὸ "εἰ ἡμέρα ἔστιν" ἔχει τινὰ σύμπνοιαν καὶ συμπλοκὴν πρὸς τὸ "πυροὶ ἐν ἀγορᾷ πωλοῦνται," οὔτε ἑκάτερον αὐτῶν πρὸς τὸ "φῶς ἄρα ἔστιν," ἀλλ' ἕκαστον
431 ἀπὸ τῶν ἄλλων διήρτηται. κατὰ δὲ παρολκὴν ἀπέραντος γίνεται ὁ λόγος ὅταν ἔξωθέν τι καὶ περισσῶς παραλαμβάνηται τοῖς λήμμασι, καθάπερ ἐπὶ τοῦ οὕτως ἔχοντος "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρετὴ ὠφελεῖ· φῶς ἄρα ἔστιν." τὸ γὰρ τὴν ἀρετὴν ὠφελεῖν περισσῶς συμπαρείληπται τοῖς ἄλλοις λήμμασιν, εἴγε δυνατόν ἐστιν ἐξαιρεθέντος αὐτοῦ διὰ τῶν περιλειπομένων, τοῦ τε "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν" καὶ τοῦ "ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν," συνάγεσθαι τὴν ἐπιφορὰν τὸ "φῶς ἄρα

5. συνεκτικοῦ C. 8. τῇ C. 21. εἰ om G. 32. ἄγεσθαι L, fieri H.

ἐστιν." διὰ δὲ τὸ ἐν μοχθηρῷ ἠρωτῆσθαι σχήματι ἀπέ- 432
ραντος γίνεται λόγος ὅταν ἔν τινι τῶν παρὰ τὰ ὑγιῆ σχή-
ματα θεωρουμένων ἐρωτηθῇ σχήματι· οἷον ὄντος ὑγιοῦς
σχήματος τοῦ τοιούτου "εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον, τὸ
δέ γε πρῶτον, τὸ ἄρα δεύτερον," ὄντος δὲ καὶ τοῦ "εἰ τὸ 433
πρῶτον, τὸ δεύτερον, οὐχὶ δέ γε τὸ πρῶτον, οὐκ ἄρα τὸ
δεύτερον," φαμὲν τὸν ἐν τοιούτῳ σχήματι ἐρωτηθέντα
"εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον, οὐχὶ δέ γε τὸ πρῶτον, οὐκ
ἄρα τὸ δεύτερον" ἀπέραντον εἶναι, οὐχ ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν
ἐν τῷ τοιούτῳ σχήματι λόγον συνερωτᾶσθαι δι' ἀληθῶν
ἀληθὲς συνάγοντα (δύναται γάρ, οἷον ὁ τοιοῦτος "εἰ τὰ
τρία τέσσαρά ἐστιν, τὰ ἓξ ὀκτώ ἐστιν· οὐχὶ δέ γε τὰ τρία
τέσσαρά ἐστιν, οὐκ ἄρα τὰ ἓξ ὀκτώ ἐστιν"), τῷ δὲ δύνα-
σθαί τινας λόγους ἐν αὐτῷ τάττεσθαι μοχθηρούς, καθά-
περ καὶ τὸν τοιοῦτον "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ
μὴν οὐκ ἔστιν ἡμέρα· οὐκ ἄρα ἔστι φῶς." κατ' ἔλλειψιν 434
δὲ ἀπέραντος ἐγίνετο ὁ λόγος ὅταν ἐλλείπῃ τι τῶν συ-
νακτικῶν λημμάτων. οἷον "ἤτοι κακόν ἐστιν ὁ πλοῦτος
ἢ ἀγαθόν ἐστιν ὁ πλοῦτος· οὐχὶ δέ γε κακόν ἐστιν ὁ
πλοῦτος· ἀγαθὸν ἄρα ἐστὶν ὁ πλοῦτος." ἐλλείπει γὰρ ἐν
τῷ διεζευγμένῳ τὸ ἀδιάφορον εἶναι τὸν πλοῦτον, ὥστε τὴν
ὑγιῆ συνερώτησιν τοιαύτην μᾶλλον ὑπάρχειν "ἤτοι ἀγαθόν
ἐστιν ὁ πλοῦτος ἢ κακόν ἐστιν '''ἢ ἀδιάφορον· οὔτε
δέ γ' ἀγαθόν ἐστιν ὁ πλοῦτος οὔτε κακόν· ἀδιάφορον
ἄρα ἐστίν."

Τοιαύτης δὴ παρὰ τοῖς στωικοῖς κειμένης τεχνολογίας 435
μήποτε τὸ ὅσον ἐπ' αὐτῇ οὐ δύναται ἀπέραντος ἐπικρι-
θῆναι λόγος, καί γε εὐθέως ὁ κατὰ διάρτησιν καὶ οὕτως
ἔχων "εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἐν ἀγορᾷ πυ-
ροὶ πωλοῦνται· φῶς ἄρα ἔστιν." τὸ γὰρ διηρτῆσθαι τὰ
λήμματα, καὶ μήτε πρὸς ἄλληλα μήτε πρὸς τὴν ἐπιφορὰν
ἔχειν τινὰ κοινωνίαν, ἤτοι ψιλῇ λέγουσι φάσει ἢ διά τινος

7. φαμὲν — 9. δεύτερον om *CHK*. 24. δέ γ' om *L*. 28. καί
γε — p. 382 18. γιγνώσκειν om *H*.

τεχνικῆς καὶ διδασκαλικῆς ἐφόδου τὸ τοιοῦτο παριστάντες.
436 ἀλλ' εἰ μὲν ἀναποδείκτῳ χρώμενοι φάσει, ῥᾴδιον φάσιν
αὐτοῖς ἀντιθεῖναι, πάντα τὸν λεγόμενον κατὰ διάρτησιν
ἀπέραντον λόγον φάσκοντας περαίνειν· εἰ γὰρ ἐκ ψιλῆς
φάσεως ἐκεῖνοι δύνανται πιστεύεσθαι, δυνήσονται καὶ οἱ
τοὐναντίον λέγοντες εἶναι πιστοί· τὴν ἰσοσθενῆ γὰρ προ-
φέρονται φάσιν. εἰ δὲ μεθόδῳ τοῦτο διδάσκοντες, ἐπιζη-
437 τήσομεν τίς ποτέ ἐστιν ἡ τοιαύτη μέθοδος. κἂν λέγωσιν
ὅτι τοῦ κατὰ διάρτησιν ἀπεράντου λόγου τεκμήριόν ἐστι
τὸ μὴ πάντως ἀκολουθεῖν αὐτοῦ τῇ διὰ τῶν λημμάτων
συμπλοκῇ τὸ συμπέρασμα, μηδὲ ὑγιὲς εἶναι συνημμένον
τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκῆς καὶ
λῆγον εἰς τὸ συμπέρασμα, πάλιν εἰς τὴν ἀρχῆθεν φήσομεν
αὐτοὺς ἀπορίαν ἐμπίπτειν· εἰ γὰρ ἵνα τὸν κατὰ διάρτη-
σιν ἀπέραντον λόγον μάθωμεν, δεῖ ἔχειν ἐπικεκριμένον
τὸ ὑγιὲς συνημμένον, τοῦτο δ' οὐκ ἔχομεν μέχρι τοῦ νῦν
ἐπικεκριμένον, πάντως οὐδὲ τὸν κατὰ διάρτησιν ἀπέραντον
438 λόγον δυνάμεθα γιγνώσκειν. ἀλλὰ καὶ δεύτερος ἦν
τρόπος ἀπεράντων ὁ κατὰ παρολκήν, ὅταν ἔξωθεν παρα-
λαμβάνηταί τι τοῖς λήμμασι παρέλκον ὡς πρὸς τὴν τοῦ
συμπεράσματος κατασκευήν. ὅσον δ' ἐπὶ τούτῳ δεήσει
τὸν ἐν τῷ πρώτῳ καὶ τῷ δευτέρῳ τρόπῳ συνερωτώμενον
λόγον κατὰ παρολκὴν εἶναι ἀπέραντον, ἐπεὶ παρέλκει ἐν
αὐτῷ τροπικόν. καὶ τοῦτ' εἰσόμεθα παρατεθέντων ἡμῖν
439 τῶν λόγων. τὸ γὰρ δὴ τοιοῦτόν φασιν ἀπέραντον "εἰ
ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν, ἀλλὰ καὶ
ἡ ἀρετὴ ὠφελεῖ· φῶς ἄρα ἔστιν." παρέλκει γὰρ ἐπ' αὐτοῦ
τὸ "ἡ ἀρετὴ ὠφελεῖ" πρὸς τὴν κατασκευὴν τοῦ συμπε-
ράσματος, διὰ τὸ '''ἀρθέντος αὐτοῦ δύνασθαι ἐκ τῶν πε-
ριλειπομένων δυοῖν λημμάτων ἀνελλιπῶς συνάγεσθαι τὴν
440 ἐπιφοράν. τοίνυν ὑποτυγχάνοντες οἱ ἀπὸ τῆς σκέψεως

7. ἐπιζητήσωμεν L: cf. 13. φήσομεν. 11. μηδὲν C. 12. ἀπὸ τῆς διὰ] διὰ τῆς ἀπὸ L. 16. τούτου C. 21. τοῦτο FG. 22. τῷ post καὶ add CR. 30. δυοῖν] ἡμῖν δυοῖν FG. 31. ἐπιτυγχάνοντες L.

ἐροῦσιν ὡς εἴπερ ἀπέραντός ἐστιν ὁ λόγος κατὰ παρολκὴν
ἐφ' οὗ ἀρθέντος τινὸς λήμματος ἐκ τῶν περιλειπομένων
συνάγεται ἡ ἐπιφορά, ῥητέον ἀπέραντον εἶναι καὶ τὸν ἐν
τῷ πρώτῳ τρόπῳ ἐρωτώμενον, ἔχοντα δὲ οὕτως "εἰ ἡμέρα
ἔστι, φῶς ἔστιν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἔστιν· φῶς ἄρα ἔστιν."
παρέλκει γὰρ ἐν αὐτῷ πρὸς τὴν τοῦ συμπεράσματος κα-
τασκευὴν τὸ τροπικὸν τὸ "εἰ ἡμέρα ἔστιν," καὶ δύναται
ἐκ τοῦ "ἡμέρα ἔστι" μόνου συνάγεσθαι τὸ "φῶς ἄρα
ἔστιν." τοῦτο δὲ πρόδηλον μὲν ἦν καὶ αὐτόθεν, ἔστι δὲ 441
καὶ αὐτὸ ἐκ τῆς ὡς πρὸς ἐκείνους ἀκολουθίας παραμυ-
θεῖσθαι. ἤτοι γὰρ ἀκολουθεῖν φήσουσι τῷ ἡμέραν εἶναι
τὸ φῶς εἶναι, ἢ μὴ ἀκολουθεῖν. καὶ εἰ μὲν ἀκολουθεῖ,
αὐτόθεν ὁμολογηθέντος ἀληθοῦς εἶναι τοῦ "ἡμέρα ἔστι"
συνάγεται καὶ τὸ "φῶς ἔστι," κατ' ἀνάγκην ἑπόμενον αὐ-
τῷ· ὅπερ ἦν συμπέρασμα. εἰ δὲ οὐκ ἀκολουθεῖ, οὐδ' ἐπὶ 442
τοῦ συνημμένου ἀκολουθήσει, καὶ διὰ τοῦτο ἔσται ψεῦδος
τὸ συνημμένον, μὴ ἀκολουθοῦντος ἐν αὐτῷ τοῦ λήγοντος
τῷ ἡγουμένῳ. ὥστε δυοῖν θάτερον ὅσον ἐπὶ τῇ προειρη-
μένῃ τεχνολογίᾳ, ἢ ἀπέραντον εὑρίσκεσθαι τὸν ἐν τῷ
πρώτῳ τρόπῳ ἠρωτημένον παρέλκοντος ἐν αὐτῷ τοῦ τρο-
πικοῦ, ἢ ψευδῆ πάντως διὰ τὸ ψεῦδος ἐν αὐτῷ εἶναι τὸ
τροπικόν. τὸ μὲν γὰρ λέγειν μὴ ἀρέσκειν τῷ Χρυσίππῳ 443
μονολημμάτους εἶναι λόγους, ὃ τάχα τινὲς ἐροῦσι πρὸς
τὴν τοιαύτην ἔνστασιν, τελέως ληρῶδες. οὔτε γὰρ ταῖς
Χρυσίππου φωναῖς ὡς πυθοχρήστοις παραγγέλμασιν ἀνά-
γκη πείθεσθαι, οὔτε μαρτυρίᾳ προσέχειν ἀνδρῶν ἐστὶν εἰς
οἰκείαν ἀπόρρησιν ἐκ μάρτυρος τοῦ τὸ ἐναντίον λέγοντος·
Ἀντίπατρος γάρ, τῶν ἐν τῇ στωικῇ αἱρέσει ἐπιφανεστά-
των ἀνδρῶν, ἔφη δύνασθαι καὶ μονολημμάτους λόγους
συνίστασθαι.

Ἔτι κατὰ τρίτον τρόπον ἀπέραντος ἐλέγετο λόγος 444
παρὰ τὸ ἐν μοχθηρῷ ἠρωτῆσθαι σχήματι. πάλιν οὖν ἡ

8. μόνον L. 9. δὲ om C. 12. ἀκολουθεῖν L. 23. μονο om C.
27. οἰκίαν ἀπόρησιν C. 28. τῶ C. 32. ἡ om CR.

φάσει μόνον ἀρκούμενοι λέξουσιν ἐν μοχθηρῷ τινὶ σχήματι λόγον συνηρωτῆσθαι, ἢ ὑπόμνησιν εἰς τοῦτο παραλήψονται. καὶ εἰ μὲν φάσει ἀρκοῦνται, καὶ ἡμεῖς ἀντιθήσομεν φάσιν τὴν λέγουσαν ὅτι οὐκ ἐν μοχθηρῷ ἠρώτηται σχή-
445 ματι. εἰ δὲ λόγον παραλαμβάνουσι, πάντως ἀληθῆ. τὸ δ' ὅτι ἔστιν ἀληθὴς οὗτος ὁ λόγος, φημὶ δὲ ὁ δεικνὺς τὸ ἐν μοχθηρῷ σχήματι ἠρωτῆσθαί τινα λόγον, πόθεν δείκνυται; ἢ δῆλον ὅτι '''ἐκ τοῦ ἐν ὑγιεῖ ἠρωτῆσθαι σχήματι; οὐκοῦν ἵνα μὲν ὁ ἐν μοχθηρῷ ἐρωτηθεὶς σχήματι λόγος γνωσθῇ ὅτι ἐν μοχθηρῷ ἠρώτηται σχήματι, δεῖ λόγον ὑγιῆ παραληφθῆναι· ἵνα δὲ οὗτος ὑγιὴς ᾖ, ἔδει αὐτὸν ἐν ὑγιεῖ ἠρωτῆσθαι σχήματι. καὶ διὰ τοῦτο μήτε τοῦ ὑγιοῦς λόγου πρὶν τοῦ σχήματος πιστωθῆναι δυναμένου, ὅτι ἔστιν ὑγιής, μήτε τοῦ σχήματος, ὅτι ἔστιν ὑγιὲς σχῆμα, πρὶν τοῦ ἐπικρίναντος αὐτὸ λόγου, συνίσταται ὁ δι' ἀλλήλων τρόπος, ὅς ἐστιν ἀπορώτατος.

446 Καὶ πρὸς τὴν λειπομένην δὲ διαφορὰν τῶν ἀπεράντων λόγων, τουτέστι τὴν παρ' ἔλλειψιν, ἤδη [μὲν] σχεδὸν ἀντειρήκαμεν. εἰ γὰρ ἀνεύρετός ἐστιν ὁ ἀπηρτισμένος λόγος, ὡς ἀνώτερον ὑπεδείξαμεν, ἄγνωστος ὀφείλει τυγχάνειν καὶ ὁ ἐλλιπής· ἀνεύρετος δέ γέ ἐστιν ὁ ἀπηρτισμένος, ὡς παρεστήσαμεν· τοίνυν καὶ ὁ ἐλλιπὴς ἄγνωστος γενήσεται.

447 Εἰ δὲ κατὰ τοὺς στωικοὺς τεσσάρων ὄντων τρόπων καθ' οὓς ἀπέραντος γίγνεται λόγος, ἐδείξαμεν καθ' ἕκαστον αὐτῶν μὴ γινωσκομένους τοὺς ἀπεράντους λόγους, ἀκολουθήσει καὶ τὸν περαίνοντα ἄγνωστον εἶναι. τούτου δὲ μὴ γινωσκομένου καὶ ὁ ἀποδεικτικὸς ἔσται λόγος τῶν ἀνευρέτων.

448 Πρὸς τούτοις ἐπὶ παντὸς ἀληθοῦς λόγου δεῖ ἐπικεκρίσθαι τὰ λήμματα (τούτων γὰρ συγχωρουμένων δίδοται ἡ ἐπιφορὰ ἀκολούθως αὐτοῖς), ἐπὶ δέ γε τῆς ἀποδείξεως

1. τινά? 2. ὑπὸ, omisso μνησιν, C. 5. ἀληθής C. 11. οὗτος] αὐτὸς CR. 12. ἐν om L. 13. πιστευθῆναι L. 30. 32. ἐπεὶ L.

ἀνεπίκριτά ἐστι τὰ λήμματα, καθὼς παρεστήσαμεν· οὐκ
ἄρα δυνήσεται ἀληθὴς λόγος εἶναι ἡ ἀπόδειξις. τὸ γὰρ 449
συνημμένον, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, ὑγιὲς ἀξιοῦσι τυγ-
χάνειν ὅταν ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον ἐπ' ἀληθὲς ἢ ἀπὸ
ψεύδους ἐπὶ ψεῦδος λήγῃ ἢ ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθές, καὶ
καθ' ἕνα τρόπον ψεῦδος, ὅταν ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον
ἐπὶ ψεῦδος λήγῃ. τούτων δ' οὕτως ἐχόντων εὑρεθήσεται
ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως ἀνεπίκριτον. ὡς ἐπίπαν γὰρ ἀρχόμε- 450
νον ἀπὸ τῆς προσλήψεως λήγει εἰς τὴν ἐπιφοράν, ὡς ἔχει
ἐπὶ τῶν τοιούτων λόγων "εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενόν· ἀλλὰ
μὴν ἔστι κίνησις· ἔστιν ἄρα κενόν." ἐνταῦθα γὰρ τὸ
συνημμένον ἄρχεταί τε ἀπὸ τῆς προσλήψεως τῆς "ἔστι
κίνησις," καὶ λήγει εἰς τὴν ἐπιφορὰν τὴν "ἔστι κενόν."
ἤτοι οὖν πρόδηλόν ἐστι πρᾶγμα ἡ ἐπιφορὰ καὶ γινωσκό- 451
μενον ἡμῖν ἢ ἄδηλον καὶ ἄγνωστον. καὶ εἰ μὲν πρόδηλον
καὶ γνωστόν, οὐκέτι ἀποδεικτικὸς γίνεται ὁ λόγος, ἐκ '''πάν-
των προδήλων συνεστώς, τοῦτο μὲν τῶν λημμάτων τοῦτο
δὲ τῆς ἐπιφορᾶς. εἰ δὲ ἄδηλον, ἐξ ἀνάγκης ἀνεπίκριτον
γίνεται τὸ συνημμένον. τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τίνος ἄρχεται 452
γνώριμόν ἐστιν ἡμῖν (πρόδηλον γάρ), τὸ δὲ εἰς τί λήγει
ἀγνοεῖται διὰ τὴν ἀδηλότητα. μὴ ἐπιστάμενοι δὲ πότερον
ἀληθὲς ἢ ψεῦδός ἐστι τὸ τοιοῦτον, οὐδ' ἐπικρίνειν δυνη-
σόμεθα τὸ συνημμένον. ἀνεπικρίτου δὲ ὄντος αὐτοῦ καὶ
ὁ λόγος γίνεται μοχθηρός.

Ἔτι τῶν πρός τί ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, τὰ δὲ πρός τι 453
ἐπινοεῖται μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ ὑπάρχει· τοίνυν καὶ ἡ
ἀπόδειξις ἐν ἐπινοίᾳ μόνον ἐστὶ καὶ οὐκ ἐν ὑπάρξει. καὶ
ὅτι τῷ ὄντι ἐπινοίᾳ μόνον σώζεται τὰ πρός τί πως ἔχοντα,
ὕπαρξις δὲ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, πάρεστι διδάσκειν ἐκ τῆς τῶν
δογματικῶν ἀνθομολογήσεως. ὑπογράφοντες γὰρ τὸ πρός 454
τι συμφώνως φασὶ "πρός τί ἐστι τὸ πρὸς ἑτέρῳ νοούμε-
νον." εἰ δέ γε ὑπάρξεως μετεῖχεν, οὐκ ἂν οὕτως αὐτὸ

1. καθάπερ C. 3. ἐνδείκνυμεν C. 4. ἐπ' — 5. ψεύδους om CR. 12. τῆς ante ἔστι om C. 17. πρόδηλος L. 22. ἐπικρίνειν δυνησόμεθα] ἐπικρινησόμεθα L: cf. p. 15 12.

ἀπεδίδοσαν, ἀλλ' ἐκείνως μᾶλλον "πρός τί ἐστι τὸ πρὸς
ἑτέρῳ ὑπάρχον." οὐκ ἄρα ὑπόκειταί τι ἐν τοῖς οὖσι τὸ
455 πρός τι. καὶ ἄλλως, πᾶν τὸ ὑπάρχον οὐ δύναται
ἀλλαγήν τινα καὶ ἑτεροίωσιν ἀναδέξασθαι χωρὶς πάθους,
οἷον τὸ λευκὸν χρῶμα οὐ δύναται μέλαν γενέσθαι μὴ τρα-
πὲν καὶ μεταβαλόν, καὶ τὸ μέλαν οὐ δύναται εἰς ἕτερον
μεταβαλεῖν χρῶμα μένον μέλαν, καὶ ὡσαύτως τὸ γλυκὺ
οὐκ ἂν γένοιτο πικρὸν ἀπαθὲς καὶ ἀνετεροίωτον ὑποκεί-
456 μενον. ὥστε πᾶν τὸ ὑπάρχον οὐ χωρὶς πάθους τινὸς τὴν
εἰς ἕτερον ἀναδέχεται μεταβολήν. τὸ δὲ πρός τι ἀλλάσσε-
ται χωρὶς πάθους καὶ μηδεμιᾶς περὶ αὐτὸ γινομένης ἑτε-
ροιώσεως. οἷον τὸ πηχυαῖον ξύλον πηχυαίου μὲν αὐτῷ
ἀντιπαρατεθέντος λέγεται ἴσον ἐκείνῳ τυγχάνειν, διπήχου
δὲ οὐκέτι ἴσον ἀλλ' ἄνισον, μηδεμιᾶς περὶ αὐτὸ γενομένη
τροπῆς καὶ ἀλλοιώσεως. καὶ εἰ νοήσαιμέν τινα ἐξ ἄγγου
ὕδωρ προχέοντα, ὁ τοιοῦτος ὑποτεθέντος μέν τινος ἑτέρου
ἄγγους λεχθήσεται ἐγχέειν, μὴ ὑποτεθέντος δὲ ἐκχέειν,
καίπερ μηδεμίαν αὐτὸς τροπὴν καὶ ἀλλοίωσιν ἀναδεξάμε-
457 νος. ὥστε εἰ τῷ μὲν ὑπάρχοντι συμβέβηκε τὸ μὴ χωρὶς
πάθους ἀλλαγὴν ὑπομένειν, τῷ δὲ πρός τι τοιοῦτον οὐδὲ
458 συμβέβηκεν, ῥητέον μὴ ὑπάρχειν τὸ πρός τι. οὐ
τούτοις τοῦ χωρίς ἐστι τὸ πρός τι· τοῦ γὰρ ἄνω τὸ κά
459 χωρίς ἐστιν. '''εἴπερ δ' ὑπάρχει τὸ πρός τι καὶ μὴ ψιλὴ
ἔχει ἐπίνοιαν, ἔσται τὸ ἓν τἀναντία. ἄτοπον δέ γέ ἐστι
λέγειν τὸ ἓν τἀναντία· οὐκ ἄρα ὑπάρχει τὸ πρός τι,
ἀλλ' ἐπινοεῖται μόνον. πάλιν γὰρ τὸ πηχυαῖον σῶμα κατὰ
μὲν τὴν τοῦ ἡμιπηχυαίου παράθεσιν λέγεται μεῖζον κα
δὲ τὴν διπηχυαίου μικρότερον. τὸ δὲ αὐτὸ κατὰ τὸν α
τὸν χρόνον καὶ μεῖζον καὶ μικρότερον ὑπάρχειν, τουτέσ
τἀναντία, τῶν ἀδυνάτων· ἐπινοεῖσθαι μὲν γὰρ τάχ' ἴσ
δυνήσεται κατὰ τὴν ὡς πρὸς ἄλλο σύμβλησιν, εἶναι δὲ κ
ὑπάρχειν οὐχ οἷόν τε. οὐκ ἄρα ὑπάρχει τὰ πρός τι.

6. μεταβαλλὲν C, μεταβάλλον FG. 7. μεταβάλλειν FG. μόνον C
14. γινομένης L. 16. μέν τινος om C. 17. ἐγχέων et ἐκχέων L.
22. τὸ γὰρ ἄνω τοῦ FG.

οὐ μὴν ἀλλ' εἴπερ ἔστι τὰ πρός τι, ἔστι τι ταὐτὸ ἐναντίον 460
ἑαυτῷ· οὐχὶ δέ γε τοῦτο· τοίνυν οὐδὲ ταύτῃ ῥητέον
ὑπάρχειν τὸ πρός τι. ἔτι εἰ ὑπάρχει τὸ πρός τι, ἔσται
τι ἑαυτῷ ἐναντίον· οὐκ εὔλογον δέ γέ ἐστιν εἶναί τι αὐτὸ
ἑαυτῷ ἐναντίον· τοίνυν οὐδὲ τὸ πρός τι ὑπάρχειν εὔλο-
γόν ἐστιν. τὸ γὰρ ἄνω τῷ κάτω ἐστὶν ἐναντίον, τὸ δὲ 461
αὐτὸ ὡς μὲν πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἄνω ἐστίν, πρὸς δὲ
τὸ ὑπερκείμενον κάτω. εἰ δ' ἔσται τρία, ἄνω καὶ κάτω
καὶ μέσον τοῦ ἄνω καὶ τοῦ κάτω, τὸ μέσον ἔσται πρὸς
μὲν τὸ ὑποκείμενον ἄνω πρὸς δὲ τὸ ὑπερκείμενον κάτω,
καὶ ἔσται τὸ αὐτὸ ἄνω καὶ κάτω· ὅπερ ἀδύνατον. οὐκ
ἄρα ὑπάρχει τὸ πρός τι. εἰ δ' ἄρα τὸ πρός τι ὑπάρχει,
τὸ αὐτὸ ἔσται ἄνω καὶ κάτω. διὰ δὲ τοῦτο καὶ εἰ ἔστι,
λέγεται τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν ὡς πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο σχέσιν
ἄνω καὶ κάτω. τὸ αὐτὸ ἄρα χωρὶς ἑαυτοῦ γενήσεται, ὃ
πάντων ἀτοπώτατον.

Ἀλλ' εἴπερ τὰ πρός τι ἀνύπαρκτά ἐστι, πάντως καὶ 462
ἡ ἀπόδειξις τῶν πρός τι οὖσα ἀνύπαρκτος γενήσεται· τὰ
δέ γε πρός τι δέδεικται ἀνύπαρκτα· καὶ ἡ ἀπόδειξις ἄρα
τῶν ἀνυπάρκτων γενήσεται.

Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα εἰς τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν 463
τοιαῦτά τινα καθέστηκεν· σκοπῶμεν δὲ καὶ τὸν ἀντικεί-
μενον λόγον. οἴονται γὰρ οἱ δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων
λόγον τὸν ἀξιοῦντα μὴ εἶναι ἀπόδειξιν αὐτὸν ὑφ' αὑτοῦ
περιτρέπεσθαι, καὶ δι' ὧν ἀναιρεῖ ταύτην, διὰ τούτων αὐ-
τὴν ὁρίζειν. ὅθεν καὶ ἀντικαθιστάμενοι τοῖς σκεπτικοῖς
φασίν, ὁ λέγων μηδὲν εἶναι ἀπόδειξιν '''ἤτοι ψιλῇ καὶ
ἀναποδείκτῳ χρώμενος φάσει λέγει μηθὲν ὑπάρχειν ἀπό-
δειξιν, ἢ λόγῳ τὸ τοιοῦτον ἀποδεικνύς. καὶ εἰ μὲν ψιλῇ 464
φάσει προσχρώμενος, οὐθεὶς αὐτῷ πιστεύσει τῶν τὴν

7. μὲν om C. 13. τοῦτο] τοῦ FG. 14. καὶ ἄλλο om L. 19. ἄρα add H. 23. τῶν φιλοσόφων λόγον] λόγοι τῶν φιλοσόφων R, φωνολόγοι τῶν φιλοσόφων C, λόγιοι τῶν φιλοσόφων Fabricius. apud nullum illius λόγον an λόγοι vestigium. 24. ἑαυτοῦ C. 25. ἀναι-ῦται L. 26. Stoicis H. 27. ψιλῇ Fabricius, ψεύδει L. 30. αὐτοῦ C.

ἀπόδειξιν παραδεχομένων, ψιλῇ φάσει χρωμένῳ, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀντικειμένης ἐπισχεθήσεται φάσεως, εἰπόντος τινὸς εἶναι ἀπόδειξιν. εἰ δὲ ἀποδεικνὺς τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν (τοῦτο γάρ φασιν), αὐτόθεν ὡμολόγησε τὸ εἶναι ἀπόδειξιν· ὁ γὰρ δεικνὺς λόγος τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν ἔστιν ἀπόδειξις
465 τοῦ εἶναι ἀπόδειξιν. καὶ καθόλου ὁ κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγος ἤτοι ἀπόδειξίς ἐστιν ἢ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις· καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἄπιστός ἐστιν, εἰ δὲ ἔστιν
466 ἀπόδειξις, ἀπόδειξις ἔστιν. ἔνιοι δὲ καὶ οὕτω συνερωτῶσιν. εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἀπόδειξις ἔστιν· εἰ μὴ ἔστιν ἀπόδειξις, ἀπόδειξις ἔστιν. ἤτοι δὲ ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις· ἀπόδειξις ἄρα ἔστιν. καὶ δὴ ἡ μὲν τῶν λημμάτων τοῦ λόγου τούτου παραμυθία πρόϋπτος ἐστίν. τό τε γὰρ πρῶτον συνημμένον τὸ "εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις" διαφορούμενον καθεστὼς ἀληθές ἐστιν· ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ ἐν αὐτῷ πρώτῳ τὸ ἐν αὐτῷ δεύτερον, μὴ ἕτερον ὂν ἐκείνου. τό τε δεύτερον συνημμένον τὸ "εἰ μὴ ἔστιν ἀπόδειξις, ἔστιν ἀπόδειξις" πάλιν ὑγιές ἐστιν· τῷ γὰρ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν, ἡγουμένῳ ὄντι, ἕπεται τὸ
467 εἶναι ἀπόδειξιν· αὐτὸς γὰρ ὁ δεικνὺς λόγος τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν ἀποδεικτικὸς ὢν βεβαιοῖ τὸ εἶναι ἀπόδειξιν. τό τε διεζευγμένον τὸ "ἤτοι δὲ ἔστιν ἀπόδειξις ἢ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις," ἐξ ἀντικειμένων διεζευγμένον τοῦ τε εἶναι ἀπόδειξιν καὶ τοῦ μὴ εἶναι, ἓν ὀφείλει ἔχειν ἀληθὲς καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀληθές. ὥστε ἀληθῶν ὄντων τῶν λημ-
468 μάτων συνεισάγεται καὶ ἡ ἐπιφορά. πάρεστι δὲ καὶ ἑτέρως διδάσκειν, ὅτι ἀκολουθεῖ αὐτοῖς. εἰ γὰρ τὸ διεζευγμένον ἀληθές ἐστιν ἓν ἔχον ἐν αὐτῷ ἀληθές, ὁπότερον ἂν ἐκ τούτων [ἂν] ὑποθώμεθα ἀληθές, συνεισαχθήσεται καὶ ἡ ἐπιφορά. ὑποκείσθω δὲ πρῶτον τῶν ἐν αὐτῷ ἀληθὲς τὸ εἶναι ἀπόδειξιν. οὐκοῦν ἐπεὶ τοῦτο ἡγούμενόν ἐστιν ἐν τῷ πρώτῳ συνημμένῳ, ἀκολουθήσει αὐτῷ τὸ λῆγον ἐν τῷ πρώτῳ συνημμένῳ· ἔληγε δὲ τὸ "ἔστιν ἀπό-

10. εἰ μὴ — 11. δὲ ἔστιν om C. 14. ἔστιν ἀπόδειξις om C.
22. τε om C. 23. ἐξ — 24. ἀπόδειξιν om C. 27. ὅ, τι C.

δειξις," ὅπερ ἦν καὶ ἐπιφορά. δοθέντος ἄρα τοῦ εἶναι
ἀπόδειξιν ἀληθοῦς ἐν τῷ διεζευγμένῳ, ἀκολουθήσει ἡ τοῦ
λόγου ἐπιφορά. ὁ δὲ αὐτὸς τῆς '''παραμυθίας τρόπος καὶ 469
ἐπὶ τοῦ λειπομένου ἀξιώματος τοῦ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν·
ἡγεῖτο γὰρ καὶ τούτου ὃ ἐν τῷ δευτέρῳ συνημμένῳ εἶχεν
ἀκολουθοῦσαν τὴν τοῦ λόγου ἐπιφοράν.

Τοιαύτης δὲ οὔσης τῆς τῶν δογματικῶν ἐνστάσεως 470
σύντομός ἐστι καὶ ἡ πρὸς ταύτην τῶν σκεπτικῶν ἀπάντη-
σις. λέξουσι γάρ, εἰ μὲν οὐκ ἐνδέχεται ἀποκρίνασθαι πρὸς
τὴν πεῦσιν καθ' ἣν ἐπεζήτουν πότερον ἀπόδειξίς ἐστιν
ὁ κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγος ἢ οὐκ ἀπόδειξις, ὀφείλουσι
συγγνωμονεῖν εἰ μὴ ἔχουσι πρὸς ἄπορον οὕτω πεῦσιν
ἀποκρίνασθαι. εἰ δὲ εὐχερές ἐστιν αὐτοῖς ὃ προστάττουσι 471
τοῖς σκεπτικοῖς, ὡς εὐχερὲς ὂν ποιείτωσαν, ἀποκρινόμενοι
πότερον ἀπόδειξιν εἶναι λέγουσι τὸν κατὰ τῆς ἀποδείξεως
λόγον ἢ οὐκ ἀπόδειξιν. εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις,
οὐκ ἐνέσται ἐξ αὐτοῦ διδάσκειν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις,
οὐδὲ λέγειν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ λόγος ἀπόδειξις ὅτι οὐκ ἔσται
ἡ ἀπόδειξις· ὡμολογήκασι γὰρ αὐτοὶ τὸ μὴ εἶναι ἀπό-
δειξιν. εἰ δὲ ἀπόδειξίς ἐστι, πάντως ἀληθῆ ἔχει τὰ λήμ- 472
ματα καὶ τὴν ἐπιφοράν· σὺν γὰρ τῇ τούτων ἀληθότητι
νοεῖται ἡ ἀπόδειξις. ἦν δέ γε ἐπιφορὰ αὐτοῦ τὸ μὴ εἶναι
ἀπόδειξιν· ἀληθὲς ἄρα ἐστὶ τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν, καὶ
τὸ ἀντικείμενον τούτῳ ψεῦδος, τὸ εἶναι ἀπόδειξιν. οὕτω
γὰρ ἀποδεικτικὸν θέλοντες ἀποδεῖξαι τὸν κατὰ τῆς ἀπο-
δείξεως λόγον, οὐ μᾶλλον αὐτὴν τιθέασιν ἢ ἀναιροῦσιν.
ὅμως δὲ καὶ τοὺς σκεπτικοὺς ἂν δέῃ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποκρί- 473
νασθαι, ἀσφαλῶς ἀποκρινοῦνται. φήσουσι γὰρ τὸν κατὰ
τῆς ἀποδείξεως λόγον πιθανὸν εἶναι μόνον καὶ πρὸς τὸ
παρὸν πείθειν αὐτοὺς καὶ ἐπάγεσθαι συγκατάθεσιν, ἀγνοεῖν
δὲ εἰ καὶ αὖθις ἔσται τοιοῦτος διὰ τὸ πολύτροπον τῆς
ἀνθρωπίνης διανοίας. οὕτω γὰρ γενομένης τῆς ἀποκρίσεως

5. καὶ om C. συνημμένον CGHR. 11. ὀφείλουσιν εὐγνωμονεῖν L.
19. αὐτὸν C et pr R. 23. καὶ — 24. ἀπόδειξιν om C. 29. μόνον
εἶναι C.

οὐδὲν ἔτι δυνήσεται λέγειν ὁ δογματικός. ἢ γὰρ τοῦτο διδάξει ὅτι οὐκ ἔστιν ἀληθὴς ὁ κατὰ τῆς ἀποδείξεως κομισθεὶς λόγος, ἢ τοῦτο παραστήσει ὅτι οὐ πείθει τὸν
474 σκεπτικόν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον δεικνὺς οὐ τῷ σκεπτικῷ μάχεται διὰ τὸ μηδὲ ἐκεῖνον διαβεβαιοῦσθαι περὶ τούτου τοῦ λόγου ὡς ἀληθοῦς, μόνον δὲ λέγειν ὅτι πιθανός ἐστιν. τὸ δὲ δεύτερον ποιῶν προπετὴς γενήσεται, ἀλλότριον πάθος θέλων λόγῳ καταπαλαῖσαι· καθὰ γὰρ τὸν χαίροντα οὐδεὶς δύναται λόγῳ πεῖσαι ὅτι οὐ χαίρει καὶ τὸν λυπούμενον ὅτι οὐ λυπεῖται, οὕτως οὐδὲ τὸν πειθόμενον ὅτι
476 οὐ πείθεται. '''πρὸς τούτοις, εἰ μὲν διισχυρίζοντο οἱ σκεπτικοὶ μετὰ συγκαταθέσεως περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι ἀπόδειξιν, τάχα ἂν διετρέποντο ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ὅτι ἔστιν ἀπόδειξις· νῦν δὲ ἐπεὶ ψιλὴν θέσιν λόγων ποιοῦνται τῶν κατὰ τῆς ἀποδείξεως χωρὶς τοῦ συγκατατίθεσθαι τούτοις, τοσοῦτον ἀπέχουσι τοῦ βλάπτεσθαι πρὸς τῶν τοὐναντίον
477 κατασκευαζόντων ὡς ὠφελεῖσθαι μᾶλλον. εἰ γὰρ οἱ μὲν κατὰ τῆς ἀποδείξεως κομισθέντες λόγοι μεμενήκασιν ἀναντίρρητοι, οἱ δὲ εἰς τὸ εἶναι ἀπόδειξιν παραληφθέντες λόγοι πάλιν εἰσὶν ἰσχυροί, μήτε ἐκείνοις μήτε τούτοις προσθέ-
478 μενοι τὴν ἐποχὴν ὁμολογῶμεν. κἂν συγχωρηθῇ δὲ ἀποδεικτικὸς εἶναι ὁ κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγος, οὐ διὰ τοῦτο ὠφελοῦνταί τι εἰς τὸ εἶναι ἀπόδειξιν οἱ δογματικοί, καθὼς ἤδη ὑπεμνήσαμεν· συνάγει γὰρ τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν, καὶ τούτου ἀληθοῦς ὄντος ψεῦδος γίνεται τὸ εἶναι ἀπό-
479 δειξιν. ναί φασιν, ἀλλ' ὁ συνάγων τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν ἀποδεικτικὸς ὢν ἑαυτὸν ἐκβάλλει. πρὸς ὃ ῥητέον ὅτι οὐ πάντως ἑαυτὸν ἐκβάλλει. πολλὰ γὰρ καθ' ὑπεξαίρεσιν λέγεται, καὶ ὡς τὸν Δία φαμὲν θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων εἶναι πατέρα καθ' ὑπεξαίρεσιν αὐτοῦ τούτου (οὐ γὰρ δή γε καὶ αὐτὸς αὐτοῦ ἦν πατήρ), οὕτω καὶ ὅταν λέγωμεν μηδεμίαν εἶναι ἀπόδειξιν, καθ' ὑπεξαίρεσιν λέγομεν τοῦ

6. πιθανόν L. 11. διϊσχυρίζονται FG. 12. σηστατικοὶ C. 17. ὠφελεῖ CRS. 19. τὸ εἶναι] τὴν CHR. 22. οὐδὲ X. 26. ναί φασιν om C.

δεικνύντος λόγου ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις· μόνος γὰρ οὗτός ἐστιν ἀπόδειξις. κἂν αὑτὸν δὲ ἐκβάλλῃ, οὐ διὰ τοῦτο 480
κυροῦται τὸ εἶναι ἀπόδειξιν. πολλὰ γάρ ἐστιν ἅπερ ὃ ἄλλα ποιεῖ, τοῦτο καὶ ἑαυτὰ διατίθησιν. οἷον ὡς τὸ πῦρ δαπανῆσαν τὴν ὕλην καὶ ἑαυτὸ συμφθείρει, καὶ ὃν τρόπον τὰ καθαρτικά, ἐξελάσαντα τῶν σωμάτων τὰ ὑγρά, καὶ αὑτὰ συνεκτίθησιν, οὕτω δύναται καὶ ὁ κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγος μετὰ τὸ πᾶσαν ἀπόδειξιν ἀνελεῖν καὶ ἑαυτὸν συμπεριγράφειν. καὶ πάλιν ὡς οὐκ ἀδύνατόν ἐστι 481
τὸν διά τινος κλίμακος ἐφ' ὑψηλὸν ἀναβάντα τόπον μετὰ τὴν ἀνάβασιν ἀνατρέψαι τῷ ποδὶ τὴν κλίμακα, οὕτως οὐκ ἀπέοικε τὸν σκεπτικόν, ὡς διά τινος ἐπιβάθρας τοῦ δεικνύντος λόγου τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν χωρήσαντα ἐπὶ τὴν τοῦ προκειμένου κατασκευήν, τότε καὶ αὐτὸν τοῦτον τὸν λόγον ἀνελεῖν.

Ἀλλὰ γὰρ τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν λογικὸν '''τόπον ἐφόδων ἀπορήσαντες τὸ μετὰ τοῦτο καὶ ἐπὶ τὴν πρὸς τοὺς φυσικοὺς ζήτησιν χωρήσομεν.

ΠΡΟΣ ΦΥΣΙΚΟΥΣ Α.

Τὴν μὲν αἰτίαν δι' ἣν μετὰ τὸ λογικὸν τῆς φιλοσοφίας μέρος εἰς ἐπίσκεψιν ἡμῖν ἄγεται τὸ φυσικόν, καίπερ χρόνῳ τῶν ἄλλων προήκειν δοκοῦν, ἀνώτερον ὑπεμνήσαμεν· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τῆς ζητήσεως πάλιν ἐνταῦθα συστησόμεθα, οὐκ ἐμβραδύνοντες τοῖς κατὰ μέρος, ὁποῖόν τι πεποιήκασιν οἱ περὶ τὸν Κλειτόμαχον καὶ ὁ λοιπὸς τῶν Ἀκαδημαϊκῶν χορός (εἰς ἀλλοτρίαν γὰρ ὕλην ἐμβάντες καὶ ἐπὶ συγχωρήσει τῶν ἑτεροίως δογματιζομένων ποιούμενοι τοὺς λόγους ἀμέτρως ἐμήκυναν τὴν ἀντίρρησιν), ἀλλὰ τὰ κυριώτατα καὶ συνεκτικώτατα κινοῦντες, ἐν οἷς ἠπορημένα ἕξομεν καὶ τὰ λοιπά. καθάπερ γὰρ ἐν ταῖς 2
πολιορκίαις οἱ τὸν θεμέλιον τοῦ τείχους ὑπορύξαντες τού-

3. ὃ om C. 6. καρτικὰ C. 17. τόπον om C. 18 post χωρήσομεν CR: σέξτου ἐμπειρικοῦ ὑπομνημάτων τὸ ἕβδομον. 25. οἱ λοιποὶ C. 27. συγχωρήσεως FG. 29. καὶ] καὶ τὰ FG.

τῳ συγκαταφερομένους ἔχουσι τοὺς πύργους, οὕτως οἱ ἐν
ταῖς φιλοσόφοις σκέψεσι τὰς πρώτας τῶν πραγμάτων ὑπο-
θέσεις χειρωσάμενοι δυνάμει τὴν παντὸς πράγματος κα-
3 τάληψιν ἠθετήκασιν. οὐκ ἀπιθάνως γοῦν τινὲς ἀπεικά-
ζουσι τοὺς μὲν εἰς τὰς κατὰ μέρος ζητήσεις συγκαταβαί-
νοντας τοῖς ἐκ ποδὸς τὸ θηρίον διώκουσι κυνηγοῖς ἢ ἀπὸ
ὁρμιᾶς ἁλιεύουσιν ἢ ἰξῷ καὶ καλάμῳ τοὺς ὄρνις θηρεύου-
σιν, τοὺς δὲ ἀπὸ τῶν συνεκτικωτάτων πάντα τὰ ἐπὶ μέ-
ρους σαλεύοντας τοῖς λίνα καὶ στάλικας καὶ σαγήνας πε-
ριβαλλομένοις. '''ὅθεν ὡς πολλῷ τεχνικώτερόν ἐστι τοῦ
καθ' ἕκαστον θήραμα πονεῖσθαι τὸ διὰ μιᾶς ἐφόδου πολλὰ
δύνασθαι ἀγρεύειν, οὕτω πολλῷ χαριέστερον τὸ κοινῇ κατὰ
πάντων κομίζειν ἀντίρρησιν τοῦ προσειλεῖσθαι τοῖς κατὰ
μέρος.

4 Ἐπεὶ οὖν οἱ δοκοῦντες ἀκριβέστερον κατὰ τὸν φυσι-
κὸν τόπον περὶ τῶν τοῦ παντὸς ἀρχῶν διατετάχθαι τὰς
μέν τινας αὐτῶν δραστηρίους εἶναι λέγουσι τὰς δὲ ὑλικάς,
ὧν τῆς δόξης ἀρχηγὸς ἀξιοῦται τυγχάνειν ὁ ποιητὴς Ὅμη-
ρος καὶ μετὰ τοῦτόν γε Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος καὶ
5 Ἐμπεδοκλῆς ὁ Ἀκραγαντῖνος καὶ ἄλλοι παμπληθεῖς, — ὁ
μὲν γὰρ ποιητὴς περὶ τούτων ἀποδιδούς φησιν ἐν οἷς περὶ
Πρωτέως καὶ Εἰδοθέας ἀλληγορεῖ, τὸ μὲν πρῶτον καὶ
ἀρχικώτατον αἴτιον Πρωτέα καλῶν, τὴν δὲ εἰς εἴδη τρεπο-
6 μένην οὐσίαν Εἰδοθέαν. ὁ δὲ Ἀναξαγόρας φησὶν "ἦν
πάντα ὁμοῦ χρήματα, νοῦς δὲ ἐλθὼν αὐτὰ διεκόσμησεν,"
τὸν μὲν νοῦν, ὅς ἐστι κατ' αὐτὸν θεός, δραστήριον ὑπο-
τιθέμενος ἀρχήν, τὴν δὲ τῶν ὁμοιομερειῶν πολυμιγίαν
7 ὑλικήν. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ Ἑρμοτίμωνά φησι τὸν
Κλαζομένιον καὶ Παρμενίδην τὸν Ἐλεάτην καὶ πολὺ
πρότερον τὸν Ἡσίοδον ταῦτα φρονεῖν· κατασκευάζοντες
γὰρ τὴν τῶν ὅλων γένεσιν ἔρωτα συμπαρέλαβον, τουτέστι

1. τοὺς — 2. σκέψεσι om C. 3. τὴν τοῦ παντὸς? 10. ἐστι om C. 11. θηράματος R, θηρήματος C. 13. προσηλεῖσθαι FG. 17. δραστηρίου C. 21. ἀποδιδοὺς φησιν] ἀποδίδωσιν? 26. νοῦν] οὖν pr C. 27. ὁμοιομερῶν CFG. 28. ἑρμοτίμονα C.

τὴν κινητικὴν καὶ συναγωγὸν τῶν ὄντων αἰτίαν, ὁ μὲν 8
Ἡσίοδος λέγων

'''ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί,
ἠδ' ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν,

ὁ δὲ Παρμενίδης ῥητῶς ἀποφηνάμενος 9

πρώτιστον μὲν ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων.

δόξαι δ' ἄν, ὡς προεῖπον, καὶ Ἐμπεδοκλῆς τοιοῦτος εἶναι· 10 σὺν γὰρ τοῖς τέσσαρσι στοιχείοις τὸ νεῖκος καὶ τὴν φιλίαν καταριθμεῖται, τὴν μὲν φιλίαν ὡς συναγωγὸν αἰτίαν, τὸ δὲ νεῖκος ὡς διαλυτικήν·

πῦρ" γάρ φησι "καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ ἠέρος ἤπιον ὕψος,
νεῖκός τ' οὐλόμενον δίχα τῶν, ἀτάλαντον ἁπάντῃ,
καὶ φιλότης μετὰ τοῖσιν, ἴση μῆκός τε πλάτος τε.

οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς δύο λέγοντες ἀρχάς, 11 θεὸν καὶ ἄποιον ὕλην, τὸν μὲν θεὸν ποιεῖν ὑπειλήφασι, τὴν δὲ ὕλην πάσχειν τε καὶ τρέπεσθαι. ἐπεὶ οὖν τοιαύτη 12 τις ἔστι παρὰ τοῖς ἀρίστοις τῶν φυσικῶν διάταξις, φέρε περὶ τῶν ποιητικῶν ἀρχῶν διαπορῶμεν πρῶτον, σκεπτόμενοι ὁτὲ μὲν οἷον δογματικῶς περὶ θεοῦ, ὁτὲ δὲ ἀπορητικώτερον περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι τὸ ποιοῦν ἢ πάσχον. ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ πᾶσαν ζήτησιν προτάττεται ἡ τοῦ ζητουμένου πράγματος νόησις, ἴδωμεν πῶς εὐθὺς ἔννοιαν ἐλάβομεν θεοῦ.

'''Ὁ περὶ θεῶν λόγος πάνυ ἀναγκαιότατος εἶναι δοκεῖ 13 τοῖς δογματικῶς φιλοσοφοῦσιν. ἐντεῦθεν τὴν φιλοσοφίαν φασὶν ἐπιτήδευσιν εἶναι σοφίας, τὴν δὲ σοφίαν ἐπιστήμην θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. ὅθεν ἐὰν παραστήσωμεν ἡμεῖς ἠπορημένην τὴν περὶ τῶν θεῶν ζήτησιν, δυνάμει ἐσόμεθα κατεσκευακότες τὸ μήτε τὴν σοφίαν ἐπιστήμην εἶναι θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων μήτε τὴν φιλοσοφίαν ἐπιτήδευσιν σοφίας.

7. πρώτιστα C. 8. καὶ] καὶ ὁ FG. 14. ἴση H cum Simplicio apud Sturzium v. 52: ἴσον L. 15. ἀλλὰ om pr R. 25. εἶναι om CR. 29. θείων X.

14 Ἔνιοι τοίνυν ἔφασαν τοὺς πρώτους τῶν ἀνθρώπων προστάντας καὶ τὸ συμφέρον τῷ βίῳ σκεψαμένους, πάνυ συνετοὺς ὄντας, ἀναπλάσαι τήν περί τε τῶν θεῶν ὑπόνοιαν καὶ τὴν περὶ τῶν ἐν ᾅδου μυθευομένων δόξαν.
15 θηριώδους γὰρ καὶ ἀτάκτου γεγονότος τοῦ πάλαι βίου (ἦν γὰρ χρόνος, ὡς φησὶν ὁ Ὀρφεύς,

ἡνίκα φῶτες ἀπ' ἀλλήλων βίον εἶχον
σαρκοδακῆ, κρείττων δὲ τὸν ἥττονα φῶτ' ἐδάιζεν)

ἐπισχεῖν βουλόμενοι τοὺς ἀδικοῦντας πρῶτον μὲν νόμους
16 ἔθεντο πρὸς τὸ τοὺς φανερῶς ἀδικοῦντας κολάζεσθαι, μετὰ δὲ τοῦτο καὶ θεοὺς ἀνέπλασαν ἐπόπτας πάντων τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων τε καὶ κατορθωμάτων, ἵνα μηδὲ κρύφα τολμῶσί τινες ἀδικεῖν, πεπεισμένοι ὅτι οἱ θεοὶ

'''ἠέρα ἑσσάμενοι πάντῃ φοιτῶσιν ἐπ' αἶαν,
ἀνθρώπων ὕβρεις τε καὶ εὐνομίας ἐφορῶντες.

17 Εὐήμερος δὲ ὁ ἐπικληθεὶς ἄθεος φησὶν "ὅτ' ἦν ἄτακτος ἀνθρώπων βίος, οἱ περιγενόμενοι τῶν ἄλλων ἰσχύι τε καὶ συνέσει ὥστε πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῶν κελευόμενα πάντας βιοῦν, σπουδάζοντες μείζονος θαυμασμοῦ καὶ σεμνότητος τυχεῖν, ἀνέπλασαν περὶ αὐτοὺς ὑπερβάλλουσάν τινα καὶ θείαν δύναμιν, ἔνθεν καὶ τοῖς πολλοῖς ἐνομίσθησαν θεοί."
18 Πρόδικος δὲ ὁ Κεῖος "ἥλιον" φησι "καὶ σελήνην καὶ ποταμοὺς καὶ κρήνας καὶ καθόλου πάντα τὰ ὠφελοῦντα τὸν βίον ἡμῶν οἱ παλαιοὶ θεοὺς ἐνόμισαν διὰ τὴν ἀπ' αὐτῶν ὠφέλειαν, καθάπερ Αἰγύπτιοι τὸν Νεῖλον·" καὶ διὰ τοῦτο τὸν μὲν ἄρτον Δήμητραν νομισθῆναι, τὸν δὲ οἶνον Διόνυσον, τὸ δὲ ὕδωρ Ποσειδῶνα, τὸ δὲ πῦρ Ἥφαιστον καὶ
19 ἤδη τῶν εὐχρηστούντων ἕκαστον. Δημόκριτος δὲ εἴδωλά τινά φησιν ἐμπελάζειν τοῖς ἀνθρώποις, '''καὶ τούτων τὰ μὲν εἶναι ἀγαθοποιὰ τὰ δὲ κακοποιά (ἔνθεν καὶ εὔχεται

1. ἔφασαν om CR. 4. μυθευομένην L: cf. § 66 et 74. 6 γὰρ add CR. 7. ἐπ' C. 13. τινὲς om CHR. 14. ἠέρα] Hesiod. O et D 124 et 253. 15. ἀνθρώπων] Hom. Od. 17 487, ubi nunc ὕβριν τε καὶ εὐνομίην. 17. ἰσχύει FG. 22. κῖος CR: cf. Davis. ad Cic. de N.D. 1 42. 30. εὔχετο X.

εὐλόγων τυχεῖν εἰδώλων), εἶναι δὲ ταῦτα μεγάλα τε καὶ
ὑπερφυῆ, καὶ δύσφθαρτα μέν, οὐκ ἄφθαρτα δέ, προση-
μαίνειν τε τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις, θεωρούμενα καὶ
φωνὰς ἀφιέντα. ὅθεν τούτων αὐτῶν φαντασίαν λαβόντες
οἱ παλαιοὶ ὑπενόησαν εἶναι θεόν, μηδενὸς ἄλλου παρὰ
ταῦτα ὄντος θεοῦ τοῦ ἄφθαρτον φύσιν ἔχοντος. Ἀριστο- 20
τέλης δὲ ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν ἔννοιαν θεῶν ἔλεγε γεγονέναι
ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀπό τε τῶν περὶ ψυχὴν συμβαινόντων
καὶ ἀπὸ τῶν μετεώρων. ἀλλ' ἀπὸ μὲν τῶν περὶ τὴν ψυ-
χὴν συμβαινόντων διὰ τοὺς ἐν τοῖς ὕπνοις γινομένους
ταύτης ἐνθουσιασμοὺς καὶ τὰς μαντείας. ὅταν γάρ, φη- 21
σίν, ἐν τῷ ὑπνοῦν καθ' ἑαυτὴν γένηται ἡ ψυχή, τότε τὴν
ἴδιον ἀπολαβοῦσα φύσιν προμαντεύεταί τε καὶ προαγο-
ρεύει τὰ μέλλοντα. τοιαύτη δέ ἐστι καὶ ἐν τῷ κατὰ τὸν
θάνατον χωρίζεσθαι τῶν σωμάτων. ἀποδέχεται γοῦν καὶ
τὸν ποιητὴν Ὅμηρον ὡς τοῦτο παρατηρήσαντα· πεποίηκε
γὰρ τὸν μὲν Πάτροκλον ἐν τῷ ἀναιρεῖσθαι προαγορεύοντα
περὶ τῆς Ἕκτορος ἀναιρέσεως, τὸν δ' Ἕκτορα περὶ τῆς
Ἀχιλλέως τελευτῆς. ἐκ τούτων οὖν, φησίν, ὑπενόησαν
οἱ ἄνθρωποι εἶναί τι θεόν, τὸ καθ' ἑαυτὸ ἐοικὸς τῇ ψυχῇ
καὶ πάντων ἐπιστημονικώτατον. ἀλλὰ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν με- 22
τεώρων· θεασάμενοι γὰρ μεθ' ἡμέραν μὲν ἥλιον περι-
πολοῦντα, νύκτωρ δὲ τὴν '''εὔτακτον τῶν ἄλλων ἀστέρων
κίνησιν, ἐνόμισαν εἶναί τινα θεὸν τὸν τῆς τοιαύτης κι-
νήσεως καὶ εὐταξίας αἴτιον.

Τοιοῦτος μὲν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης· ἄλλοι δέ εἰσιν οἱ 23
φάσκοντες ὅτι ὁ νοῦς ὀξὺς ὢν καὶ εὐκίνητος ἐν τῷ ἐπι-
βάλλειν τῇ αὐτοῦ φύσει ἦλθε καὶ εἰς ἔμφασιν τοῦ παν-

1. εὐλόγχων X et Plutarcho auctore Davisius ad Cic. de N.D. 1 43; cuiusmodi glossam non sine interpretamento Sextus praetermisisset. cf. Crameri Anecdot. Oxon. 3 p. 166 21. 2. ὑπερφυῆ Papencordus de atomicorum doctrina p. 70: cf. p. 400 11. ὑπερμεγέθη L. 3. τοιωρούμενα C. 6. Ἀριστοτέλης] Eudemo, ut videtur Krischio p. 17 et 304. 8. περὶ τὴν ψυχὴν FG. 12. αὐτὴν CR. γενήσεται L. 15. ἀσωμάτων CR. γὰρ C. 18. ἕκτορα πῶς περὶ C. 20. ἑαυτὸν L. 22. γὰρ] καὶ γὰρ F. 25. ἀταξίας G: corr etiam Davisius ad Cic. de N.D. 2 37. 27. μεταβάλλειν L: cf. p. 397 12.

τός, καὶ ὑπενόησέ τινα ὑπερβαλλόντως δύναμιν νοητικήν,
24 καὶ ἀναλογοῦσαν μὲν αὐτῷ θείαν δὲ τὴν φύσιν. εἰσὶ δὲ
οἱ ἀπὸ τῶν γιγνομένων κατὰ τὸν κόσμον παραδόξων ὑπο-
νοήσαντες εἰς ἔννοιαν ἡμᾶς ἐληλυθέναι θεῶν, ἀφ' ἧς
φαίνεται εἶναι δόξης καὶ ὁ Δημόκριτος· ὁρῶντες γάρ,
φησί, τὰ ἐν τοῖς μετεώροις παθήματα οἱ παλαιοὶ τῶν
ἀνθρώπων, καθάπερ βροντὰς καὶ ἀστραπὰς κεραυνούς τε
καὶ ἄστρων συνόδους ἡλίου τε καὶ σελήνης ἐκλείψεις, ἐδει-
25 ματοῦντο, θεοὺς οἰόμενοι τούτων αἰτίους εἶναι. Ἐπί-
κουρος δὲ ἐκ τῶν κατὰ τοὺς ὕπνους φαντασιῶν οἴεται τοὺς
ἀνθρώπους ἔννοιαν ἐσπακέναι θεοῦ· μεγάλων γὰρ εἰδώ-
λων, φησί, καὶ ἀνθρωπομόρφων κατὰ τοὺς ὕπνους προσ-
πιπτόντων ὑπέλαβον καὶ ταῖς ἀληθείαις ὑπάρχειν τινὰς
26 τοιούτους θεοὺς ἀνθρωπομόρφους. ἔνιοι δὲ ἐπὶ τὴν ἀπα-
ράβατον καὶ εὔτακτον τῶν οὐρανίων κίνησιν παραγινόμε-
νοι φασὶ τὴν ἀρχὴν ταῖς τῶν θεῶν ἐπινοίαις ἀπὸ ταύτης
γεγονέναι πρῶτον· ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐπὶ τῆς Τρωικῆς
καθεζόμενος Ἴδης ἑώρα τὴν τῶν Ἑλλήνων στρατείαν μετὰ
πολλοῦ κόσμου καὶ τάξεως τοῖς πεδίοις προσιοῦσαν,

'''ἱππῆας μὲν πρῶτα σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφιν,
πεζοὺς δ' ἐξόπιθεν,

πάντως ἂν ὁ τοιοῦτος εἰς ἔννοιαν ἦλθε τοῦ ὅτι ἔστι τις
ὁ διατάσσων τὴν τοιαύτην τάξιν καὶ ἐγκελευόμενος τοῖς
ὑπ' αὐτὸν [ἐγ]κοσμουμένοις στρατιώταις, οἷον Νέστωρ ἢ
ἄλλος τις τῶν ἡρώων, ὃς ᾔδει

κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας,

27 καὶ ὃν τρόπον ὁ ἔμπειρος νεώς, ἅμα τῷ θεάσασθαι πόρ-
ρωθεν ναῦν οὐρίῳ διωκομένην πνεύματι καὶ πᾶσι τοῖς
ἱστίοις εὐτρεπιζομένην, συνίησιν ὅτι ἔστι τις ὁ κατευθύ-
νων ταύτην καὶ εἰς τοὺς προκειμένους λιμένας καταντῶν,

1. ὑπερβαλόντως R, ὑπερβαλλόντων CH. 17. εἴ] ὃς X. 19. *in campis procedere* H. 20. ἱππῆας] Il. 4 297. πρωτον L. 21. ἐξόπισθεν L. 23. καὶ L post διατάσσων: transposui cum Wakefieldo S. C. 3 p. 3; cf. Boissonad. ad Nicet. Eugen. 5 173. 26. κοσμῆσαι] Il. 2 554. 27. πόρρωθεν om CR. 30. κατάγων? *qui deducit* H.

οὕτως οἱ πρῶτον εἰς οὐρανὸν ἀναβλέψαντες καὶ θεασάμε-
νοι ἥλιον μὲν τοὺς ἀπὸ ἀνατολῆς μέχρι δύσεως δρόμους
σταδιεύοντα, ἀστέρων δὲ εὐτάκτους τινὰς χορείας, ἐπεζή-
τουν τὸν δημιουργὸν τῆς περικαλλοῦς ταύτης διακοσμή-
σεως, οὐκ ἐκ ταὐτομάτου στοχαζόμενοι συμβαίνειν αὐτὴν
ἀλλ' ὑπό τινος κρείττονος καὶ ἀφθάρτου φύσεως, ἥτις ἦν
θεός. τῶν δὲ νεωτέρων στωικῶν φασί τινες τοὺς πρώ- 28
τους καὶ γηγενεῖς τῶν ἀνθρώπων κατὰ πολὺ τῶν νῦν συ-
νέσει διαφέροντας γεγονέναι, ὡς πάρεστι μαθεῖν ἐκ τῆς
ἡμῶν πρὸς τοὺς ἀρχαιοτέρους καὶ ἥρωας ἐκείνους, ὥσπερ
τι περιττὸν αἰσθητήριον σχόντας τὴν ὀξύτητα τῆς δια-
νοίας, ἐπιβεβληκέναι τῇ θείᾳ φύσει καὶ νοῆσαί τινας δυνά-
μεις θεῶν.

Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα παρὰ τοῖς δογματικοῖς φιλοσό- 29
φοις περὶ τῆς τῶν θεῶν ἐννοίας ἐστὶ τοιαῦτα, οὐκ οἰόμεθα
δὲ αὐτὰ χρείαν ἔχειν ἀντιρρήσεως· τὸ γὰρ πολύτροπον
τῆς ἀποφάσεως τὴν ἀγνωσίαν '''τοῦ παντὸς ἀληθοῦς ἐπι-
σφραγίζεται, πολλῶν μὲν δυναμένων εἶναι τρόπων τῆς
τοῦ θεοῦ νοήσεως, τοῦ δὲ ἐν αὐτοῖς ἀληθοῦς μὴ κατα-
λαμβανομένου. ὅμως δὲ κἂν ἐπὶ τὰς κατὰ μέρος ὑπομνή-
σεις χωρῶμεν, οὐδὲν εὑρεθήσεται τῶν εἰρημένων βέβαιον.
αὐτίκα γὰρ οἱ μὲν νομοθέτας τινὰς οἰόμενοι καὶ συνετοὺς 30
ἀνθρώπους ἐμπεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις τὴν περὶ θεῶν δόξαν
οὐ πάνυ τι φαίνονται τῷ ζητουμένῳ προσβάλλειν. ἐζη-
τεῖτο γὰρ ἀπὸ τίνος ἀρχῆς ὁρμηθέντες ἄνθρωποι ἦλθον
ἐπὶ τὸ θεοὺς νομίζειν· οἱ δὲ διαμφοδοῦντές φασιν ὅτι 31
νομοθέται τινὲς ἐνεποίησαν τοῖς ἀνθρώποις τὴν περὶ θεῶν
δόξαν, μὴ εἰδότες ὅτι τὸ ἀρχῆθεν ἄτοπον αὐτοὺς περιμέ-
νει, ζητήσαντος ἄν τινος, πόθεν δὲ οἱ νομοθέται, μηδε-
νὸς πρότερον παραδόντος αὐτοῖς θεούς, ἦλθον εἰς ἐπίνοιαν
θεῶν; εἶτα πάντες μὲν ἄνθρωποι τούτων ἔχουσιν ἔννοιαν, 32
οὐχ ὡσαύτως δέ, ἀλλὰ Πέρσαι μέν, εἰ οὕτω τύχοι, τὸ πῦρ

7. τῶν δὲ νεωτέρων] cf. Krisch. p. 442. 10. post ἀρχαιοτέρους H συμβλήσεως. sed plura exciderunt. 26. τὸ] τοὺς C. διαμφοδοῦντες Fabricius, διαμφοδοκοῦντες L. 29. ζητήσοντος CR.

θεοφοροῦσιν, Αἰγύπτιοι δὲ τὸ ὕδωρ, ἄλλοι δὲ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. ἀπίθανόν τε ἦν πάντας ἀνθρώπους ὑπὸ τῶν νομοθετῶν εἰς τὸ αὐτὸ συναχθέντας ἀκοῦσαί τι περὶ θεῶν· ἀνεπίμικτα γὰρ ἦν τὰ τῶν ἀνθρώπων φῦλα καὶ ἄγνωστά γε, κατὰ τὴν ναυτιλίαν δὲ τὴν Ἀργὼ πρωτόπλουν
33 τι σκάφος διὰ τῆς ἱστορίας παρειλήφαμεν. ναί, ἀλλ' ἴσως τις πρὸ τούτων πάντων φήσει ὅτι οἱ παρ' ἑκάστοις νομοθέται καὶ ἡγεμόνες ἀνέπλασαν τὴν τοιαύτην νόησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἄλλοι ἄλλους θεοὺς ὑπάρχειν ὑπέλαβον. ὅπερ ἐστὶν εὔηθες· κοινὴν γὰρ πάλιν πρόληψιν ἔχουσι πάντες ἄνθρωποι περὶ θεοῦ, καθ' ἣν μακάριόν τί ἐστι ζῷον καὶ ἄφθαρτον καὶ τέλειον ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ παντὸς '''κακοῦ ἀνεπίδεκτον, τελέως δέ ἐστιν ἄλογον τὸ κατὰ τύχην πάντας τοῖς αὐτοῖς ἐπιβάλλειν ἰδιώμασιν, ἀλλὰ μὴ φυσικῶς οὕτως ἐκκινεῖσθαι. οὐ τοίνυν θέσει οὐδὲ κατά τινα νομοθεσίαν παρεδέξαντο οἱ παλαιοὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι θεούς.

34 Οἱ δὲ λέγοντες τοὺς πρώτους τῶν ἀνθρώπων ἡγεμονεύσαντας καὶ διοικητὰς τῶν κοινῶν πραγμάτων γενομένους, πλείονα δύναμιν αὐτοῖς περιθέντας καὶ τιμὴν πρὸς τὸ ὑπακούειν τὰ πλήθη, τούτους χρόνῳ τελευτήσαντας θεοὺς ὑποληφθῆναι, πάλιν οὐ συνιᾶσι τὸ ζητούμενον· αὐτοὶ γὰρ οἱ εἰς θεοὺς ἀνάγοντες αὐτοὺς πῶς ἔννοιαν ἔλαβον θεῶν εἰς ἣν αὐτοὺς ἐνέταξαν; τοῦτο γὰρ δεόμενον
35 ἀποδείξεως παρεῖται. ἄλλως τε καὶ ἀπίθανόν ἐστι τὸ ἀξιούμενον. τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων γινόμενα, καὶ μάλιστά γε τὰ ψευδῆ, ζῶσι μόνον συμπαραμένει τοῖς ἡγουμένοις, τελευτησάντων δὲ ἀναιρεῖται, καὶ πάρεστι πολλοὺς ἐπελθεῖν τοὺς παρὰ μὲν τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἐκθειασθέντας μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν καταφρονηθέντας, εἰ μή τινας προσηγορίας θεῶν ὑποστέλλοιεν, ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς
36 ὁ ἐξ Ἀλκμήνης καὶ Διός. ἦν μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς, ὥς φασίν, Ἀλκαῖος τοὔνομα, ὑπέδραμε δὲ τὴν Ἡρακλέους προ-

2. τε] δὲ L. 13. πάντα FG. 22. οἱ em pr R. 23. θεῶν om C. 30. στέλλοιεν C.

σηγορίαν νομιζομένου παρὰ τοῖς τότε θεοῦ. ὅθεν καὶ ἐν
ταῖς Θήβαις λόγος ἔχει πάλαι ποτὲ ἀνδριάντα ἴδιον Ἡρα-
κλέους εὑρῆσθαι ἐπιγραφὴν ἔχοντα "Ἀλκαῖος Ἀμφιτρύω-
νος Ἡρακλεῖ χαριστήριον." καὶ τοὺς Τυνδαρίδας δέ φασι 37
τὴν τῶν Διοσκούρων δόξαν ὑπελθεῖν πάλιν νομιζομένων
εἶναι θεῶν· τὰ γὰρ δύο ἡμισφαίρια, τό τε ὑπὲρ γῆν καὶ
τὸ ὑπὸ γῆν, Διοσκούρους οἱ σοφοὶ τῶν τότε ἀνθρώπων
ἔλεγον. διὸ καὶ ὁ ποιητὴς τοῦτο αἰνιττόμενός φησιν
ἐπ' αὐτῶν

ἄλλοτε μὲν ζώουσ' ἑτερήμεροι, ἄλλοτε δ' αὖτε
τεθνᾶσιν, τιμὴν δὲ λελόγχασιν ἶσα θεοῖσιν.

‴πίλους τ' ἐπιτιθέασιν αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ τούτοις ἀστέρας,
αἰνισσόμενοι τὴν τῶν ἡμισφαιρίων κατασκευήν. οἱ μὲν 38
δὴ οὕτως ὑποδραμόντες τὴν τῶν θεῶν τιμὴν ἐκράτησάν
πως τῆς προθέσεως, οἱ δὲ αὐτόθεν αὐτοὺς ἀναγορεύσαν-
τες θεοὺς κατεφρονήθησαν μᾶλλον.

Καὶ μὴν οἱ λέγοντες ὅτι πάντα τὰ τὸν βίον ὠφε- 39
λοῦντα ὑπενόησαν οἱ παλαιοὶ τῶν ἀνθρώπων θεοὺς ὑπάρ-
χειν, ὡς ἥλιον καὶ σελήνην ποταμούς τε καὶ λίμνας καὶ
τὰ ὅμοια, σὺν τῷ ἀπιθάνου προΐστασθαι δόξης ἔτι καὶ τὴν
ἀνωτάτω εὐήθειαν καταψηφίζονται τῶν ἀρχαίων. οὐ γὰρ
οὕτως εἰκὸς ἐκείνους ἄφρονας εἶναι ὥστε τὰ ὀφθαλμοφα-
νῶς φθειρόμενα ὑπολαβεῖν εἶναι θεοὺς ἢ τοῖς πρὸς αὐτῶν
κατεσθιομένοις καὶ διαλυομένοις θείαν προσμαρτυρεῖν δύ-
ναμιν. τινὰ μὲν γὰρ λόγου ἴσως ἔχεται, καθάπερ τὸ τὴν 40
γῆν θεὸν νομίζειν, οὐ τὴν αὐλακοτομουμένην ἢ ἀνασκα-
πτομένην οὐσίαν, ἀλλὰ τὴν διήκουσαν ἐν αὐτῇ δύναμιν
καὶ καρποφόρον φύσιν καὶ ὄντως δαιμονιωτάτην. τὸ δὲ
λίμνας καὶ ποταμούς, καὶ εἴ τινα ἄλλα συνωφελεῖν ἡμᾶς
πέφυκεν, ἡγεῖσθαι θεοὺς οὐδεμίαν ‴ὑπερβολὴν ἐμβροντη-
σίας ἀπολέλοιπεν. οὕτω γὰρ ἐχρῆν καὶ τοὺς ἀνθρώπους 41

3. ἀμφιτρίωνος CR. 5. πάλαι Hemsterhusius ad Lucian. I p. 282 a. 10. ἄλλοτε] Od. 11 303. 15. αὐτόθεν] αὐτὸ C. 21. ἀνωτέρω C. 23. προλαβεῖν L. αὐτὸν C. 24. κατ' ἐπιομένοις C, καταπιομένοις Fabricius. 26. αὐλακοτουμένην C. 27. διοίκουσαν C.

καὶ μάλιστα τοὺς φιλοσοφοῦντας ἡγεῖσθαι θεούς, συνωφελοῦσι γὰρ ἡμῶν τὸν βίον, τῶν τε ἀλόγων ζῴων τὰ πολλά, συνεργοπονεῖ γὰρ ἡμῖν, τά τε κατ' οἰκίας [ζῷα] σκεύη τε καὶ πᾶν εἴ τι τούτων ἐστὶ ταπεινότερον. ἀλλὰ ταῦτά γε σφόδρα ἐστὶ γελοῖα· τοίνυν οὐδὲ τὴν ἐκκειμένην δόξαν ῥητέον ὑγιῆ τυγχάνειν.

42 Ὁ δὲ Δημόκριτος τὸ ἧττον ἄπορον διὰ τοῦ μείζονος ἀπόρου διδάσκων ἄπιστός ἐστιν. εἰς μὲν γὰρ τὸ πῶς νόησιν θεῶν ἔσχον ἄνθρωποι πολλὰς καὶ ποικίλας ἡ φύσις δίδωσιν ἀφορμάς· τὸ δὲ εἴδωλα εἶναι ἐν τῷ περιέχοντι ὑπερφυῆ καὶ ἀνθρωποειδεῖς ἔχοντα μορφὰς καὶ καθόλου τοιαῦτα ὁποῖα βούλεται αὐτῷ ἀναπλάττειν Δημόκριτος, παντελῶς ἐστι δυσπαράδεκτον.

43 Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ πρὸς τὸν Ἐπίκουρον ἔνεστι λέγειν, οἰόμενον ὅτι κατὰ τὰς ἐνυπνιδίους φαντασίας τῶν ἀνθρωπομόρφων εἰδώλων ἐνοήθησαν θεοί· τί γὰρ μᾶλλον ἀπὸ τούτων νόησις ἐγίγνετο θεῶν ἢ ὑπερφυῶν ἀνθρώπων;
44 καὶ καθόλου καὶ πρὸς πάσας τὰς ἐκκειμένας δόξας ἔνεστι λέγειν ὅτι οὐ κατὰ ψιλὸν μέγεθος ἀνθρωποειδοῦς ζῴου νόησιν θεοῦ λαμβάνουσιν ἄνθρωποι, ἀλλὰ σὺν τῷ μακάριον εἶναι καὶ ἄφθαρτον καὶ πλείστην δύναμιν ἐν τῷ κόσμῳ προφερόμενον. ἅπερ οὐ διδάσκουσιν, ἀπὸ τίνος ἀρχῆς ἢ πῶς ἐπενοήθη παρὰ τοῖς πρῶτον ἔννοιαν σπάσασι θεοῦ, οἱ τὰς ἐνυπνιδίους αἰτιώμενοι φαντασίας καὶ τὴν τῶν οὐρανίων εὐταξίαν.

45 Οἱ δὲ καὶ πρὸς τοῦτό φασιν ὅτι ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς νοήσεως τοῦ εἶναι θεὸν γέγονεν ἀπὸ τῶν κατὰ τοὺς ὕπνους ἰνδαλλομένων ἢ ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν κόσμον θεωρουμένων, τὸ δὲ ἀίδιον εἶναι τὸν θεὸν καὶ ἄφθαρτον καὶ τέλειον ἐν εὐδαιμονίᾳ παρῆλθε κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων μετάβασιν. ὡς γὰρ τὸν κοινὸν ἄνθρωπον αὐξήσαντες τῇ φαντασίᾳ νόησιν ἔσχομεν Κύκλωπος, ὃς οὐκ ἐῴκει

2. ἡμῶν — 3. γὰρ om *CH*. 3. οἰκίαν? 10. τῷ *C*: cf. Krisch. p. 150. 13. δυσπαράδεκτον (α) *CR*. 15. ἐνυπνιώδεις *CRX*. 18. καὶ post καθόλου om *H*. 31. ἔχομεν *L*.

ἀνδρί γε σιτοφάγῳ ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι
ὑψηλῶν ὀρέων, ὅτε φαίνεται οἶον ἀπ' ἄλλων,

οὕτως ἄνθρωπον εὐδαίμονα νοήσαντες καὶ μακάριον καὶ
συμπεπληρωμένον πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, εἶτα ταῦτα ἐπιτεί-
ναντες τὸν ἐν αὐτοῖς '''ἐκείνοις ἄκρον ἐνοήσαμεν θεόν.
καὶ πάλιν πολυχρόνιόν τινα φαντασιωθέντες ἄνθρωπον οἱ 46
παλαιοὶ ἐπηύξησαν τὸν χρόνον εἰς ἄπειρον, προσσυνάψαν-
τες τῷ ἐνεστῶτι καὶ τὸν παρῳχημένον καὶ τὸν μέλλοντα·
εἶτα ἐντεῦθεν εἰς ἔννοιαν ἀίδιον παραγενόμενοι ἔφασαν
καὶ ἀίδιον εἶναι τὸν θεόν. οἱ δὴ τοιαῦτα λέγοντες πιθα- 47
νῆς μὲν προΐστανται δόξης, ἠρέμα δὲ εἰς τὸν δι' ἀλλήλων
ἐμπίπτουσι τρόπον, ὅς ἐστιν ἀπορώτατος. ἵνα γὰρ πρῶ-
τον εὐδαίμονα νοήσωμεν ἄνθρωπον καὶ ἀπὸ τούτου κατὰ
μετάβασιν τὸν θεόν, ὀφείλομεν νοῆσαι τί ποτέ ἐστιν εὐ-
δαιμονία, ἧς κατὰ μετοχὴν νοεῖται ὁ εὐδαίμων. ἀλλ' ἦν
γε εὐδαιμονία κατ' αὐτοὺς δαιμονία τις καὶ θεία φύσις,
καὶ εὐδαίμων ἐκαλεῖτο ὁ εὖ τὸν δαίμονα διακείμενον ἔχων.
ὥσθ' ἵνα μὲν λάβωμεν τὴν περὶ ἄνθρωπον εὐδαιμονίαν,
πρότερον ἔχειν ὀφείλομεν νόησιν θεοῦ καὶ δαίμονος, ἵνα
δὲ τὸν θεὸν νοήσωμεν, πρότερον ἔχειν ὀφείλομεν ἔννοιαν
εὐδαίμονος ἀνθρώπου. τοίνυν ἑκάτερον περιμένον τὴν ἐκ
θατέρου νόησιν ἀνεπινόητον γίνεται ἡμῖν.

Καὶ δὴ ταῦτα μὲν εἰρήσθω πρὸς τοὺς ζητοῦντας πῶς 48
οἱ πρότερον νόησιν θεῶν ἔσχον ἄνθρωποι· ἀκολούθως δὲ
ζητῶμεν καὶ περὶ τοῦ εἰ εἰσὶ θεοί.

Ἐπεὶ οὐ πᾶν τὸ ἐπινοούμενον καὶ ὑπάρξεως μετείλη- 49
φεν, ἀλλὰ δύναταί τι ἐπινοεῖσθαι μέν, μὴ ὑπάρχειν δέ,
καθάπερ Ἱπποκένταυρος καὶ Σκύλλα, δεήσει μετὰ τὴν
περὶ τῆς ἐπινοίας τῶν θεῶν ζήτησιν καὶ περὶ τῆς ὑπάρ-
ξεως τούτων σκέπτεσθαι. τάχα γὰρ ἀσφαλέστερος παρὰ
τοὺς ὡς ἑτέρως φιλοσοφοῦντας εὑρεθήσεται ὁ σκεπτικός,

1. ἀνδρί] Od. 9 191. 7. προσυνάψαντες C. 9. sempiterni H. παραγινόμενοι R. 12. ἔσται L: cf. p. 384 16. 26. ὑπονοούμενον L. 30. τούτου L.

κατὰ μὲν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τοὺς νόμους λέγων εἶναι θεοὺς καὶ πᾶν τὸ εἰς τὴν τούτων θρησκείαν καὶ εὐσέβειαν συντεῖνον ποιῶν, τὸ δ' ὅσον ἐπὶ τῇ φιλοσόφῳ ζητήσει μηδὲν προπετευόμενος.

50 Τῶν οὖν περὶ ὑπάρξεως θεοῦ σκεψαμένων οἱ μὲν
εἶναί φασι θεόν, οἱ δὲ μὴ εἶναι, οἱ δὲ μὴ μᾶλλον εἶναι ἢ
μὴ εἶναι. καὶ εἶναι μὲν οἱ πλείους τῶν δογματικῶν καὶ ἡ
51 '''κοινὴ τοῦ βίου πρόληψις, μὴ εἶναι δὲ οἱ ἐπικληθέντες
ἄθεοι, καθάπερ Εὐήμερος,

γέρων ἀλαζών, ἄδικα βιβλία ψήχων,

καὶ Διαγόρας ὁ Μήλιος καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Θεόδωρος καὶ ἄλλοι παμπληθεῖς· ὧν Εὐήμερος μὲν ἔλεγε τοὺς νομιζομένους θεοὺς δυνατούς τινας γεγονέναι ἀνθρώπους καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἄλλων θεοποιηθέντας δόξαι θεούς.
52 Πρόδικος δὲ τὸ ὠφελοῦν τὸν βίον ὑπειλῆφθαι θεόν, ὡς
ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ποταμοὺς καὶ λειμῶνας καὶ καρποὺς
53 καὶ πᾶν τὸ τοιουτῶδες. Διαγόρας δὲ ὁ Μήλιος, διθυραμβοποιός, ὥς φασι, τὸ πρῶτον γενόμενος ὡς εἴ τις καὶ ἄλλος δεισιδαίμων· ὅς γε καὶ τῆς ποιήσεως ἑαυτοῦ κατήρξατο τὸν τρόπον τοῦτον "κατὰ δαίμονα καὶ τύχην πάντα τελεῖται·" ἀδικηθεὶς δὲ ὑπό τινος ἐπιορκήσαντος καὶ μηδὲν '''ἕνεκα τούτου παθόντος μεθηρμόσατο εἰς τὸ λέγειν μὴ
54 εἶναι θεόν. καὶ Κριτίας δὲ εἷς τῶν ἐν Ἀθήναις τυραννησάντων δοκεῖ ἐκ τοῦ τάγματος τῶν ἀθέων ὑπάρχειν, φάμενος ὅτι οἱ παλαιοὶ νομοθέται ἐπίσκοπόν τινα τῶν ἀνθρωπίνων κατορθωμάτων καὶ ἁμαρτημάτων ἔπλασαν τὸν θεὸν ὑπὲρ τοῦ μηδένα λάθρα τὸν πλησίον ἀδικεῖν, εὐλαβούμενον τὴν ὑπὸ τῶν θεῶν τιμωρίαν. ἔχει δὲ παρ' αὐτῷ τὸ ῥητὸν οὕτως.

1. ἤθη C. 9. καθάπερ — 10. ψήχων om H. 10. ψήχων Bentleius, ψύχων L. 11. κῖος CH. 17. Διαγόρας] v. Wyttenbach. ad Plutarch. 171 C. 18. ὡς εἴ] καὶ εἴ? an ἦν εἰ?

ἦν χρόνος ὅτ' ἦν ἄτακτος ἀνθρώπων βίος
καὶ θηριώδης ἰσχύος θ' ὑπηρέτης,
ὅτ' οὐδὲν ἆθλον οὔτε τοῖς ἐσθλοῖσιν ἦν
οὔτ' αὖ κόλασμα τοῖς κακοῖς ἐγίγνετο.
κἄπειτά μοι δοκοῦσιν ἄνθρωποι νόμους
θέσθαι κολαστάς, ἵνα δίκη τύραννος ᾖ
. . . . . τήν θ' ὕβριν δούλην ἔχῃ·
ἐζημιοῦτο δ' εἴ τις ἐξαμαρτάνοι.
ἔπειτ' ἐπειδὴ τἀμφανῆ μὲν οἱ νόμοι
ἀπεῖργον αὐτοὺς ἔργα μὴ πράσσειν βίᾳ,
λάθρᾳ δ' ἔπρασσον πολλά, τηνικαῦτά μοι
δοκεῖ πυκνός τις καὶ σοφὸς γνώμην ἀνὴρ
'''γνῶναι δέον θνητοῖσιν ἐξευρεῖν ὅπως
εἴη τι δεῖμα τοῖς κακοῖσι κἂν λάθρᾳ
πράσσωσιν ἢ λέγωσιν ἢ φρονῶσί τι.
ἐντεῦθεν οὖν τὸ θεῖον εἰσηγήσατο,
ὡς ἔστι δαίμων ἀφθίτῳ θάλλων βίῳ,
νόῳ τ' ἀκούων καὶ βλέπων, φρονῶν τε καί
προσέχων τε ταῦτα, καὶ φύσιν θείαν φορῶν,
ὃς πᾶν τὸ λεχθὲν ἐν βροτοῖς ἀκούσεται,
τὸ δρώμενον δὲ πᾶν ἰδεῖν δυνήσεται.
ἐὰν δὲ σὺν σιγῇ τι βουλεύῃς κακόν,
τοῦτ' οὐχὶ λήσει τοὺς θεούς· τὸ γὰρ φρονοῦν
ἔνεστι. τούσδε τοὺς λόγους λέγων

1. ἦν χρόνος] Euripid. Sisyphi fr. 1 p. 323 Matth. cf. Brandis Geschichte der Griechisch-Röm. Philosophie 1 p. 545 m). 3. ἆθλον Barnesius, ἄεθλον L. 6. ἵνα ἡ δίκη CR. 7. . . . .] γένους βροτείου Grotius. ἔχῃ δούλην CGR. 10. ἀπεῖργον Normannus, ἀπῆγον L. 11. πολλά add Piersonus Verisim. p. 135. 13. γνῶναι δέον Normannus, γνῶναι δὲ ὃς CGR, γνῶναι δέος Petitus, γνῶναι δεόση Laurentnus quidam, γνῶναι δ' ἔπος Musgravius, γεγονέναι ὃς cum Grotio F. ἐξευρεῖν Monacensis 79, ἐξευρὼν ceteri libri. 15. τι add Grotius. 18. φρουρῶν nonnemo (vel ἐφορῶν) τ' ἄγαν (ita Plutarchus pro L τε ἀεί, Musgravii τ' ἀεί) προσεχῶς τὰ ταύτῃ. 19. προσέχων τὰ πάντα Grotius, συνέχων ἅπαντα Matthiae. 20. ὃς πᾶν τὸ et mox ἀκούσεται Normannus, ὑφ' (vel ἐφ') οὗ πᾶν μὲν τὸ et ἀκούεται L. 21. τὸ add Normannus, F ὃς. 22. σὺν om S, καὶ malit Meinekius. 24. ἔνεστι] ἐστι θείων Musgravius, θεοῖς ἔνεστι Normannus, τούτοις ἔνεστι Hermannus. τούσδε] τοιούτους δὲ Meinekius. τοὺς] τις Musgravius. λέγων] αὐτοῖς λέγων Grotius.

διδαγμάτων ἥδιστον εἰσηγήσατο,
ψευδεῖ καλύψας τὴν ἀλήθειαν λόγῳ.
ναίειν δ' ἔφασκε τοὺς θεοὺς ἐνταῦθ' ἵνα
μάλιστ' ἂν ἐξέπληξεν ἀνθρώπους ἄγων,
ὅθεν περ ἔγνω τοὺς φόβους ὄντας βροτοῖς
καὶ τὰς ὀνήσεις τῷ ταλαιπώρῳ βίῳ,
ἐκ τῆς ὕπερθε περιφορᾶς, ἵν' ἀστραπάς
κατεῖδεν οὔσας, δεινὰ δὲ κτυπήματα
βροντῆς, τό τ' ἀστερωπὸν οὐρανοῦ δέμας,
χρόνου καλὸν ποίκιλμα, τέκτονος σοφοῦ,
'''ὅθεν τε λαμπρὸς ἀστέρος στείχει μύδρος,
ὅ θ' ὑγρὸς εἰς γῆν ὄμβρος ἐκπορεύεται.
τοίους πέριξ ἔστησεν ἀνθρώποις φόβου
στοίχους, καλῶς τε τῷ λόγῳ κατῴκισεν
τὸν δαίμον' οἰκεῖν ἐν πρέποντι χωρίῳ,
τὴν ἀνομίαν τε τοῖς νόμοις κατέσβεσεν.

καὶ ὀλίγα προσδιελθὼν ἐπιφέρει

οὕτω δὲ πρῶτον οἴομαι πεῖσαί τινα
θνητοὺς νομίζειν δαιμόνων εἶναι γένος.

55 Συμφέρεται δὲ τούτοις τοῖς ἀνδράσι καὶ Θεόδωρος ἄθεος καὶ κατά τινας Πρωταγόρας ὁ Ἀβδηρίτης, ὁ μ[ὲν] διὰ τοῦ περὶ θεῶν συντάγματος τὰ παρὰ τοῖς Ἕλλ[ησι]
56 θεολογούμενα ποικίλως ἀνασκευάσας, ὁ δὲ Πρωταγόρας [ου-]τῶς που γράψας "περὶ δὲ θεῶν οὔτε εἰ εἰσὶν οὔθ' ὁποῖ[οί]

2. τυφλώσας legisse videtur Plutarchus, καλύψαι H. 3. ναίει[ν] Piersonus, αἰεὶ L. 4. μάλιστ' ἂν Hermannus, μάλιστά γ' F, μάλισ[τα] ceteri. ἐκπλήξειεν Grotius. 5. περ om C. ὄντας] εἶνα[ι] 6. ὀνήσεις Musgravius, πονήσεις L. 7. ἀστραπῆς κατεῖδ' ἐνα[...] Musgravius. 8. τε Normannus cum H, δ' αὖ Musgravius. 9. [...] Plutarchus. 10. χρόνου Laurentianus cum Plutarcho, om H. 11. ἀστέρες G, αἰθέρος Boissonadus. at Barnesius ἀστέρων στείχει [...]ρός, Musgravius ἀστέρας σπέρχει μύδρος. δρόμος Monacensis 15[...] 12. ἐκπορίζεται Musgravius, εἰσπορεύεται Grotius. 13. τοιού[σ-]δε (τοιούσδε cum Grotio F) περιέστησεν CFR (περιέστησαν G): [...] Meinekius Com. Gr. 5 p. XII. φόβου στοίχους Musgravius, φό[βους] δι' οὓς L. 14. κατῴκικε G. 15. δαίμον' οἰκεῖν Herman[nus,] δαίμον' οἰκοῦντ' Piersonus, δαίμον' ὀγκῶν Musgravius, δαίμονα καὶ [...] 17. ὀλίγα] ὀλίγα δὲ FG. 19. εἶναι δαιμόνων CR: recte Mo[na-]censis 79. 20. τοῖς om C. 24. δὲ add CHR. μὲν Diogenes La[er-]tius et Eusebius. cf. Krisch. p. 133. εἰ om C.

τινές εἰσι δύναμαι λέγειν· πολλὰ γάρ ἐστι τὰ κωλύοντά με." παρ' ἣν αἰτίαν θάνατον αὐτοῦ καταψηφισαμένων τῶν Ἀθηναίων διαφυγὼν καὶ κατὰ θάλατταν πταίσας ἀπέθανεν. μέμνηται δὲ ταύτης τῆς ἱστορίας καὶ Τίμων ὁ 57
Φλιάσιος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν σίλλων ταῦτα διεξερχόμενος,

ὥς καὶ μετέπειτα σοφιστῶν
οὔτ' ἀλιγυγλώσσῳ οὔτ' ἀσκόπῳ οὔτ' ἀκυλίστῳ
'''Πρωταγόρῃ· ἔθελον δὲ τέφρην συγγράμματα θεῖναι,
ὅττι θεοὺς κατέγραψ' οὔτ' εἰδέναι οὔτε δύνασθαι
ὁπποῖοί τινές εἰσι καὶ οἵ τινες ἀθρήσασθαι,
πᾶσαν ἔχων φυλακὴν ἐπιεικείης. τὰ μὲν οὔ οἱ
χραίσμησ', ἀλλὰ φυγῆς ἐπεμαίετο, ὄφρα μὴ οὕτως
Σωκρατικὸν πίνων ψυχρὸν πότον αἴδα δύῃ.

καὶ Ἐπίκουρος δὲ κατ' ἐνίους ὡς μὲν πρὸς τοὺς πολλοὺς 58
ἀπολείπει θεόν, ὡς δὲ πρὸς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων οὐδαμῶς. οὐ μᾶλλον δὲ εἶναι ἢ μὴ εἶναι θεοὺς διὰ τὴν 59
τῶν ἀντικειμένων λόγων ἰσοσθένειαν ἔλεξαν οἱ ἀπὸ τῆς σκέψεως. καὶ τοῦτο εἰσόμεθα ἑκατέρωθεν τὰ ἐπιχειρούμενα συντόμως ἐπιδραμόντες.

Οἱ τοίνυν θεοὺς ἀξιοῦντες εἶναι πειρῶνται τὸ προκεί- 60
μενον κατασκευάζειν ἐκ τεσσάρων τρόπων, ἑνὸς μὲν τῆς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις συμφωνίας, δευτέρου δὲ τῆς κοσμικῆς διατάξεως, τρίτου δὲ τῶν ἀκολουθούντων ἀτόπων τοῖς ἀναιροῦσι τὸ θεῖον, τετάρτου δὲ καὶ τελευταίου τῆς τῶν ἀντιπιπτόντων λόγων ὑπεξαιρέσεως. ἀλλ' ἀπὸ μὲν τῆς 61
κοινῆς ἐννοίας λέγοντες ὡς ἅπαντες ἄνθρωποι σχεδὸν Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι νομίζουσιν εἶναι τὸ θεῖον, καὶ διὰ τοῦτο συμφώνως μὲν θύουσί τε καὶ εὔχονται καὶ τεμένη θεῶν ἀνιστῶσιν, ἄλλοι δὲ ἄλλως ταῦτα ποιοῦσιν, ὡς ἂν κατὰ μὲν τὸ κοινὸν πεπιστευκότες τὸ εἶναί τι '''θεῖον, μὴ

6. ὡς Stephanus: ὥστε *GR*, ὅστε *C*, ἔσητε Laurentianus. μετὰ αὐτα Monacensis 159. 7. ἀλιγλώσσω *R*. 8. δέ τε φρὴν *CR*. συγγράμματι *CGHR*. 9. ὅτι *CR*. κατέγραψεν *CGR*, κατέρριψεν Laurentianus. 10. ὁποῖοί *C*. εἰ? 12. αὔτως? 13. ἀίδα Menagius ad D.L. 9 52, ἀίδι *L*. 21. τοῖς *CGR*. 28. μὲν om *C*.

τὴν αὐτὴν δὲ ἔχοντες περὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ πρόληψιν.
εἰ δέ γε ψευδὴς ὑπῆρχεν ἡ τοιαύτη πρόληψις, οὐκ ἂν
62 οὕτω πάντες συνεφώνουν. εἰσὶν ἄρα θεοί. καὶ γὰρ ἄλλως
αἱ ψευδεῖς δόξαι καὶ πρόσκαιροι φάσεις οὐκ ἐπὶ πλεῖον
παρεκτείνουσιν, ἀλλὰ συντελευτῶσιν ἐκείνοις ὧν χάριν ἐφυ-
λάττοντο. οἷον τιμῶσι βασιλεῖς ἄνθρωποι θυσίαις τε καὶ
ταῖς ἄλλαις θρησκείαις, αἷς ὡς θεοὺς προστρέπονται· ἀλλὰ
ταῦτα μέχρις ἐκείνων αὐτῶν διατηροῦσιν, τελευτησάντων
δὲ ὡς ἄθεσμά τινα καὶ ἀσεβῆ καταλείπουσιν. ἡ δέ γε
τῶν θεῶν ἔννοια καὶ ἐξ αἰῶνος ἦν καὶ εἰς αἰῶνα διαμένει,
63 ἐξ αὐτῶν, ὡς εἰκός, τῶν γιγνομένων μαρτυρουμένη. οὐ
μὴν ἀλλὰ καὶ εἰ τὴν ἰδιωτικὴν ὑπόνοιαν δεῖ παραλείπειν,
τοῖς δὲ συνετοῖς καὶ μεγαλοφυεστάτοις τῶν ἀνδρῶν πεί-
θεσθαι, πάρεστι μὲν τὴν ποιητικὴν ὁρᾶν μηδὲν μέγα μηδὲ
λαμπρὸν ἐκφέρουσαν ἐν ᾧ μὴ θεός ἐστιν ὁ τὴν ἐξουσίαν
καὶ τὸ κράτος τῶν γινομένων πραγμάτων ἐνημμένος,
ὥσπερ καὶ τῷ ποιητῇ Ὁμήρῳ κατὰ τὸν ἀναγραφέντα τῶν
64 Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων πόλεμον, πάρεστι δὲ καὶ τὴν
τῶν φυσικῶν πληθὺν ἰδεῖν σύμφωνον τῇ ποιητικῇ· καὶ
γὰρ Πυθαγόρας καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἰωνίας
Σωκράτης τε καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ ἀπὸ
τῆς στοᾶς, τάχα δὲ οἱ ἀπὸ τῶν κήπων, ὡς αἱ ῥηταὶ τοῦ
65 Ἐπικούρου λέξεις μαρτυροῦσι, θεὸν ἀπολείπουσιν. ὥσπερ
οὖν εἰ περί τινος τῶν ὑπὸ τὴν ὅρασιν πιπτόντων ἐζητοῦ-
μεν, εὐλόγως ἂν τοῖς ὀξυωπεστάτοις ἐπιστεύομεν, καὶ εἰ
περί τινος τῶν ἀκουστῶν, τοῖς ὀξυηκουστάτοις, οὕτω σκε-
πτόμενοι περί τινος τῶν λόγῳ θεωρουμένων οὐκ ἄλλοις
τισὶ πιστεύειν ὀφείλομεν ἢ τοῖς τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον
ὀξυωποῦσιν, ὁποῖοί τινες ἦσαν οἱ φιλόσοφοι.
66 Ἀλλ' εἰώθασιν ἀνθυποφέροντες πρὸς τοῦτο λέγειν οἱ
ἐξ ἐναντίας ὅτι καὶ περὶ τῶν ἐν ᾅδου μυθευομένων κοινὴν
τὴν ἔννοιαν ἔχουσιν ἅπαντες ἄνθρωποι καὶ συμφώνους

4. φύσεις L. 7 ταῖς add CR. ὡς] καί? om H. προστρέ-
πονται X, προτρέπονται ceteri. 9. παραλείπουσιν? an καταλύουσιν?
12. εἰ] εἰς C. 13. μεγαλοφιλεστάτοις C. 14. μὲν om L.

ἔχουσι τοὺς ποιητάς, καὶ μᾶλλόν γε περὶ τούτων ἢ ὅτι τῶν θεῶν, ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποιμεν ταῖς ἀληθείαις ὑπάρχειν τὰ καθ' ᾅδου μυθευόμενα, μὴ συνιέντες πρῶτον μὲν ὅτι 67 '''οὐ μόνον τὰ καθ' ᾅδου πλαττόμενα ἀλλὰ καὶ κοινῶς πάντα μῦθον μάχην περιεσχηκέναι συμβέβηκε καὶ ἀδύνατον εἶναι. οἷον ἦν

καὶ Τιτυὸν εἶδον, γαίης ἐρικυδέος υἱόν,
κείμενον ἐν δαπέδῳ· ὁ δ' ἐπ' ἐννέα κεῖτο πέλεθρα,
γῦπε δέ μιν ἑκάτερθε παρημένω ἧπαρ ἔκειρον,
δέρτρον ἔσω δύνοντες, ὁ δ' οὐκ ἀπαμύνετο χερσίν·
Λητὼ γὰρ ᾔσχυνε Διὸς κυδρὴν παράκοιτιν.

εἰ μὲν γὰρ ἄψυχος ἦν ὁ Τιτυός, πῶς οὐδεμίαν συναίσθησιν ἔχων ὑπὸ τιμωρίαν ἔπιπτεν; εἰ δὲ εἶχε ψυχήν, 68 πῶς τετελευτήκει; καὶ πάλιν ὅταν λέγηται 69

καὶ μὴν Τάνταλον εἰσεῖδον κρατέρ' ἄλγε' ἔχοντα,
ἑσταότ' ἐν λίμνῃ· ἡ δὲ προσέκλυζε γενείῳ.
στεῦτο τε διψάων, πιέειν δ' οὐκ εἶχεν ἑλέσθαι·
ὁσσάκι γὰρ κύψει' ὁ γέρων πιέειν μενεαίνων,
τοσσάχ' ὕδωρ ἀπολέσκετ' ἀναβροχέν, ἀμφὶ δὲ ποσσίν
γαῖα μέλαινα φάνεσκε· καταζήνασκε δὲ δαίμων.

εἰ γὰρ μήποτε ὑγροῦ καὶ τροφῆς ἐγεύετο, πῶς διέμενεν 70 ἀλλ' οὐ σπάνει τῶν ἀναγκαίων διεφθείρετο; εἰ δὲ ἀθάνατος ἦν, πῶς τοιοῦτος ἐστίν; μάχεται γὰρ ἀθάνατος φύσις ἀλγηδόσι καὶ βασάνοις, ἐπείπερ πᾶν τὸ ἀλγοῦν θνητόν ἐστιν. ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν μῦθος οὕτως ἐν αὐτῷ τὸν ἔλεγχον 71 '''περιεῖχεν, ἡ δὲ περὶ θεῶν ὑπόληψις οὐ τοιαύτη τις ἐστίν, οὐδὲ μάχην ὑπέβαλλεν, ἀλλὰ σύμφωνος τοῖς γιγνομένοις ἐφαίνετο. καὶ γὰρ οὐδὲ τὰς ψυχὰς ἔνεστιν ὑπονοῆσαι κάτω φερομένας· λεπτομερεῖς γὰρ οὖσαι καὶ οὐχ ἧττον πυρώδεις ἢ πνευματώδεις εἰς τοὺς ἄνω μᾶλλον τόπους

6. ἦν] ἦν τὸ? 7. καὶ Τιτυὸν] Od. 11 576. 8. ὅδ' CR. 10. ὅδ' οὐκ ἀμύνετο CR. 11. γὰρ om CR. Διὸς ᾔσχυνε F, Διὸς ἥλκησεν G, γρ ἥλκησεν ἢ ἤλγυνε rec R. 15. καὶ μὴν] Od. 11 582. ἐσεῖδον CR. 18. ὁ γεραίρων πιέειν R, ὁ γηραίνων πιέειν C, πιέειν ὁ γέρων FG. μενεκίνων C. 19. ἀμβροχθέν CR. ποσί C. 21. μήτε C. ἐγένετο C.

72 κουφοφοροῦσιν. καὶ καθ' αὑτὰς δὲ διαμένουσι καὶ οὐχ, ὡς ἔλεγεν ὁ Ἐπίκουρος, ἀπολυθεῖσαι τῶν σωμάτων καπνοῦ δίκην σκίδνανται. οὐδὲ γὰρ πρότερον τὸ σῶμα διακρατητικὸν ἦν αὐτῶν, ἀλλ' αὗται τῷ σώματι συμμονῆς ἦσαν
73 αἴτιαι, πολὺ δὲ πρότερον καὶ ἑαυταῖς. ἔκσκηνοι γοῦν ἡλίου γενόμεναι τὸν ὑπὸ σελήνην οἰκοῦσι τόπον, ἐνθάδε τε διὰ τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ ἀέρος πλείονα πρὸς διαμονὴν λαμβάνουσι χρόνον, τροφῇ τε χρῶνται οἰκείᾳ τῇ ἀπὸ γῆς ἀναθυμιάσει ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα, τὸ διαλῦσόν τε αὐτὰς
74 ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις οὐκ ἔχουσιν. εἰ οὖν διαμένουσιν αἱ ψυχαί, δαίμοσιν αἱ αὐταὶ γίνονται· εἰ δὲ δαίμονές εἰσι, ῥητέον καὶ θεοὺς ὑπάρχειν, μηδὲν αὐτῶν τὴν ὕπαρξιν βλαπτούσης τῆς περὶ τῶν ἐν ᾅδου μυθευομένων προλήψεως.

'''Ὁ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς κοινῆς καὶ συμφώνου οἰήσεως
75 τοῦ θεοῦ λόγος ἐστὶ τοιοῦτος· σκοπῶμεν δὲ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς τοῦ περιέχοντος διακοσμήσεως. ἡ τοίνυν τῶν ὄντων οὐσία, φασίν, ἀκίνητος οὖσα ἐξ αὑτῆς καὶ ἀσχημάτιστος ὑπό τινος αἰτίας ὀφείλει κινεῖσθαί τε καὶ σχηματίζεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο, ὡς χαλκούργημα περικαλλὲς θεασάμενοι ποθοῦμεν μαθεῖν τὸν τεχνίτην ἅτε καθ' αὑτὴν τῆς ὕλης ἀκινήτου καθεστώσης, οὕτω καὶ τὴν τῶν ὅλων ὕλην θεωροῦντες κινουμένην καὶ ἐν μορφῇ τε καὶ διακοσμήσει τυγχάνουσαν εὐλόγως ἂν σκεπτοίμεθα τὸ κινοῦν αὐτὴν
76 καὶ πολυειδῶς μορφοῦν αἴτιον. τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλο τι πιθανόν ἐστιν εἶναι ἢ δύναμίν τινα δι' αὐτῆς πεφοιτηκυῖαν, καθάπερ ἡμῖν ψυχὴ πεφοίτηκεν. αὕτη οὖν ἡ δύναμις ἤτοι αὐτοκίνητός ἐστιν ἢ ὑπὸ ἄλλης κινεῖται δυνάμεως. καὶ εἰ μὲν ὑφ' ἑτέρας κινεῖται, τὴν ἑτέραν ἀδύνατον εἶναι κινεῖσθαι μὴ ὑπ' ἄλλης κινουμένην, ὅπερ ἄτοπον. ἔστι τις ἄρα καθ' ἑαυτὴν αὐτοκίνητος δύναμις, ἥτις ἂν εἴη θεία καὶ ἀΐδιος. ἢ γὰρ ἐξ αἰῶνος κινήσεται ἢ ἀπό τινος

2. ὁ Ἐπίκουρος] v. Wyttenbach. ad Plutarch. 560 C. 3. διακριτικὸν CHRX. 4. ipsae H, αὗται L. 8. χρόνον om C. 17. ἡ om C. 20. περικαλὲς CR. 24. τὸ] ὅτι C.

χρόνου. ἀλλ' ἀπό τινος χρόνου μὲν οὐ κινήσεται· οὐ γὰρ ἔσται τις αἰτία τοῦ ἀπό τινος αὐτὴν χρόνου κινεῖσθαι. ἀίδιος τοίνυν ἐστὶν ἡ κινοῦσα τὴν ὕλην δύναμις καὶ τεταγμένως αὐτὴν εἰς γενέσεις καὶ μεταβολὰς ἄγουσα. ὥστε θεὸς ἂν εἴη αὕτη. καὶ ἔτι τὸ γεννητικὸν λογικοῦ 77 καὶ φρονίμου πάντως καὶ αὐτὸ λογικόν ἐστι καὶ φρόνιμον· ἡ δέ γε προειρημένη δύναμις ἀνθρώπους πέφυκε κατασκευάζειν· λογικὴ τοίνυν καὶ φρονίμη γενήσεται, ὅπερ ἦν θείας φύσεως. εἰσὶν ἄρα θεοί. τῶν τε σωμάτων 78 τὰ μέν ἐστιν ἡνωμένα τὰ δὲ ἐκ συναπτομένων τὰ δὲ ἐκ διεστώτων. ἡνωμένα μὲν οὖν ἐστὶ τὰ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως κρατούμενα '''καθάπερ φυτὰ καὶ ζῷα, ἐκ συναπτομένων δὲ τὰ ἔκ τε παρακειμένων καὶ πρὸς ἕν τι κεφάλαιον νευόντων συνεστῶτα ὡς ἁλύσεις καὶ πυργίσκοι καὶ νῆες, ἐκ διεστώτων δὲ τὰ ἐκ διεζευγμένων καὶ [ἐκ] κεχωρισμένων καὶ καθ' αὑτὰ ὑποκειμένων συγκείμενα ὡς στρατιαὶ καὶ ποῖμναι καὶ χοροί. ἐπεὶ οὖν καὶ ὁ κόσμος σῶμά ἐστιν, ἤτοι 79 ἡνωμένον ἐστὶ σῶμα ἢ ἐκ συναπτομένων ἢ ἐκ διεστώτων. οὔτε δὲ ἐκ συναπτομένων οὔτε ἐκ διεστώτων, ὡς δείκνυμεν ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν συμπαθειῶν. κατὰ γὰρ τὰς τῆς σελήνης αὐξήσεις καὶ φθίσεις πολλὰ τῶν τε ἐπιγείων ζῴων καὶ θαλασσίων φθίνει τε καὶ αὔξεται, ἀμπώτεις τε καὶ πλημμυρίδες περί τινα μέρη τῆς θαλάσσης γίνονται. ὡσαύτως δὲ καὶ κατά τινας τῶν ἀστέρων ἐπιτολὰς καὶ δύσεις μεταβολαὶ τοῦ περιέχοντος καὶ παμποίκιλοι περὶ τὸν ἀέρα τροπαὶ συμβαίνουσιν, ὁτὲ μὲν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ὁτὲ δὲ λοιμικῶς. ἐξ ὧν συμφανὲς ὅτι ἡνωμένον τι σῶμα καθέστηκεν ὁ κόσμος. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἐκ συναπτομένων ἢ διεστώτων 80 οὐ συμπάσχει τὰ μέρη ἀλλήλοις, εἴγε ἐν στρατιᾷ πάντων, εἰ τύχοι, διαφθαρέντων τῶν στρατιωτῶν οὐδὲν κατὰ διάδοσιν πάσχειν φαίνεται ὁ περισωθείς· ἐπὶ δὲ τῶν ἡνω-

5. γεννητικὸν C. 13. ἔκ τε] ἐκ τῶν L. 15. ἐκ om C. ἐκ] cf. Struv. ap. Schneider. lex. supplem. v. ἐκχωρίζω. 20. αὐτῶν C.
οι
23. μέλη G: cf. Davis. ad Cic. de N.D. 2 7. 25. παμποίκιλαι CR.

μένων συμπάθειά τις ἔστιν, εἴγε δακτύλου τεμνομένου τὸ
ὅλον συνδιατίθεται σῶμα. ἡνωμένον τοίνυν ἐστὶ σῶμα
81 καὶ ὁ κόσμος. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν ἡνωμένων σωμάτων τὰ μὲν
ὑπὸ ψιλῆς ἕξεως συνέχεται τὰ δὲ ὑπὸ φύσεως τὰ δὲ ὑπὸ
ψυχῆς, καὶ ἕξεως μὲν ὡς λίθοι καὶ ξύλα, φύσεως δὲ κα-
θάπερ τὰ φυτά, ψυχῆς '''δὲ τὰ ζῷα, πάντως δὴ καὶ ὁ
82 κόσμος ὑπό τινος τούτων διακρατεῖται. καὶ ὑπὸ μὲν ψι-
λῆς ἕξεως οὐκ ἂν συνέχοιτο. τὰ γὰρ ὑπὸ ἕξεως κρατού-
μενα οὐδεμίαν ἀξιόλογον μεταβολήν τε καὶ τροπὴν ἀνα-
δέχεται, καθάπερ ξύλα καὶ λίθοι, ἀλλὰ μόνον ἐξ αὐτῶν
πάσχει τὴν κατὰ ἄνεσιν καὶ τὴν κατὰ συμπιεσμὸν διάθε-
83 σιν. ὁ δὲ κόσμος ἀξιολόγους ἀναδέχεται μεταβολάς, ὁτὲ
μὲν κρυμαλέου τοῦ περιέχοντος γιγνομένου ὁτὲ δὲ ἀλεεινοῦ,
καὶ ὁτὲ μὲν αὐχμώδους ὁτὲ δὲ νοτεροῦ, ὁτὲ δὲ ἄλλως πως
κατὰ τὰς τῶν οὐρανίων κινήσεις ἑτεροιουμένου. οὐ τοί-
84 νυν ὑπὸ ψιλῆς ἕξεως ὁ κόσμος συνέχεται. εἰ δὲ μὴ ὑπὸ
ταύτης, πάντως ὑπὸ φύσεως· καὶ γὰρ τὰ ὑπὸ ψυχῆς δια-
κρατούμενα πολὺ πρότερον ὑπὸ φύσεως συνείχετο. ἀνάγ-
κη ἄρα ὑπὸ τῆς ἀρίστης αὐτὸν φύσεως συνέχεσθαι, ἐπεὶ
καὶ περιέχει τὰς πάντων φύσεις. ἡ δέ γε τὰς πάντων πε-
85 ριέχουσα φύσεις καὶ τὰς λογικὰς περιέσχηκεν. ἀλλὰ καὶ
ἡ τὰς λογικὰς περιέχουσα φύσεις πάντως ἐστὶ λογική· οὐ
γὰρ οἷόν τε τὸ ὅλον τοῦ μέρους χεῖρον εἶναι. ἀλλ' εἰ
ἀρίστη ἐστὶ φύσις ἡ τὸν κόσμον διοικοῦσα, νοερά τε ἔσται
καὶ σπουδαία καὶ ἀθάνατος. τοιαύτη δὲ τυγχάνουσα θεός
86 ἐστιν. εἰσὶν ἄρα θεοί. εἴπερ τε ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ
πολλῆς οὔσης παχυμερείας ποικίλα συνίσταται ζῷα ψυχι-
κῆς τε καὶ αἰσθητικῆς μετέχοντα δυνάμεως, πολλῷ πιθα-
νώτερόν ἐστιν ἐν τῷ ἀέρι, πολὺ τὸ καθαρὸν καὶ εἰλικρινὲς
ἔχοντι παρὰ τὴν γῆν καὶ τὸ ὕδωρ, ἔμψυχά τινα καὶ νοερὰ
συνίστασθαι ζῷα. καὶ τούτῳ συμφωνεῖ τὸ τοὺς Διοσκού-

4. ἀπὸ ψιλῆς CR. 13. ἀλεεινοῦ C. 23. τοῦ ὅλου τὸ μέρος CR.
31. διοσκόρους C.

ρους ἀγαθούς τινας εἶναι δαίμονας, σωτῆρας εὐσέλμων
νεῶν, καὶ τὸ

τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
ἀθάνατοι Ζηνὸς φύλακες μερόπων ἀνθρώπων.

ἀλλ᾽ εἰ ἐν τῷ ἀέρι πιθανὸν ὑπάρχειν ζῷα, πάντως εὔλογον 87
καὶ ἐν τῷ αἰθέρι ζῴων εἶναι φύσιν, ὅθεν '''καὶ ἄνθρωποι
νοερᾶς μετέχουσι δυνάμεως, κἀκεῖθεν αὐτὴν σπάσαντες.
ὄντων δὲ αἰθερίων ζῴων, καὶ κατὰ πολὺ τῶν ἐπιγείων
ὑπερφέρειν δοκούντων τῷ ἄφθαρτα εἶναι καὶ ἀγέννητα,
δοθήσεται καὶ θεοὺς ὑπάρχειν, τούτων μὴ διαφέροντας.

Ὁ δὲ Κλεάνθης οὕτως συνηρώτα. εἰ φύσις φύσεώς 88
ἐστι κρείττων, εἴη ἄν τις ἀρίστη φύσις· εἰ ψυχὴ ψυχῆς
ἐστὶ κρείττων, εἴη ἄν τις ἀρίστη ψυχή· καὶ εἰ ζῷον τοί-
νυν κρεῖττόν ἐστι ζῴου, εἴη ἄν τι κράτιστον ζῷον. οὐ γὰρ
εἰς ἄπειρον ἐκπίπτειν πέφυκε τὰ τοιαῦτα, ὥσπερ οὖν οὔτε
ἡ φύσις ἐδύνατο ἐπ᾽ ἄπειρον αὔξεσθαι κατὰ τὸ κρεῖττον
οὐθ᾽ ἡ ψυχὴ οὔτε τὸ ζῷον. ἀλλὰ μὴν ζῷον ζῴου κρεῖττον 89
ἐστίν, ὡς ἵππος χελώνης, εἰ τύχοι, καὶ ταῦρος ὄνου καὶ
λέων ταύρου. πάντων δὲ σχεδὸν τῶν ἐπιγείων ζῴων καὶ
σωματικῇ καὶ ψυχικῇ διαθέσει προέχει τε καὶ κρατιστεύει
ὁ ἄνθρωπος· τοίνυν κράτιστον ἂν εἴη ζῷον καὶ ἄριστον.
καὶ οὐ πάνυ τι ὁ ἄνθρωπος κράτιστον εἶναι δύναται ζῷον, 90
οἷον εὐθέως ὅτι διὰ κακίας πορεύεται τὸν πάντα χρόνον,
εἰ δὲ μή γε, τὸν πλεῖστον (καὶ γὰρ εἴ ποτε περιγένοιτο
ἀρετῆς, ὀψὲ καὶ πρὸς ταῖς τοῦ βίου δυσμαῖς περιγίνεται),
ἐπίκηρόν τ᾽ ἐστὶ καὶ ἀσθενὲς καὶ μυρίων δεόμενον βοηθη-
μάτων, καθάπερ τροφῆς καὶ σκεπασμάτων καὶ τῆς ἄλλης
τοῦ σώματος ἐπιμελείας, πικροῦ τινὸς τυράννου τρόπον
ἐφεστῶτος ἡμῖν καὶ τὸν πρὸς ἡμέραν δασμὸν ἀπαιτοῦντος,
καὶ εἰ μὴ παρέχοιμεν ὥστε λούειν αὐτὸ καὶ ἀλείφειν καὶ
περιβάλλειν καὶ τρέφειν, νόσους καὶ θάνατον ἀπειλοῦντος.

1. εἶναι om CR. 3. τρὶς γὰρ] Hesiod. O et D 252. μυρίοι R. πολυβοτείρῃ CR. 7. κεῖθεν CR, ὡς ἐκεῖθεν H. sufficit ἐκεῖθεν. 15. οὐδὲ L. 20. σωματικῆς καὶ ψυχικῆς C. 22. καὶ] ἀλλ᾽? an καὶ μὴν? 27. τρυφῆς C.

ὥστε οὐ τέλειον ζῷον ὁ ἄνθρωπος, ἀτελὲς δὲ καὶ πολὺ
91 κεχωρισμένον τοῦ τελείου. τὸ δὲ τέλειον '''καὶ ἄριστον
κρεῖττον μὲν ἂν ὑπάρχοι ἀνθρώπου καὶ πάσαις ταῖς ἀρε-
ταῖς συμπεπληρωμένον καὶ παντὸς κακοῦ ἀνεπίδεκτον,
τοῦτο δὲ οὐ διοίσει θεοῦ. ἔστιν ἄρα θεός.
92 Ἀλλ' ὁ μὲν Κλεάνθης ἐστὶ τοιοῦτος· ἠρώτησε δὲ
καὶ Ξενοφῶν ὁ Σωκρατικὸς λόγον εἰς τὸ εἶναι θεούς,
Σωκράτει περιθεὶς τὴν ἀπόδειξιν πρὸς τὸν Ἀριστόδημον
ζητοῦντι, δι' ὧν κατὰ λέξιν φησὶν "εἰπέ μοι ὦ Ἀριστό-
δημε, εἰσὶν οὕς τινας ἐπὶ σοφίᾳ τεθαύμακας; ἔγωγε, ἔφη.
τίνες οὖν εἰσὶν οὗτοι; ἐπὶ μὲν οὖν ποιητικῇ ἔγωγε Ὅμη-
ρον τεθαύμακα, ἐπὶ δὲ ἀνδριαντοποιίᾳ Πολύκλειτον, ζω-
93 γραφίας γε μὴν χάριν Ζεῦξιν. τούτους οὖν ἀποδέχῃ οὐ
διὰ τὸ τὰ ὑπ' αὐτῶν κατεσκευασμένα περισσῶς δεδημιουρ-
γῆσθαι; ἔγωγε, ἔφη. εἰ οὖν ὁ Πολυκλείτου ἀνδριὰς καὶ
ἐμψυχίαν προσλάβῃ, οὐ πολὺ μᾶλλον ἀποδέξῃ τὸν τεχνί-
την; καὶ μάλα. ἆρ' οὖν ἀνδριάντα μὲν ὁρῶν ἔφης ὑπό
τινος τεχνίτου δεδημιουργῆσθαι, ἄνθρωπον δὲ ὁρῶν κατά
τε ψυχὴν εὖ κινούμενον καὶ κατὰ τὸ σῶμα εὖ κεκοσμη-
μένον οὐκ οἴει ὑπό τινος νοῦ περιττοῦ δεδημιουργῆσθαι;
94 εἶτα δὲ ὁρῶν θέσιν τε καὶ χρῆσιν μερῶν, πρῶτον μὲν ὅτι
διανέστησε τὸν ἄνθρωπον, ὄμματά γε μὴν ἔδωκεν ὥστε
ὁρᾶν τὰ ὁρατά, ἀκοὴν δὲ ὥστε ἀκούειν τὰ ἀκουστά. ὀσμῆς
γε μὴν τί ἂν ἦν ὄφελος, εἰ μὴ ῥῖνας προσέθηκεν, χυμῶν
τε μὴν ὁμοίως, εἰ μὴ γλῶσσα ἡ τούτων ἐπιγνώμων ἐνειρ-
γάσθη; καὶ ταῦτα" φησὶν "εἰδὼς ὅτι γῆς τε μέρος μικρὸν
ἔχεις ἐν τῷ σώματι πολλῆς οὔσης, ὑγροῦ τε μὴν βραχὺ
πολλοῦ ὄντος, πυρὸς ἀέρος τε ὁμοίως· νοῦν δὲ ἄρα μό-
νον οὐδαμοῦ ὄντα εὐτυχῶς πόθεν δοκεῖς συναρπάσαι;"
95 Τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ τοῦ Ξενοφῶντός ἐστι λόγος, δύ-
ναμίν γε ἐπαγωγικὴν ἔχων καὶ τοιαύτην. γῆς πολλῆς οὔ-

1. οὐ] οὔτε L. 3. ὑπάρχει[οι] C, ὑπάρχει R, ὑπάρχῃ G. τοῦ ἀνθρώπου FG. 6. ἠρώτη CR. 8. σωκράτη CR. 9. εἰπέ μοι] Memorab. I 4 2. 26. ταύτῃ L. μέρος om C. 28. μόνον om CHR. 30. τοιοῦτος] cf. Krisch. p. 225. 31. τε L.

σης ἐν τῷ κόσμῳ μικρὸν μέρος ἔχεις, καὶ ὑγροῦ πολλοῦ
ὄντος ἐν τῷ κόσμῳ μικρὸν μέρος ἔχεις· καὶ νοῦ ἄρα πολ-
λοῦ ὄντος ἐν τῷ κόσμῳ μικρὸν μέρος ἔχεις. νοερὸς ἄρα
ὁ κόσμος ἐστίν, καὶ διὰ τοῦτο θεός. παραβάλλουσι δέ τι- 96
νες τῷ λόγῳ τὰ λήμματα μεταποιοῦντες '''αὐτοῦ, καὶ φασὶ
"γῆς πολλῆς οὔσης ἐν τῷ κόσμῳ μικρὸν μέρος ἔχεις· ἀλλὰ
καὶ ὑγροῦ πολλοῦ ὄντος ἐν τῷ κόσμῳ μικρὸν μέρος ἔχεις,
καὶ ἤδη ἀέρος καὶ πυρός· καὶ πολλῆς ἄρα χολῆς οὔσης
ἐν τῷ κόσμῳ μικρόν τι μέρος ἔχεις, καὶ φλέγματος καὶ
αἵματος." ἀκολουθήσει καὶ χολοποιὸν καὶ αἵματος γεννη-
τικὸν εἶναι τὸν κόσμον· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. οἱ δὲ ἀπο- 97
λογούμενοί φασιν ἀνόμοιον εἶναι τὴν παραβολὴν τῷ Ξενο-
φῶντος λόγῳ. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν ἁπλῶν καὶ πρώ-
των σωμάτων ποιεῖται τὴν ζήτησιν, ὥσπερ γῆς καὶ ὕδατος
ἀέρος τε καὶ πυρός, οἱ δὲ τῇ παραβολῇ χρώμενοι μετεπή-
δησαν ὡς ἐπὶ τὰ συγκρίματα· χολὴ γὰρ καὶ αἷμα καὶ
πᾶν τὸ ἐν τοῖς σώμασιν ὑγρὸν οὐκ ἔστι πρῶτον καὶ ἁπλοῦν
ἀλλ' ἐκ τῶν πρώτων καὶ στοιχειωδῶν σωμάτων συγκείμενον.

Ἔνεστι δὲ καὶ οὕτως τὸν αὐτὸν συνερωτᾶν λόγον. εἰ 98
μὴ ἦν τι γεῶδες ἐν τῷ κόσμῳ, οὐδὲ ἐν σοί τι ἂν ἦν γεῶ-
δες, καὶ εἰ μὴ ἦν τι ὑγρὸν ἐν κόσμῳ, οὐδ' ἂν ἐν σοὶ ἦν
τι ὑγρόν, καὶ ὁμοίως ἐπὶ ἀέρος καὶ πυρός. τοίνυν καὶ εἰ
μὴ ἦν τις ἐν κόσμῳ νοῦς, οὐδ' ἂν ἐν σοί τις ἦν νοῦς·
ἔστι δέ γε ἐν σοί τις νοῦς· ἔστιν ἄρα καὶ ἐν κόσμῳ. καὶ
διὰ τοῦτο νοερός ἐστιν ὁ κόσμος. νοερὸς δὲ ὢν καὶ θεὸς
καθέστηκεν. τῆς δὲ αὐτῆς δυνάμεώς ἐστι καὶ ὁ 99
τοῦτον τὸν τρόπον ἔχων λόγος. ἆρά γε ἄγαλμα εὖ δεδη-
μιουργημένον θεασάμενος διστάσειας ἂν εἰ τεχνίτης νοῦς
τοῦτο ἐποίησεν; ἢ οὔτ' ἂν ἀπόσχοις τοῦ ὑπονοεῖν τι τοι-
οῦτον ὡς καὶ θαυμάζειν τὴν περιττότητα τῆς δημιουργίας
καὶ τὴν τέχνην; ἆρ' οὖν ἐπὶ μὲν τούτων τὸν ἔξωθεν θεω- 100

1. καὶ — 3. ἔχεις om CH. 2. ἐν τῷ κόσμῳ add R. 6. ἀλλὰ — 7. ἔχεις om C. 20. οὐδὲ ἐν] ἐνδὲ ἐν CR. 23. ἦν τις] ἦν τι L. ἐν σοί — 24. ἔστιν om C. 24. τι R. 29. ἢ om F. οὔτ'] τοσοῦτον? ἀπόσχοιο L. 31. ἐπὶ μὲν om CH. ἔξω X.

ποιητικοῦ καὶ τὸ γραμματικὸν τοῦ μὴ γραμματικοῦ κρεῖττον. ὥστε μεγάλην ἐν τοῖς λόγοις θεωρεῖσθαι διαφοράν· ἰδοὺ γὰρ Ἀρχίλοχος ποιητικὸς ὢν οὐκ ἔστι Σωκράτους τοῦ μὴ ποιητικοῦ κρείττων, καὶ Ἀρίσταρχος γραμματικὸς ὢν οὐκ ἔστι Πλάτωνος τοῦ μὴ γραμματικοῦ κρείττων.

111 Πρὸς τούτοις καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως ἐπι-
χειροῦσι κατασκευάζειν τὴν τῶν θεῶν ὕπαρξιν οἵ τε '''ἀπὸ
τῆς στοᾶς καὶ οἱ τούτοις συμπνέοντες. ὅτι γὰρ κινεῖται
ὁ κόσμος πᾶς ἄν τις ὁμολογήσειεν ὑπὸ πολλῶν εἰς τοῦτο
ἐναγόμενος. ἤτοι οὖν ὑπὸ φύσεως κινεῖται ἢ ὑπὸ προαι-
112 ρέσεως ἢ ὑπὸ δίνης καὶ κατ' ἀνάγκην. ἀλλ' ὑπὸ μὲν δίνης
καὶ κατ' ἀνάγκην οὐκ εὔλογον. ἤτοι γὰρ ἄτακτός ἐστιν ἡ
διατεταγμένη ἡ δίνη. καὶ εἰ μὲν ἄτακτος, οὐκ ἂν δυνη-
θείη τεταγμένως τι κινεῖν· εἰ δὲ μετὰ τάξεώς τι κινεῖ
113 καὶ συμφωνίας, θεία τις ἔσται καὶ δαιμόνιος· οὐ γὰρ ἄν
ποτε τεταγμένως καὶ σωτηρίως τὸ ὅλον ἐκίνει μὴ νοερὰ
καὶ θεία καθεστῶσα. τοιαύτη δὲ οὖσα οὐκέτι ἂν εἴη δίνη·
ἄτακτον γάρ ἐστιν αὕτη καὶ ὀλιγοχρόνιον. ὥστε κατ' ἀνάγ-
κην μὲν καὶ ὑπὸ δίνης, ὡς ἔλεγον οἱ περὶ τὸν Δημόκρι-
114 τον, οὐκ ἂν κινοῖτο ὁ κόσμος. καὶ μὴν οὐδὲ φύσει ἀφαν-
τάστῳ, παρόσον ἡ νοερὰ φύσις ἀμείνων ἐστὶ ταύτης.
ὁρῶνται δὲ τοιαῦται φύσεις ἐν κόσμῳ περιεχόμεναι· ἀνάγκη
ἄρα καὶ αὐτὸν νοερὰν ἔχειν φύσιν ὑφ' ἧς τεταγμένως κι-
νεῖται, ἥτις εὐθέως ἐστὶ θεός.

115 Τά γε μὴν αὐτομάτως κινούμενα τῶν κατασκευασμά-
των θαυμαστότερά ἐστι τῶν μὴ τοιούτων. τὴν γοῦν Ἀρ-
χιμήδειον σφαῖραν σφόδρα '''θεωροῦντες ἐκπληττόμεθα, ἐν
ᾗ ἥλιός τε καὶ σελήνη κινεῖται καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀστέρων,
οὐ μὰ Δία ἐπὶ τοῖς ξύλοις οὐδ' ἐπὶ τῇ κινήσει τούτων
τεθηπότες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ τεχνίτῃ καὶ ταῖς κινούσαις αἰτίαις.
ὅθεν ὅσῳ θαυμασιώτερά ἐστι τὰ αἰσθανόμενα τῶν αἰσθη-
τῶν, τοσούτῳ θαυμασιώτεραί εἰσιν αἱ ταῦτα κινοῦσαι

9. ὑπὸ πολλῶν om CHR. 14. τάξεώς τε FG. κινεῖται L. 16. τὸν C. 18. ἄτεκτον C. 28. ἄστρων? 29. οὔμα CR. 31. ἀναισθήτων E.

αἰτίαι. ἐπεὶ γὰρ ὁ ἵππος θαυμασιώτερος τοῦ φυτοῦ, καὶ 116
ἡ κινητικὴ τοῦ ἵππου αἰτία θαυμασιωτέρα τῆς τοῦ φυτοῦ
αἰτίας· καὶ ἐπεὶ ὁ ἐλέφας θαυμασιώτερος ἵππου, καὶ ἡ
κινητικὴ τοῦ ἐλέφαντος αἰτία, τηλικοῦτόν γε ὄγκον διαβα-
στάζουσα, θαυμασιωτέρα τῆς τοῦ ἵππου. τούτων δέ γε 117
πασῶν κατὰ τὸν ἀνωτάτω λόγον καὶ ἡ τοῦ ἡλίου καὶ σε-
λήνης καὶ ἀστέρων, καὶ πρὸ τούτων ἡ τοῦ κόσμου φύσις,
ἥτις καὶ τούτων ἐστὶν αἰτία. ἡ μὲν γὰρ τοῦ μέρους αἰτία
οὐ διατείνει ἐπὶ τὸ ὅλον, οὐδ' ἔστι τούτου αἰτία, ἡ δὲ τοῦ
ὅλου διατέτακεν εἰς τὰ μέρη· διὸ καὶ θαυμασιωτέρα ἐστὶ
τῆς τοῦ μέρους αἰτίας. ὥστε ἐπεὶ ἡ τοῦ κόσμου φύσις 118
ἐστὶν αἰτία τῆς τοῦ ὅλου κόσμου διακοσμήσεως, εἴη ἂν
αἰτία καὶ τῶν μερῶν. εἰ δὲ τοῦτο, κρατίστη ἐστίν. εἰ δὲ
κρατίστη ἐστί, λογική τέ ἐστι καὶ νοερά, προσέτι δὲ ἀίδιος
ἂν εἴη. ἡ δὲ τοιαύτη φύσις ἡ αὐτή ἐστι θεῷ. ἔστι τοί-
νυν τι θεός.

Καὶ μὴν ἐν παντὶ πολυμερεῖ σώματι καὶ κατὰ φύσιν 119
διοικουμένῳ ἔστι τι τὸ κυριεῦον, καθὸ καὶ ἐφ' ἡμῶν μὲν
ἢ ἐν καρδίᾳ τοῦτο τυγχάνειν ἀξιοῦται ἢ ἐν ἐγκεφάλῳ ἢ ἐν
ἄλλῳ τινὶ μέρει τοῦ σώματος, ἐπὶ δὲ τῶν φυτῶν οὐ κατὰ
τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ἐφ' ὧν μὲν κατὰ τὰς ῥίζας ἐφ' ὧν
δὲ κατὰ τὴν κόμην ἐφ' ὧν δὲ κατὰ τὸν ἐγκάρδιον. ὥστε 120
ἐπεὶ καὶ ὁ κόσμος ὑπὸ φύσεως διοικεῖται '''πολυμερὴς κα-
θεστώς, εἴη ἄν τι ἐν αὐτῷ τὸ κυριεῦον καὶ τὸ προκαταρ-
χόμενον τῶν κινήσεων. οὐδὲν δὲ δυνατὸν εἶναι τοιοῦτον
ἢ τὴν τῶν ὄντων φύσιν, ἥτις θεός ἐστιν. ἔστιν ἄρα θεός.

Ἀλλ' ἴσως τινὲς ἐροῦσιν ὅτι τούτῳ τῷ λόγῳ ἡγεμονι- 121
κωτάτην εἶναι συμβέβηκε καὶ κυριωτάτην ἐν τῷ κόσμῳ
τὴν γῆν καὶ ἡγεμονικώτερον καὶ κυριώτερον τὸν ἀέρα·
ἄνευ γὰρ τούτων οὐχ οἷόν τέ ἐστι συστῆναι κόσμον. ὥστε
καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἀέρα φήσομεν εἶναι θεόν. ὅπερ ἐστὶν 122
εὔηθες, καὶ ὅμοιον τῷ λέγειν κυριώτατον ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ

6. ἀνωτάτω Fabricius, ἀνώτατον L. 16. τι om H. 22. τὸ R.
29. καὶ ἔτι ἡγ.? 30. τούτου CH.

ἡγεμονικώτατον εἶναι τὸν τοῖχον· ἄνευ γὰρ τούτου μὴ
δύνασθαι τὴν οἰκίαν συστῆναι. καθάπερ γὰρ ἐνταῦθα
ταῖς μὲν ἀληθείαις ἀδύνατόν ἐστιν ἄνευ τοίχου συστῆναι
τὴν οἰκίαν, οὐ μὴν ὑπερφέρει καὶ κρεῖττόν ἐστι τοῦ οἰκο-
δεσπότου ὁ τοῖχος, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου ἀδύνατον
μὲν χωρὶς γῆς καὶ ἀέρος τὴν τοῦ παντὸς σύστασιν γενέ-
σθαι, οὐ μὴν ταῦτα ὑπερφέρει τῆς διοικούσης τὸν κόσμον
φύσεως, ἥτις οὐ διενήνοχε θεοῦ. ἔστιν ἄρα θεός.

Τὸ μὲν οὖν γένος τῶν τοιούτων λόγων ἐστὶ τοιοῦτον·
123 σκοπῶμεν δὲ ἑξῆς καὶ τὸν τρόπον τῶν ἀκολουθούντων
ἀτόπων τοῖς ἀναιροῦσι τὸ θεῖον. εἰ γὰρ μὴ εἰσὶ θεοί,
οὐκ ἔστιν εὐσέβεια, μόνον τῶν αἱρετῶν ὑπάρχουσα. ἔστι
γὰρ εὐσέβεια ἐπιστήμη θεῶν θεραπείας, τῶν δ' ἀνυπάρκτων
οὐ δύναταί τις εἶναι θεραπεία, ὅθεν οὐδὲ ἐπιστήμη τις
περὶ ταύτην γενήσεται· καὶ ὡς οὐχ οἷόν τε περὶ τὴν τῶν
ἱπποκενταύρων θεραπείαν ἐπιστήμην εἶναι ἀνυπάρκτων
ὄντων, οὕτως οὐδὲ περὶ τὴν τῶν θεῶν θεραπείαν, εἴπερ
εἰσὶν ἀνύπαρκτοι, ἔσται τις ἐπιστήμη. ὥστε εἰ μὴ εἰσὶ
θεοί, ἀνύπαρκτός ἐστιν ἡ εὐσέβεια. ὑπάρχει δὲ εὐσέβεια·
124 τοίνυν ῥητέον εἶναι θεούς. καὶ πάλιν, εἰ μὴ εἰσὶ θεοί,
ἀνύπαρκτός ἐστιν ἡ ὁσιότης, δικαιοσύνη τις οὖσα πρὸς
θεούς· ἔστι δέ γε κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας καὶ προλήψεις
πάντων ἀνθρώπων ὁσιότης, καθό τι καὶ ὅσιόν ἐστιν· καὶ
125 τὸ θεῖον ἄρα ἔστιν. εἴγε μὴν μὴ εἰσὶ θεοί, ἀναιρεῖται
σοφία, ἐπιστήμη οὖσα θείων τε καὶ ἀνθρωπείων πραγμά-
των· '''καὶ ὃν τρόπον οὐδεμία ἔστιν ἐπιστήμη ἀνθρω-
πείων τε καὶ ἱπποκενταυρείων πραγμάτων διὰ τὸ ἀνθρώ-
πους μὲν ὑπάρχειν ἱπποκενταύρους δὲ μὴ ὑπάρχειν, οὕτως
οὐδὲ ἐπιστήμη τις ἔσται θείων καὶ ἀνθρωπείων πραγμά-
των, ἀνθρώπων μὲν ὑπαρχόντων θεῶν δὲ μὴ ὑφεστώτων.
ἄτοπον δέ γε λέγειν μὴ εἶναι σοφίαν· ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ
τοὺς θεοὺς ἀξιοῦν ἀνυπάρκτους.

11. τῶν ἀναιρούντων L. 12. μία τῶν ἀρετῶν? vel πρώτη ἐκ virtutibus H. 24. τὸ om L. 25. πραγμάτων — 27. τε om C. 30. μὲν om L. 31. γε add CR.

Καὶ μὴν εἴπερ καὶ ἡ δικαιοσύνη κατὰ τὴν ἐπιπλοκὴν 126
τῶν ἀνθρώπων πρός τε ἀλλήλους καὶ πρὸς θεοὺς εἰσῆκται,
εἰ μὴ εἰσὶ θεοί, οὐδὲ δικαιοσύνη συστήσεται· ὅπερ ἄτο-
πον. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Πυθαγόραν καὶ τὸν Ἐμπεδο- 127
κλέα καὶ τῶν Ἰταλῶν πλῆθός φασι μὴ μόνον ἡμῖν πρὸς
ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς εἶναί τινα κοινωνίαν, ἀλλὰ
καὶ πρὸς τὰ ἄλογα τῶν ζῴων. ἓν γὰρ ὑπάρχειν πνεῦμα
τὸ διὰ παντὸς τοῦ κόσμου διῆκον ψυχῆς τρόπον, τὸ καὶ
ἑνοῦν ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνα. διόπερ καὶ κτείνοντες αὐτὰ καὶ 128
ταῖς σαρξὶν αὐτῶν τρεφόμενοι ἀδικήσομέν τε καὶ ἀσεβή-
σομεν ὡς συγγενεῖς ἀναιροῦντες. ἔνθεν καὶ παρῄνουν
οὗτοι οἱ φιλόσοφοι ἀπέχεσθαι τῶν ἐμψύχων, καὶ ἀσεβεῖν
ἔφασκον τοὺς ἀνθρώπους

βωμὸν ἐρεύθοντας μακάρων θερμοῖσι φόνοισιν.

καὶ Ἐμπεδοκλῆς πού φησιν 129

οὐ παύσεσθε φόνοιο δυσηχέος; οὐκ ἐσορᾶτε
ἀλλήλους δάπτοντες ἀκηδείῃσι νόοιο;

καὶ

μορφὴν δ' ἀλλάξαντα πατὴρ φίλον υἱὸν ἀείρας
σφάζει ἐπευχόμενος μέγα νήπιος· οἱ δ' ἐπορεῦνται
λισσόμενοι θύοντος. ὁ δὲ νήκουστος ὁμοκλέων
σφάξας ἐν μεγάροισι κακὴν ἀλεγύνατο δαῖτα.
ὡς δ' αὔτως πατέρ' υἱὸς ἑλὼν καὶ μητέρα παῖδες
θυμὸν ἀπορραίσαντε φίλας κατὰ σάρκας ἔδουσιν.

ταῦτα δὴ παρῄνουν οἱ περὶ τὸν Πυθαγόραν παίοντες. 130
οὐ γὰρ εἰ ἔστι τι διῆκον δι' ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων πνεῦμα,
εὐθύς ἐστί τις ἡμῖν δικαιοσύνη πρὸς τὰ ἄλογα τῶν ζῴων.
ἰδοὺ γὰρ καὶ διὰ τῶν λίθων καὶ διὰ τῶν φυτῶν πεφοίτηκέ
τι πνεῦμα, ὥστε ἡμᾶς αὐτοῖς συνενοῦσθαι, ἀλλ' οὐδέν
ἐστιν ἡμῖν δίκαιον πρὸς τὰ φυτὰ καὶ λίθους, οὐδὲ μὴν

7. ἓν γὰρ] cf. Krisch. p. 80, 82, 84. ὑπάρχει CHR. 14. θερ-ῦσι CR. 16. ἐσοβᾶτε C. 20. δ' ἐπορεῦνται Bergkius, δὲ πονεῦν-ται Hermannus, δὲ πορεῦνται L. 21. λισσόμενον X. θύοντες L: ντ Hermannus. ὅδ' ἀνήκουστος CR, ὁ δ' ἀνήκουστος FG: corr Berg-kius. 24. ἀπορραίσαντα L: corr Karstenus Empedoclis carm. reliq. p. 146. 26. τι] τὸ CR. 30. μὴν] μὰ Δία?

τέμνοντες καὶ πρίζοντες τὰ τοιαῦτα τῶν σωμάτων ἀδικοῦ-
131 μεν. τί οὖν φασὶν οἱ στωικοὶ δικαιοσύνην τινὰ καὶ ἐπι-
πλοκὴν ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους καὶ τοὺς
θεούς; οὐ καθόσον ἔστι τὸ ἐληλακὸς διὰ πάντων πνεῦμα,
ἐπεὶ ἂν καὶ πρὸς τὰ ἄλογα τῶν ζώων ἐσώζετό τι δίκαιον
ἡμῖν, ἀλλ' ἐπεὶ λόγον ἔχομεν τὸν ἐπ' ἀλλήλους τε καὶ θεοὺς
διατείνοντα, οὗ τὰ ἄλογα τῶν ζώων μὴ μετέχοντα οὐκ ἂν
ἔχοι τι πρὸς ἡμᾶς δίκαιον. ὥστε εἰ ἡ δικαιοσύνη κατά
τινα κοινωνίαν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀνθρώπ
πρὸς θεοὺς νενόηται, δεήσει μὴ ὄντων θεῶν μηδὲ δικαιο-
σύνην ὑπαρκτὴν εἶναι. ὑπαρκτὴ δέ ἐστιν ἡ δικαιοσύνη·
ῥητέον ἄρα καὶ θεοὺς ὑπάρχειν.
132 Πρὸς τούτοις εἰ μὴ εἰσὶ θεοί, οὐδὲ μαντικὴ ὑπάρ
ἐπιστήμη οὖσα θεωρητικὴ καὶ ἐξηγητικὴ τῶν ὑπὸ θε
ἀνθρώποις διδομένων σημείων, οὐδὲ μὴν θεοληπτικὴ
ἀστρομαντική, οὐ λογική, οὐχ ἡ δι' ὀνείρων πρόρρησ
ἄτοπον δέ γε τοσοῦτο πλῆθος πραγμάτων ἀναιρεῖν πεπι-
στευμένων ἤδη παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις. εἰσὶν ἄρα θεοί.
133 Ζήνων δὲ καὶ τοιοῦτον ἠρώτα λόγον. τοὺς θεο
'''εὐλόγως ἄν τις τιμῴη· τοὺς δὲ μὴ ὄντας οὐκ ἄν τ
εὐλόγως τιμῴη· εἰσὶν ἄρα θεοί. ᾧ λόγῳ τινὲς παραβάλ-
λοντες φασὶ "τοὺς σοφοὺς ἄν τις εὐλόγως τιμῴη· τοὺς
μὴ ὄντας οὐκ ἄν τις εὐλόγως τιμῴη· εἰσὶν ἄρα σοφοί·
ὅπερ οὐκ ἤρεσκε τοῖς ἀπὸ τῆς στοᾶς, μέχρι τοῦ νῦν ἀνευ-
134 ρέτου ὄντος τοῦ κατ' αὐτοὺς σοφοῦ. ἀπαντῶν δὲ πρὸ
τὴν παραβολὴν Διογένης ὁ Βαβυλώνιος τὸ δεύτερόν φη
λῆμμα τοῦ Ζήνωνος λόγου τοιοῦτον εἶναι τῇ δυνάμ
"τοὺς δὲ μὴ πεφυκότας εἶναι οὐκ ἄν τις εὐλόγως τιμῴ
τοιούτου γὰρ λαμβανομένου δῆλον ὡς πεφύκασιν εἶ
135 θεοί. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ εἰσὶν ἤδη. εἰ γὰρ ἅπαξ ποτὲ ἦσ
καὶ νῦν εἰσίν, ὥσπερ εἰ ἄτομοι ἦσαν, καὶ νῦν εἰσί
ἄφθαρτα γὰρ καὶ ἀγένητα τὰ τοιαῦτά ἐστι κατὰ τὴν ἐ

16. θυτική Fabricius. 17. πεπιστευμένον CR. 20. τοὺς δὲ
21. τιμῴη add Fabricius. 25. κατ' αὐτοὺς τοῦ FG. 26. ὁ] ὢν ὁ C
φασι CR.

νοιαν τῶν σωμάτων. διὸ καὶ κατὰ ἀκόλουθον ἐπιφορὰν συνάξει ὁ λόγος. οἱ δέ γε σοφοὶ οὐκ ἐπεὶ πεφύκασιν εἶναι, ἤδη καὶ εἰσίν. ἄλλοι δέ φασι τὸ πρῶτον λῆμμα τοῦ Ζή- 136
νωνος, τὸ "τοὺς θεοὺς εὐλόγως ἄν τις τιμῴη," ἀμφίβολον εἶναι· ἓν μὲν γὰρ σημαίνειν "τοὺς θεοὺς εὐλόγως ἄν τις τιμῴη," ἕτερον δὲ "τιμητικῶς ἔχοι." λαμβάνεσθαι δὲ τὸ πρῶτον, ὅπερ ψεῦδος ἔσται ἐπὶ τῶν σοφῶν.

Οἱ μὲν οὖν κομιζόμενοι λόγοι παρά τε τοῖς στωικοῖς 137
καὶ παρὰ τοῖς ἀπὸ τῶν ἄλλων αἱρέσεων εἰς τὸ ὑπάρχειν θεοὺς τοιοῦτοί τινές εἰσι κατὰ τὸν χαρακτῆρα· ὅτι δὲ οὐ λείπονται τούτων ἕνεκα τῆς περὶ τὸ πείθειν ἰσοσθενείας καὶ οἱ τὸ μὴ εἶναι θεοὺς διδάσκοντες, παρακειμένως ὑποδεικτέον. εἴπερ τοίνυν εἰσὶ θεοί, ζῷα εἰσίν· καὶ ᾧ λόγῳ 138
οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς ἐδίδασκον ὅτι ζῷόν ἐστιν ὁ κόσμος, τῷ αὐτῷ χρησάμενος ἄν τις κατασκευάζοι ὅτι καὶ ὁ θεός ἐστι ζῷον. τὸ γὰρ ζῷον τοῦ μὴ '''ζῴου κρεῖττόν ἐστιν, οὐδὲν δὲ κρεῖττόν ἐστι θεοῦ· ζῷον ἄρα ἐστὶν ὁ θεός, συμπαραλαμβανομένης τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων ἐννοίας, εἴγε καὶ ὁ βίος καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ ἡ τῶν ἀρίστων φιλοσόφων πληθὺς μαρτυρεῖ τῷ ζῷον εἶναι τὸν θεόν. ὥστε σώζεσθαι τὰ τῆς ἀκολουθίας. εἰ γὰρ εἰσὶ 139
θεοί, ζῷα εἰσίν. εἰ δὲ ζῷα εἰσίν, αἰσθάνονται· πᾶν γὰρ ζῷον αἰσθήσεως μετοχῇ νοεῖται ζῷον. εἰ δὲ αἰσθάνονται, καὶ πικράζονται καὶ γλυκάζονται· οὐ γὰρ δι' ἄλλης μέν τινος αἰσθήσεως ἀντιλαμβάνονται τῶν αἰσθητῶν, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τῆς γεύσεως. ὅθεν καὶ τὸ περικόπτειν ταύτην ἤ τινα αἴσθησιν ἄλλην ἁπλῶς τοῦ θεοῦ παντελῶς ἐστιν ἀπίθανον· περιττοτέρας γὰρ αἰσθήσεις ἔχων [ὁ ἄνθρωπος] 140
ἀμείνων αὐτοῦ γενήσεται, δέον μᾶλλον, ὡς ἔλεγεν ὁ Καρνεάδης, σὺν ταῖς πᾶσιν ὑπαρχούσαις πέντε ταύταις αἰσθήσεσι καὶ ἄλλας αὐτῷ περισσοτέρας προσμαρτυρεῖν, ἵν' ἔχῃ

4. ἀμφίβολον — 6. τιμῴη om C. 5. σημαίνει L. 10. δὲ οὐ] οὐδὲ CR. 11. ἕνεκα καὶ τῆς FG. 13. εἰσίν] ἐστι L: cf. v. 22. 26. διὰ] τὸ διὰ CR. 30. πᾶσιν] πάσαις L. ὑπαρχούσαις om C. 31. προσομαρτεῖν Seguerius (essai sur le polythéisme).

πλειόνων ἀντιλαμβάνεσθαι πραγμάτων, ἀλλὰ μὴ τῶν πέντε ἀφαιρεῖν. ῥητέον οὖν τινὰ γεῦσιν ἔχειν τὸν θεόν, καὶ
141 διὰ ταύτης ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν γευστῶν. ἀλλ' εἰ διὰ γεύσεως ἀντιλαμβάνεται, γλυκάζεται καὶ πικράζεται. γλυκαζόμενος δὲ καὶ πικραζόμενος εὐαρεστήσει τισὶ καὶ δυσαρεστήσει. δυσαρεστῶν δέ τισι καὶ ὀχλήσεως ἔσται δεκτικὸς καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς. εἰ δὲ τοῦτο, φθαρτός ἐστιν. ὥστε εἴπερ εἰσὶ θεοί, φθαρτοί εἰσιν. οὐκ ἄρα θεοὶ εἰσίν.

142 Εἴγε μὴν ἔστι θεός, ζῷόν ἐστιν. εἰ ζῷόν ἐστι, καὶ αἰσθάνεται· τὸ γὰρ ζῷον τοῦ μὴ ζῴου οὐκ ἄλλῳ τινὶ διαφέρει ἢ τῷ αἰσθάνεσθαι. εἰ δὲ αἰσθάνεται, καὶ ἀκούει
143 καὶ ὁρᾷ καὶ ὀσφραίνεται καὶ ἅπτεται. εἰ δὲ τοῦτο, ἔστι τινὰ τὰ καθ' ἑκάστην αἴσθησιν οἰκειοῦντα αὐτὸν καὶ ἀλλοτριοῦντα, οἷον '''κατὰ μὲν ὅρασιν τὰ συμμέτρως ἔχοντα καὶ οὐχ ἑτέρως, κατὰ δὲ ἀκοὴν αἱ ἐμμελεῖς φωναὶ καὶ οὐχ αἱ μὴ οὕτως ἔχουσαι, κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων. εἰ δὲ τοῦτο, ἔστι τινὰ τῷ θεῷ ὀχληρά· καὶ εἰ ἔστι τινὰ θεῷ ὀχληρά, γίνεται ἐν τῇ ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῇ θεός, ὥστε καὶ ἐν φθορᾷ. φθαρτὸς ἄρα ὁ θεός. τοῦτο δὲ παρὰ τὴν κοινὴν ἔννοιαν ὑπῆρχεν αὐτοῦ· τοίνυν οὐκ ἔστι τὸ θεῖον.

144 Ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ μιᾶς αἰσθήσεως ἐπεξεργαστικώτερον τιθέναι τὸν λόγον, οἷον τῆς ὁράσεως. εἰ γὰρ ἔστι τὸ θεῖον, ζῷόν ἐστιν. εἰ ζῷόν ἐστιν, ὁρᾷ ὅλος·

οὖλος γὰρ ὁρᾷ, οὖλος δὲ νοεῖ, οὖλος δέ τ' ἀκούει.

145 εἰ δὲ ὁρᾷ, καὶ λευκὰ ὁρᾷ καὶ μέλανα. ἀλλ' ἐπεὶ λευκὸν μέν ἐστι τὸ διακριτικὸν ὄψεως μέλαν δὲ τὸ συγχυτικὸν ὄψεως, διακρίνεται τὴν ὄψιν καὶ συγχεῖται ὁ θεός. εἰ δὲ διακρίσεως καὶ συγχύσεώς ἐστι δεκτικός, καὶ φθορᾶς ἐστὶ

2. γεῦσίν τινα FG. 4. γλυκάζεται om CGR. 16. αἱ om L. ἀμελεῖς C. 23. ἐξεργαστικώτερον FG. 26. οὖλος ter CR. versum Xenophanis esse Fabricio credit Karstenus Xenophanis reliqq. p. 36. 30. φθ. ἔσται FG.

δεκτικός. τοίνυν εἰ ἔστι τὸ θεῖον, φθαρτόν ἐστιν. οὐχὶ
δέ γε φθαρτόν ἐστιν· οὐκ ἄρα ἔστιν.

Καὶ μὴν ἡ αἴσθησις ἑτεροίωσίς τις ἐστίν· ἀμήχανον 146
γὰρ τὸ δι' αἰσθήσεώς τινος ἀντιλαμβανόμενον μὴ ἑτε-
ροιοῦσθαι ἀλλὰ οὕτω διακεῖσθαι ὡς πρὸ τῆς ἀντιλήψεως
διέκειτο. εἰ οὖν αἰσθάνεται ὁ θεός, καὶ ἑτεροιοῦται· εἰ
δὲ ἑτεροιοῦται, ἑτεροιώσεως δεκτικός ἐστι καὶ μεταβολῆς·
δεκτικὸς δὲ ὢν μεταβολῆς πάντως καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον 147
μεταβολῆς ἔσται δεκτικός. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ φθαρτός ἐστιν.
ἄτοπόν δέ γε τὸ λέγειν τὸν θεὸν φθαρτὸν ὑπάρχειν· ἄτο-
πον ἄρα καὶ τὸ ἀξιοῦν εἶναι τοῦτον.

Πρὸς τούτοις, εἰ ἔστι τι θεῖον, ἤτοι πεπερασμένον 148
ἐστὶν ἢ ἄπειρον. καὶ ἄπειρον μὲν οὐκ ἂν εἴη, ἐπεὶ καὶ
ἀκίνητον ἂν εἴη καὶ ἄψυχον. εἰ γὰρ κινεῖται τὸ ἄπειρον,
τόπον ἐκ τόπου μετέρχεται· τόπον δὲ ἐκ τόπου μετερχό-
μενον ἐν τόπῳ ἐστίν, ἐν τόπῳ δὲ ὂν πεπέρασται. εἰ ἄρα
ἐστί τι ἄπειρον, ἀκίνητόν ἐστιν· ἢ εἴπερ κινεῖται, οὐκ
ἔστιν ἄπειρον. ὡσαύτως δὲ καὶ ἄψυχόν ἐστιν. εἰ γὰρ 149
ὑπὸ ψυχῆς συνέχεται, πάντως ἀπὸ τῶν μέσων ἐπὶ τὰ πέ-
ρατα καὶ ἀπὸ τῶν περάτων ἐπὶ τὰ μέσα φερόμενον συνέ-
χεται. ἐν δὲ ἀπείρῳ οὐδέν ἐστι μέσον οὐδὲ πέρας· ὥστε
οὐδὲ ἔμψυχόν ἐστι τὸ ἄπειρον. καὶ διὰ τοῦτο εἰ ἄπειρόν
ἐστι τὸ θεῖον, οὔτε κινεῖται οὔτε ἔμψυχόν ἐστιν. κινεῖται
δὲ τὸ θεῖον καὶ ἐμψυχίας ἀξιοῦται μετέχειν· οὐκ ἄρα
ἄπειρόν ἐστι τὸ θεῖον. καὶ μὴν οὐδὲ πεπερασμένον. ἐπεὶ 150
γὰρ τὸ πεπερασμένον τοῦ ἀπείρου μέρος ἐστί, τὸ δὲ ὅλον
τοῦ μέρους κρεῖττον ἐστί, δῆλον ὡς τὸ ἄπειρον τοῦ θείου
κρεῖττον ἔσται καὶ κρατήσει τῆς θείας φύσεως. ἄτοπον δὲ
τὸ λέγειν θεοῦ τι κρεῖττον, καὶ κρατεῖν τῆς τοῦ θεοῦ φύ-
σεως· τοίνυν οὐδὲ πεπερασμένον ἐστὶ τὸ θεῖον. ἀλλ' εἰ
μήτε ἄπειρόν ἐστι μήτε πεπερασμένον, παρὰ δὲ ταῦτα
οὐδὲν ἔστι τρίτον νοεῖν, οὐδὲν ἔσται τὸ θεῖον.

2. γε om CH. 3. τίς om CH. 12. τι] τὸ H. 19. ὑπὸ] ἀπὸ C. πέρα C.

151 *Καὶ μὴν εἰ ἔστι τι τὸ θεῖον, ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώ-
ματον· οὔτε δὲ ἀσώματόν ἐστιν, ἐπεὶ ἄψυχόν ἔσται καὶ
ἀναίσθητον καὶ οὐδὲν δυνάμενον ἐνεργεῖν τὸ ἀσώματον,
οὔτε σῶμα, ἐπεὶ πᾶν σῶμα μεταβλητόν τέ ἐστι καὶ φθαρ-
τόν, ἄφθαρτον δὲ τὸ θεῖον· οὐ τοίνυν ὑπάρχει τὸ θεῖον.
152 Εἴγε μὴν ἔστι τὸ θεῖον, πάντως καὶ ζῶόν ἐστιν. εἰ
δὲ ζῶόν ἐστιν, πάντως καὶ πανάρετόν ἐστι καὶ εὔδαιμον.
εὐδαιμονία δὲ χωρὶς ἀρετῆς οὐ δύναται ὑποστῆναι. εἰ δὲ
πανάρετός ἐστι, καὶ πάσας ἔχει τὰς ἀρετάς. ἀλλ' οὐ πάσας
μὲν ἔχει τὰς ἀρετάς, οὐχὶ δέ γε καὶ ἐγκράτειαν ἔχει καὶ
καρτερίαν. οὐχὶ δέ γε ταύτας μὲν ἔχει τὰς ἀρετάς, οὐχὶ
δέ γε ἔστι τινὰ δυσαπόσχετα καὶ δυσεγκαρτέρητα τῷ θεῷ.
153 ἐγκράτεια γάρ ἐστι διάθεσις ἀνυπέρβατος τῶν κατ' ὀρθὸν
λόγον γιγνομένων, ἢ ἀρετὴ ὑπεράνω ποιοῦσα ἡμᾶς ''' τῶν
δοκούντων εἶναι δυσαποσχέτων· ἐγκρατεύεται γάρ, φασίν,
οὐχ ὁ θανατιώσης γραὸς ἀπεχόμενος, ἀλλ' ὁ Λαΐδος καὶ
Φρύνης ἤ τινος τοιαύτης δυνάμενος ἀπολαῦσαι, εἶτα ἀπε-
154 χόμενος. καρτερία δέ ἐστιν ἐπιστήμη ὑπομενετέων καὶ
οὐχ ὑπομενετέων, ἢ ἀρετὴ ὑπεράνω ποιοῦσα ἡμᾶς τῶν
δοκούντων εἶναι δυσυπομενήτων· χρῆται γὰρ καρτερίᾳ ὁ
τεμνόμενος καὶ καιόμενος, εἶτα [δὲ] διακαρτερῶν, ἀλλ' οὐχ
155 ὁ οἰνόμελι πίνων. ἔσται οὖν τινὰ τῷ θεῷ δυσυπομένητα
καὶ δυσαπόσχετα. εἰ γὰρ μὴ ἔσται, οὐχὶ ταύτας ἕξει τὰς
156 ἀρετάς, τουτέστι τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν καρτερίαν. εἰ δὲ
ταύτας οὐκ ἔχει τὰς ἀρετάς, ἐπεὶ μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κα-
κίας οὐδέν ἐστι, τὰς ἀντιθέτους ταῖσδε ταῖς ἀρεταῖς ἕξει
κακίας ὥσπερ τὴν μαλακίαν καὶ τὴν ἀκρασίαν· καθάπερ
γὰρ ὁ μὴ ἔχων τὴν ὑγείαν νόσον ἔχει, οὕτως ὁ μὴ ἔχων
ἐγκράτειαν καὶ καρτερίαν ἐν ταῖς ἀντικειμέναις ἐστὶ κακίαις,
157 ὅπερ ἄτοπον ἐπὶ θεοῦ λέγεσθαι. εἰ δὲ ἔστι τινὰ δυσαπό-
σχετα καὶ δυσυπομένητα τῷ θεῷ, ἔστι τινὰ καὶ τὰ ἐπὶ τὸ
χεῖρον αὐτοῦ μεταβλητικὰ καὶ ὀχλήσεως ποιητικά. ἀλλ' εἰ*

1. τὸ om C. 21. καὶ ὁ καιόμενος FG. 24. τὴν post καὶ add CR.
31. ἔστι] ἔτι F.

τοῦτο, δεκτικός ἐστιν ὀχλήσεως ὁ θεὸς καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖ-
ρον μεταβολῆς, διὸ καὶ φθορᾶς· ὥστε εἴπερ ἔστιν ὁ θεός,
φθαρτός ἐστιν· οὐχὶ δὲ τὸ δεύτερον, οὐκ ἄρα τὸ πρῶτον.
Ἔτι δὲ σὺν τοῖς προκειμένοις, εἰ πανάρετόν ἐστι τὸ 158
θεῖον, καὶ ἀνδρίαν ἔχει· εἰ δὲ ἀνδρίαν ἔχει, ἐπιστήμην
ἔχει δεινῶν καὶ οὐ δεινῶν καὶ τῶν μεταξύ, καὶ εἰ τοῦτο,
ἔστι τι θεῷ δεινόν. οὐ γὰρ δή γε ὁ ἀνδρεῖος διὰ ταῦτά 159
ἐστιν ἀνδρεῖος ὅτι ἐπιστήμην ἔχει τοῦ ποῖά ἐστι τὰ δεινὰ
τῷ γείτονι, ἀλλὰ τὰ αὐτῷ· ἅπερ ἀπαράλλακτά ἐστι τοῖς
τοῦ πλησίον δεινοῖς. '''ὥστε ἐπεὶ ἀνδρεῖός ἐστιν ὁ θεός,
ἔστι τι αὐτῷ δεινόν. εἰ ἔστι τι θεῷ δεινόν, ἔστι τι τῷ 160
θεῷ ὀχλήσεως ποιητικόν. εἰ δὲ τοῦτο, ἐπιδεκτικός ἐστιν
ὀχλήσεως, διὰ δὲ τοῦτο καὶ φθορᾶς. ὅθεν εἰ ἔστι τὸ θεῖον,
φθαρτόν ἐστιν. οὐχὶ δὲ φθαρτόν ἐστιν· οὐκ ἄρα ἔστιν.
Καὶ μὴν εἰ πανάρετόν ἐστι τὸ θεῖον, καὶ τὴν μεγα- 161
λοψυχίαν ἔχει. εἰ δὲ μεγαλοψυχίαν ἔχει, ἐπιστήμην ἔχει
ποιοῦσαν ὑπεραίρειν τῶν συμβαινόντων. εἰ τοῦτο, ἔστι
τινὰ τὰ συμβαίνοντα αὐτῷ ὧν ὑπεράνω γίνεται. εἰ δὲ
τοῦτο, ἔστι τινὰ καὶ ὀχληρὰ τὰ συμβαίνοντα αὐτῷ, καὶ
οὕτω φθαρτὸς ἔσται. οὐχὶ δέ γε τοῦτο· τοίνυν οὐδὲ τὸ
ἐξ ἀρχῆς.
Πρὸς τούτοις, εἴπερ πάσας ἔχει τὰς ἀρετὰς ὁ θεός, 162
καὶ φρόνησιν ἔχει. εἰ φρόνησιν ἔχει, ἔχει καὶ ἐπιστήμην
ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν καὶ ἀδιαφόρων. εἰ δὲ ἐπιστήμην
ἔχει τούτων, οἶδε ποῖά ἐστι τὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ καὶ ἀδιά-
φορα. ἐπεὶ οὖν καὶ ὁ πόνος τῶν ἀδιαφόρων ἐστίν, οἶδε 163
καὶ τὸν πόνον [καὶ] ποῖός τις ὑπάρχει τὴν φύσιν. εἰ δὲ
τοῦτο, καὶ περιπέπτωκεν αὐτῷ· μὴ περιπεσὼν γὰρ οὐκ
ἂν ἔσχε νόησιν αὐτοῦ, ἀλλ' ὃν τρόπον ὁ μὴ περιπεπτωκὼς
λευκῷ χρώματι καὶ μέλανι διὰ τὸ ἐκ γενετῆς εἶναι πηρὸς
οὐ δύναται νόησιν ἔχειν χρώματος, οὕτως οὐδὲ θεὸς μὴ
περιπεπτωκὼς πόνῳ δύναται νόησιν ἔχειν τούτου. ὁπότε 164

9. ἅπερ οὐκ ἀπαράλλακτά FG. 13. θεῖον, καὶ φθαρτόν FG.
23. ἔχει tertium om L. cf. p. 426 19. 24. διαφόρων C.

γὰρ ἡμεῖς οἱ περιπεσόντες πολλάκις τούτῳ τὴν ἰδιότητα
τῆς περὶ τοὺς ποδαλγικοὺς ἀλγηδόνος οὐ δυνάμεθα τρα-
νῶς γνωρίζειν, οὐδὲ διηγουμένων ἡμῖν τινῶν συμβαλεῖν,
οὐδὲ παρ' αὐτῶν τῶν πεπονθότων συμφώνως ἀκοῦσαι διὰ
τὸ ἄλλους ἄλλως ταύτην ἑρμηνεύειν καὶ τοὺς μὲν στροφῇ
τοὺς δὲ κλάσει τοὺς δὲ νύξει λέγειν ὅμοιον αὐτοῖς παρα-
κολουθεῖν, ἤ πού γε θεὸς μηδ' ὅλως πόνῳ περιπεπτωκὼς
165 δύναται πόνου '''νόησιν ἔχειν. νὴ Δί', ἀλλὰ πόνῳ μέν,
φασίν, οὐ περιπέπτωκεν, ἡδονῇ δέ, κἀκ ταύτης ἐκεῖνον νε-
νόηκεν. ὅπερ ἦν εὔηθες. πρῶτον μὲν γάρ ἐστιν ἀμήχα-
νον μὴ πειραθέντα πόνου νόησιν ἡδονῆς λαβεῖν· κατὰ
γὰρ τὴν παντὸς τοῦ ἀλγύνοντος ὑπεξαίρεσιν συνίστασθαι
166 πέφυκεν. εἶτα καὶ τούτου συγχωρηθέντος πάλιν ἀκολου-
θεῖ τὸ φθαρτὸν εἶναι τὸν θεόν. εἰ γὰρ τῆς τοιαύτης δια-
χύσεως δεκτικός ἐστι, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς
ἔσται δεκτικὸς ὁ θεὸς καὶ φθαρτός ἐστιν. οὐχὶ δέ γε τοῦ-
το, ὥστε οὐδὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς.
167 Εἴπερ τε πανάρετόν ἐστι τὸ θεῖον καὶ τὴν φρόνησιν
ἔχει, ἔχει καὶ τὴν εὐβουλίαν, παρόσον ἡ εὐβουλία φρόνη-
σίς ἐστι πρὸς τὰ βουλευτά. εἰ δὲ τὴν εὐβουλίαν ἔχει, καὶ
168 βουλεύεται. εἰ δὲ βουλεύεται, ἔστι τι ἄδηλον αὐτῷ· εἰ
γὰρ μηδέν ἐστιν ἄδηλον αὐτῷ, οὐ βουλεύεται οὐδὲ τὴν
εὐβουλίαν ἔχει τῷ τὴν βουλὴν ἀδήλου τινὸς ἔχεσθαι,
ζήτησιν οὖσαν περὶ τοῦ πῶς ἐν τοῖς παροῦσιν ὀρθῶς
διεξάγομεν. ἄτοπον δέ γέ ἐστι τὸ μὴ βουλεύεσθαι μηδὲ
εὐβουλίαν ἔχειν τὸν θεόν. τοίνυν ἔχει ταύτην, καὶ ἔστι
169 τι ἄδηλον αὐτῷ. εἰ δὲ ἔστι τι ἄδηλον θεῷ, οὐκ ἄλλο μέν
τι ἔστιν ἄδηλον θεῷ, οὐχὶ δέ γε καὶ τὸ τοιοῦτον οἷον εἰ
ἔστι τινὰ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀπειρίᾳ φθαρτικά. ἀλλ' εἰ τοῦτό
ἐστιν ἄδηλον αὐτῷ, πάντως κατὰ τὴν προσδοκίαν τῶν
φθαρτικῶν αὐτοῦ τούτων, ἐξ ὧν ἐν συνθροήσει τινὶ καὶ
170 κινήματι γενήσεται, κἂν φοβοῖτο. εἰ δὲ ἐν [συγ]κινήματι

5. ἄλλως ἄλλους L. 9. ἐκεῖνο CH. 20. βουλεύματα C.
22. οὐδὲ] εἰ δὲ L. 32. κἂν] καὶ L.

τοιούτῳ γίνεται, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς ἔσται δεκτικός, διὰ δὲ τοῦτο καὶ φθαρτός. ᾧ ἀκολουθεῖ τὸ μηδ' ὅλως αὐτὸν ὑπάρχειν.

Καὶ ἄλλως, εἰ μηδὲν ἄδηλόν ἐστι θεῷ ἀλλ' αὐτόθεν 171
ἐκ φύσεως '''πάντων καταληπτικὸς καθέστηκεν, οὐκ ἔχει
τέχνην, ἀλλ' ὃν τρόπον οὐκ ἂν εἴπαιμεν περὶ τὸν βάτραχον ἢ τὸν δελφῖνα, φύσει νηκτικοὺς ὄντας, τέχνην εἶναι νηκτικήν, τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδὲ περὶ τὸν θεὸν ἐκ φύσεως πάντα καταλαμβανόμενον εἴπαιμεν ἂν εἶναι τέχνην τῷ ἀδήλου τινὸς καὶ τοῦ αὐτόθεν μὴ καταλαμβανομένου
ἐφάπτεσθαι τὴν τέχνην. ἀλλ' εἰ μή ἐστι περὶ τὸν θεὸν 172
τέχνη, οὐδ' ἡ περὶ τὸν βίον τέχνη ἔσται περὶ αὐτόν, εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ ἡ ἀρετή. μὴ ἔχων δὲ θεὸς ἀρετὴν ἀνύπαρκτός ἐστιν. καὶ ἄλλως, λογικὸς ὢν ὁ θεός, εἰ μὴ ἔχει
τὴν ἀρετήν, πάντως τὴν ἀντίθετον ἔχει κακίαν· οὐχὶ δέ 173
γε τὴν ἀντίθετον ἔχει κακίαν· ἔχει ἄρα τέχνην ὁ θεός, καὶ ἔστι τι ἄδηλον τῷ θεῷ. ᾧ ἕπεται τὸ φθαρτὸν αὐτὸν εἶναι, καθὼς πρότερον ἐπελογισάμεθα. οὐδέ γε φθαρτός ἐστιν· οὐκ ἄρα ἔστιν.

Εἴπερ τε μὴ ἔχει φρόνησιν, ὡς ὑπεμνήσαμεν, οὐδὲ 174
σωφροσύνην ἔχει· ἔστι γὰρ ἡ σωφροσύνη ἕξις ἐν αἱρέσεσι
καὶ φυγαῖς σώζουσα τὰ τῆς φρονήσεως κρίματα. καὶ ἄλ- 175
λως δέ, εἰ μηδὲν ἔστιν ὃ τὰς τοῦ θεοῦ ὀρέξεις κινήσει, μηδὲ ἔστι τι ὃ ἐπισπάσεται τὸν θεόν, πῶς ἐροῦμεν αὐτὸν εἶναι σώφρονα, τῆς σωφροσύνης κατὰ τοιοῦτόν τινα λόγον ἡμῖν νενοημένης; καθὰ γὰρ οὐκ ἂν εἴποιμεν τὸν κίονα σωφρονεῖν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδὲ τὸν θεὸν δεόντως φήσομεν σώφρονα τυγχάνειν. περιαιρουμένων δὲ αὐτοῦ τούτων τῶν ἀρετῶν περιαιρεῖται καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ αἱ λοιπαί. ἀλλ' εἰ μηδεμίαν ἀρετὴν ἔχει ὁ θεός, ἀνύπαρκτός ἐστιν. τὸ δὲ ἡγούμενον· τὸ ἄρα λῆγον.

οι
3. μηδ'] μὴ L. 6. εἴπαιμεν H, εἴποιμεν CFG. 9. εἴποιμεν CFG.
20. ἔχῃ corr CH. 26. καθάπερ FG.

176 *Πάλιν εἰ ἔστι τὸ θεῖον, ἤτοι ἔχει ἀρετὴν ἢ οὐκ ἔχει.
καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔχει, φαῦλόν ἐστι τὸ θεῖον καὶ κακοδαιμο-
νικόν, ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ ἔχει, ἔσται τι τοῦ θεοῦ κρεῖτ-
τον· '''ὃν γὰρ τρόπον ἡ τοῦ ἵππου ἀρετὴ αὐτοῦ τοῦ ἵππου
ἐστὶ κρείττων καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετὴ τοῦ ἔχοντος ἐστὶ
κρείττων, τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ τοῦ θεοῦ ἀρετὴ καὶ αὐτοῦ
177 τοῦ θεοῦ ἔσται κρείττων. εἰ δέ ἐστι κρείττων τοῦ θεοῦ,
δῆλον ὡς ἐλλιπῶς ἔχων φαύλως ἕξει καὶ φθαρτὸς γενήσε-
ται. ἀλλ' εἰ μεταξὺ μὲν τῶν ἀντικειμένων οὐδὲν ἔστιν,
εἰς οὐδέτερον δὲ ὁρᾶται τῶν ἀντικειμένων ἐμπίπτων ὁ
θεός, ῥητέον μὴ εἶναι θεόν.*

178 *Καὶ ἔτι, εἰ ἔστιν, ἤτοι φωνᾶέν ἐστιν ἢ ἄφωνον. τὸ
μὲν οὖν λέγειν ἄφωνον τὸν θεὸν τελέως ἄτοπον καὶ ταῖς
κοιναῖς ἐννοίαις μαχόμενον. εἰ δὲ φωνᾶεν ἐστί, φωνῇ
χρῆται καὶ ἔχει φωνητικὰ ὄργανα, καθάπερ πνεύμονα καὶ
τραχεῖαν ἀρτηρίαν γλῶσσάν τε καὶ στόμα. τοῦτο δὲ ἄτο-
πον καὶ ἐγγὺς τῆς Ἐπικούρου μυθολογίας. τοίνυν ῥητέον
179 μὴ ὑπάρχειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ δὴ εἰ φωνῇ χρῆται, ὁμι-
λεῖ. εἰ δὲ ὁμιλεῖ, πάντως κατά τινα διάλεκτον ὁμιλεῖ. εἰ
δὲ τοῦτο, τί μᾶλλον τῇ Ἑλληνίδι ἢ τῇ βαρβάρῳ χρῆται
γλώσσῃ; καὶ εἰ τῇ Ἑλληνίδι, τί μᾶλλον τῇ Ἰάδι ἢ τῇ
Αἰολίδι ἢ τινι τῶν ἄλλων; καὶ μὴν οὐδὲ πάσαις· οὐδεμιᾷ
τοίνυν. καὶ γὰρ εἰ τῇ Ἑλληνίδι χρῆται, πῶς τῇ βαρβάρῳ
χρήσεται, εἰ μὴ ἐδίδαξέ τις αὐτόν; εἰ μὴ ἑρμηνεῖς ἔχει
παραπλησίους τοῖς παρ' ἡμῖν δυναμένοις ἑρμηνεύειν. ῥη-
τέον τοίνυν μὴ χρῆσθαι φωνῇ τὸ θεῖον, διὰ δὲ τοῦτο καὶ
ἀνύπαρκτον εἶναι.*

180 *Πάλιν εἰ ἔστι τὸ θεῖον, ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον.
ἀλλ' ἀσώματον μὲν οὐκ ἂν εἴη διὰ τὰς ἔμπροσθεν ἡμῖν
εἰρημένας αἰτίας. εἰ δὲ σῶμα ἐστίν, ἤτοι σύγκριμά ἐστιν
ἐκ τῶν ἁπλῶν στοιχείων ἢ ἁπλοῦν ἐστὶ καὶ στοιχειῶδες
σῶμα. καὶ εἰ μὲν σύγκριμά ἐστι, φθαρτόν ἐστιν· πᾶν*

24. *αὐτήν* CRX. *εἰ*] *πῶς δὲ διδάξει τις αὐτόν, εἰ?* 28. *τὸ* om *L*. 29. *μὲν* om *CR*.

γὰρ τὸ κατὰ σύνοδόν τινων ἀποτελεσθὲν ἀνάγκη διαλυόμενον φθείρεσθαι. εἰ δὲ ἁπλοῦν ἐστὶ σῶμα, ἤτοι πῦρ ἐστὶν 181 ἢ ἀὴρ ἢ ὕδωρ ἢ γῆ. ὁποῖον δ' ἂν ᾖ τούτων, '''ἄψυχόν ἐστι καὶ ἄλογον· ὅπερ ἄτοπον. εἰ οὖν μήτε σύγκριμά ἐστιν ὁ θεὸς μήτε ἁπλοῦν σῶμα, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἔστι, ῥητέον μηδὲν εἶναι τὸν θεόν.

Τοιοῦτον μὲν δὴ καὶ τὸ τῶν λόγων τούτων εἶδος ἐστίν· ἠρώτηνται δὲ ὑπὸ τοῦ Καρνεάδου καὶ σωριτικῶς 182 τινές, οὓς ὁ γνώριμος αὐτοῦ Κλειτόμαχος ὡς σπουδαιοτάτους καὶ ἀνυτικωτάτους ἀνέγραψεν, ἔχοντας τὸν τρόπον τοῦτον. εἰ Ζεὺς θεός ἐστι, καὶ ὁ Ποσειδῶν θεός ἐστιν·

τρεῖς γάρ τ' ἐκ Κρόνου ἦμεν ἀδελφεοί, οὓς τέκετο Ῥέα,
Ζεὺς καὶ ἐγώ, τρίτατος δ' Ἀίδης ἐνέροισιν ἀνάσσων.
τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται, ἕκαστος δ' ἔμμορε τιμῆς.

ὥστε εἰ ὁ Ζεὺς θεός ἐστι, καὶ ὁ Ποσειδῶν ἀδελφὸς ὢν τούτου θεὸς γενήσεται. εἰ δὲ ὁ Ποσειδῶν θεός ἐστι, καὶ 183 ὁ Ἀχελῷος ἔσται θεός· εἰ δὲ ὁ Ἀχελῷος, καὶ ὁ Νεῖλος· εἰ ὁ Νεῖλος, καὶ πᾶς ποταμός· εἰ πᾶς ποταμός, καὶ οἱ ῥύακες ἂν εἶεν θεοί, καὶ εἰ οἱ ῥύακες, καὶ αἱ χαράδραι. οὐχὶ δὲ οἱ ῥύακες· οὐδὲ ὁ Ζεὺς ἄρα θεός ἐστιν. εἰ δέ γε ἦσαν θεοί, καὶ ὁ Ζεὺς ἦν ἂν θεός. οὐκ ἄρα θεοὶ εἰσίν. καὶ μὴν εἰ ὁ ἥλιος θεός ἐστιν, καὶ ἡ ἡμέρα 184 ἂν εἴη '''θεός· οὐ γὰρ ἄλλο τι ἦν ἡ ἡμέρα ἢ ἥλιος ὑπὲρ γῆς. εἰ δ' ἡ ἡμέρα ἐστὶ θεός, καὶ ὁ μὴν ἐστι θεός· σύστημα γάρ ἐστιν ἐξ ἡμερῶν. εἰ δὲ ὁ μὴν θεός ἐστι, καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἂν εἴη θεός· σύστημα γάρ ἐστιν ἐκ μηνῶν ὁ ἐνιαυτός. οὐχὶ δέ γε τοῦτο· τοίνυν οὐδὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς. σὺν τῷ ἄτοπον εἶναι, φασί, τὴν μὲν ἡμέραν θεὸν εἶναι λέγειν, τὴν δὲ ἕω καὶ τὴν μεσημβρίαν καὶ τὴν δείλην μηκέτι. εἴγε μὴν ἡ Ἄρτεμις θεός ἐστιν, καὶ ἡ 185 ἐνοδία τις ἂν εἴη θεός· ἐπ' ἴσης γὰρ ἐκείνη καὶ αὕτη

8. δὲ καὶ ὑπὸ FG. 12. τ' ἐκ] τε CGR. τέκε FG. Ῥείη F.
19. καὶ ante εἰ add CR. 20. ῥύακες, οὐδὲ αἱ χαράδραι· οὐδὲ?
21. ἂν θεὸς ἦν FG. 22. ἡ add C. 24. δ' ἡ] δὲ L.

δεδόξασται εἶναι θεὰ ἡ ἐνοδία καὶ ἡ προθυριδία καὶ ἐπι-
μύλιος καὶ ἐπικλιβάνιος. οὐχὶ δέ γε τοῦτο· οὐκ ἄρα τὸ
186 ἐξ ἀρχῆς. εἴγε μὴν τὴν Ἀφροδίτην θεὰν λέγομεν
187 εἶναι, ἔσται καὶ ὁ Ἔρως υἱὸς ὢν Ἀφροδίτης θεός. ἀλλ' εἰ
ὁ ἔρως θεός ἐστι, καὶ ὁ ἔλεος ἔσται θεός· ἀμφότερα
γάρ ἐστι ψυχικὰ πάθη, καὶ ὁμοίως ἀφωσίωται τῷ ἔρωτι
καὶ ὁ ἔλεος· παρὰ Ἀθηναίοις γοῦν ἐλέου βωμοί τινες
188 εἰσίν. εἰ δὲ ὁ ἔλεος θεός ἐστι, καὶ ὁ φόβος·

ἀμορφότατος [γὰρ] τὴν ὄψιν εἰμὶ γὰρ φόβος,
πάντων ἐλάχιστον τοῦ καλοῦ μετέχων θεός.

εἰ δὲ ὁ φόβος, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ψυχῆς πάθη. οὐχὶ δέ γε
ταῦτα· οὐδὲ ἡ Ἀφροδίτη ἄρα θεός ἐστιν. εἰ δέ γε ἦσαν
θεοί, κἂν Ἀφροδίτη θεὸς ὑπῆρχεν· οὐκ ἄρα εἰσὶ θεοί.
189 καὶ μὴν εἰ ἡ Δημήτηρ θεός ἐστι, καὶ ἡ γῆ θεός
ἐστιν· ἡ γὰρ Δημήτηρ, φασίν, οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ γῆ
μήτηρ. εἰ ἡ γῆ θεός ἐστι, καὶ τὰ ὄρη καὶ αἱ ἀκρωτηρίαι
καὶ πᾶς λίθος ἔσται θεός. οὐχὶ δέ γε τοῦτο· τοίνυν οὐδὲ
190 τὸ ἐξ ἀρχῆς. καὶ '''ἄλλους δὴ τοιούτους σωρίτας
ἐρωτῶσιν οἱ περὶ τὸν Καρνεάδην εἰς τὸ μὴ εἶναι θεούς·
ὧν τὸ γένος ἀπὸ τῶν προεκκειμένων αὐτάρκως γέγονε
πρόδηλον.
191 Ἀλλὰ τὰ μὲν ἀντεπιχειρούμενα παρὰ τοῖς δογματικοῖς
φιλοσόφοις εἰς τὸ εἶναι θεοὺς καὶ εἰς τὸ μὴ εἶναι τοιαῦτά
τινα καθέστηκεν. ἐφ' οἷς ἡ τῶν σκεπτικῶν ἐποχὴ συνει-
σάγεται, καὶ μάλιστα προσγενομένης αὐτοῖς καὶ τῆς ἀπὸ
192 τοῦ κοινοῦ βίου περὶ θεῶν ἀνωμαλίας. ἄλλοι γὰρ ἄλλας
καὶ ἀσυμφώνους ἔχουσι περὶ τούτων ὑπολήψεις, ὥστε μήτε
πάσας εἶναι πιστὰς διὰ τὴν μάχην μήτε τινὰς διὰ τὴν
ἰσοσθένειαν, προσεπισφραγιζομένης τὸ τοιοῦτο καὶ τῆς
παρὰ τοῖς θεολόγοις καὶ ποιηταῖς μυθοποιήσεως· πάσης

1. ἐπιμύλιος] v. Wyttenbach. ad Plutarch. 157 D extr. 2. οὐχὶ δέ] οὐδὲ L. 9. γὰρ] μὲν Fabricius: cf. Meinek. Com. Gr. 5 p. 688 ima. 14. ἡ om C. 15. οὐκ ἄλλο τί ἐστιν om CHR. 16. αἱ ἀκρώρειαι? an τὰ ἀκρωτήρια? 20. προκειμένων CHR. 26. ἄλλοι μὲν γὰρ CF.

γὰρ ἀσεβείας ἐστὶ πλήρης. ἔνθεν καὶ ὁ Ξενοφάνης διε- 193
λέγχων τοὺς περὶ Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον φησὶ

πάντα θεοῖς ἀνέθηκαν Ὅμηρός θ' Ἡσίοδός τε
ὅσσα παρ' ἀνθρώποισιν ὀνείδεα καὶ ψόγος ἐστίν,
κλέπτειν μοιχεύειν τε καὶ ἀλλήλους ἀπατεύειν.

Πλὴν ἐκ τούτων παραστήσαντες ὅτι ἀκολουθεῖ τοῖς 194
περὶ τῶν δραστηρίων ἀρχῶν δογματικῶς εἰρημένοις ἡ ἐπο-
χή, μετὰ τοῦτ' ἤδη καὶ σκεπτικώτερον διδάσκωμεν ὅτι κοι-
νῶς ἄπορόν ἐστι τὸ περὶ τοῦ ποιοῦντος αἰτίου καὶ ὁ περὶ
τῆς πασχούσης ὕλης λόγος.

Περὶ μὲν τῆς τοῦ αἰτίου νοήσεως ἐν ἄλλοις ἀκριβέ- 195
στερον διελέχθημεν· νῦν δὲ ἀρκούμενοι τῇ ὁλοσχερεῖ
τούτου ἐπινοήσει, λέγομεν ὅτι τῶν σκεψαμένων περὶ αὐτοῦ
οἱ μὲν ἔφασαν εἶναί τί τινος αἴτιον, οἱ δὲ μὴ εἶναι, οἱ δὲ
μὴ μᾶλλον εἶναι ἢ μὴ εἶναι. καὶ εἶναι μὲν οἱ πλεῖστοι
τῶν δογματικῶν ἢ πάντες σχεδόν, μὴ εἶναι δὲ οἱ τὴν με-
ταβλητικὴν καὶ μεταβατικὴν κίνησιν ἀνελόντες σοφισταί·
οὐ χωρὶς γὰρ ταύτης ὑφίσταται τὸ ποιοῦν. μὴ μᾶλλον
'''δὲ εἶναι ἢ μὴ εἶναι τὸ αἴτιόν φασιν οἱ ἀπὸ τῆς σκέψεως.
καὶ ὅτι οὐκ ἀσκόπως, ἐκ τῶν εἰς ἑκάτερον ἐπιχειρουμένων
πάρεστι μαθεῖν. ἀρχὴ δὲ γινέσθω πρῶτον ἀπὸ τῶν ἀξιούν- 196
των εἶναί τί τινος αἴτιον.

Εἴπερ τοίνυν, φασίν, ἔστι σπέρμα, ἔστι καὶ αἴτιον, ἐπείπερ τὸ σπέρμα αἴτιόν ἐστι τῶν ἐξ αὐτοῦ φυομένων τε καὶ γεννωμένων· ἔστι δέ γε σπέρμα, ὡς ἐκ τῶν σπειρομένων καὶ ζωογονουμένων δείκνυται· ἔστιν ἄρα αἴτιον.

καὶ πάλιν, εἰ ἔστι τι φύσις, ἔστι τι αἴτιον· τῶν γὰρ 197
φυομένων ἢ ἐκπεφυκότων αἴτιόν ἐστιν ἡ φύσις. ὑπάρχει
δὲ αὐτη, ὡς ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων συμφανές· καὶ γὰρ
ἄτοπον, φασίν, εἰς ἀνδριαντοποιοῦ μὲν ἡμᾶς ἐργαστήριον
παρελθόντας καὶ θεασαμένους τῶν ἀνδριάντων τοὺς μὲν
τελείους καὶ ἀπηρτισμένους τοὺς δὲ ἡμιτελεῖς, ἄλλους δὲ

2. τοὺς περὶ] v. Lehrs. Quaest. Ep. p. 31. 3. πάντα] fr. 7 Karst.
9. ἄπορός ἐστιν ὅ τε περὶ? 11. νοήσεως X, κινήσεως ceteri.
17. ἀνέχοντες X. 24. τε om CR. 29. αὐτῇ CR. ἀπὸ τῶν om C.

ἀρχὴν ἔχοντας τυπώσεως, πιστεύειν ὅτι ἔστι τις τούτων
τεχνίτης καὶ δημιουργός, εἰς δὲ τοῦτον τὸν κόσμον εἰσελ-
θόντας καὶ γῆν μὲν ἐν μέσῳ θεωροῦντας ὕδωρ δὲ μετὰ
ταύτην, καὶ τρίτην ἀνάτασιν ἀέρος, οὐρανόν τε καὶ ἀστέ-
ρας λίμνας τε καὶ ποταμοὺς καὶ ζώων παντοδαπῶν γένη
καὶ φυτῶν ποικιλίας, μὴ ὑπολαμβάνειν εἶναί τινα καὶ τῆς
τούτων δημιουργίας αἴτιον. τοίνυν εἰ ἔστι φύσις, ἔστι τι
αἴτιον. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· ἄρα τὸ δεύτερον.
198 καὶ ἄλλως, εἰ ἔστι τι ψυχή, ἔστιν αἴτιον· αὕτη γὰρ καὶ
τοῦ ζῆν καὶ τοῦ θνήσκειν αἰτία γίνεται, τοῦ μὲν ζῆν πα-
ροῦσα, τοῦ δὲ θνήσκειν χωριζομένη τῶν σωμάτων. ἔστι
δέ γε ψυχή, φασίν, εἴγε καὶ ὁ λέγων μὴ εἶναι ψυχὴν αὐτῇ
προσχρώμενος τοῦτο ἀποφαίνεται· ἔστιν ἄρα αἴτιον.
199 πρὸς τούτοις, εἰ ἔστι θεός, ἔστιν αἴτιον· οὗτος γὰρ ἦν
ὁ τὰ ὅλα διοικῶν. ἔστι δέ γε κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας
τῶν ἀνθρώπων θεός· ἔστιν ἄρα αἴτιον. καίτοι κἂν μὴ
θεὸς ὑπάρχῃ, ἔστιν αἴτιον· τὸ γὰρ μὴ εἶναι θεοὺς διά
τινα αἰτίαν γίνεται. καὶ τῷ οὖν ὑπάρχειν θεὸν καὶ τῷ
μὴ ὑπάρχειν ἐπ' ἴσης ἀκολουθεῖ τὸ εἶναί τι αἴτιον.
200 πολλῶν γε μὴν γεννωμένων καὶ φθειρομένων αὐξομένων
τε καὶ μειουμένων κινουμένων τε καὶ ἀκινητιζόντων, ἐξ
ἀνάγκης ὁμολογεῖν δεῖ τὸ εἶναί τινα τούτων αἴτια, τὰ
μὲν γενέσεως τὰ δὲ φθορᾶς, καὶ τὰ μὲν αὐξήσεως τὰ δὲ
201 μειώσεως καὶ ἤδη κινήσεως ἢ ἀκινησίας. σὺν τῷ κἂν μὴ
ὑπάρχῃ ταῦτα τὰ ἀποτελέσματα, φαίνηται δὲ μόνον, πάλιν
εἰσάγεσθαι τὴν ὕπαρξιν τῶν αἰτίων· τοῦ γὰρ φαίνεσθαι
μὲν ἡμῖν αὐτὰ ὡς ὑποκείμενα, μὴ ὑποκεῖσθαι δέ, αἴτιόν
202 τι καθέστηκεν. καὶ μὴν εἰ μηδέν ἐστιν αἴτιον, πάντα
ἐκ παντὸς δεήσει γίνεσθαι καὶ ἐν παντὶ τόπῳ, ἔτι καὶ
κατὰ πάντα καιρόν. ὅπερ ἄτοπον· εὐθέως γὰρ εἰ μηδὲν
ἔστιν αἴτιον, οὐδὲν τὸ κωλῦον ἐξ ἀνθρώπου ἵππον συνί-
203 στασθαι. [αἴτιον ἄρα τι ἔσται.] μηδενὸς δὲ ὄντος τοῦ

4. ἀνάστασιν G. 6. ποικίλας C. 11. χωριζομένων CR.
15. ἐννοίας] αἰτίας CR. 20. γινομένων R, γενομένων G, φθομένων C.
28. τι om G.

κωλύοντος συστήσεταί ποτε ἐξ ἀνθρώπου ἵππος, καὶ οὕτως,
εἰ τύχοι, ἐξ ἵππου φυτόν. κατὰ ταὐτὰ δὲ οὐκ ἀδύνατον
ἔσται χιόνα μὲν ἐν Αἰγύπτῳ πήγνυσθαι, ἀβροχίαν δὲ ἐν
Πόντῳ συμβαίνειν, καὶ τὰ μὲν τοῦ θέρους ἐν χειμῶνι
γίγνεσθαι, τὰ δὲ τοῦ χειμῶνος ἐν θέρει συνίστασθαι. ὅθεν
εἴπερ ᾧ ἕπεταί τι δυνατόν, καὶ αὐτὸ ἔσται δυνατόν, τῷ δὲ
μὴ εἶναι αἴτιον ἕπεται πολλὰ τῶν ἀδυνάτων, ῥητέον καὶ
τὸ μὴ εἶναι αἴτιον τῶν ἀδυνάτων ὑπάρχειν. ὅ τε 204
λέγων μὴ εἶναι αἴτιον ἤτοι χωρὶς αἰτίας τοῦτο λέγει ἢ
μετά τινος αἰτίας. καὶ εἰ μὲν χωρίς τινος αἰτίας, ἄπιστός
ἐστιν, μετὰ τοῦ ἀκολουθεῖν αὐτῷ τὸ μὴ μᾶλλον τοῦτο
ἀξιοῦν ἢ τὸ ἀντικείμενον τούτῳ, αἰτίας εὐλόγου μὴ προϋ-
ποκειμένης, δι' ἥν φησιν ἀνύπαρκτον εἶναι τὸ αἴτιον. εἰ
δὲ μετά τινος αἰτίας, περιτρέπεται, κἂν τῷ λέγειν μὴ εἶναί
τι αἴτιον τίθησι τὸ εἶναί τι αἴτιον. ὅθεν καὶ ἀπὸ τῆς 205
αὐτῆς δυνάμεως ἐρωτᾶν ἔξεστι καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ σημείου
καὶ τῆς ἀποδείξεως διὰ τῶν ἔμπροσθεν ἀποδοθέντα λόγον,
ὃς ἕξει τὴν σύνταξιν τοιαύτην "εἰ ἔστι τι αἴτιον, ἔστιν
αἴτιον· ἀλλὰ καὶ εἰ μὴ ἔστι τι αἴτιον, ἔστιν αἴτιον· ἤτοι
δὲ ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν· ἔστιν ἄρα." τῷ τε γὰρ εἶναι αἴτιον
ἀκολουθεῖ τὸ εἶναί τι αἴτιον, μὴ διαφέροντος παρὰ τὸ
ἡγούμενον τοῦ λήγοντος, τῷ τε μηδὲν εἶναι αἴτιον ἀκο- 206
λουθεῖ πάλιν τὸ εἶναί τι αἴτιον, ἐπείπερ ὁ λέγων μηδὲν
εἶναι αἴτιον ὑπό τινος αἰτίας κινηθεὶς λέγει μηδὲν εἶναι
αἴτιον. ὥστε καὶ τὸ διεζευγμένον πρὸς τοῖς δυσὶ συνημ-
μένοις ἀληθὲς γίνεσθαι ἐξ ἀντικειμένων διεζευγμένον, καὶ
τὴν ἐπιφορὰν τοῖς τοιούτοις λήμμασι συνεισάγεσθαι, καθὼς
ἀνώτερον παρεμυθησάμεθα.

Καὶ δὴ ταῦτα μέν, ὡς κεφαλαιωδέστερον εἰπεῖν, εἰς
τοῦτο τὸ μέρος εἴωθε λέγεσθαι παρὰ τοῖς δογματικοῖς·
'''σκοπῶμεν δὲ ἀκολούθως καὶ τοὺς τῶν ἀπορητικῶν λόγους· 207
φανήσονται γὰρ καὶ οὗτοι τοῖς ἐκκειμένοις ἰσοσθενεῖς καὶ

2. ταῦτα L. 4. τόπω C. 7. ἕπεται — 8. αἴτιον om CH.
13. φασιν L. 17. τὸν L. 18. ἔστιν αἴτιον om C.

ἕνεκα πειθοῦς μὴ διαφέροντες αὐτῶν. τὸ αἴτιον τοίνυν, φασί, τῶν πρός τι ἐστίν· τινὸς γάρ ἐστιν αἴτιον καὶ τινί, οἷον τὸ σμιλίον τινὸς μέν ἐστιν αἴτιον καθάπερ τῆς το-
208 μῆς, τινὶ δὲ καθάπερ τῇ σαρκί. τὰ δέ γε πρός τι ἐπινοεῖται μόνον ἀλλ' οὐχ ὑπάρχει, καθὼς ἐν τοῖς περὶ ἀποδείξεως παρεστήσαμεν· καὶ τὸ αἴτιον ἄρα ἐπινοηθήσεται
209 μόνον, οὐχ ὑπάρξει δέ. εἴπερ τε αἴτιόν ἐστιν, ὀφείλει ἔχειν τὸ οὗ λέγεται αἴτιον, ἐπεὶ οὐκ ἔσται αἴτιον, ἀλλ' ὃν τρόπον τὸ δεξιὸν μὴ παρόντος τοῦ πρὸς ὃ λέγεται δεξιὸν οὐκ ἔστιν, οὕτω καὶ τὸ αἴτιον μὴ παρόντος τοῦ πρὸς ὃ νοεῖται οὐκ ἔσται αἴτιον. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔχει τὸ αἴτιον οὗ ἐστιν αἴτιον, διὰ τὸ μήτε γένεσιν μήτε φθορὰν μήτε πεῖσιν μήτε κοινῶς κίνησιν ὑπάρχειν, ὡς ἐπὶ τῶν οἰκείων γινόμενοι τόπων διδάξομεν. οὐκ ἄρα ἔστιν αἴτιον.

210 Καὶ μὴν εἰ ἔστιν αἴτιον, ἤτοι σῶμα σώματός ἐστιν αἴτιον ἢ ἀσώματον ἀσωμάτου ἢ σῶμα ἀσωμάτου ἢ ἀσώματον σώματος· οὔτε δὲ σῶμα σώματος, ὡς παραστήσομεν, οὔτε ἀσώματον ἀσωμάτου οὔτε σῶμα ἀσωμάτου οὔτε ἐναλλὰξ ἀσώματον σώματος· οὐκ ἄρα ἔστιν αἴτιον.
211 ἀμέλει καὶ αἱ γιγνόμεναι τῶν δογματικῶν στάσεις συμφωνοῦσι τῇ ἐκκειμένῃ διαιρέσει, εἴγε στωικοὶ μὲν πᾶν αἴτιον σῶμά φασι σώματι ἀσωμάτου τινὸς αἴτιον γίνεσθαι, οἷον σῶμα μὲν τὸ σμιλίον, σώματι δὲ τῇ σαρκί, ἀσωμάτου δὲ τοῦ τέμνεσθαι κατηγορήματος, καὶ πάλιν σῶμα μὲν τὸ πῦρ, σώματι δὲ τῷ ξύλῳ, ἀσωμάτου δὲ τοῦ καίεσθαι κα-
212 τηγορήματος. οἱ δὲ ἀσώματον ὑποθέμενοι τὸν κόσμον, οἷον καὶ τὸν πάντα διοικοῦντα θεόν, τοὐναντίον ἀσώματον σώματος λέγουσιν ὑπάρχειν τὸ αἴτιον. ὁ δ' Ἐπίκουρος καὶ σώματα σωμάτων καὶ ἀσώματα ἀσωμάτων φησὶν αἴτια τυγχάνειν, καὶ σώματα μὲν σωμάτων ὡς τὰ στοιχεῖα τῶν συγκριμάτων, ἀσώματα δὲ ἀσωμάτων ὡς τὰ τοῖς πρώτοις σώμασι συμβεβηκότα ἀσώματα '''τῶν τοῖς συγκρίμα

2. τινί om L. 4. τὸ L. 8. ἐπεὶ μὴ ἔχον οὐκ? 12. πεῖσιν
21. οἵγε C.

συμβεβηκότων ἀσωμάτων. ὥστε ἐὰν δείξωμεν ὅτι οὔτε 213
τὸ σῶμα τοῦ σώματος οὔτε τὸ ἀσώματον τοῦ ἀσωμάτου
οὔτε τὸ ἀσώματον τοῦ σώματος οὔτ' ἐναλλὰξ δύναται
τυγχάνειν αἴτιον, αὐτόθεν ἐσόμεθα κατεσκευακότες καὶ τὸ
μηδεμίαν τῶν ἐκκειμένων στάσεων κατορθῶσθαι. σῶμα 214
μὲν οὖν σώματος οὐκ ἂν εἴη ποτὲ αἴτιον, ἐπείπερ ἀμφό-
τερα τὴν αὐτὴν ἔχει φύσιν· καὶ εἰ τὸ ἕτερον αἴτιον λέγε-
ται παρόσον ἐστὶ σῶμα, πάντως καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα κα-
θεστὼς αἴτιον γενήσεται. κοινῶς δὲ ἀμφοτέρων αἰτίων
ὄντων οὐδέν ἐστι τὸ πάσχον, μηδενὸς δὲ πάσχοντος οὐδὲ
τὸ ποιοῦν γενήσεται. εἰ ἄρα σῶμα σώματός ἐστιν αἴτιον,
οὐδέν ἐστιν αἴτιον. καὶ μὴν οὐδὲ ἀσώματον ἀσωμάτου 215
λέγοιτ' ἂν εἶναι ποιητικὸν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· εἰ γὰρ
ἀμφότερα τῆς αὐτῆς μετέσχε φύσεως, τί μᾶλλον τόδε
τοῦδε ῥητέον αἴτιον ἢ τόδε τοῦδε; λείπεται οὖν ἢ σῶμα 216
ἀσωμάτου λέγειν αἴτιον ἢ ἀνάπαλιν ἀσώματον σώματος.
ὅπερ πάλιν τῶν ἀδυνάτων· τό τε γὰρ ποιοῦν θιγεῖν ὀφεί-
λει τῆς πασχούσης ὕλης, ἵνα ποιήσῃ, ἥ τε πάσχουσα ὕλη
θιχθῆναι ὀφείλει, ἵνα πάθῃ, τὸ δὲ ἀσώματον οὔτε θιγεῖν
οὔτε θιχθῆναι πέφυκεν. τοίνυν οὐδὲ σῶμα ἀσωμάτου ἢ 217
ἀσώματον σώματός ἐστιν αἴτιον. ᾧ ἕπεται τὸ μηδὲν ὑπάρ-
χειν αἴτιον· εἰ γὰρ μήτε σῶμα σώματός ἐστιν αἴτιον μήτε
ἀσώματον ἀσωμάτου μήτε σῶμα ἀσωμάτου μήτε ἐναλλάξ,
παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἔστι, κατ' ἀνάγκην οὐδέν ἐστιν αἴτιον.
Ἀφελέστερον μὲν οὖν οὕτω τινὲς παραμυθοῦνται τὰ 218
τοῦ ἐκκειμένου λόγου λήμματα· ὁ δὲ Αἰνησίδημος δια-
φορώτερον ἐπ' αὐτῶν ἐχρῆτο ταῖς περὶ τῆς γενέσεως ἀπο-
ρίαις. τὸ γὰρ σῶμα τοῦ σώματος οὐκ ἂν εἴη αἴτιον, ἐπεί- 219
περ ἢ ἀγένητόν ἐστι τὸ τοιοῦτον σῶμα καθάπερ ἡ κατ'
Ἐπίκουρον ἄτομος, ἢ γενητὸν ὡς ἔθος, '''καὶ ἢ φανερὸν
ὡς σίδηρος καὶ πῦρ, ἢ ἀφανὲς ὡς ἄτομος. ὅ τι δ' ἂν ᾖ
τούτων, οὐδὲν δύναται ποιεῖν. ἤτοι γὰρ καθ' ἑαυτὸ 220

13. τὴν αὐτὴν Fabricius in versione, τοιαύτην L. 20. οὔτε L. 25. οὖν add C. 26. Αἰνησίδημος] cf. Ritter Gesch. d. Philos. p. 282 2). 30. ἔθος] ἔργος Fabricius.

μένον ἕτερόν τι ποιεῖ ἢ ἑτέρῳ συνελθόν. ἀλλὰ μένον μὲν καθ' ἑαυτὸ πλεῖον αὑτοῦ καὶ τῆς οἰκείας φύσεως οὐκ ἂν δύναιτό τι ποιεῖν· συνελθὸν δὲ ἑτέρῳ τρίτον οὐκ ἂν δύναιτο ἀποτελεῖν, ὃ μὴ πρότερον ἐν τῷ εἶναι ὑπῆρχεν. οὔτε γὰρ τὸ ἓν γενέσθαι δύο δυνατόν ἐστιν, οὔτε τὰ δύο τρί-
221 τον ἀποτελεῖ. εἰ γὰρ τὸ ἓν δύο γενέσθαι δυνατὸν ἦν, καὶ ἑκάτερον τῶν γενομένων ἓν ὂν δύο ἀποτελέσει, καὶ τῶν τεσσάρων ἕκαστον ἓν ὂν δύο ποιήσει, καὶ ὁμοίως τῶν ὀκτὼ ἕκαστον, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον. παντελῶς δέ γε ἄτοπόν ἐστι τὸ ἐξ ἑνὸς ἄπειρα λέγειν γίνεσθαι· ἄτοπον
222 ἄρα καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς λέγειν τι πλεῖον γεννᾶσθαι. τὰ δ' αὐτὰ κἂν ἀξιῷ τις ἐκ τῶν ἡσσόνων κατὰ σύνοδον πλείονα ἀποτελεῖσθαι· εἰ γὰρ τὸ ἓν τῷ ἑνὶ συνελθὸν τρίτον ποιεῖ, καὶ τὸ τρίτον προσγενόμενον τοῖς δυσὶ τέταρτον ἀποτελέσει, καὶ τὸ τέταρτον προσγενόμενον τοῖς τρισὶ πέμπτον ἀποτελέσει, καὶ οὕτω πάλιν εἰς ἄπειρον. οὐκοῦν σῶμα μὲν
223 σώματος οὐκ ἔστιν αἴτιον. καὶ μὴν οὐδὲ ἀσώματον ἀσωμάτου διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας· οὔτε γὰρ ἐξ ἑνὸς οὔτε ἐκ πλειόνων ἢ ἑνὸς γένοιτ' ἄν τι πλεῖον. καὶ ἄλλως ἀναφὴς φύσις καθεστὼς τὸ ἀσώματον οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν
224 δύναται. ὥστε οὐδὲ ἀσώματον ἀσωμάτου ποιητικόν ἐστιν. οὕτως δὲ οὐδὲ τὸ ἐναλλάξ, τουτέστι σῶμα ἀσωμάτου ἢ ἀσώματον σώματος. τό τε γὰρ σῶμα οὐκ ἔχει ἐν αὑτῷ τὴν τοῦ ἀσωμάτου φύσιν, τό τε ἀσώματον οὐκ ἐμπεριεῖχε τὴν τοῦ σώματος φύσιν. διόπερ οὐδέτερον ἐξ οὐδετέρου
225 συστῆναι δυνατόν ἐστιν, ἀλλ' ὡς ἐκ πλατάνου οὐ γίνεται ἵππος διὰ τὸ '''μὴ εἶναι ἐν τῇ πλατάνῳ τὴν τοῦ ἵππου φύσιν, οὐδὲ ἐξ ἵππου συνίσταται ἄνθρωπος διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐν ἵππῳ τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν, οὕτως οὐδὲ ἐκ σώματος ἔσται ποτ' ἂν τὸ ἀσώματον διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐν τῷ σώματι τὴν τοῦ ἀσωμάτου φύσιν, οὐδὲ ἀνάπαλιν ἐκ

1. *μόνον* utrobique *CHR*. 3. *συνελθὸν* — 4. *ἀποτελεῖν* om *CHR* 12. *καὶ C*. *ἀξιώῃ L*. 13. *τρόπον C*. 15. *παραγενόμενον C* 19. *πλείω L*. *ἀναφανὴς C*. 21. *ἀσωμάτου* om *C*. 22. *δὲ* om *CR* *ἀναλλὰξ CR*. 31. *εἰ δὲ CR*.

τοῦ ἀσωμάτου τὸ σῶμα. καίτοι κἂν ᾖ τὸ ἕτερον ἐν τῷ 226 ἑτέρῳ, πάλιν οὐ γενήσεται τὸ ἕτερον ἐκ τοῦ ἑτέρου. εἰ γὰρ ὂν ἐστιν ἑκάτερον, ἐκ τοῦ ἑτέρου οὐ γίνεται, ἀλλ' ἤδη ἔστιν ἐν τῷ εἶναι, ἤδη δὲ ὂν ἐν τῷ εἶναι οὐ γίνεται διὰ τὸ τὴν γένεσιν ὁδὸν ὑπάρχειν εἰς τὸ εἶναι. οὐδὲ σῶμα οὖν ἀσωμάτου ἢ ἀσώματον σώματός ἐστιν αἴτιον· ᾧ ἀκολουθεῖ τὸ μηδὲν εἶναι αἴτιον.

Καὶ πάλιν, εἰ ἔστι τί τινος αἴτιον, ἤτοι τὸ μένον τοῦ 227 μένοντός αἰτιόν ἐστιν ἢ τὸ κινούμενον τοῦ κινουμένου ἢ τὸ κινούμενον τοῦ μένοντος ἢ τὸ μένον τοῦ κινουμένου· οὔτε δὲ τὸ μένον τῷ μένοντι γένοιτ' ἂν μονῆς αἴτιον, οὔτε τὸ κινούμενον τῷ κινουμένῳ κινήσεως, οὔτε τὸ μένον τῷ κινουμένῳ μονῆς, οὔτε ἐναλλάξ, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τι αἴτιον. τὸ μὲν οὖν μένον τῷ μένοντι 228 μονῆς καὶ τὸ κινούμενον τῷ κινουμένῳ κινήσεως οὐκ ἂν ὑπάρχοι αἴτιον δι' ἀπαραλλαξίαν. ἀμφοτέρων γὰρ ἐπ' ἴσης μενόντων ἢ ἀμφοτέρων κατ' ἴσον κινουμένων οὐ μᾶλλον τόδε τῷδε ἐροῦμεν εἶναι αἴτιον μονῆς καὶ κινήσεως ἢ τόδε τῷδε. εἰ γὰρ τὸ ἕτερον, ὅτι κινεῖται, τῷ ἑτέρῳ τῆς κινήσεως αἴτιον ὑπάρχει, ἐπεὶ καὶ τὸ ἕτερον ὡσαύτως κινεῖται, λεχθήσεται τῷ λοιπῷ κινήσεως εἶναι παρεκτικόν. οἷον κινεῖται μὲν ὁ τροχός, κινεῖται δὲ καὶ ὁ τροχηλάτης· τί οὖν μᾶλλον διὰ τὸν τροχὸν [καὶ] ὁ τροχηλάτης κινεῖται ἢ ἀνάπαλιν διὰ τὸν τροχηλάτην ὁ τροχός; εἴ γέ τοι τὸ ἕτερον μὴ κινοῖτο, οὐδὲ τὸ λειπόμενον κινήσεται. ὅθεν εἰ αἰτιόν ἐστιν οὗ παρόντος γίνεται τὸ ἀποτέλεσμα, ἐπεὶ ἀμφοτέρων παρόντων γίνεται τὸ ἀποτέλεσμα '''καὶ οὔτε τοῦ τροχοῦ ἀπόντος τελειοῦται οὔτε τοῦ τροχηλάτου, ῥητέον μὴ μᾶλλον τὸν τροχηλάτην αἴτιον εἶναι τῆς κινήσεως τῷ τροχῷ ἢ τὸν τροχὸν τῷ τροχηλάτῃ. καὶ πάλιν μένει μὲν 229 ὁ στῦλος, μένει δὲ καὶ τὸ ἐπιστύλιον. ἀλλ' οὐ μᾶλλον διὰ τὸν στῦλον ῥητέον μένειν τὸ ἐπιστύλιον ἢ διὰ τὸ ἐπιστύ-

1. ἐκ τοῦ ἑτέρου pr R. 4. ἐν post ὂν om L. 8. τί om C. 14. ἔσται L. 16. αἴτιον ὑπάρχοι FG. 22. μὲν om L. 26. ἔστιν αἴτιον C. 30. μὲν om L.

λιον τὸν στῦλον· τοῦ ἑτέρου γοῦν ἀρθέντος καὶ τὸ ἕτε-
ρον καταφέρεται. ὥστε τὸ μὲν μένον τῷ μένοντι μονῆς
καὶ τὸ κινούμενον τῷ κινουμένῳ κινήσεως διὰ τοῦτο οὐκ
230 ἂν εἴποιμεν αἴτιον. ὡσαύτως δὲ οὐδὲ τὸ μένον τῷ κι-
νουμένῳ κινήσεως ἢ τὸ κινούμενον τῷ μένοντι μονῆς
δι' ἐναντιότητα φύσεως· καθὰ γὰρ τὸ ψυχρὸν οὐκ ἔχον
τὸν τοῦ θερμοῦ λόγον οὐδέποτε δύναται θερμαίνειν,
καὶ ὡς τὸ θερμὸν μὴ ἔχον τὸν τοῦ ψυχροῦ λόγον οὐ-
δέποτε δύναται ψύχειν, οὕτως οὐδὲ τὸ κινούμενον, μὴ
ἔχον τὸν τοῦ μένοντος λόγον, οὐδέποτε δύναται μονῆς
231 εἶναι ποιητικόν, ἢ τὸ ἀνάπαλιν. ἀλλ' εἴπερ οὔτε τὸ
μένον τῷ μένοντι μονῆς ἐστὶν αἴτιον οὔτε τὸ κινού-
μενον τῷ κινουμένῳ κινήσεως οὔτε τὸ μένον τῷ κινου-
μένῳ τοῦ κινεῖσθαι οὔτε τὸ κινούμενον τῷ μένοντι τοῦ
μένειν, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἔστιν ἄλλο τι προσεπινοεῖν,
λεκτέον μηδὲν ὑπάρχειν αἴτιον.

232 Πρὸς τούτοις, εἰ ἔστι τί τινος αἴτιον, ἤτοι τὸ ἅμα
ὂν τοῦ ἅμα ὄντος ἐστὶν αἴτιον ἢ τὸ πρότερον τοῦ ὕστε-
ρον ἢ τὸ ὕστερον τοῦ πρότερον· οὔτε δὲ τὸ ἅμα ὂν τοῦ
ἅμα ὄντος αἴτιόν ἐστιν οὔτε τὸ πρότερον τοῦ ὕστερον οὔτε
τὸ ὕστερον τοῦ πρότερον, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα
233 ἔστι τι αἴτιον. τὸ μὲν οὖν ἅμα ὂν τοῦ ἅμα ὄντος οὐ
δύναται τυγχάνειν αἴτιον διὰ τὸ συνυπάρχειν ἀμφότερα
καὶ μὴ μᾶλλον τόδε τοῦδε γεννητικὸν ὑπάρχειν ἢ τόδε
234 τοῦδε, ἑκατέρου τὴν ἴσην ὕπαρξιν ἔχοντος. οὐδὲ τὸ πρό-
τερον δὲ ἔσται τοῦ ὕστερον γενομένου ποιητικόν. εἰ γὰρ
ὅτε ἔστι τὸ αἴτιον, οὔπω ἔστι τὸ οὗ ἐστὶν αἴτιον, οὔτε
ἐκεῖνο ἔτι αἴτιόν ἐστι, μὴ ἔχον τὸ οὗ αἴτιόν ἐστιν, οὔτε
τοῦτο ἔτι ἀποτέλεσμα, μὴ συμπαρόντος αὐτῷ τοῦ οὗ ἀπο-
τέλεσμά ἐστι· τῶν γὰρ πρός τι ἑκάτερόν ἐστι τούτων, καὶ
τὰ πρός τι κατ' ἀνάγκην δεῖ συνυπάρχειν ἀλλήλοις καὶ οὐ
235 τὸ μὲν προηγεῖσθαι τὸ δὲ ὑστερεῖν. λείπεται οὖν τὸ ὕστε-

19. ἢ] καὶ C. προτέρου C. 24. γενητικὸν C. 27. οὐδὲ L.
29. μὴ om pr R. 32. τοῦ δὲ C.

ρον λέγειν τοῦ '''προτέρου αἴτιον γίνεσθαι. ὅπερ ἐστὶν
ἀτοπώτατον καὶ ἀνδρῶν τὰ πράγματα ἀναστρεφόντων·
δεήσει γὰρ τὸ ἀποτέλεσμα πρεσβύτερον λέγειν τοῦ ποιοῦν-
τος αὐτό, διὰ δὲ τοῦτο μηδ' ὅλως ἀποτέλεσμα τυγχάνειν
ὡς ἂν μὴ ἔχον τὸ οὗ ἐστὶν ἀποτέλεσμα. ὅνπερ οὖν τρό-
πον ἠλίθιόν ἐστι τὸ λέγειν υἱὸν μὲν πατρὸς εἶναι πρεσβύ-
τερον, ἄμητον δὲ σπόρου προήκειν τοῖς χρόνοις, οὕτως
εὔηθες τὸ ἀξιοῦν τι αἴτιον εἶναι τοῦ ἤδη ὄντος τὸ μήπω
ὄν. ἀλλ' εἰ μήτε τὸ ἅμα ὂν τοῦ ἅμα ὄντος μήτε τὸ πρό- 236
τερον τοῦ ὑστέρου μήτε τὸ ὕστερον τοῦ προτέρου ἐστὶν
αἴτιον, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἔστιν, οὐκ ἂν εἴη τι αἴτιον.

Καὶ μὴν εἰ ἔστι τι αἴτιον, ἤτοι αὐτοτελῶς καὶ ἰδίᾳ 237
μόνον προσχρώμενον δυνάμει τινός ἐστιν αἴτιον, ἢ συνερ-
γοῦ πρὸς τοῦτο δεῖται τῆς πασχούσης ὕλης, ὥστε τὸ ἀπο-
τέλεσμα κατὰ κοινὴν ἀμφοτέρων νοεῖσθαι σύνοδον. καὶ 238
εἰ μὲν αὐτοτελῶς καὶ ἰδίᾳ προσχρώμενον δυνάμει ποιεῖν
τι πέφυκεν, ὤφειλε διὰ παντὸς ἑαυτὸ ἔχον καὶ τὴν ἰδίαν
δύναμιν πάντοτε ποιεῖν τὸ ἀποτέλεσμα καὶ μὴ ἐφ' ὧν
μὲν ποιεῖν ἐφ' ὧν δὲ ἀπρακτεῖν. εἰ δέ, ὥς φασί τινες τῶν 239
δογματικῶν, οὐ τῶν ἀπολελυμένων καὶ ἀφεστηκότων ἐστὶν
ἀλλὰ τῶν πρός τι διὰ τὸ καὶ αὐτὸ πρὸς τῷ πάσχοντι
θεωρεῖσθαι καὶ τὸ πάσχον πρὸς αὐτῷ, χεῖρόν τι ἀνακύ-
ψει. εἰ γὰρ τὸ ἕτερον πρὸς τῷ ἑτέρῳ νοεῖται, οὗ τὸ μὲν 240
ποιοῦν τὸ δὲ πάσχον, ἔσται μία μὲν ἔννοια, δυοῖν δ' ὀνο-
μάτων τεύξεται, τοῦ τε ποιοῦντος καὶ τοῦ πάσχοντος·
καὶ διὰ τοῦτο οὐ μᾶλλον ἐν αὐτῷ ἢ ἐν τῷ λεγομένῳ πά-
σχειν ἐγκείσεται ἡ δραστήριος δύναμις. ὡς γὰρ αὐτὸ
οὐδὲν δύναται ποιεῖν χωρὶς τοῦ λεγομένου πάσχειν, οὕτως
οὐδὲ τὸ λεγόμενον πάσχειν δύναται χωρὶς τῆς ἐκείνου πα-
ρουσίας πάσχειν. ὥσθ' ἕπεται τὸ μὴ μᾶλλον ἐν αὐτῷ ἢ 241
ἐν τῷ πάσχοντι ὑποκεῖσθαι τὴν δραστήριον τοῦ ἀποτε-
λέσματος δύναμιν. οἷον (ἔσται γὰρ σαφὲς τὸ λεγόμενον

5. περ om C. 7. ἀμητὸν R, ἀμητὸν C. 10. ὕστερον L. 21. τῶν] τῷ C. 23. οὗ] ὧν H. 25. τοῦ post καὶ om CR. 31. κεῖσθαι CHR.

ἐπὶ ὑποδείγματος) εἴπερ τὸ πῦρ καύσεώς ἐστιν αἴτιον,
ἤτοι αὐτοτελῶς καὶ τῇ ἰδίᾳ μόνον προσχρώμενον δυνάμει
καύσεώς ἐστι ποιητικόν, ἢ συνεργοῦ δεῖται πρὸς τοῦτο τῆς
242 καιομένης ὕλης. καὶ εἰ μὲν αὐτοτελῶς καὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει
ἀρκούμενον ποιεῖ τὴν καῦσιν, ἐχρῆν καὶ πάντοτε ἔχον
αὐτὸ τὴν ἰδίαν φύσιν διὰ παντὸς καίειν. οὐχὶ δὲ '''πάν-
τοτε καίει, ἀλλὰ τινὰ μὲν καίει τινὰ δὲ οὐ καίει· οὐκ
243 ἄρα αὐτοτελῶς καὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει προσχρώμενον καίει. εἰ
δὲ σὺν τῇ ἐπιτηδειότητι τῶν καιομένων ξύλων, πόθεν ἔχο-
μεν λέγειν ὅτι αὐτό ἐστι τῆς καύσεως αἴτιον, ἀλλ' οὐχ ἡ
ἐπιτηδειότης τῶν ξύλων; ὃν γὰρ τρόπον μὴ ὄντος αὐτοῦ
οὐ γίνεται καῦσις, οὕτω καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος τῶν ξύλων
ἀπούσης οὐ γίνεται καῦσις. ταύτῃ τε, εἰ αὐτό ἐστιν αἴτιον
ὅτι παρόντος αὐτοῦ γίνεται τὸ ἀποτέλεσμα καὶ ἀπόντος
οὐ γίνεται, ἔσται καὶ ἡ ἐπιτηδειότης δι' ἑκάτερον τούτων
244 αἴτιον. ὥσπερ οὖν τῆς δι συλλαβῆς ἔκ τε τοῦ δ καὶ ι
συνεστώσης ἄτοπός ἐστιν ὁ λέγων αἴτιον μὲν τοῦ ἀποτε-
λεῖσθαι τὴν τοιαύτην συλλαβὴν τὸ δ, οὐκ αἴτιον δὲ τὸ ι,
οὕτω συλλαβῇ μὲν ἐοικότος τοῦ καίεσθαι, στοιχείῳ δὲ τοῦ
πυρὸς καὶ τῶν ξύλων, ἀτοπώτατός ἐστιν ὁ τὸ μὲν πῦρ
αἴτιον λέγων τοῦ καίεσθαι, τὰ δὲ ξύλα μηδαμῶς. οὔτε
γὰρ δίχα τοῦ πυρὸς οὔτε χωρὶς τῶν ξύλων γίνεται τὸ
καίεσθαι, καθάπερ οὐδὲ ἡ συλλαβὴ χωρὶς τοῦ δ ἢ τοῦ ι.
245 ὅθεν πάλιν εἰ μήτε αὐτοτελῶς ποιητικόν τινός ἐστι τὸ
αἴτιον μήτε σὺν ἐπιτηδειότητι τοῦ πάσχοντος, οὐδενὸς
ποιητικόν ἐστι τὸ αἴτιον.

246 Ἔτι εἰ ἔστι τὸ αἴτιον, ἤτοι μίαν ἔχει τὴν δραστήριον
δύναμιν ἢ πολλάς· οὔτε δὲ μίαν ἔχειν δύναται, ὡς πα-
ραστήσομεν, οὔτε πολλάς, ὡς διδάξομεν· οὐκ ἄρα τι ἔστιν
247 αἴτιον. μίαν μὲν γὰρ οὐκ ἔχει δύναμιν, ἐπείπερ εἰ μίαν
εἶχεν, ὤφειλε πάντα ὁμοίως διατιθέναι καὶ μὴ διαφερόν-
τως. οἷον ὁ ἥλιος καίει μὲν τὰ περὶ τὴν Αἰθιοπίαν μέρη,
θάλπει δὲ τὰ πρὸς ἡμᾶς, καταυγάζει δὲ μόνον τοὺς Ὑπερ-

6. δὲ] δέ γε? 23. ἡ add CR. 33. μόνους CHR.

βορέους, καὶ πήττει μὲν τὸν πηλόν, τήκει δὲ τὸν κηρόν,
καὶ λευκαίνει μὲν τὰ ἐσθήματα, μελαίνει δὲ τὴν ἡμετέ-
ραν ἐπιφάνειαν, ἐρυθαίνει δὲ καρπούς τινας, καὶ ἡμῖν
μὲν τοῦ ὁρᾶν αἴτιος γίνεται, τοῖς νυκτινόμοις δὲ τῶν ὀρ-
νίθων, οἷον γλαυξὶ καὶ νυκτερίσι, τοῦ μὴ ὁρᾶν. ὥστε εἰ
μίαν εἶχε δύναμιν, ὤφειλε ταὐτὸν ἐπὶ πάντων ποιεῖν·
οὐχὶ δὲ ταὐτὸν ἐπὶ πάντων ποιεῖ· οὐκ ἄρα μίαν ἔχει δύ-
ναμιν. καὶ μὴν οὐδὲ πολλάς, ἐπεὶ ἐχρῆν πάσας ἐπὶ πάν- 248
των ἐνεργεῖν, οἷον πάντα φλέγειν ἢ πάντα χεῖν ἢ πάντα
πηγνύναι. εἰ δὲ μήτε μίαν ἔχει δύναμιν μήτε πολλάς,
οὐκ ἂν εἴη τινὸς αἴτιον.

Ναί, ἀλλ' εἰώθασι πρὸς τοῦτο ὑποτυγχάνειν οἱ δογ- 249
ματικοί, λέγοντες ὅτι παρὰ τὰ πάσχοντα καὶ τὰ διαστή-
ματα πέφυκεν ἐξαλλάσσεσθαι τὰ γινόμενα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ
αἰτίου ἀποτελέσματα, καθάπερ τοῦ ἡλίου. σύνεγγυς '''μὲν
γὰρ ὢν τοῖς Αἰθίοψιν ἔοικε καίειν, μετρίως δὲ ἡμῶν ἀφε-
στηκὼς θάλπειν, πολὺ δὲ τῶν Ὑπερβορέων κεχωρισμένος
θάλπει μὲν οὐδαμῶς, καταυγάζει δὲ μόνον· καὶ πήττει 250
μὲν τὸν πηλὸν τὸ ὑδατῶδες τοῦ γεώδους ἐξατμίζων, τήκει
δὲ τὸν κηρὸν διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὴν τοῦ πηλοῦ ἰδιότητα.
οἱ δὴ χρώμενοι τῇ τοιαύτῃ ὑποτεύξει σχεδὸν ἀμάχως ἡμῖν 251
συγχωροῦσι τὸ μὴ ἕτερον εἶναι τοῦ πάσχοντος τὸ ποιοῦν.
εἰ γὰρ οὐ διὰ τὸν ἥλιον γίνεται ἡ τῆξις τοῦ κηροῦ ἀλλὰ
διὰ τὴν ἰδιότητα τῆς περὶ τὸν κηρὸν φύσεως, φανερὸν ὡς
οὐδὲ τὸ ἕτερον αἴτιόν ἐστι τῆς τήξεως τῷ κηρῷ, ἡ δὲ ἀμ-
φοτέρων συνέλευσις, τοῦ τε ἡλίου καὶ τοῦ κηροῦ. τῆς δὲ
ἀμφοτέρων συνόδου ποιούσης τὸ ἀποτέλεσμα, τουτέστι τὴν
τῆξιν, οὐ μᾶλλον διὰ τὸν ἥλιον ὁ κηρὸς τήκεται ἢ διὰ
τὸν κηρὸν ὁ ἥλιος τήκει. οὕτω τε ἄτοπον τὸ ἐκ συνόδου
δυοῖν γινόμενον ἀποτέλεσμα μὴ τοῖς δυσὶν ἀνατιθέναι,
τῷ δὲ ἑτέρῳ μόνῳ προσμαρτυρεῖν.

Καὶ μὴν εἰ ἔστι τί τινος αἴτιον, ἤτοι κεχώρισται τῆς 252
πασχούσης ὕλης ἢ σύνεστιν αὐτῇ· οὔτε δὲ κεχωρισμένον

2. αἰσθήματα C. 4. μὲν om C. 26. τε L.

αὐτῆς δύναται τυγχάνειν αἴτιον τοῦ πάσχειν αὐτὴν οὔτε
συνὸν αὐτῇ, καθὼς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τί τινος
253 αἴτιον. καὶ δὴ κεχωρισμένον μὲν αὐτῆς αὐτόθεν οὔτε
αὐτὸ αἴτιόν ἐστι, μὴ παρούσης τῆς πρὸς ἣν λέγεται αἴτιον,
254 οὔτε ἐκείνη πάσχει, μὴ συμπαρόντος τοῦ ποιοῦντος. εἰ
δὲ συνδυάζοι τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ, ἤτοι αὐτὸ μόνον ποιεῖ
τὸ λεγόμενον αἴτιον ὑπάρχειν, οὐχὶ δὲ πάσχει, ἢ ποιεῖ
ἅμα καὶ πάσχει. καὶ εἰ μὲν ἅμα ποιεῖ καὶ πάσχει, ἑκάτε-
ρον ἔσται ποιοῦν τε καὶ πάσχον· ᾗ μὲν γὰρ αὐτὸ ποιεῖ,
ἔσται πάσχουσα ἡ ὕλη, ᾗ δὲ ἡ ὕλη ποιεῖ, ἔσται ἐκεῖνο τὸ
πάσχον. καὶ οὕτως οὐ μᾶλλον τὸ ποιοῦν γενήσεται ποιοῦν
ἢ πάσχον, καὶ τὸ πάσχον οὐ μᾶλλον ἔσται πάσχον ἢ
255 ποιοῦν· ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ ποιεῖ μέν, οὐκ ἀντιπάσχει
δέ, ἤτοι κατὰ ψιλὴν ψαῦσιν, τουτέστι τὴν κατ' ἐπιφάνειαν,
ποιεῖ, ἢ κατὰ διάδοσιν. καὶ ἔξωθεν μὲν προσπῖπτον καὶ
κατὰ ψιλὴν τὴν ἐπιφάνειαν παραβαλλόμενον τῇ πασχούσῃ
ὕλῃ οὐ δυνήσεταί τι ποιεῖν· ἡ γὰρ ἐπιφάνεια ἀσώματός
ἐστιν, τὸ δ' ἀσώματον οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν πέφυκεν.
256 οὐκ ἄρα κατὰ ψιλὴν παραβαλλόμενον τὴν ἐπιφάνειαν τὸ
'''αἴτιον τῇ ὕλῃ τι ποιεῖν δύναται. καὶ μὴν οὐδὲ κατὰ
διάδοσιν οἷόν τέ ἐστιν αὐτὸ δρᾶν. ἤτοι γὰρ διὰ στερεῶν
σωμάτων διίξεται ἢ διὰ νοητῶν τινῶν καὶ ἀναισθήτων
πόρων. ἀλλὰ διὰ μὲν στερεῶν σωμάτων οὐκ ἂν φέροιτο·
257 σῶμα γὰρ διὰ σώματος οὐ δύναται χωρεῖν. εἰ δὲ διὰ πό-
ρων τινῶν, ὀφείλει ταῖς περιγραφούσαις τοὺς πόρους ἐπι-
φανείαις προσπῖπτον ποιεῖν. ἀλλ' αἵ γε ἐπιφάνειαί εἰσιν
ἀσώματοι, καὶ τὸ ἀσώματον οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν
εὔλογόν ἐστιν. τοίνυν οὐδὲ κατὰ διάδοσιν ποιεῖ τὸ αἴτιον.
ᾧ ἕπεται τὸ μηδ' ὅλως αἴτιον αὐτὸ τυγχάνειν.
258 Ἔνεστι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἁφῆς κοινότερον τῷ τε ποιοῦν-
τι καὶ τῷ πάσχοντι ἐπαπορεῖν. ἵνα γάρ τι ποιήσῃ ἢ πάθῃ,
ὀφείλει θιγεῖν ἢ θιχθῆναι· οὐδὲν δὲ οὔτε θιγεῖν οὔτε

12. ἢ πάσχον om CR. 13. ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον C. 19. οὐκ –
20. δύναται om H. 20. δυνήσεται FG.

θιχθῆναι δύναται, καθὼς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστιν
ἢ τὸ ποιοῦν ἢ τὸ πάσχον. εἰ γὰρ ἅπτεταί τί τινος καὶ 259
θιγγάνει, ἤτοι ὅλον ὅλου ἅπτεται ἢ μέρος μέρους ἢ ὅλον
μέρους ἢ μέρος ὅλου· οὔτε δὲ μέρος μέρους οὔτε ὅλον
ὅλου οὔτε ὅλον μέρους οὔτε ἐναλλὰξ ἅπτεται, καθὼς δι-
δάξομεν· οὐκ ἄρα τί τινος ἅπτεται. καὶ εἰ μηδὲν μηδε-
νὸς ἅπτεται, οὔτε τὸ πάσχον ἔστιν οὔτε τὸ ποιοῦν. ὅλον 260
μὲν οὖν ὅλου οὐχ ἅπτεται κατὰ λόγον· εἰ γὰρ ὅλον ὅλου
ἅπτεται, οὐ θίξις ἔσται ἀλλὰ ἕνωσις ἀμφοτέρων, καὶ τὰ
δύο σώματα ἓν ἔσται σῶμα, διὰ τὸ καὶ τοῖς κατὰ βάθος
ὀφείλειν τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου θιγγάνειν διὰ τὸ καὶ ταῦτα
τοῦ ὅλου καθεστάναι μέρη. καὶ μὴν οὐδὲ μέρος μέρους 261
θιγγάνειν δυνατόν ἐστιν. τὸ γὰρ μέρος κατὰ μὲν τὴν
πρὸς τὸ ὅλον σχέσιν νοεῖται μέρος, κατὰ δὲ τὴν ἰδίαν πε-
ριγραφὴν ἐστὶν ὅλον, πάλιν τε διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἤτοι
τὸ ὅλον μέρος τοῦ ὅλου μέρους ἅψεται ἢ μέρος μέρους.
καὶ εἰ μὲν ὅλον ὅλου, ἑνωθήσεται, καὶ ἀμφότερα ἓν γενή-
σεται σῶμα· εἰ δὲ μέρει μέρος, ἐκεῖνο πάλιν τὸ μέρος
κατ' ἰδίαν περιγραφὴν ὅλον νοούμενον ἤτοι ὅλον ὅλου
τοῦ μέρους ἅψεται ἢ μέρει τινί τινος μέρους, καὶ οὕτως
εἰς ἄπειρον. οὐ τοίνυν οὐδὲ μέρος μέρους ἅπτεται. καὶ
μὴν οὐδὲ ὅλον μέρους. εἰ γὰρ τὸ ὅλον τοῦ μέρους ἅψε- 262
ται, ἔσται καὶ τὸ ὅλον συνυποστελλόμενον τῷ μέρει μέρος
καὶ τὸ μέρος '''ἀντιπαρεκτεινόμενον τῷ ὅλῳ ὅλον· τὸ γὰρ
ἴσον τῷ μέρει τὴν τοῦ μέρους εἶχεν ἀναλογίαν, καὶ τὸ
ἴσον τῷ ὅλῳ τὴν τοῦ ὅλου. τελέως δὲ ἀπερρωγός ἐστιν ἢ
τὸ ὅλον ποιεῖν μέρος ἢ τὸ μέρος ἴσον ἀξιοῦν εἶναι τῷ
ὅλῳ. τοίνυν οὐδὲ τὸ ὅλον τοῦ μέρους ἅπτεται. καὶ ἄλ- 263
λως, εἰ τὸ ὅλον τοῦ μέρους ἅπτεται, ἔσται ἑαυτοῦ μικρό-
τερόν καὶ πάλιν ἑαυτοῦ μεῖζον· ὅπερ ἐστὶ τοῦ προτέρου
χεῖρον. τό τε γὰρ ὅλον εἰ τὸν αὐτὸν ἐπιλαμβάνει τόπον
τῷ μέρει, ἴσον ἔσται τῷ μέρει, ἴσον δὲ τούτῳ γενόμενον
μικρότερον ἑαυτοῦ ἔσται· καὶ ἀνάπαλιν τὸ μέρος εἰ ἀν-

2. τί om C. 15. δὲ FG. 26. ἀπορρωγός C. 32. γινόμενον L.

τιπαρεκτείνεται τῷ ὅλῳ, τὸν αὐτὸν ἐφέξει τούτῳ τόπον,
τῷ δὲ ὅλῳ τὸν αὐτὸν ἐπεσχηκὸς τόπον ἔσται μεῖζον ἑαυτοῦ.
264 ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῆς ἀναστροφῆς ἐστὶ λόγος· εἰ γὰρ
μὴ δύναται τὸ ὅλον τοῦ μέρους ἅπτεσθαι διὰ τὰς μικρῷ
πρόσθεν ἐπιλογισθείσας αἰτίας, οὐδὲ τὸ μέρος δυνήσεται
τοῦ ὅλου ἅπτεσθαι. ὅθεν εἰ μήτε τὸ ὅλον τοῦ ὅλου
ἅπτεται μήτε τὸ μέρος τοῦ μέρους μήτε τὸ ὅλον τοῦ μέ-
ρους μήτε ἐναλλάξ, οὐδὲν οὐδενὸς ἅπτεται. διὰ δὲ τοῦτο
οὐδὲ αἴτιόν τί τινος ὑπάρξει, οὐδὲ πάσχον τι ὑπό τινος.
265 Πρὸς τούτοις τε, εἰ ἅπτεταί τί τινος, ἤτοι μεσολα-
βούμενον ὑπό τινος, οἷον πόρου ἢ γραμμῆς, ἅψεταί τι-
νος, ἢ ὑπ' οὐδενὸς μεσολαβούμενον. καὶ εἰ μὲν ὑπό τι-
νος μεσολαβοῖτο, οὐχ ἅψεται οὗ λέγεται ἅπτεσθαι, ἀλλὰ
τοῦ μεταξὺ ἀμφοτέρων· εἰ δὲ μηδενὸς ἁπαξαπλῶς μεταξὺ
ἀμφοτέρων ὄντος τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ἅψεται, ἕνωσις ἔσται
266 ἀμφοτέρων ἀλλ' οὐ θίξις. τοίνυν οὐδὲ ταύτῃ τί τινος
ἅπτεται. ὅθεν εἴπερ, ἵνα νοηθῇ τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πά-
σχον, δεῖ προωμολογῆσθαι τὸ ὅτι τινὸς ἅπτεται, δέδεικται
δὲ μηδὲν μηδενὸς ἁπτόμενον, λεκτέον μήτε τὸ ποιοῦν
μήτε τὸ πάσχον ὑπάρχειν.
Τὸ μὲν οὖν ποιοῦν αἴτιον οὕτω καὶ κατ' ἰδίαν καὶ
267 κοινῇ μετὰ τοῦ πάσχοντος ἀπορεῖται· ἄπορος δέ ἐστι
κατ' ἰδίαν καὶ ὁ περὶ τοῦ πάσχοντος λόγος. εἰ γὰρ πάσχει
τι, ἤτοι τὸ ὂν πάσχει τι ἢ τὸ μὴ ὄν· οὔτε δὲ τὸ ὂν
πάσχει τι, ὡς παραστήσομεν, οὔτε τὸ μὴ ὄν, ὡς ὑπομνή-
268 σομεν· οὐκ ἄρα πάσχει τι. τὸ μὲν οὖν ὂν οὐ πάσχει·
ἐφ' ὅσον γὰρ ὄν ἐστι καὶ τὴν ἰδίαν φύσιν ἔχει, οὐ πάσχει·
τὸ δὲ μὴ ὂν τῷ μηδ' ὅλως ὑπάρχειν οὐκ ἂν πάθοι. παρὰ
δὲ τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι οὐδέν ἐστιν· οὐκ ἄρα πάσχει
269 τι. οἷον ὁ '''Σωκράτης ἤτοι ὢν θνήσκει ἢ μὴ ὤν. δύο
γὰρ οὗτοι χρόνοι, εἷς μὲν ὁ καθ' ὃν ἔστι καὶ ζῇ, ἕτερος
δὲ καθ' ὃν οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἔφθαρται· διόπερ ἐξ ἀνάγκης

10. τί om CR. ἤτοι] εἴ τι CR. 14. μηνὸς C. 17. ὅθεν — 18. ἅπτεται om CHR. 19. 20. μηδὲ L.

ὀφείλει κατὰ τὸν ἕτερον τούτων θνήσκειν. ὅτε μὲν οὖν
ἔστι καὶ ζῇ, οὐ θνήσκει· ζῇ γὰρ δήπουθεν· θανὼν δὲ
πάλιν οὐ θνήσκει, ἐπεὶ δὶς ἔσται θνήσκων, ὅπερ ἄτοπον.
οὐ τοίνυν θνήσκει Σωκράτης. οἷος δ' ἐστὶν ἐπὶ τούτου 270
λόγος, τοιοῦτος καὶ ἐπὶ τοῦ πάσχοντος. οὔτε γὰρ τὸ ὂν
δύναται πάσχειν ἐφ' ὅσον ὄν ἐστι καὶ κατὰ τὴν ἀρχῆθεν
ὑπόστασιν νοεῖται, οὔτε τὸ μὴ ὄν· ἀρχὴν γὰρ οὐχ ὑφέ-
στηκεν· οὐκ ἄρα πάσχει τι. καὶ ἔτι τρανότερον, εἴπερ 271
γε τὸ ὄν, ὅτε ὄν ἐστι, πάσχει, ἔσται τἀναντία ὑφ' ἓν ἐν
τῷ αὐτῷ· οὐχὶ δέ γε τἀναντία ὑφ' ἓν περὶ τῷ αὐτῷ συ-
νίσταται· οὐκ ἄρα πάσχει τὸ ὄν, ὅτε ὄν ἐστιν. οἷον
ἔστω τὸ ὂν τῇ φύσει σκληρὸν εἶναι καὶ πάσχειν μαλακυ-
νόμενον, καθάπερ ἐπὶ τοῦ σιδήρου θεωροῦμεν. οὐκοῦν
ὅτε μὲν σκληρόν ἐστι καὶ ὄν, οὐ δύναται μαλακύνεσθαι,
ἐπεὶ εἰ μαλακύνεται ὅτε σκληρόν ἐστιν, ἔσται τἀναντία 27
περὶ τῷ αὐτῷ ὑφ' ἕν, καὶ ᾗ μὲν καθέστηκεν ὄν, ἔσται
σκληρόν, ᾗ δὲ πάσχει ὂν ὑπάρχον, ἔσται μαλακόν. οὐ δύ-
ναται δὲ τὸ αὐτὸ ὑφ' ἓν καὶ σκληρὸν καὶ μαλακὸν νοεῖσθαι·
οὐ δύναται ἄρα τὸ ὄν, ὅτε ὄν ἐστι, πάσχειν. ὁ δὲ αὐτὸς 273
λόγος καὶ ἐπὶ λευκοῦ καὶ μέλανος χρώματος. ἔστω γὰρ
τὸ ὄν, ᾗ ὄν ἐστι, καὶ λευκὸν εἶναι, καὶ πάσχειν αὐτὸ μέ-
λαν γινόμενον. οὐκοῦν εἰ τὸ ὂν [ἔστι] καὶ λευκὸν τότε
ἀξιοῦται πάσχειν ὅτε λευκόν ἐστι, μέλαν ἔσται συμβεβη-
κότα ἔχον τὰ ἐναντία· ὅπερ ἄτοπον. οὐ τοίνυν τὸ ὄν,
ἐφ' ὅσον ὄν ἐστι, πάσχειν πέφυκεν. πρὸς τούτοις, εἰ λέ- 274
γοιμεν τὸ ὄν, ὅτε ὄν ἐστι, πάσχειν, ἔσται τι πρὶν γεγονέ-
ναι γεγονός· οὐκ ἄρα τὸ ὄν, ὅτε ὄν ἐστι, πάσχει. εἰ γὰρ 275
σκληρόν ἐστι τὸ ὄν, ἐφ' ὅσον ὄν ἐστι, σκληρόν ἐστι καὶ
οὐ μαλακόν· εἰ δὲ μαλακόν, πρὸ τοῦ γεγονέναι μαλακὸν
ἔσται μαλακόν. ᾗ μὲν γὰρ ὄν ἐστι, σκληρόν ἐστι καὶ
οὔπω μαλακόν· ᾗ δὲ ὅτε ὄν ἐστι τότε ἀξιοῦται πάσχειν,
πρὶν γεγονέναι μαλακὸν γενήσεται μαλακόν. ἄτοπον δέ
γε τὸ τοιοῦτον· οὐκ ἄρα τὸ ὄν, ἐφ' ὅσον ὄν ἐστι, πάσχειν

17. πάσχειν C. 21. καὶ ante λευκὸν add CHR. 27. ὅτι FG.

276 ῥητέον. ὡσαύτως δὲ οὐδὲ τὸ μὴ ὄν, ὅτε μὴ ὂν ἐστιν. τῷ γὰρ μὴ ὄντι οὐδὲν συμβέβηκεν, ᾧ δὲ μηδὲν συμβέβηκεν, οὐδὲ τὸ πάσχειν συμβέβηκεν· τοίνυν οὐδὲ τὸ μὴ ὂν πάσχει τι. εἰ δὲ μήτε τὸ ὂν μήτε τὸ μὴ ὂν πάσχει τι καὶ παρὰ ταῦτα οὐδέν ἐστιν, οὐδὲν '''ἔστι τὸ πάσχον.

277 Καὶ μὴν εἰ ἔστι τι τὸ πάσχον, ἤτοι κατὰ πρόσθεσιν πάσχει ἢ κατὰ ἀφαίρεσιν ἢ κατὰ ἑτεροίωσιν καὶ μεταβολήν· οὔτε δὲ πρόσθεσίς τις ἔστιν οὔτε ἀφαίρεσις οὔτε μεταβολὴ καὶ ἑτεροίωσις, ὡς ὑποδείξομεν· οὐκ ἄρα πάσχει
278 τι. καθὰ γὰρ ἐπὶ τῶν ὀνομάτων κατὰ τούτους τοὺς τρεῖς τρόπους γίνονταί τινες μεταπτώσεις, καὶ τοῦ μὲν κωβιός ὀνόματος ἀφαιρεθείσης τῆς πρώτης συλλαβῆς γίνεται ἕτερον ὄνομα βίος, καὶ τούτῳ προστεθείσης τῆς αὐτῆς συλλαβῆς συνίσταται τὸ πρότερον ὄνομα, καὶ παρὰ ἐναλλαγὴν στοιχείων, ὡς τὸ ἄρχων ὄνομα γίνεται Χάρων, οὕτω καὶ τὰ σώματα λεχθείη ἂν πάσχειν τριχῶς, ἤτοι κατὰ ἀφαί-
279 ρεσιν ἢ κατὰ πρόσθεσιν ἢ κατὰ ἑτεροίωσιν, κατὰ ἀφαίρεσιν μὲν οἷον τὰ φθίνοντα, κατὰ πρόσθεσιν δὲ οἷον τὰ αὐξόμενα, κατὰ τροπὴν δὲ ὡς τὰ ἐξ ὑγείας εἰς νόσον μεταπίπτοντα. ἐὰν οὖν δειχθῇ ὅτι οὐδὲν οὐδενὸς ἀφαιρεῖται καὶ ὅτι οὐδὲν οὐδενὶ προστίθεται καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπ' οὐδενὸς μετατίθεται, αὐτόθεν ἔσται κατεσκευασμένον τὸ μη-
280 δὲν εἶναι τὸ πάσχον. λέγωμεν δὲ ἐν πρώτοις περὶ τοῦ κατὰ ἀφαίρεσιν τρόπου.

Εἰ γὰρ ἀφαιρεῖταί τι ἀπό τινος, ἤτοι σῶμα ἀπὸ σώματος ἀφαιρεῖται ἢ ἀσώματον ἀπὸ ἀσωμάτου ἢ σῶμα ἀπὸ ἀσωμάτου ἢ ἀσώματον ἀπὸ σώματος· οὔτε δὲ σῶμα ἀπὸ σώματος ἀφαιρεῖται, ὡς δείξομεν, οὔτε ἀσώματον ἀπὸ ἀσωμάτου, καθὼς παραστήσομεν, οὔτε σῶμα ἀπὸ ἀσωμάτου ἢ ἀσώματον ἀπὸ σώματος, ὡς καταστησόμεθα·
281 οὐκ ἄρα ἀφαιρεῖταί τι τινός. ἀσώματον μὲν οὖν ἀπὸ ἀσωμάτου ἀφαιρεθῆναι τῶν ἀδυνάτων ἐστίν· τὸ γὰρ ἀφαι-

1. οὐδὲ om CHR. 10. τοὺς om C. 19. ὑγιείας FG.
21. καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπ' οὐδενὸς μετατίθεται om CHR.

ρούμενον ἀπό τινος οὐκ ἔστιν ἀθιγές, τὸ δὲ ἀσώματον
ἀθιγὲς ὂν οὐ παρέχει αὐτὸ πρὸς ἀφαίρεσιν καὶ χωρισμόν.
ἔνθεν καὶ ματαιάζουσιν οἱ μαθηματικοί, ὅταν λέγωσι τὴν 282
δοθεῖσαν εὐθεῖαν δίχα τεμεῖν. ἡ γὰρ ἡμῖν ἐπὶ τοῦ ἄβα-
κος δεικνυμένη εὐθεῖα αἰσθητὸν ἔχει μῆκος καὶ πλάτος, ἡ
δὲ ὑπ' αὐτῶν νοουμένη εὐθεῖα γραμμὴ μῆκός ἐστιν ἀπλα-
τές. καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ἄβακος δεικνυμένη οὐκ '''ἂν εἴη γραμμή,
καὶ οἱ ἐπιβαλλόμενοι ταύτην τέμνειν οὐ τὴν οὖσαν γραμ-
μὴν ἀλλὰ τὴν μὴ οὖσαν τέμνουσιν. ἢ καὶ ἄλλως, ἐπεὶ 283
κατ' αὐτοὺς ἡ γραμμὴ ἐκ στιγμῶν συνεστῶσα νοεῖται, ἔστω
τις εὐθεῖα γραμμή, ἣν λέγουσιν εἰς ἴσα τέμνειν, ἐκ περισ-
σῶν συνεστῶσα στιγμῶν, οἷον ἐννέα. ἀλλὰ ταύτην γε
τέμνοντες ἢ τὴν πέμπτην διελοῦσι στιγμήν, φημὶ δὲ τὴν
μεταξὺ τῶν τεσσάρων καὶ τῶν τεσσάρων νοουμένην, ἢ τῶν
τμημάτων τὸ μὲν τεττάρων ποιήσουσι στιγμῶν τὸ δὲ πέντε.
τὴν μὲν οὖν πέμπτην στιγμὴν οὐκ ἂν φαῖεν τέμνειν·
ἀμερὴς γάρ ἐστι κατ' αὐτούς, καὶ τὸ ἀμερὲς ἀδύνατον
νοεῖν εἰς μέρη διαιρούμενον. λείπεται ἄρα τῶν τῆς γραμ-
μῆς τμημάτων τὸ μὲν τεσσάρων ποιεῖν στιγμῶν τὸ δὲ
πέντε, ὃ πάλιν ἐστὶν ἄτοπον καὶ παρὰ τὴν πρόθεσιν αὐ-
τῶν· ὑπισχνοῦνται μὲν γὰρ ἐπιστημονικῶς τὴν δοθεῖσαν
εὐθεῖαν γραμμὴν εἰς ἴσα διαιρεῖν τμήματα, διαιροῦσι δὲ
αὐτὴν εἰς ἄνισα. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ τοῦ κύκλου λόγος 284
νοείσθω. φασὶ γὰρ κύκλον εἶναι σχῆμα ἐπίπεδον ὑπὸ
μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον, ἐφ' οὗ πᾶσαι αἱ ἀπὸ τοῦ
κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν ἐκβαλλόμεναι εὐθεῖαι ἴσαι
ἀλλήλαις εἰσίν. εἶτα ἐπὶ τούτοις πρόβλημά ἐστι τὸν κύ-
κλον δίχα τεμεῖν· ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. τὸ γὰρ κέντρον,
ὅπερ παντὸς τοῦ κύκλου μεσαίτατόν ἐστιν, ἤτοι δίχα
τέμνεται κατὰ τὴν τοῦ κύκλου διχοτόμησιν ἢ τῷ ἑτέρῳ
προσμερίζεται τμήματι. ἀλλὰ δίχα μὲν τμηθῆναι τῶν 285

2. ὂν ὑπάρχει *C*. 3. ματάζουσιν *FG*. 4. ἡ om *C*. 14. τῶν post καὶ om *CR*. 15. τῶν μὲν *C*. 17. αὐτάς *C*. καὶ — 18. ἄρα om *C*. 19. τεσσάρων om *C*. ποιεῖ *C*. 25. ἀφ' *CHR*. 26. ἴσα *C*. 28. ἀδύνατον — 29. ἐστιν om *C*.

ἀδυνάτων· πῶς γὰρ οἷόν τε τὸ ἀμερὲς ἐπινοεῖν μεριζό-
μενον; εἰ δὲ τῷ ἑτέρῳ προσμερίζεται τμήματι, ἄνισα γί-
νεται τὰ τμήματα καὶ ὁ κύκλος οὐ μέσος διαιρεῖται.
286 τό τε τέμνον τὴν γραμμὴν ἢ τὸν κύκλον ἤτοι σῶμά ἐστιν
ἢ ἀσώματον. ἀλλὰ σῶμα μὲν πῶς ἂν ἐπινοηθείη; ἀθιγὲς
γὰρ καὶ ἀσώματον καὶ ἀνυπόπτωτον ἡμῖν τὸ τεμνόμενον,
τουτέστιν ἡ γραμμὴ καὶ ὁ κύκλος. τοιοῦτο δὲ ὂν οὐκ ἂν
τμηθείη ὑπὸ σώματος· τὸ γὰρ ὑπὸ σώματος τεμνόμενον
παθεῖν δεῖ καὶ θιχθῆναι, τὸ δὲ ἀσώματον οὔτε θιγεῖν
οὔτε θιχθῆναι πέφυκεν. ὥστε οὐκ ἔνεστι [νοῆσαι] ὑπὸ
'''σώματος τεμνομένην τὴν γραμμὴν καὶ διαιρούμενον τὸν
287 κύκλον ἐπινοῆσαι. καὶ μὴν οὐδὲ ὑπὸ ἀσωμάτου τινός.
εἰ γὰρ ἀσώματόν ἐστι τὸ διαιροῦν τὴν γραμμὴν ἢ τὸν
κύκλον, ἤτοι στιγμὴ στιγμὴν τέμνει ἢ γραμμὴ γραμμήν.
οὔτε δὲ στιγμὴ τὴν στιγμὴν οὔτε γραμμὴ τὴν γραμμὴν
288 οἵα τέ ἐστι τέμνειν, ἀλλὰ στιγμὴ μὲν τὴν στιγμὴν οὐκ
ἂν τέμοι, ἐπεὶ ἑκατέρα ἐστὶν ἀμερής, καὶ οὔτε ἡ τέμνουσα
ἔχει οἷς τεμεῖ οὔτε ἡ τεμνομένη τὰ εἰς ἃ τμηθήσεται.
289 γραμμὴ δὲ τὴν γραμμὴν πάλιν οὐκ ἂν διαιροίη. ἐάν τε
γὰρ πλαγίως ἐπιζευχθῇ ἐάν τε ὀρθίως ἡ τέμνουσα τῇ
τεμνομένῃ, κατ' ἀνάγκην ὀφείλει στιγμῇ ἑαυτῆς ἐπιζεύ-
γνυσθαι τῇ κατὰ τὴν διαιρουμένην γραμμὴν στιγμῇ.
ἀμεροῦς μὲν οὖν οὔσης καὶ τῆς ἐπιζευγνυμένης, ἀμεροῦς
δὲ καὶ τῆς ἐν τῇ τεμνομένῃ, οὐ γενήσεταί τις διαίρεσις
διὰ τὸ μήτε τὴν τέμνουσαν εὐφυῶς ἔχειν πρὸς τὸ τέμνειν,
οὖσαν ἀμερῆ, μήτε τὴν τεμνομένην πρὸς τὸ τέμνεσθαι
290 τῷ παντὸς ἐστερῆσθαι μέρους. καὶ μὴν οὐδ' ἔνεστι λέγειν
ὅτι τὸ τέμνον τὴν γραμμὴν μεταξὺ δυοῖν στιγμῶν τῶν
ἐν τῇ τεμνομένῃ γραμμῇ πῖπτον τέμνει τὴν γραμμήν.
τοῦτο γὰρ τῶν προειρημένων ἐστὶν ἀτοπώτερον. πρῶτον
μὲν γὰρ ἐν συνεχείᾳ γραμμῆς ἀδύνατόν ἐστι μέσον πεσεῖν
πέρας, ἀλλ' ἀνάγκη κατὰ στιγμῆς φερόμενον νοεῖν τὸ

5. ἂν om L. 6. ἀνύποπτον L. 7. ὢν FGR. 12. ἀπὸ L.
17. ἐπεὶ om C. 18. τεμῇ CR. τὸ L. ὅ FG. 23. μὲν om L.
26. τῷ R. 32. τέρας CR. στιγμὴν L.

τέμνον. εἶτα κἂν συγχωρηθῇ μεταξὺ δυοῖν στιγμῶν τῶν 291
ἐν τῇ τεμνομένῃ γραμμῇ φερόμενον τὸ τέμνον τέμνειν
τὴν γραμμήν, χεῖρόν τι ἀναδύσεται τοῖς γεωμέτραις. αἱ
γὰρ συνθετικαὶ τῆς γραμμῆς στιγμαὶ ἤτοι οὕτως εἰσὶ συ-
νεχεῖς ὡς μὴ παραδέχεσθαι μεταξὺ ἀλλήλων ἔξωθέν τινα
στιγμήν, ἢ οὐκ ἔσται ἡ ἐξ αὐτῶν συνεχὴς σύνθετος καὶ
μία γραμμή. εἰ δ' οὕτως εἰσὶ συνεχεῖς ὡς ἀνεπινόητον 292
ἔχειν μεταξὺ ἀλλήλων τόπον στιγμῆς, ἵνα τὸ τέμνον δι-
χάζῃ τὴν γραμμήν, δυοῖν θάτερον, ἢ τὴν στιγμὴν δεῖ
τὴν καθ' ἧς φέρεται νοεῖν διχαζομένην, ἢ τούτου ἀδυνά-
του καθεστῶτος τὰς ὑποκειμένας στιγμὰς τῆς γραμμῆς
νοεῖν ὑπαναχωρούσας καὶ τόπον καὶ διάστασιν παρεχομέ-
νας, τοτὲ μὲν ἐπὶ τόδε τὸ μέρος συστελλομένων τοτὲ δὲ
ἐπὶ τόδε, ὧν ἑκάτερόν ἐστιν ἄτοπον· οὔτε γὰρ στιγμή, 293
καθὼς προπαρεμυθησάμεθα, τέμνεσθαι δύναται τῷ ἀμε-
ρὴς ὑπάρχειν, οὔτε αἱ ἐν τῇ τεμνομένῃ γραμμῇ στιγμαὶ
ὑπαναχωρεῖν πεφύκασιν· ἀκίνητοι γάρ εἰσιν. τοίνυν καὶ
τὸ ἀσώματον '''οὔτε ἀφαιρεῖται ἀπό τινος ἀσωμάτου οὔτε
ἐπιδέχεται τὴν ἀφαίρεσιν. κἂν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν δὲ 294
γραμμῶν καὶ κύκλων, τουτέστι τῶν ἐπὶ τοῦ ἄβακος βλε-
πομένων, θέλωσι στήσαντες τὸν λόγον οἱ γεωμέτραι δι-
δάσκειν τί τινος ἀφαιρούμενον, οὐ δυνήσονται· οὔτε γὰρ
ἀφ' ὅλης τῆς γραμμῆς ἢ ἀφ' ὅλου τοῦ κύκλου δύναταί τις
ἀφαίρεσις γενομένη νοεῖσθαι οὔτε ἀπὸ μέρους, ὡς μικρὸν
ὕστερον προβάντος τοῦ λόγου διδάξομεν, ὅταν εἰς τὴν
περὶ τῶν τεμνομένων σωμάτων ζήτησιν συγκαταβαίνωμεν.

Νῦν δὲ συντόμως δειχθέντος ὅτι οὐδὲν ἀσώματον 295
οὐδενὸς ἀσωμάτου ἀφαιρεῖσθαι δύναται, λείπεται λέγειν ἢ
σῶμα ἀπὸ σώματος χωρίζεσθαι ἢ ἀσώματον ἀπὸ σώματος
ἢ σῶμα ἀπὸ ἀσωμάτου. ἀλλὰ σῶμα μὲν ἀπὸ ἀσωμάτου
ἀφαιρεῖσθαι αὐτόθεν ἐστὶν ἀδιανόητον, ἀσώματον δὲ ἀπὸ 296

6. σύνθετος aut delendum aut ante συνεχὴς ponendum. 8. ἔχει C. στιγμῶν L. 13. ποτὲ C. συστελλομένας Fabricius. 22. γὰρ om L. 25. προβάντες L: corr Fabricius. 30. σῶμα μὲν Fabricius, ἀσώματον μὲν L.

σώματος χωρίζεσθαι τῶν ἀδυνάτων· θιγεῖν γὰρ δεῖ τοῦ
ἀφαιρουμένου τὸ ἀφαιροῦν, ἀθιγὲς δέ ἐστι τὸ ἀσώματον
καὶ ἀδύνατος δέδεικται ἡ θίξις· ὥστε οὐδὲ ἀσώματον σώ-
ματος χωρισθείη ποτ' ἄν. καὶ ἄλλως τὸ χωριζόμενόν τινος
οἱονεὶ μέρος ἐστὶ τοῦ ἀφ' οὗ χωρίζεται, τὸ δὲ ἀσώματον
297 τοῦ σώματος οὐκ ἂν εἴη μέρος. καὶ μὴν οὐδὲ σῶμα
σώματος δύναται ἀφαιρεῖσθαι. εἰ γὰρ σῶμα ἀπὸ σώματος
ἀφαιρεῖται, ἤτοι τὸ ἴσον ἀπὸ ἴσου ἀφαιρεῖται ἢ τὸ ἄνισον
ἀπὸ τοῦ ἀνίσου· ἀλλ' οὔτε τὸ ἴσον ἀπὸ τοῦ ἴσου ἀφαι-
ρεῖσθαι δύναται, ὡς διδάξομεν, οὔτε τὸ ἄνισον ἀπὸ τοῦ
ἀνίσου, ὡς ὑπομνήσομεν· οὐκ ἄρα σῶμα ἀπὸ σώματος
298 ἀφαιρεῖται. ἴσον μὲν οὖν ἀπὸ ἴσου οὐκ ἂν ἀφαιρεθείη,
καθάπερ ἀπὸ πήχεως πῆχυς, ἐπεὶ οὐκ ἔσται τὸ τοιοῦτον
299 ἀφαίρεσις ἀλλὰ παντελὴς τοῦ ὑποκειμένου ἀναίρεσις. καὶ
ἔτι ἤτοι ἀπὸ μένοντος τοῦ πήχεως ποιησόμεθα τὴν ἀφαί-
ρεσιν ἢ ἀπὸ μὴ μένοντος. καὶ εἰ μὲν ἀπὸ μένοντος, δι-
πλασιάσομεν τὸν πῆχυν ἀλλ' οὐκ ἐλαττώσομεν· πῶς γὰρ
ἔτι πῆχυς ὑποκείσεται ὁ πῆχυς πήχεως ἐξ αὐτοῦ ἀφαιρε-
θέντος; εἰ δὲ ἀπὸ μὴ μένοντος, οὐδὲν ἀπολείπομεν τὸ
τὴν ἀφαίρεσιν ἐπιδεξόμενον· ἀπὸ γὰρ τῶν μὴ ὄντων
ἀμήχανόν τι ἀφαιρεθῆναι. ὥστε ἴσον μὲν ἀπὸ τοῦ ἴσου
300 οὐκ ἀφαιρεῖται. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ἄνισον ἀπὸ τοῦ ἀνίσου·
εἰ γὰρ τοῦτο, ἤτοι τὸ μεῖζον ἀπὸ τοῦ ἥττονος ἀφαιρεῖται,
ὥσπερ ἀπὸ παλαιστοῦ πῆχυς, ἢ ἀπὸ μείζονος τὸ ἧττον,
301 ὡς τὸ παλαιστιαῖον ἀπὸ τοῦ πηχυαίου. ἀλλὰ τὸ μὲν μεῖζον
ἀπὸ τοῦ ἥττονος οὐκ ἂν ἀφαιρεθείη· δεῖ γὰρ τὸ ἀπό τι-
νος ἀφαιρούμενον περιέχεσθαι ἐν ἐκείνῳ τῷ ἐξ οὗ ἡ ἀφαί-
ρεσις, ἐν ''' δὲ τῷ ἥττονι οὐ περιέχεται τὸ μεῖζον. καὶ δ
τοῦτο, ὡς οὐκ ἔστιν ἀπὸ τῶν πέντε ἀφαιρεῖν τὰ ἓξ (οὐ
γὰρ ἐμπεριέχεται τοῖς πέντε τὰ ἕξ), οὕτως οὐδὲ ἀπὸ τοῦ
ἥττονος δυνατόν ἐστιν ἀφαιρεῖν τὸ μεῖζον· οὐ γὰρ ἐμπε-
ριέχεται τῷ ἥττονι τὸ μεῖζον. τοίνυν οὐκ ἀφαιρεῖται ἀπὸ
302 τοῦ ἥττονος τὸ μεῖζον. καὶ μὴν οὐδὲ ἀπὸ τοῦ μείζονος

13. 15. 18. πήχεος L. 25. τοῦ om CR.

τὸ ἧττον. ὡς γὰρ ἐλέγομεν, δεῖ τὸ ἀπό τινος ἀφαιρούμενον ἐμπεριέχεσθαι τῷ ἐξ οὗ ἡ ἀφαίρεσις. οὐχὶ δέ γε τὸ ἔλαττον ἐμπεριέχεται τῷ πλείονι· ἀκολουθήσει γὰρ καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ πλεῖον ἐμπεριέχεσθαι τῷ ἥττονι, ἀδύνατον δὲ τοῦτο ἐδείκνυτο. ὥστε οὐδὲ τὸ ἧττον ἐμπερισχεθήσεται τῷ μείζονι, οὑτωσὶ δ' οὐδ' ἀφαιρεθήσεται. καὶ ὅτι 303 τῷ ὄντι σώζεται τὰ τῆς ἀκολουθίας, σκοπῶμεν ἐπὶ τῶν τιθεμένων τοῖς ἀπορητικοῖς ὑποδειγμάτων. εἰ γὰρ ἐν τοῖς ἓξ ἐμπεριέχεται τὰ πέντε ὡς ἐν πλείονι ἐλάττονα, ἀνάγκη κἀν τοῖς πέντε περιέχεσθαι τὰ τέσσαρα ὡς ἐν πλείονι ἐλάττονα, κἀν τοῖς τέσσαρσι τὰ τρία, κἀν τοῖς τρισὶ τὰ δύο, κἀν τοῖς δυσὶ τὸ ἕν, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἓξ ἀριθμῷ περιέχεσθαι τὰ πέντε καὶ τὰ τέσσαρα καὶ τρία καὶ δύο καὶ ἕν, ἅπερ ἐστὶ πεντεκαίδεκα. ἀλλ' εἰ ἐν τῷ ἓξ κατὰ τὸν 304 ἴδιον αὐτοῦ λόγον ἐμπεριέχεται τὰ πεντεκαίδεκα, κατ' ἀνάγκην τῷ πέντε περισχεθήσεται τὰ τέσσαρα καὶ τρία καὶ δύο καὶ ἕν, ἅπερ ἐστὶ δέκα. καὶ ὃν τρόπον ἐν τοῖς πέντε περιέσχηται τὰ δέκα, οὕτω κἀν τοῖς τέσσαρσιν ἔσται τὰ τρία καὶ δύο καὶ ἕν, τουτέστι τὰ ἕξ, καὶ κατὰ τὸ ἀνάλογον ἐν τοῖς τρισὶ τὰ δύο καὶ τὸ ἕν, ἅπερ ἐστὶν ἄλλα τρία, κἀν τοῖς λειπομένοις δυσὶ τὸ ἕν. ταύτῃ συντιθεμένων τῶν ἐν 305 τοῖς ἓξ ἀριθμῶν, φημὶ δὲ τοῦ πεντεκαίδεκα καὶ τοῦ δέκα καὶ τοῦ ἓξ καὶ τοῦ τρία, ἔτι καὶ τοῦ ἑνός, ἔσται ὁ ἓξ ἀριθμὸς περιεσχηκὼς τὸν τριάκοντα πέντε ἀριθμόν. τού- 306 του τ' ἔτι συγχωρηθέντος ἀπειράκις ἀπείρων ἀριθμῶν περιληπτικὸς ἔσται ὁ ἕξ· πάλιν γὰρ ὁ τριάκοντα πέντε τῶν ὑποβεβηκότων ἀριθμῶν ἔσται περιληπτικός, οἷον τοῦ τριάκοντα τέσσαρα, καὶ οὗτος τοῦ τριάκοντα τρία, καὶ οὗτος τοῦ τριάκοντα δύο, καὶ οὕτω καθ' ὑπόβασιν μέχρις ἀπείρων. ἀλλ' εἴπερ ἵνα τί τινος ἀφαιρεθῇ, δεῖ ἐμπεριέχεσθαι 307 τὸ ἀφαιρούμενον τῷ ἐξ οὗ ἡ ἀφαίρεσις, δέδεικται δὲ οὔτε

11. καὶ CR. καὶ L. 12. τρισὶ CR. 13. τὰ post καὶ om C. καὶ τὰ τρία FG. 14. εἰ om C. 16. τῶν CR. τὰ om L. 17. καὶ ante ὃν om L: 18. δέκα καὶ οὕτω κἀν C. 19. τὸν C. 24. ἀριθμὸς καὶ περιεσχηκὼς FG.

ἐν τῷ ἥττονι τὸ μεῖζον περιεχόμενον οὔτε ἐν τῷ μείζονι
τὸ ἔλαττον, καὶ μὴν οὐδὲ ἐν τῷ ἴσῳ τὸ ἴσον (δεῖ γὰρ τὸ
περιέχον μεῖζον εἶναι τοῦ περιεχομένου, τὸ δέ τινι ἴσον
οὔτε ἔλαττόν ἐστιν ἐκείνου οὔτε μεῖζον τοῦ ᾧ ἴσον ἐστί),
ῥητέον μηδὲν μηδενὸς ἀφαιρεῖσθαι.
308 Καὶ μὴν εἰ ἀφαιρεῖταί τι τινός, '''ἤτοι ὅλον ἀπὸ ὅλου
ἀφαιρεῖται ἢ μέρος ἀπὸ μέρους ἢ μέρος ἀπὸ ὅλου ἢ ὅλον
ἀπὸ μέρους· οὔτε δὲ ὅλον ἀπὸ ὅλου ἀφαιρεῖται οὔτε μέ-
ρος ἀπὸ μέρους οὔτε ὅλον ἀπὸ μέρους ἢ μέρος ἀφ' ὅλου,
309 ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἀφαιρεῖταί τι τινός. τὸ μὲν
οὖν ὅλον ἀπὸ τοῦ ὅλου ἀφαιρεῖσθαι τελέως ἐστὶν ἀδύνα-
τον· οὐδεὶς γὰρ ἀπὸ πήχεως ἀφαιρεῖ πῆχυν, οὐδὲ ἀπὸ
κοτύλης κοτύλην, ἐπεὶ τὸ τοιοῦτον οὐκ ἔσται τινὸς ἀφαί-
310 ρεσις ἀλλὰ ὁλοσχερὴς τοῦ ὑποκειμένου ἀναίρεσις. ἀδια-
νόητον δέ ἐστι καὶ τὸ ὅλον λέγειν ἀπὸ τοῦ μέρους ἀφαι-
ρεῖσθαι. τὸ γὰρ μέρος ἧττόν ἐστι τοῦ ὅλου, καὶ τὸ ὅλον
πλεῖόν ἐστι τοῦ μέρους· ἀπὸ δὲ τοῦ ἥττονος λέγειν τὸ
πλέον ἀφαιρεῖσθαι σφόδρα ἐστὶν ἀπίθανον. οὐδὲ γὰρ ὑπέ-
κειτο ἐν τῷ μέρει τὸ ὅλον, ἵνα ἀπ' αὐτοῦ λάβῃ τὴν ἀφαί-
311 ρεσιν, ἀλλ' ἐν τῷ ὅλῳ τὸ μέρος. λείπεται οὖν τὸ
πιθανώτερον εἶναι δοκοῦν, ἢ τὸ μέρος ἀπὸ τοῦ ὅλου ἀφαι-
ρεῖσθαι ἢ τὸ μέρος ἀπὸ τοῦ μέρους. ἀλλὰ καὶ τοῦτο
τῶν ἀπόρων ἐτύγχανεν. σκοπῶμεν δὲ τὸ λεγόμενον, ὡς
312 ἔθος τοῖς ἀπὸ τῆς σκέψεως, ἐπὶ ἀριθμοῦ. ὑποκείσθω γὰρ
δεκάς, καὶ ἀφαιρείσθω ἀπὸ ταύτης μονάς. οὐκοῦν ἡ
ἀφαιρουμένη μονὰς ἤτοι ἀπὸ τῆς ὑποκειμένης δεκάδος
ἀφαιρεῖται ἢ ἀπὸ τῆς μετὰ τὴν ἄρσιν ὑπολειπομένης ἐννεά-
δος· οὔτε ἀπὸ τῆς ἐννεάδος δὲ οὔτε ἀπὸ τῆς δεκάδος
ἀφαιρεῖται, ὡς δείξομεν· οὐκ ἄρα ἀφαιρεῖται τῆς δεκάδος
313 μονάς, ᾧ ἕπεται τὸ μηδὲν μηδενὸς ἀφαιρεῖσθαι. εἰ γὰρ
ἀπὸ τῆς δεκάδος ἀφαιρεῖται ἡ μονάς, ἤτοι ἕτερόν τί ἐστιν

4. ἔλασσόν FG. ᾧ] οὗ L. 6. καὶ μὴν εἰ μὴ ἀφαιρεῖται H, qui om τι τινος — 28. δεκάδος ἀφαιρεῖται. 12. ἀφαιρεῖται R, qui γρ ἀφαιρεῖ. 15. τοῦ om CR. 23. ὡς ἔθος δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς σκέψεως σκοπῶμεν τὸ λεγόμενον ἐπὶ CR. 29. ἐδείξαμεν H.

ἡ δεκὰς παρὰ τὰς κατὰ μέρος μονάδας, ἢ ἀθροισμὸς τῶν
κατὰ μέρος μονάδων ἐστὶν ἡ δεκάς. ἀλλ' ἑτέραν μὲν τῶν
κατὰ μέρος μονάδων οὐκ εἰκὸς εἶναι τὴν δεκάδα· καὶ
γὰρ ἀναιρεθεισῶν αὐτῶν συναναιρεῖται καὶ ὑποκειμένων
πάρεστιν. εἰ δὲ ἐν αὐταῖς ἐστὶ ταῖς μονάσιν ἡ δεκάς, 314
πάντως ἐὰν λέγωμεν ἀπὸ τῆς δεκάδος ἀφαιρεῖσθαι τὴν
μονάδα, ἐπεὶ ἡ δεκὰς οὐδέν ἐστι παρὰ τὰς μονάδας, ὁμο-
λογήσομεν τὴν μονάδα ἀφ' ἑκάστης μονάδος ἀφαιρεῖσθαι·
ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτῆς διὰ τὸ σὺν ταύτῃ νοεῖσθαι τὴν δε-
κάδα. ἀπὸ πάσης δὲ μονάδος ἀφαιρουμένης καὶ ἀφ' ἑαυ- 315
τῆς τῆς μιᾶς μονάδος ἔσται ἡ τῆς μιᾶς μονάδος ἆρσις
δεκάδος ἆρσις. ἄτοπον δέ ἐστι τὴν τῆς μονάδος ἆρσιν
δεκάδος λέγειν ἆρσιν ὑπάρχειν. ἄτοπον ἄρα καὶ ἀπὸ δε-
κάδος ἀξιοῦν ἀφαιρεῖσθαι μονάδα. καὶ μὴν ἀπὸ τῆς πε-
ριλειπομένης ἐννεάδος οὐκ ἂν εἴποιμεν ταύτην ἀφαιρεῖσθαι.
εἰ γὰρ ἀπὸ τῆς ἐννεάδος ἀφαιρεῖται ἡ μονάς, οὐκ ὤφειλε
μετὰ τὴν ἆρσιν αὐτῆς ὁλόκληρος θεωρεῖσθαι ἡ ἐννεάς·
τὸ γὰρ ἀφ' οὗ τι ἀφαιρεῖται, οὐ μένει ὁλόκληρον μετὰ τὴν
ἀφαίρεσιν, ἐπεὶ οὐκ ἔσται γεγονυῖά τις ἀπ' αὐτοῦ ἀφαίρε-
σις. καὶ '''ἄλλως, εἰ ἀπὸ τῆς περιλειπομένης ἐννεάδος 316
ἀφαιρεῖται ἡ μονάς, ἤτοι ἀπὸ ὅλης τῆς ἐννεάδος ἀφαιρεῖ-
ται ἢ ἀπὸ τῆς ἐσχάτης μονάδος. οὔτε δὲ ἀπὸ τῆς ὅλης
ἐννεάδος ἀφαιρεῖται, ἐπεὶ ἔσται, μὴ ἑτέρας οὔσης παρὰ
τὰς κατὰ μέρος μονάδας τῆς ἐννεάδος, ἡ μονάδος ἆρσις
ἐννεάδος ἆρσις, ὅπερ ἦν ἄτοπον· οὔτε ἀπὸ τῆς ἐσχάτης 317
μονάδος, ἐπεὶ πρῶτον μὲν ἀμερὴς καὶ ἀδιαίρετός ἐστιν ἡ
μονάς, ἔπειτα πῶς ὁλόκληρος ἀπολείπεται ἡ ἐννεάς, ἀλλ' οὐ
παρὰ μονάδα; εἰ δὲ μήτε ἀπὸ τῆς δεκάδος αἴρεται μονὰς
μήτε ἀπὸ τῆς περιλειπομένης ἐννεάδος, παρὰ δὲ ταῦτα
οὐδὲν ἔστι τρίτον ἐπινοεῖσθαι, λεκτέον μὴ ἀφαιρεῖσθαι τῆς
δεκάδος μονάδα. πρὸς τούτοις, εἰ ἀπὸ τῆς δεκάδος αἴρε- 318
ται μονάς, ἤτοι ἀπὸ μενούσης ἔτι τῆς δεκάδος αἴρεται ἢ

10. ἀφαιρουμένη *L*. 11. μιᾶς post ἑαυτῆς τῆς om *S*. 12. δεκάδος ἆρσις om *L*. 14. λειπομένης *FG*. 15. οὐκ — 16. ἐννεάδος om *C*. 20. λειπομένης *X*. 27. πᾶς *CH*.

μονὰς ἢ ἀπὸ μὴ μενούσης· οὔτε δὲ ἀπὸ μὴ μενούσης αἴρεταί ποτε μονὰς οὔτε ἀπὸ μενούσης· παρὰ δὲ τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι οὐδὲν ἔστιν· οὐκ ἄρα ἀφαιρεῖται ἀπὸ τῆς
319 δεκάδος μονάς. ἀπὸ μὲν οὖν μενούσης τῆς δεκάδος αὐτόθεν φαίνεται μὴ ἀφαιρεῖσθαι ἡ μονάς· ἐφ' ὅσον γὰρ μένει δεκάς, οὐδὲν ἀφαιρεῖται ἀπ' αὐτῆς. ἀπὸ δὲ μὴ μενούσης πάλιν ἀφαιρεῖσθαι ἄτοπον· ἀπὸ γὰρ τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲ ἀφαιρεθῆναί τι δύναται. οὐκ ἄρα ἀφαιρεῖταί τι
320 τινός. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῆς ἀπὸ τῶν μετρητῶν ἀφαιρέσεως, οἷον τῆς ἀπὸ χοέως ἀφαιρουμένης κοτύλης ἢ τοῦ ἀπὸ πήχεως ἀφαιρουμένου παλαιστοῦ. ἢ γὰρ ἀπὸ ὅλου τοῦ χοέως ῥητέον γίνεσθαι τὴν ἀφαίρεσιν ἢ ἀπὸ μέρους, καὶ ἤτοι ἀπὸ μένοντος ἢ μὴ μένοντος· ἀπ' οὐδενὸς δὲ τούτων, ὡς παρεστήσαμεν· τοίνυν οὐδὲ ταύτῃ ἀφαιρεῖταί τι τινός.

321 Ἀλλ' ὅτι μὲν οὐδέν ἐστιν ἀφαίρεσις, ἐκ τούτων συμφανές· ὅτι δὲ οὐδὲ προστίθεταί τι τινί, παρακειμένως διδάσκωμεν. ὑποκειμένου τοίνυν πηχυαίου σώματος καὶ προστιθεμένου τούτῳ παλαιστιαίου ὥστε ἑπταπάλαιστον γίνεσθαι τὸ ἐκ τοῦ ὑποκειμένου καὶ τῆς προσθέσεως ἀποτελεσθέν, ζητῶ ἐν τίνι ποτὲ γέγονεν ἡ τοῦ παλαιστοῦ
322 πρόσθεσις; ἤτοι γὰρ αὐτῷ προστέθειται ὁ παλαιστὴς ἢ τῷ προϋποκειμένῳ πήχει ἢ τῷ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποτελεσθέντι ἑπταπαλαίστῳ μεγέθει· οὔτε δὲ αὐτῷ προστίθεται ὁ παλαιστὴς οὔτε τῷ προϋποκειμένῳ πήχει οὔτε τῷ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποτελεσθέντι μεγέθει, '''φημὶ δὲ ἔκ τε τοῦ προϋποκειμένου πήχεως καὶ τῆς προσθέσεως· οὐκ ἄρα προστί-
323 θεταί τι τινί. ἑαυτῷ μὲν οὖν οὐκ ἂν προστεθείη ὁ παλαιστής· μὴ ὢν γὰρ ἕτερος ἑαυτοῦ, καὶ μὴ διπλασιάζων ἑαυτὸν κατὰ τὴν πρόσθεσιν, οὐκ ἂν ἑαυτῷ προστεθείη. εἰ δὲ τῷ ὑποκειμένῳ πήχει προστίθεται, πῶς παντὶ προστιθέμενος οὐ παρισάζεται αὐτῷ καὶ δύο ποιεῖ πήχεις, ὥστε τὸ μὲν μεῖζον ἧττον γίγνεσθαι τὸ δὲ ἧττον μεῖζον; εἰ

1. ἀπὸ post δὲ om *L*. 13. καίτοι pr *R*. 28. τι om *R* et γρ *C*.

γὰρ ἐξισοῦται τῇ προσθέσει ὁ παλαιστὴς τῷ πήχει καὶ ὁ
πῆχυς τῷ παλαιστῇ, ὁ μὲν πῆχυς ἥττονι ἰσαζόμενος μεί-
ζων καθεστὼς ἥττων γενήσεται, ὁ δὲ παλαιστὴς μικρὸς
ὢν καὶ τῷ πήχει ἰσαζόμενος μείζων καταστήσεται. ἀλλ' εἰ 324
μήθ' ἑαυτῷ προστίθεται ὁ παλαιστὴς μήτε τῷ προϋποκει-
μένῳ πήχει, λείπεται λέγειν αὐτὸν τῷ ἐξ ἀμφοτέρων ἀπο-
τελουμένῳ ἑπταπαλαίστῳ μεγέθει προστίθεσθαι. ὃ πάλιν
ἐστὶν ἀλογώτατον· τὸ γὰρ πρόσθεσιν ἐπιδεχόμενον προϋ-
ποκεῖσθαι δεῖ τῆς προσθέσεως, οὐχὶ δὲ τὸ γινόμενον ἐξ
αὐτῶν προϋπόκειται αὐτῶν. οὐκ ἄρα τῷ γινομένῳ ἔκ τε
τῆς προσθέσεως καὶ ἐκ τοῦ προόντος προστίθεται τὸ προστι-
θέμενον. διαφέρει γε μὴν ἡ πρόσθεσις τοῦ γινομένου ἐξ 325
αὐτῆς, καὶ διαφωνεῖ τοῖς χρόνοις ἐκείνῳ· ὅτε μὲν γὰρ
γίνεται ἡ πρόσθεσις, οὔπω τὸ γινόμενον ἔστιν ἐξ αὐτῶν,
ὅτε δὲ ἔστι τὸ γεγονὸς ἐξ αὐτῶν, οὐκέτι ἔσται πρόσθεσις.
ὥστε οὐδὲ τῷ γινομένῳ ἐκ τῆς προσθέσεως καὶ τοῦ προϋ-
ποκειμένου πήχεως προστίθεται ὁ παλαιστής. ἀλλ' ἐπεὶ
τὸ προστιθέμενον πάλιν οὔτε αὐτὸ ἑαυτῷ προστίθεται
οὔτε τῷ προϋποκειμένῳ οὔτε τῷ ἐξ ἀμφοτέρων, οὐδὲ τὴν
ἀρχὴν προστίθεταί τινι.

Ἔνεστι δὲ καὶ περὶ ἀριθμῶν τὴν αὐτὴν κινεῖν ἀπο- 326
ρίαν. ὑποκειμένης γὰρ τετράδος καὶ προστιθεμένης ταύτῃ
μονάδος σκεπτέον τίνι γίνεται ἡ πρόσθεσις. ἢ γὰρ ἑαυτῇ
προστίθεται ἡ μονὰς ἢ τῇ τετράδι ἢ τῇ ἐξ ἀμφοτέρων
ἀποτελουμένῃ πεντάδι. οὔτε δὲ ἑαυτῇ προστίθεται διὰ
τὸ τὸ μὲν προστιθέμενόν τινι ἕτερον εἶναι ἐκείνου τοῦ ᾧ
προστίθεται, τὴν δὲ μονάδα μὴ ἑτέραν εἶναι ἑαυτῆς, καὶ
διὰ τὸ μηδὲ ἑαυτὴν διπλασιάζειν, δυάδα γινομένην, οὔτε 327
τῇ τετράδι διὰ τὸ μὴ ἰσάζεσθαι αὐτῇ μηδὲ διπλασιάζειν
αὐτήν· τὸ γὰρ ὅλῃ τετράδι προστιθέμενον, μὴ ἑτέρᾳ οὔσῃ
τῶν κατὰ μέρος τεσσάρων μονάδων, τετράς ἐστιν. καὶ
μὴν οὐδὲ τῇ ἐξ αὐτῆς καὶ τῆς τετράδος ἀποτελουμένῃ
πεντάδι διὰ τὸ μὴ προϋποκεῖσθαι τῆς προσθέσεως τὴν

15. ἔσται] ἔστιν ἢ? 26. alterum τὸ om C.

πεντάδα καὶ ἀεί ποτε ὀφείλειν τὸ προστιθέμενον προϋπο-
κειμένῳ τινὶ προστίθεσθαι. οὐκ ἄρα προστίθεταί τι τινί.
328 Ἀλλ' εἰ μήτε ἀφαιρεῖταί '''τι τινός, ὡς ὑποδέδεικται,
μήτε προστίθεταί τι τινί, ὡς παρεμυθησάμεθα, φανερὸν
ὡς οὐδὲ μετατίθεταί τι ἀπό τινος· ἦν γὰρ ἡ μετάθεσις
329 τοῦ μὲν ἄρσις τοῦ δὲ πρόσθεσις. μὴ ὄντων δὲ τούτων
οὐδὲ τὸ πάσχον ὀφείλει εἶναι, εἴπερ ἦν κατά τινα τού-
των τῶν τρόπων τὸ πάσχειν· ἄλλως γὰρ οὐκ ἄν τις
ἐπινοήσειε δυνάμενόν τι πάσχειν εἰ μὴ κατὰ τούτους τοὺς
τρόπους.
330 Συνῆπται δέ πως τῇ περὶ τούτου ἀπορίᾳ καὶ ἡ περὶ
τοῦ ὅλου ἔτι δὲ τοῦ μέρους ζήτησις, ἐπείπερ καὶ ἡ ἀφαί-
ρεσις μέρους τινὸς ἀπὸ ὅλου δοκεῖ ἀφαίρεσις εἶναι καὶ ἡ
πρόσθεσις ὅλου πάλιν ὑπάρχει πρόσθεσις. ὅθεν εἰ δειχθείη
ὅτι ἄπορός ἐστιν ὁ περὶ τοῦ ὅλου καὶ τοῦ μέρους λόγος,
ἐπιδειχθήσεται μᾶλλον τὰ περὶ τῆς προσθέσεως καὶ ἀφαι-
ρέσεως πάσχοντός τε καὶ δρῶντος προηπορημένα. τὸ
δ' ὅτι οὐκ εὐχερές ἐστι λέγειν τί τε ὅλον ἐστὶ καὶ τί τὸ
μέρος, ἀκολούθως διδάσκωμεν.
331 Ἡ περὶ τοῦ ὅλου σκέψις ἀναγκαία ἐστὶ τοῖς μὲν φυ-
σικοῖς, ἐπεὶ ἄτοπον καθέστηκε τούτους περὶ τοῦ ὅλου καὶ
τοῦ παντὸς ἐπαγγελλομένους τὸ ἀληθὲς ἐρεῖν μὴ εἰδέναι
τί ποτέ ἐστι τὸ ὅλον καὶ τίνα τὰ μέρη, τοῖς δὲ σκεπτικοῖς
332 πρὸς ἔλεγχον τῆς τῶν δογματικῶν προπετείας. καὶ δὴ οἱ
μὲν ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλόσοφοι διαφέρειν ὑπολαμβάνουσι
τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν· ὅλον μὲν γὰρ εἶναι λέγουσι τὸν
κόσμον, πᾶν δὲ τὸ σὺν τῷ κόσμῳ ἔξωθεν κενόν, καὶ διὰ
τοῦτο τὸ μὲν ὅλον πεπερασμένον εἶναι, πεπέρασται γὰρ
ὁ κόσμος, τὸ δὲ πᾶν ἄπειρον, τοιοῦτον γὰρ τὸ ἐκτὸς τοῦ
333 κόσμου κενόν. ὁ δὲ Ἐπίκουρος ἀδιαφόρως τήν τε τῶν
σωμάτων καὶ τὴν τοῦ κενοῦ φύσιν ὅλον τε καὶ πᾶν προ-
σαγορεύειν εἴωθεν· ὁτὲ μὲν γάρ φησιν ὅτι ἡ τῶν ὅλων
φύσις σώματά ἐστι καὶ κενόν, ὁτὲ δὲ ὅτι τὸ πᾶν κατ' ἀμ-

16. ἐπειδειχθήσεται R. 32. 33. ὅτὲ R more suo.

φότερα ἄπειρόν ἐστι, κατά τε σώματα καὶ τὸ κενόν, του-
τέστι κατά τε τὸ πλῆθος τῶν σωμάτων καὶ κατὰ τὸ μέγε-
θος τοῦ κενοῦ, ἀντιπαρηκουσῶν ἀλλήλαις τῶν καθ' ἑκά-
τερον ἀπειριῶν. οἱ δὲ φάμενοι μηδ' ὅλως εἶναι κενόν, ὡς 334
οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου, τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν τῶν σωμάτων
μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ κενοῦ ἐπικατηγοροῦσιν. '''γέγονε 335
δέ τις διάστασις βραχεῖα καὶ περὶ τοῦ μέρους. Ἐπίκουρος
μὲν γὰρ ἕτερον ἠξίου τυγχάνειν τὸ μέρος τοῦ ὅλου, κα-
θάπερ τὴν ἄτομον τοῦ συγκρίματος, εἴγε ἐκείνη μὲν ἄποιός
ἐστι, τὸ δὲ σύγκριμα πεποίωται, ἤτοι λευκὸν ἢ μέλαν ἢ
κοινῶς κεχρωσμένον καὶ ἤτοι θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ ἄλλην
τινὰ ἔχον ποιότητα. οἱ δὲ στωικοὶ οὔτε ἕτερον τοῦ ὅλου 336
τὸ μέρος οὔτε τὸ αὐτό φασιν ὑπάρχειν· ἡ γὰρ χεὶρ οὔτε
ἡ αὐτὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἐστίν, οὐ γάρ ἐστιν ἄνθρωπος, οὔτε
ἑτέρα παρὰ τὸν ἄνθρωπον, σὺν αὐτῇ γὰρ ὁ ἄνθρωπος
νοεῖται ἄνθρωπος. ὁ δὲ Αἰνησίδημος κατὰ Ἡράκλειτον 337
καὶ ἕτερόν φησι τὸ μέρος τοῦ ὅλου καὶ ταὐτόν· ἡ γὰρ
οὐσία καὶ ὅλη ἐστὶ καὶ μέρος, ὅλη μὲν κατὰ τὸν κόσμον,
μέρος δὲ κατὰ τὴν τοῦδε τοῦ ζώου φύσιν. τὸ δὲ μόριον
καὶ αὐτὸ λέγεται διχῶς, καὶ ὁτὲ μὲν ὡς διαφέρον τοῦ ἰδίως
νοουμένου μέρους, καθά φασιν αὐτὸ μέρος μέρους εἶναι,
καθάπερ δάκτυλον μὲν τῆς χειρὸς οὓς δὲ τῆς κεφαλῆς,
ὁτὲ δ' ὡς μὴ διαφέρον ἀλλὰ μέρος ὂν τοῦ ὅλου, καθὸ
τινές φασι κοινῶς μόριον εἶναι τὸ συμπληρωτικὸν τοῦ
ὅλου. προδιηρθρωμένων δὲ τούτων, καὶ τοῦ ὅλου κατὰ 338
τὴν τῶν μερῶν συμπλήρωσιν νοουμένου, χωρῶμεν λοιπὸν
ἐπὶ τὴν σκέψιν.

Εἴπερ οὖν ἔστι τι ὅλον, οἷον ἄνθρωπος ἵππος φυτὸν
ναῦς (ταῦτα γὰρ ὅλων ὀνόματα), ἤτοι ἕτερόν ἐστι τῶν
μερῶν αὐτοῦ καὶ κατ' ἰδίαν ὑπόστασιν καὶ οὐσίαν νοεῖται,
ἢ τὸ ἄθροισμα τῶν μερῶν λέγεται τυγχάνειν ὅλον. ἀλλ' ἕ- 339
τερον μὲν τῶν μερῶν οὐκ ἂν εἴη τὸ ὅλον, οὔτε κατ' ἐνάρ-

5. τῶν om CR. 9. ἐκείνη — 10. ἤτοι om C. 10. λευκὸν ὂν ἢ? 11. κεχωρισμένον CR. 12. οἱ δὲ οἱ στωικοὶ C. 18. καὶ post ἐστὶ om C. 23. καθότι R. 24. μέρος CR. 32. μὲν om L.

γειαν οὔτε κατὰ νόησιν. καὶ κατ' ἐνάργειαν μέν, ἐπεὶ εἴπερ ἕτερον ἦν καὶ κεχωρισμένον τῶν μερῶν τὸ ὅλον, ἐχρῆν ἀναιρουμένων τῶν μερῶν ὑπομένον θεωρεῖσθαι τὸ ὅλον· τοσοῦτον δὲ ἀπέχει τοῦ πάντων τῶν μερῶν ἀναιρουμένων, οἷον τοῦ ἀνδριάντος, μένειν τὸ ὅλον, ὡς κἂν ἓν μόνον μέρος ἀναιρεθῇ, μηκέτι θεωρεῖσθαι τὸ ὅλον ὑποκείμενον
340 ὡς ὅλον. κατὰ δὲ νόησιν, ὅτι ὅλον νοεῖται οὗ οὐδὲν ἄπεστι μέρος. καὶ διὰ τοῦτο, εἰ ἕτερόν ἐστι τῶν μερῶν τὸ ὅλον, πάντ' ἔσται ἀπόντα τὰ μέρη τοῦ ὅλου, καὶ οὕτως οὐκέτι ἔσται '''τὸ ὅλον. ἄλλως τε τὸ ὅλον τῶν πρός τι ἐστίν· ὡς γὰρ πρὸς τὰ μέρη νοεῖται ὅλον, καὶ ὃν τρόπον τὸ μέρος τινός ἐστι μέρος, οὕτω καὶ τὸ ὅλον ἔκ τινων μερῶν ἐστὶν ὅλον. τὰ δὲ πρός τι συνυπάρχειν ἀλλήλοις δεῖ καὶ ἀχώριστα τυγχάνειν ἀλλήλων. οὐκ ἄρα ἕτερόν ἐστι τῶν
341 μερῶν τὸ ὅλον, οὐδὲ κεχώρισται αὐτῶν. λείπεται ἄρα λέγειν τὰ μέρη εἶναι τὸ ὅλον. ἀλλ' εἰ τὰ μέρη ἐστὶν ὅλον, ἤτοι πάντα τὰ μέρη ἐστὶν ὅλον ἢ τινὰ τῶν μερῶν ἢ τὶ τούτων. καὶ τὶ μὲν τῶν μερῶν οὐκ ἂν εἴη ὅλον· οὐ γὰρ δή γε ἡ κεφαλὴ τἀνθρώπου ὅλος ἐστὶν ἄνθρωπος, οὐδὲ ὁ
342 τράχηλος ἢ ἡ χεὶρ ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. καὶ μὴν οὐδὲ τινὰ τῶν μερῶν ἔσται τὸ ὅλον. πρῶτον μὲν γὰρ εἴ τινα τῶν μερῶν ὅλον ἐστί, τὰ λειπόμενα οὐκ ἔσται τοῦ ὅλου μέρη, ὅπερ ἄτοπον. εἶτα καὶ περιτραπήσεται ἡ νόησις τοῦ ὅλου. εἰ γάρ τινα τῶν μερῶν ὅλον ἐστί, ψεῦδός ἐστι τὸ ὅτι ὅλον ἐστὶν οὗ μηδὲν ἄπεστι τῶν μερῶν· τινὰ γὰρ ἄπεστιν. ὥστε οὔτε τὶ μέρος ὅλον ἐστὶν οὔτε τινὰ μέρη.
343 εἰ δὲ πάντα τὰ μέρη τὸ ὅλον ἐστίν, καὶ οὐδέν ἐστι τὸ ὅλον εἰ μὴ τὸ ἄθροισμα τῶν μερῶν, οὔτε ἔσται ὅλον οὔτε τὰ μέρη γενήσεται μέρη. ὡς γὰρ οὐδὲν ἔστι διάστημα παρὰ τὰ διεστηκότα, οὐδὲ δόκωσις παρὰ τὰς πως διακειμένας δοκούς, οὐδὲ πυγμὴ παρὰ τὴν πως ἐσχημα-

2. κεχωρισμένων *L*, omissa καί. 5. ὡς ἂν ἓν *C*, οὐκ ἂν εἰ *S*. 10. τὸ ὅλον post τε om *C*. 13. ὅλου *C*. τά τε *L*. 14. ἐστι om *C*. 17. ὅλον om *S*. 19. δὴ γενῆ ἡ *C*. 26. τὶ] τὸ *L*.

τισμένην χεῖρα, οὕτως οὐδὲν ἔσται ὅλον παρὰ τὸ ἄθροισμα
τῶν μερῶν. καὶ πάλιν, ὃν τρόπον δεξιοῦ μὴ ὄντος οὐδὲ 344
ἀριστερόν ἐστι καὶ τοῦ ἄνω μὴ νοουμένου οὐδὲ τὸ κάτω
νοεῖται, τὸν αὐτὸν τρόπον εἰ μή ἐστι τὸ ὅλον, οὔτε τὰ
μέρη νοεῖται μέρη οὔτε μέρη τινὰ ὑπάρξει. ἔστω δὲ καὶ 345
πάντα τὰ μέρη ὅλον εἶναι, ἀλλὰ ζητητέον τε τίνος ἔσται
ταῦτα συμπληρωτικά, ὅλου, ἀλλήλων ἢ ἑαυτῶν; οὔτε δὲ
τοῦ ὅλου ἐστὶ μέρη οὔτε ἀλλήλων οὔτε ἑαυτῶν, ὡς παρα-
στήσομεν· οὐκ ἄρα τινός ἐστι μέρη. ὅλου μὲν οὖν οὐκ
ἂν εἴη μέρη· τὸ γὰρ ὅλον οὐδέν ἐστι παρὰ ταῦτα, ἀλλ'
αὐτὰ ταῦτα λέγεται εἶναι ὅλον. οὐδὲ μὴν ἀλλήλων γενή- 346
σεται μέρη. τὰ γάρ τινος μέρη ἐμπεριέχεται τοῖς ὧν ἐστὶ
μέρη, οἷον ἀνθρώπῳ μὲν ἡ χεὶρ χειρὶ δὲ ὁ δάκτυλος, τὰ
δὲ μέρη τοῦ ἀνθρώπου κατ' ἰδίαν ὑφέστηκε καὶ οὐκ ἐμπε-
ριέχεται ἀλλήλοις· οὔτε γὰρ ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τὴν δεξιὰν
συμπληροῖ οὔτε ἡ δεξιὰ τὴν ἀριστεράν, οὐχ ὁ ἀντίχειρ τὸν
λιχανόν, οὐχ αἱ χεῖρες τὴν κεφαλήν, ἀλλ' ἴδιον τόπον ἕκα-
στον '''τούτων ἀπείληφεν. οὐδὲ ἀλλήλων οὖν μέρη ἐστὶ 347
τὰ μέρη. καὶ μὴν οὐδὲ ἑαυτῶν· ἀμήχανον γὰρ ἑαυτοῦ
τι μέρος ὑπάρχειν. εἰ οὖν μήτε ἕτερόν ἐστι τῶν μερῶν
τὸ ὅλον μήτε αὐτὰ τὰ μέρη ἐστὶν ὅλον, οὐδέν ἐστι τὸ
ὅλον. καὶ πάλιν τὸ μέρος, οἷον ἡ κεφαλή, λέγεται τὸν 348
ὅλον ἄνθρωπον συμπληροῦν καὶ ἀνθρώπου μέρος εἶναι·
θεωρεῖται δέ γε ὁ ἄνθρωπος σὺν τῇ κεφαλῇ ἄνθρωπος·
καὶ ἑαυτὴν ἄρα συμπληροῖ ἡ κεφαλή, καὶ ἑαυτῆς γίνεται
μέρος. διὰ δὲ τοῦτο καὶ μείζων ἐστὶν ἑαυτῆς καὶ ἐλάσ-
σων· ᾗ μὲν γὰρ συμπεπληρωμένη νοεῖται ὑφ' ἑαυτῆς,
μείζων ἐστὶν αὑτῆς, ᾗ δὲ συμπληροῦσα, ἐλάττων. ἡ δὲ 349
αὐτὴ ἀπορία καὶ ἐπὶ φυτοῦ καὶ ἐπὶ πήχεως καὶ κοινῶς τῶν
ἄλλων ἁπάντων ὧν ἐπικατηγορεῖται τὸ ὅλον· ἐπεὶ γὰρ ὁ
παλαιστὴς μέρος πήχεως νοεῖται (σὺν γὰρ τῷ παλαιστῇ
καὶ ὁ πῆχυς νοεῖται πῆχυς), καὶ ἑαυτοῦ συμπληρωτικός

2. post μερῶν iterant L, quae supra p. 458 29 fuerunt, οὔτε τὰ μέρη γενήσεται μέρη. 5. οὐδὲ L. μέρει C. 7. 9. ὅλον C. 10. μέρος C. 21. τὰ om C. 23. ἄνθρωπον] ὄντον C. 29. πήχεος CFG.

ἐστιν ὁ παλαιστὴς καὶ μέρος ἑαυτοῦ. ὅπερ ἄτοπον καὶ σχεδὸν παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας.

350 Ἅπτεται δὲ ἡ ἀπορία καὶ τῶν τοῦ λόγου μερῶν. ἐπὶ γὰρ τοῦ τοιούτου στίχου,

μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος,

ζητητέον τὸ μῆνιν καὶ τὸ ἄειδε καὶ τὸ θεά καὶ τὸ Πηληιάδεω καὶ πρὸς τούτοις τὸ Ἀχιλῆος, τίνος ἐστὶ μέρη. ἤτοι γὰρ ὅλος ὁ στίχος ἄλλο τί ἐστι τῶν μερῶν τούτων, ἢ τὸ ἄθροισμα αὐτῶν ὁ στίχος ἐστίν. καὶ ἐπακτέον τὰς κειμένας ἀπορίας. τὸ μῆνιν εἰ μὲν τοῦ ὅλου στίχου μέρος ἐστί, καὶ ἑαυτοῦ γενήσεται μέρος· σὺν αὐτῷ γὰρ ἐνοεῖτο
351 καὶ ὅλος ὁ στίχος· εἰ δὲ τοῦ λοιποῦ τοῦ "ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος," πῶς οὐ μείζων ἀνακύψει ἀπορία; τὸ γάρ τινος μέρος ἐμπεριέχεται τῷ οὗ ἐστὶ μέρος, τὸ δὲ μῆνιν οὐκ ἐμπεριέχεται τῷ "ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος·" οὐκ ἄρα μέρος ἐστὶ τὸ μῆνιν τοῦ ὅλου στίχου.

352 Τοιούτων δὲ ἠπορημένων κατὰ τὸν τόπον εἰώθασιν οἱ δογματικοί, μικρὰν ἀναπνοὴν πορίζοντες αὑτοῖς, λέγειν ὅτι τὸ μὲν ἐκτὸς ὑποκείμενον καὶ αἰσθητὸν οὔτε ὅλον ἐστὶν οὔτε μέρος, ἡμεῖς δέ ἐσμεν οἱ ἐκείνου τό τε ὅλον
353 καὶ τὸ μέρος ἐπικατηγοροῦντες. ἦν γὰρ τὸ ὅλον τῶν πρός τι· ὡς γὰρ πρὸς τὰ μέρη ἐνοεῖτο τὸ ὅλον. καὶ πάλιν τὰ μέρη τῶν πρός τι· ὡς γὰρ πρὸς τὸ ὅλον νοεῖται τὰ μέρη. τὰ δὲ πρός τι ἐν συμμνημονεύσει ἐστὶν ἡμετέρᾳ, ἡ δὲ ἡμετέρα συμμνημόνευσίς ἐστιν ἐν ἡμῖν· τὸ οὖν ὅλον καὶ τὸ μέρος ἐστὶν ''' ἐν ἡμῖν. τὸ δὲ ἐκτὸς ὑποκείμενον αἰσθητὸν οὔτε ὅλον ἐστὶν οὔτε μέρος, ἀλλὰ πρᾶγμα οὗ ἡμεῖς
354 ἐπικατηγοροῦμεν τὴν ἡμῶν αὐτῶν συμμνημόνευσιν. ῥητέον δὲ πρὸς αὐτοὺς πρῶτον μὲν ὅτι ἄτοπόν ἐστι τὸ λέγειν τὸν τράχηλον ἢ τὴν κεφαλὴν μὴ τοῦ ἐκτὸς ἀνθρώπου συμπληρωτικὰ εἶναι μέρη ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας συμμνημονεύσεως. εἰ δὲ ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ τράχηλος συμπληρωτικά ἐστι τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ τράχηλός ἐστιν ἐν ἡμῖν, δεήσει

21. ἐπικατηγοροῦμεν SX. 23. τὰ om L. 28. κατηγοροῦμεν FG. 33. τράχηλος] ἄνθρωπος CRS.

τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἐν ἡμῖν. ὅπερ ἄτοπον. οὐ τοίνυν
ἐν τῇ ἡμετέρᾳ συμμνημονεύσει τό τε ὅλον καὶ τὰ μέρη
κεῖται. ναί, φήσει τις, ἀλλ' ὁ μὲν ὅλος ἄνθρωπός ἐστιν 355
ἐν ἡμῖν κατὰ συμμνημόνευσιν, συμπληροῦται δὲ οὐχ ὑπὸ
τοῦ ἐκτὸς τραχήλου καὶ τῆς ἐκτὸς κεφαλῆς, ἀλλὰ πάλιν ἐκ
τῶν κατὰ ταῦτα τὰ μέρη ἐννοιῶν· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ ὅλος
ἄνθρωπος ἐννόημά ἐστιν ἡμῶν. ὁ δὲ τοῦτο λέγων οὐκ 356
ἐκφεύγει τὴν ἀπορίαν. πάλιν γὰρ οὗτος ὁ ἐν ἡμῖν ἄν-
θρωπος, εἴτε ἐννόημά ἐστιν εἴτε καὶ ἡμετέρα συμμνημό-
νευσις, ἤτοι ἕτερος νοεῖται παρὰ τὰ μέρη ἢ τὰ μέρη νοεῖ-
ται ὁ ἄνθρωπος. οὐδέτερον δὲ τούτων δύναται ὑπάρχειν,
ὡς παρεστήσαμεν. καὶ αὐτὴ οὖν ἡ νόησις ὑπὸ τὴν αὐτὴν
πέπτωκεν ἀπορίαν. εἰ δὲ τοῦτο, ῥητέον μηδὲν εἶναι ὅλον. 357
ᾧ ἀκολουθεῖ τὸ μηδὲ μέρος ὑπάρχειν· τῶν γὰρ πρός τι
ἑκάτερόν ἐστι, καὶ τοῦ ἑτέρου τῶν πρός τι ἀναιρεθέντος
συναναιρεῖται καὶ τὸ λοιπόν.

Ὧδε μὲν περὶ τούτων ἠπορήσθω· συνεζητηκότες δὲ 358
αὐτάρκως ἤδη τοῖς δογματικοῖς περὶ τῶν δραστηρίων τοῦ
παντὸς ἀρχῶν, τὸ μετὰ τοῦτο κοινότερον περί τε τούτων
καὶ τῶν ὑλικῶν διαπορῶμεν.

Περὶ τῶν ἀνωτάτω καὶ ἀρχικωτάτων στοιχείων δύο 359
μὲν αἱ πρῶται γεγόνασι στάσεις, πλείους δὲ κατ' εἶδος.
οἱ μὲν γὰρ σώματα ἔλεξαν εἶναι τὰ τῶν ὄντων στοιχεῖα,
οἱ δὲ ἀσώματα. καὶ τῶν σώματα φαμένων Φερεκύδης μὲν 360
ὁ Σύριος γῆν ἔλεξε πάντων εἶναι ἀρχὴν καὶ στοιχεῖον, Θα-
λῆς δὲ ὁ Μιλήσιος ὕδωρ, Ἀναξίμανδρος δὲ ὁ ἀκουστὴς
τούτου τὸ ἄπειρον, Ἀναξιμένης δὲ καὶ Ἴδαῖος ὁ Ἱμεραῖος
καὶ Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης καὶ Ἀρχέλαος ὁ Ἀθη-
ναῖος, Σωκράτους δὲ καθηγητής, καὶ κατ' ἐνίους Ἡρά-
κλειτος ἀέρα, Ἵππασος δὲ ὁ Μεταποντῖνος καὶ κατ' ἐνίους
Ἡράκλειτος πῦρ, Ξενοφάνης δὲ ὕδωρ καὶ γῆν 361

(πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐκγενόμεσθα),

4. δὲ *H*: ceteri τε. 6. ὁ om *L*. 27. ἰουδαῖος *C*. 30. ὁ Ἡρά-
κλειτος *FG*. 32. ἐκγενόμεθα *CR*.

Ἵππων δὲ ὁ Ῥηγῖνος πῦρ καὶ ὕδωρ, Οἰνοπίδης δὲ ὁ Χῖος πῦρ καὶ ἀέρα, Ὀνομάκριτος δὲ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς πῦρ καὶ 362 ὕδωρ καὶ γῆν, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα καὶ οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ πῦρ

(τέσσαρα γὰρ πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε·
Ζεὺς ἀργὴς Ἥρη τε φερέσβιος ἠδ' Ἀιδωνεύς
Νῆστίς θ', ἣ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον),

363 Δημόκριτος δὲ καὶ Ἐπίκουρος ἀτόμους, εἰ μή τι ἀρχαιοτέραν ταύτην θετέον τὴν δόξαν, καὶ ὡς ἔλεγεν ὁ στωικὸς Ποσειδώνιος, ἀπὸ Μώχου τινὸς ἀνδρὸς Φοίνικος καταγομένην, Ἀναξαγόρας δὲ ὁ Κλαζομένιος ὁμοιομερείας, Διόδωρος δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Κρόνος ἐλάχιστα καὶ ἀμερῆ σώ- 364 ματα, Ἀσκληπιάδης δὲ ὁ Βιθυνὸς ἀνάρμους ὄγκους. τῶν δὲ ἀσώματα δογματιζόντων οἱ μὲν περὶ Πυθαγόραν τοὺς ἀριθμοὺς ἔλεξαν πάντων ἄρχειν, οἱ δὲ μαθηματικοὶ τὰ πέρατα τῶν σωμάτων, οἱ δὲ περὶ τὸν Πλάτωνα τὰς ἰδέας. 365 τοιαύτης δὲ οὔσης τῆς κατὰ γένος καὶ κατ' εἶδος τῶν φυσικῶν διαστάσεως, ἐνέσται πρὸς πάντας κοινῶς ἀντερεῖν, ἐν μέρει περί τε τῶν σωμάτων καὶ τῶν ἀσωμάτων διαπορήσαντας· ὧδε γὰρ ἕκαστος τῶν κατηριθμημένων σωματικὰς μὲν ἀπολείπων τὰς πάντων ἀρχὰς ταῖς κατὰ τοῦ σώματος κομιζομέναις ἀπορίαις ὑποπεσεῖται, ἀσωμάτους 366 δὲ δογματίζων ταῖς κατὰ τῶν ἀσωμάτων. ἡγείσθω δὲ ὁ περὶ τοῦ σώματος λόγος, τὴν ἀρχὴν τῆς σκέψεως λαμβάνων ἀπὸ τῆς ἐννοίας.

Εὐθέως τοίνυν κατὰ μὲν τοὺς σῶμα νοοῦντας τὸ οἷόν τε παθεῖν ἢ διαθεῖναι, ὧν ἀρχηγὸς ἱστορεῖται Πυθαγόρας, ἤδη σχεδὸν ἀνῃρήκαμεν τὸ σῶμα, καὶ οὐ δεόμεθα πρὸς τοῦτο καινοτέρων λόγων· εἰ γὰρ σῶμά ἐστι τὸ οἷόν τε παθεῖν ἢ ποιῆσαι, ἐπεὶ οὐδὲν ποιοῦν ἢ πάσχον δέδεικται 367 ἡμῖν, οὐδὲν ἂν εἴη τὸ ἐπινοούμενον σῶμα. κατὰ δὲ τὰς

5. τέσσαρα] cf. Krisch. p. 124 – 9. 7. δακρύουσα πέλει κρούνωμα βροτοῖσι Struvius apud Sturzium p. 704. 10. μόσχου CGHR: corr Fabricius. cf. Ritter Gesch. der Philos. I p. 167. 13. ὁ om C. 27. ἱστορεῖται ὁ Πυθαγόρας FG. 29. τὸ] τὶ L. 31. ἐπινοοῦμεν C.

τῶν μαθηματικῶν ἐννοίας ‴νῦν συντακτέον τὸ πρόκειμε-
νον. φασὶ γὰρ σῶμα εἶναι τὸ τρεῖς ἔχον διαστάσεις, μῆ-
κος βάθος πλάτος, ὧν μῆκος μὲν ὑπάρχειν τὸ ἄνωθεν
κάτω, πλάτος δὲ τὸ ἀπὸ ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιά, τρίτην
δὲ διάστασιν ὑπάρχειν, τουτέστι τὸ βάθος, τὸ ἐκ τῶν ἔμ-
προσθεν εἰς τοὐπίσω. ὅθεν καὶ παρατάσεις εἶναι ἕξ, δύο
καθ' ἑκάστην διάστασιν, ἄνω κάτω, δεξιὰ ἀριστερά, πρόσω
ὀπίσω. ταύτῃ μὲν τῇ ἐπινοίᾳ πολύ τι πλῆθος ἀποριῶν 368
ἐξακολουθεῖν φαίνεται. ἤτοι γὰρ χωριστόν ἐστι τούτων
τῶν τριῶν διαστάσεων τὸ σῶμα κατὰ τὴν ἐπίνοιαν, ὥστε
ἄλλο μὲν εἶναι σῶμα ἄλλο δὲ τὸ μῆκος καὶ βάθος καὶ
πλάτος τοῦ σώματος, ἢ ἄθροισμα τούτων τῶν διαστάσεών
ἐστι τὸ σῶμα. ἀλλὰ χωριζόμενον μὲν τούτων τῶν διαστά- 369
σεων τὸ σῶμα οὐκ ἔνεστιν ἐπινοεῖν· ὅπου γὰρ μήτε μῆ-
κός ἐστι μήτε πλάτος μήτε βάθος, ἐκεῖ οὐδὲ σῶμα νοεῖν
οἷόν τε ἐστίν. εἰ δὲ ὁ ἀθροισμὸς τούτων σῶμα καθέστη-
κεν, ἐπεὶ ἕκαστον αὐτῶν ἀσώματόν ἐστι, τὸ δὲ ἐξ ἀσωμά-
των συγκείμενον πάντως ἐστὶν ἀσώματον, δεήσει καὶ τὴν
κοινὴν αὐτῶν σύνοδον μὴ σῶμα ἀλλ' ἀσώματον ὑπάρχειν·
ὡς γὰρ ἡ συνέλευσις τῶν γραμμῶν ἀσωμάτων οὐσῶν καὶ 370
ὁ ἀθροισμὸς τῶν στιγμῶν οὐδέποτε πέφυκε στερεὸν ποιεῖν
σῶμα καὶ ἀντίτυπον, οὕτω καὶ ἡ τοῦ μήκους καὶ τοῦ βά-
θους καὶ τοῦ πλάτους σύνοδος, ἀσωμάτων οὖσα σύνοδος,
οὐκ ἀποτελεῖ σῶμα. εἰ δὲ μήτε τούτων χωρίς ἐστί τι σῶμα
μήτε ταῦτά ἐστι σῶμα, οὐδέν ἐστι σῶμα. καὶ ἄλλως, 371
ἐπείπερ ἡ σύνοδος τοῦ μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους
ποιεῖ σῶμα, ἤτοι πρὶν τῆς συνόδου τούτων ἕκαστον ἰδίᾳ
περιεῖχε τὴν σωματότητα καὶ τοὺς ὥσπερ λόγους τοῦ σώ-
ματος, ἢ μετὰ τὴν συνέλευσιν αὐτῶν ἐπισυνέβη τὸ σῶμα.
καὶ εἰ μὲν ἕκαστον πρὶν τῆς συνόδου περιεῖχε τὴν σωμα-
τότητα, ἔσται ἕκαστον σῶμα· εἶτ' ἐπεὶ τὸ σῶμα οὐ μῆ- 372
κος μόνον ἐστὶν οὐδὲ πλάτος οὐδὲ βάθος ἀλλὰ καὶ μῆκος

4. ἀπὸ ἀριστερῶν] ἀριστερὸν CHRSX. 6. διαστάσεις L. δύο — 7. διάστασιν om CHR.

καὶ βάθος καὶ πλάτος, ἕκαστον τούτων ἔχον τὴν σωμα-
τότητα τρία γενήσεται, καὶ οὕτω τὸ μῆκος οὐ μόνον μῆ-
κος ἔσται ἀλλὰ καὶ πλάτος καὶ βάθος, καὶ τὸ πλάτος οὐχ
ἁπλῶς πλάτος ἀλλὰ καὶ μῆκος καὶ βάθος, ὡσαύτως δὲ καὶ
373 ἡ λειπομένη διάστασις. εἰ '''δὲ συνελθόντων τούτων τότε
ἐπισυνέβη τὸ σῶμα, ἤτοι συνελθόντων αὐτῶν μένει ἡ
ἀρχῆθεν φύσις ἢ μεταβάλλει εἰς τὴν σωματότητα. καὶ εἰ
μὲν μένει ἡ ἀρχῆθεν φύσις, ἐπεὶ ἀσώματά ἐστι καὶ ἀσώ-
374 ματα μένει, οὐ ποιήσει διάφορον σῶμα· εἰ δὲ μεταβάλλει
εἰς τὸ σῶμα, ἐπεὶ τὸ ἐπιδεχόμενον μεταβολήν ἐστι σῶμα,
ἕκαστον τούτων καὶ πρὶν τῆς συνελεύσεως σῶμα ὄν, πρὶν
σώματος ἀποτελέσει σῶμα. ὥσπερ τε τὸ μεταβάλλον σῶμα
ἄλλην μὲν ἀντ' ἄλλης παραδέχεται ποιότητα, μένει δὲ
σῶμα, οἷον τὸ λευκόν, ἵνα γένηται μέλαν, καὶ τὸ γλυκύ,
ἵνα γένηται πικρόν, ἣν μὲν ἀποβάλλει ποιότητα ἣν δὲ
ἀναδέχεται, μὴ ἐκβαῖνον τοῦ σῶμα εἶναι, οὕτω καὶ ταῦτα,
εἴπερ μεταβάλλει εἰς σῶμα, ἄλλην ἀντ' ἄλλης δέξεται
375 ποιότητα· τοῦτο δὲ πάσχοντα ἔσται σώματα. εἰ οὖν οὔτε
πρὸ τῆς συνελεύσεως τούτων ἔστι τὸ νοούμενον σῶμα
οὔτε μετὰ τὴν συνέλευσιν αὐτῶν, οὐκ ἔστιν ἐπινοῆσαι τὸ
σῶμα.

Πρὸς τούτοις εἰ μηδέν ἐστι μῆκος μηδὲ πλάτος μηδὲ
βάθος, οὐδὲ τὸ κατὰ μετουσίαν τούτων νοούμενον σῶμα
γενήσεται· οὐδὲν δέ ἐστι μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος,
376 ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι σῶμα. μῆκος μὲν γὰρ
οὐκ ἔστιν, ἐπεὶ τὸ μέγιστον ἦν τοῦτο τοῦ σώματος διά-
στημα ὅπερ λέγεται παρὰ τοῖς μαθηματικοῖς γραμμή, ἡ
δὲ γραμμὴ ἦν στιγμὴ ἐρρυηκυῖα, καὶ ἡ στιγμὴ σημεῖον
ἀμερὲς καὶ ἀδιάστατον. οὐδὲ γραμμὴ γενήσεται, μὴ οὔ-
σης δὲ γραμμῆς οὐδὲ μῆκος ἔσται, μήκους δὲ μὴ ὄντος
οὐδὲ σῶμα ὑποστήσεται· σὺν μήκει γὰρ σῶμα νοεῖται.
377 ὅτι δὲ οὐδέν ἐστι σημεῖον ἀμερὲς καὶ ἀδιάστατον, ἐντεῦ-

1. ἔχων CR. 12. ἀποτελέσει τὸ σῶμα FG. 17. ἀναδέξεται FG.
29. οὐδὲ] ὥστε εἰ μηδὲν ἔστι σημεῖον ἀμερὲς καὶ ἀδιάστατον, οὐδὲ?

θεν μάθωμεν. εἰ γάρ ἐστι τοιοῦτόν τι, ἤτοι σῶμά ἐστιν
ἢ ἀσώματον. καὶ σῶμα μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπεὶ διαστατὸν ἂν
ὑπῆρχε, τοῦ σώματος τὰς τρεῖς ἔχοντος διαστάσεις. καὶ
μὴν οὐδὲ ἀσώματον. εἰ γὰρ ἀσώματόν ἐστιν, οὐδὲν γε- 378
νήσεται ἐξ αὐτοῦ· τὸ γὰρ γεννῶν κατὰ θίξιν γεννᾷ, θί-
ξις δὲ οὐδεμία γενέσθαι δύναται ἐπὶ ἀσωμάτου φύσεως.
τοίνυν οὐδὲ ἀσώματόν ἐστι τὸ σημεῖον. εἰ δὲ μήτε σῶμα
μήτε ἀσώματον, ἀνεπινόητόν ἐστι τὸ σημεῖον. εἰ δὲ οὐκ 379
ἔστι σημεῖον, οὐδὲ γραμμὴ ἔσται. μὴ οὔσης δὲ τῆς γραμ-
μῆς οὐδὲ μῆκος ἔσται, ᾧ ἕπεται καὶ ἡ τοῦ σώματος
ἀνυπαρξία.

Ἔτι κἂν δοθῇ τὸ σημεῖον εἶναι, οὐκ ἔσται μῆκος. 380
ἦν γὰρ τὸ μῆκος γραμμή, ἡ δὲ γραμμὴ ῥύσις σημείου.
ἤτοι οὖν ἕν ἐστι σημεῖον ἐκτεταμένον ἡ γραμμή, ἢ πολλὰ
σημεῖα νοεῖται στοιχηδὸν κείμενα. ἀλλ' εἰ μὲν ἓν ἐκτετα- 381
μένον σημεῖόν ἐστιν, οὐκ ἂν εἴη γραμμή. ἤτοι γὰρ τὸν
αὐτὸν ἐπέχει τόπον τοῦτο τὸ σημεῖον, ἢ τόπον ἐκ τόπου
μετατίθεται. καὶ εἰ μὲν τὸν αὐτὸν ἐπέχει τόπον τοῦτο
τὸ σημεῖον, οὐκ ἔσται γραμμὴ ἀλλὰ στιγμή· ῥυὲν γὰρ
ἐνοεῖτο γραμμή. εἰ δὲ τόπον ἐκ τόπου μέτεισιν, ἤτοι ὃν 382
μὲν ἀπολεῖπον τόπον οὗ δὲ ἐπιλαμβανόμενον μέτεισιν, ἢ
οὗ μὲν ἐχόμενον τόπου εἰς ὃν δὲ ἐκτεινόμενον. οὔτε δὲ 383
ὃν μὲν ἀπολεῖπον τόπον οὗ δὲ ἐπιλαμβανόμενον ποιήσει
γραμμήν· μενεῖ γὰρ ἡ ἀρχῆθεν στιγμή, καὶ ᾧ λόγῳ τὸν
πρῶτον ἐπεσχηκὸς τόπον ἐλέγετο στιγμὴ καὶ οὐ γραμμή,
τῷ αὐτῷ καὶ τὸν δεύτερον ἐπειληφὸς καὶ τὸν τρίτον καὶ
τοὺς ἑξῆς οὐκ ἔσται γραμμὴ ἀλλὰ πάλιν στιγμή. εἰ δὲ οὗ 384
μὲν ἐχόμενον τόπου εἰς ὃν δὲ ἐκτεινόμενον ποιεῖ τὴν
γραμμήν, ἤτοι μεριστῷ ἀντιπαρεκτείνεται τόπῳ ἢ ἀμε-
ρίστῳ. καὶ εἰ μὲν ἀμερίστῳ, μένει στιγμὴ καὶ οὐ γίνεται
γραμμή· μεριστὸν γάρ τί ἐστιν ἡ γραμμή· εἰ δὲ με- 385
ριστῷ ἀντιπαρεκτείνεται τόπῳ, ἐπεὶ τὸ μεριστῷ ἀντιπα-

14. οὖν ἔνεστι CR. 15. τεταμένον L. 21. 23. ἐπιλαβόμενον FG.
27. τὸν [οὺς] H, τὸν C. 30. οὐ] οὔτε L. 32. τῷ FG.

ρεκτεινόμενον τόπῳ μεριστόν ἐστι καὶ ἔχει μέρη, τὸ δὲ ἔχον μέρη σῶμά ἐστιν, ἔσται τὸ σημεῖον μεριστόν τε καὶ σῶμα, ὅπερ οὐ βούλονται. τοίνυν οὐχ ἓν ἐστι σημεῖον ἡ
386 γραμμή. καὶ μὴν οὐδὲ πολλὰ στοιχηδὸν κείμενα. ταῦτα γὰρ τὰ σημεῖα ἤτοι ψαύει ἀλλήλων κατὰ τὴν ἐπίνοιαν, ἢ οὐχ ἅπτεται ἀλλήλων, μεσολαβούμενα δὲ τόποις τισὶ διορίζεται. εἰ δὲ τόποις μεσολαβεῖται, οὐκέτι μίαν ποιήσει γραμμήν. εἰ δὲ ἅπτεται ἀλλήλων, ἤτοι ὅλα ὅλων ἅπτεται
387 ἢ μέρεσι μερῶν. καὶ εἰ μὲν μέρεσι μερῶν, οὐκέτι ἔστα ἀμερῆ· τὸ γὰρ μέσον, εἰ τύχοι, σημεῖον δυοῖν ἄλλ σημείων πλείονα ἕξει μέρη, ἓν μὲν ᾧ ἅπτεται τοῦ ἔμπροσθεν σημείου, ἕτερον δὲ ᾧ θιγγάνει τοῦ ὄπισθεν, τρίτο ᾧ τῆς ἐπιπέδου, τέταρτον ᾧ τοῦ ὑπερκειμένου μέρο
388 ὥστε μηκέτι αὐτὸ ἀμερὲς ὑπάρχειν ἀλλὰ πολυμερές. εἰ ὅλα ὅλων ἅπτεται, σημεῖα '''ἐν σημείοις περισχεθήσε καὶ τὸν αὐτὸν ἐφέξει τόπον. εἰ δὲ τὸν αὐτὸν ἐφέξει τόπον, οὐκέτι ἔσται στοῖχος αὐτῶν, ἵνα γένηται γραμμ
389 ἀλλὰ πάντα μία ἔσται στιγμή. εἴπερ οὖν ἵνα μὲν ἐπινοηθῇ τὸ σῶμα, δεῖ ἐπινοηθῆναι τὸ μῆκος, ἵνα δὲ τὸ μῆκ τὴν γραμμήν, καὶ ἵνα αὕτη, τὸ σημεῖον, ἐπεὶ δέδεικται γραμμὴ μήτε σημεῖον ὑπάρχουσα μήτε ἐκ σημείων σύνθετος, οὐδέν ἐστι γραμμή. εἰ δὲ μή ἐστι γραμμή, οὐ μῆκος· ᾧ ἀκολουθεῖ τὸ μηδὲ σῶμά τι ὑπάρχειν.

390 Καὶ ἄρτι μὲν ἐπεδείξαμεν ἀνεπινόητον τὴν γραμμ ἐχόμενοι τοῦ σημείου· ἔνεστι δὲ καὶ προηγουμένως αὐτ ἀναιρεῖν ἐχομένους τῆς κατ' αὐτὴν ἐπινοίας. φασὶ γὰρ
391 γεωμέτραι ὅτι γραμμή ἐστι μῆκος ἀπλατές, ἡμεῖς δὲ σ πτόμενοι οὔτε ἐν τοῖς αἰσθητοῖς οὔτε ἐν τοῖς νοητοῖς νάμεθα λαβεῖν μῆκος ἀπλατές· ὅ τι γὰρ ἂν λάβωμ μῆκος αἰσθητόν, τοῦτο σὺν ποσῷ πλάτει λαμβάνομ ὥστ' ἐν μὲν τοῖς αἰσθητοῖς οὐκ ἔστι τι ἀπλατὲς σῶμ

7. ποιήσει p. F. 316 11: L hic ποιεῖται. 16. ἐφέξοι (ει supra) C, ἐφέξοι 17. στιχος (οι supra) R. 18. μὲν om L. 30. τούτῳ C.

καὶ μὴν οὐδ' ἐν τοῖς νοητοῖς ἔνεστι τοιοῦτο φαντασιωθῆ- 392
ναι μῆκος. ἕτερον μὲν γὰρ ἑτέρου στενώτερον μῆκος δυνάμεθα νοεῖν· ὅταν δὲ τὸ αὐτὸ φυλάττοντες μῆκος ἐκ τούτου κατ' ὀλίγον σχίζωμεν ταῖς ἐπινοίαις τὸ πλάτος καὶ τοῦτο ἄχρι τινὸς ποιῶμεν, ἔλαττον μὲν ἀεὶ καὶ μᾶλλον τὸ πλάτος γινόμενον νοοῦμεν, ὅταν δὲ φθάσωμεν ἅπαξ στερῆσαι τοῦ πλάτους τὸ μῆκος, οὐκέτι οὐδὲ τὸ μῆκος νοοῦμεν, ἀλλὰ σὺν τῇ ἄρσει τοῦ πλάτους αἴρεται καὶ ἡ τοῦ μήκους ἐπίνοια.

Καθόλου τε τὸ ἐπινοούμενον πᾶν ἤτοι κατ' ἐμπέλα- 393
σιν τῶν ἐναργῶν νοεῖται ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν, καὶ τοῦτο ποικίλως, ὁτὲ μὲν κατὰ ὁμοιότητα ὁτὲ δὲ κατὰ ἐπισύνθεσιν ὁτὲ δὲ κατὰ ἀναλογίαν, καὶ ταύτην δὲ ἤτοι αὐξητικὴν ἢ μειωτικήν. κατ' ἐμπέλασιν μὲν 394
οὖν τῶν ἐναργῶν νοεῖται ὡς λευκὸν καὶ μέλαν καὶ γλυκὺ καὶ πικρόν· ταῦτα γὰρ καὶ εἰ αἰσθητά ἐστιν, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον νοεῖται. κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν ὁμοιωτικῶς μὲν νοεῖται οἷον ἀπὸ [μὲν] τῆς Σωκράτους εἰκόνος ὁ μὴ παρὼν Σωκράτης, '''συνθετικῶς δὲ οἷον ἀπὸ 395
τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἵππου ὁ μήτε ἄνθρωπος ὢν μήτε ἵππος, σύνθετος δὲ ἐξ ἀμφοτέρων ἱπποκένταυρος, κατὰ δὲ ἀναλογίαν αὐξητικὴν ἢ μειωτικὴν οἷον ἀπὸ τοῦ ὁρᾶν τὸν κοινὸν κατὰ μέγεθος ἄνθρωπον καὶ ὑποπίπτοντα αὐξήσαντες μὲν ταῖς φαντασίαις ἐνοήσαμεν τὸν Κύκλωπα, ὃς οὐκ ἐῴκει

ἀνδρί γε σιτοφάγῳ ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι,

μειώσαντες δὲ ἐσπάσαμεν ἔννοιαν τοῦ πυγμαίου ἀνθρώπου. τοσούτων δὴ τρόπων νοήσεως ὄντων, εἰ ἐπινοεῖταί 396
τι μῆκος ἀπλατὲς ἡ γραμμή, κατά τινα τούτων τῶν τρόπων ὀφείλει νοεῖσθαι· κατ' οὐδένα δὲ αὐτῶν δύναται νοηθῆναι, ὡς παραστήσομεν, ὥστε ἀνεπινόητόν ἐστιν.
κατὰ μὲν οὖν ἐμπέλασιν τῶν ἐναργῶν οὐκ ἂν γένοιτο 397

1. ἔν ἐστι C. 22. κατὰ μέγεθος τὸν κοινὸν CR. 26. ἀνδρί] ι 191. 27. πυγωνιαίου G.

νόησις μήκους τινὸς ἀπλατοῦς· οὐδενὶ γὰρ περιεπέσομεν
μήκει χωρὶς πλάτους ἐν τοῖς φαινομένοις καὶ ἐναργέσι
398 πράγμασιν. κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν
πάλιν τῶν ἀμηχάνων ἐστὶ φαντασιωθῆναι μῆκος ἀπλατές,
οὔτε κατὰ ὁμοιότητα· οὐδὲ γὰρ ἔχομεν ἐν τοῖς ἐναργέσι
μῆκος χωρὶς πλάτους, ἵνα νοήσωμέν τι ὅμοιον τούτῳ
ἀπλατὲς μῆκος. τὸ γάρ τινι ὅμοιον γινωσκομένῳ καὶ
ἑωραμένῳ ὀφείλει ὅμοιον ὑπάρχειν· ἐπεὶ οὖν οὐδὲν ἔχο-
μεν ἐναργὲς ὑποπῖπτον μῆκος χωρὶς πλάτους, οὐδ' ὅμοιόν
399 τι αὐτοῦ συνεῖναι δυνησόμεθα εἶναι μῆκος ἀπλατές. καὶ
μὴν οὐδὲ κατ' ἐπισύνθεσιν ληπτόν ἐστι τοῦτο· εἰπάτω-
σαν γὰρ ἡμῖν, τίνα τῶν ἐκ περιπτώσεως ἐναργῶν καὶ γι-
γνομένων μετὰ τίνων συντιθέντες ἐνόησαν μῆκος ἀπλα-
400 τές; ὅπερ εἰπεῖν οὐ δυνήσονται. καὶ μὴν οὐδὲ κατὰ ἀνα-
λογίαν παρῆλθεν ἡ τοῦ ἀπλατοῦς μήκους νόησις. τὰ γὰρ
κατὰ ἀναλογίαν νοούμενα ἔχει τι κοινὸν πρὸς τὰ ἀφ' ὧν
νοεῖται, οἷον ἀπὸ τοῦ κοινοῦ μεγέθους τἀνθρώπου κατὰ
παραύξησιν ἐνοήσαμεν τὸν Κύκλωπα καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
401 πάλιν κατὰ μείωσιν τὸν πυγμαῖον· ὥστ' εἰ ἔστι τι κοινὸν
τοῖς κατὰ ἀναλογίαν νοουμένοις πρὸς τὰ ἀφ' ὧν νοεῖται,
οὐδὲν δὲ ἔχομεν κοινὸν τοῦ τε ἀπλατοῦς καὶ τοῦ σὺν
πλάτει μήκους, ἵνα ἀπ' ἐκείνου '''ὁρμηθέντες νοήσωμεν τὸ
ἀπλατὲς μῆκος, οὐδὲ κατὰ ἀναλογίαν οὖν νοεῖται τὸ τοιοῦ-
402 τον. ὅθεν εἰ ἕκαστον τῶν νοουμένων κατά τινα τῶν ἐκ-
κειμένων τρόπων ὀφείλει νοεῖσθαι, ἐδείξαμεν δὲ ἡμεῖς κατὰ
μηδένα τρόπον νοεῖσθαι δυνάμενον τὸ ἀπλατὲς μῆκος,
λεκτέον ἀνεπινόητον εἶναι τὸ ἀπλατὲς μῆκος.
403 Ἀλλ' ἴσως τις ἐρεῖ ὅτι λαβόντες τι μῆκος σὺν ποσῷ
πλάτει κατ' ἐπίτασιν νοοῦμεν τὸ ἀπλατὲς μῆκος· εἰ γὰρ
ἐκ τούτου κατ' ὀλίγον ἐλασσοῦται τὸ πλάτος, ἐλεύσεταί
ποτε καὶ εἰς τὸ ἀπλατές, ὥστε καταλήγειν τὴν μείωσιν εἰς
404 τὸ χωρὶς πλάτους μῆκος. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἐδείξαμεν ὅτι

6. τι om CR. 13. συνθέντες? ἐννοήσαμεν C. 18. ἀπ' αὐτοῦ CR. 19. πυγωνιαῖον CG et γρ R. τι add H. κοινὸν — 20. νοεῖται om C. 22. ἵνα — 23. μῆκος om CHR.

ἡ παντελὴς τοῦ πλάτους ἄρσις καὶ τοῦ μήκους ἐστὶν ἀναί-
ρεσις. ἔπειτα τὸ κατ' ἐπίτασιν νοούμενον οὐχ ἕτερόν ἐστι
τοῦ προνοηθέντος, ἀλλ' αὐτὸ ἐκεῖνο ἐπιτεταμένον. ἐπεὶ 405
οὖν ἀπὸ τοῦ ποσὸν ἔχοντος πλάτος κατ' ἐπίτασιν στενό-
τητος νοῆσαί τι θέλομεν, πάντως τὸ μὲν ἀπλατὲς μῆκος
οὐκ ἐπινοήσομεν (ἑτερογενὲς γάρ ἐστιν), ἀεὶ δὲ καὶ μᾶλ- 406
λον στενώτερον ληψόμεθα πλάτος, ὥστε τὴν κατάληξιν
τῆς νοήσεως ἐν ἐλαχιστοτάτῳ γίνεσθαι πλάτει, μετὰ τοῦτο
δὲ τὴν εἰς τὸ ἑτερογενὲς μετάβασιν συμβαίνειν, τουτέστι
τοῦ συναναιρουμένου τῷ πλάτει μήκους. καθόλου 407
τε, εἰ κατὰ στέρησιν πλάτους νοῆσαι δυνάμεθα μῆκος
ἀπλατές, ἐπεὶ πάντα τὰ στερητικὰ οὐκ ἔστιν ἐν ὑποκειμέ-
νῳ, οὐδὲ τὸ ἀπλατὲς μῆκος· διὸ οὐδὲ γραμμή. ἵππος
μὲν γάρ τις ἔστιν ἐν ὑποκειμένῳ, οὐχ ἵππος δ' οὐκ ἔστιν,
καὶ ἄνθρωπος μὲν ἔστιν, οὐκ ἄνθρωπος δὲ οὐκ ἔστιν.
τοίνυν εἰ ἔχομέν τι πλάτος ἢ τι μῆκος, ἐν ὑποκειμένῳ
ἔσται· ἀπλατὲς δ' οὐχ ὑπάρξει. ὅνπερ οὖν τρόπον οἱ 408
λέγοντες ὅτι ἕτερον ἑτέρου μέγεθος ὑπερτιθέντες νόησιν
λαμβάνουσι τοῦ ἀπείρου μεγέθους ὡς σώματος πλανῶνται,
καὶ μέγιστον μέν τι καθ' ὑπέρθεσιν πολλῶν μεγεθῶν λαμ-
βάνουσιν, οὐκ ἄπειρον δὲ τοῦτο ἀλλὰ πεπερασμένον (ὃ
γὰρ ἔσχατον νενοήκασι, τῇ διανοίᾳ περιληπτόν ἐστιν, ὃ δὲ 409
περιληπτόν ἐστι '''διανοίᾳ, πεπέρασται, ἐπείπερ τοι τὸ λοι-
πὸν οὔπω περιληφθὲν τῇ διανοίᾳ ἐλέγχει τὸ περιληφθὲν
ὡς μὴ ὂν ἄπειρον), οὕτω τοίνυν κἀνθάδε ἡ συναίρεσις
τοῦ πλάτους, εἰς ἐλάχιστον πλάτος καταληγούσης τῆς δια-
νοίας, πλάτος ἐστὶ καὶ οὐ μῆκος ἀπλατές. ἄλλως τε, 410
εἰ δυνατόν ἐστι νοήσαντάς τι μῆκος σὺν ποσῷ πλάτει στε-
ρῆσαι αὐτὸ τοῦ πλάτους καὶ τὸ μῆκος ἀπλατὲς ἐπινοεῖν,
ἐνέσται καὶ σάρκα ἐπινοήσαντας σὺν τρωτῷ ἰδιώματι στε-
ρήσει τοῦ τρωτοῦ ἰδιώματος νοῆσαι ἄτρωτον σάρκα, καὶ 411
ἐνδέξεται μετὰ ἀντιτύπου ἰδιώματος σῶμα νοήσαντας στε-

3. ἐκεῖνο δ ἐπιτ. C. 6. ἀεὶ] εἰ L. 7. κατάληψιν L: cf. p. F. 319. 8. ἐν add ex p. F. 319. 9. δὲ] δεῖ L. 14. τί R. 20. μέν om L. 24. οὕτω L.

ρήσει τοῦ ἀντιτύπου ἰδιώματος λαβεῖν ἀναντίτυπον σῶμα. ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον· τὸ γὰρ ἄτρωτον νοούμενον οὐκ ἔστι σάρξ, σὺν τρωτῷ γὰρ ἰδιώματι ἐνοεῖτο ἡ σάρξ, καὶ ἀναντίτυπον οὐκ ἔστι σῶμα, σὺν γὰρ τῷ ἀντιτύπῳ ἰδιώματι ἐνοεῖτο τὸ σῶμα. τοίνυν καὶ τὸ νοούμενον χωρὶς πλάτους μῆκος οὐκ ἔστι μῆκος· σὺν ποσῷ γὰρ πλάτει νοεῖται τὸ μῆκος.

412 Ἀλλ' ὅ γε Ἀριστοτέλης οὐκ ἀδιανόητον ἔλεγεν εἶναι τὸ παρὰ τοῖς γεωμέτραις ἀπλατὲς μῆκος (τό γέ τοι τοῦ τοίχου μῆκος λαμβάνομεν χωρὶς τοῦ ἐπιβάλλειν τῷ πλάτει τοῦ τοίχου) πλανώμενος. ὅταν γὰρ τὸ τοῦ τοίχου μῆκος λαμβάνωμεν χωρὶς πλάτους, οὐ χωρὶς παντὸς πλάτους τοῦτο λαμβάνομεν ἀλλὰ χωρὶς τοῦ περὶ τῷ τοίχῳ πλάτους. ἐνδέχεται γὰρ συγκαταπλέξαντας τὸ τοῦ τοίχου μῆκός τινι πλάτει καὶ οἱῳδήποτε οὖν νόησιν αὐτοῦ ποιεῖσθαι, ὥστε μῆκος λαμβάνεσθαι οὐ χωρὶς πλάτους ἀλλὰ χωρὶς τοῦδέ
413 τινος πλάτους. προύκειτο δὲ τῷ Ἀριστοτέλει παραστῆσαι οὐχ ὅτι τὸ τινὸς πλάτους ἄμοιρον μῆκος ἐνδέχεται νοεῖν, ἀλλ' ὅτι τὸ παντὸς πλάτους· ὅπερ οὐ παρέστησεν.

414 Πρὸς τούτοις, εἴπερ οἱ γεωμέτραι οὐ μόνον ἀπλατὲς μῆκός φασι τὴν γραμμὴν ἀλλὰ καὶ πέρας ἐπιφανείας, [ὃ μῆκός ἐστιν ἀπλατές,] ἐνέσται κοινότερον περί τε γραμμῆς καὶ ἐπιφανείας διαπορεῖν. εἰ γὰρ ἡ γραμμὴ πέρας ἐστὶν ἐπιφανείας, [ὅ ἐστι,] μῆκος ἀπλατὲς καθεστηκυῖα, πάντως ἐπιφανείας ἐπιφανείᾳ παρατεθείσης ἢ παράλληλοι
415 δύο γίνονται γραμμαὶ ἢ μία ἐξ ἀμφοτέρων. καὶ εἰ μὲν μία αἱ παράλληλοι '''δύο γραμμαὶ γίνονται, ἐπεὶ ἡ γραμμὴ πέρας ἐστὶν ἐπιφανείας, ἡ δὲ ἐπιφάνεια πέρας σώματος, τῶν δυοῖν γραμμῶν μιᾶς γινομένης καὶ αἱ δύο ἐπιφάνειαι μία γενήσονται. οὑτωσὶ δὲ καὶ τὰ δύο σώματα ἓν ἔσται σῶμα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ παράθεσις οὐκέτι γενήσεται πα-

1. ἀντίτυπον C. 3. ἡ om L. 4. ἀναντιτύπητον GR et Struvius ap. Schneider. (lex. supplem.), ἀντιτύπητον C. 9. τὸ] τὸ πλάτος CGR. 12. πλάτους — 13. ἀλλὰ χωρὶς om C. 15. ὁτῳδηποτοῦν p. F. 320. 17. προὐπέκειτο L. 19. τὸ om C. 27. ἡ add CR.

ῥάθεσις ἀλλὰ ἕνωσις. ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον· ἐπὶ τινῶν
μὲν γὰρ παρατιθεμένων ἀλλήλοις σωμάτων ἕνωσις γίνεσθαι
πέφυκεν, ὡς ἐπὶ τῶν ὑγρῶν, ἐπὶ τινῶν δὲ οὐκέτι· λίθος
γὰρ λίθῳ καὶ ἀδάμας ἀδάμαντι κατὰ τὴν παράθεσιν οὐχ
ἑνοῦται. ὥστε δύο γραμμαὶ οὐκ ἂν γένοιντο μία. καὶ 416
ἄλλως, ἐὰν δῶμεν μίαν γενέσθαι, καὶ ἕνωσιν διὰ τοῦτο
τῶν σωμάτων, δεήσει τὸν χωρισμὸν αὐτῶν μὴ κατὰ τὰ
αὐτὰ πέρατα γίνεσθαι ἀλλὰ κατ' ἄλλα καὶ ἄλλα μέρη,
βιαίως ἀποσπωμένων αὐτῶν. οὐχὶ δὲ τοῦτο· τῶν γὰρ
περάτων καὶ πρὶν τῆς παραθέσεως καὶ μετὰ τὸν χωρισμὸν
αὐτῶν ἡ αὐτὴ σώζεται φύσις. οὐκ ἄρα αἱ δύο παράλλη-
λοι γραμμαὶ μία γένοιντο. σὺν τούτοις, εἴπερ αἱ δύο
γραμμαὶ μία γίνονται, τὰ παρατιθέμενα ἀλλήλοις σώματα
ἑνὶ ἄκρῳ ἔσται ἐλάσσονα· γεγόνασι γὰρ αἱ δύο γραμμαὶ
μία, καὶ ἡ μία κατ' ἀνάγκην ἓν ἔχειν ἄκρον ὀφείλει. οὐχὶ
δέ γε τὰ παρατιθέμενα ἀλλήλοις σώματα ἑνὶ ἄκρῳ γίνεται
ἐλάσσονα, ὥστε οὐκ ἂν εἶεν αἱ δύο γραμμαὶ μία. εἰ δὲ 417
παράλληλοι δύο μένουσιν αἱ γραμμαί, τὸ ἐκ τῶν δυοῖν
μεῖζον ἔσται τῆς μιᾶς. εἰ δὲ τὸ ἐκ τῶν δυοῖν γινόμενον
μεῖζον ἔσται τῆς μιᾶς γραμμῆς, ἕξει ἑκατέρα αὐτῶν πλά-
τος, ὃ μετὰ τῆς ἑτέρας ταττόμενον μεῖζον ποιεῖ διάστημα.
καὶ οὕτως οὐκ ἔστιν ἀπλατὲς μῆκος ἡ γραμμή· ἢ εἴπερ
ἐστί, σαλεύεσθαι δεήσει τὴν ἐνάργειαν, ὡς παρεστήσαμεν.

Προηγουμένως μὲν οὖν ταῦτα ῥητέον πρὸς τὴν παρὰ 418
τοῖς μαθηματικοῖς περὶ σωμάτων τε καὶ περάτων διάταξιν·
μεταβάντες δὲ ἀκολούθως σκοπῶμεν εἰ καὶ κατὰ τὰς αὐ- 419
τῶν ἐκείνων ὑποθέσεις δύναται προκόπτειν ὁ λόγος. ἀρέ-
σκει τοίνυν τοῖς γεωμέτραις τὴν εὐθεῖαν γραμμὴν στρε-
φομένην πᾶσιν αὐτῆς τοῖς μέρεσι κύκλους γράφειν. τούτῳ
δὴ εὐθὺς αὐτῶν τῷ θεωρήματι μάχεται τὸ μῆκος ἀπλατὲς
εἶναι τὴν γραμμήν. ἐπεὶ γὰρ πᾶν μέρος γραμμῆς, ὡς 420

2. μὲν om L. 5. γένοιτο R, γένοιτο C. 11. οὐκ ἂν ἄρα? an 12. γίνονται? quod est p. F. 321. 12. γένοιντο CR. 14. γεγόνασι — 17. ἐλάσσονα om CHR. 15. ἄκρως G. 26. καὶ om F. 30. δὲ FG. 31. ὡς φασι γραμμῆς CR.

*φασί, σημεῖον ἔχει, τὸ δὲ σημεῖον στρεφόμενον κύκλον
γράφει, ὅταν εὐθεῖα γραμμὴ στρεφομένη καὶ πᾶσι τοῖς
ἑαυτῆς μέρεσι κυκλογραφοῦσα καταμετρῇ τὸ διάστημα τῆς
ἐπιπέδου τῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου μέχρι τῆς ἐξωτάτω περιφε-
ρείας, τότε ἤτοι συνεχεῖς '''εἰσὶν οἱ παράλληλοι κύκλοι ἢ
421 διεστᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων. ὁπότερον δ' ἂν λέγωσι τούτων
οἱ γεωμέτραι, εἰς ἄλυτον σχεδὸν ἀπορίαν ἐμπεσοῦνται. εἰ
μὲν γὰρ διεστᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, ἔσται τι μέρος τῆς ἐπι-
πέδου τὸ μὴ κυκλογραφούμενον καὶ τῆς γραμμῆς τὸ μὴ
κυκλογραφοῦν, ὅπερ κατὰ τοῦτο τέτακται τὸ διάστημα
422 τῆς ἐπιπέδου. τοῦτο δὲ ἦν ἄτοπον· καὶ γὰρ ἔχει σημεῖον
ἡ γραμμὴ πάντως κατὰ τόδε τὸ μέρος, καὶ τὸ σημεῖον
κατὰ τοῦτο στρεφόμενον κυκλογραφεῖ· τὸ γὰρ ἢ τὴν
γραμμὴν μὴ ἔχειν κατά τι μέρος αὐτῆς σημεῖον, ἢ τὸ
σημεῖον στρεφόμενον μὴ γράφειν κύκλον, παρὰ τὸν γεω-
423 μετρικόν ἐστι λόγον. εἰ δὲ συνεχεῖς εἰσὶν οἱ κύκλοι, ἤτοι
οὕτω συνεχεῖς εἰσὶν ὡς κατὰ τὸν αὐτὸν τετάχθαι τόπον,
ἢ ὥστε ἄλλον παρ' ἄλλον νοεῖσθαι μεταξὺ μὴ δυναμένου
τινὸς παρεμπεσεῖν σημείου· παρεμπῖπτον γὰρ ὀφείλει
κύκλον γράφειν. καὶ εἰ μὲν τὸν αὐτὸν ἐπέχουσι τόπον,
εἷς γενήσονται πάντες, καὶ διὰ τοῦτο ὁ μέγιστος κύκλος
424 οὐ διοίσει τοῦ ἐλαχίστου· εἰ γὰρ ὁ μὲν ἐνδοτάτω κύκλος
καὶ πρὸς τῷ κέντρῳ ἐστὶν ἐλάχιστος, ὁ δὲ ἐξωτάτω καὶ πρὸς
τῇ περιφερείᾳ μέγιστος καθέστηκεν, πάντες δὲ τὸν αὐτὸν
κατέχουσι τόπον, ἔσται ἴσος τῷ μεγίστῳ κύκλῳ ὁ ἐλάχιστος
κύκλος· ὅπερ ἐστὶν ἀπεμφαῖνον. οὐ τοίνυν οὕτως συνε-
425 χεῖς εἰσὶν οἱ κύκλοι ὡς τὸν αὐτὸν ἐπειληφέναι τόπον. εἰ
δὲ παράκεινται ἀλλήλοις ὡς μὴ παρεμπίπτειν μεταξύ τι
σημεῖον, συμπληροῦσι τὸ τῆς ἐπιπέδου πλάτος τὸ ἀπὸ τοῦ
κέντρου μέχρι τῆς ἐσχάτης περιφερείας. ἐπεὶ οὖν τὸ συμ-
πληρωτικὸν πλάτους ἐξ ἀνάγκης ἔχει πλάτος, οἱ κύκλοι
συμπληροῦντες τὸ τῆς ἐπιπέδου πλάτος ἕξουσι πλάτος.*

16. ἤτοι om *C*. 21. κύκλος om *C*. 24. ἐπιφανείᾳ *L*.

ἦσαν δὲ γραμμαὶ οἱ κύκλοι· τοίνυν αἱ γραμμαὶ οὐκ εἰσὶν ἀπλατεῖς.

Ἔνεστι δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ὁμοιότροπον 426
συνθεῖναι ἀπόδειξιν. φασὶ γὰρ οἱ γεωμέτραι τὴν κυκλογραφοῦσαν εὐθεῖαν δι' αὐτῆς στρεφομένην κυκλογραφεῖν. διόπερ συνερωτῶντες αὐτοὺς φήσομεν "εἰ ἡ κυκλογραφοῦσα εὐθεῖα δι' αὐτῆς τὸν κύκλον γράφει, οὐκ ἔστι μῆκος ἀπλατὲς ἡ γραμμή· ἡ δὲ κυκλογραφοῦσα εὐθεῖα κατ' αὐτοὺς δι' αὐτῆς τὸν κύκλον γράφει· οὐκ ἄρα μῆκος ἀπλατές ἐστιν ἡ γραμμή." ὅταν γὰρ ἡ ἀπὸ τοῦ κέντρου 427
εὐθεῖα ἀγομένη στρέφηται καὶ δι' αὐτῆς γράφῃ τὸν κύκλον, ἤτοι κατὰ πάντων τῶν μερῶν τοῦ ἐντὸς τῆς περιφερείας πλάτους φέρεται ἡ εὐθεῖα γραμμή, ἢ κατὰ τινῶν μὲν φέρεται κατὰ τινῶν δὲ οὐδαμῶς. ἀλλ' εἰ κατὰ τινῶν μὲν φέρεται κατὰ τινῶν δὲ μή, πάντως οὐ γράφει κύκλον, καθ' ὧν μὲν φερομένη μερῶν τῆς ἐπιπέδου καθ' ὧν δὲ μὴ φερομένη. εἰ δὲ κατὰ πάντων φέρεται, ὅλον τὸ ἐντὸς τῆς περιφερείας πλάτος καταμετρήσει, πλάτος δὲ καταμετροῦν ἕξει πλάτος· τὸ γὰρ πλάτους καταμετρητικὸν ἔχει πλάτος ᾧ καταμετρεῖ. τοίνυν οὐδὲ διὰ τοῦτο ῥητέον 428
μῆκος ἀπλατὲς εἶναι τὴν γραμμήν.

Τὸ δὲ αὐτὸ σαφέστερον γίνεται καὶ ὅταν λέγωσιν οἱ γεωμέτραι τὴν πλάγιον τοῦ τετραγώνου πλευρὰν καταγομένην δι' αὐτῆς τὸ παραλληλόγραμμον ἐπίπεδον καταμετρεῖν. εἰ γὰρ μῆκος ἀπλατές ἐστιν ἡ γραμμή, πάντως καὶ ἡ πλευρὰ τοῦ τετραγώνου ἀπλατὴς οὖσα γραμμὴ οὐ καταμετρήσει τὸ παραλληλόγραμμον ἐπίπεδον πλάτος ἔχον· ἣ καταμετροῦσα τοῦτο ἕξει καὶ αὐτὴ πλάτος ᾧ καταμετρεῖ. ὥστε ἢ τὸ θεώρημα αὐτοῖς γίνεται ψευδές, ἢ ὅτι ἡ γραμμὴ μῆκός ἐστιν ἀπλατές.

Τόν τε κύλινδρον κατ' εὐθεῖάν φασι γραμμὴν ἅπτε- 429
σθαι τῆς ἐπιπέδου, ἐκκυλιόμενόν τε τῇ ἀνὰ μέρος ἄλλων

7. δι' om CR. 17. ἐντὸς τῆς] τῆς ἐντὸς L. 19. καταμετρικὸν CR. 23. τὴν γραμμὴν πλάγιον L. 24. ἐπὶ πέδου C. 25. ἐστιν om C.

καὶ ἄλλων εὐθειῶν θέσει καταμετρεῖν τὴν ἐπίπεδον. εἰ
δὴ καὶ κατ' εὐθεῖαν ἅπτεται τῆς ἐπιπέδου ὁ κύλινδρος καὶ
κυλιόμενος τῇ ἀνὰ μέρος ἄλλων καὶ ἄλλων εὐθειῶν θέσει
καταμετρεῖ τὴν ἐπίπεδον, πάντως καὶ ἡ ἐπίπεδος ἐξ εὐ-
θειῶν συνέστηκε γραμμῶν καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κυλίνδρου
πάλιν ἐξ εὐθειῶν ἐστίν. ἐπεὶ οὖν ἡ ἐπίπεδος πλάτος ἔχει,
ἔχει δὲ καὶ ἡ τοῦ κυλίνδρου ἐπιφάνεια, τὸ δὲ πλάτους
συμπληρωτικὸν οὐκ ἔστιν ἀπλατές, αἱ γραμμαὶ πλάτος
συμπληροῦσαι οὐ γενήσονται ἀπλατεῖς.
430 Ἔτι κἂν δῶμεν τὴν γραμμὴν μῆκος ἀπλατὲς ὑπάρ-
χειν, οὐδὲν ἧττον ἄπορος εὑρεθήσεται τοῖς γεωμέτραις ὁ
περὶ τοῦ σώματος λόγος. ὥσπερ γὰρ τὸ σημεῖον ῥυὲν
ποιεῖ γραμμήν, οὕτω καὶ ἡ γραμμὴ ῥυεῖσα ποιεῖ ἐπιφά-
νειαν, ἥτις ἐστὶ πέρας σώματος δύο ἔχον διαστάσεις, μή-
431 κός τε καὶ πλάτος. ἐπείπερ οὖν ἡ ἐπιφάνεια πέρας ἐστὶ
σώματος, πάντως τὸ σῶμα πεπερασμένον ἐστίν. εἰ δὲ
τοῦτο, ὅτε παρατίθεται σῶμα σώματι, τότε ἤτοι τὰ πέ-
ρατα τῶν περάτων ἅπτεται, ἢ τὰ πεπερατωμένα τῶν πε-
περατωμένων, ἢ καὶ τὰ πεπερατωμένα τῶν πεπερατωμέ-
νων καὶ τὰ πέρατα τῶν περάτων, οἷον (ἔσται γὰρ σαφὲς
τὸ λεγόμενον ἐπὶ ὑποδείγματος) εἰ νοήσαιμεν πέρας μὲν
τὸ ἔξωθεν τοῦ ἀμφορέως ὄστρακον, πεπερατωμένον δὲ
τὸν ἐν τῷ ἀμφορεῖ οἶνον, δυοῖν ἀμφορέων παρατιθεμένων
ἀλλήλοις ἤτοι '''τὸ ὄστρακον τοῦ ὀστράκου ἅψεται ἢ ὁ
οἶνος τοῦ οἴνου ἢ καὶ τὸ ὄστρακον τοῦ ὀστράκου καὶ ὁ
432 οἶνος τοῦ οἴνου. καὶ εἰ μὲν τὰ πέρατα τῶν περάτων
ἅπτεται, τὰ πεπερατωμένα οὐχ ἅψεται ἀλλήλων, τουτέστι
τὰ σώματα· ὅπερ ἦν ἄτοπον. εἰ δὲ τὰ πεπερατωμένα
τῶν πεπερατωμένων ἅπτεται, τουτέστι σώματα σωμάτων,
δεήσει ταῦτα τῶν οἰκείων περάτων ἐκτὸς γίνεσθαι· ὃ
433 πάλιν ἄτοπον. εἰ δὲ καὶ τὰ πέρατα τῶν περάτων ἅπτεται

1. καταμετρεῖν — 3. θέσει om CHRS. 12. ῥυὲν] ἐν C. 17. τότε] ὅτι τε C. 19. ἢ καὶ — πεπερατωμένων om G. 20. καὶ] ἢ C. 21. πέρασμα X. 23. τὸν ἐν τῷ] τῷ ἐν C. 25. ἢ — 26. οἴνου om H. καὶ ὁ — 26. οἴνου om C.

καὶ τὰ πεπερατωμένα τῶν πεπερατωμένων, συνδραμοῦνται
αἱ ἀπορίαι· ᾗ μὲν γὰρ τὰ πέρατα ἀλλήλων ἅπτεται, τὰ
πεπερατωμένα ἀλλήλων οὐχ ἅψεται, ᾗ δὲ ταῦτα ἀλλήλων
θιγγάνει, ἐκτὸς ἔσται τῶν οἰκείων περάτων. καὶ μὴν 434
εἴπερ πέρας ἐστὶν ἡ ἐπιφάνεια, πεπερατωμένον δὲ τὸ σῶμα,
ἤτοι σῶμά ἐστιν ἡ ἐπιφάνεια ἢ ἀσώματον. καὶ εἰ μὲν
σῶμά ἐστι, ψεῦδος τὸ ἀβαθῆ εἶναι τὴν ἐπιφάνειαν· πᾶν
γὰρ σῶμα βάθους μετεῖχεν. εἶτα οὐδὲ ἅψεταί τινος τὸ
πέρας, ἀλλὰ πᾶν σῶμα γενήσεται ἀπειρομέγεθες· εἰ γὰρ 435
σῶμά ἐστιν ἡ ἐπιφάνεια, ἐπεὶ πᾶν σῶμα πέρας ἔχει, κἀ-
κεῖνο τὸ πέρας πάλιν σῶμα ὂν ἕξει πέρας, κἀκεῖνο τρίτον,
καὶ τὸ τρίτον τέταρτον, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον. εἰ δὲ ἀσώ-
ματός ἐστιν ἡ ἐπιφάνεια, ἐπεὶ τὸ ἀσώματον οὐδενὸς δύ-
ναται θιγεῖν οὐδὲ ὑπό τινος θιχθῆναι, τὰ πέρατα οὐχ
ἅψεται ἀλλήλων, τούτων δὲ μὴ ἁπτομένων οὐδὲ τὰ πεπε-
ρατωμένα ἅψεται. ὥστε κἂν τῆς γραμμῆς ἀποστῶμεν, ὅ 436
γε περὶ τῆς ἐπιφανείας λόγος ἄπορος ὢν εἰς ἐποχὴν ἡμᾶς
καθίστησιν.

Νῦν μὲν οὖν πεποιήμεθα τὰς ζητήσεις ἐχόμενοι τῶν
ἐννοιῶν τῶν τοῦ σώματος καὶ τῶν περάτων, ἔτι δὲ καὶ
τῶν γεωμετρικῶν θεωρημάτων· ἔνεστι δὲ κἀκεῖνον τὸν 437
λόγον λαμβάνειν, σθεναρῶς συνάγοντα τὸ προκείμενον.
εἰ γὰρ ἔστι τι σῶμα, ἤτοι αἰσθητόν ἐστιν ἢ νοητόν. καὶ
αἰσθητὸν μὲν οὐκ ἔστιν. ἀθρόα γὰρ ἦν ποιότης κατ' ἐπι-
σύνθεσιν σχήματος καὶ μεγέθους καὶ ἀντιτυπίας λαμβα-
νομένη· ποιότης δὲ κατ' ἐπισύνθεσιν τινῶν λαμβανομένη
οὐκ ἔστιν αἰσθητή· καὶ τὸ σῶμα ἄρα, ὡς σῶμα νοούμε-
νον, οὐκ ἔστιν αἰσθητόν. καὶ μὴν οὐδὲ νοητόν. ἵνα γὰρ 438
γένηται νόησις σώματος, ὀφείλει ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμά-
των ὑποκεῖσθαί τι αἰσθητόν, ἀφ' οὗ γενήσεται ἡ τοῦ σώ-
ματος νόησις. οὐδὲν δὲ ἔστιν ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμά-
των παρὰ τὸ σῶμα καὶ ἀσώματον, ὧν τὸ μὲν ἀσώματον
αὐτόθεν ἐστὶ νοητὸν τὸ δὲ σῶμα οὐκ αἰσθητόν, ὡς δέ-

1. τῶν — 2. πέρατα om *C*. 2. αἱ om *R*. 11. τὸ om *L*. 14. οὔτε *L*. τὰ — 15. οὐδὲ om *C*. 17. ἄπειρος *CGHR*. 30. νήσηται *C*.

439 δεικται ἡμῖν. μὴ ὄντος οὖν ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων '''αἰσθητοῦ τινὸς ἀφ' οὗ νόησις ἔσται τοῦ σώματος, οὐδὲ νοητὸν ἔσται τὸ σῶμα. εἰ δὲ μήτε αἰσθητόν ἐστι μήτε νοητόν, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστι, ῥητέον μηδὲν εἶναι τὸ σῶμα.

440 Ἀλλ' ἐπεὶ ἐν τούτοις ὁ περὶ τῶν σωμάτων λόγος πέφηνεν ἄπορος, ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς πειρασόμεθα διδάσκειν ὅτι καὶ ὁ περὶ τῶν λειπομένων ἀσωμάτων ὅμοιός ἐστι τούτῳ.

ΠΡΟΣ ΦΥΣΙΚΟΥΣ Β.

Τοῖς περὶ τοῦ σώματος καὶ τῶν περάτων προηπορημένοις ἡμῖν πρός τε τοὺς φυσικοὺς καὶ τοὺς γεωμέτρας ἀκόλουθος εἶναι δοκεῖ καὶ ἡ περὶ τοῦ τόπου ζήτησις· ἅπασι γὰρ συμφώνως ἀξιοῦται τὸ σῶμα ἤτοι ἐν τόπῳ
2 περιέχεσθαι ἢ κατὰ τόπου φέρεσθαι. διὸ προληπτέον ὅτι κατὰ τὸν Ἐπίκουρον τῆς ἀναφοῦς καλουμένης φύσεως τὸ μέν τι ὀνομάζεται κενὸν τὸ δὲ τόπος τὸ δὲ χώρα, μεταλαμβανομένων κατὰ διαφόρους ἐπιβολὰς τῶν ὀνομάτων, ἐπείπερ ἡ αὐτὴ φύσις ἔρημος μὲν καθεστηκυῖα παντὸς σώματος κενὸν προσαγορεύεται, καταλαμβανομένη δὲ ὑπὸ σώματος τόπος καλεῖται, χωρούντων δὲ δι' αὐτῆς σωμάτων χώρα γίνεται. κοινῶς μέντοι φύσις ἀναφὴς εἴρηται παρὰ τῷ Ἐπικούρῳ διὰ τὸ ἐστερῆσθαι τῆς κατὰ ἀντίβα-
3 σιν ἁφῆς. καὶ οἱ στωικοὶ δὲ κενὸν μὲν εἶναί φασι τὸ οἷόν τε ὑπὸ ὄντος κατέχεσθαι, μὴ κατεχόμενον '''δέ, ἢ διάστημα ἔρημον σώματος, ἢ διάστημα ἀκαθεκτούμενον ὑπὸ σώματος, τόπον δὲ τὸν ὑπὸ ὄντος κατεχόμενον καὶ ἐξισαζόμενον τῷ κατέχοντι αὐτόν, νῦν ὂν καλοῦντες τὸ σῶμα, καθὼς καὶ ἐκ τῆς μεταλήψεως τῶν ὀνομάτων ἐστὶ συμφανές· χώραν δέ φασιν εἶναι διάστημα κατὰ μέν τι κατεχόμενον ὑπὸ σώματος κατὰ δέ τι ἀκαθεκτούμενον.
4 ἔνιοι δὲ χώραν ἔλεξαν ὑπάρχειν τὸν τοῦ μείζονος σώμα-

3. τὸ add *CR*. 8. post τούτῳ *CR*: σέξτου τῶν εἰς δέκα τὸ ὄγδοον. 13. γὰρ om *C*. 14. τόπους *G*. 17. κατὰ] δὲ κατὰ *FG*. 22. ἀντίφρασιν *H*. 25. καθεκτούμενον *C*.

τος τόπον, ὡς ταύτῃ διαφέρειν τοῦ τόπου τὴν χώραν, τῷ
ἐκεῖνον μὲν μὴ ἐμφαίνειν μέγεθος τοῦ ἐμπεριεχομένου
σώματος (κἂν γὰρ ἐλάχιστον περιέχῃ σῶμα, οὐδὲν ἧττον
τόπος προσαγορεύεται), τὴν δ' ἀξιόλογον ἐμφαίνειν μέγε-
θος τοῦ ἐν αὐτῇ σώματος. περὶ μὲν οὖν κενοῦ ποικίλως
ἐν τοῖς περὶ στοιχείων ἐζητήσαμεν, καὶ οὐκ ἀναγκαῖον τὰ
νῦν τὸν αὐτὸν λόγον παλινῳδεῖν· περὶ δὲ τοῦ τόπου καὶ
τῆς συζυγούσης τούτῳ χώρας, ἥτις καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ γέ-
νος ἐστὶ τόπος, ἐπὶ τοῦ παρόντος σκεψόμεθα. προδηλο-
τέροις γὰρ οὖσι τούτοις καὶ παρὰ πᾶσι σχεδὸν ὁμολογου-
μένοις συναπορηθήσεται καὶ ἡ περὶ τοῦ κενοῦ σκέψις,
ὅσῳ καὶ περὶ ἀδηλοτέρου πράγματος προκόπτει.

Τῆς τοῦ τόπου νοήσεως δεδηλωμένης καὶ τῶν συζυ- 6
γούντων αὐτῷ πραγμάτων ὑποδεδειγμένων ἀπολείπεται,
ὡς ἔστιν ἔθος τοῖς ἀπὸ τῆς σκέψεως, τοὺς εἰς ἑκάτερον
κινῆσαι λόγους καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς συναγομένην ἐποχὴν
κρατύνεσθαι. εἴπερ οὖν ἔστιν ἄνω καὶ κάτω καὶ εἰς τὰ 7
δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ καὶ πρόσω καὶ ὀπίσω, ἔστι τις τό-
πος· μέρη γάρ εἰσιν αἱ ἓξ αὗται παρατάσεις τοῦ τόπου,
καὶ ἀδύνατόν ἐστί τινος τῶν μερῶν ὑπαρχόντων μὴ οὐχὶ
κἀκεῖνο ὑπάρχειν οὗ ἐστὶ τὰ μέρη. ἔστι δέ γε ἐν τῇ φύ-
σει τῶν πραγμάτων ἄνω καὶ κάτω καὶ εἰς δεξιὰ καὶ ἀρι-
στερὰ καὶ πρόσω καὶ ὀπίσω· ἔστιν ἄρα τόπος. οὐ μὴν 8
ἀλλ' εἰ ὅπου ἦν Σωκράτης, νῦν ἔστιν ἄλλος, οἷον Πλάτων
ἀποθανόντος Σωκράτους, ἔστιν ἄρα τόπος. ὡς γὰρ τοῦ
ἐν τῷ ἀμφορεῖ ὑγροῦ ἐκκενωθέντος καὶ ἄλλου ἐπεγχυθέν-
τος λέγομεν ὑπάρχειν τὸν ἀμφορέα τόπον ὄντα καὶ τοῦ
προτέρου '''καὶ τοῦ ὕστερον ἐπεμβληθέντος ὑγροῦ, οὕτως
εἰ ὃν τόπον κατεῖχε Σωκράτης ὅτ' ἔζη, τοῦτον ἕτερος νῦν
κατέχει, ἔστι τις τόπος. καὶ ἄλλως, εἰ ἔστι τι σῶμα, καὶ 9
τόπος ἔστιν· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον.
πρὸς τούτοις εἰ ὅπου τὸ κοῦφον φύσει φέρεται, ἐκεῖ τὸ

1. τὴν χώραν] τὸν τόπον L. 15. τοῖς] τῆς CR. 19. αὖται] αὐτοῦ CR. 26. ὑγρῷ CR. 29. εἰ] εἰς CR.

βαρὺ φύσει οὐ φέρεται, ἔστιν ἴδιος τοῦ κούφου καὶ τοῦ βαρέος τόπος· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον. τό γέ τοι πῦρ φύσει κοῦφον καθεστὼς ἀνώφορόν ἐστί, καὶ τὸ ὕδωρ φύσει βαρὺ τυγχάνον κάτω βρίθει, καὶ οὔτε τὸ πῦρ κάτω φέρεται οὔτε τὸ ὕδωρ ἄνω ἄττει. ἔστιν ἄρα ἴδιος καὶ τοῦ φύσει κούφου καὶ τοῦ φύσει βαρέος τόπος.

10 ὥσπερ τε εἰ τὸ ἐξ οὗ τι γίγνεται ἔστι, καὶ τὸ ὑφ' οὗ τι γίγνεται καὶ τὸ δι' ὅ, οὕτως ὑπάρχοι ἂν καὶ τὸ ἐν ᾧ τι γίγνεται. ἔστι δὲ τὸ ἐξ οὗ τι γίνεται, οἷον ὕλη, καὶ τὸ ὑφ' οὗ, οἷον τὸ αἴτιον, καὶ τὸ δι' ὅ, καθάπερ τὸ τέλος· ἔστιν ἄρα καὶ τὸ ἐν ᾧ τι γίγνεται, τουτέστιν ὁ τόπος.

11 οἵ τε παλαιοὶ καὶ τὰ ὅλα διακοσμήσαντες ἀρχὴν τῶν πάντων ὑπέθεντο τόπον, κἀντεῦθεν ὁρμηθεὶς ὁ Ἡσίοδος ἀνεφώνησεν

ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί,

χάος λέγων τὸν χωρητικὸν τῶν ὅλων τόπον· μὴ ὑποκειμένου γὰρ τούτου οὔτε γῆ οὔτε ὕδωρ οὔτε τὰ λοιπὰ τῶν
12 στοιχείων, οὐχ ὁ σύμπας κόσμος ἐδύνατο συστῆναι. κἂν κατ' ἐπίνοιαν δὲ ἅπαντα ἀνέλωμεν, ὁ τόπος οὐκ ἀναιρεθήσεται ἐν ᾧ ἦν τὰ πάντα, ἀλλ' ὑπομένει, τὰς τρεῖς ἔχων διαστάσεις, μῆκος βάθος πλάτος, χωρὶς ἀντιτυπίας· τοῦτο γὰρ ἴδιον ἦν σώματος.

Καὶ ἄλλα δὲ εἰώθασι τοιαῦτα οἱ δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων διεξέρχεσθαι πρὸς τὸ καταστῆσαι τὴν ὕπαρξιν
13 τοῦ τόπου. πάντα δὲ μᾶλλον ἢ τοῦτο δύνανται ποιεῖν. τό τε γὰρ ἀπὸ τῶν μερῶν τοῦ τόπου θέλειν ἐπιλογίζεσθαι τὸ καὶ τὸν τόπον ὑπάρχειν τελέως ἐστὶ μειρακιῶδες· ὁ γὰρ μὴ διδοὺς αὐτοῖς εἶναι τὸ ὅλον, οὗτος οὐδὲ τὰ μέρη συγχωρήσει τοῦ ὅλου. καὶ ἄλλως, ἐπεὶ τὰ τινὸς μέρη αὐτὸ ἐκεῖνό ἐστιν οὗ τὰ μέρη καθέστηκεν, δυνάμει ὁ λέγων "εἰ ἔστι τὰ μέρη τοῦ τόπου, ἔστιν ὁ τόπος" τοῦ-

6. ἀΐδιος C. 8. ὑπάρχει (οι) R. 20. καὶ] τ' C. οὐκ] οὐκ ἂν FG.
28. τὸν om R. 30. τὰ om C.

τό φησιν "εἰ ἔστιν ὁ τόπος, ἔστιν ὁ τόπος." ὅπερ ἦν
ἄτοπον· αὐτὸ γὰρ τὸ ζητούμενον εἰς τὴν αὐτοῦ πίστιν
ὡς ἀζήτητον παρείληπται. τὸ δ' αὐτὸ ῥητέον καὶ '''ὅταν 14
ἐκ τοῦ ἐν ᾧ ἦν Σωκράτης νῦν εἶναι Πλάτωνα συνάγωσι
τὴν ὕπαρξιν τοῦ τόπου. ἡμῶν γὰρ ζητούντων εἰ ἔστι τι
ὁ τόπος ἐν ᾧ ἔστι τὸ σῶμα, διαφέρων αὐτοῦ τοῦ ἐν αὐτῷ
λεγομένου περιέχεσθαι σώματος, ἐκεῖνοι ὡς ὁμόλογον ἡμῖν
ἀντιφωνοῦσι τὸ ἐν τόπῳ γεγονέναι Σωκράτην καὶ τὸ ἐν
τούτῳ νῦν περιέχεσθαι Πλάτωνα. ὅτι μὲν γὰρ λέγομεν 15
ἀφελῶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ εἶναί τινα καὶ ἐν γυμνασίῳ καὶ
ἐν τῇ σχολῇ, ὁμόλογον· ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν ἡ σκέψις οὐ
περὶ τοῦ κατὰ πλάτος ἀλλὰ περὶ τοῦ κατὰ περιγραφὴν
τόπου, πότερον ἔστιν ἢ ἐπινοεῖται μόνον, καὶ εἰ ἔστι, πο-
ταπὸν τὴν φύσιν, ἆρά γε σωματικὸν ἢ ἀσώματον καὶ ἐν
τόπῳ περιεχόμενον ἢ οὐδαμῶς. ὧν οὐδὲν ἴσχυσαν πα-
ραστῆσαι οἱ ταῖς προειρημέναις ὑπομνήσεσι χρώμενοι.
κοῦφόν τε φύσει οὐ δίδοται εἶναι τὸ σῶμα, ἵνα καὶ εἰς 16
ἴδιον φέρηται τόπον, ἀλλὰ καὶ τὸ δοκοῦν εἶναι τοιοῦτον
ὑπ' ἄλλης τινὸς αἰτίας καὶ κατηναγκασμένης εἴς τινας
ἀνωθεῖται τόπους. εἶτα κἂν δοθῇ φύσει τυγχάνειν κοῦ-
φον καὶ φύσει βαρύ, πάλιν οὐδὲν ἧττον ἀπορήσεται τὸ
εἰς τί φέρεται, ἆρα εἴς γε σῶμά τι ἢ κενὸν ἢ πέρας ἢ
ἄλλο τι διαφερούσης μετεσχηκὸς φύσεως. ναί, ἀλλ' εἰ ἔστι 17
τὸ ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑφ' οὗ καὶ τὸ δι' ὅ, εἴη ἂν καὶ τὸ ἐν ᾧ.
οὐ πάντως φήσομεν. εἰ γὰρ ἀπορεῖται τὸ ἐξ οὗ τι γίνε-
ται, τουτέστι τὸ πάσχον, καὶ τὸ ὑφ' οὗ, καθάπερ τὸ αἴτιον,
καὶ καθόλου τὸ γίνεσθαι καὶ τὸ φθείρεσθαι ἢ κοινότερον
κινεῖσθαι, ἀνάγκη συνηπορῆσθαι καὶ τὸ ἐν ᾧ. τὸ δ' ὅτι
ταῦτ' ἠπόρηται, καὶ πρότερον ἐδείξαμεν περὶ τοῦ ποιοῦν-
τος καὶ πάσχοντος διεξελθόντες, καὶ ὕστερον διδάξομεν
περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς καὶ πρὸ τούτων ἔτι περὶ κινή-
σεως σκεπτόμενοι. ὁ μὲν γὰρ εἰπὼν 18

1. ὅπερ ἦν γρ R, αὐτὸ δὲ R, *hoc autem* H, αὐτὸ δὲ ὅπερ ἦν C.
2. ἄτοπον om C. αὐτὸ] τοῦτο CR. 12. γραφὴν C. 14. ἐν τόπῳ] ἐν τῷ? 25. ἠπόρηται?

ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ᾽, αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ᾽ εὐρύστερνος, πάντων ἕδος,

ἐξ αὐτοῦ περιτρέπεται· ἐρομένου γάρ τινος αὐτὸν ἐκ τίνος γέγονε τὸ χάος, οὐχ ἕξει λέγειν. καὶ τοῦτό φασιν ἔνιοι αἴτιον γεγονέναι Ἐπικούρῳ τῆς ἐπὶ τὸ φιλοσοφεῖν ὁρμῆς.
19 κομιδῇ γὰρ μειρακίσκος ὢν ἤρετο τὸν ἐπαναγινώσκοντα αὐτῷ γραμματιστὴν "ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ᾽," ἐκ τίνος τὸ χάος ἐγένετο, εἴπερ πρῶτον ἐγένετο. τούτου δὲ εἰπόντος μὴ αὐτοῦ ἔργον εἶναι τὰ τοιαῦτα διδάσκειν ἀλλὰ τῶν καλουμένων φιλοσόφων, τοίνυν, ἔφησεν ὁ Ἐπίκουρος, ἐπ᾽ ἐκείνους μοι βαδιστέον ἐστίν, εἴπερ αὐτοὶ τὴν τῶν ὄντων ἀλήθειαν ἴσασιν.

Ἀλλ᾽ ὅτι μὲν οὐδὲν ἱκνούμενον λέγεται εἰς τὸ ὑπάρ-
20 χειν τι τὸν τόπον, ἐκ τούτων ἤδη γνώριμον· ἐπισυναπτέον δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ ἀπὸ τῆς σκέψεως. εἰ γάρ ἐστί τις ὑποδεκτικὸς τοῦ σώματος τόπος, ἤτοι σῶμά ἐστιν οὗτος ἢ κενόν. καὶ σῶμα μὲν οὐκ ἔστιν ὁ ὑποδεκτικὸς τοῦ σώματος τόπος· εἰ γὰρ πᾶν σῶμα ὀφείλει ἐν τόπῳ εἶναι, ὁ δὲ τόπος ἐστὶ σῶμα, ἔσται ὁ τόπος ἐν τόπῳ, κἀκεῖνος πάλιν ἐν τρίτῳ, καὶ ὁ τρίτος ἐν τῷ τετάρτῳ, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον. οὐ τοίνυν σῶμά ἐστιν ὁ ὑποδεκτικὸς τοῦ
21 σώματος τόπος. εἰ δὲ κενόν ἐστιν ὁ ὑποδεκτικὸς τοῦ σώματος τόπος, ἤτοι μένει τοῦτο τὸ κενὸν ἐπιόντος αὐτῷ τοῦ σώματος ἢ μεθίσταται ἢ φθείρεται. καὶ εἰ μὲν μένει ἐπιόντος αὐτῷ τοῦ σώματος, ἔσται κενὸν ἅμα καὶ πλῆρες, ᾗ μὲν μένει, κενόν, ᾗ δὲ ἐπιδέχεται τὸ σῶμα, πλῆρες. ἀδιανόητον δέ γε τὸ αὐτὸ κενόν τε καὶ πλῆρες λέγειν· τοίνυν οὐ μένει τὸ κενὸν ἐπιόντος αὐτῷ τοῦ σώματος.
22 εἰ δὲ μεθίσταται τὸ κενόν, ἔσται σῶμα τὸ κενόν· τὸ γὰρ μεθιστάμενον τόπον ἐκ τόπου σῶμά ἐστιν. οὐχὶ δέ γε σῶμά ἐστι τὸ κενόν, ὥστε οὐδὲ μεθίσταται ἐπιόντος αὐτῷ τοῦ σώματος. καὶ ἄλλως, εἰ μεθίσταται τοῦ σώμα-

10. ἐφέστηκεν C. 21. εἰς] ἐπὶ L. 24. ἢ μεθίσταται — 25. σώματος om CH. 27. γε om CR.

τος ἐπιόντος, οὐκέτι δέξεται τὸ σῶμα· ὃ καὶ αὐτὸ τῶν
ἀτόπων. λείπεται ἄρα λέγειν φθείρεσθαι τὸ κενόν· ὃ πά- 23
λιν ἀδύνατον. εἰ γὰρ φθείρεται, ἐν μεταβολῇ καὶ κινήσει
γίνεται, καὶ εἰ φθείρεται, γενητόν ἐστι· τὸ δ' ἐν μετα-
βολῇ καὶ κινήσει γινόμενον γενητόν τε καὶ φθαρτὸν σῶ-
μα καθέστηκεν· ὥστε οὐδὲ φθείρεται τὸ κενόν. καὶ οὕ-
τως, εἰ μήτε σῶμά ἐστιν ὁ τόπος, ὡς παρεστήσαμεν, μήτε
κενόν, ὡς ὑπεμνήσαμεν, οὐκ ἂν εἴη τις τόπος.

Πρὸς τούτοις ἔτι, εἰ ὁ τόπος περιεκτικὸς νοεῖται τοῦ 24
σώματος, τὸ δὲ περιέχον ἐκτός ἐστι τοῦ περιεχομένου,
κατ' ἀνάγκην, εἰ ἔστιν ὁ τόπος, ὀφείλει τι τούτων τυγχά-
νειν ὧν τὸ μέν ἐστιν ὕλη, τὸ δὲ εἶδος, τὸ δὲ μεταξὺ διά-
στημα τῶν ἐσχάτων τοῦ σώματος περάτων, τὸ δὲ πέρατα
ἔσχατα. ὕλη μὲν οὖν οὐκ '''ἂν εἴη ὁ τόπος κατὰ πολλοὺς 25
τρόπους, οἷον ἐπεὶ αὕτη μὲν σεσωμάτωται, ὁ δὲ τόπος οὐ
σεσωμάτωται, καὶ ἡ μὲν ὕλη μέτεισιν ἀπὸ τόπου εἰς τό-
πον, ὁ δὲ τόπος οὐ μετέρχεται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. καὶ
ἐπὶ μὲν τῆς ὕλης λέγομεν ὅτι πρότερον μὲν ἦν ἀήρ, νῦν
δὲ πυκνωθεῖσα γέγονεν ὕδωρ, ἢ ἀνάπαλιν πρότερον μὲν
ὕδωρ ἦν, νῦν δὲ λεπτυνθεῖσα γέγονεν ἀήρ· ἐπὶ δὲ τοῦ
τόπου οὐ λέγομεν τοῦτο, ἀλλ' ὅτι πάλαι μὲν ἐν αὐτῷ
ἦν ἀήρ, νῦν δ' ἔστιν ἐν αὐτῷ ὕδωρ. οὐ τοίνυν δύναται
ὕλη ὁ τόπος νοεῖσθαι. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ εἶδος. τὸ γὰρ 26
εἶδος ἀχώριστόν ἐστι τῆς ὕλης, καθάπερ ἐπὶ τοῦ ἀνδριάν-
τος ἀχώριστόν ἐστι τοῦ ὑποκειμένου χαλκοῦ, ὁ δὲ τόπος
χωρίζεται τοῦ σώματος· μεταβαίνει γὰρ ἐκεῖνο καὶ εἰς
ἕτερον μεθίσταται τόπον μὴ συμμεταβαίνοντος αὐτῷ τοῦ
ἐν ᾧ περιείχετο τόπου. ὥστε εἰ τὸ μὲν εἶδος ἀχώριστόν
ἐστι τῆς ὕλης, ὁ δὲ τόπος χωρίζεται ταύτης, οὐκ ἂν εἴη
τὸ εἶδος ὁ τόπος. καὶ πάλιν τὸ μὲν εἶδος συμμεταβαίνει
τῇ ὕλῃ, ὁ δὲ τόπος, ὡς προεῖπον, οὐ συμμεταβαίνει τῷ
σώματι· τοίνυν οὐδὲ εἶδός ἐστιν ὁ τόπος. ὡσαύτως δὲ 27
οὐδὲ τὸ μεταξὺ τῶν περάτων διάστημα· τοῦτο γὰρ πε-

13. τὰ L. 17. εἰς] ἐπὶ L. 21. ἦν ἐν αὐτῷ FG. 32. δὲ om. CR.

ριέχεται πρὸς τῶν περάτων, ὁ δὲ τόπος οὐ βούλεται περιέχεσθαι ὑπό τινος ἀλλ' ἑτέρων εἶναι περιεκτικός. εἶτα πέρας ἐστὶ τοῦ σώματος ἡ ἐπιφάνεια, τὸ δὲ μετὰ τὴν ἐπιφάνειαν διάστημα οὐκ ἄλλο τι ἐστὶν ἢ τὸ πεπερατωμένον σῶμα. εἰ οὖν φαμὲν τὸ μεταξὺ τῶν πεπερατωμένων σωμάτων τόπον εἶναι, ἔσται σῶμα ὁ τόπος· ὅπερ ἐστὶν
28 ἀπεμφαῖνον. λείπεται οὖν λέγειν ὅτι τὰ ἔσχατα τοῦ σώματος πέρατά ἐστι τόπος· ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀδυνάτων, ἐπείπερ τὰ μὲν ἔσχατα τοῦ σώματος συνεχῆ ἐστι τῷ σώματι καὶ μέρη αὐτοῦ καὶ ἀχώριστα, ὁ δὲ τόπος οὔτε συνεχής ἐστι τῷ σώματι οὔτε μέρος αὐτοῦ οὔτε ἀχώριστος τοῦ σώματος. οὐκ ἄρα οὐδὲ τὰ ἔσχατα τῶν σωμάτων
29 ἐστὶν ὁ τόπος. εἰ δὲ μήτε ὕλη ὁ τόπος ἐστὶ μήτε τὸ εἶδος μήτε τὸ μεταξὺ διάστημα τῶν περάτων μήτ' αὖ τὰ ἔσχατα τοῦ σώματος, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἔστιν ἄλλο ἐπινοεῖν, ῥητέον μηδὲν ὑπάρχειν τόπον.

30 Ναί φασιν οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου φιλόσοφοι, ἀλλὰ τόπος ἐστὶ τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος σώματος. τῆς γὰρ γῆς ὕδατι περιεχομένης καὶ τοῦ ὕδατος ἀέρι περιεχομένου καὶ τοῦ ἀέρος πυρὶ καὶ τοῦ πυρὸς οὐρανῷ, ὃν τρόπον τὸ τοῦ ἀγγείου πέρας τόπος ἐστὶ τοῦ ἐν τῷ ἀγγείῳ σώματος, οὕτω καὶ τὸ τοῦ ὕδατος πέρας ἐστὶ τόπος τῆς γῆς, καὶ τὸ τοῦ ἀέρος πέρας ἐστὶ τόπος τοῦ ὕδατος, καὶ τὸ τοῦ πυρὸς πέρας τόπος ἔσται τοῦ ἀέρος, '''καὶ τὸ τοῦ οὐρανοῦ
31 πέρας τόπος ἔσται τοῦ πυρός. αὐτὸς μέντοι ὁ οὐρανὸς κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη οὐκέτ' ἐστὶν ἐν τόπῳ, ἀλλ' αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ καὶ τῇ οἰκείᾳ ἰδιότητι· ἐπεὶ γὰρ τόπος ἐστὶ τὸ ἔσχατον τοῦ περιέχοντος σώματος πέρας, ἐκτὸς δὲ τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τοῦτον τὸν φιλόσοφον οὐδὲν ἔστιν, ἵνα καὶ τὸ τούτου πέρας γένηται τόπος οὐρανοῦ, ἀνάγκη καὶ τὸν οὐρανὸν ὑπὸ μηδενὸς περιεχόμενον ἐν ἑαυτῷ εἶναι καὶ τοῖς οἰκείοις περιέχεσθαι πέρασιν, ἀλλὰ μὴ ἐν τόπῳ τυγ-

5. τῶν περάτων τῶν σωμάτων Fabricius in versione. 15. ἐστιν om C. 26. τόπος] πέρας H, om L.

χάνειν. ὅθεν οὐδέ που ὄν ἐστιν ὁ οὐρανός· τὸ γάρ που 32
ὂν αὐτό τε ἔστιν ἐκεῖνο καὶ ἕτερον τὸ ὅπου ἐστίν, ὁ δὲ
οὐρανὸς οὐδὲν ἔχει ἕτερον παρ' αὐτὸν ἔξωθεν, διόπερ αὐ-
τὸς ἐν ἑαυτῷ ὢν οὐδὲ ποῦ γενήσεται. ὅσον δὲ ἐπὶ τοῖς 33
οὕτω λεγομένοις ὑπὸ τῶν περιπατητικῶν, κινδυνεύει ὁ
πρῶτος θεὸς τόπος εἶναι πάντων. κατὰ γὰρ Ἀριστοτέλην
ὁ πρῶτος θεὸς ἦν τὸ πέρας τοῦ οὐρανοῦ. ἤτοι οὖν ὁ
θεὸς ἕτερόν ἐστι παρὰ τὸ οὐράνιον πέρας, ἢ αὐτὸ ἐκεῖνο
ὁ θεός ἐστιν. καὶ εἰ μὲν ἕτερόν ἐστι παρὰ τὸ οὐράνιον
πέρας, ἔσται τι ἕτερον ἐκτὸς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ τούτου
πέρας τόπος γενήσεται οὐρανοῦ, καὶ ταύτῃ δώσουσιν οἱ
περὶ τὸν Ἀριστοτέλη ἐν τόπῳ περιέχεσθαι τὸν οὐρανόν·
ὅπερ οὐχ ὑπομενοῦσιν, ἀνθεστῶτες ἑκατέρῳ τούτων, τῷ
τε εἶναί τι ἐκτὸς οὐρανοῦ καὶ τῷ τὸν οὐρανὸν ἐν τόπῳ
περιέχεσθαι. εἰ δὲ ταὐτόν ἐστι τῷ οὐρανίῳ πέρατι ὁ
θεός, ἐπεὶ τὸ τοῦ οὐρανοῦ πέρας τόπος ἐστὶ πάντων τῶν
ἐντὸς οὐρανοῦ, ἔσται κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη ὁ θεὸς πάν-
των τόπος, ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀπεμφαινόντων. καθόλου τε, 34
εἴπερ τὸ τοῦ ἐμπεριέχοντος σώματος πέρας τόπος ἐστὶ τοῦ
ἐμπεριεχομένου, τοῦτο τὸ πέρας ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώ-
ματον. καὶ εἰ μὲν σῶμά ἐστιν, ἐπεὶ πᾶν σῶμα ὀφείλει
ἐν τόπῳ εἶναι, ἔσται ὁ τόπος ἐν τόπῳ καὶ οὐκέτι τόπος·
εἰ δὲ ἀσώματόν ἐστι τὸ τοῦ περιέχοντος '''σώματος πέρας,
ἐπεὶ παντὸς σώματος τὸ πέρας ἐστὶν ἡ ἐπιφάνεια, ἔσται
ἑκάστου σώματος τόπος ἐπιφάνεια, ὅπερ ἄτοπον. καθόλου 35
τε πῶς οὐ καταγέλαστόν ἐστι λέγειν τὸν οὐρανὸν αὐτὸν
ἑαυτοῦ τόπον εἶναι; οὕτω γὰρ ἔσται τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ἐν
ᾧ ἐστὶ καὶ τὸ ἐν αὐτῷ, καὶ τὸ αὐτὸ ἕν τε καὶ δύο, σῶμά
τε καὶ ἀσώματον. ᾗ μὲν γὰρ τὸ αὐτό ἐστιν, ἓν ἔσται, ᾗ
δὲ περιέχον καὶ ἐμπεριεχόμενον, δύο γενήσεται, καὶ ᾗ μὲν
περιεχόμενον, σῶμα, ᾗ δὲ περιέχον, ἀσώματον· τόπος

2. τῷ FG, τὸ ὅσον C. 6. τόπος — 7. θεὸς om CH. 7. τὸ] ὅτι C.
8. ἐστι] τι ἐστὶ FGH. ἢ — 10. πέρας om CH. 9. ἕτερος R.
13. ὑπομένουσιν FG. 14. τε om C. ἐν τόπῳ] ἐκτὸς CH.
19. τὸ] καὶ τὸ C. 22. καὶ οὐκέτι τόπος om H.

36 γὰρ ἦν. οὐ δύναται δὲ ἐπινοεῖσθαι τὸ αὐτὸ ἅμα καὶ ἓν
καὶ δύο καὶ σῶμα καὶ ἀσώματον· τοίνυν οὐδὲ κατὰ τὴν
τοιαύτην νόησιν εὐδρομεῖ ἡ τοῦ τόπου κατάληψις.
Ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τοῦτον ἀνῃρήκαμεν, ἴδωμεν ἑξῆς εἰ δύ-
ναταί τι τῶν ὄντων κατὰ τόπον κινεῖσθαι.
37 Ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἓξ εἴδη τῆς κινήσεως ἔλεγεν ὑπάρ-
χειν, ὧν τὸ μέν τι εἶναι τοπικὴν μετάβασιν, τὸ δὲ μετα-
βολήν, τὸ δὲ γένεσιν, τὸ δὲ φθοράν, τὸ δὲ αὔξησιν, τὸ δὲ
38 μείωσιν· οἱ δὲ πλείους, ἐν οἷς εἰσὶ καὶ οἱ περὶ τὸν Αἰνη-
σίδημον, διττήν τινα κατὰ τὸ ἀνωτάτω κίνησιν ἀπολεί-
πουσι, μίαν μὲν τὴν μεταβλητικήν, δευτέραν δὲ τὴν με-
39 ταβατικήν, ὧν μεταβλητικὴ μέν ἐστι κίνησις καθ' ἣν τὸ
σῶμα ἐν τῇ αὐτῇ μένον οὐσίᾳ ἄλλοτ' ἄλλην ἀναδέχεται
ποιότητα καὶ ἣν μὲν ἀπολείπει ἣν δὲ ἐπιλαμβάνει, ὁποῖόν
τι γίνεται ἐπὶ τοῦ εἰς ὄξος μεταβάλλοντος οἴνου καὶ ἐπὶ
τῆς ἐξ ὄμφακος εἰς γλυκὺν χυμὸν μεταβαλλούσης σταφυ-
λῆς ἢ τοῦ ἄλλοτ' ἄλλως ποικιλλομένου τὰς χρόας χαμαι-
40 λέοντος ἢ πολύποδος. ὅθεν καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθο-
ρὰν καὶ τὴν αὔξησιν ἔτι δὲ μείωσιν εἰδικὰς ῥητέον εἶναι
μεταβολάς· ἅς φασι καὶ τῇ μεταβλητικῇ κινήσει ὑπο-
στέλλειν, εἰ μή τι τὴν αὔξησιν φήσει τις ἔχεσθαι τῆς με-
ταβατικῆς κινήσεως, προβαίνουσαν σωμάτων εἴς τε μῆκος
41 καὶ εὖρος. μεταβατικὴ δέ ἐστι κίνησις καθ' ἣν τόπον ἐκ
τόπου μετέρχεται τὸ κινούμενον, ἤτοι ὅλον ἢ κατὰ μέρος·
ὅλον μὲν ὡς ἐπὶ τῶν τροχαζόντων καὶ περιπατούντων
θεωροῦμεν, κατὰ μέρος δὲ ὡς ἐπὶ τῆς ἐκτεινομένης καὶ
συστελλομένης χειρὸς ἢ ἐπὶ τῶν τῆς περὶ '''κέντροις δινου-
μένης σφαίρας μερῶν. ὅλης γὰρ αὐτῆς ἐν τῷ αὐτῷ με-
νούσης τόπῳ τὰ μέρη ἀμείβει τοὺς τόπους· τὸ γὰρ κάτω
ὂν πρότερον ἄνω γίνεται καὶ τὸ ἄνω κάτω καὶ τὸ πρόσω
42 ὀπίσω. καίτοι τινὲς τῶν φυσικῶν, ἐξ ὧν ἐστὶ καὶ ὁ Ἐπί-
κουρος, τὴν μεταβλητικὴν κίνησιν εἶδος ἔλεξαν εἶναι τῆς

5. τόπου CRS. 16. γλυκὺ R. 18. ἢ] ἢ τοῦ CRS. πολύπο-
δος] cf. Welcker Theognid. p. 105. 21. μήτε τὴν L.

μεταβατικῆς· τὸ γὰρ μεταβάλλον κατὰ ποιότητα σύγκριμα
πάντως κατὰ τὴν τῶν συγκεκρικότων αὐτὸ λόγῳ θεωρη-
τῶν σωμάτων τοπικήν τε καὶ μεταβατικὴν κίνησιν μετα-
βάλλει. οἷον ἵνα τι ἐκ γλυκέος γένηται πικρὸν ἢ ἐκ λευκοῦ 43
μέλαν, δεῖ τοὺς συνεστακότας αὐτὸ ὄγκους μετακοσμη-
θῆναι καὶ ἄλλην ἀντὶ ἄλλης τάξιν ἀναδέξασθαι· τοῦτο
δ' οὐκ ἂν ἄλλως συμβαίη, ἐὰν μὴ μεταβατικῶς κινη-
θῶσιν οἱ ὄγκοι. καὶ πάλιν ἵνα τι ἐκ σκληροῦ μαλακὸν
γένηται ἢ ἐκ μαλακοῦ σκληρόν, δεῖ τὰ ἐξ ὧν ἔστι μόρια
κατὰ τὸν τόπον κινηθῆναι· διατάσει μὲν γὰρ αὐτῶν μα- 44
λακύνεται, συνελεύσει δὲ καὶ πυκνώσει σκληρύνεται. παρ' ὃ
ἡ μεταβλητικὴ κίνησις οὐχ ἑτέρα κατὰ γένος ἐστὶ τῆς με-
ταβατικῆς κινήσεως. διόπερ ἡμεῖς πρὸς ταύτην μάλιστα
κομιοῦμεν τὰς ἀπορίας, ἐπείπερ αἰρομένης αὐτῆς οἰχήσε-
ται καὶ ἡ μεταβλητικὴ κίνησις.

Πρὶν δὲ τῶν ἀποριῶν γνωστέον ὅτι τρεῖς γεγόνασι 45
στάσεις κατὰ τὸ ἀνωτάτω περὶ κινήσεως. οἱ μὲν γάρ φασι
κίνησιν εἶναι, οἱ δὲ μὴ εἶναι, οἱ δὲ οὐ μᾶλλον εἶναι ἢ μὴ
εἶναι. καὶ εἶναι μὲν ὅ τε Βίας, τοῖς φαινομένοις προσέ-
χων, καὶ οἱ πλείους τῶν φυσικῶν, ὥσπερ οἱ περὶ Πυθα-
γόραν καὶ Ἐμπεδοκλέα καὶ Ἀναξαγόραν Δημόκριτόν τε
καὶ Ἐπίκουρον, οἷς καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου ἔτι δὲ καὶ
οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς συναπεγράψαντο καὶ ἄλλοι παμπλη-
θεῖς· μὴ εἶναι δὲ οἱ περὶ Παρμενίδην καὶ Μέλισσον, 46
οὓς ὁ Ἀριστοτέλης στασιώτας τε καὶ ἀφυσίκους κέκλη-
κεν, στασιώτας μὲν ἀπὸ τῆς στάσεως, ἀφυσίκους δὲ ὅτι
ἀρχὴ κινήσεώς ἐστιν ἡ φύσις, ἣν ἀνεῖλον φάμενοι μη-
δὲν κινεῖσθαι· τὸ γὰρ κινούμενον ὀφείλει ἀνύειν τι διά- 47
στημα, πᾶν δὲ διάστημα διὰ τὸ τὴν εἰς ἄπειρον δέχεσθαι
τομὴν ἀνήνυτόν ἐστιν, ὥστ' οὐδὲ κινούμενόν τι ἔσται.
συμφέρεται δὲ τούτοις τοῖς ἀνδράσι καὶ Διόδωρος ὁ Κρό- 48
νος, εἰ μή τι ῥητέον κατὰ τοῦτον κεκινῆσθαι '''μέν τι

5. συνεστηκότας C. 8. ὄγγοι CR. σκληρῶν CR. 14. κοσμιοῦμεν C. 25. τε τῆς φύσεως καὶ FG. 29. ἐπιδέχεσθαι FG.

κινεῖσθαι δὲ μηδὲ ἕν, ὡς προβαίνοντος τοῦ λόγου διδάξο-
μεν, ὅταν αὐτοῦ τὴν στάσιν ἀκριβέστερον ἐπισκεπτώμεθα·
τὰ νῦν δὲ ἀπόχρη τοῦτο γινώσκειν, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς
49 αὐτῆς ἐστὶ δόξης τοῖς τὴν κίνησιν ἀνῃρηκόσιν. μὴ μᾶλλον
δὲ εἶναι κίνησιν ἢ μὴ εἶναι ἔλεξαν οἱ ἀπὸ τῆς σκέψεως·
ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις εἶναί τι κίνησιν, ὅσον
δὲ ἐπὶ τῷ φιλοσόφῳ λόγῳ μὴ ὑπάρχειν.

50 Τοιαύτη μὲν καὶ ἡ κατὰ τὸν τόπον στάσις· μεθ' ἣν
εἰς τὸ μὴ εἶναι κίνησιν ἐπιχειροῦντες πρώτας κομιοῦμεν
ἐνστάσεις, ἐχόμενοι τῆς κατὰ τὴν κίνησιν ἐννοίας. ἔνιοι
τοίνυν ὁριζόμενοι τὴν κίνησίν φασι "κίνησίς ἐστι μετάβα-
51 σις ἀπὸ τόπου εἰς τόπον." πρὸς οὓς λέγεται ὅτι τὴν μὲν
εὐθικὴν κίνησιν ἀπέδοσαν, τουτέστι τὴν ἄνω ἢ κάτω ἢ
πρόσω ἢ ὀπίσω ἢ εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερά, τὴν δὲ κυκλο-
φορητικὴν παρέλιπον, οἷον καθ' ἣν ὁ κεραμεικὸς τροχὸς
στρέφεται καὶ ἡ σφαῖρα τοῖς κνώδαξι περιδινεῖται, ὡσαύτως
δὲ καὶ οἱ ἄξονες καὶ τὰ τύμπανα· ἕκαστον γὰρ τῶν
οὕτω κινουμένων σωμάτων οὐ μετέρχεται ἀπὸ τόπου εἰς
52 τόπον ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ μένον τόπῳ κινεῖται. ὅθεν τινὲς
τὴν τοιαύτην φεύγοντες ἔνστασιν διορθοῦνται τὸν ἐκκεί-
μενον ὅρον, καί φασιν ὅτι κίνησίς ἐστι μετάβασις ἀπὸ
τόπου εἰς τόπον ἤτοι ὅλου τοῦ σώματος ἢ τῶν τοῦ ὅλου
μερῶν. ὅ τε γὰρ ἐν τῷ περιπατεῖν κινούμενος κατὰ ὁλό-
τητα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετέρχεται, ἥ τε τοῖς κνώδαξι
περιδινουμένη σφαῖρα ὅλη μὲν οὐ μεταβαίνει τόπον ἐκ
τόπου, κατὰ μέρη δὲ ἀμείβει τοὺς τόπους, καὶ στρεφομέ-
νης αὐτῆς τὸ μὲν ἄνω μέρος ἐπιλαμβάνει τὸν κάτω τό-
πον, τὸ δὲ κάτω μετέρχεται εἰς τὸν ἄνω· καὶ ἐπὶ τῶν
λοιπῶν τὸ ἐναλλάξ. διόπερ τὴν κίνησιν ῥητέον, φασί, με-
τάβασιν εἶναι ἀπό τινος τόπου εἰς τόπον ἤτοι ὅλου τοῦ
53 κινουμένου σώματος ἢ τῶν τοῦ ὅλου μερῶν. θελήσαντες
δὲ οὗτοι τὴν εἰρημένην φυγεῖν ἀπορίαν εἰς ἑτέραν ἐνέπε-
σαν. οὐ γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον μεταβατικῶς μέτεισιν

1. προσβαίνοντος FG. 15. παρέλειπον pr R.

ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἤτοι κατὰ ὁλοσχέρειαν ἢ κατὰ μέρη,
ἀλλ' ἔστι τινὰ τῶν μεταβατικῶς κινουμένων σωμάτων
ἅπερ τισὶ μὲν μέρεσιν ἐν τῷ αὐτῷ μένοντα τόπῳ κινεῖται
τισὶ δὲ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ μένοντα ἀλλ' ἄλλον καὶ ἄλλον
ἐπιλαμβάνοντα, ὁποῖόν τι ἔστιν ἰδεῖν ἐπὶ τοῦ κυκλογρα-
φοῦντος καρκίνου καὶ τῆς ἀνοιγομένης καὶ κλειομένης
θύρας. '''ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ καρκίνου φαίνεται ἡ τῷ κέντρῳ 54
ἐνηρεισμένη κεραία κατὰ τὸν αὐτὸν στρεφομένη τόπον
καὶ ἡ ἔξωθεν περιαγομένη τε καὶ κυκλογραφοῦσα ἀπ' ἄλλου
εἰς ἄλλον μετιοῦσα τόπον· ἐπὶ δὲ τῆς κλειομένης ἢ ἀνοι-
γομένης θύρας ὁ μὲν κατὰ τοῦ ὁλμίσκου βεβηκὼς στρο-
φεὺς τῷ αὐτῷ ἐνστρέφεται τόπῳ, τὸ δ' ἀντικείμενον αὐτῷ
τῆς θύρας μέρος διαφέροντας ἐπέρχεται τόπους καὶ ὃν
μὲν ἀπολείπει ὃν δὲ ἐπιλαμβάνει. αὗται μὲν οὖν αἱ κι-
νήσεις ἐκπεπτώκασι τῆς ἀποδόσεως, ἦν δέ τις καὶ ἄλλη 55
παραδοξοτέρα κίνησις μεταβατική, καθ' ἣν τὸ κινούμενον
οὔτε καθ' ὅλον οὔτε κατὰ μέρος νοεῖται ἐκβαῖνον τοῦ ἐν
ᾧ ἔστι τόπου· ἥτις καὶ αὐτὴ ἐκπέπτωκε τοῦ ὅρου, καθὼς
αὐτόθεν συμφανές. καὶ ἔσται τὸ ἰδίωμα ταύτης προδη-
λότερον ἐπὶ ὑποδείγματος ποιησαμένων ἡμῶν τὴν δόξαν.
εἰ γάρ τις οὐριοδρομούσης νηὸς ὑποκέοιτο ἐκ τῆς πρώρας 56
εἰς πρύμναν ὄρθιον δοκίδα μεταφέρων καὶ ἰσοταχῶς κινού-
μενος τῇ νηί, ὥστε καθ' ὃν χρόνον αὕτη εἰς τοὔμπρο-
σθεν ἀνύει πηχυαῖον διάστημα, κατὰ τὸν ἴσον καὶ τὸν ἐν
αὐτῇ κινούμενον εἰς τοὐπίσω μεταβαίνειν πηχυαῖον διά-
στημα, πάντως κατὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν γενήσεται μὲν
μεταβατικὴ κίνησις, οὔτε δὲ ὅλον τὸ κινούμενον ἐκβήσε-
ται τοῦ ἐν ᾧ ἔστι τόπου οὔτε κατὰ μέρος· ὁ γὰρ ἐν τῇ 57
νηὶ κινούμενος κατὰ τὴν αὐτὴν κάθετον τοῦ τε ἀέρος καὶ
τοῦ ὕδατος μένει διὰ τό, ὁπόσον ἂν δοκῇ εἰς τοὐπίσω
προκόπτειν, τοσοῦτον σύρεσθαι εἰς τὸ ἔμπροσθεν. δύνα-
ται οὖν τι κινεῖσθαι μεταβατικῶς ὃ οὔτε καθ' ὁλότητα

3. τόπῳ om C. 8. ἐνηρημένη C. 9. κυκλοφοροῦσα CR. 10. εἰς] ἐπ' L. 11. βεβοηθηκὼς C. 20. δεῖξιν? 27 ὅλον C. κινούμενον κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκβήσεται FG. 28. τόπῳ FG.

οὔτε κατὰ μέρος ἐκβαίνει τὸν ἐν ᾧ ἔστι τόπον. ταῦτα
58 μὲν οὖν ἔοικεν εἶναι τοιαῦτα, πάρεστι δὲ καὶ ἑτέρως
ἀπορεῖν τοὺς οὕτω τὴν ἐπίνοιαν τῆς μεταβατικῆς κινή-
σεως ἀποδιδόντας. ἐὰν γὰρ νοήσωμέν τι ἀμερὲς καὶ ἐλά-
χιστον σῶμα ἐν τῷ αὐτῷ στρεφόμενον τόπῳ, τουτέστι
κυκλοφορητικῶς, ἔσται μέν τις μεταβατικὴ κίνησις, οὔτε
δὲ κατὰ ὁλότητα ἐκβήσεται τοῦ ἐν ᾧ ἔστι τόπου κινούμε-
νον οὔτε κατὰ μέρος, καὶ κατὰ ὁλότητα μὲν ἐπεὶ ὑπόκει-
ται ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ κυκλοφορητικῶς στρεφόμενον, κατὰ
59 μέρος δὲ ἐπεὶ ἀμερές ἐστιν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος κἂν συν-
θῶμέν τινα εὐθεῖαν γραμμὴν ἐξ ἀμερῶν σωμάτων στοι-
χηδὸν τεταγμένων, καὶ ταύτην νοήσωμεν στρεφομένην ἐν
τῷ αὐτῷ τόπῳ, ὥσπερ τοὺς ἄξονας· πάλιν γὰρ ἔσται μὲν
μεταβατικὴ κίνησις, οὔτε δὲ ἡ ὅλη εὐθεῖα ἐκβήσεται τοῦ
ἐν ᾧ ἔστι τόπου, κυκλοφορητικὴν γὰρ μόνον ἐποιεῖτο τὴν
κίνησιν, '''οὔτε κατὰ μέρη, τῶν γὰρ ἀμερῶν σωμάτων οὐκ
ἔστι μέρη.
60 Ἀλλὰ ταύτας μὲν τὰς ἐνστάσεις διακρούσονται οἱ μὴ
συναρεσκόμενοι τῷ [μὴ] εἶναί τινα ἀμερῆ, φήσουσί τε μέ-
χρις ἐπινοίας προκόπτειν τὴν τοιαύτην κίνησιν, δεῖν δὲ
61 αὐτὴν ἐπὶ ὑποστατῶν ἐξετάζεσθαι σωμάτων. ὥσθ' οὗτοι
μὲν οὕτως ὑπαντήσονται· οἱ δ' ἀξιοῦντες ἀμερῆ εἶναι
σώματα καὶ τὴν κατάληξιν τῆς τῶν σωμάτων τομῆς εἰς
ἐλάχιστον γίνεσθαι οὐδὲν ἰσχύσουσι λέγειν πρὸς τὰς τοιου-
τοτρόπους ἀπορίας. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐὰν μεταστῶμεν
τούτων, εὑρεθήσεται ἰσοσθενὴς ὅ τε κατασκευάζων τὸ μὴ
62 εἶναι κίνησιν λόγος καὶ ὁ δεικνὺς ταύτην ὑπάρχειν. τῷ
μὲν γὰρ εἶναι κίνησιν συναγορεύει ἡ ἐνάργεια, περὶ δὲ
ταύτης ἐστὶ ζήτησις, παρόσον οἱ μὲν αἰσθήσει λαμβάνε-
σθαί φασι τὴν κίνησιν, οἱ δὲ αἰσθήσει μὲν οὐδαμῶς, δι'
63 αἰσθήσεως δὲ τῇ διανοίᾳ. καὶ οἱ μὲν αἰσθητὸν εἶναι λέ-
γοντες πρᾶγμα τὴν κίνησιν πιστοῦνται τὸ τοιοῦτο ἐκ τοῦ

7. κινούμενον ante ἐκβήσεται FG. 13. μὲν om C. 16. μέρος C. 18. διακρούσονται H: ceteri διακρούονται. 20. δεῖν H, δεῖ L. 29. οἱ μὲν om CH.

μὴ τὸ αὐτὸ ἐγγίνεσθαι πάθος τῇ αἰσθήσει, οἷον τῇ ὄψει,
ἀπό τε τοῦ κινουμένου σώματος, ὅτε κινεῖται, καὶ ἀπὸ
τοῦ ἠρεμοῦντος, ὅτε ἠρεμεῖ, ἀλλὰ διάφορον μὲν ἀπὸ τοῦ
ἀκινητίζοντος ἀλλοῖον δὲ ἀπὸ τοῦ κινουμένου, ὥστε κατὰ
τοῦτο αἰσθήσει ληπτὴν εἶναι τὴν κίνησιν. οἱ δὲ ἀξιοῦντες 64
μὴ αἰσθήσει ταύτην λαμβάνεσθαι, ἀλλὰ δι' αἰσθήσεως
μὲν διανοίᾳ δέ, φασὶν ὅτι πᾶσα κίνησις κατὰ συμμνημό-
νευσιν γίνεται· ἀναφέροντες γὰρ ὡς τόδε τὸ σῶμα πάλαι
μὲν ἐν τῷδε τῷ τόπῳ ἐτύγχανε νῦν δὲ ἔστιν ἐν τῷδε,
ἔννοιαν λαμβάνομεν τῆς κινήσεως καὶ τοῦ κεκινῆσθαι.
αὐτὸ δὲ τό γε μνημονεύειν οὐκ ἀλόγου τινὸς αἰσθήσεως,
λογικῆς δὲ δυνάμεώς ἐστιν ἔργον. οὐκ ἄρα τῇ αἰσθήσει,
διανοίᾳ δὲ λαμβάνεσθαι συμβέβηκε τὴν κίνησιν. ἄλλως 65
τε πᾶσα κίνησις κατὰ ἀπόλειψιν καὶ ἐπίληψιν τόπου νοεῖ-
ται. ἡ δὲ αἴσθησις οὔτε τόπον δύναται λαμβάνειν, οὐθεὶς
γὰρ τόπος αἰσθητός ἐστιν, οὔτε ἐπίληψιν καὶ ἀπόλειψιν·
μνημονικῶς γὰρ ταῦτα θεωρεῖται, ἡ δὲ αἴσθησις ἄλο-
γος οὖσα ἐστὶν ἀμνήμων. οὐκ ἄρα αἰσθητόν τι ἐστὶν ἡ
κίνησις.

Πλὴν ἐάν τε αἰσθήσει προηγουμένως λαμβάνηται ἐάν 66
τε διανοίᾳ, ἀδιάφορον· ἐκεῖνο γὰρ συμφανές ἐστιν, ὅτι
συνᾴδειν δοκεῖ τῷ εἶναι κίνησιν ἡ ἐνάργεια. παρ' ἣν αἰτίαν
καὶ οἱ δογματικοὶ φιλόσοφοι οὐκ ἄλλοθεν εἰώθασι δυσω-
πεῖν τοὺς ἀπορητικοὺς ἢ ἀπὸ ταύτης. πῶς γάρ, φασίν, 67
εἴπερ μὴ ἔστι κίνησις, ἥλιος ἀπὸ ἀνατολῆς μέχρι δύσεως
τοὺς ἰδίους σταδιεύει δρόμους; ἢ πῶς ὡρῶν γίγνονται
μεταβολαί, ἔαρος καὶ θέρους '''καὶ μετοπώρου καὶ χειμῶ-
νος; παρὰ γὰρ τὰς τοῦ ἡλίου κινήσεις συνεγγισμούς τε
καὶ ἀποστάσεις αὗται συμβαίνουσιν. πῶς δὲ καὶ νῆες 68
ἀναχθεῖσαι ἐκ λιμένων εἰς ἑτέρους κατάγονται λιμένας;
τίνα δὲ τρόπον ὁ ἀναιρῶν τὴν κίνησιν ἀπορητικὸς ἔωθεν
προελθὼν τῆς οἰκίας καί τινα τῶν κατὰ τὸν βίον πραγμα-

9. ἐν post μὲν om CR. 14. 16. ἀπόληψιν L, derelictionem H. cf. p. 484 14 et 487 14. 31. ἀπορητικῶς FG.

τευσάμενος πάλιν ὑποστρέφει; πάντα γὰρ ταῦτα ἀναντίρρητά ἐστι τῆς κινήσεως τεκμήρια. ὅθεν καὶ τῶν παλαιῶν τις κυνικῶν τοὺς κατὰ τῆς κινήσεως ἐρωτώμενος λόγους ἀπεκρίνατο μὲν οὐδὲ ἕν, ἀναστὰς δὲ περιεπάτει, δι' αὐτῆς 69 τῆς ἐναργείας τὴν διάνοιαν τοῦ σοφιστοῦ ὀνειδίζων. καὶ ἄλλα δὲ παμπληθῆ τοιαῦτ' εἰώθασιν οἱ ἐξ ἐναντίας λέγειν ὑπὲρ τοῦ κίνησιν εἶναι. οἷς καὶ ἡμεῖς ὡς ἀποχρώσῃ συνηγορίᾳ πρὸς κατασκευὴν τοῦδε τοῦ μέρους ἀρκεσθέντες εἰς τοὐναντίον ἐπιχειρήσομεν. ἐὰν γὰρ ἴσον δειχθῇ κατά τε πίστιν καὶ ἀπιστίαν τῷ εἶναι κίνησιν τὸ μὴ εἶναι κίνησιν, πάντως ἀκολουθήσει τὸ μηθετέρῳ μὲν συναινεῖν, ἐπέχειν δὲ περὶ ἀμφοτέρων.

70 Εἴπερ οὖν κινεῖταί τι πρώτως, οἷον στοιχεῖον, ἤτοι ὑφ' αὑτοῦ κινεῖται ἢ ὑπ' ἄλλου· οὔτε δὲ ὑφ' αὑτοῦ, ὡς δείξομεν, οὔθ' ὑπ' ἄλλου, καθὼς παραμυθησόμεθα· οὐκ ἄρα κινεῖται. αὐτίκα γὰρ εἰ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπὸ ἑτέρου κινεῖται, ἤτοι συνακολουθοῦντος αὐτῷ τοῦ κινοῦντος κινεῖται ἢ μὴ συνακολουθοῦντος· οὔτε δὲ συνακολουθοῦντος οὔτε ἀφισταμένου κινεῖται, ὡς δείξομεν· οὐκ 71 ἄρα τὸ κινούμενον ὑπ' ἄλλου κινεῖται. εἰ γὰρ τὸ κινούμενον συνακολουθοῦντος αὐτῷ τοῦ κινοῦντος κινεῖται, δεήσει τῷ ὁποιῳδηποτοῦν κινουμένῳ ἑνὶ πάντα συνακολουθεῖν. εἰ γὰρ λόγου χάριν ἕκαστον τῶν εἴκοσι τεσσάρων στοιχείων ὑπὸ ἑτέρου κινεῖται, ἀναγκαῖον τῷ ἄλφα κινουμένῳ ὑπὸ τοῦ βῆτα συνακολουθεῖν τὰ λοιπά, ἐπείπερ ὡς ἕπεται τῷ ἄλφα τὸ βῆτα, κινοῦν τὸ ἄλφα, οὕτω καὶ τῷ βῆτα ἀκολουθήσει τὸ γάμμα, κινητικὸν ὂν αὐτοῦ, καὶ τῷ 72 γάμμα τὸ δέλτα, καὶ μέχρι τοῦ ω. τοίνυν καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν κόσμον πραγμάτων, εἰ ἕκαστον τῶν κινουμένων ἀκολουθοῦν ἔχειν ὀφείλει τὸ κινοῦν, ἑνὶ κινουμένῳ πάντα συνακολουθήσει. ἄτοπον δέ γε ἑνὸς κινουμένου πάντα λέγειν κινεῖσθαι· οὐκ ἄρα ἕπεται τῷ κινουμένῳ τὸ κινοῦν.

14. ἀπ' C. ὑπ' αὐτοῦ C. 15. παραμυθευσόμεθα C.
22. συνεξακολουθεῖν FG. 24. τὸ CR.

εἰ δὲ χωρίζεται αὐτοῦ, καθάπερ ἡ χεὶρ ἀφίσταται τῆς ἀπο- 73
παλλομένης σφαίρας, ἀνάγκη παθόν πως καὶ διατεθὲν
ὑπὸ τοῦ κινοῦντος τὸ κινούμενον ποιεῖσθαι τὴν ἀπ' αὐτοῦ
φοράν. ἐπεὶ οὖν τὸ πάσχον οὐκ ἄλλως πέφυκε '''πάσχειν
εἰ μὴ κατὰ πρόσθεσιν ἢ ἀφαίρεσιν ἢ μεταβολήν, δεήσει
καὶ τὸ κινούμενόν τι τούτων παθὸν ὑπὸ τοῦ κινοῦντος
κινεῖσθαι, ὡς ἂν μηδὲν αὐτῶν πάθῃ, χωρισθέντος τοῦ
κινοῦντος στήσεται. ἐδείξαμεν δέ γε ἄπορον τὸν περὶ τῆς 74
ἀφαιρέσεως καὶ προσθέσεως καὶ μεταβολῆς λόγον, ὥστε
οὐδ' ἀφισταμένου τοῦ κινοῦντος κινήσεται τὸ κινούμενον.
καὶ ἄλλως, εἰ παθὸν κατὰ ἀφαίρεσιν ἢ κατὰ πρόσθεσιν ἢ 75
κατὰ μεταβολὴν κινεῖται τὸ κινούμενον, αἱ ἄτομοι οὐ κι-
νηθήσονται διὰ τὸ μήτε πρόσθεσιν μήτε ἀφαίρεσιν μήτε
μεταβολὴν ἐπιδέχεσθαι. τοίνυν οὐδὲ ὑπὸ ἑτέρου κινεῖται
τὸ κινούμενον. εἰ γὰρ ἵνα ὑπὸ ἑτέρου κινηθῇ, δεῖ συνα-
κολουθοῦντος αὐτῷ ἐκείνου κινεῖσθαι ἢ μὴ συνακολου-
θοῦντος, δέδεικται δὲ ἑκάτερον ἀδύνατον, λεκτέον μὴ ὑπὸ
ἑτέρου κινεῖσθαι. καὶ μὴν εἰ πᾶν τὸ κινούμενον 7
ὑπ' ἄλλου τινὸς κινεῖται, ἤτοι τὸ κινοῦν αὐτὸ κινεῖται ἢ
ἀκινητεῖ. καὶ ἀκινητίζειν μὲν ἀδύνατον· τὸ γὰρ κινοῦν
ἐνεργεῖ τι, τὸ δὲ ἐνεργοῦν κινεῖται, τὸ ἄρα κινοῦν κινεῖται.
εἰ δὲ κινεῖται, ἐπεὶ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπ' ἄλλου τινὸς
κινεῖται, δεήσει καὶ τὸ κινούμενον ὑπὸ τρίτου τινὸς κινεῖ-
σθαι, καὶ τὸ τρίτον ὑπὸ τοῦ τετάρτου, καὶ τὸ τέταρτον
ὑπὸ τοῦ πέμπτου, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον, ὥστε ἄναρχον
γίνεσθαι τὴν κίνησιν. τοῦτο δὲ ἦν ἄτοπον· οὐκ ἄρα τὸ
κινούμενον ὑπ' ἄλλου κινεῖται.

Καὶ μὴν οὐδ' αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ κινηθήσεται. εἰ γὰρ 77
αὐτοκίνητόν ἐστιν, ἤτοι πάντῃ κινητὴν ἔχει τὴν φύσιν ἢ
εἴς τινα διάστασιν, οἷον ἐπὶ τῶν πρώτων καὶ στοιχειωδῶν
σωμάτων, ἐπεὶ καὶ πρὸς τοὺς φυσικούς ἐστιν ὁ λόγος.
ἀλλ' εἰ μὲν πάντῃ κινητὴν ἔχει τὴν φύσιν, οὐ κινήσεται·

1. ἀφίστασθαι CR. 15. δεῖ] δεῖ ἤτοι? 25. εἰς Fabricius, ἐστιν CGR.
30. εἴς] ἐπί L. 31. ὁ add CR. 32. κινητικὴν R.

78 οὔτε γὰρ ἄνω ἐνεχθήσεται διὰ τὸ καὶ εἰς τὸ κάτω κινητὴν ἔχειν τὴν φύσιν, οὔτε κάτω διὰ τὸ καὶ εἰς τὸ ἄνω, οὔτε πρόσω διὰ τὸ καὶ εἰς τὸ ὀπίσω, οὔτ' ὀπίσω διὰ τὸ καὶ εἰς τοὔμπροσθεν. καὶ ἐπὶ τῶν λειπομένων δυοῖν διαστά-
79 σεων ὁ αὐτὸς λόγος. εἰ δὲ εἴς τινα διάστασιν κινητὴν ἔχει τὴν φύσιν, εἰ μὲν εἰς τὴν ἄνω ὥσπερ τὸ πῦρ καὶ ὁ ἀήρ, πάντ' ἄνω κινήσεται, εἰ δὲ εἰς τὴν κάτω μόνον ὡς γῆ καὶ ὕδωρ, πάντα εἰς τὸ κάτω. εἰ δὲ τινὰ μὲν εἰς τὴν ἄνω '''διάστασιν κινητὴν ἔχει τὴν φύσιν τινὰ δὲ εἰς τὴν κάτω, οὐ γενήσεται ἐκ κινουμένων σωμάτων σύγκριμα.
80 εἴτε γὰρ ἀπὸ τοῦ μέσου νοοῖτο κινούμενα τὰ στοιχειώδη σώματα ὡς ἐπὶ τὰ πέρατα, λυθήσεται τὸ πᾶν· ἑκάτερον γὰρ ἀπὸ θατέρου χωρισθὲν ὡς ἐπὶ τὴν ἴδιον δραμεῖται κίνησιν, τὸ μὲν ἀνωφερὲς ἐπὶ τὴν ἄνω, τὸ δὲ κατωφερὲς
81 ἐπὶ τὴν κάτω. εἴτ' ἀπὸ τῶν περάτων ὑποκέοιτο ὡς ἐπὶ τὸ μέσον συνωθούμενα, πάντως ἢ κατὰ τὴν αὐτὴν κάθετον ἐνεχθήσεται ἢ οὐ κατὰ τὴν αὐτήν. καὶ εἰ μὲν κατὰ τὴν αὐτὴν φέροιτο, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀντιπεσεῖται ἀλλήλοις, καὶ οὕτως ἢ ἰσοκρατοῦντα στήσεται μηθετέρου νικῶντος, μήτε τοῦ κάτω βιαζομένου μήτε τοῦ ἄνω (ἄτοπον δὲ λέγειν
82 στάσιν γίνεσθαι ἐν τοῖς φύσει κινουμένοις), ἢ τοὐναντίον ἀνισοκρατοῦντα εἰς ἕνα μόνον ἐνεχθήσεται τόπον, ἤτοι τὸν ἄνω ἐπικρατησάντων τῶν ἀνωφερῶν, ἢ εἰς τὸν κάτω ὑπερτερούντων τῶν κατωφερῶν. εἰ δὲ μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν κάθετον φέροιτο, οὐ συμβάλλει ἀλλήλοις, μὴ συμβάλλοντα δὲ οὐδὲ συγκρίματος ἔσται τινὸς ἀποτελεστικά. τοῦτο δὲ ἄτοπον. τοίνυν οὐδὲ αὐτοκίνητόν ἐστι τὸ κινούμενον.
83 πάλιν εἰ αὐτοκίνητόν ἐστι τὸ κινούμενον, ἐπεὶ πᾶν τὸ κινοῦν ἤτοι προωθοῦν κινεῖ ἢ ἐπισπώμενον ἢ ἀνοχλοῦν καὶ θλῖβον, δεήσει καὶ τὸ αὐτοκίνητον ἑαυτοῦ κινητικὸν ὂν ἤτοι προωστικῶς κινεῖν ἢ ἐπισπαστικῶς ἢ ἀνοχλητικῶς
84 καὶ θλιπτικῶς. εἴτε δὲ προωστικῶς κινοίη, ἔσται ἐξόπι-

9. τὴν post ἔχει om *L*. 15. ἐπὶ] ὡς ἐπὶ *FG*. εἰ δ' *L*. 16. συνωθούμενον *CR*. 22. ἤτοι εἰς τὸν? 29. προωθούμενον *L*. ἀνοχοῦν *CR*. 30. κινητικὸν] κινητὸν *C*.

σθεν ἑαυτοῦ (τὸ γὰρ προωθοῦν ἐξόπισθέν ἐστι τοῦ προωθουμένου), εἴτε ἐπισπαστικῶς, ἔσται ἔμπροσθεν αὐτοῦ, εἴτε ἀνοχλητικῶς καὶ θλιπτικῶς, ὑποκάτωθεν αὐτοῦ. ἀδύνατον δέ γε νοεῖν τὸ αὐτὸ ἤτοι ὄπισθεν ἑαυτοῦ ἢ ἔμπροσθεν ἢ ὑποκάτω· οὐκ ἄρα αὐτοκίνητόν ἐστι τὸ κινούμενον. εἰ δὲ μήτε ὑπ' ἄλλου κινεῖται τὸ κινούμενον μήτε ὑφ' ἑαυτοῦ, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἔστι, ῥητέον μὴ κινεῖσθαι τὸ κινούμενον.

Κομίζεται δὲ καὶ ἄλλη τις ἐμβριθὴς ὑπόμνησις εἰς 85
τὸ μὴ εἶναι κίνησιν ὑπὸ Διοδώρου τοῦ Κρόνου, δι' ἧς παρίστησιν ὅτι κινεῖται μὲν οὐδὲ ἕν, κεκίνηται δέ. καὶ μὴ κινεῖσθαι μέν, τοῦτο ἀκόλουθόν ἐστι ταῖς κατ' αὐτὸν τῶν ἀμερῶν ὑποθέσεσιν. τὸ ‴γὰρ ἀμερὲς σῶμα ὀφείλει 86
ἐν ἀμερεῖ τόπῳ περιέχεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μήτε ἐν αὐτῷ κινεῖσθαι (ἐκπεπλήρωκε γὰρ αὐτόν, δεῖ δὲ τόπον ἔχειν μείζονα τὸ κινησόμενον) μήτε ἐν ᾧ μὴ ἔστιν· οὔπω γὰρ ἔστιν ἐν ἐκείνῳ, ἵνα καὶ ἐν αὐτῷ κινηθῇ. ὥστε οὐδὲ κινεῖται. κεκίνηται δὲ κατὰ λόγον· τὸ γὰρ πρότερον ἐν τῷδε τῷ τόπῳ θεωρούμενον, τοῦτο ἐν ἑτέρῳ νῦν θεωρεῖται τόπῳ· ὅπερ οὐκ ἂν ἐγεγόνει μὴ κινηθέντος αὐτοῦ. οὗτος μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ ἐπαρήγειν θελήσας τῷ οἰκείῳ δόγ- 86
ματι ἄτοπόν τι προσήκατο· πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον τὸ μηδενὸς κινουμένου λέγειν τι κεκινῆσθαι; οἱ δὲ ἀπὸ τῆς σκέψεως ἐπ' ἴσης καὶ περὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ περὶ τοῦ κεκινῆσθαι ἀποροῦντες οὐδὲν ἄτοπον προσδέξονται, καθάπερ Διόδωρος προσήκατο. πλὴν οὗτός γε τὸν περιφορητι- 87
κὸν συνερωτᾷ λόγον εἰς τὸ μὴ κινεῖσθαί τι, λέγων "εἰ κινεῖταί τι, ἤτοι ἐν ᾧ ἔστι τόπῳ κινεῖται, ἢ ἐν ᾧ μὴ ἔστιν· οὔτε δὲ ἐν ᾧ ἔστι, μένει γὰρ ἐν αὐτῷ, οὔτε ἐν ᾧ μὴ ἔστιν, οὐ γὰρ ἔστιν ἐν αὐτῷ· οὐκ ἄρα κινεῖταί τι." καὶ ὁ μὲν λόγος τοιοῦτος, ἡ δὲ παραμυθία τῶν λημμάτων αὐτοῦ 88
προφανής. δυοῖν γὰρ ὄντων τόπων, ἑνὸς μὲν τοῦ ἐν ᾧ

3. *ἐνοχλητικῶς* C. *ὑποκάτω* est v. 5 et p. 137 15. 10. *τοῦ* om C. 16. *κινούμενον* FS. *μήτε*] *οὔτε* L. 26. *aberrantem* H, ut videatur *παραφορητικὸν* legisse. 28. *τι* om C.

τι ἔστιν, δευτέρου δὲ τοῦ ἐν ᾧ μὴ ἔστιν, καὶ τρίτου παρὰ
τούτους μηδ' ἐπινοεῖσθαι δυναμένου, δεῖ τὸ κινούμενον,
εἰ ὄντως κινεῖται, ἐν τῷ ἑτέρῳ τούτων κινεῖσθαι· ἐν γὰρ
89 τῷ ἀνεπινοήτῳ οὐκ ἂν κινοῖτο. ἐν ᾧ μὲν οὖν ἔστι τόπῳ
οὐ κινεῖται· ἐκπεπλήρωκε γὰρ αὐτόν. καὶ ἐφ' ὅσον ἔστιν
ἐν αὐτῷ, μένει· μένον δὲ ἐν αὐτῷ οὐ κινεῖται. ἐν ᾧ
δὲ μὴ ἔστι, πάλιν ἀδύνατον αὐτὸ κινεῖσθαι· ὅπου γὰρ
τι μὴ ἔστιν, ἐκεῖ οὔτε δρᾶσαί τι οὔτε παθεῖν δύναται, κατὰ
ταὐτὰ δὲ οὐδὲ κινεῖσθαι, καὶ ὡς οὐκ ἄν τις λέγοι τὸν ἐν
Ῥόδῳ ὄντα ἐν Ἀθήναις κινεῖσθαι, οὕτως οὐδὲ κοινῶς
πᾶν σῶμα ἐρεῖ ἐν ἐκείνῳ κινεῖσθαι τῷ τόπῳ ἔνθα μὴ
90 ἔστιν. ὅθεν εἰ δύο εἰσὶ τόποι, ὅ τε ἐν ᾧ ἔστι καὶ ἐν ᾧ
μὴ ἔστι, δέδεικται δ' ἐν μηδετέρῳ τούτων δυνάμενον κι-
νεῖσθαι τὸ κινούμενον, οὐκ ἂν εἴη τὸ κινούμενον.

Τοιαύτη μὲν καὶ ἡ τοῦ λόγου παραμυθία, ποικίλως
δὲ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἀντείρηται, ὧν τὰς ἐνστάσεις παρακει-
91 μένως ἐκθησόμεθα. καὶ δὴ ἔνιοι μὲν ἀδύνατον εἶναί φασι
τῶν συντελεστικῶν ἀληθῶν '''ὄντων ψευδῆ εἶναι τὰ παρα-
τατικὰ τούτων, ἀλλ' ἀληθῆ καθεστάναι, καὶ ψευδῶν ὄντων
ἀναλόγως ψευδῆ. οὗ γάρ ἐστι τι πέρας, ἔστι κἀκεῖνο, καὶ
τοῦ μὴ ὄντος οὐκ ἂν εἴη τι πέρας. εἰ δὲ πέρας ὑπῆρχε
τοῦ παρατατικοῦ τὸ συντελεστικόν, ἀνάγκη ἄρα τοῦ συν-
τελεστικοῦ ὄντος, ὃ δὴ πέρας ἐστίν, εἶναι καὶ τὸ παρατα-
92 τικὸν οὗ τοῦτο πέρας ἐστίν. καὶ ὡς οὐδέν ἐστι τὸ γεγε-
νῆσθαι συντελεστικὸν μὴ ὄντος ἀληθοῦς τοῦ γίνεσθαι
παρατατικοῦ, καὶ ὃν τρόπον οὐδέν ἐστι τὸ ἐφθάρθαι συν-
τελεστικὸν μὴ προϋπάρξαντος τοῦ φθείρεσθαι παρατατι-
κοῦ, ὧδε ἀδύνατόν ἐστι, μὴ ὄντος ἀληθοῦς τοῦ κινεῖσθαι
παρατατικοῦ, ἀληθὲς εἶναι τὸ κεκινῆσθαι συντελεστικόν.
93 ἄλλοι δέ φασι δύνασθαί τι ἐν ᾧ περιέχεται τόπῳ
κινεῖσθαι· αἱ γὰρ περὶ τοῖς κνώδαξιν εἰλούμεναι σφαῖραι

9. ταῦτα L. 10. ἐν om C. 18. εἶναι om L. 18. παραστατικὰ et 22. 29. παράστατικοῦ CR. 19. ψευδῆ C. 23. παρατικὸν et 26. παρατικοῦ C. 25. γενέσθαι L. 26. συντελεστικὸν — 27. φθείρεσθαι om C.

καὶ οἱ περιδινούμενοι ἄξονες καὶ ἤδη τὰ τύμπανα καὶ οἱ
κεραμευτικοὶ τροχοὶ καὶ ἄλλα παμπληθῆ τούτοις ἐοικότα
σώματα κινεῖται μέν, ἐν ᾧ δὲ ἔστι τόπῳ κινεῖται, ὥστε
ψεῦδος εἶναι ἕν τι τοῦ λόγου λῆμμα, τὸ μὴ κινεῖσθαί τι
ἐν ᾧ ἔστι τόπῳ. ἄλλοι δὲ παρὰ τὴν ἔννοιαν τῆς κι- 94
νήσεως ἠρωτῆσθαί φασι τὸν λόγον. τὸ γὰρ κινούμενον
νοεῖται σὺν τόπῳ τῷ ἀφ' οὗ κινεῖται καὶ τῷ εἰς ὃν κινεῖ-
ται· διόπερ ὅταν λέγῃ ὁ Διόδωρος "εἰ κινεῖταί τι, ἤτοι ἐν
ᾧ ἔστι τόπῳ κινεῖται ἢ ἐν ᾧ μὴ ἔστιν," μοχθηρόν τι καὶ
παρὰ τὴν τῆς κινήσεως νόησιν λέγει, παρόσον τὸ κινού-
μενον οὔτε ἐν ᾧ ἔστι τόπῳ κινεῖται οὔτε ἐν ᾧ μὴ ἔστιν,
ἀλλὰ κατ' ἀμφοτέρων, τοῦ τε ἀφ' οὗ κινεῖται καὶ τοῦ εἰς
ὅν. ἦσαν δὲ οἳ καὶ ἀμφιβολίαν διεστέλλοντο. τὸ 95
γὰρ ἐν τόπῳ περιέχεσθαι δύο σημαίνειν φασίν, ἓν μὲν ἐν
τόπῳ τῷ κατὰ πλάτος, ὡς ὅταν λέγωμέν τινα ἐν Ἀλεξαν-
δρείᾳ εἶναι, ἕτερον δὲ ἐν τόπῳ τῷ κατ' ἀκρίβειαν, καθὸ
κἀμοῦ λέγοιτ' ἂν εἶναι τόπος ὁ περιτετυπωκὼς τὴν ἐπι-
φάνειάν μου τοῦ σώματος ἀήρ, καὶ ἀμφορεὺς τοῦ ἐν αὐτῷ
περιεχομένου προσαγορεύεται τόπος. διχῶς δὴ καλουμέ-
νου νῦν τοῦ τόπου, φασὶ δύνασθαι τὸ κινούμενον ἐν ᾧ
ἔστι τόπῳ κινεῖσθαι, τῷ κατὰ πλάτος, ἔχοντι διάστημα
καθ' ὃ γενήσεται τὰ τῆς κινήσεως. τινὲς δὲ καὶ ἀπέ- 96
ραντον εἶναι ᾠήθησαν τὸν τοῦ Διοδώρου λόγον, '''ἐπείπερ
ἄρχεται μὲν ἀπὸ διεζευγμένου, ψευδοποιεῖ δὲ τοῦτο διὰ
τῶν ἑξῆς, ἑκάτερον τῶν ἐν αὐτῷ δεικνὺς ψεῦδος, τό τε ἐν
ᾧ μὴ ἔστι τι τόπῳ κινεῖσθαι καὶ τὸ ἐν ᾧ ἔστιν.
Τοιαῦται μὲν αἱ πρὸς τὸν λόγον ἐνστάσεις, δοκεῖ δὲ 97
Διόδωρος πρὸς τὴν πρώτην εὐθὺς ὑπηντηκέναι διδάσκων
ὅτι ἐνδέχεται τῶν συντελεστικῶν ἀληθῶν ὄντων τὰ τούτων
παρατατικὰ ψευδῆ τυγχάνειν. ἔστω γάρ τινα πρὸ ἐνιαυ-
τοῦ γεγαμηκέναι καὶ ἕτερον μετ' ἐνιαυτόν. οὐκοῦν ἐπὶ
τούτων τὸ μὲν "οὗτοι ἔγημαν" ἀξίωμα συντελεστικὸν ὂν

4. τμῆμα CS. μὴ add Fabricius. 16. ἐν τῷ τόπῳ τῷ CR. 20. τοῦ om L. 22. καὶ om C. 30. παρατακτικὰ C. 31. ἐνιαυτόν] αὐτόν pr R.

*ἀληθές ἐστιν, τὸ δ' "οὗτοι γαμοῦσι" παρατατικὸν καθε-
στὼς ψεῦδος ἐστίν· ὅτε γὰρ οὗτος ἐγάμει, οὔπω οὗτος
ἐγάμει, καὶ ὅτε οὗτος ἐγάμει, οὐκέτι οὗτος ἐγάμει. τότε
δ' ἂν ἦν ἀληθὲς ἐπ' αὐτῶν τὸ ὅτι γαμοῦσιν, εἰ ὁμόσε
ἐγάμουν. δύναται οὖν τοῦ συντελεστικοῦ ἀληθοῦς ὄντος*
98 *ψεῦδος εἶναι τὸ τούτου παρατατικόν. τοιοῦτο δέ ἐστι καὶ
τὸ "Ἑλένη τρεῖς ἔσχεν ἄνδρας·" οὔτε γὰρ ὅτε Μενέλαον
εἶχεν ἐν Σπάρτῃ ἄνδρα οὔθ' ὅτε Πάριν ἐν Ἰλίῳ, οὔθ' ὅτε
θανόντος τούτου Δηιφόβῳ ἐγαμήθη, ἀληθές ἐστι τὸ πα-
ρατατικὸν τὸ "τρεῖς ἔχει ἄνδρας," ἀληθοῦς ὄντος τοῦ συν-*
99 *τελεστικοῦ τοῦ "τρεῖς ἔσχεν ἄνδρας." σοφίζεται δὲ ἐν τού-
τοις ὁ Διόδωρος, καὶ παρ' ἀμφιβολίαν βούλεται ἡμᾶς πλα-
νᾶν. τὸ γὰρ "οὗτοι ἔγημαν" δύο σημαίνει, ἓν μὲν πλη-
θυντικὸν καὶ ἴσον τῷ "οὗτοι συνέγημαν," ὅπερ ἐστὶ ψεῦ-
δος, ἕτερον δὲ τὸ κατὰ περίληψιν ἑνικοῦ πράγματος ἐγκε-
κλιμένου ἀπὸ τοῦ "οὗτος ἔγημεν" καὶ ἑτέρου ἑνικοῦ τοῦ
"οὗτος ἔγημεν," ὧν πάλιν ἑνικῶν τὰ παρατατικά ἐστιν
ἀληθῆ, τὸ "οὗτος γαμεῖ" καὶ τὸ "οὗτος γαμεῖ·" ἐπ' ἀμ-*
100 *φοτέρων γὰρ ἀληθῆ γέγονε ταῦτα. ἀμήχανον οὖν ἐστὶ
τῶν παρατατικῶν ψευδῶν ὄντων ἀληθῆ εὑρίσκεσθαι τὰ
τούτων συντελεστικά, ἀλλ' ἀνάγκη συναναιρεῖσθαι ἢ συνυ-
πάρχειν τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις.*

*Νὴ Δί', ἀλλ' εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν καὶ ἑτέραν ὁ
Διόδωρος κομίζεται παραμυθίαν, σαφεστέρῳ χρώμενος*
101 *ὑποδείγματι. βαλλέσθω γάρ, φησί, σφαῖρα εἰς τὸν ὑπερ-
κείμενον ὄροφον. οὐκοῦν ἐν τῷ μεταξὺ τῆς βολῆς χρόνῳ
τὸ μὲν παρατατικὸν ἀξίωμα "ἅπτεται ἡ σφαῖρα τῆς ὀρο-
φῆς" ψεῦδός ἐστιν· ἔτι γὰρ ἐπιφέρεται. ὅταν δὲ ἅψηται
τῆς ὀροφῆς, γίνεται ἀληθὲς τὸ συντελεστικόν, τὸ "ἥψατο
ἡ σφαῖρα τῆς ὀροφῆς." ἐνδέχεται ἄρα ψεύδους ὄντος τοῦ
παρατατικοῦ ἀληθὲς ὑπάρχειν τὸ συντελεστικόν, καὶ διὰ
τοῦτο μὴ κινεῖσθαι μέν τι παρατατικῶς κεκινῆσθαι δὲ*
102 *συντελεστικῶς. μήποτε δὲ κἀνταῦθα πλανᾶται. τὸ γὰρ*

30. *ψευδοῦς* FG.

παρατατικὸν τὸ ''"ἅπτεται ἡ σφαῖρα τῆς ὀροφῆς" γίνεται ἀληθὲς οὐχ ὅτε φέρεται ἐν τῷ μεταξὺ ἀέρι ἡ σφαῖρα, ἀλλ' ὅτε ἄρχεται ἅπτεσθαι τῆς ὀροφῆς. ὅταν δὲ τερματίσασα τὴν ψαῦσιν ὑπονοστήσῃ, τότε καὶ τὸ συντελεστικὸν γίνεται ἀληθές, τὸ "ἥψατο ἡ σφαῖρα τῆς ὀροφῆς." ἄτοπος οὖν ἐστὶν ὁ Διόδωρος τοῦ μὲν κεκινῆσθαι περιεχόμενος ὡς ἀληθοῦς, τοῦ δὲ κινεῖσθαι ἀφιστάμενος ὡς ψεύδους, δέον ἢ ἀμφοτέροις συγκατατίθεσθαι ἢ ἀμφοτέρων ἀφίστασθαι.

103 Οἱ δὲ φάσκοντες δύνασθαί τι κινεῖσθαι ἐν ᾧ ἔστι τόπῳ, καὶ τοῦτο μὲν τὰς σφαίρας τοῦτο δὲ τοὺς ἄξονας καὶ τὰ τύμπανα παρατιθέμενοι, οὐ λύουσι τὴν ἀπορίαν ἀλλ' ὁμοίως ἐγκυλίονται αὐτῇ. ἕκαστον γὰρ τῶν τοιούτων ωμάτων, καθὼς καὶ ἀνώτερον ὑπεδείκνυμεν, καθ' ὁλότητα μὲν μένει ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, κατὰ μέρη δὲ ἀλλάττει τοὺς τόπους, τοῦ μὲν ἄνω ἀντιλαμβάνοντος τὸν τοῦ κάτω τόπον, τοῦ δὲ κάτω τὸν τοῦ ἄνω. εἰ δὲ τοῦτο, μένει τὰ 104 τῆς ἀπορίας. ἕκαστον γὰρ τῶν τοιούτων σωμάτων μέρος ἤτοι ἐν ᾧ ἔστι τόπῳ κινεῖται ἢ ἐν ᾧ μή ἐστιν· οὔτε δὲ ν ᾧ ἔστιν, ὡς παρεστήσαμεν, οὔτε ἐν ᾧ μή ἐστιν, ὡς δείξαμεν· οὐκ ἄρα κινεῖται.

105 Ἀλλ' ἀνακολούθως ἔφασκόν τινες παρὰ τὴν ἔννοιαν οὗ κινουμένου κεκομίσθαι τὸν λόγον· νοεῖσθαι γὰρ τὸ ινούμενον ὡς δυοῖν ἐχόμενον τόπων, τοῦ τ' ἐξ οὗ κινεῖαι τοῦ τ' εἰς ὃν μετέρχεται. ῥᾴδιον δέ ἐστι καὶ πρὸς ούτους ὑπαντῶντας λέγειν ὅτι κἂν τοιαύτην εἶναι συμεβήκῃ τὴν τοῦ κινουμένου νόησιν, οὐδὲν πρὸς τὸ προιμενον διὰ τὸ μὴ περὶ τῆς νοήσεως τοῦ κινεῖσθαι νῦν ναι τὴν ζήτησιν τοῖς ἀπορητικοῖς προηγουμένως, ἀλλὰ ερὶ τῆς ὑπάρξεως, ὑπὲρ ἧς οὐδὲν εἰρήκασιν οἱ τῇ τοιαύτῃ ησάμενοι ἐνστάσει. οὐ μὴν ἀλλὰ κἂν τὸν λόγον ἀνα- 106 έψωμεν, οὐδὲν ἕξουσιν εἰπεῖν πρὸς ἡμᾶς. ὅταν γὰρ ίσκωσι τὸ κινούμενον δυοῖν ἔχεσθαι τόπων, τοῦ τε ἐν

8. ἀμφίστασθαι C. 13. ὑποδείκνυμεν C. 21. ἀλλ' om C. ἀκολούθως R. 22. νοεῖ GH, νόει CR: corr Fabricius. 25. συμβῆκε L.

ᾧ ἔστι καὶ τοῦ εἰς ὃν φέρεται, πευσόμεθ' αὐτῶν πότε
μέτεισιν ἀπὸ τοῦ ἐν ᾧ ἔστι τόπου τὸ κινούμενον εἰς τὸν
ἕτερον; ἆρά γε ὅτε ἐν τῷ πρώτῳ ἔστιν ἢ ὅτε ἐν τῷ δευ-
τέρῳ; ἀλλ' ὅτε μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τόπῳ ἔστιν, οὐ μετέρ-
107 χεται εἰς ἕτερον· ἔτι γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ ἔστιν. ὅτε δὲ
οὐκ ἔστιν ἐν τούτῳ ἀλλ' ἐν τῷ δευτέρῳ, πάλιν οὐ μετέρ-
χεται ἀλλὰ μετελήλυθεν ἤδη· τῶν γὰρ ἀμηχάνων ἐστὶ
καὶ τῶν ἀνεπινοήτων τὸ μετελθεῖν τι ἐξ ἐκείνου τοῦ τό-
που τοῦ ἐν ᾧ μὴ ἔστιν. ὥστε κἂν τοιαύτην ἔχωμεν τοῦ
κινουμένου νόησιν, μένει οὐδὲν ἧττον ἡ ἀρχῆθεν ἀπορία.
108 Καὶ μὴν οἱ λέγοντες διχῶς καλεῖσθαι '''τὸν τόπον,
πλάτει τε καὶ κατ' ἀκρίβειαν, διὰ δὲ τοῦτο καὶ τὴν κίνη-
σιν ἐν τῷ κατὰ πλάτος νοουμένῳ τόπῳ δύνασθαι συμ-
βαίνειν, οὐ πρὸς νοῦν ὑπαντῶσιν. προηγεῖται γὰρ τοῦ
κατὰ πλάτος νοουμένου τόπου ὁ κατ' ἀκρίβειαν, καὶ ἀδύ-
νατόν ἐστιν ἐν τῷ κατὰ πλάτος τόπῳ κινηθῆναί τι μὴ
109 προκινηθὲν ἐν τῷ κατ' ἀκρίβειαν· ὡς γὰρ οὗτος περιεκτι-
κός ἐστι τοῦ κινουμένου σώματος, οὕτως ὁ κατὰ πλάτος
τόπος σὺν τῷ κινουμένῳ σώματι καὶ τὸν κατ' ἀκρίβειαν
τόπον περιέσχηκεν. καθάπερ οὖν οὐδεὶς δύναται ἐν στα-
διαίῳ κινεῖσθαι διαστήματι μὴ προκινηθεὶς ἐν τῷ πηχυαίῳ
διαστήματι, ὧδε τῶν ἀδυνάτων ἐστὶν ἐν τῷ κατὰ πλάτος
τόπῳ κινεῖσθαι μὴ κινούμενον ἐν τῷ κατ' ἀκρίβειαν.
110 ἠρώτηκε δὲ ὁ Διόδωρος τὸν ἐκκείμενον λόγον κατὰ τῆς
κινήσεως τοῦ κατ' ἀκρίβειαν ἐχόμενος τόπου· τοῦ
ἀναιρουμένης ἐπὶ τούτου τῆς κινήσεως οὐδεὶς ἀπολείπε-
ται λόγος ἐπὶ τοῦ κατὰ πλάτος τόπου.

Τὸ μὲν γὰρ μοχθηρὸν εἶναι τὸν λόγον φάσκειν
τὸ ἀπὸ διεζευγμένου ἄρχεσθαι καὶ τοῦτο ψευδοποιεῖν
111 διεζευγμένον τελέως ἐστὶ ληρῶδες. κατ' ἀκολουθίαν
γέγονε τὰ τῆς ἐρωτήσεως, καὶ δύναμιν ἔχει τοιαύτην
κινεῖταί τι, κατὰ τὸν ἕτερον τῶν προειρημένων τρό-

3. τῷ ante πρώτῳ om C. 8. τὸ] τότε CR. 19. τόπος om
32. τρόπον CR.

ὀφείλει κινεῖσθαι· οὐχὶ δέ γε τὸ δεύτερον· οὐκ ἄρα τὸ
πρῶτον." εἰ γὰρ ὄντος τοῦ πρώτου ἔστι τὸ δεύτερον, τοῦ
δευτέρου μὴ ὄντος οὐδὲ τὸ πρῶτον ἔσται. ὅπερ καὶ κατὰ
τὰς αὐτῶν τῶν διαλεκτικῶν ὑποθέσεις ὑγιές ἐστιν.

Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τὰ ἀντιλεγόμενα τῷ ὑπὸ Διο- 112
δώρου κομισθέντι λόγῳ ἀναγκαῖον ἦν εἰπεῖν. κομίζει δὲ
καὶ ἄλλους τινὰς λόγους οὐχ οὕτως ἐμβριθεῖς ἀλλὰ σοφι-
στικωτέρους, ὧν τὴν ἔκθεσιν ποιησόμεθα εἰς τὸ δύνα-
σθαι κατὰ τὰς ζητήσεις ἕκαστον αὐτῶν ἐκκλίνειν. εὐ-
θέως γάρ φησι τὸ κινούμενον ἐν τόπῳ ἔστιν, τὸ δὲ ἐν
τόπῳ ὂν οὐ κινεῖται· τὸ ἄρα κινούμενον οὐ κινεῖται.
διττῆς δὲ οὔσης κινήσεως, μιᾶς μὲν τῆς κατ' ἐπικράτειαν 113
δευτέρας δὲ τῆς κατ' εἰλικρίνειαν, καὶ κατ' ἐπικράτειαν μὲν
ὑπαρχούσης ἐφ' ἧς τῶν πλειόνων κινουμένων μερῶν τοῦ
σώματος ὀλίγα ἠρεμεῖ, κατ' εἰλικρίνειαν δὲ ἐφ' ἧς πάντα
κινεῖται τὰ τοῦ σώματος μέρη, δοκεῖ τούτων τῶν δυοῖν
κινήσεων ἡ κατ' ἐπικράτειαν προηγεῖσθαι τῆς κατ' εἰλικρί-
νειαν. ἵνα γάρ τι εἰλικρινῶς κινηθῇ, τουτέστιν ὅλον δι' 114
ὅλου, πρότερον ὀφείλει νοεῖσθαι κατ' ἐπικράτειαν κινούμε-
νον, ὃν τρόπον ἵνα τις κατ' εἰλικρίνειαν γένηται πολιός,
ὀφείλει κατ' ἐπικράτειαν προπεπολιῶσθαι, καὶ ἵνα τις κατ'
ιλικρίνειαν ληφθῇ σωρός, ὀφείλει κατ' ἐπικράτειαν γεγο-
νέναι σωρός· κατὰ τὸν ὅμοιον '''τρόπον ἡγεῖσθαι δεῖ τῆς
τ' εἰλικρίνειαν κινήσεως τὴν κατ' ἐπικράτειαν· ἐπίτασις
ὰρ τῆς κατ' ἐπικράτειάν ἐστιν ἡ κατ' εἰλικρίνειαν. οὐχὶ 115
έ γε ἔστι τις κατ' ἐπικράτειαν κίνησις, ὡς παραστήσομεν·
οίνυν οὐδ' ἡ κατ' εἰλικρίνειαν γενήσεται. ὑποκείσθω γὰρ
ι τριῶν ἀμερῶν συνεστὼς σῶμα, δυοῖν μὲν κινουμένων
ὸς δὲ ἀκινητίζοντος· τοῦτο γὰρ ἡ κατ' ἐπικράτειαν ἀπαι-
ῖ κίνησις. οὐκοῦν εἰ προσθείημεν τέταρτον ἀμερὲς ἀκι-
τίζον τούτῳ τῷ σώματι, πάλιν γενήσεται κίνησις. εἴπερ
ὰρ τὸ ἐκ τριῶν ἀμερῶν συγκείμενον σῶμα, δυοῖν μὲν

5. ταῦτα] τὰ C. 16. δυοῖν] δεῖν C. 22. ληφθῇ σωρός, ὀφεί-
] ἢ σωρὸς ὀφείλει H, λει R, lacunam C. 27. οὐδ' L.

κινουμένων ἑνὸς δὲ ἀκινητίζοντος, κινεῖται, καὶ τετάρτου προστεθέντος ἀμεροῦς κινήσεται· ἰσχυρότερα γὰρ τὰ τρία μέρη, μεθ' ὧν πρότερον ἐκινεῖτο, τοῦ προστεθέντος ἑνὸς ἀμεροῦς. ἀλλ' εἴπερ τὸ ἐκ τεσσάρων ἀμερῶν συγκείμενον σῶμα κινεῖται, κινήσεται καὶ τὸ ἐκ πέντε· ἰσχυρότερα γάρ ἐστι τὰ τέσσαρ' ἀμερῆ, μεθ' ὧν πρότερον ἐκινεῖτο,
117 τοῦ προστεθέντος ἀμεροῦς. καὶ εἰ τὸ ἐκ τῶν πέντε συγκείμενον κινεῖται, πάντως καὶ ἕκτου προσελθόντος ἀμεροῦς κινήσεται, ἰσχυροτέρων ὄντων τῶν πέντε παρὰ τὸ ἕν. καὶ οὕτω μέχρι μυρίων ἀμερῶν προέρχεται ὁ Διόδωρος, δεικνὺς ὅτι ἀνυπόστατός ἐστιν ἡ κατ' ἐπικράτειαν κίνησις· ἄτοπον γάρ, φησί, τὸ λέγειν κατ' ἐπικράτειαν κινεῖσθαι σῶμα ἐφ' οὗ ἐνακισχίλια ἐνακόσια ἐνενήκοντα ὀκτὼ ἀκινητίζει ἀμερῆ καὶ δύο μόνον κινεῖται. ὥστε οὐδὲν κατ' ἐπικράτειαν κινεῖται. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ κατ' εἰλικρίνειαν, ᾧ ἕπεται τὸ μηδὲν κινεῖσθαι.

118 Ἀλλὰ γὰρ ἡ μὲν ἐπιχείρησις τοιαύτη πώς ἐστιν, φαίνεται δὲ καὶ σοφιστικὴ καὶ παρακείμενον ἔχουσα τὸν ἔλεγχον· ἅμα γὰρ τῇ τοῦ πρώτου ἀμεροῦς προσθέσει οἴχεται ἡ κατ' ἐπικράτειαν κίνησις, δυοῖν κινουμένων ἀμερῶν δυοῖν δὲ ἀκινητιζόντων. ὅθεν τὰς μὲν τοιαύτας ἐπιχειρήσεις
119 παραιτητέον, ἐκείνοις δὲ μάλιστα χρηστέον τοῖς λόγοις· κινεῖταί τι, νῦν κινεῖται· εἰ νῦν κινεῖται, ἐν τῷ ἐνεστῶτι χρόνῳ κινεῖται· εἰ δὲ ἐν τῷ ἐνεστῶτι χρόνῳ κινεῖται, ἀμερεῖ χρόνῳ ἄρα κινεῖται. εἰ γὰρ μερίζεται ὁ ἐνεστὼς χρόνος, πάντως εἰς τὸν παρῳχηκότα καὶ μέλλοντα με-
120 ρισθήσεται, καὶ οὕτως οὐκέτ' ἔσται ἐνεστώς. εἰ δ' ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ τι κινεῖται, ἀμερίστους τόπους διέρχεται. εἰ δὲ ἀμερίστους τόπους διέρχεται, οὐ κινεῖται. ὅτε γὰρ ἔστιν ἐν τῷ πρώτῳ ἀμερεῖ τόπῳ, οὐ κινεῖται· ἔτι γὰρ ἔστιν ἐν τῷ πρώτῳ ἀμερεῖ τόπῳ. ὅτε δὲ ἔστιν ἐν τῷ δευτέρῳ ἀ[...]

3. προτεθέντος CR. 7. τῶν om C. 8. ἕκτου Struvius P[...] ἐκ τοῦ. 18. σοφιστὴ CR. 20. δυοῖν μὲν κ.? 26. παρῳχημένον P[...] 27. οὐκέτ'] οὐκ C.

ρεῖ τόπῳ, πάλιν οὐ κινεῖται ἀλλὰ κεκίνηται. οὐκ '''ἄρα
κινεῖταί τι.

Πρὸς τούτοις πᾶσα κίνησις τριῶν τινῶν ἔχεται, κα- 121
θάπερ σωμάτων τε καὶ τόπων καὶ χρόνων, σωμάτων μὲν
τῶν κινουμένων, τόπων δὲ τῶν ἐν οἷς ἡ κίνησις γίνεται,
χρόνων δὲ τῶν καθ' οὓς ἡ κίνησις γίνεται. ἤτοι οὖν πάν- 122
των τούτων εἰς ἀπείρους τεμνομένων τόπους καὶ χρόνους
καὶ εἰς ἄπειρα σώματα γίνεται ἡ κίνησις, ἢ πάντων εἰς
ἀμερὲς καὶ ἐλάχιστον καταληγόντων, ἢ τινῶν μὲν εἰς ἄπει-
ρον τεμνομένων τινῶν δὲ εἰς ἀμερὲς καὶ ἐλάχιστον κατα-
ληγόντων. ἐάν τε δὲ πάντα εἰς ἄπειρα τέμνηται ἐάν τε
πάντα εἰς ἀμερὲς καταλήγῃ, ἄπορος ὁ περὶ τῆς κινήσεως
εὑρεθήσεται λόγος. τάξει δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης στάσεως 123
ποιώμεθα τὴν ἐπιχείρησιν, καθ' ἣν πάντα εἰς ἄπειρον
τέμνεται. καὶ δὴ οἱ προεστῶτες αὐτῆς φασὶ τὸ κινούμε-
νον σῶμα ὑφ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ἄθρουν μερι-
στὸν ἀνύειν διάστημα, καὶ οὐ τὸ πρῶτον τοῦ διαστήμα-
τος πρῶτον ἐπιλαμβάνειν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ μέρει καὶ τὸ
δεύτερον τῇ τάξει δεύτερον, ἀλλ' ὑφ' ἓν τὸ ὅλον μεριστὸν
διάστημα καὶ ἀθρόως διέρχεσθαι. ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον καὶ
ποικίλως τοῖς φαινομένοις μαχόμενον. εἰ γοῦν ἐπὶ τῶν 124
αἰσθητῶν τούτων σωμάτων νοήσωμέν τινα κατὰ σταδιαίου
τροχάζοντα διαστήματος, πάντως ὑποπεσεῖται ὅτι ὀφείλει
ὁ τοιοῦτος τὸ πρῶτον ἡμιστάδιον ἀνύειν πρῶτον καὶ τὸ
δεύτερον τῇ τάξει δεύτερον· τὸ γὰρ ὑφ' ἓν ἀξιοῦν τὸ
ὅλον ἀνύειν τοῦ σταδίου διάστημα τελέως ἄτοπον. καὶ 125
εἰ τέμοιμεν τὸ ἕτερον ἡμιστάδιον εἰς δύο τεταρτημόρια,
πάντως πρῶτον διελεύσεται τὸ πρῶτον τεταρτημόριον·
καὶ εἰ εἰς πλείονα τέμοιμεν, ὡσαύτως. κἂν κατὰ πεφω-
τισμένου δὲ τροχάζῃ τοῦ σταδίου, φαίνεται ὡς οὐχ ὑφ' ἓν
διάσει τὸ στάδιον, ἀλλὰ τὸ μέν τι πρῶτόν μέρος τὸ δὲ
δεύτερον τὸ δὲ τρίτον. καὶ εἰ παραθέοι δὲ τῷ τοίχῳ με- 126

9. μὲν om C. 12. post καταλήγῃ adde: ἐάν τε τινὰ μὲν εἰς ἄπειρον τέμνηται τινὰ δὲ εἰς ἀμερὲς καταλήγῃ, 18. ἐπιλαμβάνει CR. 25. ἀξιοῦν διανύειν τοῦ ὅλου διάστημα CHR. 29. εἰ om CR.

μιλτωμένῃ τῇ χειρὶ τούτου ἐφαπτόμενος, οὐχ ὑφ' ἕνα καὶ
τὸν αὐτὸν χρόνον τὸν ὅλον τοῦ σταδίου τοῖχον μιλτώσει
ἀλλὰ κατὰ τάξιν, καὶ κατὰ τὸ πρότερον πρότερον. ὅπερ
οὖν ὁ λόγος ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ἔδειξε πραγμάτων, τουτὶ
127 καὶ ἐπὶ τῶν νοητῶν προσδεκτέον ἐστὶν ἡμῖν. καὶ
ἄλλως δὲ ἔνεστι ταύτην ἀνελεῖν τὴν δόξαν, πολλαῖς καὶ
ποικίλαις εἰς τοῦτο χρωμένους ὑποθέσεσιν. ὑποκείσθω
γὰρ πηχυαῖον διάστημα, καὶ διωρίσθω κατὰ τὴν μεσό-
τητα εἰς δύο ἡμιπήχεα. διωρίσθω δὲ καὶ τὰ παλαιστιαῖα
διαστήματα αὐτοῦ, καὶ ἔστω τὰ διορίζοντα στερεὰ πρὸς
τὸ ‴ἀντικόπτειν καὶ ἱστᾶν δύνασθαι τὸ κινούμενον. ἐφ'
ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ἄθρουν ἀνύει μεριστὸν διά-
στημα, καὶ οὐ κατὰ τὸ πρότερον πρότερον ἡ κίνησις, καὶ τὸ
κατὰ τοῦ προειρημένου διαστήματος κινούμενον σῶμα ὑφ'
ἕνα χρονον ὑφ' οὗ τὰ δύο ἡμιπηχυαῖα διορίζοντος ἀντικοπή-
128 σεται σώματος καὶ ὑπὸ τοῦ τὰ παλαιστιαῖα. ἀλλ' εἰ ἐν τῷ
αὐτῷ χρόνῳ ὑπὸ τούτων ἀντικοπήσεται, ἔσται τὸ αὐτὸ
ἅμα καὶ κεκινημένον καὶ μὴ κεκινημένον· ᾗ μὲν γὰρ
ἀντέκοψεν αὐτῷ τὸ διοριστικὸν τῶν ἡμιπηχυαίων διαστη-
μάτων, κεκίνηται τὸ ἡμιπηχυαῖον διάστημα, ᾗ δὲ καὶ τὸ
διοριστικὸν τοῦ παλαιστιαίου ἀντέκοψεν, πάλιν οὐ κεκί-
νηται τὸ αὐτὸ διάστημα. ἄτοπον δέ γε τὸ αὐτὸ λέγειν
ἅμα κεκινῆσθαι καὶ μὴ κεκινῆσθαι. ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ
ἀξιοῦν τὸ κινούμενον ἄθρουν ὑφ' ἓν μεριστὸν ἀνύειν διά-
στημα καὶ μὴ κατὰ τὸ πρότερον πρότερον κινεῖσθαι.
129 πάλιν ὑποκείσθω πηχυαῖον διάστημα, καὶ φερέσθω τινὰ
σώματα ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων ἰσοταχῶς ὡς αἱ κατ' Ἐπί-
κουρον ἄτομοι. οὐκοῦν ἐπεὶ ὑπόκειται ταῦτα τὰ σώματα
ἰσοταχῶς κινούμενα, πάντως κατὰ τὴν μεσότητα τοῦ πη-
χυαίου διαστήματος προσκρούσαντα ἀλλήλοις ἢ στήσεται

3. τὸ om C. εἴπερ CR. 9. ἡμιπήχια CR. 10. ἔσται C. τὸ διορίζον τὰ στερεὰ CGHR: corr Fabricius coll. p. 504 27. 11. ἐφ'] εἰ ἐφ' Fabricius. immo εἰ οὖν τὸ κινούμενον ὑφ'. 15. ὑφ' οὗ] ὑπό τε τοῦ? 17. αὐτῷ] αὐτοῦ C. 22. γε om CR. 24. ἀξιοῦντ κινούμενον CR.

ἢ ἐκ τοῦ ὅθεν ἦλθε τόπου ἀντικρουσθήσεται. καὶ εἰ μὲν 130
ἵσταται, πρόδηλόν ἐστιν ὅτι ἑκάτερον αὐτῶν ἐν ἄλλῳ μὲν χρόνῳ ἐκινεῖτο τὸ ἀπὸ τοῦ ἄκρου διάστημα ἄχρι τῆς μεσότητος, ἐν ἄλλῳ δὲ ἔμελλεν ἀνύειν τὸ ἀπὸ τῆς μεσότητος ὡς ἐπὶ τὸ ἕτερον ἄκρον. εἰ δὲ ἀνταναβάλλεται ὡς ἐπὶ τὰ τοῦ ὅλου διαστήματος ἄκρα, πάλιν πρόϋπτον ὡς ἐν ἄλλῳ μὲν χρόνῳ διῆλθεν ἀπὸ τῶν ἄλλων διαστημάτων ὡς ἐπὶ τὸ μέσον, ἐν ἄλλῳ δὲ ἀντικρουσθέντα ὑπέστρεψεν ὡς ἐπὶ τὰ ἄκρα. καὶ οὕτως οὐδέν ἐστι τὸ κινούμενον ὑφ' ἓν ἄθρουν μεριστὸν διάστημα.

Ἔτι καὶ οὕτως ἐλεγκτέον ἐστὶ τοὺς πάντα μὲν εἰς 131
ἄπειρον τέμνεσθαι λέγοντας, κινεῖσθαι δὲ τὸ κινούμενον ὑφ' ἓν ἄθρουν μεριστὸν διάστημα προειληφότας. δυοῖν γὰρ ἰσοταχῶς κινουμένων σωμάτων ὅσον πηχυαῖον διάστημα, ἀκολουθήσει λέγειν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ μὴ τὸ αὐτὸ διάστημα ἑκάτερον ἀνύειν, ἀλλὰ τὸ μὲν πλεῖον τὸ δὲ ἔλαττον· ὅπερ ἐστὶ παρὰ τὴν ἐνάργειαν. διωρίσθω γὰρ 132
τὸ πηχυαῖον διάστημα τοῦ ἑτέρου σώματος κατὰ τὴν μεσότητα, καὶ τὸ διορίζον ἀντικοπτέτω παντὶ προσπίπτοντι. ἐπεὶ οὖν ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἀξιοῦσιν ἑκάτερον κινεῖσθαι κἂν τῷ αὐτῷ ἀνύειν τό τε πηχυαῖον διάστημα καὶ τὰ μέρη τούτου καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ μὲν τὰ μέρη ἐν ἄλλῳ δὲ τὸ ὅλον, πάντως ἐν ᾧ χρόνῳ κινεῖται τὸ ἕτερον τούτων τῶν σωμάτων ‴τὸ ὅλον πηχυαῖον διάστημα, ἐν τῷ ἴσῳ καὶ τὸ λειπόμενον σῶμα κινήσεται τὸ ἡμίπηχυ διάστημα καὶ ἀντικοπὲν στήσεται. ἀλλ' ὑπέκειτό γε ἰσοταχῶς ἑκάτερον αὐ- 133
τῶν κινούμενον. τὰ ἄρα ἰσοταχῶς κινούμενα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἄνισον κινεῖται διάστημα· ὅπερ παρὰ τὴν ἐνάργειάν ἐστιν. τοίνυν οὐ κινεῖται τὸ κινούμενον ὑφ' ἓν

1. ἀποκρουσθήσεται ap. Lobeck. Phrynichi p. 44. inde ἀνακρουσθήσεται Reisigius Oed. Col. p. CLII. 4. δὲ om *C*. 5. ἐπὶ τὸ — ὡς om *CR*, ἐπὶ τὸ — 6. ἄκρα om *H*. 6. τὰ — ἄκρα Fabricius, τῷ — ἄκρῳ *L*. 7. διῆλθε τὸ ἀπὸ τοῦ ἄκρου διάστημα? an διῆλθεν ἀπὸ τῶν ἄκρων? 15. μὴ] τὸ μὴ *C*. 18. κατὰ τὴν μεσότητα om *H*. 20. κἂν τῷ αὐτῷ ἀνύειν] καὶ τὸ αὐτὸ δυοῖν *L*. 25. ἡμίχυ *C*. κ *C*.

ἄθρουν μεριστὸν διάστημα, ἀλλὰ κατὰ τὸ πρότερον πρότερον ἡ κίνησις ὀφείλει γίγνεσθαι.

134 Ἔτι πρὸς τοῖς εἰρημένοις τὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ κινούμενον πλέον διάστημα τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἔλαττον διάστημα κινουμένου ταχύτερόν ἐστιν· οἷον ἐὰν ἐν ὡριαίῳ διαστήματι καθ' ὑπόθεσιν τῶν κινουμένων τὸ μὲν εἴκοσι σταδίους ἀνύῃ τὸ δὲ δέκα μόνον, λεχθήσεται συμφώνως κατὰ πάντα ταχύτερον μὲν εἶναι τὸ τοὺς εἴκοσι σταδίους
135 ἀνύον, βραδύτερον δὲ τὸ τοὺς δέκα. ἀλλὰ τοῦτό γε τὸ φαινόμενον καὶ ἐναργὲς εἶναι δοκοῦν ἀναιρεῖται ὅσον ἐπὶ τῇ ἐκκειμένῃ ὑποθέσει καὶ γίνεται ψεῦδος. ἔσται γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ κινούμενον καὶ ταχύτερον καὶ βραδύτερον· ὅπερ ἦν ἀπεμφαῖνον. εἰ γὰρ οὐκ ἐν ἄλλῳ μὲν χρόνῳ τὸ ὅλον κινεῖται πηχυαῖον διάστημα ἐν ἄλλῳ δὲ τὰ τοῦ πηχυαίου διαστήματος μέρη, ἀλλ' ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ τό τε ὅλον διάστημα διέρχεται καὶ τὰ τοῦ ὅλου μέρη, ἔσται τὸ αὐτὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ βραδύτερον καὶ τα-
136 χύτερον· ᾗ μὲν γὰρ πηχυαῖον ἐν τούτῳ διάστημα ἀνύει, ἔσται ταχύτερον, ᾗ δ' ἐν τῷ αὐτῷ ἡμιπηχυαῖον, ἔσται βραδύτερον. τελέως δέ ἐστιν ἄτοπον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ λέγειν τι καὶ ταχύτερον εἶναι καὶ βραδύτερον. τοίνυν οὐκ ἄθρουν μεριστὸν διάστημα κινεῖται τὸ κινούμενον, ἀλλὰ κατὰ τὸ πρότερον πρότερον.

137 Ἱκανῶς δ' ἂν ἐλέγχοιντο οἱ ταύτης προεστῶτες τῆς δόξης καὶ διὰ τῆς λεχθησομένης ὑποθέσεως. ἔστω γάρ τι δακτυλιαῖον διάστημα, διῃρήσθω δὲ τοῦτο κατὰ τὴν μεσότητα εἰς δύο ἡμιδακτυλιαῖα διαστήματα, καὶ ἔστω τὸ διορίζον φύσιν ἔχον ἀντικοπτικὴν καὶ ἀποβάλλειν δυναμένην τὸ προσπῖπτον, κινείσθω τε σῶμά τι κατὰ τοῦ τοιούτου διαστήματος· φημὶ δὴ ὅτι κατὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, ἐπεὶ τὸ κινούμενον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τό τε ὅλον ἀνύει διάστημα καὶ τὰ τοῦ ὅλου μέρη, δεήσει τὸ

4. αὐτοῦ C. 8. πάντας? 15. τὸ αὐτὸ CR. 21. οὐκ] οἱ κατ' L. 23. πρότερον alterum om C. 28. ἀποπάλλειν? 29. δὲ R.

αὐτὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐλθεῖν τε καὶ ἀπελθεῖν· ὅ ἐστι τῶν ἀδυνάτων. εἰ γὰρ ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἀνύει 138 τό τε ὅλον δακτυλιαῖον διάστημα καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ, δακτυλιαῖον δ' ἔστι διάστημα τό τε ἀπὸ τοῦ ἄκρου μέχρι τῆς μεσότητος καὶ τὸ ἀπὸ ταύτης μέχρι τοῦ ἄκρου, ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ ἀπελεύσεται τὸ κινούμενον καὶ προσκροῦσαν τῷ διορίζοντι κατελεύσεται. παρὰ τὴν ἐνάργειαν δέ ἐστι τὸ '''ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐλθεῖν τε καὶ ἀπελθεῖν· παρὰ τὴν ἐνάργειαν ἄρα καὶ τὸ οὕτω γίνεσθαι τὴν κίνησιν, ὥσπερ καὶ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ λέγειν καὶ ἐκτείνεσθαι τὴν χεῖρα καὶ συστέλλεσθαι. καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ μὲν ἐκτείνεσθαι ἐν ἄλλῳ δὲ συστέλλεσθαι.

Ὥστε τὸ μὲν κατ' ἄθρουν διάστημα γίνεσθαι τὴν 139 κίνησιν οὕτως ἐστὶν ἄπορον τοῖς προειρημένοις ἀνδράσιν· πολλῷ δὲ τούτου ἀπορώτερον τὸ μὴ κατ' ἄθρουν γίνεσθαι μεριστὸν διάστημα, ἀλλὰ κατὰ τὸ πρότερον πρότερον καὶ κατὰ τὸ δεύτερον δεύτερον. εἰ γὰρ οὕτω γίνεται ἡ κίνησις, πάντων εἰς ἄπειρον τεμνομένων τῶν τε σωμάτων καὶ τόπων καὶ χρόνων οὐκ ἔσται τις ἀρχὴ κινήσεως. ἵνα γάρ 140 τι κινηθῇ πηχυαῖον διάστημα, ὀφείλει τὸ πρῶτον ἡμίπηχυ διέρχεσθαι πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον τῇ τάξει δεύτερον. ἀλλ' ἵνα καὶ τὸ πρῶτον ἀνύσῃ ἡμίπηχυ διάστημα, ὀφείλει τὸ πρῶτον τεταρτημόριον τοῦ πηχυαίου διαστήματος διελθεῖν, εἶτα τότε τὸ δεύτερον. ἀλλὰ κἂν εἰς πέντε διαιρεθῇ, κἂν εἰς ἕξ, τὸ πρῶτον ἑκτημόριον. παντὸς οὖν τοῦ πρώ- 141 του μέρους ἄλλο πρῶτον ἔχοντος μέρος διὰ τὴν εἰς ἄπειρον τομήν, ἀνάγκη μηδέποτε ἀρχὴν γίνεσθαι κινήσεως διὰ τὸ ἀνέκλειπτα εἶναι τὰ μέρη τοῦ διαστήματος καὶ τὰ τοῦ σώματος, καὶ πᾶν τὸ ἐκ τούτων λαμβανόμενον ἔχειν ἄλλα μέρη.

Πρὸς μὲν οὖν τοὺς εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι λέγοντας 142 τά τε σώματα καὶ τοὺς τόπους καὶ τοὺς χρόνους (οὗτοι

3. αὐτῆς C. 6. ἐλεύσεται? 7. ἀπελεύσεται? 10. τῷ om C. καὶ] τε καὶ CR. 16. κατὰ τὸ om C. 24. τότε τὸ] τό, τε FG. διαιρεθῇ, τὸ πρῶτον πεμπτημόριον, κἂν?

δέ εἰσιν οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς) ταῦθ' ἥρμοζε λέγειν· οἱ δὲ
πάντα εἰς ἀμερῆ καταλήγειν ὑπειληφότες, ὡς οἱ περὶ τὸν
Ἐπίκουρον, νεανικωτέραις μᾶλλον ἐνέχονται ταῖς ἀπορίαις,
143 καὶ πρῶτον ὅτι οὐκ ἔσται κίνησις, ὡς ὁ Διόδωρος ἐδίδασκε
τῶν ἀμερῶν ἐχόμενος τόπων καὶ σωμάτων. τὸ γὰρ ἐν
τῷ πρώτῳ ἀμερεῖ τόπῳ περιεχόμενον ἀμερὲς σῶμα οὐ κι-
νεῖται· περιείχετο γὰρ ἐν τῷ ἀμερεῖ τόπῳ καὶ ἐκπεπλη-
ρώκει τοῦτον. καὶ πάλιν τὸ ἐν τῷ δευτέρῳ ὑποκείμενον
οὐ κινεῖται· κεκίνηται γὰρ ἤδη. εἰ δὲ μήτε ἐν τῷ πρώ-
τῳ τὸ κινούμενον κινεῖται ἐφ' ὅσον ἔστιν ἐν τῷ πρώτῳ,
μήτ' ἐν τῷ δευτέρῳ, παρὰ δὲ ταῦτα τρίτος οὐκ ἐπινοεῖται
144 τόπος, οὐ κινεῖται τὸ λεγόμενον κινεῖσθαι. πάρεστι
δὲ καὶ χωρὶς τῆς τοιαύτης ἀπορίας ἐξ ὑποθέσεως διαβάλ-
λειν τὴν στάσιν τῶν κατ' Ἐπίκουρον. ἔστω γὰρ διάστημα
ἐξ ἐννέα [τε] συγκείμενον ἀμερῶν τόπων στοιχηδὸν τετα-
γμένων, καὶ κινείσθω κατ' αὐτοῦ δὴ τοῦ διαστήματος δύο
ἀμερῆ σώματα ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, κινείσθω δὲ ἰσο-
145 ταχῶς. οὐκοῦν ἐπεὶ ἡ κίνησίς ἐστιν ἰσοταχής, δεήσει ἑκά-
τερον τῶν τοιούτων σωμάτων ἀνὰ τέσσαρας ἀμερεῖς διέρ-
χεσθαι τόπους. φθάσαντα δὲ ἐπὶ τὸν πέμπτον τόπον,
ὅς ἐστι μέσος τῶν τεσσάρων καὶ τῶν τεσσάρων, ἢ στήσε-
ται ἢ τὸ ἕτερον αὐτῶν προκαταταχήσει, ὥστε τοῦτο μὲν
πέντε διελθεῖν ἀμερεῖς τόπους τὸ δὲ λειπόμενον τέσσαρας
μόνον, ἢ οὔτε στήσεται οὔτε τὸ ἕτερον προκαταταχήσει,
συνδραμόντα δὲ ὑφ' ἓν ἀμφότερα ἐξ ἡμισείας διακαθέξει
146 τὸν πέμπτον ἀμερῆ τόπον. τὸ μὲν οὖν ἀμφότερα στῆναι
πάνυ ἐστὶν ἀπίθανον· τόπου γὰρ οὐχ ὑποκειμένου καὶ
μηδενὸς πρὸς τὴν κίνησιν ἀντικόπτοντος οὐ στήσεται. τὸ
δὲ προκαταταχεῖν τοῦ ἑτέρου τὸ ἕτερον παρὰ τὴν ὑπόθε-
σιν· ὑπέκειτο γὰρ ἰσοταχῶς ἑκάτερον αὐτῶν κινούμενον.
147 λείπεται ἄρα λέγειν ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ συνδραμόντα ἀμφό-
τερα ἐφέξει τὰς ἡμισείας τοῦ λειπομένου τόπου. εἰ δὲ

3. ἀνέχονται C. 22. προκατασχήσει CRX, κατασχήσει H. 24. προκατασχήσει X, κατασχήσει H.

ἐπέχει τοῦτο μὲν τὴν καθ' αὑτὸ ἡμίσειαν ἐκεῖνο δὲ τὴν
καθ' αὑτό, οὐκ ἔσται ἀμερὴς ὁ τόπος ἀλλ' εἰς δύο ἡμι-
σείας μεριστός. οὑτωσὶ δὲ καὶ τὰ σώματα· μέρει γὰρ
αὑτῶν τὸ τοῦ τόπου μέρος ἐπιλαμβάνοντα οὐκ ἔσται
ἀμερῆ. εἰ δὲ καὶ οἱ τόποι μεριστοὶ καὶ τὰ σώματα 148
οὐκ ἀμερῆ, ἀνάγκη καὶ τὸν χρόνον μὴ εἶναι ἀμερῆ καὶ
ἐλάχιστον. οὐ γὰρ ἐν ἴσῳ χρόνῳ διέρχεται τὸν ἀμερῆ τό-
πον τὸ ἀμερὲς σῶμα καὶ τὸ τοῦ ἀμεροῦς τόπου μέρος,
ἀλλ' ἐν ἄλλῳ μὲν τὸν ὅλον ἀμερῆ τόπον, ἐν ἐλαχίστῳ δὲ
τὸ τούτου μέρος. πάλιν ἔστω τι κανόνιον κέντροις κατὰ 149
τὸ ἕτερον μέρος διειλημμένον, καὶ τοῦτο περιαγέσθω ἀπὸ
τοῦ ἑτέρου τῶν ἄκρων κατά τινος ἐπιπέδου ἐν ἑνὶ καὶ τῷ
αὐτῷ χρόνῳ. καὶ δὴ τοῦ ἄκρου περιαγομένου κύκλοι κα-
ταγραφήσονται μεγέθει διαφέροντες ἀλλήλων, καὶ ὁ μὲν
ἐξωτάτω καὶ πάντων περιληπτικὸς μέγιστος, ὁ δ' ἐνδοτάτω
βραχύτατος, καὶ οἱ μεταξὺ τούτων ἀνάλογοι, ἤτοι μείζους
καὶ μείζους ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐπιόντων ἡμῶν ἢ ἐλάσσους
καὶ ἐλάσσους ἀπὸ '''τῆς ἐκτὸς περιφερείας ὑποβαινόντων.
ἐπεὶ οὖν εἷς ἐστιν ὁ τῆς περιαγωγῆς χρόνος (ἔστω δὲ ἀμε- 150
ρὴς οὗτος), ζητῶ πῶς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ χρόνου καθε-
στῶτος καθ' ὃν γέγονε τὰ τῆς καταγραφῆς, μιᾶς δὲ οὔσης
καὶ τῆς κινήσεως, διαφέροντες γεγόνασιν ἀλλήλων οἱ κύ-
κλοι, καὶ οἱ μὲν μεγάλοι οἱ δὲ μικρὰν ἔχοντες τὴν περί-
μετρον. οὐδὲ γὰρ ἔνεστι λέγειν ὅτι τῶν ἀμερῶν χρόνων 151
διαφορά τίς ἐστι παρὰ τὸ μέγεθος καὶ διὰ τοῦτο τῶν κύ-
κλων οἱ μὲν ἐν μείζοσιν ἀμερέσι καταγραφέντες χρόνοις
εἰσὶ μείζους, οἱ δὲ ἐν ἐλάσσοσι μικρότεροι. εἰ γὰρ ἕτερος
ἑτέρου μείζων ἐστὶν ἀμερὴς χρόνος, οὐκ ἔστιν ἀμερὴς ὁ
χρόνος οὐδὲ ἐλάχιστος, καὶ τὸ κινούμενον οὐ πάντως ἐν
ἀμερεῖ χρόνῳ κινεῖται. πρὸς τούτοις οὐδὲ ἐκεῖνο ἔστι φά- 152
ναι, ὅτι εἷς μέν ἐστιν ἀμερὴς χρόνος καθ' ὃν ἅπαντες

1. κατ' αὐτὸ CR. κεῖνο CR, κἀκεῖνο FG. 3. μεριστής CR.
μέρη L. 15. ὁ] οὐ C. 26. καταγράφοντες C. 27. ἐλάσσονι CG.
28. ἔνεστιν CR. 31. οἷς CHR.

καταγράφονται οἱ κύκλοι, τὰ δὲ μέρη τοῦ περιαγομένου κανόνος οὐκ ἔστιν ἰσοταχῆ ἀλλὰ τὰ μὲν ταχύτερον περιάγεται τὰ δὲ βραδύτερον, καὶ ὑπὸ μὲν τῶν ταχύτερον περιαγομένων οἱ μείζους συνίστανται κύκλοι ὑπὸ δὲ τῶν
153 βραδύτερον οἱ μικρότεροι. εἰ δὲ τῷ ὄντι τὰ μὲν θᾶττον κινεῖται μέρη τὰ δὲ βράδιον, ἐχρῆν ἢ διασπᾶσθαι τὸ κανόνιον ἐν τῇ περιαγωγῇ ἢ κάμπτεσθαί γε πάντως, τινῶν μὲν αὐτοῦ μερῶν προκαταταχούντων τινῶν δὲ ὑστερούντων. οὔτε δὲ διασπᾶται οὔτε κάμπτεται· τοίνυν ἄπορός ἐστιν ἡ κίνησις τοῖς πάντα λέγουσιν εἰς ἀμερῆ καταλήγειν.

154 καθόλου τε, εἰ πάντα ἀμερῆ ἐστίν, ὅ τε χρόνος ἐν ᾧ γίνεται ἡ κίνησις, καὶ τὸ σῶμα ὅπερ κινεῖται, ὅ τε τόπος ἐν ᾧ τὰ τῆς κινήσεως συντελεῖται, πάντα κατ᾽ ἀνάγκην τὰ κινούμενα ἰσοταχῶς κινήσεται, ὥστε τὸν ἥλιον τῇ χελώνῃ γίνεσθαι ἰσοταχῆ· καὶ γὰρ αὐτὸς καὶ αὐτὴ ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ ἀμερὲς ἀνύει διάστημα. ἄτοπον δέ γε πάντα τὰ κινούμενα ἰσοταχῶς λέγειν κινεῖσθαι ἢ τὴν χελώνην τῷ ἡλίῳ τυγχάνειν ἰσοταχῆ· ἄτοπον ἄρα τὸ πάντων εἰς ἀμερὲς καταληγόντων ἀξιοῦν γίνεσθαι τὴν κίνησιν.

155 Λείπεται τοίνυν σκοπεῖν εἰ δύναται κινεῖσθαί τι τινῶν μὲν εἰς ἄπειρον τεμνομένων τινῶν δὲ εἰς ἀμερὲς καταληγόντων. καὶ δὴ οὕτως ἠνέχθησαν οἱ περὶ τὸν Στράτωνα τὸν φυσικόν· τοὺς μὲν γὰρ χρόνους εἰς ἀμερὲς ὑπέλαβον καταλήγειν, τὰ δὲ σώματα καὶ τοὺς τόπους εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι, κινεῖσθαί τε τὸ κινούμενον ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ ὅλον ἄθρουν μεριστὸν διάστημα καὶ οὐ κατὰ τὸ
156 πρότερον πρότερον. οὐκοῦν καὶ τὴν τούτων στάσιν δυνατὸν ἔσται διδάσκειν πάντων προδηλοτέρων ἐχομένους ὑποδειγμάτων. ὑποκείσθω '''γὰρ τετραδακτυλιαῖον διάστημα, καὶ ἀνυέτω τοῦτο τὸ κινούμενον σῶμα ἐν δυσὶν ἀμε-

1. περιγράφονται CHRSX. περισσομένου S. 2. τὸ CHR. 6. ἐχρῆν ἰδιεσπᾶσθαι C. 7. καλύπτεσθαι CH. γε om CRS. 8. προκαταταχυνόντων CR, προκαταχυνόντων X. 9. καλύπτεται H. 22. ἠμέχθησαν C. 27. ἀδύνατον? 28. πάντως Fabricius, om H. προδηλότερον G. ἐχομένων C.

ρέσι χρόνοις, ὥστε τὸ ἕτερον διδακτυλιαῖον ἐν ἑνὶ ἀμερεῖ χρόνῳ διέρχεσθαι καὶ τὸ λειπόμενον πάλιν ἐν ἑνί. τοιαύτης δὲ οὔσης ὑποθέσεως ἀφαιρείσθω τοῦ τοσούτου διαστήματος δακτυλιαῖον διάστημα, ὥστε τὸ περιλειπόμενον διάστημα τριδακτυλιαῖον γίνεσθαι. ἀλλ' εἰ τὸ ὅλον τετρα- 157
δακτυλιαῖον διάστημα ἐν δυοῖν ἀμερέσι χρόνοις τὸ κινούμενον σῶμα διήρχετο, πάντως τὸ τριδακτυλιαῖον ἀνύσει ἐν ἑνὶ ἀμερεῖ χρόνῳ καὶ ἡμίσει, ἐν ἑνὶ μὲν τὸ διδακτυλιαῖον διάστημα, ἐν ἡμίσει δὲ τὸ λειπόμενον δακτυλιαῖον. καὶ οὕτως εἰ ἔστι τοῦ ἀμεροῦς χρόνου ἡμίσει λειπόμενος ἀμερὴς χρόνος, οὐκ ἔστι τις ἀμερὴς χρόνος, ἀλλὰ καὶ οὗτος εἰς μέρη τέτμηται. ὁ δ' αὐτὸς λόγος εἰ πέμπτον δάκτυ- 158
λον προσθῶμεν τῷ τετραδακτυλιαίῳ διαστήματι. πῶς γὰρ τοῦτο κινήσεται τὸ κινούμενον; ἆρά γε ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ; ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὸ διπλοῦν ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ διήνυεν, ἔσται τὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ κινούμενον ταχύ τε ἅμα καὶ βραδύ, ᾗ μὲν διδακτυλιαῖον ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ ἀνύει, ταχύ, ᾗ δ' ἐν τῷ ἴσῳ δακτυλιαῖον διέρχεται, βραδύ. εἰ δὲ ἐν ἐλάττονι ἀμεροῦς χρόνου ἀνύει τὸν πέμπτον δάκτυλον, μεριστός ἐστιν ὁ ἀμερὴς χρόνος· ὅπερ οὐ θέλουσιν.

Καὶ μὴν εἰ ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ τὸ κινούμενον ὑφ' ἓν 159
ἄθρουν μεριστὸν ἀνύει διάστημα, στήσεταί τι ἀναιτίως, ὡς παραστήσομεν· οὐχὶ δέ γε ἵσταταί τι ἀναιτίως· οὐκ ἄρα κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον γίνεται ἡ κίνησις. ἔστω γὰρ 160
ὄρθιόν τι διάστημα, οἷον δεκάπηχυ, καὶ βαρύ τι σῶμα, οἱονεὶ μολιβῆ σφαῖρα, ἐν ἑνὶ ἐλαχίστῳ χρόνῳ ἀνυέτω ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα ἄνωθεν κάτω. ἀλλὰ καὶ προστιθέσθω τούτῳ τῷ διαστήματι ἄλλο πηχυαῖον διάστημα, ὥστε ὅλον γίνεσθαι ἑνδεκάπηχυ, ἀφιέσθω τε πάλιν ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἡ σφαῖρα. οὐκοῦν φθάσασα ἐπὶ τὸ πέρας μὲν τοῦ δεκάτου 161
πήχεως ἀρχὴν δὲ τοῦ ἑνδεκάτου ἢ στήσεται ἢ καὶ τοῦτον

1. *τὸ ἕτερον τὸ διδ.* **CGR**. *ἑνὶ* om **L**. 9. *διάστημα — δακτυλιαῖον* om **C**. 10. *χρόνου* om **CH**. 17. *ᾗ μὲν* — 18. *βραδύ* om **H**. 17. *ἀνύει* om **CR**. 25. *ὄρθριόν* **C**. 26. *μολιβὴ* **L**. 29. *ἀφιέσθω* **C**. 30. *φθάσαι* **C**. *μέρος μὲν τοῦ δεκαπήχεος* **L**.

*διελεύσεται, φημὶ δὲ τὸν ἑνδέκατον πῆχυν. ἀλλὰ τὸ μὲν
στῆναι ἄτοπον· βαρὺ γὰρ οὕτω σῶμα καὶ δι' ἀέρος φε-
ρόμενον καὶ μηδενὸς ἀντικόπτοντος, εἰ στήσεται, πάντως
162 ἀναιτίως στήσεται, ὅπερ ἦν ἄτοπον. εἰ δὲ κινήσεται, ἐπεὶ
τὸ ὅλον δεκάπηχυ διάστημα ἐν ἑνὶ ἀμερεῖ διέρχεται χρόνῳ,
τὸ λειπόμενον πηχυαῖον διάστημα τῆς αὐτῆς '''οὔσης κι-
νήσεως ἐν δεκάτῳ μέρει τοῦ ἀμεροῦς χρόνου διελεύσεται,
ὥστε τὸν ἀμερῆ χρόνον πρὸς τῷ μὴ εἶναι ἀμερῆ ἔτι καὶ
εἰς δέκα μέρη τετμῆσθαι.*

*163 Καὶ μὴν εἰ τὸ κινούμενον ἐν ἑνὶ ἀμερεῖ χρόνῳ ὅλον
ἀνύει μεριστὸν διάστημα, ἐξ ἀνάγκης ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ
χρόνῳ ἐν πᾶσι γενήσεται τοῖς τοῦ διαστήματος μέρεσιν.
εἰ δὲ ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐν πᾶσι γενήσεται τοῖς
τοῦ διαστήματος μέρεσιν, οὐκ ἔσται κεκινημένον τὸ διά-
164 στημα ἀλλὰ ἐπεσχηκός· ὅπερ ἄτοπον. οὐ τοίνυν ἐν ἑνὶ
καὶ ἀμερεῖ χρόνῳ κινεῖται τὸ κινούμενον μεριστὸν διά-
στημα, ἐπεὶ ἔσται τὸ αὐτὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ θερμόν τε
καὶ ψυχρὸν πεφωτισμένον τε καὶ ἀφώτιστον. ὑποκείσθω
γὰρ διπηχυαῖον διάστημα, καὶ τούτου ὁ μὲν ἕτερος πῆχυς
165 πεπυρακτώσθω ὁ δ' ἕτερος ἐψύχθω. εἰ δὴ τὸ κινούμενον
ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἀμερεῖ χρόνῳ τὸ ὅλον τοῦτο ἐπιλαμ-
βάνει διάστημα, ὅτε μὲν κατὰ τοῦ πεπυρακτωμένου πή-
χεώς ἐστιν, ἔσται πεπυρακτωμένον, ὅτε δὲ κατὰ τοῦ ἐψυ-
γμένου, ἐψυγμένον. γίνεται δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
ἔν τε τῷ πεπυρακτωμένῳ καὶ τῷ ἐψυγμένῳ· τὸ αὐτὸ ἄρα
κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἔσται ἅμα θερμόν τε καὶ ψυχρόν·
166 ὃ τῶν ἀδυνάτων ὑπῆρχεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν
αὐτὴν ἔφοδον ἔσται διδάσκειν ὅτι ὑφ' ἓν ταὐτὸ ἔσται καὶ
πεφωτισμένον καὶ ἀφώτιστον· ὃ καὶ αὐτὸ παρὰ τὴν
ἐνάργειαν.*

*Πρὸς τούτοις δεήσει ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ὁπηλίκον ἂν
τις ὑποθῆται διάστημα, κεκινῆσθαι λέγειν τὸ κινούμενον.
167 οἷον ἔστω τετραδακτυλιαῖον διάστημα, καὶ διῃρήσθω εἰς*

1. ἑνδεκάπηχυν L. 20. πεπυρώσθω L. 31. αὐτοῦ C.

ὀκτὼ μέρη, εὐσήμου τε χάριν διδασκαλίας τὸ μὲν πρῶτον αὐτοῦ μέρος καλείσθω *Α*, τὸ δὲ δεύτερον *Β*, τὸ δὲ τρίτον *Γ*, καὶ κατὰ τὰ ἑξῆς ὁμοίως. εἰ δὴ τὸ κινούμενον ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ μεριστὸν ἀνύει διάστημα, ἐν ᾧ χρόνῳ κινεῖται τὸ *ΑΒ* διάστημα, ἐν τῷ αὐτῷ δυνήσεται κινεῖσθαι τὸ *ΒΓ* διάστημα. ἀλλ' εἰ ἐν τῷ αὐτῷ, κινήσεται καὶ τὸ *ΓΔ*, καὶ οὕτω μέχρις ἀπείρου, ὥστε ἐν ἑνὶ καὶ ἀμερεῖ χρόνῳ κινήσεται τὸ ὅλον τῆς γῆς διάστημα.

Εἰ οὖν μήτε εἰς ἄπειρον οὔσης τῆς τομῆς μήτε εἰς 168
ἀμερὲς τῆς καταλήξεως, μήτε τινῶν μὲν εἰς ἄπειρον τεμνομένων τινῶν δὲ εἰς ἀμερὲς καταληγόντων, σώζεται ἡ κίνησις, ῥητέον μηδὲν εἶναι κίνησιν. οἷς ἕπεται ἡ ἐποχὴ διά τε τὴν τῆς ἐναργείας καὶ διὰ τὴν τῶν ἀντικειμένων αὐτῇ λόγων ἰσοσθένειαν.

'''Τῆς κινήσεως τριῶν οὐσιῶν, ὡς προεῖπον, ἐχομένης, 169
σώματός τε τοῦ κινουμένου καὶ τόπου τοῦ ἐν ᾧ κινεῖται καὶ χρόνου καθ' ὃν ἡ κίνησις συντελεῖται, ἐπεὶ τό τε σῶμα καὶ τὸν τόπον ἠπορήσαμεν, πειρασόμεθα καὶ περὶ χρόνου ζητεῖν· τάχα γὰρ καὶ περὶ τούτου ὁ λόγος ἄπορος φανεῖται τοῖς τε αἰώνιον ὑποτιθεμένοις εἶναι τὸν κόσμον φυσικοῖς καὶ τοῖς ἀπό τινος χρόνου λέγουσιν αὐτὸν συνεστάσθαι. καὶ δή τινές φασι χρόνον εἶναι διάστημα τῆς 170
τοῦ κόσμου κινήσεως, οἱ δὲ αὐτὴν τὴν τοῦ κόσμου κίνησιν. οὔτε δὲ κατὰ τοὺς πρώτους οὔτε κατὰ τοὺς δευτέρους γίνεταί τις χρόνος. εἴπερ γὰρ τὸ διάστημα τῆς κινήσεως καὶ ἡ κίνησις οὐδέν ἐστι παρὰ τὸ κινούμενον, ὁ χρόνος τῆς κοσμικῆς κινήσεως διάστημα καθεστὼς ἢ ἰδιαίτερον κοσμικὴ κίνησις οὐδὲν ἔσται παρὰ τὸν κινούμενον κόσμον, ἀλλὰ κόσμος πως ἔχων γενήσεται ὁ χρόνος· ὅπερ

2. ἄλφα — βῆτα — γάμμα *L*. 5. τὸ πρῶτον δεύτερον διάστημα *L*, *prima secundum H:* corr in versione Fabricius. 6. τὸ δεύτερον τρίτον *L*, *secunda tertium H*. ἀλλ' εἰ ἐν τῷ αὐτῷ] *sed si ita movebitur secunda H.* an ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἐν τῷ αὐτῷ κ.? 7. τὸ τρίτον τέταρτον *L*, *tertia et quarta H*. καὶ post ἑνὶ om *CH*. 15. οὐσιῶν *X*, οὐσῶν *CR*, om *FGH*. 21. συνίστασθαι *X*. 23. τὴν] τὴν τοιαύτην *FG*. 27. ἢ *C*. 28. τὸ κινούμενον κόσμος *CGHR:* corr Fabricius.

171 ἐστὶν ἄτοπον. καὶ ἄλλως, τὴν μὲν κίνησιν τοῦ κόσμου ἐνδέχεται νοεῖν κατά τινα χρόνον μὴ οὖσαν, ὥστ' οὐκ ἂν
172 εἴη ἡ τοῦ κόσμου κίνησις χρόνος. καὶ ἄλλως, πᾶσα κίνησις ἐν χρόνῳ γίνεται, διὸ καὶ ἡ τοῦ κόσμου κίνησις ἐν χρόνῳ γενήσεται. ὁ δὲ χρόνος ἐν χρόνῳ οὐ γίνεται· ἤτοι γὰρ ἐν αὑτῷ γενήσεται ἢ ἐν ἄλλῳ ἢ ἄλλοις, οὔτε δὲ ἐν αὑτῷ γένοιτ' ἂν (ἔσται γὰρ ὁ αὐτὸς καὶ εἷς καὶ δύο) οὔτε ἕτερος ἐν ἑτέρῳ διὰ τὸ μήτε τινὰ τῶν ἐνεστώτων γίνεσθαι ἐν τῷ μὴ ἐνεστῶτι μήτε τινὰ τῶν μὴ ἐνεστώτων ἐν τῷ ἐνεστῶτι. τοίνυν οὐδὲ διὰ τοῦτο ῥητέον κόσμου κίνησιν
173 εἶναι τὸν χρόνον. πάλιν ὥσπερ ἡ κίνησις ἐν χρόνῳ γίνεται, οὕτω καὶ ἡ μονή· ἀλλ' ὃν τρόπον οὐδεὶς λέγει τὴν μονὴν εἶναι χρόνον, οὕτως οὐδὲ τὴν τοῦ κόσμου κίνησιν δεόντως χρόνον ἀποφαίνεται. ἥ τε τοῦ κόσμου κίνησις διὰ παντός ἐστιν ἡ αὐτή, ὁ δὲ χρόνος '''οὐ διὰ παντός ἐστιν ὁ αὐτός, ἀλλ' ὁτὲ μὲν ὁ αὐτὸς λέγεται ὁτὲ δὲ ἄνισος, καὶ ὅτε ἄνισος, ὁτὲ μὲν πλείων ὁτὲ δὲ ἐλάττων. ἕτερον ἄρα ἐστὶν ἡ τοῦ κόσμου κίνησις καὶ ἕτερον ὁ χρόνος.
174 οἵ γε μὴν τὴν τοῦ κόσμου κίνησιν ἀνελόντες τὴν δὲ γῆν κινεῖσθαι δοξάσαντες, ὡς οἱ περὶ Ἀρίσταρχον τὸν μαθηματικόν, οὐ κωλύονται νοεῖν χρόνον. τοίνυν ἕτερον εἶναι λεκτέον τὸν χρόνον καὶ οὐ ταὐτὸν τῇ τοῦ κόσμου κινή-
175 σει. οἵ τε ἐν καταγείοις τισὶ καὶ ἀλαμπέσι σπηλαίοις βιοτεύοντες καὶ οἱ ἐκ γενετῆς πηροὶ τῆς μὲν τοῦ κόσμου κινήσεως ἔννοιαν οὐκ ἔχουσιν, καθίσαντες δὲ καὶ ἀναστάντες καὶ περιπατήσαντες ἔννοιαν χρόνου λαμβάνουσι τοῦ ἐν ᾧ τὰ τρία ταῦτα ἐνήργησαν, καὶ πλείονος μὲν τοῦ ἐν ᾧ τὰ τρία, ἐλάσσονος δὲ τοῦ ἐν ᾧ τὰ δύο, ἐλαχίστου δὲ τοῦ ἐν ᾧ τὸ ἕν. εἰ δὲ δυνατὸν νοῆσαι χρόνον μὴ νοοῦντας τὴν οὐράνιον περιφοράν, ἕτερόν ἐστιν αὕτη καὶ ἕτερον ὁ χρόνος.

1. καὶ] καὶ εἰ C 3. ἡ om L. 5. γίνεται] γενήσεται X. 6. ἄλλως H. 9. μήτε — 10. ἐνεστῶτι om H. 13. χρόνον] ἐν χρόνῳ CR. 17. πλειόνων C. 19. χρόνου X. 20. περὶ] περὶ τὸν C. 27. ἐνήρτησαν C.

Ἀριστοτέλης δὲ χρόνον ἔφασκεν εἶναι ἀριθμὸν τοῦ 176 ἐν κινήσει πρώτου καὶ ὑστέρου. εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν ὁ χρόνος, συμμνημόνευσίς τις τοῦ ἐν κινήσει πρώτου καὶ ὑστέρου, τὸ ἠρεμοῦν καὶ ἀκινητίζον οὐκ ἔσται ἐν χρόνῳ. ἢ εἴπερ ἐστὶν ἐν χρόνῳ τὸ ἀκινητίζον, ὁ δὲ χρόνος ἐστὶν ἀριθμὸς τοῦ ἐν κινήσει πρώτου καὶ ὑστέρου, ἔσται τὸ ἐν χρόνῳ ἠρεμοῦν καὶ κινούμενον· ὅπερ ἀδύνατον. διόπερ 177 Στράτων ὁ φυσικὸς ἀποστὰς τῆσδε τῆς ἐννοίας ἔλεγε χρόνον ὑπάρχειν μέτρον πάσης κινήσεως καὶ μονῆς· παρήκει γὰρ πᾶσι τοῖς κινουμένοις, ὅτε κινεῖται, καὶ πᾶσι τοῖς ἀκινήτοις, ὅτε ἀκινητίζει, καὶ διὰ τοῦτο πάντα τὰ γινόμενα ἐν χρόνῳ γίνεται. μήποτε δὲ πάμπολλά ἐστι καὶ τὰ 178 τούτῳ μαχόμενα· αὔταρκες δὲ νῦν ἐκεῖνο λέγειν ὅτι τὸ μετροῦν τὴν κίνησιν ἢ τὴν μονὴν ἐν χρόνῳ γίνεται καὶ οὐκ ἔστι χρόνος. εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἂν εἴη τὸ μετροῦν τὴν κίνησιν καὶ τὴν μονὴν χρόνος· ἐν χρόνῳ γὰρ οὐ γίνεται χρόνος. ἄλλως τε, εἰ διὰ τοῦτο μέτρον τῆς κινήσεως καὶ 179 τῆς μονῆς ἐστὶν ὁ χρόνος, ἐπεὶ ἀντιπαρήκει τῇ τε κινήσει ἐφ' ὅσον ἐστὶ κίνησις καὶ τῇ μονῇ ἐφ' ὅσον ἐστὶ μονή, ἐπεὶ πάλιν ἡ κίνησις καὶ ἡ μονὴ ἀντιπαρήκει τῷ χρόνῳ, οὐ μᾶλλον ἔσται χρόνος μέτρον τῆς κινήσεως καὶ τῆς μονῆς ἢ ἡ κίνησις καὶ ἡ μονὴ μέτρον τοῦ χρόνου. καὶ 180 τοῦτο τάχα βέλτιον ἦν εἰπεῖν· ὁ μὲν γὰρ χρόνος δυσθεώρητόν τι ἐστίν, ἡ δὲ κίνησις καὶ ἡ μονὴ εὐσύνοπτον, μετρηθείη δ' ἂν οὐκ ἐκ τοῦ δυσθεωρήτου τὸ εὐθεώρητον ἀλλ' ἀνάπαλιν.

Δοκεῖ δὲ καὶ εἰς τοὺς περὶ Ἐπίκουρον καὶ Δημόκρι- 181 τον φυσικοὺς τοιαύτη τις ἀναφέρεσθαι τοῦ χρόνου νόησις „χρόνος ἐστὶν ἡμεροειδὲς καὶ νυκτοειδὲς φάντασμα," καθ' ὃ πάλιν ἄπορός ἐστιν ἡ [περὶ] τοῦ χρόνου φύσις. εἰ γὰρ ἀνυπόστατος δείκνυται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ, ἀκολουθεῖ καὶ τὸ ἡμεροειδὲς φάντασμα μὴ εἶναι χρόνον ἢ ἀνυπό-

3. τις om *CHR*. 8. ὁ στράτων ὁ *C*. 9. κέτρον *C*. 11. κινη-ς *L*: corr Fabricius. 19. καὶ — 20. κίνησις om *C*. 23. γὰρ *CH*. 28. τις om *CHR*. 30. an servata praepositione φάσις?

182 στατον ὑπάρχειν. ἡμέρα γὰρ ἡ καὶ ἰδιαίτερον νοουμένη καὶ δωδεκάωρος, τουτέστιν ἡ ἀπὸ ἀνατολῆς μέχρι δύσεως, σκεψαμένοις ἡμῖν ἀνυπόστατος φαίνεται. ὅτε γὰρ ἡ πρώτη ὑφέστηκεν ὥρα, οὔπω αἱ ἕνδεκα ὑφεστᾶσιν· τῶν δέ γε
183 πλειόνων ὡρῶν μὴ οὐσῶν οὐκ ἂν εἴη ἡμέρα. καὶ πάλιν ὅτε ἡ δευτέρα ἐνέστηκεν ὥρα, ἡ μὲν πρώτη οὐκέτ' ἔστιν, αἱ δὲ λειπόμεναι δέκα οὔπω εἰσίν, διὸ τῶν πλειόνων μὴ οὐσῶν ὡρῶν οὐδ' οὕτως ἔσται ἡ ἡμέρα. πάντοτε οὖν μιᾶς ὥρας ὑφεστώσης, τῆς δὲ ἡμέρας μιᾶς ὥρας μὴ οὔ-
184 σης, οὐκ ἂν εἴη τις ἡμέρα. καὶ μὴν οὐδὲ ἡ μία ὥρ ὑφέστηκεν· κατὰ πλάτος γὰρ νοεῖται, ἐκ πλειόνων τε κα αὐτὴ συνέστηκε μοιρῶν, ὧν αἱ μὲν οὐδέπω εἰσὶν αἱ δ οὐκέτι, ὥστε καὶ τὸ σύνθετον ἐξ αὐτῶν ἀνυπόστατον γί- νεσθαι. εἰ δὲ μήτε ὥρα τις ἐστὶ μήτε ἡμέρα μήτε κατ τὸ ἀνάλογον νύξ, οὐδὲ χρόνος ἔσται ἡμεροειδὲς ἢ νυκτε-
185 ροειδὲς φάντασμα. καὶ μὴν ἡμέρα λέγεται διχῶ καθ' ἕνα μὲν τρόπον ἡ ἐκ τῶν δώδεκα ὡρῶν συνεστῶ καθ' ἕτερον δὲ ὁ πεφωτισμένος ἐξ ἡλίου ἀήρ. ἤτοι ο τῆς ἐκ τῶν ὡρῶν συνεστώσης ἡμέρας φάντασμα εἶναι λέ γουσιν οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον τὸν χρόνον, ἢ τῆς ὡς πε
186 φωτισμένου ἀέρος ἐξ ἡλίου. ἀλλὰ τῆς μὲν ἐκ τῶν ὡρ συνεστώσης ἡμέρας οὐκ ἂν εἴπαιεν φάντασμα εἶναι τ χρόνον· αὕτη γὰρ αὐτὴ ἡ ἡμέρα χρόνος ἐστί, φημὶ
187 τὴν δωδεκάωρον, διόπερ εἰ τὸ φάντασμα ταύτης χρόν εἶναι νοεῖται, ἔσται ὁ χρόνος τοῦ χρόνου φάντασμα· ὅπ ἦν ἀπεμφαῖνον. τοίνυν οὐ λεκτέον '''τὸ τῆς δωδεκαώρ ἡμέρας φάντασμα χρόνον ὑπάρχειν. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ τῆ ὡς πεφωτισμένου ἀέρος ἡμέρας φάντασμα· αὕτη γὰρ ἐ χρόνῳ γίνεται, καὶ διὰ τοῦτο εἰ χρόνος ἐστὶ τὸ ταύτης τ ἡμέρας ἡμέτερον φάντασμα, ἐν τῷ ἡμετέρῳ φαντάσμα γενήσεται ἡ τοιαύτη ἡμέρα. ὃ πολλῷ τοῦ πρώτου χεῖρ

3. σκεψομένοις L. 6. οὐκέτ'] οὐκ L. 9. ἐφεστώσης (υ) R. 10. ἡ om C. 15. τὸ om C. νυκτεροειδὲς] v. Struv. ap. Schneider. lex. supplem. 20. τῆς] τοῦ C. 22. εἴποιεν FG. 25. εἶναι om CHR. 27. τὸ om CR.

ἐστίν. φθαρέντος τε τοῦ κόσμου κατὰ Ἐπίκουρον 188
οὔτε ἡμέρα ἔστιν οὔτε νύξ, διὰ δὲ τοῦτο οὔτε ἡμερήσιον
οὔτε νυκτερήσιον φάντασμα. ἄτοπον δ' ἦν φθαρέντος τοῦ
κόσμου λέγειν μὴ εἶναι χρόνον· καὶ γὰρ ὁπότε καὶ τὸ
ἐφθάρθαι καὶ τὸ φθείρεσθαι χρόνων ἐστὶν ἐμφατικά. εἰ
δὲ τοῦτο, ἕτερον μέν ἐστιν ὁ χρόνος, διάφορον δὲ τὸ ἡμε-
ρήσιον ἢ νυκτερήσιον φάντασμα.

Ἐκ μὲν οὖν τῆς ἐπινοίας οὕτως ἡ τοῦ χρόνου ὕπαρ-
ξις ἠπορήσθω· πάρεστι δὲ καὶ προηγουμένῳ λόγῳ τὸ 189
προκείμενον κατασκευάζειν. εἴπερ γάρ ἐστι χρόνος, ἤτοι
πεπέρασται ἢ ἄπειρός ἐστιν· οὔτε δὲ πεπέρασται, ὡς πα-
ραστήσομεν, οὔτε ἄπειρός ἐστιν, ὡς διδάξομεν· οὐκ ἄρα
ἔστι τι χρόνος. εἰ γὰρ πεπέρασται ὁ χρόνος, ἦν ποτὲ
χρόνος ὅτε ὁ χρόνος οὐκ ἦν, καὶ ἔσται ποτὲ χρόνος ὅτε
οὐκ ἔσται χρόνος. ἄτοπον δέ γε ἢ τὸ γεγονέναι ποτὲ
χρόνον ὅτε ὁ χρόνος οὐκ ἦν, ἢ τὸ ἔσεσθαί ποτε χρόνον
ὅτε χρόνος οὐκ ἔσται· καὶ γὰρ τὸ ποτὲ γεγονέναι καὶ τὸ
ἔσεσθαι, καθὼς προεῖπον, διαφερόντων χρόνων ἐστὶν ἐμ-
φατικά. οὐ τοίνυν πεπέρασται ὁ χρόνος. καὶ μὴν οὐδὲ 190
ἄπειρός ἐστιν. ἔστι γάρ [τι] αὐτοῦ τὸ μέν τι παρῳχημέ-
νον τὸ δὲ μέλλον. ἤτοι οὖν ἑκάτερος τούτων τῶν χρόνων
ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔστιν, αὐτόθεν πεπέ-
ρασται ὁ χρόνος, καὶ εἰ πεπέρασται, μένει τὸ ἀρχῆθεν
ἄπορον, τὸ γεγονέναι ποτὲ χρόνον ὅτε χρόνος οὐκ ἦν καὶ
τὸ ἔσεσθαί ποτε χρόνον ὅτε χρόνος οὐκ ἔσται. εἰ δὲ ἔστιν 191
ἑκάτερος, φημὶ δὲ ὅ τε παρῳχημένος καὶ ὁ μέλλων χρό-
νος, ἐν τῷ παρόντι ἔσται. ἐν τῷ παρόντι δὲ ὑπάρχων,
ἐν τῷ ἐνεστῶτι γενήσεται χρόνῳ ὅ τε παρῳχημένος καὶ ὁ
μέλλων. ἄτοπον δὲ τὸν παρῳχημένον καὶ τὸν μέλλοντα
λέγειν κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον νοεῖσθαι. τοίνυν οὐδ'
ἄπειρός ἐστιν ὁ χρόνος. εἰ δὲ μήτε πεπερασμένος νοεῖται
μήτ' ἄπειρος, οὐδ' ὅλως ἔσται. τό τε μὴν ἐξ ἀνυ- 192

4. ὁπότε] τὸ ποτὲ φθαρῆναι? cf. § 189 extr. 5. χρόνου C.
11. οὔτε — 12. ἐστιν om CHR. 15. ἄτοπον — 17. ἔσται om H.
18. ἐμφαντικά R. 21. ἑκάτερον C. 23. μένει] μὲν CR.

πάρκτων συνεστὼς ἀνύπαρκτον ἔσται, ὁ δέ γε '''χρόνος ἐξ ἀνυπάρκτων ἀξιοῦται συνεστάναι τοῦ παρῳχημένου μηκέτ' ὄντος καὶ τοῦ μέλλοντος μήπω ὄντος· ἀνύπαρκτος ἄρα ἐστὶν ὁ χρόνος.

193 Πρὸς τούτοις, εἰ ἔστι τι χρόνος, ἤτοι ἀμέριστός ἐστιν ἢ μεριστός· οὔτε δὲ ἀμέριστος εἶναι δύναται, καθὼς ὑπομνήσομεν, οὔτε μεριστός, ὡς καταστησόμεθα· οὐκ ἄρα ἔστι τις χρόνος. ἀμερὴς μὲν οὖν οὐ δύναται τυγχάνειν ὁ χρόνος, ἐπεὶ διαιρεῖται εἴς τε τὸν παρῳχημένον καὶ τὸν ἐνε-
194 στῶτα καὶ εἰς τὸν μέλλοντα. μεριστὸς δὲ οὐκ ἂν ὑπάρχοι διὰ τὸ πᾶν τὸ μεριστὸν ὑπό τινος αὐτοῦ μέρους καταμετρεῖσθαι· οἷον ὁ μὲν πῆχυς ὑπὸ παλαιστοῦ καταμετρεῖται, καὶ ἔστι τοῦ πήχεως μέρος ὁ παλαιστής, ὑπὸ δὲ τοῦ δακτύλου ὁ παλαιστής, καὶ ἔστι μέρος τοῦ παλαιστοῦ ὁ δάκτυλος. τοίνυν εἰ καὶ ὁ χρόνος μεριστός ἐστιν, ὀφείλει
195 πρός τινος αὐτοῦ μέρους καταμετρεῖσθαι. οὔτε δὲ ὑπὸ τοῦ ἐνεστῶτος ἐνδέχεται τοὺς ἄλλους χρόνους καταμετρεῖσθαι. εἰ γὰρ ὁ ἐνεστὼς χρόνος καταμετρεῖ τὸν παρῳχημένον, ἔσται ὁ ἐνεστὼς χρόνος κατὰ τὸν παρῳχημένον, γινόμενος δὲ κατὰ τὸν παρῳχημένον οὐκέτι ἔσται ἐνεστώς, ἀλλὰ παρῳχημένος. καὶ εἰ τὸν μέλλοντα καταμετρεῖ ὁ ἐνεστώς, κατ' αὐτὸν γινόμενος μέλλων ἔσται ἀλλ' οὐκ ἐνεστώς. ὅθεν οὐδὲ τοῖς ἄλλοις χρόνοις ἐνδέχεται καταμετρεῖν τὸν ἐνεστῶτα· ἑκάτερος γὰρ αὐτῶν κατὰ τοῦτον γενόμενος ἐνεστὼς ἔσται καὶ οὔτε παρῳχημένος οὔτε μέλ-
196 λων. ἀλλ' εἰ πάντως μεριστὸν ἢ ἀμέριστον δεῖ νοεῖν τὸν χρόνον, ἐδείξαμεν δὲ ἡμεῖς ὅτι οὔτε μεριστός ἐστιν οὔτε ἀμέριστος, λεκτέον μηδὲν εἶναι τὸν χρόνον.

197 Σὺν τούτοις ὁ χρόνος τριμερής ἐστιν· τὸ μὲν γάρ τι ἦν αὐτοῦ παρῳχημένον τὸ δ' ἐνεστὼς τὸ δὲ μέλλον· τούτων δὲ τὸ μὲν παρῳχημένον οὐκέτ' ἔστιν, τὸ δὲ μέλλον οὔπω ἔστιν. λείπεται δὲ ἓν εἶναι μέρος ἐνεστηκός. ἤτοι

13. μέρος om C. 24. κατ' αὐτὸν S. 30. τι om pr R.
31. οὐκέτ'] οὐκ L.

οὖν ὁ ἐνεστηκὼς χρόνος ἀμερής ἐστιν ἢ μεριστός. οὔτε
δὲ ἀμερὴς εἶναι δύναται· ἐν ἀμερεῖ γὰρ χρόνῳ οὐδὲν πέ-
φυκε γίνεσθαι μεριστόν, ὥς φησι Τίμων, οἷον τὸ γίνεσθαι
καὶ τὸ φθείρεσθαι καὶ πᾶν ὃ τούτοις ἔοικεν. εἰ δ' ἀμε- 198
ρής ἐστιν, οὔτε ἀρχὴν ἕξει, ᾗ συνάπτει τῷ παρῳχημένῳ,
οὔτε πέρας, ᾧ συνάπτει τῷ μέλλοντι· τὸ γὰρ ἀρχὴν ἔχον
καὶ πέρας οὐκ ἀμέριστόν ἐστιν. εἰ δὲ μήτε ἀρχὴν ἔχει
μήτε πέρας, οὐδὲ μέσον ἔχει· κατὰ γὰρ τὴν ὡς ταῦτα
σύμβλησιν νοεῖται τὸ μέσον. μήτε δὲ ἀρχὴν ἔχον μήτε
πέρας μήτε μέσον οὐδ' ὅλως ἔσται. '''εἰ δὲ μεριστός ἐστιν 199
ὁ ἐνεστὼς χρόνος, ἤτοι εἰς τοὺς ὄντας χρόνους μερίζεται
ἢ εἰς τοὺς μὴ ὄντας. καὶ εἰ μὲν εἰς τοὺς μὴ ὄντας χρό-
νους μερίζοιτο, οὐκέτ' ἔσται χρόνος· τὸ γὰρ εἰς τοὺς μὴ
ὄντας χρόνους μεριζόμενον οὐκ ἂν εἴη χρόνος. εἰ δὲ εἰς
τοὺς ὄντας χρόνους μερίζεται, οὐκέτι ἔσται ὅλος ἐνεστώς,
ἀλλὰ τὶ μὲν αὐτοῦ παρῳχημένον τὶ δὲ μέλλον. διὰ δὲ
τοῦτο οὐκέτι ἔσται ὅλος ἐνεστὼς καὶ ὑπάρχων, τοῦ μὲν
μηκέτι ὄντος αὐτοῦ τοῦ δὲ μήπω ὄντος. ἀλλ' εἰ τριῶν 200
ὄντων, παρῳχημένου καὶ μέλλοντος καὶ ἐνεστῶτος, δέδει-
κται τούτων μηδεὶς ὑπάρχων, οὐκ ἂν εἴη τις χρόνος.

Οἱ δὲ λέγοντες τὸν ἐνεστῶτα χρόνον πέρας μὲν εἶναι
τοῦ παρῳχημένου ἀρχὴν δὲ τοῦ μέλλοντος, ἐκ δυοῖν ἀνυ-
πάρκτων χρόνων ἕνα ποιοῦντες, οὐχ ἕνα μόνον ἀλλὰ καὶ
πάντα χρόνον ἀνύπαρκτον ποιοῦσιν. ἄλλως τε, εἰ πέρας 201
ἐστὶ τοῦ παρῳχημένου ὁ ἐνεστὼς χρόνος, τὸ δὲ πέρας τοῦ
παρῳχημένου συμπαρῴχηκε τῷ οὗ ἐστι πέρας, οὐκέτι ἔσται
ὁ ἐνεστὼς χρόνος, εἴπερ πέρας ἐστὶ τοῦ παρῳχημένου.
καὶ πάλιν, εἰ ἀρχὴ τοῦ μέλλοντός ἐστιν ὁ ἐνεστὼς χρόνος, 202
ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ μέλλοντος οὔπω ἔστιν, ὁ ἐνεστὼς χρόνος
οὔπω ὑποστήσεται, καὶ οὕτω τὰ ἐναντιώτατα τούτῳ συμ-

1. χρόνος ἢ ἀμερής C. 2. δὲ om CR. 10. post πέρας CR
erum haec 8. οὐδὲ — 10. πέρας, H autem illa 7. οὐκ ἀμέριστον — 18.
μ. 10. οὐθ' libri. 15. μερίζεται χρόνους C. ὅλως CR.
16. ἀλλὰ — 17. ἐνεστὼς om C. 17. ὅλως R. 28. ἐνεστὼς om C.
30 τὰ] τὰ μὲν C

βήσεται· καθὸ μὲν γὰρ ἐνεστώς ἐστιν, ὑπάρξει, καθὸ δὲ συμπαρῴχηκε τῷ παρῳχημένῳ, οὐκέτι ἔσται, καθὸ δὲ τῷ μέλλοντι σύνεστιν, οὔπω ἔσται. ἄτοπον δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον νοεῖν καὶ ὄντα καὶ μὴ ὄντα καὶ μηκέτ' ὄντα καὶ μήπω ὄντα. τοίνυν οὐδὲ ταύτῃ ῥητέον εἶναί τινα χρόνον.

203 Ἐπακτέον δὲ καὶ οὕτως. εἰ ἔστι τι ὁ χρόνος, ἤτοι ἄφθαρτός ἐστι καὶ ἀγένητος ἢ φθαρτὸς καὶ γενητός· οὔτε δὲ ἄφθαρτός ἐστι καὶ ἀγένητος, ὡς δειχθήσεται, οὔτε φθαρτὸς καὶ γενητός, ὡς καὶ τοῦτο παρασταθήσεται· οὐκ ἄρα ἔστι τι χρόνος. ἄφθαρτος μὲν οὖν καὶ ἀγένητος οὐκ ἔστιν, εἴ γε τὸ μέν τι αὐτοῦ παρῴχηκε τὸ δὲ ἐνέστηκε τὸ
204 δὲ μέλλει. καὶ γὰρ ἡμέρα ἡ μὲν χθὲς οὐκέτι ἔστιν, ἡ δὲ σήμερον ἔστιν, ἡ δὲ αὔριον οὔπω γέγονεν. ὅθεν καὶ τοῦ χρόνου τὸ μὲν οὐκ ἔσται, ὥσπερ τὸ παρῳχημένον, τὸ δὲ ἔστιν, ὡς τὸ ἐνεστηκός, τὸ δὲ οὔπω ἔστιν, καθάπερ τὸ μέλλον. διὰ δὲ τοῦτο οὔτε ἀγένητος οὔτε ἄφθαρτος γε-
205 νήσεται ὁ χρόνος. εἰ δε φθαρτός ἐστι καὶ γενητός, ἄπορον τὸ εἰς τί φθαρήσεται καὶ ἐκ τίνος ἔσται. οὔτε γὰρ ὁ μέλλων ἔστιν ἤδη, οὔτε ὁ παρῳχημένος ἔτι ἔστιν. ἐκ δὲ τῶν μὴ ὄντων πῶς δύναταί τι φθείρεσθαι; '''οὐδὲν οὖν ἐστὶ χρόνος.

206 Ἐπιχειρητέον δὲ καὶ οὕτως. εἰ ἔστι τι χρόνος, ἤτοι γενητός ἐστιν ἢ ἀγένητος ἢ τὶς μὲν γενητὸς τὶς δὲ ἀγένητος· οὔτε δὲ γενητὸς δύναται εἶναι ὁ χρόνος οὔτε ἀγένητος οὔτε τὶς μὲν γενητὸς τὶς δὲ ἀγένητος· οὐκ ἄρα
207 ἔστι τις χρόνος. εἰ μὲν γὰρ γενητὸς εἴη, ἐπεὶ πᾶν τὸ γεννώμενον ἐν χρόνῳ γίνεται, καὶ ὁ χρόνος γεννώμενος ἐν χρόνῳ ἔσται γεννώμενος. ἤτοι οὖν ὁ αὐτὸς ἔσται ἐν αὐτῷ γεννώμενος ἢ ἕτερος ἐν ἑτέρῳ. καὶ εἰ μὲν ὁ αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ γεννᾶται, ἔσται τι γεγονὸς πρὶν γεγονέναι· ὅπερ
208 ἄτοπον. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐν ᾧ τι γίνεται ὀφείλει προϋπάρχειν τοῦ ἐν αὐτῷ γεννωμένου, δεήσει καὶ τὸν χρόνον ἐν ἑαυτῷ

1. δὲ — 2. καθὸ om *CR*. 3. συνέστη *L*. 6. ὁ add *CR*.
14. οὐκέτ'? 20. post τι adde γίνεσθαι ἢ εἰς τὰ μὴ ὄντα πῶς.
27. γενόμενον *S*. ἐν om *CR*.

γεννώμενον ἑαυτοῦ προγεγενῆσθαι· οἷον ἐν ἐργαστηρίῳ δημιουργεῖται ἀνδριάς, ἀλλὰ προϋπόκειται τοῦ ἀνδριάντος τὸ ἐργαστήριον, καὶ ἐν τόπῳ τινὶ συνίσταται ναῦς, ἀλλὰ καὶ προϋφέστηκε τῆς νεὼς ὁ τόπος. τοίνυν εἰ καὶ ὁ χρόνος ἐν ἑαυτῷ γίνεται, προϋπάρξει ἑαυτοῦ· καὶ οὕτως εἰ μὲν γίνεται, οὔπω ἔσται, ἐπεὶ πᾶν τὸ γινόμενον, ὅτε γί-
νεται, οὔπω ἔστιν, εἰ δὲ ἐν ἑαυτῷ γίνεται, ὀφείλει προϋ- 209
πάρχειν. ἔσται οὖν ἅμα χρόνος καὶ οὐκ ἔσται. ᾗ μὲν γίνεται, οὐκ ἔσται, ᾗ δὲ ἐν ἑαυτῷ γίνεται, ἔσται. ἄτοπον δὲ τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπιβολὴν εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι· ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ ἐν αὐτῷ λέγειν γίνεσθαι τὸν
χρόνον. καὶ μὴν οὐδὲ ἕτερος ἐν ἑτέρῳ γίνεται χρόνος, 210
οἷον ὁ μέλλων ἐν τῷ ἐνεστῶτι καὶ ὁ ἐνεστὼς ἐν τῷ παρῳχημένῳ. εἰ γὰρ ἕτερος ἐν ἑτέρῳ γίνεται χρόνος, ἐξ ἀνάγκης ἕκαστος τῶν χρόνων ἀπολείπων τὴν ἰδίαν θέσιν τὴν ἑτέρου ἐπιλήψεται τάξιν. οἷον ἐπεὶ ὁ μέλλων χρόνος γίνεται ἐν τῷ ἐνεστῶτι χρόνῳ, ὁ μέλλων κατὰ τὸν ἐνεστῶτα γινόμενος ἔσται ἐνεστὼς ἀλλ' οὐ μέλλων· καὶ εἰ ὁ ἐνεστὼς ἐν τῷ παρῳχημένῳ γίνεται, πάντως κατὰ τὸν παρῳχημένον γινόμενος οὐκ ἔσται ἐνεστὼς ἀλλὰ παρῳχημένος.
ὁ δ' αὐτὸς λόγος κἂν ἀναστρέψωμεν, τὸν μὲν παρῳχημέ- 211
νον ποιοῦντες ἐν τῷ ἐνεστῶτι γινόμενον, τὸν δὲ ἐνεστῶτα ἐν τῷ μέλλοντι· αἱ γὰρ αὐταὶ πάλιν ἀκολουθοῦσιν ἀπορίαι. εἰ οὖν οὔτε ἐν αὐτῷ γίνεται χρόνος οὔθ' ὡς ἕτερος ἐν ἑτέρῳ, οὐκ ἔστι γενητὸς ὁ χρόνος. εἰ δὲ μήτε ἀγένητός ἐστι μήτε γενητός, παρὰ δὲ ταῦτα τρίτον ἐπινοεῖν ἀμήχανον, λεκτέον μηδὲν ὑπάρχειν τὸν χρόνον.
Ὅτι γὰρ καὶ ἀγένητος οὐ δύναται εἶναι, '''σφόδρα εὐπαρα- 212
μύθητον. εἰ γὰρ ἀγένητός ἐστι καὶ οὔτε γέγονεν οὔτε γενήσεται, εἷς ἔσται μόνος ὁ ἐνεστὼς χρόνος, καὶ οὔτε ὁ μέλλων ἔτι μέλλων, οὐδὲ τὰ ἐν αὐτῷ πράγματα, οὔτε ὁ παρῳχηκὼς ἔτι παρῳχηκώς, οὐδὲ τὰ ἐν αὐτῷ πραττόμενα.

7. αὐτῷ B, αὑτῷ C. 10. αὐτὴν om CH. 23. αὐταὶ] αἱ R et ante lacunam C. 31. ἐστὶ H. 32. ἐστὶ L: corr Fabricius.

οὐχὶ δέ γε τοῦτο· τοίνυν οὐδὲ ἀγένητός ἐστιν ὁ χρόνος.
213 καὶ μὴν οὐδὲ τὶς μὲν γενητὸς τὶς δὲ ἀγένητος, ἐπεὶ ἐπισυντεθήσονται αἱ ἀπορίαι. ὅ τε γὰρ γενητὸς ἢ ἐν ἑαυτῷ γίνεσθαι ὀφείλει ἢ ἐν ἑτέρῳ· ἀλλ' ἐὰν μὲν ἐν ἑαυτῷ γένηται, προϋπάρξει ἑαυτοῦ, ἐὰν δὲ ἐν ἑτέρῳ, οὐκέτι ἐκεῖνος ὁ χρόνος ἔσται, ἀλλὰ καθ' ὃν γίνεται ἀπολείπων
214 τὴν ἰδίαν τάξιν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγενήτου· εἰ γὰρ ἀγένητός ἐστιν, οὔτε ὁ μέλλων ποτὲ ἔσται χρόνος οὔτε ὁ παρῳχηκώς, ἀλλ' εἷς μόνος ὁ ἐνεστηκώς. ἄτοπα δὲ ταῦτα. λείπεται ἄρα λέγειν, μήτε γενητοῦ ὄντος τοῦ χρόνου μήτε ἀγενήτου μήτε τινὸς μὲν γενητοῦ τινὸς δὲ ἀγενήτου, μὴ εἶναι χρόνον.

215 Ἐνέσται δὲ τοῦτο ἀπορεῖν καὶ ἀπὸ τῆς οὐσίας, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς ἐννοίας προηπόρηται. αὐτίκα γὰρ τῶν δογματικῶν φιλοσόφων φασὶν οἱ μὲν σῶμα εἶναι τὸν χρόνον οἱ δὲ ἀσώματον, καὶ τῶν ἀσώματον φαμένων οἱ μὲν ὡς καθ' αὑτό τι νοούμενον πρᾶγμα οἱ δ' ὡς συμβεβηκὸς
216 ἑτέρῳ. σῶμα μὲν οὖν ἔλεξεν εἶναι τὸν χρόνον Αἰνησίδημος κατὰ τὸν Ἡράκλειτον· μὴ διαφέρειν γὰρ αὐτὸν τοῦ ὄντος καὶ τοῦ πρώτου σώματος. ὅθεν καὶ διὰ τῆς πρώτης εἰσαγωγῆς κατὰ ἓξ πραγμάτων τετάχθαι λέγων τὰς ἁπλᾶς λέξεις, αἵτινες μέρη τοῦ λόγου τυγχάνουσι, τὴν μὲν χρόνος προσηγορίαν καὶ τὴν μονὰς ἐπὶ τῆς οὐσίας τετά-
217 χθαι φησίν, ἥτις ἐστὶ σωματική, τὰ δὲ μεγέθη τῶν χρόνων καὶ τὰ κεφάλαια τῶν ἀριθμῶν ἐπὶ πολλαπλασιασμοῦ μάλιστα ἐκφέρεσθαι. τὸ μὲν γὰρ νῦν, ὃ δὴ χρόνου μήνυμά ἐστιν, ἔτι δὲ τὴν μονάδα οὐκ ἄλλο τι εἶναι ἢ τὴν οὐσίαν, τὴν δὲ ἡμέραν καὶ τὸν μῆνα καὶ τὸν ἐνιαυτὸν πολλαπλασιασμὸν ὑπάρχειν τοῦ νῦν, φημὶ δὲ τοῦ χρόνου, τὰ δὲ δύο καὶ τρία καὶ δέκα καὶ ἑκατὸν πολυπλασιασμὸν εἶναι τῆς μονάδος. ὥσθ' οὗτοι μὲν σῶμα ποιοῦσι '''τὸν χρόνον,

1. γενητός CGHR: corr idem. 2. ἐπὶ συντεθήσονται C, ἐπεὶ συντεθήσονται ceteri. 3. ἤ, CHR. 8. ὁ om L. 18. ὁ αἰνησίδημος C. 25. πολυπλασιασμοῦ et 28. πολυπλασιασμὸν FG.

οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλόσοφοι ἀσώματον αὐτὸν ᾠήθησαν 218
ὑπάρχειν· τῶν γάρ τινῶν φασὶ τὰ μὲν εἶναι σώματα τὰ
δὲ ἀσώματα, τῶν δὲ ἀσωμάτων τέσσαρα εἴδη καταριθμοῦν-
ται ὡς λεκτὸν καὶ κενὸν καὶ τόπον καὶ χρόνον. ἐξ οὗ δῆ-
λον γίνεται ὅτι πρὸς τῷ ἀσώματον ὑπολαμβάνειν τὸν
χρόνον, ἔτι καὶ καθ' αὑτό τι νοούμενον πρᾶγμα δοξά-
ζουσι τοῦτον.

Ἐπίκουρος δέ, ὡς αὐτὸν Δημήτριος ὁ Λάκων ἐξηγεῖ- 219
ται, τὸν χρόνον σύμπτωμα συμπτωμάτων εἶναι λέγει,
παρεπόμενον ἡμέραις τε καὶ νυξὶ καὶ ὥραις καὶ πάθεσι καὶ
ἀπαθείαις καὶ κινήσεσι καὶ μοναῖς. πάντα γὰρ ταῦτα
συμπτώματά ἐστι τισὶ συμβεβηκότα, καὶ ὁ χρόνος πᾶσι
τούτοις συμπαρεπόμενος εἰκότως ἂν λεχθείη σύμπτωμα
συμπτωμάτων. καθόλου γάρ, ἵνα μικρὸν ἄνωθεν προλά- 220
βωμεν εἰς τὴν τοῦ λεγομένου παρακολούθησιν, τῶν ὄν-
των τὰ μέν τινα καθ' ἑαυτὰ ὑφέστηκεν, τὰ δὲ περὶ τοῖς
καθ' ἑαυτὰ ὑφεστῶσι θεωρεῖται. καὶ καθ' ἑαυτὰ μὲν ὑφέ-
στηκε πράγματα οἷον αἱ οὐσίαι, ὡς τὸ σῶμα καὶ κενόν,
περὶ δὲ τοῖς καθ' ἑαυτὰ ὑφεστῶσι θεωρεῖται τὰ καλού-
μενα παρ' αὐτοῖς συμβεβηκότα. τούτων δὲ τῶν συμβε- 221
βηκότων τὰ μέν ἐστιν ἀχώριστα τῶν οἷς συμβέβηκεν, τὰ
δὲ χωρίζεσθαι τούτων πέφυκεν. ἀχώριστα μὲν οὖν ἐστὶ
τῶν οἷς συμβέβηκεν ὥσπερ ἡ ἀντιτυπία μὲν τοῦ σώματος,
εἶξις δὲ τοῦ κενοῦ· οὔτε γὰρ σῶμα δυνατόν ἐστί ποτε 222
νοῆσαι χωρὶς τῆς ἀντιτυπίας οὔτε τὸ κενὸν χωρὶς εἴξεως,
ἀλλ' ἀίδιον ἑκατέρου συμβεβηκὸς τοῦ μὲν τὸ ἀντιτυπεῖν
τοῦ δὲ τὸ εἴκειν. οὐκ ἀχώριστα δέ ἐστι τῶν οἷς συμβέ-
βηκε καθάπερ ἡ κίνησις καὶ ἡ μονή. τὰ γὰρ συγκριτικὰ 223
τῶν σωμάτων οὔτε κινεῖται διὰ παντὸς ἀνηρεμήτως οὔτ'
ἀκινητίζει διὰ παντός, ἀλλὰ ποτὲ μὲν συμβεβηκυῖαν ἔχει
τὴν κίνησιν ποτὲ δὲ τὴν μονήν, καίπερ τῆς ἀτόμου, ὅτε

1. αὐτὸν etiam post ᾠήθησαν R. 5. τὸ CFG. 6. νομίζουσι CR, δοξάζουσι γρ R. 12. συμβεβηκότα — 13. εἰκότως] συμβεβηκότως C. 13. συμπτώματα CGHR: corr Fabricius. 24. εἶξις et 25. εἴξεως CGR. 27. ἥκειν C, εἴκειν G. 31. ὅτε] οὔτε CR.

καθ' ἑαυτήν ἐστιν, ἀεικινήτου καθεστώσης. ἢ γὰρ κενῷ πελάζειν ὀφείλει ἢ σώματι· εἴτε δὲ κενῷ πελάζοι, διὰ τὴν εἶξιν φέρεται δι' αὐτοῦ, εἴτε σώματι, διὰ τὴν ἀντιτυπίαν
224 ἀποπαλτικῶς ποιεῖται τὴν ἀπ' αὐτοῦ κίνησιν. συμπτώματα οὖν ταῦτ' ἔστιν οἷς χρόνος παρέπεται, φημὶ δὲ τήν τε ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ὥραν καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀπαθείας κινήσεις '''τε καὶ μονάς. ἥ τε γὰρ ἡμέρα καὶ νὺξ τοῦ περιέχοντος ἀέρος εἰσὶ συμπτώματα, ὧν ἡ μὲν ἡμέρα κατὰ τὸν ἐξ ἡλίου φωτισμὸν συμβαίνει, ἡ δὲ νὺξ κατὰ
225 φωτισμοῦ στέρησιν τοῦ ἐξ ἡλίου ἐπιγίνεται. ἡ δὲ ὥρα ἤτοι τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτὸς μέρος καθεστηκυῖα πάλιν σύμπτωμα γίνεται τοῦ ἀέρος, ὥσπερ καὶ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ. ἀντιπαρεκτείνεται δὲ πάσῃ ἡμέρᾳ καὶ πάσῃ νυκτὶ καὶ ὥρᾳ ὁ χρόνος· παρ' ἣν αἰτίαν μακρά τις ἢ βραχεῖα λέγεται ἡμέρα καὶ νύξ, φερομένων ἡμῶν ἐπὶ τὸν ταύτῃ συμβεβηκότα χρόνον. τά τε πάθη καὶ αἱ ἀπάθειαι ἤτοι ἀλγηδόνες ἢ ἡδοναὶ ἐτύγχανον, διὰ δὲ τοῦτο οὐκ οὐσίαι τινὲς καθειστήκεισαν ἀλλὰ συμπτώματα τῶν πασχόντων ἤτοι ἡστικῶς ἢ ἀλγεινῶς, καὶ συμπτώματα οὐκ ἄχρονα.
226 πρὸς τούτοις καὶ ἡ κίνησις, ἔτι δὲ ἡ μονή, ὡς ἤδη παρεστήσαμεν, τῶν σωμάτων ἐστὶ συμπτώματα καὶ οὐ χωρὶς χρόνου· τὴν γοῦν ὀξύτητα καὶ βραδυτῆτα τῆς κινήσεως, ἔτι δὲ τὴν πλείονα καὶ ἐλάττονα μονὴν χρόνῳ καταμε-
227 τροῦμεν. ἀλλὰ γὰρ ἐκ τούτων φανερὸν ὅτι ὁ Ἐπίκουρος ἀσώματον οἴεται τὸν χρόνον ὑπάρχειν, οὐ παραπλησίως δὲ τοῖς στωικοῖς· ἐκεῖνοι μὲν γάρ, ὡς λέλεκται, ἀσώματόν τι καθ' αὐτὸ νοούμενον ὑπεστήσαντο τὸν χρόνον, Ἐπίκουρος δὲ συμβεβηκός τισιν.

228 Ὧδε μὲν οὗτοι, Πλάτων δὲ ἔλεγεν, ὡς δέ τινες Ἀριστοτέλης, χρόνον εἶναι ἀριθμὸν τοῦ ἐν κινήσει προτέρου καὶ ὑστέρου, Στράτων δὲ ὁ φυσικός, ὡς δ' ἄλλοι Ἀριστοτέλης, μέτρον κινήσεως καὶ μονῆς.

4. ποιήσει L. 21. ἔτι C.

Ὅθεν τοιαύτης οὔσης καὶ περὶ τῆς κατὰ τὸν χρόνον 229 οὐσίας διαστάσεως, πάρεστι μὲν ἤδη συμβαλεῖν ἐκ τῶν προηπορημένων ὅτι οὐδ' ἐκ ταύτης οἷόν τέ ἐστι βεβαίως τι μαθεῖν, ὅμως δὲ καὶ τὰ νῦν λεκτέον πρὸς μὲν Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Στράτωνα τὸν φυσικὸν τὰ ἐν ἀρχαῖς ἀντειρημένα, ὅτε ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ χρόνου συνήγομεν τὸ μηδὲν εἶναι τὸν χρόνον, πρὸς δὲ τοὺς σωματι- 230 κὴν ἀξιοῦντας εἶναι τὴν οὐσίαν τοῦ χρόνου, φημὶ δὲ τοὺς Ἡρακλειτείους, κινοῖτο προχειρότατον ὅτι εἰ χρόνος σῶμά ἐστι, πᾶν δὲ σῶμα ἢ μένον ἢ κινούμενον νοεῖται, τὸ δὲ μένον ἢ κινούμενον ἐν χρόνῳ μένον ἢ κινούμενον νοεῖται, οὐχὶ δέ γε ἐν σώματι τὸ σῶμα μένον ἢ κινούμενον νοεῖται, οὐκ ἄρα σῶμά ἐστιν ὁ χρόνος. τό τε ὂν κατὰ τοὺς 231 Ἡρακλειτείους, ὃ δὴ σῶμά ἐστιν, ἐν χρόνῳ ἐστίν· οὐχὶ δέ γε ὁ χρόνος ἐν χρόνῳ ἐστίν· οὐκ ἄρα τὸ ὂν καὶ τὸ σῶμα χρόνος ἐστίν. τό τε ζῶον ἐν χρόνῳ ζῇ, ὡς καὶ τὸ τεθνηκὸς '''ἐν χρόνῳ τέθνηκεν· διὸ οὐκ ἔστι ζῶον ἢ σῶμα ὁ χρόνος. καὶ μὴν οἱ λέγοντες μὴ ὑπάρχειν τὸ πρῶ- 232 τον σῶμα κατὰ τὸν Ἡράκλειτον οὐ κωλύονται χρόνον νοεῖν· εἰ δέ γε χρόνος ἦν τὸ πρῶτον κατὰ τὸν Ἡράκλειτον σῶμα, κἂν ἐκωλύοντο τὸν χρόνον νοεῖν· οὐκ ἄρα τὸ ὂν κατὰ τὸν Ἡράκλειτον ἐστὶ χρόνος. τό τε ὂν κατὰ τὸν 233 Ἡράκλειτον ἀήρ ἐστιν, ὥς φησιν ὁ Αἰνησίδημος, μακρῷ δὲ ἀέρος διέφερεν ὁ χρόνος, καὶ ᾧ λόγῳ οὐθεὶς τὸ πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ ἢ τὴν γῆν χρόνον λέγει εἶναι, τῷ αὐτῷ οὐδὲ τὸν ἀέρα φήσει· οὐ τοίνυν τὸ ὂν ἐστι χρόνος.

Ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἐν συντόμοις πρὸς ταύτην εἰρήσθω τὴν στάσιν, βραχὺς δ' ἐστὶ καὶ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς 234 στοᾶς λόγος, φάσκοντας τῶν τινῶν τὰ μὲν εἶναι σώματα τὰ δὲ ἀσώματα, καὶ τῶν ἀσωμάτων εἶδός τι καθ' αὑτὸ νοούμενον οἰομένους τὸν χρόνον. τὸ γὰρ τὶ γενικώτατον

4. *μὲν* om *L.* 6. *ὅτι CR.* 7. *τοὺς*] *τὴν CR.* *σωματικὴν*] cf. Hermippus ap. Meinek. Com. Gr. 2 p. 381. 8. *δὴ CR.* 9. *κινοῖτο*] *ἐκεῖνο τὸ?* 10. *ἢ κιν.*] *ἔτι κιν. C.* 18. *οἱ*] *οἱ μὲν C.* 23. *Ἡράκλειτον*] Schleiermacher p. 488. 24. *διέφθειρεν X.* *οὐθεὶς F.* 25. *εἶναι λέγει C.*

τῷ μήτε σῶμά τι δύνασθαι εἶναι μήτε ἀσώματον μήτε
235 σῶμα ἅμα καὶ ἀσώματον οὐκ ἂν εἴη. εἰ γὰρ σῶμά ἐστι,
δεήσει πάντα αὐτοῦ τὰ εἴδη σώματα τυγχάνειν καὶ μηδὲν
ἀσώματον· καὶ ὃν τρόπον πάντα τὰ τοῦ ζῴου εἴδη ζῷά
ἐστι καὶ οὐδὲν ἄψυχον καὶ τὰ τοῦ φυτοῦ φυτὰ καὶ οὐδὲν
ἔμψυχον, οὕτως ἀκολουθήσει καὶ τὰ τοῦ τινὸς εἴδη σώ-
ματος ὄντος σώματα τυγχάνειν καὶ μηδὲν αὐτῶν ἀσώμα-
τον. εἰ δὲ ἀσώματόν ἐστιν, ἔσται πάντα αὐτοῦ τὰ εἴδη
236 ἀσώματα καὶ οὐδὲν σῶμα. ὡσαύτως δὲ κἂν σῶμα ἅμα
καὶ ἀσώματον ὑπάρχῃ, πάντα τὰ ἐπὶ μέρους ἔσται σώ-
ματα ἅμα καὶ ἀσώματα, καὶ οὐδὲν κατ' ἰδίαν ἢ σῶμα
μόνον ἢ ἀσώματον. ὥστε εἰ μὴ σῶμά ἐστι τὸ τὶ μηδὲ
ἀσώματον ἢ σῶμα ἅμα καὶ ἀσώματον, οὐδέν ἐστι τὸ τί.
τούτου δ' ἀναιρουμένου συναναιρεῖται καὶ τὰ ἐπ' εἴδους
237 πάντα· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. καὶ μὴν καὶ ἕκαστον τῶν
συναποδοθέντων τῷ χρόνῳ ἀσωμάτων ἠπόρηται τοῖς ἀπὸ
τῆς σκέψεως, οἷον τὸ λεκτὸν καὶ τὸ κενὸν καὶ ὁ τόπος·
ἑκάστου δὲ τούτων ἠπορημένου καὶ ὁ χρόνος οὐ συγχω-
ρηθήσεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους εἶναι τούτοις.
238 Πρὸς δὲ τὸν Ἐπίκουρον σύμπτωμα συμπτωμάτων
'''ἀξιοῦντα τυγχάνειν τὸν χρόνον, πολλῶν καὶ ἄλλων λέγε-
σθαι δυναμένων, ἐκεῖνο πρὸς τὸ παρὸν ἀπαρκέσει λέγειν,
ὅτι αἱ μέν πως ἔχουσαι οὐσίαι τάχα θεωροῦνται καὶ εἰσὶ
τῶν ὑποκειμένων πραγμάτων, τὰ δὲ λεγόμενα συμβεβη-
κέναι ταῖς οὐσίαις, οὐχ ἕτερα ὄντα τῶν οὐσιῶν, ἀνυπόστα-
239 τά ἐστιν· οὔτε γὰρ ἀντιτυπία τίς ἐστι παρὰ τὸ ἀντίτυ-
πον σῶμα οὔτε εἶξις ὑπόκειται παρὰ τὸ εἶκον καὶ κενόν,
οὐ κίνησις παρὰ τὸ κινούμενον σῶμα, οὐ μονὴ παρὰ τὸ
ἠρεμοῦν, ἀλλ' ὡς οὐδέν ἐστι στρατηγία παρὰ τὸν στρατη-
γοῦντα οὐδὲ γυμνασιαρχία παρὰ τὸν γυμνασιαρχοῦντα,
οὕτως οὐδὲ ἕκαστον τούτων τῶν συμβεβηκότων ἔστι παρὰ
240 τὸ ᾧ συμβέβηκεν. ὅθεν καὶ ἐπειδὰν λέγῃ ὁ Ἐπίκουρος
τὸ σῶμα νοεῖν κατ' ἐπισύνθεσιν μεγέθους καὶ σχήματος

2. ἅμα om CR. 12. μήτε L.

καὶ ἀντιτυπίας καὶ βάρους, ἐκ μὴ ὄντων σωμάτων βιάζε-
ται τὸ ὂν σῶμα νοεῖν· εἰ γὰρ μήτε μέγεθός τι ὑπόκει-
ται παρὰ τὸ μεμεγεθωμένον μήτε σχῆμα παρὰ τὸ ἐσχη-
ματισμένον μήτε ἀντιτυπία παρὰ τὸ ἀντιτυποῦν, πῶς ἐκ
τῶν μὴ ὑποκειμένων οἷόν τε τὸ ὑποκείμενον νοεῖν σῶμα;
ὥσθ' ἵνα ᾖ χρόνος, συμπτώματα εἶναι δεῖ, ἵνα δὲ τὰ 241
συμπτώματα ὑπάρχῃ, συμβεβηκός τι ὑποκείμενον· οὐ-
δὲν δέ ἐστι συμβεβηκὸς ὑποκείμενον· τοίνυν οὐδὲ χρόνος
δύναται ὑπάρχειν. ἐῶ λέγειν ὅτι καὶ τὰ οἷς λέγεται 242
συμβεβηκέναι ὁ χρόνος, καὶ τὰ ὧν λέγεται σύμπτωμα
τυγχάνειν, ἀνεύρετά ἐστιν, οἷον ἡ ἡμέρα ἡ νύξ, ὥρα, κί-
νησις μονή, πάθος ἀπάθεια. ἡ γοῦν ἡμέρα δωδεκάωρος
λεγομένη εἶναι, καθὼς πρότερον ὑπεδείξαμεν, οὐχ ὑφέ-
στηκε κατὰ τὰς δώδεκα ὥρας ἀλλὰ κατὰ μίαν μόνην τὴν
ἐνεστῶσαν, ἥτις οὐκ ἔστιν ἡμέρα. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ 243
ἐπὶ τῆς νυκτός. ἥ τε ὥρα ἐν πλάτει νοουμένη καὶ οἷον
τριμερὴς πάλιν σκεψαμένοις ἡμῖν ἀνυπόστατος φαίνεται.
οὔτε γὰρ ὅτε τὸ πρῶτον αὐτῆς μέρος ἔστιν ὑφέστηκεν,
οὔπω γὰρ τὰ λοιπὰ ἔστιν, οὔτε ὅτε τὸ δεύτερον· τότε
γὰρ τὸ μὲν πρῶτον οὐκέτι ἔστιν τὸ δὲ τρίτον οὔπω ἔστιν.
τῶν δὲ πλειόνων αὐτῆς μερῶν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον 244
μὴ ὑπαρχόντων οὐδ' αὐτὴ δύναται ὑπάρχειν. ἀλλ' ἔστω
γε ἡμέραν εἶναι καὶ νύκτα ὑπάρχειν καὶ ὥρας. οὐκοῦν
ἐπεὶ ταῦτά ἐστι χρόνος, ὁ δὲ Ἐπίκουρος σύμπτωμά φησιν
αὐτῶν εἶναι τὸν χρόνον, ἔσται κατὰ τὸν Ἐπίκουρον ὁ
χρόνος αὐτὸς ἑαυτοῦ σύμπτωμα. καὶ μὴν καὶ ὁ 245
περὶ τῆς κινήσεως λόγος ποικίλως ἄπορος δέδεικται διὰ τὸ
μήτε ἐν ᾧ τι ἔστι '''τόπῳ δύνασθαι κινεῖσθαι μήτε ἐν ᾧ
μὴ ἔστι. συνανῄρηται δὲ καὶ τὸ περὶ τῆς μονῆς· κινή-
σεως γὰρ μὴ οὔσης οὐδὲ μονὴ γένοιτ' ἄν. κατὰ γὰρ ἀν-
τιπαραβολὴν τοῦ κινουμένου νοεῖται τὸ ἀκίνητον καὶ τοῦ
ἀκινητίζοντος τὸ κινούμενον· ὅθεν ὡς δεξιοῦ μὴ ὄντος
οὐδὲ ἀριστερὸν ἔστιν, οὕτως τοῦ ἑτέρου τούτων μὴ ὑπάρ-

10. συμπτώματα CGHR. 24. συμπτώματά L.

246 χοντος οὐδὲ τὸ λοιπὸν δύναται νοεῖσθαι. καὶ ἄλλως, φα-
σὶν οἱ ἀπορητικοί, τὸ μένον ὑπό τινος αἰτίας ἀναγκάζεται
μένειν, τὸ δὲ ἀναγκαζόμενον πάσχει, τὸ δὲ πάσχον κινεῖ-
ται· τὸ ἄρα μένον κινεῖται. ἀλλ' εἰ περὶ τὰ συμπτώ-
ματά φησιν εἶναι τὸν χρόνον ὁ Ἐπίκουρος, δέδεικται δὲ
ἠπορημένα, δεήσει ὁμολογεῖν καὶ τὸν συμβεβηκότα τού-
247 τοις χρόνον ἠπορῆσθαι. πρὸς τούτοις ἀσώματός ἐστιν
ἡ κίνησις καὶ τὸ πάθος καὶ ἕκαστον τῶν κατηγορημένων,
ἀσώματον δὲ καὶ ὁ χρόνος. ἐπεὶ οὖν οὐ πιθανὸν τοῖς
ἀσωμάτοις ἀσώματα συμβεβηκέναι, λέγωμεν μηδὲ τὸν
χρόνον σύμπτωμα εἶναι τῶν ἐκκειμένων συμπτωμάτων.

Ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀπὸ τῆς οὐσίας τὸν χρόνον ἀπορήσαν-
τες τὸ μετὰ τοῦτο ζητῶμεν καὶ περὶ ἀριθμοῦ.

248 Ἐπεὶ ἔτι τῶν συζυγούντων τῷ χρόνῳ πραγμάτων ἐστὶ
καὶ ὁ ἀριθμὸς διὰ τὸ μὴ χωρὶς ἐξαριθμήσεως τὴν τοῦ
χρόνου γίνεσθαι καταμέτρησιν, καθάπερ ὡρῶν καὶ ἡμερῶν
καὶ μηνῶν ἔτι δὲ ἐνιαυτῶν, καλῶς ἔχειν ἡγούμεθα μετὰ
τὴν προανυσθεῖσαν ἡμῖν περὶ ἐκείνου ζήτησιν καὶ τὸν
περὶ τούτου διαθέσθαι λόγον, καὶ μάλισθ' ὅτι οἱ ἐπιστη-
μονέστατοι τῶν φυσικῶν οὕτω μεγάλην δύναμιν τοῖς ἀρι-
θμοῖς ἀπένειμαν ὥστε ἀρχὰς καὶ στοιχεῖα τῶν ὅλων τού-
τους νομίζειν. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ περὶ τὸν Σάμιον Πυθα-
249 γόραν. ἐοικέναι γάρ λέγουσι τοὺς φιλοσοφοῦντας γνησίως
τοῖς περὶ λόγον πονουμένοις. ὡς γὰρ οὗτοι πρῶτον τὰς
λέξεις ἐξετάζουσιν· ἐκ λέξεων γὰρ ὁ λόγος· καὶ ἐπεὶ ἐκ
συλλαβῶν αἱ λέξεις, πρῶτον σκέπτονται τὰς συλλαβάς·
ἐκ γὰρ συλλαβῶν τὰ στοιχεῖα τῆς ἐγγραμμάτου φωνῆς
250 ἀναλυομένων, περὶ ἐκείνων πρῶτον ἐρευνῶσιν, οὕτω δεῖν
φασὶν οἱ περὶ Πυθαγόραν τοὺς ὄντως '''φυσικούς, τὰ περὶ
τοῦ παντὸς ἐρευνῶντας, ἐν πρώτοις ἐξετάζειν εἰς τίνα τὸ
πᾶν λαμβάνει τὴν ἀνάλυσιν. τὸ μὲν οὖν φαινομένην
εἶναι λέγειν τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν ἀφύσικόν πως ἐστίν·

4. εἴπερ τα L. 7. ἀσώματός τέ ἐστιν FG. 8. κατηγορουμένων FG. 9. οὖν οὐ] οὖν CGHR, οὐ F. 10. σώματα G. 24. τὰς λέξεις πρῶτον C. 28. διερευνῶσιν FG.

πᾶν γὰρ τὸ φαινόμενον ἐξ ἀφανῶν ὀφείλει συνίστασθαι, τὸ δ' ἔκ τινων συνεστὼς οὐκ ἔστιν ἀρχή, ἀλλὰ τὸ ἐκείνου
αὐτοῦ συστατικόν. ὅθεν καὶ τὰ φαινόμενα οὐ ῥητέον 251
ἀρχὰς εἶναι τῶν ὅλων, ἀλλὰ τὰ συστατικὰ τῶν φαινομένων, ἅπερ οὐκέτι ἦν φαινόμενα. τοίνυν ἀδήλους καὶ ἀφα-
νεῖς ὑπέθεντο τὰς τῶν ὄντων ἀρχάς, καὶ οὐ κοινῶς. οἱ 252
γὰρ ἀτόμους εἰπόντες ἢ ὁμοιομερείας ἢ ὄγκους ἢ κοινῶς νοητὰ σώματα πάντων τῶν ὄντων ἄρχειν πῇ μὲν κατώρθωσαν πῇ δὲ διέπεσον. ᾗ μὲν γὰρ ἀδήλους νομίζουσιν εἶναι τὰς ἀρχάς, δεόντως ἀναστρέφονται, ᾗ δὲ σωματικὰς
ὑποτίθενται ταύτας, διαπίπτουσιν. ὡς γὰρ τῶν αἰσθητῶν 253
σωμάτων προηγεῖται τὰ νοητὰ καὶ ἄδηλα σώματα, οὕτω καὶ τῶν νοητῶν σωμάτων ἄρχειν δεῖ τὰ ἀσώματα. καὶ κατὰ λόγον· ὡς γὰρ τὰ τῆς λέξεως στοιχεῖα οὐκ εἰσὶ λέξεις, οὕτω καὶ τὰ τῶν σωμάτων στοιχεῖα οὐκ ἔστι σώματα· ἤτοι δὲ σώματα ὀφείλει τυγχάνειν ἢ ἀσώματα· διὸ πάν-
τως ἐστὶν ἀσώματα. καὶ μὴν οὐδὲ ἔνεστι φάναι ὅτι αἰωνίους 254
συμβέβηκεν εἶναι τὰς ἀτόμους, καὶ διὰ τοῦτο δύνασθαι σωματικὰς οὔσας τῶν ὅλων ἄρχειν. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ οἱ τὰς ὁμοιομερείας καὶ οἱ τοὺς ὄγκους καὶ οἱ τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀμερῆ λέγοντες εἶναι στοιχεῖα αἰώνιον ἀπολείπουσι τούτων τὴν ὑπόστασιν, ὥστε μὴ μᾶλλον τὰς ἀτόμους ἢ
ταῦτ' εἶναι στοιχεῖα. εἶτα καὶ δεδόσθω ταῖς ἀληθείαις 255
αἰωνίους εἶναι τὰς ἀτόμους· ἀλλ' ὃν τρόπον οἱ ἀγένητον καὶ αἰώνιον ἀπολείποντες τὸν κόσμον οὐδὲν ἧττον πρὸς ἐπίνοιαν ζητοῦσι τὰς πρῶτον συστησαμένας αὐτὸν ἀρχάς, οὕτω καὶ ἡμεῖς, φασὶν οἱ Πυθαγορικοί, τῶν φυσικῶν φιλοσόφων κατ' ἐπίνοιαν σκεπτόμεθα τὸ ἐκ τίνων τὰ αἰώνια
ταῦτα καὶ λόγῳ θεωρητὰ συνέστηκε σώματα. ἤτοι οὖν 256
σώματά ἐστι τὰ συστατικὰ αὐτῶν ἢ ἀσώματα. καὶ σώματα μὲν οὐκ ἂν εἴπαιμεν, ἐπεὶ δεήσει '''κἀκείνων σώματα λέγειν εἶναι συστατικὰ καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον προβαινού-
σης τῆς ἐπινοίας ἄναρχον γίνεσθαι τὸ πᾶν. λείπεται ἄρα 257

6. ὄντων] ὅλων FG. 31. εἴπαιεν?

λέγειν ἐξ ἀσωμάτων εἶναι τὴν σύστασιν τῶν νοητῶν σω-
μάτων· ὅπερ καὶ Ἐπίκουρος ὡμολόγησε, φήσας κατὰ
ἀθροισμὸν σχήματός τε καὶ μεγέθους καὶ ἀντιτυπίας καὶ
βάρους τὸ σῶμα νενοῆσθαι.

Ἀλλ' ὅτι ἀσωμάτους εἶναι δεῖ τὰς ἀρχὰς τῶν λόγῳ
258 θεωρητῶν σωμάτων, ἐκ τῶν εἰρημένων συμφανές. ἤδη
δὲ οὐκ εἴ τινα προϋφέστηκε τῶν σωμάτων ἀσώματα, ταῦτ'
ἐξ ἀνάγκης στοιχεῖά ἐστι τῶν ὄντων καὶ πρῶταί τινες ἀρ-
χαί. ἰδοὺ γὰρ καὶ αἱ ἰδέαι ἀσώματοι οὖσαι κατὰ τὸν Πλά-
τωνα προϋφεστᾶσι τῶν σωμάτων, καὶ ἕκαστον τῶν γινο-
μένων πρὸς αὐτὰς γίνεται· ἀλλ' οὐκ εἰσὶ τῶν ὄντων ἀρ-
χαί, ἐπείπερ ἑκάστη ἰδέα κατ' ἰδίαν μὲν λαμβανομένη ἓν
εἶναι λέγεται, κατὰ σύλληψιν δὲ ἑτέρας ἢ ἄλλων δύο καὶ
τρεῖς καὶ τέσσαρες, ὥστε εἶναί τι ἐπαναβεβηκὸς αὐτῶν
τῆς ὑποστάσεως, τὸν ἀριθμόν, οὗ κατὰ μετοχὴν τὸ ἓν ἢ
τὰ δύο ἢ τὰ τρία ἢ τὰ τούτων ἔτι πλείονα ἐπικατηγορεῖ-
259 ται αὐτῶν. καὶ τὰ στερεὰ σχήματα προεπινοεῖται τῶν
σωμάτων, ἀσώματον ἔχοντα τὴν φύσιν· ἀλλ' ἀνάπαλιν
οὐκ ἄρχει τῶν πάντων· προάγει γὰρ καὶ τούτων κατὰ
τὴν ἐπίνοιαν τὰ ἐπίπεδα σχήματα διὰ τὸ ἐξ ἐκείνων τὰ
260 στερεὰ συνίστασθαι. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὰ ἐπίπεδα σχήματα
θείη τις ἂν τῶν ὄντων στοιχεῖα· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν πά-
λιν ἐκ προαγόντων συντίθεται τῶν γραμμῶν, καὶ αἱ γραμ-
μαὶ προεπινοουμένους ἔχουσι τοὺς ἀριθμούς, παρόσον τὸ
μὲν ἐκ τριῶν γραμμῶν τρίγωνον καλεῖται καὶ τὸ ἐκ τεσ-
σάρων τετράγωνον. καὶ ἐπεὶ ἡ ἁπλῆ γραμμὴ οὐ χωρὶς
ἀριθμοῦ νενόηται, ἀλλ' ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημεῖον ἀγομένη
ἔχεται τῶν δυοῖν, οἵ τε ἀριθμοὶ πάντες καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τὸ
ἓν πεπτώκασιν (καὶ γὰρ ἡ δυὰς μία τις ἐστὶ δυάς, καὶ ἡ
τριὰς ἕν τι ἐστί, τριάς, καὶ ἡ δεκὰς ἓν ἀριθμοῦ κεφά-
261 λαιον), ἔνθεν κινηθεὶς ὁ Πυθαγόρας ἀρχὴν ἔφησεν εἶναι
τῶν ὄντων τὴν μονάδα, ἧς κατὰ μετοχὴν ἕκαστον τῶν
ὄντων ἓν λέγεται· καὶ ταύτην κατ' αὐτότητα μὲν ἑαυτῆς

12. μὲν om C. 21. συνίσταται C. 28. δυεῖν C.

νοουμένην μονάδα νοεῖσθαι, ἐπισυντεθεῖσαν δ' ἑαυτῇ καθ' ἑτερότητα ἀποτελεῖν τὴν καλουμένην ἀόριστον δυάδα διὰ τὸ μηδεμίαν τῶν ἀριθμητῶν καὶ ὡρισμένων δυάδων εἶναι ταύτην, πάσας δὲ κατὰ μετοχὴν αὐτῆς δυάδας νενοῆσθαι, καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς μονάδος ἐλέγχουσιν. δύο 262 οὖν τῶν ὄντων αἱ ἀρχαί, ἥ τε πρώτη μονάς, ἧς κατὰ μετοχὴν πᾶσαι αἱ ἀριθμηταὶ μονάδες νοοῦνται μονάδες, καὶ ἡ ἀόριστος δυάς, ἧς κατὰ μετοχὴν αἱ ὡρισμέναι δυάδες εἰσὶ δυάδες.

Καὶ ὅτι ταῖς ἀληθείαις αὗται εἰσὶ τῶν ὅλων ἀρχαί, ποικίλως οἱ Πυθαγορικοὶ διδάσκουσιν. τῶν γὰρ ὄντων, 263 φασί, τὰ μὲν κατὰ διαφορὰν νοεῖται, τὰ δὲ κατ' ἐναντίωσιν, τὰ δὲ πρός τι. κατὰ διαφορὰν μὲν οὖν εἶναι τὰ καθ' ἑαυτὰ καὶ κατ' ἰδίαν περιγραφὴν ὑποκείμενα, οἷον ἄνθρωπος ἵππος φυτὸν γῆ ὕδωρ ἀὴρ πῦρ· τούτων γὰρ ἕκαστον ἀπολύτως θεωρεῖται καὶ οὐχ ὡς κατὰ τὴν πρὸς ἕτερον σχέσιν· κατ' ἐναντίωσιν δὲ ὑπάρχειν ὅσα ἐξ ἐναν- 264 τιώσεως ἑτέρου πρὸς ἕτερον θεωρεῖται, οἷον ἀγαθὸν καὶ κακόν, δίκαιον ἄδικον, συμφέρον ἀσύμφορον, ὅσιον ἀνόσιον, εὐσεβὲς ἀσεβές, κινούμενον ἠρεμοῦν, τὰ ἄλλα ὅσα τούτοις ἐμφερῆ. πρός τι δὲ τυγχάνειν τὰ κατὰ τὴν ὡς 265 πρὸς ἕτερον σχέσιν νοούμενα, οἷον δεξιὸν ἀριστερόν, ἄνω κάτω, διπλάσιον ἥμισυ· τό τε γὰρ δεξιὸν νοεῖται κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ ἀριστερὸν σχέσιν καὶ τὸ ἀριστερὸν κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ δεξιόν, τό τε κάτω κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ ἄνω καὶ τὸ ἄνω κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ κάτω· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ παραπλήσιον. διαφέρειν δέ φασι τὰ κατὰ ἐναν- 266 τίωσιν νοούμενα τῶν πρός τι. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἐναντίων ἡ τοῦ ἑτέρου φθορὰ γένεσίς ἐστι τοῦ ἑτέρου, οἷον ἐπὶ ὑγιείας καὶ νόσου κινήσεώς τε καὶ ἠρεμίας· νόσου τε γὰρ γένεσις ἄρσις ἐστὶν ὑγιείας, ὑγιείας τε γένεσις ἄρσις ἐστὶ νόσου, καὶ κινήσεως μὲν ὑπόστασις φθορὰ στάσεως, γένε-

3. δυάδα C. 6. αἱ add CR. 20. ἀσεβές om C. 30. γὰρ] ιρ καὶ C.

φορὰ δὲ στάσεως, ἔγερσις κινήσεως. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ
ἐπὶ λύπης καὶ ἀλυπίας, ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ κοινῶς
267 τῶν ἐναντίαν φύσιν ἐχόντων. τὰ δὲ πρός τι συνύπαρξίν
τε καὶ συναναίρεσιν ἀλλήλων περιέχει· οὐδὲν γὰρ δεξιόν
ἐστιν, ἐὰν μὴ καὶ ἀριστερὸν ὑπάρχῃ, οὐδὲ διπλάσιον, ἐὰν
268 μὴ καὶ τὸ ἥμισυ προϋποκέηται οὗ διπλάσιόν ἐστιν. πρὸς
τούτοις ἐπὶ μὲν τῶν ἐναντίων ὡς ἐπίπαν οὐδὲν θεωρεῖται
μέσον, καθάπερ εὐθέως ἐπὶ ὑγείας καὶ νόσου ζωῆς τε καὶ
θανάτου κινήσεώς τε καὶ μονῆς· μεταξὺ γὰρ τοῦ ὑγιαί-
νειν καὶ νοσεῖν οὐδέν ἐστι, καὶ μεταξὺ τοῦ ζῆν καὶ τε-
θνάναι καὶ ἔτι τοῦ κινεῖσθαι καὶ μένειν. ἐπὶ δὲ τῶν
πρός τί πως ἐχόντων ἔστι τι μέσον· τοῦ γὰρ μείζονος,
εἰ τύχοι, καὶ τοῦ μικροτέρου τῶν πρός τί πως καθεστώτων
μεταξὺ γένοιτ' ἂν τὸ ἴσον, ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ πλείονος
καὶ ἥττονος τὸ ἱκανόν, ὀξέος τε καὶ βαρέος τὸ σύμφωνον.
269 ἀλλὰ γὰρ τῶν τριῶν ὄντων γενῶν, τῶν τε καθ' ἑαυτὰ
ὑφεστώτων καὶ τῶν κατ' ἐναντιότητα καὶ ἔτι τῶν πρός τι
νοουμένων, ὀφείλει κατ' ἀνάγκην καὶ τούτων αὐτῶν ἐπάνω
τι γένος τετάχθαι, καὶ πρῶτον ὑπάρχειν διὰ τὸ καὶ πᾶν
γένος προϋπάρχειν τῶν ὑφ' αὐτὸ τεταγμένων εἰδῶν. ἀναι-
ρουμένου γοῦν αὐτοῦ πάντα τὰ εἴδη συναναιρεῖται, τοῦ
δὲ εἴδους ἀναιρεθέντος οὐκέτ' ἀνασκευάζεται τὸ γένος·
270 ἤρτηται γὰρ ἐξ ἐκείνου τοῦτο, καὶ οὐκ ἀνάπαλιν. καὶ δὴ
τῶν μὲν καθ' αὑτὰ νοουμένων γένος ὑπεστήσαντο Πυθα-
γορικῶν παῖδες, ὡς ἐπαναβεβηκός, τὸ ἕν· καθὰ γὰρ τοῦτο
καθ' αὑτό ἐστιν, οὕτω καὶ ἕκαστον τῶν κατὰ διαφορὰν
271 ἕν τέ ἐστι καὶ καθ' ἑαυτὸ θεωρεῖται. τῶν δὲ κατ' ἐναν-
τίωσιν ἔλεξαν ἄρχειν, γένους τάξιν ἐπέχον, τὸ ἴσον καὶ τὸ
ἄνισον· ἐν τούτοις γὰρ ἡ πάντων τῶν ἐναντιουμένων
θεωρεῖται φύσις, οἷον μονῆς μὲν ἐν ἰσότητι, οὐ γὰρ ἐπι-
δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧσσον, κινήσεως δὲ ἐν ἀνισότητι,
272 ἐπιδέχεται γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧσσον. ὡσαύτως δὲ τὸ

3. ἐναντίων C. 4. οὐδὲ FG. 6. προϋπόκειται CRS, ὑπόκειται FG. 8. ὑγείας C. 12. τι post ἔστι om L. 20. ὑπ' αὐτὸ FG. 27. αὐτὸ C.

μὲν κατὰ φύσιν ἐν ἰσότητι, ἀκρότης γὰρ ἦν ἀνεπίτατος,
τὸ δὲ παρὰ φύσιν ἐν ἀνισότητι, ἐπεδέχετο γὰρ τὸ μᾶλλον
καὶ ἧσσον. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ ὑγιείας καὶ νόσου
εὐθύτητός τε καὶ στρεβλότητος. τὰ μέντοι γε πρός τι 273
ὑφέστηκε γένει τῇ τε ὑπεροχῇ καὶ τῇ ἐλλείψει· μέγα μὲν
γὰρ καὶ μεῖζον πολύ τε καὶ πλεῖον ὑψηλόν τε καὶ ὑψηλό-
τερον καθ' ὑπεροχὴν νοεῖται, μικρὸν δὲ καὶ μικρότερον
ὀλίγον τε καὶ ὀλιγώτερον ταπεινόν τε καὶ ταπεινότερον
κατ' ἔλλειψιν. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ καθ' αὑτὰ καὶ τὰ κατ' ἐναν- 274
τίωσιν καὶ τὰ πρός τι, γένη ὄντα, εὕρηται ἄλλοις γένεσιν
ὑποταττόμενα, καθάπερ τῷ τε ἑνὶ καὶ τῇ ἰσότητι καὶ ἀνι-
σότητι ὑπεροχῇ τε καὶ ἐλλείψει, σκοπῶμεν εἰ καὶ ταῦτα τὰ
γένη δύναται ἐπ' ἄλλα λαμβάνειν τὴν ἀναπομπήν. οὐκ- 275
οῦν ἡ μὲν ἰσότης τῷ ἑνὶ ὑπάγεται, τὸ γὰρ ἓν πρώτως
αὐτὸ ἑαυτῷ ἐστὶν ἴσον, ἡ δὲ ἀνισότης ἐν ὑπεροχῇ τε καὶ
ἐλλείψει βλέπεται· ἄνισα γάρ ἐστιν ὧν τὸ μὲν ὑπερέχει
τὸ δὲ ὑπερέχεται. ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπεροχὴ καὶ ἡ ἔλλειψις
κατὰ τὸν τῆς ἀορίστου δυάδος λόγον τέτακται, ἐπειδήπερ
ἡ πρώτη ὑπεροχὴ καὶ ἡ ἔλλειψις ἐν δυσίν ἐστι, τῷ τε ὑπε-
ρέχοντι καὶ τῷ ὑπερεχομένῳ. ἀνέκυψαν ἄρα ἀρχαὶ πάν- 276
των '''κατὰ τὸ ἀνωτάτω ἥ τε πρώτη μονὰς καὶ ἡ ἀόριστος
δυάς· ἐξ ὧν γίνεσθαί φασι τό τ' ἐν τοῖς ἀριθμοῖς ἓν
καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις πάλιν δυάδα, ἀπὸ μὲν τῆς πρώτης
μονάδος τὸ ἕν, ἀπὸ δὲ τῆς μονάδος καὶ τῆς ἀορίστου
δυάδος τὰ δύο. δὶς γὰρ τὸ ἓν δύο, καὶ μήπω ὑποκειμέ-
νου ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τοῦ δύο οὐδὲ τὸ δὶς ἦν ἐν τούτοις,
ἀλλ' ἐλήφθη ἐκ τῆς ἀορίστου δυάδος, καὶ οὕτως ἐκ ταύτης
τε καὶ τῆς μονάδος ἐγένετο ἡ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς δυάς. κατὰ 277
ταὐτὰ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ἀριθμοὶ ἐκ τούτων ἀπετελέσθησαν,
τοῦ μὲν ἑνὸς ἀεὶ περιπατοῦντος, τῆς δὲ ἀορίστου δυάδος
δύο γεννώσης καὶ εἰς ἄπειρον πλῆθος τοὺς ἀριθμοὺς ἐκ-
τεινούσης. ὅθεν φασὶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ταύταις τὸν μὲν

1. ἀνεπίστατος C, instabilis H. 3. ὑγείας C. 8. ὀλιγώτερον ταπεινόν τε καὶ om F. 12. ὑπεροχεῖ R. 30. περατοῦντος X.

τοῦ δρῶντος αἰτίου λόγον ἐπέχειν τὴν μονάδα, τὸν δὲ τῆς
πασχούσης ὕλης τὴν δυάδα. καὶ ὃν τρόπον τοὺς ἐξ αὐ-
τῶν ὑποστάντας ἀριθμοὺς ἀπετέλεσαν, οὕτω καὶ τὸν κό-
278 σμον καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ συνεστήσαντο. εὐθέως
γὰρ τὸ σημεῖον κατὰ τὸν τῆς μονάδος λόγον τετάχθαι·
ὡς γὰρ ἡ μονὰς ἀδιαίρετόν τι ἐστίν, οὕτω καὶ τὸ σημεῖον,
καὶ ὃν τρόπον ἡ μονὰς ἀρχή τίς ἐστιν ἐν ἀριθμοῖς, οὕτως
καὶ τὸ σημεῖον ἀρχή τίς ἐστιν ἐν γραμμαῖς. ὥστε τὸ μὲν
σημεῖον τὸν τῆς μονάδος εἶχε λόγον, ἡ δὲ γραμμὴ κατὰ
τὴν τῆς δυάδος ἰδέαν ἐθεωρεῖτο· κατὰ μετάβασιν γὰρ
279 καὶ ἡ δυὰς καὶ ἡ γραμμὴ νοεῖται. καὶ ἄλλως, τὸ μεταξὺ
δυοῖν σημείων νοούμενον ἀπλατὲς μῆκός ἐστι γραμμή.
τοίνυν ἔσται κατὰ τὴν δυάδα ἡ γραμμή, τὸ δὲ ἐπίπεδον
κατὰ τὴν τριάδα, ὃ μὴ μόνον μῆκος αὐτὸ θεωρεῖται καθὸ
ἦν ἡ δυάς, ἀλλὰ καὶ τρίτην προσείληφε διάστασιν τὸ πλά-
280 τος. τιθεμένων δὲ τριῶν σημείων, δυοῖν μὲν ἐξ ἐναντίου
διαστήματος, τρίτου δὲ κατὰ μέσον τῆς ἐκ τῶν δυοῖν ἀπο-
τελεσθείσης γραμμῆς, πάλιν ἐξ ἄλλου διαστήματος, ἐπίπε-
δον ἀποτελεῖται. τὸ δὲ στερεὸν σχῆμα καὶ τὸ σῶμα, κα-
θάπερ τὸ πυραμοειδές, κατὰ τὴν τετράδα τάττεται. τοῖς
γὰρ τρισὶ σημείοις, ὡς προεῖπον, κειμένοις ἐπιτεθέντος
ἄλλου τινὸς ἄνωθεν σημείου πυραμοειδὲς ἀποτελεῖται σχῆ-
μα στερεοῦ σώματος· ἔχει γὰρ ἤδη τὰς τρεῖς διαστάσεις,
281 μῆκος πλάτος βάθος. τινὲς δ' ἀπὸ ἑνὸς σημείου τὸ σῶμά
φασι συνίστασθαι· τουτὶ γὰρ τὸ σημεῖον ῥυὲν γραμμὴν
ἀποτελεῖν, τὴν δὲ γραμμὴν ῥυεῖσαν ἐπίπεδον ποιεῖν, τοῦτο
δὲ εἰς βάθος κινηθὲν τὸ σῶμα γεννᾶν τριχῇ διαστατόν.
282 διαφέρει δὲ ἡ τοιαύτη τῶν Πυθαγορικῶν στάσις τῆς τῶν
προτέρων. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐκ δυοῖν ἀρχῶν, τῆς '''τε μο-
νάδος καὶ τῆς ἀορίστου δυάδος, ἐποίουν τοὺς ἀριθμούς,
εἶτ' ἐκ τῶν ἀριθμῶν τὰ σημεῖα καὶ τὰς γραμμὰς τά τε
ἐπίπεδα σχήματα καὶ τὰ στερεά· οὗτοι δὲ ἀπὸ ἑνὸς ση-

1. τὸν] τὴν CR. 5. τὸ σημεῖον om CR. 7. καὶ ὃν — 8. σημεῖον om CHR. 15. δευτέραν? 16. τε CR. 19. τελεῖται FG. 22. ἀποτελεῖ L. 29. ἐκ om C.

μεῖον τὰ πάντα τεκταίνουσιν. ἐξ αὐτοῦ μὲν γραμμὴ γίνεται, ἀπὸ γραμμῆς δὲ ἐπιφάνεια, ἀπὸ δὲ ταύτης σῶμα. πλὴν οὕτω μὲν ἀποτελεῖται τὰ στερεὰ σώματα ἡγουμένων 283 τῶν ἀριθμῶν· ἀφ' ὧν λοιπὸν καὶ τὰ στερεὰ συνίσταται, γῆ τε καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ καὶ πῦρ, καὶ καθόλου ὁ κόσμος, ὅν φασι καθ' ἁρμονίαν διοικεῖσθαι πάλιν ἐχόμενοι τῶν ἀριθμῶν, ἐν οἷς οἱ λόγοι εἰσὶ τῶν συστατικῶν τῆς τελείου ἁρμονίας συμφωνιῶν, τῆς τε διὰ τεσσάρων καὶ τῆς διὰ πέντε καὶ τῆς διὰ πασῶν, ὧν ἡ μὲν ἐν ἐπιτρίτῳ ἔκειτο λόγῳ, ἡ δὲ ἐν ἡμιολίῳ, ἡ δὲ ἐν διπλασίονι. εἴρηται δὲ 284 περὶ τούτων ἀκριβέστερον κἂν τῇ περὶ κριτηρίου σκέψει κἂν τοῖς περὶ ψυχῆς.

Νῦν δὲ ὑποδειχθέντος ὅτι μεγάλην δύναμιν ἀπονέμουσι τοῖς ἀριθμοῖς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας φυσικοὶ μετελθόντες καὶ τὰς ἀκολούθους τῷ τόπῳ κομίζωμεν ἀπορίας. ὅταν οὖν λέγωσι τῶν ἀριθμητῶν, οἷον τῶν αἰσθητῶν καὶ 285 ὑποπιπτόντων, μηδὲν εἶναι ἕν, μετοχῇ δὲ τοῦ ἑνὸς τοῦ ὡσανεὶ πρώτου καὶ στοιχείου ἕν τι καλεῖσθαι, εἰ οὖν τὸ δεικνύμενον καὶ τὸ μένον ζῷον ἓν εἴη, τὸ μὴ δεικνύμενον φυτὸν οὐκ ἔσται ἕν. οὐ γὰρ δεῖ πολλὰ εἶναι, μετοχῇ δὲ τοῦ ἑνὸς ἕκαστον νοεῖσθαι ἕν, οἷον ζῷον ξύλον φυτόν. εἰ 286 γὰρ τὸ δεικνύμενον ζῷον ἕν ἐστι, τὸ μὴ ὂν ζῷον, οἷον τὸ φυτόν, οὐκ ἔσται ἕν· καὶ εἰ τὸ φυτὸν ἕν ἐστι, τὸ μὴ ὂν φυτόν, οἷον τὸ ζῷον, οὐκ ἔσται ἕν. ἀλλὰ λέγεταί γε τὸ μὴ ὂν ζῷον ἕν, καθάπερ τὸ φυτόν, καὶ τὸ μὴ ὂν φυτὸν πάλιν ἕν, ὡς τὸ ζῷον. οὐκ ἄρα ἕκαστον τῶν ἀριθμητῶν ἕν ἐστιν. τὸ δὲ οὗ ἕκαστον μετοχῇ νενόηται ἕν, ἐκεῖνο ἕν τέ ἐστι καὶ πολλά, ἓν μὲν καθ' ἑαυτό, πολλὰ δὲ κατὰ περίληψιν. ὅπερ πλῆθος πάλιν οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς ἀριθμη- 287 τοῖς δεικνύμενον. εἰ γὰρ τὸ τῶν ζῴων πλῆθός ἐστιν, τὸ τῶν φυτῶν οὐκ ἔσται πλῆθος, καὶ εἰ τὸ τούτων, ἀνάπαλιν οὐκ ἔσται τὸ τῶν ζῴων. λέγεται δέ γε καὶ ἐπὶ φυτῶν

1. μὲν γὰρ γραμμή? 3. σώματα — 4. στερεὰ om C. 16. οἷον] μηδὲν εἶναι ἓν οἷον CGR. 19. μένον] θεωρούμενον Fabricius. 22. ἕν ἐστι] ἔνεστι C. 25. τὸ ante φυτόν om C. 31. τὸ om C.

καὶ ἐπὶ ζώων καὶ ἐπ' ἄλλων ἱκανῶν πλῆθος· οὐκ ἄρα τὸ
ἐν τοῖς ἀριθμητοῖς δεικνύμενον πλῆθος τῷ ὄντι πλῆθός
ἐστιν, ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ οὗ μετοχῇ νενόηται τοῦτο πλῆθος.
288 '''ὅταν δὴ τὰ τοιαῦτα λέγωσιν οἱ Πυθαγορικοὶ τῶν φιλοσό-
φων, ὅμοιόν τι λέγουσι τῷ μηδένα τῶν ἐπὶ μέρους ἀν-
θρώπων ἄνθρωπον εἶναι, ἀλλὰ τὸν οὗ μετοχῇ ἕκαστος
εἷς τε ἄνθρωπος νενόηται καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι καλοῦνται.
νοεῖται γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῷον λογικὸν θνητόν, καὶ διὰ
τοῦτο οὔτε Σωκράτης ἄνθρωπός ἐστιν οὔτε Πλάτων, οὐκ
289 ἄλλος τις τῶν ἐπ' εἴδους. εἰ γὰρ Σωκράτης, καθὸ Σω-
κράτης ἐστίν, ἄνθρωπος καθέστηκεν, ὁ Πλάτων οὐκ ἔσται
ἄνθρωπος, οὐδὲ Δίων ἢ Θέων· καὶ εἰ Πλάτων ἐστὶν ἄν-
θρωπος, ὁ Σωκράτης οὐκ ἔσται. λέγεται δέ γε καὶ Σω-
κράτης ἄνθρωπος καὶ Πλάτων καὶ ἕκαστος τῶν ἄλλων·
οὐκ ἄρα τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων ἕκαστός ἐστιν ἄνθρω-
πος, οὗ δὲ μετοχῇ ἕκαστος αὐτῶν νενόηται ἄνθρωπος, ὃς
290 οὐκ ἔστιν εἷς ἐξ αὐτῶν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ φυτοῦ
καὶ πάντων τῶν λοιπῶν. ἄτοπον δέ γέ ἐστι μηδένα τῶν
ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων λέγειν ἄνθρωπον εἶναι, μηδὲ τῶν
φυτῶν φυτόν· ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ ἕκαστον τῶν ἀριθμη-
291 τῶν κατὰ τὸν ἴδιον λόγον μὴ λέγειν ἕν. ἄλλως τε
καὶ ἡ κομιζομένη κατὰ τοῦ γένους ἀπορία φθάνειν ἔοικε
καὶ ἐπὶ τὴν τοιαύτην τῶν Πυθαγορικῶν δόξαν. ὡς γὰρ
ὁ γενικὸς ἄνθρωπος οὔτε μετὰ τῶν ἐπ' εἴδους ἀνθρώπων
θεωρεῖται, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἔσται εἰδικός, οὔτε κατ' ἰδίαν
ὑφέστηκεν, ἐπεὶ οὐ γενήσονται οἱ κατὰ μέρος ἄνθρωποι
μετοχῇ αὐτοῦ ἄνθρωποι, οὔτ' ἐν αὐτοῖς τούτοις περιέχεται
292 (ἀδιανόητον γὰρ τούτου μετοχῇ ἀπείρους εἶναι καὶ τοῦτο
μὲν τεθνηκόσι τοῦτο δὲ ζῶσι περιέχεσθαι), — ὡς οὖν
οὗτος ὁ λόγος ἄπορος, οὕτω καὶ ὁ περὶ τοῦ ἑνὸς τούτου
μᾶλλόν ἐστιν ἀπορώτερος τῷ μήτε σὺν τοῖς κατὰ μέρος
ἀριθμοῖς αὐτὸ θεωρεῖσθαι, μήτε κατὰ παντὸς αὐτὸ δύνα-

1. ἱκανὸν C. 9. οὐδὲ Σ. FG. 12. οὔτε L. 16. οὗ δὲ] οὐδὲ FG.

σθαι τετάχθαι, μήτε μετοχὴν αὐτοῦ τοῖς ἀπείροις ὑπάρ-
χειν. ἥ γε μὴν τοῦ ἑνὸς ἰδέα, ἧς κατὰ μετοχὴν 293
ἕκαστον νοεῖται ἕν, ἤτοι μία ἐστὶν ἰδέα τοῦ ἑνὸς ἢ πλείους
ἰδέαι τοῦ ἑνός. καὶ εἰ μὲν μία, ἤτοι ὅλης μετέχει ἕκα-
στον τῶν ἀριθμητῶν ἢ μέρους τινὸς αὐτῆς. καὶ εἰ μὲν
ὅλης μετέσχηκεν, οὐκ ἔστι μία· εἰ γὰρ ὅλην ἔχει τὴν τοῦ
ἑνὸς ἰδέαν λόγου χάριν τὸ Α, ἐξ ἀνάγκης τὸ Β, μὴ ἔχον
οὗ μετάσχῃ, οὐκ ἔσται ἕν· ὅπερ ἄτοπον. εἰ δὲ πολυμε- 294
ρής ἐστιν ἡ τοῦ ἑνὸς ἰδέα καὶ ἕκαστον τῶν ἀριθμητῶν
ἑκάστου μέρους αὐτῆς μετείληφεν, πρῶτον μὲν ἕκαστον
τῶν ὄντων οὐ τῆς τοῦ ἑνὸς ἰδέας ἔσται μετειληφὸς ἀλλὰ
μέρους αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο οὐκέτι γενήσεται ἕν· ὡς γὰρ
τὸ μέρος ἀνθρώπου οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος καὶ τὸ μέρος
τῆς λέξεως οὐκ ἔστι λέξις, οὕτω τὸ μέρος τῆς τοῦ ἑνὸς
ἰδέας οὐκ ἔσται ἡ τοῦ ἑνὸς ἰδέα, ἵνα καὶ τὸ μετεσχηκὸς
αὐτῆς γένηται ἕν. εἶτα ἡ τοῦ ἑνὸς ἰδέα οὐκέτι γίνεται 295
ἑνὸς ἰδέα, οὐδὲ μία ἀλλὰ πλείους. τὸ γὰρ ἕν, ᾗ ἕν ἐστιν,
ἀδιαίρετον καθέστηκεν, καὶ ἡ μονάς, ᾗ μονάς ἐστιν, οὐ
διαιρεῖται· ἢ εἴπερ εἰς πολλὰ διαιρεῖται, ἀθροισμὸς πλειό-
νων μονάδων γενήσεται καὶ οὐκέτι μονάς. εἰ δὲ πλείους 296
εἶεν ἰδέαι τοῦ ἑνός, ὡς ἕκαστον τῶν ἀριθμητῶν ἰδίας τι-
νὸς μετέχειν ἰδέας καθ' ἣν ἓν νοεῖται, ἤτοι ἡ τοῦ Α ἰδέα
καὶ ἡ τοῦ Β μετέχουσιν ἑνός τινος ἰδέας, καθ' ἣν ἑκάτε-
ρον αὐτῶν προσαγορεύεται ἕν, ἢ οὐ μετέχουσιν. καὶ εἰ 297
μὲν οὐ μετέχουσιν, ὃν τρόπον αὗται δύνανται τῆς τοῦ
ἑνὸς ἐπικατηγορίας ἀξιοῦσθαι μὴ μετέχουσαί τινος ἐπανα-
βεβηκυίας τοῦ ἑνὸς ἰδέας, οὕτω δύναται καὶ πᾶν τὸ ὁπω-
σοῦν λεγόμενον ἓν μὴ κατὰ μετοχὴν τῆς τοῦ ἑνὸς ἰδέας
προσαγορεύεσθαι ἕν. εἰ δὲ μετέχουσιν, ἡ ἀρχῆθεν μένει 298
ἀπορία· πῶς γὰρ αἱ δύο ἰδέαι τῆς μιᾶς μετέχουσιν ἰδέας,
ὅλης ἑκατέρα ἢ μέρους αὐτῆς; ὁπότερον γὰρ ἂν λέγωσιν,

1. ἄρχειν C. 4. εἰ] ἢ C. 16. γενήσεται CR. 19. διαιρεῖται CR. 20. οὐχ ἔστι L. 22. ἣν ἐννοεῖται CR. 28. τοῦ om C. 31. ἂν λέγωσιν Struvius, ἐὰν λέγοιεν L.

ἐπαχθήσονται αἱ μικρῷ πρόσθεν ἀποδοθεῖσαι πρὸς ἡμῶν
ἀπορίαι.
299 Σὺν τούτοις ἐπεὶ πᾶν τὸ λαμβανόμενον ἀνθρώπῳ
ἤτοι αἰσθήσει λαμβάνεται καὶ κατὰ ψιλὴν ἐγκύρησιν ἢ
διανοίᾳ, πάντως καὶ ὁ ἀθροισμὸς εἴπερ ἀνθρώπῳ ληπτός
300 ἐστιν, ἤτοι αἰσθήσει ἢ διανοίᾳ καταληφθήσεται. ἀλλ'
αἰσθήσει μὲν καὶ ἁπλῇ ἐμφάσει οὐκ ἂν ληφθείη· πλανᾷ
γὰρ ἐνίους ἡ τῶν ἀριθμητῶν ὑπόστασις, ἐπείπερ βλέποντες
ταῦτα λευκὰ ἢ μέλανα ἢ κοινῶς αἰσθητὰ ὑπονοοῦσιν
ὅτι καὶ ὁ ἀριθμὸς αἰσθητόν τί ἐστι καὶ φαινόμενον πρᾶγμα,
μὴ ἐχούσης οὕτω τῆς ἀληθείας. τὸ μὲν γὰρ λευκὸν
καὶ μέλαν, καὶ εἰ οὕτω τύχοι, τὸ φυτὸν καὶ ὁ λίθος καὶ
τὸ ξύλον καὶ τῶν ἀριθμητῶν ἕκαστον φαίνεται καὶ αἰσθήσει
ληπτόν ἐστιν, ὁ δ' ἀριθμὸς ὡς ἀριθμὸς οὐκ ἔστιν
301 ἡμῖν αἰσθητὸς οὐδὲ φαίνεται. σκοπῶμεν δὲ τὸν τρόπον
τοῦτον. τὰ αἰσθητὰ ὡς αἰσθητὰ ἀδιδάκτως ἡμῖν λαμβάνεται·
οὐδεὶς γὰρ τὸ λευκὸν ἢ τὸ μέλαν ὁρᾶν διδάσκεται,
οὐδὲ τραχέος ἢ λείου ἀντιλαμβάνεσθαι. ὁ δὲ ἀριθμὸς ὡς
ἀριθμὸς οὐκ ἀδιδάκτως ἡμῖν λαμβάνεται· ὅτι γὰρ τὰ
δὶς δύο τέσσαρά ἐστι καὶ τὰ τρὶς δύο ἕξ ἐστι καὶ τὰ δεκάκις
δέκα ἑκατόν, ἐκ μαθήσεως ἔγνωμεν. οὐκ ἄρα αἰσθη-
302 τόν τί ἐστιν ὁ ἀριθμός. εἰ δὲ μνήμῃ κατ' ἐπισύνθεσίν
τινων ἔγνωσται, ἀπορήσει τις τῶν αἰσθητῶν ἀποστάς,
καθὼς καὶ ὁ Πλάτων ἠπόρει ἐν τῷ περὶ ψυχῆς πῶς τὰ
δύο κατ' ἰδίαν μὲν ὄντα οὐ νοεῖται δύο, συνελθόντα δὲ
303 εἰς ταὐτὸ γίνεται δύο. εἰ γὰρ τοιαῦτά ἐστι μετὰ τὴν σύνοδον
ὁποῖα ἦν πρὶν τῆς συνόδου, ἦν δ' ἑκάτερον αὐτῶν
πρὶν τῆς συνόδου ἕν, ἔσται καὶ μετὰ τὴν σύνοδον ἑκάτερον
ἕν, ἐπεὶ ἂν δῶμεν προσγίνεσθαί τι αὐτοῖς περισσότερον
μετὰ τὴν σύνοδον παρ' ὃ ἦν, οἷον τὴν δυάδα, ἔσται
304 ἡ τῶν δυοῖν συνέλευσις τετράς. εἰ γὰρ τῷ συνελθόντι
ἑνὶ καὶ ἑνὶ πλεῖόν τι προσγίνεται ἡ δυάς, ἐπεὶ ἐν ταύτῃ

1. ἀποδοθεῖσαι] ἀποδοθήσονται CR. 11. οὔπω C. 25. μὲν ὄντα] μένοντα L. 27. πρὸ C. 30. παρὸ CR. 32. τι om C.

μονὰς καὶ μονὰς νοεῖται, κατὰ τὴν τοῦ ἑνὸς καὶ ἑνὸς συν-
έλευσιν τετρὰς γενήσεται, δυοῖν μὲν νοουμένων τῶν συ-
νιόντων, διττῆς δὲ κατὰ τὴν φύσιν οὔσης τῆς προσγινο-
μένης αὐτοῖς δυάδος. καὶ πάλιν εἰ τοῖς κατὰ σύνοδον
ποιοῦσι τὴν δεκάδα πλεῖόν τι προσγίνεται ἡ δεκάς, ἐπεὶ
ἐν τῇ δεκάδι νοεῖται τὰ ἐννέα καὶ τὰ ὀκτὼ καὶ τὰ ἑπτὰ
καὶ καθ' ὑπόβασιν οἱ λοιποὶ ἀριθμοί, ἀπειράκις ἀπείρων
ἔσται πλῆθος τὰ δέκα, ὡς ἀνώτερον δεδείχαμεν.

Ὁ δὲ Πλάτων καὶ ἄλλως ἐπιχειρεῖν βούλεται. εἴπερ 305
γὰρ τὸ ἕν, φησίν, ὅτε διαιρεῖται καὶ χωρίζεται, δύο νοεῖ-
ται πάντως καὶ ἡ ἑκατέρου τῶν ἀνὰ ἓν εἰς ταὐτὸ σύνο-
δος οὐ ποιηθήσεται δύο· ἐναντίον γάρ ἐστι τῷ πρώτῳ
αἰτίῳ τὸ δεύτερον αἴτιον, καὶ εἰ τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωριζό-
μενα δύο ἐστί, τὰ εἰς ταὐτὸ συναγόμενα καὶ ἀλλήλοις
παρατεθειμένα οὐκ ἂν εἴη δύο. ἔχει δὲ καὶ τὸ ῥητὸν
παρ' αὐτῷ τὸν τρόπον τοῦτον "θαυμάζω γὰρ εἰ ὅτε μὲν 306
ἑκάτερον αὐτῶν ἦν χωρὶς ἀλλήλων, ἓν ἦν ἑκάτερον καὶ
οὐκ ἤστην τότε δύο, πλησιάσαντα δ' ἀλλήλοις, αὕτη ἄρα
αὐτῶν αἰτία ἐγένετο δυοῖν γενέσθαι, σύνοδος τοῦ πλησίον
ἀλλήλων τεθῆναι. οὐδέ γε ὡς ἐάν τις ἓν διασχίσῃ, δύνα-
μαι ἔτι πεισθῆναι ὅτι ὡσαύτως αἰτία γέγονεν ἡ σχίσις τοῦ
δύο γεγονέναι. ἐναντία γὰρ γέγονεν ἡ τότε αἰτία τοῦ
δύο γενέσθαι· τότε μὲν ὅτι συνήγετο πλησίον ἀλλήλων
καὶ προσετίθετο ἕτερον ἑτέρῳ, νῦν δ' ὅτι ἀπάγεται καὶ χω-
ρίζεται ἕτερον ἀφ' ἑτέρου." ῥητῶς γὰρ διὰ τούτων φησὶν 307
ὡς εἴπερ ἡ ψιλὴ σύνοδος τοῦ ἑνὸς καὶ ἑνὸς καὶ ἡ αὐτὸ
μόνον παράθεσις αἴτιόν ἐστι τοῦ δύο γενέσθαι τὰ πρότε-
ρον μὴ ὄντα δύο, πῶς ἔτι πεισθῆναι δύναμαι ὅτι τὸ ἕν,
ὅτε χωρίζεται καὶ διασπᾶται, δύο γίνεται; ἐναντία γὰρ τῇ
συνόδῳ ἡ σχίσις ἐστὶ καὶ ὁ χωρισμός.

Τοιοῦτος μὲν καὶ ὁ Πλάτων· ἔνεστι δὲ καὶ ὧδε συ- 308

3. προσγενομένης C. 16. θαυμάζω] Phaedon. p. 97 Steph.
20. οὐδέ γε ὡς Fabricius ex Platone pro librorum οὔτε γενέσεως.
21. σύγχυσις CGR: corr ex Platone Fabricius. 22. γὰρ om C.
25. φησι διὰ τούτων C. 26. αὐτῶν Fabricius. 30. σχέσις C.

νερωτᾶν. εἰ ἔστι τι ἀριθμός, ὅτε παρατίθεταί τι ἑτέρῳ, οἷον τῇ μονάδι ἡ μονάς, τότε ἢ προσγίνεταί τι ταῖς συνελθούσαις μονάσιν ἢ ἀπογίνεται τῶν συνελθουσῶν ἢ οὔτε προσγίνεταί τι αὐταῖς οὔτε ἀπογίνεται. ἀλλ' εἰ μήτε προσγίνεταί τι αὐταῖς μήτε ἀπογίνεται αὐτῶν, οὐκ ἔσται δυὰς κατὰ τὴν παράθεσιν τῆς ἑτέρας τῇ ἑτέρᾳ, ὡς οὐδὲ
309 πρὶν τῆς συνόδου ἐτύγχανεν. εἰ δὲ ἀπογίνεταί τι κατὰ τὴν παράθεσιν αὐτῶν, ἐλάσσωσις ἔσται τῆς μιᾶς μονάδος καὶ οὐκέτι δυὰς γενήσεται. εἰ δὲ προσγίνεταί τι αὐταῖς, οἷον ἡ δυάς, τὰ ὀφείλοντα δύο εἶναι τέσσαρα γενήσεται. δυὰς γὰρ ἡ ἐπιγενομένη μονὰς ἦν καὶ μονάς· προσελθοῦσα οὖν μονάδι καὶ μονάδι, ταῖς συνερχομέναις, τὸν τέσσαρα ποιήσει ἀριθμόν· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. τοίνυν οὐκ ἔστι τι ἀριθμός.

310 Ἡ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ζήτησις συνίσταται τοῖς σκεπτικοῖς πρὸς τοὺς φυσικοὺς σχεδόν τι περὶ τῶν ὅλων, εἴγε τῶν σκεψαμένων περὶ τῆς τοῦ παντὸς συστάσεως οἱ μὲν ἐξ ἑνὸς ἐγέννησαν τὰ πάντα οἱ δ' ἐκ πλειόνων, καὶ
311 τῶν ἐξ ἑνὸς οἱ μὲν ἐξ ἀποίου οἱ δὲ ἐκ ποιοῦ, καὶ τῶν ἐκ ποιοῦ οἱ μὲν ἐξ ἀέρος οἱ δ' ἐξ ὕδατος οἱ δ' ἐκ πυρός, ἄλλοι ἐκ γῆς, καὶ τῶν ἐκ πλειόνων οἱ μὲν ἐξ ἀριθμητῶν οἱ δ' ἐξ ἀπείρων, καὶ τῶν ἐξ ἀριθμητῶν οἱ μὲν ἐκ δύο οἱ δ' ἐκ τεσσάρων οἱ δ' ἐκ πέντε οἱ δ' ἐξ ἕξ, καὶ τῶν ἐξ ἀπείρων οἱ μὲν ἐξ ὁμοίων τοῖς γεννωμένοις οἱ δὲ ἐξ ἀνομοίων, καὶ τούτων οἱ μὲν ἐξ ἀπαθῶν οἱ δ' ἐκ παθητῶν.
312 ἐξ ἀποίου μὲν οὖν καὶ ἑνὸς σώματος τὴν τῶν ὅλων ὑπεστήσαντο γένεσιν οἱ στωικοί· ἀρχὴ γὰρ τῶν ὄντων κατ' αὐτούς ἐστιν ἡ ἄποιος ὕλη καὶ δι' ὅλων τρεπτή, μεταβαλλούσης τε ταύτης γίνεται τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, πῦρ καὶ
313 ἀήρ, ὕδωρ καὶ γῆ. ἐξ ἑνὸς δὲ καὶ ποιοῦ γεγενῆσθαι τὰ πάντα θέλουσιν οἵ τε περὶ τὸν Ἵππασον καὶ Ἀναξιμένη καὶ Θαλῆ, ὧν Ἵππασος μὲν καὶ κατά τινας Ἡρά-

1. τι καὶ ἑτέρῳ C. 6. οὐδὲν C. 21. ἄλλοι + 22. ἀπείρων om CH. ἐξ om L. 28. μεταβαλούσης R. 31. Ἀναξιμένη et p. 539 1. Ἀναξιμένης Meinekius coll. p. 126 11 et 461 27: Ἀναξίμανδρον et Ἀναξίμανδρος L.

κλειτος ὁ Ἐφέσιος ἐκ πυρὸς ἀπέλιπον τὴν γένεσιν, Ἀναξιμένης '''δὲ ἐξ ἀέρος, Θαλῆς δὲ ἐξ ὕδατος, Ξενοφάνης δὲ κατ' ἐνίους ἐκ γῆς·

ἐκ γαίης γὰρ πάντα, καὶ εἰς γῆν πάντα τελευτᾷ.

ἐκ πλειόνων δὲ καὶ ἀριθμητῶν, δυοῖν μέν, γῆς τε καὶ 314 ὕδατος, ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, ὁτὲ μὲν λέγων

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν,

ὁτὲ δὲ

ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

συμφέρεσθαι δ' αὐτῷ δοκεῖ κατ' ἐνίους καὶ ὁ Κολοφώνιος Ξενοφάνης· φησὶ γὰρ

πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐκγενόμεσθα.

ἐκ γῆς δὲ καὶ αἰθέρος Εὐριπίδης, ὡς πάρεστιν ἐκδέξασθαι 315 ἐκ τοῦ λέγειν αὐτὸν

αἰθέρα καὶ γαῖαν πάντων γενέτειραν ἀείδω.

ἐκ τεσσάρων δὲ ὁ Ἐμπεδοκλῆς·

τέσσαρα γὰρ πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε·
Ζεὺς ἀργὴς Ἥρη τε φερέσβιος ἠδ' Ἀιδωνεύς
Νῆστίς θ', ἣ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον.

ἐκ πέντε δὲ Ὄκελλος ὁ Λευκανὸς καὶ Ἀριστοτέλης· συμ- 316 παρέλαβον γὰρ τοῖς τέσσαρσι στοιχείοις τὸ πέμπτον καὶ κυκλοφορητικὸν σῶμα, ἐξ οὗ λέγουσιν εἶναι τὰ οὐράνια. ἐκ δὲ τῶν ἓξ τὴν πάντων ὑπέθεντο γένεσιν οἱ περὶ τὸν 317 Ἐμπεδοκλέα. ἐν οἷς μὲν γὰρ λέγει τέσσαρα τῶν πάντων ῥιζώματα, ἐκ τεσσάρων ποιεῖ τὴν γένεσιν· ὅταν δὲ προσθῇ

'''νεῖκός τ' οὐλόμενον δίχα τῶν, ἀτάλαντον ἁπάντῃ,
καὶ φιλίη μετὰ τοῖσιν, ἴση μῆκός τε πλάτος τε,

ἓξ παραδίδωσι τὰς τῶν ὄντων ἀρχάς, τέσσαρας μὲν τὰς ὑλικάς, γῆν ὕδωρ ἀέρα πῦρ, δύο δὲ τὰς δραστηρίους, φιλίαν καὶ νεῖκος. ἐξ ἀπείρων δ' ἐδόξασαν τὴν τῶν πρα- 318

4. ἐκ γαίης] fragm. 8 Karst. 7. Ὠκεανόν] Il. 14 201. τυθύν R. 9. ἀλλ'] Il. 7 99. 10. συμφέρει R, ερεσθαι margo R. 12. πάντες] fragm. 9 Karst. ἐκγενόμεθα CR. 13. Εὐριπίδης] fr. incert. trag. 174 p. 409 Matth. 17. πάντων] πρῶτον C. 20. ὄκελος CR, Ὄκλος G. 21. γὰρ om C. 24. μὲν om C. 27. ἴσον L.

γμάτων γένεσιν οἱ περὶ Ἀναξαγόραν τὸν Κλαζομένιον καὶ Δημόκριτον καὶ Ἐπίκουρον καὶ ἄλλοι παμπληθεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν Ἀναξαγόρας ἐξ ὁμοίων τοῖς γεννωμένοις, οἱ δὲ περὶ τὸν Δημόκριτον καὶ Ἐπίκουρον ἐξ ἀνομοίων τε καὶ ἀπαθῶν, τουτέστι τῶν ἀτόμων, οἱ δὲ περὶ τὸν Ποντικὸν Ἡρακλείδην καὶ Ἀσκληπιάδην ἐξ ἀνομοίων μὲν παθητῶν δέ, καθάπερ τῶν ἀνάρμων ὄγκων.

319 Προειληφότες οὖν ὅτι πᾶσι τούτοις ἄπορος δείκνυται
ὁ τῆς φυσιολογίας τρόπος ἀναιρεθείσης τῆς γενέσεως καὶ
τῆς φθορᾶς, προθυμότερον ἀπτώμεθα τῶν λόγων. καίτοι
γε ἐὰν ἐξετάζωμεν, διὰ τῶν ἔμπροσθεν αὐτάρκως ἤδη
320 συμβεβίβασται τὸ κεφάλαιον. τὸ γὰρ γινόμενον καὶ φθει-
ρόμενον ἐν χρόνῳ γίνεται καὶ φθείρεται, χρόνος δὲ οὐκ
ἔστιν, ὡς ἀνώτερον παρεστήσαμεν, ὥστε οὐδὲ τὸ γινόμε-
321 νον καὶ φθειρόμενον ἔσται. πᾶσά τε γένεσις καὶ φθορὰ
μεταβλητικαί τινές εἰσι κινήσεις, οὐδὲν δ' ἐστὶ κίνησις, ὡς
προκατεστησάμεθα· τοίνυν οὐδὲ γένεσις καὶ φθορὰ γε-
322 νήσεται. καὶ πᾶν τὸ γεννώμενον ἢ φθειρόμενον οὐ χωρὶς
τοῦ δρῶντος καὶ πάσχοντος γεννᾶται ἢ φθείρεται, οὔτε δὲ
δρᾷ τι οὔτε πάσχει, ὥστ' οὐδὲ γεννᾶταί τι οὐδὲ φθείρεται.
323 καὶ μὴν εἰ γίνεταί τι καὶ φθείρεται, ὀφείλει τί τινι προσ-
τίθεσθαι καὶ τί τινος ἀφαιρεῖσθαι ἢ τι ἔκ τινος μεταβάλ-
λειν· γένεσις γὰρ καὶ φθορὰ κατά τινα τῶν τριῶν τού-
των τρόπων ὀφείλει συνίστασθαι, οἷον ἐπὶ τῆς δεκάδος
κατ' ἀφαίρεσιν τῆς μονάδος γίνεται μὲν ἡ ἐννεὰς φθείρε-
ται δὲ ἡ δεκάς, καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς ἐννεάδος κατὰ πρόσθε-
σιν μονάδος γίνεται μὲν ἡ δεκὰς φθείρεται δὲ ἡ ἐννεάς·
καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τροπὴν φθειρομένων ἢ γεννωμένων ὁ
αὐτὸς λόγος· οὕτω γὰρ φθείρεται μὲν ὁ οἶνος γίνεται δὲ
324 ὄξος. εἰ δὴ τοίνυν πᾶν τὸ γεννώμενον καὶ φθειρόμενον
ἤτοι κατὰ πρόσθεσιν ἢ κατ' ἀφαίρεσιν ἢ κατὰ μεταβο-
λὴν γίνεται καὶ φθείρεται, ἐπεὶ παρεστήσαμεν μήτε πρόσ-
θεσιν οὖσαν μήτε ἀφαίρεσιν μήτε μεταβολήν, δυνάμει

1. περὶ τὸν ἐξαγόραν C. 12. συμβεβίασται CHR. 21. τί] τι C.

προκατεσκευασάμεθα τὸ μηδὲ γένεσιν ἢ φθορὰν ὑπάρχειν. πρὸς τούτοις τὸ γεννώμενον ἢ φθειρόμενον ψαύειν ὀφεί- 325
λει ἐκείνου τοῦ ἐξ οὗ φθείρεται καὶ τοῦ εἰς ὃ μεταβάλλει, οὐδὲν δὲ ψαῦσίς ἐστιν, ὡς παρέσταται· τοίνυν οὐδὲ γένεσις ἢ φθορὰ συστῆναι δύναται.

Πάρεστι δὲ καὶ προηγουμένως ἀποροῦντας λέγειν ὡς 326
εἴπερ τι γίνεται, ἤτοι τὸ ὂν γίνεται ἢ τὸ μὴ ὄν. οὔτε δὲ τὸ μὴ ὂν γίνεται· τῷ γὰρ μὴ ὄντι οὐδὲν συμβέβηκεν, ᾧ δὲ μηδὲν συμβέβηκεν, οὐδὲ τὸ γίνεσθαι συμβέβηκεν. καὶ ἄλλως, τὸ γινόμενον πάσχει, τὸ δὲ μὴ ὂν οὐδὲν δύ- 327
ναται πάσχειν· ὄντος γὰρ τὸ πάσχειν· οὐκ ἄρα τὸ μὴ ὂν γίνεται. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ὄν· ἔστι γὰρ ἤδη τὸ ὄν, καὶ οὐκ ἔχει χρείαν γενέσεως· οὐκ ἄρα οὐδὲ τὸ ὂν γεννᾶται. ἀλλ' εἰ μήτε τὸ ὂν μήτε τὸ μὴ ὂν γίνεται, παρὰ ταῦτα δ' οὐδὲν ἔστι τρίτον ἐπινοεῖν, οὐδὲν γεννᾶται. ἄλλως τε, ἐν τοῖς φαινομένοις θεωρεῖται τὰ μὲν ἐξ ἑνὸς 328
γεννώμενα κατὰ μεταβολήν, τὰ δ' ἐκ πλειόνων κατὰ σύνθεσιν, καὶ ἐξ ἑνὸς μὲν κατὰ μεταβολὴν ὁπόσα τῆς αὐτῆς 329
οὐσίας μενούσης ἑτέραν ἐξ ἑτέρας μεταλαμβάνει ποιότητα, οἷον ὅταν τοῦ αὐτοῦ ὑγροῦ μένοντος ἐν τῷ αὐτῷ πλήθει τὸ μὲν γλεῦκος ἀφανισθῇ οἶνος δὲ γένηται, ἢ ὁ οἶνος μὲν ἀφανισθῇ ὄξος δὲ ὑποστῇ, ἢ τοῦ κηροῦ μένοντος ἡ μὲν σκληρότης ἀφανίζηται ἡ δὲ μαλακότης γένηται, ἢ ἀνάπαλιν· ἐκ πλειόνων δὲ κατ' ἐπισύνθεσιν ὡς ἅλυσις μὲν κατ' 330
ἐπισύνθεσιν κρίκων, οἰκία δὲ κατὰ σύνοδον λίθων, ἐσθὴς δὲ κατὰ κρόκης καὶ στημόνων συμπλοκήν. εἰ δὲ κἀν τοῖς 331
νοητοῖς γίνεταί τι, ἤτοι ἐξ ὄντος γίνεταί τι ἢ ἐκ μὴ ὄντος. καὶ ἐκ μὲν τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν δύναται γίνεσθαι· δεῖ γὰρ τὸ γεννητικόν τινος οὐσίαν ἔχειν καὶ ποιὰν ἀναδέχεσθαι κίνησιν, ὥστ' οὐκ ἂν εἴη τι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γεννώμενον. καὶ μὴν οὐδ' ἐκ τοῦ ὄντος. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ ὄν- 332
τος γίνεταί τι, ἤτοι ἐξ ἑνὸς γίνεται ἢ ἐκ πλειόνων. καὶ

1. ἢ] μὴ δὲ CR. 7. τι om L. 14. παρὰ δὲ ταῦτα δ' C.
24. μὲν κατὰ σύνδεσιν? 25. δὲ om C.

ἐξ ἑνὸς μὲν οὐκ ἂν εἴη γεννώμενον. εἰ γὰρ ἐξ ἑνὸς γίνεται, ἤτοι αὐξανομένου ἢ μειουμένου ἢ ἐν τῷ αὐτῷ μένοντος γίνεται.
333 ἀλλ' αὐξάνεσθαι μὲν καὶ μειοῦσθαι οὐχ οἷόν τε ταὐτό, καὶ οὐκ ἂν δυνηθείη ἑαυτοῦ τι μεῖζον ἢ ἑαυτοῦ τι ἔλαττον ἀποτελεῖσθαι ταὐτόν. ἐάν τε γὰρ αὑτοῦ πλεῖον γένοιτο, ἐπεὶ οὐδὲν ἔχει πλεῖον παρ' ἑαυτό, ἐξ οὐκ ὄντος ἕξει τὴν πρόσθεσιν· ἐάν τε ἔλαττον ἑαυτοῦ, πάλιν, ἐπεὶ οὐδὲν ἔχει παρ' ἑαυτὸ ἀπολλύμενον αὐτοῦ, εἰς τὸ μὴ ὂν ἀπολεῖται. οὐδὲν ἄρα δύναται ἐκ τοῦ αὐξομένου ἢ μειουμένου γίνεσθαι.
334 καὶ μὴν οὐδ' ἐκ τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ μένοντος ἔσται τὸ γεννώμενον. εἰ γὰρ τοῦτο, ἤτοι ἀτρέπτου καὶ ἀμεταβλήτου μένοντος αὐτοῦ γεννᾶταί τι ἐξ αὐτοῦ, ἢ ἐκ τρεπομένου καὶ μεταβάλλοντος. ἀλλ' ἐξ ἀτρέπτου μὲν καὶ ἀεὶ ὡσαύτως μένοντος οὐκ ἂν γεννηθείη τι· ἑτεροίωσις γάρ τίς ἐστιν ἡ γένεσις.
335 εἰ δὲ ἐκ τρεπομένου καὶ μεταβάλλοντος, ἤτοι εἰς ἑαυτὸ μεταβάλλοντος γίνεται τὸ γεννώμενον ἢ εἰς ἕτερον. καὶ εἰ μὲν εἰς ἑαυτὸ μεταβάλλοι τὸ γεννητικόν τινος, πάλιν μένει τὸ αὐτό, καὶ μένον τὸ αὐτὸ οὐδενὸς ἔσται περισσοτέρου γεννητικόν. εἰ δὲ εἰς ἕτερον τρέποιτο, ἤτοι ἐκβαίνει τῆς ἰδίας ὑποστάσεως ὅτε τρέπεται καὶ γεννᾶται, ἢ μένει μὲν ἐν τῇ οἰκείᾳ ὑποστάσει, ἄλλο δὲ εἶδος ἀντ' ἄλλου εἴδους μεταλαμβάνον γεννᾶται, ὡς ὁ μετασχηματιζόμενος κηρὸς καὶ ἄλλοτε ἄλλην μορφὴν ἀναδεχόμενος.
336 ἀλλ' ἐκβαῖνον μὲν τῆς ἰδίας ὑποστάσεως εἰς τὸ μὴ ὂν φθαρήσεται, καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν φθειρόμενον γεννήσει οὐδέν. εἰ δὲ μένον ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει καὶ ἄλλην ἀντ' ἄλλης ποιότητα ἀναδεχόμενον γεννᾶται, κρατεῖται τῇ αὐτῇ ἀπορίᾳ.
337 ἤτοι γὰρ μένοντος τοῦ πρώτου εἴδους καὶ τῆς προτέρας ποιότητος περὶ αὐτῷ γίνεται τὸ δεύτερον εἶδος καὶ ἡ δευτέρα ποιότης, ἢ μὴ μένοντος. οὔτε δὲ μένοντος τοῦ πρώτου εἴδους γίνεται τὸ δεύτερον οὔτε μὴ μένοντος, ὡς ἔμπροσθεν παρεστήσαμεν,

9. αὐξανομένου FG. 12. ἢ] ἤτοι CR. 15. γέννησις CR. 17. μεταβάλλοντος CRS. 20. ἤτοι om L. ὅ C. 22. ἄλλο] εἰς ἄλλο L. 29. αὐτὸ FG.

ὅτε περὶ τοῦ πάσχοντος ἐσκεπτόμεθα. τοίνυν οὐδ' ἐξ ἑνὸς
γίνεται τὸ γεννώμενον. καὶ μὴν οὐδ' ἐκ πλειόνων. δυοῖν 338
γὰρ συνελθόντων τρίτον οὐκ ἂν γένοιτο, μενόντων τῶν
δυοῖν, καὶ πάλιν τριῶν ὄντων τέταρτον οὐκ ἂν γένοιτο,
μενόντων τῶν τριῶν. εἴρηται δὲ περὶ τούτων ἀκριβέστε-
ρον, ὅτε περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑποστάσεως ἐζητοῦμεν,
παριστάντες ὅτι οὔτε σῶμά ἐστιν ὁ ἄνθρωπος οὔτε ψυχὴ
οὔτε τὸ σύνθετον. διόπερ εἰ μήτε ἐξ ἑνός ἐστι τὸ γεν- 339
νώμενον μήτε ἐκ πλειόνων, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν,
ἐξ '''ἀνάγκης οὐδὲν τῶν ὄντων γεννᾶται.

Ταῦτα μὲν οἱ ἀπορητικοὶ περὶ γενέσεως διεξίασιν· οἱ 340
δὲ δογματικοὶ μὴ πρὸς νοῦν ἀπαντῶντες πάλιν ἐπὶ τὰ ἐξ
ἐναργείας ὑποδείγματα συμφεύγουσιν. τὸ γὰρ ὕδωρ θερμὸν
ὄν, μὴ ὂν δὲ ψυχρόν, γίνεται ψυχρόν· καὶ ὁ ὑπάρχων
χαλκός, μὴ ὢν ἀνδριάς, γίνεται ἀνδριάς· καὶ τὸ ᾠὸν κατὰ
δύναμιν μέν ἐστι νεοσσός, κατ' ἐντελέχειαν δὲ οὐκ ἔστιν,
ἀλλὰ λέγεται κατὰ δύναμιν εἶναι νεοσσὸς εἰς τὸ κατ' ἐντε-
λέχειαν ὑπάρχειν. καὶ τὸ ὂν τοίνυν δύναται γίνεσθαι καὶ
τὸ μὴ ὄν. εἶτα καὶ ὁρῶμεν βρέφος μὲν γεννώμενον ἐξ
ἀνθρώπου, χυλὸν δ' ἐκ πόας. ὥστε πάντα τὸν τῶν δογμα-
τικῶν λόγον παρὰ τὴν ἐνάργειαν χωρεῖν. πλανῶνται δ' οἱ 341
ταῦτα λέγοντες, καὶ οὐ πρὸς τὸ προκείμενον ὑπαντῶσιν.
τὸ γὰρ θερμὸν ὕδωρ καὶ οὐκ ὂν ψυχρὸν οὔτε θερμὸν
γίνεται τῷ εἶναι οὔτε ψυχρὸν τῷ μὴ εἶναι· παρὰ δὲ τὸ
εἶναι καὶ μὴ εἶναι οὐδέν ἐστιν· οὐκ ἄρα οὐδ' ἐπὶ τοῦ
ὕδατος ἔστι τις γένεσις. καὶ πάλιν οὔτε ὁ χαλκὸς γίνεται
τῷ εἶναι χαλκὸς οὔτε ὁ ἀνδριὰς τῷ μὴ εἶναι. καὶ ἐπὶ τῶν 342
κατὰ δύναμιν καὶ ἐντελέχειαν ὁ αὐτός ἐστι λόγος. ἄλλως
τε ἤτοι πλεῖόν τί ἐστιν ἐν τῷ κατ' ἐντελέχειαν παρὰ τὸ ἐν
δυνάμει ἢ οὐκ ἔστιν· καὶ εἰ μὲν οὐδὲν πλεῖόν ἐστιν,
αὐτόθεν οὐδὲν γίνεται τῷ κατὰ δύναμιν εἶναι, εἰ δὲ ἔστι τι
πλέον, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τοῦτο γίνεται, ὅπερ ἄτοπον. ναί, 343

7. ὑποστάντες *CR*. 25. καὶ μὴ εἶναι add Fabricius. 26. ὁ om *C*. 27. οὐδὲ *L*. 29. πλείων τις *CGR*: corr Fabricius. 31. οὐδὲ *R*. τι om *L*.

ἀλλὰ καὶ βρέφος ἐκ τῆς ἐγκύμονος γεννᾶσθαι καὶ χυλὸς ἐκ τῆς πόας συνίσταται. καὶ τοῦτο τί πρὸς τὸ ζητούμενον; ἐροῦμεν. οὔτε γὰρ τὸ βρέφος γίνεται κεκρυμμένον, εἰς τοὐμφανὲς δὲ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἄγεται, οὔτε ὁ χυλός· καὶ γὰρ ἐν τῇ πόᾳ προϋπῆρχεν, καὶ ἐκτὸς τῆς πόας γινόμενος τόπον μόνον ἤλλαξεν. ὥσπερ οὖν τὸν ἐκ τοῦ ζόφου εἰς τὸ φῶς προελθόντα οὐ λέγομεν γίνεσθαι, τόπον δ' ἐκ τόπου μεταβεβηκέναι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδὲ τὸ βρέφος ἐροῦμεν γίνεσθαι ἀλλ' ἐξ ἑτέρου τινὸς τόπου εἰς ἕτερον μεταβαίνειν τόπον. οὐδὲν οὖν γεννᾶται.

344 Κατὰ ταὐτὰ δὲ οὐδὲ φθείρεται. εἰ γὰρ φθείρεταί τι, ἤτοι τὸ ὂν φθείρεται ἢ τὸ μὴ ὄν. οὔτε δὲ τὸ μὴ ὂν φθείρεται· τὸ γὰρ φθειρόμενον εἰς τὸ μὴ εἶναι χωρεῖ, τὸ δὲ μὴ ὂν [τι] ἤδη ἐν τῷ μὴ εἶναι ὂν οὐ δεῖται τῆς εἰς τοῦτο μεταβάσεως. τοίνυν οὐ φθείρεται τὸ μὴ ὄν. 345 καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ὄν. ἤτοι γὰρ μένον ἐν τῷ εἶναι φθείρεται ἢ μὴ μένον. καὶ εἰ μὲν μένον, ἔσται ἅμα καὶ οὐκ ἔσται, ἐφθαρμένον καὶ μὴ ἐφθαρμένον· εἰ δὲ μὴ μένον, ἀπόλλυται, καὶ οὐκέτι τὸ ὂν ἀλλὰ τὸ μὴ ὂν φθείρεται. ὥστε εἰ μήτε τὸ ὂν μήτε τὸ μὴ ὂν φθείρεται, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἔστιν, οὐδὲν φθείρεται.

346 Τινὲς δὲ καὶ τῶν χρόνων ἐχόμενοι τῆς τε γενέσεως καὶ φθορᾶς οὕτω συνερωτῶσιν. εἰ ἀπέθανε Σωκράτης, ἤτοι ὅτε ἔζη ἀπέθανεν ἢ ὅτε ἐτελεύτα. καὶ ζῶν μὲν οὐκ ἀπέθανεν· ἔζη γὰρ δήπουθεν καὶ ζῶν οὐκ ἐτεθνήκει. οὔτε δ' ὅτε ἀπέθανεν· δὶς γὰρ ἔσται τεθνηκώς. οὐκ 347 ἄρα ἀπέθανε Σωκράτης. ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς δυνάμεως, ἐπὶ διαφέροντος δὲ ὑποδείγματος, λόγον συνηρώτηκε καὶ ὁ Κρόνος τοιοῦτον. εἰ φθείρεται τὸ τειχίον, ἤτοι ὅτε ἅπτονται ἀλλήλων οἱ λίθοι καὶ εἰσὶν ἡρμοσμένοι φθείρεται τὸ τειχίον, ἢ ὅτε διεστᾶσιν· οὔτε δὲ ὅτε ἅπτονται ἀλλήλων καὶ εἰσὶν ἡρμοσμένοι φθείρεται τὸ τειχίον, οὔτε ὅτε διεστᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων· οὐκ ἄρα φθείρεται τὸ τει-

14. δὲ om C.   19. οὐκέτι ἔστι τὸ FG.   21. οὐδὲ φθ. FG.

χίον. καὶ ὁ μὲν λόγος τοιοῦτος, ἡ δὲ δύναμις αὐτοῦ προ- 348
φανής. δύο γάρ εἰσι χρόνοι κατ' ἐπίνοιαν, ἐν ᾧ ἅπτονται ἀλλήλων οἱ λίθοι καὶ εἰσὶν ἡρμοσμένοι, καὶ ἐν ᾧ διεστᾶσιν· παρὰ δὲ τούτους οὐδ' ἐπινοηθῆναι τρίτος τις δύναται χρόνος. εἰ οὖν φθείρεται τὸ τειχίον, ἐν τῷ ἑτέρῳ τούτων ὀφείλει φθείρεσθαι. ἀλλ' ἐν μὲν ᾧ ἅπτονται ἀλ- 349
λήλων οἱ λίθοι καὶ εἰσὶν ἡρμοσμένοι, οὐ δύναται φθείρεσθαι· ἔστι γὰρ ἔτι τειχίον, καὶ εἰ ἔστιν, οὐ φθείρεται. οὔτε δὲ ἐν ᾧ διεστᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων· οὐκέτι γὰρ ἔστι τειχίον, τὸ δὲ μὴ ὂν οὐ δύναται φθείρεσθαι. εἰ οὖν μήτε ὅτε ἅπτονται ἀλλήλων οἱ λίθοι φθείρεται τὸ τειχίον, μήτε ὅτε διεστᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, οὐ φθείρεται τὸ τειχίον.
καὶ οὕτω δὲ δυνατὸν συνερωτᾶν. εἰ γίνεταί τι καὶ φθεί- 350
ρεται, ἤτοι ἐν ᾧ ἔστι χρόνῳ γίνεται καὶ φθείρεται, ἢ ἐν ᾧ μὴ ἔστιν. καὶ ἐν ᾧ μὲν ἔστιν, οὔτε γίνεται οὔτε φθείρεται· ἐφ' ὅσον γὰρ ἔστι τοῦτο, οὔτε γίνεται οὔτε φθείρεται. καὶ μὴν οὐδὲ ἐν ᾧ μὴ ἔστι πάθοι ἄν τι τούτων· ἐν ᾧ γάρ τι μὴ ἔστιν, οὔτε παθεῖν τι οὔτε ποιεῖν δύναται. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν οὔτε γίνεται οὔτε φθείρεται.
Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τοὺς φυσικοὺς τῶν φιλοσόφων 351
εἰρήσθω· καιρὸς δ' ἂν εἴη μετελθεῖν καὶ ἐπὶ τοὺς τὸ ἠθικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας ἀσπασαμένους.

ΠΡΟΣ ΗΘΙΚΟΥΣ.

Τὰς μὲν κομιζομένας ὑπὸ τῶν σκεπτικῶν ἀπορίας εἴς τε τὸ λογικὸν καὶ φυσικὸν τῆς φιλοσοφίας μέρος πρότερον ἐπεληλύθαμεν, ὑπόλοιπον δέ ἐστι καὶ τὰς εἰς τὸ ἠθικὸν φέρεσθαι δυναμένας προσυποτάττειν· οὕτω γὰρ ἕκαστος ἡμῶν τὴν τελείαν καὶ σκεπτικὴν ἀπολαβὼν διάθεσιν κατὰ τὸν Τίμωνα βιώσεται

ῥῆστα μεθ' ἡσυχίης
αἰεὶ ἀφροντίστως καὶ ἀκινήτως κατὰ ταὐτά,
μὴ προσέχων δειλοῖς ἡδυλόγου σοφίης.

6. ᾧ] ἐν ᾧ L. 11. οἱ — 12. ἀλλήλων om C. 22. ἀσαμένους C, πασαμένους FG. 29. βιῶσαι CGR, βιώσαι F, vivet H. 31. ἀεὶ CR. ταῦτα L. 32. δειλοῖς] λήροις?

2 ἀλλ' ἐπεὶ τὴν ἠθικὴν θεωρίαν συμφώνως σχεδὸν ἅπαντες ὑπειλήφασι περὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν διάκρισιν γίνεσθαι, καθὸ καὶ ὁ πρῶτος αὐτὴν δόξας κεκινηκέναι Σωκράτης παρήγγειλεν ὡς ἀναγκαιότατον ζητεῖν

ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται,

δεήσει καὶ ἡμᾶς ἐν ἀρχαῖς εὐθὺς περὶ τῆς ἐν τούτοις διαφορᾶς σκοπεῖν.

3 '''Πάντες μὲν οἱ κατὰ [τὸν] τρόπον στοιχειοῦν δοκοῦντες τῶν φιλοσόφων, καὶ ἐπιφανέστατα παρὰ πάντας οἵ τε ἀπὸ τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημίας καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου ἔτι δὲ τῆς στοᾶς, εἰώθασι διαιρούμενοι λέγειν τῶν ὄντων τὰ μὲν εἶναι ἀγαθὰ τὰ δὲ κακὰ τὰ δὲ μεταξὺ τούτων,
4 ἅπερ καὶ ἀδιάφορα λέγουσιν· ἰδιαίτερον δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους ὁ Ξενοκράτης καὶ ταῖς ἑνικαῖς πτώσεσι χρώμενος ἔφασκε "πᾶν τὸ ὂν ἢ ἀγαθόν ἐστιν ἢ κακόν ἐστιν ἢ οὔτε
5 ἀγαθόν ἐστιν οὔτε κακόν ἐστιν." καὶ τῶν λοιπῶν φιλοσόφων χωρὶς ἀποδείξεως τὴν τοιαύτην διαίρεσιν προσιεμένων αὐτὸς ἐδόκει καὶ ἀπόδειξιν συμπαραλαμβάνειν. εἰ γάρ ἐστί τι κεχωρισμένον πρᾶγμα τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ τῶν μήτε ἀγαθῶν μήτε κακῶν, ἐκεῖνο ἤτοι ἀγαθόν ἐστιν ἢ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. καὶ εἰ μὲν ἀγαθόν ἐστιν, ἓν τῶν τριῶν γενήσεται· εἰ δ' οὐκ ἔστιν ἀγαθόν, ἤτοι κακόν ἐστιν ἢ οὔτε κακόν ἐστιν οὔτε ἀγαθόν ἐστιν· εἴτε κακόν ἐστιν, ἓν τῶν τριῶν ὑπάρξει, εἴτε οὔτε ἀγαθόν ἐστιν οὔτε κακόν ἐστι, πάλιν ἓν τῶν τριῶν καταστήσεται. πᾶν ἄρα τὸ ὂν ἤτοι ἀγαθόν ἐστιν ἢ κακόν ἐστιν ἢ οὔτε ἀγα-
6 θόν ἐστιν οὔτε κακόν ἐστιν. δυνάμει δὲ καὶ οὗτος χωρὶς ἀποδείξεως προσήκατο τὴν διαίρεσιν, ἐπείπερ ὁ εἰς κατασκευὴν αὐτῆς παραληφθεὶς λόγος οὐχ ἕτερός ἐστιν αὐτῆς''' ὅθεν εἰ ἐν ἑαυτῇ περιέσχηκε τὴν πίστιν ἡ ἀπόδειξις, ἔσται

ὑπει
2. διειλήφασι R. τὴν post κακῶν CR. 5. ὅττι] Od. 4 392. cf. Themist. or. 34 p. 447 Dindorf. τε om CR. 9. τε om C. 14. ἑνικῆς C. 17. προϊεμένων L: cf. v. 28. 19. πρᾶγμα τῶν] πραγμάτων L. 23. εἴτε] εἰ L. 24. ἓν — 25. ἐστι om CR. εἴτε] εἰ δὲ FGR.

καὶ ἡ διαίρεσις ἐξ ἑαυτῆς πιστὴ μὴ διαφέρουσα τῆς ἀποδείξεως.

7 Ἀλλ' ὅμως, καίπερ συμφώνου δοκοῦντος ὑπάρχειν κατὰ πάντας τοῦ ὅτι τρισσή ἐστιν ἡ τῶν ὄντων διαφορά, τινὲς οὐδὲν ἧττον εὑρεσιλογοῦσιν, ὁμολογοῦντες μὲν τὴν ἐν τοῖς οὖσι διαφορὰν ὅτι τοιαύτη τίς ἐστι, σοφιστικῶς δὲ προσειλούμενοι τῇ ἐκτεθείσῃ διαιρέσει. καὶ τοῦτο εἰσόμεθα μικρὸν ἄνωθεν προλαβόντες.

Τὸν γὰρ ὅρον φασὶν οἱ τεχνογράφοι ψιλῇ τῇ συντά- 8
ξει διαφέρειν τοῦ καθολικοῦ, δυνάμει τὸν αὐτὸν ὄντα.
καὶ εἰκότως· ὁ γὰρ εἰπὼν "ἄνθρωπός ἐστι ζῷον λογι-
κὸν θνητόν" τῷ εἰπόντι "εἴ τί ἐστιν ἄνθρωπος, ἐκεῖνο
ζῷόν ἐστι λογικὸν θνητόν" τῇ μὲν δυνάμει τὸ αὐτὸ λέγει
τῇ δὲ φωνῇ διάφορον. καὶ ὅτι τοῦτο, συμφανὲς ἐκ τοῦ 9
μὴ μόνον τὸ καθολικὸν τῶν ἐπὶ μέρους εἶναι περιληπτι-
κόν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὅρον ἐπὶ πάντα τὰ εἴδη τοῦ ἀποδιδο-
μένου πράγματος διήκειν, οἷον τὸν μὲν τοῦ ἀνθρώπου
ἐπὶ πάντας τοὺς κατ' εἶδος ἀνθρώπους, τὸν δὲ τοῦ ἵππου
ἐπὶ πάντας τοὺς ἵππους. ἑνός τε ὑποταχθέντος ψεύδους
ἑκάτερον γίνεται μοχθηρόν, τό τε καθολικὸν καὶ ὁ ὅρος.
ἀλλὰ γὰρ ὡς ταῦτα φωναῖς ἐξηλλαγμένα κατὰ δύναμίν 10
ἐστι τὰ αὐτά, ὧδε καὶ ἡ τέλειός φασι διαίρεσις, δύναμιν
ἔχουσα καθολικήν, συντάξει τοῦ καθολικοῦ διενήνοχεν. ὁ
γὰρ τρόπῳ τῷδε διαιρούμενος "τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν
εἰσιν Ἕλληνες οἱ δὲ βάρβαροι" ἴσον τι λέγει τῷ "εἴ τινές
εἰσιν ἄνθρωποι, ἐκεῖνοι ἢ Ἕλληνές εἰσιν ἢ βάρβαροι."
ἐὰν γάρ τις ἄνθρωπος εὑρίσκηται μήτε Ἕλλην μήτε βάρ-
βαρος, ἀνάγκη μοχθηρὰν μὲν εἶναι τὴν διαίρεσιν, ψεῦδος
δὲ γίνεσθαι τὸ καθολικόν. διόπερ καὶ τὸ οὕτω λεγόμε- 11
νον "τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἀγαθὰ τὰ δὲ κακὰ τὰ δὲ
τούτων μεταξύ" δυνάμει κατὰ τὸν Χρύσιππον τοιοῦτόν
ἐστι καθολικόν "εἴ τινά ἐστιν ὄντα, ἐκεῖνα ἤτοι ἀγαθά
ἐστιν ἢ κακά ἐστιν ἢ ἀδιάφορα." τὸ μέντοι γε τοιοῦτον

5. εὑρησιολογοῦσιν CR. 22. ὧδε] ὡς δὲ L.

καθολικὸν ψεῦδός ἐστιν ὑποτασσομένου τινὸς αὐτῷ ψεύ-
12 δους. δυοῖν γάρ φασιν ὑποκειμένων πραγμάτων, τοῦ μὲν
ἀγαθοῦ τοῦ δὲ κακοῦ, ἢ τοῦ μὲν ἀγαθοῦ τοῦ δὲ ἀδιαφό-
ρου, ἢ κακοῦ καὶ ἀδιαφόρου, τὸ μὲν "τοῦτ' ἔστι τῶν ὄν-
των ἀγαθόν" ἀληθές ἐστι, τὸ δὲ "ταῦτ' ἔστιν ἀγαθά" ψεῦ-
δος· οὐ γάρ ἐστιν ἀγαθά, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγαθὸν τὸ δὲ
13 κακόν. καὶ τὸ "ταῦτ' ἔστι κακά" πάλιν ψεῦδος· οὐ γὰρ
ἐστι κακά, ἀλλὰ τὸ ἕτερον αὐτῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπ
τῶν ἀδιαφόρων· ψεῦδος γὰρ τὸ "ταῦτ' ἔστιν ἀδιάφορα,
ὥσπερ καὶ τὸ "ταῦτ' ἔστιν ἀγαθὰ ἢ κακά." ἡ μὲν οὖ
14 ἔνστασις τοιαύτη πως καθέστηκεν, φαίνεται δὲ μὴ καθά-
πτεσθαι τοῦ Ξενοκράτους διὰ τὸ μὴ ταῖς πληθυντικαῖ
πτώσεσι κεχρῆσθαι, ὥστ' ἐπὶ τῆς τῶν ἑτερογενῶν δείξε
ψευδοποιηθῆναι τὴν διαίρεσιν.
15 Ἄλλοι δὲ κἀκείνως ἐνέστησαν. πᾶσα γάρ, φασίν, ὑγι
διαίρεσις γένους ἐστὶ τομὴ εἰς τὰ προσεχῆ εἴδη, καὶ δ
τοῦτο μοχθηρὰ καθέστηκεν ἡ τοιαύτη διαίρεσις "τῶν ἀν-
θρώπων οἱ μέν εἰσιν Ἕλληνες οἱ δὲ Αἰγύπτιοι οἱ δὲ Πέ
σαι οἱ δὲ Ἰνδοί." τῷ γὰρ ἑτέρῳ τῶν προσεχῶν εἰδῶν
τὸ συζυγοῦν καὶ προσεχὲς εἶδος ἀντιδιέζευκται, ἀλλὰ
τούτου εἴδη, δέον οὕτως εἰπεῖν "τῶν ἀνθρώπων οἱ μ
εἰσιν Ἕλληνες οἱ δὲ βάρβαροι", καὶ καθ' ὑποδιαίρεσιν λο
πὸν "τῶν βαρβάρων οἱ μέν εἰσιν Αἰγύπτιοι οἱ δὲ Πέρ
16 οἱ δὲ Ἰνδοί." ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ὄντων διαιρέσεως, ἐπ
ὅσα μέν ἐστιν ἀγαθὰ καὶ κακά, διαφέροντά ἐστιν ἡμῖ
ὅσα δὲ μεταξὺ τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ταῦτ' ἔστι
ἡμῖν ἀδιάφορα. ἐχρῆν οὖν μὴ οὕτως ἔχειν τὴν διαίρεσ
ὡς ἔχει, μᾶλλον δ' ἐκείνως "τῶν ὄντων ἃ μέν ἐστιν ἀδιά-
φορα ἃ δὲ διαφέροντα, τῶν δὲ διαφερόντων ἃ μὲν ἀγαθ
17 ἃ δὲ κακά." ἐῴκει γὰρ ἡ μὲν τοιαύτη διαίρεσις τῇ λε-
γούσῃ "τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν Ἕλληνες οἱ δὲ βάρ-
βαροι, τῶν δὲ βαρβάρων οἱ μὲν Αἰγύπτιοι οἱ δὲ Πέρσ

15. κἀκεῖνος C. φησιν CR. 16. τομὴ] τὸ μὴ CR. 19. τῷ γὰρ ἑτέρων L. 31. οἱ δὲ — 32. Αἰγύπτιοι om C.

ι δὲ Ἰνδοί·" ἡ δὲ ἐκκειμένη ὡμοίωτο τῇ τοιουτοτρόπῳ
"τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν Ἕλληνες οἱ δὲ Αἰγύπτιοι οἱ
ὲ Πέρσαι οἱ δὲ Ἰνδοί."

Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν ἐνστάσεων οὐκ ἀνάγκη
ῦν μηκύνειν, ἐκεῖνο δ' ἴσως ἁρμόσει προδιαρθρῶσαι ὅτι 18
ὸ ἔστι δύο σημαίνει, καὶ ἓν μὲν τὸ οἷον ὑπάρχει, καθό
αμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ ὅτι ἡμέρα ἔστιν ἀντὶ τοῦ
μέρα ὑπάρχει, ἕτερον δὲ τὸ οἷον φαίνεται, καθό τινες
ῶν μαθηματικῶν εἰώθασι λέγειν πολλάκις ὅτι τὸ μεταξὺ
υοῖν τινῶν ἀστέρων διάστημα πηχυαῖόν ἐστιν, ἐν ἴσῳ λέ-
οντες τῷ φαίνεται καὶ οὐ πάντως ὑπάρχει· τάχα γὰρ
πάρχει μὲν σταδίων ἑκατόν, φαίνεται δὲ πηχυαῖον παρὰ
ὸ ὕψος καὶ παρὰ τὴν τῆς ὄψεως ἀπόστασιν. διττοῦ δὴ 19
υγχάνοντος τοῦ ἔστι μορίου, ὅταν λέγωμεν σκεπτικῶς
τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἀγαθὰ τὰ δὲ κακὰ τὰ δὲ με-
ταξὺ τούτων," τὸ ἔστιν ἐντάττομεν οὐχ ὡς ὑπάρξεως ἀλλ'
ς τοῦ φαίνεσθαι δηλωτικόν. περὶ μὲν γὰρ τῆς πρὸς τὴν
ύσιν ὑποστάσεως τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδε-
έρων ἱκανοί πώς εἰσιν ἡμῖν ἀγῶνες πρὸς τοὺς δογματι-
ούς· κατὰ δὲ τὸ φαινόμενον τούτων ἕκαστον ἔχομεν 20
θος ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἢ ἀδιάφορον προσαγορεύειν, καθά-
ερ καὶ ὁ Τίμων ἐν τοῖς Ἰνδαλμοῖς ἔοικε δηλοῦν, ὅταν φῇ

ἦ γὰρ ἐγὼν ἐρέω ὥς μοι καταφαίνεται εἶναι,
μῦθον ἀληθείης ὀρθὸν ἔχων κανόνα,
ὡς ἡ τοῦ θείου τε φύσις καὶ τἀγαθοῦ αἰεί,
ἐξ ὧν ἰσότατος γίνεται ἀνδρὶ βίος.

Κειμένης οὖν κατὰ τὸν ὑποδεδειγμένον τρόπον τῆς
ροειρημένης διαιρέσεως, ἴδωμεν ἃ χρὴ φρονεῖν περὶ τῶν
ν αὐτῇ, τὴν ἀρχὴν τῶν λόγων ἀπὸ τῆς ἐννοίας ποιη-
άμενοι.

'''Τῆς κατὰ τὸν τόπον χειριζομένης ἡμῖν πρὸς τοὺς 21
ογματικοὺς ἀντιρρήσεως τὸ κυριώτατον μέρος ἐχούσης ἐν

2. οἱ] καὶ οἱ C. 8. οἷον ἡμέρα φαίνεται CGHR: corr Fabricius.
22. τοῖσι δήμοις CGHR: corr Fabricius. 23. ἢ CR. εἶναι om C.
25. ἀεὶ CR.

τῇ διαγνώσει τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν, πρὸ παντὸς ἁρμόσει τὴν ἐπίνοιαν τούτων στῆσαι· κατὰ γὰρ τὸν σοφὸν Ἐπίκουρον οὔτε ζητεῖν ἔστιν οὔτε ἀπορεῖν ἄνευ προλή-
22 ψεως. οἱ μὲν οὖν στωικοὶ τῶν κοινῶν ὡς εἰπεῖν ἐννοιῶν ἐχόμενοι ὁρίζονται τἀγαθὸν τρόπῳ τῷδε "ἀγαθόν ἐστιν ὠφέλεια ἢ οὐχ ἕτερον ὠφελείας," ὠφέλειαν μὲν λέγοντες τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σπουδαίαν πρᾶξιν, οὐχ ἕτερον δὲ ὠφε-
23 λείας τὸν σπουδαῖον ἄνθρωπον καὶ τὸν φίλον. ἡ μὲν γὰρ ἀρετή πως ἔχον ἡγεμονικὸν καθεστηκυῖα, καὶ ἡ σπουδαία πρᾶξις ἐνέργειά τις οὖσα κατ' ἀρετήν, ἄντικρυς ἐστὶν ὠφέλεια· ὁ δὲ σπουδαῖος ἄνθρωπος καὶ ὁ φίλος, πάλιν τῶν ἀγαθῶν ὄντες καὶ αὐτοί, οὔτε ὠφέλεια λεχθεῖεν ἂν
24 ὑπάρχειν οὔθ' ἕτεροι ὠφελείας δι' αἰτίαν τοιαύτην. τὰ γὰρ μέρη, στωικῶν φασὶ παῖδες, οὔτε τὰ αὐτὰ τοῖς ὅλοις ἐστὶν οὔτε ἑτεροῖα τῶν ὅλων, οἷον ἡ χεὶρ οὔτε ἡ αὐτή ἐστιν ὅλῳ ἀνθρώπῳ, οὐ γὰρ ὅλος ἄνθρωπός ἐστιν ἡ χείρ, οὔτε ἑτέρα τοῦ ὅλου, σὺν γὰρ τῇ ὅλῃ χειρὶ ὅλος ὁ ἄνθρωπος νοεῖται ἄνθρωπος. ἐπεὶ οὖν καὶ τοῦ σπουδαίου ἀνθρώπου καὶ τοῦ φίλου μέρος ἐστὶν ἡ ἀρετή, τὰ δὲ μέρη οὔτε ταὐτὰ τοῖς ὅλοις ἐστὶν οὔτε ἕτερα τῶν ὅλων, εἴρηται ὁ σπουδαῖος ἄνθρωπος καὶ ὁ φίλος οὐχ ἕτερος ὠφελείας. ὥστε πᾶν ἀγαθὸν τῷ ὅρῳ ἐμπεριειλῆφθαι, ἐάν τε ἐξ εὐθείας ὠφέλεια τυγχάνῃ ἐάν τε μὴ ᾖ ἕτερον ὠφελείας.
25 ἔνθεν καὶ κατὰ ἀκολουθίαν τριχῶς εἰπόντες ἀγαθὸν προσαγορεύεσθαι, ἕκαστον τῶν σημαινομένων κατ' ἰδίαν πάλιν ἐπιβολὴν ὑπογράφουσιν. λέγεται γὰρ ἀγαθόν, φασί, καθ' ἕνα μὲν τρόπον τὸ ὑφ' οὗ ἢ ἀφ' οὗ ἔστιν ὠφελεῖσθαι, ὃ δὴ ἀρχικώτατον ὑπῆρχε καὶ ἀρετή· ἀπὸ γὰρ ταύτης ὥσπερ
26 τινὸς πηγῆς πᾶσα πέφυκεν ἀνίσχειν ὠφέλεια. καθ' ἕτερον δὲ τὸ καθ' ὃ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι· οὕτως οὐ μόνον αἱ ἀρεταὶ λεχθήσονται ἀγαθὰ ἀλλὰ καὶ αἱ κατ' αὐτὰς πράξεις, εἴπερ καὶ κατὰ ταύτας συμβαίνει ὠφελεῖσθαι.

2. κατὰ] καὶ CR. 14. τῶν στωϊκῶν φασι παῖδες CR, φασὶ παῖδες στωϊκῶν FG. 16. ὅλος] ὅλον CR. 19. ἡ add CR. 20. ἔσται CGR. 23. ἂν R.

κατὰ δὲ τὸν τρίτον καὶ τελευταῖον τρόπον λέγεται ἀγαθὸν 27 τὸ οἷόν τε ὠφελεῖν, ἐμπεριλαμβανούσης τῆς ἀποδόσεως ταύτης τάς τε ἀρετὰς καὶ τὰς ἐναρέτους πράξεις καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς σπουδαίους ἀνθρώπους, '''θεούς τε καὶ σπουδαίους δαίμονας. παρ' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐν ἴσῳ λέγεται 28 παρά τε τοῖς περὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Ξενοκράτη πολλαχῶς ὀνομάζεσθαι τἀγαθὸν καὶ παρὰ τοῖς στωικοῖς. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ὅταν φῶσιν ἑτέρως λέγεσθαι ἀγαθὸν τὴν ἰδέαν καὶ ἑτέρως τὸ μετέχον τῆς ἰδέας, σημαινόμενα ἐκτίθενται καὶ κατὰ πολὺ ἀλλήλων διεστῶτα καὶ μηδεμίαν ἔχοντα κοινωνίαν, οἷόν τι καὶ ἐπὶ τῆς κύων φωνῆς θεωροῦμεν. ὡς 29 γὰρ ἐκ ταύτης σημαίνεται μὲν πτῶσις ὑφ' ἣν τὸ ὑλακτικὸν πέπτωκε ζῷον, καὶ ἔτι ὑφ' ἣν τὸ ἔνυγρον, καὶ πρὸς τούτοις ὑφ' ἣν ὁ φιλόσοφος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑφ' ἣν τὸ ἄστρον, οὐδὲν δὲ κοινὸν ἔχουσιν αἱ τοιαῦται πτώσεις, οὐδ' ἐμπεριέχεται τῇ δευτέρᾳ ἡ πρώτη καὶ τῇ τρίτῃ ἡ δευτέρα, οὕτω κἂν τῷ φάναι ἀγαθὸν τὴν ἰδέαν καὶ τὸ μετέχον τῆς ἰδέας ἔκθεσις μέν ἐστι σημαινομένων, κεχωρισμένων δὲ καὶ οὐδεμίαν περίληψιν ἐμφαινόντων. ἀλλ' οἱ μὲν ἀρ- 30 χαιότεροι, ὡς προεῖπον, τοιοῦτοί τινες ἦσαν· οἱ δ' ἀπὸ τῆς στοᾶς θέλουσιν ἐπὶ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ προσηγορίας τὸ δεύτερον σημαινόμενον ἐμπεριληπτικὸν εἶναι τοῦ πρώτου καὶ τὸ τρίτον περιληπτικὸν τῶν δυοῖν. ἦσαν δὲ οἱ φάσκοντες ἀγαθὸν ὑπάρχειν τὸ δι' αὑτὸ αἱρετόν. οἱ δ' οὕτως "ἀγαθόν ἐστι τὸ συλλαμβανόμενον πρὸς εὐδαιμονίαν," τινὲς δὲ "τὸ συμπληρωτικὸν εὐδαιμονίας." εὐδαιμονία δέ ἐστιν, ὡς οἵ τε περὶ τὸν Ζήνωνα καὶ Κλεάνθην καὶ Χρύσιππον ἀπέδοσαν, εὔροια βίου.

Πλὴν τὸ μὲν γένος τῆς τοῦ ἀγαθοῦ ἀποδόσεώς ἐστι τοιοῦτον· εἰώθασι δ' ἔνιοι, τριχῶς λεγομένου τἀγαθοῦ, 31 πρὸς τὸν τοῦ πρώτου σημαινομένου ὅρον εὐθὺς ἐπιζητεῖν, καθὸ λέγει "τὸ ἀγαθόν ἐστι τὸ ὑφ' οὗ ἢ ἀφ' οὗ ἔστιν

1. τρίτον] τρόπον C. 2. ἐκπεριλαμβανούσης L. 3. τὰς om C. 31. σημαινομένου H, σημαινόμενον L.

ὠφελεῖσθαι," ὡς εἰ ταῖς ἀληθείαις ἀγαθόν ἐστι τὸ ἀφ' οὗ ἔστιν ὠφελεῖσθαι, μόνην ῥητέον τὴν γενικὴν ἀρετὴν ἀγαθὸν ὑπάρχειν (ἀπὸ μόνης γὰρ ταύτης συμβαίνει τὸ ὠφελεῖσθαι), ἐκπίπτειν δὲ τοῦ ὅρου ἑκάστην τῶν εἰδικῶν, οἷον τὴν φρόνησιν καὶ τὴν σωφροσύνην καὶ τὰς λοιπάς.
32 ἀπ' οὐδεμιᾶς γὰρ αὐτῶν συμβαίνει τὸ αὐτὸ τοῦτο ὠφελεῖν, ἀλλ' ἀπὸ μὲν τῆς φρονήσεως τὸ φρονεῖν καὶ οὐ κοινότερον τὸ ὠφελεῖν (εἰ γὰρ αὐτὸ τοῦτο συμβαίνοι, τὸ ὠφελεῖν, οὐκ ἔσται ὡρισμένως φρόνησις, γενικὴ δ' ἀρετή), καὶ ἀπὸ τῆς '''σωφροσύνης τὸ κατ' αὐτὴν κατηγόρημα, σωφρονεῖν, οὐ τὸ κοινόν, ὠφελεῖν, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τὸ
33 ἀνάλογον. οἱ δ' ἀντικαθιστάμενοι πρὸς τοῦτο τὸ ἔγκλημα τοῦτό φασιν. ὅταν λέγωμεν "ἀγαθόν ἐστιν ἀφ' οὗ συμβαίνει τὸ ὠφελεῖσθαι," ἐν ἴσῳ τοῦτο λέγομεν τῷ "ἀγαθόν ἐστιν ἀφ' οὗ συμβαίνει τι τῶν ἐν τῷ βίῳ ὠφελεῖσθαι." οὕτω γὰρ καὶ ἑκάστη τῶν ἐπ' εἴδους ἀρετῶν ἀγαθὸν γενήσεται, κοινῶς μὲν τὸ ὠφελεῖν μὴ ἐπιφέρουσα, τὸ δὲ τῶν ἐν τῷ βίῳ ὠφελεῖσθαι παρεχομένη, οἷον ἡ μὲν φρονεῖν, καθάπερ ἡ φρόνησις, ἡ δὲ [τὸ] σωφρονεῖν, ὡς ἡ
34 σωφροσύνη. θελήσαντες δὲ οὗτοι ὡς ἀπολογούμενοι τὸ πρότερον ἔγκλημα φυγεῖν, εἰς ἕτερον ἀπεκυλίσθησαν. εἰ γάρ ἐστι τὸ λεγόμενον τοιοῦτο "ἀγαθόν ἐστιν ἀφ' οὗ συμβαίνει τι τῶν ἐν τῷ βίῳ ὠφελεῖσθαι," ἡ γενικὴ ἀρετὴ ἀγαθὸν οὖσα οὐχ ὑποπεσεῖται τῷ ὅρῳ· οὐ γὰρ ἀπ' αὐτῆς συμβαίνει τι τῶν ἐν τῷ βίῳ ὠφελεῖσθαι, ἐπεὶ μία τῶν ἐπ' εἴδους γενήσεται, ἀλλ' ἁπλῶς τὸ ὠφελεῖσθαι.

35 Καὶ ἕτερα δὲ εἴωθε λέγεσθαι πρὸς τοὺς τοιούτους ὅρους, δογματικῆς ἐχόμενα περιεργίας. ἡμῖν δὲ ἀπόχρη ἀποδεῖξαι ὅτι ὁ λέγων ἀγαθὸν τὸ ὠφελοῦν ἢ τὸ δι' αὑτὸ αἱρετὸν ἢ τὸ συνεργοῦν πρὸς εὐδαιμονίαν, ἢ οὕτω πως ἀποδιδούς, οὐχ ὃ ἔστιν ἀγαθὸν διδάσκει, ἀλλὰ τὸ συμβε-

2. ἔστιν om CR. 8. συμβαίνει FG. 12. τὸ om C. 13. λεγώμεθα CR. 14. τούτῳ FG. τῷ om L. 18. βίῳ om L. 19. συμφρονεῖν G. 21. εἰ — 22. τοιοῦτο] εἰ γὰρ ἕτερόν ἐστι τὸ λεγόμενον τούτων L. 24. ἐπ' C. 28. περιεργίας R nescio an correctus: περιεργείας CFG.

βηκὸς αὐτῷ παρίστησιν. ὁ δὲ τὸ συμβεβηκὸς τἀγαθῷ
παριστὰς οὐκ αὐτὸ δείκνυσι τἀγαθόν. εὐθέως γοῦν τὸ
μὲν ὅτι ὠφελεῖ τἀγαθὸν καὶ τὸ ὅτι αἱρετόν ἐστι, παρὸ
ἀγαθὸν εἴρηται τὸ οἷον ἀγαστόν, ὅτι τε εὐδαιμονίας ἐστὶ
ποιητικόν, πάντες συγχωροῦσιν· ἀλλ' ἐὰν προσεξετάζηται 36
τί ποτε ἔστι τοῦτο τὸ ὠφελοῦν καὶ δι' αὐτὸ αἱρετὸν καὶ
εὐδαιμονίας ποιητικόν, οὐκέτι ὁμοφρονήσουσι, καίπερ συμ-
φώνως πρότερον αὐτὸ λέγοντες τὸ ὠφελοῦν καὶ τὸ αἱρε-
τόν, ἀλλ' εἰς ἄσπειστον ἐξενεχθήσονται πόλεμον, τοῦ μὲν
ἀρετὴν λέγοντος τοῦ δ' ἡδονὴν τοῦ δ' ἀλυπίαν τοῦ δ'
ἄλλο τι τῶν διαφερόντων. εἰ δέ γε ἐκ τῶν προειρημένων 37
ὅρων ἐδείκνυτο ὅ ἐστι τὸ '''ἀγαθόν, οὐκ ἂν ἐπεστασίαζον
ὡς ἀγνοουμένης τῆς τἀγαθοῦ φύσεως. τοίνυν οὐχ ὅ ἐστι
τὸ ἀγαθὸν οἱ ἐκκείμενοι ὅροι διδάσκουσιν, ἀλλὰ τὸ συμβε-
βηκὸς τἀγαθῷ. διόπερ οὐδὲ κατὰ τοῦτο μόνον εἰσὶ μο-
χθηροί, ἀλλὰ καὶ καθόσον ἀδυνάτου τινὸς ἐφίενται πρά-
γματος· ὁ γὰρ ἀγνοῶν τι τῶν ὄντων, οὗτος οὐδὲ τὸ 38
συμβεβηκὸς ἐκείνῳ γινώσκειν δύναται. οἷον ὁ πρὸς τὸν
ἀγνοοῦντα τί ἐστιν ἵππος λέγων "ἵππος ἐστὶ ζῷον χρε-
μετιστικόν" οὐ διδάσκει ὅ ἐστιν ἵππος· τῷ γὰρ μὴ γινώ-
σκοντι τὸν ἵππον καὶ τὸ χρεμετίζειν ἀγνοεῖται, ὅπερ ἦν
τοῦ ἵππου συμβεβηκός. καὶ ὁ πρὸς τὸν μὴ κατειληφότα
τί ἐστι βοῦς προφερόμενος "βοῦς ἐστὶ ζῷον μυκητικόν"
οὐ παρίστησι τὸν βοῦν· τῷ γὰρ μὴ γινώσκοντι τοῦτον
συνακαταληπτεῖται καὶ τὸ μυκᾶσθαι, συμβεβηκὸς ὑπάρ-
χον τοῦ βοός. οὐκοῦν καὶ πρὸς τὸν ἀνεννόητον ὄντα 39
τἀγαθοῦ μάτην καὶ ἀνωφελῶς λέγεται ὅτι ἀγαθόν ἐστι τὸ
αἱρετὸν ἢ τὸ ὠφελοῦν. πρῶτον γὰρ δεῖ μαθεῖν τὴν αὐ-
τοῦ τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν, εἶτα τότε συνιέναι ὅτι ὠφελεῖ καὶ
ὅτι αἱρετόν ἐστι καὶ εὐδαιμονίας ποιητικόν. ἐπ' ἀγνοου-
μένῃ δὲ ταύτῃ καὶ οἱ τοιοῦτοι τῶν ὅρων οὐ διδάσκουσι
τὸ ζητούμενον.

1. αὐτὸ C. 4. ἀγαθὸν C, ἀγαθὸν G (στὸν). τε om L. 9. ἄπι-
σιον CGH, irreconciliabile H: unde corr Fabricius. 17. οὗτος om C.
19. χρεμμετιστικὸν R. 27. ἀγαθοῦ FG.

40 Δείγματος μὲν οὖν χάριν ἀπαρκέσει ταῦτ' εἰρῆσθαι
περὶ τῆς τἀγαθοῦ νοήσεως. ἐξ ὧν, ὡς οἶμαι, σαφῆ τυγ-
χάνει καὶ τὰ περὶ τοῦ κακοῦ τεχνολογούμενα παρὰ τοῖς
ἑτεροδόξοις. κακὸν γάρ ἐστι τὸ ἐναντίον τῷ ἀγαθῷ· ὅπερ
βλάβη ἐστὶν ἢ οὐχ ἕτερον βλάβης, καὶ βλάβη μὲν ὥσπερ
κακία καὶ ἡ φαύλη πρᾶξις, οὐχ ἕτερον δὲ βλάβης καθάπερ
41 ὁ φαῦλος ἄνθρωπος καὶ ὁ ἐχθρός. μεταξὺ δὲ τούτων,
φημὶ δὲ τοῦ τε ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, ὅπερ καὶ ἀδιάφορον
ὠνομάζετο, ἔστι τὸ οὐδετέρως ἔχον. τίς δ' ἦν ἡ τῶν ὅρων
τούτων δύναμις καὶ τίνα ῥητέον πρὸς τοὺς ὅρους, ἐκ τῶν
περὶ τἀγαθοῦ λεγομένων πάρεστι μαθεῖν. νῦν δ' ἐπὶ
προκατασταθεῖσι τούτοις μετελθόντες σκεψώμεθα εἰ ὥσπερ
ἐπινοεῖταί τι ἀγαθὸν καὶ κακόν, οὕτω καὶ πρὸς τὴν φύσιν
ὑπαρκτόν ἐστιν.
42 '''Ὅτι μὲν οὖν οὐ κεκρατημένως ὑπέγραψαν οἱ δογμα-
τικοὶ τὴν ἐπίνοιαν τοῦ τε ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, πρότερον
ἐπελογισάμεθα· πρὸς δὲ τὸ εὐχερέστερον συμπεριφέρε-
σθαι τοῖς περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ λόγοις αὔταρκές ἐστιν
εἰπεῖν ὡς ἄρα πάντες ἄνθρωποι, καθάπερ ἔλεγε καὶ ὁ
Αἰνησίδημος, ἀγαθὸν ἡγούμενοι τὸ αἱροῦν αὐτούς, ὁποῖον
ἄν ποτ' ᾖ, μαχομένας ἔχουσι τὰς ἐν εἴδει περὶ αὐτοῦ κρί-
43 σεις. καὶ ὃν τρόπον συμφωνοῦντες, εἰ τύχοι, περὶ τοῦ
εἶναί τινα σωματικὴν εὐμορφίαν περὶ τῆς εὐμόρφου καὶ
καλῆς γυναικὸς στασιάζουσιν, τοῦ μὲν Αἰθίοπος τὴν σι-
μοτάτην καὶ μελαντάτην προκρίνοντος, τοῦ δὲ Πέρσου
τὴν γρυποτάτην καὶ λευκοτάτην ἀποδεχομένου, ἄλλου δὲ
τὴν μέσην κατά τε τὸν χαρακτῆρα καὶ κατὰ τὴν χρόαν
44 πασῶν καλλίονα λέγοντος, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ κατὰ
κοινὴν πρόληψιν δοξάζοντες εἶναί τι ἀγαθὸν καὶ κακὸν
οἵ τε ἰδιῶται καὶ οἱ φιλόσοφοι, ἀγαθὸν μὲν τὸ αἱροῦν
αὐτοὺς καὶ ὠφελοῦν, κακὸν δὲ τὸ ἐναντίως ἔχον, κατ' εἶδος
πρὸς ἀλλήλους πολεμοῦσιν·

2. ἀγαθοῦ FG. 24. κακῆς C. σιμότητα CHRS. —25. μελανοτάτην CR, μελανότητα H. 26. γρυπότητα καὶ λευκότητα H.

ἄλλος γάρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις,

καὶ κατ' Ἀρχίλοχον

ἄλλος ἄλλῳ ἐπ' ἔργῳ καρδίην ἰαίνεται,

εἴγε ὁ μὲν δόξαν ἀσπάζεται ὁ δὲ πλοῦτον, ἄλλος εὐεξίαν, τὶς δὲ ἡδονήν. καὶ ἐπὶ τῶν φιλοσόφων ὁ αὐτὸς λόγος. 45 οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ τοῦ περιπάτου τρία γένη φασὶν εἶναι τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἃ μὲν περὶ ψυχὴν ὑπάρχειν ἃ δὲ περὶ σῶμα ἃ δὲ ἐκτὸς ψυχῆς τε καὶ σώματος, περὶ μὲν οὖν ψυχὴν τὰς ἀρετάς, περὶ δὲ τὸ σῶμα ὑγίειαν καὶ εὐεξίαν καὶ εὐαισθησίαν καὶ κάλλος καὶ πᾶν ὃ τῆς ὁμοίας ἐστὶν ἰδέας, ἐκτὸς δὲ ψυχῆς καὶ σώματος '''πλοῦτον πατρίδα γονεῖς τέκνα φίλους, τὰ παραπλήσια. 46 οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς τρία μὲν γένη τῶν ἀγαθῶν καὶ αὐτοὶ τυγχάνειν ἔλεξαν, οὐχ ὡσαύτως δέ· τούτων γὰρ τὰ μὲν περὶ ψυχὴν τὰ δ' ἐκτὸς τὰ δὲ οὔτε περὶ ψυχὴν οὔτε ἐκτός, ἐξαιροῦντες τὸ γένος τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀγαθῶν ὡς μὴ ἀγαθῶν. καὶ δὴ περὶ μὲν ψυχὴν εἶναί φασι τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς σπουδαίας πράξεις, ἐκτὸς δὲ εἶναι τόν τε φίλον καὶ τὸν σπουδαῖον ἄνθρωπον καὶ τὰ σπουδαῖα τέκνα καὶ γονεῖς καὶ τὰ ὅμοια, οὔτε δὲ περὶ ψυχὴν οὔτε ἐκτὸς αὐτὸν τὸν σπουδαῖον ἄνθρωπον ὡς πρὸς ἑαυτόν. οὔτε γὰρ ἐκτὸς ἑαυτοῦ δυνατὸν εἶναι αὐτὸν οὔτε περὶ ψυχήν· ἐκ γὰρ ψυχῆς καὶ σώματος συνέστηκεν. 47 εἰσὶ δὲ οἱ τοσοῦτον ἀπέχοντες τοῦ ἐξαιρεῖν τὸ γένος τῶν περὶ σώματι ἀγαθῶν ὡς καὶ ἐν αὐτοῖς τὸ ἀρχικώτατον ἀπολιπεῖν ἀγαθόν· ὁποῖοί εἰσιν οἱ τὴν κατὰ σάρκα ἡδονὴν ἀσπαζόμενοι. καὶ ἵνα μὴ δοκῶμεν νῦν ἐπὶ πλεῖον ἐκτείνειν τὸν λόγον, παριστάντες ὅτι ἀσύμφωνός ἐστι καὶ μαχομένη ἡ περὶ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ τῶν ἀνθρώπων κρίσις, ἐπὶ ἑνὸς ὑποδειγματικῶς ποιησόμεθα τὴν ὑφήγησιν, καθάπερ τῆς ὑγείας, ἐπεὶ καὶ συνηθέστερός ἐστιν ἡμῖν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος.

1. ἄλλος] Od. 14 228. γὰρ τἄλλοισιν CR. 2. Ἀρχίλοχον] fr. 25 Liebel. 3. ἄλλος] ἄλλως C. ἐπὶ CR. κραδίην CR. 5. εὐεξίαν] εὐδοξίαν CFH. 18. τὰς om L. 23. γὰρ] γὰρ περὶ CR. 24. ἐξαίρειν CGR.

48 Οὐκοῦν τὴν ὑγείαν οἱ μὲν νομίζουσιν ἀγαθὸν εἶναι οἱ δ' οὐκ ἀγαθόν, καὶ τῶν ἀγαθὸν ὑπολαμβανόντων οἱ μὲν μέγιστον ἀγαθὸν ταύτην ἔλεξαν οἱ δ' οὐ μέγιστον, καὶ τῶν οὐκ ἀγαθὸν εἰπόντων οἱ μὲν ἀδιάφορον προηγούμενον, οἱ δὲ ἀδιάφορον μέν, οὐ προηγούμενον δέ.
49 ἀγαθὸν μὲν οὖν, καὶ τοῦτο πρῶτον, εἰρήκασι τὴν ὑγείαν οὐκ ὀλίγοι τῶν τε ποιητῶν καὶ τῶν συγγραφέων καὶ καθόλου πάντες οἱ ἀπὸ τοῦ βίου. Σιμωνίδης μὲν γὰρ ὁ μελοποιός φησι μηδὲ καλᾶς σοφίας εἶναι χάριν, εἰ μή τις ἔχοι σεμνὴν ὑγείαν· Λικύμνιος δὲ προειπὼν ταῦτα

'''λιπαρόμματε μᾶτερ, ὑψίστων θρόνων
σεμνῶν Ἀπόλλωνος βασίλεια ποθεινά,
πραΰγελως ὑγεία,

ποῖον ὑψηλὸν ἐπιφέρει·

τίς γὰρ πλούτου χάρις ἢ τοκήων
ἢ τᾶς ἰσοδαίμονος ἀνθρώπου βασιληΐδος ἀρχᾶς;
σέθεν δὲ χωρὶς οὔ τις εὐδαίμων ἔφυ.

50 Ἡρόφιλος δὲ ἐν τῷ διαιτητικῷ καὶ σοφίαν φησὶν ἀνεπίδεικτον καὶ τέχνην ἄδηλον καὶ ἰσχὺν ἀναγώνιστον καὶ πλοῦτον ἀχρεῖον καὶ λόγον ἀδύνατον ὑγείας ἀπούσης·
51 ἀλλ' οὗτοι μὲν οὕτως· ἀγαθὸν δ' εἶπαν αὐτὴν ὑπάρχειν, οὐ μὴν καὶ πρῶτον, οἵ τε ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου. δεῖν γὰρ ὑπέλαβον ἑκάστῳ τῶν ἀγαθῶν τὴν οἰκείαν τάξιν τε καὶ ἀξίαν ἀπονέμειν. ἔνθεν καὶ ὁ Κράντωρ εἰς ἔμφασιν τοῦ λεγομένου βουλόμενος ἡμᾶς
52 ἄγειν πάνυ χαρίεντι συνεχρήσατο παραδείγματι. εἰ γὰρ νοήσαιμεν, φησί, κοινόν τι τῶν Πανελλήνων θέατρον, εἰς τοῦτό τε ἕκαστον τῶν ἀγαθῶν παριὸν καὶ τῶν πρωτείων ἀντιποιούμενον ἥκειν, εὐθὺς καὶ εἰς ἔννοιαν ἀναχθησό-
53 μεθα τῆς ἐν τοῖς ἀγαθοῖς διαφορᾶς. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ πλοῦτος παραπηδήσας ἐρεῖ "ἐγώ, ὦ ἄνδρες Πανέλληνες,

4. προηγούμενοι CR. 8. Σιμωνίδης] fr. 116 Schneidewin. 10. Λικύμνιος] v. Meinek. Com. Gr. 2 p. 362 *). 16. ἀνθρώποις Athenaeus 15 p. 702 A. 18. ἠρόφυλος C. 19. ἀναγώνιστον] cf. Wyttenbach. ad Plutarch. 25 D. 24. τε om CR. 27. φασι CGR. 31. ὦ om GR.

*κόσμον παρέχων πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ τὰς ἐσθῆτας καὶ
τὰς ὑποδέσεις καὶ τὴν ἄλλην ἀπόλαυσιν χρειώδης εἰμὶ νο-
σοῦσι καὶ ὑγιαίνουσι, καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ παρέχω τὰ τερ-
πνά, ἐν δὲ πολέμοις νεῦρα τῶν πράξεων γίνομαι." τού-* 54
*των γὰρ δὴ τῶν λόγων ἀκούσαντες οἱ Πανέλληνες ὁμοθυ-
μαδὸν κελεύσουσιν ἀποδοῦναι τὰ πρωτεῖα τῷ πλούτῳ.
ἀλλ' ἐὰν τούτου ἤδη ἀνακηρυττομένου ἐπιστᾶσα ἡ ἡδονή,*

τῇ ἔνι μὲν φιλότης, ἔνι δ' ἵμερος, ἐν δ' ὀαριστύς,
πάρφασις, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων,

λέγῃ δὲ εἰς μέσον καταστᾶσα ὅτι αὐτὴν δίκαιόν ἐστιν ἀνα- 55
γορεύειν

(ὁ γὰρ ὄλβος οὐ βέβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος
ἐξίπτατ' οἴκων, μικρὸν ἀνθήσας χρόνον,

*'''διώκεταί τε πρὸς τῶν ἀνθρώπων οὐ δι' ἑαυτὸν ἀλλὰ τὴν
ἐξ αὐτοῦ περιγινομένην ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονήν), πάντως
οἱ Πανέλληνες, οὐκ ἄλλως ἔχειν τὸ πρᾶγμα ἢ οὕτως ὑπο-
λαβόντες, κεκράξονται δεῖν τὴν ἡδονὴν στεφανοῦν. ἀλλὰ* 56
*καὶ ταύτης τὸ βραβεῖον φέρεσθαι μελλούσης, ἐπὴν εἰσβάλ-
λῃ ἡ ὑγεία μετὰ τῶν συνέδρων αὐτῇ θεῶν, καὶ διδάσκῃ
ὡς οὔτε ἡδονῆς οὔτε πλούτου ὄφελός τί ἐστιν ἀπούσης
αὐτῆς*

(τί γάρ με πλοῦτος ὠφελεῖ νοσοῦντά γε;
μίκρ' ἂν θέλοιμι καὶ καθ' ἡμέραν ἔχων
ἄλυπον οἰκεῖν βίοτον ἢ πλουτῶν νοσεῖν),

ἀκούσαντες πάλιν οἱ Πανέλληνες καὶ καταλαβόντες ὡς 57
*οὐκ ἔνεστι κλινοπετῆ καὶ νοσοῦσαν ὑποστῆναι τὴν εὐδαι-
μονίαν, φήσουσι νικᾶν τὴν ὑγείαν. ἀλλὰ καὶ τῆς ὑγείας
ἤδη νικώσης, ἐπὰν εἰσέλθῃ ἡ ἀνδρία πολὺ στῖφος ἀρι-
στέων καὶ ἡρώων ἔχουσα περὶ ἑαυτήν, καταστᾶσά τε λέγῃ*

1. *παρέχω* FGR. 6. *κελεύουσιν* L. 8. *τῇ ἔνι*] Il. 14 216. *δαριστὴς* R, *ὁ ἀριστὴς* C. 10. *λέγειν* C. 12. *ὁ γὰρ ὄλβος*] cf. Porson. ad E. Phoen. 567. 13. *ἐξίπτατ'*] cf. idem ad Med. 1. 14. *τε*] *δὲ* FG. *ἀλλὰ διὰ τὴν*? sed cf. § 129 15. *περιγενομένην* FG. 19. *τῶν*] *τὴν τῶν* C. 22. *τί γάρ*] Euripid. Telephi fr. 28 p. 349 Matth. *ὠφελεῖ* om C. *νόσον* CGR, omissa *γε*. 23. *μικρὰν θέλοιμι* CGR. *ἄλυπον ἔχων* CGR. 24. *βιοτὴν* CGR. 25. *μεταλαβόντες* L. 29. *αὐτήν* CFG.

58 "ἐμοῦ μὴ παρούσης, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ἀλλοτρία γίνεται ἡ κτῆσις τῶν παρ' ὑμῖν ἀγαθῶν, εὔξαιντό τ' ἂν οἱ πολέμιοι περιουσιάζειν ὑμᾶς πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὡς μελλήσοντες ὑμῶν κρατεῖν," καὶ τούτων οὖν ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες τὰ μὲν πρωτεῖα τῇ ἀρετῇ ἀποδώσουσι, τὰ δὲ δευτερεῖα τῇ ὑγείᾳ, τὰ δὲ τρίτα τῇ ἡδονῇ, τελευταῖον δὲ τάξουσι τὸν πλοῦτον.

59 Καὶ δὴ ὁ μὲν Κράντωρ τὴν ὑγείαν ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ ἐτίθετο, στοιχῶν τοῖς προειρημένοις φιλοσόφοις· οὐκ ἀγαθὸν δ' οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς ἔλεξαν αὐτὴν ἀλλ' ἀδιάφορον. τὸ ἀδιάφορον δ' οἴονται λέγεσθαι τριχῶς, καθ' ἕνα μὲν τρόπον πρὸς ὃ μήτε ὁρμὴ μήτε ἀφορμὴ γίνεται, οἷόν ἐστι τὸ περιττοὺς ἢ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας ἢ τὰς ἐπὶ
60 τῇ κεφαλῇ τρίχας, καθ' ἕτερον δὲ πρὸς ὃ ὁρμὴ μὲν καὶ ἀφορμὴ γίνεται, οὐ μᾶλλον δὲ πρὸς τόδε ἢ τόδε, οἷον ἐπὶ δυοῖν δραχμῶν ἀπαραλλάκτων τῷ τε χαρακτῆρι καὶ τῇ λαμπρότητι, ὅταν δέῃ τὸ ἕτερον αὐτῶν αἱρεῖσθαι· ὁρμὴ μὲν γὰρ γίνεται πρὸς τὸ ἕτερον αὐτῶν [αἱρεῖσθαι], οὐ μᾶλλον
61 δὲ πρὸς τόδε ἢ τόδε. κατὰ δὲ τρίτον καὶ τελευταῖον τρόπον φασὶν ἀδιάφορον τὸ μήτε πρὸς εὐδαιμονίαν μήτε πρὸς '''κακοδαιμονίαν συλλαμβανόμενον, καθ' ὃ σημαινόμενόν φασι τήν τε ὑγείαν καὶ νόσον καὶ πάντα τὰ σωματικὰ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐκτὸς ἀδιάφορα τυγχάνειν διὰ τὸ μήτε πρὸς εὐδαιμονίαν μήτε πρὸς κακοδαιμονίαν συντείνειν. ᾧ γὰρ ἔστιν εὖ καὶ κακῶς χρῆσθαι, τοῦτ' ἂν εἴη ἀδιάφορον· διὰ παντὸς δ' ἀρετῇ μὲν καλῶς, κακίᾳ δὲ κακῶς, ὑγείᾳ δὲ καὶ τοῖς περὶ σώματι ποτὲ μὲν εὖ ποτὲ δὲ
62 κακῶς ἔστι χρῆσθαι, διὸ ταῦτ' ἂν εἴη ἀδιάφορα. ἤδη δὲ τῶν ἀδιαφόρων φασὶ τὰ μὲν εἶναι προηγμένα τὰ δ' ἀποπροηγμένα τὰ δὲ μήτε προηγμένα μήτε ἀποπροηγμένα, καὶ προηγμένα μὲν εἶναι τὰ ἱκανὴν ἀξίαν ἔχοντα, ἀποπροηγμένα δὲ τὰ ἱκανὴν ἀπαξίαν ἔχοντα, μήτε δὲ προη-

1. ὦ om R. 2. τ' ἂν] τε L. 4. ἡμῶν FG. 8. κράτωρ C.
11. οἴονται] οἷόν τε L. 17. ὁρμὴ — 18. αἱρεῖσθαι om CR.
26. μὲν κακῶς C.

χθαι μήτε ἀποπροῆχθαι οἷον τὸ ἐκτεῖναι ἢ συγκάμψαι τὸν
δάκτυλον καὶ πᾶν ὃ τούτῳ παραπλήσιόν ἐστιν. τάττεσθαι 63
δ' ἐν μὲν τοῖς προηγμένοις τήν τε ὑγείαν καὶ τὴν ἰσχὺν
καὶ τὸ κάλλος πλοῦτόν τε καὶ δόξαν καὶ τὰ ἐοικότα, ἐν δὲ
τοῖς ἀποπροηγμένοις νόσον καὶ πενίαν καὶ ἀλγηδόνα καὶ
τὰ ἀνάλογα. ὧδε μὲν καὶ οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς· μὴ εἶναι 64
δὲ προηγμένον ἀδιάφορον τὴν ὑγείαν καὶ πᾶν τὸ κατ' αὐ-
τὴν παραπλήσιον ἔφησεν Ἀρίστων ὁ Χῖος. ἴσον γάρ ἐστι
τὸ προηγμένον αὐτὴν λέγειν ἀδιάφορον τῷ ἀγαθὸν ἀξιοῦν,
καὶ σχεδὸν ὀνόματι μόνον διαφέρον. καθόλου γὰρ τὰ 65
μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας ἀδιάφορα μὴ ἔχειν μηδεμίαν
παραλλαγήν, μηδὲ τινὰ μὲν εἶναι φύσει προηγμένα τινὰ
δὲ ἀποπροηγμένα, ἀλλὰ παρὰ τὰς διαφόρους τῶν καιρῶν
περιστάσεις μήτε τὰ λεγόμενα προῆχθαι πάντως γίνεσθαι
προηγμένα μήτε τὰ λεγόμενα ἀποπροῆχθαι κατ' ἀνάγκην
ὑπάρχειν ἀποπροηγμένα. ἐὰν γοῦν δέῃ τοὺς μὲν ὑγιαί- 66
νοντας ὑπηρετεῖν τῷ τυράννῳ καὶ διὰ τοῦτο ἀναιρεῖσθαι,
τοὺς δὲ νοσοῦντας ἀπολυομένους τῆς ὑπηρεσίας συναπο-
λύεσθαι καὶ τῆς ἀναιρέσεως, ἕλοιτ' ἂν μᾶλλον ὁ σοφὸς τὸ
νοσεῖν κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἢ ὅτι τὸ ὑγιαίνειν. καὶ
ταύτῃ οὔτε ἡ ὑγεία προηγμένον ἐστὶ πάντως οὔτε ἡ νό-
σος ἀποπροηγμένον. ὥσπερ οὖν ἐν ταῖς ὀνοματογραφίαις 67
ἄλλοτ' ἄλλα προτάττομεν στοιχεῖα, πρὸς τὰς διαφόρους
περιστάσεις ἀρτιζόμενοι, καὶ τὸ μὲν δέλτα ὅτε τὸ τοῦ
Δίωνος ὄνομα γράφομεν, τὸ δὲ ἰῶτα ὅτε '''τὸ τοῦ Ἴωνος,
τὸ δὲ ὦ ὅτε τὸ τοῦ Ὠρίωνος, οὐ τῇ φύσει ἑτέρων παρὰ
τὰ ἕτερα γράμματα προκρινομένων, τῶν δὲ καιρῶν τοῦτο
ποιεῖν ἀναγκαζόντων, οὕτω κἀν τοῖς μεταξὺ ἀρετῆς καὶ
κακίας πράγμασιν οὐ φυσική τις γίνεται ἑτέρων παρ' ἕτερα
πρόκρισις, κατὰ περίστασιν δὲ μᾶλλον.

Ἀλλὰ γὰρ ἐκ τούτων ἀσυμφώνου δειχθείσης καὶ ὑπο- 68
δειγματικώτερον τῆς περὶ τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν ἔτι

1. συγκάψαι C. 5. καὶ om CH. καὶ om C. ἀλγηδόνα in margine C. 24. τὸ ante τοῦ add R. 25. γράφωμεν FG. τὸ ante τοῦ om C. 28. καὶ FG. 30. περίπτωσιν C.

δὲ ἀδιαφόρων προλήψεως, δεήσει λοιπὸν καὶ τῶν παρὰ
τοῖς σκεπτικοῖς εἰς τὸ προκείμενον λεγομένων ἐφάπτεσθαι.
69 εἰ τοίνυν ἔστι τι φύσει ἀγαθὸν καὶ ἔστι τι φύσει κακόν,
τοῦτο ὀφείλει κοινὸν εἶναι πάντων καὶ πᾶσιν ὑπάρχειν
ἀγαθὸν ἢ κακόν. ὥσπερ γὰρ τὸ πῦρ φύσει ἀλεαντικὸν
καθεστὼς πάντας ἀλεαίνει καὶ οὐχ οὓς μὲν ἀλεαίνει οὓς
δὲ ψύχει, καὶ ὃν τρόπον ἡ χιὼν ψύχουσα οὐχὶ τοὺς μὲν
ψύχει τοὺς δὲ ἀλεαίνει, πάντας δ' ὁμοίως ψύχει, οὕτω τὸ
φύσει ἀγαθὸν πᾶσιν ὀφείλει τυγχάνειν ἀγαθὸν καὶ οὐχὶ
70 τοῖς μὲν ἀγαθὸν τοῖς δ' οὐκ ἀγαθόν. παρὸ καὶ ὁ Πλά-
των συνιστὰς ὅτι φύσει ἀγαθόν ἐστιν ὁ θεός, ἀπὸ τῶν
ὁμοίων ἐπικεχείρηκεν. ὡς γὰρ θερμοῦ, φησίν, ἴδιόν ἐστι
τὸ θερμαίνειν καὶ ψυχροῦ ἴδιόν ἐστι τὸ ψύχειν, οὕτω καὶ
ἀγαθοῦ ἴδιόν ἐστι τὸ ἀγαθοποιεῖν· τἀγαθὸν δέ γε ὁ θεός·
71 ἴδιον ἄρα ἐστὶ θεοῦ τὸ ἀγαθοποιεῖν. ὥστε εἰ ἔστι τι φύ-
σει ἀγαθόν, τοῦτο πρὸς ἅπαντάς ἐστιν ἀγαθόν, καὶ εἰ
ἔστι τι φύσει κακόν, τοῦτο πρὸς ἅπαντάς ἐστι κακόν.
οὐδὲν δὲ κοινὸν πάντων ἐστὶν ἀγαθὸν ἢ κακόν, ὡς παρα-
72 στήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τι φύσει ἀγαθὸν ἢ κακόν. ἤτοι
γὰρ πᾶν τὸ ὑπό τινος δοξαζόμενον ἀγαθὸν ῥητέον ταῖς
ἀληθείαις ἀγαθόν, ἢ οὐ πᾶν. καὶ πᾶν μὲν οὐ ῥητέον·
εἰ γὰρ πᾶν τὸ ὑπό τινος δοξαζόμενον ἀγαθὸν λέγοιμεν
ἀγαθόν, ἐπεὶ ταὐτὸν ὑπὸ ἑτέρου δοξάζεται κακὸν καὶ ὑπὸ
ἄλλου ἀγαθὸν καὶ ὑπὸ διαφέροντος [δοξάζεται] ἀδιάφορον,
δώσομεν τὸ αὐτὸ ἅμα καὶ κακὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ ἀδιάφο-
73 ρον ὑπάρχειν. οἷον τὴν ἡδονὴν ὁ μὲν Ἐπίκουρος ἀγα-
θὸν εἶναί φησιν, ὁ δὲ εἰπὼν "μανείην μᾶλλον ἢ ἡσθείην"
κακόν, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς ἀδιάφορον καὶ οὐ προηγμέ-
νον, ἀλλὰ Κλεάνθης μὲν μήτε κατὰ φύσιν αὐτὴν εἶναι
μήτε ἀξίαν ἔχειν [αὐτὴν] ἐν τῷ βίῳ, καθάπερ δὲ τὸ
κάλλυντρον '''κατὰ φύσιν μὴ εἶναι, ὁ δὲ Ἀρχέδημος κατὰ
φύσιν μὲν εἶναι ὡς τὰς ἐν μασχάλῃ τρίχας, οὐχὶ δὲ καὶ
ἀξίαν ἔχειν, Παναίτιος δὲ τινὰ μὲν κατὰ φύσιν ὑπάρχειν

31. κάλυντρον CR. 33. ὑπάρχει C.

τινὰ δὲ παρὰ φύσιν. εἰ δὴ τοίνυν πᾶν τό τινι φαινόμε- 74
νον ἀγαθόν, τοῦτο πάντως ἔστιν ἀγαθόν, ἐπεὶ ἡ ἡδονὴ
τῷ μὲν Ἐπικούρῳ φαίνεται ἀγαθὸν τινὶ δὲ τῶν κυνικῶν
κακὸν τῷ δ' ἀπὸ τῆς στοᾶς ἀδιάφορον, ἔσται ἡ ἡδονὴ ἀγα-
θὸν ἅμα καὶ κακὸν καὶ ἀδιάφορον. οὐχὶ δέ γε δύναται
τῇ φύσει τὸ αὐτὸ τὰ ἐναντία τυγχάνειν, ἀγαθὸν ἅμα καὶ
κακὸν καὶ ἀδιάφορον· οὐκ ἄρα πᾶν τό τινι φαινόμενον
ἀγαθὸν ἢ κακόν, τοῦτο ῥητέον εἶναι ἀγαθὸν ἢ κακόν. εἰ 75
δὲ τό τινι φαινόμενον ἀγαθὸν καὶ πάντῃ ἔστιν ἀγαθόν,
ὀφείλομεν καταληπτικοὶ εἶναι καὶ διακρίνειν δύνασθαι τὴν
ἐν τοῖς δοξαζομένοις ἀγαθοῖς διαφοράν, ὥστε λέγειν τὸ
μὲν τῷδε δοξαζόμενον ἀγαθὸν ταῖς ἀληθείαις εἶναι ἀγα-
θόν, τὸ δὲ τῷδε δοξαζόμενον μὲν ἀγαθόν, οὐκέτι δὲ τῇ
φύσει ἀγαθόν. ἤτοι οὖν δι' ἐναργείας ταύτην τὴν διαφο- 76
ρὰν λαμβάνεσθαι συμβέβηκεν ἢ διὰ λόγου τινός. ἀλλὰ
δι' ἐναργείας ἀμήχανον. πᾶν γὰρ τὸ δι' ἐναργείας προσ-
πῖπτον κοινῶς τε καὶ συμφώνως λαμβάνεσθαι πέφυκεν
ὑπὸ τῶν ἀπαραποδίστους ἐχόντων τὰς ἀντιλήψεις, ὡς πα-
ρὸν ἰδεῖν ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν φαινομένων. οὐχὶ δέ γε
συμφώνως τὸ αὐτὸ πᾶσιν ἀγαθὸν εἶναι λέγεται, ἀλλὰ τοῖς
μὲν ἀρετὴ καὶ τὸ μετέχον ἀρετῆς, τοῖς δὲ ἡδονή, τοῖς δὲ
ἀλυπία, τισὶ δ' ἄλλο τι. οὐκ ἄρα ἐναργῶς προσπίπτει
πᾶσι τὸ ὄντως ἀγαθόν. εἰ δὲ λόγῳ λαμβάνεται, ἐπεὶ ἕκα- 77
στος πάντων τῶν κατὰ διαφόρους αἱρέσεις κοσμουμένων
ἴδιον ἔχει λόγον, καὶ ἄλλον μὲν Ζήνων, δι' οὗ τὴν ἀρε-
τὴν ἀγαθὸν εἶναι δεδόξακεν, ἄλλον δ' Ἐπίκουρος, δι' οὗ
τὴν ἡδονήν, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ Ἀριστοτέλης, δι' οὗ τὴν
ὑγείαν, ἴδιον πάλιν ἕκαστος εἰσηγήσεται ἀγαθόν, ὅπερ οὐκ
ἦν τῇ φύσει ἀγαθόν, οὐδὲ κοινὸν πάντων. τοίνυν οὐδέν 78
ἐστι φύσει ἀγαθόν. εἰ γὰρ τὸ μὲν ἴδιον ἑκάστου οὐκ
ἔστιν ἀγαθὸν πάντων οὐδὲ φύσει, παρὰ δὲ τὸ ἴδιον ἑκά-

1. φύσιν ὑπάρχει. εἰ C. 4. κακῶν C. 5. οὐχὶ — 7. ἀδιάφορον om CH. 9. παντὶ CR. 11. ἀγαθοῖς om C. 13. τὸ — 14. ἀγαθὸν om C. δοξάζεται X. μὲν om R. οὐκέτι Fabricius, οὐκ ἔτι L. 14. οὖν om CR. 29. ἦν Fabricius, ἐν L.

στου ἀγαθὸν οὐδὲν ἔστι συμφώνως ἀγαθόν, οὐδὲν ἔστιν
ἀγαθόν.
79 Καὶ μὴν εἰ ἔστι τι ἀγαθόν, '''τοῦτο κατὰ τὸν ἴδιον
λόγον αἱρετὸν ὀφείλει τυγχάνειν, ἐπεὶ πᾶς ἄνθρωπος αἱρεῖ-
ται τούτου τυγχάνειν ὥσπερ καὶ τὸ κακὸν φυγεῖν. οὐδὲν
δέ γε αἱρετόν ἐστι κατὰ τὸν ἴδιον λόγον ὡς αἱρετόν, κα-
80 θάπερ δείξομεν· οὐκ ἄρα τι ἔστιν ἀγαθόν. εἰ γάρ ἐστί
τι κατὰ τὸν ἴδιον λόγον αἱρετόν, ἤτοι αὐτὸ τὸ αἱρεῖσθαι
αἱρετόν ἐστιν ἢ ἕτερόν τι παρὰ τοῦτο, οἷον ἤτοι τὸ αἱρεῖ-
σθαι τὸν πλοῦτον αἱρετόν ἐστιν ἢ αὐτὸς ὁ πλοῦτος αἱρε-
81 τός ἐστιν. καὶ αὐτὸ μὲν τὸ αἱρεῖσθαι οὐκ ἂν εἴη αἱρετόν.
εἰ γὰρ αἱρετόν ἐστι κατὰ τὸν ἴδιον λόγον τὸ αἱρεῖσθαι,
οὐκ ὀφείλομεν σπουδάζειν τυχεῖν οὗπερ αἱρούμεθα, ἵνα
μὴ ἐκπέσωμεν τοῦ ἔτι αἱρεῖσθαι. ὥσπερ γὰρ τὸ πίνειν ἢ
ἐσθίειν, ἵνα μὴ πιόντες ἢ φαγόντες ἐκπέσωμεν τοῦ ἔτι
θέλειν τὸ πίνειν ἢ ἐσθίειν, οὕτως εἰ τὸ αἱρεῖσθαι πλοῦ-
τον ἢ ὑγείαν αἱρετόν ἐστιν, οὐκ ἐχρῆν ἡμᾶς διώκειν τὸν
πλοῦτον ἢ τὴν ὑγείαν, ἵνα μὴ τυχόντες αὐτῶν ἐκπέσωμεν
82 τοῦ ἔτι αἱρεῖσθαι. διώκομεν δέ γε τὴν τεῦξιν αὐτῶν·
οὐκ ἄρα αἱρετόν ἐστι τὸ αἱρεῖσθαι, φευκτὸν δὲ μᾶλλον.
καὶ ὃν τρόπον ὁ ἐρῶν σπεύδει τυχεῖν τῆς ἐρωμένης, ἵνα
φύγῃ τὴν ἐν τῷ ἐρᾶν ὄχλησιν, καὶ ὡς ὁ διψῶν ἐπείγεται
πιεῖν, ἵνα φύγῃ τὴν ἐν τῷ διψῆν βάσανον, ὧδε καὶ ὁ ἐν
τῷ αἱρεῖσθαι πλοῦτον ὀχλούμενος κατὰ τὸ αἱρεῖσθαι ἐπεί-
γεται τυχεῖν πλούτου, ἵνα ἀπαλλαγῇ τοῦ ἔτι αἱρεῖσθαι.
83 εἰ δ' ἕτερόν τί ἐστι τὸ αἱρετὸν παρ' αὐτὸ τὸ αἱρεῖσθαι,
ἤτοι τῶν κεχωρισμένων ἐστὶν ἡμῶν ἢ τῶν περὶ ἡμᾶς. καὶ
εἰ μὲν κεχώρισται ἡμῶν καὶ ἐκτός ἐστιν, ἤτοι συμβαίνει
τι περὶ ἡμᾶς ἐξ αὐτοῦ ἢ οὐδὲν συμβαίνει· οἷον ἀπὸ τοῦ
φίλου ἢ τοῦ σπουδαίου ἀνθρώπου ἢ τέκνου ἢ ἄλλου τι-
νὸς τῶν ἐκτὸς εἶναι λεγομένων ἀγαθῶν ἢ συμβαίνει τι
περὶ ἡμᾶς ἐξ αὐτοῦ ἀστεῖον κίνημα καὶ ἀποδεκτὸν κατά-

6. λόγον — 7. ἔστιν om C. 9. τούτῳ FG. ἤτοι om L.
14. τὸ] ἐμβραδύνομεν τῷ? an ἀναβαλλόμεθα τὸ? φεύγομεν τὸ?
21. αἱρῶν C. 32. ἀστεῖον addidi coll. p. 164 29.

στημα καὶ ἀγαστὸν πάθος, ἢ οὐδὲν συμβαίνει τοιοῦτον
οὐδέ ἴσμεν ἐν διαφόρῳ κινήματι, ὅτε αἱρετὸν ἡγούμεθα
τὸν φίλον ἢ τὸ τέκνον. καὶ εἰ μὲν οὐδὲν ἀπαξαπλῶς γί- 84
νεταί τι τοιοῦτον περὶ ἡμᾶς, οὐδ' ὅλως ἔσται τὸ ἐκτὸς
αἱρετὸν ἡμῖν. πῶς γὰρ πρὸς ὃ ἀκινήτως διακείμεθα,
τούτου οἷόν τε αἵρεσιν ποιεῖσθαι ἡμᾶς; καὶ γὰρ ἄλλως, 85
εἴπερ τὸ μὲν χαρτὸν νενόηται ἐκ τοῦ χαίρειν ἡμᾶς ἀπ' αὐ-
τοῦ, τὸ δὲ λυπηρὸν ἐκ τοῦ λυπεῖσθαι, τὸ δὲ ἀγαθὸν ἐκ
τοῦ ἄγασθαι, ἀκολουθήσει, ἐξ οὗ μήτε χαρά τις ἡμῖν
ἐγγίνεται μήτε ἀγαστὴ διάθεσις μήτε ἀσμενιστόν τι κί-
νημα, ἐκ τούτου μηδὲ αἵρεσίν τινα ἐμφύεσθαι. εἰ δὲ γί- 86
νεταί τι περὶ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἐκτός, οἷον τοῦ φίλου ἢ τοῦ
τέκνου, προσηνὲς κατάστημα καὶ ἀσμενιστὸν πάθος, ἔσται
οὐ δι' αὐτὸν αἱρετὸς ὁ φίλος ἢ τὸ τέκνον, διὰ δὲ τὸ προ-
σηνὲς τοῦτο κατάστημα καὶ ἀσμενιστὸν πάθος. ἀλλ' ἦν
γε τὸ τοιοῦτο κατάστημα οὐκ ἐκτὸς ἀλλὰ περὶ ἡμᾶς. οὐδὲν
ἄρα τῶν ἐκτὸς δι' αὐτὸ αἱρετόν ἐστιν ἢ ἀγαθόν. καὶ μὴν 87
οὐδὲ τῶν περὶ ἡμᾶς ἐστὶ τὸ αἱρετὸν καὶ ἀγαθόν. ἤτοι
γὰρ σωματικόν ἐστι τοῦτο μόνον ἢ ψυχικόν. ἀλλὰ σωμα-
τικὸν μὲν μόνον οὐκ ἂν εἴη· εἰ γὰρ σωματικὸν μόνον
ὑποκέοιτο, οὐκέτι δὲ καὶ ψυχικὸν πάθος, ἐκφεύξεται τὴν
γνῶσιν ἡμῶν (ψυχῆς γάρ ἐστι πᾶσα γνῶσις) καὶ ἴσον
ἔσται τοῖς ἐκτὸς ὑποκειμένοις καὶ μηδεμίαν ἔχουσι πρὸς
ἡμᾶς συμπάθειαν. εἰ δὲ διατείνουσαν ἔχει τὴν εὐαρέστη- 88
σιν εἰς ψυχήν, ἔσται κατ' αὐτὴν αἱρετὸν καὶ ἀγαθόν,
ἀλλ' οὐ καθὸ ψιλῶς σωματικόν ἐστι κίνημα. πᾶν γὰρ αἱ-
ρετὸν κατὰ αἴσθησιν ἢ νόησιν κρίνεται, οὐ κατ' ἄλογον
σῶμα. ἀλλ' ἦγε τὸ αἱρετὸν λαμβάνουσα αἴσθησις ἢ διά-
νοια ψυχῆς ἐστὶ κατὰ τὸν ἴδιον λόγον· οὐδὲν ἄρα τῶν
περὶ σῶμα συμβαινόντων δι' αὐτὸ αἱρετόν ἐστι καὶ ἀγα-
θόν, ἀλλ' εἰ ἄρα, τῶν περὶ ψυχήν, ὃ πάλιν εἰς τὴν ἀρ- 89
χῆθεν κυλίεται ἀπορίαν. τῆς γὰρ ἑκάστου διανοίας ἀσυμ-

1. ἀγαθὸν L: cf. l.l. 4. οὐθ' L. 5. ἀκινήτως] οὐ κινητῶς Fabricius, κινητῶς L. 9. ἀγᾶσθαι CR. 10. ἀσμένιστόν et 13. 15. ἀσμένιστον FG. 14. αἱρετὸν FG. 28. ἦγε] εἴγε FG.

φώνους ἐχούσας τὰς κρίσεις πρὸς τὴν τοῦ πέλας, ἀνάγκη ἕκαστον τὸ φαινόμενον αὐτῷ ἀγαθὸν ἡγεῖσθαι. οὐκ ἦν δὲ τὸ ἑκάστῳ φαινόμενον ἀγαθὸν φύσει ἀγαθόν. οὐδὲ ταύτῃ τοίνυν τί ἐστιν ἀγαθόν.

90 Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ κακοῦ. δυνάμει γὰρ ἀποδέδοται τῇ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ ζητήσει, πρῶτον μὲν ὅτι ἐπεὶ τοῦ ἑτέρου ἀναιρουμένου συναναιρεῖται καὶ τὸ ἕτερον, ἑκάτερον γὰρ κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ ἕτερον σχέσιν νενόηται· εἶτα ἐπεὶ καὶ προηγουμένως ἔνεστι τὸ τοιοῦτον, πάλιν ἐπὶ ἑνὸς ὑποδείγματος καταστήσασθαι τὸν λόγον, καθάπερ τῆς ἀφροσύνης, ἥν μόνην φασὶν εἶναι κακὸν οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς.
91 εἰ γὰρ φύσει κακόν ἐστιν ἡ ἀφροσύνη, δεήσει, ὃν τρόπον τὸ θερμὸν γνωρίζεται ὅτι θερμόν ἐστι φύσει ἐκ τοῦ τοὺς προσπελάσαντας αὐτῷ θερμαίνεσθαι, καὶ τὸ ψυχρὸν ἐκ τοῦ ψύχεσθαι, οὕτω καὶ τὴν ἀφροσύνην φύσει κακὸν '''ὑπάρχουσαν γνωρίζεσθαι ἐκ τοῦ κακοῦσθαι. ἤτοι οὖν οἱ λεγόμενοι ἄφρονες κακοῦνται ὑπὸ τῆς ἀφροσύνης ἢ οἱ
92 φρόνιμοι. ἀλλ' οἱ μὲν φρόνιμοι οὐ κακοῦνται· ἐκτὸς γάρ εἰσι τῆς ἀφροσύνης, ὑπὸ δὲ τοῦ μὴ παρόντος αὐτοῖς κακοῦ ἀλλὰ κεχωρισμένου οὐκ ἂν κακωθεῖεν. εἰ δὲ τοὺς ἄφρονας κακοῖ ἡ ἀφροσύνη, ἤτοι πρόδηλος αὐτοῖς οὖσα
93 κακοῖ αὐτοὺς ἢ ἄδηλος. καὶ ἄδηλος μὲν οὐδαμῶς· εἰ γὰρ ἄδηλός ἐστιν αὐτοῖς, οὐδὲ κακὸν οὐδὲ φευκτόν ἐστιν αὐτοῖς, ἀλλ' ὡς τὴν μὴ φαινομένην λύπην καὶ ἀνεπαίσθητον ἀλγηδόνα οὔτε φεύγει τις οὔτε ταράσσεται, ὧδε καὶ τὴν ἀνυπόπτωτον ἀφροσύνην καὶ τὴν ἀδηλουμένην οὐδεὶς
94 ὡς κακὸν περιστήσεται. εἰ δὲ προδήλως αὐτοῖς γινώσκεται καὶ ἔστι φύσει κακόν, ὤφειλον οἱ ἄφρονες φεύγειν αὐτὴν ὡς φύσει κακόν. οὐχὶ δέ γε οἱ ἄφρονες τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐκτὸς ἀφραίνειν ὡς πρόδηλον κακὸν φεύγουσιν, ἀλλ' ἕκαστος τὴν μὲν ἰδίαν κρίσιν ἀποδέχεται τὴν
95 δὲ τοῦ τὸ ἐναντίον δοξάζοντος κακίζει. ὥστ' οὐδὲ πρόδη-

1. ἔχουσαν C. 17. ἀπὸ S. 21. πρόδηλος] προ CR, ante H.
25. οὔτ' ἐκφεύγει L. οὐδὲ CR. 26. ἀνύποπτον CHRX.
32. κακίζεται L.

λός ἐστι τοῖς ἄφροσιν ὡς φύσει κακὸν ἡ ἀφροσύνη. ὅθεν
εἴπερ οὔτε οἱ φρόνιμοι κακοῦνταί τι πρὸς τῆς ἀφροσύνης
οὔτε τοῖς ἄφροσι φευκτόν ἐστιν ἡ ἀφροσύνη, ῥητέον μὴ
εἶναι φύσει κακὸν τὴν ἀφροσύνην. εἰ δὲ μὴ ταύτην, οὐδ'
ἄλλο τι τῶν λεγομένων κακῶν.

Ἀλλ' εἰώθασί τινες τῶν ἀπὸ τῆς Ἐπικούρου αἱρέ- 96
σεως, πρὸς τὰς τοιαύτας ἀπορίας ὑπαντῶντες, λέγειν ὅτι
φυσικῶς καὶ ἀδιδάκτως τὸ ζῷον φεύγει μὲν τὴν ἀλγηδόνα
διώκει δὲ τὴν ἡδονήν· γεννηθὲν γοῦν καὶ μηδέπω τοῖς
κατὰ δόξαν δουλεῦον ἅμα τῷ ῥαπισθῆναι ἀσυνήθει ἀέρος
ψύξει ἔκλαυσέ τε καὶ ἐκώκυσεν. εἰ δὲ φυσικῶς ὁρμᾷ μὲν
πρὸς ἡδονὴν ἐκκλίνει δὲ τὸν πόνον, φύσει φευκτόν τέ ἐστιν
αὐτῷ ὁ πόνος καὶ αἱρετὸν ἡ ἡδονή. οὐ συνεῖδον δὲ οἱ 97
ταῦτα λέγοντες τὸ μὲν πρῶτον ὅτι καὶ τοῖς ἀτιμοτάτοις
ζῴοις μεταδιδόασι τἀγαθοῦ, πολλὴ γὰρ μετουσία κἀκείνοις
ἐστὶν ἡδονῆς, εἶθ' ὅτι οὐδὲ τὸ καθάπαξ φευκτόν ἐστιν ὁ
πόνος· καὶ γὰρ πόνῳ πραΰνεται πόνος, καὶ ὑγεία '''ἔτι
δὲ ῥῶσις καὶ θρέψις γίνεται σωμάτων διὰ πόνων, τέχνας
τε καὶ ἐπιστήμας τὰς ἀκριβεστάτας ἀναλαμβάνουσιν ἄν-
δρες οὐ χωρὶς πόνου, ὥστ' οὐ πάντως φύσει φευκτὸν ὁ
πόνος. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ δοκοῦν ἡδὺ φύσει πάντως αἱρε- 98
τόν· πολλάκις γοῦν τὰ κατὰ τὴν πρώτην ἐμπέλασιν
ἡστικῶς ἡμᾶς διατιθέντα, ταῦτα ἐκ δευτέρου, καίπερ ὄντα
τὰ αὐτά, ἀηδῆ νομίζεται ὡς ἂν τοῦ ἡδέος οὐ φύσει ὄντος
τοιούτου, ἀλλὰ παρὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις ὁτὲ μὲν
οὕτως ὁτὲ δ' ἐκείνως κινοῦντος ἡμᾶς.

Ναί, ἀλλὰ καὶ οἱ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν δοξάζον- 99
τες δείκνυσθαι νομίζουσιν ὅτι φύσει τοῦτο αἱρετόν ἐστι
καὶ ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζῴων. ὁρῶμεν γάρ, φασίν, ὥς τινα
γενναῖα ζῷα, καθάπερ ταῦροι καὶ ἀλεκτρυόνες, ἅπερ μη-
δεμιᾶς αὐτοῖς ὑποκειμένης τέρψεως καὶ ἡδονῆς διαγωνίζε-
ται μέχρι θανάτου. καὶ τῶν ἀνθρώπων δὲ οἱ ὑπὲρ πα- 100

7. ἀπαντῶντες FG. 9. τοῖς om G. 11. ἐκώλυσεν S. 12. τι L.
17. πόνος] πως Fabricius. πόνος καὶ om H. 18. γίνεται om CRS.

τρίδος ἢ γονέων ἢ τέκνων εἰς ἀναίρεσιν ἑαυτοὺς ἐπιδι-
δόντες οὐκ ἄν ποτε τοῦτ' ἐποίουν, μηδεμιᾶς αὐτοῖς ἐλπι-
ζομένης μετὰ θάνατον ἡδονῆς, εἰ μὴ φυσικῶς τὸ καλὸν
καὶ ἀγαθὸν τούτους τε καὶ πᾶν τὸ γενναῖον ἀεὶ ζῷον ἐπε-
101 σπᾶτο πρὸς τὴν αὐτοῦ αἵρεσιν. λέληθε δὲ καὶ τούτους
ὅτι τελέως ἐστὶν εὔηθες τὸ νομίζειν τὰ προειρημένα τῶν
ζώων ἐννοίᾳ τἀγαθοῦ μέχρι τῆς ὑστάτης ἀναπνοῆς διαγω-
νίζεσθαι. αὐτῶν γὰρ πάρεστιν ἀκούειν λεγόντων ὅτι ἡ
φρονίμη διάθεσις μόνη βλέπει τὸ καλόν τε καὶ ἀγαθόν,
ἡ δὲ ἀφροσύνη τυφλώττει περὶ τὴν τούτου διάγνωσιν, ὅθεν
καὶ ὁ ἀλεκτρυὼν καὶ ὁ ταῦρος μὴ μετέχοντα τῆς φρονί-
μης διαθέσεως οὐκ ἂν βλέποι τὸ καλόν τε καὶ ἀγαθόν.
102 ἄλλως τε, εἰ ἔστι τι περὶ οὗ διαγωνίζεται ταῦτα τὰ ζῷα
μέχρι θανάτου, τοῦτο οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ τὸ νικᾶν καὶ
τὸ ἡγεῖσθαι. ἔσθ' ὅτε δὲ τὸ νικᾶσθαι καὶ τὸ ὑποτάσσε-
σθαι κάλλιόν ἐστιν, ὅπου γε ἑκάτερόν ἐστιν ἀδιάφορον.
οὐ τοίνυν φύσει '''ἀγαθόν ἐστιν ἀλλ' ἀδιάφορον τὸ νικᾶν
103 καὶ τὸ ἡγεῖσθαι. ὥστε εἰ φαῖεν καὶ τὸν ἀλεκτρυόνα ἢ
ταῦρον ἢ ἄλλο τι τῶν ἀλκίμων ζώων τοῦ καλοῦ ἐφίεσθαι,
πόθεν ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ αὐτοῦ στοχάζεται; οὐ γὰρ
ἐν τῷ ἐκεῖνα δεῖξαι τούτου προνοούμενα καὶ ὁ ἄνθρωπος
104 τοιοῦτος ὢν δέδεικται, ἐπεί τοι εἰ ὅτι τινὰ τῶν ζώων ἀλ-
κιμά ἐστι καὶ καταφρονητικὰ μὲν τοῦ ἡδέος κατεξαναστα-
τικὰ δὲ τῶν ἀλγηδόνων, λέγεται καὶ ὁ ἄνθρωπος προνοεῖ-
σθαι τοῦ καλοῦ, ἐπεὶ τὰ πολλὰ λίχνα ἐστὶ καὶ γαστρὸς
ἥττονα, τοὔμπαλιν ἐροῦμεν καὶ τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἡδέος
105 μᾶλλον ἀντιποιεῖσθαι. εἰ δὲ λέγοιεν εἶναι μέν τινα ζῷα
φιλήδονα, τὸν δ' ἄνθρωπον μὴ πάντως τοιοῦτον ὑπάρχειν,
ἀναστρέψαντες καὶ ἡμεῖς ἐροῦμεν, οὐκ εἴ τινα τῶν ζώων
κατὰ φυσικὸν λόγον μεταδιώκει τὸ καλόν, εὐθέως καὶ ὁ
106 ἄνθρωπος τοῦ αὐτοῦ στοχάζεται τέλους. ἄλλος δέ τις
φήσει περιμάχητον εἶναι τὸ νικᾶν καὶ τὸ ἡγεῖσθαι τοῖς

2. τούτων R. 20. ὅτι] ἔτι Fabricius ex S correcto. 23. κατεξαναστικὰ CR. 24. ὁ om C. 32. φησὶ CGHR: corr Fabricius. τοῖς μὲν ζώοις?

ζώοις δι' αὐτό, ἀνθρώπῳ δ' οὐ δι' αὐτό, διὰ δὲ τὴν ἐπακολουθοῦσαν αὐτῷ κατὰ ψυχὴν τέρψιν καὶ γῆθος, προσηνές τι τυγχάνον κατάστημα. καὶ μᾶλλόν γε τοῦτο ἐπ' ἀνθρώπων ἔστιν ὑπολαβεῖν, ἐφ' ὧν καὶ τιμὴ καὶ ἔπαινος καὶ δωρεαὶ καὶ δόξαι ἱκανά ἐστιν ἥδειν καὶ διαχεῖν τὴν διάνοιαν καὶ παρ' αὐτὸ τοῦτο κατεξαναστατικὴν αὐτὴν τῶν ὀχληρῶν παρέχειν. ὅθεν καὶ οἱ μέχρι τελευτῆς ἀρι- 107
στεύοντες καὶ ὑπὲρ πατρίδος εἰς ἀναίρεσιν αὐτοὺς ἐπιδιδόντες διὰ ταύτην ἴσως τὴν αἰτίαν ἐπάνδρως ἀγωνίζονται καὶ θνήσκουσιν· καὶ γὰρ εἰ τελευτῶσι καὶ τοῦ ζῆν μεθίστανται, ἀλλά τοί γε ὅτε ζῶσιν ἥδονται καὶ γήθονται πρὸς τοὺς ἐπαίνους. εἰκὸς δ' ἔστιν ἐνίους αὐτῶν καὶ προσδο- 108
ξάζοντας ὅτι μετὰ τελευτὴν ὅμοιος αὐτοὺς ἔπαινος περιμένει, προῦπτον αἱρεῖσθαι θάνατον. οὐκ ἀπίθανον δ' ἄλλους τοῦτο πάσχειν βλέποντας ὅτι δυσυπομένητα μᾶλλον αὐτοῖς ἔσται τὰ κατὰ τὴν ζωήν, θεασαμένοις

υἷάς τ' ὀλλυμένους ἑλκυσθείσας τε θύγατρας
καὶ θαλάμους κεραϊζομένους καὶ νήπια τέκνα
βαλλόμενα ποτὶ γαίῃ ἐν αἰνῇ δηιοτῆτι.

διὰ πολλοὺς οὖν τρόπους τὸν μετ' εὐκλείας τινὲς αἱροῦν- 109
ται θάνατον, καὶ οὐ διὰ τὸ περισπούδαστον ἡγεῖσθαι τὸ παρά τισι τῶν δογματικῶν θρυλούμενον '''καλόν. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τούτων ἐπὶ τοσοῦτον ἠπορήσθω.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ μηδὲν εἶναι φύσει ἀγαθόν τε καὶ 110
κακὸν αὐτάρκως ἐσκεψάμεθα· νυνὶ δὲ ζητῶμεν καὶ εἰ συγχωρηθέντων αὐτῶν δυνατόν ἐστιν εὐρόως ἅμα καὶ εὐδαιμόνως βιοῦν. οἱ μὲν οὖν δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων οὐδ' ἄλλως φασὶν ἢ οὕτως ἔχειν· ὁ γὰρ τυχὼν τοῦ ἀγαθοῦ κατ' αὐτοὺς καὶ ἐκκλίνων τὸ κακόν, οὗτός ἐστιν εὐδαίμων· παρὸ καὶ ἐπιστήμην τινὰ περὶ τὸν βίον εἶναι λέγουσι τὴν φρόνησιν, διακριτικὴν μὲν οὖσαν τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περιποιητικὴν δὲ τῆς εὐδαιμονίας. οἱ 111

6. κατεξαναστικὴν CR. 7. ὑπάρχειν L. 13. ὁμοίως FG.
17. υἷάς τ'] Il. 22 62. 20. μετ'] μὲν ἐξ L. 23. τοσούτων FG.
28. οὐκ ?

δ' ἀπὸ τῆς σκέψεως μηδὲν εἰκῇ τιθέντες ἢ ἀναιροῦντες,
ἅπανθ' ὑπὸ τὴν σκέψιν εἰσάγοντες, διδάσκουσιν ὡς τοῖς
μὲν φύσει ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὑποστησαμένοις ἀκολουθεῖ
τὸ κακοδαιμόνως βιοῦν, τοῖς δ' ἀοριστοῦσι καὶ ἐπέχουσι

ῥηίστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν.

112 καὶ τοῦτο μάθοιμεν ἂν μικρὸν ἄνωθεν προλαβόντες.
Πᾶσα τοίνυν κακοδαιμονία γίνεται διά τινα ταραχήν.
ἀλλὰ καὶ πᾶσα ταραχὴ παρέπεται τοῖς ἀνθρώποις ἤτοι διὰ
τὸ συντόνως τινὰ διώκειν ἢ καὶ διὰ τὸ συντόνως τινὰ
113 φεύγειν. διώκουσι δέ γε συντόνως πάντες ἄνθρωποι τὸ
δοξαζόμενον αὐτοῖς ἀγαθὸν καὶ φεύγουσι τὸ ὑποσταθὲν
κακόν. πᾶσα ἄρα κακοδαιμονία γίνεται παρὰ τὸ τἀγαθὰ
μὲν διώκειν ὡς ἀγαθὰ τὰ δὲ κακὰ φεύγειν ὡς κακά. ἐπεὶ
οὖν ὁ δογματικὸς πεπίστευκεν ὅτι τόδε ἐστὶ φύσει ἀγα-
θὸν καὶ τόδε ἐστὶ φύσει κακόν, ἀεὶ τὸ μὲν διώκων τὸ δὲ
φεύγων, καὶ διὰ τοῦτο ταραττόμενος, οὐδέποτε εὐδαιμο-
114 νήσει. ἤτοι γὰρ πᾶν ὃ διώκει τις, τοῦτ' εὐθὺς καὶ τῇ
φύσει ἀγαθόν ἐστι, καὶ πᾶν ὃ φεύγει τις ὡς φευκτόν,
τοῦτο τῷ ὄντι τοιοῦτόν ἐστιν· ἢ τὶ τῶν διωκομένων ἐστὶν
αἱρετόν, καὶ οὐ πᾶν, καὶ τὶ τῶν φευγομένων φευκτόν· ἢ
ἐν τῷ πρός τι πως ἔχειν ἐστὶ ταῦτα, καὶ ὡς μὲν πρὸς
τόνδε τόδ' ἐστὶν αἱρετὸν ἢ φευκτόν, ὡς δὲ πρὸς τὴν φύ-
σιν τὴν τῶν πραγμάτων οὔτε αἱρετόν ἐστιν οὔτε φευκτόν,
115 ἀλλὰ νυνὶ μὲν αἱρετὸν νυνὶ δὲ φευκτόν. εἰ μὲν οὖν πᾶν
τὸ ὁπωσοῦν ὑπό τινος διωκόμενον ὑπόθοιτό τις φύσει
ἀγαθὸν καὶ τὸ φευγόμενον '''φύσει φευκτόν, ἀβίωτον ἕξει
τὸν βίον, ἀναγκαζόμενος τὸ αὐτὸ διώκειν ἅμα καὶ φεύ-
γειν, καὶ διώκειν μὲν ᾗ πρός τινων αἱρετὸν ὑπείληπται,
116 φεύγειν δὲ παρόσον ἑτέροις φευκτὸν δεδόξασται. εἰ δὲ
πᾶν μὲν τὸ διωκόμενον ἢ φευγόμενον μὴ λέγοι αἱρετὸν
καὶ φευκτόν, τὶ δὲ αὐτῶν αἱρετὸν καὶ τὶ φευκτόν, βιώσε-
ται μέν, οὐ χωρὶς δὲ ταραχῆς βιώσεται· διὰ παντὸς γὰρ

2. ἅπαν G. 5. ῥηίστη] Od. 4 565. 6. μάθωμεν L. 15. τὸ δὲ] τόδε L. 16. φεῦγον CR. 17. τις] τις ὡς ἀγαθόν? 24. ἀλλὰ — φευκτὸν om CHR.

τὸ δοξασθὲν αὐτῷ φύσει τυγχάνειν ἀγαθὸν διώκων καὶ τὸ ὑποληφθὲν κακὸν περιιστάμενος οὐδέποτε ἀπαλλαγήσεται ταραχῆς, ἀλλὰ καὶ μήπω δραξάμενος τἀγαθοῦ διὰ τὴν τοῦ τυχεῖν ἐπιθυμίαν σφοδρῶς ταραχθήσεται, καὶ τυχὼν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς ἢ διὰ τὴν φρουρὰν τοῦ κτηθέντος οὐδέποτε ἠρεμήσει. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ 117
κακοῦ· οὔτε γὰρ ὁ ἐκτὸς ὢν αὐτοῦ ἀμέριμνός ἐστιν, ἱκανῶς ποινηλατούσης αὐτὸν τῆς τε κατὰ τὸ φεύγειν καὶ τῆς κατὰ τὸ προφυλάττεσθαι ταραχῆς, οὔτε ὁ ἐν αὐτῷ καθεστὼς παῦλαν ἔχει τῶν βασάνων, σκεπτόμενος πῶς ἂν φύγοι αἰπὺν ὄλεθρον. εἰ δὲ μὴ μᾶλλόν τις λέγοι τι φύσει 118
αἱρετὸν ἢ φευκτὸν μηδὲ μᾶλλον φευκτὸν ἢ αἱρετόν, ἑκάστου τῶν ὑποπιπτόντων πρός τί πως ἔχοντος καὶ κατὰ διαφέροντας καιροὺς καὶ περιστάσεις νυνὶ μὲν αἱρετοῦ καθεστῶτος νυνὶ δὲ φευκτοῦ, βιώσεται μὲν εὐδαιμόνως καὶ ἀταράχως, μήτε ἐπ' ἀγαθῷ ὡς ἀγαθῷ ἐπαιρόμενος μήτε ἐπὶ κακῷ ταπεινούμενος, τὸ μὲν κατ' ἀνάγκην συμβαῖνον γεννικῶς δεχόμενος, τοῦ δὲ κατὰ δόξαν ὀχληροῦ, καθ' ἣν κακόν τι παρεῖναι ἢ ἀγαθὸν δοξάζεται, ἐλευθερούμενος. τοῦτο μὴν αὐτῷ παρέσται ἐκ τοῦ μηδὲν φύσει ἀγαθὸν ἢ κακὸν δοξάζειν. οὐκ ἄρα ἔνεστιν εὐδαιμόνως βιοῦν φύσει ἀγαθά τινα ἢ κακὰ ὑποστησάμενον.

Καὶ μὴν τό τινος κακοῦ ποιητικόν, τοῦτο πάντως 119
ἐστὶ φευκτὸν ὡς καὶ κακόν. οἷον εἰ ἡ ἀλγηδών ἐστι κακόν, πάντως καὶ τὸ ποιητικὸν τῆς ἀλγηδόνος ἐπισυστήσεται τῇ ἀλγηδόνι φευκτὸν ὄν· καὶ εἰ ὁ θάνατος τῶν κακῶν ἐστίν, ἔσται καὶ τὸ θανατοῦν τῶν κακῶν ἅμα καὶ φευκτῶν. τοίνυν καὶ κοινῶς, εἰ τὸ κακὸν φευκτόν ἐστιν, ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ ποιητικὸν τοῦ κακοῦ φευκτὸν ἔσται καὶ κακόν. τὰ δὲ λεγόμενά τισι φύσει '''ἀγαθὰ καὶ κα- 120
κῶν ἐστὶ ποιητικά, ὡς διδάξομεν. δυνάμει ἄρα κακά ἐστι τὰ ὑπό τινων λεγόμενα ἀγαθά, καὶ διὰ τοῦτο κακοδαιμο-

6. κτησθέντος C. 10. φύγοι] Il. 14 507. 11. λέγει FG.
18. γενικῶς FG. 21. φύσει om L. 24. καὶ] καὶ τὸ? ἡ add CR.
30. καὶ ante κακόν om CHRS.

νίας τυγχάνει αἰτία. διὰ γὰρ δὴ τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ πάντα ἐστὶ τὰ κακά, φιλαργυρία τε καὶ φιλοδοξία καὶ φιλονεικία καὶ φιληδονία καὶ τἄλλα ὁπόσα τούτοις ἐμφερῆ ἐστιν.
121 ἕκαστος γὰρ τῶν ἀνθρώπων τὸ δοξασθὲν ὑπὸ αὐτοῦ ἀγαθόν τε καὶ αἱρετὸν συντόνως διώκων καὶ μετὰ σφοδροῦ πείσματος λεληθότως εἰς τὴν ἀγχίθυρον κακίαν ἐμπίπτει. οἷον (ἔσται γὰρ τὸ λεγόμενον σαφὲς τῶν οἰκείων ἡμῖν
122 τεθέντων ὑποδειγμάτων) ὁ μὲν τὸν πλοῦτον ἀγαθὸν εἶναι προειληφὼς ὀφείλει πάντα ἐσπευσμένως ποιεῖν εἰς τὸ τυχεῖν τοῦ πλούτου, καὶ ἑκάστοτε πρὸς ἑαυτὸν τὸ κωμικὸν ἀναμελετᾶν παράγγελμα,

κέρδαιν᾽ ἑταῖρε καὶ θέρους καὶ χειμῶνος,

καὶ τὸ τραγικὸν ἀποδέχεσθαι,

ὦ χρυσὲ δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς.

τὸ δέ γε πάντα ποιεῖν εἰς τὸ πλούτου τυχεῖν οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ φιλαργυρεῖν. ὁ ἄρα τὸν πλοῦτον μέγιστον ἀγαθὸν ἰνδαλλόμενος ἐν τῷ σπεύδειν ἐπὶ τοῦτον γίνεται φι-
123 λάργυρος. πάλιν ὁ τὴν δόξαν αἱρετὴν ὑποτιθέμενος συντόνως ἐφίεται τῆς δόξης, τὸ δὲ συντόνως ἐφίεσθαι τῆς δόξης ἐστὶ φιλοδοξεῖν· τὸ ἄρα τὴν δόξαν αἱρετὸν καὶ φύσει ἀγαθὸν ὑποτίθεσθαι μεγάλου κακοῦ τινὸς γεννητικόν
124 ἐστι, τῆς φιλοδοξίας. καὶ ἐπὶ τῆς ἡδονῆς δὲ ταὐτὸν εὑρήσομεν· τοῖς γὰρ ἐπὶ τὴν τεῦξιν αὐτῆς σπεύδουσιν ἀνάγκη τινὰ μοχθηρὰ συνεξακολουθεῖν, τὴν φιληδονίαν. ὥστε εἰ τὸ ποιητικὸν τῶν κακῶν κακόν ἐστι, δέδεικται δὲ τὰ δοξασθέντα τισὶ τῶν φιλοσόφων ἀγαθὰ πάντων τῶν κακῶν ποιητικά, ῥητέον τά τισι δοξασθέντα ἀγαθὰ τῇ δυνάμει τυγχάνειν κακά.
125 Καὶ μὴν οὐδὲ ἔνεστι λέγειν τοῖς ἐξ ἐναντίας "ὡς κατὰ μὲν τὴν δίωξιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπ᾽ αὐτὰ ὁρμὴν πάρεστί τι τοῖς ὁρμῶσι καὶ διώκουσι κακόν, οἷον τῷ μὲν τὸν πλοῦ-

2. κακοδοξία CH. 12. χειμόνος Fabricius: cf. Meinek. Com. Gr. 5 p. 689. 14. ὦ χρυσὲ] Euripid. Danaes fr. 13 p. 150 Matth. 18. ἀρετὴν C. ὑποθέμενος L. 19. τὸ — 20. δόξης om CH. 23. ὑπὸ L. ἀνάγκη ταραχήν τινα μοχθηράν? 29. αἰτίας C.

τον μετιόντι ἡ φιλαργυρία, τῷ δὲ τὴν δόξαν ἡ φιλοδοξία,
τῷ δ' ἄλλο τι ἀλλοία τις ταραχή, κατὰ δὲ τὴν τεῦξιν αὐ-
τῶν ἀπαλλαγὴ γίνεται τῶν ταραχῶν καὶ ἀνάπαυλα τῆς
πρότερον ὀχλήσεως· ὁ γὰρ τυχὼν τοῦ πλούτου οὐκέτι 126
συντόνως ἐπιζητεῖ τὸν πλοῦτον, καὶ ὁ λαβόμενος τῆς ἡδο-
νῆς λύσει τὸ σύντονον τῆς περὶ αὐτὴν σπουδῆς. καθά-
περ οὖν τὰ κρημνοβατοῦντα τῶν ζώων ὑπὲρ τοῦ πιεῖν δι'
ἀλγηδόνος ἵεται ἐπὶ τὴν ἡδονὴν καὶ ἅμα τῷ κορεσθῆναι
παύεται τῶν πρὶν μόχθων, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν μὲν
τῷ ἐπείγεσθαι πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐξ ἀνάγκης ὀχλεῖται, τυ-
χὼν δὲ οὗ ἐπόθει καὶ τῆς ὀχλήσεως ἀπαλλάττεται. οὐ δὴ 127
δυνατὸν εἶναί φαμεν ταῦτα λέγειν, οὐδ' οὕτως ἔχειν τὸ
πρᾶγμα. κἂν γὰρ τύχωσι τῶν νομιζομένων αὐτοῖς ἀγα-
θῶν, συνέχονται καὶ ἐπιλυποῦνται μᾶλλον, ὅτι οὐ μόνοι
ταῦτα ἔχουσιν· σὺν τούτῳ γὰρ τἀγαθὰ τίμια καὶ περι-
μάχητα νομίζουσι, σὺν τῷ μόνοι ταῦτα κεκτῆσθαι, διὸ
καὶ ζῆλος αὐτοῖς ἐμφύεται πρὸς τοὺς πέλας καὶ βασκα-
νία καὶ φθόνος. ὥστε καὶ τὴν δίωξιν τῶν λεγομένων
ὑπάρχειν ἀγαθῶν οὐκ ἀταλαίπωρον εἶναι, καὶ τὴν περίκτη-
σιν πλειόνων κακῶν ὑπάρχειν ἐπισύστασιν. πάλιν τε καὶ 128
περὶ αὐτῶν τῶν κακῶν ὁ αὐτός ἐστι λόγος. προειληφὼς
γάρ τις εἶναί τινα φύσει κακά, καθάπερ ἀδοξίαν πενίαν
πήρωσιν ἀλγηδόνα νόσον, κοινῶς ἀφροσύνην, οὐ μόνοις
ὀχλεῖται τούτοις ἀλλὰ καὶ παμπληθέσιν ἄλλοις τοῖς δι' αὐ-
τὰ κακοῖς. παρόντων μὲν γὰρ αὐτῶν χειμάζεται οὐχ 129
ὑπ' αὐτῶν μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς περὶ αὐτῶν δόξης, καθ'
ἣν πεπίστευκεν ὅτι κακὸν αὐτῷ πάρεστιν, καὶ ὡς ὑπὸ
μείζονος κακοῦ πορθεῖται τῆς τοιαύτης προλήψεως. μὴ
παρόντων δὲ ὁμοίως οὐκ ἀναπαύεται, ἀλλ' ἤτοι προφυλατ-
τόμενος τὸ μέλλον ἢ δεδιὼς σύνοικον ἔχει τὴν μέριμναν.
λόγου δὲ παραστήσαντος ὅτι οὐδὲν τούτων φύσει ἐστὶν 130
ἀγαθὸν ἢ φύσει κακόν, λύσις ἔσται τῆς ταραχῆς καὶ εἰρη-
ναῖος ἡμᾶς ἐκδέξεται βίος.

1. ἡ post δόξαν om S. 5. λαμβανόμενος G. 12. οὐδ' L.
20. pariat H. an παρέχειν? 29. ὅμως? 31. ἐστι φύσει C.

Ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν διὰ τὰ δοξαζόμενά τισιν ἀγαθὰ
πλῆθος '''ἐπισυμβαίνει κακῶν καὶ διὰ τὰ κακὰ ἕτερα γίνε-
ται κακά, ὡς χάριν αὐτῶν ἀνέφικτον γίνεσθαι τὴν εὐδαι-
131 μονίαν, ἐκ τῶν εἰρημένων συμφανές· ἀκολούθως δὲ ὑπο-
δεικτέον ὅτι οὐδὲ βοηθείας ἐνδέχεται τυχεῖν διὰ τῆς δογμα-
τικῆς πορευομένους φιλοσοφίας. ὑποκειμένου γάρ τινος
φύσει ἀγαθοῦ ἢ φύσει κακοῦ, ὁ παραμυθούμενος τὸν τα-
ρασσόμενον ἐπὶ τῷ συντόνως διώκειν τἀγαθὸν ὡς ἀγα-
θὸν ἢ σφοδρῶς φεύγειν τὸ κακὸν ὡς κακὸν καταστέλλει
τὴν ταραχὴν ἤτοι τοῦτο λέγων, ὅτι καθῆκόν ἐστι μήτε
132 τἀγαθὸν διώκειν μήτε τὸ κακὸν φεύγειν, ἢ τοῦτο πα-
ριστὰς ὅτι τόδε μὲν τὸ διωκόμενον ὑπ' αὐτοῦ ἐλαχίστην
ἔχει ἀξίαν, καὶ οὐκ ἔστιν οἰκεῖον αὐτὸ διώκειν, τόδε δὲ
μείζονα, καὶ ἁρμόζει αὐτὸ μετέρχεσθαι, οἷον ἐλάττονα μὲν
ἔχει ἀξίαν ὁ πλοῦτος μείζονα δὲ ἡ ἀρετή, καὶ οὐκ ἐκεῖνον
ἀλλὰ ταύτην διωκτέον, ἢ ὅτι τοῦτο μὲν ὀλιγωφελὲς ὂν
πολλὰς ἔχει τὰς ὀχλήσεις, τοῦτο δὲ πολυωφελὲς καθεστὼς
133 ὀλίγας ἔχει τὰς ὀχλήσεις. ἀλλὰ τὸ μὲν λέγειν ὅτι οὔτε
τἀγαθὸν οἰκεῖόν ἐστι συντόνως διώκειν οὔτε τὸ κακὸν
φεύγειν, παρὰ τὴν τῶν δογματικῶν ἀξίωσίν ἐστιν, ἀεί
ποτε τὴν ἐκλογὴν καὶ ἀπεκλογὴν τούτων τάς τε αἱρέσεις
134 καὶ φυγὰς θρυλούντων. τὸ δὲ φάναι τόδε μὲν μὴ δεῖν
διώκειν ὡς ταπεινόν, ἐπὶ τόδε δ' ἐπείγεσθαι ὡς λαμπρό-
τερον, ἀνδρῶν ἦν οὐκ ἀπολυόντων τὴν ταραχὴν ἀλλὰ με-
ταγωγὴν ταύτης ποιουμένων· ὡς γὰρ τὸ πρῶτον διώκων
τις ὠχλεῖτο, οὕτω καὶ τὸ δεύτερον διώκων τις ὀχληθήσε-
135 ται, ὥστε νόσον ἀντὶ νόσου ποιεῖν τὸν τοῦ φιλοσόφου λό-
γον, ἐπείπερ τὸν ἐπὶ πλοῦτον ἢ δόξαν ἢ ὑγείαν ὡς ἀγα-
θὸν ὁρμῶντα ἀποστρέφων εἰς τὸ μὴ ταῦτα διώκειν ἀλλὰ
τὸ καλόν, εἰ τύχοι, καὶ τὴν ἀρετήν, οὐκ ἐλευθεροῖ τῆς
136 διώξεως ἀλλ' ἐφ' ἑτέραν μετατίθησι δίωξιν. ὡς οὖν ὁ

6. πορευομένης C. 10. ταραχὴν ἤτοι] ἀρχὴν L. 11. ἢ om CR. 13. ἔστιν Fabricius, ἔνεστιν L. αὐτὸ οἰκεῖον CR. 15. ἐκεῖνο L. 8. ὅτι om L. 19. ἀγαθὸν C. 22. φρυλλούντων C. 23. τόδε δ'] τόδ' C.

ἰατρὸς ἀναιρῶν μὲν πλευρῖτιν ποιῶν δὲ περιπνευμονίαν,
ἢ ἀνασκευάζων μὲν φρενῖτιν ἀντεισάγων δὲ λήθαργον,
οὐκ ἀπαλλάττει τὸν κίνδυνον ἀλλ' ἐναλλάττει, οὕτω καὶ ὁ
φιλόσοφος ἑτέραν ταραχὴν ἀνθ' ἑτέρας εἰσηγούμενος οὐ
βοηθεῖ τῷ ταραττομένῳ. οὐ γὰρ ἔνεστι λέγειν ὅτι ἡ μὲν 137
ἀντεισαγομένη ταραχὴ μέτριός ἐστιν ἡ δὲ ἀναιρουμένη
σφοδροτέρα. οἵαν γὰρ εἶχε δόξαν ὁ ταραττόμενος περὶ
τοῦ πρότερον '''διωκομένου, τοιαύτην ἔχει καὶ περὶ τοῦ
δευτέρου· ἐδόξαζε δὲ τό γε πρῶτον ὡς ἀγαθόν, καὶ διὰ
τοῦτο ἔσπευδεν ἐπ' αὐτό· τοίνυν καὶ τὸ δεύτερον ἀγα- 138
θὸν εἶναι δοξάζων καὶ ἐπ' ἴσης ἐπ' αὐτὸ σπεύδων τὴν
ἴσην ἕξει ταραχήν, τάχα δὲ καὶ σφοδροτέραν, ὅσῳ μεταπέ-
πεισται εἰς τὸ μείζονος ἀξίας εἶναι τὸ νῦν ὑπ' αὐτοῦ διω-
κόμενον. οὐκοῦν εἰ ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου ὁ φιλόσοφος πα-
ρασκευάζοι τὸν ὀχλούμενον διώκειν, οὐκ ἀπολύσει τῆς
ὀχλήσεως. εἰ δ' ἁπλῶς διδάσκει ὅτι τουτὶ μὲν ὀλιγωφε- 139
λές ἐστι, πλείονας δ' ἔχει τὰς ὀχλήσεις, σύγκρισιν ἔσται
ποιῶν αἱρέσεως καὶ φυγῆς πρὸς ἑτέραν αἵρεσιν καὶ φυγήν,
καὶ οὐκ ἀναίρεσιν τῆς ταραχῆς. ὅπερ ἄτοπον· ὁ γὰρ ὀχλού-
μενος οὐ βούλεται μαθεῖν τί μᾶλλον ὀχλεῖ καὶ τί ἧττον,
ἀλλ' ἀπαλλαγῆναι τῆς ὀχλήσεως πεπόθηκεν. μόνως οὖν 140
ἔσται φυγεῖν ταύτην, εἰ ὑποδείξαιμεν τῷ ταραττομένῳ
κατὰ τὴν τοῦ κακοῦ φυγὴν ἢ κατὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ δίωξιν
ὅτι οὔτε ἀγαθόν τι ἔστι φύσει οὔτε κακόν,

ἀλλὰ πρὸς ἀνθρώπων ταῦτα νόῳ κέκριται

κατὰ τὸν Τίμωνα. τὸ δέ γε διδάσκειν τὸ τοιοῦτον ἴδιον
τῆς σκέψεως. ταύτης ἄρα ἦν τὸ εὐδαίμονα βίον περιποιεῖν.

Εὐδαίμων μέν ἐστιν ὁ ἀταράχως διεξάγων καὶ ὡς 141
ἔλεγεν ὁ Τίμων, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ γαληνότητι καθεστώς·

πάντη γὰρ ἐπεῖχε γαλήνη

καὶ

τὸν δ' ὡς οὖν ἐνόησ' ἐν νηνεμίῃσι γαλήνης.

1. ἀναίρων C. 5. οὐδὲ G. 16. ὅτι om L. 17. post ὀχλήσεις quae desunt, pete ex p. 572 17. 27. τὸν CR. 28. μὲν add CHR.

τῶν δὲ λεγομένων ὑπάρχειν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν τὰ μὲν
142 κατὰ δόξαν εἰσῆκται τὰ δὲ κατ' ἀνάγκην. ἀλλὰ κατὰ μὲν
λογικὴν δόξαν εἰσῆκται ὅσα κατὰ κρίσιν διώκουσιν ἄνθρω-
ποι ἢ φεύγουσιν, οἷον ἐν μὲν τοῖς ἐκτὸς αἱρετὰ λέγεται
καὶ ἀγαθὰ πλοῦτος καὶ δόξα καὶ εὐγένεια καὶ φιλία καὶ
πᾶν τὸ ἐοικός, ἐν δὲ τοῖς περὶ σῶμα κάλλος ἰσχὺς εὐεξία,
ἐν δὲ τοῖς περὶ ψυχὴν ἀνδρία δικαιοσύνη φρόνησις, κοινῶς
143 ἀρετή, καὶ φευκτὰ τὰ ἐναντία τούτοις. κατ' ἀνάγκην δὲ
παρῆλθεν ὁπόσα κατ' ἄλογον αἰσθήσεως πάθος συνίστα-
ται περὶ '''ἡμᾶς, καὶ ὅσα φυσική τις ἀνάγκη παρέχει, ἑκὼν
δ' οὐκ ἄν τις ἕλοιτο ἢ φύγοι, ὡς ἀλγηδὼν καὶ ἡδονή.
144 διόπερ τοιαύτης οὔσης ἐν τοῖς πράγμασι διαφορᾶς, περὶ
μὲν τοῦ μόνον ἀταράχως διεξάγειν ἐν τοῖς κατὰ δόξαν
ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς τὸν περὶ πάντων ἐπέχοντα ἤδη παρε-
στήσαμεν καὶ πρότερον, ὅτε περὶ τοῦ σκεπτικοῦ τέλους
διελεγόμεθα, καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὅτε ἐδείκνυμεν ὅτι
οὐκ ἔστιν εὐδαιμονεῖν φύσει ἀγαθόν τι καὶ κακὸν ὑπο-
145 στησάμενον. ὁ μὲν γὰρ τοῦτο ποιῶν ἀνηνύτοις συμπε-
ριεφέρετο ταραχαῖς, τὰ μὲν φεύγων τὰ δὲ διώκων, καὶ
πολλὰ μὲν αὑτῷ ἐπισπώμενος κακὰ διὰ τἀγαθά, ἐν πολ-
λαπλασίοσι δὲ τριβόμενος κακοῖς διὰ τὴν περὶ τῶν κακῶν
146 δόξαν. οἷον ὁ λέγων, εἰ τύχοι, ἀγαθὸν μὲν τὸν πλοῦτον
κακὸν δὲ τὴν πενίαν, μὴ ἔχων μὲν τὸν πλοῦτον διχῶς
ταράττεται, καὶ ὅτι οὐκ ἔχει τὸ ἀγαθὸν καὶ ὅτι πραγμα-
τεύεται τὴν περίκτησιν αὐτοῦ, κτησάμενος δ' αὐτὸν κατὰ
τρεῖς τιμωρεῖται τρόπους, καὶ ὅτι πέραν τοῦ μετρίου γέ-
γηθε, καὶ ὅτι πραγματεύεται εἰς τὸ παραμένειν αὐτῷ τὸν
πλοῦτον, καὶ ὅτι ἀγωνιᾷ καὶ δέδιεν αὐτοῦ τὴν ἀποβολήν.
147 ὁ δὲ μήτε ἐν τοῖς φύσει ἀγαθοῖς τάττων τὸν πλοῦτον
μήτε ἐν τοῖς φύσει κακοῖς, τὴν δὲ "οὐ μᾶλλον" προφερό-
μενος φωνήν, οὔτε ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ τούτου ταράττεται οὔτε
ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ γέγηθεν, μένει δὲ καθ' ἑκάτερον ἀτάρα-

5. πλοῦτος] καὶ πλοῦτος L. 10. ἑκὼν] Il. 3 66. 23. μὲν] δὲ CR. 26. καὶ om C. 27. αὐτοῦ C. 20. τήνδε οὐ μᾶλλον ἢ τήνδε προφερόμενος FGH.

χος. ὥστ' ἐν μὲν τοῖς κατὰ δόξαν νομιζομένοις ἀγαθοῖς
τε καὶ κακοῖς καὶ ἐν ταῖς τούτων αἱρέσεσι καὶ φυγαῖς τε-
λέως ἐστὶν εὐδαίμων, ἐν δὲ τοῖς κατ' αἴσθησιν καὶ ἀλό- 148
γοις κινήμασιν εἰκάζει. τὰ γὰρ μὴ παρὰ τὴν τοῦ λόγου
διαστροφὴν συμβαίνοντα καὶ τὴν φαύλην δόξαν, ἀλλὰ
κατὰ ἀκούσιον τῆς αἰσθήσεως πάθος, ἀμήχανόν ἐστιν ὑπὸ
τοῦ κατὰ τὴν σκέψιν λόγου ἀπαλλάττεσθαι· τῷ γὰρ διὰ 149
λιμὸν ἢ δίψος ὀχλουμένῳ οὐ δυνατὸν ἐμποιεῖν πεῖσμα διὰ
τοῦ κατὰ τὴν σκέψιν λόγου ὅτι οὐκ ὀχλεῖται, καὶ τῷ ἐν
ταῖς τούτων παρηγορίαις διαχεομένῳ οὐκ ἐνδέχεται πειθὼ
ἐμποιεῖν περὶ τοῦ ὅτι οὐ διαχεῖται. τί οὖν, φασίν, ὄφε- 150
λος ὑμῖν, οἱ δογματικοί, πρὸς εὐδαιμονίαν ἐκ τῆς ἐποχῆς,
εἰ ταράττεσθαι πάντως δεῖ καὶ ταραττομένους κακοδαιμο-
νεῖν; μέγα, φήσομεν, ὄφελος. καὶ γὰρ εἰ ταράττεται ὁ
περὶ πάντων ἐπέχων '''κατὰ τὴν τοῦ ἀλγύνοντος παρου-
σίαν, ἀλλ' εὐφορώτερον παρὰ τὸν ἀπὸ τῶν δογμάτων φέ-
ρει τὴν ὄχλησιν, πρῶτον μὲν ὅτι οὐκ ἔστιν ἴσον ἄπειρα 151
τῷ πλήθει τἀγαθὰ διώκοντα καὶ περιιστάμενον τὰ κακὰ
ὡς ὑπὸ Ἐρινύων ἐλαύνεσθαι τῶν κατὰ τὰς διώξεις καὶ
φυγὰς ταραχῶν, ἢ τοῦτο μὲν μὴ πάσχειν, ἓν δὲ μόνον ἐξ
ἁπάντων ἀποτεμνόμενον κακὸν τούτου τὴν ἔκκλισιν καὶ
φυλακὴν πραγματεύεσθαι. δεύτερον δὲ καὶ τοῦτο ὅπερ 152
φεύγουσιν οἱ ἐφεκτικοὶ ὡς κακόν, οὐκ ἄγαν ἐστὶ ταρακτι-
κόν. ἢ γὰρ μικρός τις ὁ πόνος ἐστί, καθάπερ ὁ καθ' ἑκά-
στην ἡμέραν ἐγγινόμενος ἡμῖν λιμὸς ἢ δίψος ἢ ψῦχος ἢ
θάλπος ἤ τι τῶν παραπλησίων, ἢ τοὐναντίον σφοδρότατος 153
καὶ ἀκρότατος, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνηκέστοις συνεχομένων βασά-
νοις, δι' ὧν πολλάκις οἱ ἰατροὶ ἀνωδύνους πορίζουσι δυνά-
μεις πρὸς τὸ βραχεῖάν τινα λαβεῖν ἀναστροφὴν εἰς βοή-
θειαν, ἢ μέσος καὶ παρατείνων, καθάπερ ὁ ἔν τισι νόσοις.
τούτων δὲ ὁ μὲν καθ' ἑκάστην ἡμέραν συναντῶν εὐπορί- 154

2. καὶ ante ἐν om CR. 4. μετριάζει? 16. τὸν] τῶν L: cf. § 166. τοὺς Fabricius. 18. διώκειν L. περιστάμενον C. 23. ἐφεκτοὶ C. 26. σφοδρότητος C. 27. τοῖς CRS. 30. παρατείνων CH. τοισι C. 31. ἡμέραν om S. συναντᾶν C. ἐπορίστους C, ἀπορίστους G.

*στους ἔχων τὰς παρηγορίας, τροφὴν καὶ πόμα καὶ σκέπην,
πρὸς ἐλάχιστον ταράττει· ὁ δὲ ἀκρότατος καὶ εἰς τὰ μά-
λιστα ταρακτικώτατος, ἀλλά τοί γε πρὸς ἀκαρὲς ἀστραπῆς
155 τρόπον δειματώσας ἢ ἀναιρεῖ ἢ ἀναιρεῖται. ὁ δὲ μέσος
καὶ παρατείνων οὔτε παρ' ὅλον ἐστὶ τὸν βίον οὔτε συνε-
χὴς τὴν φύσιν ἀλλὰ πολλὰς διαναπαύσεις ἔχων καὶ ῥαστώ-
νας· διηνεκὴς γὰρ ὢν οὐκ ἂν παρέτεινεν. μέτριος οὖν
ἐστὶ καὶ οὐχ οὕτω φοβερὰ ἡ περὶ τὸν σκεπτικὸν συμβαί-
156 νουσα ταραχή. οὐ μὴν ἀλλὰ κἂν μεγίστη τις ᾖ, οὐχ ἡμᾶς
αἰτιᾶσθαι δεῖ τοὺς ἀκουσίως καὶ κατ' ἀνάγκην πάσχοντας,
ἀλλὰ τὴν φύσιν,*

ᾗ νόμων οὐδὲν μέλει,

*καὶ τὸν δοξαστικῶς καὶ κατὰ κρίσιν ἐπισπώμενον ἑαυτῷ
τὸ κακόν. ὥσπερ γὰρ τὸν πυρέττοντα οὐκ αἰτιατέον ὅτι
πυρέττει, ἀκουσίως γὰρ πυρέττει, τὸν δὲ μὴ ἀπεχόμενον
τῶν ἀσυμφόρων αἰτιατέον, ἐπ' αὐτῷ '''γὰρ ἔκειτο τὸ ἀπέ-
χεσθαι τῶν ἀσυμφόρων, οὕτω τὸν μὲν ταραττόμενον ἐπὶ
157 παροῦσι τοῖς ἀλγεινοῖς οὐκ αἰτιατέον· οὐ γὰρ παρ' αὐτὸν
γίνεται ἡ διὰ τὸν πόνον ταραχή, ἀλλ' ἐάν τε θέλῃ ἐάν τε
καὶ μή, γίνεσθαι κατ' ἀνάγκην ὀφείλει· τὸν δὲ παρὰ τὰς
ἰδίας ὑπολήψεις ἀναπλάττοντα αὑτῷ αἱρετῶν τε καὶ φευ-
κτῶν πραγμάτων πλῆθος αἰτιατέον· ἑαυτῷ γὰρ ἐγείρει
κακῶν πλήμμυραν. καὶ τοῦτο πάρεστιν ἰδεῖν ἐπ' αὐτῶν
158 τῶν λεγομένων κακῶν. ὁ μὲν γὰρ μηδὲν προσδοξάζων
περὶ τοῦ κακὸν εἶναι τὸν πόνον ἔχεται τῷ κατηναγκασμέ-
νῳ τοῦ πόνου κινήματι· ὁ δέ γε προσαναπλάσσων ὅτι
μόνον ἀνοίκειόν ἐστιν ὁ πόνος, ὅτι μόνον κακόν, διπλα-
σιάζει τῇ δόξῃ ταύτῃ τὸ κατὰ παρουσίαν αὐτοῦ συμβαῖνον
159 ὄχλημα. ἢ γὰρ οὐ θεωροῦμεν ὡς καὶ ἐπὶ τῶν τεμνομέ-
νων πολλάκις αὐτὸς μὲν ὁ πάσχων καὶ τεμνόμενος ἀνδρι-
κῶς ὑπομένει τὴν ἐκ τῆς τομῆς βάσανον, μήτε*

*ὠχρήσας χρόα κάλλιμον μήτε παρειῶν
δάκρυ' ὀμορξάμενος,*

2. *εἰς*] *εἰ* L. 12. *ᾗ νόμων*] Euripides et Anaxandrides ap. Meinek. Com. Gr. 4 p. 200. 25. *τῷ*] *αὐτοῦ* CHR. 29. *ὄχημα* C. 32. *ὠχρήσας*] Od. 11 529.

διὰ τὸ μόνῳ τῷ κατὰ τὴν τομὴν ὑποπίπτειν κινήματι·
ὁ δὲ παρεστὼς αὐτῷ, σύναμα τῷ βραχεῖαν ἰδεῖν αἵματος
ῥύσιν, ὠχριᾷ τρέμει περιιδροῖ ἐκλύεται, τὸ τελευταῖον ἄφω-
νος καταπίπτει, οὐ διὰ τὸν πόνον, οὐδὲ γὰρ πάρεστιν
αὐτῷ, διὰ δὲ τὴν περὶ τοῦ κακὸν εἶναι τὸν πόνον δόξαν.
οὕτω μείζων ἐστὶν ἐνίοτε ἡ διὰ τὴν περί τινος κακοῦ ὡς 160
κακοῦ δόξαν ταραχὴ τῆς δι' αὐτὸ τὸ λεγόμενον εἶναι κα-
κὸν συμβαινούσης. οὐκοῦν ὁ περὶ πάντων [μὲν] ἐπέχων
τῶν κατὰ δόξαν τελειοτάτην καρποῦται τὴν εὐδαιμονίαν,
ἐν δὲ τοῖς ἀκουσίοις καὶ ἀλόγοις κινήμασι ταράττεται μέν 161

(οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐστι παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρης,
ἀλλ' ἀνδρῶν γένος ἦεν),

μετριοπαθῶς δὲ διατίθεται. ὅθεν καὶ καταφρονεῖν ἀναγ- 162
καῖον τῶν εἰς ἀνενεργησίαν αὐτὸν περικλείεσθαι νομιζόν-
των ἢ εἰς ἀπέμφασιν, καὶ εἰς ἀνενεργησίαν μὲν ὅτι τοῦ 163
βίου παντὸς '''ἐν αἱρέσεσι καὶ φυγαῖς ὄντος ὁ μήτε αἱρού-
μενός τι μήτε φεύγων δυνάμει τὸν βίον ἀρνεῖται καί τι-
νος φυτοῦ τρόπον ἐπεῖχεν, εἰς ἀπέμφασιν δὲ ὅτι ὑπὸ τυ- 164
ράννῳ ποτὲ γενόμενος καὶ τῶν ἀρρήτων τι ποιεῖν ἀναγκα-
ζόμενος ἢ οὐχ ὑπομενεῖ τὸ προστατττόμενον ἀλλ' ἑκούσιον
ἑλεῖται θάνατον, ἢ φεύγων τὰς βασάνους ποιήσει τὸ κε-
λευόμενον, οὕτω τε οὐκέτι ἀφυγὴς καὶ ἀναίρετος ἔσται
κατὰ τὸν Τίμωνα, ἀλλὰ τὸ μὲν ἑλεῖται τοῦ δ' ἀποστήσε-
ται, ὅπερ ἦν τῶν μετὰ πείσματος κατειληφότων τὸ φευκτόν
τι εἶναι καὶ αἱρετόν. ταῦτα δὴ λέγοντες οὐ συνιᾶσιν ὅτι 165
κατὰ μὲν τὸν φιλόσοφον λόγον οὐ βιοῖ ὁ σκεπτικός (ἀνε-
νέργητος γάρ ἐστιν ὅσον ἐπὶ τούτῳ), κατὰ δὲ τὴν ἀφιλό-
σοφον τήρησιν δύναται τὰ μὲν αἱρεῖσθαι τὰ δὲ φεύγειν.
ἀναγκαζόμενός τε ὑπὸ τυράννου τι τῶν ἀπηγορευμένων 166
πράττειν, τῇ κατὰ τοὺς πατρίους νόμους καὶ τὰ ἔθη προ-
λήψει τυχὸν τὸ μὲν ἑλεῖται τὸ δὲ φεύξεται· καὶ ῥᾷόν γε
οἴσει τὸ σκληρὸν παρὰ τὸν ἀπὸ τῶν δογμάτων, ὅτι οὐδὲν

2. σὺν ἅμα L. 3. ἐκκυλίεται CGH: corr X. 7. τῆς δι'] τε δ' C.
11. οὐ γὰρ] Od. 19 163. 16. αἱρέσει L. 20. ὑπομένει CH.
24. ὑπειληφότων? 29. ἀναγκαζόμενοι CH. 31. τὸν μὲν C.

167 ἔξωθεν τούτῳ προσδοξάζει καθάπερ ἐκεῖνος. εἴρηται δὲ περὶ τούτων ἀκριβέστερον ἐν τοῖς περὶ τοῦ σκεπτικοῦ τέλους σχολασθεῖσι, καὶ οὐκ ἀναγκαῖον

αὖθις ἀριζήλως εἰρημένα μυθολογεύειν.

Ὅθεν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ἀποδόντες, ἀφ' ὧν αἱ ἀπορίαι ἐπὶ πάντα σχεδὸν τὸν ἠθικὸν διατείνουσι τόπον, φέρε τὸ μετὰ τοῦτο σκοπῶμεν εἰ ἔστι τις περὶ τὸν βίον τέχνη.

168 Ὅτι μὲν ἔστι δυνατὸν κατὰ τρόπον βιοῦν αἱρουμένους τὴν περὶ πάντων ἐποχήν, ἀποχρώντως ἡμῖν δέδεικται· οὐδὲν δὲ κωλύει ἐκ παραλλήλου δοκιμάζειν καὶ τὴν τῶν δογματικῶν στάσιν, καίπερ ἀπὸ μέρους ἤδη δοκιμασθεῖσαν. ἐπαγγέλλονται γὰρ τέχνην τινὰ περὶ τὸν βίον πα-
169 ραδώσειν, καὶ διὰ τοῦτο Ἐπίκουρος μὲν ἔλεγε τὴν φιλοσοφίαν ἐνέργειαν εἶναι λόγοις καὶ διαλογισμοῖς τὸν εὐδαί-
170 μονα βίον περιποιοῦσαν, οἱ δὲ στωικοὶ καὶ ἄντικρύς φασι τὴν φρόνησιν, ἐπιστήμην οὖσαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων, τέχνην ὑπάρχειν περὶ τὸν βίον, ἣν οἱ προσλαβόντες '''μόνοι γίνονται καλοί, μόνοι πλούσιοι, σοφοὶ μόνοι. ὁ γὰρ πολλοῦ ἄξια κεκτημένος πλούσιός ἐστιν, ἡ δὲ ἀρετὴ πολλοῦ ἐστὶν ἀξία, καὶ μόνος ταύτην ὁ σοφὸς κέκτηται· μόνος ἄρα ὁ σοφός ἐστι πλούσιος. καὶ ὁ ἀξιέραστός ἐστι καλός, μόνος δὲ ὁ σοφὸς ἀξιέραστος· μόνος
171 ἄρα ὁ σοφός ἐστι καλός. αἱ δὴ τοιαῦται ὑποσχέσεις θηρεύουσι μὲν τοὺς νέους ἐλπίσι ψυχραῖς, οὐκέτι δέ εἰσιν ἀληθεῖς. παρὸ καὶ ὁ Τίμων ὁτὲ μὲν τοὺς ἐπαγγελλομένους τὴν παράδοσιν αὐτῶν ἐπισκώπτει, λέγων

πολλῶν λακεδόνων λυμάντορες αἰπυδολωταί,

172 ὁτὲ δὲ τοὺς προσέχοντας αὐτοῖς μεταμελομένους ἐφ' οἷς μάτην ἐμόχθησαν παρεισάγει διὰ τούτων.

φῆ δέ τις αἰάζων, οἷα βροτοὶ αἰάζουσιν,
οἴμοι ἐγὼ τί πάθω; τί νυ μοι σοφὸν ἔνθα γένηται;

1. τούτων L. 4. αὖθις] Od. 12 453. 6. σχεδὸν ἐπὶ πάντα CR. 18. προλαβόντες CR, προβαλόντες H (protulerint). 28. ἐπιδολωταί CR, ἐπιδολωταί G: corr Fabricius.

πτωχὸς μὲν φρένας εἰμί, νόου δέ μοι οὐκ ἔνι κόκκος.
ἢ με μάτην φεύξεσθαι ὀίομαι αἰπὺν ὄλεθρον.
τρὶς μάκαρες μέντοι καὶ τετράκις οἱ μὴ ἔχοντες
μήτε κατατρώξαντες ἐνὶ σχολῇ ὅσσ' ἐπέπαντο.
νῦν δέ με λευγαλέαις ἔρισιν εἵμαρτο δαμῆναι
καὶ πενίῃ καὶ ὅσ' ἄλλα βροτοὺς κηφῆνας ἐλαστρεῖ.

διότι δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει, μάθοιμεν ἂν ἐντεῦθεν ἐπιστή- 173
σαντες. ἡ γὰρ ἀξιουμένη περὶ τὸν βίον εἶναι τέχνη, καὶ
καθ' ἣν εὐδαιμονεῖν ὑπειλήφασιν, οὐ μία τίς ἐστιν ἀλλὰ
πολλαὶ καὶ διάφωνοι, οἷον ἡ μὲν κατὰ τὸν Ἐπίκουρον, ἡ
δὲ κατὰ τοὺς στωικούς, τὶς δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ περιπάτου.
ἤτοι οὖν πάσαις ὁμοίως ἀκολουθητέον ἢ μιᾷ μόνῃ ἢ οὐ-
δεμιᾷ. καὶ πάσαις μὲν ἀκολουθεῖν τῶν ἀμηχάνων διὰ 174
τὴν μάχην· ὃ γὰρ ἥδε προστάσσει ὡς αἱρετόν, τοῦτο ἥδε
ἀπαγορεύει ὡς φευκτόν, οὐκ ἐνδέχεται δὲ τὸ αὐτὸ ἅμα
καὶ διώκειν καὶ φεύγειν. εἰ δὲ μιᾷ κατακολουθητέον ἐστίν, 175
ἤτοι τῇ ὁποιαδήποτε οὖν, ὅπερ ἀδύνατον. ἀκολουθεῖ γὰρ
ἴσον τὸ πάσαις θέλειν ἕπεσθαι· εἰ γὰρ τῇδε προσεκτέον,
τί μᾶλλον τῇδε ἢ τῇδε; καὶ ἀναστρόφως. λείπεται ἄρα τῇ
προκριθείσῃ λέγειν δεῖν ἕπεσθαι. ἤτοι οὖν τῇ ὑπ' ἄλλης 176
προκριθείσῃ κατακολουθήσομεν ἢ τῇ ὑφ' ἑαυτῆς. καὶ εἰ
μὲν τῇ ὑφ' ἑαυτῆς, ἄπιστος ἔσται, ἢ δεήσει πάσας ἡγεῖ-
σθαι πιστάς· εἰ γὰρ ἥδε καθόσον ὑφ' ἑαυτῆς κέκριται
ὅτι πιστή, καὶ αἱ λοιπαὶ γενήσονται πισταί· ἑκάστη γὰρ
αὐτῶν ὑφ' ἑαυτῆς κέκριται. εἰ δὲ ὑπ' ἄλλης, δεήσει πάλιν 177
καὶ οὕτως αὐτὴν ἀπιστεῖσθαι· ὡς γὰρ αὐτὴ παρόσον δια-
φωνεῖ ταῖς ἄλλαις ἐδεῖτο κρίσεως, οὕτω καὶ ἡ κρίνουσα
αὐτήν, ἢ διαφωνεῖ ταῖς λοιπαῖς ἀγωγαῖς, δεήσεται τῆς
κρινούσης καὶ παρ' αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἔσται πιστὸν ἐκείνης
κριτήριον. εἰ οὖν μήτε πάσαις ἐνδέχεται ταῖς περὶ τὸν
βίον τέχναις ἀκολουθεῖν μήτε μιᾷ, λείπεται μηδεμιᾷ ἕπε-
σθαι. καὶ ἄλλως, ὡς προεῖπον, πολλῶν οὐσῶν περὶ 178

1. νόον pr C. κόκοκκος C. 2. μαθεῖν CGR, μάτην F cum Stephano. φεύξασθαι G. 3. μάρες C. 5. με λἒ ἔρεισιν C. 10. ἡ δὲ] οἱ δὲ CR. 18. ἴσως? 22. ἢ] καὶ CGHR: corr Fabricius. 27. ἢ add Fabricius

τὸν βίον τεχνῶν κατ' ἀνάγκην δεῖ τὸν μιᾷ τούτων προσ-
αναπαυσάμενον κακοδαιμονεῖν, οὐ μόνον διὰ τὰς προειρη-
μένας αἰτίας ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τοῦ λόγου προϊόντος λε-
χθησομένην. ἕκαστος γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἔχεται πάθει
τινί· ἢ γὰρ φιλόπλουτός ἐστιν ἢ φιλήδονος ἢ φιλόδοξος.
τοιοῦτος δὲ ὢν ὑπ' οὐδεμιᾶς τῶν δογματικῶν ἀγωγῶν δύ-
179 ναται καταστέλλεσθαι, ἀλλ' ὁ μὲν φιλόπλουτος ἢ φιλόδο-
ξος ἐκπυρσεύεται μᾶλλον τὴν ἐπιθυμίαν ὑπὸ τῆς περιπα-
τητικῆς φιλοσοφίας, καθ' ἣν ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα τῶν
ἀγαθῶν ἐστίν, ὁ δὲ φιλήδονος προσεκκαίεται ὑπὸ τῆς κατὰ
Ἐπίκουρον ἀγωγῆς (τέλος γὰρ εὐδαιμονίας ἡ ἡδονὴ ἀπο-
δείκνυται κατ' αὐτόν), ὁ δὲ φιλόδοξος προσεκτραχηλίζεται
εἰς αὐτὸ τὸ πάθος πρὸς τῶν στωικῶν λόγων, καθ' οὓς ἡ
ἀρετὴ μόνον ἐστὶν ἀγαθόν, καὶ τὸ ἀπ' ἀρετῆς γινόμενον.
180 πᾶσα οὖν ἡ λεγομένη περὶ τὸν βίον ἐπιστήμη τοῖς δογμα-
τικοῖς φιλοσόφοις ἐπιτείχισμά ἐστι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν
ἀλλ' οὐ βοήθεια.

Κἂν μίαν δὲ δῶμεν εἶναι τέχνην περὶ τὸν βίον, καὶ
ταύτην σύμφωνον, οἷον τὴν στωικήν, οὐδ' οὕτως προσοι-
σόμεθα διὰ τὸ πολλὰς καὶ ποικίλας αὐτῇ συνεισάγεσθαι
181 κῆρας. εἰ γὰρ ἡ μὲν περὶ τὸν βίον τέχνη φρόνησις οὖσα
ἔστιν ‴ἀρετή, τὴν δὲ ἀρετὴν μόνος εἶχεν ὁ σοφός, οἱ
στωικοὶ μὴ ὄντες σοφοὶ οὐχ ἕξουσι φρόνησιν οὐδὲ τέχνην
τινὰ περὶ τὸν βίον, μὴ ἔχοντες δὲ ταύτην οὐδὲ ἄλλους
διδάξουσιν. εἴπερ τε κατ' αὐτοὺς οὐδεμία δύναται συστῆ-
ναι τέχνη, οὐδ' ἡ περὶ τὸν βίον συστήσεται· ἀλλὰ μὴν
182 τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον. τέχνη γάρ ἐστι σύστημα
ἐκ καταλήψεων, καὶ κατάληψίς ἐστι καταληπτικῆς φαντα-
σίας συγκατάθεσις. οὐδεμία δ' ἦν καταληπτικὴ φαντασία
διὰ τὸ μήτε πᾶσαν ὑπάρχειν φαντασίαν καταληπτικήν, μά-
χονται γάρ, μήτε τινὰ διὰ τὴν ἀνεπικρισίαν. μὴ οὔσης δὲ
καταληπτικῆς φαντασίας οὐδὲ συγκατάθεσίς τις αὐτῆς γε-

1. τοῦτον C. προσαναπαυόμενον S. 3. διὰ] ἐπὶ L. 4. τῶν add CR. 12. post φιλόδοξος cum H omisi πρῶτος. 19. προσοιόμεθα L: recte H.

νήσεται, οὑτωσὶ δὲ οὐδὲ κατάληψις. μὴ οὔσης δὲ κατα-
λήψεως οὐδὲ σύστημα ἐκ καταλήψεων γενήσεται, τουτέστι
τέχνη. ᾧ ἀκολουθεῖ τὸ μηδὲ περὶ τὸν βίον εἶναί τινα
τέχνην. πρὸς τούτοις ἡ καταληπτικὴ φαντασία κρί- 183
νεται κατὰ τοὺς στωικούς, ὅτι καταληπτική ἐστι, τῷ ἀπὸ
ὑπάρχοντος γενέσθαι καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον ἐναπομε-
μαγμένως καὶ ἐναπεσφραγισμένως· τὸ θ' ὑπάρχον δοκι-
μάζεται, ὅτι ὑπάρχον ἐστίν, ἐκ τοῦ καταληπτικὴν κινεῖν
φαντασίαν. εἰ δὲ ἵνα μὲν ἡ καταληπτικὴ κρίνηται φαν-
τασία, τὸ ὑπάρχον δεῖ ἐπεγνῶσθαι, ἵνα δὲ τοῦτο καταλη-
φθῇ, τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν βέβαιον εἶναι, ἑκάτε-
ρον δὲ διὰ θάτερόν ἐστιν ἄπιστον, ἀγνωρίστου οὔσης τῆς
καταληπτικῆς φαντασίας ἀναιρεῖται καὶ ἡ τέχνη, σύστημα
οὖσα ἐκ καταλήψεων.

Εἴπερ τε ἡ περὶ τὸν βίον ἐπιστήμη, τουτέστιν ἡ φρό- 184
νησις, θεωρητικὴ τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων
ἐστίν, ἤτοι ἑτέρα καθέστηκε τῶν ἀγαθῶν ὧν λέγεται ἐπι-
στήμη τυγχάνειν, ἢ αὐτή ἐστι τὸ ἀγαθόν, καθὸ καὶ ὁρι-
ζόμενοί τινες ἐξ αὐτῶν φασὶν "ἀγαθόν ἐστιν ἀρετὴ ἢ τὸ
μετέχον ἀρετῆς." καὶ εἰ μὲν ἑτέρα ἐστὶ παρὰ τἀγαθὰ ὧν 185
λέγεται ἐπιστήμη, οὐδ' ὅλως ἔσται ἐπιστήμη· πᾶσα γὰρ
ἐπιστήμη ὑπαρκτῶν τινῶν ἐστὶ γνῶσις, τὰ δὲ ἀγαθὰ καὶ
κακὰ πρότερον ἐδείξαμεν ἀνύπαρκτα, ὥστ' οὐδ' ἐπιστήμη
τις ἔσται ἀγαθῶν καὶ κακῶν. εἰ δ' αὐτή ἐστιν ἀγαθὸν 186
καὶ ἀξιοῦται τῶν ἀγαθῶν εἶναι ἐπιστήμη, ἑαυτῆς ἔσται
ἐπιστήμη. ὃ πάλιν '''ἄτοπον, τὰ γὰρ ὧν ἔστιν ἐπιστήμη,
ταῦτα προεπινοεῖται τῆς ἐπιστήμης. οἷον ἰατρικὴ λέγεται
ἐπιστήμη ὑγιεινῶν καὶ νοσερῶν καὶ οὐδετέρων· ἀλλὰ
προϋφέστηκε τῆς ἰατρικῆς καὶ προηγεῖται τὰ ὑγιεινὰ καὶ
νοσερά. πάλιν τε ἡ μουσικὴ ἐμμελῶν ἐστὶ καὶ ἐκμελῶν
ἐνρύθμων τε καὶ ἐκρύθμων ἐπιστήμη· ἀλλ' οὐ πρὶν τού-
των ἔστιν ἡ μουσική. καὶ αὐτοὶ δὲ τὴν διαλεκτικὴν ἔφα- 187

2. καταλήψεως CHR. 3. τινα om CH. 5. τοὺς om C.
6. ἐναπομεμαγμένως — 7. ὑπάρχον om C. 12. ἀγνώριστον C.
18. ἢ ἡ αὐτή L: cf. v. 24. 20. τὰ ἀγαθὰ FG. 21. οὐθ' L.

σαν ἐπιστήμην ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν καὶ οὐθετέρων· οὐκοῦν προϋφέστηκε τῆς διαλεκτικῆς τἀληθῆ καὶ ψευδῆ καὶ οὐθέτερα. εἰ δὴ ἑαυτῆς ἐστιν ἐπιστήμη ἡ φρόνησις, ὀφείλει προϋφεστάναι ἑαυτῆς· οὐδὲν δὲ δύναται ἑαυτοῦ προϋφεστηκέναι· οὐδὲ ταύτῃ τοίνυν ῥητέον εἶναί τινα περὶ τὸν βίον ἐπιστήμην.

188 Πᾶσά τε ὑπαρκτὴ τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἐκ τῶν ἀποδιδομένων ὑπὸ αὐτῆς τεχνικῶν τε καὶ ἐπιστημονικῶν ἔργων καταλαμβάνεται, οἷον ἰατρικὴ μὲν ἐκ τῶν ἰατρικῶς γινομένων, κιθαριστικὴ δὲ ἐκ τῶν κιθαριστικῶς καὶ ἤδη ζωγραφία καὶ ἀνδριαντοπλαστικὴ καὶ πᾶσαι αἱ ἐμφερεῖς. ἡ δέ γε περὶ τὸν βίον ἀξιουμένη στρέφεσθαι τέχνη οὐδὲν ἔχει συμβεβηκὸς ἐνέργημα, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι
189 τις περὶ τὸν βίον τέχνη. οἷον πολλῶν λεγομένων παρὰ τοῖς στωικοῖς περί τε τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς καὶ περὶ τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς τιμῆς καὶ ἔτι τῆς πρὸς τοὺς κατοιχομένους ὁσιότητος, ὀλίγα ἐξ ἑκάστου εἴδους ἐπιλεξάμενοι δείγματος χάριν προοισόμεθα εἰς τὴν τῆς ἐπιχειρήσεως κατασκευήν.

190 Καὶ μὴν περὶ μὲν παίδων ἀγωγῆς ἐν ταῖς διατριβαῖς ὁ αἱρεσιάρχης Ζήνων τοιαῦτά τινα διέξεισιν. "διαμηρίζειν δὲ μηδὲν μᾶλλον μηδὲ ἧσσον παιδικὰ ἢ μὴ παιδικά, μηδὲ θήλεα ἢ ἄρρενα· οὐ γὰρ ἄλλα παιδικοῖς ἢ μὴ παιδικοῖς, οὐδὲ θηλείαις ἢ ἄρρεσιν, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ πρέπει τε καὶ πρέποντά ἐστιν." καὶ πάλιν "διαμεμήρικας τὸν ἐρώμενον; οὐκ ἔγωγε. πότερον οὐκ ἐπεθύμησας αὐτὸν διαμηρίσαι; καὶ μάλα. ἀλλὰ ἐπεθύμησας παρασχεῖν σοι αὐτόν, ἢ ἐφοβήθης κελεῦσαι; μὰ Δί. ἀλλ' ἐκέλευσας; καὶ μάλα.
191 εἶθ' οὐχ ὑπηρέτησέ σοι; οὐ γάρ." περὶ δὲ τῆς εἰς τοὺς γονεῖς τιμῆς παράθοιτο ἄν τις τὰ τῆς μητρομιξίας ὑπ' αὐτῶν θρυλούμενα. καί γε ὁ μὲν Ζήνων τὰ περὶ

1. οὐδετέρων FG. 3. δὲ L. 7. ὑπαρκτικὴ CR. 22. ἴσον CHR. 25. διαμεμήρακας CGR. 26. πρότερον CRG. 27. ἐπιθυμήσας παρασχεῖν σοι αὐτὸν εἶτ' ἐφοβήθης? 29. ὑπηρετήσουσί CHR. τῆς] τοὺς C.

τῆς Ἰοκάστης καὶ Οἰδίποδος θεὶς ἱστορούμενα φησὶν ὅτι
οὐκ ἦν δεινὸν τρῖψαι τὴν μητέρα. "καὶ εἰ μὲν ἀσθε-
νοῦσαν τὸ σῶμα ταῖς χερσὶ τρίψας ὠφέλει, οὐδὲν αἰσχρόν·
εἰ δ' ἑτέρῳ μέρει τρίψας, ἐφ' ᾧ '''εὗρεν ὀδυνωμένην παύ-
σας, καὶ παῖδας ἐκ τῆς μητρὸς γενναίους ποιήσας, τί ἦν
αἰσχρόν;" ὁ δὲ Χρύσιππος ἐν τῇ πολιτείᾳ κατὰ λέξιν φη- 192
σὶν οὕτως "δοκεῖ μοι καὶ ταῦτα οὕτως ἐξαγαγεῖν καθάπερ
καὶ νῦν οὐ κακῶς παρὰ πολλοῖς εἴθισται, ὥστε καὶ τὸν
πατέρα ἐκ τῆς θυγατρὸς καὶ τὸν ὁμομήτριον ἐκ τῆς ὁμο-
μητρίας." δεῖγμα δὲ τῆς πρὸς τοὺς κατοιχομένους
αὐτῶν ὁσιότητος γένοιτ' ἂν καὶ τὰ περὶ τῆς ἀνθρωποφα-
γίας παραγγελλόμενα· οὐ γὰρ μόνον ἀξιοῦσι τοὺς τετε-
λευτηκότας ἐσθίειν, ἀλλὰ καὶ τὰς αὐτῶν σάρκας, εἴ ποτε
τύχοι τι μέρος τοῦ σώματος ἀποκοπέν. λέγεται δ' ἐν τῷ 193
περὶ δικαιοσύνης ὑπὸ Χρυσίππου ταυτί "καὶ ἂν τῶν με-
λῶν ἀποκοπῇ τι μέρος πρὸς τὴν τροφὴν χρήσιμον, μήτε
κατορύττειν αὐτὸ μήτε ἄλλως ῥίπτειν, ἀναλίσκειν δὲ αὐτό,
ὅπως τῶν ἡμετέρων ἕτερον μέρος γένηται." ἐν δὲ τῷ 194
περὶ τοῦ καθήκοντος περὶ τῆς τῶν γονέων ταφῆς διεξερ-
χόμενος ῥητῶς φησὶν "ἀπογενομένων δὲ τῶν γονέων τα-
φαῖς χρηστέον ταῖς ἁπλουστάταις, ὡς ἂν τοῦ σώματος κα-
θάπερ ὄνυχος ἢ τριχῶν οὐδὲν ὄντος πρὸς ἡμᾶς, οὐδ' ἐπι-
στροφῆς καὶ πολυωρίας προσδεομένων ἡμῶν τοιαύτης τι-
νός. διὸ καὶ χρησίμων μὲν ὄντων τῶν κρεῶν τροφῇ χρή-
σονται αὐτοῖς, καθάπερ καὶ τῶν ἰδίων μερῶν, οἷον πο-
δὸς ἀποκοπέντος ἐπέβαλλε χρῆσθαι αὐτῷ, καὶ τοῖς παρα-
πλησίοις· ἀχρείων δὲ ὄντων αὐτῶν ἢ κατορύξαντες τὸ
μνῆμα ἐποίσουσιν, ἢ κατακαύσαντες τὴν τέφραν ἀφήσου-
σιν, ἢ μακρότερον ῥίψαντες οὐδεμίαν ἐπιστροφὴν αὐτῶν
ποιήσονται καθάπερ ὄνυχος ἢ τριχῶν."

6. φησὶν om C. 8. τὸν [η] R, τὴν C. 9. πατέρα [μη] R, μητέρα CX.
15. περὶ δικαιοσύνης] apud Baguetum § 108. 17. ἀναλίσκων C.
18. ἕτερον om CHR. 22. μηδὲν [ου] C. 25. καθάπερ — μερῶν om H.

195 *Ὧδε μὲν οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἐπακτέον δ' αὐτοῖς τὸ*
ἀκόλουθον τῆς ἐπιχειρήσεως. ἤτοι γὰρ οὕτω παραγγέλ-
λουσι ταῦτα ποιεῖν ὡς μελλόντων αὐτοῖς χρῆσθαι τῶν
νέων ἢ ὡς μὴ χρησομένων. καὶ ὡς χρησομένων μὲν οὐ-
δαμῶς· οἱ γὰρ νόμοι κωλύουσιν, εἰ μή τι παρὰ Λαιστρυ-
γόσι καὶ Κύκλωψι δεήσει βιοῦν, παρ' οἷς θεμιτόν ἐστιν

ἀνδρόμεα κρέ' ἔδειν καὶ ἐπ' ἄκρητον γάλα πίνειν.

196 *'''εἰ δ' ὡς μὴ χρησομένων, παρέλκουσα γίνεται ἡ περὶ τὸν*
βίον τέχνη, ἧς ἡ χρῆσίς ἐστιν ἀδύνατος· ὡς γὰρ ἐν τυ-
φλῶν δήμῳ ἄχρηστός ἐστι ζωγραφία, βλεπόντων γὰρ ἡ
τέχνη, καὶ ὃν τρόπον ἐν πόλει κωφῶν ἀνόνητός ἐστι κι-
θαριστική, ἀκούοντας γὰρ τέρπει, οὕτω καὶ ἡ περὶ τὸν
βίον τέχνη πρὸς μηδέν ἐστι τοῖς μὴ δυναμένοις αὐτῇ
χρῆσθαι.

197 *Καὶ μὴν πᾶσα τέχνη, ἐάν τε θεωρητικὴ καθεστήκῃ*
ὡς γεωμετρία καὶ ἀστρολογική, ἐάν τε πρακτικὴ ὡς ὁπλο-
μαχητική, ἐάν τε ἀποτελεσματικὴ ὡς ζωγραφία καὶ ἀνδρι-
αντοπλαστική, ἴδιον ἔχει ἔργον ᾧ διαφέρει τῶν ἄλλων δια-
θέσεων, ὡς παραστήσω· οὐκ ἄρα τέχνη τίς ἐστι περὶ τὸν
198 *βίον ἡ φρόνησις. ὡς γὰρ τὸ κοινὸν μουσικοῦ καὶ ἀμού-*
σου, τοῦτ' οὐκ ἔστι μουσικόν, καὶ τὸ κοινὸν γραμματικοῦ
καὶ ἀγραμμάτου, τοῦτ' οὐκ ἔστι γραμματικόν, οὕτω καὶ
συλλήβδην τὸ κοινὸν τοῦ τεχνίτου καὶ ἀτέχνου, τοῦτ' οὐκ
ἔστι τεχνικόν. διόπερ καὶ τὸ τοῦ φρονίμου καὶ ἄφρονος
199 *κοινὸν οὐκ ἂν εἴη τῆς φρονήσεως ἴδιον ἔργον. πᾶν δέ γε*
τὸ ὑπὸ τοῦ φρονίμου γίνεσθαι δοκοῦν ἔργον, τοῦτο κοι-
νὸν εὑρίσκεται καὶ τοῦ μὴ φρονίμου ἔργον· οἷον ἐάν τε
τιμᾶν γονεῖς θώμεθα τοῦ φρονίμου ἔργον, ἐάν τε τὸ πα-
ρακαταθήκην ἀποδιδόναι τοῖς πιστεύσασιν, ἐάν τ' ἄλλο τι
τῶν τοιούτων, καὶ τοὺς μὴ σπουδαίους εὑρήσομεν τούτων
τι ποιοῦντας. ὥστε μηδὲν ἴδιον εἶναι τοῦ σοφοῦ ἔργον,

7. *ἀνδρόμεα*] Od. 9 297. 11. *ἀνόνητός R.* 15. *καθεστήκοι L* 18. *διαθέσεων*] addit Fabricius: *ἡ δὲ φρόνησις οὐκ ἔχει ἴδιον ἔργον ᾧ διαφέρει τῶν ἄλλων διαθέσεων.* 24. *τὸ*] *τὸ τεχνικὸν GR.* 25. *κοινὸν H, ὃν* ceteri.

ᾧ διοίσει τῶν μὴ σοφῶν. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ φρόνησις ἔσται τέχνη τις περὶ τὸν βίον, ἧς ἴδιον οὐδὲν τεχνικόν ἐστιν ἔργον.

Ἀλλὰ πρὸς τοῦθ' ὑπαντῶντές φασι πάντα μὲν κοινὰ 200
εἶναι καὶ πάντων τὰ ἔργα, διορίζεσθαι δὲ τῷ ἀπὸ τεχνι-
κῆς διαθέσεως ἢ ἀπὸ ἀτέχνου γίνεσθαι. οὐ γὰρ τὸ ἐπι-
μελεῖσθαι γονέων καὶ ἄλλως τιμᾶν γονεῖς τοῦ σπουδαίου
ἐστὶν ἔργον, ἀλλὰ σπουδαίου τὸ ἀπὸ φρονήσεως τοῦτο
ποιεῖν· καὶ ὡς τὸ μὲν ὑγιάζειν κοινόν ἐστι τοῦ τε ἰατροῦ 201
καὶ ἰδιώτου, τὸ δὲ ἰατρικῶς ὑγιάζειν τοῦ τεχνίτου ἴδιον,
ὧδε καὶ τὸ μὲν τιμᾶν τοὺς γονεῖς κοινὸν τοῦ τε σπου-
δαίου καὶ μὴ σπουδαίου, τὸ δὲ ἀπὸ φρονήσεως τιμᾶν τοὺς
γονεῖς ἴδιον τοῦ σοφοῦ, ὥστε καὶ τέχνην αὐτὸν ἔχειν περὶ
τὸν βίον, ἧς ἴδιόν ἐστιν ἔργον τὸ ἕκαστον τῶν πραττο-
μένων '''ἀπὸ ἀρίστης διαθέσεως πράττειν. ἐοίκασι δ' οἱ 202
ταύτῃ χρώμενοι τῇ ὑπαντήσει ἐθελοκωφεῖν καὶ πάντα μᾶλ-
λον ἢ πρὸς τὸ ἐπιζητούμενόν τι λέγειν. ἡμῶν γὰρ ἄντι-
κρυς δεικνύντων ὅτι οὐδὲν ἴδιόν ἐστι τοῦ φρονοῦντος
ἔργον, ᾧ διαφέρει τῶν μὴ φρονίμων, ἀλλὰ πᾶν τὸ γινό-
μενον ὑπὸ αὐτοῦ, τοῦτο καὶ ὑπὸ τῶν μὴ σπουδαίων γίνε-
σθαι, αὐτοὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἴσχυσαν ἀνελεῖν, ἔξωθεν δέ
φασιν ὅτι τὸ κοινὸν ἔργον ὁτὲ μὲν ἀπὸ φρονίμης γίνεται
διαθέσεως ὁτὲ δὲ ἀπὸ φαύλης. ὅπερ ἀπόδειξις μὲν τοῦ 203
μὴ εἶναι κοινὸν ἔργον τῶν τε φρονίμων καὶ τῶν μὴ τοιού-
των οὐκ ἔστιν, δεῖται δὲ ἀποδείξεως, ζητήσαντος ἄν τινος
πόθεν γε διαγνωσόμεθα πότε γίνεται ταῦτα ἀπὸ φρονίμης
διαθέσεως καὶ πότε οὐ γίνεται· αὐτὰ γὰρ τὰ κοινὰ ἔργα
τοῦτ' οὐκ ἐμφαίνει, παρόσον ἐστὶ κοινά. ἔνθεν καὶ τὸ 204
ἀπὸ ἰατρικῆς κομισθὲν ὑπόδειγμα κατ' αὐτῶν μᾶλλον εὑρί-
σκεται. ὅταν γὰρ φῶσι τὸ ὑγιάζειν κοινὸν ἰατροῦ τε καὶ
οὐκ ἰατροῦ καθεστηκὸς ἐξαίρετον γίνεσθαι τοῦ τεχνίτου,

4. τοῦθ' ὑπαντῶντες Fabricius, τοὺς ὑπαντῶντας L. 6. διαθέσεως] διαιρέσεως καὶ διαθέσεως L. τέχνου C. 9. τὸ μὲν] μὲν τὸ L. 16. τοιαύτῃ X. 20. τοῦτο om C. 26. γε] δὲ? πότε] οὔτε C. 28. ἐκφαίνει R, ἐφαίνει C.

ἐπειδὰν ἰατρικῶς ἀποτελεσθῇ, τότε ἤτοι ἴσασί τι διαφόρως
γινόμενον ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ παρὰ τὸν ἰδιώτην, οἷον τὸ συν-
τόμως καὶ ἀπόνως καὶ μετὰ τάξεως καὶ ποιότητος, ἢ οὐκ
ἴσασιν ἀλλὰ καὶ ταῦτα πάντα κοινὰ τῶν ἰδιωτῶν ὑπειλή-
205 φασιν. καὶ εἰ μὲν ἴσασιν, αὐτόθεν ἴδιόν τι τοῦ ἰατροῦ
φαινόμενον ἔργον ὡμολογήκασιν ὑπάρχειν, καὶ ἀκόλουθον
ἦν αὐτοῖς ἀπὸ τούτου μετελθοῦσι διδάσκειν καὶ τοῦ σοφοῦ
τι ἴδιον ἔργον, ᾧ διοίσει τοῦ μὴ σοφοῦ. εἰ δὲ οὐκ ἴσασιν
ἀλλὰ πᾶν τὸ ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ γινόμενον, τοῦτ' ἐροῦσι καὶ
ὑπὸ τοῦ ἰδιώτου γίνεσθαι, ἀφελοῦνται τοῦ ἰατροῦ τὸ ἴδιον
ἔργον καὶ ἀπαραλλαξίας οὔσης κατὰ τὸ φαινόμενον ἐν τοῖς
γινομένοις ἔργοις οὐ διαγνώσονται τόν τε τεχνίτην καὶ
τὸν ἄτεχνον, οὐδὲ τὸ ἀπὸ τεχνικῆς διαθέσεως ἐνεργούμε-
νον οὐδὲ τὸ ἀπὸ ἀτέχνου, διὰ τὸ μηδὲ τὴν καθ' ἕκαστον
ἀφανῆ διάθεσιν ἐξ ἑαυτῆς δύνασθαι γνωρίζεσθαι οὖσαν
206 ἀφανῆ. τοίνυν οὐδὲν ὠφελεῖ αὐτοὺς τὸ ὁμολογεῖν μὲν
κοινὰ εἶναι τὰ ὑπό τε τοῦ σοφοῦ γινόμενα ἔργα καὶ τὰ
μὴ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ, διαφέρειν δ' αὐτὰ τῷ νυνὶ μὲν ἀπὸ
φρονίμης γίνεσθαι διαθέσεως νυνὶ δὲ ἀπὸ ἄφρονος.
Ἄλλοι δέ εἰσιν οἱ τῷ διομαλισμῷ καὶ τάξει ταῦτα
207 διορίζεσθαι νομίζοντες. '''καθὰ γὰρ ἐπὶ τῶν μέσων τεχνῶν
ἴδιόν ἐστι τοῦ τεχνίτου τό τε τεταγμένως τι ποιεῖν καὶ
τὸ ἐν τοῖς ἀποτελέσμασι διομαλίζειν (ποιήσαι γὰρ ἄν ποτε
καὶ ἰδιώτης τὸ τεχνικὸν ἔργον, ἀλλὰ σπανίως καὶ οὐ πάν-
τοτε, οὐδὲ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως), ὧδε καὶ τοῦ μὲν
φρονίμου φασὶν ἔργον εἶναι τὸ ἐν τοῖς κατορθώμασι διο-
208 μαλίζειν, τοῦ δὲ ἄφρονος τοὐναντίον. φαίνονται δὲ καὶ
οὗτοι οὐ κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν περὶ τῆς ἐν χερ-
σὶ ζητήσεως διαταττόμενοι. τὸ γὰρ εἶναί τινα βίου τάξιν
κατὰ τεχνικὸν λόγον ὡρισμένως εἰρημένην εὐχῇ μᾶλλον
ἔοικεν. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος πρὸς τὰς τῶν ὑποπιπτόντων
πραγμάτων διαφορὰς καὶ ποικιλίας ἀρτιζόμενος οὐδέποτε

2. τοῦ om C. 7. ἦν] εἶναι L. 12. 22. τε om CH. 24. πάντοτε Fabricius, πάνυ τότε L. 27. καὶ om C. 28. οὐ add Fabricius. 30. εἰρημένων C. 31. τῶν] τῶν αὐτῶ X.

δύναταί τὴν αὐτὴν τάξιν φυλάττειν, καὶ μάλιστα ὁ ἔμ-
φρων τό τε ἄστατον τῆς τύχης καὶ τὸ ἀβέβαιον τῶν πρα-
γμάτων ἐννοούμενος. ἄλλως τε, εἴπερ μίαν καὶ ὡρισμένην 209
εἶχε βίου τάξιν ὁ φρόνιμος, κἂν ἐκ ταύτης ἐναργῶς κατεί-
ληπτο τοῖς μὴ φρονίμοις· οὐχὶ δέ γε καταλαμβάνεται
τούτοις· τοίνυν οὐδ' ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἔργων ληπτός
ἐστιν ὁ φρόνιμος. ὅθεν εἰ πᾶσα μὲν τέχνη ἐκ τῶν ἰδίων
ἔργων φαίνεται, τῆς δὲ φρονήσεως οὐδέν ἐστιν ἴδιον ἔργον
ἐξ οὗ φαίνεται, οὐκ ἂν εἴη τις τέχνη περὶ τὸν βίον ἡ
φρόνησις.

Καὶ μὴν εἰ τέχνη τίς ἐστι περὶ τὸν βίον ἡ φρόνησις, 210
οὐκ ἄλλον ἄν τινα μᾶλλον ὠφέλησεν ἢ τὸν κεκτημένον
αὐτὴν σοφόν, ἐγκράτειαν αὐτῷ παρασχομένη ἐν ταῖς πρὸς
τὸ ἀγαθὸν ὁρμαῖς καὶ ἐν ταῖς ἀπὸ τοῦ κακοῦ ἀφορμαῖς.
οὐχὶ δέ γε τὸν σοφὸν ὠφελεῖ ἡ φρόνησις, ὡς παραστήσο-
μεν· οὐκ ἄρα τέχνη τίς ἐστι περὶ τὸν βίον. ὁ γὰρ λεγό- 211
μενος ἐγκρατὴς σοφὸς ἤτοι κατὰ τοῦτο λέγεται ἐγκρατής,
καθόσον ἐν οὐδεμιᾷ γίνεται ὁρμῇ τῇ πρὸς τὸ κακὸν καὶ
ἀφορμῇ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ καθόσον ἔχει μὲν φαύλας
ὁρμὰς περικρατεῖ δὲ τούτων τῷ λόγῳ. καὶ κατὰ μὲν τὸ
μὴ γίνεσθαι ἐν φαύλαις κρίσεσιν οὐκ ἂν λεχθείη ἐγκρατὴς
εἶναι· οὐ γὰρ κρατήσει οὗ οὐκ ἔχει, καὶ ᾧ τρόπῳ οὐκ ἂν 212
εἴποι τις τὸν εὐνοῦχον ἐγκρατῆ πρὸς ἀφροδισίων μῖξιν καὶ
τὸν '''κακοστομαχοῦντα πρὸς ἐδεσμάτων ἀπόλαυσιν (οὐδ'
ὅλως γὰρ ἐν αὐτοῖς ἐπιζήτησίς τις γίνεται τούτων, ἵνα καὶ
ἐγκρατῶς κατεξαναστῶσι τῆς ἐπιζητήσεως), τῷ αὐτῷ τρόπῳ
οὐδὲ τὸν σοφὸν ἐγκρατῆ ῥητέον διὰ τὸ μὴ φύεσθαι ἐν
αὐτῷ τὸ οὗ ἔσται ἐγκρατής. εἰ δὲ κατὰ τοῦτο ἀξιώσουσιν 213
αὐτὸν ὑπάρχειν ἐγκρατῆ, καθόσον γίνεται μὲν ἐν φαύλαις
κρίσεσι περιγίνεται δ' αὐτῶν τῷ λόγῳ, πρῶτον μὲν δώ-
σουσι τὸ ὅτι οὐδὲν ὠφέλησεν αὐτὸν ἡ φρόνησις ἀκμὴν ἐν
ταραχαῖς ὄντα καὶ βοηθείας δεόμενον, εἶτα καὶ κακοδαι-

14. καὶ — ἀφορμαῖς om *C*. 18. τὸ κακὸν] ἀγαθὸν *L*, et 19. non ἀγαθοῦ sed κακοῦ: corr Fabricius. 20. δὲ om *C*.

214 μονέστερον τῶν φαύλων εὑρίσκεσθαι. ᾗ μὲν γὰρ ὁρμᾷ ἐπί τι, πάντως ταράσσεται, ᾗ δὲ περικρατεῖ τῷ λόγῳ, συνέχει ἐν ἑαυτῷ τὸ κακόν, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ταράττεται τοῦ φαύλου μηκέτι τοῦτο πάσχοντος· ᾗ μὲν γὰρ ὁρμᾷ, ταράττεται, ᾗ δὲ τυγχάνει τῶν ἐπιθυμουμένων, ὑπε-
215 κλυομένην ἴσχει τὴν ταραχήν. οὐ τοίνυν ἐγκρατὴς γίνεται ὅσον ἐπὶ τῇ φρονήσει ὁ σοφός· ἢ εἴπερ γίνεται, πάντων ἀνθρώπων κακοδαιμονέστερος γίνεται. ἀλλ' εἰ ἑκάστη τέχνη τὸν κεκτημένον αὐτὴν ὠφελεῖ μᾶλλον, δέδεικται δὲ ἡ περὶ τὸν βίον ἀξιουμένη τυγχάνειν τέχνη μηδὲ τὸν κεκτημένον ὠφελοῦσα, ῥητέον μὴ εἶναί τινα περὶ τὸν βίον τέχνην.

216 Δυνάμει μὲν οὖν συναποδέδεικται τῷ μὴ εἶναί τινα περὶ τὸν βίον τέχνην τὸ μηδὲ διδακτὴν αὐτὴν καθεστάναι· τῶν γὰρ μὴ ὄντων οὐ γίνεται μάθησις· ὅμως δ' ἐκ περιττοῦ συγχωρήσαντες αὐτῆς τὴν ὕπαρξιν διδάσκωμεν
217 ὡς ἔστιν ἀδίδακτος. πολὺς μὲν οὖν καὶ ποικίλος ἐστὶ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις ὁ περὶ τῆς μαθήσεως λόγος· ἀλλ' ἡμεῖς γε τὰ κυριώτατα ἐπιλεξάμενοι θήσομεν, ὧν τὰ μὲν κοινότερον ἐπιχειρεῖται παρὰ τοῖς σκεπτικοῖς εἰς τὸ μηδὲν εἶναι μάθησιν, τὰ δὲ καὶ ἰδιαίτερον λέγεται περὶ αὐτῆς τῆς φρονήσεως. τάξει δὲ πρώτας σκοπῶμεν τὰς κοινοτέρας ἐπιχειρήσεις.

218 Ἐπὶ πάσης τοίνυν μαθήσεως ὁμολογεῖσθαι δεῖ τό τε διδασκόμενον πρᾶγμα καὶ τὸν διδάσκοντα καὶ τὸν μανθάνοντα καὶ τὸν τρόπον τῆς μαθήσεως. οὐδὲν δὲ τούτων ἐστὶν ὁμόλογον, ὡς δείξομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τις μάθησις. καὶ ἐπεὶ πρῶτον ἐμνήσθημεν τοῦ διδασκομένου
219 πράγματος, περὶ αὐτοῦ πρῶτον ἀπορητέον. εἰ γὰρ διδάσκεταί τι πρᾶγμα, ἤτοι τὸ ὂν διδάσκεται ἢ τὸ μὴ ὄν· οὔτε δὲ τὸ ὂν διδάσκεται, ὡς δείξομεν, οὔτε τὸ μὴ ὄν, ὡς παραμυθησόμεθα· '''οὐκ ἄρα διδάσκεταί τι πρᾶγμα. καὶ

11. τι CR. 16. διδάσκομεν C. 28. πρώτου CR. 32. παραστημυθησόμεθα C.

δὴ τὸ μὲν μὴ ὂν οὐ διδάσκεται· οὐδὲν γὰρ αὐτῷ συμ-
βέβηκεν, ὥστ' οὐδὲ τὸ διδάσκεσθαι. καὶ ἄλλως, εἰ τὸ μὴ 220
ὂν διδάσκεται, ἀληθὲς ἔσται τὸ μὴ ὄν· τῶν γὰρ ἀληθῶν
ἐστὶν ἡ μάθησις. εἰ δὲ ἀληθὲς ἔσται τὸ μὴ ὄν, εὐθὺς
καὶ ὑπαρκτὸν γενήσεται· ἀληθὲς γοῦν φασιν οἱ στωικοὶ
ὃ ὑπάρχει τε καὶ ἀντίκειταί τινι. ἄτοπον δέ γε τὸ μὴ ὂν
ὑπάρχειν· οὐκ ἄρα τὸ μὴ ὂν διδάσκεται. τό γε μὴν δι-
δασκόμενον κινοῦν φαντασίαν διδάσκεται, τὸ δὲ μὴ ὂν οὐ
δύναται κινεῖν φαντασίαν· οὐκ ἄρα διδακτόν ἐστι τὸ μὴ
ὄν. πρὸς τούτοις, εἰ τὸ μὴ ὂν διδάσκεται, οὐδὲν ἀληθὲς 221
διδάσκεται· τῶν γὰρ ὄντων καὶ ὑπαρχόντων ἐστὶ τἀλη-
θές. εἰ δὲ μηδὲν ἀληθὲς διδάσκεται, πᾶν τὸ διδασκόμε-
νόν ἐστι ψεῦδος. ἄτοπον δέ γε πᾶν τὸ διδασκόμενον
εἶναι ψεῦδος· οὐ τοίνυν τὸ μὴ ὂν διδάσκεται, ἐπεί τοι
εἴπερ τὸ μὴ ὂν διδάσκεται, ἤτοι καθὸ μὴ ὄν ἐστι διδά-
σκεται, ἢ κατ' ἄλλο τι. καθὰ μὲν οὖν μὴ ὄν ἐστιν, οὐ
διδάσκεται· εἰ γὰρ τὸ μὴ ὂν καθὸ μὴ ὄν ἐστι διδάσκε-
ται, οὐδὲν ὂν διδαχθήσεται, ὅπερ ἄτοπον. καὶ μὴν οὐδὲ
κατ' ἄλλο τι· τὸ γὰρ ἄλλο τι ἔστι, τὸ δὲ μὴ ὂν οὐκ ἔστιν,
ὥστ' οὐκ ἂν διδαχθείη τὸ μὴ ὄν. λείπεται οὖν λέγειν τὸ 222
ὂν διδάσκεσθαι· ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀδυνάτων δείξομεν. εἰ
γὰρ τὸ ὂν διδάσκεται, ἤτοι καθὸ ὄν ἐστιν ἢ κατ' ἄλλο τι.
καὶ εἰ μὲν καθὸ ὄν ἐστι διδάσκεται, οὐδὲν ἔσται ἀδίδακ-
τον· εἰ δὲ τῶν ὄντων οὐδέν ἐστιν ἀδίδακτον, οὐδέ γε
ἔσται τὸ διδασκόμενον· δεῖ γὰρ ἀδίδακτόν τι εἶναι, ἵνα
ἐκ τούτου μάθησις γένηται. ὥστε καθὸ μὲν ὄν ἐστιν, 223
οὐκ ἂν διδαχθείη τὸ ὄν. καὶ μὴν οὐδὲ κατ' ἄλλο τι συμ-
βεβηκὸς αὐτῷ, ὅπερ μὴ ὄν ἐστιν, ἀλλὰ πᾶν τὸ συμβεβη-
κὸς αὐτῷ ὄν ἐστιν. ὥστ' εἰ τὸ ὂν καθὸ ὄν ἐστιν οὐ δι-
δάσκεται, οὐδὲ κατ' ἄλλο τι διδαχθήσεται· ἐκεῖνο γὰρ ὅτι-
ποτέ ἐστιν ἄλλο συμβεβηκὸς αὐτῷ, ὄν ἐστιν. εἰ οὖν μήτε

1. μὲν om L. 3. τῶν — 4. ὂν om CGR. 5. καὶ om C. ὑπαρκτικὸν R, χρὴ ὑπαρκτὸν γράφειν margo R. 10. πρὸς — 14. διδάσκεται om R. 11. τῶν — 13. γε om CR. 14. διδάσκεται — 15. ὂν om C. 23. οὐδὲ ἔσται διδακτόν, εἴγε τῶν ὄντων οὐδέν ἐστι διδακτὸν L. 31. ἄλλου C.

τὸ ὂν διδάσκεται μήτε τὸ μὴ ὄν, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν
ἐστιν, οὐδὲν τῶν ὄντων διδάσκεται.
224 Καὶ ἄλλως, ἐπεὶ τῶν τινῶν τὰ μέν ἐστι σώματα τὰ
δὲ ἀσώματα, εἰ διδάσκεταί τι, ἤτοι τὸ σῶμα διδάσκεται
ἢ τὸ ἀσώματον· οὔτε δὲ τὸ σῶμα διδάσκεται οὔτε τὸ
ἀσώματον· οὐκ ἄρα διδάσκεταί τι. τὸ μὲν οὖν σῶμα οὐ
διδάσκεται, '''καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς· λεκτὰ
γάρ ἐστι τὰ διδασκόμενα, σῶμα δ' οὐκ ἔστι τὰ λεκτά.
225 καὶ ἄλλως, εἰ τὸ σῶμα μήτε αἰσθητόν ἐστι μήτε νοητόν
ἐστιν, οὐ διδάσκεται τὸ σῶμα. δεῖ γὰρ τὸ διδασκόμενον
ἢ αἰσθητὸν εἶναι ἢ νοητόν, μηθέτερον δὲ ὂν οὐ διδάσκε-
ται. τὸ δ' ὅτι οὔτε αἰσθητόν ἐστιν οὔτε νοητόν ἐστι τὸ
226 σῶμα, παρεστάκαμεν ἐν τοῖς πρὸς τοὺς φυσικούς. ἐάν τε
γὰρ ἀθροισμός τις ᾖ τὸ σῶμα, ὡς φησὶν ὁ Ἐπίκουρος,
μεγέθους καὶ σχήματος καὶ ἀντιτυπίας, ἐάν τε τὸ τὰς
τρεῖς ἔχον διαστάσεις μετὰ ἀντιτυπίας, ἐπεὶ πᾶν τὸ κατὰ
σύνοδον πλειόνων λαμβανόμενον οὐκ ἔστι τῆς ἀλόγου
αἰσθήσεως λαβεῖν ἀλλὰ λογικῆς τινὸς δυνάμεως, οὐκ ἔσται
227 τῶν αἰσθητῶν τὸ σῶμα. καὶ εἰ αἰσθητὸν δὲ ὑπάρχοι,
πάλιν ἀδίδακτον γενήσεται· τῶν γὰρ αἰσθητῶν οὐδὲν δι-
δάσκεται, οἷον οὐδεὶς λευκὸν ὁρᾶν μανθάνει, οὐδὲ γλυκέος
γεύεσθαι, οὐχ ὑπό τινος εὐωδίζεσθαι ψύχεσθαι ἀλεαίνε-
σθαι, ἀλλ' ἀδίδακτός ἐστιν ἡ πάντων τούτων ἀντίληψις.
οὔτε τοίνυν αἰσθητόν ἐστι τὸ σῶμα, οὔτ' εἰ αἰσθητὸν
228 ὑπάρχει, κατὰ τοῦτ' ἔσται διδακτόν. καὶ μὴν οὐδ' ὡς
νοητὸν δύναται διδάσκεσθαι. εἰ γὰρ μήτε τὸ μῆκος κατ'
ἰδίαν ἐστὶ σῶμα μήτε τὸ πλάτος μήτε τὸ βάθος, τὸ δὲ
ἐξ ἁπάντων τούτων σύνθετον, δεήσει πάντων ἀσωμάτων
ὄντων καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν ἄθροισμα ἐννοεῖν ἀσώματον καὶ
οὐ σῶμα· διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἀδίδακτον εἶναι τὸ σῶμα.
229 τῶν τε σωμάτων τὰ μέν ἐστιν αἰσθητὰ τὰ δὲ νοητά. διό-
περ εἰ διδάσκεται τὸ σῶμα, ἤτοι τὸ αἰσθητὸν διδάσκεται

6. τι om *L*. 10. ἐστιν om *C*. 13. παρεστήκαμεν *FG*. ἄν τε *L*. 18. ἔστι *C*. 19. ὑπάρχει *CH*. 22. τινα *C*. 29. νοεῖν *CRX*. 31. ἐστιν] *sunt H*, εἶναι *L*.

ἢ τὸ νοητόν. οὔτε δὲ τὸ αἰσθητὸν διδάσκεται διὰ τὸ
φαίνεσθαι καὶ ἐξ αὑτοῦ πᾶσι πρόδηλον ὑπάρχειν, οὔτε τὸ
νοητὸν διὰ τὴν ἀδηλότητα καὶ τὴν ἀνεπίκριτον μέχρι
τοῦ νῦν περὶ αὐτοῦ διαφωνίαν, τῶν μὲν ἄτομον αὐτὸ λε-
γόντων τῶν δὲ τμητόν, καὶ τῶν μὲν ἀμερὲς καὶ ἐλάχι-
στον, τῶν δὲ μεριστὸν καὶ εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι δυνά-
μενον. οὐκ ἄρα διδακτόν ἐστι τὸ σῶμα. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ 230
τὸ ἀσώματον. ἢ γὰρ ἰδέα τίς ἐστι Πλατωνικὴ '''ἢ τὸ
παρὰ τοῖς στωικοῖς λεκτὸν ἢ κενὸν ἢ τόπος ἢ χρόνος ἢ
ἄλλο τι τῶν τοιούτων. ὅ τι δ' ἂν ᾖ τούτων, ἔτι ζητου-
μένην καὶ ἀνεπικρίτως διαφωνουμένην ἔχει τὴν ὑπόστα-
σιν· τὸ δὲ τὰ ἔτι ἀμφισβητούμενα ὡς ἀναμφίλεκτα λέγειν 231
διδάσκεσθαι τελέως ἐστὶν ἄτοπον. ἀλλ' εἰ τῶν ὄντων τὰ
μέν ἐστι σώματα τὰ δὲ ἀσώματα, δέδεικται δὲ μηθὲν τού-
των διδασκόμενον, οὐθέν ἐστι τὸ διδασκόμενον.

Καὶ ἄλλως, εἰ διδάσκεταί τι, ἤτοι ἀληθές ἐστιν ἢ ψεῦ- 232
δος. καὶ ψεῦδος μὲν οὐκ ἔστιν, ὡς αὐτόθεν φαίνεται·
ἀληθὲς δ' εἴπερ ἐστίν, ἄπορόν ἐστιν, ὡς ἐν τοῖς περὶ κρι-
τηρίου ἐδείξαμεν, καὶ περὶ ἀπόρων οὐκ ἔστι μάθησις· οὐκ
ἄρα ἔστι τὸ διδασκόμενον. πρὸς τούτοις τὸ διδασκόμε- 233
νον ἢ τεχνικόν ἐστιν ἢ ἄτεχνον. ἀλλ' ἄτεχνον μὲν οὐκ
ἔστιν, ἐπεὶ οὐδὲ δεήσεται μαθήσεως. εἰ δὲ τεχνικόν ἐστιν,
ἤτοι αὐτόθεν φαίνεται ἢ ἄδηλόν ἐστιν. καὶ εἰ μὲν αὐτό-
θεν φαίνεται, καὶ ἄτεχνόν ἐστι καὶ ἀδίδακτον· εἰ δὲ ἄδη-
λόν ἐστιν, οὐ γίνεται δι' αὐτὸ τὸ ἀδηλεῖσθαι διδακτόν.

Ἐκ τούτων μὲν οὖν ἄπορον παρίσταται τὸ διδασκό- 234
μενον πρᾶγμα· συναναιρεῖται δ' αὐτῷ ὅ τε διδάσκων διὰ
τὸ μὴ ἔχειν ὃ διδάξει, ὅ τε μανθάνων διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὃ
μάθῃ. οὐθὲν δ' ἧττον ἔσται καὶ ἐπ' αὐτῶν τούτων τὰς
ὁμοίας κινεῖν ἀπορίας. εἰ γάρ ἐστι τις ὁ διδάσκων καὶ 235
ἔστι τις ὁ μανθάνων, ἤτοι τεχνίτης τὸν τεχνίτην διδάξει
ἢ ἄτεχνος τὸν ἄτεχνον ἢ ἐναλλὰξ ὁ τεχνίτης τὸν ἄτεχνον

2. πᾶσι om CHR. 7. τὸ σῶμα — 8. ἐστι C. 10. ἔτι] ἐπι CH.
29. μάθ(η)οι R, μάθοι C. καὶ om CH. 31. ἔσται C.

ἢ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην. οὔτε δὲ ὁ ἄτεχνος τὸν ἄτεχνον
διδάσκειν δύναται, ὡς οὐδὲ ὁ τυφλὸς τὸν τυφλὸν ὁδηγεῖν,
οὔθ' ὁ τεχνίτης τὸν τεχνίτην· οὐ γὰρ ἔχει πάντως ὃ δι-
δάξει. οὔτε μὴν ὁ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην, ὡς οὐδὲ ὁ τυ-
φλὸς ὁδηγεῖν ποτὲ δύναται τὸν βλέποντα· πεπήρωται
γὰρ ὁ ἰδιώτης εἰς τὰ τῆς τέχνης θεωρήματα, καὶ διὰ τοῦτ'
236 ἀνεπιτήδειος πρὸς τὸ διδάσκειν. ἀπολείπεται οὖν λέγειν
ὅτι ὁ τεχνίτης τὸν ἰδιώτην διδάσκει, ὃ πάλιν τῶν ἀμη-
χάνων· καὶ γὰρ ὁ τεχνίτης συνηπόρηται ἡμῖν τοῖς τῆς
237 τέχνης θεωρήμασιν, καὶ ὁ ἄτεχνος εἰ διδάσκεται καὶ γίνε-
ται τεχνίτης, ἤτοι ὅτε ἄτεχνός ἐστι γίνεται τεχνίτης ''' ἢ
ὅτε τεχνίτης ἐστίν, οὔτε δὲ ὅτε ἄτεχνός ἐστι δύναται γί-
νεσθαι τεχνίτης, οὔτε ὅτε τεχνίτης ἐστὶν ἔτι γίνεται τεχνί-
238 της, ἀλλ' ἔστιν. καὶ κατὰ λόγον· ὁ μὲν γὰρ ἄτεχνος
ἔοικε τῷ ἐκ γενετῆς τυφλῷ ἢ κωφῷ, καὶ ὃν τρόπον οὔτε
ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς εἰς ἔννοιαν ἔρχεται χρωμάτων οὔτε
ὁ ἐκ γενετῆς κωφὸς εἰς ἔννοιαν ἔρχεται φωνῶν, οὕτω καὶ
ὁ ἄτεχνος, ἐφ' ὅσον ἐστὶν ἄτεχνος, πεπηρωμένος πρὸς τὴν
τῶν τεχνικῶν θεωρημάτων ἀντίληψιν οὐ δύναται τούτων
αὐτῶν ἔχειν τὴν γνῶσιν. ὁ δὲ τεχνίτης οὐκέτι διδάσκεται
ἀλλὰ δεδίδακται.

239 Καὶ μὴν ὡς ταῦτ' ἔστιν ἄπορα, οὕτω καὶ ὁ τρόπος
τῆς μαθήσεώς ἐστιν ἄπορος. ἢ γὰρ ἐναργείᾳ γίνεται ἢ
λόγῳ· οὔτε δὲ ἐναργείᾳ οὔτε λόγῳ γίνεται, ὡς παραστή-
σομεν, ὥστε οὐδὲ ὁ τρόπος τῆς μαθήσεώς ἐστιν εὔπορος.
240 ἐναργείᾳ μὲν οὖν οὐ γίνεται μάθησις, ἐπείπερ τῶν δεικνυ-
μένων ἐστὶν ἡ ἐνάργεια, τὸ δὲ δεικτόν ἐστι φαινόμενον·
τὸ δὲ φαινόμενον, ᾗ φαίνεται, κοινῶς πᾶσι ληπτόν ἐστι,
τὸ δὲ κοινῶς πᾶσι ληπτὸν ἀδίδακτον. οὐκ ἄρα τὸ ἐναρ-
241 γείᾳ δεικτὸν διδακτόν ἐστιν. καὶ μὴν οὐδὲ λόγῳ τι διδά-
σκεται. ἢ γὰρ σημαίνει τι ὁ λόγος ἢ οὐδὲ ἓν σημαίνει.
ἀλλὰ μηδὲ ἓν σημαίνων οὐδ' ἔσται τινὸς διδάσκαλος. εἰ

3. οὐδ' L. οὐ — 4. τεχνίτην om C. 5. πεπώρωται CGR: corr X.
12. δὲ ὅτε] δὲ ὁ C. γενέσθαι CR. 18. ἐφ' — ἄτεχνος om C.
20. ὅ τε L. 31. γὰρ] γὰρ φύσει L.

δὲ σημαίνει τι, ἤτοι φύσει σημαίνει ἢ θέσει. καὶ φύσει μὲν οὐ σημαίνει διὰ τὸ μὴ πάντας πάντων ἀκούειν, Ἕλληνας βαρβάρων καὶ βαρβάρους Ἑλλήνων, θέσει δ' εἴπερ 242
σημαίνει, δῆλον ὡς οἱ μὲν προκατειληφότες καθ' ὧν αἱ λέξεις εἰσὶ τεταγμέναι ἀντιλήψονται τούτων, οὐκ ἐξ αὐτῶν διδασκόμενοι ἅπερ ἠγνόουν, ἀλλ' ἀναμιμνησκόμενοι καὶ ἀνανεούμενοι ταῦθ' ἅπερ ᾔδεσαν, οἱ δὲ χρῄζοντες τῆς τῶν ἀγνοουμένων μαθήσεως, καὶ ἀγνοοῦντες καθ' ὧν εἰσὶ τεταγμέναι αἱ λέξεις, οὐδενὸς ἀντίληψιν ἕξουσιν. διόπερ εἰ 243
μήτε τὸ διδασκόμενον ἔστι πρᾶγμα μήτε ὁ διδάσκων μήτε ὁ μανθάνων μήτε ὁ τρόπος τῆς μαθήσεως, οὐδέν ἐστι μάθησις.

Κοινότερον μὲν οὖν οὕτως ἐπιχειρεῖται τοῖς σκεπτικοῖς εἰς τὸ μὴ εἶναι μάθησιν· ἐνέσται δὲ μεταφέρειν τὰς ἀπορίας καὶ ἐπὶ τὴν λεγομένην περὶ τὸν βίον τέχνην.
ἤτοι γὰρ ὁ φρόνιμος τὸν φρόνιμον ταύτην διδάξει ἢ ὁ 244
ἄφρων τὸν ἄφρονα ἢ ὁ ἄφρων τὸν φρόνιμον ἢ ὁ φρόνιμος τὸν ἄφρονα. οὔτε '''δὲ ὁ φρόνιμος τὸν φρόνιμον λέγοιτ' ἂν ταύτην διδάσκειν, ἀμφότεροι γὰρ τέλειοι κατ' ἀρετήν εἰσι καὶ οὐθέτερος αὐτῶν δεῖται μαθήσεως, οὔτε ὁ ἄφρων τὸν ἄφρονα, ἀμφότεροι γὰρ χρείαν ἔχουσι μαθήσεως καὶ οὐθέτερος αὐτῶν φρόνιμος, ἵνα τὸν ἕτερον διδάξῃ. καὶ μὴν οὐδ' ὁ ἄφρων διδάξει τὸν φρόνιμον· οὐδὲ 245
γὰρ ὁ τυφλὸς μηνυτικὸς γίνεται τῷ βλέποντι χρωμάτων. λείπεται ἄρα τὸν φρόνιμον διδακτικὸν εἶναι τοῦ ἄφρονος·
ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀπόρων. εἰ γὰρ ἡ φρόνησίς ἐστιν ἐπι- 246
στήμη ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐθετέρων, ὁ ἄφρων μὴ ἔχων τινὰ φρόνησιν, ἄγνοιαν δὲ ἔχων τούτων πάντων, διδάσκοντος τοῦ φρονίμου τὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ καὶ οὐθέτερα ἀκούσεται μόνον τῶν λεγομένων, οὐ γνώσεται δ' αὐτά. εἰ γὰρ ἀντιλαμβάνοιτο αὐτῶν ἐν ἀφροσύνῃ καθεστώς, ἔσται ἡ ἀφροσύνη τῶν τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐθετέ-

5. ἑαυτῶν L. 15. περὶ] πρὸς L. 30. μόνων R.

ρων γνωριστική. οὐχὶ δέ γε τούτων κατ' αὐτούς ἐστιν ἡ
ἀφροσύνη θεωρητική· ὁ ἄρα ἄφρων οὐκ ἀντιλήψεται τῶν
ὑπὸ τοῦ φρονίμου λεγομένων ἢ πραττομένων κατὰ τὸν
247 τῆς φρονήσεως λόγον. καὶ ὃν τρόπον ὁ ἐκ γενετῆς πηρός,
μέχρις οὗ πηρός ἐστιν, οὐκ ἔχει ἔννοιαν χρωμάτων, καὶ
ὁ ἐκ γενετῆς κωφός, μέχρις οὗ κωφός ἐστιν, οὐκ ἀντιλαμ-
βάνεται φωνῶν, οὕτω καὶ ὁ ἄφρων, ἐφ' ὅσον ἄφρων ἐστίν,
οὐκ ἀντιλαμβάνεται τῶν φρονίμως λεγομένων καὶ πραττο-
μένων. οὐδ' ὁ φρόνιμος ἄρα δύναται τοῦ ἄφρονος ἐν τῇ
248 περὶ τὸν βίον τέχνῃ καθηγεῖσθαι. καὶ μὴν εἰ ὁ φρόνι-
μος διδάσκει τὸν ἄφρονα, θεωρητικὴ ὀφείλει εἶναι ἡ φρό-
νησις τῆς ἀφροσύνης ὥσπερ καὶ ἡ τέχνη τῆς ἀτεχνίας·
οὐχὶ δέ γε ἡ φρόνησις δύναται εἶναι θεωρητικὴ τῆς ἀφρο-
σύνης· οὐκ ἄρα ὁ φρόνιμος τοῦ ἄφρονός ἐστι διδακτικός.
ὁ γὰρ γενόμενος φρόνιμος ἔκ τινος συνασκήσεως καὶ τρι-
βῆς (φύσει γὰρ οὐδείς ἐστι τοιοῦτος) ἤτοι ὑποκειμένης ἐν
αὐτῷ τῆς ἀφροσύνης προσεκτήσατο τὴν φρόνησιν, ἢ κατὰ
τὴν ἐκείνης ἀποβολὴν καὶ τὴν ταύτης κτῆσιν γέγονε φρό-
249 νιμος. καὶ εἰ μὲν ὑποκειμένης ἐν αὐτῷ τῆς ἀφροσύνης
προσεκτήσατο τὴν φρόνησιν, ἔσται ὁ αὐτὸς φρόνιμος ἅμα
καὶ ἄφρων· ὅ ἐστιν ἀδύνατον. εἰ δ' ἀποβολῇ ἐκείνης
ἐκτήσατο ταύτην, οὐ δυνήσεται διὰ τῆς ὑστερογενοῦς δια-
θέσεως τὴν προοῦσαν διάθεσιν, νῦν δὲ μὴ παροῦσαν γνω-
250 ρίζειν. καὶ εἰκότως. παντὸς γοῦν πράγματος αἰσθητοῦ
ἢ νοητοῦ γίνεται κατάληψις ἤτοι κατὰ ἐνάργειαν περι-
πτωτικῶς ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν περιπτωτικῶς πεφηνότων
ἀναλογιστικὴν μετάβασιν, καὶ ταύτην ἤτοι ὁμοιωτικήν, ὡς
ὅταν ἀπὸ τῆς Σωκράτους '''εἰκόνος γνωρίζηται ὁ μὴ πα-
251 ρὼν Σωκράτης, ἢ συνθετικήν, ὡς ὅταν ἀπ' ἀνθρώπου
καὶ ἵππου κατ' ἐπισύνθεσιν νοῶμεν τὸν ἀνύπαρκτον ἱππο-
κένταυρον, ἢ κατὰ ἀναλογίαν, ὡς ὅταν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ

9. οὐθ' L. 14. ὁ add *CR*. 16. οὐθείς *C*. 23. προσοῦσαν *L*, *quae prius aderat H.*

ἀνθρώπου παραυξητικῶς μὲν λαμβάνηται ὁ Κύκλωψ, ὃς
οὐκ ἐῴκει

ἀνδρί γε σιτοφάγῳ ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι,

μειωτικῶς δὲ ὁ πυγμαῖος ἄνθρωπος. ὅθεν εἰ καὶ τῇ φρο- 252
νήσει λαμβάνεται ἡ ἀφροσύνη καὶ τῷ φρονίμῳ ὁ ἄφρων,
ἤτοι κατὰ περίπτωσιν θεωρεῖται ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς πε-
ριπτώσεως μετάβασιν. οὔτε δὲ κατὰ περίπτωσιν θεωρεῖ-
ται (οὐδεὶς γὰρ ὡς λευκὸν καὶ μέλαν καὶ γλυκὺ καὶ πι-
κρὸν κατὰ περίπτωσιν ἔγνω, οὕτω καὶ ἀφροσύνην) οὔτε
κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς περιπτώσεως μετάβασιν· οὐδὲν γὰρ
τῶν ὄντων ἐστὶν ἐοικὸς ἀφροσύνῃ. εἰ δ' ἀπὸ τούτου
ποιεῖται τὴν μετάβασιν ὁ φρόνιμος, ἤτοι ὁμοιωτικὴν ἢ
συνθετικὴν ἢ ἀναλογιστικήν, ὥστε οὐ λήψεταί ποτε τὴν
ἀφροσύνην ἡ φρόνησις. ναί, ἀλλ' ἴσως τις ἐρεῖ ὅτι ὁ φρό- 253
νιμος τῇ ἐν αὐτῷ φρονήσει τὴν περὶ ἄλλον ἀφροσύνην
δύναται κατανοεῖν· ὅπερ ἐστὶν εὔηθες. ἡ γὰρ ἀφροσύνη
διάθεσίς ἐστιν ἔργων τινῶν ἀποδοτική. εἰ οὖν αὐτὴν ἐν 254
ἄλλῳ θεωρεῖ καὶ καταλαμβάνεται ὁ φρόνιμος, ἤτοι αὐτὴν
ἐξ ἑαυτῆς καταλήψεται τὴν διάθεσιν, ἢ τοῖς ἔργοις αὐτῆς
ἐπιβάλλων ἀπὸ τούτων καὶ αὐτὴν γνωριεῖ, καθάπερ τὴν 255
μὲν ἰατρικὴν διάθεσιν ἀπὸ τῶν ἰατρικῶς γινομένων ἔργων,
τὴν δὲ ζωγραφικὴν ἀπὸ τῶν ζωγραφικῶς γινομένων. οὔτε
δὲ αὐτὴν ἐξ αὐτῆς δύναται τὴν διάθεσιν λαβεῖν· ἀφανὴς
γάρ ἐστι καὶ ἀθεώρητος, καὶ οὐχ οἷόν τέ ἐστιν αὐτὴν διὰ
τῆς τοῦ σώματος μορφῆς περιαθρῆσαι· οὔτε ἐκ τῶν ὑπὸ
αὐτῆς ἀποδιδομένων ἔργων· πάντα γὰρ τὰ φαινόμενα
ἔργα, καθάπερ καὶ πρότερον ἐδείκνυμεν, κοινὰ φρονήσεως
καὶ ἀφροσύνης ἐστίν. ἀλλ' εἴπερ ἵνα ὁ φρόνιμος τὸν 256
ἄφρονα διδάξῃ τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην, δεῖ θεωρητικὸν
αὐτὸν εἶναι τῆς ἀφροσύνης καθάπερ καὶ τὸν τεχνίτην τῆς
ἀτεχνίας, δέδεικται δ' ἄληπτος αὐτῷ ἡ ἀφροσύνη, οὐκ

3. ἀνδρί] Od. 9 191. 6. θεωρήσεται X. ἢ — 7. θεωρεῖται om C.
9. οὐδὲ L. 11. οὐδ' (εἰ superscr.) R, ἀλλ' X. 12. ἢ] ποιεῖται ἢ?
15. αὐτοῖ C. 23. τὴν om C.

ἂν δύναιτο ὁ φρόνιμος τὸν ἄφρονα τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην διδάσκειν.

257 *Καὶ δὴ τὰ συνεκτικώτατα τῶν κατὰ τὸν ἠθικὸν τόπον ζητουμένων ἠπορηκότες ἐν τοσούτοις τὴν σύμπασαν τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς διέξοδον ἀπαρτίζομεν.*

5. post *ἀπαρτίζομεν* CR: *σέξτου ἐμπειρικοῦ ὑπομνημάτων τὸ δέκατον. τέλος τῶν τοῦ σκεπτικοῦ σέξτου τῶν πρὸς ἀντίρρησιν δέκα ὑπομνημάτων.*

ΣΕΞΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ

ΠΡΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΥΣ.

πὴν λέγων "καὶ γὰρ πονηρὸς ἄνθρωπος ἦν καὶ ἐπιτετη-
δευκὼς τοιαῦτα ἐξ ὧν οὐ δυνατὸν εἰς σοφίαν ἐλθεῖν," αἰ-
5 νισσόμενος τὰ μαθήματα. πλὴν ὁ μὲν Ἐπίκουρος, ὡς
ἂν τις εἰκοβολῶν εἴποι, ἀπὸ τοιούτων τινῶν ἀφορμῶν πο-
λεμεῖν τοῖς μαθήμασιν ἠξίου, οἱ δὲ ἀπὸ Πύρρωνος οὔτε
διὰ τὸ μηδὲν συνεργεῖν αὐτὰ πρὸς σοφίαν, δογματικὸς
γὰρ ὁ λόγος, οὔτε διὰ τὴν προσοῦσαν αὐτοῖς ἀπαιδευσίαν·
σὺν γὰρ τῷ πεπαιδεῦσθαι καὶ πολυπειροτέρους παρὰ τοὺς
ἄλλους ὑπάρχειν φιλοσόφους ἔτι καὶ ἀδιαφόρως ἔχουσι
6 πρὸς τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς δόξαν. καὶ μὴν οὐδὲ δυσμε-
νείας χάριν τῆς πρός τινας (μακρὰν γὰρ αὐτῶν τῆς πραό-
τητός ἐστιν ἡ τοιαύτη κακία), ἀλλὰ τοιοῦτόν τι ἐπὶ τῶν
μαθημάτων παθόντες ὁποῖον ἐφ' ὅλης ἔπαθον τῆς φιλο-
σοφίας. καθὰ γὰρ ἐπὶ ταύτην ἦλθον πόθῳ τοῦ τυχεῖν
τῆς ἀληθείας, ἰσοσθενεῖ δὲ μάχης ἀνωμαλίᾳ τῶν πραγ-
μάτων ὑπαντήσαντες ἐπέσχον, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μαθη-
μάτων ὁρμήσαντες ἐπὶ τὴν ἀνάληψιν αὐτῶν, ζητοῦντες
καὶ τὸ ἐνταῦθα μαθεῖν ἀληθές, τὰς δὲ ἴσας εὑρόντες
7 ἀπορίας, οὐκ ἀπεκρύψαντο. διόπερ καὶ ἡμεῖς τὴν αὐτὴν
τούτοις ἀγωγὴν μεταδιώκοντες πειρασόμεθα χωρὶς φιλο-
νεικίας τὰ πραγματικῶς λεγόμενα πρὸς αὐτοὺς ἐπιλεξά-
μενοι θεῖναι.

Τὸ μὲν οὖν διδάσκειν ἀπὸ τίνος ἐγκύκλια προσηγό-
ρευται μαθήματα καὶ πόσα τὸν ἀριθμόν ἐστι, περιττὸν
ἡγοῦμαι, πρὸς ἱκανὴν ἤδη τὴν περὶ τούτων ἔχοντας κατή-
8 χησιν γινομένης ἡμῖν τῆς διδασκαλίας. ὃ δέ ἐστιν ἀναγ-
καῖον ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὑποδεικτέον ὅτι τῶν λεγομένων
πρὸς τὰ μαθήματα τὰ μὲν καθολικῶς λέγεται πρὸς '''πάντα
τὰ μαθήματα τὰ δὲ ὡς πρὸς ἕκαστα, καὶ καθολικώτερον
μὲν τὸ περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι μάθημα, ἰδιαίτερον δὲ πρὸς
μὲν γραμματικούς, εἰ τύχοι, περὶ τῶν τῆς λέξεως στοι-

νο
1. πόνηρος Fabricius. 4. εἰκοβολῶν R corr. 8. quidni πολυπειρότεροι? 9. διαφόρως L. 21. λειόμενα C. αὐτά? 25. πρὸς om L.

χείων, πρὸς δὲ γεωμέτρας περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνειν τὰς ἀρχάς, πρὸς δὲ μουσικοὺς περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι φωνὴν μηδὲ χρόνον. ἴδωμεν δὲ τάξει πρῶτον τὴν καθολικωτέραν ἀντίρρησιν.

9 Τὴν μὲν οὖν γενομένην παρὰ τοῖς φιλοσόφοις περὶ μαθήσεως διαφωνίαν πολλὴν καὶ ποικίλην οὖσαν οὐ τοῦ παρόντος ἐστὶ καιροῦ ἐπικρίνειν· ἀπόχρη δὲ παραστῆσαι ὡς εἴπερ ἔστι τι μάθημα, καὶ τοῦτο ἀνυστὸν ἀνθρώπῳ, τέσσαρα δεῖ προομολογήσασθαι, τὸ διδασκόμενον πρᾶγμα, τὸν διδάσκοντα, τὸν μανθάνοντα, τὸν τρόπον τῆς μαθήσεως. οὔτε δὲ τὸ διδασκόμενον ἔστιν οὔτε ὁ διδάσκων οὔτε ὁ μανθάνων οὔτε ὁ τρόπος τῆς μαθήσεως, καθάπερ ὑποδείξομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τι μάθημα.

10 Καὶ δὴ περὶ τοῦ πρώτου λέγοντες πρῶτόν φαμεν ὡς εἴπερ διδάσκεταί τι, ἤτοι τὸ ὂν τῷ εἶναι διδάσκεται ἢ τὸ μὴ ὂν τῷ μὴ εἶναι. οὔτε δὲ τὸ ὂν τῷ εἶναι διδάσκεται οὔτε τὸ μὴ ὂν τῷ μὴ εἶναι, καθάπερ παραστήσομεν· οὐκ ἄρα διδάσκεταί τι. καὶ δὴ τὸ μὲν μὴ ὂν τῷ μὴ εἶναι οὐκ ἂν διδάσκοιτο· εἰ γὰρ διδάσκεται, διδακτόν ἐστι, 11 διδακτὸν δὲ καθεστὼς τῶν ὄντων γενήσεται, καὶ διὰ τοῦτο ἔσται μὴ ὄν τε καὶ ὄν. οὐχὶ δέ γε δυνατόν ἐστι τὸ αὐτὸ καὶ ὂν [τε] καὶ μὴ ὂν ὑπάρχειν· οὐκ ἄρα τὸ μὴ ὂν τῷ μὴ εἶναι διδάσκεται. τῷ τε μὴ ὄντι οὐδὲν συμβέβηκεν, ᾧ δὲ μηδὲν συμβέβηκεν, οὐδὲ τὸ διδάσκεσθαι συμβήσεται· ἓν γάρ τι ἦν τῶν συμβεβηκότων καὶ τὸ διδάσκεσθαι. τοίνυν οὐδὲ ταύτῃ διδακτόν ἐστι τὸ μὴ ὄν. 12 καὶ μὴν τὸ διδασκόμενον φαντασίαν κινοῦν εἰς μάθησιν ἡμῖν ἔρχεται, τὸ δὲ μὴ ὂν ἀδυνατοῦν φαντασίαν κινεῖν οὐδὲ διδακτόν ἐστιν. ἔτι δ' οὐδ' ὡς ἀληθὲς τὸ μὴ ὂν διδακτόν '''ἐστιν· οὔτε γὰρ τῶν μὴ ὄντων ἐστὶ τἀληθές, οὔτε τι ἀληθὲς ὡς μὴ ὂν διδακτόν ἐστιν. εἰ δὲ μηδὲν ἀληθὲς ὡς μὴ ὂν διδακτόν ἐστι (τῶν γὰρ ὄντων ἐστὶ τἀληθές), ἀδίδακτον ἄρα τὸ μὴ ὄν. εἰ δὲ μηδὲν ἀληθὲς 13

18. μὲν om L. 29. διδακτόν post ὄν om L.

διδάσκεται, πᾶν τὸ διδασκόμενον ψεῦδός ἐστιν· ὅπερ
ἀλογώτατον ὑπάρχει. οὐ τοίνυν τὸ μὴ ὂν διδάσκεται.
ἤτοι γὰρ τὸ διδασκόμενον ψεῦδός ἐστιν ἢ ἀληθές. ἀλλὰ
ψεῦδος μὲν ἀλογώτατον, τὸ δὲ ἀληθὲς ὂν ὑπῆρχεν. οὐκ
14 ἄρα τὸ μὴ ὂν διδακτόν. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ὂν τῷ εἶναι
διδακτόν ἐστιν, ἐπειδήπερ τῶν ὄντων πᾶσι φαινομένων
ἐπ' ἴσης πάντα ἔσται ἀδίδακτα. ᾧ ἀκολουθήσει τὸ μηδὲν
εἶναι διδακτόν· δεῖ γὰρ ὑποκεῖσθαί τι ἀδίδακτον, ἵνα ἐκ
τοῦ γινωσκομένου γένηται ἡ τούτου μάθησις. τοίνυν
οὐδὲ τὸ ὂν τῷ εἶναι διδάσκεται.

15 Ὁ δὲ ὅμοιος τῆς ἀπορίας γενήσεται τρόπος καὶ πρὸς
τοὺς ἐροῦντας τὸ οὔτι ἢ τὶ διδάσκεσθαι. εἰ γὰρ τὸ οὔτι
διδάσκοιτο, ἔσται ᾗ διδάσκεται τί, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ τἀ-
ναντία οὔτι καὶ τὶ ἔσται, ὅπερ ἦν τῶν ἀδυνάτων. τῷ τε
οὔτινι οὐδὲν συμβέβηκεν, διὸ οὐδὲ τὸ διδάσκεσθαι· καὶ
16 γὰρ τοῦτο τῶν συμβεβηκότων ἐστίν. οὐ τοίνυν τὸ οὔτι
διδάσκεται. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ τὸ τὶ τῶν
ἀδιδάκτων γενήσεται· εἰ γὰρ διὰ τοῦτο διδακτὸν ἔσται
ὅτι ἔστιν, οὐδὲν ἀδίδακτον ἔσται, ᾧ ἕπεται τὸ μηδὲν εἶναι
17 διδακτόν. καὶ μὴν εἰ διδάσκεταί τι, ἤτοι διὰ τῶν οὐτι-
νῶν διδαχθήσεται ἢ διὰ τῶν τινῶν. ἀλλὰ διὰ μὲν τῶν
οὐτινῶν οὐχ οἷόν τε διδαχθῆναι· ἀνυπόστατα γάρ ἐστι
τῇ διανοίᾳ ταῦτα κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς. λείπεται
οὖν διὰ τῶν τινῶν γίνεσθαι τὴν μάθησιν. ὃ πάλιν ἄπο-
18 ρόν ἐστιν· ὥσπερ γὰρ αὐτὸ τὸ διδασκόμενον κατὰ τοῦτο
διδάσκεται καθὸ τί ἐστιν, οὕτως ἐπεὶ καὶ τὰ ἐξ ὧν ἡ μά-
θησις τινά ἐστι, γενήσεται διδακτά. καὶ ταύτῃ μηδενὸς
ὄντος διδακτοῦ ἀναιρεῖται ἡ μάθησις.

19 Ἄλλως τε, ἐπεὶ τῶν τινῶν τὰ μέν ἐστι σώματα τὰ
δὲ ἀσώματα, δεήσει τὰ διδασκόμενα '''τινὰ ὄντα ἤτοι σώ-
ματα εἶναι ἢ ἀσώματα· οὔτε δὲ σώματα δύναται ὑπάρ-
χειν οὔτε ἀσώματα, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι

10. τῷ] οὐδὲ τὸ V. 12. διδάσκεται G. 13. αὐτὸ] τὸ αὐτό?
15. οὐδὲν] οὐδὲ V. 21. μὲν διὰ C.

τινὰ διδασκόμενα. τὸ μὲν οὖν σῶμα, καὶ μάλιστα κατὰ 20
τοὺς στωικούς, οὐκ ἂν εἴη τῶν διδακτῶν· δεῖ γὰρ τὰ δι-
δασκόμενα λεκτὰ τυγχάνειν, τὰ δὲ σώματα οὐκ ἔστι λεκτά,
διόπερ οὐ διδάσκεται. εἴπερ δὲ τὰ σώματα μήτε αἰσθητά
ἐστι μήτε νοητά, δῆλον ὡς οὐδὲ διδακτὰ γενήσεται. αἰσθη-
τὰ μὲν οὖν οὐκ ἔστιν, ὡς ἐκ τῆς ἐννοίας αὐτῶν συμφα-
νές. εἰ γὰρ σύνοδός ἐστι κατὰ ἀθροισμὸν μεγέθους καὶ 21
σχήματος καὶ ἀντιτυπίας τὸ σῶμα, ὡς φησὶν Ἐπίκουρος,
ἢ τὸ τριχῇ διαστατόν, τουτέστι τὸ ἐκ μήκους καὶ πλάτους
καὶ βάθους, καθάπερ οἱ μαθηματικοὶ λέγουσιν, ἢ τὸ τρι-
χῇ διαστατὸν μετὰ ἀντιτυπίας, ὡς πάλιν Ἐπίκουρος, ἵνα
τούτῳ διορίζῃ τὸ κενόν, ἢ ὄγκος ἀντίτυπος, ὡς ἄλλοι, —
ὅπως δ' ἂν ἔχῃ, ἐπεὶ κατὰ σύνοδον πολλῶν ἰδιωμάτων 22
νοεῖται· ἡ δὲ πλειόνων ἐπισύνθεσις οὐχ ἁπλῆς τινὸς καὶ
ἀλόγου αἰσθήσεώς ἐστιν ἔργον ἀλλὰ λογικῆς διανοίας· εἰ
δὲ λογικῆς διανοίας, οὐκ ἔσται τῶν αἰσθητῶν τὸ σῶμα.
κἂν αἰσθητὸν δὲ [πάλιν] αὐτὸ ὑποθώμεθα, πάλιν ἐστὶν 23
ἀδίδακτον. τὸ γὰρ αἰσθητὸν πάλιν, ᾗ αἰσθητόν ἐστιν,
οὐ διδάσκεται· οὐδεὶς γὰρ λευκὸν ὁρᾶν μανθάνει, οὐδὲ
γλυκέος γεύεσθαι, οὐδὲ θερμοῦ ἅπτεσθαι, οὐκ εὐώδους
ὀσφραίνεσθαι, ἀλλ' ἔστι ταῦτα τῶν ἀδιδάκτων καὶ φυσι-
κῶς ἡμῖν προσόντων. λείπεται οὖν νοητόν τε λέγειν τὸ 24
σῶμα καὶ ταύτῃ διδακτόν. ὅπως δ' ἂν ἀληθὲς εἴη, σκο-
πῶμεν. εἰ γὰρ μήτε μῆκός ἐστι κατ' ἰδίαν τὸ σῶμα μήτε
πλάτος ἢ βάθος, τὸ δὲ ἐξ ἁπάντων νοούμενον, ἀνάγκη
'''πάντων ἀσωμάτων ὄντων καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν συστὰν ἀσώ-
ματον νοεῖν καὶ οὐ σῶμα, διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἀδίδακτον. 25
πρὸς τῷ τὸν νοοῦντα τὸ ἐκ τούτων συνεστὼς σῶμα πρό-
τερον ὀφείλειν αὐτὰ ταῦτα νοεῖν, ἵνα κἀκεῖνο δυνατὸν ᾖ
νοεῖν. ἢ γὰρ περιπτωτικῶς αὐτὰ νοήσει ἢ κατὰ μετάβα-
σιν ἀπὸ περιπτώσεως. οὔτε δὲ περιπτωτικῶς· ἀσώματα
γάρ ἐστι, καὶ τῶν ἀσωμάτων οὐκ ἀντιλαμβανόμεθα περι-

4. δὲ] τε? 5. οὔτε L. 11. πάλιν ὁ ἐπίκουρος V.
13. ἔχοι CFGH. 29. κἀκεῖνα L. δυνατὸς? ἦν C. 30. post νοεῖν addendum aut ἀλλ' οὐ δύναται ταῦτα νοεῖν aut simile quid.

πτωτικῶς, ἀεὶ κατὰ θίξιν γινομένης τῆς περὶ τὴν αἴσθησιν ἀντιλήψεως. καὶ μὴν οὐδὲ κατὰ μετάβασιν ἀπὸ περιπτώσεως, τῷ μηδὲν ἔχειν αἰσθητὸν ἀφ' οὗ μετιών τις ποιήσεται τούτων ἐπίνοιαν. τοίνυν οὐδὲ τὰ ἐξ ὧν τὸ σῶμα νοεῖν δυνάμενοι πάντως οὐδὲ διδάσκειν τοῦτο ἰσχύσομεν.

26 Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τοῦ σώματος νοήσεώς τε καὶ ὑποστάσεως ἐν τοῖς σκεπτικοῖς ὑπεμνήσαμεν ἀκριβέστερον· νυνὶ δὲ ἀποστάντες τούτων τῶν ἐλέγχων ἐκεῖνο λέγωμεν ὅτι τῶν σωμάτων κατὰ τὸ ἀνωτάτω διττή τίς ἐστι διαφορά· τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν αἰσθητὰ καθέστηκε τὰ δὲ νοητά. καὶ εἰ τὸ διδασκόμενόν ἐστι σῶμα, πάντως ἤτοι νοη-
27 τόν ἐστιν ἢ αἰσθητόν. ἀλλ' οὔτε αἰσθητὸν εἶναι δύναται διὰ τὸ πᾶσιν ἐπ' ἴσης ὀφείλειν φαίνεσθαι καὶ πρόδηλον ὑπάρχειν, οὔτε νοητὸν διὰ τὸ ἀδηλεῖσθαι καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἀνεπικρίτως διαφωνεῖσθαι παρὰ πᾶσι τοῖς φιλοσόφοις, τῶν μὲν ἄτομον τοῦτο λεγόντων ὑπάρχειν τῶν δὲ τμητόν, καὶ τῶν τμητὸν φαμένων εἶναι ἐνίων μὲν εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι τοῦτο ἀξιούντων, ἐνίων δὲ εἰς ἐλάχιστον καὶ ἀμερὲς καταλήγειν. οὐκ ἄρα διδακτόν ἐστι τὸ σῶμα.

28 Καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ἀσώματον. πᾶν γὰρ καὶ ὁποῖον ἄν τις ἀσώματον λέγῃ διδάσκεσθαι, ἐάν τε τὴν Πλατωνικὴν ἰδέαν, ἐάν τε τὸ παρὰ τοῖς στωικοῖς λεκτόν, ἐάν τε τόπον ἢ κενὸν ἢ χρόνον ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἵνα μηδὲν προπετὲς περὶ τῆς ὑποστάσεως αὐτῶν λέγωμεν, μηδ' ἑτέρας σκέψεις ἐν ἑτέραις διεξοδεύωμεν παριστάντες τὸ ἀνυπόστατον ἑκάστου, [ὃ] προδήλως μὲν ἐπιζητεῖται καὶ

"'ἔς τ' ἂν ὕδωρ τε νάῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ

ζητήσεται παρὰ τοῖς δογματικοῖς, τῶν μὲν εἶναι ταῦτα διαβεβαιουμένων τῶν δὲ μὴ εἶναι, τῶν δὲ ἐπεχόντων· τὸ δὲ τὰ ἔτι ἐπίδικα καὶ ἐν μετεώροις ἀμφισβητήσεσι κείμενα

15. δι' om L. 23. λέγειν C. 30. δένδρα V.

ὡς σύμφωνα καὶ ὁμόλογα διδάσκεσθαι λέγειν τῶν ἀτό-
πων ἐστίν.

Εἰ οὖν τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστι σώματα τὰ δὲ ἀσώ- 29
ματα, δέδεικται δὲ οὐδέτερα τούτων διδασκόμενα, οὐδὲν
διδάσκεται.

Ἐπιχειρητέον δὲ καὶ οὕτως. εἰ διδάσκεταί τι, ἤτοι
ἀληθές ἐστιν ἢ ψεῦδος. οὔτε δὲ ψεῦδος διδακτόν ἐστιν,
ὡς αὐτόθεν ὁμόλογον, οὔτε ἀληθές· τὸ γὰρ ἀληθὲς ἄπο-
ρον, ὡς ἐν τοῖς σκεπτικοῖς ὑπομνήμασι δέδεικται, καὶ τῶν
ἀπόρων οὐκ ἔστι μάθησις. οὐκ ἄρα ἔστι τι τὸ διδασκό- 30
μενον. καθόλου τε, εἰ διδάσκεταί τι, ἤτοι τεχνικόν ἐστιν
ἢ ἄτεχνον. καὶ ἄτεχνον μὲν ὂν οὐκ ἔστι διδακτόν, τεχνι-
κὸν δὲ εἴπερ καθέστηκεν, αὐτόθεν μὲν φαινόμενον οὔτε
τεχνικόν ἐστιν οὔτε διδακτόν, ἄδηλον δὲ καθεστὼς διὰ τὸ
ἀδηλεῖσθαι πάλιν ἐστὶν ἀδίδακτον.

Ὧι συναναιρεῖται καὶ ὁ διδάσκων διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὃ
διδάξει [ἢ ἄδηλόν ἐστιν], ὅ τε μανθάνων διὰ τὸ μὴ ἔχειν
ὃ μάθῃ. ὅμως δ' οὖν καὶ περὶ ἑκατέρου τούτων κατ' ἰ-
δίαν ἐπελθόντες ἀπορήσομεν. εἰ γάρ ἔστι τις τούτων, 31
ἤτοι ὁ ἄτεχνος τὸν ὁμοίως ἄτεχνον διδάξει ἢ ὁ τεχνίτης
τὸν ὁμοίως τεχνίτην ἢ ὁ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην ἢ ἀνάπα-
λιν. οὔτε δὲ ὁ ἄτεχνος τὸν ἄτεχνον δύναται διδάσκειν,
ὡς οὐδὲ ὁ τυφλὸς τὸν τυφλὸν ὁδηγεῖν, οὔτε ὁ τεχνίτης
ὁμοίως τὸν τεχνίτην· οὐδέτερος γὰρ αὐτῶν ἐδεῖτο μαθή-
σεως, καὶ οὐ μᾶλλον οὗτος ἐκείνου ἢ ἐκεῖνος τούτου χρείαν
ἔχει πρὸς τὸ μανθάνειν, τοῖς ἴσοις περιουσιαζόμενοι. οὔτε
ὁ ἄτεχνος τὸν τεχνίτην· ὅμοιον γὰρ ὡς εἴ τις λέγοι τὸν 32
βλέποντα ὑπὸ τοῦ πεπηρωμένου ὁδηγεῖσθαι. καὶ γὰρ ὁ
ἄτεχνος '''πρὸς τὰ τεχνικὰ τῶν θεωρημάτων πεπηρωμένος
οὐκ ἂν δύναιτό τινα διδάσκειν ἃ μηδὲ τὴν ἀρχὴν οἶδεν,
καὶ ὁ τεχνίτης διαβλέπων ἐν τοῖς τεχνικοῖς θεωρήμασι
καὶ γνῶσιν αὐτῶν ἐσχηκὼς οὐ δεήσεται τοῦ διδάξοντος.

11. ἤτοι] ἢ *CH*. 17. ἢ ἄδηλόν ἐστιν om *H*. 18. δ' οὖν] οὖν *C*, γοῦν ceteri. 32. διδάξαντος *CF*.

33 λείπεται οὖν τὸν τεχνίτην τοῦ ἀτέχνου διδάσκαλον εἶναι
λέγειν. ὃ τῶν προτέρων ἐστὶν ἀτοπώτερον· ὅ τε γὰρ
τεχνίτης συνηπόρηται ἡμῖν τοῖς τῆς τέχνης θεωρήμασιν
ἐν τῷ σκεπτικῷ τόπῳ, ὅ τε ἄτεχνος οὔτε ὅτε ἐστὶν ἄτεχνος
δύναται γενέσθαι τεχνίτης, οὔτε ὅτε ἐστὶ τεχνίτης ἔτι γί-
34 νεται τεχνίτης ἀλλ' ἔστιν. ἄτεχνος μὲν γὰρ ὢν ὅμοιός
ἐστι τῷ ἐκ γενετῆς τυφλῷ ἢ κωφῷ, καὶ ὃν τρόπον οὗτος
οὐδέποτε ἢ εἰς χρωμάτων ἢ εἰς φωνῶν ἔννοιαν ἐλθεῖν πέ-
φυκεν, οὕτως οὐδὲ ὁ ἄτεχνος, ἐφ' ὅσον ἔστιν ἄτεχνος, τε-
τυφλωμένος καὶ κεκωφωμένος πρὸς τὰ τεχνικὰ θεωρήματα
οὔτε ἰδεῖν οὔτε ἀκοῦσαί τι τούτων οἷός τε ἐστίν· τεχνί-
της δὲ γενόμενος οὐκέτι διδάσκεται ἀλλὰ δεδίδακται.

35 Μετακτέον δὲ τὰς ἀπορίας ἐκ τῶν περὶ μεταβολῆς
καὶ πάθους γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς προεγκεχειρημένων
ἡμῖν ἐν ταῖς πρὸς τοὺς φυσικοὺς ἀντιρρήσεσι. τὰ δὲ νῦν
συγχωρήσαντες τοῖς ἀπὸ τῶν μαθημάτων εἶναί τι τὸ δι-
δασκόμενον πρᾶγμα καὶ εἶναί τινα τὸν ὑφηγούμενον,
ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν μανθάνοντα, τὸ μετὰ τοῦτο ἀπαιτῶ-
36 μεν τὸν τρόπον τῆς μαθήσεως. ἢ γὰρ ἐναργείᾳ γίνεται
ἢ λόγῳ τὰ τῆς διδασκαλίας. ἀλλὰ τούτων ἡ μὲν ἐνάργεια
τῶν δεικτῶν ἐστί, τὸ δὲ δεικτὸν φαινόμενον, τὸ δὲ φαινό-
μενον, ᾗ φαίνεται, κοινῶς πᾶσι ληπτόν, τὸ δὲ κοινῶς πᾶσι
ληπτὸν ἀδίδακτον· οὐκ ἄρα τὸ ἐναργείᾳ δεικτὸν διδακτόν.
37 ὁ δὲ λόγος ἤτοι σημαίνει τι ἢ οὐ σημαίνει. καὶ μηδὲν
μὲν σημαίνων οὐδὲ διδάσκαλός τινός ἐστι, σημαίνων δὲ
ἤτοι φύσει σημαίνει τι ἢ θέσει. καὶ φύσει μὲν οὐ σημαί-
νει διὰ τὸ μὴ πάντας πάντων ἀκούειν, Ἕλληνας βαρβά-
ρων καὶ βαρβάρους Ἑλλήνων ἢ Ἕλληνας '''Ἑλλήνων ἢ
38 βαρβάρους βαρβάρων· θέσει δὲ εἴπερ σημαίνει, δῆλον ὡς
οἱ μὲν προκατειληφότες τὰ καθ' ὧν αἱ λέξεις κεῖνται καὶ
ἀντιλήψονται τούτων, οὐ τὸ ἀγνοούμενον ἐξ αὐτῶν διδα-

4. τόπῳ om CHR. 8. φωνῆς CR. 12. δὲ] τε L. 20. ἐνέργεια CRV. 21. τῶν om C. δεικτικῶν CFG et γρ R. 22. τὸ δὲ κοινῶς πᾶσι ληπτὸν om CR. 24. τι om L. 26. τι σημαίνει FV.

σκόμενοι, τὸ δ' ὅπερ ᾔδεισαν ἀνανεούμενοι, οἱ δὲ χρῄζοντες τῆς τῶν ἀγνοουμένων μαθήσεως οὐκέτι.

Εἰ οὖν οὔτε τὸ διδασκόμενον ἔστιν οὔτε ὁ διδάσκων οὔτε ὁ μανθάνων οὔτε ὁ τρόπος τῆς μαθήσεως, δῆλον ὡς οὐδὲ μάθημα, οὐδὲ ὁ μαθήματος προεστώς. ἀλλ' ἐπεὶ 39
οὐ καθολικὴν μόνον πρὸς πάντας τοὺς μαθηματικοὺς ὑπεσχόμεθα ποιήσασθαι τὴν ἀντίρρησιν ἀλλὰ καὶ εἰδικωτέραν πρὸς ἕκαστον, ὑποτιθέμενοι τὸ εἶναί τι μάθημα καὶ δυνατὴν ὑπάρχειν τὴν μάθησιν, σκοπῶμεν εἰ καὶ τὸ ἑκάστου μαθήματος ἐπάγγελμα δυνατόν ἐστι, λαμβάνοντες πρὸς τοὺς ἐλέγχους μὴ πάντα τὰ παρὰ τοῖς ἐλεγχομένοις λεγόμενα (τοῦτο γὰρ σὺν τῷ περισκελεῖ καὶ ἀμέθοδον, ἐπεὶ τάχα καὶ ἀδύνατόν ἐστι) μήτε δ' ἐκ πάντων τὰ 40
ὁποιαοῦν (τοῦτο γὰρ ἴσως οὐδὲ καθικνεῖται αὐτῶν), ἀλλὰ τὰ ὧν ἀναιρουμένων συναναιρεῖται πάντα. καὶ ὃν τρόπον οἱ πόλιν λαβεῖν σπεύδοντες ἐκείνων μάλιστα ἐγκρατεῖς γίνεσθαι σπουδάζουσιν ὧν ἁλόντων καὶ ἡ πόλις ἑάλωκεν, οἷον τείχη καθαιροῦντες ἢ στόλον ἐμπιπράντες ἢ τὰς εἰς τὸ ζῆν ἀφορμὰς ἀποκλείοντες, οὕτω καὶ ἡμεῖς τοῖς ἀπὸ τῶν μαθημάτων διαγωνιζόμενοι τὸ αὐτὸ πειράζωμεν ἐξ ὧν αὐτοῖς σώζεται τὰ πάντα, οἷον ἢ ἀρχὰς ἢ τὰς ἐκ τῶν ἀρχῶν καθολικὰς μεθόδους ἢ τὰ τέλη· ἐν τούτοις γὰρ ἢ ἐκ τούτων συνίσταται πᾶν μάθημα.

Ἀρχέτω δὲ ἡμῖν εὐθὺς ἡ πρὸς τοὺς γραμματικοὺς 41
ζήτησις, πρῶτον μὲν ἐπείπερ ἀπὸ νηπιότητος σχεδὸν καὶ ἐκ πρώτων σπαργάνων γραμματικῇ παραδιδόμεθα, ἔστι τε αὕτη οἷον ἀφετήριόν τι πρὸς τὴν τῶν ἄλλων μάθησιν, εἶθ' ὅτι παρὰ πάσας θρασύνεται τὰς ἐπιστήμας, σχεδόν τι τὴν τῶν Σειρήνων ὑπόσχεσιν ὑπισχνουμένη. ἐκεῖναι 42
'''μὲν γὰρ εἰδυῖαι ὅτι φύσει φιλοπευθής ἐστιν ἄνθρωπος καὶ πολὺς αὐτῷ κατὰ στέρνων τῆς ἀληθείας ἵμερος ἐντέτηκεν, οὐ μόνον θεσπεσίοις μέλεσι κηλήσειν τοὺς παρα-

13. μήτε δ'] μηδ'? 15. ὧν] τῶν CGR. 17. σπουδάζουν C. 20. τὸ αὐτὸ] ταὐτ' αὐτὰ? πειράζομεν CGR. 24. τοῖς om C. 26. δὲ L. 29. τὴν om V.

πλέοντας ὑπισχνοῦνται ἀλλὰ καὶ τὰ ὄντα αὐτοὺς διδάξειν. φασὶ γὰρ

δεῦρ' ἄγ' ἰών, πολύαιν' Ὀδυσεῦ, μέγα κῦδος Ἀχαιῶν,
νῆα κατάστησον, ἵνα νωιτέρην ὄπ' ἀκούσῃς.
οὐ γάρ πώ τις τῇδε παρέπλω νηὶ μελαίνῃ
πρίν γ' ἡμέων μελίγηρυν ἀπὸ στομάτων ὄπ' ἀκούσῃ,
ἀλλ' ὅ γε τερψάμενος νεῖται καὶ πλείονα εἰδώς.
ἴδμεν γάρ τοι πάνθ' ὅσ' ἐνὶ Τροίῃ εὐρείῃ
Ἀργεῖοι Τρῶές τε θεῶν ἰότητι μόγησαν,
ἴδμεν δ' ὅσσα γένηται ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ.

43 ἡ δὲ γραμματική, σὺν τῷ τὰ ἐκ τῶν μύθων τε καὶ ἱστοριῶν λόγῳ διορίζειν, καὶ τὸ περὶ τὰς διαλέκτους καὶ τεχνολογίας καὶ ἀναγνώσεις πραγματικὸν αὐχοῦσα πολὺν ἑαυτῆς ἐργάζεται τοῖς ἀκούουσι πόθον. ἀλλ' ἵνα μὴ παρὰ θύραν πλανᾶσθαι δοκῶμεν, ὑποδεικτέον πόσαι τέ εἰσι γραμματικαὶ καὶ περὶ τίνος αὐτῶν πρόκειται ζητεῖν.

44 Γραμματικὴ τοίνυν λέγεται κατὰ ὁμωνυμίαν κοινῶς τε καὶ ἰδίως, καὶ κοινῶς μὲν ἡ τῶν ὁποιωνδηποτοῦν γραμμάτων εἴδησις, ἐάν τε Ἑλληνικῶν ἐάν τε βαρβαρικῶν, ἣν συνήθως γραμματιστικὴν καλοῦμεν, ἰδιαίτερον δὲ ἡ ἐντελὴς καὶ τοῖς περὶ Κράτητα τὸν Μαλλώτην Ἀριστοφάνην
45 τε καὶ Ἀρίσταρχον ἐκπονηθεῖσα. δοκεῖ δὲ τούτων ἑκατέρα καὶ ἀπό τινος ἐτύμου φερωνύμως προσηγορεῦσθαι. ἡ μὲν γὰρ πρώτη ἀπὸ τῶν γραμμάτων οἷς σημειούμεθα τὰς ἐνάρθρους φωνάς, ἡ δὲ δευτέρα τάχα μέν, ὥς τινες ἠξιώκασι, διατατικώτερον '''ἀπὸ τῆς πρώτης· μοῖρα γάρ ἐστιν αὐτῆς, καὶ ὃν τρόπον ἰατρικὴ εἴρηται μὲν τὸ παλαιὸν ἀπὸ τῆς τῶν ἰῶν ἐξαιρέσεως, ἐπικατηγορεῖται δὲ νῦν καὶ τῆς τῶν ἄλλων παθῶν ἀνασκευῆς πολλῷ τεχνικωτέρας
46 οὔσης, καὶ ὡς γεωμετρία ἔσπακε μὲν τὴν κλῆσιν ἀρχικῶς ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν γῆν καταμετρήσεως, τάττεται δὲ ἐπὶ

3. δεῦρ' ἄγ'] Od. 12 184. 10. πολυβοτείρῃ CR. 13. πρακτι- τα κὸν C. 20. γραμματικὴν CHR. 26. διατακτικώτερον FGHV, διδακτικώτερον C, διατακτατικώτερον R: cf. διετάθη p. 609 3.

τοῦ παρόντος καὶ κατὰ τῆς τῶν φυσικωτέρων θεωρίας, οὕτω καὶ ἡ τέλειος γραμματικὴ ἀπὸ τῆς τῶν γραμμάτων εἰδήσεως κατ' ἀρχὰς ὀνομασθεῖσα διετάθη καὶ ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς ποικιλωτέροις αὐτῶν καὶ τεχνικωτέροις θεωρήμασι γνῶσιν. τάχα δέ, ὥς φασιν οἱ περὶ τὸν Ἀσκληπιάδην, 47
καὶ αὐτὴ ἀπὸ μὲν γραμμάτων ὠνόμασται, οὐκ ἀπὸ τούτων δὲ ἀφ' ὧν καὶ ἡ γραμματιστική, ἀλλ' ἐκείνη μέν, ὡς ἔφην, ἀπὸ τῶν στοιχείων, αὕτη δὲ ἀπὸ τῶν συγγραμμάτων περὶ οἷς πονεῖται. γράμματα γὰρ καὶ ταῦτα προσηγορεύετο, καθὰ καὶ δημόσια καλοῦμεν γράμματα, καὶ πολλῶν τινὰ γραμμάτων ἔμπειρον ὑπάρχειν φαμέν, τουτέστιν οὐ τῶν στοιχείων ἀλλὰ τῶν συγγραμμάτων. καὶ 48
Καλλίμαχος δέ, ποτὲ μὲν τὸ ποίημα καλῶν γράμμα ποτὲ δὲ τὸ καταλογάδην σύγγραμμα, φησὶ

Κρεωφύλου πόνος εἰμί, δόμῳ ποτὲ θεῖον ἀοιδὸν
δεξαμένου, κλείω δ' Εὔρυτον ὅσσ' ἔπαθεν
'''καὶ ξανθὴν Ἰόλειαν, Ὁμήρειον δὲ καλεῦμαι
γράμμα. Κρεωφύλῳ, Ζεῦ φίλε, τοῦτο μέγα.

καὶ πάλιν

εἴπας "ἥλιε χαῖρε" Κλεόμβροτος Ἀμπρακιώτης
ἥλατ' ἀφ' ὑψηλοῦ τείχεος εἰς ἀίδην,
ἄξιον οὐδὲν ἰδὼν θανάτου τέλος, ἀλλὰ Πλάτωνος
ἓν τὸ περὶ ψυχῆς γράμμ' ἀναλεξάμενος.

Πλὴν διττῆς οὔσης γραμματικῆς, τῆς μὲν τὰ στοι- 49
χεῖα καὶ τὰς τούτων συμπλοκὰς διδάξειν ἐπαγγελλομένης καὶ καθόλου τέχνης τινὸς οὔσης τοῦ γράφειν τε καὶ ἀναγινώσκειν, τῆς δὲ βαθυτέρας παρὰ ταύτην δυνάμεως, οὐκ ἐν ψιλῇ γραμμάτων γνώσει κειμένης ἀλλὰ κἀν τῷ ἐξετάζειν τὴν εὕρεσιν αὐτῶν καὶ τὴν φύσιν, ἔτι δὲ τὰ ἐκ τούτων συνεστῶτα λόγου μέρη καὶ εἴ τι τῆς αὐτῆς ἰδέας θεωρεῖται, πρόκειται νῦν ἀντιλέγειν οὐ τῇ προτέρᾳ· συμφω-

7. γραμματικὴ CGV. 11. τινων C. 13. Καλλίμαχος] epigr. 6 et 24.
ύ ει
15. κρεοφύλου CRV. ἀηδὸν CR. 16. κλείω V, κλειω C, κλυω R, canto H: κλαίω FG. 17. Ὁμήρου νῦν G. 18. γράμμα κρεοφύλου. CHRV. 20. κλεόβροτος C. ἀμβρακιώτης FGH. 21. ἤλλατ' CRV. ἀμφυψηλοῦ C.

νως γὰρ κατὰ πάντας ἐστὶ χρειώδης. ἐν οἷς θετέον καὶ
τὸν Ἐπίκουρον, εἰ καὶ δοκεῖ τοῖς ἀπὸ τῶν μαθημάτων
διεχθραίνειν· ἐν γοῦν τῷ περὶ δώρων καὶ χάριτος ἱκανῶς
πειρᾶται διδάσκειν ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστι τοῖς σοφοῖς μαν-
50 θάνειν γράμματα. καὶ ἄλλως, εἴπαιμεν ἂν ἡμεῖς, οὐ σο-
φοῖς μόνον ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις. ὅτι γὰρ πάσης
51 τέχνης τὸ τέλος εὔχρηστόν ἐστι τῷ βίῳ, φανερόν. τῶν δὲ
τεχνῶν αἱ μὲν προηγουμένως ὑπὲρ τῆς τῶν ὀχληρῶν ἐκκλί-
σεως παρῆλθον, αἱ δὲ ὑπὲρ τῆς τῶν ὠφελίμων εὑρέσεως.
καὶ ἔστι τῆς μὲν πρώτης ἰδέας ἰατρική, παιωνὶς οὖσα καὶ
λυσίπονος '''τέχνη, τῆς δὲ δευτέρας κυβερνητική· τῆς
γὰρ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐθνῶν χρείας μάλιστα δέονται πάν-
52 τες ἄνθρωποι. ἐπεὶ οὖν ἡ γραμματιστικὴ διὰ τῆς τῶν
γραμμάτων ἐπινοίας ἰᾶται μὲν ἀργότατον πάθος, τὴν λή-
θην, συνέχει δὲ ἀναγκαιοτάτην ἐνέργειαν, τὴν μνήμην,
τὰ πάντα ἐπ' αὐτῇ κεῖται σχεδόν, καὶ οὔτε ἄλλους τι
ἔνεστι τῶν ἀναγκαίων διδάσκειν, οὔτε παρ' ἄλλου μαθεῖν
τι τῶν λυσιτελῶν χωρὶς αὐτῆς δυνατὸν ἔσται. οὐκοῦν τῶν
53 χρησιμωτάτων ἡ γραμματιστική. ἀμέλει γοῦν οὐδὲ θελή-
σαντες ταύτην δυνησόμεθα ἀπεριτρέπτως ἀνελεῖν· εἰ γὰρ
αἱ ἄχρηστον διδάσκουσαι τὴν γραμματιστικὴν ἐπιχειρήσεις
εἰσὶν εὔχρηστοι, οὔτε δὲ μνημονευθῆναι οὔτε τοῖς αὖθις
παραδοθῆναι χωρὶς αὐτῆς δύνανται, χρειώδης ἐστὶν ἡ
γραμματιστική. καίτοι δόξαι ἂν τισιν ἐπὶ τῆς ἐναντίας
εἶναι προλήψεως ὁ προφήτης τῶν Πύρρωνος λόγων Τίμων
ἐν οἷς φησι

γραμματική, τῆς οὔ τις ἀνασκοπὴ οὐδ' ἀνάθρησις
ἀνδρὶ διδασκομένῳ Φοινικικὰ σήματα Κάδμου.

54 οὐ μὴν οὕτως ἔχειν φαίνεται. τὸ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμε-
νον οὐκ ἔστι τοιοῦτον κατ' αὐτῆς τῆς γραμματιστικῆς,

5. εἴποιμεν CR. 8. ἐκκλήσεως V. 13. γραμματικὴ CHR. 16. ἄλλοις FG. 17. ἀναγαίων V: ceteri ἀναγκαιοτάτων. 18. τι om V. χωρὶς — τῶν om C. 19. 24. γραμματική C. 21. γραμματικην L. 23. δύναται L. 24. δόξει V: ceteri δόξῃ. 27. τῆς om C.

καθ' ἣν διδάσκεται τὰ Φοινικικὰ σήματα Κάδμου, τὸ
"οὐδεμία ἐστὶν ἀνασκοπὴ οὐδ' ἀνάθρησις·" πῶς γάρ,
εἰ διδάσκεταί τις αὐτήν, οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἐπιστροφὴν
αὐτῆς; ἀλλὰ μᾶλλον τοιοῦτό φησι "διδαχθέντι τὰ Φοινι-
κικὰ σήματα Κάδμου οὐδεμιᾶς ἄλλης παρὰ τοῦτό ἐστι
γραμματικῆς ἐπιστροφή", ὅπερ καταστρέφει οὐκ εἰς τὸ
ἀχρηστεῖν ταύτην τὴν ἐν τοῖς στοιχείοις καὶ τῷ δι' αὐτῶν
γράφειν τε καὶ ἀναγινώσκειν θεωρουμένην, ἀλλὰ τὴν πέρ-
περον καὶ περιεργοτέραν. ἡ μὲν γὰρ τῶν '''στοιχείων χρῆ- 55
σις ἤπειγεν εἰς τὴν τοῦ βίου διεξαγωγήν, τὸ δὲ μὴ ἀρκεῖ-
σθαι τῇ ἐκ τῆς παρατηρήσεως τούτων παραδόσει, προσ-
επιδεικνύναι δὲ ὡς τάδε μέν ἐστι φωνάεντα τῇ φύσει τάδε
δὲ σύμφωνα, καὶ τῶν φωναέντων τὰ μὲν φύσει βραχέα τὰ
δὲ μακρὰ τὰ δὲ δίχρονα καὶ κοινὰ μήκους τε καὶ συστο-
λῆς, καὶ καθόλου τὰ λοιπὰ περὶ ὧν οἱ τετυφωμένοι τῶν
γραμματικῶν διδάσκουσιν. ὥστε τῇ μὲν γραμματιστικῇ 56
πρὸς τῷ μηδὲν ἐγκαλεῖν ἔτι καὶ τὰς ἀνωτάτω χάριτας
ὀφείλομεν, τῇ δὲ λειπομένῃ προσάπτομεν τοὺς ἐλέγχους.
τὸ δὲ εἴτε ὑγιῶς εἴτε τοὐναντίον μάθοιμεν ἂν προσεξα-
πλώσαντες αὐτῆς τὸν χαρακτῆρα.

Ἐπεὶ οὔτε ζητεῖν οὔτε ἀπορεῖν ἔστι κατὰ τὸν σοφὸν 57
Ἐπίκουρον ἄνευ προλήψεως, εὖ ἂν ἔχοι πρὸ τῶν ὅλων
σκέψασθαι τί τ' ἔστιν ἡ γραμματική, καὶ εἰ κατὰ τὴν
ἀποδιδομένην ὑπὸ τῶν γραμματικῶν ἔννοιαν δύναται συ-
στατόν τι καὶ ὑπαρκτὸν νοεῖσθαι μάθημα. Διονύσιος μὲν
οὖν ὁ Θρᾷξ ἐν τοῖς παραγγέλμασί φησι "γραμματική ἐστιν
ἐμπειρία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ
συγγραφεῦσι λεγομένων," συγγραφεῖς καλῶν, ὡς ἔστιν ἐκ
τῆς πρὸς τοὺς ποιητὰς ἀντεμφάσεως πρόδηλον, οὐκ ἄλ-
λους τινὰς ἢ τοὺς καταλογάδην πραγματευσαμένους. τά 58
τε γὰρ παρὰ τοῖς ποιηταῖς ὁ γραμματικὸς ἑρμηνεύειν

1. φοινικὰ C. 4. τουτό? 12. τὰ — τὰ C. 22. ἔχει (οι) πρῶτον ὅλων V. 23. καὶ om C. εἰ] ἡ V. 24. σύστατόν FG. 28. ξυγγραφεῖς CGRV. 31. γὰρ om L. ποιηταῖς καὶ σ(ξ)υγγραφεῦσιν ὁ L.

φαίνεται, καθάπερ Ὁμήρῳ τε καὶ Ἡσιόδῳ Πινδάρῳ τε καὶ
Εὐριπίδῃ καὶ Μενάνδρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις, τά τε παρὰ τοῖς
συγγραφεῦσιν, οἷον Ἡροδότῳ καὶ Θουκυδίδῃ καὶ Πλά-
59 τωνι, ὡς ἴδιον ἔργον μετέρχεται. παρὸ καὶ οἱ χαρίεντες
ἐξ '''αὐτῶν περὶ πολλῶν ἐπραγματεύσαντο συγγραφέων,
τοῦτο μὲν ἱστορικῶν τοῦτο δὲ ῥητορικῶν καὶ ἤδη φιλοσό-
φων, ζητοῦντες τίνα τε δεόντως καὶ ἀκολούθως ταῖς δια-
λέκτοις εἴρηται καὶ τίνα παρέφθαρται, τί τε σημαίνει παρὰ
μὲν Θουκυδίδῃ λόγου χάριν τὸ ζάγκλον καὶ τορνεύοντες,
παρὰ δὲ Δημοσθένει τὸ "ἐβόα ὥσπερ ἐξ ἁμάξης," ἢ πῶς
ἀναγνωστέον παρὰ Πλάτωνι τὴν ηδος λέξιν, πότερον ψι-
λῶς ἐκφέροντα τὴν πρώτην συλλαβὴν ἢ δασέως, ἢ τὴν μὲν
πρώτην ψιλῶς τὴν δὲ δευτέραν δασέως, ἢ ἀμφοτέρας ψι-
60 λῶς ἢ ἐναλλάξ. διὰ γὰρ τὰ τοιαῦτα εἴρηται ἡ γραμματικὴ
ἐμπειρία τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων.

Οὗτος μὲν οὖν οὕτως· ἐγκαλεῖ δὲ αὐτῷ Πτολεμαῖος
ὁ περιπατητικὸς ὅτι οὐκ ἐχρῆν ἐμπειρίαν εἰρηκέναι τὴν
61 γραμματικήν (αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ ἐμπειρία τριβή τίς ἐστι
καὶ ἐργάτις ἄτεχνός τε καὶ ἄλογος, ἐν ψιλῇ παρατηρήσει
καὶ συγγυμνασίᾳ κειμένη, ἡ δὲ γραμματικὴ τέχνη καθέ-
στηκεν), οὐ συνορῶν ὅτι τάττεται μὲν καὶ ἐπὶ τέχνης
τοὔνομα, καθὼς ἐν τοῖς ἐμπειρικοῖς ὑπομνήμασιν ἐδιδά-
ξαμεν, ἀδιαφόρως τοῦ βίου τοὺς αὐτοὺς ἐμπείρους τε καὶ
τεχνίτας καλοῦντος, ἀφ' ἧσπερ ἐννοίας καὶ ὁ Μητρόδωρος
ἔφη μηδεμίαν ἄλλην πραγμάτων ἐμπειρίαν τὸ ἑαυτῆς τέ-
λος συνορᾶν ἢ φιλοσοφίαν, τουτέστι μηδεμίαν τέχνην,
62 τάττεται δὲ ἐξόχως καὶ ἐπὶ τῆς τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων
πραγμάτων γνώσεως, καθὼς καὶ τοὺς πρεσβύτας πολλὰ
μὲν ἰδόντας πολλὰ δὲ ἀκούσαντας ἐμπείρους τοῦ βίου φα-
μέν, ὡς καὶ ὁ Εὐριπίδης

1. φαινόμενος R, qui γρ φαίνεται. 5. ξυγγραφέων CGR. 11. ἢ δ' ὅς CRV, ἡ δ' ὅς G. 12. ἐφέροντα V, ἐκφέρεται ceteri. συλλαβὴν — 13. πρώτην om C. 16. πτολομαῖος V. excerpsit haec scholiasta Dionysii Thracis p. 730 22.

ὦ τέκνον, οὐχ ἅπαντα τῷ γήραι κακά,
Ἐτεόκλεες, πρόσεστιν, ἀλλ' ἡμπειρία
ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον.

ἐφ' ὅπερ ἴσως ὁ Θρᾷξ φερόμενος σημαινόμενον, ἐπεὶ πο- 63
λυειδήμονά τινα καὶ πολυμαθῆ βούλεται εἶναι τὸν γραμ-
ματικόν, ἔφη ἐμπειρίαν ὑπάρχειν τὴν γραμματικὴν τῶν
παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων. ὥστε τοῦτο
μὲν ὑπέλαφρον, ἐκεῖνο δὲ ἴσως τις γραμματικωτέρας
ἐχόμενον ‴ζητήσεως ἐρεῖ πρὸς αὐτόν· ἤτοι γὰρ τῶν παρὰ 64
ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων μόνον ἐμπειρίαν
συμβέβηκεν εἶναι τὴν γραμματικήν, ἢ καὶ τῶν μήτε παρὰ
ποιηταῖς μήτε παρὰ συγγραφεῦσι καθεστώτων. ἀλλὰ μό-
νων μὲν τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσιν οὐκ ἂν
εἴποιεν ἐμπειρίαν αὐτὴν ὑπάρχειν διὰ τὸ ποτὲ καὶ τὰς
ἀνὰ χεῖρας τῶν ἰδιωτῶν καὶ ἀνεπιστημόνων ὁμιλίας ἐφι-
στῶσαν, καὶ τὸ βάρβαρον καὶ τὸ Ἑλληνικὸν τό τε σόλοι-
κον καὶ τὸ μὴ τοιοῦτον ἐξελέγχουσαν. εἰ δὲ καὶ τῶν μὴ 65
παρὰ ποιηταῖς μηδὲ συγγραφεῦσι μόνον λεγομένων ἐμπει-
ρία καθέστηκεν, οὐκ ἔδει αὐτὴν εἶναι λέγειν, ἀπὸ μέρους
ἔχειν συμβεβηκός.

Ἀλλὰ παρέντες τὸ περὶ τῶν τοιούτων λεπτολογεῖν
σκοπῶμεν, ὡς ὑπεσχόμεθα, εἰ δύναται τέλος, ὅσον ἐπὶ τῇ
τοιαύτῃ ἐννοίᾳ, ὑποστῆναι ἡ γραμματική. ὅταν οὖν λέ- 66
γωσιν αὐτὴν ἐμπειρίαν κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν παρὰ ποιη-
ταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων, φασὶ πάντων ἢ τινῶν.
καὶ εἰ πάντων, πρῶτον μὲν οὐκέτι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀλλὰ
πάντων, καὶ εἰ πάντων, καὶ τῶν ἀπείρων· ἄπειρα γὰρ
ἐστι ταῦτα. τῶν δὲ ἀπείρων οὐκ ἔστιν ἐμπειρία· διόπερ
οὐδὲ γραμματική τις γενήσεται. εἰ δὲ τινῶν, ἐπεὶ καὶ οἱ

1. ὦ τέκνον] Phoen. 528. 2. ἡ ἐμπειρία C. 4. σημαῖνον VX. 7. τε add RV. 9. ἐχόμενος CFR. παρὰ τοῖς ποιηταῖς FG. 10. τε om °CR. 12. συγγραφεῦσι — 13. παρὰ om C. μόνον CFG. 13. παρὰ τοῖς π. FGR. 14. ταῖς et 15. ὁμιλίαις? et deest θεωρεῖσθαι vel similis infinitivus. 18. μήτε L. 19. λέγειν ὃ ἀπὸ μέρους ἔχει? quod ex parte eam habere accidit H. 27. καὶ εἰ] εἶτα εἰ?

ἰδιῶταί τινα τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων εἰδότες οὐκ ἔχουσι γραμματικὴν ἐμπειρίαν, οὐδὲ 67 ταύτην εἶναι λεκτέον γραμματικήν. ἐκτὸς εἰ μή τι διὰ τοῦτο "κατὰ τὸ πλεῖστον" εἰρῆσθαι φήσουσιν, ἵνα ἥ τε πρὸς τὴν πάντων ἐνιαχοῦ ἀπορίαν ἥ τε πρὸς τὸν ἰδιωτισμὸν διαφορὰ ὑποβάλληται. τοῦ μὲν γὰρ ἰδιώτου διενήνοχεν ὁ γραμματικὸς παρόσον οὐκ ὀλίγων, ὡς ἐκεῖνος, ἀλλὰ πλείστων τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων ἔμπειρός ἐστι· τῆς δὲ τῶν πάντων γνώσεως ἀδυνάτου τάχα καθεστώσης κεχώρισται, ἐπεὶ οὐ πάντα τὰ δὲ 68 πλεῖστα ἐξ αὐτῶν ἐπαγγέλλεται γινώσκειν.''' ταῦτα δὲ οὐκ ἀπολογουμένου ἦν, ἀλλὰ κακοῖς ἐπιπληροῦντος κακὰ καὶ μηκέτι μετρίως ἀλλ' ἄρδην ἐπισπωμένου τὰς ἀπορίας. πρῶτον μὲν οὖν ὡς τὰ πολλὰ ἀόριστά ἐστι καὶ τὴν σωρείτην γεννᾷ ἀπορίαν, οὕτω καὶ τὰ πλεῖστα. ὅθεν ἢ περιγραψάτωσαν ἡμῖν αὐτά, δείξαντες ἄχρι πόσων γνώσεων τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων ῥητέον· ἢ εἴπερ ἐπὶ ἀορίστου μένουσιν ὑποσχέσεως, τὰ πλεῖστα γινώσκειν λέγοντες, παραδεχέσθωσαν τὴν παρὰ μικρὸν 69 ἐρώτησιν. τοῦ γὰρ πλείστου ὁρισθέντος ἀριθμοῦ, ὁ ἑνὶ ἐλάσσων πλεῖστος ἀκμήν ἐστιν, ἐπεὶ τελέως ἄτοπον μονάδος προσθέσει τὸν μὲν πλεῖστον λέγειν τὸν δὲ μηδαμῶς. διόπερ ἀεὶ μονάδι πλεονεκτούμενος ὁ κατ' αὐτοὺς πλεῖστος ἀριθμὸς ἐλεύσεται πάντως εἰς τὸ μηκέτι ἀριθμὸς πλεῖστος ὑπάρχειν, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ γραμματικήν· ὅπερ ἦν τῆς 70 σωρειτικῆς ἀπορίας συμπέρασμα. πῶς δ' οὐκ ὄντως γραμματικῆς παχύτητος τὸ ἐν ἀπείρῳ πλήθει λέγειν πλεῖστα; ὡς γὰρ τὸ ὀλιγώτερον πρός τί ἐστι καὶ κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ πλεῖστον σχέσιν νοεῖται, οὕτω καὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὴν ὡς πρὸς τὸ ὀλίγον σχέσιν θεωρήσεται. εἰ οὖν τῶν πλείστων τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων

3. τοῦτο] τοῦτο τὸ? 5. ἀπορίαν ἐμπειρία ἦτε GV. an forte πάντων ἐμπειρίαν ἐνιαχοῦ ἀπορία? 15. οὕτως V, qui cum habet morem. 17. τε om CR. 18. μένου V. 25. γραμματική FG. 26. συμπέρας C. ὄντος V. 31. τῶν om L.

ἐμπειρίαν ἔχουσιν οἱ γραμματικοί, ὀλίγων τῶν λοιπῶν οὐκ
ἔχουσιν· εἰ δὲ καὶ τὸ ληφθέν ἐστι πλεῖστον καὶ τὸ κατα- 71
λειφθὲν ἔλασσον, οὐκέτι τὸ πᾶν γίνεται ἄπειρον. ὅμως
δ' οὖν, ἵνα μηδὲν περὶ τούτων ἀκριβευώμεθα, ψεῦδός
ἐστι τὸ τὰ πλεῖστα τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι
λεγομένων γινώσκειν τὸν γραμματικόν· ἐλάχιστα γὰρ ἦν,
πολλαπλασιόνων ἀπολειπομένων ἃ οὐκ οἶδε, καθὼς προ-
βαινούσης τῆς ζητήσεως παραστήσω. τὰ νῦν δὲ ἄλλην 72
ἀπόδοσιν θεωρητέον.

Ἀσκληπιάδης τοίνυν μέμφεται τὸν Θρᾷκα Διονύσιον
ἐμπειρίαν λέγοντα τὴν γραμματικήν, δι' ἣν αἰτίαν καὶ ὁ
Πτολεμαῖος ἔφη, ἐγκαλεῖ δὲ αὐτῷ καὶ τῷ κατὰ τὸ πλεῖ-
στον ἐμπειρίαν αὐτὴν ἀποφαίνειν. τοῦτο μὲν γὰρ τῶν
'''στοχαστικῶν καὶ ὑπὸ τὴν τύχην πιπτουσῶν ἐστὶ τεχνῶν,
ὥσπερ κυβερνητικῆς καὶ ἰατρικῆς· γραμματικὴ δὲ οὐκ
ἔστι στοχαστικὴ ἀλλὰ μουσικῇ τε καὶ φιλοσοφίᾳ παραπλή-
σιος. εἰ μή τι δέδοικε, φησί, τὴν ὀλιγότητα τοῦ βίου ὡς 73
οὐκ οὖσαν ἱκανὴν πρὸς τὸ πάντα περιλαβεῖν, ὅπερ ἐστὶν
ἄτοπον, γραμματικοῦ ἀλλ' οὐ γραμματικῆς ποιήσεται τὸν
ὅρον, ἐπείπερ οὗτος μὲν τυχὸν ἴσως ἐπιστήμων ἐστὶ τῶν
παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων, ὀλιγόβιον
καθεστὼς ζῷον, ἡ δὲ γραμματικὴ πάντων εἴδησις. ὅθεν 74
τὸ μὲν ἀλλάξας τοῦ ὅρου τούτου τὸ δ' ἀνελών, οὕτως
ἀποδίδωσι τῆς γραμματικῆς τὴν ἔννοιαν "γραμματική
ἐστι τέχνη τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομέ-
νων." οὐκ ἀνεῖλε δὲ ὁ ἀνὴρ τὰς ἀπορίας ἀλλ' ἐπέτεινεν·
καὶ ἐν οἷς θέλει τὴν γραμματικὴν αὔξειν, ἐν τούτοις αὐ-
τὴν ἀνεῖλεν. ἔστω γὰρ πάντων εἴδησις τῶν παρὰ ποιηταῖς
καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων. οὐκοῦν ἐπεὶ οὐδέν ἐστιν εἴδη-
σις παρὰ τὸν εἰδότα, οὐδὲ γραμματικὴ παρὰ τὸν [εἰδότα]

5. τε om CR. 7. εἶδε V. 10. μέμφεται μὲν τὸν? 12. τὸ? 14. τὴν om V. τύχην] τέχνην CR. 19. γραμματικοῦ] εἰ γραμματικοῦ FG. aptius quam εἰ fortasse οὕτω γὰρ vel ὡς. 20. ἐπιστήμων] οὐκ ἐπιστήμων FG. an ὀλίγων ἐπιστήμων? 26. ἀνεῖλε] ἔλυσε? 30. γραμματική τι παρὰ?

γραμματικόν, ὡς οὐδὲ περιπάτησις παρὰ τὸν περιπατοῦντα καὶ στάσις παρὰ τὸν ἑστῶτα καὶ κατάκλισις παρὰ
75 τὸν κατακείμενον. ὡμολόγηται δὲ ὁ γραμματικὸς μὴ ἔχειν πάντων εἴδησιν· οὐκ ἄρα ἔτι ἔστιν εἴδησις πάντων τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων, διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ γραμματική. καὶ ἄλλως, εἴπερ τέχνη ἐστὶν ἡ γραμματική, εἴδησις οὖσα πάντων τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων, ἡ δὲ τέχνη σύστημα ἐκ καταλήψεων τῶν περὶ τὸν γραμματικόν, ἐξ ἀνάγκης μηδενὸς ἔχοντος πάντων τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων κατάληψιν ἀνύπαρκτος γίνεται ἡ γραμματική.

76 Χάρης δὲ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ γραμματικῆς τὴν ‴τελείαν φησὶ γραμματικὴν ἕξιν εἶναι ἀπὸ τέχνης διαγνωστικὴν τῶν παρ' Ἕλλησι λεκτῶν καὶ νοητῶν ἐπὶ τὸ ἀκριβέστατον, πλὴν τῶν ὑπ' ἄλλαις τέχναις, τὸ τελευταῖον
77 προσθεὶς οὐ παρέργως. ἐπεὶ γὰρ τῶν παρ' Ἕλλησι λεκτῶν καὶ νοητῶν τὰ μέν ἐστιν ὑπὸ τέχναις τὰ δ' οὔ, τῶν μὲν ὑπὸ τέχναις οὐκ οἴεται τέχνην εἶναι καὶ ἕξιν τὴν γραμματικήν, οἷον ἐν μὲν μουσικῇ τῆς διὰ τεσσάρων συμφωνίας καὶ τῆς μεταβολῆς τῶν συστημάτων, ἐν δὲ μαθηματικῇ ἐκλείψεως ἢ τῆς τῶν κύκλων θέσεως. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων νοητέον τεχνῶν· οὐδενὸς γὰρ τῶν ὑπ' αὐταῖς εἴδησις ἡ γραμματική, ἀλλὰ μέθοδός τίς ἐστι τῶν παρὰ ταύ-
78 τας ἑτέρων λεκτῶν τε καὶ νοητῶν, νοητῶν μὲν ὡς ὅτι πίσυρες τέσσαρες καὶ βῆσσαι καὶ ἄγκεα οἱ βάσιμοι τόποι, λεκτῶν δὲ τῶν περὶ τὰς διαλέκτους, οἷον ὅτι τοῦτο μὲν εἴρηται Δωρικῶς τοῦτο δ' Αἰολικῶς, καὶ οὐχ ἧπερ οἱ στωικοὶ τὸ σημαινόμενον, ἀλλ' ἀνάπαλιν τὸ σημαῖνον· τὸ γὰρ
79 νοητὸν ἐπὶ τοῦ σημαινομένου μόνου παρείληπται. ἔοικε δὲ καὶ Κρατήτειόν τινα κινεῖν λόγον. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔλεγε διαφέρειν τὸν κριτικὸν τοῦ γραμματικοῦ· καὶ τὸν μὲν κριτικὸν πάσης, φησί, δεῖ λογικῆς ἐπιστήμης ἔμπειρον εἶναι,

8. ἐγκαταλήψεως V, ἐκκαταλήψεως CGH, ἐγκαταλήψεων F.
20. μαθητικῇ V. 25. ἄκρα C, ἄντρα H. 28. ἀλλ' om C.
32. πάσης] cf. Ruhnken. elog. Hemsterhus. p. 16.

τὸν δὲ γραμματικὸν ἁπλῶς γλωσσῶν ἐξηγητικὸν καὶ προσῳδίας ἀποδοτικὸν καὶ τῶν τούτοις παραπλησίων '''εἰδήμονα· παρὸ καὶ ἐοικέναι ἐκεῖνον μὲν ἀρχιτέκτονι τὸν δὲ γραμματικὸν ὑπηρέτῃ.

Ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ἀποδόσεως τοιαῦτα, πῇ μὲν με- 80
τριώτερα τῶν Διονυσίου ἀτοπημάτων πῇ δὲ χείρονα. ὅτι
μὲν γὰρ τῆς σωρικῆς ἀπορίας ἐξέλυσε τὴν γραμματικὴν
καὶ τῶν ἀλλοτρίων κεχώρικε θεωρημάτων, μουσικῆς τε καὶ
μαθηματικῆς, ὡς μὴ προσηκόντων, αὐτόθεν συμφανές·
τοῦ δὲ μὴ ἀνυπόστατον ὑπάρχειν οὐδαμῶς αὐτὴν ἐρρύ-
σατο, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ εἶναι τοιαύτην μᾶλλον συνηγωνί-
σατο. ὁ μὲν γὰρ Διονύσιος κατά τι διώρισε τὸν τῆς γραμ- 81
ματικῆς ὅρον, ἐπὶ μόνων αὐτὴν ποιητῶν τε καὶ συγγρα-
φέων στήσας· οὗτος δὲ περὶ πᾶσαν Ἑλληνικὴν φωνὴν
καὶ περὶ πᾶν σημαινόμενον καταγίγνεσθαι ταύτην θέλει.
ὅπερ, εἰ θεμιτὸν εἰπεῖν, οὐδὲ θεοῖς ἀνυτόν ἐστιν. ὡς γὰρ
καὶ πρότερον ἐλέγομεν, οὐδεμία μέθοδος συνίσταται περί
τι ἄπειρον, ἀλλὰ καὶ μάλιστα αὕτη τοῦτο περατοῖ· τῶν
γὰρ ἀορίστων ἡ ἐπιστήμη δεσμός ἐστιν· τὰ δὲ σημαί- 82
νοντα καὶ σημαινόμενα τῶν πραγμάτων ἐστὶν ἄπειρα·
οὐκ ἄρα ἐστὶν ἡ γραμματικὴ τέχνη περὶ τὰ σημαίνοντα
καὶ σημαινόμενα. καὶ μὴν παντοῖαι γίνονται τῶν φωνῶν
μεταβολαὶ καὶ πρὸ τοῦ γεγόνασι καὶ εἰσαῦθις γενήσονται·
φιλομετάβολον γάρ τί ἐστιν ὁ αἰών, οὐκ εἰς φυτὰ μόνον
καὶ ζῷα ἀλλὰ καὶ εἰς ῥήματα. περὶ ἑστῶσαν δὲ ἀπειρίαν, 83
οὔ τοί γε καὶ μεταβάλλουσαν ἀμήχανόν ἐστι γνῶσιν ἀν-
θρωπίνην εὑρεῖν. οὐδὲ ταύτῃ ἄρα ἡ γραμματικὴ συστή-
σεται. ἄλλως τε ἤτοι τεχνικὴν οἴεται εἶναι τὴν ἕξιν ἢ
ἄτεχνον. καὶ εἰ μὲν τεχνικήν, πῶς οὐκ αὐτὴν εἶπε τέχνην
ἀλλὰ τὸ ἀφ' οὗ ἐστιν; εἰ δὲ ἄτεχνον, ἐπεὶ οὐ δυνατὸν
διὰ τοῦ ἀτέχνου τὸ τεχνικὸν ὁρᾶσθαι, οὐδὲ συστήσεταί

8. τε om C. 16. ἀνυστόν Lobeckius Paralip. p. 431.

19. ἡ om V. 25. περιεστῶσαν L. 26. οὔτι R, οὔτι CV.
28. τέχνην CRV. 29. εἶπε τὴν τέχνην L. 30. τὸ] καὶ τὸ C.
31. τὸ om C. οὐδὲ] οὐ CHR.

τις γραμματικὴ ἕξις τεχνικῶς διαγινώσκουσα τὰ παρ' Ἕλ-
λησι σημαίνοντά τε καὶ σημαινόμενα.
84 Δημήτριος δὲ ὁ ἐπικαλούμενος Χλωρὸς καὶ ἄλλοι τι-
νὲς τῶν γραμματικῶν οὕτως ὡρίσαντο "γραμματική ἐστι
τέχνη τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ τῶν κατὰ τὴν κοινὴν
συνήθειαν λέξεων εἴδησις." μένουσι δὲ καὶ τούτους αἱ
αὐταὶ ἀπορίαι· οὔτε γὰρ πάντων τῶν παρὰ ποιηταῖς λε-
γομένων δύναται εἶναι τέχνη γραμματικὴ οὔτε τινῶν.
85 '''καὶ πάντων μὲν αὐτόθεν ἀδύνατον, εἴγε καὶ περὶ θεῶν
καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ ψυχῆς λέγεται παρὰ τοῖς ποιηταῖς,
ὧν ἀπείρως ἔχουσιν οἱ γραμματικοί· τινῶν δὲ διὰ τὸ
μὴ εἰς τοὺς γραμματικοὺς τὸ τοιοῦτον πίπτειν μόνους
ἀλλὰ καὶ ἄλλους τινάς, οἷον φιλοσόφους καὶ μουσικοὺς καὶ
ἰατρούς· συνεώρων γὰρ καὶ οἵδε τινὰ τῶν παρὰ ποιηταῖς.
86 πάλιν τε ἐν τῷ λέγειν καὶ τῶν κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν
λέξεων εἴδησιν εἶναι τὴν γραμματικὴν εἰ μὲν τὸ καθολι-
κὸν λαμβάνοιεν τὸ "εἴ τινές εἰσι κατὰ τὴν κοινὴν συνή-
θειαν λέξεις, ἐκείνων ἐστὶν εἴδησις ἡ γραμματική," ἁμαρ-
τάνουσιν· ἄπειροι γὰρ αἱ κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν λέ-
87 ξεις, καὶ τῶν ἀπείρων οὐκ ἔστιν εἴδησις. εἰ δὲ ἐπὶ τὸ ἐπὶ
μέρους φέροιντο, ὅπερ ἴσον ἐστὶ τῷ "εἰσί τινες λέξεις κατὰ
τὴν συνήθειαν τὴν κοινὴν ὧν εἴδησίς ἐστιν ἡ γραμμα-
τική," οὐδ' οὕτω ποιήσουσί τι τὴν γραμματικήν· καὶ γὰρ
ὁ Ἀθηναῖος εἴδησιν ἔχει τῶν κατὰ τὴν Ἀτθίδα συνήθων
λέξεων, καὶ ὁ Δωριεὺς τῶν κατὰ τὴν Δώριον, καὶ ὁ ῥήτωρ
τῶν κατὰ τὴν ῥητορικήν, καὶ ὁ ἰατρὸς τῶν κατὰ τὴν ἰατρι-
88 κήν. εἰ δὲ λέγοιεν πασῶν τῶν κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν
αὐτὴν λέξεων εἴδησιν οὐχ ὡς τῶν καθ' ἕκαστα καὶ ἐν μέ-
ρει πασῶν (τοῦτο γὰρ ὄντως ἀδύνατον) ἀλλὰ τῶν καθό-
λου πασῶν καὶ ἀνωτάτω ἐν ταῖς διαλέκτοις, οἷον ὅτι Δω-
ριέων μέν ἐστι τοιούτῳ τόνῳ χρῆσθαι Ἰώνων δὲ ἄλλῳ, τάχα
89 μέν τι πιθανὸν ἐροῦσιν, οὐ μὴν ἀληθές· οὔτε γὰρ ἐν

6. τούτοις FG. 20. ἐπὶ ante τὸ om V. 21. τὸ CR.
23. ποιήσουσί — 24. Ἀθηναῖος om V.

ἔθος ἐστὶ καθ' ἑκάστην διάλεκτον (πολλαὶ γὰρ Δωρίδες καὶ Ἀτθίδες), οὔτε οἱ κανόνες οὓς δοκοῦσι παραδιδόναι πρὸς πᾶσαν ἀποτείνονται λέξιν, ἀλλ' ἄχρι μὲν ποσῶν καὶ ὁμοτόνων, οἷον ὀξυτόνων ἢ βαρυτόνων, προκόπτουσιν, πάσας δὲ περιλαβεῖν ἀδυνατοῦσιν.

Δείγματος μὲν οὖν χάριν ταῦτ' εἰρήσθω εἰς τὸ ἀνυ- 90
πόστατον εἶναι τὴν γραμματικὴν ὅσον ἐπὶ τῇ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς αὐτῆς ἐπινοίᾳ· μετελθόντες δὲ ἀκολούθως καὶ τὰ κυριώτατα τῶν ἐν αὐτῇ θεωρημάτων, καὶ ἐξ ὧν μάλιστα λαμβάνει τὴν ὑπόστασιν, βασανίζωμεν.

Πολλῆς οὔσης καὶ ἀνηνύτου παρὰ τοῖς γραμματικοῖς 91
περὶ μερῶν γραμματικῆς διαστάσεως, '''ἵνα μήτε τὸ πάρεργον ἔργου χώραν ἐπέχειν ἡμῖν φαίνηται, μήτε εἰς ἀλλοτρίαν καὶ ὡς πρὸς τὸ παρὸν ἀνωφελῆ ἐμβαίνοντες ὕλην ἀπολειπώμεθα τῆς ἀναγκαιοτέρας ἀντιρρήσεως, ἀπαρκέσει λέγειν ἀσυκοφαντητότερον ὡς ἄρα τῆς γραμματικῆς τὸ μέν ἐστιν ἱστορικὸν τὸ δὲ τεχνικὸν τὸ δὲ ἰδιαίτερον, δι' οὗ τὰ κατὰ τοὺς ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς μεθοδεύεται.
ὧν τεχνικὸν μέν ἐστιν ἐν ᾧ περὶ τῶν στοιχείων καὶ τῶν 92
τοῦ λόγου μερῶν ὀρθογραφίας τε καὶ ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν ἀκολούθων διατάττονται, ἱστορικὸν δὲ ὅπου περὶ προσώπων οἱονεὶ θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων καὶ ἡρωικῶν διδάσκουσιν, ἢ περὶ τόπων διηγοῦνται καθάπερ ὀρῶν ἢ ποταμῶν, ἢ περὶ πλασμάτων καὶ μύθων παραδιδόασιν ἢ εἴ τι
τῆς αὐτῆς ἰδέας ἐστίν. ἰδιαίτερον δὲ τὸ κατὰ τοὺς ποιη- 93
τὰς καὶ συγγραφεῖς ἐπισκοποῦσι, καθ' ὃ τὰ ἀσαφῶς λεγόμενα ἐξηγοῦνται, τά τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ τοιαῦτα κρίνουσι, τά τε γνήσια ἀπὸ τῶν νόθων διορίζουσιν. ἀλλ' ὡς μὲν τύπῳ καὶ ὁλοσχερέστερον περιλαβεῖν, ταῦτά ἐστι τὰ τῆς
γραμματικῆς μέρη· νοητέον δὲ αὐτὰ οὐ κατ' εἰλικρίνειαν, 94
οὐθ' ὡς ἂν τις εἴποι μέρη τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ καὶ σῶμα. ταυτὶ μὲν γὰρ ὡς ἕτερα ὄντα ἀλλήλων νοεῖται, τὸ δὲ

10. βασυνίζομεν C. 25. τὸ] ᾧ τά? 31. εἴποι (η written above) C, εἴπη K. ψυχὴν?

τεχνικὸν καὶ ἱστορικὸν καὶ τὸ περὶ τὰς ποιήσεις καὶ συγ-
γραφὰς τῆς γραμματικῆς μέρη πολλὴν ἔχει συμπλοκὴν καὶ
95 ἀνάκρασιν πρὸς τὰ λοιπά· καὶ γὰρ ἡ τῶν ποιητῶν ἐπί-
σκεψις οὐ χωρὶς τοῦ τεχνικοῦ καὶ ἱστορικοῦ γίνεται μέρους,
καὶ ἑκάτερον τούτων οὐ δίχα τῆς τῶν ἄλλων παραπλοκῆς
συνέστηκεν. ὥσπερ οὖν οἱ λέγοντες τῆς ἰατρικῆς μέρη
δίαιταν χειρουργίαν φαρμακείαν οὕτω λέγουσιν ὡς πολλῆς
οὔσης ἐν τοῖς θεωρήμασιν ἀλληλουχίας (καὶ γὰρ ἡ δίαιτα
οὐ χωρὶς φαρμακείας καὶ χειρουργίας πρόεισι, καὶ ἡ φαρ-
μακεία πάλιν περιείχετο καὶ τῇ τῶν ἄλλων δυνάμει), ὧδε
καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος '''οὐκ ἀπότακτόν τί ἐστιν ἕκαστον
96 μέρος, οὐδ' εἰλικρινὲς ἀπὸ τῆς τῶν ἄλλων ἐπιμιξίας. τοῦτο
δὲ προδιηρθρώσαμεν οὐ παρέργως, ἀλλ' ἵνα εἰδῶμεν ὡς
ἂν ἕν τι ἐξ αὐτῶν δειχθῇ ἀσύστατον, δυνάμει καὶ τὰ
λοιπὰ ἀνῄρηται, ὧν ἑκάτερον οὐ χωρὶς τοῦ ἀναιρεθέντος
ὑφίσταται. ὅμως δὲ οὐ ποιήσομεν τοῦτο καίπερ ὂν σύν-
τομον, ἀλλὰ πειρασόμεθα πρὸς ἕκαστον ἀντιλέγειν, ὡς εἰ
καὶ μὴ ἔχρῃζε τῆς τῶν λοιπῶν παρουσίας. τάξει δὲ ἀρκτέον
ἀπὸ τοῦ πρώτου.
97 Διὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα δίκαιόν ἐστι μετὰ σπουδῆς
ἐξετάζειν τὴν γραμματικὴν τεχνολογίαν, μάλιστα δὲ ἁπάν-
των διὰ τὸ ἐπ' αὐτῇ κομᾶν καὶ μέγα φρονεῖν τοὺς γραμ-
ματικούς, ἀεὶ δὲ τῶν κατὰ τὰ λοιπὰ κοσμουμένων μαθή-
ματα κατατρέχειν ὡς μηδὲ τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων συ-
νήθειαν ἐπισταμένων, καὶ ἔτι διὰ τό, εἴ ποτε θλίβοιντο
ἐν ζητήσει, μὴ ἄλλην εὑρίσκειν πολλάκις ἀποφυγὴν εἰς τὸ
περισπᾶν τοὺς συζητοῦντας αὐτοῖς ἢ τὸ ὅτι βάρβαρον ἢ
98 σόλοικόν ἐστι τὸ ὑπ' αὐτῶν λεχθέν. οὐκ ὀλίγην δὲ ἂν
ἔχοι μοῖραν εἰς προτροπὴν καὶ ὅταν βλέπωμεν τοὺς μηδὲ
δύο σχεδὸν ῥήματα δεξιῶς εἴρειν δυναμένους γραμματι-
κοὺς θέλοντας ἕκαστον τῶν μέγα δυνηθέντων ἐν εὐφρα-
δείᾳ καὶ ἑλληνισμῷ παλαιῶν, καθάπερ Θουκυδίδην Πλά-

3. ἀνάκρισιν L. 9. χειρουργίας καὶ φαρμακείας FGV. πρόσεισι L.
11. ἑκάστου C. 14. ἄν τι ἕν τι C. 26. ἀποφυγεῖν V. 29. ἔχῃ L.

τωνα Δημοσθένην, ὡς βάρβαρον ἐλέγχειν. μία γὰρ ἀντὶ
πάντων ἄμυνα γενήσεται πρὸς αὐτούς, ἐὰν τὴν ψευδώνυ-
μον αὐτῶν τεχνολογίαν ἄτεχνον ἀποδείξωμεν. τάξει δὲ 99
λεκτέον ἡμῖν πρῶτον περὶ τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν τὰ πάντα
κατ' αὐτοὺς συνέστηκεν καὶ ὧν ἀναιρεθέντων ἀγραμμά-
τους ἀνάγκη γίνεσθαι τοὺς γραμματικούς.

Καὶ δὴ τριχῶς λεγομένου τοῦ στοιχείου, τοῦ τε γρα-
φομένου χαρακτῆρος καὶ τύπου καὶ τῆς τούτου δυνάμεως
καὶ ἔτι τοῦ ὀνόματος, προαγέτω νῦν ἡ ζήτησις μάλιστα
περὶ τῆς δυνάμεως· αὕτη '''γὰρ καὶ κυρίως στοιχεῖον
παρ' αὐτοῖς προσηγόρευται. εἰκοσιτεσσάρων τοίνυν στοι- 100
χείων ὄντων τῆς ἐγγραμμάτου φωνῆς, τούτων διττὴν ὑπο-
τίθενται κατὰ τὸ ἀνωτάτω τὴν φύσιν. τὰ μὲν γὰρ αὐ-
τῶν φωνάεντα προσαγορεύουσι τὰ δὲ σύμφωνα, καὶ φω-
νάεντα μὲν ἑπτά, α ε η ι ο υ ω, σύμφωνα δὲ τὰ λοιπά.
τῶν δὲ φωναέντων τρεῖς λέγουσι διαφοράς· δύο μὲν γὰρ
αὐτῶν φύσει μακρὰ λέγουσι τυγχάνειν, τὸ η καὶ τὸ ω,
ἰσάριθμα δὲ βραχέα, τὸ ε καὶ τὸ ο, τρία δὲ κοινὰ μήκους
τε καὶ βραχύτητος, α ι υ, ἅπερ δίχρονα καὶ ὑγρὰ καὶ ἀμ-
φίβολα καὶ μεταβολικὰ καλοῦσιν· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν πέ- 101
φυκεν ὁτὲ μὲν ἐκτείνεσθαι ὁτὲ δὲ συστέλλεσθαι, οἷον τὸ
μὲν α ἐπὶ τοῦ

Ἆρες Ἄρες βροτολοιγὲ μιαιφόνε τειχεσιπλῆτα,

τὸ δὲ ι

Ἴλιον εἰς ἱερήν· τῇ δ' ἀντίος ὤρνυτ' Ἀπόλλων,

τὸ δὲ υ

Θεσπέσιον νεφέων ἐκ Διὸς ὗεν ὕδωρ.

τῶν δὲ συμφώνων τὰ μὲν ἡμίφωνά ἐστι κατ' αὐτοὺς τὰ 102
δὲ ἄφωνα, καὶ ἡμίφωνα μὲν ὅσα δι' αὐτῶν ῥοῖζον ἢ σιγμὸν
μυγμὸν ἤ τινα παραπλήσιον ἦχον κατὰ τὴν ἐκφώνησιν

2. ἂν C. 14. φωνήεντα et 16. et p. 624 17. φωνηέντων CR: Lobeck. ad Phrynich. p. 639. 16. ἄγουσι FGV. 17. τὸ ante om V. 23. Ἆρες] Il. 5 31. 25. Ἴλιον] Il. 7 20. 27. Θεσπε- hinc affert Blomfieldus Callimachi fr. 463. 29. σιγμὸν] v. Schae- ad Dionys. Hal. de compos. 14.

ἀποτελεῖν πεφυκότα, καθάπερ τὸ ζ ϑ λ μ ν ξ ρ σ φ χ ψ, ἢ ὥς τινές, χωρὶς τοῦ ϑ καὶ φ καὶ χ τὰ λειπόμενα ὀκτώ· ἄφωνα δέ ἐστι τὰ μήτε συλλαβὰς καθ' ἑαυτὰ ποιεῖν δυνάμενα μήτε ἤχων ἰδιότητας, αὐτὸ δὲ μόνον μετὰ τῶν ἄλλων συνεκφωνούμενα, καθάπερ β γ δ κ π τ, ἢ ὥς ἔνιοι,
103 καὶ τὸ ϑ φ χ. καὶ μὴν κοινῶς τῶν συμφώνων πάλιν τὰ μὲν φύσει δασέα λέγουσι τὰ δὲ ψιλά, καὶ δασέα μὲν ϑ φ χ, ψιλὰ δὲ κ π τ· μόνον δέ φασι τὸ ρ ἐπιδέχεσθαι ἑκάτερον, δασύτητα καὶ ψιλότητα. λέγουσι δέ τινα τῶν συμφώνων καὶ διπλᾶ, καθάπερ τὸ ζ ξ ψ· συνεστηκέναι γάρ φασι τὸ μὲν ζ ἐκ τοῦ σ καὶ δ, τὸ δὲ ξ ἐκ τοῦ κ καὶ σ, τὸ δὲ ψ ἐκ τοῦ π καὶ σ.

104 Τούτων δὴ προεστοιχειωμένων, φημὶ πρῶτον μὲν ἀτόπως αὐτοῖς λέγεσθαι τῶν στοιχείων τινὰ εἶναι διπλᾶ. τὸ γὰρ διπλοῦν σύστημά ἐστιν ἐκ δυοῖν, τὸ δὲ στοιχεῖον οὐκ ἔστι σύστημα ἐκ τινῶν· ἁπλοῦν γὰρ ὀφείλει τυγχάνειν καὶ οὐκ ἐξ ἑτέρων συστατόν. οὐκ ἄρα ἔστι διπλοῦν στοιχεῖον. ἄλλως τε, εἰ τὰ συστατικὰ τοῦ διπλοῦ στοιχείου στοιχεῖά ἐστι, τὸ διπλοῦν ἐκ τῶν στοιχείων συνεστὼς οὐκ ἔσται στοιχεῖον· ἀλλὰ μὴν τὰ συστατικὰ τοῦ διπλοῦ στοιχείου στοιχεῖά ἐστιν· οὐκ ἄρα τὸ διπλοῦν ἐστὶ στοιχεῖον.

105 Καὶ μὴν ὡς ταῦτα ἀναιρεῖται, οὕτω καὶ τὰ δίχρονα, κοινὴν φύσιν μήκους τε καὶ βραχύτητος ἀξιούμενα ἔχειν. εἴπερ γὰρ τοιαῦτα ἐστίν, ἤτοι αὐτὸ τὸ γράμμα κατ' ἰδίαν καὶ ὁ ψιλός, εἰ τύχοι, τοῦ α ι υ χαρακτὴρ ἐμφανιστικός ἐστι τῆς διχρόνου φύσεως, καὶ νυνὶ μὲν συστέλλεσθαι νυνὶ
106 δὲ ἐκτείνεσθαι δυνάμενον τῇ προσῳδίᾳ. ἀλλ' ὁ μὲν χαρακτὴρ κατ' ἰδίαν οὐκ ἔστι κοινοῦ φύσει στοιχείου μηνυτικός. οὔτε γὰρ ὅτι μηκύνεται οὐδ' ὅτι βραχύνεται οὐδ' ὅτι τὸ συναμφότερον καὶ μηκύνεται καὶ βραχύνεται ἐμφαίνει· ἀλλ' ὃν τρόπον ἡ δι' αὐτοῦ συλλαβή, καθάπερ εἴρηται ἐπὶ τῆς Ἄρες λέξεως, ἢ χωρὶς τῆς προστιθεμένης

4. ἰδιότητα V. 11. καὶ post κ om V. 13. δὲ V. 14. λέγεσθαι τὸ τῶν? 27. προσῳδία, ἢ σὺν προσῳδίᾳ κοινὸν ὑπάρχει. ἀλλ'? 29. οὐδ' ὅτι τὸ — 30. βραχύνεται om C. 32. ἢ] οὐ?

προσῳδίας οὔτ' εἰ μακρά ἐστιν οὔτ' εἰ βραχεῖα γινώσκεται, οὕτω καὶ τὸ α ι υ κατ' ἰδίαν λαμβανόμενα οὐ κοινὰ ἑκατέρας ἔσται δυνάμεως ἀλλ' οὐδετέρας. λείπεται οὖν 107 σὺν προσῳδίᾳ λέγειν αὐτὸ κοινὸν ὑπάρχειν. ὃ πάλιν ἐστὶν ἀμήχανον· προσλαμβάνον γὰρ ταύτην ἢ μακρὸν γίνεται, ὅτε ἔστι μακρά, ἢ βραχύ, ὅτε ἔστι βραχεῖα, κοινὸν δὲ οὐδέποτε. οὐκ ἄρα ἔστι φύσει δίχρονα στοιχεῖα. εἰ δὲ λέ- 108 γοιεν κοινὰ φύσει ὑπάρχειν ταῦτα παρόσον ἐπιδεκτικά ἐστιν ἑκατέρου, μήκους τε καὶ συστολῆς, λήσονται σχεδὸν εἰς τὴν αὐτὴν ἐγκυλισθέντες ἀπορίαν. τὸ γὰρ ἐπιδεκτικόν τινος οὐκ ἔσται ἐκεῖνο τὸ οὗπερ ἐπιδεκτικόν ἐστιν· ὥσπερ γὰρ ὁ χαλκὸς ἐπιδεκτικὸς μέν ἐστι τοῦ ἀνδριὰς γενέσθαι, οὐκ ἔστι δὲ ἀνδριὰς ἐφ' ὅσον ἐπιδεκτικός ἐστι, καὶ ὃν τρόπον τὰ ξύλα ἐπιτήδειον μὲν ἔχει φύσιν εἰς τὸ ναῦς γενέσθαι, οὔπω δέ ἐστι ναῦς, οὕτω καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν στοιχείων ἐπιδεκτικὰ μέν ἐστι μήκους τε καὶ συστολῆς, οὔτε δὲ μακρά ἐστιν οὔτε βραχέα οὔθ' ἑκάτερον πρὶν ἀπὸ προσῳδίας ποιωθῆναι. πρός γε μὴν τοῖς λεχθεῖσιν ἐναν- 109 τίον ἐστὶν ἥ τε βραχύτης καὶ ἡ ἐπέκτασις, '''καὶ οὐ συνυφίσταται· ἀναιρέσει γὰρ τῆς βραχύτητος ἡ ἐπέκτασις συνίσταται, καὶ ἀναιρουμένης μακρᾶς βραχεῖα γίνεται. παρ' ἣν αἰτίαν ἀδύνατον περισπωμένην βραχεῖαν γενέσθαι, διὰ τὸ τῷ περισπασμῷ κατ' ἀνάγκην συνυφίστασθαι τὴν ἐπέκτασιν. διόπερ εἰ φύσει τι δίχρονόν ἐστι στοιχεῖον, ἤτοι 110 ὑφ' ἓν περὶ αὐτὸ ἥ τε τῆς βραχύτητος καὶ ἡ τῆς ἐπεκτάσεως ὑποστήσεται δύναμις ἢ παρὰ μέρος. ἀλλ' ὑφ' ἓν μὲν ἀμήχανον· περὶ γὰρ τὴν αὐτὴν ἐκφώνησιν κατὰ τὸ αὐτὸ ἀναιρετικαὶ ἀλλήλων δυνάμεις οὐκ ἂν ὑποσταῖεν. λείπεται ἄρα παρὰ μέρος. ὃ πάλιν ἐστὶν ἀπίθανον· ὅτε γὰρ ἔστι μακρόν, τότε οὐκ ἔστι κοινὸν στοιχεῖον βραχύτητος καὶ μήκους, ἀλλὰ βραχὺ μόνον.

10. ἐγγυλισθέντες V. 16. μέν om L. 30. γὰρ] γὰρ οὐκ FG. sed amplius hiat locus; qui aliquatenus explebitur, si post μακρὸν addas καὶ ὅτε βραχύ, post ἀλλὰ autem μακρὸν μόνον καί.

111 Ὁ δ᾽ αὐτὸς τῆς ἐπιχειρήσεως τρόπος γινέσθω καὶ
ἐπὶ τῶν φύσει ψιλῶν ἢ δασέων ἢ καθ᾽ ἑκάτερον κοινῶν·
ἡμῖν δὲ ἀπόχρη τὸ γένος τῆς ἐπιχειρήσεως ὑποδεῖξαι.

Καὶ μὴν ἐπεὶ ἀνῄρηται τὰ κοινὰ καὶ δέδεικται τὸ
ἐκτείνεσθαι μόνον αὐτὰ ἢ συστέλλεσθαι, ἀκολουθήσει καὶ
τὸ δισσὸν ὑπάρχειν ἕκαστον, τὸ μὲν φύσει μακρὸν τὸ δ᾽
112 αὖ φύσει βραχύ. δισσοῦ οὖν ὄντος τοῦ α καὶ ι καὶ υ οὐ-
κέτι ἑπτὰ γενήσεται μόνον στοιχεῖα φωνάεντα, ὧν δύο
μὲν μακρά, τό τε η καὶ τὸ ω, δύο δὲ βραχέα, τό τε ε
καὶ τὸ ο, τρία δὲ δίχρονα, τό τε α καὶ ι καὶ υ, ἀλλὰ τὰ
σύμπαντα δέκα, καὶ τούτων τὰ πέντε μὲν μακρά, τό τε η
καὶ τὸ ω καὶ τὸ μακρὸν α καὶ ι καὶ υ, ἰσάριθμα δὲ τὰ
113 βραχέα, τὸ ο καὶ τὸ ε καὶ τὸ βραχὺ α καὶ ι καὶ υ. ἀλλ᾽
ἐπεὶ οὐ δύο μόνον ὑπειλήφασιν εἶναι προσῳδίας γραμμα-
τικῶν παῖδες, τήν τε μακρὰν καὶ βραχεῖαν, ἀλλὰ καὶ ὀξεῖαν
βαρεῖαν περισπωμένην δασεῖαν ψιλήν, ἕκαστον τῶν ὑπο-
δεδειγμένων φωναέντων ἔχον τινὰ τούτων κατ᾽ ἰδίαν προ-
σῳδίαν γενήσεται στοιχεῖον· καὶ ᾧ λόγῳ οὐδὲν ἦν κοινὸν
μήκους τε καὶ βραχύτητος στοιχεῖον, ἀλλ᾽ ἢ μακρὸν μό-
νον, ὅτ᾽ εἶχε τὴν μακράν, ἢ βραχύ, ὅτ᾽ εἶχε τὴν βραχεῖαν,
τῷ αὐτῷ λόγῳ οὐδὲν ἔσται κοινὸν ὀξύτητος καὶ βαρύτη-
τος, ἀλλ᾽ ἢ ὀξὺ μόνον, ὅτε προσειλήφει τὴν ὀξεῖαν, ἢ
βαρύ, ὅτε τὴν βαρεῖαν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ ἀνάλογον.
ἐπεὶ οὖν τὰ μὲν βραχέα δύ᾽ ὄντα ἀνὰ πέντε ἐπιδέχεται
προσῳδίας, βραχεῖαν ὀξεῖαν βαρεῖαν δασεῖαν ψιλήν, δέκα
114 γενήσεται. τὰ δὲ μακρὰ πάλιν δύο ὄντα εἰ ἐκ περισσοῦ
προσλαμβάνει καὶ τὴν προσῳδίαν τὴν περισπωμένην (μη-
κύνεται γὰρ ταῦτα καὶ ὀξύνεται καὶ βαρύνεται καὶ δασύ-
νεται καὶ ψιλοῦται καὶ ἰδιαίτερον περισπᾶσθαι πέφυκε),
γενήσεται '''δώδεκα. τὰ δὲ κοινὰ τρία καθεστῶτα τὰς ἑπτὰ
προσῳδίας καθ᾽ ἕκαστον ἐπιδέχεται, καὶ ταῦτα γίνεται
εἴκοσι καὶ ἕν· ὥστε πάντα τεσσαράκοντα καὶ τρία τυγχά-

10. τε om *C*. 26. εἰ add *H*. 30. τὰς] εἰ τὰς? nisi 31. malis ταύτῃ. 32. τρία] πέντε schol. Dionysii Thr. p. 777. τυγχάνει *G*.

νειν· οἷς τῶν δεκαεπτὰ συμφώνων προστιθεμένων ἑξή-
κοντα γίνεσθαι στοιχεῖα, ἀλλ᾽ οὐκ εἰκοσιτέσσαρα.
Ἔστι δὲ καὶ ἕτερος λόγος καθ᾽ ὃν ἀξιοῦται διαφόρως 115
τὰ φωνάεντα πάλιν στοιχεῖα ἐλάσσονα εἶναι τῶν παρὰ τοῖς
γραμματικοῖς θρυλουμένων ἑπτά. εἰ γὰρ τὸ α κατ᾽ αὐ-
τοὺς ἐκτεινόμενον καὶ συστελλόμενον οὐχ ἕτερόν ἐστι
στοιχεῖον ἀλλ᾽ ἓν κοινόν, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ι καὶ τὸ υ,
ἀκολουθήσει καὶ τὸ ε καὶ τὸ η ἓν εἶναι στοιχεῖον κατὰ
τὴν αὐτὴν δύναμιν κοινόν· ἡ γὰρ αὐτὴ δύναμις ἐπ᾽ ἀμ-
φοτέρων ἐστί, καὶ συσταλὲν μὲν τὸ η γίνεται ε, ἐκταθὲν
δὲ τὸ ε γίνεται η. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ ο
καὶ τὸ ω μία στοιχείου γενήσεται φύσις κοινή, ἐκτάσει καὶ
συστολῇ διαφέρουσα, ἐπείπερ τὸ μὲν ω μακρόν ἐστιν ο,
τὸ δὲ ο βραχύ ἐστιν ω. τυφλώττουσιν οὖν οἱ γραμματι- 116
κοὶ καὶ τὸ ἀκόλουθον αὐτοῖς οὐ συνορῶσι, λέγοντες ἑπτὰ
φωνάεντα τυγχάνειν, πέντε μόνων ὄντων πρὸς τὴν φύσιν.
Καὶ ἀναστρόφως ἔσεσθαί τινά φασιν ἔνιοι τῶν φιλο-
σόφων πλείονα στοιχεῖα, διάφορον ἔχοντα δύναμιν τῶν
συνήθως παραδιδομένων, οἷον καὶ τὸ αι καὶ τὸ ου καὶ
πᾶν ὃ τῆς ὁμοίας ἐστὶ φύσεως. τὸ γὰρ στοιχεῖον κριτέον
μάλιστα, ὅτι στοιχεῖόν ἐστιν, ἐκ τοῦ ἀσύνθετον καὶ μονό-
ποιον ἔχειν φθόγγον, οἷός ἐστιν ὁ τοῦ α καὶ ε καὶ ο καὶ
τῶν λοιπῶν. ἐπεὶ οὖν ὁ τοῦ αι καὶ ει φθόγγος ἁπλοῦς 117
ἐστὶ καὶ μονοειδής, ἔσται καὶ ταῦτα στοιχεῖα. τεκμήριον
δὲ τῆς ἁπλότητος καὶ μονοειδείας τὸ λεχθησόμενον. ὁ
μὲν γὰρ σύνθετος φθόγγος οὐχ οἷος ἀπ᾽ ἀρχῆς προσπίπτει
τῇ αἰσθήσει, τοιοῦτος ἄχρι τέλους παραμένειν πέφυκεν,
ἀλλὰ κατὰ παράτασιν ἑτεροιοῦται, ὁ δὲ ἁπλοῦς καὶ ὄντως
τοῦ στοιχείου λόγον ἔχων τοὐναντίον ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι τέ-
λους ἀμετάβολός ἐστιν. οἷον τοῦ μὲν ρα φθόγγου ἐν
παρατάσει προφερομένου, δῆλον ὡς οὐχ ὡσαύτως αὐτοῦ
κατὰ τὴν πρώτην πρόσπτωσιν ἀντιλήψεται ἡ αἴσθησις

2. γίνεται? 4. 16. φωνήεντα CR. 10. μὲν om C. 13. ἐστιν ο] ἐστι τὸ ο L. 21. ἀσυνθέτου C. μονοποιὸν FG. 23. φθόγγος] …φος V. 28. ὄντος CV. 32. πρόπτωσιν L.

γραμματικόν, ὡς οὐδὲ περιπάτησις παρὰ τὸν περιπα-
τοῦντα καὶ στάσις παρὰ τὸν ἑστῶτα καὶ κατάκλισις παρὰ
75 τὸν κατακείμενον. ὡμολόγηται δὲ ὁ γραμματικὸς μὴ ἔχειν
πάντων εἴδησιν· οὐκ ἄρα ἔτι ἔστιν εἴδησις πάντων τῶν
παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων, διὰ δὲ τοῦτο
οὐδὲ γραμματική. καὶ ἄλλως, εἴπερ τέχνη ἐστὶν ἡ γραμ-
ματική, εἴδησις οὖσα πάντων τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ
συγγραφεῦσι λεγομένων, ἡ δὲ τέχνη σύστημα ἐκ καταλή-
ψεων τῶν περὶ τὸν γραμματικόν, ἐξ ἀνάγκης μηδενὸς
ἔχοντος πάντων τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγο-
μένων κατάληψιν ἀνύπαρκτος γίνεται ἡ γραμματική.
76 Χάρης δὲ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ γραμματικῆς τὴν '''τε-
λείαν φησὶ γραμματικὴν ἕξιν εἶναι ἀπὸ τέχνης διαγνω-
στικὴν τῶν παρ' Ἕλλησι λεκτῶν καὶ νοητῶν ἐπὶ τὸ ἀκρι-
βέστατον, πλὴν τῶν ὑπ' ἄλλαις τέχναις, τὸ τελευταῖον
77 προσθεὶς οὐ παρέργως. ἐπεὶ γὰρ τῶν παρ' Ἕλλησι λεκτῶν
καὶ νοητῶν τὰ μέν ἐστιν ὑπὸ τέχναις τὰ δ' οὔ, τῶν μὲν ὑπὸ
τέχναις οὐκ οἴεται τέχνην εἶναι καὶ ἕξιν τὴν γραμματικήν,
οἷον ἐν μὲν μουσικῇ τῆς διὰ τεσσάρων συμφωνίας καὶ
τῆς μεταβολῆς τῶν συστημάτων, ἐν δὲ μαθηματικῇ ἐκλεί-
ψεως ἢ τῆς τῶν κύκλων θέσεως. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων νοητέον τεχνῶν· οὐδενὸς γὰρ τῶν ὑπ' αὐταῖς εἴδη-
σις ἡ γραμματική, ἀλλὰ μέθοδός τίς ἐστι τῶν παρὰ ταύ-
78 τας ἑτέρων λεκτῶν τε καὶ νοητῶν, νοητῶν μὲν ὡς ὅτι
πίσυρες τέσσαρες καὶ βῆσσαι καὶ ἄγκεα οἱ βάσιμοι τόποι,
λεκτῶν δὲ τῶν περὶ τὰς διαλέκτους, οἷον ὅτι τοῦτο μὲν
εἴρηται Δωρικῶς τοῦτο δ' Αἰολικῶς, καὶ οὐχ ἧπερ οἱ στωι-
κοὶ τὸ σημαινόμενον, ἀλλ' ἀνάπαλιν τὸ σημαῖνον· τὸ γὰρ
79 νοητὸν ἐπὶ τοῦ σημαινομένου μόνου παρείληπται. ἔοικε δὲ
καὶ Κρατήτειόν τινα κινεῖν λόγον. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔλεγε
διαφέρειν τὸν κριτικὸν τοῦ γραμματικοῦ· καὶ τὸν μὲν
κριτικὸν πάσης, φησί, δεῖ λογικῆς ἐπιστήμης ἔμπειρον εἶναι,

8. ἐγκαταλήψεως V, ἐκκαταλήψεως CGH, ἐγκαταλήψεων F.
20. μαθητικῇ V. 25. ἄκρα C, ἄντρα H. 28. ἀλλ' om C.
32. πάσης] cf. Ruhnken. elog. Hemsterhus. p. 16.

τὸν δὲ γραμματικὸν ἁπλῶς γλωσσῶν ἐξηγητικὸν καὶ προσῳδίας ἀποδοτικὸν καὶ τῶν τούτοις παραπλησίων '''εἰδήμονα· παρὸ καὶ ἐοικέναι ἐκεῖνον μὲν ἀρχιτέκτονι τὸν δὲ γραμματικὸν ὑπηρέτῃ.

Ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ἀποδόσεως τοιαῦτα, πῇ μὲν με- 80
τριώτερα τῶν Διονυσίου ἀτοπημάτων πῇ δὲ χείρονα. ὅτι μὲν γὰρ τῆς σωρικῆς ἀπορίας ἐξέλυσε τὴν γραμματικὴν καὶ τῶν ἀλλοτρίων κεχώρικε θεωρημάτων, μουσικῆς τε καὶ μαθηματικῆς, ὡς μὴ προσηκόντων, αὐτόθεν συμφανές· τοῦ δὲ μὴ ἀνυπόστατον ὑπάρχειν οὐδαμῶς αὐτὴν ἐρρύσατο, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ εἶναι τοιαύτην μᾶλλον συνηγωνίσατο. ὁ μὲν γὰρ Διονύσιος κατά τι διώρισε τὸν τῆς γραμ- 81
ματικῆς ὅρον, ἐπὶ μόνων αὐτὴν ποιητῶν τε καὶ συγγραφέων στήσας· οὗτος δὲ περὶ πᾶσαν Ἑλληνικὴν φωνὴν καὶ περὶ πᾶν σημαινόμενον καταγίγνεσθαι ταύτην θέλει. ὅπερ, εἰ θεμιτὸν εἰπεῖν, οὐδὲ θεοῖς ἀνυτόν ἐστιν. ὡς γὰρ καὶ πρότερον ἐλέγομεν, οὐδεμία μέθοδος συνίσταται περί τι ἄπειρον, ἀλλὰ καὶ μάλιστα αὕτη τοῦτο περατοῖ· τῶν γὰρ ἀορίστων ἡ ἐπιστήμη δεσμός ἐστιν· τὰ δὲ σημαί- 82
νοντα καὶ σημαινόμενα τῶν πραγμάτων ἐστὶν ἄπειρα· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἡ γραμματικὴ τέχνη περὶ τὰ σημαίνοντα καὶ σημαινόμενα. καὶ μὴν παντοῖαι γίνονται τῶν φωνῶν μεταβολαὶ καὶ πρὸ τοῦ γεγόνασι καὶ εἰσαῦθις γενήσονται· φιλομετάβολον γάρ τί ἐστιν ὁ αἰών, οὐκ εἰς φυτὰ μόνον καὶ ζῷα ἀλλὰ καὶ εἰς ῥήματα. περὶ ἑστῶσαν δὲ ἀπειρίαν, 83
οὔ τοί γε καὶ μεταβάλλουσαν ἀμήχανόν ἐστι γνῶσιν ἀνθρωπίνην εὑρεῖν. οὐδὲ ταύτῃ ἄρα ἡ γραμματικὴ συστήσεται. ἄλλως τε ἤτοι τεχνικὴν οἴεται εἶναι τὴν ἕξιν ἢ ἄτεχνον. καὶ εἰ μὲν τεχνικήν, πῶς οὐκ αὐτὴν εἶπε τέχνην ἀλλὰ τὸ ἀφ' οὗ ἔστιν; εἰ δὲ ἄτεχνον, ἐπεὶ οὐ δυνατὸν διὰ τοῦ ἀτέχνου τὸ τεχνικὸν ὁρᾶσθαι, οὐδὲ συστήσεταί

8. τε om C. 16. ἀνυστόν Lobeckius Paralip. p. 431.

19. ἡ om V. 25. περιεστῶσαν L. 26. οὔτι R, οὔτι CV.
28. τέχνην CRV. 29. εἶπε τὴν τέχνην L. 30. τὸ] καὶ τὸ C.
31. τὸ om C. οὐδὲ] οὐ CHR.

*τις γραμματικὴ ἕξις τεχνικῶς διαγινώσκουσα τὰ παρ' Ἕλ-
λησι σημαίνοντά τε καὶ σημαινόμενα.*

84 *Δημήτριος δὲ ὁ ἐπικαλούμενος Χλωρὸς καὶ ἄλλοι τι-
νὲς τῶν γραμματικῶν οὕτως ὡρίσαντο "γραμματική ἐστι
τέχνη τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ τῶν κατὰ τὴν κοινὴν
συνήθειαν λέξεων εἴδησις." μένουσι δὲ καὶ τούτους αἱ
αὐταὶ ἀπορίαι· οὔτε γὰρ πάντων τῶν παρὰ ποιηταῖς λε-
γομένων δύναται εἶναι τέχνη γραμματικὴ οὔτε τινῶν.*
85 *'''καὶ πάντων μὲν αὐτόθεν ἀδύνατον, εἴγε καὶ περὶ θεῶν
καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ ψυχῆς λέγεται παρὰ τοῖς ποιηταῖς,
ὧν ἀπείρως ἔχουσιν οἱ γραμματικοί· τινῶν δὲ διὰ τὸ
μὴ εἰς τοὺς γραμματικοὺς τὸ τοιοῦτον πίπτειν μόνους
ἀλλὰ καὶ ἄλλους τινάς, οἷον φιλοσόφους καὶ μουσικοὺς καὶ
ἰατρούς· συνεώρων γὰρ καὶ οἵδε τινὰ τῶν παρὰ ποιηταῖς.*
86 *πάλιν τε ἐν τῷ λέγειν καὶ τῶν κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν
λέξεων εἴδησιν εἶναι τὴν γραμματικὴν εἰ μὲν τὸ καθολι-
κὸν λαμβάνοιεν τὸ "εἴ τινές εἰσι κατὰ τὴν κοινὴν συνή-
θειαν λέξεις, ἐκείνων ἐστὶν εἴδησις ἡ γραμματική," ἁμαρ-
τάνουσιν· ἄπειροι γὰρ αἱ κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν λέ-*
87 *ξεις, καὶ τῶν ἀπείρων οὐκ ἔστιν εἴδησις. εἰ δὲ ἐπὶ τὸ ἐπὶ
μέρους φέροιντο, ὅπερ ἴσον ἐστὶ τῷ "εἰσί τινες λέξεις κατὰ
τὴν συνήθειαν τὴν κοινὴν ὧν εἴδησίς ἐστιν ἡ γραμμα-
τική," οὐδ' οὕτω ποιήσουσί τι τὴν γραμματικήν· καὶ γὰρ
ὁ Ἀθηναῖος εἴδησιν ἔχει τῶν κατὰ τὴν Ἀτθίδα συνήθων
λέξεων, καὶ ὁ Δωριεὺς τῶν κατὰ τὴν Δώριον, καὶ ὁ ῥήτωρ
τῶν κατὰ τὴν ῥητορικήν, καὶ ὁ ἰατρὸς τῶν κατὰ τὴν ἰατρι-*
88 *κήν. εἰ δὲ λέγοιεν πασῶν τῶν κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν
αὐτὴν λέξεων εἴδησιν οὐχ ὡς τῶν καθ' ἕκαστα καὶ ἐν μέ-
ρει πασῶν (τοῦτο γὰρ ὄντως ἀδύνατον) ἀλλὰ τῶν καθό-
λου πασῶν καὶ ἀνωτάτω ἐν ταῖς διαλέκτοις, οἷον ὅτι Δω-
ριέων μέν ἐστι τοιούτῳ τόνῳ χρῆσθαι Ἰώνων δὲ ἄλλῳ, τάχα*
89 *μέν τι πιθανὸν ἐροῦσιν, οὐ μὴν ἀληθές· οὔτε γὰρ ἐν*

6. τούτοις FG. 20. ἐπὶ ante τὸ om V. 21. τὸ CR.
23. ποιήσουσί — 24. Ἀθηναῖος om V.

ἔθος ἐστὶ καθ' ἑκάστην διάλεκτον (πολλαὶ γὰρ Δωρίδες καὶ Ἀτθίδες), οὔτε οἱ κανόνες οὓς δοκοῦσι παραδιδόναι πρὸς πᾶσαν ἀποτείνονται λέξιν, ἀλλ' ἄχρι μὲν ποσῶν καὶ ὁμοτόνων, οἷον ὀξυτόνων ἢ βαρυτόνων, προκόπτουσιν, πάσας δὲ περιλαβεῖν ἀδυνατοῦσιν.

Δείγματος μὲν οὖν χάριν ταῦτ' εἰρήσθω εἰς τὸ ἀνυ- 90
πόστατον εἶναι τὴν γραμματικὴν ὅσον ἐπὶ τῇ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς αὐτῆς ἐπινοίᾳ· μετελθόντες δὲ ἀκολούθως καὶ τὰ κυριώτατα τῶν ἐν αὐτῇ θεωρημάτων, καὶ ἐξ ὧν μάλιστα λαμβάνει τὴν ὑπόστασιν, βασανίζωμεν.

Πολλῆς οὔσης καὶ ἀνηνύτου παρὰ τοῖς γραμματικοῖς 91
περὶ μερῶν γραμματικῆς διαστάσεως, '''ἵνα μήτε τὸ πάρεργον ἔργου χώραν ἐπέχειν ἡμῖν φαίνηται, μήτε εἰς ἀλλοτρίαν καὶ ὡς πρὸς τὸ παρὸν ἀνωφελῆ ἐμβαίνοντες ὕλην ἀπολειπώμεθα τῆς ἀναγκαιοτέρας ἀντιρρήσεως, ἀπαρκέσει λέγειν ἀσυκοφαντητότερον ὡς ἄρα τῆς γραμματικῆς τὸ μέν ἐστιν ἱστορικὸν τὸ δὲ τεχνικὸν τὸ δὲ ἰδιαίτερον, δι' οὗ τὰ κατὰ τοὺς ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς μεθοδεύεται.
ὧν τεχνικὸν μέν ἐστιν ἐν ᾧ περὶ τῶν στοιχείων καὶ τῶν 92
τοῦ λόγου μερῶν ὀρθογραφίας τε καὶ ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν ἀκολούθων διατάττονται, ἱστορικὸν δὲ ὅπου περὶ προσώπων οἱονεὶ θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων καὶ ἡρωικῶν διδάσκουσιν, ἢ περὶ τόπων διηγοῦνται καθάπερ ὀρῶν ἢ ποταμῶν, ἢ περὶ πλασμάτων καὶ μύθων παραδιδόασιν ἢ εἴ τι
τῆς αὐτῆς ἰδέας ἐστίν. ἰδιαίτερον δὲ τὸ κατὰ τοὺς ποιη- 93
τὰς καὶ συγγραφεῖς ἐπισκοποῦσι, καθ' ὃ τὰ ἀσαφῶς λεγόμενα ἐξηγοῦνται, τά τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ τοιαῦτα κρίνουσι, τά τε γνήσια ἀπὸ τῶν νόθων διορίζουσιν. ἀλλ' ὡς μὲν τύπῳ καὶ ὁλοσχερέστερον περιλαβεῖν, ταῦτά ἐστι τὰ τῆς
γραμματικῆς μέρη· νοητέον δὲ αὐτὰ οὐ κατ' εἰλικρίνειαν, 94
οὐδ' ὡς ἂν τις εἴποι μέρη τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ καὶ σῶμα. ταυτὶ μὲν γὰρ ὡς ἕτερα ὄντα ἀλλήλων νοεῖται, τὸ δὲ

10. βασυνίζομεν C. 25. τὸ] ᾧ τά? 31. εἴποι C, εἴπη K. ψυχήν?

τεχνικὸν καὶ ἱστορικὸν καὶ τὸ περὶ τὰς ποιήσεις καὶ συγγραφὰς τῆς γραμματικῆς μέρη πολλὴν ἔχει συμπλοκὴν καὶ 95 ἀνάκρασιν πρὸς τὰ λοιπά· καὶ γὰρ ἡ τῶν ποιητῶν ἐπίσκεψις οὐ χωρὶς τοῦ τεχνικοῦ καὶ ἱστορικοῦ γίνεται μέρους, καὶ ἑκάτερον τούτων οὐ δίχα τῆς τῶν ἄλλων παραπλοκῆς συνέστηκεν. ὥσπερ οὖν οἱ λέγοντες τῆς ἰατρικῆς μέρη δίαιταν χειρουργίαν φαρμακείαν οὕτω λέγουσιν ὡς πολλῆς οὔσης ἐν τοῖς θεωρήμασιν ἀλληλουχίας (καὶ γὰρ ἡ δίαιτα οὐ χωρὶς φαρμακείας καὶ χειρουργίας πρόεισι, καὶ ἡ φαρμακεία πάλιν περιείχετο καὶ τῇ τῶν ἄλλων δυνάμει), ὧδε καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος '''οὐκ ἀπότακτόν τί ἐστιν ἕκαστον 96 μέρος, οὐδ' εἰλικρινὲς ἀπὸ τῆς τῶν ἄλλων ἐπιμιξίας. τοῦτο δὲ προδιηρθρώσαμεν οὐ παρέργως, ἀλλ' ἵνα εἰδῶμεν ὡς ἂν ἕν τι ἐξ αὐτῶν δειχθῇ ἀσύστατον, δυνάμει καὶ τὰ λοιπὰ ἀνήρηται, ὧν ἑκάτερον οὐ χωρὶς τοῦ ἀναιρεθέντος ὑφίσταται. ὅμως δὲ οὐ ποιήσομεν τοῦτο καίπερ ὂν σύντομον, ἀλλὰ πειρασόμεθα πρὸς ἕκαστον ἀντιλέγειν, ὡς εἰ καὶ μὴ ἔχρῃζε τῆς τῶν λοιπῶν παρουσίας. τάξει δὲ ἀρκτέον ἀπὸ τοῦ πρώτου.

97 Διὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα δίκαιόν ἐστι μετὰ σπουδῆς ἐξετάζειν τὴν γραμματικὴν τεχνολογίαν, μάλιστα δὲ ἁπάντων διὰ τὸ ἐπ' αὐτῇ κομᾶν καὶ μέγα φρονεῖν τοὺς γραμματικούς, ἀεὶ δὲ τῶν κατὰ τὰ λοιπὰ κοσμουμένων μαθήματα κατατρέχειν ὡς μηδὲ τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων συνήθειαν ἐπισταμένων, καὶ ἔτι διὰ τό, εἴ ποτε θλίβοιντο ἐν ζητήσει, μὴ ἄλλην εὑρίσκειν πολλάκις ἀποφυγὴν εἰς τὸ περισπᾶν τοὺς συζητοῦντας αὐτοῖς ἢ τὸ ὅτι βάρβαρον ἢ 98 σόλοικόν ἐστι τὸ ὑπ' αὐτῶν λεχθέν. οὐκ ὀλίγην δὲ ἂν ἔχοι μοῖραν εἰς προτροπὴν καὶ ὅταν βλέπωμεν τοὺς μηδὲ δύο σχεδὸν ῥήματα δεξιῶς εἴρειν δυναμένους γραμματικοὺς θέλοντας ἕκαστον τῶν μέγα δυνηθέντων ἐν εὐφραδείᾳ καὶ ἑλληνισμῷ παλαιῶν, καθάπερ Θουκυδίδην Πλά-

3. ἀνάκρισιν L 9. χειρουργίας καὶ φαρμακείας FGV. πρόεισι L
11. ἑκάστου C. 14. ἄν τι ἕν τι C. 26. ἀποφυγεῖν V. 29. ἔχῃ L.

τωνα Δημοσθένην, ὡς βάρβαρον ἐλέγχειν. μία γὰρ ἀντὶ
πάντων ἄμυνα γενήσεται πρὸς αὐτούς, ἐὰν τὴν ψευδώνυ-
μον αὐτῶν τεχνολογίαν ἄτεχνον ἀποδείξωμεν. τάξει δὲ 99
λεκτέον ἡμῖν πρῶτον περὶ τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν τὰ πάντα
κατ' αὐτοὺς συνέστηκεν καὶ ὧν ἀναιρεθέντων ἀγραμμά-
τους ἀνάγκη γίνεσθαι τοὺς γραμματικούς.

Καὶ δὴ τριχῶς λεγομένου τοῦ στοιχείου, τοῦ τε γρα-
φομένου χαρακτῆρος καὶ τύπου καὶ τῆς τούτου δυνάμεως
καὶ ἔτι τοῦ ὀνόματος, προαγέτω νῦν ἡ ζήτησις μάλιστα
περὶ τῆς δυνάμεως· αὕτη ‴γὰρ καὶ κυρίως στοιχεῖον
παρ' αὐτοῖς προσηγόρευται. εἰκοσιτεσσάρων τοίνυν στοι- 100
χείων ὄντων τῆς ἐγγραμμάτου φωνῆς, τούτων διττὴν ὑπο-
τίθενται κατὰ τὸ ἀνωτάτω τὴν φύσιν. τὰ μὲν γὰρ αὐ-
τῶν φωνάεντα προσαγορεύουσι τὰ δὲ σύμφωνα, καὶ φω-
νάεντα μὲν ἑπτά, α ε η ι ο υ ω, σύμφωνα δὲ τὰ λοιπά.
τῶν δὲ φωναέντων τρεῖς λέγουσι διαφοράς· δύο μὲν γὰρ
αὐτῶν φύσει μακρὰ λέγουσι τυγχάνειν, τὸ η καὶ τὸ ω,
ἰσάριθμα δὲ βραχέα, τὸ ε καὶ τὸ ο, τρία δὲ κοινὰ μήκους
τε καὶ βραχύτητος, α ι υ, ἅπερ δίχρονα καὶ ὑγρὰ καὶ ἀμ-
φίβολα καὶ μεταβολικὰ καλοῦσιν· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν πέ- 101
φυκεν ὁτὲ μὲν ἐκτείνεσθαι ὁτὲ δὲ συστέλλεσθαι, οἷον τὸ
μὲν α ἐπὶ τοῦ

Ἆρες Ἄρες βροτολοιγὲ μιαιφόνε τειχεσιπλῆτα,

τὸ δὲ ι

Ἴλιον εἰς ἱερήν· τῇ δ' ἀντίος ὤρνυτ' Ἀπόλλων,

τὸ δὲ υ

Θεσπέσιον νεφέων ἐκ Διὸς ὗεν ὕδωρ.

τῶν δὲ συμφώνων τὰ μὲν ἡμίφωνά ἐστι κατ' αὐτοὺς τὰ 102
δὲ ἄφωνα, καὶ ἡμίφωνα μὲν ὅσα δι' αὐτῶν ῥοῖζον ἢ σιγμὸν
ἢ μυγμὸν ἤ τινα παραπλήσιον ἦχον κατὰ τὴν ἐκφώνησιν

2. ὰν C. 14. φωνήεντα et 16. et p. 624 17. φωνηέντων CR: cf. Lobeck. ad Phrynich. p. 639. 16. ἄγουσι FGV. 17. τὸ ante om V. 23. Ἆρες] Il. 5 31. 25. Ἴλιον] Il. 7 20. 27. Θεσπεσίων hinc affert Blomfieldus Callimachi fr. 463. 29. σιγμὸν] v. Schaefer. ad Dionys. Hal. de compos. 14.

ἀποτελεῖν πεφυκότα, καθάπερ τὸ ζ ϑ λ μ ν ξ ρ σ φ χ ψ, ἢ ὥς τινές, χωρὶς τοῦ ϑ καὶ φ καὶ χ τὰ λειπόμενα ὀκτώ· ἄφωνα δέ ἐστι τὰ μήτε συλλαβὰς καϑ' ἑαυτὰ ποιεῖν δυνάμενα μήτε ἤχων ἰδιότητας, αὐτὸ δὲ μόνον μετὰ τῶν ἄλλων συνεκφωνούμενα, καθάπερ β γ δ κ π τ, ἢ ὥς ἔνιοι,
103 καὶ τὸ ϑ φ χ. καὶ μὴν κοινῶς τῶν συμφώνων πάλιν τὰ μὲν φύσει δασέα λέγουσι τὰ δὲ ψιλά, καὶ δασέα μὲν ϑ φ χ, ψιλὰ δὲ κ π τ· μόνον δέ φασι τὸ ρ ἐπιδέχεσθαι ἑκάτερον, δασύτητα καὶ ψιλότητα. λέγουσι δέ τινα τῶν συμφώνων καὶ διπλᾶ, καθάπερ τὸ ζ ξ ψ· συνεστηκέναι γάρ φασι τὸ μὲν ζ ἐκ τοῦ σ καὶ δ, τὸ δὲ ξ ἐκ τοῦ κ καὶ σ, τὸ δὲ ψ ἐκ τοῦ π καὶ σ.

104 Τούτων δὴ προεστοιχειωμένων, φημὶ πρῶτον μὲν ἀτόπως αὐτοῖς λέγεσθαι τῶν στοιχείων τινὰ εἶναι διπλᾶ. τὸ γὰρ διπλοῦν σύστημά ἐστιν ἐκ δυοῖν, τὸ δὲ στοιχεῖον οὐκ ἔστι σύστημα ἐκ τινῶν· ἁπλοῦν γὰρ ὀφείλει τυγχάνειν καὶ οὐκ ἐξ ἑτέρων συστατόν. οὐκ ἄρα ἔστι διπλοῦν στοιχεῖον. ἄλλως τε, εἰ τὰ συστατικὰ τοῦ διπλοῦ στοιχείου στοιχεῖά ἐστι, τὸ διπλοῦν ἐκ τῶν στοιχείων συνεστὼς οὐκ ἔσται στοιχεῖον· ἀλλὰ μὴν τὰ συστατικὰ τοῦ διπλοῦ στοιχείου στοιχεῖα ἐστίν· οὐκ ἄρα τὸ διπλοῦν ἐστὶ στοιχεῖον.

105 Καὶ μὴν ὡς ταῦτα ἀναιρεῖται, οὕτω καὶ τὰ δίχρονα, κοινὴν φύσιν μήκους τε καὶ βραχύτητος ἀξιούμενα ἔχειν. εἴπερ γὰρ τοιαῦτα ἐστίν, ἤτοι αὐτὸ τὸ γράμμα κατ' ἰδίαν καὶ ὁ ψιλός, εἰ τύχοι, τοῦ α ι υ χαρακτὴρ ἐμφανιστικός ἐστι τῆς διχρόνου φύσεως, καὶ νυνὶ μὲν συστέλλεσθαι νυνὶ
106 δὲ ἐκτείνεσθαι δυνάμενον τῇ προσῳδίᾳ. ἀλλ' ὁ μὲν χαρακτὴρ κατ' ἰδίαν οὐκ ἔστι κοινοῦ φύσει στοιχείου μηνυτικός. οὔτε γὰρ ὅτι μηκύνεται οὔθ' ὅτι βραχύνεται οὔθ' ὅτι τὸ συναμφότερον καὶ μηκύνεται καὶ βραχύνεται ἐμφαίνει· ἀλλ' ὃν τρόπον ἡ δι' αὐτοῦ συλλαβή, καθάπερ εἴρηται ἐπὶ τῆς Ἄρες λέξεως, ἢ χωρὶς τῆς προστιθεμένης

4. ἰδιότητα V. 11. καὶ post κ om V. 13. δὲ V. 14. λέγεσθαι τὸ τῶν? 27. προσῳδίᾳ, ἢ σὺν προσῳδίᾳ κοινὸν ὑπάρχει. ἀλλ'? 29. οὔθ' ὅτι τὸ — 30. βραχύνεται om C. 32. ἢ] οὐ?

προσῳδίας οὔτ' εἰ μακρά ἐστιν οὔτ' εἰ βραχεῖα γινώσκεται, οὕτω καὶ τὸ α ι υ κατ' ἰδίαν λαμβανόμενα οὐ κοινὰ ἑκατέρας ἔσται δυνάμεως ἀλλ' οὐδετέρας. λείπεται οὖν 107
σὺν προσῳδίᾳ λέγειν αὐτὸ κοινὸν ὑπάρχειν. ὃ πάλιν ἐστὶν ἀμήχανον· προσλαμβάνον γὰρ ταύτην ἢ μακρὸν γίνεται, ὅτε ἔστι μακρά, ἢ βραχύ, ὅτε ἔστι βραχεῖα, κοινὸν δὲ οὐδέποτε. οὐκ ἄρα ἔστι φύσει δίχρονα στοιχεῖα. εἰ δὲ λέ- 108
γοιεν κοινὰ φύσει ὑπάρχειν ταῦτα παρόσον ἐπιδεκτικά ἐστιν ἑκατέρου, μήκους τε καὶ συστολῆς, λήσονται σχεδὸν εἰς τὴν αὐτὴν ἐγκυλισθέντες ἀπορίαν. τὸ γὰρ ἐπιδεκτικόν τινος οὐκ ἔσται ἐκεῖνο τὸ οὗπερ ἐπιδεκτικόν ἐστιν· ὥσπερ γὰρ ὁ χαλκὸς ἐπιδεκτικὸς μέν ἐστι τοῦ ἀνδριὰς γενέσθαι, οὐκ ἔστι δὲ ἀνδριὰς ἐφ' ὅσον ἐπιδεκτικός ἐστι, καὶ ὃν τρόπον τὰ ξύλα ἐπιτήδειον μὲν ἔχει φύσιν εἰς τὸ ναῦς γενέσθαι, οὔπω δέ ἐστι ναῦς, οὕτω καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν στοιχείων ἐπιδεκτικὰ μέν ἐστι μήκους τε καὶ συστολῆς, οὔτε δὲ μακρά ἐστιν οὔτε βραχέα οὐθ' ἑκάτερον πρὶν ἀπὸ προσῳδίας ποιωθῆναι. πρός γε μὴν τοῖς λεχθεῖσιν ἐναν- 109
τίον ἐστὶν ἥ τε βραχύτης καὶ ἡ ἐπέκτασις, '''καὶ οὐ συνυφίσταται· ἀναιρέσει γὰρ τῆς βραχύτητος ἡ ἐπέκτασις συνίσταται, καὶ ἀναιρουμένης μακρᾶς βραχεῖα γίνεται. παρ' ἣν αἰτίαν ἀδύνατον περισπωμένην βραχεῖαν γενέσθαι, διὰ τὸ τῷ περισπασμῷ κατ' ἀνάγκην συνυφίστασθαι τὴν ἐπέκτασιν. διόπερ εἰ φύσει τι δίχρονόν ἐστι στοιχεῖον, ἤτοι 110
ὑφ' ἓν περὶ αὐτὸ ἥ τε τῆς βραχύτητος καὶ ἡ τῆς ἐπεκτάσεως ὑποστήσεται δύναμις ἢ παρὰ μέρος. ἀλλ' ὑφ' ἓν μὲν ἀμήχανον· περὶ γὰρ τὴν αὐτὴν ἐκφώνησιν κατὰ τὸ αὐτὸ ἀναιρετικαὶ ἀλλήλων δυνάμεις οὐκ ἂν ὑποσταῖεν. λείπεται ἄρα παρὰ μέρος. ὃ πάλιν ἐστὶν ἀπίθανον· ὅτε γὰρ ἔστι μακρόν, τότε οὐκ ἔστι κοινὸν στοιχεῖον βραχύτητος καὶ μήκους, ἀλλὰ βραχὺ μόνον.

10. ἐγγυλισθέντες V. 16. μέν om L. 30. γὰρ] γὰρ οὐκ FG. ed amplius hiat locus; qui aliquatenus explebitur, si post μακρὸν addas αὶ ὅτε βραχύ, post ἀλλὰ autem μακρὸν μόνον καί.

111 Ὁ δ' αὐτὸς τῆς ἐπιχειρήσεως τρόπος γινέσθω καὶ ἐπὶ τῶν φύσει ψιλῶν ἢ δασέων ἢ καθ' ἑκάτερον κοινῶν· ἡμῖν δὲ ἀπόχρη τὸ γένος τῆς ἐπιχειρήσεως ὑποδεῖξαι.

Καὶ μὴν ἐπεὶ ἀνῄρηται τὰ κοινὰ καὶ δέδεικται τὸ ἐκτείνεσθαι μόνον αὐτὰ ἢ συστέλλεσθαι, ἀκολουθήσει καὶ τὸ δισσὸν ὑπάρχειν ἕκαστον, τὸ μὲν φύσει μακρὸν τὸ δ'
112 αὖ φύσει βραχύ. δισσοῦ οὖν ὄντος τοῦ α καὶ ι καὶ υ οὐκέτι ἑπτὰ γενήσεται μόνον στοιχεῖα φωνάεντα, ὧν δύο μὲν μακρά, τό τε η καὶ τὸ ω, δύο δὲ βραχέα, τό τε ε καὶ τὸ ο, τρία δὲ δίχρονα, τό τε α καὶ ι καὶ υ, ἀλλὰ τὰ σύμπαντα δέκα, καὶ τούτων τὰ πέντε μὲν μακρά, τό τε η καὶ τὸ ω καὶ τὸ μακρὸν α καὶ ι καὶ υ, ἰσάριθμα δὲ τὰ
113 βραχέα, τὸ ο καὶ τὸ ε καὶ τὸ βραχὺ α καὶ ι καὶ υ. ἀλλ' ἐπεὶ οὐ δύο μόνον ὑπειλήφασιν εἶναι προσῳδίας γραμματικῶν παῖδες, τήν τε μακρὰν καὶ βραχεῖαν, ἀλλὰ καὶ ὀξεῖαν βαρεῖαν περισπωμένην δασεῖαν ψιλήν, ἕκαστον τῶν ὑποδεδειγμένων φωναέντων ἔχον τινὰ τούτων κατ' ἰδίαν προσῳδίαν γενήσεται στοιχεῖον· καὶ ᾧ λόγῳ οὐδὲν ἦν κοινὸν μήκους τε καὶ βραχύτητος στοιχεῖον, ἀλλ' ἢ μακρὸν μόνον, ὅτ' εἶχε τὴν μακράν, ἢ βραχύ, ὅτ' εἶχε τὴν βραχεῖαν, τῷ αὐτῷ λόγῳ οὐδὲν ἔσται κοινὸν ὀξύτητος καὶ βαρύτητος, ἀλλ' ἢ ὀξὺ μόνον, ὅτε προσειλήφει τὴν ὀξεῖαν, ἢ βαρύ, ὅτε τὴν βαρεῖαν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ ἀνάλογον. ἐπεὶ οὖν τὰ μὲν βραχέα δύ' ὄντα ἀνὰ πέντε ἐπιδέχεται προσῳδίας, βραχεῖαν ὀξεῖαν βαρεῖαν δασεῖαν ψιλήν, δέκα
114 γενήσεται. τὰ δὲ μακρὰ πάλιν δύο ὄντα εἰ ἐκ περισσοῦ προσλαμβάνει καὶ τὴν προσῳδίαν τὴν περισπωμένην (μηκύνεται γὰρ ταῦτα καὶ ὀξύνεται καὶ βαρύνεται καὶ δασύνεται καὶ ψιλοῦται καὶ ἰδιαίτερον περισπᾶσθαι πέφυκε), γενήσεται '''δώδεκα. τὰ δὲ κοινὰ τρία καθεστῶτα τὰς ἑπτὰ προσῳδίας καθ' ἕκαστον ἐπιδέχεται, καὶ ταῦτα γίνεται εἴκοσι καὶ ἕν· ὥστε πάντα τεσσαράκοντα καὶ τρία τυγχά-

10. τε om C. 26. εἰ add H. 30. τὰς] εἰ τὰς? nisi 31. malis ταύτῃ. 32. τρία] πέντε schol. Dionysii Thr. p. 777. τυγχάνει G.

νειν· οἷς τῶν δεκαεπτὰ συμφώνων προστιθεμένων ἑξήκοντα γίνεσθαι στοιχεῖα, ἀλλ' οὐκ εἰκοσιτέσσαρα.

115 Ἔστι δὲ καὶ ἕτερος λόγος καθ' ὃν ἀξιοῦται διαφόρως τὰ φωνάεντα πάλιν στοιχεῖα ἐλάσσονα εἶναι τῶν παρὰ τοῖς γραμματικοῖς θρυλουμένων ἑπτά. εἰ γὰρ τὸ α κατ' αὐτοὺς ἐκτεινόμενον καὶ συστελλόμενον οὐχ ἕτερόν ἐστι στοιχεῖον ἀλλ' ἓν κοινόν, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ι καὶ τὸ υ, ἀκολουθήσει καὶ τὸ ε καὶ τὸ η ἓν εἶναι στοιχεῖον κατὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν κοινόν· ἡ γὰρ αὐτὴ δύναμις ἐπ' ἀμφοτέρων ἐστί, καὶ συσταλὲν μὲν τὸ η γίνεται ε, ἐκταθὲν δὲ τὸ ε γίνεται η. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ ο καὶ τὸ ω μία στοιχείου γενήσεται φύσις κοινή, ἐκτάσει καὶ συστολῇ διαφέρουσα, ἐπείπερ τὸ μὲν ω μακρόν ἐστιν ο, τὸ δὲ ο βραχύ ἐστιν ω. τυφλώττουσιν οὖν οἱ γραμματι- 116 κοὶ καὶ τὸ ἀκόλουθον αὐτοῖς οὐ συνορῶσι, λέγοντες ἑπτὰ φωνάεντα τυγχάνειν, πέντε μόνων ὄντων πρὸς τὴν φύσιν.

Καὶ ἀναστρόφως ἔσεσθαί τινά φασιν ἔνιοι τῶν φιλοσόφων πλείονα στοιχεῖα, διάφορον ἔχοντα δύναμιν τῶν συνήθως παραδιδομένων, οἷον καὶ τὸ αι καὶ τὸ ου καὶ πᾶν ὃ τῆς ὁμοίας ἐστὶ φύσεως. τὸ γὰρ στοιχεῖον κριτέον μάλιστα, ὅτι στοιχεῖόν ἐστιν, ἐκ τοῦ ἀσύνθετον καὶ μονότοιον ἔχειν φθόγγον, οἷός ἐστιν ὁ τοῦ α καὶ ε καὶ ο καὶ τῶν λοιπῶν. ἐπεὶ οὖν ὁ τοῦ αι καὶ ει φθόγγος ἁπλοῦς 117 ἐστὶ καὶ μονοειδής, ἔσται καὶ ταῦτα στοιχεῖα. τεκμήριον δὲ τῆς ἁπλότητος καὶ μονοειδείας τὸ λεχθησόμενον. ὁ μὲν γὰρ σύνθετος φθόγγος οὐχ οἷος ἀπ' ἀρχῆς προσπίπτει τῇ αἰσθήσει, τοιοῦτος ἄχρι τέλους παραμένειν πέφυκεν, ἀλλὰ κατὰ παράτασιν ἑτεροιοῦται, ὁ δὲ ἁπλοῦς καὶ ὄντως τοῦ στοιχείου λόγον ἔχων τοὐναντίον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀμετάβολός ἐστιν. οἷον τοῦ μὲν ρα φθόγγου ἐν παρατάσει προφερομένου, δῆλον ὡς οὐχ ὡσαύτως αὐτοῦ κατὰ τὴν πρώτην πρόσπτωσιν ἀντιλήψεται ἡ αἴσθησις

2. γίνεται? 4. 16. φωνήεντα CR. 10. μὲν om C. 13. ἐστιν] ἐστι τὸ ο L. 21. ἀσυνθέτου C. μονοποιόν FG. 23. φθόγγος] ρος V. 28. ὄντος CV. 32. πρόπτωσιν L.

καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν, ἀλλὰ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τῆς τοῦ ρ ἐκφωνήσεως κινηθήσεται, μεταῦθις δὲ ἐξαφανισθείσης αὐτῆς εἰλικρινοῦς τῆς τοῦ α δυνάμεως ποιήσεται τὴν ἀντίληψιν. ὅθεν οὐκ ἂν εἴη στοιχεῖον τὸ ρα καὶ πᾶν
118 τὸ ἐοικὸς αὐτῷ. εἰ δὲ τὸν τοῦ αι φθόγγον λέγοιεν, οὐδὲν ἔσται τοιοῦτον, ἀλλ᾽ οἷον ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐξακούεται τῆς φωνῆς ἰδίωμα, τοιοῦτον καὶ ἐπὶ τέλει, ὥστε στοιχεῖον ἔσται τὸ αι. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, '''ἐπεὶ καὶ ὁ τοῦ ει φθόγγος καὶ ὁ τοῦ ου μονοειδὴς καὶ ἀσύνθετος καὶ ἀμετάβολος ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους λαμβάνεται, ἔσται καὶ οὗτος στοιχεῖον.

119 Ἀλλὰ ἀφέμενοί γε ταύτης τῆς ζητήσεως ἐκεῖνο ἂν λέγοιμεν, ὃ μᾶλλον δύναται θλίβειν τοὺς γραμματικούς. εἰ γὰρ κοινὰ λέγεται στοιχεῖα τρία, α ι υ, διὰ τὸ ἐπιδεκτικὰ τυγχάνειν μήκους τε καὶ συστολῆς, ἀκολουθήσει πᾶν στοιχεῖον κοινὸν εἶναι λέγειν· ἐπιδεκτικὸν γάρ ἐστι τῶν τεσσάρων προσῳδιῶν, βαρύτητος ὀξύτητος ψιλότητος δασύτητος. ἢ εἴπερ οὐχ ὑπομένουσι πᾶν στοιχεῖον κοινὸν εἶναι λέγειν, μηδ᾽ ἐκεῖνα λεγέτωσαν κοινὰ παρόσον ἐκτάσεως καὶ συστολῆς ἐστὶν ἐπιδεκτικά.

120 Ἤρκει μὲν οὖν ἠπορημένων τῶν στοιχείων τῆς γραμματικῆς πέρας ἐπιτεθεικέναι τῇ ζητήσει· τίς γὰρ ἀπολείπεται λόγος περὶ τῶν μετὰ τὰς ἀρχὰς τοῖς τὰς ἀρχὰς οὐκ ἔχουσι γραμματικοῖς; ὅμως δ᾽ οὖν ἐνδοτέρω προχωροῦντας οὐκ ἔστιν ἀλλότριον κἀκείνων δείγματος χάριν ἀποπειραθῆναι. καὶ ἐπεὶ ἐκ στοιχείων αἱ συλλαβαί εἰσι, περὶ τούτων ἐπισυνάπτωμεν.

121 Πᾶσα οὖν συλλαβὴ ἢ μακρά ἐστιν ἢ βραχεῖα. μακρὰ δὲ γίνεται, φασί, διχῶς, φύσει τε καὶ θέσει, φύσει μὲν τριχῶς, ἢ ὅταν ἔχῃ στοιχεῖον φύσει μακρὸν ὡς ἐπὶ τῆς ἥρως λέξεως, ἑκατέρα γὰρ τούτων τῶν συλλαβῶν ἐστὶ μακρὰ διὰ τὸ τὴν μὲν τὸ η τὴν δὲ τὸ ω φύσει ἔχειν μακρόν, ἢ

1. καὶ om V. 2. τοῦ om L. 9. ου] οι Coraes Isocrat. I p. 4. 12. ἐκεῖν C. 17. βαρύτης ὀξύτης C. 25. κἀκεῖνο V. πειραθῆναι C. 32. τὸ post διὰ om CH.

ὅταν ἐκ δυοῖν φωναέντων συνεστήκῃ ὡς ἐπὶ τῆς αἰεί λέ-
ξεως, αἱ γὰρ δύο συλλαβαὶ μακραὶ τῷ ἑκατέραν ἐκ δυοῖν
φωναέντων ὑπάρχειν, ἢ ὅταν κοινὸν ἔχῃ τὸ στοιχεῖον μα-
κροτόνως παρειλημμένον ὡς ἐπὶ τῆς Ἄρης· τὸ γὰρ α
δίχρονον νῦν μακροτόνως ἐκφέρεται. οὐκοῦν φύσει τριχῶς 122
μηκύνεται συλλαβή, θέσει δὲ πενταχῶς, ἤτοι ὅταν εἰς
σύμφωνα τῶν ἁπλῶν λήγῃ δύο, ἢ ὅταν ἡ μετ' αὐτὴν συλ-
λαβὴ ἀπὸ συμφώνων δύο ἄρχηται, ἢ ὅταν εἰς σύμφωνον
λήγῃ καὶ ἀπὸ συμφώνου ἡ ἑξῆς ἄρχηται, ἢ ὅταν εἰς δι-
πλοῦν λήγῃ στοιχεῖον, ἢ ὅταν μετ' αὐτὴν διπλοῦν ἐπιφέ-
ρηται. εἰ δὴ πᾶσα συλλαβὴ ἤτοι μακρά ἐστιν ἢ βραχεῖα 123
κατὰ τοὺς ὑποδεδειγμένους τῆς τεχνολογίας τρόπους, ἐὰν
παραστήσωμεν μηδετέραν οὖσαν αὐτῶν, δῆλον ὡς οὐδὲ
λέξιν ἕξουσιν οἱ '''γραμματικοί· καθὰ γὰρ τῶν στοιχείων
ἀναιρουμένων συναναιροῦνται καὶ αἱ συλλαβαί, οὕτω καὶ
τῶν συλλαβῶν μὴ οὐσῶν οὔτε αἱ λέξεις γενήσονται οὔτε
κοινῶς τὰ τοῦ λόγου μέρη, διὰ δὲ τοῦτ' οὐδὲ λόγος.

Ἵν' οὖν ᾖ τις βραχεῖα συλλαβή, δεῖ προωμολογῆσθαι 124
ὅτι ἐλάχιστος καὶ βραχύς ἐστι χρόνος, ἐν ᾧ ὑφίσταται.
οὐκ ἔστι δὲ ἐλάχιστος χρόνος· πᾶς γὰρ εἰς ἄπειρον τέμ-
νεται, ὡς ἐν τοῖς ὕστερον δείξομεν· εἰ δὲ εἰς ἄπειρον
τέμνεται, οὐκ ἔστιν ἐλάχιστος. οὐκ ἄρα ἔσται βραχεῖα
συλλαβὴ βραχὺν ἔχουσα χρόνον. εἰ δὲ λέγοιεν νῦν βρα-
χεῖαν καλεῖν καὶ ἐλαχίστην συλλαβὴν οὐ τὴν πρὸς φύσιν
ἐλαχίστην οὖσαν ἀλλὰ τὴν πρὸς αἴσθησιν, ἑαυτοῖς προσ-
αύξουσι τὴν ἀπορίαν. τὰς γὰρ λεγομένας παρ' αὐτοῖς 125
βραχείας συλλαβὰς εὑρήσομεν ὡς πρὸς αἴσθησιν μεριστάς,
οἷον τὴν ερ. αἰσθητῶς γὰρ ἐπιβάλλομεν ἐπ' αὐτῆς ὅτι
προεκφωνεῖται τῆς τοῦ ρ δυνάμεως ἡ τοῦ ε δύναμις. καὶ
ἐναλλάξαντες εἰ λέγοιμεν ρε, πάλιν ἀντιληψόμεθα ὅτι
πρώτη μέν ἐστι κατὰ τὴν τάξιν ἡ τοῦ ρ δύναμις, δευτέρα
δὲ ἡ τοῦ ε. ἐπεὶ οὖν πᾶν ὃ πρῶτον καὶ δεύτερον μέρος 126
ἔχει πρὸς αἴσθησιν, οὐκ ἔστιν ἐλάχιστον πρὸς αἴσθησιν,

1. φωνηέντων CR, 3. CRV. 16. αἱ om CR.

φαίνεται δὲ ἡ κατὰ τοὺς γραμματικοὺς βραχεῖα συλλαβὴ πρῶτον καὶ δεύτερον ἔχουσα, οὐκ ἂν εἴη πρὸς αἴσθησιν ἐλάχιστος καὶ βραχεῖα συλλαβή. μουσικοὶ μὲν γὰρ ἴσως ἀλόγους τινὰς χρόνους καὶ φωνῶν παραυξήσεις δυνήσονται ἀπολιπεῖν· τοῖς δὲ μὴ χωροῦσι τὸ τοιοῦτον βάθος γραμματικοῖς τῆς ἀπορίας, ἀλλ' αὐτὸ μόνον εἰς βραχεῖαν καὶ μακρὰν διαιρουμένοις τὴν γενικὴν συλλαβήν, οὐκ ἔστι συγγνωμονεῖν δίκαιον. οὐκοῦν ἀνυπόστατός ἐστιν ἡ βραχεῖα συλλαβή.

127 Καὶ μὴν ἡ μακρὰ πάλιν ἔσται ἀνύπαρκτος· δίχρο-
νον μὲν γὰρ αὐτὴν εἶναι λέγουσι, δύο δὲ χρόνοι οὐ συνυ-
πάρχουσιν ἀλλήλοις. εἰ γὰρ δύο εἰσί, τούτῳ διορίζονται
ὅτι εἰσὶ δύο, τῷ τὸν μὲν ἐνεστηκέναι τὸν δὲ μή· εἰ δὲ
ὃς μὲν ἐνέστηκεν ὃς δὲ οὐκ ἐνέστηκεν, οὐ συνυπάρχουσιν
128 ἀλλήλοις. διόπερ καὶ ἡ μακρὰ συλλαβὴ εἴπερ ἐστὶ δίχρο-
νος, ὀφείλει, ὅτε μὲν αὐτῆς ἐνέστηκεν ὁ πρῶτος χρόνος,
τότε ὁ δεύτερος μὴ ἐνεστηκέναι, καὶ ὅτε ὁ δεύτερος ἐνί-
σταται, τότε ὁ πρῶτος μηκέτι εἶναι. ἀσυνυπάρκτων δὲ
αὐτῆς ὄντων τῶν μερῶν ὅλη μὲν οὐχ ὑφέστηκε, μέρος δέ
τι αὐτῆς. '''ἀλλὰ τό γε μέρος αὐτῆς οὐκ ἦν αὐτή, ἐπεὶ
129 οὐ διοίσει τῆς βραχείας ἡ μακρὰ συλλαβή. οὐκ ἄρα οὐδὲ
μακρά τις ἔστι συλλαβή. εἰ δὲ λέγοιεν κατὰ συμμνημό-
νευσιν νοεῖσθαι μακρὰν συλλαβὴν (τοῦ γὰρ προλεχθέντος
φθόγγου μνημονεύοντες καὶ τοῦ νῦν λεγομένου ἀντιλαμ-
βανόμενοι τὸ ἐξ ἀμφοτέρων συντιθέμενον μακρὰν ἐνε-
νοήσαμεν συλλαβήν) — εἰ δὴ τοῦτο λέγοιεν, οὐδὲν ἄλλο
ἢ ἀνυπόστατον ὁμολογήσουσιν εἶναι τὴν τοιαύτην συλλα-
130 βήν. εἰ γὰρ ὑφέστηκεν, ἤτοι ἐν τῷ προαναφωνουμένῳ
φθόγγῳ ὑφέστηκεν ἢ ἐν τῷ ἐπαναφωνουμένῳ. οὔτε δὲ
ἐν τῷ προαναφωνουμένῳ οὔτε ἐν τῷ ἐπαναφωνουμένῳ·
ἑκάτερος γὰρ αὐτῶν κατ' ἰδίαν μὴ ὑφεστὼς οὐδὲ τὴν ἀρ-
χὴν συλλαβή ἐστιν· ὥστε οὐδὲ ὑφέστηκεν. ὑφεστὼς δὲ

3. ἐλαχίστη? 6. ἀπειρίας RV. 13. τῷ τὸν] πρῶτον C. 31. ἑκάτερον L. 32. ὥστε — 629 1. συλλαβή] *non consistens autem neque est brevis nec longa syllaba.* H. ego ὑφεστῶσα quam ὑφεστὼς malim.

βραχεῖά ἐστιν ἀλλ' οὐ μακρὰ συλλαβή. οὔτε δὲ ἐν ἀμφο-
τέροις· ὁ γὰρ ἕτερος αὐτῶν τοῦ ἑτέρου ὑφεστῶτος οὐχ
ὑφέστηκεν, ἐκ δὲ τοῦ ὑπάρχοντος καὶ μὴ ὑπάρχοντος οὐ-
δὲν ἔστιν ἐπινοῆσαι συγκείμενον ὡς ἐκ μερῶν. οὐκ ἄρα
ἔστι τις μακρὰ συλλαβή.

Ἀνάλογον δὲ τούτοις ἐστὶ καὶ τὰ περὶ λέξεως καὶ τῶν 131
τοῦ λόγου μερῶν ἀπορεῖσθαι ὀφείλοντα. πρῶτον μὲν γάρ,
ὡς μικρῷ πρότερον ὑπεδείκνυμεν, μὴ οὔσης συλλαβῆς
μηδὲ λέξιν εἶναι δυνατόν· ἐκ συλλαβῶν γὰρ αἱ λέξεις
λαμβάνουσι τὴν ὑπόστασιν. εἶτα καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν
ἔφοδον ἐξέσται προηγουμένως ἐπ' αὐτῆς τῆς λέξεως τὰς
αὐτὰς χειρίζειν ἀπορίας. ἡ γὰρ συλλαβή ἐστιν ἢ ἐκ συλ-
λαβῶν συνέστηκεν· ὅπως δ' ἂν ἔχῃ, τὰς ἐκκειμένας ἡμῖν
ἐπὶ τῆς συλλαβῆς ἀπορίας ἐπιδέξεται. ἀλλ' ὅμως ἵνα μὴ 132
καινοτέρων ἐλέγχων ἀπορεῖν δοκῶμεν, προσφωνητέον τι
κἀνταῦθα τοῖς γραμματικοῖς.

Ὅταν γὰρ μέρη τινὰ λόγου καλῶσιν, οἷον ὄνομα ῥῆμα
ἄρθρον καὶ τὰ λοιπά, πόθεν λαβόντες; ἤτοι γὰρ ταῦτα ὅλα
τὸν λόγον καλοῦσιν, ἢ ταῦτα μέρη ἐκείνου, μήτε δ' ἐκεί-
νου ὡς ὅλου νοεῖσθαι δυναμένου μήτε τούτων ὡς μερῶν
ἐκείνου. λαμβανέσθω δὲ τὰ εἰς τὴν ὑπόθεσιν παραδείγ-
ματα, ὡς μὴ ἀπῶμεν τῶν τῆς γραμματικῆς θεωρημάτων.
ἔστω τοίνυν ὑποθέσεως χάριν λόγος μὲν ὁ σύμπας οὗτος 133
ὁ στίχος,

μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος,

μέρη δὲ αὐτοῦ ταῦτα, τό τε μῆνιν προσηγορία καθεστώς,
καὶ τὸ ἄειδε ῥῆμα προστακτικόν, καὶ τὸ '''θεὰ προσηγο-
ρία πάλιν θηλυκή, καὶ τὸ Πηληιάδεω ὄνομα πατρωνυ-
μικόν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸ Ἀχιλῆος ὄνομα κύριον.
οὐκοῦν ἤτοι ἄλλο τί ἐστιν ὁ λόγος παρὰ τὰ μέρη αὐτοῦ 134
καὶ ἄλλα τὰ μέρη παρὰ τὸν λόγον, ἢ τὸ ἄθροισμα τῶν
μερῶν ὁ λόγος ὑπείληπται. καὶ εἰ μὲν ἄλλο τι τῶν με-

8. μικρῷ πρότερον] μικ-πρότερον R, μικρότερον G. 13. ἔχοι CR. 14. τὰς συλλαβὰς pr R. 17. λόγον CR. οἷς C. 18. ὅλον? δ' om R. 22. ἀποστῶμεν? 29. πρὸς om C. 31. ἄλλο R.

ρῶν ἐστὶν ὁ λόγος, αἱρομένων δηλονότι τῶν ἐκκειμένων
τοῦ λόγου μερῶν ὑπολειφθήσεται ὁ λόγος. τοσοῦτον δὲ
ἀπέχει ὁ προειρημένος στίχος τοῦ μένειν πάντων αἱρομέ-
νων αὐτοῦ τῶν μερῶν, ὡς κἂν ἓν ὁδηποτοῦν αὐτοῦ μέρος
ἀνέλωμεν, οἷον τὸ μῆνιν ἢ τὸ ἄειδε, μηκέτι στίχος ὑπάρ-
135 χειν. εἰ δὲ τὸ ἄθροισμα τῶν τοῦ λόγου μερῶν νοεῖται
λόγος, τῷ μηδὲν εἶναι τὸν ἀθροισμὸν παρὰ τὰ ἠθροισμένα
καθάπερ καὶ τὸ διάστημα παρὰ τὰ διεστηκότα, οὐδὲν
ὑπάρξει ὁ λόγος οὗ νοηθήσεταί τινα μέρη. μηδενὸς δὲ
ὄντος ὅλου λόγου οὐδὲ μέρη τινὰ τούτου γενήσεται. ὥσπερ
οὖν εἰ μηδέν ἐστιν ἀριστερόν, οὐδὲ δεξιόν ἐστιν, οὕτως εἰ
136 μή ἐστι τι ὅλον λόγος, οὐδὲ τὰ μέρη ὑπάρξει. καθό-
λου τε, εἰ τὸν ἀθροισμὸν τῶν τοῦ λόγου μερῶν ὅλον ἡγή-
σονται λόγον, ἀκολουθήσει αὐτοῖς τὰ μέρη τοῦ λόγου ἀλ-
λήλων λέγειν εἶναι μέρη. εἰ γὰρ μηδὲν ὑπόκειται ὅλον
παρ' αὐτὰ οὗ γενήσεται μέρη, ἀλλήλων ἔσται μέρη. τοῦτο
137 δὲ ὡς ἔστιν ἀλογώτατον, σκοπῶμεν. τὰ γὰρ μέρη πάντως
ἐμπεριέχεται ἐκείνοις τοῖς ὧν λέγεται μέρη, ἴδιον τόπον
ἐπέχοντα καὶ ἰδίαν ὑπόστασιν ἔχοντα, ἐν ἀλλήλοις δὲ οὐκ
ἐμπεριέχεται. οἷον ἀνθρώπου μὲν μέρη χεῖρες καθεστᾶσι,
χειρῶν δὲ δάκτυλοι καὶ δακτύλων ὄνυχες. διόπερ ἐν μὲν
ἀνθρώπῳ χεῖρες περιέχονται, ἐν χερσὶ δε δάκτυλοι, ἐν
δακτύλοις δὲ ὄνυχες, καὶ οὐχ ἡ μὲν δεξιὰ χεὶρ τὴν ἀριστε-
ρὰν συμπληροῖ, ὁ δὲ λιχανὸς τὸν ἀντίχειρα δάκτυλον ἀπαρ-
τίζει, ἡ δὲ κεφαλὴ τοὺς πόδας συντίθησι καὶ οἱ πόδες τὸν
138 θώρακα. ὅθεν καὶ τὰ μέρη τοῦ λόγου οὐ ῥητέον ἀλλή-
λων εἶναι μέρη, ἐπεὶ ἐν ἀλλήλοις αὐτὰ δεήσει περιέχεσθαι,
τὸ μὲν μῆνιν ἐν τῷ ἄειδε, τὸ δὲ ἄειδε ἐν τῷ θεά, καὶ
καθόλου πάντα ἐν πᾶσιν, ὅπερ ἀδύνατον. οὐ τοίνυν ἀλ-
λήλων τῶν τοῦ λόγου μερῶν δυναμένων εἶναι μερῶν διὰ
τὸ ἀνόητον τοῦ πράγματος, οὔτε ὅλου τινὸς εὑρισκομένου
λόγου παρὰ τὰ ἑαυτοῦ μέρη, μηδενός τε εὑρισκομένου

3. αἱρουμένων V. 5. ὑπάρχει FG. 9. οὗ] οὗ οὗ H. 23. οὐχὶ μὲν ἡ δεξιὰ V. 24. πληροῖ CRS. 26. οὐ ῥητέον] εἰρητέον CR, ῥητέον H. 32. λόγου om V.

πράγματος παρ' αὐτὰ τὰ μέρη οὗ λέξομεν εἶναι τὰ μέρη, λείπεται λέγειν ὡς οὐδέν ἐστι μέρος λόγου. διὰ δὲ τοῦτ' οὐδὲ λόγος.

139 Ἐπακτέον δὲ καὶ οὕτως. εἴπερ τὸ μῆνιν μέρος ἐστὶ '''τοῦ στίχου, ἤτοι ὅλου τοῦ στίχου μέρος ἐστὶν ἢ τοῦ "ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος." ἀλλ' εἰ μὲν τοῦ ὅλου στίχου μέρος ἐστίν, ἐπεὶ ὅλος σὺν αὐτῷ τῷ μῆνιν νοεῖται, καὶ ἑαυτοῦ μέρος συμπληρωτικὸν γενήσεται τὸ μῆνιν, διὰ δὲ τοῦτο καὶ μεῖζον ἑαυτοῦ καὶ ἧττον, μεῖζον μὲν ἑαυτοῦ ᾗ συμπληροῦται ὑφ' ἑαυτοῦ (τὸ γὰρ ὑπό τινος συμπληρούμενον μεῖζόν ἐστι τοῦ συμπληροῦντος αὐτό), ἔλασσον δὲ ᾗ συμπληροῖ ἑαυτό· τὸ γάρ τινος συμπληρωτικὸν ἔλασσόν ἐστι τοῦ συμπληρουμένου. οὐ πάνυ δὲ ταῦτα πιθανά· οὐκ ἄρα τοῦ ὅλου στίχου μέρος ἐστὶ τὸ μῆνιν. 140 καὶ μὴν οὐδὲ τοῦ λειπομένου, φημὶ δὲ τοῦ "ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος." πρῶτον μὲν γὰρ τὸ μέρος περιέχεται ἐν τῷ οὗ ἐστι μέρος, τὸ δὲ μῆνιν οὐκ ἐμπεριέχεται ἐν τῷ "ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος", ὥστε οὐκ ἂν εἴη μέρος τούτου. εἶτα δὲ οὐδὲ τὸ "ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος" χρῄζει συμπληρώσεως· κατὰ γὰρ τὸν ἴδιον λόγον συμπεπλήρωται. ἀλλὰ ὅλος ὁ λόγος, λέγω δὲ ὁ στίχος, οὐκ ἔστι τὸ "ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος." τοίνυν οὐδὲ τούτου μέρος ἐστὶ τὸ μῆνιν. ἀλλ' εἰ μήτε τοῦ ὅλου στίχου μέρος ἐστὶ τὸ μῆνιν μήτε τοῦ ἀπολειπομένου μέρους, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ὑπόκειται, οὐδενὸς λόγου μέρος ἐστὶ τὸ μῆνιν.

141 Ταῦτα μὲν οὖν καθολικώτερον πρὸς τὰ μέρη τοῦ λόγου ῥητέον· ἐμβάντες δὲ εἰς τὰς κατὰ μέρος παρ' αὐτοῖς περὶ τούτων τεχνολογίας πολὺν λῆρον εὑρήσομεν. καὶ τοῦτο πάρεστι μαθεῖν οὐκ ἐπὶ τὴν πᾶσαν ὕλην φοιτήσαντας (ἀδόλεσχον γάρ ἐστι καὶ γραμματικῆς γραολογίας πλῆρες), ἀλλ' ὅμοιόν τι τοῖς οἰνοκαπήλοις ποιήσαντες, καὶ

7. ὅλος R: ceteri ὅλως. 17. οὐκ ἐκπεριέχεται GV, οὐκ ἔτι περιέχεται F. cf. p. 636 23. 22. θεὰ om C. 32. ποιήσαντας Fabricius.

ὃν τρόπον ἐκεῖνοι ἐξ ὀλίγου γεύματος τὸν ὅλον δοκιμάζουσι φόρτον, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἓν λόγου μέρος προχειρισάμενοι, καθάπερ τὸ ὄνομα, ἐκ τῆς περὶ τούτου τεχνολογίας συνοψόμεθα καὶ τὴν ἐν τοῖς ἄλλοις τῶν γραμματικῶν ἐντρέχειαν.

142 Αὐτίκα τοίνυν ὅταν τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν ἀρσενικὰ φύσει λέγωσι τὰ δὲ θηλυκὰ τὰ δὲ οὐδέτερα, καὶ τὰ μὲν ἑνικὰ τῷ ἀριθμῷ τὰ δὲ δυϊκὰ τὰ δὲ πληθυντικά, καὶ ἤδη τὰς ἄλλας ἐπισυνείρωσι διαιρέσεις, ἐπιζητήσωμεν τί ποτε
143 ἔστι τὸ ἐπιφωνούμενον τοῦτο φύσει. ἢ γὰρ ὅτι οἱ πρῶτοι ἀναφθεγξάμενοι τὰ ὀνόματα φυσικὴν ἐποιήσαντο τὴν ἀναφώνησιν αὐτῶν ὡς καὶ τὴν ἐπὶ τῷ ἀλγεῖν κραυγὴν καὶ τὴν ἐπὶ τῷ ἥδεσθαι ἢ τῷ θαυμάζειν ἐκβόησιν, οὕτω λέγουσι φύσει τὰ μὲν τοιαῦτα '''εἶναι τῶν ὀνομάτων τὰ δὲ τοιάδε· ἢ ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἕκαστον αὐτῶν φυσικῶς ἡμᾶς κινεῖ ὅτι ἀρρενικόν, κἂν ἡμεῖς μὴ νομίζωμεν αὐτὸ ἀρρενικὸν εἶναι, καὶ πάλιν φυσικῶς αὐτὸ ἐνδείκνυται
144 ὅτι θηλυκόν ἐστι, κἂν ἡμεῖς μὴ θέλωμεν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἂν εἴποιεν. πόθεν γὰρ γραμματικῇ παχύτητι διαγινώσκειν πότερον φύσει ἢ θέσει τὰ ὀνόματα, ἢ τίνα μὲν οὕτως τίνα δὲ ἐκείνως; ὅτε οὐδὲ τοῖς ἐπ' ἄκρον ἥκουσι φυσιολογίας εὐμαρὲς εἰπεῖν διὰ τὰς ἑκατέρωθεν ἰσολογίας.
145 ἄλλως τε καὶ ἰσχυρὸς ἀντικάθηται τούτῳ λόγος, πρὸς ὃν οὐδ' εἰ καταπέλτην ὑπομένοιεν, φασίν, οἱ γραμματικοὶ δυνήσονταί τι συνιδεῖν ἱκνούμενον. εἴπερ γὰρ φύσει τὰ ὀνόματα ἦν καὶ μὴ τῇ καθ' ἕκαστον θέσει σημαίνει, ἐχρῆν πάντας πάντων ἀκούειν, Ἕλληνας βαρβάρων καὶ βαρβάρους Ἑλλήνων καὶ βαρβάρους βαρβάρων. οὐχὶ δέ γε τοῦτο· οὐκ ἄρα φύσει σημαίνει τὰ ὀνόματα. ὥστε τοῦτο
146 μὲν οὐκ ἐροῦσιν· εἰ δ' ὅτι φυσικῶς διαδείκνυσιν ἕκαστον ὄνομα ὅτι ἀρρενικόν ἐστιν ἢ θηλυκὸν ἢ οὐδέτερον, φασὶ τὰ μὲν τοιάδε τὰ δὲ τοιαῦτα τυγχάνειν, ἴστωσαν λειότε-

16. ὅτι] ὡς? 17. αὐτὸ] αὐτὸ τὸ ἀρρενικὸν V. 19. γὰρ om V. 20. ἢ τινα FG. 22. φυσιολογίας post εἰπεῖν CR. 26. ἐσήμαινε? 31. οὐθέτερον V. 32. τελειότερον H.

ρον αὐτοῖς τρίβοντες τὸν κλοιόν. πάλιν γὰρ φήσομεν ὅτι 147
τὸ φύσει κινοῦν ἡμᾶς ὁμοίως πάντας κινεῖ, καὶ οὐχ οὓς
μὲν οὕτως οὓς δὲ ἐναντίως. οἷον φύσει τὸ πῦρ ἀλεαίνει,
βαρβάρους Ἕλληνας, ἰδιώτας ἐμπείρους, καὶ οὐχ Ἕλληνας
μὲν ἀλεαίνει βαρβάρους δὲ ψύχει· καὶ ἡ χιὼν φύσει ψύ-
χει, καὶ οὐ τινὰς μὲν ψύχει τινὰς δὲ θερμαίνει. ὥστε τὸ
φύσει κινοῦν ὁμοίως τοὺς ἀπαραποδίστους ἔχοντας τὰς
αἰσθήσεις κινεῖ. τὰ δὲ αὐτὰ ὀνόματα οὐ πᾶσίν ἐστι τὰ 148
αὐτά, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀρρενικὰ τοῖς δὲ θηλυκὰ τοῖς δὲ οὐ-
δέτερα. οἷον Ἀθηναῖοι μὲν τὴν στάμνον λέγουσι θηλυ-
κῶς, '''Πελοποννήσιοι δὲ τὸν στάμνον ἀρρενικῶς, καὶ οἱ
μὲν τὴν θόλον οἱ δὲ τὸν θόλον, καὶ οἱ μὲν τὴν βῶλον οἱ
δὲ τὸν βῶλον. καὶ οὐ διὰ τοῦτο οὗτοι ἢ ἐκεῖνοι λέγονται 149
ἁμαρτάνειν· ἕκαστος γάρ, ὡς τεθεμάτικεν, οὕτω χρῆται.
καὶ οἱ αὐτοὶ δὲ διαφόρως ταὐτὰ ὁτὲ μὲν ἀρρενικῶς ἐκφέ-
ρουσιν ὁτὲ δὲ θηλυκῶς, λέγοντες τὸν λιμὸν καὶ τὴν λι-
μόν. οὐκ ἄρα φύσει τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν ἀρρενικὰ τὰ
δὲ θηλυκά, ἀλλὰ κατὰ θεματισμὸν τὰ μὲν τοιαῦτα γίνε-
ται τὰ δὲ τοιαῦτα. καὶ μὴν εἴπερ φύσει τῶν ὀνομάτων 150
τὰ μὲν ἦν ἀρρενικὰ τὰ δὲ θηλυκά, ὤφειλον αἱ ἀρρενικαὶ
φύσεις ἀεί ποτε ἀρρενικοῖς ὀνόμασι προσαγορεύεσθαι καὶ
αἱ θηλυκαὶ θηλυκοῖς καὶ μήτε αἱ ἀρρενικαὶ φύσεις μήτε
αἱ θηλυκαὶ οὐδετέρως. οὐχὶ δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρρε- 151
νικὰς φύσεις θηλυκῶς καλοῦμεν καὶ τὰς θηλυκὰς ἀρρενι-
κῶς καὶ τὰς οὔτε ἀρρενικὰς οὔτε θηλυκὰς ἤτοι ἀρρενικῶς
ἢ θηλυκῶς, οὐχὶ δὲ οὐδετέρως. οἷον κόραξ μὲν λέγεται
ἀετός κώνωψ κάνθαρος σκορπίος μῦς ἀρρενικῶς καὶ ἐπὶ
τοῦ θήλεος, καὶ πάλιν χελιδὼν χελώνη κορώνη ἀκρὶς μυ-
γαλῆ ἐμπὶς καὶ ἐπὶ τοῦ ἄρρενος τὴν φύσιν θηλυκῶς.
ὡσαύτως δὲ κλίνη θηλυκῶς ἐπὶ τῆς μήτε ἄρρενος μήτε 152
θηλείας τὴν φύσιν, καὶ στῦλος ἀρρενικῶς ἐπὶ τοῦ οὐδε-

7. ἀπαραμποδίστους V, ἀπαρεμποδίστους F. 13. ἐκεῖνοι] ἐν κῶνοι C. 15. δὲ om V. 20. ἦν τὰ μὲν V. ὤφελον L. 21. φύσει V. 22. θηλυκαὶ om C. 23. οὐθετέρως V. 28. μυγαλή CRV, μυγάλη FG.

τέρου. τοίνυν εἰ φύσει οὐδέν ἐστιν ἀρρενικὸν ἢ θηλυκὸν
ὄνομα, ζητῶ πῶς ὁ γραμματικὸς ἐπιλήψεται τοῦ διαστρό-
φως λέγοντος ὁ χελιδὼν καὶ ἡ ἀετός. ἤτοι γὰρ ὡς φύσει
τοῦ ὀνόματος τῆς χελιδόνος θηλυκοῦ ὄντος, ἐκείνου δὲ
ἀρρενικὸν αὐτὸ τῷ ἄρθρῳ βιαζομένου γενέσθαι, ἢ ὡς τῆς
κοινῆς συνηθείας θηλυκὸν αὐτὸ θεματισάσης ἀλλ' οὐκ
153 ἀρρενικόν. ἀλλ' εἰ μὲν ὡς φύσει θηλυκοῦ καθεστῶτος,
ἐπεὶ οὐδὲν φύσει θηλυκόν ἐστι καθὼς παρεστήσαμεν, ἀδιά-
φορον τὸ ὅσον ἐπὶ τούτῳ ἐάν τε οὕτως ἐάν τε ἐκείνως
ἐκφέρηται· εἰ δ' ὡς ὑπὸ τῆς κοινῆς συνηθείας ἀντὶ θη-
λυκοῦ θεματισθέν, γενήσεται τοῦ τε εὖ λεγομένου καὶ
μὴ κριτήριον οὐχὶ τεχνικός τις καὶ γραμματικὸς '''λόγος
ἀλλ' ἡ ἄτεχνος καὶ ἀφελὴς τῆς συνηθείας παρατήρησις.

154 Τὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα μετακτέον καὶ ἐπὶ τὰ ἑνικὰ καὶ
πληθυντικὰ τῶν ὀνομάτων. Ἀθῆναι γὰρ λέγονται πλη-
θυντικῶς ἡ μία πόλις καὶ Πλαταιαί, καὶ πάλιν Θήβη ἑνι-
κῶς καὶ Θῆβαι πληθυντικῶς, καὶ Μυκήνη καὶ Μυκῆναι.
ῥηθήσεται δὲ ἐπιμελέστερον περὶ τῆς ἐν τούτοις ἀνωμα-
λίας προβαινούσης τῆς ζητήσεως.

Τὰ νῦν δὲ ἐπεὶ καὶ ὑποδειγματικῶς κατωπτεύκαμεν
τὴν ἐν τούτοις τῶν γραμματικῶν ἀκρίβειαν, φέρε κἀκεῖνο,
155 πρὶν ἐπ' ἄλλον τρόπον ἀπελθεῖν, ἐξετάσωμεν, φημὶ δὲ
τίνα λόγον καλοῦσιν ἢ μέρη λόγου. ἤτοι γὰρ αὐτὴν τὴν
σωματικὴν φωνὴν ἐροῦσιν ἢ ἀσώματον λεκτόν, διαφέρον
ταύτης. οὔτε δὲ τὴν φωνὴν ἐροῦσιν· ταύτης μὲν γὰρ
ῥηθείσης πάντες ἀκούουσιν, Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι,
καὶ ἰδιῶται καὶ οἱ παιδείας ἐντός, τοῦ δὲ λόγου καὶ τῶν
τούτου μερῶν Ἕλληνες μόνοι καὶ οἱ τούτου ἔμπειροι.
156 τοίνυν οὐχ ἡ φωνή ἐστιν ὁ λόγος καὶ μέρη λόγου. καὶ
μὴν οὐδὲ τὸ ἀσώματον λεκτόν. πῶς γὰρ ἀσώματον ἔτι
ἔστι τι ἄλλο τοιοῦτο παρὰ τὸ σῶμα καὶ τὸ κενόν, πολλῆς

15. ἀθηναῖοι CV. 17. μὴ κύνη C. μὴ κῦναι C, μηκῆναι R. 21. γραμμάτων CR. 22. ἐπελθεῖν L. 23. τίνι V. 26. ἀκούσιον C. 29. οὐχὶ φωνή C.

καὶ ἀνηνύτου γενομένης παρὰ τοῖς φιλοσόφοις περὶ αὐτοῦ
διαμάχης; εἰ μὲν γὰρ κινεῖται, σῶμά ἐστιν· τὸ γὰρ κινού-
μενον σῶμα· εἰ δὲ μένει, δεχόμενον μὲν τὰ εἰς αὐτὸ
φερόμενα σώματα καὶ μὴ ἀντιτυποῦν κενὸν γενήσεται,
κενοῦ γὰρ ἴδιον τὸ μὴ ἀντιτυπεῖν, ἀντιτυποῦν δὲ τοῖς εἰς
αὐτὸ φερομένοις σῶμά ἐστιν, ἰδίωμα γὰρ σώματος '''τὸ
ἀντιτυπεῖν. ἄλλως τε ὁ λέγων ἀσώματόν τι λεκτὸν ὑπάρ- 157
χειν ἤτοι φάσει μόνον ἀρκούμενος λέγει ἢ ἀπόδειξιν πα-
ραλαμβάνων. ἀλλὰ φάσει μὲν ἀρκούμενος ἐν ἀντιφάσει
ἐπισχεθήσεται· ἀπόδειξιν δὲ παραλαμβάνων, ἐπεὶ καὶ
αὐτὴ δι' ἀναμφισβητήτων ὀφείλει λημμάτων προάγειν, τὰ
δὲ λήμματά ἐστι λεκτά, προαρπάζων τὸ ζητούμενον ὡς
ὁμολογούμενον ἄπιστος ἔσται. παρ' ἣν αἰτίαν λοιπόν, εἰ 158
μήτε ἡ φωνὴ λόγος ἐστὶ μήτε τὸ σημαινόμενον ὑπ' αὐ-
τῆς ἀσώματον λεκτόν, παρὰ δὲ ταῦτα νοεῖν οὐδὲν ἐνδέ-
χεται, οὐδέν ἐστι λόγος.

Ἔστω δὲ νῦν καὶ ὁ λόγος καὶ μέρη τούτου ὁπόσα
θέλουσιν οἱ γραμματικοὶ ὑπάρχειν. ἀλλ' εἰπάτωσάν γε
ἡμῖν πῶς τὸν λόγον μερίζουσιν. ἐπεὶ γὰρ τὸν μερισμὸν 159
τὸν τῶν μέτρων ἐν δυσὶ μάλιστα τοῖς ἀναγκαιοτάτοις κεῖ-
σθαι συμβέβηκεν, ἔν τε τῷ βαίνειν, τουτέστι τῇ εἰς τοὺς
πόδας διανομῇ, καὶ ἐν τῇ εἰς τὰ τοῦ λόγου μέρη διαιρέ-
σει, ἀκόλουθον μὲν ἦν τοῖς τελέως πρὸς αὐτοὺς ἀντιλέ-
γουσιν ἑκάτερον κινεῖν, τόν τε τρόπον τοῦ βαίνειν, σκε-
λίσαντας αὐτῶν ἅπαντας τοὺς οἷς βαίνουσι πόδας ὡς ἀνυ-
πάρκτους, καὶ ἔτι τὸν τρόπον τῆς τῶν τοῦ λόγου μερῶν
διανομῆς, δείξαντας τὸ ἀδύνατον τῆς διαιρέσεως. ἀλλ' 160
ἐπεὶ κἀν τοῖς πρὸς τοὺς μουσικοὺς προηγουμένως περὶ
ποδῶν ζητοῦμεν, ἵνα μὴ προλαμβάνωμεν τὰ μελλήσοντα
πρὸς ἐκείνους λέγεσθαι ἢ μὴ δὶς τὰ αὐτὰ λέγωμεν, ταύ-
την μὲν τὴν ἀπορίαν εἰς τὸν δέοντα καιρὸν ὑπερθη-

οις ου
1. ἀνηνύτη R. 11. ἀναμφισβήτων C, ἀνασφιτήτων V.
12. προαρπάζον CR. 19. διαμερίζουσιν FG. 23. μὲν ἂν ἦν FSV.

σόμεθα, περὶ δὲ τῆς διαιρέσεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν σκεψώμεθα.

161 Ὁ οὖν μερίζων τινὰ στίχον τὰ μὲν ἀφαιρεῖ τὰ δὲ προστίθησι, καὶ ἀφαιρεῖ μὲν τὸ μῆνιν, εἰ τύχοι, χωρίζων τοῦ παντὸς στίχου, καὶ πάλιν τὸ ἄειδε καὶ τὰ λοιπὰ μέρη, προστίθησι δὲ τοῖς κατὰ συναλοιφὴν ἐκφερομένοις, οἷον τῷ "αἷμ' ἐμέων" τὸ α, τὸ γὰρ πλῆρες ἦν "αἷμα ἐμέων," καὶ πάλιν τῷ "βῆ δ' ἀκέων" τὸ ε, κατὰ γὰρ ἐκπλήρωσιν οὕτως εἶχε "βῆ δὲ ἀκέων." μηδενὸς μέντοι μήτε ἀφαιρεῖσθαι δυναμένου ἀπό τινος μήτε προστίθεσθαί τινι πεφυκότος ἀδύνατος γίνεται ὁ κατὰ γραμματικὴν μερισμός.
162 τὸ δὲ ὅτι οὐδὲν οὐδενὸς ἀφαιρεῖται '''μάθοιμεν ἂν τόνδε τὸν τρόπον. εἰ γὰρ ἀφαιρεῖταί τι ἀπό τινος, ἢ ὅλον ἀφ' ὅλου ἀφαιρεῖται ἢ μέρος ἀπὸ μέρους ἢ ὅλον ἀπὸ μέρους ἢ μέρος ἀπὸ ὅλου. ὅλον μὲν οὖν ἀπὸ ὅλου οὐκ ἀφαιρεῖται· ἑνὸς γὰρ ὑποκειμένου στίχου, εἰ ὅλον ἐστὶ τὸ ἀφαιρούμενον, ὅλον στίχον ἀφελοῦμεν. καὶ οὕτως εἰ μὲν ἔτι μένει ὁ στίχος ἀφ' οὗ ἡ ἀφαίρεσις, οὐδὲ ὅλως ἔσται γεγονυῖά τις ἀφαίρεσις ἀπ' αὐτοῦ· πῶς γὰρ ἔτι μένειν οἷόν τέ ἐστι τὸ ὅλον, εἴπερ ἀφῄρηται; εἰ δὲ μὴ μένει, δῆλον ὡς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος οὐκ ἔστι πάλιν γεγονυῖα ἀφαίρεσις.
163 ὥστε ὅλον ἀπὸ ὅλου οὐκ ἀφαιρεῖται. καὶ μὴν οὐδὲ ὅλον ἀπὸ μέρους· ἐν μὲν γὰρ τῷ μέρει οὐκ ἐμπεριέχεται τὸ ὅλον, οἷον τῷ μῆνιν τὸ "ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος," τὸ δὲ ἀφαιρούμενον ὀφείλει ἐμπεριέχεσθαι τῷ τὴν ἀφαίρεσιν ἐπιδεχομένῳ. λείπεται ἄρα ἢ μέρος ἀφ' ὅλου ἢ μέρος ἀπὸ μέρους ἀφαιρεῖσθαι. ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἄπορον. τὸ γὰρ μῆνιν εἰ μὲν ἀφ' ὅλου ἀφαιρεῖται τοῦ στίχου, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἀφαιρεῖται· σὺν αὐτῷ γὰρ ὅλος ὁ στίχος ἐνοεῖτο. καὶ ἄλλως, εἰ ἀφ' ὅλου ἀφαιρεῖται, τὸ δ' ὅλον ἦν "μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος," ὤφειλεν ἠλαττῶσθαι καὶ

7. τὸ CR. αἷμ'] Il. 15 11. 8. βῆ δ'] Il. 1 34. 12. ἂν τὸν τρόπον τοῦτον V. 13. ἀφαιρεῖται ἀφ' ὅλου C. 14. ἢ ὅλον ἀπὸ μέρους om C. 18. μένοι V. 20. μένοι (ει) R, μένοι V.

τὸ "ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος" καὶ μὴ μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, παντὸς τοῦ ἀφαίρεσιν ἐπιδεξαμένου μὴ μένοντος ἐν ταὐτῷ. ἐχρῆν δὲ καὶ αὐτὸ τὸ μῆνιν, ἀφ' ὅλου ἐκείνου 164 λαμβάνον τὴν ἀφαίρεσιν, ἔχειν τι ἐξ ἑκάστου τῶν ἐν ἐκείνῳ, ὃ πάλιν ἐστὶ ψεῦδος. εἰ οὖν μήτε ὅλον στίχον ἀπὸ στίχου δυνατὸν μερίζειν μήτε μέρος στίχου ἀπὸ μέρους μήτε ὅλον ἀπὸ μέρους μήτε μέρος ἀφ' ὅλου, καὶ παρὰ ταῦτα οὐδὲν ἐνδέχεται ποιεῖν, ἀδύνατος τῷ γραμματικῷ ὁ μερισμός.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ τὰς συναλειπτικῶς ἐκφερο- 165 μένας λέξεις τινῶν πρόσθεσις οὐκ ἔσται. καὶ τοῦτ' ἔσται σαφές, ἂν μὴ ἐπὶ συλλαβῶν ἢ στοιχείων χειρίζηται ὁ λόγος, ὧν μάλιστα τὰς προσθέσεις ἐν τοῖς μερισμοῖς ποιοῦνται οἱ γραμματικοί, ἀλλ' ἐπὶ ὅλων λέξεων. ὑποκειμένου τοίνυν ἡμιστιχίου τοῦ "ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος" (ἔστω γὰρ πρὸς τὸ παρὸν τουτὶ ἡμιστίχιον, καὶ προσλαμβανέτω τὸ μῆνιν, ὥστε τὸ ἐξ ἀμφοτέρων ἡρωικὸν γενέσθαι μέτρον) ζητοῦμεν τίνι ἡ πρόσθεσις γίνεται; ἤτοι 166 γὰρ ἑαυτῷ '''τὸ μῆνιν προστίθεται ἢ τῷ προϋποκειμένῳ ἡμιστιχίῳ ἢ τῷ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποτελεσθέντι ἡρωικῷ μέτρῳ. καὶ ἑαυτῷ μὲν οὐκ ἂν προστεθείη· μὴ ὂν γὰρ ἕτερον ἑαυτοῦ καὶ μὴ διπλασιάζον ἑαυτὸ οὐκ ἂν λέγοιτο ἑαυτῷ προστίθεσθαι. τῷ δὲ προϋποκειμένῳ ἡμιστιχίῳ πῶς ἐνδέχεται; ὅλῳ μὲν γὰρ αὐτῷ προστιθέμενον καὶ αὐτὸ παρισαζόμενον ἐκείνῳ ἡμιστίχιον γενήσεται, ταύτῃ 167 τε ἀκολουθήσει καὶ τὸ μέγα ἡμιστίχιον λέγειν εἶναι βραχύ, βραχεῖ συνεξισούμενον τῷ μῆνιν, καὶ τὸ βραχὺ μέγα, μείζονι ἀντιπαρῆκον τῷ ἡμιστιχίῳ, εἴπερ τῷ παντὶ ἡμιστιχίῳ προστίθοιτο τὸ μῆνιν, οἷον τῷ ἄειδε. καὶ εἰ μὲν μόνον αὐξήσει τὸ ἄειδε, τὸ ὅλον οὐ ποιήσει στίχον. λεί-

8. *δέχεται* C, *οὐ δέχεται* BV. 10. *συναλειπτικὰς* L, *per synaloephen* H. 15. *ἡμῖν στοιχείου* CRV. 17. *γίνεσθαι* FG. 20. *στιχίῳ* CR. 25. *ἡμιστοίχειον* V. 26. *τε* om V. *ἡμιστείχιον* V. 27. *τὸ* V. 29. *τὸ* V. *ἄειδε* poni pro *ἄειδε θεὰ Πηληιάδεω Ἀχιλῆος* monet Fabricius. 30. *τὸ δ' ὅλον* CR.

πεται οὖν φάσκειν τῷ ἐξ ἀμφοῖν, αὐτοῦ τε τοῦ μῆνιν καὶ
τοῦ προϋποκειμένου ἡμιστιχίου, ἀποτελουμένῳ ἑξαμέτρῳ
καὶ ἡρωικῷ στίχῳ προστίθεσθαι. ὃ τελέως ἦν ἀπίθανον·
168 τὸ γὰρ ἐπιδεχόμενον πρόσθεσιν προϋπόκειται τῆς προσ-
θέσεως, οὐ μὴν τὸ γινόμενον ἐκ τῆς προσθέσεως προϋ-
πόκειται ταύτης. οὐκ ἄρα οὖν τῷ γινομένῳ ἐκ τῆς προσ-
θέσεως τοῦ μῆνιν ἑξαμέτρῳ στίχῳ προστίθεται τὸ μῆνιν·
ὅτε μὲν γὰρ γίνεται ἡ πρόσθεσις, οὔπω ἑξάμετρός ἐστιν,
ὅτε δὲ ἔστιν ἑξάμετρος, οὐκέτι γίνεται ἡ πρόσθεσις. πλὴν
συνῆκται τὸ προκείμενον, καὶ μήτε προσθέσεως μήτε
ἀφαιρέσεως οὔσης ἀναιρεῖται ὁ προειρημένος τοῦ μερισμοῦ
τρόπος.

Ἀλλὰ δὴ πάλιν τὴν ἐν τούτοις τῶν γραμματικῶν
ἀκρίβειαν κατανοήσαντες, φέρε καὶ τῆς ἐν τῷ γράφειν
169 αὐτῶν δυνάμεως ἀποπειραθῶμεν. τὴν γὰρ ὀρθογραφίαν
φασὶν ἐν τρισὶ κεῖσθαι τρόποις, ποσότητι ποιότητι μερισμῷ.
ποσότητι μὲν οὖν, ὅταν ζητῶμεν εἰ ταῖς δοτικαῖς προσ-
θετέον τὸ ι, καὶ εὐχάλινον καὶ εὐώδινας τῷ ι μόνον γρα-
πτέον ἢ τῇ ει· ποιότητι δέ, ὅταν σκεπτώμεθα πότερον
διὰ τοῦ ζ γραπτέον ἐστὶ τὸ σμιλίον καὶ τὴν Σμύρναν ἢ
διὰ τοῦ σ· μερισμῷ δέ, ἐπειδὰν διαπορῶμεν περὶ τῆς
ὄβριμος λέξεως, πότερόν ποτε τὸ β τῆς δευτέρας ἐστὶ συλ-
λαβῆς ἀρχὴ ἢ τῆς προηγουμένης πέρας, καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀρι-
170 στίων ὀνόματος ποῦ τακτέον τὸ σ. πάλιν δ' ἡ τοιαύτη
τεχνολογία, ἵνα μηδὲν τῶν ἀπορωτέρων κινῶμεν, μάταιος
εἶναι φαίνεται, πρῶτον μὲν ἐκ τῆς διαφωνίας, ἔπειτα δὲ
καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀποτελεσμάτων. καὶ ἐκ μὲν τῆς δια-
φωνίας, ἐπείπερ οἱ τεχνικοὶ μάχονταί τε καὶ εἰς αἰῶνα
μαχήσονται πρὸς ἀλλήλους, τῶν μὲν οὕτως τῶν δὲ ἐκεί-
171 νως τὸ αὐτὸ γράφειν ἀξιούντων. ὅθεν καὶ οὕτως αὐτοὺς
ἐρωτητέον. εἰ χρειώδης ἐστὶν ἡ περὶ ὀρθογραφίας τεχνο-

1. τοῦ om C. 2. ἀποτελουμένου CR. 15. αὐτῷ V. 18. μόνῳ Dorvillius ad Charit. p. 20. ζμιλίον et ζμύρναν F. 22. ὄμβριμος CR. 23. ἀριστοτέλης CGR, ἀριστοτέλους V: corr Fabricius coll. p. 639 17 et 21. 25. κοινῶμεν C.

λογία τῷ βίῳ, ἐχρῆν ἡμᾶς τε καὶ ἕκαστον τῶν διαφωνούντων περὶ αὐτῆς γραμματικῶν, ἀνεπικρίτου ἀκμὴν καθεστώσης τῆς κατὰ ταύτην διαφωνίας, παραποδίζεσθαι εἰς ἃ ἂν δέῃ γράφειν. οὔτε δὲ ἡμῶν οὔτε τούτων ἕκαστος 172
παραποδίζεται, ἀλλὰ συμφώνως πάντες τυγχάνουσι τῆς προθέσεως, ἅτε δὴ μὴ ἀπ' ἐκείνης ἀλλ' ἀπὸ κοινοτέρας τινὸς καὶ συμφώνου ὁρμώμενοι τριβῆς, καθ' ἣν τὰ μὲν κατ' ἀνάγκην ὀφείλοντα παραλαμβάνεσθαι στοιχεῖα πρὸς τὴν μήνυσιν τοῦ ὀνόματος πάντες παραλαμβάνουσι, καὶ οἱ γραμματικοὶ καὶ οἱ μὴ γραμματικοί, περὶ δὲ τῶν μὴ κατ' ἀνάγκην ἀδιαφοροῦσιν. οὐκ ἄρα χρειώδης ἐστὶν ἡ περὶ ὀρθογραφίας παρὰ τοῖς γραμματικοῖς ὑφήγησις.
ἀλλ' ὁ μὲν ἀπὸ τῆς διαφωνίας ἔλεγχος τοιοῦτος, ὁ δὲ ἀπὸ 173
τῶν ἀποτελεσμάτων ἐμφανής. οὐδὲν γὰρ βλαπτόμεθα, ἐάν τε σὺν τῷ ι γράφωμεν τὴν δοτικὴν πτῶσιν ἐάν τε μή, καὶ ἐάν τε διὰ τοῦ σ τὸ σμιλίον καὶ τὴν Σμύρναν ἐάν τε διὰ τοῦ ζ, καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀριστίων ὀνόματος ἐάν τε τῇ προηγουμένῃ συλλαβῇ τὸ σ προσμερίζωμεν ἐάν τε τῇ ἐπιφερομένῃ τοῦτο συντάττωμεν. εἰ μὲν γὰρ παρὰ τὸ 174
διὰ τοῦ σ ἀλλὰ μὴ διὰ τοῦ ζ γράφειν τὸ σμιλίον οὐκέτι σμιλίον γίνεται ἀλλὰ δρέπανον, καὶ εἰ παρὰ τὸ τοῦ Ἀριστίων ὀνόματος οὕτως ἀλλὰ μὴ ἐκείνως συντάσσεσθαι τὸ σ ὁ Ἀριστίων, '''καθώς φησί τις τῶν χαριεντιζομένων, Δειπνίων γίνεται, ἥρμοζε μὴ ἀδιαφορεῖν. εἰ δ' ὅπως ἂν ἔχῃ τὰ τῆς γραφῆς, τὸ σμιλίον, ἐάν τε διὰ τοῦ σ ἐάν τε διὰ τοῦ ζ κατάρχηται, ὅ τε Ἀριστίων ἀεί ποτέ ἐστιν Ἀριστίων, ἐάν τε τῷ ι ἐάν τε τῷ τ τὸ σ προσμερίζωμεν, τίς χρεία τῆς πολλῆς καὶ ματαίας παρὰ τοῖς γραμματικοῖς περὶ τούτων μωρολογίας;

Κεφαλαιωδέστερον δὴ καὶ περὶ ὀρθογραφίας διεξιόντες, 175
ἴδωμεν εἰς συμπλήρωσιν τῆς πρὸς τὸ τεχνικὸν μέρος αὐ-

1. διαφορούντων *FG*. 6. δὲ *C*. 20. τοῦ σ] τὸ σ *CR*. 21. τὸ] τὸ σ τὸ *L*. ἀριστοτέλους *CGR*: corr Fabricius, idem 23. ante ὁ expunxit ἥ. 25. τὸ σμιλίον] σμιλίον τὸ σμιλίον? 29. μολογίας *C*.

τῶν ἀντιρρήσεως πότερον ἔχουσί τινα πρὸς τὸ ἑλληνίζειν
συνεστῶσαν μέθοδον ἢ οὐδαμῶς.

176 Ὅτι μὲν δεῖ τινὰ φειδὼ ποιεῖσθαι τῆς περὶ τὰς δια-
λέκτους καθαριότητος, αὐτόθεν συμφανές· ὅ τε γὰρ ἑκά-
στοτε βαρβαρίζων καὶ σολοικίζων ὡς ἀπαίδευτος χλευάζε-
ται, ὅ τε ἑλληνίζων ἱκανός ἐστι πρὸς τὸ σαφῶς ἅμα καὶ
ἀκριβῶς παραστῆσαι τὰ νοηθέντα τῶν πραγμάτων. ἤδη
δὲ τοῦ ἑλληνισμοῦ δύο εἰσὶ διαφοραί· ὃς μὲν γάρ ἐστι
κεχωρισμένος τῆς κοινῆς ἡμῶν συνηθείας καὶ κατὰ γραμ-
ματικὴν ἀναλογίαν δοκεῖ προκόπτειν, ὃς δὲ κατὰ τὴν ἑκά-
στου τῶν Ἑλλήνων συνήθειαν ἐκ παραπλασμοῦ καὶ τῆς
177 ἐν ταῖς ὁμιλίαις παρατηρήσεως ἀναγόμενος. οἷον ὁ μὲν
τῆς Ζεύς ὀρθῆς πτώσεως τὰς πλαγίους σχηματίζων τοῦ
Ζεός τῷ Ζεΐ τὸν Ζέα κατὰ τὸν πρότερον τοῦ ἑλληνισμοῦ
χαρακτῆρα διαλέλεκται, ὁ δὲ ἀφελῶς τοῦ Ζηνός λέγων καὶ
τῷ Ζηνί καὶ τὸν Ζῆνα κατὰ τὸν δεύτερον καὶ συνηθέ-
στερον ἡμῖν. πλὴν δυοῖν ὄντων τῶν ἑλληνισμῶν εὔχρη-
στον μὲν εἶναί φαμεν τὸν δεύτερον διὰ τὰς προειρημένας
αἰτίας, ἄχρηστον δὲ τὸν πρῶτον διὰ τὰς λεχθησομένας.
178 ὥσπερ γὰρ ἐν πόλει νομίσματός τινος προχωροῦντος κατὰ
τὸ '''ἐγχώριον ὁ μὲν τούτῳ στοιχῶν δύναται καὶ τὰς ἐν
ἐκείνῃ τῇ πόλει διεξαγωγὰς ἀπαραποδίστως ποιεῖσθαι, ὁ
δὲ τοῦτο μὲν μὴ παραδεχόμενος ἄλλο δέ τι καινὸν χαράσ-
σων ἑαυτῷ καὶ τούτῳ νομιστεύεσθαι θέλων μάταιος κα-
θέστηκεν, οὕτω κἀν τῷ βίῳ ὁ μὴ βουλόμενος τῇ συνή-
θως παραδεχθείσῃ, καθάπερ νομίσματι, ὁμιλίᾳ κατακο-
179 λουθεῖν ἀλλ' ἰδίαν αὐτῷ τέμνειν μανίας ἐγγύς ἐστιν. διό-
περ εἰ οἱ γραμματικοὶ ὑπισχνοῦνται τέχνην τινὰ τὴν κα-
λουμένην ἀναλογίαν παραδώσειν, δι' ἧς κατ' ἐκεῖνον ἡμᾶς
τὸν ἑλληνισμὸν ἀναγκάζουσι διαλέγεσθαι, ὑποδεικτέον ὅτι
ἀσύστατός ἐστιν αὕτη ἡ τέχνη, δεῖ δὲ τοὺς ὀρθῶς βουλο-
μένους διαλέγεσθαι τῇ ἀτέχνῳ καὶ ἀφελεῖ κατὰ τὸν βίον

6. ἱκανῶς C. 16. τὸν post καὶ om L. 24. νομιστεύεσθαι F cum Suida, νομιτεύεσθαι CGRV. 28. εἰ om CRV. 32. βίον ὁμιλίᾳ καὶ?

καὶ τῇ κατὰ τὴν κοινὴν τῶν πολλῶν συνήθειαν παρατηρήσει προσανέχειν.

Εἴπερ οὖν ἔστι τις περὶ ἑλληνισμὸν τέχνη, ἤτοι ἔχει 180 ἀρχὰς ἐφ' αἷς συνέστηκεν ἢ οὐκ ἔχει. καὶ μὴ ἔχειν μὲν οὐκ ἂν φαῖεν οἱ γραμματικοί· πᾶσα γὰρ τέχνη ἀπό τινος ἀρχῆς ὀφείλει συνίστασθαι. εἰ δὲ ἔχει, ἤτοι τεχνικὰς ταύτας ἔχει ἢ ἀτέχνους. καὶ εἰ μὲν τεχνικάς, πάντως ἢ ἀφ' ἑαυτῶν ἢ ἀπ' ἄλλης τέχνης συνέστησαν, κἀκείνη πάλιν ἀπὸ τρίτης, καὶ ἡ τρίτη ἀπὸ τετάρτης, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον, ὥστε ἄναρχον γιγνομένην τὴν περὶ ἑλληνισμὸν τέχνην μηδὲ τέχνην ὑπάρχειν· εἰ δὲ ἀτέχνους, οὐκ ἄλλαι τινὲς 181 εὑρεθήσονται παρὰ τὴν συνήθειαν. ἡ ἄρα συνήθεια τοῦ τί τέ ἐστιν ἑλληνικὸν καὶ τί ἀνελλήνιστον γίνεται κριτήριον, καὶ οὐκ ἄλλη τις περὶ τὸν ἑλληνισμὸν τέχνη. ἄλλως 182 τε, ἐπεὶ τῶν τεχνῶν αἱ μὲν τῷ ὄντι εἰσὶ τέχναι, ὡς ἡ ἀνδριαντοποιικὴ καὶ ζωγραφία, αἱ δὲ ἐπαγγέλματι μέν εἰσι τέχναι, οὐ πάντως δὲ καὶ κατ' ἀλήθειαν, ὡς Χαλδαϊκή τε καὶ θυτική, ἵνα μάθωμεν '''πότερόν ποτε καὶ ἡ περὶ τὸν ἑλληνισμὸν λεγομένη τέχνη ὑπόσχεσις μόνον ἐστὶν ἢ καὶ ὑποκειμένη δύναμις, δεήσει κριτήριόν τι ἡμᾶς ἔχειν εἰς τὴν ταύτης δοκιμασίαν. τοῦτ' οὖν τὸ κριτήριον πάλιν 183 ἤτοι τεχνικόν τί ἐστι καὶ περὶ ἑλληνισμόν, εἴγε καὶ τῆς περὶ τὸν ἑλληνισμὸν κρινούσης, εἰ ὑγιῶς κρίνει, δοκιμαστικὸν καθέστηκεν, ἢ ἄτεχνον. ἀλλὰ τεχνικὸν μὲν περὶ ἑλληνισμὸν οὐκ ἂν εἴη διὰ τὴν προειρημένην εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν· ἄτεχνον δ' εἰ λαμβάνοιτο τὸ κριτήριον, οὐκ ἄλλο τι εὑρήσομεν ἢ τὴν συνήθειαν. ἡ ἄρα συνήθεια καὶ αὐτὴν τὴν περὶ ἑλληνισμὸν τέχνην κρίνουσα οὐ δεήσεται τέχνης.

Εἴπερ δὲ οὐκ ἄλλως ἔστιν ἑλληνίζειν ἐὰν μὴ παρὰ 184 γραμματικῆς μάθωμεν τὸ ἑλληνικόν, ἤτοι ἐναργές ἐστι

10. γενομένην *C*. ἑλληνισμοῦ *V*. 13. ἀνελήνιστον *CR*.
15. ἀνδριαντοποιητικὴ *FS*: cf. Struv. ap. Schneider. lex. supplem.
19. τέχνη ἡ ὑπόσχεσις *CGRV*, τέχνη ἢ ὑπόσχεσις *F*. 22. καὶ post ἐστι om *H*. 23. εἰ om *C*. 25. ἑλληνισμοῦ *GV*. 26. οὐκ] οὐκ ἂν *FS*. 27. ἀλλ' ὅτι εὑρήσωμεν *C*. καὶ] κατ' *L*.

τοῦτο καὶ ἐξ αὑτοῦ βλεπόμενον ἢ ἀδηλότερον. ἀλλ' ἐναργὲς μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπεὶ σύμφωνον ἂν ἦν παρὰ πᾶσιν ὡς
185 τὰ λοιπὰ τῶν ἐναργῶν. καὶ ἄλλως πρὸς μὲν τὴν τοῦ ἐναργοῦς ἀντίληψιν οὐδεμιᾶς τέχνης ἐστὶ χρεία, καθάπερ οὐδὲ πρὸς τὸ λευκὸν ὁρᾶν ἢ γλυκέος γεύεσθαι ἢ θερμοῦ θιγγάνειν· πρὸς δὲ τὸ ἑλληνίζειν μεθόδου τινὸς καὶ τέχνης κατὰ τοὺς γραμματικούς ἐστι χρεία. οὐκ ἄρα ἐναργές
186 ἐστι τὸ ἑλληνίζειν. ἄδηλον δὲ εἴπερ ἐστί, πάλιν ἐπεὶ τὸ ἄδηλον ἔκ τινος ἑτέρου γνωρίζεται, ἤτοι φυσικῷ τινὶ κατακολουθητέον κριτηρίῳ, ἐξ οὗ διαγιγνώσκεται τί τὸ ἑλληνικὸν καὶ τί τὸ ἀνελλήνιστον, ἢ τῇ ἑνὸς συνηθείᾳ ὡς ἄκρως ἑλληνίζοντος χρηστέον πρὸς τὴν τούτου κατάληψιν,
187 ἢ τῇ πάντων. ἀλλὰ φυσικὸν μὲν κριτήριον εἰς τὸ ἑλληνικὸν καὶ τὸ μὴ τοιοῦτον οὐδὲν ἔχομεν· τοῦ γὰρ Ἀττικοῦ τὸ τάριχος λέγοντος ὡς ἑλληνικὸν καὶ τοῦ Πελοποννησίου ὁ τάριχος προφερομένου ὡς ἀδιάστροφον, καὶ τοῦ μὲν τὴν στάμνον ὀνομάζοντος τοῦ δὲ τὸν στάμνον, οὐδὲν ἔχει ἐξ ἑαυτοῦ κριτήριον πιστὸν ὁ γραμματικὸς εἰς τὸ οὕτως ἀλλὰ μὴ οὕτως δεῖν λέγειν, εἰ μὴ ἄρα τὴν ἑκάστου
188 συνήθειαν, ἥτις οὔτε τεχνικὴ οὔτε φυσική ἐστιν. τῇ δὲ τινὸς συνηθείᾳ δεῖν ἀκολουθεῖν εἴπερ ἐροῦσιν, ἤτοι φάσει μόνον ἐροῦσιν ἢ ἐμμεθόδοις ἀποδείξεσι χρησάμενοι. ἀλλὰ φάσιν μὲν λέγουσι φάσιν ἀντιθήσομεν περὶ τοῦ τοῖς πολλοῖς μᾶλλον ἢ τῷ ἑνὶ δεῖν ἀκολουθεῖν· ἐμμεθόδως δὲ ἀποδεικνύντες ὅτι οὗτος ἑλληνίζει, ἀναγκασθήσονται ἐκείνην τὴν μέθοδον κριτήριον ἑλληνισμοῦ λέγειν δι' ἣν καὶ
189 οὗτος ἑλληνίζων δέδεικται, ἀλλ' οὐχὶ τοῦτον. λείπεται οὖν τῇ πάντων συνηθείᾳ προσέχειν. εἰ δὲ τοῦτο, οὐ χρεία τῆς ἀναλογίας ἀλλὰ παρατηρήσεως τοῦ πῶς οἱ πολλοὶ διαλέγονται καὶ τί ὡς ἑλληνικὸν παραδέχονται ἢ ὡς οὐ τοιοῦτον ἐκκλίνουσιν. τό γε μὴν ἑλληνικὸν ἤτοι φύσει ἐστὶν ἢ θέσει. καὶ φύσει μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπεὶ οὐκ ἂν

3. ἐναργῶν Fabricius: codices ἔργων. 16. ὁ τάριχος] cf. Meinek. Com. Gr. 4 p. 194. 18. αὐτοῦ V. 22. ἢ] οἱ V. 24. ἰδεῖν C. 27. οὕτω G. τοῦτο L. 30. τί ὡς] πῶς L, aliquid ut H.

ποτὲ ταὐτὸν τοῖς μὲν ἑλληνικὸν ἐδόκει τυγχάνειν, τοῖς δὲ οὐχ ἑλληνικόν· θέσει δὲ εἴπερ ἐστὶ καὶ νόμῳ τῶν ἀνθρώ- 190 πων, ὁ συνασκηθεὶς μάλιστα καὶ τριβεὶς ἐν τῇ συνηθείᾳ, οὗτος ἑλληνίζει, καὶ οὐχ ὁ τὴν ἀναλογίαν ἐπιστάμενος. καὶ γὰρ ἄλλως ἔνεστι παραστῆσαι ὅτι οὐ δεόμεθα πρὸς τὸ ἑλληνίζειν τῆς γραμματικῆς. ἐν γὰρ ταῖς ἀνὰ χεῖρα 191 ὁμιλίαις ἤτοι ἀντικόψουσιν ἡμῖν οἱ πολλοὶ ἐπί τισι λέξεσιν ἢ οὐκ ἀντικόψουσιν. καὶ εἰ μὲν ἀντικόψουσιν, εὐθὺς καὶ διορθώσονται ἡμᾶς, ὥστε παρὰ τῶν ἐκ τοῦ βίου καθεστώτων ἀλλ' οὐχὶ παρὰ γραμματικῶν ἔχειν τὸ ἑλληνίζειν. εἰ δ' οὐ δυσχεραίνουσιν ἀλλ' ὡς σαφέσι καὶ ὀρθῶς ἔχουσι 192 συμπεριφέροιντο τοῖς λεγομένοις, καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς ἐπιμενοῦμεν. κατά τε ταύτην τὴν ἀναλογίαν ἤτοι πάντες ἢ οἱ πλεῖστοι ἢ οἱ πολλοὶ διαλέγονται· οὔτε δὲ πάντες οὔθ' οἱ πλεῖστοι οὔθ' οἱ πολλοί· μόλις γὰρ δύο ἢ τρεῖς τοιοῦτοι εὑρίσκονται, οἱ δὲ πλεῖστοι οὐδὲ ἴσασιν αὐτήν. τοίνυν 193 ἐπεὶ τῇ τῶν πολλῶν συνηθείᾳ καὶ οὐ τῇ τῶν δυοῖν ἀναγκαῖον κατακολουθεῖν, ῥητέον τὴν παρατήρησιν τῆς κοινῆς συνηθείας χρησιμεύειν πρὸς τὸ ἑλληνίζειν, ἀλλὰ μὴ τὴν ἀναλογίαν. ἐπὶ πάντων γε μὴν σχεδὸν τῶν χρησιμευόντων τῷ βίῳ μέτρον ἐστὶν ἱκανὸν τὸ μὴ παραποδίζεσθαι πρὸς τὰς χρείας. διόπερ εἰ καὶ ὁ ἑλληνισμὸς διὰ δύο 194 μάλιστα προηγούμενα ἔτυχεν ἀποδοχῆς, τήν τε σαφήνειαν καὶ τὴν προσήνειαν τῶν δηλουμένων (τούτοις γὰρ ἔξωθεν κατ' ἐπακολούθησιν συνέζευκται τὸ μεταφορικῶς καὶ ἐμφατικῶς καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους τρόπους φράζειν), ζητήσομεν οὖν ἐκ ποτέρας ταῦτα μᾶλλον περιγίνεται, ἆρά γε τῆς κοινῆς συνηθείας ἢ τῆς ἀναλογίας, ἵνα ἐκείνῃ προσθώμεθα. βλέπομεν δέ γε ὡς ἐκ τῆς κοινῆς συνηθείας μᾶλ- 195 λον ἢ ὅτι ἐκ τῆς ἀναλογίας. ἐκείνῃ ἄρα ἀλλ' οὐ ταύτῃ χρηστέον. τὸ μὲν γὰρ τῆς ὀρθῆς πτώσεως ὁ Ζεύς οὔσης τὰς πλαγίους προφέρεσθαι "Ζηνός Ζηνί Ζῆνα" καὶ τῆς

14. δὴ C. 25. καὶ ἐκφατικῶς CR, om V. 26. ζητήσωμεν FG. 27. οὖν om V. 28. ἐκείνῳ CR. 31. ὁ om CR. 32. προφέρειν CR.

κύων κυνός κυνὶ κύνα σαφές, ἀλλὰ καὶ ἀπρόσκοπον τοῖς
πολλοῖς εἶναι φαίνεται· τοῦτο δέ ἐστι τὸ τῆς κοινῆς συ-
νηθείας. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς Ζεύς ὀρθῆς Ζεός λέγειν καὶ Ζεῖ
καὶ Ζέα, καὶ ἀπὸ τῆς κύων σχηματίζειν κύωνος κύωνι
κύωνα, ἢ ἀπὸ τῆς κυνός γενικῆς ἀξιοῦν τὴν ὀρθὴν κύς
ὑπάρχειν, καὶ ἐπὶ τῶν ῥηματικῶν φερήσω λέγειν καὶ βλε-
πήσω ὡς ποιήσω καὶ θελήσω, οὐ μόνον ἀσαφὲς ἀλλὰ καὶ
196 γέλωτος ἔτι δὲ προσκοπῆς ἄξιον εἶναι δοκεῖ· τοῦτο δὲ
γίνεται ἀπὸ ἀναλογίας. τοίνυν, ὡς ἔφην, οὐ ταύτῃ χρη-
στέον ἀλλὰ τῇ συνηθείᾳ.

Μήποτε δὲ καὶ περιτρέπονται, καὶ ἐάν τε θελήσωσιν
ἐάν τε καὶ μή, ἀναγκασθήσονται χρῆσθαι μὲν τῇ συνη-
θείᾳ παραπέμπειν δὲ τὴν ἀναλογίαν. σκοπῶμεν δ' ἐντεῦ-
θεν τὸ λεγόμενον, τουτέστιν ἐκ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀκολου-
197 θίας. ζητουμένου γὰρ τοῦ πῶς δεῖ λέγειν, χρῆσθαι ἢ
χρᾶσθαι, φασὶν ὅτι χρᾶσθαι, καὶ ἀπαιτούμενοι τούτου
τὴν πίστιν λέγουσιν ὅτι χρῆσις καὶ κτῆσις ἀνάλογά ἐστιν·
ὡς οὖν κτᾶσθαι μὲν λέγεται κτῆσθαι δὲ οὐ λέγεται, οὕτω
198 καὶ χρᾶσθαι μὲν ῥηθήσεται χρῆσθαι δὲ οὐ πάντως. ἀλλ'
εἰ ἐπακολουθῶν τις αὐτοῖς πύθοιτο "αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ
κτᾶσθαι ὅτι ὀρθῶς εἴρηται, ἀφ' οὗ καὶ τὸ χρᾶσθαι ἀπο-
δείκνυμεν, πόθεν ἴσμεν;" φήσουσιν ὅτι ἐν τῇ συνηθείᾳ
λέγεται. τοῦτο δὲ λέγοντες δώσουσι τὸ τῇ συνηθείᾳ δεῖν
199 ὡς κριτηρίῳ προσέχειν, ἀλλὰ μὴ τῇ ἀναλογίᾳ. εἰ γὰρ ὅτι
ἐν τῇ συνηθείᾳ λέγεται κτᾶσθαι, ῥητέον καὶ χρᾶσθαι,
ὀφείλομεν παρέντες τὴν ἀναλογικὴν τέχνην ἐπὶ τὴν συνή-
θειαν ἀναδραμεῖν, ἀφ' ἧς κἀκείνη ἤρτηται.

Καὶ μὴν ἡ ἀναλογία ὁμοίων πολλῶν ὀνομάτων ἐστὶ
παράθεσις, τὰ δὲ ὀνόματα ταῦτα ἐκ τῆς συνηθείας, ὥστε
καὶ ἡ σύστασις τῆς ἀναλογίας ἀπὸ τῆς συνηθείας πρόεισιν.
200 τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος ἐρωτητέον τρόπῳ τῷδε.
ἤτοι ἐγκρίνετε τὴν συνήθειαν ὡς πιστὴν πρὸς διάγνωσιν

4. κύωνι καὶ κύωνα RV. 11. περιτρέπωνται G. ἐάν τε] ἐὰν L. 21. ἀποδείκνυμεν πόθεν ἴσμεν om C. 27. εἴρηται CHR. 32. ἐγκρίνεται CRV. πίστιν C.

ἑλληνισμοῦ ἢ ἐκβάλλετε. εἰ μὲν ἐγκρίνετε, αὐτόθεν συνῆκται τὸ προκείμενον, καὶ οὐ χρεία τῆς ἀναλογίας· εἰ δὲ ἐκβάλλετε, ἐπεὶ καὶ ἡ ἀναλογία ἐκ ταύτης συνίσταται, ἐκβάλλετε καὶ τὴν ἀναλογίαν. καὶ πάλιν, ἄτοπον τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πιστὸν προσίεσθαι καὶ ὡς ἄπιστον παραιτεῖσθαι. οἱ δὲ γραμματικοὶ θέλοντες τὴν συνήθειαν ὡς ἄπιστον 201 ἐκβάλλειν καὶ πάλιν ταύτην ὡς πιστὴν παραλαμβάνειν, τὸ αὐτὸ πιστὸν ἅμα καὶ ἄπιστον ποιήσουσιν. ἵνα γὰρ δείξωσιν ὅτι οὐ διαλεκτέον κατὰ τὴν συνήθειαν, εἰσάγουσι τὴν ἀναλογίαν· ἡ δὲ ἀναλογία οὐκ ἰσχυροποιεῖται, εἰ μὴ συνήθειαν ἔχοι τὴν βεβαιοῦσαν· τῇ ἄρα συνηθείᾳ ἐκβάλλοντες 202 τὴν συνήθειαν τὸ αὐτὸ πιστὸν ἅμα καὶ ἄπιστον ποιήσουσιν. ἐκτὸς εἰ μή τι φήσουσι μὴ τὴν αὐτὴν συνήθειαν ἐκβάλλειν ἅμα καὶ προσίεσθαι, ἀλλ' ἄλλην μὲν ἐκβάλλειν ἄλλην δὲ προσίεσθαι. ὅπερ καὶ λέγουσιν οἱ ἀπὸ Πινδαρίωνος. ἀναλογία, φασίν, ὁμολογουμένως ἐκ τῆς συνηθείας ὁρμᾶται· ἔστι γὰρ ὁμοίου τε καὶ ἀνομοίου θεωρία, τὸ δὲ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον ἐκ τῆς δεδοκιμασμένης 203 λαμβάνεται συνηθείας, δεδοκιμασμένη δὲ καὶ ἀρχαιοτάτη ἐστὶν ἡ Ὁμήρου ποίησις· ποίημα γὰρ οὐδὲν πρεσβύτερον ἧκεν εἰς ἡμᾶς τῆς ἐκείνου ποιήσεως. διαλεξόμεθα ἄρα τῇ Ὁμήρου κατακολουθοῦντες συνηθείᾳ. ἀλλὰ πρῶτον 204 μὲν οὐχ ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται ποιητὴς ἀρχαιότατος εἶναι Ὅμηρος· ἔνιοι γὰρ Ἡσίοδον προήκειν τοῖς χρόνοις λέγουσιν, Λίνον τε καὶ Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον καὶ ἄλλους παμπληθεῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πιθανόν ἐστι γεγονέναι μέν τινας πρὸ αὐτοῦ καὶ κατ' αὐτὸν ποιητάς, ἐπεὶ καὶ αὐτός πού φησι

τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι
ἥτις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται,

5. προσίεσθε C. ἄτοπον CR. παραιτεῖσθε R et corr C. 8. 12. τὸ αὐτόπιστον C. 11. ἔχει C. 15. οἱ ἀπὸ Fabricius, ἡ τοῦ CGRV. apud Lobeckium, Aglaophami p. 350, nescio quomodo Πίνδαρός φησι. 16. ἀναλόγως V. inquiunt H, φησὶν L. 18. δεδοκισμένης V. 24. προήκεινται V. 25. λῖνόν RV, κινόν C. 26. παμπλήθεις V. 29. τὴν γὰρ] Od. 1 351.

τούτους δὲ ὑπὸ τῆς περὶ αὐτὸν λαμπρότητος ἐπεσκοτῆσθαι.
205 καὶ εἰ ἀρχαιότατος δὲ ὁμολογοῖτο τυγχάνειν Ὅμηρος, οὐδὲν εἴρηται ὑπὸ τοῦ Πινδαρίωνος ἱκνούμενον. ὥσπερ γὰρ προηπορήσαμεν περὶ τοῦ πότερόν ποτε τῇ συνηθείᾳ ἢ τῇ ἀναλογίᾳ χρηστέον, οὕτω καὶ νῦν διαπορήσομεν πότερον τῇ συνηθείᾳ ἢ τῇ ἀναλογίᾳ, καὶ εἰ τῇ συνηθείᾳ, ἆρα τῇ καθ' Ὅμηρον ἢ τῇ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· πρὸς ὅπερ
206 οὐδὲν εἴρηται. εἶτα κἀκείνην μάλιστα δεῖ τὴν συνήθειαν μεταδιώκειν ᾗ προσχρώμενοι οὐ γελασθησόμεθα· τῇ δὲ Ὁμηρικῇ κατακολουθοῦντες οὐ χωρὶς γέλωτος ἑλληνιοῦμεν, μάρτυροι λέγοντες καὶ "σπάρτα λέλυνται" καὶ ἄλλα τούτων ἀτοπώτερα. τοίνυν οὐδ' αὐτός ἐστιν ὁ λόγος ὑγιής, μετὰ τοῦ συγκεχωρῆσθαι τὸ κατασκευαζόμενον ὑφ' ἡμῶν,
207 τουτέστι τὸ μὴ χρῆσθαι ἀναλογίᾳ. τί γὰρ διήνεγκεν εἰς ἐπὶ τὴν τῶν πολλῶν εἰς ἐπὶ τὴν Ὁμήρου συνήθειαν ἐλθεῖν; ὡς γὰρ ἐπὶ τῆς τῶν πολλῶν τηρήσεώς ἐστι χρεία ἀλλ' οὐ τεχνικῆς ἀναλογίας, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς Ὁμήρου· τηρήσαντες γὰρ αὐτοὶ πῶς εἴωθε λέγειν, οὕτω καὶ διαλε-
208 ξόμεθα. τὸ δὲ ὅλον, ὡς αὐτὸς Ὅμηρος οὐκ ἀναλογίᾳ προσεχρήσατο ἀλλὰ τῇ τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων συνηθείᾳ κατηκολούθησεν, οὕτω καὶ ἡμεῖς οὐκ ἀναλογίας πάντως ἑξόμεθα βεβαιωτὴν ἐχούσης Ὅμηρον, ἀλλὰ τὴν συνήθειαν τῶν καθ' αὐτοὺς ἀνθρώπων παραπλασόμεθα.

209 Ἄρτι μὲν οὖν ἐκ τῆς πρὸς τοὺς γραμματικοὺς ἀκολουθίας συνῆκται τὸ παρέλκειν μὲν τὴν ἀναλογίαν πρὸς ἑλληνισμόν, εὔχρηστον δὲ τὴν τῆς συνηθείας παρατήρη-
210 σιν· δῆλον δὲ ἴσως ἔσται ἐκ τῶν ῥητῶν. ὁριζόμενοι γὰρ τόν τε βαρβαρισμὸν καὶ τὸν σολοικισμόν φασι "βαρβαρισμός ἐστι παράπτωσις ἐν ἁπλῇ λέξει παρὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν" καὶ "σολοικισμός ἐστι παράπτωσις ἀσυνήθης

11. μάρτυρες C. 13. μετὰ καὶ τοῦ FV: cf. Bernhardys Dionysii Perieg. p. 881. 16. τὴν ante τῶν om C. 19. οὐκ] οὐκ ἂν CRV. 21. ἀναλογίαν πάντως ἕξομεν L. 22. ἐχούσῃ CRV, ἔχουσαν FG om H, qui non omnino habebimus Homerum confirmatorem analogiae. 23. κατ' αὐτοὺς L. παραπλασσόμεθα CRV. 26. τὴν om C. 27. ἐκ] καὶ ἐκ?

κατὰ τὴν ὅλην σύνταξιν καὶ ἀνακόλουθος." πρὸς ἃ δυ- 211
νάμεθα λέγειν εὐθύς, ἀλλ' εἰ ὁ μὲν βαρβαρισμός ἐστιν
ἐν ἁπλῇ λέξει ὁ δὲ σολοικισμὸς ἐν συνθέσει λέξεων, δέ-
δεικται δὲ ἔμπροσθεν ὡς οὔτε ἁπλῆ ἔστι λέξις τις οὔτε
σύνθεσις λέξεων, οὐδέν ἐστι βαρβαρισμὸς ἢ σολοικισμός.
'''πάλιν εἰ ἐν λέξει μιᾷ ὁ βαρβαρισμὸς νοεῖται καὶ ἐν συν- 212
θέσει λέξεων ὁ σολοικισμός, ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς ὑποκειμένοις
πράγμασι, πῶς ἥμαρτον εἰπὼν "οὗτος," δείκνυμι δὲ γυ-
ναῖκα, ἢ "αὕτη," δείκνυμι δὲ νεανίαν; οὔτε γὰρ ἐσολοί-
κισα· οὐ γὰρ σύνθεσιν πολλῶν ἀκαταλλήλων λέξεων προ-
ηνεγκάμην, ἀλλ' ἁπλῆν τὴν οὗτος λέξιν ἢ αὕτη· οὔτ' ἐ- 213
βαρβάρισα· οὐδὲν γὰρ ἀσύνηθες εἶχεν ἡ οὗτος λέξις, ὡς
ἡ παρὰ τοῖς Ἀλεξανδρεῦσιν ἐλήλυθαν καὶ ἀπελήλυθαν.
Πλὴν τοιαῦτα μὲν πολλὰ πρὸς τοὺς γραμματικοὺς
ἐνδέχεται λέγειν· ἵνα δὲ μὴ δοκῶμεν ἐν πᾶσιν ἀπορητι- 214
κοὶ τυγχάνειν, ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν ἀναδραμόντες
φήσομεν ὡς εἴπερ ὁ βαρβαρισμὸς παράπτωσίς ἐστι παρὰ
τὴν κοινὴν συνήθειαν ἐν μιᾷ λέξει θεωρούμενος, ὡσαύ-
τως δὲ καὶ ὁ σολοικισμὸς ἐν πολλαῖς λέξεσι τὴν ὑπόστα-
σιν λαμβάνων, καὶ ἔστι βάρβαρον μὲν τὸ τράπεσα διὰ τὸ
μὴ σύνηθες εἶναι τὸ ῥῆμα, σόλοικον δὲ τὸ "πολλὰ περι-
πατήσας κοπιᾷ μου τὰ σκέλη" διὰ τὸ μὴ λέγεσθαι τῇ
κοινῇ συνηθείᾳ, ὡμολόγηται ὅτι ἡ μὲν ἀναλογιστικὴ τέχνη
ὄνομα κενόν ἐστι πρὸς τὸ μὴ βαρβαρίζειν ἢ σολοικίζειν,
δεῖ δὲ τὴν συνήθειαν παρατηρεῖν καὶ ἀκολούθως αὐτῇ
διαλέγεσθαι. εἰ μὲν γὰρ μετακαθίσαντες λέγοιεν βαρβα- 215
ρισμὸν ἁπλῶς παράπτωσιν ἐν ἁπλῇ λέξει, δίχα τοῦ προσ-
θεῖναι τὸ παρὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν, καὶ σολοικισμὸν
παράπτωσιν κατὰ τὴν ὅλην σύνταξιν καὶ ἀνακόλουθον,
χωρὶς τοῦ παραλαβεῖν τὸ ἀσύνηθες, ἢ χεῖρόν τι κινήσου-
σιν ἑαυτοῖς πρᾶγμα. τὰ γὰρ τοιαῦτα καθ' ὅλην τὴν σύν-
ταξιν ἀκολουθοῦντα ἕξουσιν, "Ἀθῆναι καλὴ πόλις, Ὀρέ-

2. ὁ om V. 20. τράπεζα CRV. 22. κοπιασμοῦ G, laboris H. 23. ἀναλογικὴ V, ἀναλογητικὴ CFGR. 29. καὶ om H. 30. ἢ] καὶ? om H. 32. ἀνακολουθοῦντα FG.

στης καλὴ τραγῳδία, ἡ βουλὴ οἱ ἑξακόσιοι·" ἃ δεήσει
σολοικισμοὺς λέγειν, οὐχὶ δέ γε σολοικισμοὶ τυγχάνουσι
216 διὰ τὸ σύνηθες. οὐκ ἄρα ψιλῇ τῇ ἀκολουθίᾳ κριτέον τὸν
σολοικισμόν, ἀλλὰ τῇ συνηθείᾳ.

Εὖ δ' ἂν ἔχοι καὶ μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἀκολουθίας καὶ
τῶν ῥητῶν ἔνστασιν ἔτι καὶ ἀπὸ ‴τῆς κατὰ τὸ ὅμοιον
217 μεταβάσεως αὐτοὺς δυσωπεῖν. εἴπερ γὰρ τοῦ ὁμοίου
θεωρητικοὶ καθεστήκασιν, ἐπεὶ τῷ εἰς ἀντικνήμιον τύπτε-
σθαι ἀνάλογόν ἐστι τὸ εἰς τὴν ῥῖνα τύπτεσθαι καὶ τὸ εἰς
τὴν γαστέρα, λέγεται δὲ τὸ πρῶτον ἀντικνημιάζειν, ἀνα-
λόγως καὶ τὸ γαστρίζειν ἢ μυκτηρίζειν. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ
ἐπὶ τοῦ ἱππάζεσθαι καὶ κατακρημνίζεσθαι καὶ ἡλιάζεσθαι
ὑποδεικτέον. οὐ λέγομεν δὲ ταῦτα διὰ τὸ παρὰ τὴν κοι-
νὴν εἶναι συνήθειαν· τοίνυν οὐδὲ τὸ κυήσω οὐδὲ τὸ
φερήσω καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ἅπερ ἀναλογίας ἐστὶν ὀφειλό-
μενα λέγεσθαι, διὰ τὸ μὴ κατὰ τὴν συνήθειαν λέγεσθαι.
218 οὐ μὴν ἀλλ' εἴπερ ἄριστα μὲν θρᾳκιστὶ διαλέγεσθαί φα-
μεν τὸν ὡς σύνηθές ἐστι Θρᾳξὶ διαλεγόμενον, καὶ μάλ-
λιστα ῥωμαϊστὶ τὸν ὡς σύνηθες Ῥωμαίοις, ἀκολουθήσει
καὶ τὸ ἑλληνιστὶ ὑγιῶς διαλέγεσθαι τὸν ὡς σύνηθες Ἕλλησι
διαλεγόμενον, ἐὰν τῇ συνηθείᾳ ἀλλὰ μὴ τῇ διατάξει κα-
τακολουθῶμεν. τῇ ἄρα συνηθείᾳ, οὐ τῇ ἀναλογίᾳ κατα-
219 κολουθοῦντες ἑλληνιοῦμεν. καθόλου τε ἤτοι σύμφωνός
ἐστι τῇ συνηθείᾳ ἡ ἀναλογία ἢ διάφωνος. καὶ εἰ μὲν
σύμφωνος, πρῶτον μὲν ὡς ἐκείνη οὐκ ἔστι τεχνική, οὕτως
οὐδὲ αὕτη γενήσεται τέχνη· τὸ γὰρ ἀτεχνίᾳ συμφωνοῦν
πάντως καὶ αὐτό ἐστιν ἄτεχνον. καὶ ἄλλως τὸ κατ' ἐκεί-
νην ἑλληνικὸν καὶ κατ' αὐτὴν ἐκείνῃ συμφωνοῦσαν γενήσε-
220 ται ἑλληνικόν, καὶ τὸ κατ' ἐκείνην ἔσται τοιοῦτον. τού-
του δ' οὕτως ἔχοντος οὐ δεησόμεθα τῆς ἀναλογίας πρὸς

10. quidni ἀντικνημιάζεσθαι? et mox γαστρίζεσθαι ἢ μυκτηρίζεσθαι.
11. γαστρίζειν] cf. Lobeck. ad Phrynich. p. 95. 14. κνήσω C.
15. ἃ παρ' ἀναλογίαν X. 16. τὴν om C. 18. 19. 20. ὡς] ὁ L.
18. Θρᾳξὶ] θρᾳκιστὶ L. μάλιστα C. 27. τὸ] εἰ τὸ R.
28. ἐκείνην CRV.

διάγνωσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἔχοντες εἰς τοῦτο τὴν συνήθειαν. εἰ δὲ διάφωνός ἐστιν αὕτη, πάντως ἑτέραν εἰσηγουμένη συνήθειαν παρ' ἐκείνην καὶ οἱονεὶ βάρβαρον ἀδόκιμος γενήσεται καὶ ὡς προσκοπὴν ἐμποιοῦσα τελέως ἄχρηστος.

Ἐπιχειρητέον δὲ καὶ ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς τέχνης 221
αὐτῶν. θέλουσι μὲν γὰρ καθολικά τινα θεωρήματα συστησάμενοι ἀπὸ τούτων πάντα τὰ κατὰ μέρος κρίνειν ὀνόματα, εἴτε ἑλληνικά ἐστιν εἴτε καὶ μή· οὐ δύνανται δὲ [καὶ] τοῦτο ποιεῖν διὰ τὸ μήτε τὸ καθολικὸν αὐτοῖς συγχωρεῖσθαι ὅτι καθολικόν ἐστι, μήτ' ἄλλως ἀναπτυσσόμενον τοῦτο τὴν τοῦ καθολικοῦ σώζειν '''φύσιν. λαμβα- 222
νέσθω δὲ εἰς τοῦτο παράδειγμα ἀπ' αὐτῶν τῶν γραμματικῶν. ζητήσεως γὰρ οὔσης ἐπί τινος τῶν κατὰ μέρος ὀνομάτων, οἷον ἐπὶ τοῦ εὐμενής, πότερον χωρὶς τοῦ σ προενεκτέον ἐστὶ τὴν πλάγιον πτῶσιν, εὐμενοῦ λέγοντας, ἢ σὺν τῷ σ, εὐμενοῦς, πάρεισιν οἱ γραμματικοὶ καθολικόν τι προφερόμενοι καὶ ἀπὸ τούτου τὸ ζητούμενον βεβαιοῦντες. φασὶ γὰρ "πᾶν ὄνομα ἁπλοῦν, εἰς ης λῆγον, ὀξύτονον, τουτὶ ἐξ ἀνάγκης σὺν τῷ σ κατὰ τὴν γενικὴν ἐξενεχθήσεται, οἷον· εὐφυής εὐφυοῦς, εὐσεβής εὐσεβοῦς, εὐκλεής εὐκλεοῦς. τοίνυν καὶ τὸ εὐμενής ὀξυτόνως ἐκφερόμενον παραπλησίως τούτοις διὰ τοῦ σ ἐπὶ τῆς γενικῆς προενεκτέον, εὐμενοῦς λέγοντας." οὐκ ᾔδεσαν δὲ οἱ θαυ- 223
μάσιοι πρῶτον μὲν ὅτι ὁ εὐμενοῦ ἀξιῶν λέγειν οὐ δώσει αὐτοῖς καθολικὸν εἶναι τὸ παράπηγμα· τοῦτο γοῦν αὐτὸ τὸ εὐμενής ἁπλοῦν ὄνομα καθεστὼς καὶ ὀξύτονον οὐ φήσει σὺν τῷ σ ἐκφέρεσθαι, ἀλλὰ ἐκείνους τὸ ζητούμενον ὡς ὁμολογούμενον συναρπάζειν. ἄλλως τε, εἰ καθολικόν 224
ἐστι τὸ παράπηγμα, ἤτοι πάντα τὰ κατὰ μέρος ὀνόματα ἐπελθόντες καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀναλογίαν κατανοήσαντες συνέθεσαν αὐτό, ἢ οὐ πάντα. ἀλλὰ πάντα μὲν οὐκ ἐπελη-

2. αὐτῇ? εἰσηγουμένην C. 13. παραδείγματα V. 24. προσενεκτέον CGR. δὲ om C. 28. ἐκείνους om CHR. ἀδηλούμενον CHR. 32. συνέθησαν V.

λύθασιν· ἄπειρα γάρ ἐστι, τῶν δὲ ἀπείρων οὐκ ἔστι τις γνῶσις. εἰ δὲ τινά, πόθεν ὅτι πᾶν ὄνομα τοιοῦτόν ἐστιν; οὐ γὰρ ὅ τι τισὶ συμβέβηκεν ὀνόμασι, τοῦτο καὶ πᾶσιν.
225 ἀλλ' εἰσί τινες οἱ πρὸς τοῦτο γελοίως ἀπαντῶντες καὶ λέγοντες ὅτι ἐκ πλειόνων ἐστὶ τὸ καθολικὸν παράπηγμα. οὐχ ἑώρων γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ἄλλο τί ἐστι τὸ καθολικὸν καὶ ἄλλο τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ τὸ μὲν καθολικὸν οὐδέποτε ἡμᾶς διαψεύδεται, τὸ δ' ὡς τὸ πολὺ κατὰ τὸ
226 σπάνιον· εἶθ' ὅτι καὶ εἰ ἐκ πολλῶν ἐστὶ τὸ καθολικόν, οὐ πάντως τὸ τοῖς πολλοῖς ὀνόμασι συμβεβηκός, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης καὶ πᾶσι τοῖς ὁμοειδέσι συμβέβηκεν, ἀλλ' ὃν τρόπον ἐν πολλοῖς καὶ ἄλλοις φέρει τινὰ κατὰ μονοειδειαν ἡ φύσις, οἷον ἐν ὄφεσι μὲν ἀπείροις οὖσι τὸν κεράστην κερασφόρον, ἐν τετράποσι δὲ τὸν ἐλέφαντα προβοσκίδι κεχρημένον, ἐν ἰχθύσι δὲ τὸν γαλεὸν ζωοτόκον, ἐν λίθοις δὲ τὸν μάγνητα σιδηραγωγόν, οὕτως εὔλογόν ἐστι καὶ ἐν πολλοῖς '''ὁμοιοπτώτοις ὀνόμασιν εἶναί τι ὄνομα ὃ μὴ
227 ὁμοίως τοῖς πολλοῖς ὀνόμασι κλίνεται. ὅθεν παρέντες ζητεῖν εἰ ἀνάλογόν ἐστι τοῖς πολλοῖς, σκοπῶμεν πῶς αὐτῷ χρῆται ἡ συνήθεια, πότερον ἀνάλογον ἐκείνοις ἢ κατὰ ἴδιον τύπον· καὶ ὡς ἂν ᾖ χρωμένη, οὕτω καὶ ἡμεῖς προσοισόμεθα.

Περιδιωκόμενοι δὴ ποικίλως οἱ γραμματικοὶ θέλουσιν
228 ἀναστρέφειν τὴν ἀπορίαν. πολλαὶ γάρ, φασίν, εἰσὶ συνήθειαι, καὶ ἄλλη μὲν Ἀθηναίων ἄλλη δὲ Λακεδαιμονίων, καὶ πάλιν Ἀθηναίων διαφέρουσα μὲν ἡ παλαιὰ ἐξηλλαγμένη δὲ ἡ νῦν, καὶ οὐχ ἡ αὐτὴ μὲν τῶν κατὰ τὴν ἀγροικίαν ἡ αὐτὴ δὲ τῶν ἐν ἄστει διατριβόντων, παρὸ καὶ ὁ κωμικὸς λέγει Ἀριστοφάνης

διάλεκτον ἔχοντα μέσην πόλεως,
οὔτ' ἀστείαν ὑποθηλυτέραν
οὔτ' ἀνελεύθερον ὑπαγροικοτέραν.

4. γελοίως πρὸς τοῦτο V. 6. μὲν ante ὅτι CH. 14. τετράπουσι C.
29. Ἀριστοφάνης] fr. 552 Dindorf., incert. 98 Bergk.

πολλῶν οὖν οὐσῶν συνηθειῶν, [ὥς] φασί, ποίᾳ χρησό- 229
μεθα; οὔτε γὰρ πάσαις κατακολουθεῖν δυνατὸν διὰ τὸ
μάχεσθαι πολλάκις, οὔτε τινὶ ἐξ αὐτῶν, ἐὰν μή τις τεχνι-
κῶς προκριθῇ. ἀλλὰ πρῶτον μέν, φήσομεν, τὸ ζητεῖν
ποίᾳ χρηστέον συνηθείᾳ ἐστὶν ἴσον τῷ εἶναί τινα τέχνην
περὶ ἑλληνισμόν. αὕτη γάρ, φημὶ δ' ἡ ἀναλογία, ὁμοίου
καὶ ἀνομοίου ἐστὶ θεωρία· τὸ δὲ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον
λαμβάνετε ἀπὸ τῆς συνηθείας· κἂν μὲν ᾖ τετριμμένον,
χρῆσθε αὐτῷ, εἰ δὲ μή, οὐκέτι. πευσόμεθα οὖν καὶ ἡμεῖς, 230
ἀπὸ ποίας συνηθείας λαμβάνετε τὸ ὅμοιον καὶ τὸ ἀνό-
μοιον; πολλαὶ γάρ εἰσι καὶ πολλάκις μαχόμεναι. ὅπερ
δὲ ἀπολογούμενοι πρὸς τοῦτο ἐρεῖτε, τοῦτο καὶ παρ' ἡμῶν
ἀκούσεσθε. καὶ πάλιν ὅταν λέγητε τὸν βαρβαρισμὸν πα- 231
ράπτωσιν ἐν ἁπλῇ λέξει παρὰ τὴν συνήθειαν, ἀνταπορή-
σομεν λέγοντες ποίαν φατὲ πολλῶν οὐσῶν, καὶ ᾗ ἂν εἴ-
πητε, ταύτῃ φήσομεν καὶ ἡμεῖς ἀκολουθεῖν. κοινῆς οὖν 232
οὔσης ἀπορίας οὐκ ἄπορος ἡ παρ' ἡμῶν ταύτης ἐστὶ λύ-
σις. τῶν γὰρ συνηθειῶν αἱ μέν εἰσι κατὰ τὰς ἐπιστήμας
αἱ δὲ κατὰ τὸν βίον. καὶ γὰρ ἐν φιλοσοφίᾳ ὀνομάτων
τινῶν ἐστιν ἀποδοχὴ καὶ ἐν ἰατρικῇ ἐξαιρέτως, καὶ ἤδη
κατὰ μουσικὴν καὶ γεωμετρίαν. ἔστι δὲ καὶ βιωτική τις
ἀφελὴς συνήθεια τῶν ἰδιωτῶν, κατὰ πόλεις καὶ ἔθνη δια-
φέρουσα. ὅθεν ἐν φιλοσοφίᾳ μὲν τῇ τῶν φιλοσόφων στοι- 233
χήσομεν, ἐν ἰατρικῇ δὲ τῇ ἰατρικωτέρᾳ, ἐν δὲ τῷ βίῳ τῇ
συνηθεστέρᾳ καὶ ἀπερίττῳ καὶ ἐπιχωριαζούσῃ. παρὸ καὶ 234
διχῶς τοῦ αὐτοῦ πράγματος λεγομένου πειρασόμεθα πρὸς
τὰ παρόντα ἁρμοζόμενοι πρόσωπα τὸ μὴ γελώμενον προ-
φέρεσθαι, ὁποῖόν ποτ' ἂν ᾖ κατὰ τὴν φύσιν. οἷον τὸ
αὐτὸ ἀρτοφόριον καὶ πανάριον λέγεται, καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ

1. χρησώμεθα V. 5. τέχνην τινὰ C. 6. δ' ἡ.] δὴ CG, δὴ ἡ H, δὲ ἡ FV. 8. λαμβάνεται L. 9. χρῆσθαι L. μηκέτι FG. 10. λαμβάνεται CH. 13. ἀκούσεσθαι C. λέγηται C. 15. εἴποιτε CR. 21. βοιωτική pr H. 22 ἀσφαλὴς VX. 29. ἀρτοφόρον forsitan melius. Hemsterhusius Polluc. p. 1263a. etiamne infra (p. 652 4), ubi est ἀρτοφορίδα?

σταμνίον καὶ ἀμίδιον καὶ ἴγδις καὶ θυΐα. ἀλλὰ στοχαζόμενοι τοῦ καλῶς ἔχοντος καὶ σαφῶς καὶ τοῦ μὴ γελᾶσθαι ὑπὸ τῶν διακονούντων ἡμῖν παιδαρίων καὶ ἰδιωτῶν πανάριον ἐροῦμεν, καὶ εἰ βάρβαρόν ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἀρτοφορίδα, καὶ σταμνίον, ἀλλ' οὐκ ἀμίδα, καὶ θυΐαν μᾶλλον ἢ
235 ἴγδιν. καὶ πάλιν ἐν διαλέξει ἀποβλέποντες πρὸς τοὺς παρόντας τὰς μὲν ἰδιωτικὰς λέξεις παραπέμψομεν, τὴν δὲ ἀστειοτέραν καὶ φιλόλογον συνήθειαν μεταδιώξομεν· ὡς γὰρ ἡ φιλόλογος γελᾶται παρὰ τοῖς ἰδιώταις, οὕτως ἡ ἰδιωτικὴ παρὰ τοῖς φιλολόγοις. δεξιῶς οὖν ἑκάστῃ περιστάσει τὸ πρέπον ἀποδιδόντες δόξομεν ἀμέμπτως ἑλληνίζειν.

236 Ἄλλως τε, ἐπεὶ ἐγκαλοῦσιν ὡς ἀνωμάλῳ καὶ πολυειδεῖ τῇ συνηθείᾳ, καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀφορμῆς αὐτοῖς ἐγκαλέσομεν. εἰ γὰρ ἡ ἀναλογία ὁμοίου παράθεσίς ἐστι, τὸ δὲ ὅμοιον ἐκ τῆς συνηθείας, ἡ δὲ συνήθεια ἀνώμαλός τε καὶ ἄστατος, δεήσει καὶ τὴν ἀναλογίαν μὴ ἔχειν ἑστῶτα
237 παραπήγματα. καὶ τοῦτο πάρεστι διδάσκειν ἐπὶ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων καὶ μετοχῶν καὶ καθόλου τῶν ἄλλων ἁπάντων. οἷον ἐπὶ μὲν τῶν ὀνομάτων παρόσον τὰ κατὰ τὰς ὀρθὰς πτώσεις ἀνάλογα ὄντα καὶ ὅμοια, ταῦτα κατὰ τὰς πλαγίους ἀνομοίως τε καὶ οὐκ ἀναλόγως σχηματίζεται, οἷον Ἄρης Χάρης χάρτης – Ἄρεως Χάρητος χάρτου, καὶ Μέμνων Θέων λέων – Μέμνονος Θέωνος λέοντος, Σκόπας μέλας Ἄβας – Σκόπα μέλανος Ἄβαντος.
238 ἐπὶ δὲ τῶν ῥηματικῶν πολλὰ ὁμοίως κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον λεγόμενα οὐκ ἀναλόγως ἐν τοῖς ἄλλοις χρόνοις σχηματίζεται, ἐνίων δὲ συζυγίαι τινὲς ἐκλελοίπασιν, οἷον αὐλεῖ ἀρέσκει – ηὔληκεν ἀρήρεκεν. καὶ κτείνεται μὲν λέγεται, ἔκτανκε δὲ οὐ λέγεται· ἀλήλιπται μὲν εἴποι τις

1. θυΐα et 5. θυΐαν V: cf. Antiphanes ap. Meinek. Com. Gr. 4 p. 69. 7. τὰς om L. 24. μένον C, μένων FGRV. θέων CH, λέων GRV, νέων F. λέων CH, θέων FGRV. μένονος F, μένοντος ceteri. θέωνος CH, λέοντος GRV, νέοντος F. 25. λέοντος CH, θέωνος ceteri. 29. ἀρήρεκεν] cf. Lobeck. ad Phrynich. p. 32.

ἄν, ἤλειπται δὲ οὐκέτι. ἐπὶ δὲ τῶν μετοχῶν βοῶν σαρῶν
νοῶν – βοῶντος σαροῦντος νοοῦντος, καὶ ἐπὶ τῶν προση-
γοριῶν ἄναξ ἄβαξ – ἄνακτος ἄβακος, γραῦς ναῦς – γραός
νηός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων. ἄρχων γὰρ λέ- 239
γεται καὶ ὀνοματικῶς καὶ ὁ τὴν ἀρχὴν διέπων· ἀλλ' Ἄρ-
χωνος μὲν γίνεται κατὰ πλάγιον πτῶσιν τὸ ὀνοματικόν,
ἄρχοντος δὲ τὸ μετοχικόν. καὶ κατὰ ὅμοιον τρόπον μέ-
νων θέων νέων μετοχικὰ ὄντα καὶ ὀνοματικὰ διαφερούσας
λαμβάνει τὰς κλίσεις· Μένωνος μὲν γὰρ γίνεται τὸ ὀνο-
ματικόν, μένοντος δὲ ἡ μετοχή, καὶ Θέωνος μὲν τὸ ὀνο-
ματικόν, θέοντος δὲ ἡ μετοχή ἐστιν. πλὴν ἐκ τούτων 240
συμφανὲς ὡς τῆς συνηθείας ἀνωμάλου καθεστώσης οὐχ
ἕστηκε τὰ παραπήγματα τῆς ἀναλογίας, ἀλλ' ἀνάγκη ἀπο-
στάντας αὐτῶν τοῖς κατὰ τὴν συνήθειαν σχηματισμοῖς
προσέχειν, παρέντας τὸ ἀνάλογον.

Τὰ δὲ αὐτὰ λεκτέον πρὸς αὐτοὺς καὶ ὅταν δι' ἐτυ- 241
μολογίας κρίνειν θέλωσι τὸν ἑλληνισμόν. πάλιν γὰρ ἤτοι
σύμφωνός ἐστι τῇ συνηθείᾳ ἡ ἐτυμολογία ἢ διάφωνος·
καὶ εἰ μὲν σύμφωνος, παρέλκει, εἰ δὲ διάφωνος, οὐ χρη-
στέον αὐτῇ ὡς προσκοπὴν ἐμποιούσῃ μᾶλλον τοῦ βαρβα-
ρίζειν ἢ σολοικίζειν. καὶ καθόλου μετακτέον τὰς ὁμοίας
ἀντιρρήσεις ταῖς ἔμπροσθεν ἡμῖν ἀποδοθείσαις. ἰδιαί- 242
τερον '''δὲ ἐκεῖνο λεκτέον. τὸ ἐτυμολογίᾳ κρινόμενον ὄνο-
μα ὅτι ἑλληνικόν ἐστιν, ἤτοι ἔτυμα πάντως ἔχειν ὀφείλει
τὰ προηγούμενα αὐτοῦ ὀνόματα ἢ εἴς τινα τῶν φυσικῶς
ἀναφωνηθέντων καταλήγειν. καὶ εἰ μὲν ἀπὸ ἐτύμων
πάντων, κατὰ τοῦτο εἰς ἄπειρον τῆς ἐκπτώσεως γινομέ-
νης ἄναρχος ἔσται ἡ ἐτυμολογία, καὶ οὐκ εἰσόμεθα εἰ ἑλ-
ληνικόν ἐστι τὸ ἔσχατον λεγόμενον ὄνομα, ἀγνοοῦντες
ποῖον ἦν τὸ ἀφ' οὗ πρῶτον κατάγεται. οἷον εἰ ὁ λύχνος 243
εἴρηται ἀπὸ τοῦ λύειν τὸ νύχος, ὀφείλομεν μαθεῖν εἰ καὶ

5. ὀνομαστικῶς CRV. ἄρχων CR, ἄρχονος H. 6. ὀνομαστικός et 8. ὀνομαστικὰ V. 10. ὀνομαστικόν L. 11. ἡ om L. 16. αὐτὰ δὲ C. 20. προκοπὴν CR. 25. φυσικῶν V. 27. πάντως Fabricius.

τὸ νύχος ἀπό τινος ἑλληνικοῦ εἴρηται, καὶ τοῦτο πάλιν ἀπ' ἄλλου· καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον γινομένης τῆς ἀνόδου, καὶ ἀνευρέτου καθεστῶτος τοῦ πρῶτον ἀναφωνηθέντος ὀνόματος, συνακαταληπτεῖται καὶ τὸ εἰ ἑλληνικῶς ὁ λύχνος
244 εἴρηται. εἰ δὲ ἐπί τινα τῶν ἀνετύμως κειμένων ὀνομάτων καταλήγοι τὸ ἐτυμολογούμενον ὄνομα, ὃν τρόπον ἐκεῖνα τὰ εἰς ἃ κατέληξεν οὐ διότι ἔστιν ἔτυμα παραδεξόμεθα, ἀλλὰ διότι τέτριπται κατὰ τὴν συνήθειαν, οὕτω καὶ τὸ δι' ἐτυμολογίας κρινόμενον παραδεξόμεθα οὐ διὰ τὴν ἐτυμολογίαν ἀλλὰ διὰ τὸ σύνηθες. οἷον προσκεφάλαιον ἀπὸ τοῦ τῇ κεφαλῇ προστίθεσθαι εἴρηται, ἡ δὲ κεφαλὴ καὶ
245 τὸ πρός, ὅ ἐστι πρόθεσις, ἀνετύμως κέκληται. τοίνυν ὡς ταῦτα χωρὶς ἐτυμολογίας πεπίστευται ὅτι ἐστὶν ἑλληνικά, τῆς συνηθείας αὐτοῖς χρωμένης, οὕτω καὶ τὸ προσκεφάλαιον δίχα ἐτυμολογίας ἔσται πιστόν. ἄλλως τε ἐνίοτε τὸ αὐτὸ πρᾶγμα δυσὶν ὀνόμασι καλεῖται, τῷ μὲν ἐτυμολογίαν ἐπιδεχομένῳ τῷ δὲ ἀνετυμολογήτῳ, καὶ οὐ διὰ τοῦτο τὸ μὲν ἔτυμον λέγεται ἑλληνικὸν τὸ δὲ ἀνέτυμον βαρβαρικόν, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνο ἑλληνικόν, οὕτω καὶ τοῦτο.
246 οἷον τὸ ὑφ' ἡμῶν καλούμενον ὑποπόδιον Ἀθηναῖοι καὶ Κῷοι χελωνίδα καλοῦσιν· ἀλλ' ἔστι τὸ μὲν ὑποπόδιον ἔτυμον, ἡ δὲ χελωνὶς ἀνέτυμον, καὶ οὐ διὰ τοῦτο οἱ μὲν Ἀθηναῖοι λέγονται βαρβαρίζειν ἡμεῖς δὲ ἑλληνίζειν, ἀλλ'
247 ἀμφότεροι ἑλληνίζειν. τοίνυν ὡς ἐκεῖνοι διὰ τὴν συνήθειαν καὶ οὐ διὰ τὴν τοῦ ὀνόματος ἐτυμότητα λέγονται ἑλληνίζειν, οὕτω καὶ ἡμεῖς διὰ τὸ ἐν τῇ αὐτῶν συνηθείᾳ τετριμμένον ἔχειν τὸ τοιοῦτον ὄνομα καὶ οὐ διὰ τὴν τῆς ἐτυμολογίας πίστιν ἑλληνιοῦμεν.

Ἀλλ' ὅτι μὲν τὸ τεχνικὸν μέρος τῆς γραμματικῆς ἀνυπόστατόν ἐστιν, αὐτάρκως ἐκ τῶν εἰρημένων δέδεικται· χωρῶμεν δὲ ἀκολούθως καὶ ἐπὶ τὸ ἱστορικόν.

248 Ὅτι μὲν οὖν ἀξιοῦται τοῦτο ὁλοσχερῶς εἶναι μέρος γραμματικῆς, συμφανές. Ταυρίσκος γοῦν ὁ Κράτητος

4. εἰ om V. 6. καταλήγει CR. 13. διότι L. 14. αὐτῆς C. 33. ὁ ἀκράτητος C.

ἀκουστής, ὥσπερ οἱ ἄλλοι κριτικοί, ὑποτάσσων τῇ κριτικῇ
τὴν γραμματικήν, φησὶ τῆς κριτικῆς εἶναι τὸ μέν τι λο-
γικὸν τὸ δὲ τριβικὸν τὸ δ' ἱστορικόν, λογικὸν μὲν τὸ 249
στρεφόμενον περὶ τὴν λέξιν καὶ τοὺς γραμματικοὺς τρό-
πους, τριβικὸν δὲ τὸ περὶ τὰς διαλέκτους καὶ τὰς διαφο-
ρὰς τῶν πλασμάτων καὶ χαρακτήρων, ἱστορικὸν δὲ τὸ περὶ
τὴν προχειρότητα τῆς ἀμεθόδου ὕλης. Διονύσιος δὲ ὁ 250
Θρᾷξ ἓξ μέρη γραμματικῆς εἶναι λέγων, ἅπερ ἡμεῖς ἀνώ-
τερον ὁλοσχερῶς τρία προσηγορεύσαμεν, ἐν τούτοις καὶ
τὸ ἱστορικὸν ἀποδίδωσιν· εἶναι γάρ φησι γραμματικῆς
μέρη ἀνάγνωσιν ἐντριβῆ κατὰ προσῳδίαν, ἐξήγησιν κατὰ
τοὺς ἐνυπάρχοντας ποιητικοὺς τρόπους, λέξεων καὶ ἱστο-
ριῶν ἀπόδοσιν, ἐτυμολογίας εὕρεσιν, ἀναλογίας ἐκλογισμόν,
κρίσιν ποιημάτων, ἀτόπως διαιρούμενος καὶ τάχα μὲν
ἀποτελέσματά τινα καὶ μόρια γραμματικῆς [οὐ] μέρη
ταύτης ποιῶν, ὁμολόγως δὲ τὴν μὲν ἐντριβῆ ἀνάγνωσιν 251
καὶ τὴν ἐξήγησιν καὶ τὴν κρίσιν τῶν ποιημάτων ἐκ τῆς
περὶ ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς θεωρίας λαμβάνων, τὴν δὲ
ἐτυμολογίαν καὶ ἀναλογίαν ἐκ τοῦ τεχνικοῦ, ‴τοῖς δὲ τὸ
ἱστορικὸν ἀντεκτιθείς, ἐν ἱστοριῶν καὶ λέξεων ἀποδόσει
κείμενον. Ἀσκληπιάδης δὲ ἐν τῷ περὶ γραμματικῆς τρία 252
φήσας εἶναι τὰ πρῶτα τῆς γραμματικῆς μέρη, τεχνικὸν
ἱστορικὸν γραμματικόν, ὅπερ ἀμφοτέρων ἐφάπτεται, φημὶ
δὲ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ τοῦ τεχνικοῦ, τριχῇ ὑποδιαιρεῖται τὸ
ἱστορικόν· τῆς γὰρ ἱστορίας τὴν μέν τινα ἀληθῆ εἶναί
φησι τὴν δὲ ψευδῆ τὴν δὲ ὡς ἀληθῆ, καὶ ἀληθῆ μὲν τὴν
πρακτικήν, ψευδῆ δὲ τὴν περὶ πλάσματα καὶ μύθους, ὡς
ἀληθῆ δὲ οἷα ἐστὶν ἡ κωμῳδία καὶ οἱ μῖμοι. τῆς δὲ ἀληθοῦς 253
τρία πάλιν μέρη· ἡ μὲν γάρ ἐστι τὰ περὶ πρόσωπα θεῶν
καὶ ἡρώων καὶ ἀνδρῶν ἐπιφανῶν, ἡ δὲ περὶ τοὺς τόπους
καὶ χρόνους, ἡ δὲ περὶ τὰς πράξεις. τῆς δὲ ψευδοῦς, του-

4. καὶ] εἰς CHRX. 12. λέξεων] γλωσσῶν Dionysius Thrax Anecdot. nostr. p. 629 6. 15. οὐ expungebat Fabricius. 22. post μέρη omisi quae in L e v. 11 perperam iterantur, ἀνάγνωσιν ἐντριβῆ κατὰ (vel καὶ κατὰ) προσῳδίαν.

τέσσι τῆς μυθικῆς, ἓν εἶδος μόνον ὑπάρχειν λέγει τὸ γενεαλογικόν. ὑποτάσσεσθαι δὲ τῷ ἱστορικῷ κοινῶς φησί, καθὼς καὶ Διονύσιος, τὸ περὶ τὰς γλώττας· ἱστορεῖ γὰρ ὅτι κρήγυον ἀληθές ἐστιν ἢ ἀγαθόν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ περὶ παροιμιῶν καὶ ὅρων.

Ἀλλ' ὅτι μὲν γραμματικῆς εἶναι μέρος βούλονται τὸ
254 ἱστορικόν, ἐκ τούτων ἐστὶ συμφανές· λοιπὸν δέ, ἐπεὶ οἱ πλείους ὡμολογήκασιν αὐτὸ ἄτεχνον εἶναι καὶ ἐκ τῆς ἀμεθόδου ὕλης τυγχάνειν, ἀπολελύκασι μὲν ἡμᾶς τῆς ἐπὶ πλεῖον πρὸς αὐτοὺς ἀντιρρήσεως, ὅμως δ' οὖν ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀνεπισήμαντον παρελθεῖν τὸν τόπον οὕτως ἐρωτητέον· ἤτοι τέχνη ἐστὶν ἡ γραμματικὴ ἢ οὐκ ἔστι τέχνη. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔστιν, αὐτόθεν συμβεβίβασται τὸ προκείμενον· εἰ δὲ τέχνη ἐστίν, ἐπεὶ τὰ τῆς τέχνης μέρη πάντως ἐστὶ τεχνικά, τὸ δ' ἱστορικὸν ἀμέθοδον ὡμολόγηται τυγχάνειν,
255 οὐκ ἂν εἴη τῆς γραμματικῆς μέρος τὸ ἱστορικόν. καὶ ὅτι τῷ ὄντι τοιοῦτόν ἐστιν, αὐτόθεν σχεδὸν ὑπέπιπτεν. οὐ γὰρ ὥσπερ ἀπὸ καθολικῆς τινὸς μεθόδου καὶ τεχνικῆς δυνάμεως λέγει ὁ μὲν ἰατρὸς ὅτι τόδε '''τὸ ἐπὶ μέρους ὑγιεινόν ἐστι καὶ τόδε νοσερόν, ὁ δὲ μουσικὸς ὅτι τόδε ἡρμοσμένον καὶ τόδε ἀνάρμοστον, καὶ ἡρμοσμένον μὲν κατὰ τήνδε τὴν συμφωνίαν ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τήνδε, οὕτω καὶ ὁ γραμματικὸς δύναται ἀπὸ ἐπιστημονικῆς τινὸς καὶ καθολικῆς θεωρίας ἀπαγγέλλειν ὅτι ὁ μὲν Πέλοπος ὦμος ἐλεφάντινος ἦν ὑπὸ τοῦ Ἄρεως ἢ ὑπὸ Δήμητρος βρωθείς, ἡ δὲ τοῦ Ἡρακλέους κεφαλὴ ἐψέδνωτο ῥυεισῶν αὐτοῦ τῶν τριχῶν ὅτε ὑπὸ τοῦ ἐφορμῶντος τῇ Ἡσιόνῃ κήτους
256 κατεπόθη, ἀλλ' ἵνα τούτων ποιήσηται τὴν ἔκθεσιν, ὀφείλει πᾶσι τοῖς κατὰ μέρος ἱστοροῦσι περὶ αὐτῶν ἐντυχεῖν. τὸ δὲ πάντων τῶν κατὰ μέρος ποιεῖσθαι τὴν ἀνάληψιν αὐτοῖς ἐντυγχάνοντα τοῖς κατὰ μέρος οὐκ ἔστι τεχνικόν. οὐκ

1. ὑπάρχει καὶ λέγει V. 3. γλώσσας F. 13. συμβεβίασται V. 21. τόδε add H. 23. δύναται iterum v. 24 post θεωρίας CR. 25. ἐλέφαντος V. 26. αὐτοῦ τῶν] αὐτῶν V, αὐτῶν τῶν X. 29. περὶ αὐτῶν ἱστοροῦσι FGV. 30. ἀντίληψιν FG. 31. κατέμερος C.

ἄρα ἐκ τέχνης τινὸς μεθοδεύεται τοῖς γραμματικοῖς τὸ
ἱστορικόν. καὶ μὴν ἐπεὶ τῆς ἱστορίας ἡ μέν τίς ἐστι το- 257
πικὴ ἡ δὲ χρονικὴ ἡ δὲ περὶ τὰ πρόσωπα ἡ δὲ περὶ τὰς
πράξεις, δῆλον ὡς εἰ μὴ τεχνική ἐστιν ἡ τῶν τόπων καὶ
ἡ τῶν χρόνων ἀπόδοσις, οὐδ' ἡ τῶν προσώπων οὐδ' ἡ
τῶν πράξεων τεχνικὴ γενήσεται· τί γὰρ διήνεγκε τούτων
ἢ ἐκείνων ἀποκρατεῖν; ἀλλὰ μὴν οὐδὲν ἔχει τεχνικὸν τὸ
ἀποδιδόναι τοπικὴν ἱστορίαν, λέγοντας ὅτι, εἰ τύχοι,
Βριλησσὸς μὲν καὶ Ἀράκυνθος τῆς Ἀττικῆς ἐστὶν ὄρος,
Ἀκάμας δὲ τῆς Κυπρίας ἀκρωτήριον, ἢ χρονικὴν ἐκτίθε-
σθαι, καθάπερ ὅτι Ξενοφάνης Κολοφώνιος ἐγένετο περὶ
τὴν τεσσαρακοστὴν ὀλυμπιάδα. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ μὴ ὢν
γραμματικὸς ἄλλως δὲ περίεργος δυνήσεται ποιεῖν. τοίνυν 258
οὐδὲ τὸ περὶ προσώπων καὶ πράξεων ἀπαγγέλλειν τεχνι-
κὸν γενήσεται, οἷον ὅτι Πλάτων μὲν ὁ φιλόσοφος Ἀρι-
στοκλῆς πρότερον ἐκαλεῖτο καὶ ἐτέτρητο τὸ οὖς ἐλλόβιον
φορήσας ὅτ' ἦν μειρακίσκος, Πυθιὰς δὲ ἡ Ἀριστοτέλους
θυγάτηρ τρισὶν ἀνδράσιν ἐγαμήθη, πρῶτον μὲν Νικάνορι
τῷ Σταγειρίτῃ, οἰκείῳ ὄντι Ἀριστοτέλους, δευτέρῳ δὲ
Προκλεῖ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως ἀπο-
γόνῳ, ὃς καὶ δύο ἐξ αὐτῆς τεκνοῦται παῖδας, Προκλέα τε
καὶ Δημάρατον τοὺς παρὰ Θεοφράστῳ φιλοσοφήσαντας,
τρίτῳ δὲ Μητροδώρῳ ἰατρῷ, Χρυσίππου μὲν τοῦ Κνιδίου
μαθητῇ Ἐρασιστράτου δὲ ὑφηγητῇ, ᾧ γίνεται παῖς Ἀρι-
στοτέλης. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια πρὸς τῷ τε- 259
λέως ἀχρηστεῖν ἔτι οὐδεμίαν ἐμφαίνει τεχνικὴν δύναμιν,
ὥστε οὐδὲ ἡ τῶν ἱστορικῶν ἀπόδοσίς ἐστιν ἔντεχνος. ἄλλως
τε καὶ ὡς ἀνώτερον ὑπεδείξαμεν, οὔτε τῶν ἀπείρων οὔτε
τῶν ἄλλοτε ἄλλως γινομένων ἔστι τις τεχνικὴ γνῶσις. αἱ 260
δέ γε κατὰ μέρος ἱστορίαι ἄπειροί τε διὰ τὸ πλῆθός εἰσι,
καὶ οὐχ ἑστῶσαι διὰ τὸ μὴ τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ αὐτοῦ παρὰ

οσ
5. ἢ om CR. ἀπόδειξις R, ἀπόδειξις CH. 9. βριλησος FG. ἀράκινθος CGRV: corr Fabricius. v. ad Dionys. Perieg. 431. 17. ἡ] ἡ τοῦ FGV. 19. εἰκείων C. 23. κνιμιδίου C. 27. ἡ om C. ἱστοριῶν? 28. καὶ ὡς] καθὼς?

πᾶσιν ἱστορεῖσθαι. οἷον (οὐκ ἄτοπον γὰρ ἵνα συμφυέσι τε καὶ οἰκείοις χρησώμεθα τῶν πραγμάτων παραδείγμασιν) ὑπόθεσιν γὰρ ἑαυτοῖς ψευδῆ λαμβάνοντες οἱ ἱστορικοὶ τὸν ἀρχηγὸν ἡμῶν τῆς ἐπιστήμης Ἀσκληπιὸν κεκεραυνῶσθαι λέγουσιν, οὐκ ἀρκούμενοι τῷ ψεύσματι, ἐν ᾧ καὶ
261 ποικίλως αὐτὸ μεταπλάττουσι, Στησίχορος μὲν ἐν Ἐριφύλῃ εἰπὼν ὅτι τινὰς τῶν ἐπὶ Θήβαις πεσόντων ἀνιστᾷ, Πολύανθος δὲ ὁ Κυρηναῖος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀσκληπιαδῶν γενέσεως ὅτι τὰς Προίτου θυγατέρας "κατὰ χόλον Ἥρας ἐμμανεῖς γενομένας ἰάσατο, Πανύασις δὲ διὰ τὸ νεκρὸν Τυνδάρεω ἀναστῆσαι, Στάφυλος δὲ ἐν τῷ περὶ Ἀρκάδων ὅτι Ἱππόλυτον ἐθεράπευσε φεύγοντα ἐκ Τροιζῆνος κατὰ τὰς παραδεδομένας κατ' αὐτοῦ ἐν τοῖς τραγῳδουμένοις
262 φήμας, Φύλαρχος δὲ ἐν τῇ ἐννάτῃ διὰ τὸ τοὺς Φινέως υἱοὺς τυφλωθέντας ἀποκαταστῆσαι, χαριζόμενον αὐτῶν τῇ μητρὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ Ἐρεχθέως, Τελέσαρχος δὲ ἐν τῷ Ἀργολικῷ ὅτι τὸν Ὠρίωνα ἐπεβάλετο ἀναστῆσαι. οὐ τοίνυν τῆς οὕτως ἀπὸ ψευδοῦς ὑποθέσεως ἀρχομένης καὶ ἀδιεξιτήτου κατὰ πλῆθος καὶ πρὸς τὴν ἑκάστου προαίρεσιν μεταπλαττομένης γένοιτ' ἄν τις τεχνικὴ θεωρία.

263 Πρὸς τούτοις ἐπεὶ τῶν ἱστορουμένων τὸ μέν ἐστιν ἱστορία τὸ δὲ μῦθος τὸ δὲ πλάσμα, ὧν ἡ μὲν ἱστορία ἀληθῶν τινῶν ἐστι καὶ γεγονότων ἔκθεσις, ὡς ὅτι Ἀλέξανδρος ἐν Βαβυλῶνι δι' ἐπιβούλων φαρμακευθεὶς ἐτελεύτα, πλάσμα δὲ πραγμάτων μὴ γενομένων μὲν ὁμοίως δὲ τοῖς γενομένοις λεγομένων, ὡς αἱ κωμικαὶ ὑποθέσεις
264 καὶ οἱ μῖμοι, μῦθος δὲ πραγμάτων ἀγενήτων καὶ ψευδῶν ἔκθεσις, ὡς ὅτι τὸ μὲν τῶν φαλαγγίων καὶ ὄφεων

2. χρήσωνται CGRV, *utamur* H. 3. γὰρ om H. 5. ἐν ᾧ post 3 οἱ ἱστορικοὶ reposuerim. 6. Στησίχορος] fr. 18 1 Klein. 7. *Polyanthes* H, Πολύαρχος scholiasta Eurip. Alcest. ab initio: monet Fabricius cf. Meinek. Com. Gr. 5 p. 416. 8. τῆς] τῶν V. 9. πρόστου V. 10. πανυάσιος GV, παρυάσιος CR, *Parrhasius* H: corr Fabricius. 15. χαριζόμενος CR. 17. ὅτι] καὶ ὅτι CGR. ἐπεβάλλετο F. ἀπεβάλετο C. οὐ om H, qui totum hoc 18. τοίνυν — 20. θεωρία interrogationis modo effert. 24. ἐπιβουλῶν G, ἐπιβουλιῶν F, *ex insidiis* H.

γένος Τιτήνων ἐνέπουσιν ἀφ' αἵματος ἐξωγονῆσθαι, τὸν
δὲ Πήγασον λαιμοτομηθείσης τῆς Γοργόνος ἀπὸ τῆς κε-
φαλῆς ἐκθορεῖν, '''καὶ οἱ μὲν Διομήδους ἑταῖροι εἰς θα-
λασσίους μετέβαλον ὄρνις, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς εἰς ἵππον, ἡ
δὲ Ἑκάβη εἰς κύνα, — τοιαύτης δὲ οὔσης τῶν ἱστοριῶν 265
διαφορᾶς, ἐπεὶ οὐκ ἔστι τέχνη τις περὶ τὰ ψευδῆ καὶ ἀνύ-
παρκτα, ψευδῆ δέ ἐστι καὶ ἀνύπαρκτα τὰ περὶ τοὺς μύ-
θους καὶ τὰ πλάσματα, περὶ ἃ μάλιστα τοῦ ἱστορικοῦ
μέρους ἡ γραμματικὴ καταγίνεται, οὐκ ἂν εἴη τις τέχνη
περὶ τὸ ἱστορικὸν μέρος τῆς γραμματικῆς. ὅθεν καταγε- 266
λᾶν ἄξιον τῶν λεγόντων ὅτι εἰ καὶ ἡ ὕλη τῆς ἱστορίας
ἐστὶν ἀμέθοδος, ἡ μέντοι κρίσις ταύτης γενήσεται τεχνική,
δι' ἧς γινώσκομεν τί τε ψευδῶς ἱστόρηται καὶ τί ἀληθῶς.
πρῶτον μὲν γὰρ οὐ παραδεδώκασιν ἡμῖν οἱ γραμματικοὶ 267
τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας κριτήριον, ἵνα καὶ ἐξετάζωμεν πότε
ἀληθής ἐστιν αὕτη καὶ πότε ψευδής. εἶτα καὶ μηδεμιᾶς
οὔσης ἀληθοῦς ἱστορίας παρὰ τοῖς γραμματικοῖς οὐδὲ τὸ
τοῦ ἀληθοῦς κριτήριον ὑποστατόν ἐστιν, ἐπεὶ πῶς οὐκ
ἔργον, τινὸς μὲν λέγοντος ὅτι Ὀδυσσεὺς ὑπὸ Τηλεγόνου
παιδὸς κατὰ ἄγνοιαν ἀνῄρηται, τινὸς δὲ ὅτι λάρου κέν-
τρον θαλασσίας τρυγόνος ἀφέντος αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ δια-
φώνησεν, ἄλλου δὲ ὅτι εἰς ἵππον μετέβαλε τὴν μορφήν,
θέλειν ἐν οὕτως ἀπερρωγόσι πράγμασιν εὑρεῖν τἀληθές;
πρότερον γὰρ δεῖ ὑποστῆναι ἐν τοῖς διαφωνοῦσι τὸν ἀλη-
θεύοντα, καὶ τότε ζητεῖν τί ἐστιν· πάντων δὲ ἀπίθανα 268
καὶ ψευδῆ λεγόντων οὐδὲ τεχνικῷ τινὶ κριτηρίῳ δίδοται
πάροδος.

Καὶ μὴν οὐδὲ δι' ὧν ἂν ἱστορία καλῶς γραφείη δι-
δάσκουσιν οἱ γραμματικοί, ἵνα κατ' ἀναφορὰν τὴν ὡς ἐπὶ
τὰ τοιαῦτα θεωρήματα λέγωμεν τεχνικόν τι μέρος ὑπάρ-
χειν παρ' αὐτοῖς τὸ ἱστορικόν· τοῦτο γὰρ ῥητορικῶν ἐστὶ

θορ
1. Τιτήνων] Nicander Ther. 10. ἐξωγονῆσθαι V. 3. ἐκπεσεῖν CR. 4. μετέβαλλον L. 10. τῆς om L. 11. ὅλη V. 21. διεφόνησεν G, cum occiderit H. 22. ἄλλοι L.

269 τὸ ἔργον. ὥστε εἰ καὶ αὐτοὶ ἐξομολογοῦνται ἀμέθοδόν τι εἶναι παράπηγμα τὴν ἱστορίαν καὶ ἡμεῖς ἐπελογισάμεθα, καὶ ἄλλως οὐδὲν τεχνικὸν θεώρημα πρὸς τὴν γνῶσιν αὐτῆς ἢ σύστασιν παραδεδώκασι, ῥητέον καὶ κατὰ τὸ ἱστορικὸν μέρος ἀσύστατον εἶναι τὴν γραμματικήν.

270 Ἤδη μὲν δυνάμει καὶ τὸ περὶ ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς μέρος τῆς γραμματικῆς ἡμῖν ἀνῄρηται, δείξασι τὸ ἀδύνατον τοῦ κατὰ τὰς τεχνολογίας καὶ τὸ ἱστορικόν· χωρὶς γὰρ τούτων οὐκ ἀπευθύνεταί τις ποιήσεως ἐξήγησις. ὅμως δ' οὖν καὶ τὰ ἐν τούτῳ τῷ μέρει πειρασόμεθα κοινότερον δυνάμενα λέγεσθαι σκοπεῖν, καὶ μάλιστα ὅτι οὕτως ἐπιτεθαρρήκασιν αὐτῷ οἱ γραμματικοὶ ὡς καὶ τὸ βιωφελὲς τῆς γραμματικῆς καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἀναγκαῖον ἐξ αὐτοῦ τολμᾶν πιστοῦσθαι. φασὶ γοῦν ὡς ἡ ποιητικὴ πολλὰς δίδωσιν ἀφορμὰς πρὸς σοφίαν καὶ εὐδαίμονα βίον, ἄνευ δὲ τοῦ ἀπὸ γραμματικῆς φωτὸς οὐχ οἷόν τε τὰ παρὰ τοῖς ποιηταῖς διορᾶν ὁποῖά ποτε ἐστίν· χρειώδης ἄρα ἡ
271 γραμματική. τὸ δ' ὅτι συχνὰς δίδωσιν ἡ ποιητικὴ ἀφορμὰς πρὸς εὐδαιμονίαν δῆλον ἐκ τοῦ τὴν ὄντως κρατίστην καὶ ἠθοποιὸν φιλοσοφίαν ἀπὸ τῆς παρὰ τοῖς ποιηταῖς γνωμολογίας τὴν ἀρχὴν ἐρριζῶσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς φιλοσόφους, εἴ ποτε παραινετικῶς τι λέγοιεν, ταῖς ποιητικαῖς φωναῖς ὡσπερεὶ σφραγίζεσθαι τὸ ὑπ' αὐτῶν λεγόμενον. καὶ ὁ μὲν ἐπ' ἀρετὴν παρακαλῶν φησίν·

ἀρετὴ δὲ κἂν θάνῃ τις οὐκ ἀπόλλυται·

ὁ δὲ φιλαργυρίαν φεύγειν ἐγκελευόμενος προφέρεται τὸ

μὴ Πλοῦτον εἴπῃς· οὐχὶ θαυμάζω θεόν
ὃν χὠ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο·

ὁ δὲ αὐτάρκειαν ὑπαγορεύων συμπιστοῦται τὸ δόγμα ἐκ τοῦ τὸν Εὐριπίδην λέγειν

23. ὡς περὶ V. 25. ἀρετὴ] Euripides Temenid. fr. 1 p. 349 Matth. 26. φιλέργυρος R, φυλάργυρος C. 27. μὴ Πλοῦτον] Euripid. Aeoli fr. 5 p. 11 Matth. 28. χὠ] καὶ ὁ L.

τί γὰρ δέει βροτοῖσι πλὴν δυοῖν μόνον,
Δήμητρος ἀκτῆς πώματός θ' ὑδρηχόου,
ἃ δὴ πάρεστι καὶ πέφυχ' ἡμᾶς τρέφειν;

καὶ τὰ μὲν τοὺς ἄλλους φιλοσόφους τοῦτο ποιεῖν οὐ παράδοξον, αὐτοὺς δὲ εὑρήσομεν τοὺς τῆς γραμματικῆς '''κατηγόρους, Πύρρωνά τε καὶ Ἐπίκουρον, ἐξομολογουμένους τὸ ἀναγκαῖον αὐτῆς· ὧν ὁ μὲν Πύρρων ἱστορεῖται τὴν Ὁμηρικὴν διὰ παντὸς ποίησιν ἀναγινώσκων, μὴ ἄν ποτε τοῦτο ποιήσας εἴπερ μὴ ἐγίνωσκεν αὐτὴν χρησίμην καὶ διὰ τοῦτο τὴν γραμματικὴν ἀναγκαίαν, ὁ δὲ Ἐπίκουρος φωρᾶται τὰ κράτιστα τῶν δογμάτων παρὰ ποιητῶν ἀνηρπακώς. τόν τε γὰρ ὅρον τοῦ μεγέθους τῶν ἡδονῶν, ὅτι ἡ παντός ἐστι τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις, ἐξ ἑνὸς στίχου δέδεικται λαβών,

272

273

αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο·

τόν τε θάνατον, ὅτι οὐδέν ἐστι πρὸς ἡμᾶς, Ἐπίχαρμος αὐτῷ προμεμήνυκεν, εἰπὼν

ἀποθανεῖν ἢ τεθνάναι οὔ μοι διαφέρει.

ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ νεκρὰ τῶν σωμάτων ἀναισθητεῖν παρ' Ὁμήρου κέκλοφε, γράφοντος

κωφὴν γὰρ δὴ γαῖαν ἀεικίζει μενεαίνων.

καὶ μὴν οὐ ταῦτα μόνον τοῖς ποιηταῖς δεξιῶς εἰρῆσθαι φαίνεται ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ θεῶν, οἷόν ἐστι καὶ τὸ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ λεχθὲν ἐν Φρίξῳ, 274

ὅστις δὲ θνητῶν οἴεται καθ' ἡμέραν
κακόν τι πράσσων τοὺς θεοὺς λεληθέναι,
δοκεῖ πονηρά, καὶ δοκῶν ἁλίσκεται
ὅταν σχολὴν ἄγουσα τυγχάνῃ δίκη.

1. τί γὰρ] Euripid. incert. trag. fr. 14 p. 367 Matth. δέοι L. 2. πόματος CR. 3. πέφυκεν L. ὑμᾶς R. 14. λαβὼν τοῦ αὐτὰρ? σ 15. αὐτὰρ] Il. 1 469. 16. τὸν δὲ L. 17. προμεμήνυκεν R, προσμεμήνυκεν CFGV. 18. ἀποθανεῖν οὐ λῶ· τὸ τεθνάναι δ' οὐδέν· οὔ μοι διαφέρει Hermannus, modo hic sit quem interpretatur Cicero versus (Tusc. 1 8). coniungi posse quae Plutarchus affert, Consol. ad Apollon. p. 110 A. 21. κωφὴν] Il. 24 54. γὰρ om CR. 24. ἐν Φρίξῳ] fr. 8 p. 297 Matth. 28. τυγχάνει CGRV.

ἀλλ' εἴπερ ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ἐοικότα χρειώδη ἐστί,
λαμβάνεται δ' οὐ χωρὶς γραμματικῆς, ἔσται καὶ ἡ γραμ-
275 ματικὴ τῶν βιωφελῶν. ἔχοι δ' ἄν τινα, φασίν, ἐξαιρέτως
καὶ ταῖς τῶν μανθανόντων αὐτὴν πατρίσιν ἀναγκαῖα. Λε-
βεδίων γοῦν διαφερομένων πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας περὶ
Καμανδωδοῦ '''ὁ γραμματικὸς τὸ Ἱππωνάκτειον παραθέ-
μενος ἐνίκα,

μηδέ μοι μῦ
λαλεῖν Λεβεδίην ἰσχύδ' ἐκ Καμανδωδοῦ.

ὁμιλητικούς τε παρεχομένη τοὺς προσέχοντας αὐτῇ εὐθὺς
καὶ ταύτῃ [καὶ] τοῖς πέλας κατὰ πολλὰς περιστάσεις ὀνη-
276 σιφόρος γίνεται. πάρεστι δὲ τὸ λεγόμενον σκοπεῖν ἐξ
αὐτῶν τῶν ἀποτελεσμάτων. Σώστρατος γάρ, ὥς φασιν,
ἀποσταλεὶς ὑπὸ Πτολεμαίου πρὸς τὸν Ἀντίγονον βασιλι-
κῆς τινὸς ἕνεκα χρείας, κἀκείνου εἰκαιότερον ἀποκρινομέ-
νου, ἐπέτυχεν εἰπὼν

οὕτω δὴ κέλεαι, γαιήοχε κυανοχαῖτα;
τόνδε φέρω Διὶ μῦθον ἀπηνέα τε κρατερόν τε;
ἦ τι μεταστρέψεις; στρεπταὶ μέν τε φρένες ἐσθλῶν.

ταῦτα γὰρ ἀκούσας Ἀντίγονος μετεβάλετο.

277 Πολλῶν δὴ τοιούτων λεγομένων εἰς τὸ χρησιμώτατον
εἶναι τὸ τῆς γραμματικῆς μέρος τὸ περὶ ποιητὰς καὶ συγ-
γραφεῖς καταγιγνόμενον, δείγματος χάριν τοῖς ἐκκειμένοις
ἀρκεσθέντες λέγωμεν πρὸς ἕκαστον αὐτῶν. τὸ τοίνυν
βιωφελῆ εἶναι τὴν ποιητικὴν γνωμολογίαν καὶ φιλοσοφίας
ἀρχήν, ταύτης δὲ ἀποδοτικὴν ὑπάρχειν τὴν γραμματικήν,
278 ὄντως γραμματικόν ἐστιν. πρῶτον μὲν γάρ, ἵνα συνδρά-
μωμεν αὐτοῖς μηδὲν ποιητικῆς κατειπόντες, ἀλλ' οὖν γε
ἐκεῖνο πρόδηλόν ἐστιν ὅτι ὁπόσα μὲν βιωφελῆ καὶ ἀναγ-
καῖα εὑρίσκεται παρὰ ποιηταῖς, οἷά ἐστι τὰ γνωμικὰ καὶ

4. ἀναγκαῖον CGRV. 6. ἱππωνάκτιον CR. est fr. 29 Welcker. 8. μηδέ] μηδέ τ' ἄν F. 9. λαλεῖ CR, λαβεῖν Salmasius. καμανδωλοῦ C. 15. ἀποκρινουμένου V. 17. οὕτω] Il. 15 201. 20. μετεβάλ(λ)ετο R, μεταβάλλετο C, μετεβάλλετο FGV. 26. ταύτη V. 28. οὖν ἐκεῖνό γε?

παραινετικά, ταῦτα σαφῶς αὐτοῖς πέφρασται καὶ οὐ δεῖται γραμματικῆς, καθάπερ τὰ ἐν ξέναις ἱστορίαις κείμενα, ἢ αἰνιγματωδῶς ἐκφερόμενα, ταῦτ' ἔστιν ἄχρηστα, ὥστε καὶ τῇ ἀπ' ἐκείνων ὠφελ[illegible]συνεισέρχεσθαι αὐτῶν τὸ χρειῶδες τῆς γραμματικῆς καὶ τῇ τούτων ματαιότητι συμπεριφέρεσθαι. εἶτα φάσις μόνον ἐστὶν ἡ γνώμη, καθάπερ 279
τὸ τοιοῦτο,

σοφὸν γὰρ ἓν βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας
νικᾷ, σὺν ὄχλῳ δ' ἀμαθία πλεῖστον κακόν·

φάσει δὲ οὐ πείθεται ὁ νοῦς περὶ τοῦ καλῶς εἰρῆσθαι ἢ μὴ [εἰρῆσθαι], ἀλλ' ἀποδείξεων δεῖται. αἱ δὲ ἀποδείξεις τῶν καθηκόντως λεγομένων ἢ μὴ οὐ γραμματικῆς εἰσὶν ἀλλὰ φιλοσοφίας· τοίνυν καὶ ταύτῃ περισσὴν καὶ ματαίαν συμβέβηκεν εἶναι τὴν γραμματικήν. καὶ μὴν εἴπερ διὰ τὸ πολλὰ καλῶς εἰρῆσθαι τοῖς ποιηταῖς καὶ βιωφελῶς χρησίμη ἐστὶν ἡ προφῆτις γραμματικὴ αὐτῶν, ἐπεὶ πολλαπλασίονα τούτων διαστρόφως καὶ ἐπὶ λύμῃ τοῦ βίου παρ' αὐτοῖς ἐξενήνεκται, ἄχρηστος γενήσεται. καθὰ γάρ ἐστι τις ὁ εἰπὼν

μὴ Πλοῦτον εἴπῃς· οὐχὶ θαυμάζω θεὸν
ὃν χὠ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο,

οὕτως ἔστι καὶ ὁ τοὐναντίον ἀποφαινόμενος,

ὦ χρυσὲ δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς,
ὡς οὔτε μήτηρ ἡδονὰς τοίας ἔχει,
οὐ παῖδες ἀνθρώποισιν, οὐ φίλος πατήρ,
οἵας σὺ χοἱ σὲ δώμασι κεκτημένοι.

καὶ πάλιν

εὖ πρᾶσσε· τὰ φίλων δ' οὐδὲν ἤν τις δυστυχῇ.

καὶ

κάλλιστα μουσῶν φθέγγεται πλουτῶν ἀνήρ.

4. συνεισέρχεται G. 6. φάσιν V. 8. σοφὸν] Euripid. Antiopes fr. 31 p. 78 Matth. 16. πόλλωπλασίονα C. 17. διαστρόφων C. 20. μὴ] cf. p. 660 27. 21. χὠ] καὶ ὁ L. 22. οὔτ' ἔστι καὶ οὐ τοὐναντίον C. 23. ὦ χρυσὲ] Euripid. Danaes fr. 13 p. 151 Matth. 26. καὶ οἱ CRV. 28. εὖ πρᾶσσε] Euripid. Phoeniss. 403 (414). 30. κάλλιστα] idem fr. incert. 16 p. 436 Matth.

280 ἀναποδείκτως μὲν οὖν λεγομένων τῶν οὕτως ἐναντίων ἐπιρρεπέστερον ἔχουσιν ἄνθρωποι πρὸς τὴν τοῦ χείρονος ἐκλογήν, καὶ διὰ τοῦτο βλαπτικὴ ἀναφαίνεται ἡ ποιητική· διακρινομένων δὲ αὐτῶν, καὶ τῶν μὲν ἀθετουμένων τῶν δὲ προκρινομένων, χρειώδης γίνεται οὐχ ἡ γραμματικὴ ἀλλ' ἡ διακρίνειν δυναμένη φιλοσοφία. ποιητικοῖς τε μαρτυρίοις χρῶνται οὐχ οἱ γνησίως φιλοσοφοῦντες (τούτων γὰρ ὁ λόγος αὐτάρκης ἐστὶ πρὸς πειθώ) ἀλλ' οἱ τὸν πο-
281 λὺν καὶ ἀγοραῖον φενακίζοντες ὄχλον· οὐ '''γὰρ δυσχερὲς ποιητὰς μαχομένους καὶ εἰς ὅ τι ἂν θέλωσιν ᾄδοντας δεῖξαι, ὅτε καὶ οἱ προηγουμένως φιλοσοφοῦντες πολλὰ μαχομένως λέγουσιν. τῶν δὲ γραμματικῆς κατηγόρων ὁ μὲν Πύρρων παρ' ἕκαστα τὴν Ὁμηρικὴν διετύλισσε ποίησιν οὐ πάντως διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, ἀλλὰ τάχα μὲν ψυχαγωγίας χάριν καὶ ὡς εἰ κωμῳδῶν ἠκροᾶτο, τάχα δὲ καὶ τοὺς ποιητικοὺς παρατηρῶν τρόπους καὶ χαρακτῆ-
282 ρας· λέγεται γὰρ αὐτὸν καὶ ποίησιν εἰς τὸν Μακεδόνα Ἀλέξανδρον γράψαντα μυρίοις χρυσοῖς τετιμῆσθαι. οὐκ ἀπέοικε δὲ καὶ ἄλλας αἰτίας ὑπάρχειν, περὶ ὧν ἐν τοῖς
283 Πυρρωνείοις διεξήλθομεν. ὁ δὲ Ἐπίκουρος οὐκ ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν εἴληφε τὸν ὅρον τοῦ μεγέθους τῶν ἡδονῶν. μακρῷ γὰρ διαφέρει τὸ λέγειν ὅτι ἐπαύσαντό τινες πίνοντες καὶ ἐσθίοντες καὶ τὴν αὐτῶν ἐπιθυμίαν πληροῦντες (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ

αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο)

τοῦ φάναι ὅρον εἶναι τῶν περὶ τὰς ἡδονὰς μεγεθῶν τὴν τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσιν· τοῦτο γὰρ οὐ πάντως κρέασι
284 καὶ οἴνῳ ἀλλὰ καὶ τοῖς λιτοτάτοις πέφυκε γίνεσθαι. ἄλλως τε ὁ μὲν ποιητὴς ἐπὶ προσφερομένων μόνων ἐποιήσατο τὴν ἀπόφασιν, Ἐπίκουρος δὲ ἐπὶ πάντων τῶν ἀπολαυστῶν, ἐν οἷς ἐστὶ καὶ ἡ ἀφροδίσιος μῖξις, περὶ ἧς πάντες ἴσασιν οἵαν ἔσχε γνώμην Ὅμηρος. τό τε τὸν θάνατον [μὲν]

12. μαχομένων C. 15. εἰ] ἡ V. 17. λέγεται] v. Wyttenbach. ad Plutarch. 331 E. 29. τε om C.

μηδὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς εἴρηται μὲν ἴσως τῷ Σώφρονι, ἀποδέδεικται δὲ Ἐπικούρῳ, καὶ ἔστιν οὐ τὸ εἰπεῖν ἀλλὰ τὸ ἀποδεῖξαι θαυμαστόν. εἶτα οὐδὲ κατὰ τοῦτο ἔφησεν 285
ὁ Ἐπίκουρος τὸν θάνατον '''μηδὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς, καθὸ ἀδιάφορόν ἐστιν ἢ ζῆν ἢ μή· πολλῷ γὰρ αἱρετώτερον τὸ ζῆν διὰ τὸ αἰσθανομένων εἶναι τὸ ἀγαθόν· ἀλλ' ἐν ἀναισθησίᾳ οὔτε κακόν τι εἶναι οὔτε ἀγαθόν. τὸ μὲν γὰρ ἀναισθητεῖν τὰ νεκρὰ τῶν σωμάτων οὐχ ὁ ποιητὴς μόνος οἶδεν ἀλλὰ καὶ ὁ σύμπας βίος. μήτηρ γοῦν πολλάκις υἱὸν θρηνοῦσα φησὶν "ἀλλὰ σὺ μὲν τούτων οὐκ ἐπαισθάνῃ, ἐγὼ δὲ ταλαιπωρῶ·" καὶ ἐνατενίζουσα ἐπιφθέγγεται "τίς δέ ἐστιν ἔτι σοι τούτων ὄνησις;" οὐ μὴν ἀλλ' 286
ἐὰν ἐξετάζῃ τις, τὴν ἐναντίαν ἔχοντα δόξαν εὑρήσει τὸν ποιητήν. αἱ μὲν γὰρ ψυχαὶ κοινῶς διψῶσιν αἵματος

(ἀλλ' ἀποχάζεο βόθρου, ἄπισχε δὲ φάσγανον ὀξὺ
αἵματος, ὄφρα πίω καί τοι νημερτέα εἴπω),

ὁ δὲ Τιτυὸς ὑπὸ γυπῶν διὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἡπατοφαγεῖται, ὁ δὲ Τάνταλος ἕστηκεν ἐν λίμνῃ,

ἡ δὲ προσέκλυζε γενείῳ·
στεῦτο δὲ διψάων, πιέειν δ' οὐκ εἶχεν ἑλέσθαι.

καὶ μὴν ὅσον ἐπὶ τῷ ὑπ' Εὐριπίδου λεχθέντι περὶ θεῶν, 287
τὴν αὐτὴν καὶ οἱ ἰδιῶται δόξαν ἔχουσιν. ἴσον γάρ ἐστι τῷ

ὅστις δὲ θνητῶν οἴεται τοὐφήμερον
κακόν τι πράσσων τοὺς θεοὺς λεληθέναι,
δοκεῖ πονηρά, καὶ δοκῶν ἁλίσκεται
ὅταν σχολὴν ἄγουσα τυγχάνῃ δίκη

καὶ τὸ οὕτω παρὰ τοῖς πολλοῖς λεγόμενον,

ὀψὲ θεῶν ἀλέουσι μύλοι, ἀλέουσι δὲ λεπτά·

μόνῳ δὲ διενήνοχε τῷ μέτρῳ. ἂν δὲ καὶ ἐξετάσῃ τις, 288
πολλῷ χείρονα τῆς τῶν ἰδιωτῶν ὑπολήψεως εὑρήσει τὰ

1. τῷ Σώφρονι] ab Epicharmo H: cf. p. 661 16. τῷ Σοφοκλεῖ Menag. ad D. L. 10 139. 2. τῷ C. 15. ἀλλ' ἀποχάζεο] Od. 11 95. 17. ὑπὸ γυπῶν om CR. 19. ἡ δὲ] Od. 11 583. 22. αὐτὴν om C. 25. πονηρά] τις ἀνὴρ L: cf. p. 661 27. 28. ὀψὲ] v. Wyttenbach. ad Plutarch. p. 549 D. 29. ἐξετάσει V.

τῶν ποιητῶν. καὶ ὁ μὲν σκηνικὸς ἀναγορευθεὶς φιλόσοφος ἔτι μετριώτερος φαίνεται, λέγων μὴ εἰδέναι ᾧ προσεύχεται.

ὦ γῆς ὄχημα κἀπὶ γῆς ἔχων ἕδραν,
ὅστις ποτ' εἶ σύ, δυστόπαστος εἰσιδεῖν,
'''Ζεύς, εἴτ' ἀνάγκη φύσεος εἴτε νοῦς βροτῶν,
προσευξάμην σέ.

289 Ὅμηρος δὲ καὶ Ἡσίοδος κατὰ τὸν Κολοφώνιον Ξενοφάνη

ὡς πλεῖστ' ἐφθέγξαντο θεῶν ἀθεμίστια ἔργα,
κλέπτειν μοιχεύειν τε καὶ ἀλλήλους ἀπατεύειν.

Κρόνος μὲν γάρ, ἐφ' οὗ τὸν εὐδαίμονα βίον γεγονέναι λέγουσι, τὸν πατέρα ἠνδροτόμησε καὶ τὰ τέκνα κατέπιεν, Ζεύς τε ὁ τούτου παῖς ἀφελόμενος αὐτὸν τῆς ἡγεμονίας

γαίης νέρθε καθεῖσε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης,
τῆλε μάλ' ἧχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον.

290 τῷ δὲ Διὶ ἐπιβουλεύουσιν οἱ συγγενεῖς, παρὸ καὶ ὑπὸ Θέτιδος βοηθεῖται,

ὁππότε μιν ξυνδῆσαι Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι,
Ἥρη τ' ἠδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη·

ὠμότατος γάρ ἐστι, καὶ τὴν μὲν ἀδελφὴν καὶ γυναῖκα ἱεροσύλου τρόπον κρεμάσας οὐκ ἀρκεῖται, ἀλλὰ καὶ ὀνειδίζει λέγων

ἦ οὐ μέμνῃ ὅτε τ' ἐκρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖιν
ἄκμονας ἧκα δύω, περὶ χερσὶ δὲ δεσμὸν ἴηλα
χρύσεον ἄρρηκτον, σὺ δ' ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσιν
ἐκρέμω, ἠλάστεον δὲ θεοὶ κατὰ μακρὸν Ὄλυμπον;

291 τὸν δὲ Ἥφαιστον ὀργισθεὶς ῥίπτει ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὁ δὲ

κάππεσεν ἐν Λήμνῳ, ὀλίγος δ' ἔτι θυμὸς ἐνῆεν.

τὸν δὲ ἀδελφὸν ὑπερορᾷ οἰκί' ἔχοντα

4. ὦ γῆς] Euripid. Troad. 884. 6. εἴτε et φύσεως L. 9. ὅς πλεῖστα ἐφθέγξατο CGHV: corr Fabricius. οἳ Karstenus Xenophanis reliqq. p. 43, om H. 10. ἀλλήλοις L: recte p. 431 5. 11. κρῖνος C. 14. γαίης] Il. 14 204. 15. τῆλε] Il. 8 14. τῇ C. 18. ὁππότε] Il. 1 399. 19. ποσειδῶν CRV, ποσειδὼν FG. καὶ] καὶ μὲν FG. 21. ὀνειδίζων FG. 23. ἦ οὐ] Il. 15 18. δὲ om C. ποδοῖν CR. 28. κάππεσεν] Il. 1 593.

σμερδαλέ᾽ εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.

πρόσεστι δὲ αὐτῷ πρὸς τῇ ἀποτομίᾳ καὶ ἀκρασία, ὃς θεασάμενος τὴν Ἥραν ἐπὶ τῆς Ἴδης κεκοσμημένην οὐ καρτερεῖ μέχρι τῶν ἀποδεδειγμένων αὐτοῖς θαλάμων ἐλθεῖν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ ὄρους χαμαὶ ῥίψας ἑαυτὸν συγκυλίνδεται τῇ γυναικί,

'''τοῖσι δ᾽ ὑπὸ χθὼν δῖα φύεν νεοθηλέα ποίην,
λωτόν θ᾽ ἑρσήεντα ἰδὲ κρόκον ἠδ᾽ ὑάκινθον.

ποικίλης οὖν πεφωραμένης τῆς ποιήσεως ἀνωφελὴς ἡ γραμ- 292
ματικὴ μὴ δυναμένη ἀποδεῖξαι τίσι πιστευτέον ἐστὶν ὡς ἀληθέσι καὶ τίσιν ἀπιστητέον ὡς μυθικοῖς ψεύσμασιν.

Ἀλλὰ πόλει φασὶ χρησίμην εἶναι τὴν γραμματικήν, 293
ἐπεὶ καὶ Λεβεδίοις νίκης αἴτιον ἐγένετο ἐκ ποιητικῆς μαρτύριον. ἕνεκα δὲ τούτου καὶ τὴν ὀρχηστικὴν ἀναγκαίαν λέγομεν εἶναι, ἐπεὶ Σώστρατος ὁ Ἀντιόχου ὀρχηστής, λαβόντος ὑποχείριον τὴν Πριήνην τοῦ βασιλέως πατρίδα οὖσαν αὐτοῦ, καὶ παρὰ τὸ συμπόσιον τὴν ἐλευθερίαν ἀναγκαζόμενος ὀρχεῖσθαι, οὐ καλὸν ἔφη τῆς πατρίδος αὐτοῦ δουλευούσης αὐτὸν ἐλευθερίαν ὀρχεῖσθαι· καὶ διὰ
τοῦτο ἐλευθερωθῆναι τὴν πόλιν. εἶτα ἄλλο μέν ἐστι τὸ 294
πόλει χρήσιμον, ἄλλο δὲ τὸ ἡμῖν αὐτοῖς. σκυτοτομικὴ γοῦν καὶ χαλκευτικὴ πόλει μέν ἐστιν ἀναγκαῖον, ἡμῖν δὲ χαλκεῦσι γενέσθαι καὶ σκυτοτόμοις πρὸς εὐδαιμονίαν οὐκ ἀναγκαῖον. διόπερ καὶ ἡ γραμματικὴ οὐκ ἐπεὶ πόλει χρησίμη καθέστηκεν, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἡμῖν ἐστὶν [ἡ] τοιαύτη. ἡ μὲν γὰρ ὁμιλητικὴ οὐκ ἀπὸ γραμματικῆς περιγίνεσθαι
πέφυκεν ἀλλ᾽ ἀπὸ κοινῆς τινὸς ἐντρεχείας, εἰ μή τι καὶ 295
Δημάδης ὁ ῥήτωρ γραμματικὸς ὤν, πολλοῖς τῶν Ἀθηναίων μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ ἧτταν συναιχμαλωτισθείς, καὶ εἰπὼν πρὸς τὸν Φίλιππον ἀναγκάζοντα εὐωχεῖσθαι

1. σμερδαλέ᾽] Il. 20 65. 7. τοῖσι] Il. 14 347. 15. λέγομεν V: ceteri λέγωμεν. 17. ἐλευθερίαν] ᾆσμα ἐκέλευσεν ὀρχεῖσθαι, τὸ δὲ ᾆσμα ἦν ἐλευθερία Libanius 3 p. 395 2 Reisk. 23. οὐκ om C. 28. ὢν] ἦν?

τίς γάρ κεν ἀνήρ, ὃς ἐναίσιμος εἴη,
πρὶν τλαίη πάσασθαι ἐδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
πρὶν λῦσαί θ' ἑτάρους καὶ ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἰδέσθαι;

296 Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τὰς τῶν γραμματικῶν ἐπιχει-
ρήσεις λεγέσθω· προηγουμένως δὲ ῥητέον ὡς εἰ μὲν μό-
νοι ἦσαν οἱ ποιηταὶ βιωφελεῖς, τάχα ἂν ἡ γραμματικὴ
βιωφελὴς ἐγίνετο περὶ τούτους πονουμένη, νῦν δὲ ἐπεὶ
οὗτοι μὲν ἢ ἀνωφελεῖς εἰσὶν ἢ ὀλιγωφελεῖς, φιλόσοφοι δὲ
καὶ οἱ λοιποὶ συγγραφεῖς διδάσκουσι τὰ ὠφέλιμα τῶν
297 πραγμάτων, οὐ δεόμεθα γραμματικῆς. καὶ ὅτι οἱ συγγρα-
φεῖς μᾶλλον ἢ οἱ ποιηταὶ τὰ χρήσιμα τῷ βίῳ '''δηλοῦσιν,
εὐεπιλόγιστον. οἱ μὲν γὰρ τοῦ ἀληθοῦς στοχάζονται, οἱ
δὲ ἐκ παντὸς ψυχαγωγεῖν ἐθέλουσιν, ψυχαγωγεῖ δὲ μᾶλλον
τὸ ψεῦδος ἢ τἀληθές. τοίνυν ἐκείνοις ἢ ὅτι τούτοις προ-
298 σεκτέον τοῖς ἐπίτηδες τὸ ψεῦδος μεταδιώκουσιν. καθόλου
τε, ὅσον ἐπὶ τοῖς ποιηταῖς, οὐχ οἷον ἀνωφελὴς τῷ βίῳ
ἀλλὰ καὶ βλαβερωτάτη. ἐπιτείχισμα γὰρ ἀνθρωπίνων πα-
θῶν ἡ ποιητικὴ καθέστηκεν· καὶ ὡς

γέρων γέροντι γλῶσσαν ἡδίστην ἔχει,

οὕτως οἱ μὲν ἐρωτομανεῖς καὶ μέθυσοι τὰς Ἀλκαίου καὶ
Ἀνακρέοντος ποιήσεις ἀναγνόντες προσεκκαίονται, οἱ δὲ
ὀργίλοι Ἱππώνακτα καὶ Ἀρχίλοχον ἀλείπτας ἔχουσι τῆς
περὶ αὐτοὺς κακίας.

299 Τὰ μὲν οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγόμενα κατὰ τὸν τό-
πον, καὶ μάλιστα τῶν Ἐπικουρείων, ἐστὶ τοιαῦτα· ἡμεῖς
δὲ μηδὲν κατειπόντες τῆς ποιητικῆς ἄλλως ποιώμεθα τὰς
ἀντιρρήσεις πρὸς τοὺς ἀξιοῦντας γραμματικὴν ἔχειν τέχνην
τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων διαγνω-
300 στικήν. ἐπεὶ τοίνυν πᾶν σύγγραμμα καὶ πᾶσα ποίησις ἐκ
λέξεων τῶν δηλουσῶν καὶ πραγμάτων τῶν δηλουμένων
συνέστηκε, δεήσει τὸν γραμματικόν, εἴπερ ἔχει τέχνην

1. τίς γάρ] Od. 10 383. ὅς om V. αἰνέσιμος CGHV, laude ornandus H. 2. πρὶν] ὅς V. 3. λύσαι FG. 11. ἢ om C. 14. ἢ] μᾶλλον ἤ? 16. βίῳ ἡ γραμματικὴ ἀλλά? 19. γέρων] Meinek. Com. Gr. 5 p. 668. 21. Ἀνακρέοντος] cf. Bergk. Anacreontis carm. reliq. p. 6. προσεκκαίοντο C. 31. τὴν γραμματικὴν CR.

διαρθρωτικὴν τῶν παρὰ συγγραφεῦσι καὶ ποιηταῖς λεγομένων, ἤτοι τὰς λέξεις μόνον ἢ τὰ ὑποκείμενα πράγματα γινώσκειν ἢ τὸ συναμφότερον. ἀλλὰ τὰ μὲν πράγματα, κἂν ἡμεῖς μὴ λέγωμεν, φαίνεται μὴ γινώσκειν. τούτων γὰρ τὰ μέν ἐστι φυσικὰ τὰ δὲ μαθηματικὰ τὰ δὲ ἰατρικὰ τὰ δὲ μουσικά, καὶ δεῖ τὸν μὲν φυσικοῖς ἐπιβάλλοντα πράγμασιν εὐθὺς φυσικὸν εἶναι καὶ τὸν μουσικοῖς μουσικὸν εἶναι καὶ τὸν μαθηματικοῖς εὐθὺς εἶναι μαθηματικόν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. ὁ μέντοι γραμματικὸς ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ αὐτῷ πάνσοφος καὶ πάσης ἐπιστήμης δαήμων, σὺν τῷ καὶ αὐτόθεν προσπίπτειν, ἔτι κἀκ τῶν '''ἀποτελεσμάτων ἐλέγχεται. ποῦ γάρ τις δύναται τῶν 301
ὠφρυωμένων γραμματικῶν Ἡράκλειτον συνεῖναι καὶ Πλάτωνι παρακολουθῆσαι λέγοντι "τῆς ἀμερίστου καὶ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἐχούσης οὐσίας καὶ τῆς περὶ τὰ σώματα μεριστῆς τρίτον ἐξ ἀμφοῖν συνεκεράσατο οὐσίας εἶδος, τῆς τε ταὐτοῦ φύσεως καὶ τῆς θατέρου" καὶ ἤδη τὰ ἑξῆς περὶ τὴν λέξιν, ἃ πάντες οἱ Πλάτωνος ἐξηγηταὶ ἐσίγησαν. ἢ ποῦ τοῖς Χρυσίππου διαλεκτικοῖς θεωρήμασιν ἢ Ἀρχιμήδους τε καὶ Εὐδόξου μαθηματικοῖς ἐπιβάλλειν ἰσχύσει; καὶ μὴν 302
ὡς ἐν τούτοις ἐστὶ τυφλός, οὕτω κἀν τοῖς περὶ αὐτῶν γραφεῖσι ποιήμασιν, οἷον Ἐμπεδοκλέους λέγοντος

χαίρετ', ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός,
πωλεῦμαι μετὰ πᾶσι τετιμένος,

καὶ πάλιν

ἀλλὰ τί τοῖσδ' ἐπίκειμ' ὡσεὶ μέγα χρῆμά τι πράσσων
εἰ θνητῶν περίειμι πολυφθερέων ἀνθρώπων;

ὁ μὲν γὰρ γραμματικὸς καὶ ὁ ἰδιώτης ὑπολήψονται κατ' ἀλαζονείαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὑπερο-

7. φυσικὸν — μουσικοῖς om CR. μουσικοῖς — 8. τὸν om V. 10. ὅτι om L. 11. προπίπτειν L. 13. Ἡράκλειτον] cf. Schleiermacher p. 325. 14. τῆς ἀμερίστου] Tim. p. 35 Steph. 16. συνεκράσατο V. 18. ἃ add ex H Fabricius. 24. μετὰ] τὰ C. τετιμημένος R, τετιμημένοις C. 27. πολυφθορέων CFGR cum Sturzio v. 376. neque id suspectum Struvio (ap. Schneider. lex. supplem.) ubi ἐπιφλογής negat posse Graecum esse. 28. γὰρ om C.

φίαν ταῦτ' ἀνεφθέγχθαι τὸν φιλόσοφον, ὅπερ ἀλλότριόν ἐστι τοῦ κἂν μετρίαν ἕξιν ἐν φιλοσοφίᾳ ἔχοντος, οὐχ ὅτι

303 γε τοῦ τοσούτου ἀνδρός· ὁ δὲ ἀπὸ φυσικῆς ὁρμώμενος θεωρίας, σαφῶς γινώσκων ὅτι ἀρχαῖον ὅλως τὸ δόγμα ἐστί, τοῖς ὁμοίοις τὰ ὅμοια γινώσκεσθαι, ὅπερ '''ἀπὸ Πυθαγόρου δοκοῦν κατεληλυθέναι κεῖται μὲν καὶ παρὰ Πλάτωνι ἐν τῷ Τιμαίῳ, εἴρηται δὲ πολὺ πρότερον ὑπ' αὐτοῦ Ἐμπεδοκλέους,

γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
ἠέρι δ' ἠέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀίδηλον,
στοργὴν δὲ στοργῇ, νεῖκος δέ τε νείκεϊ λυγρῷ,

συνήσει ὅτι ὁ Ἐμπεδοκλῆς θεὸν ἑαυτὸν προσηγόρευσεν, ἐπεὶ μόνος καθαρὸν ἀπὸ κακίας τηρήσας τὸν νοῦν καὶ ἀνεπιθόλωτον τῷ ἐν ἑαυτῷ θεῷ τὸν ἐκτὸς κατείληφεν.

304 Ἀράτου τε μὴν γράφοντος

ὅσσον ἀπ' ὀφθαλμοῖο βολῆς ἀπολάμπεται αὐγή,
ἑξάκις ἂν τόσση μιν ὑποδράμοι· αὐτὰρ ἑκάστη
ἴση μετρηθεῖσα δύω περιτέλλεται ἄστρα

οὐ γραμματικοῦ τοῦτο νοῆσαι, ὅτι ἡλίκη ἐστὶν ἡ ἀπὸ τῆς ἡμῶν ὄψεως πρὸς τὴν ἀνατολὴν ἐκβαλλομένη εὐθεῖα, ἑξάκις αὕτη ληφθεῖσα τὸν ζῳδιακὸν καταμετρήσει κύκλον ὥστε δύο αὐτὴν ἀποτέμνεσθαι ζῴδια, ἀλλὰ μαθηματικοῦ, γραμμικῶς αὐτὸ ἀποδεικνύντος, ὅτι τὸ ἕκτον τοῦ ζῳδιακοῦ κύκλου μέρος ἀπὸ τῆς μέχρι τῆς ἀνατολῆς ἐκβαλλο-

305 μένης εὐθείας καθέστηκεν. Τίμωνός τε τοῦ Φλιασίου τὸν Πύρρωνα ἡλίῳ ἀπεικάζοντος ἐν οἷς φησὶ

μοῦνος δ' ἀνθρώποισι θεοῦ τρόπον ἡγεμονεύεις,
ὃς περὶ πᾶσαν ἑλὼν γαῖαν ἀναστρέφεται,
δεικνὺς εὐτόρνου σφαίρας πυρικαύτορα κύκλον,

δόξει μὲν τοῖς γραμματικοῖς κατὰ τιμὴν αὐτὸ λέγειν καὶ

5. ἀπὸ τοῦ π. C. 6. καταλεληφθέναι C. 10. ἠέρα CR. ἀΐδιον C 14. αὐτῷ V. ἐκτος] ἐκτὸς θεὸν V. 16. ὅσσον] Phaenom. 541. 17. τόσσ' ἡμῖν R, τόσσ' ἡμῖν CGV, τόσσ' ἄμμιν F. 19. γραμματικὸν CRV. 23. γραμματικῶς V: cf. Bastius et Schaeferus ad Corinth. p. 283. 28. ἐλῶν?

διὰ τὴν περὶ τὸν φιλόσοφον ἐπιφάνειαν· ἄλλος δὲ ἐπιστήσει μήποτε καὶ μάχεται τὰ παραδείγματα τῷ σκεπτικῷ βουλήματι τὰ ὑπὸ τοῦ Φλιασίου εἰς τὸν Πύρρωνα λεχθέντα, εἴγε ὁ μὲν ἥλιος τὰ πρότερον μὴ βλεπόμενα τῷ φωτὶ καταυγάζων '''δεικνύσιν, ὁ δὲ Πύρρων καὶ τὰ προδήλως ἡμῖν ληφθέντα τῶν πραγμάτων εἰς ἀδηλότητα περιστάναι βιάζεται. τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχειν φαίνεται τῷ 306 *φιλοσοφώτερον ἐπιβάλλοντι, ἀλλ' ἡλίου τρόπον ἐπέχειν φησὶ τὸν Πύρρωνα καθόσον ὡς ὁ θεὸς τὰς τῶν ἀκριβῶς εἰς αὐτὸν ἀτενιζόντων ὄψεις ἀμαυροῖ, οὕτω καὶ ὁ σκεπτικὸς λόγος τὸ τῆς διανοίας ὄμμα τῶν ἐπιμελέστερον αὐτῷ προσεχόντων συγχεῖ, ὥστε ἀκαταληπτεῖν περὶ ἑκάστου τῶν κατὰ δογματικὴν θρασύτητα τιθεμένων. εἰ δὲ δεῖ περὶ* 307 *ἰατρικῆς διεξέρχεσθαι θεωρίας καὶ παριστᾶν ὡς καὶ ἐπίθετον πολλάκις προσριφὲν ὑπὸ ποιητοῦ βαθὺν ἐμφαίνει καὶ ἐπιστημονικὸν νοῦν, οἷόν ἐστι τὸ "βαθύσχοινον λεχεποίην" παρ' Ὁμήρῳ. σημαίνει γὰρ ὃ μὴ δύναται νοῆσαι γραμματικός, παραστατικὸν πρὸς συνουσίαν ἐστὶ τὸ τῆς σχοίνου σπέρμα, λέχος καλοῦντος τοῦ ποιητοῦ τὴν μῖξιν. ἢ* 308 *τὸ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ ἐπὶ τῇ Λυκομήδους θυγατρὶ Δηιδαμείᾳ λεγόμενον,*

> *ἡ παῖς νοσεῖ σου κἀπικινδύνως ἔχει*
> *πρὸς τοῦ; τίς αὐτὴν πημονὴ δαμάζεται;*
> *μῶν κρυμὸς αὐτῆς πλευρὰ γυμνάζει χολῆς;*

πυνθάνεται γὰρ μή τι πλευριτικὴ γέγονε διὰ τὸ τοὺς πλευριτικοὺς βήσσοντας ὑπόχολον ἀνάγειν. ὧν οὐδὲν οἶδεν ὁ γραμματικός.

Καίτοι περιττὸν ἴσως ἐστὶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων 309 *καὶ τάχα ἐπιστημονικῶν δυσωπεῖν τοὺς ἀπὸ τῆς γραμματικῆς, ὅτε καὶ τὸ τυχὸν ἐπιγραμμάτιον οὐχ οἷοί τέ εἰσι*

1. ἄλλως *V*. 6. περιστᾶναι *C*, περιστᾶν *V*. 9. *dicit H:* ceteri φασί. ὡς add *H*. 14. καὶ παριστᾶν] *adduci potest H*. 16. βαθύσχοινον] Il. 4 383. 17. νοῆσαι om *V*. 18. ὅτι παραστατικόν? 24. χειμάζει Ruhnkenius, χολῇ Valckenarius apud Matth. Eurip. 9 p. 321. 29. τοὺς] τὰς *C*.

*νοῆσαι, καθάπερ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Καλλιμάχου εἰς Διόδω-
ρον τὸν Κρόνον σ̓υγγραφέν,*

> *ἠνίδε κου κόρακες τεγέων ἔπι κοῖα συνῆπται
> κρώζουσιν, καὶ κῶς αὖθι γενησόμεθα.*

310 *ὅτι γὰρ διαλεκτικώτατος ἦν ὁ Κρόνος καὶ ἐδίδασκε πῶς
κριτέον ἐστὶ τὸ ὑγιὲς συνημμένον, ὥστε διὰ τὸ ἐπικρατεῖν
ἤδη τὴν διδασκαλίαν καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν δωμάτων κόρακας
ἐκ πολλῆς τῆς κατηχήσεως κράζειν τὴν κατ' αὐτὸν τοῦ
συνημμένου κρίσιν, εἴποι ἂν ὁ γραμματικός, καὶ μέχρι*
311 *τούτου συνήσει τὸ καὶ "παιδίοις γνώριμον· ἐλθὼν δὲ
καὶ ἐπὶ τὸ "καὶ κῶς αὖθι γενησόμεθα" ἡσυχάσει, μὴ εὑρί-
σκων τὸ δηλούμενον πρᾶγμα. φιλοσόφου γὰρ ἦν εἰπεῖν
ὅτι ἀρέσκει τῷ Διοδώρῳ μηδὲν κινεῖσθαι. τὸ γὰρ κινού-
μενον ἤτοι ἐν ᾧ ἔστι τόπῳ κινεῖται ἢ ἐν ᾧ μὴ ἔστιν·
οὔτε δὲ τὸ πρῶτον οὔτε τὸ δεύτερον· οὐκ ἄρα κινεῖταί
τι. τῷ δὲ μηδὲν κινεῖσθαι τὸ μηδὲν φθείρεσθαι ἀκολου-*
312 *θεῖ. ὡς γὰρ διὰ τὸ μήτε ἐν ᾧ ἔστι τόπῳ κινεῖσθαί τι
μήτε ἐν ᾧ μὴ ἔστιν οὐδὲν κινεῖται, οὕτως ἐπεὶ τὸ ζῷον
οὔτε ἐν ᾧ ζῇ χρόνῳ ἀποθνήσκει οὔτε ἐν ᾧ μὴ ζῇ, οὐδέ-
ποτε ἄρα ἀποθνήσκει. εἰ δὲ τοῦτο, ἀεὶ ζῶντες κατ' αὐτὸν
καὶ αὖθις γενησόμεθα.*

313 *Οὐκοῦν τὰ μὲν πράγματα οὐ νοοῦσιν οἱ γραμματι-
κοί. λείπεται τοίνυν τὰ ὀνόματα νοεῖν αὐτούς. ὃ πάλιν
ἐστὶ ληρῶδες. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲν ἔχουσι τεχνικὸν εἰς
τὸ λέξιν γινώσκειν. οὔτε γὰρ ἐκ τέχνης τινὸς μεμαθήκα-
σιν ὅτι οἱ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ ποιμένες "ἰὼ βαλλήν" λέ-
γοντες ἰὼ βασιλεῦ λέγουσι φρυγιστί, ἀλλὰ παρ' ἄλλων
ἀκούσαντες. διήνεγκε δὲ οὐδὲν ἢ βαρβάρου λέξεως ἑρμη-
νευτὰς γίνεσθαι ἢ τῆς κατὰ γλῶσσαν προσενεχθείσης,*
314 *ὁμοίας οὔσης ἀσυνήθους ἡμῖν. εἶτα καὶ τοῦτ' ἀδύνατόν
ἐστιν ἀπείρων οὐσῶν λέξεων καὶ ἄλλως παρ' ἄλλοις ὀνο-
ματοποιηθεισῶν ἢ ἐπὶ πράγμασιν οἷς ἡμεῖς οὐκ ἴσμεν τε-*

3. κοῦ H, καὶ Fabricius. 4. αὖθις CGRV. 8. αὐτὴν V. 11. καὶ κῶς] κακῶς C. αὖθις CV. 18. οὐδὲ FG. 24. habent H, ἔχει ceteri. 25. οὐδὲ? 27. βασιλεὺς C.

θεισῶν. οἷόν ἐστι τὸ ἐβαρβάριζεν ἀντὶ τοῦ ἐσύριζε κειμέ-
νου, βάρβαροι γὰρ οἱ Σύροι, τοῦ δὲ ὅλου ἀντὶ τοῦ παν-
τός, ὅλον γὰρ καὶ πᾶν συνώνυμον, τοῦ δὲ ἕλκους ἀντὶ
τῆς σύριγγος, εἶδος γὰρ ἕλκους ἡ σύριγξ. ὥστε τὸ ὅλον
γίνεσθαι τοιοῦτον "ἐσύριζεν ὁ Πάν, σύριγγας ἔχων ἐν τῇ
χειρί." ἄλλως τε καὶ ποῦ ἴσασιν ἐνίας τῶν ἐπιστημονικῶν 315
λέξεων οἱ γραμματικοί, καθάπερ τὴν παρὰ Ἀριστοτέλει
ἐντελέχειαν ἢ τὸ τί ἦν εἶναι; ἢ ποῦ συνήσουσι τίνα δύ-
ναμιν ἔχει παρὰ σκεπτικοῖς ἡ "οὐδὲν μᾶλλον" φωνή, πό-
τερον πυσματική ἐστιν ἢ ἀξιωματική, καὶ ἐπὶ τίνος τάσ-
σεται, ἆρά γε τοῦ ἐκτὸς ὑποκειμένου ἢ τοῦ περὶ ἡμᾶς πά-
θους; τί δὲ καὶ ἐροῦσιν ἐκ λέξεών τινων συντεθέντος τι- 316
νὸς ποιήματος;

> ἡ γάρ σοι δισσοῖσιν ὑπ' οὔρεσι δισσὸς ἐραστής
> ἔφθιτο, καὶ νεάτην μοῖρ' ἀνέθηκε φύσιν.
> ἄρθρῳ ἐν ἀσπιδόεντι βεβηκότα γυῖα καθ' ὅλμου
> βᾶσα τροχαντήρων ἄχρι περιστρέφεται,
> σμερδαλέα δ' ὑπένερθεν ἀλώπεκος ἄχρι δοχαίης
> αἰῶνος χαλαρὰν σύνδρομον ἁρμονίης.

τοὺς γὰρ ἐραστὰς οἵτινές εἰσι καὶ τὰ ὄρη καὶ τὸ ἀσπιδόεν 317
ἄρθρον καὶ τοὺς τροχαντῆρας, ἔτι δὲ καὶ τὸν ὅλμον καὶ
τὰς ἀλώπεκας δοχαίην τε καὶ αἰῶνα καὶ ἁρμονίαν, μήτε
τροπικῶς μήτε κατὰ ἱστορίαν ἀλλὰ κυρίως ἐξενεχθέντα ὀνό-
ματα, κἂν μυριάκις ἐπιστήσωσιν, οὐ συνήσουσιν.

Εἰ οὖν μήτε τὰ πράγματα μήτε τὰς λέξεις ἴσασιν, 318
παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν ἐστιν ἡ ποίησις ἢ τὸ σύγγραμμα,
οὐκ ἂν ἔχοιεν τέχνην ἐξηγητικὴν τῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ
συγγραφεῦσι λεγομένων. ἄλλως τε καὶ εἰ χρήζομεν γραμ-
ματικῆς, ἐπὶ τῶν ἀρίστων ποιημάτων χρήζομεν ἀλλ' οὐ

1. ἐβαρβάριζεν] excidisse totam sententiam, quam deinde per singula Sextus interpretetur, intellexit Fabricius: "ἐβαρβάριζε τὸ ὅλον, ἕλκη ἔχον ἐν τῇ χειρί," τοῦ μὲν ἐβαρβάριζεν ἀντὶ rlq. 2. σύριοι C. 12. καὶ om C. συντιθέντος FG. 14. γάρ σοι] γὰρ ἐπεὶ Hermannus. δισσὸς idem, διττὸς L. 15. μοῖραν ἔθηκε CRV: corr Fabricius. 16. ὁλμοῦ CRV. 17. βαιὰ Hermannus. qui 18 et 19: σμερδαλέαι δ' ὑπένερθεν ἀλώπεκες, ἄχρι δοχαίης αἰῶνος χαλαρᾷ σύνδρομον ἁρμονίῃ. 20. καὶ τὰ] κατὰ L, καὶ Salmasius. 21. ὁλμὸν RV, ὅλμον C. 23. ὀνόματα ἐξενεχθέντα C.

τῶν μοχθηρῶν. ἄριστον δὲ ποίημά ἐστι κατ᾽ αὐτοὺς τὸ
319 σαφές· ἀρετὴ γὰρ ποιήματος ἡ σαφήνεια, καὶ μοχθηρὸν τὸ ἀσαφὲς παρὰ γραμματικῇ. οὔτε οὖν ἐπὶ ἀρίστου ἐστὶ ποιήματος χρειώδης διὰ τὸ μὴ δεῖσθαι ἐξηγήσεως σαφὲς ὄν, οὔτε ἐπὶ τοῦ μοχθηροῦ διὰ τὸ αὐτόθεν εἶναι μοχθη-
320 ρόν. τό τε ἀνεπικρίτως διαφωνούμενον ἀκατάληπτόν ἐστιν, ἀνεπικρίτως δ᾽ ἔτι διαφωνοῦσιν ἐν ταῖς ἐξηγήσεσιν οἱ γραμματικοὶ περὶ τῆς τοῦ συγγραφέως διανοίας· ἀκατάληπτος ἄρα ἐστὶν ἡ τοῦ συγγραφέως διάνοια, καὶ διὰ τοῦτο ἄχρηστος ἡ γραμματική.

Ἀλλὰ γὰρ πρὸς μὲν τοὺς ἀπὸ τούτου τοῦ μαθήματος ἀναγομένους ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· ἀπ᾽ ἄλλης δὲ ἀρχῆς σκεψώμεθα καὶ πρὸς τοὺς ῥήτορας ἃ δεῖ λέγειν.

ΠΡΟΣ ΡΗΤΟΡΑΣ.

‴Τοῖς περὶ γραμματικῆς διεξοδευθεῖσιν ἡμῖν ἀκόλουθον ἂν εἴη καὶ περὶ ῥητορικῆς λέγειν, ἀνδρικωτέρας ἤδη καθεστώσης καὶ τὸ πλέον ἐπ᾽ ἀγορᾶς καὶ βημάτων ἐξεταζομένης. ἀλλ᾽ ἐπεὶ κοινὸν ὑπάρξεώς τε καὶ ἀνυπαρξίας ἐστὶν ἡ ἔννοια, καὶ οὐδὲν τούτων ἕτερον οἷόν τέ ἐστι ζητεῖν μὴ προλαβόντας ὅ ἐστι τὸ ζητούμενον, φέρε πρῶτον σκεψώμεθα τί ἂν εἴη ῥητορική, τὰς ἐπιφανεστάτας εἰς τοῦτο τῶν φιλοσόφων ἀποδόσεις παρατιθέμενοι.

2 Πλάτων μὲν οὖν ἐν τῷ Γοργίᾳ κατὰ διοριστικὴν ἔφοδον τοιοῦτον ἔοικεν ἐξ ἐπισυνθέσεως ὅρον τῆς ῥητορικῆς ἀποδιδόναι "ῥητορική ἐστι πειθοῦς δημιουργὸς διὰ λόγων, ἐν αὐτοῖς τοῖς λόγοις τὸ κῦρος ἔχουσα, πειστική, οὐ διδασκαλική," τὸ μὲν "διὰ λόγων" προστιθεὶς τάχα παρόσον πολλά ἐστι τὰ πειθὼ τοῖς ἀνθρώποις ἐνεργαζόμενα χωρὶς λόγου, καθάπερ πλοῦτος καὶ δόξα καὶ ἡδονὴ καὶ κάλλος.
3 οἱ γοῦν παρὰ τῷ ποιητῇ δημογέροντες, καίπερ ἐκπεπολεμωμένοι καὶ τελέως ἀπηλλοτριωμένοι πρὸς τὴν Ἑλένην

6. τὸ δὲ L. 7. δέ τι L. 11. τοὺς μὲν FG. 12. ἀναγόμεθα ἐ τοσοῦτον C. 13. post λέγειν RV rubrica: σέξτου ἐμπειρικοῦ περὶ γραμματικῆς. 28. ἐργαζόμενα CR.

ς κακῶν αἰτίαν γενομένην αὐτοῖς, ὅμως ὑπὸ τοῦ περὶ
ὑτὴν κάλλους πείθονται, καὶ προσιούσης τοιαῦτά τινα
ρὸς ἀλλήλους διεξίασιν,

οὐ νέμεσις Τρῶας καὶ ἐυκνήμιδας Ἀχαιοὺς
τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν.

ρύνη τε, ὥς φασίν, ἐπεὶ συνηγοροῦντος αὐτῇ Ὑπερίδου 4
μελλε καταδικάζεσθαι, καταρρηξαμένη τοὺς χιτωνίσκους
αὶ γυμνοῖς στήθεσι προκυλινδουμένη τῶν δικαστῶν πλεῖον
ἴχυσε διὰ τὸ κάλλος τοὺς δικαστὰς πεῖσαι τῆς τοῦ συνη-
ροῦντος ῥητορείας. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ χρημάτων ἐστὶν
δονῆς τε καὶ δόξης· τούτων γὰρ ἕκαστον εὑρήσομεν
ἴκω πεῖθον ὡς πολλάκις τινὰ τῶν καθηκόντων ὑπερβαί-
μιν. οὐ τοίνυν ἀσκόπως ὁ Πλάτων ἀποβλέπων εἰς τὴν
' αὐτῶν γινομένην πειθὼ ἔλεξεν ὅτι ῥητορική ἐστι πει-
οῦς δημιουργὸς οὐχ ὁπωσοῦν ἀλλὰ διὰ λόγων. καὶ μὴν 5
ἰκ ἐπεὶ λόγοις πείθει, πάντως ἐστὶ ῥητορική (καὶ γὰρ ἡ
τρικὴ καὶ αἱ ὁμοειδεῖς ταύτῃ τέχναι διὰ λόγου πείθου-
ν), ἀλλ' εἴ τις ἐν αὐτοῖς προηγουμένως τοῖς λόγοις ὑπο-
ιμένην ἔχει τὴν ἰσχύν, καὶ οὐ κοινῶς, ἐπείπερ καὶ ἡ γεω-
ιτρία καὶ ἀριθμητικὴ καὶ πᾶσα ἡ τῷ γένει θεωρητικὴ
χνη ἐν λόγοις προηγουμένως ἔχει τὸ κῦρος, ἀλλ' ὅταν
ἰν τούτοις μὴ διδασκαλικήν, ὥσπερ γεωμετρία, ἀλλὰ πει-
ικὴν ποιῆται τὴν πειθώ· ὅπερ ἦν ἴδιον ῥητορικῆς.

Ξενοκράτης δὲ ὁ Πλάτωνος ἀκουστὴς καὶ οἱ ἀπὸ τῆς 6
οᾶς φιλόσοφοι ἔλεγον ῥητορικὴν ὑπάρχειν ἐπιστήμην τοῦ
λέγειν, ἄλλως μὲν Ξενοκράτους τὴν ἐπιστήμην λαμβά-
ντος καὶ ἀρχαϊκῷ νόμῳ, ἀντὶ τῆς τέχνης, ἄλλως δὲ τῶν
ωικῶν, ἀντὶ τοῦ βεβαίας ἔχειν καταλήψεις, ἐν σοφῷ μό-
φυομένην. τὸ δὲ λέγειν ἀμφότεροι παραλαμβάνουσιν
διαφέρον τοῦ διαλέγεσθαι, ἐπειδήπερ τὸ μὲν ἐν συν-
μίᾳ κείμενον κἂν τῷ λαμβάνειν καὶ διδόναι λόγον δια-
κτικῆς ἐστὶν ἔργον, τὸ δὲ λέγειν ἐν μήκει καὶ διεξόδῳ 7

1. αἰτίοις C. 4. οὐ νέμεσις] H. 3 156. εὐκνήμιδας CRV. 9. τοῖς
σταῖς CR. 12. ὡς πολλοὺς πολλάκις? 16. ἐπεὶ] εἴ τις? 17. λόγων?
18. εἰ] ἢ? 19. καὶ ante οὐ om C. 20. ἡ om CR. 22. πιστικὴν X.

θεωρούμενον ῥητορικῆς ἐτύγχανεν ἴδιον. ἔνθεν γοῦν καὶ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ἐρωτηθεὶς ὅτῳ διαφέρει διαλεκτικὴ ῥητορικῆς, συστρέψας τὴν χεῖρα καὶ πάλιν ἐξαπλώσας ἔφη "τούτῳ," κατὰ μὲν τὴν συστροφὴν τὸ στρογγύλον καὶ βραχὺ τῆς διαλεκτικῆς τάττων ἰδίωμα, διὰ δὲ τῆς ἐξαπλώσεως καὶ ἐκτάσεως τῶν δακτύλων τὸ πλατὺ τῆς ῥητορικῆς δυνάμεως αἰνιττόμενος.

8 Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ῥητορικῶν τεχνῶν ἁπλούστερον παραδίδωσι τὴν ῥητορικὴν τέχνην λόγων. καὶ ζητουμένου πρὸς αὐτὸν ὅτι καὶ ἡ ἰατρικὴ τέχνη ἐστὶ λόγων ἰατρικῶν, ἀπολογούμενοί τινές φασιν ὅτι ἡ ἰατρικὴ τοὺς λόγους ἐφ' ἕτερόν τι ἀναφέρει τέλος, καθάπερ τὴν
9 ὑγείαν, ἡ δὲ ῥητορικὴ ἄντικρύς ἐστι λόγων τέχνη. καὶ ἄλλους δὲ ἐκτίθεται ὁ ἀνὴρ οὗτος ὅρους, περὶ ὧν οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμῖν λέγειν τοῖς μὴ προηγουμένως τὸν περὶ ῥητορικῆς διεξοδεύουσι λόγον, ἀλλ' ὅσον τοῦ τὴν ἰδιότητα ταύτης περινοῆσαι πρὸς τὴν χειρισθησομένην ἡμῖν ἀντίρρησιν. ἧς ἀρχὴ γένοιτ' ἂν εὐθέως ἀπὸ τῆς ἐκκειμένης νοήσεως. ἐπεὶ γὰρ τέχνην ἢ ἐπιστήμην λόγων ἢ τοῦ λέγειν καὶ πειθοῦς περιποιητικὴν βούλονται τυγχάνειν τὴν ῥητορικὴν οἱ τὴν ἔννοιαν αὐτῆς ἀποδιδόντες, πειρασόμεθα καὶ ἡμεῖς τῶν τριῶν τούτων ἐχόμενοι διδάσκειν τὸ ἀνυπόστατον αὐτῆς.

10 Πᾶσα τοίνυν τέχνη σύστημά ἐστιν ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων καὶ ἐπὶ τέλος εὔχρηστον τῷ βίῳ λαμβανόντων τὴν ἀναφοράν· ἡ δὲ ῥητορικὴ οὐκ ἔστι σύστημα ἐκ καταλήψεων, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστιν ἡ
11 ῥητορική. τῶν γὰρ ψευδῶν οὐκ εἰσὶ καταλήψεις, ψευδῆ δέ ἐστι τὰ λεγόμενα τῆς ῥητορικῆς εἶναι θεωρήματα, τοιαῦτα ὄντα "οὕτω παραπειστέον τοὺς δικαστὰς καὶ ὀργὴν κινητέον ἢ ἔλεον καὶ μοιχῷ συνηγορητέον ἢ ἱεροσύλῳ" ἐμφαίνει τὸ καθήκειν οὕτω τοὺς δικαστὰς παραπείθειν

25. τέλους V. 29. εἶναι om GH. 30. καὶ — 31. καὶ om B. 31. ἔλαιον C. ἢ] καὶ CR. 32. ἐμφαίνειν C. an ἐμφαίνοντα, omisso τό?

αὶ ὀργὴν ἢ ἔλεον κινεῖν· ἅπερ οὐκ ἔστιν ἀληθῆ, καὶ
ιὰ τοῦτο ἀκατάληπτα. οὐ τοίνυν αὐτῶν εἰσὶν αἱ κατα-
ήψεις· ᾧ συνεισέρχεται '''τὸ μηδὲ τὴν ῥητορικὴν ὑπάρ-
ειν. καθάπερ οὖν οὐκ ἂν εἴποιμεν τὴν τοιχωρυχικὴν 12
ἶναί τινα τέχνην παραινοῦσαν τὸ "οὕτω δεῖ τοῖχον διορύτ-
ειν," καὶ τὴν κλεπτικὴν τὸ "οὕτω καθήκει κλέπτειν καὶ
αλαντιοτομεῖν," (ψευδῆ γάρ ἐστι ταῦτα, καὶ οὔτε καθή-
ντα οὔτε θεωρήματα), οὕτως οὐδὲ τὴν ῥητορικὴν ὑπο-
ηπτέον ἔχειν τεχνικὴν ὑπόστασιν, ἐπὶ τοιούτοις παραγγέλ-
ασι σαλεύουσαν. ἀμέλει γέ τοι καὶ οἱ περὶ Κριτόλαον
ὸν περιπατητικόν, καὶ πολὺ πρότερον οἱ περὶ Πλάτωνα,
ς τοῦτο ἀπιδόντες ἐκάκισαν αὐτὴν ὡς κακοτεχνίαν μᾶλ-
ον ἢ τέχνην καθεστηκυῖαν. καὶ μὴν ἐπεὶ πᾶσα 13
χνη ἤτοι ἑστηκὸς ἔχει τὸ τέλος καὶ πάγιον, ὡς φιλοσοφία
αὶ γραμματική, ἢ τοῦ ὡς τὸ πολὺ ἐχόμενον, καθάπερ
τρική τε καὶ κυβερνητική, δεήσει καὶ τὴν ῥητορικήν,
περ ἔστι τέχνη, τὸ ἕτερον τούτων ἐπαγγέλλεσθαι. οὔτε 14
ἑστηκὸς ἔχει πᾶν τέλος (οὐδὲ γὰρ ἀεὶ περιγίνεται [περὶ]
ῆς τῶν ἀντιδίκων νίκης, ἀλλ' ἔσθ' ὅτε ἕτερον μὲν προτί-
εται ὁ ῥήτωρ ἕτερον δὲ ἐξακολουθοῦν ἔχει τέλος) οὔτε 15
ῦ ὡς τὸ πολὺ ἐφιέμενον, ἐπεὶ πᾶς ῥήτωρ ἑαυτῷ συγκρι-
μενος πολλάκις ἐλείφθη μᾶλλον ἢ ἐνίκησεν, ἅτε διὰ
ντος ἑτέρου τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτοῦ διαλύοντος. οὐκ
α τέχνη ἐστὶν ἡ ῥητορική. εἴπερ τε ἐνδέχεται 16
νέσθαι ῥήτορα μὴ μετασχόντα τῆς ῥητορικῆς τέχνης,
ὐκ ἂν εἴη τις τέχνη ῥητορική· ἐνδέχεται δέ γε ἱκανῶς
αὶ κατὰ τρόπον ῥητορεύειν μὴ μετασχόντα ῥητορικῆς,
ς καὶ περὶ Δημάδου παρειλήφαμεν· κωπηλάτης γὰρ ὢν
μολογεῖται ἄριστος γεγονέναι ῥήτωρ, καὶ σὺν τούτῳ ἄλ-
ι παμπληθεῖς. τοίνυν οὐκ ἔστι τέχνη ἡ ῥητορική. ἄλ- 17
ως τε καὶ ἐπεὶ τούτοις '''ἀπιστοῦμεν ὡς τοιούτοις γεγο-

4. τοιχωρικὴν R, χωρικὴν C. 5. δεῖν et 6. καθήκειν FGV.
3. οὐδὲ] οὔτε L. 12. ἀνιδόντες L: cf. p. 687 11. 18. πᾶν] καὶ
γιον τὸ H. ἀεὶπερ γίνεται C. semper vincit adversarios H, omissis
ρὶ τῆς νίκης. 22. εἰλήφθη FG. 29. ῥήτωρ γεγονέναι C.
31. εἰ H, ἐπὶ G.

νόσι καὶ ἐν ἕξει καὶ τοιαύτης τινὸς τριβῆς ἐπὶ τὸ ῥητο-
ρεύειν παρεληλυθόσιν, ἀλλ' οὖν γε ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ
πολλοὺς πάρεστιν ὁρᾶν λέγοντας μὲν εὐφυῶς ἐπὶ δικαστη-
ρίων καὶ ἐν ἐκκλησίαις, τὰ δὲ τεχνικὰ τῆς ῥητορικῆς πα-
18 ραγγέλματα μὴ γινώσκοντας. καὶ ἀντιστρόφως, εἰ οἱ ἐξη-
κριβωκότες [ἐπὶ πλεῖον] καὶ ἐπὶ πλεῖον ἐκπονήσαντες τὸν
τεχνικὸν τῆς ῥητορικῆς λόγον ἀδυνατοῦσι ῥητορεύειν ἐπὶ
δικαστηρίων καὶ ἀγορᾶς, οὐ ῥητέον τεχνικὴν μέθοδον εἶναι
τὴν ῥητορικήν. ἀλλὰ μὴν ὡς ὁ σύμπας οἶδε βίος, οἱ σο-
φιστεύοντες ἐπ' ἄκρον μὲν τὴν ῥητορικὴν ἐξήσκησαν τεχνο-
λογίαν, ἰχθύων δὲ ἀφωνότεροι ἐπὶ τῆς ὑπαίθρου θεω-
19 ροῦνται. τοίνυν οὐ κατὰ τέχνην εἰσί τινες ῥήτορες. ὅθεν
καὶ γελᾶν ἔστιν ἐπ' αὐτούς, ὅταν πρὸς τοῦτον ἀπολογού-
μενοι τὸν ἔλεγχον φάσκωσιν ὅτι, ὥσπερ αἱ ἀκόναι τέμνειν
μὲν οὐ πεφύκασιν ὀξύνουσαι δὲ τὴν μάχαιραν τέμνειν
παρασκευάζουσιν, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἀδυνατοῦσι μὲν εἰπεῖν
ὑπὸ τῆς ἀηθείας, ἄλλους δὲ διὰ τέχνης προάγοντες λέγειν
ποιοῦσιν. οὐκ ᾔδεσαν γὰρ οἱ θαυμάσιοι τὴν ἀνομοιότητα
ταύτης τῆς εἰκόνος, εἴ γε ἡ μὲν ἀκόνη οὐχ ἣν εἶχε δύνα-
μιν, ταύτην τῷ σιδήρῳ ἐμποιεῖν πέφυκεν, αὐτοὶ δὲ ἐπαγ-
γέλλονται ὡς προηγούμενον ἔργον, ἣν ἔχουσι τέχνην, ταύ-
την τῷ πέλας περιποιήσειν.
20 Οἱ δὲ περὶ τὸν Κριτόλαον καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας,
ἐν οἷς ἐστὶ Κλειτόμαχος καὶ Χαρμίδας, εἰώθασι καὶ οὕτως
τοιαῦτά τινα λέγειν, ὅτι τὰς μὲν τέχνας οὐκ ἐκβάλλουσιν
αἱ πόλεις πάνυ τι βιωφελεῖς οὔσας ἐπιστάμεναι, ὡς οὐδὲ
τοὺς μὲν οἰκονομικοὺς τῶν οἴκων ἐκβάλλομεν τοὺς δὲ
βουκόλους ἐκ τῆς ἀγέλης, τὴν μέντοι ῥητορικὴν πάντες
πανταχόθεν ὡς πολεμιωτάτην ἐδίωξαν, ὥσπερ ὁ μὲν Κρη-
τικὸς νομοθέτης εἴρξας ἐπιβαίνειν τῆς νήσου τοὺς ἐν λό-
21 γοις '''ἀλαζονευσαμένους, ὁ δὲ Σπαρτιάτης Λυκοῦργος, ὡς

1. κἂν τ.? 6. ἐπὶ πλεῖον om *H*. 8. οὐ] ἐν *C*. 9. ὡς] καὶ *G*, καὶ ὡς *F*. 11. τῆς] τῆς γῆς *L*.: corr Lobeckius ad Phrynich. p. 252. 13. ἔστιν om *CR*. ἔπεισί μοι αὐτοὺς *H*. 17. ἀληθείας *CRVL* ἀσυνηθείας *FG*. 26. τοι *CFGR*. ἐπιστάμενοι *L*, *quae sciunt B*. 27. μὲν om *CR*.

ἂν ζηλωτὴς Θάλητος τοῦ Κρητὸς γενόμενος, τὸν αὐτὸν τοῖς Σπαρτιάταις νόμον εἰσηγήσατο· παρ' ἣν αἰτίαν πολλοῖς ὕστερον χρόνοις τὸν ἐπὶ ξένης ῥητορικὴν ἐκπονήσαντα νεανίαν ἐπανελθόντα ἐκόλασαν οἱ ἔφοροι, τὴν αἰτίαν προσθέντες τῆς καταδίκης ὡς δολεροὺς λόγους ἐπὶ παρακρούσει τᾶς Σπάρτας ἐμελέτησεν. καὶ αὐτοὶ δὲ διέμειναν ῥητορικὴν μισοῦντες, ἀφελεῖ δὲ βραχυλογίᾳ χρώμενοι.
ὅθεν καὶ ὁ ἀντιχειροτονηθεὶς Ἀθηναίοις ὑπ' αὐτῶν πρὸς 22
Τισσαφέρνην πρεσβευτής, τῶν Ἀθηναίων μακρὰς καὶ ποικίλας ῥήσεις διεξιόντων, δύο τῇ βακτηρίᾳ γραμμὰς κατὰ τοῦ ἐδάφους χαράξας, τὴν μὲν εὐθεῖαν καὶ μικρὰν τὴν δὲ ἐπιμήκη καὶ σκολιάν, "τούτων" εἶπεν, "ὦ βασιλεῦ, ὁποτέραν θέλεις ἑλοῦ," αἰνιττόμενος διὰ μὲν τῆς ἐπιμήκους καὶ σκολιᾶς γραμμῆς τὴν τερθρείαν τὴν ῥητορικήν, διὰ δὲ τῆς βραχείας ἅμα καὶ εὐθείας τὴν ἀφελῆ καὶ σύντομον εὐθυρρημοσύνην, δι' ἣν οὐκ ἐν οἰκείοις μόνοις 23
ἀλλὰ καὶ ξένοις τὴν ἀπεριττότητα τοῦ λόγου μεταδιώκουσιν. ἐκ μέσων μέντοι γε καὶ τὸν Χίων πρεσβευτὴν περὶ ἐξαγωγῆς πυροῦ δεόμενον, ἐπεὶ μακρῶς ἡρμήνευσε τὴν δέησιν, ἄπρακτον ἐξαπέστειλαν, ἑτέρου δὲ πεμφθέντος συντομωτέρου (ἤπειγε γὰρ ἀνάγκη τοὺς Χίους) ἔδοσαν· κενὸν γὰρ θύλακον αὐτοῖς οὗτος ἀνατείνας ἀλφίτων αὐτὸν ἔφη δεῖσθαι. ὅμως δ' οὖν καὶ τοῦτον ὡς ἀδολέσχην ἐμέμψαντο· ἀποχρώντως γὰρ κενὸς δειχθεὶς ὁ θύλακος ἐσήμηνε τὴν τῶν Χίων αἴτησιν. ἔνθεν ὁ τραγικὸς Ἴων 24
κινηθεὶς εἶπεν ἐπ' αὐτῶν

"'οὐ γὰρ λόγοις Λάκαινα πυργοῦται πόλις,
ἀλλ' εὖτ' Ἄρης νεοχμὸς ἐμπέσῃ στρατῷ,
βουλὴ μὲν ἄρχει, χεὶρ δ' ἐπεξεργάζεται,

ἅτε βουλευομένων μὲν τὰ κράτιστα, στυγούντων δὲ τὴν ῥητορικήν. ὅθεν εἰ μὴ τὰς τέχνας ἐκβάλλουσιν αἱ πόλεις,

6. δὲ] μὲν? 7. βραχυλογία C. 14. καὶ τῆς σκολιᾶς V. τερθρείαν] cf. Wyttenbach. ad Plutarch. 42 D. 18. τῶν CR. 25. τραγικὸς] grammaticus H. 28. εὖτ' ἂν Ἄρης L: corr Nieberdingius de Ionis Chii vita p. 47. 30. βουλομένων X.

ἐκβεβλήκασι. δὲ τὴν ῥητορικήν, οὐκ ἂν εἴη τῶν τεχνῶν ἡ
25 ῥητορική. τὸ μὲν γὰρ ἀναστρέφειν, καὶ λέγειν ὡς καὶ φιλοσόφους ἐξώρισάν τινες τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, εὐηθές ἐστιν. πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἔχοιεν τούτῳ παρασχεῖν μαρτυρίαν ὥσπερ ἐπὶ ῥητορικῆς οἱ τοὐναντίον συναγαγόντες· ἔπειτα εἰ καὶ ἐξέβαλόν τινες τῶν πόλεων φιλοσοφίαν, οὐ κατὰ γένος πᾶσαν ἐξέβαλον ἀλλὰ τινὰς αἱρέσεις, οἷον τὴν Ἐπικούρειον ὡς ἡδονῆς διδάσκαλον, τὴν Σωκρατικὴν δὲ ὡς ἐκφαυλίζουσαν τὸ θεῖον. αἱ μέντοι γε προειρημέναι πόλεις οὐ τινὰ μὲν παρῃτήσαντο ῥητορικὴν τινὰ δὲ προσήκαντο, ἀλλὰ κοινῶς πᾶσαν περιέστησαν.

26 Πρός γε μὴν τοῖς εἰρημένοις, καὶ εἰ τέχνη πάντως ἐστὶν ἡ ῥητορική, ἤτοι τῷ ἔχοντι ἢ ταῖς πόλεσιν ἔσται χρειώδης ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν τεχνῶν· οὔτε δὲ τῷ ἔχοντι οὔτε ταῖς πόλεσιν ἔστιν ὠφέλιμος, ὡς παραστήσομεν· οὐκ
27 ἄρα τέχνη καθέστηκεν. καὶ δὴ τῷ μὲν ἔχοντι οὐκ ἔστιν ὠφέλιμος, ἐπεὶ πρῶτον μὲν ἐν ἀγοραῖς καὶ γραμματοφυλακείοις ἀναγκαῖόν ἐστι καλινδεῖσθαι, κἄν τε θέλῃ κἄν τε μὴ θέλῃ, μετὰ μοχθηρῶν καὶ παλιμβόλων καὶ συκοφαντῶν διατρίβειν, εἰς τοὺς αὐτοὺς ἐκείνοις τόπους κατερχόμενον, εἶτα καὶ τῆς αἰδοῦς ὀλίγην ποιεῖσθαι φειδώ, ἵνα
28 μὴ εὐκαταφρόνητος εἶναι δοκῇ τοῖς πανουργοτέροις, θρασέως δὲ λέγειν καὶ τὴν τόλμαν ὥσπερ ὅπλον προβεβλῆσθαι, ἵνα φοβερὸς ᾖ τοῖς ἀντιδίκοις, ἀπατητικόν τε καὶ γόητα τυγχάνειν καὶ χειρίστοις ἐντεθραμμένον πράγμασι, μοιχείαις τε καὶ κλοπαῖς καὶ ταῖς πρὸς τοὺς γονεῖς ἀχαριστίαις, εἰς τὸ πραγματικῶς ταῦτα διελέγχειν ὅτε δεῖ, καὶ
29 πάλιν ἐπιθολοῦν, ἔχειν δὲ ἐχθροὺς πολλοὺς καὶ μῖσος πρὸς πάντας, τοὺς μὲν ὅτι ἀντηδικήθησαν, τοὺς δὲ εἰδότας ὅτι τοῦ μισθωσαμένου ἐστι, καὶ ὃ ἄλλους διέθηκε, τοῦτο καὶ αὐτούς ποτε πλείονι λήμματι δελεασθεὶς διαθήσει,

2. καὶ post ὡς om *C*. 4. ἔχοις *VX*. 6. ἐξέβαλλόν *C*. 17. ἐν om *L*. γραμματοφυλακίοις *CV*. 26. ἀχαριστείαις *CRV*. 29. ἀντιδικήθησαν *CF*, ἀντιδηκήθησαν *V*, *fuerunt adversarii H* i. e. ἠντιδίκησαν. 30. ἐστι] τι *L*.

30 μετὰ τοῦ διὰ παντὸς ἀγωνιᾶν καὶ πειρατοῦ τρόπον ὁτὲ μὲν φεύγειν ὁτὲ δὲ διώκειν, ὥστε κοπούμενον νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ὑπὸ τῶν πράγματα ἐχόντων ὀχλεῖσθαι, μεστὸν δὲ ἔχειν τὸν βίον θρήνων τε καὶ δακρύων, καὶ τινῶν μὲν εἰς δεσμωτήριον τινῶν δὲ ἐπὶ τύμπανον ἀπαγομένων. ὥστε τῷ μὲν ἔχοντι ἐπιβλαβὴς ἡ ῥητορική.

31 Καὶ μὴν οὐδὲ ταῖς πόλεσίν ἐστιν ὠφέλιμος· οἱ γὰρ νόμοι πόλεών εἰσι σύνδεσμοι, καὶ ὡς ψυχὴ σώματος ἐκφθαρέντος φθείρεται, οὕτω νόμων ἀναιρεθέντων καὶ αἱ πόλεις διόλλυνται. παρὸ καὶ ὁ θεολόγος Ὀρφεὺς τὸ ἀναγκαῖον αὐτῶν ὑποφαίνων φησὶν

ἦν χρόνος ἡνίκα φῶτες ἀπ' ἀλλήλων βίον εἶχον
σαρκοδακῆ, κρείσσων δὲ τὸν ἥττονα φῶτα δάιζεν.

32 μηδενὸς γὰρ ἐπιστατοῦντος νόμου ἕκαστος ἐν χερσὶ τὸ δίκαιον εἶχε, καὶ ὡς

ἰχθύσι καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς
ἐπιτέτραπται
ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἔστι μετ' αὐτοῖς,

μέχρις ὅτου ὁ θεὸς οἰκτείρων μογοῦσιν αὐτοῖς θεσμοφόρους θεὰς ἐξαπέστειλεν, ἃς ἐπὶ τῷ τὴν ἀλληλοφάγον ἀνομίαν καταλῦσαι πλέον ἢ ἐπὶ τῷ καρποῖς ἡμερῶσαι τὸν 33 βίον ἐθαύμασαν ἄνθρωποι. ἐντεῦθεν καὶ οἱ Περσῶν χαρίεντες νόμον ἔχουσι βασιλέως παρ' αὐτοῖς τελευτήσαντος πέντε τὰς ἐφεξῆς ἡμέρας ἀνομίαν ἄγειν, οὐχ ὑπὲρ τοῦ δυστυχεῖν ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ἔργῳ μαθεῖν ἡλίκον κακόν ἐστιν ἡ ἀνομία, σφαγὰς καὶ ἁρπαγὰς καὶ εἴ τι χεῖρόν ἐστιν ἐπάγουσα, ἵνα πιστότεροι τῶν βασιλέων φύλακες γένωνται. 34 ἀλλ' ἥ γε ῥητορικὴ κατὰ τῶν νόμων εἰσκεκύκληται. τεκμήριον δὲ παμμέγεθες τὸ παρὰ μὲν τοῖς βαρβάροις, παρ' οἷς ἢ οὐδ' ὅλως ἢ σπανίως ἔστι ῥητορική, τοὺς νόμους ἀσαλεύτους μένειν, παρὰ δὲ τοῖς προσιεμένοις αὐτὴν ὁσημέραι

4. καὶ ante τινῶν om *H*. 8. ψυχῆς σώματος ἐκφθαρείσης ἄνθρωπος φθείρεται? 10. θεολόγος *H*, ἠθολόγος ceteri. 16. ἰχθύσι] Hesiod. O. 275. οἰωνοῖσι *L*. πετηνοῖς *C*. 18. ἐσθίειν *FG*. ἔστη *CX*.
19. οὕτως ἄνθρωποι ἠνθρωποφάγουν, μέχρις? 30. οὐδ'] οὔθ' *L*.

35 νεοχμοῦσθαι, ὥσπερ καὶ παρ' Ἀθηναίοις, καθάπερ καὶ Πλάτων ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητὴς λέγει· καὶ γὰρ τρεῖς ἐάν τις, φησίν, ἐκδημήσῃ μῆνας, οὐκέτι ἐπιγινώσκει τὴν πόλιν, ἀλλὰ παραπλησίως τοῖς νυκτὸς περιπατοῦσι παρὰ τὰ τείχη καθάπερ τινὰς ἀγγάρους κατάγεσθαι, τὸ
36 ὅσον ἐπὶ τοῖς νόμοις μὴ τῆς αὐτῆς οὔσης πόλεως. πρόδηλον δέ ἐστι τὸ κατὰ τῶν νόμων αὐτὴν ὑπάρχειν καὶ ἐξ ὧν ἐν ταῖς κακοτέχνοις τέχναις ὑποτίθενται. ὁτὲ μὲν γὰρ παραινοῦσι τῷ ῥητῷ καὶ ταῖς φωναῖς τοῦ νομοθέτου προσέχειν ὡς σαφέσι καὶ μηδεμιᾶς ἐξηγήσεως δεομέναις, ὁτὲ δὲ ἀναστρέψαντες μήτε τῷ ῥητῷ μήτε ταῖς φωναῖς ἀλλὰ
37 τῇ διανοίᾳ κατακολουθεῖν· οὐδὲ γὰρ ὁ κολάζειν ἀξιῶν τὸν ἐπανατεινάμενόν τινι σίδηρον τὸν ὁπωσοῦν ἐπανατεινάμενον, οἷον δακτύλιον, ἢ ὁποῖον, καθάπερ βελόνην, κολάζειν ἠξίωσεν, ἀλλ' ἐὰν τὴν διάνοιαν αὐτοῦ πολυπραγμονῶμεν, τὸν ἀνδροφονῆσαι τολμήσαντα τεθεληκέναι τι-
38 μωρεῖσθαι. κελεύουσι δὲ ἐνίοτε καὶ κατὰ ἀποκοπὴν ἀναγινώσκειν τοὺς νόμους καὶ ἐκ τῶν λειπομένων ἕτερόν τι νόημα συντιθέναι. '''πολλάκις δὲ καὶ ἀμφιβόλους λέξεις διαστέλλουσι, πρόσφορον ἑαυτοῖς κατασκευάζοντες τὸ σημαινόμενον, καὶ ἄλλα μυρία πρὸς ἀνατροπὴν τῶν νόμων ποιοῦσιν. ὅθεν καὶ ὁ Βυζάντιος ῥήτωρ ἐρωτηθεὶς πῶς ὁ
39 Βυζαντίων ἔχει νόμος εἶπεν "ὡς ἐγὼ θέλω." καθὰ γὰρ οἱ ψηφοπαῖκται τὰς τῶν θεωμένων ὄψεις δι' ὀξυχειρίαν κλέπτουσιν, οὕτως οἱ ῥήτορες διὰ πανουργίαν τὰς τῶν δικαστῶν διανοίας ἀμαυρώσαντες τῷ νόμῳ συγκλέπτουσι
40 τὰς ψήφους. τό γε μὴν τῶν παρανόμων ψηφισμάτων εἶδος οὐδεὶς ἐτόλμησε γράφειν ἀλλ' ἢ οἱ ῥήτορες. τὸν γοῦν γραφέντα κατὰ Κτησιφῶντος Δημοσθένης πολλὰ βοῶν καὶ τερατευόμενος ἥρπασεν. ὅθεν καὶ ὁ Αἰσχίνης

2. Πλάτων] Meinek. com. Gr. 3 p. 692. 3. ἐπιγινώσκειν Fabricius. non difficilius v. 5 κατάγεται. 11. μηδὲ — μηδὲ L. 13. τὸ ὁπ. V. ἐπανατεινόμενον CH. 15. ἐὰν τὴν] ἑαυτὴν C 16. τεθέληκε? 30. Αἰσχίνης] adv. Ctesiph. § 193 ed. Berolin.

"κακὸν ἔθος" φησὶν "εἰς τὰ δικαστήρια παρῆλθεν· ὁ
μὲν γὰρ κατήγορος ἀπολογεῖται, ὁ δὲ φεύγων τὴν γραφὴν
κατηγορεῖ, οἱ δὲ δικασταὶ ὧν μὴ εἰσὶ κριταί, περὶ τούτων
ψηφοφορεῖν ἀναγκάζονται." ἀλλ' εἰ κατὰ τῶν νόμων ἐστὶν 41
ἡ ῥητορική, πρὸς τῷ μὴ χρησιμεύειν τι καὶ βλαβερὰ κα-
θέστηκεν. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ οἱ δημαγωγοῦντες ῥήτορες
ἐπ' ἀγαθῷ τῶν πόλεων προβαίνουσιν, ἀλλ' ὃν λόγον ἔχει
φαρμακοπώλης πρὸς ἰατρόν, τοῦτον ὁ δημαγωγὸς πρὸς
τὸν πολιτικόν. κακοδιδασκαλεῖ γὰρ τοὺς πολλοὺς τὰ κεχα- 42
ρισμένα λέγων, καὶ διαβολαῖς αὐτοὺς ἐξαλλοτριοῖ πρὸς τοὺς
ἀρίστους. λόγῳ μὲν γὰρ καὶ τῷ δοκεῖν ὑπὲρ τοῦ κοινῇ
συμφέροντος ὑπισχνεῖται πάντα ποιήσειν, ταῖς δὲ ἀλη-
θείαις ἀπ' οὐδενὸς ὑγιοῦς τροφὴν πορίζεται, ἐοικότως ταῖς
τίτθαις, αἳ μικρὸν τοῦ ψωμίσματος τοῖς παιδίοις διδοῦσαι
τὸ ὅλον καταπίνουσιν.

Τοσαῦτα μὲν οὖν καὶ τοῖς Ἀκαδημαϊκοῖς ἐν κατα- 43
δρομῆς μέρει λέγεται περὶ ῥητορικῆς, ὥστε εἰ μήτε τῷ
ἔχοντι μήτε τοῖς πέλας ἐστὶν ὠφέλιμος, οὐκ ἂν εἴη τέχνη.
ἀλλὰ πρὸς ταῦτα ἀπολογούμενοι τινὲς μέν φασιν ὅτι δι-
ττῆς οὔσης ῥητορικῆς, τῆς '''μὲν ἀστείας καὶ ἐν σοφοῖς τῆς
δὲ ἐν μέσοις ἀνθρώποις, τὴν κατηγορίαν γεγονέναι οὐ τῆς
ἀστείας ἀλλὰ τῆς τῶν μοχθηρῶν. τινὲς δὲ καὶ ὑποδείγ- 44
μασι χρῶνται· ὡς γὰρ ὁ τὸν πατέρα τύπτων παγκρατια-
στὴς οὐ διὰ τὴν παγκρατιαστικὴν τέχνην γίνεται πατρο-
τύπτης ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν τρόπων μοχθηρίαν, οὕτως ὁ
ῥητορικὴν ἐξασκήσας, εἶτα κατὰ πατρίδος αὐτῇ καὶ νόμων
χρώμενος οὐ διὰ ῥητορικὴν τοιοῦτός ἐστιν ἀλλὰ διὰ τὴν
ἰδίαν πονηρίαν. λέληθε δὲ τοὺς μὲν πρώτους ὅτι ἄκον- 45
τες δεδώκασι τὴν ἀνυπαρξίαν τῆς ῥητορικῆς· μηδενὸς
γὰρ εὑρισκομένου σοφοῦ, ἢ σπανίως γε εὑρισκομένου, δεή-
σει καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ῥητορικὴν ἢ ἀνύπαρκτον ἢ σπάνιον
εἶναι. πρὸς δὲ τοὺς δευτέρους ῥητέον ὅτι ἀνόμοιόν ἐστι 46

2. γὰρ om CH. 5. τὸ V. 13. ἐοικότως V, ἐοικότος CR, εἰκότως FG: cf. Porsoni Aristophan. Eq. 713, Beckeri Charicles I p. 27.
21. μέσοις] μοχθηροῖς?

τὸ παράδειγμα τοῖς ἐν χερσὶ ζητουμένοις· ἡ μὲν γὰρ ἄθλησις οὐχ ὑποδείκνυσι τὴν πρὸς τὸ κακὸν χρῆσιν αὐτῆς, οἷον τὴν πατροτυψίαν, ἡ δὲ ῥητορικὴ τοῦθ' ὡς προηγούμενον ἔργον διδάσκει, οἷον πῶς ἂν τὰ μικρὰ μεγάλα ποιήσαιμεν τὰ δὲ μεγάλα μικρά, ἢ πῶς ἂν τὰ μὲν δίκαια
47 ἄδικα φανείη τὰ δὲ ἄδικα δίκαια. καθόλου δὲ τῆς ῥητορικῆς ἐξ ἐναντίων συνισταμένης λόγων οὐκ ἐνδέχεται τὸν μὲν ἀστεῖον λέγειν ῥήτορα, τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον οὐκέτι. ὁποῖος γὰρ ἂν ᾖ ὁ ῥήτωρ, πάντως τοὺς ἐναντίους ἐκμελετᾶν ὀφείλει λόγους, ἐν δὲ τοῖς ἐναντίοις ἔστι καὶ τὸ ἄδικον· πᾶς ἄρα ῥήτωρ καὶ τοῦ ἀδίκου συναγωνιστὴς ὢν ἄδικός ἐστιν.

48 Ἀλλὰ ὅτι μὲν οὐ ῥητέον τὴν ῥητορικὴν τέχνην, ἐκ τούτων συμφανές· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο καὶ ἐκ τῆς ὕλης περὶ ἥν ἐστι σκοπῶμεν αὐτῆς τὸ ἀνυπόστατον. καίτοι προαποδέδοται ἡμῖν τὸ κεφάλαιον ἐν τῷ πρὸς τοὺς γραμματικούς· εἰ γὰρ περὶ λόγον ἡ ῥητορικὴ πονεῖται, οὔτε δὲ λέξις ἔστι τι οὔτε λόγος ἐκ λέξεων συγκείμενος, ὡς ἐπεδείξαμεν, διὰ τὸ οὗ τὰ μέρη μὴ ἔστιν ἀνύπαρκτον εἶναι, ἀκολουθήσει καὶ τὸ τὴν ῥητορικὴν ἀνυπόστατον ὑπάρχειν.
49 ὅμως δ' οὖν ῥητέον πρῶτον μὲν ὅτι οὐκ εἰ τὸν λόγον ἐξεπόνησεν ἡ ῥητορική, πάντως ἐστὶν ἔντεχνος, ἀλλ' εἰ τὸν συμφέροντα. καθὰ γὰρ φαρμάκων διαφόρων ὄντων, καὶ τῶν μὲν θανασίμων τῶν δὲ σωτηρίων, ἡ μὲν ἐν τοῖς θανασίμοις '''ἕξις καταγιγνομένη οὔτε τέχνη τίς ἐστιν οὔτε ἰατρική, ἡ δὲ περὶ τὰ σωτήρια καὶ τέχνη καὶ βιωφελής, οὕτω καὶ λόγων τῶν μὲν συμφερόντων τῶν δὲ βλαπτικῶν ὄντων, εἰ μὴ περὶ τοὺς συμφέροντάς ἐστιν ἡ ῥητορικὴ ἀλλὰ τοὺς βλαβερούς, πρὸς τῷ μὴ εἶναι τέχνη ἔτι καὶ κακοτεχνία γενήσεται. παρεστήσαμεν δέ γε πρότερον ὅτι βλαπτικωτάτοις ἐνυποδύεται λόγοις· τοίνυν οὐδὲ τέχνη
50 καθέστηκεν. καὶ μὴν εἴπερ ἡ συκοφαντικὴ καὶ ἡ ὀχλο-

2. ὑποδεικνύουσι V. αὐτοῖς CHX. 4. οἷον om C, qui in margine λέγουσι. τὰ μὲν μικρὰ? 5. ἢ] οἷον C. 9. ὁ om V. 17. γραμματικὴ L. 23. καθὸ L.

κοπικὴ τὸ λέγειν ἐξήσκησαν καὶ οὐκ εἰσὶ τέχναι, δῆλον ὡς
καὶ ἡ ῥητορικὴ κατὰ ψιλὸν τὸ ἐκπεπονηκέναι τὴν ἐν τῷ
λέγειν δύναμιν ἐξεταζομένη οὐ γενήσεται τέχνη. ἀλλὰ μὴν
ἡ συκοφαντικὴ καὶ ἡ ὀχλοκοπικὴ τὸ λέγειν ἐξήσκησαν καὶ
οὐκ εἰσὶ τέχναι· τοίνυν οὐδὲ ἡ ῥητορική. πρός γε μὴν 51
τοῖς εἰρημένοις, οὐδὲ ἴδιον ῥητορικῆς ἐστι τοῦτο, ἀλλὰ τὸ
κοινὸν παντὸς λογικοῦ μαθήματος· καὶ γὰρ ἰατρικὴ εὖ
λέγει περὶ τῶν ἑαυτῆς θεωρημάτων καὶ μουσικὴ περὶ
μουσικῶν. διόπερ ὡς ἑκάστη τούτων οὐκ ἔστιν ἕνεκα τοῦ
λέγειν ῥητορική, οὕτως οὐδὲ περὶ ἧς ἐστιν ἡ ζήτησις.

Συνελόντι δὲ φάναι, οὐδὲ κατασκευάζει καλὴν λέξιν ἡ 52
ῥητορική. οὐδὲ γὰρ ὑποδείκνυσιν ἡμῖν τὴν εἰς τοῦτο
τεχνολογίαν, οἷον ὅτι καλῇ λέξει χρῆται πρῶτον μὲν ὁ μὴ
ἐκκλίνων τὰ κατὰ τὴν συνήθειαν λεγόμενα, καθὼς καὶ ἐν
τῷ πρὸς τοὺς γραμματικοὺς ὑπεδείξαμεν, εἶτα καὶ ὁ τοῦ
νοουμένου πράγματος ἀσφαλῶς κρατῶν· ῥέμβεται γὰρ ἡ
λέξις ἀγνοουμένων τούτων, παρὸ καὶ εἰς τοῦτο ἀποβλέ-
ποντες ἀγαθὸν λέγομεν εἶναι ῥήτορα ἕκαστον τῶν ἰδίων
ἐπιτηδευμάτων. σὺν δὲ τούτοις καὶ ὁ περιεσκεμμένος τί- 53
νες τῶν λέξεων κατὰ τὴν συνήθειαν κεῖνται καὶ τίνες δο-
ξαστῶς, τὸ ἑκάστῳ πρόσφορον ἀποδίδωσιν. βαλανεῖον μὲν
γὰρ ἀνδρεῖον κατὰ τὴν συνήθειαν εἴρηται ἀπὸ τοῦ ἄνδρας
λούειν, ὁ δὲ πλούσιος μακάριος καὶ ὁ θάνατος κακὸν τῶν
δοξαστῶν· τό τε γὰρ τὸν θάνατον τῶν κακῶν εἶναι καὶ
τὸν πλοῦτον τῶν '''ἀγαθῶν ἄδηλον καὶ δοξαστόν. χρῷτο 54
δ' ἂν καλῶς λέξει καὶ ὁ κατειληφὼς τίνος ἕνεκα τὰς με-
ταλήψεις ποιούμεθα τῶν λέξεων, ἤτοι ὑπὲρ τοῦ μὴ εὐθυρ-
ρημονεῖν, προσκοπὴν φέροντος τοῦ εὐθέος ῥήματος, ἢ
ὑπὲρ τοῦ τι σαφηνίζειν, ὡς ὅταν τὸ μὲν αἴτιον εἰς τὸ
ποιοῦν μεταλαμβάνωμεν, τὸ δὲ σημεῖον εἰς τὸ δηλοῦν.
εἰ μὲν οὖν, ὡς ἔφην, ἐτεχνολογεῖτό τινα περὶ τούτων τοῖς 55
ῥήτορσι, τάχα ἂν καὶ τὸ καλῶς λέγειν καὶ τὴν κεκαλλω-

3. οὐ] οὔτε *L*. 4. συκοφαντία *CR*. 7. γὰρ om *C*. 14. τὴν om *CR*. 15. ὁ] οὐ *CRV*. 18. εἶναι λέγομεν *V*. 20 et 22. ἀλήθειαν? 31. οὖν om *CR*.

πισμένην λέξιν ἐκ ῥητορικῆς εἶχον. νῦν δὲ ἐπεὶ ταύτης
τῆς θεωρίας οὐ ψαύουσιν, ἢ εἰ ψαύοιεν, οὔ τοί γε κατὰ
ῥητορικήν, λεκτέον μὴ ῥητορικῆς ἴδιον εἶναι τὸ καλλιλεκ-
56 τεῖν. ἥ τε λέξις καθ' ἑαυτὴν οὔτε καλή ἐστιν οὔτε μο-
χθηρά. τεκμήριον δὲ τὸ τῇ αὐτῇ ὑπὸ μὲν ἀστείου καὶ
σεμνοῦ λεγομένῃ προσκόπτειν ἡμᾶς, ὑπὸ δὲ μίμου γελω-
τοποιοῦντος μηδαμῶς. διόπερ ὅταν λέγηται ὁ ῥήτωρ κα-
λῆς λέξεως εἶναι κατασκευαστικός, ἤτοι κατὰ τοῦτο λέγεται
καθὸ τὴν τὰ συμφέροντα πράγματα δηλοῦσαν λέξιν κα-
τασκευάζει, ἢ τὴν οἵα ἐστὶν ἡ τοῦ ἑλληνίζειν, ἢ τὴν ἐναρ-
γῶς καὶ συντόμως καὶ ἐγκατασκεύως δηλοῦσαν τὰ πράγ-
57 ματα. οὔτε δὲ καθὸ τὴν τὰ συμφέροντα πράγματα μη-
νύουσαν· οὐδὲν γὰρ ἴσασι περὶ τούτων τῶν πραγμάτων
οἱ ῥήτορες. οὔτε καθὸ τὴν οἵα ἐστὶν ἡ τοῦ ἑλληνίζειν·
κοινὸν γὰρ ἦν τοῦτο τῶν τῇ συνηθείᾳ καὶ ταῖς ἐλευθέ-
ραις τέχναις προσεχόντων. οὔτε καθὸ τὴν σαφῶς καὶ
συντόμως καὶ ἐγκατασκεύως μηνύουσαν τὰ πράγματα·
τοὐναντίον γὰρ περίοδον καὶ ἐπιφώνημα θέλοντες λέγειν
οἱ ῥήτορες, καὶ μὴ φωνᾶεν φωνάεντι συγκρούειν, καὶ
ὁμοιοτέλευτον διάνοιαν κατακλίνειν, ἐκκλείονται τῆς σα-
58 φοῦς ἅμα καὶ συντόμου τῶν πραγμάτων ἑρμηνείας. οὐκ
ἄρα ῥητορικῆς ἐστὶ τὸ κατασκευάζειν καλὴν λέξιν καὶ τὸ
εὖ λέγειν. δοθέντος τε τούτου οὐκ ἄν τις ἕλοιτο τὴν
τοιαύτην φράσιν, πρῶτον μὲν διὰ τὸ μὴ πίπτειν αὐτὴν
εἰς τὴν κοινὴν τοῦ βίου χρῆσιν· οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οὕτω
διαλέγεται ὡς οἱ ῥήτορες ἐπὶ τῶν δικαστηρίων, ἐπεὶ κατα-
γελασθήσεται. καὶ αὐτοὶ δὲ ἐκεῖνοι πάντοτε ἐξελθόντες
τῆς διατριβῆς καὶ τοῦ ἀγῶνος ἄλλῃ χρῶνται πρὸς τοὺς
59 πέλας ἑρμηνείᾳ. εἶτα καὶ ὡς ἔφην, προσκοπὴν ἐμποιεῖ τὸ
μετὰ προσοχῆς καὶ ῥητορείας '''λαλεῖν. μετακτέον δὲ τὰ

2. οὔτιγε V. 5. τὸ om C. 6. προσκοπεῖν L. 9. κατασκευάζειν CR. 10. τὴν οἵαν ἐναργῶς L. 14. καθὸ τὴν] τὴν καθὸ L. 18. λέγειν θέλοντες V. 19. μὴ φωνάεντι φωνάεντι σ. CR. 20. κατακλείειν? 21. ἅμα] ἀλλὰ L. 23. δὲ FGV. οὐκ ἄν] κἂν L: corr Struvius ap. Schneiderum (supplem. lex. v. ἐπικαταγελάω). 26. ἐπικαταγελασθήσεται FG. 27. ἐξελθόντες om C.

πρότερον πρὸς τοὺς ἀναλογιστικοὺς τῶν γραμματικῶν εἰρημένα, καὶ διδακτέον ὅτι τῇ συνηθείᾳ προσεκτέον μᾶλλόν ἐστι θέλοντας εὖ λέγειν ἤπερ τέχνῃ τινὶ περιεργοτέρᾳ.

Τὰ νῦν δὲ μετελθόντες καὶ ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ῥη- 60
τορικῆς ποιώμεθα τὰς ἐνστάσεις. πάλιν τοίνυν λεκτέον ὡς εἰ μηδέν ἐστι ῥητορικῆς τέλος, οὐδέν ἐστι ῥητορικὴ διὰ τὸ πᾶσαν τεχνικὴν ἕξιν πρός τι τέλος λαμβάνειν τὴν ἀναφοράν. οὐχὶ δέ γε ἔστι τι ῥητορικῆς τέλος, ὡς δείξο-
μεν· οὐκ ἄρα ἐστὶ τέχνη ἡ ῥητορική. οἱ μὲν οὖν πλεῖ- 61
στοι καὶ χαρίεντες ἔσχατον οἴονται τῆς ῥητορικῆς ἔργον εἶναι τὸ πείθειν. καὶ γὰρ οἱ περὶ τὸν Πλάτωνα εἰς τοῦτο ἀπιδόντες δύναμιν εἰρήκασιν αὐτὴν τοῦ διὰ λόγων πείθειν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ξενοκράτην πειθοῦς δημιουργόν, καὶ Ἀριστοτέλης δύναμιν τοῦ θεωρεῖν τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν. καὶ Ἀρίστων ὁ Κριτολάου γνώριμος σκοπὸν μὲν ἐκκεῖσθαί φησιν αὐτῇ τὴν πειθώ, τέλος δὲ τὸ τυχεῖν τῆς
πειθοῦς. καὶ Ἑρμαγόρας τελείου ῥήτορος ἔργον εἶναι 62
ἔλεγε τὸ τεθὲν πολιτικὸν ζήτημα διατίθεσθαι κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον πειστικῶς. Ἀθήναιος δὲ λόγων δύναμιν προσαγορεύει τὴν ῥητορικὴν στοχαζομένην τῆς τῶν ἀκουόντων πειθοῦς, καὶ Ἰσοκράτης φησὶ μηδὲν ἄλλο ἐπιτηδεύειν
τοὺς ῥήτορας ἢ ἐπιστήμην πειθοῦς. ὅθεν καὶ ἡμεῖς στοι- 63
χοῦντες τῇ τούτων φορᾷ λέγομεν εὐθὺς ὅτι τὸ πιθανὸν προσαγορεύεται τριχῶς, καθ' ἕνα μὲν τρόπον ὅπερ ἐναργῶς τε ἀληθές ἐστι καὶ ἀληθοῦς ἐμποιοῦν φαντασίαν ἐπισπᾶται ἡμᾶς εἰς συγκατάθεσιν, καθ' ἕτερον δὲ ὅπερ ψεῦδός ἐστι καὶ ἀληθοῦς ἐμποιοῦν φαντασίαν ἐπισπᾶται ἡμᾶς εἰς συγκατάθεσιν (ὅπερ καὶ εἰκὸς ὀνομάζειν εἰώθασιν οἱ ῥήτορες ἀπὸ τοῦ ἐοικὸς εἶναι τῷ ἀληθεῖ), κατὰ δὲ τὸν τρίτον τρόπον τὸ κοινὸν τοῦ τε ἀληθοῦς καὶ ψεύδους.
τοσαυταχῶς δὴ λεγομένου τοῦ πιθανοῦ, ἄξιόν ἐστι πυθέ- 64
σθαι τῶν ῥητόρων κατὰ τί τούτων τῶν πιθανῶν οἴονται

2. ὅτι om CR. 19. ἀθηναῖος CGRV. 21. καὶ — 22. πειθοῦς bis R. 22. πειθοῦς. καὶ ἰσοκράτης φησὶ. ὅθεν C. 23. ἐλέγομεν CHR.

τὴν ῥητορικὴν τοῦ πείθειν ἐφίεσθαι, καὶ '''περὶ ποῖον αὐτῶν τεχνιτεύειν αὐτὴν ἀξιοῦσιν, περὶ τὸ ἐναργῶς ἀληθὲς ἢ περὶ τὸ ἐοικὸς τούτῳ ψεῦδος ἢ ὃ περὶ τὴν ἀμφοτέρων
65 κοινότητα στρέφεται. ἀλλὰ περὶ μὲν τὸ ἐναργῶς ἀληθὲς οὐχ οἷόν τε· τοῦτο γὰρ ἐξ αὐτοῦ πείθει καὶ ἐπισπᾶται ἡμᾶς πρὸς συγκατάθεσιν, ὥστε παρέλκειν τὴν ἐκ ῥητορικῆς ἐπ' αὐτοῦ συνισταμένην πειθώ. καὶ καθάπερ οὐδεμιᾶς δεόμεθα τέχνης πρὸς τὸ πείθεσθαι ὅτι νῦν ἡμέρα ἔστιν ἢ ὅτι νῦν ἐγὼ διαλέγομαι, πραγμάτων ὄντων ἐναργῶν καὶ αὐτοφωράτων, οὕτως οὐδὲ πρὸς τὸ συγκατατίθεσθαι τῷ ἀνδροφόνον εἶναι τὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ ληφθέντα
66 ἀνδροφόνον χρεία ῥητορικῆς. καὶ ἄλλως, εἰ τοῦ προδήλως ἀληθοῦς, ᾗ πιθανόν ἐστι, θεωρητικὴ καθέστηκεν ἡ ῥητορική, πάντως καὶ τοῦ ἀπιθάνου γενήσεται θεωρητική· ταυτὶ γὰρ κατὰ τὴν ὡς πρὸς ἄλληλα σχέσιν λαμβάνεται, καὶ ᾧ λόγῳ ὁ τὸ ἀριστερὸν κατειληφὼς ἐξ ἀνάγκης ἐπιβάλλει καὶ τῷ οὐ ἀριστερόν ἐστιν, οὕτως ὁ τὸ πιθανὸν ἀληθὲς διακρίνων ἀπὸ τοῦ μὴ τοιούτου γνῶσιν ἔχει καὶ
67 τοῦ ἀπιθάνου. ἐπεὶ οὖν πᾶν ἀληθές, ὁποῖόν ποτ' ἂν ᾖ, ἤτοι πιθανόν ἐστιν ἢ ἀπίθανον, ἀκολουθήσει τὴν ῥητορικὴν παντὸς ἀληθοῦς εἶναι θεωρητικήν. τῷ δὲ παντὸς ἀληθοῦς εἶναι θεωρητικὴν ἀκολουθήσει τὸ καὶ παντὸς ψεύδους· ᾧ γὰρ λόγῳ ὁ διακριτικὸς τοῦ πιθανοῦ ἐξ ἀνάγκης καὶ τοῦ ἀπιθάνου διακριτικὸς ἔσται, τῷ αὐτῷ καὶ ὁ παντὸς ἀληθοῦς ἐπιγνώμων συνεπιβάλλει παντὶ τῷ ἀντικειμένῳ, τουτέστι τῷ ψεύδει. εἰ δὲ τοῦτο, ἔσται ἡ ῥητορικὴ γνῶσις ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν. οὐ πάνυ δέ γε τοῦτο·
68 τοίνυν οὐδὲ τοῦ αὐτόθεν ἀληθοῦς ἐστι θεωρητική. καὶ μὴν τοῖς ἀντικειμένοις συναγορεύειν ἐπαγγέλλεται, τὰ δὲ ἀντικείμενα οὐκ ἔστιν ἀληθῆ· οὐκ ἄρα τοῦ ἀληθοῦς ἐφίεται ἡ ῥητορική, καὶ μὴν οὐδὲ τοῦ ψεύδους· οὐδεμία γὰρ περὶ ψεῦδος ἵσταται τέχνη, ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστι τὴν

5. πείθειν C. 9. διαλέγομαι, τῶν πραγμάτων? 12. εἰ] ἡ CR. 15. ταύτῃ FGH. 17. τὸ CR. 19. τοῦ ἀληθοῦς ἀπιθάνου L. 21. τῷ — 22. θεωρητικὴν om R. 24. τὸ αὐτὸ CR. 25. συνεπιβαλεῖ?

ῥητορικὴν τοῦτο μεταδιώκουσαν ἢ μὴ εἶναι τέχνην ἢ κα-
κοτεχνίαν ὑπάρχειν, μετὰ τοῦ πάλιν τὰς αὐτὰς ὑπαντιά-
ζειν ἀπορίας. εἰ γὰρ περὶ τὸ πιθανὸν ψεῦδος καταγίνε- 69
ται, πάντως εἴσεται καὶ τὸ ἀπίθανον. ἐπεὶ οὖν πᾶν ψεῦ-
δος ἤτοι πιθανόν ἐστιν ἢ ἀπίθανον, παντὸς ψεύδους ἐπι-
στήμη γενήσεται, καὶ διὰ τοῦτο καὶ παντὸς ἀληθοῦς,
ὥστ' αὐτὴν μὴ διαφέρειν τῆς διαλεκτικῆς· ὃ κατὰ πολ-
λοὺς τρόπους ἐστὶν ἄτοπον. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ τῶν ἀντικει- 70
μένων συνήγορος καθέστηκε, τὰ δὲ ἀντικείμενα οὐκ ἔστι
'''ψευδῆ, οὐκ ἂν εἴη ψεύδους θεωρητική. ἔτι εἴπερ εἰκός
ἐστι τὸ τὰς πλείστας ἀφορμὰς εἰς τὸ ἀληθὲς εἶναι παρε-
χόμενον, καὶ παράλογον, ὃ δὴ τούτῳ ἀντίκειται, τὸ ὀλίγας
ἀφορμὰς καὶ σπανίους ἔχον εἰς τὸ ἀληθὲς εἶναι, πάντως
ἡ ῥητορικὴ εἰς τὸ ἐναντίον ἐπιχειροῦσα οὐ μᾶλλον τοῦ
εἰκότος ἢ τοῦ ἀντικειμένου στοχάζεται. καὶ μὴν οὐδὲ τὸ 71
κοινὸν τοῦ τε ἀληθοῦς καὶ ψεύδους μεταδιώκει· ἐν τού-
τῳ γὰρ καὶ ψεῦδος κατεπέπλεκτο. ἄτοπόν τε καθεστήκει
τὸ τέχνην ψευδέσι χρῆσθαι, σὺν τῷ κατὰ τὸν προϋποδε-
δειγμένον τρόπον ἀκολουθεῖν τὸ καὶ ἐπιστήμην αὐτὴν
ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν γίνεσθαι, τοῦ πράγματος μὴ οὕτως
ἔχοντος. ἀλλ' εἰ μήτε ἀληθὲς μήτε ψεῦδος μήτε τὸ κοι-
νὸν ἀμφοτέρων θεωρεῖν δύναται ἡ ῥητορική, παρὰ δὲ
ταῦτα οὐδέν ἐστι πιθανόν, οὐκ ἂν εἴη ῥητορικῆς τὸ πείθειν.

Ἡμεῖς μὲν οὖν ταύταις ἀξιοῦμεν ταῖς ἐνστάσεσι χρῆ- 72
σθαι πρὸς τοὺς ῥήτορας, ἄλλοι δὲ καὶ τὰς λεχθησομένας
εἰώθασι παραλαμβάνειν, αἷς ἐξέσται τῷ βουλομένῳ χρῆ-
σθαι. φασὶ γάρ, ἤτοι τέχνη ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ ἢ οὐκ ἔστιν.
καὶ εἰ μὲν μὴ ἔστι, μηδὲ τέλος αὐτῆς ζητῶμεν· εἰ δὲ
ἔστι, πῶς κοινὸν ἔχει τέλος καὶ τοῦ μὴ ῥήτορος; τὸ γὰρ
πείθειν πολλοῖς πάρεστι διὰ πλοῦτον ἢ κάλλος ἢ δόξαν,
ὡς πρότερον ὑπεδείκνυμεν. ῥηθέντων τε πολλάκις τῶν 73
λόγων καὶ ἐπ' αὐτοῖς πεπεισμένων τῶν δικαστῶν οὐδὲν

11. εἶναι om *C*. 12. παράλογον] παρ' ὀλίγον *L*. 24. ταῖς — 26. χρῆσθαι] *uti argumentis, alii vero aliis*, nihil amplius *H*. 25. τεχθησομένας *C*. 29. καὶ om *C*. 31. τε] δὲ *L*.

ἧττον προσμένουσιν οἱ ῥήτορες, ἕτερόν τι ἀπεκδεχόμενοι τέλος, καὶ προσμένοντες δέονται. οὐκ ἄρα τὸ πείθειν ῥητορικῆς ἐστὶ τέλος, ἀλλ' εἰ ἄρα, τὸ μετὰ τοῦτο ἐπακολου-
74 θοῦν. ἄλλως τε καὶ ἐναντίος ἐστὶν ὁ ῥητορικὸς λόγος πειθοῖ. πρῶτον μὲν γὰρ περίεργος καθέστηκεν, προσκό-
75 πτουσι δὲ οἱ πολλοὶ τῇ τοῦ λόγου περιεργίᾳ· εἶτα ὁ ἀσαφὴς λόγος οὐκ ἔστι πειστικός, ὁ δὲ τῶν ῥητόρων λόγος ἐν περιόδοις κείμενος καὶ ἐνθυμήμασιν ἧττόν ἐστι σαφής.
76 οὐκ ἄρα πειστικὸς ὁ ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς ἐστὶ λόγος. ὅ τι εὔνοιαν τοῖς δικασταῖς ἐμποιῶν λόγος, οὗτός ἐστι πειστικός· εὔνοιαν δὲ ἐμποιεῖ οὐχ ὁ ῥητορικὸς ἀλλ' ὁ ἀφελὴς καὶ τὸν ἰδιωτικὸν ὑποφαίνων τύπον. τῷ μὲν γὰρ τοῦ ῥήτορος ἀντίκεινται πάντες ταῖς ὑπεροχαῖς φθονοῦντες· κἂν γὰρ δίκαια κατασκευάζῃ ὁ ῥήτωρ, δοκοῦσι μὴ διὰ τὴν τῶν πραγμάτων '''φύσιν ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ ῥήτορος πα-
77 νουργίαν τὰ μὴ δίκαια τοιαῦτα αὐτοῖς φαίνεσθαι· τῷ δὲ τοῦ ἰδιώτου ὡς ἀσθενεῖ πᾶς τις συναγωνίζεται, καὶ τῷ ἧττον δικαίῳ προσδοξάζει τὸ μᾶλλον δίκαιον διὰ τὸ ὑπὸ ἀφελοῦς καὶ ἰδιώτου κατασκευάζεσθαι. παρ' ἣν αἰτίαν Ἀθηναίοις τὸ παλαιὸν οὐκ ἐπετέτραπτο συνήγορον παρίστασθαι τοῖς κρινομένοις ἐπὶ τῆς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλῆς, ἀλλ' ἕκαστος ὡς εἶχε δυνάμεως, ἀδιαστρόφως καὶ ἀπα-
78 νούργως ὑπὲρ ἑαυτοῦ τοὺς λόγους ἐποιεῖτο. καὶ μὴν εἴπερ ἐπίστευον αὐτοῖς οἱ ῥήτορες ὅτι πειστικὴν ἔχουσι δύναμιν, ἐχρῆν αὐτοὺς μήτε ἔλεον μήτε οἴκτους μήτε ὀργὰς ἢ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα κινεῖν, ἅπερ πείθει μὲν οὐδαμῶς, παραλογίζεται δὲ τὴν τῶν δικαστῶν γνώμην καὶ ἀντισκοτεῖ τῷ δικαίῳ.

Ἀλλ' ὅτι μὲν οὐκ ἐνδέχεται τὸ πείθειν τέλος εἶναι
79 ῥητορικῆς, δέδεικται· τινὲς δὲ τοῦτο μὲν οὐ λέγουσιν αὐτῆς τέλος, τὸ δὲ τοὺς ἐνδεχομένους εὑρεῖν λόγους, οἱ δὲ τὸ δόξαν ἐμποιεῖν τοῖς δικασταῖς περὶ τῶν πραγμάτων

3. τὸ om *L*. 7. πιστικὸς *C*. 9 et 11. πιστικὸς *CV*. 12. ἀποφαίνων *V*. 20. παρ' Ἀθηναίοις? 23. αὐτοῦ *R*, αὐτοῦ *C*.

οἵαν οἱ λέγοντες θέλουσιν, ἄλλοι δὲ τὸ συμφέρον, τινὲς
δὲ τὸ νικᾶν. ὧν πρὸς μὲν τοὺς πρώτους ῥητέον ὡς εἴπερ 80
τοὺς ἐνδεχομένους εἰς τὰς ὑποθέσεις λόγους εὑρεῖν ἐπαγ-
γέλλεται ἡ ῥητορική, ἤτοι τοὺς ἀληθεῖς ἢ δυνατοὺς ῥηθῆ-
ναι ἐπαγγέλλεται. οὔτε δὲ τοὺς ἀληθεῖς· κανόνα γὰρ
καὶ κριτήριον τῆς τῶν ἀληθῶν καὶ ψευδῶν διαγνώσεως
αὐτοὺς ἔχειν δεῖ, ὅπερ οὐκ ἔχουσιν· οὔτε τοὺς δυνατοὺς
ῥηθῆναι· ἀγνοοῦντες γὰρ τοὺς ἀληθεῖς οὐδὲ τοὺς δυνα-
τοὺς ῥηθῆναι ἐπιγνώσονται. οὐκ ἄρα ῥητορικῆς ἐστὶ τὸ 81
τοὺς ἐνόντας καὶ δυνατοὺς εὑρίσκειν λόγους. ἥ τε ῥητο-
ρικὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ τοὺς ἐνδεχομένους εὑρεῖν λό-
γους, ὅθεν ὁ τοῦτο λέγων τέλος δυνάμει τὴν ῥητορικὴν
τέλος εἶναι λέγει τῆς ῥητορικῆς. οὗ τε χάριν ἅπαντά φησι 82
πράσσειν ὁ ῥήτωρ, ἐκεῖνο ἂν τέλος εἴη· οὐχὶ δέ γε χάριν
τῶν ἐνδεχομένων ἐπιχειρήσεων πάντα πράσσει ὁ ῥήτωρ,
ἀλλὰ τοῦ μετὰ τὰς ἐπιχειρήσεις ἐπακολουθοῦντος· τοίνυν
οὐκ ἂν εἴη τέλος ἐκεῖνο. καὶ μὴν οὗπερ δεῖται τέλους τυ- 83
χεῖν ὁ ῥήτωρ, τούτου καὶ ὁ μισθωσάμενος αὐτὸν ἰδιώτης·
τοῦ δέ γε τοὺς ἐνδεχομένους εὑρεῖν λόγους οὐ σπεύδει τυ-
χεῖν ὁ ἰδιώτης, ἀλλ' ἑτέρου τινός· ἐκεῖνο ἄρα τέλος γενή-
σεται, καὶ οὐ τὸ τοὺς ἐνδεχομένους λόγους εὑρεῖν.

καὶ μὴν οὐδὲ τὸ δόξαν ἐμποιεῖν τοῖς δικασταῖς περὶ τῶν 84
πραγμάτων οἵαν οἱ λέγοντες θέλουσιν· τοῦτο γὰρ οὐ
'''διήνεγκε τοῦ πείθειν, ἐπείπερ ὁ πεπεικὼς δόξαν ἐμπε-
ποίηκε τοῖς δικασταῖς περὶ τῶν πραγμάτων οἵαν οὗτος
θέλει. ἐδείξαμεν δὲ ἡμεῖς ὅτι οὐκ ἔστι τῆς ῥητορικῆς τέ-
λος τὸ πείθειν, ὥστε οὐδὲ τὸ δόξαν ἐμποιεῖν. ἀλλὰ 85
μὴν οὐδὲ τὸ συμφέρον, ὡς ἠξιώκασί τινες· ὅ τι γὰρ τοῦ
μέρους ἐστὶ τέλος, τοῦτο οὐκ ἂν εἴη τοῦ ὅλου τέλος· μέ-
ρους δέ γε τῆς ῥητορικῆς τοῦ συμβουλευτικοῦ τέλος λέ-
γουσιν οἱ ῥήτορες εἶναι τὸ συμφέρον· οὐκ ἄρα τῆς ὅλης
ῥητορικῆς ἐστὶ τέλος. ὅπερ τε πάσης τέχνης ἐστὶ τέλος

1. θέλωσιν CR. 8. οὔτε C. 11. τὸ om CR. 14. ἐκεῖν C. γε om V. 21. τὸ] τοῦ CR. 24. τοῦ μὴ πείθειν L praeter H.

κοινῶς, τοῦτο οὐκ ἂν εἴη τῆς ῥητορικῆς μόνης· τὸ συμ-
φέρον δέ γε πάσης τέχνης ἐν τῷ βίῳ τέλος ἐστίν· οὐκ
86 ἄρα τῆς ῥητορικῆς ἰδιαίτερον καθέστηκεν. λείπεται
οὖν τὸ νικᾶν αὐτῆς εἶναι τέλος. ὃ πάλιν ἀδύνατόν ἐστιν.
ὁ γὰρ πολλάκις μὴ τυγχάνων τοῦ κατὰ γραμματικὴν τέ-
λους οὐκ ἂν εἴη γραμματικός, καὶ ὁ πολλάκις μὴ τυγχά-
νων τοῦ κατὰ μουσικὴν τέλους οὐκ ἂν εἴη μουσικός. τοί-
νυν καὶ ὁ μὴ τυγχάνων πολλάκις τοῦ κατὰ ῥητορικὴν τέ-
87 λους οὐκ ἂν εἴη ῥήτωρ. ὁ δέ γε ῥήτωρ πλεῖον μᾶλλον ᾧ
νικᾷ νικᾶται, καὶ τοσούτῳ πλεῖον ὅσῳ δυναμικώτερός ἐστι,
τῶν τὰ ἄδικα ἐχόντων πράγματα ἐπ' αὐτὸν συντρεχόντων.
οὐκ ἄρα ῥήτωρ ἐστὶν ὁ ῥήτωρ. ὅ τε μὴ τυχὼν τοῦ κατὰ
ῥητορικὴν τέλους οὐκ ἂν ἐπαινοῖτο, ῥήτορα δὲ ἐνίοτε νικη-
θέντα ἐπαινοῦμεν· οὐκ ἄρα ῥητορικῆς τέλος ἐστὶ τὸ νικᾶν.

88 Ὥστε εἰ μήτε ὕλην ἔχει ἡ ῥητορικὴ περὶ ἣν τεχνι-
τεύει, μήτε τέλος ἐφ' ὃ ἀνάγεται, οὐκ ἂν ὑπάρχοι ἡ ῥητο-
ρική· οὔτε δὲ ὕλην ἔχει οὔτε τέλος, καθὼς παρεστήσα-
μεν· οὐκ ἄρα ὑπάρχει ἡ ῥητορική.

89 Ἐναπορήσειε δ' ἄν τις αὐτοῖς καὶ ἀπὸ τῶν μερῶν
αὐτῆς. μέρη δὲ λέγουσι ῥητορικῆς τὸ δικανικόν τε καὶ
συμβουλευτικὸν καὶ ἐγκωμιαστικόν, τούτων δὲ τοῦ μὲν
δικανικοῦ τέλος εἶναι τὸ δίκαιον, τοῦ δὲ συμβουλευτικοῦ
τὸ συμφέρον, τοῦ δὲ ἐγκωμιαστικοῦ τὸ καλόν. ὅπερ εὐ-
90 θέως ἄπορόν ἐστιν. εἴπερ γὰρ ἄλλο τι καθέστηκεν ἡ δι-
κανικὴ ὑπόθεσις καὶ ἄλλο τι ἡ συμβουλευτικὴ καὶ οὐ
ταὐτὸν ἡ ἐγκωμιαστική, πάντως τὸ τέλος τῆς δικανικῆς
οὐκ ἂν εἴη καὶ τῆς συμβουλευτικῆς τέλος, καὶ τὸ ταύτης
οὐκ ἔσται τῆς ἐγκωμιαστικῆς, καὶ ἐναλλάξ. ἐπεὶ οὖν τῆς
συμβουλευτικῆς τέλος ἐστὶ τὸ συμφέρον, οὐκ ἂν εἴη τοῦτο
τῆς δικανικῆς τέλος. ἦν δέ γε τῆς δικανικῆς τέλος τὸ δί-
91 καιον· οὐκ ἄρα τὸ δίκαιόν ἐστι συμφέρον. καὶ πάλιν,

4. δ' οὖν CR. 9. πλεῖον μᾶλλον ᾧ] πλεονάκις ἢ? *saepius vincitur quam vincit H*: cf. p. 677 21. 10. πλεῖον] μᾶλλον? *saepius H*. 19. ἐναπορήσει V. an ἐπαπορήσειε? 20. λέγουσι τῆς ῥητορικῆς FC. 24. γὰρ om C. 26. τῇ ἐγκωμιαστικῇ L. 29. ἐστὶ om V.

ἐπεὶ ὡς τὰ μέρη ταῦτα διαφέρει ἀλλήλων, οὕτω καὶ τὰ
τέλη διοίσει, παρόσον τῆς ἐγκωμιαστικῆς τέλος ἐστὶ τὸ κα-
λὸν μὲν εἶναι '''καὶ τὸ δίκαιον καλόν· ὅπερ ἄτοπον. καὶ 92
μὴν εἰ τῆς ὅλης ῥητορικῆς τέλος ἐστὶ τὸ πείθειν, τοῦ δὲ
δικανικοῦ τὸ δίκαιον καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ τὸ συμφέ-
ρον καὶ τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ τὸ καλόν, οὐ πάντως τὸ δί-
καιον ἔσται πιθανόν, οὐδὲ τὸ συμφέρον, οὐδὲ τὸ καλόν·
ὅπερ μάχεται τῷ διὰ παντὸς τὴν ῥητορικὴν ἐφίεσθαι τοῦ
πείθειν.

Ἄλλως τε ἐπὶ τοῦ δικανικοῦ ἤτοι διὰ δικαίων μόνον 93
λόγων ἕλξει τοὺς δικαστὰς ἐπὶ τὸ τέλος ἡ ῥητορικὴ ἢ διὰ
τῶν δικαίων ἅμα καὶ ἀδίκων. ἀλλ' εἰ μὲν διὰ τῶν δι-
καίων μόνον, ἀρετὴ γενήσεται· οὐχὶ δέ γε ἀρετή ἐστιν ἡ
στοχαζομένη τῆς ὀχλικῆς πειθοῦς, ἐν ᾗ πολὺ τὸ εἰκαῖον
καὶ ἐξαπατητικόν· οὐκ ἄρα διὰ τῶν δικαίων μόνον ἐπὶ
τὸ τέλος ἄγειν πέφυκε τοὺς ἀκούοντας. εἶτα οὐδὲ συστή- 94
σεται ἐξ ἐναντίας λόγος ἀεί ποτε τὸ δίκαιον ταύτης μετα-
διωκούσης, τοῦ δ' ἐναντίου μὴ ὄντος λόγου οὐδὲ ῥητορική
τις γενήσεται, ὥστε οὐδὲ ταύτῃ τοῖς δικαίοις μόνον χρή-
σεται λόγοις. καὶ μὴν οὐδὲ τοῖς ἀδίκοις, ἐπεὶ ἄδικος γε-
νήσεται, καὶ πάλιν τοῦ ἐναντίου μὴ ὄντος λόγου ἀσύστα-
τος ἔσται. λείπεται ἄρα δι' ἀμφοτέρων αὐτὴν βαδίζειν.
ὃ πολλῷ τῶν προτέρων ἐστὶν ἀτοπώτερον· ἔσται γὰρ ἅμα
ἀρετὴ καὶ κακία, ὃ τῶν ἀδυνάτων καθέστηκεν. οὐ τοίνυν
ῥητέον μέρος εἶναί τι ῥητορικῆς δικανικὸν ὃ τέλος ἔχει τὸ
δίκαιον.

Πρός γε μὴν τοῖς εἰρημένοις, εἴπερ ὑποδεῖξαι τὸ δί- 95
καιον τοῖς δικασταῖς ἐν τῷ δικανικῷ μέρει τῆς ῥητορικῆς
ὁ ῥήτωρ προτίθεται, ἤτοι αὐτόθεν ἐστὶ φαινόμενον καὶ
ὁμόλογον τὸ δίκαιον ὅπερ ὑποδείκνυσιν, ἢ ἀμφισβητήσι-
μον. ἀλλὰ φαινόμενον μὲν οὐκ ἂν εἴποιεν· ἐπὶ τούτου

2. πληρόσον V. καλὸν — 3. καλόν] καλόν, τῆς δὲ δικανικῆς τὸ δίκαιον, ἐνδέχεται τὸ καλὸν εἶναι μὴ δίκαιον καὶ τὸ δίκαιον μὴ καλὸν H. 10. δικικοῦ V. 16. οὐδὲ] ὁ δὲ VX. 17. ἐξ ἐναντίας λόγους CR, ἐξ ἐναντίων λόγων H. 20. ἄδικα L. 29. φαινόμενόν ἐστι V.

γὰρ οὐ συνίσταται ὁ ῥητορικὸς λόγος, ἀναμφισβητήτου
96 καθεστῶτος. λείπεται οὖν τὸ ἀμφισβητήσιμον. ὃ πάλιν
ἐστὶν ἄπορον· τοσοῦτον γὰρ ἀπέχουσιν οἱ εἰς τοὐναντίον
ἐπιχειροῦντες τὴν ἀμφισβήτησιν λύειν ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐναν-
τίων αὐτὴν ἐπισφίγγειν, ἐπιθολοῦντες τὴν τῶν δικαστῶν
γνώμην. καὶ τούτου πίστις ἡ περὶ Κόρακος φερομένη
97 παρὰ τοῖς πολλοῖς ἱστορία. νεανίας γὰρ πόθῳ ῥητορικῆς
‴κατασχεθεὶς προσῆλθεν αὐτῷ τὸν ὁρισθησόμενον ὑπ'
αὐτοῦ μισθὸν δώσειν ἐπαγγελλόμενος, ἂν τὴν πρώτην νι-
κήσῃ δίκην. συμφωνίας δὲ γενομένης, καὶ τοῦ μειρακίου
ἱκανὴν ἕξιν ἐμφαίνοντος ἤδη, ὁ μὲν Κόραξ ἀπῄτει τὸν
μισθόν, ὁ δ' ἀντέλεγεν. ἀμφότεροι δὲ παρελθόντες εἰς
τὸ δικαστήριον ἐκρίνοντο, ὅτε καὶ πρῶτόν φασι τὸν Κό-
ρακα τοιαύτῃ τινὶ χρῆσθαι ἐπιχειρήσει, λέγοντα ὡς ἐάν τε
νικήσῃ ἐάν τε μή, λαβεῖν ὀφείλει τὸν μισθόν, νικήσας
μὲν ὅτι ἐνίκησεν, λειφθεὶς δὲ κατὰ τὸν τῆς συμφωνίας
λόγον· ὡμολόγησε γὰρ αὐτῷ ὁ ἀντίδικος ἀποδώσειν τὸν
μισθὸν ἐὰν τὴν πρώτην νικήσῃ δίκην, ἣν αὐτόθεν νική-
98 σας ὀφείλει τὴν ὑπόσχεσιν χρεωλυτεῖν. θορυβησάντων δὲ
τῶν δικαστῶν ὡς δίκαια λέγοντος αὐτοῦ, παραλαβὼν τοὺς
λόγους ὁ νεανίας τῷ αὐτῷ ἐπιχειρήματι, μηδὲν μεταθείς,
ἐχρῆτο· "ἐάν τε" γὰρ "νικήσω" φησὶν "ἐάν τε νικηθῶ, οὐκ
ὀφείλω τὸν μισθὸν ἀποδοῦναι Κόρακι, νικήσας μὲν ὅτι
ἐνίκησα, λειφθεὶς δὲ κατὰ τὸν τῆς συμφωνίας λόγον·
ὑπεσχόμην γὰρ ἀποδώσειν τὸν μισθὸν ἐὰν τὴν πρώτην
99 νικήσω δίκην, λειφθεὶς δὲ οὐκ ἀποδώσω." εἰς ἐποχὴν δὲ
καὶ ἀπορίαν ἐλθόντες οἱ δικασταὶ διὰ τὴν ἰσοσθένειαν
τῶν ῥητορικῶν λόγων ἀμφοτέρους ἐξέβαλον τοῦ δικαστη-
ρίου, ἐπιφωνήσαντες τὸ "ἐκ κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν."

100 Οἷος δέ ἐστιν ὁ περὶ τοῦ δικανικοῦ μέρους λόγος,
τοιοῦτος γένοιτ' ἂν καὶ ὁ περὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ, ἵνα
μὴ μακρηγορῶμεν. τὸ μὲν γὰρ ἐγκωμιαστικόν, σὺν τῷ

1. ἀνυμφισβήτου C. 6. Κόρακος] cf. Meierus et Schoemannus Att. Process. p. 585. 16. τῆς om V. 26. ληφθεὶς C. 28. ἐξέβαλλον V. 29. ἐκ om Menagius ad D. L. 9 56.

ταῖς αὐταῖς ἀπορίαις ὑπάγεσθαι, ἔτι καὶ ἀμέθοδόν ἐστιν,
ἐπεὶ γὰρ οὔτε πάντες ἄνθρωποι ἐγκωμιάζεσθαι θέλουσιν 101
οὔτε ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς, δεῖ τὸν μέλλοντα καλῶς ἐγκωμιάζειν
εἰδέναι τὴν τοῦ ἐγκωμιαζομένου διάθεσιν· οὐ πᾶν δέ γε
τὸ καθ' ἕτερον κίνημα ληπτόν ἐστιν ἑτέρῳ. καὶ ἄλλως
οἱ ῥήτορες οὐ παραδεδώκασί τινα μέθοδον δι' ἧς εἰσόμεθα
τὸ πότε καὶ τίνα ἐγκωμιαστέον ἐστίν· οὐκ ἄρα δυνατὸν
ἀπὸ ῥητορικῆς ὑγιῶς ἐγκωμιάζειν. ἤτοι τε ἐπὶ τοῖς μὴ 102
οὖσιν ἀγαθοῖς δοκοῦσι δὲ εἶναι, ἢ ἐπὶ τοῖς κατ' ἀλήθειαν
οὖσιν ἐγκωμιάσει ὁ ῥήτωρ. οὔτε δὲ ἐπὶ τοῖς μὴ οὖσι,
προσδιαφθείρει γὰρ τοὺς ἐγκωμιαζομένους, οὔτε ἐπὶ τοῖς
οὖσιν· ἀγνοεῖ γὰρ ταῦτα, ὅτε καὶ τοῖς φιλοσόφοις διὰ τὴν
ἀνεπίκριτον περὶ αὐτῶν μάχην ἐστὶν ἀκατάληπτα. οὐκ
ἄρα δύναταί τινα ἐγκωμιάζειν ὁ ῥήτωρ. οἵ τε μὴ εἰδότες 103
ἐφ' οἷς ἐγκωμιαστέον ἐστὶν οὐδὲ ἐγκωμιάζειν δύνανται·
οἱ δέ γε ῥήτορες οὐκ ἴσασιν ἐφ' οἷς ἐγκωμιάζειν δεῖ, καθὼς παραστήσομεν· τοίνυν οὐδὲ ἐγκωμιάζειν δυνήσονται.
ἐγκωμιαστέον γάρ φασιν ἀπὸ γένους καὶ κάλλους καὶ πλούτου καὶ πολυτεκνίας καὶ τῶν ἐοικότων, ἀνάπαλίν τε ψεκτέον ἀπὸ δυσγενείας καὶ δυσμορφίας καὶ πενιχρότητος.
ὅπερ εὔηθες· δεῖ γὰρ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν παρ' ἡμᾶς γινομέ- 104
νων τοὺς ἐπαίνους ἕλκειν καὶ ψόγους, εὐγένεια δὲ καὶ εὐτυχία κάλλος τε καὶ πολυτεκνία καὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἔστι παρ' ἡμᾶς γινόμενα, ὥστε οὐκ ἐπαινετέον ἀπ' αὐτῶν, ἐπεί τοί γε εἰ ψιλῶς ἐπαινετέον τὴν εὐγένειάν ἐστι καὶ πολυτεκνίαν καὶ πᾶν τοιουτῶδες, ἐπαινετέος καὶ Βούσιρις καὶ Ἄμυκος καὶ Ἀνταῖος οἱ ξενοκτόνοι, ὅτι Ποσειδῶνος ἦσαν
υἱεῖς, ἐπαινετὴ δὲ καὶ ἡ Νιόβη, ὅτι πολύτεκνος. ἐναν- 105
τίως τε εἰ ἡ ἀμορφία καὶ ἡ πενία ψεκτόν, ψεκτέος μὲν Ὀδυσσεύς, ὅτι χερνήτου λαβὼν σχῆμα

ἀνδρῶν δυσμενέων κατέδυ πόλιν,

ψεκτέος δὲ ὁ Διὸς Περσεύς, ὅτι πήραν περιηρτημένος τὴν

5. ληπτέον L. 8. τε] δὲ L. 18. γένους τε καὶ FGV: 21. ἡμᾶς om V. ἡμῖν FG. 23. ἀπολιτεκνία V. 29. ἡ post καὶ om V. 31. ἀνδρῶν] Od. 4 246. 32. ψεκτὸς L.

ἄνυδρον ὥδευε Λιβύην, καὶ Ἡρακλῆς, ὅτι λεοντῆν καὶ ξύ-
λον ἐπὶ τοὺς ἄθλους ἐπήγετο.
106 Συνελόντι δὲ φάναι, δεδόσθω ταῦτα μέρη εἶναι τῆς
ῥητορικῆς. ἀλλ' ἐπεὶ τὸ δίκαιον, ὅτι ἔστι δίκαιον, καὶ τὸ
συμφέρον, ὅτι ἔστι συμφέρον, καὶ τὸ καλόν, ὅτι ἔστι κα-
λόν, ἀποδείξει παρίσταται, καὶ οὐδέν ἐστιν ἡ ἀπόδειξις,
οὐδὲ ῥητορική τι γενήσεται ἡ ἐπὶ τοιούτοις μέρεσι συνε-
στῶσα. '''ὅτι δὲ οὐδέν ἐστιν ἀπόδειξις, ἀκριβέστερον μὲν
δείκνυται ἐν τοῖς σκεπτικοῖς ὑπομνήμασιν, ὑπομνηστικώ-
107 τερον δὲ καὶ νῦν παρασταθήσεται. εἰ γὰρ μηδέν ὁ λόγος,
οὐδὲ ἡ ἀπόδειξίς ἐστι, ποιὸς λόγος οὖσα· οὐδὲν δέ γε
ἐστι λόγος, ὡς παρεστήσαμεν, διὰ τὸ μήτε ἐν φωναῖς μήτε
ἐν ἀσωμάτοις λεκτοῖς ἔχειν τὴν ὑπόστασιν· οὐδὲ ἀπόδει-
108 ξις ἄρα ἔστιν. ἄλλως τε, εἰ ἔστιν, ἤτοι ἐναργὴς καθέστη-
κεν ἢ ἄδηλος. οὔτε δὲ ἐναργής ἐστιν· ἄδηλον γάρ τι
περιέσχηκε, καὶ διὰ τοῦτό ἐστι διάφωνος, παντὸς τοῦ δια-
109 φωνουμένου πράγματος ἀδήλου τυγχάνοντος. λείπεται
ἄρα ἄδηλον αὐτὴν εἶναι. ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἤτοι αὐτόθεν
ληφθήσεται ἢ ἐξ ἀποδείξεως. οὔτε δὲ αὐτόθεν ληπτή
ἐστιν (ἄδηλος γὰρ ἦν, τὸ δὲ ἄδηλον αὐτόθεν λαμβανόμε-
νον ἄπιστον) οὔτε ἐξ ἀποδείξεως διὰ τὴν εἰς ἄπειρον ἔκ-
110 πτωσιν· οὐκ ἄρα τις ἔστιν ἀπόδειξις. μὴ οὔσης τε γενι-
κῆς ἀποδείξεως οὐδὲ εἰδική τις ἔσται ἀπόδειξις, ὥσπερ καὶ
μὴ ὄντος ζώου οὐδὲ ἄνθρωπος ἔστιν· γενικὴ δέ γε ἀπό-
δειξις οὐκ ἔστιν, ὡς παραστήσομεν· τοίνυν οὐδὲ ἄλλη
τις γενήσεται τῶν ἐπ' εἴδους. ἐπεὶ γὰρ ἄδηλός ἐστιν, ὡς
προεπελογισάμεθα, ὀφείλει διά τινος καταστῆναι. διὰ τί-
111 νος οὖν; ἤτοι γὰρ διὰ γενικῆς ἢ εἰδικῆς ἀποδείξεως. οὔτε
δὲ διὰ εἰδικῆς διὰ τὸ μήπω βέβαιον εἶναι τὴν τῆς γενικῆς
ὕπαρξιν, οὔτε διὰ γενικῆς· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀμφισβη-
τουμένη. οὐ τοίνυν ἔστι τις γενικὴ ἀπόδειξις. ᾧ ἕπεται
τὸ μηδὲ τὴν εἰδικὴν ὑπάρχειν. καὶ ἄλλως, ἡ γενικὴ ἀπό-

7. τι om C. 11. γε om C. 22. τε] δὲ L. 24. γε om C.
25. παρεστήσαμεν L.

δεῖξις εἰ μὲν λήμματά τινα ἔχει καὶ ἐπιφοράν, οὐδὲ γενική
ἐστιν, εἰ δὲ οὐκ ἔχει, οὐδὲ κατασκευάσει τι, πολὺ δὲ μᾶλ-
λον οὐδὲ τὴν ἑαυτῆς ὕπαρξιν. ἥ τε τὴν ἀπόδειξιν πιστου- 112
μένη ἀπόδειξις ἤτοι ζητεῖται ἢ ἀζήτητός ἐστιν. ἀλλ' ἀζή-
τητος μὲν οὐκ ἂν εἴη διὰ τὰς ἔμπροσθεν εἰρημένας αἰ-
τίας, ζητουμένη δὲ ὀφείλει ὑπ' ἄλλης κατασκευάζεσθαι,
κἀκείνη πάλιν ὑπ' ἄλλης, καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον. οὐκ ἄρα
ἔστι τις ἀπόδειξις.

'Αλλὰ γὰρ καὶ πρὸς τὰ συνέχοντα θεωρήματα τῆς 113
ῥητορικῆς ἀντειπόντες ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς καὶ τῶν '''πρὸς
τοὺς γεωμέτρας καὶ ἀριθμητικοὺς ἀποριῶν ἁπτώμεθα.

ΠΡΟΣ ΓΕΩΜΕΤΡΑΣ.

'Επεὶ οἱ γεωμέτραι συνορῶντες τὸ πλῆθος τῶν ἐπα-
κολουθούντων αὐτοῖς ἀποριῶν εἰς ἀκίνδυνον εἶναι δοκοῦν
καὶ ἀσφαλὲς πρᾶγμα καταφεύγουσι, τὸ ἐξ ὑποθέσεως αἰ-
τεῖσθαι τὰς τῆς γεωμετρίας ἀρχάς, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ ἡμᾶς
τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀντιρρήσεως ἀρχὴν τίθεσθαι τὸν περὶ
τῆς ὑποθέσεως λόγον. καὶ γὰρ ὁ Τίμων ἐν τοῖς πρὸς 2
τοὺς φυσικοὺς τοῦτο ὑπέλαβε δεῖν ἐν πρώτοις ζητεῖν, φη-
μὶ δὲ τὸ εἰ ἐξ ὑποθέσεώς τι ληπτέον. διόπερ καὶ ἡμᾶς
οἰκεῖόν ἐστιν ἐκείνῳ στοιχοῦντας τὸ παραπλήσιον ποιεῖν
ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν μαθημάτων διεξόδῳ. τάξεως 3
δὲ ἕνεκα προληπτέον ὅτι πολλαχῶς μὲν καὶ ἄλλως ὑπόθε-
σις προσαγορεύεται, τὰ νῦν δὲ ἀπαρκέσει τριχῶς λέγεσθαι,
καθ' ἕνα μὲν τρόπον ἡ δραματικὴ περιπέτεια, καθὸ καὶ
τραγικὴν καὶ κωμικὴν ὑπόθεσιν εἶναι λέγομεν καὶ Δικαιάρ-
χου τινὰς ὑποθέσεις τῶν Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους μύ-
θων, οὐκ ἄλλο τι καλοῦντες ὑπόθεσιν ἢ τὴν τοῦ δράμα-
τος περιπέτειαν. καθ' ἕτερον δὲ σημαινόμενον ὑπόθεσις 4
προσαγορεύεται '''ἐν ῥητορικῇ ἡ τῶν ἐπὶ μέρους ζήτησις,
καθὸ καὶ οἱ σοφισταὶ πολλάκις εἰώθασιν ἐν ταῖς διατρι-

2. κατασκευάζει FG. 11. post ἀπτώμεθα CRV rubrica σέξτου ἐμπειρικοῦ περὶ ῥητορικῆς. 14. ἀπόρων? cf. p. 418 10 τῶν ἀκολουθούντων ἀτόπων. 21. ἐκεῖνο CR. 30. ἡ om L.

βαῖς λέγειν "θετέον ὑπόθεσιν." οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ
τρίτην ἐπιβολὴν ὑπόθεσιν καλοῦμεν ἀρχὴν ἀποδείξεων,
5 αἴτησιν οὖσαν πράγματος εἰς κατασκευήν τινος. οὕτω
γοῦν τρισὶν ὑποθέσεσι κεχρῆσθαί φαμεν τὸν Ἀσκληπιά-
δην εἰς κατασκευὴν τῆς τὸν πυρετὸν ἐμποιούσης ἐνστά-
σεως, μιᾷ μὲν ὅτι νοητοί τινές εἰσιν ἐν ἡμῖν πόροι, μεγέ-
θει διαφέροντες ἀλλήλων, δευτέρᾳ δὲ ὅτι πάντοθεν ὑγροῦ
μέρη καὶ πνεύματος ἐκ λόγῳ θεωρητῶν ὄγκων συνηράνι-
σται δι' αἰῶνος ἀνηρεμήτων, τρίτῃ δὲ ὅτι ἀδιάλειπτοί τι-
νες εἰς τὸ ἐκτὸς ἐξ ἡμῶν ἀποφοραὶ γίνονται, ποτὲ μὲν
πλείους ποτὲ δὲ ἐλάττους πρὸς τὴν ἐνεστηκυῖαν περίστασιν.
6 Ἀλλὰ γὰρ τοσαυταχῶς νοουμένης τὰ νῦν τῆς ὑπο-
θέσεως, πρόκειται τὰ νῦν ζητεῖν οὐ μὰ Δία περὶ τῆς δρα-
ματικῆς διατάξεως, οὐδὲ περὶ τῆς παρὰ τοῖς ῥήτορσι ζητή-
σεως, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν τέλει λεχθείσης ὑποθέσεως, ἣν
ἀρχὴν ἀποδείξεως συμβέβηκεν εἶναι· ταύτην γὰρ καὶ οἱ
γεωμέτραι λαμβάνουσι τὴν ὑπόθεσιν, βουλόμενοί τι γεω-
7 μετρικῶς ἀποδεῖξαι. διόπερ εὐθὺς ῥητέον ὅτι καὶ ἐπεὶ
οἱ ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνοντές τι καὶ χωρὶς ἀποδείξεως ψιλῇ
μόνον ἀρκοῦνται φάσει πρὸς τὴν ταύτης πίστιν, πευσε-
8 ταί τις αὐτῶν τοιούτῳ τινὶ χρώμενος ἐπιλογισμῷ. ἤτοι
ἰσχυρόν ἐστι καὶ βέβαιον πρὸς πίστιν τὸ ἐξ ὑποθέσεώς τι
λαβεῖν ἢ ἄπιστόν τε καὶ ἀσθενές. ἀλλ' εἰ μὲν ἰσχυρόν,
καὶ τὸ ἀντικείμενον ἐξ ὑποθέσεως ληφθὲν πιστὸν γενή-
σεται καὶ βέβαιον, ὥστε θήσομεν τὰ μαχόμενα. εἰ δὲ
ἐπὶ τοῦ τὸ ἐναντίον ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνοντος χωρὶς
ἀποδείξεως ἄπιστόν ἐστιν ἡ ὑπόθεσις, ἄπιστος γενήσεται
καὶ ἐπ' ἐκείνου, ὥστε οὐδέτερον '''αὐτῶν θήσομεν. οὐ
9 τοίνυν ληπτέον ἐστὶν ἐξ ὑποθέσεώς τι. καὶ μὴν τὸ
ὑποτιθέμενον πρᾶγμα ἤτοι ἀληθές ἐστι καὶ τοιοῦτον ὁποῖον
αὐτὸ ὑποτιθέμεθα ἢ ψεῦδος. ἀλλ' εἰ μὲν ἀληθές ἐστι,
μηδὲ αἰτώμεθα αὐτό, εἰς πρᾶγμα ὑποψίας πλῆρες κατα-

1. θέτε V. καὶ om V. 8. μέρει CGRV: corr Fabricius.
9. ἀνηρημήτων C. 23. τε] τι L. 27. ἡ om V.

φεύγοντες, τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλ' αὐτόθεν λαμβάνωμεν,
ἐπείπερ οὐθεὶς τἀληθῆ καὶ ὄντα ὑποτίθεται, καθάπερ
οὐδὲ τὸ νῦν ἡμέραν εἶναι ἢ ἐμὲ διαλέγεσθαι καὶ ἀναπνεῖν·
ἡ γὰρ περιφάνεια τούτων τῶν πραγμάτων αὐτόθεν βέβαιον
ἔχει τὴν θέσιν καὶ οὐ δισταζομένην τὴν ὑπόθεσιν. ὥστε
εἰ ἀληθές ἐστι τὸ πρᾶγμα, μηδὲ αἰτώμεθα αὐτὸ ὡς μὴ
ὂν ἀληθές. εἰ δ' οὐκ ἔστι τοιοῦτο ἀλλὰ ψεῦδος καθέστη- 10
κεν, οὐδὲν ὄφελος ἀνακύψει ἐκ τῆς ὑποθέσεως· κἂν γὰρ
μυριάκις αὐτὸ ὑποτιθώμεθα, σαθροῖς, ὥς φασί, θεμελίοις
οὐκ ἀκολουθήσει τὸ συμπέρασμα τῆς ζητήσεως ἐξ ἀνυ-
πάρκτων ὁρμωμένης ἀρχῶν. οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις οἷς 11
ἂν ὑποθῆται, τούτοις τὰ ἀκολουθοῦντα πιστὰ τυγχάνειν
ἀξιώσει, μήποτε πᾶσαν ἀναιρεῖ ζήτησιν. εὐθέως γὰρ ὑπο-
θήσεται ἕκαστος ἡμῶν τὸ τὰ τρία τέσσαρα εἶναι, καὶ
τούτου δοθέντος συνάξει ὅτι καὶ τὰ ἓξ ὀκτώ ἐστιν· εἰ
γὰρ τὰ τρία τέσσαρά ἐστι, τὰ ἓξ ὀκτὼ γενήσεται· ἀλλὰ
μὴν τὰ τρία τέσσαρά ἐστιν, ὡς ἡ ὑπόθεσις δίδωσιν· τὰ
ἄρα ἓξ ὀκτώ ἐστιν. πάλιν τε αἰτήσομεν ὅτι μένει τὸ κι- 12
νούμενον, καὶ συγχωρηθέντος τοῦ πράγματος συνάξομεν
ὅτι ἡ φλὸξ ἠρεμεῖ· εἰ γὰρ τὸ κινούμενον μένει, ἡ φλὸξ
ἠρεμεῖ· τὸ δέ γε κινούμενον μένει· ἡ ἄρα φλὸξ ἠρεμεῖ.
ἀλλ' ὃν τρόπον οἱ γεωμέτραι ἀτόπους ἐροῦσιν εἶναι ταύ-
τας τὰς ὑποθέσεις (βέβαιον γὰρ εἶναι δεῖν τὸν θεμέλιον,
ἵνα συνομολογηθῇ καὶ τὸ ἀκόλουθον), οὕτω καὶ ἡμεῖς
πάντα τὰ ὑποθετικῶς αὐτοῖς λαμβανόμενα οὐ προσησό-
μεθα χωρὶς ἀποδείξεως. ἄλλως τε, εἰ βέβαιόν ἐστι 13
καὶ πιστὸν τὸ ὑποτιθέμενον ᾗ ὑποτίθεται, μὴ ταῦτα
ὑποτιθέσθωσαν ἐξ ὧν ἀποδείξουσίν τι, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀπο-
δεικνύμενον, τουτέστι μὴ τὰ λήμματα τῆς ἀποδείξεως
ἀλλὰ τὴν ἐπιφοράν· ὃ γὰρ δύναται πρὸς πίστιν αὐτοῖς
ἐπὶ τῶν ἐκκαλυπτόντων ἡ ὑπόθεσις, τοῦτο δυνήσεται καὶ
ἐπὶ τῶν ἐκκαλυπτομένων ἐκ τῆς ἀποδείξεως πραγμάτων.

2. οὐδεὶς FG. 9. σαθροῖς] Lucianum Hermotimi 74 extr. Struvius confert. 13. ἀναιρῇ CR. 23. δεῖν H, δεῖ GV, δοκεῖ δεῖν CFR. 25. προησόμεθα V. 32. ὑποδείξεως C.

εἰ δ' ἄπιστόν ἐστι, κἂν πολλάκις ὑποτεθῇ, τὸ τῆς ἀποδείξεως '''συμπέρασμα χωρὶς ἀποδείξεως, ἄπιστον γενήσεται καὶ τὸ εἰς κατασκευὴν τούτου λαμβανόμενον, εἰ μὴ
14 δι' ἀποδείξεως διδάσκοιτο. νὴ Δί', ἀλλ' εἴπερ, φασί, τὸ ἀκολουθοῦν ταῖς ὑποθέσεσιν ἀληθὲς εὑρίσκεται, πάντως καὶ τὰ ὑποτεθέντα, τουτέστιν οἷς ἐπηκολούθησεν, ἀληθῆ γενήσεται. ὃ πάλιν ἐστὶν εὔηθες· πόθεν γὰρ ὅτι τὸ ἀκολουθοῦν τισὶν ἐν ἀποδείξει πάντως ἀληθές ἐστιν; ἢ γὰρ ἐξ αὐτοῦ μαθόντες ἐκείνου τοῦτ' ἐροῦσιν, ἢ
15 ἐκ τῶν οἷς ἠκολούθησε λημμάτων. ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ μὲν οὐκ ἂν εἴποιεν. ἄδηλον γάρ ἐστι, τὸ δὲ ἄδηλον ἐξ αὐτοῦ πιστὸν οὐκ ἔστιν· ἀποδεικνύναι γοῦν τοῦτο ἐπιβάλλονται ὡς μὴ ἐν αὐτῷ τὴν πίστιν ἔχον. καὶ μὴν οὐδ' ἐκ τῶν λημμάτων· περὶ γὰρ τούτων ἐστὶν ἡ πᾶσα διαμάχη, καὶ μηδέπω αὐτῶν πεπιστευμένων οὐδὲ τὸ ἀποδεικνύμενον ἐξ
16 αὐτῶν βέβαιον εἶναι δύναται. ἔτι οὐδ' ἂν τὸ λῆγον ᾖ ἀληθές, εὐθὺς καὶ τὸ ἡγούμενόν ἐστι τοιοῦτον. ὥσπερ γὰρ τῷ ἀληθεῖ πέφυκεν ἀληθὲς ἐπακολουθεῖν καὶ ψεύδει ψεῦδος, οὕτως ἠξίωται καὶ ψεύδει ἀληθὲς συνεισάγεσθαι, καθάπερ [ἐν] τῷ πέτασθαι τὴν γῆν, ψεύδει ὄντι, τὸ εἶναι
17 τὴν γῆν ἀληθὲς ὑπάρχον εἵπετο. ὅθεν οὐκ εἰ τὸ λῆγόν ἐστιν ἀληθές, πάντως καὶ τὸ ἡγούμενον ἀληθές, ἀλλ' ἐνδέχεται τοῦ λήγοντος ἀληθοῦς ὄντος τὸ ἡγούμενον ὑπάρχειν ψεῦδος.

Καὶ δὴ ὅτι μὲν οὐκ εὖ ποιοῦσιν οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνοντες τὰς ἀρχὰς τῆς ἀποδείξεως καὶ ἑκάστου θεωρήματος, ἐπιφθεγγόμενοι τὸ δεδό-
18 σθω, διὰ τούτων αὐτάρκως κατεσκεύασται· μετελθόντες δὲ ἑξῆς διδάσκωμεν ὅτι ψευδεῖς καὶ ἀπιθάνους αὐτῶν συμβέβηκεν εἶναι τὰς ἀρχὰς τῆς τέχνης. καὶ δὴ πολλῶν εἰς τοῦτο δυναμένων λέγεσθαι, ὡς ἐναρχόμενοι τῆς ὑφηγήσεως εἴπομεν, τούτοις προσαχθήσεται τὰ τῆς ἀπορίας

1. ὑπετέθη L. 10. ἐκ τῶν] ἐξ ὧν L, ex iis H. 11. αὐτοῦ τοῦ π. V. 15. πεπιστωμένων? 27. ἐπιδεδόσθω C.

ὧν ἀναιρουμένων καὶ τὰ λοιπὰ συναναιρεθήσεται. ἐπεὶ
οὖν τῶν ἀρχῶν διαβληθεισῶν οὐδὲ αἱ κατὰ μέρος ἀπο-
δείξεις αὐτοῖς δύνανται προκόπτειν, λέγωμεν τὰ ἁρμό-
ζοντα πρὸς τὰς ἀρχάς.

Εὐθέως τοίνυν ὡς πρῶτόν τι καὶ στοχειωδέστατον 19
διδάσκουσιν ἡμᾶς ὅτι σῶμα μέν ἐστι τὸ τὰς τρεῖς ἔχον
διαστάσεις, μῆκος πλάτος βάθος, ὧν πρώτη μὲν διάστα-
σίς ἐστιν ἡ κατὰ μῆκος ἄνωθεν κάτω, δευτέρα δὲ ἡ κατὰ
πλάτος ἀπὸ δεξιῶν ἐπ' ἀριστερά, '''τρίτη δὲ ἡ κατὰ βάθος
ἀπὸ τῶν πρόσω εἰς τοὐπίσω. ὥστε τῶν τριῶν τούτων ἓξ
γίνεσθαι παρατάσεις, δύο καθ' ἑκάστην, τῆς μὲν πρώτης
τὴν ἄνω καὶ κάτω, τῆς δὲ δευτέρας τὴν ἐν ἀριστερᾷ καὶ
ἐν δεξιᾷ, τῆς δὲ τρίτης τὴν πρόσω καὶ ὀπίσω. στιγμῆς
μὲν γὰρ ῥυείσης γραμμὴν γίνεσθαί φασι, γραμμῆς δ' ἐπι-
φάνειαν, ἐπιφανείας δὲ στερεὸν σῶμα. παρὸ καὶ ὑπο- 20
γράφοντες λέγουσι στιγμὴν μὲν εἶναι σημεῖον ἀμερὲς καὶ
ἀδιάστατον ἢ πέρας γραμμῆς, γραμμὴν δὲ μῆκος ἀπλατὲς
ἢ πέρας ἐπιφανείας, ἐπιφάνειαν δὲ πέρας σώματος ἢ πλά-
τος ἀβαθές. τάξει οὖν ἀναλαβόντες περὶ στιγμῆς λέγωμεν 21
πρῶτον, εἶτα περὶ γραμμῆς, τὸ δὲ μετὰ τοῦτο περὶ ἐπι-
φανείας καὶ σώματος· τούτων γὰρ ἀναιρουμένων οὐδ' ἡ
γεωμετρία γενήσεται τέχνη, μὴ ἔχουσα τὰ ἐφ' οἷς ἡ σύ-
στασις αὐτῆς δοκεῖ προκόπτειν.

Ἡ τοίνυν στιγμή, ἥν φασι σημεῖον ἀδιάστατον ὑπάρ- 22
χειν, ἤτοι σῶμα νοεῖται ἢ ἀσώματον. καὶ σῶμα μὲν οὐκ
ἂν εἴη κατ' αὐτούς· τὰ γὰρ μὴ ἔχοντα διάστασιν οὐκ
εἶναι σώματα. λείπεται οὖν ἀσώματον αὐτὴν ὑπάρχειν,
ὃ πάλιν ἐστὶν ἀπίθανον. τὸ μὲν γὰρ ἀσώματον οὐδενὸς
νοεῖται γεννητικὸν ὡσανεὶ ἀθιγὲς καθεστώς, ἡ δὲ στιγμὴ
νοεῖται τῆς γραμμῆς γεννητική· οὐ τοίνυν ἐστὶ σημεῖον
ἀδιάστατον ἡ στιγμή. καὶ μὴν εἴπερ ὄψις τῶν ἀδήλων 23
ἐστὶ τὰ φαινόμενα, ἐπεὶ οὐ δυνατὸν ἐν τοῖς φαινομένοις

10. ὥστ' ἐκ τῶν H. 11. διαστάσεις L. 16. μὲν om C.
20. μετὰ om C. 27. εἶναι] ἦν?

λαβεῖν τινὸς σημεῖον καὶ πέρας ἀδιάστατον, δῆλον ὡς οὐδ' ἐν τοῖς νοητοῖς ληφθήσεταί τι τοιοῦτον. ἐν δέ γε τοῖς αἰσθητοῖς οὐδέν ἐστιν ἀδιάστατον λαβεῖν, ὡς παρα-
24 στήσω· ὥστ' οὐδ' ἐν τοῖς νοητοῖς. πᾶν τοίνυν τὸ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὑποπῖπτόν τινος πέρας καὶ σημεῖον σὺν τούτῳ καταλαμβάνεταί τινος ἄκρον, σὺν τῷ καὶ μέρος ἐκείνου, οὗπερ ἐστὶν ἄκρον, ὑπάρχειν· ἐὰν γοῦν ἀφέλωμεν αὐτό, μειωθήσεται τὸ ἀφ' οὗ ἡ ἀφαίρεσις. τὸ δὲ μέρος τινὸς ὑπάρχον εὐθὺς καὶ συμπληρωτικὸν αὐτοῦ καθέστηκεν, ὃ δέ ἐστί τινος συμπληρωτικόν, πάντως αὔξει τὸ μέγεθος ἐκείνου, καὶ ὅ ἐστι μεγέθους αὐξητικόν, '''τοῦτο
25 ἐξ ἀνάγκης ἔχει μέγεθος. πᾶν ἄρα τὸ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς σημεῖόν τινος καὶ ἄκρον μέγεθος ἔχον οὐκ ἔστιν ἀδιάστατον. ὅθεν εἰ καὶ τὸ νοητὸν μεταβατικῶς ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ νοοῦμεν, σὺν τούτῳ καθεστὼς σημεῖον καὶ πέρας γραμμῆς αὐτὸ νοήσομεν, σὺν τῷ καὶ συμπληρωτικὸν αὐτῆς ὑπάρχειν, ὥστε καὶ αὐτὸ διάστασιν ἕξει πάντως, ὅ γε
26 διαστάσεώς ἐστι περιποιητικόν. ἄλλως τε τὴν ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐκβληθεῖσαν εὐθεῖάν φασι περιαγομένην τῷ πέρατι ἑαυτῆς κυκλογραφεῖν τὴν ἐπίπεδον. ἐπεὶ οὖν τὸ ἄκρον ταύτης τῆς εὐθείας ἐστὶ σημεῖον, καὶ τοῦτο περιαγόμενον καταμετρεῖ τὴν περιφέρειαν, ἔσται τοῦτο συμπληρωτικὸν τῆς περιφερείας· ἡ δέ γε περιφέρεια διάστασιν εἶχεν· τοίνυν καὶ τὸ συμπληρωτικὸν αὐτῆς σημεῖον
27 ἕξει τινὰ διάστασιν. ἥ γε μὴν σφαῖρα καθ' ἓν σημεῖον ἀξιοῦται τῆς ἐπιπέδου ἅπτεσθαι, ἐκκυλιομένη τε γραμμὴν ποιεῖν, δῆλον ὡς τῶν ἐπικαταπιπτόντων σημείων τὴν ὅλην συντιθέντων γραμμήν. τοίνυν εἰ τοῦ μεγέθους τῆς γραμμῆς συμπληρωτικόν ἐστι τὸ σημεῖον, ἕξει καὶ αὐτὸ μέγεθος. συγκεχώρηται δὲ τοῦ μεγέθους τῆς γραμμῆς συμπληρωτικὸν αὐτὸ τυγχάνειν· καὶ αὐτὸ ἄρα μέγεθος ἕξει καὶ οὐκ ἀδιάστατον γενήσεται.

6. καὶ om C. 7. ὑποπίπτειν L. 11. μέγεθος] μῆκος L. μέγεθος CRV. 16. πληρωτικὸν L. 26. ἐκκυλιομένην CRV. malim ἐγκυλιομένη.

Ἀλλ' εἰώθασι πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις ὑπαν- 28
τῶντες οἱ περὶ τὸν Ἐρατοσθένη λέγειν ὅτι τὸ σημεῖον
οὔτε ἐπιλαμβάνει τινὰ τόπον οὔτε καταμετρεῖ τὸ διάστημα
τῆς γραμμῆς, ῥυὲν δὲ ποιεῖ τὴν γραμμήν. ὅπερ ἐστὶν
ἀδιανόητον. ῥεῖν γὰρ νοεῖται τὸ ἀπό τινος τόπου εἴς
τινα τόπον ἐπεκτείνεσθαι, ὥσπερ τὸ ὕδωρ. εἰ δὴ τοιοῦ-
τόν τι φαντασιούμεθα τὸ σημεῖον, ἀκολουθήσει οὐχ οἷον
ἀμερὲς αὐτὸ τυγχάνειν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναντίων πολυμερές.
Τοσαῦτα μὲν περὶ στιγμῆς, ἴδωμεν δὲ παρακειμένως 29
καὶ τὰ περὶ γραμμῆς ὀφείλοντα λέγεσθαι· αὕτη γὰρ με-
τὰ τὴν στιγμὴν ἐτέτακτο. τοίνυν κἂν δοθῇ στιγμή τις
ὑπάρχειν, οὐκ ἔσται ἡ γραμμή. εἰ γὰρ αὕτη ῥύσις ἐστὶ
σημείου καὶ μῆκος ἀπλατές, ἤτοι ἕν ἐστι σημεῖον εἰς μῆ-
κος ἐκτεταμένον ἢ πολλὰ διαστατὰ στοίχῳ κείμενα·
'''οὔτε δὲ ἕν ἐστιν εἰς μῆκος ἐκτεταμένον, ὡς παραστήσο- 30
μεν, οὔτε πολλὰ σημεῖα στοίχῳ κείμενα, καθὼς καὶ τοῦτο
ὑπομνήσομεν· οὐκ ἄρα ἔστι γραμμή. εἰ γὰρ ἕν ἐστι τὸ
σημεῖον, ἤτοι αὐτὸ τὸ σημεῖον ἕνα μόνον ἐπέχει τόπον,
ἢ μετατίθεται τόπον ἐκ τόπου, ἢ ἐπεκτείνεται ἀπό τινος
τόπου εἴς τινα τόπον. ἀλλ' εἰ μὲν ἑνὶ ἐμπεριέχεται τόπῳ, 31
οὐκ ἔσται γραμμὴ ἀλλὰ στιγμή· ῥυὲν γὰρ ἐνοεῖτο γραμ-
μή. εἰ δὲ τόπον ἐκ τόπου μετέρχεται, ἤτοι, ὡς προεῖπον,
ὃν μὲν ἀπολεῖπον ὃν δὲ ἐπιλαμβάνον μετέρχεται, ἢ οὗ
μὲν ἐχόμενον τόπου εἰς ὃν δὲ ἐκτεινόμενον. ἀλλ' εἰ
ὃν μὲν ἀπολεῖπον ὃν δὲ ἐπιλαμβάνον, πάλιν οὐκ ἔσται
γραμμὴ ἀλλὰ στιγμή· ᾧ γὰρ λόγῳ τόπον πρῶτον ἐπε- 32
σχηκὸς στιγμή τις ἀλλ' οὐ γραμμὴ ἐνοεῖτο, τῷ αὐτῷ καὶ
τὸν δεύτερον ἐπιλαμβάνον τόπον νοηθήσεται στιγμή. εἰ
δὲ οὗ μὲν ἐχόμενον τόπου εἰς ὃν δὲ ἐκτεινόμενον, ἤτοι
μεριστῷ τόπῳ ἀντιπαρεκτείνεται ἢ ἀμερίστῳ. καὶ εἰ μὲν 33
ἀμερίστῳ τόπῳ ἀντιπαρεκτείνεται, πάλιν οὐκ ἔσται γραμμὴ
ἀλλὰ στιγμὴ καὶ σημεῖον· τὸ γὰρ ἀμερῆ τόπον ἐπεσχη-

2. *Ἐρατοσθένη*] cf. Bernhardys Eratosthen. p. 17 ². 5. *ἔς τινα* V. 11. *τοίνυν ὅτι κἂν* V. 14. *στίχῳ* CFGH. 16. *στίχῳ* C. 18. *τὸ* om C. 27. *τὸ αὐτὸ* CR. 28. *τὸ* C.

κὸς ἀμερές ἐστιν, ὃ δέ ἐστιν ἀμερές, στιγμὴ καὶ οὐ γραμ-
μὴ καθέστηκεν. εἰ δὲ μεριστῷ, πάντως ἐπεὶ τὸ μεριστὸν
μέρη ἔχει, εἴγε ἅπαντι παρεκτείνεται τῷ τόπῳ, τὸ δὲ μέρη
ἔχον, οἷς ἀντιπαρεκτείνεται τοῖς τοῦ τόπου μέρεσι, σῶμά
ἐστιν, ἔσται τὸ σημεῖον καὶ μεριστὸν καὶ σῶμα· ὅπερ
34 ἄτοπον. ὥστε οὐχ ἓν ἐστι σημεῖον ἡ γραμμή. καὶ μὴν
οὐδὲ τὰ πολλὰ σημεῖα στοιχηδὸν κείμενα. ταῦτα γὰρ τὰ
σημεῖα ἤτοι ψαύοντα ἀλλήλων νοεῖται ἢ οὐ ψαύοντα. καὶ
εἰ μὲν οὐ ψαύοντα ἀλλήλων, μεσολαβούμενα τόποις τισὶ
διορισθήσεται, καὶ τόποις διοριζόμενα οὐκέτι ποιήσει μίαν
35 γραμμήν. εἰ δὲ ψαύοντα ἀλλήλων νοοῖτο, ἤτοι ὅλα ὅλων
ἅψεται ἢ μέρεσι μερῶν. καὶ εἰ μὲν μέρεσι μερῶν ἅψε-
ται, οὐκ ἔσται αὐτὰ ἔτι ἀδιάστατα καὶ ἀμερῆ· τὸ γὰρ μέ-
σον δυοῖν σημείων λόγου χάριν νοούμενον σημεῖον ἄλλῳ
μὲν μέρει ἅψεται τοῦ ἔμπροσθεν σημείου, ἄλλῳ δὲ τοῦ
ὄπισθεν, οὐ τῷ αὐτῷ δὲ τῆς ἐπιπέδου, διαφέροντι δὲ τοῦ
ἄλλου τόπου, ὥστε μηκέτ' αὐτὸ ταῖς ἀληθείαις ἀμερὲς
36 τυγχάνειν ἀλλὰ πολυμερές. εἰ δὲ ὅλα ὅλων ἅψαιτο ση-
μεῖα, δῆλον ὡς ἐν '''σημείοις σημεῖα περισχεθήσεται καὶ
τὸν αὐτὸν ἐφέξει τόπον· ταύτῃ τε οὐκ ἔσται στοιχηδὸν
κείμενα, ἵνα γένηται γραμμή, ἀλλ' εἰ τὸν αὐτὸν ἐπέσχηκε
τόπον, μία καταστήσεται στιγμή. εἴπερ οὖν, ἵν' ἐπινοηθῇ
γραμμή, δεῖ προσεπινοεῖσθαι τὸ σημεῖον ἐξ οὗ λαμβάνει
τὴν νόησιν, ἐπιδέδεικται δὲ μήτε σημεῖον οὖσα μήτε ἐκ
σημείων σύνθετος, οὐδὲν ἔσται γραμμή.

37 Καὶ μὴν πάρεστιν ἀποστάντας τῆς τοῦ σημείου νοή-
σεως προηγουμένως ἀναιρεῖν τὴν γραμμὴν καὶ τὸ ἀνεπι-
νόητον αὐτῆς διδάσκειν. γραμμὴ γάρ ἐστιν, ὡς αὐτῶν
πάρεστιν ἀκούειν τῶν γεωμετρῶν, μῆκος ἀπλατές, σκεψά-
μενοι δὲ ἡμεῖς ἀκριβῶς οὔτε ἐν τοῖς νοητοῖς οὔτε ἐν τοῖς
αἰσθητοῖς εὑρήσομεν δυνάμενόν τι ληφθῆναι μῆκος ἀπλα-
38 τές. καὶ ἐν μὲν τοῖς αἰσθητοῖς, ἐπείπερ ὃ ἂν λάβωμεν

4. τρόπου C. 5. ὅπερ ἐστιν ἄτοπον CF. 7. στιχηδὸν CFGR.
13. αὐτὰ ἔτι] αὐτῶν τί L, αὐτῶν τινὰ H. 18. ἅψεται FVX.
20. τε] δὲ FG. 23. προσεινοεῖσθαι C, προεπινοεῖσθαι Fabricius.

αἰσθητὸν μῆκος, τοῦτο πάντῃ τε καὶ πάντως σὺν ποσῷ
πλάτει ληψόμεθα· ἐν δὲ τοῖς νοητοῖς, καθόσον ἕτερον 39
μὲν ἑτέρου στενώτερον δυνάμεθα νοῆσαι μῆκος, ὅταν δὲ
τὸ αὐτὸ μῆκος κατ' ἰσότητα φυλάττοντες σχίζωμεν ταῖς
ἐπινοίαις τὸ πλάτος καὶ ἄχρι τινὸς τὸ αὐτὸ ποιῶμεν,
ἔλαττον μὲν τὸ πλάτος καὶ ἔλαττον γινόμενον νοήσομεν,
ἐπειδὰν δὲ ἅπαξ φθάσωμεν στερῆσαι τοῦ πλάτους τὸ μῆ-
κος, οὐκέτι οὐδὲ μῆκος φαντασιούμεθα, ἀλλ' ἀναιρεῖται
καὶ ἡ τοῦ μήκους ἐπίνοια. καθόλου τε πᾶν τὸ νοούμε- 40
νον κατὰ δύο τοὺς πρώτους ἐπινοεῖται τρόπους· ἢ γὰρ
κατὰ περίπτωσιν ἐναργῆ ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν
μετάβασιν, καὶ ταύτην τρισσήν· ἢ γὰρ ὁμοιωτικῶς ἢ
ἐπισυνθετικῶς ἢ ἀναλογιστικῶς. ἀλλὰ κατὰ μὲν περιπτω-
τικὴν ἐνάργειαν νοεῖται τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν καὶ γλυκὺ
καὶ πικρόν, κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν
ὁμοιωτικῶς μὲν νοεῖται καθάπερ ἀπὸ τῆς Σωκράτους εἰ-
κόνος Σωκράτης αὐτός, ἐπισυνθετικῶς δὲ καθάπερ ἀπὸ 41
ἵππου καὶ ἀνθρώπου ἱπποκένταυρος· ἵππεια γὰρ καὶ βρό-
τεια μίξαντες μέλη ἐφαντασιώθημεν τὸν μήτε ἄνθρωπον
μήτε ἵππον ἀλλ' ἐξ ἀμφοτέρων σύνθετον ἱπποκένταυρον.
ἀναλογιστικῶς δέ τι νοεῖται '''πάλιν κατὰ δύο τρόπους, ὁτὲ 42
μὲν αὐξητικῶς ὁτὲ δὲ μειωτικῶς, οἷον ἀπὸ τῶν κοινῶν
ἀνθρώπων,

οἷοι νῦν βροτοί εἰσιν,

παραυξητικῶς μὲν ἐνοήσαμεν Κύκλωπα, ὃς οὐκ ἐῴκει

ἀνδρί γε σιτοφάγῳ ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι,

μειωτικῶς δὲ τὸν πυγμαῖον ἄνθρωπον, ὃς οὐχ ὑπέπεσεν
ἡμῖν περιπτωτικῶς. τοσούτων δὴ νοήσεως ὄντων τρόπων, 43
εἴπερ νοεῖται τὸ ἀπλατὲς μῆκος, ἐξ ἀνάγκης ὀφείλει ἤτοι
κατὰ περιπτωτικὴν ἐνάργειαν νοεῖσθαι ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ
τῶν ἐναργῶν μετάβασιν. ἀλλὰ κατὰ περιπτωτικὴν μὲν

1. αἰσθητῶν C. 2. ἕτερον μὲν ἕτερον ἑτέρου CR. 5. τὸ αὐτὸ] τοῦτο? 9 δὲ FG. 16. σωκράτου V. 21. τι om C. 26. ἀνδρί] Od. 9 191. ῥόῳ C 28. νοήσεων L: cf. p. 467 28. 31. περιπεπτωτικὴν CR.

ἐνάργειαν οὐκ ἂν νοοῖτο· οὐδενὶ γὰρ περιεπέσομεν μήκει
44 χωρὶς πλάτους. λείπεται οὖν κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μετάβασιν λέγειν αὐτὸ νενοῆσθαι· ὃ πάλιν τῶν ἀδυνατωτάτων. εἰ γὰρ οὕτως ἐνοήθη, ἤτοι πάντως κατὰ ὁμοίωσιν ἢ κατὰ ἐπισύνθεσιν ἐνοεῖτο ἢ κατὰ ἀναλογίαν· καὶ οὐδένα δὲ τούτων τῶν τρόπων εἰς ἔννοιαν ἐλθεῖν πέφυκεν, ὡς παραστήσομεν· οὐκ ἄρα νοεῖταί τι μῆκος ἀπλατές.
45 αὐτίκα γὰρ κατὰ μὲν τὴν ὁμοιότητα τῶν ἀμηχάνων ἐστὶ νοεῖν τι μῆκος ἀπλατές. οὐδὲν γὰρ ἔχομεν ἐν τοῖς φαινομένοις μῆκος χωρὶς πλάτους νοούμενον, ἵνα νοήσωμεν
46 ὅμοιόν τι τούτῳ μῆκος ἀπλατές. τὸ γάρ τινι ὅμοιον γινωσκομένῳ πάντως ἐστὶν ὅμοιον, τῷ δὲ μὴ γινωσκομένῳ οὐδὲ ὅμοιον εὑρεῖν δυνατόν. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἔχομεν ἐναργῶς ὑποπῖπτον ἡμῖν μῆκος χωρὶς πλάτους, οὐδὲ ὅμοιόν τι
47 αὐτῷ δυνησόμεθα νοεῖν. καὶ μὴν οὐδὲ κατ' ἐπισύνθεσιν οἷόν τέ ἐστι προβαίνειν τοῖς γεωμέτραις αὐτοῦ τὴν ἐπίνοιαν· εἰπάτωσαν γὰρ ἡμῖν τίνα τῶν ἐκ περιπτώσεως ἐναργῶς γινωσκομένων μετὰ τίνων συνθέντες νοήσομεν τὸ ἀπλατὲς μῆκος, ὡς πρότερον ἐπ' ἀνθρώπου καὶ ἵππου
48 ποιοῦντες ἐφαντασιούμεθα ἱπποκένταυρον. λείπεται οὖν ἐπὶ τὸν κατὰ ἀναλογιστικὴν αὔξησιν ἢ μείωσιν τὸν τῆς νοήσεως αὐτοῖς τρόπον συμφεύγειν· ὃ πάλιν τῶν ἀπόρων
49 θεωρεῖται. τὰ γὰρ κατὰ ἀναλογίαν νοούμενα ἔχει τι κοινὸν πρὸς τὰ ἀφ' ὧν νοεῖται, οἷον ἀπὸ τοῦ '''κοινοῦ μεγέθους τῶν ἀνθρώπων παραυξητικῶς ἐνοήσαμεν τὸν Κύκλωπα καὶ μειωτικῶς τὸν πυγμαῖον, ὥστε εἶναί τι κοινὸν τοῖς κατὰ ἀναλογίαν νοουμένοις πρὸς ἐκεῖνα τὰ ἀφ' ὧν νοεῖται. οὐδὲν δ' ἔχομεν κοινὸν τοῦ τε ἀπλατοῦς καὶ τοῦ σὺν πλάτει νοουμένου μήκους, ἵν' ἀπ' ἐκείνου ὁρμη-
50 θέντες νοήσωμεν τὸ ἀπλατὲς μῆκος. μὴ ἔχοντες δέ τι κοινὸν αὐτῶν οὐδὲ κατὰ ἀναλογίαν ποιήσασθαι τὴν τοῦ ἀπλατοῦς μήκους νόησιν ἰσχύσομεν. ὅθεν εἰ ἕκαστον τῶν

21. ἐπὶ τῶν C. τὸν τρίτον τῆς? 23. γινόμενα CR. 29. συμπλάτει C. 30. μὴ δὲ ἔχοντές τι CR.

νοουμένων κατὰ τοὺς ἐκκειμένους νοεῖται τρόπους, δεδί-
δακται δὲ κατὰ μηδέν' αὐτῶν νοούμενον τὸ ἀπλατὲς μῆ-
κος, ἀνεπινόητόν ἐστι τὸ ἀπλατὲς μῆκος.

Ὅμως δ' οὖν καὶ πρὸς τοὺς οὕτως ἐναργεῖς ἐλέγχους 51
πειρῶνται κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνδριζόμενοι λέγειν οἱ γεωμέ-
τραι ὅτι κατ' ἐπίτασιν νοεῖται τὸ ἀπλατὲς μῆκος. λαβόν- 52
τες γοῦν ὁποιονδήποτε μῆκος σὺν ποσῷ πλάτει, φασὶν
ὅτι μειοῦμεν κατ' ἐπίτασιν τουτὶ τὸ πλάτος ἀεὶ καὶ μᾶλ-
λον τὴν στενότητα ἐπιτείνοντες, εἶθ' οὕτως τὸ κατ' ἐπί-
τασιν νοούμενον ἀπλατὲς εἶναι μῆκος λέγομεν· εἰ γὰρ
κατ' ὀλίγον ἐλαττοῦται στενούμενον τὸ πλάτος κατ' ἐπί-
τασιν, ἐλεύσεταί ποτε καὶ εἰς ἀπλατὲς μῆκος, καταληξάσης
εἰς τοῦτο τῆς νοήσεως. ἀλλὰ μὴν ἐδείξαμεν, ἐρεῖ τις, 53
ὅτι ἡ παντελὴς στέρησις τοῦ πλάτους ἀναίρεσίς ἐστι καὶ
τοῦ μήκους. εἶτα τὸ κατ' ἐπίτασίν τινος νοούμενον οὐχ
ἕτερόν ἐστι τοῦ προεπινοηθέντος, ἀλλ' αὐτὸ ἐκεῖνο ἐπιτε-
ταμένον. ἐπεὶ οὖν ἀπὸ τοῦ ποσὸν ἔχοντος πλάτος κατ' 54
ἐπίτασιν στενότητος νοῆσαί τι θέλομεν, τὸ μὲν πάντη
πάντως ἀπλατὲς μῆκος οὐκ ἐπινοήσομεν (ἑτερογενὲς γάρ
ἐστι), στενὸν δέ τι ληψόμεθα πλάτος, ὥστε τὴν κατάλη-
ξιν τῆς νοήσεως ἐν ἐλαχιστοτάτῳ γενέσθαι πλάτει, πλὴν
ὅμως πλάτει, τὸ δὲ μετὰ τοῦτο γενέσθαι τὴν ἐπιβολὴν
τῆς διανοίας εἰς ἑτερογενές, καὶ ὃ μήτε μῆκός ἐστι μήτε
πλάτος. εἴπερ τε δυνατόν ἐστι μῆκός τι νοήσαντας σὺν 55
ποσῷ πλάτει στερήσει τοῦ πλάτους λαβεῖν μῆκος ἀπλατές,
ἐνδέξεταί ποτε κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ σάρκα σὺν
τρωτῷ ἰδιώματι νοήσαντας στερήσει τοῦ τρωτοῦ ἰδιώμα-
τος νοῆσαι ἄτρωτόν τε καὶ ἀπαθῆ σάρκα, δυνατὸν δὲ 56
ἔσται καὶ '''σῶμα νοήσαντας μετὰ ἀντιτύπου ἰδιώματος
στερήσει τῆς ἀντιτυπίας λαβεῖν τι μὴ ἀντιτυποῦν σῶμα.
ὅπερ τελέως ἐστὶν ἀδύνατον καὶ παρὰ τὴν κοινὴν τῶν
ἀνθρώπων ἔννοιαν· τὸ γὰρ ἄτρωτον νοούμενον ἡμῖν
οὐκέτι ἐστὶ σάρξ, ἐπείπερ σὺν τῷ τρωτῷ ἰδιώματι ἡ σάρξ

2. μηδὲν C. 16. προσεπινοηθέντος V. 17. τοῦ ποσὸν] τοῦτο C.
33. οὐκ CR. ἐπείπερ — σάρξ om CR.

ἐνοεῖτο ὡς σάρξ, καὶ τὸ μὴ ἀντιτυποῦν σῶμα οὐκέτι νοεῖται σῶμα· σὺν γὰρ τῷ ἀντιτύπῳ ἰδιώματι ἐνοεῖτο τὸ σῶμα, καθό ἐστι σῶμα. ὅθεν καὶ τὸ νοούμενον μῆκος χωρὶς πλάτους οὐκ ἂν εἴη μῆκος· σὺν γὰρ τῷ ποσὸν ἔχειν πλάτος τὸ μῆκος ὡς μῆκος νοεῖται.

57 Ἀλλ' ὅ γε Ἀριστοτέλης, καίπερ ποικίλως κατασκευασθείσης τῆς τοῦ πράγματος ἀνεπινοησίας καὶ οὐκ ἐν ὀλίγῳ κειμένων ταράχῳ τῶν γεωμετρῶν, φησὶ μὴ ἀδιανόητον εἶναι τὸ ὑπὸ τούτων λεγόμενον μῆκος ἀπλατές, ἀλλὰ δύνασθαι χωρὶς πάσης περισκελείας εἰς ἔννοιαν ἡμῖν ἐλθεῖν. ἵστησι δὲ τὸν λόγον ἐπί τινος ἐναργεστέρου ὑποδείγματος 58 καὶ σαφοῦς. τὸ γοῦν τοῦ τοίχου μῆκος, φησί, λαμβάνομεν μὴ συνεπιβάλλοντες αὐτοῦ τῷ πλάτει, διόπερ ἐνέσται καὶ τὸ παρὰ τοῖς γεωμέτραις λεγόμενον μῆκος χωρὶς πλάτους τινὸς ἐπινοεῖν, ἐπείπερ ὄψις τῶν ἀδήλων ἐστὶ τὰ φαινόμενα, πλανώμενος ἢ τάχα κατασοφιζόμενος ἡμᾶς. ὅταν γὰρ τὸ τοῦ τοίχου μῆκος χωρὶς πλάτους νοῶμεν, οὐ χωρὶς παντὸς πλάτους αὐτὸ νοοῦμεν, ἀλλὰ χωρὶς τοῦ 59 περὶ τῷ τοίχῳ καθεστῶτος πλάτους. ὅθεν καὶ ἐνδέχεται συμπλέξαντας τὸ τοῦ τοίχου μῆκός τινι πλάτει καὶ ὁτῳδηποτοῦν νόησιν αὐτοῦ ποιεῖσθαι· ὥστε μῆκος λαμβάνεσθαι τὰ νῦν οὐ χωρὶς παντὸς πλάτους, καθάπερ ἀξιοῦσιν οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων, ἀλλὰ χωρὶς τοῦδέ τινος πλάτους. προὔκειτο δὲ τῷ Ἀριστοτέλει παραστῆσαι οὐχ ὅτι τινὸς πλάτους ἀμοιρεῖ τὸ κατὰ τοὺς γεωμέτρας λεγόμενον μῆκος, ἀλλ' ὅτι παντὸς ἐστέρηται πλάτους· ὅπερ οὐκ ἀπέδειξεν.

60 Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τούτων· ἐπειδὴ δὲ οἱ γεωμέτραι καὶ πέρας ἐπιφανείας εἶναι λέγουσι τὴν γραμμήν, ὅ ἐστι μῆκος ἀπλατές, φέρε κοινότερον περὶ γραμμῶν ἅμα καὶ

2. τὸ om *L*: cf. p. 470 3. 6. ποικίλω *V*. 10. περισκελίας *CR*. 12. μήκους *C*. 16. ad πλανώμενος *CR* in margine: οὔτε πλανώμενος οὔτε σοφιζόμενος, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀληθεύων, ὡς τοῖς δυναμένοις ἐφιστάνειν ἀπαθῶς, οἶμαι, δόξειεν ἄν. 17. τοῦ om *L*. μῆκος] μέρος *FG*. 20. του om *C*. ὁτῳδήποτε *CR*. 24. προϋπέκειτο *L*.

ἐπιφανειῶν διαπορῶμεν· οὕτω γὰρ εὐδιάβλητος καὶ ὁ ἐπὶ
τὸ σῶμα γενήσεται λόγος. εἰ γὰρ ἡ γραμμὴ πέρας '''ἐστὶν 61
ἐπιφανείας, μῆκος ἀπλατὲς καθεστῶσα, δῆλον ὡς ὅταν
ἐπιφάνεια ἐπιφανείᾳ παρατεθῇ, ἤτοι παράλληλοι γενή-
σονται δύο γραμμαὶ ἢ μία ἀμφότεραι. καὶ εἰ μὲν μία
αἱ δύο γραμμαὶ γίνονται, ἐπεὶ ἡ γραμμὴ πέρας ἐστὶν
ἐπιφανείας, ἡ δὲ ἐπιφάνεια πέρας σώματος, τῶν μὲν
δυοῖν γραμμῶν μιᾶς ἅμα γινομένων γενήσονται καὶ αἱ
δύο ἐπιφάνειαι μία ἐπιφάνεια, τῶν δὲ δυοῖν ἐπιφανειῶν
μιᾶς ἐπιφανείας γενηθεισῶν ἐξ ἀνάγκης ἔσται καὶ τὰ δύο
σώματα ἓν σῶμα, τῶν δὲ δυοῖν σωμάτων ἑνὸς γενομένων
ἡ παράθεσις οὐκ ἔσται παράθεσις ἀλλ' ἕνωσις. ὅπερ ἐστὶν
ἀδύνατον. ἐπὶ τινῶν μὲν γὰρ σωμάτων δύναται ἡ παρά- 62
θεσις ἕνωσις γίνεσθαι, καθάπερ ὕδατος καὶ τῶν ἐοικότων
τούτῳ, ἐπὶ τινῶν δὲ οὐδαμῶς· καὶ γὰρ λίθος λίθῳ πα-
ρατιθέμενος καὶ σίδηρος σιδήρῳ καὶ ἀδάμας ἀδάμαντι
κατὰ γραμμὴν οὐχ ἑνοῦνται. ὥστε οὐκ ἂν γένοιντο αἱ
δύο γραμμαὶ μία γραμμή. καὶ γὰρ ἄλλως, εἰ ἕνωσίς ἐστι
τῶν δύο γραμμῶν μιᾶς γενομένων καὶ σύμφυσις τῶν σω-
μάτων, ἐχρῆν τὸν χωρισμὸν γίνεσθαι μὴ κατὰ τὰ αὐτὰ
αὐτῶν πέρατα ἀλλὰ κατὰ ἄλλα καὶ ἄλλα μέρη ἀποσπωμέ-
νων, ὥστε καὶ φθορὰν συμβαίνειν. οὐχὶ δέ γε τοῦτο γι-
νόμενον θεωρεῖται, ἀλλὰ τὰ πέρατα τῶν σωμάτων καὶ
πρὸ τῆς παραθέσεως καὶ μετὰ τὸν χωρισμὸν τοιαῦτά ἐστιν
ὁποῖα καὶ ἐν τῇ παραθέσει ὄντα πρότερον ἐφαίνοντο. οὐ
τοίνυν αἱ δύο γραμμαὶ μία γίνονται. οὐ μὴν ἀλλ' εἴπερ 63
αἱ δύο γραμμαὶ μία γίνονται, δεήσει τὰ παρατιθέμενα
ἀλλήλοις σώματα ἑνὶ ἄκρῳ ἐλάσσω εἶναι· γεγόνασι γὰρ
αἱ δύο μία, ἥτις ἓν ἔχειν ὀφείλει πέρας τε καὶ ἄκρον.
οὐχὶ δέ γε τὰ παρατιθέμενα ἀλλήλοις σώματα ἑνὶ ἄκρῳ
γίνεται ἐλάσσονα, ὥστε αἱ δύο γραμμαὶ οὐκ ἂν γένοιντο
μία γραμμή. εἰ δὲ παράλληλοι γίνονται δύο γραμμαὶ 64

5. ἀμφότερα V. 7. μὲν] δὲ L. 8. ἄρα Struvius. possis et γραμμῆς. 14. γενέσθαι C. 18. εἰ om C. 25. ἐφαίνετο?

κατὰ παράθεσιν δυοῖν σωμάτων, τὸ ἐκ τῶν δυοῖν γραμμῶν μεῖζον ἔσται τῆς μιᾶς γραμμῆς. εἰ δὲ τὸ ἐκ τῶν δυοῖν γινόμενον γραμμῶν μεῖζόν ἐστι τῆς μιᾶς γραμμῆς, ἔχοι ἂν ἑκατέρα αὐτῶν πλάτος, ὃ μεθ' ἑτέρας μείζονα ποιεῖ τὴν διάστασιν, καὶ οὕτως οὐκ ἔστιν ἀπλατὲς μῆκος ἡ γραμμή. δυοῖν οὖν θάτερον, ἢ ἀναιρεῖν δεῖ τὴν ἐνάργειαν, ἢ μενούσης ταύτης ἀθετεῖν τὴν τῶν γεωμετρῶν ἐπίνοιαν, καθ' ἣν οἴονται τὴν γραμμὴν μῆκος ἀπλατὲς ὑπάρχειν.

65 Καὶ δὴ ταῦτα μὲν προηγουμένως ῥητέον ἐστὶν ἡμῖν πρὸς τὰς τῆς γεωμετρίας ἀρχάς· μεταβάντες δὲ διδάσκωμεν ὅτι καὶ κατὰ τὰς ἐκείνων αὐτῶν ὑποθέσεις οὐχ οἷόν τε προβαίνειν τὴν ζήτησιν. ἀρέσκει τοίνυν αὐτοῖς τὴν εὐθεῖαν γραμμήν, ὡς καὶ ἀνώτερον ἐλέγομεν, στρεφομένην πᾶσιν αὐτῆς τοῖς μέρεσι '''κύκλους γράφειν· ὅπερ θεωρήματι ὄντι συνεκτικωτάτῳ μαχόμενόν ἐστι τὸ τὴν
66 γραμμὴν μῆκος ἀπλατὲς ὑπάρχειν. ζητῶμεν δὲ τὸν τρόπον τοῦτον. εἰ γὰρ κατ' αὐτοὺς πᾶν μέρος τῆς γραμμῆς ἔχει σημεῖον, τὸ δὲ σημεῖον στρεφόμενον κύκλον γράφει, δεήσει κατ' αὐτούς, ὅταν ἡ εὐθεῖα γραμμὴ στρεφομένη καὶ πᾶσι τοῖς ἑαυτῆς μέρεσι κυκλογραφοῦσα τὸ διάστημα καταμετρῇ τὸ τῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου μέχρι τῆς ἐξωτάτω περιφερείας ἐπιπέδου, τότε ἤτοι συνεχεῖς ἀλλήλοις ὑπάρχειν τοὺς καταγραφομένους κύκλους ἢ διεστῶτας ἀπ' ἀλ-
67 λήλων. ἀλλ' εἰ μὲν διεστᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, ἀκολουθήσει μέρος τι εἶναι τῆς ἐπιπέδου τὸ μὴ κυκλογραφούμενον, καὶ τῆς εὐθείας μέρος τὸ κατὰ τούτου μὲν φερόμενον τοῦ διαστήματος, μὴ κυκλογραφοῦν δέ. ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον. ἢ γὰρ οὐκ ἔχει κατὰ τοῦτο τὸ μέρος σημεῖον ἡ εὐθεῖα γραμμή, ἢ ἔχουσα οὐ καταγράφει κύκλον, ὧν ἑκάτερον παρὰ τὸν γεωμετρικόν ἐστι λόγον· καὶ πᾶν γὰρ

2. εἰ — 3. γραμμῆς] καὶ H, om CR. 7. τὴν om C.
11. διδάσκ^{ω}ομεν R. 18. γραμμικῆς GV et margo CR.
21. ἑαυτοῖς CR. 22. τὸ τῆς] τῇ CRV, τὸ FG: cf. p. 472 3. ἐξωτάτης L. 31. γὰρ om V, ante πᾶν ponunt FG.

μέρος τῆς γραμμῆς σημεῖον ἔχειν φασί, καὶ πᾶν σημεῖον
στρεφόμενον κυκλογραφεῖν. εἰ δὲ συνεχεῖς ἀλλήλοις ὑπάρ- 68
χειν οἴονται τοὺς κύκλους, ἤτοι οὕτως εἰσὶ συνεχεῖς ὡς
τὸν αὐτὸν ἐπέχειν τόπον, ἢ ὥστε ἄλλον παρ' ἄλλον τετά-
χθαι μηδενὸς σημείου μεταξὺ πίπτοντος· πᾶν γὰρ ση-
μεῖον τὸ μεταξὺ κατ' ἐπίνοιαν πῖπτον ὀφείλει καὶ αὐτὸ
κύκλον γράφειν. καὶ εἰ μὲν τὸν αὐτὸν ἐπέχουσι τόπον
πάντες, εἷς γενήσεται κύκλος, καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἐλαχίστῳ
κύκλῳ καὶ πρὸς τῷ κέντρῳ καθεστῶτι ὁ μείζων καὶ ἐξω-
τάτω καὶ πάντων περιληπτικὸς καθεστὼς κύκλος ἴσος γε-
νήσεται· εἰ γὰρ ὁ μὲν ἐξωτάτω κύκλος καὶ πρὸς αὐτῇ τῇ 69
περιφερείᾳ μεῖζον ἐπέχει διάστημα καὶ ὁ ἐσωτάτω πρὸς
τῷ κέντρῳ κύκλος μικρὸν ἐπέχει διάστημα, πάντες δὲ οἱ
κύκλοι τὸν αὐτὸν ἐπέχουσι τόπον, ὁ τὸ μεῖζον ἐπέχων
διάστημα ἴσος γενήσεται τῷ ἐλάχιστον ἐπέχοντι διάστημα·
ὅπερ ἐστὶν ἀπεμφαῖνον. οὐ τοίνυν οὕτως εἰσὶ συνεχεῖς
οἱ κύκλοι ὡς τὸν αὐτὸν τόπον ἐπέχειν. εἰ δὲ παράλληλοι 70
τυγχάνουσιν ὥστε μεταξύ τι μὴ πίπτειν ἀμερὲς σημεῖον,
συμπληρώσουσι τὸ ἀπὸ τοῦ κέντρου μέχρι τῆς περιφε-
ρείας πλάτος. εἰ δέ γε συμπληρώσουσιν, ἐπέχουσί τι πλά-
τος. ἦσαν δέ γε οὗτοι γραμμαί. αἱ ἄρα γραμμαὶ ἔχουσί
τι πλάτος καὶ οὐκ ἀπλατεῖς καθεστήκασιν.

Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ὁρμώμενοι ὁμοιότροπον 71
τῇ προαποδοθείσῃ συνθήσομεν ἐπιχείρησιν. ἐπεὶ γάρ
φασι τὴν κυκλογραφοῦσαν εὐθεῖαν γραμμὴν δι' '''ἑαυτῆς
τὸν κύκλον καταγράφειν, συνερωτῶντες αὐτοὺς φήσομεν,
εἰ ἡ κυκλογραφοῦσα εὐθεῖα γραμμὴ δι' ἑαυτῆς τὸν κύκλον
καταγράφειν πέφυκεν, οὐκ ἔστι μῆκος ἀπλατὲς ἡ γραμμή·
ἀλλὰ μὴν ἡ κυκλογραφοῦσα εὐθεῖα γραμμὴ δι' ἑαυτῆς τὸν
κύκλον καταγράφει, ὡς ἐκεῖνοι φασίν· οὐκ ἄρα μῆκός
ἐστιν ἀπλατὲς ἡ γραμμή, ὡς ἡμεῖς τοῦτο ἀκόλουθον ὂν
ἐκείνοις διδάξομεν. ὅταν γὰρ ἡ ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀγομένη 72

1. ἔχει V. 6. καὶ αὐτὸ] τὸν αὐτὸν L. 15. τῷ] τῷ τὸ? 20. συμπληρώσουσι πλάτος, ἔχουσί? τι om V. 26. συνερωτῶντες — 28. καταγράφειν om CHR. 30. καταγράφειν CR.

εὐθεῖα στρέφηται καὶ δι' ἑαυτῆς καταγράφῃ κύκλον, τότε ἤτοι κατὰ πάντων τῶν μερῶν τοῦ ἐντὸς τῆς περιφερείας πλάτους φέρεται ἡ εὐθεῖα γραμμή, ἢ οὐ κατὰ πάντων ἀλλὰ κατά τινῶν. καὶ εἰ μὲν κατά τινῶν φέρεται, οὐδὲ καταγράφει κύκλον, καθ' ὧν μὲν μερῶν φερομένη καθ' ὧν δὲ οὔ. εἰ δὲ κατὰ πάντων φέρεται, ὅλον τὸ τῆς περι-
73 φερείας καταμετρήσει πλάτος, πλάτος δὲ καταμετροῦσα ἕξει πλάτος· τὸ γὰρ τοῦ πλάτους καταμετρητικὸν ὀφείλει πλάτος ἔχειν, ᾧ καταμετρεῖ. ἡ ἄρα εὐθεῖα γραμμὴ κυκλοφοροῦσα ὅλον καταμετρεῖ τὸ πλάτος, καὶ οὐκ ἔστι μῆκος ἀπλατὲς ἡ γραμμή.

74 Τὸ δ' αὐτὸ σαφέστερον δειχθήσεται καὶ ὅταν λέγωσιν οἱ γεωμέτραι τὴν πλάγιον τοῦ τετραγώνου πλευρὰν καταγομένην τὸ παραλληλόγραμμον ἐπίπεδον καταμετρεῖν. εἴπερ γὰρ μῆκος ἀπλατές ἐστιν ἡ πλάγιος πλευρὰ τοῦ τετραγώνου καταγομένη, οὐ καταμετρήσει τὸ παραλληλόγραμμον ἐπίπεδον τοῦ τετραγώνου δι' ἑαυτῆς· τὸ γὰρ καταμετρητικὸν πλάτους ὀφείλει πλάτος ἔχειν. εἰ δὲ καταμετρεῖ, πάντως πλάτος ἔχει. ὥστε πάλιν ἢ τοῦτο τὸ θεώρημα ψεῦδος εἶναι τοῖς γεωμέτραις, ἢ μηδὲν ὑπάρχειν τὸ νοούμενον μῆκος ἀπλατές.

75 Τόν τε κύλινδρόν φασι κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἅπτεσθαι τῆς ἐπιπέδου καὶ ἐκκυλιόμενον τῇ ἀνὰ μέρος ἄλλων καὶ ἄλλων εὐθειῶν θέσει καταμετρεῖν τὴν ἐπίπεδον. ἀλλ' εἰ καὶ κατ' εὐθεῖαν ἅπτεται τῆς ἐπιπέδου ὁ κύλινδρος καὶ κυλιόμενος τῇ ἀνὰ μέρος ἄλλων καὶ ἄλλων εὐθειῶν θέσει καταμετρεῖ τὴν ἐπίπεδον, πάντως καὶ ἡ ἐπίπεδος συνέστηκεν ἐξ εὐθειῶν καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κυλίνδρου πά-
76 λιν ἐξ εὐθειῶν πεπλήρωται. ὅθεν ἐπεὶ ἔχει καὶ ἡ ἐπίπεδος πλάτος καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κυλίνδρου ὁμοίως, καὶ οὐκ ἔστιν ἀπλατής, τὸ δὲ πλάτους '''ποιητικὸν ὀφείλει καὶ

9. κυκλοπορούσα? 14. παραλληλόγραμμον καὶ ἐπίπεδον CGRV: corr Fabricius coll. p. 473 27. 15. γὰρ om V. πλαγία L. 24. ἀλλ' — 27. ἐπίπεδον] *quod si ita est H*, om CH. 31. πλάτος R.

αὐτὸ πλάτος ἔχειν, δῆλον οὖν ὡς ὅτι καὶ αἱ εὐθεῖαι γραμμαὶ συμπληρωτικαὶ οὖσαι τοῦ πλάτους ἐξ ἀνάγκης πλάτος ἔχουσιν, ὥστε μηδὲν εἶναι μῆκος ἀπλατές, διὰ δὲ τοῦτο μηδὲ γραμμήν.

Εἰ δὲ καὶ δοίημεν τὴν γραμμὴν μῆκος εἶναι ἀπλατές, 77
τὰ ἀκόλουθα τούτοις ἔτι τούτων ἀπορώτερα. ὥσπερ γὰρ
τὸ σημεῖον ῥυὲν ποιεῖ γραμμήν, οὕτω καὶ ἡ γραμμὴ
ῥυεῖσα ποιεῖ ἐπιφάνειαν κατ' αὐτούς, ἥτις ἐστί, φασί, πέ-
ρας σώματος δύο ἔχον διαστάσεις, μῆκος καὶ πλάτος. εἴπερ 78
οὖν ἡ ἐπιφάνεια πέρας ἐστὶ σώματος, τό γε σῶμα πάντως
πεπερασμένον ἐστίν· καὶ εἰ τοῦτο, ὅτε παρατίθεται δύο
σώματα ἀλλήλοις, τότε ἤτοι τὰ πέρατα τῶν περάτων ἢ τὰ
πεπερατωμένα τῶν πεπερατωμένων ἅψεται, ἢ καὶ τὰ πε-
περατωμένα τῶν πεπερατωμένων καὶ τὰ πέρατα τῶν πε-
ράτων, οἷον ἐπὶ τοῦ ἀμφορέως, εἰ νοήσαιμεν πέρας μὲν
τὸ ἔξωθεν ὄστρακον πεπερατωμένον δὲ τὸν ἐν αὐτῷ οἶνον.
δυοῖν οὖν ἀμφορέων παραβληθέντων ἀλλήλοις ἤτοι τὸ 79
ὄστρακον τοῦ ὀστράκου ἅψεται ἢ ὁ οἶνος τοῦ οἴνου ἢ
καὶ τὸ ὄστρακον τοῦ ὀστράκου καὶ ὁ οἶνος τοῦ οἴνου.
καὶ εἰ μὲν τὰ πέρατα τῶν περάτων ἅπτεται, τὰ πεπερα-
τωμένα ἀλλήλων οὐχ ἅψεται, τουτέστι τὰ σώματα, ὅπερ
ἦν ἀπεμφαῖνον. εἰ δὲ τὰ πεπερατωμένα μὲν ἀλλήλων
ἅψεται, τουτέστι τὰ σώματα, τὰ πέρατα δὲ ἀλλήλων οὐχ
ἅψεται, ἐκτὸς ἔσται τὰ σώματα τῶν οἰκείων περάτων. εἰ 80
δὲ καὶ τὰ πέρατα τῶν περάτων ἅπτεται καὶ τὰ πεπερατω-
μένα τῶν πεπερατωμένων, ἐπισυνθήσομεν τὰς ἀπορίας·
ᾗ μὲν γὰρ τὰ πέρατα ἀλλήλων ἅπτεται, τὰ πεπερατωμένα
οὐχ ἅψεται ἀλλήλων, ᾗ δὲ τὰ πεπερατωμένα, ἐκτὸς ἔσται
τὰ σώματα τῶν οἰκείων περάτων, ἐπεὶ πέρας μέν ἐστιν ἡ
ἐπιφάνεια, πεπερασμένον δὲ τὸ σῶμα. τά τε πέρατα 81
σώματά ἐστιν ἢ ἀσώματα. καὶ εἰ μὲν σώματά ἐστι, ψεῦ-
δος ἔσται τοῖς γεωμέτραις τὸ ἀβαθῆ εἶναι τὴν ἐπιφάνειαν.

1. *αἱ* om *C*. 6. *adhuc H*, *ἔστι CGRV*, *ἐστὶ F*. 10. *τὸ δὲ L*.
13. *ἢ* — 14. *περάτων L* om, ego e p. 474 19 addidi. 18. *ἢ καὶ* —
19. *οἴνου* om *C*. 22. *μὲν*] *μᾶλλον CHR*.

εἰ γὰρ σῶμά ἐστιν, ἐξ ἀνάγκης ἕξει καὶ βάθος· πᾶν γὰρ σῶμα ὀφείλει βάθος ἔχειν. εἶτα οὐδὲ ἅψεταί τινος, ἀλλὰ πᾶν ἔσται ἀπειρομέγεθες. εἰ γὰρ σῶμά ἐστιν, ἐπεὶ πᾶν σῶμα πέρας ἔχει, κἀκεῖνο τὸ πέρας ‴σῶμα ὂν ἕξει πέρας,
82 κἀκεῖνο ὁμοίως, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον. εἰ δὲ ἀσώματόν ἐστι τὸ πέρας, ἐπεὶ τὸ ἀσώματον οὐδενὸς δύναται θιγεῖν οὐδὲ θιχθῆναι, τὰ πέρατα οὐχ ἅψεται ἀλλήλων, τούτων δὲ μὴ ἁπτομένων οὐδὲ τὰ πεπερατωμένα ἅψεται ἀλλήλων. κἂν δῶμεν οὖν εἶναι μῆκος ἀπλατὲς τὴν γραμμήν, ὁ περὶ τῆς ἐπιφανείας λόγος ἄπορος ἐστίν. οἷς, κἂν ἡμεῖς μὴ λέγωμεν, ἀπόροις οὖσι συναπορεῖται καὶ τὸ στερεὸν σῶμα, ἐκ τούτων σύνθετον καθεστώς.

83 Σκοπῶμεν δὲ καὶ οὕτως. εἰ γὰρ σῶμά ἐστιν, ὥς φασιν οἱ γεωμέτραι, τὸ τὰς τρεῖς ἔχον διαστάσεις, μῆκος πλάτος βάθος, ἤτοι χωριστόν ἐστι τούτων τὸ σῶμα, ὥστε ἄλλο μὲν εἶναι τὸ σῶμα ἄλλο δὲ τὸ μῆκος τοῦ σώματος πλάτος τε καὶ βάθος, ἢ ὁ ἀθροισμὸς τούτων ἐστὶ τὸ σῶμα. ἀλλὰ χωρίζεσθαι μὲν τούτων τὸ σῶμα οὐ πιθανόν ἐστιν· ὅπου γὰρ μήτε μῆκος ἔστι μήτε πλάτος μήτε
84 βάθος, ἐκεῖ οὐχ οἷόν τε νοῆσαι σῶμα· εἰ δὲ ὁ ἀθροισμὸς τούτων νοεῖται σῶμα καὶ ἄλλο παρὰ ταῦτα οὐδὲν ὑπάρχει, ἐξ ἀνάγκης, ἐπεὶ ἕκαστον τούτων ἀσώματόν ἐστι, καὶ ἡ κοινὴ τῶν ἀσωμάτων σύνοδος γενήσεται ἀσώματος. ὥσπερ γὰρ ἡ σύνθεσις τῶν στιγμῶν καὶ ἡ σύνοδος τῶν γραμμῶν ἀσωμάτων φύσει καθεστηκυιῶν οὐ ποιεῖ στερεὸν καὶ ἀντίτυπον σῶμα, οὕτω καὶ ἡ τοῦ πλάτους καὶ ἡ τοῦ μήκους ἔτι δὲ καὶ ἡ τοῦ βάθους συνέλευσις ἀσώματος οὖσα οὐκ ἂν ποιήσαι στερεὸν καὶ ἀντίτυπον σῶμα. εἰ δὲ μήτε χωρὶς τούτων ἐστὶ τὸ σῶμα μήτε ταῦτ' ἐστίν, ἀνεπινόητον, ὅσον ἐπὶ τοῖς γεωμέτραις, γίνεται τὸ σῶμα.

85 πρὸς τούτοις, εἴπερ μήκους καὶ πλάτους καὶ βά-

6. θίγειν L, ubicunque id verbum recurrit. 8. μὴ om C. 10. ἄπειρός G. 11. συναναιρεῖται L. 13. καὶ om C. 15. βάθος καὶ πλάτος CHR. 17. τε] δέ τε FG. 19. ἔτι F. 24. γὰρ om F. ἡ σύνθ.] καὶ ἡ σύνθ. GHRV. 26. οὕτω — 28. σῶμα om CR. 28. στερρὸν V.

θους σύνοδος ποιεῖ σῶμα, ἤτοι πρὶν τῆς συνόδου ἕκαστον
τούτων νοεῖται περιέχον ἐν ἑαυτῷ τὴν σωματότητα καὶ
τοὺς ὥσπερ σωματικοὺς λόγους, ἢ μετὰ τὴν τούτων συνέ-
λευσιν ἐπισυνέστη τὸ σῶμα. καὶ εἰ μὲν ἕκαστον τούτων
πρὶν τῆς συνόδου νοεῖται περιεκτικὸν τῆς σωματότητος,
ἔσται τούτων ἕκαστον σῶμα καὶ οὐ μετὰ τὴν σύνοδον
αὐτῶν ἐκεῖνο γενήσεται. εἶτ' ἐπεὶ τὸ σῶμα οὐ μῆκος μό- 86
νον ἐστίν, οὐδὲ πλάτος κατ' ἰδίαν, οὐδὲ βάθος κατὰ πε-
ριγραφήν, ἀλλ' ὁμόσε τὰ τρία, καὶ μῆκος καὶ πλάτος καὶ
βάθος, τούτων τε ἕκαστον '''περιεῖχε τὴν σωματότητα,
ἕκαστον αὐτῶν ἕξει τὰ τρία, καὶ τὸ μῆκος οὐ μόνον ἔσται
μῆκος ἀλλὰ καὶ πλάτος καὶ βάθος, καὶ τὸ πλάτος οὐ μό-
νον ἔσται πλάτος ἀλλὰ καὶ μῆκος καὶ βάθος, καὶ τὸ βά-
θος ὁμοίως ἔσται καὶ μῆκος καὶ πλάτος. ὅπερ τελέως
ἐστὶν ἀλογώτατον. εἰ δὲ συνελθόντων τούτων τότε νοεῖ- 87
ται ἡ σύστασις τοῦ σώματος, ἤτοι συνελθόντων αὐτῶν
μένει ἡ ἀρχῆθεν φύσις τοῦ μὲν μήκους ὡς μήκους, τοῦ
δὲ πλάτους ὡς πλάτους, τοῦ δὲ βάθους ὡς βάθους, ἢ
μεταβέβληκεν εἰς τὴν σωματότητα. καὶ εἰ μὲν μένει ἡ 88
ἀρχῆθεν αὐτῶν φύσις, ἐπεὶ ἀσώματά ἐστιν, οὐδὲ διάφορον
ποιήσει σῶμα, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν σύνοδον ἀσώματα μέ-
νει, τὴν φύσιν ὄντα ἀσώματα. εἰ δὲ συνελθόντα μετα- 89
βάλλει εἰς τὴν σωματότητα, ἐπεὶ τὸ ἐπιδεχόμενον μετα-
βολὴν εὐθέως ἐστὶ σῶμα, ἕκαστον τούτων καὶ πρὶν τῆς
εἰς ταὐτὸ συνόδου ἔσται σῶμα, οὕτω τε καὶ τὸ ἀσώματον
γενήσεται σῶμα. ὥσπερ τε τὸ σῶμα μεταβάλλον ἄλλην
μὲν ἀντ' ἄλλης ἔχει ποιότητα, μένει δὲ οὐδὲν ἧσσον σῶμα,
οἷον τὸ λευκόν, ἵνα μέλαν γένηται, καὶ τὸ γλυκύ, ἵνα πι-
κρόν, καὶ ὁ οἶνος, ἵνα ὄξος, καὶ ὁ μόλιβδος, ἵνα ψιμμύ-
θιον, καὶ ὁ χαλκός, ἵνα ἰός, ἄλλην μὲν ἀντ' ἄλλης ἀνα-
δέχεται ποιότητα, οὐκ ἐκβαίνει δὲ τοῦ σώματα εἶναι, ἀλ- 90

10. δὲ H. 14. καὶ πλάτος καὶ μῆκος V. 17. μὲν om L.
19. εἰ] ἢ C. 20. ἀσώματός L. 21. μένει CGHRV. 25. ταυτὸν V.
26. τε om C. 30. ἀπ' L. 31. ἀλλὰ — p. 716 3 σώματα om CHR.

λὰ καὶ τὸ μέλαν, ὅτε ἐκ λευκοῦ γέγονε μέλαν, καὶ τὸ πι-
κρόν, ὅτε ἐκ τοῦ γλυκέος γέγονε πικρόν, καὶ τὸ ὄξος, ὅτε
ἐκ τοῦ οἴνου γέγονεν ὄξος, μένει σώματα, οὕτω καὶ ταῦτα,
εἴπερ μεταβάλλει εἰς σώματα, ἄλλα μὲν ἀντ' ἄλλων ἔσται
σώματα, σώματα δὲ οὐδὲν ἧττον· οὐ γὰρ ἐκβήσεται τὴν
ἰδίαν φύσιν. εἰ οὖν οὔτε πρὶν τῆς συνελεύσεως τού-
των ἔστι νοῆσαι τὸ σῶμα οὔτε μετὰ τὴν συνέλευσιν αὐ-
τῶν, παρὰ δὲ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐπινοῆσαι, οὐδέν
91 ἐστι σῶμα. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μηδέν ἐστι μῆκος μηδὲ
πλάτος μηδὲ βάθος, οὐδὲ τὸ κατὰ μετουσίαν τούτων
νοούμενον ἔσται σῶμα· οὐχὶ δέ γε μῆκος ἔστιν οὐδὲ πλά-
τος οὐδὲ βάθος, ὡς διὰ τῶν ἔμπροσθεν παρεμυθησά-
μεθα· οὐδὲ τὸ κατὰ μετουσίαν ἄρα τούτων νοούμενον
ἔσται σῶμα.

92 Τὰς μὲν οὖν γεωμετρικὰς ἀρχὰς οὕτω συμβέβηκεν
ἀνυποστάτους εἶναι· τούτων δὲ ἀναιρουμένων οὐδὲ ἄλλο
τι γεωμετρικὸν θεώρημα συστῆναι δύναται. ὁποῖον γὰρ
ἂν ᾖ τοῦτο, γραμμικῶς ὀφείλει '''ἀποδείκνυσθαι, ἐδείξαμεν
δὲ ἡμεῖς ὅτι οὐδέν ἐστιν ἡ γενικὴ γραμμή, ᾧ ἀκολουθεῖ
μηδὲ τῶν ἐπ' εἴδους τινὰ ὑπάρχειν, ἐάν τε εὐθεῖάν τις
ταύτην ὑποτίθηται ἐάν τε κεκλασμένην ἐάν τε ἄλλως πως
93 ἔχουσαν. ὅθεν ἤρκει μὲν ἴσως ἐν τούτοις περατοῦν τὴν
πρὸς τοὺς γεωμέτρας ἀντίρρησιν· ὅμως δὲ ἐπαγωνιζόμε-
νοι πειρασόμεθα διδάσκειν ὅτι κἂν τῶν ἀρχῶν ἀποστῶμεν
τῶν τῆς γεωμετρίας, οὐ δύνανται θεώρημα συστῆσαι οἱ
94 γεωμέτραι οὐδ' ἀποδεῖξαι. καίτοι πρὶν τούτων καὶ πρὸς
τὰς ὑποβεβηκυίας αὐτῶν ἀρχὰς οὐκ ὀλίγα δυνατόν ἐστι
λέγειν, οἷον ὅταν φῶσιν εὐθεῖαν εἶναι γραμμὴν τὴν ἐξ
ἴσου τοῖς ἑαυτῆς μέρεσι κειμένην. ἵνα γὰρ τὰ ἄλλα πα-
ρῶμεν, ἐκεῖνο μὲν συμφανές ἐστιν ὅτι τῆς γενικῆς γραμ-
μῆς μὴ οὔσης οὐδὲ εὐθεῖα γραμμὴ γένοιτ' ἄν· ὡς γὰρ
ζῴου μὴ ὄντος οὐδὲ ἄνθρωπός ἐστι καὶ ἀνθρώπου μὴ

1. ἐκ τοῦ λευκοῦ? 8. ἔνεστιν CRX. 11. ἐστι X. 25. συστῆναι CΓ.
27. ἀποβεβηκυίας G.

ὄντος οὐδὲ Σωκράτης ἐστίν, οὕτω τῆς γενικῆς ἀναιρουμένης γραμμῆς συνανῄρηται καὶ ἡ ἐπίπεδος εὐθεῖα γραμμή.
εἶτα καὶ τὸ ἴσον λέγεται διχῶς, κατὰ ἕνα μὲν τρόπον τὸ 95
ἰσομέγεθες καὶ μήτε ὑπερέχον ἐκείνου τοῦ ᾧ λέγεται ἴσον μήτε ὑπερεχόμενον, καθὰ καὶ τὸ πηχυαῖον ξύλον ἴσον εἶναι λέγομεν τῷ πηχυαίῳ, καθ' ἕτερον δὲ τὸ ἔχον ἐξ ἴσου τὰ μέρη κείμενα, τουτέστι τὸ ὁμαλόν· οὕτω γοῦν τὸ
ἴσον ἔδαφος καλοῦμεν ἀντὶ τοῦ ὁμαλόν. διχῶς οὖν τοῦ 96
ἴσου προσαγορευομένου, ὅταν οἱ γεωμέτραι τὴν εὐθεῖαν γραμμὴν ὑπογράφοντες φῶσιν "εὐθεῖά ἐστι γραμμὴ ἡ ἐξ ἴσου τοῖς ἑαυτῆς μέρεσι κειμένη," ἤτοι τὸ κατὰ τὸ πρῶτον σημαινόμενον λαμβάνουσιν ἴσον ἢ τὸ κατὰ τὸ δεύτερον. ἀλλ' εἰ μὲν τὸ κατὰ τὸ πρῶτον, τελέως εἰσὶν ἀνόητοι· οὐδένα γὰρ ἔχει νοῦν τὸ εὐθεῖαν εἶναι γραμμὴν τὴν ἰσομεγέθη τοῖς ἑαυτῆς μέρεσι καὶ μήτε ὑπερέχουσαν
ταῦτα μήτε ὑπερεχομένην ὑπὸ τούτων. εἰ δὲ τὸ κατὰ 97
τὸ δεύτερον, δι' αὐτοῦ τοῦ ζητουμένου διδάξουσιν, εἴγε ὅτι μὲν ἔστιν εὐθεῖα παριστᾶσιν ἐκ τοῦ ὁμαλῶς τε καὶ ἐπ' εὐθείας ἔχειν κείμενα τὰ μέρη, τὸ δὲ ἐπ' εὐθείας τι
κεῖσθαι οὐκ ἔστι μαθεῖν μὴ ἐπιβαλόντας τῇ εὐθείᾳ. πολ- 98
λῷ δὲ ἀτοπώτατοι τυγχάνουσι κἀκείνως ὁριζόμενοι "εὐθεῖά ἐστιν ἥτις ἐξ ἴσου τοῖς ἑαυτῆς πέρασι στρέφεται" ἢ οὕτως "ἥτις περὶ τὰ ἑαυτῆς πέρατα στρεφομένη πᾶσι τοῖς ἑαυτῆς μέρεσιν ἅπτεται τοῦ ἐπιπέδου." πρῶτον μὲν γὰρ καὶ αὗται αἱ ἀποδόσεις ὑποπίπτουσι ταῖς πρότερον εἰρημέναις ἡμῖν ἀπορίαις· εἶτα, καθὼς καὶ οἱ Ἐπικούρειοί φασιν, ἡ τοῦ κενοῦ εὐθεῖα εὐθεῖα μέν ἐστιν, οὐ στρέφεται δὲ διὰ τὸ καὶ αὐτὸ τὸ κενὸν μήτε ὅλον μήτε κατὰ
μέρος κίνησιν ἐπιδέχεσθαι. ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ τέλει ἀπόδοσις 99
καὶ εἰς τὸν δι' ἀλλήλων ἐμπίπτει τρόπον, ὅς ἐστι μοχθηρότατος. τό τε γὰρ ἐπίπεδον διὰ τῆς εὐθείας διδάσκουσι

5. καθ' ὃν? 10. γραφὴν RX et margo C. 14. τὴν om C.
18. ὅτι] ὃ V, ἡ CHX. 20. ἐπιβάλλοντας FG. 25. καὶ om CHR. ἡμῖν εἰρημέναις V. 26. ἐπικούριοι CR. 29. ἡ — 30. ἀλλήλων om C.

τήν τ' εὐθεῖαν διὰ τοῦ ἐπιπέδου· εὐθεῖαν μὲν γάρ εἶναί φασιν ἥτις εἰς πάντα τὰ μέρη τοῦ ἐπιπέδου ἄπτεται, ἐπίπεδον δὲ τυγχάνειν δι' οὗ ἡ καταγομένη εὐθεῖα πᾶσι τοῖς μέρεσιν ἄπτεται, ὥσθ' ἵνα μὲν τὴν εὐθεῖαν μάθωμεν, πρῶτον τὸ ἐπίπεδον μαθεῖν δεῖ, ἵνα δὲ τοῦτο, ἀναγκαῖον προεγνωκέναι τὴν εὐθεῖαν. ὅπερ ἄτοπον. καθόλου τε ὁ διὰ τοῦ ἐπιπέδου τὴν εὐθεῖαν διδάσκων οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ ἢ δι' εὐθείας τὴν εὐθεῖαν παρίστησιν, ἐπείπερ τὸ ἐπίπεδον πολλαί εἰσιν εὐθεῖαι κατ' αὐτούς.

100 Οἷος δέ ἐστιν ὁ περὶ τῆς εὐθείας λόγος, τοιοῦτος γένοιτ' ἂν καὶ ὁ περὶ τῆς γωνίας. πάλιν γὰρ ὅταν ὑπογράφοντες λέγωσιν ὅτι γωνία ἐστὶ δυοῖν εὐθειῶν μὴ κατάλληλα κειμένων τὸ ὑπὸ τὴν κλίσιν ἐλάχιστον, ἤτοι ἐλάχιστον λέγουσι τὸ ἀμερὲς σῶμα ἢ τὸ κατ' αὐτοὺς σημεῖον
101 καὶ στιγμήν. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀμερὲς σῶμα οὐκ ἂν εἴποιεν, ἐπείπερ τοῦτο μὲν οὐδ' εἰς δύο μέρη δύναται διαιρεῖσθαι, ἡ δὲ γωνία κατ' αὐτοὺς ἐπ' ἄπειρον τέμνεται. καὶ ἄλλως, τῆς γωνίας ἣν μὲν μείζονά φασιν εἶναι ἣν δὲ μικροτέραν· τοῦ δὲ ἐλαχίστου σώματος οὐδέν ἐστι βραχύτερον, ἐπεὶ
102 ἐκεῖνο ἀλλ' οὐ τοῦτο γενήσεται ἐλάχιστον. λείπεται ἄρα τὸ κατ' αὐτοὺς σημεῖον εἶναι λέγειν· ὃ καὶ αὐτὸ τῶν ἀπόρων. εἰ γὰρ πάντῃ πανταχῶς ἀδιάστατόν ἐστι τὸ σημεῖον, οὐ διαιρεθήσεται ἡ γωνία. καὶ μὴν οὐδὲ μείζων τις ἔσται ἢ ἐλάσσων γωνία· ἐν γὰρ τοῖς μηδεμίαν ἔχουσι
103 διάστασιν οὐκ ἂν εἴη τις κατὰ μέγεθος διαφορά. ἄλλως τε, εἰ μεταξὺ τῶν εὐθειῶν '''πίπτει τὸ σημεῖον, διορίζει
104 τὰς εὐθείας, διορίζον δὲ οὐκ ἔσται ἀδιάστατον. νὴ Δία, ἀλλ' εἰώθασί τινες ἐξ αὐτῶν γωνίαν λέγειν τὸ ὑπὸ τὴν κλίσιν πρῶτον διάστημα. πρὸς οὓς

ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ.

ἤτοι γὰρ ἀμερές ἐστι τὸ διάστημα τοῦτο ἢ μεριστόν. ἀλλ' εἰ μὲν ἀμερές, αἱ προειρημέναι τῶν ἀποριῶν ἀκολουθή-

1. μὲν om L. 7. διδάσκων — 8. εὐθεῖαν om C. 9. εὐθεῖαι — 10. λόγος om C. 15. εἴπαιεν V.

σουσιν αὐτοῖς, εἰ δὲ μεριστόν, οὐδὲν ἔσται πρῶτον· τοῦ γὰρ ὑποσταθέντος πρώτου ἕτερον εὑρεθήσεται πρότερον διὰ τὴν ἀρεσκομένην αὐτοῖς εἰς ἄπειρον τῶν ὄντων τομήν.

ἐῶ λέγειν ὅτι καὶ ἄλλῃ τινὶ τεχνολογίᾳ μάχεται ἡ 105 τοιαύτη τῶν γωνιῶν νόησις. διαιρούμενοι γάρ φασι τῆς γωνίας τὴν μέν τινα εἶναι ὀρθὴν τὴν δὲ ἀμβλεῖαν τὴν δὲ ὀξεῖαν, καὶ τῆς μὲν ἀμβλείας ἄλλην καὶ ἄλλην μᾶλλον ἀμβλυτέραν εἶναι, ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς ὀξείας. εἰ δὴ γω- 106 νίαν φαμὲν τὸ ἐλάχιστον ὑπὸ τὴν κλίσιν διάστημα, οὐ σωθήσονται αἱ τοιαῦται τῶν γωνιῶν διαφοραί, παρόσον ὑπερέχουσί τε ἀλλήλας καὶ ὑπερέχονται ὑπ' ἀλλήλων. ἢ εἴπερ σώζονται, ἀναιρεῖται ἡ γωνία, μὴ ἔχουσα ἑστηκὸς μέτρον ᾧ διαγνωσθήσεται.

Περὶ μὲν οὖν εὐθείας γραμμῆς καὶ γωνίας τοιαῦτα ῥητέον πρὸς αὐτούς· ὁριζόμενοι δὲ καὶ τὸν κύκλον φασὶ 107 "κύκλος ἐστὶ σχῆμα ἐπίπεδον ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον, πρὸς ἣν αἱ ἀπὸ τοῦ κέντρου προσπίπτουσαι εὐθεῖαι ἴσαι εἰσὶν ἀλλήλαις," ματαιάζοντες· τοῦ γὰρ σημείου καὶ τῆς γραμμῆς καὶ τῆς εὐθείας καὶ ἔτι τοῦ ἐπιπέδου καὶ τῆς γωνίας ἀνῃρημένων οὐδὲ κύκλος ἐπινοηθῆναι δύναται.

Ἀλλ' ἵνα μὴ δοκῶμεν σοφιστικοί τινες εἶναι καὶ τὴν 108 σύμπασαν τῆς ἀντιρρήσεως κατασκευὴν ἐν μόναις καταναλίσκειν ταῖς τῆς γεωμετρίας ἀρχαῖς, φέρε μετελθόντες, ὡς πρότερον ὑπεσχόμεθα, καὶ τὰ μετὰ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν θεωρήματα ἐπισκεψώμεθα. ὅταν οὖν λέγωσι τὴν δοθεῖ- 109 σαν εὐθεῖαν δίχα τεμεῖν, ἤτοι τὴν ἐπὶ τοῦ ἄβακος διδομένην λέγουσι διχοτομεῖν ἢ τὴν ἀπὸ ταύτης κατὰ μετάβασιν νοουμένην. οὔτε δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ ἄβακος δοθεῖσαν διχοτομεῖν ἐροῦσιν· αὕτη μὲν γὰρ μῆκος καὶ πλάτος αἰσθητὸν ἔχειν φαίνεται, ἡ δὲ κατ' αὐτοὺς εὐθεῖα γραμμὴ μῆκός ἐστιν ἀπλατές, ὥστε μὴ οὖσα κατ' αὐτοὺς ἡ γραμμὴ

12. εἴπερ οὐ σώζονται CGHRV: corr Fabricius. 17. πίπτουσαι V. 18. ματάζοντες VX. 20. τῆς om L. 27. διδομένην FG.

110 ἢ ἐπὶ τοῦ ἄβακος οὐδὲ δίχα τμηθήσεται ὡς γραμμή. καὶ
μὴν οὐδὲ ἡ ἀπὸ ταύτης κατὰ μετάβασιν νοουμένη. ὑπο-
κείσθω γὰρ λόγου χάριν ἐξ ἐννέα στιγμῶν συνεστῶσα,
ἀφ' ἑκατέρου μὲν τῶν ἄκρων τεσσάρων καὶ τεσσάρων ἀρι-
θμουμένων, μιᾶς δὲ τὰς δύο τετράδας μεσολαβούσης
στιγμῆς. οὐκοῦν εἰ δίχα τέμνεται ἡ ὅλη γραμμή, ἤτοι
μεταξὺ ταύτης τῆς πέμπτης στιγμῆς καὶ τῆς ἑτέρας τε-
τράδος ἐνεχθήσεται τὸ τέμνον, ἢ κατ' αὐτῆς τῆς πέμπτης,
111 ὥστε καὶ αὐτὴν διχάζειν. τὸ μὲν οὖν μεταξὺ τῆς πέμ-
πτης στιγμῆς καὶ τῆς ἑτέρας τετράδος φέρεσθαι τὸ τέμνον
τῶν ἀλόγων· γενήσεται γὰρ ἄνισα τὰ τμήματα, καὶ τὸ
μὲν ἐκ τεσσάρων στιγμῶν συγκείμενον τὸ δὲ ἐκ πέντε.
τὸ δὲ αὐτὴν διχάζειν τὴν στιγμὴν πολλῷ τοῦ προτέρου
ἀλογώτερον· οὐκέτι γὰρ ἀδιάστατον ἀπολείψουσι τὸ ση-
112 μεῖον, ὅ γε διχάζεται πρὸς τοῦ τέμνοντος. ὁ δὲ
αὐτὸς λόγος καὶ ἐπειδὰν φῶσι τὸν κύκλον εἰς ἴσα τέμνειν.
εἰ γὰρ ὁ κύκλος εἰς ἴσα τέμνεται, πάντως ἐπεὶ μεσαίτατον
ἔχει τὸ κέντρον, ὃ καὶ αὐτό ἐστι σημεῖον, ἤτοι τῷδε τῷ
τμήματι ἢ τῷδέ [τινι] προσμερισθήσεται, ἢ καὶ αὐτὸ
δίχα τμηθήσεται. ἀλλὰ τὸ μὲν τῷδε ἢ τῷδε προσμερισθῆ-
ναι ἄνισον τὴν διχοτόμησιν ποιεῖ, τὸ δὲ καὶ αὐτὸ διχο-
τομεῖσθαι μαχόμενόν ἐστι τῷ ἀδιάστατον καὶ ἀμερὲς
113 ὑπάρχειν τὸ σημεῖον. τό τε τέμνον τὴν γραμμὴν
ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον. οὔτε δὲ σῶμα δύναται
τυγχάνειν· ἀμερὲς γάρ τι καὶ ἀσώματον καὶ μὴ ὑπο-
πῖπτον αὐτῷ οὐκ ἂν τέμοι· οὔτε ἀσώματον. τουτὶ γὰρ
πάλιν εἰ μὲν στιγμή ἐστι, τῷ ἀμερὴς εἶναι καὶ κατὰ ἀμε-
ροῦς πίπτειν οὐκ ἂν τέμοι, εἰ δὲ γραμμή, πάλιν ἐπεὶ τῷ
πέρατι ἑαυτῆς ὀφείλει τέμνειν, τὸ δὲ πέρας αὐτῆς ἐστιν
114 ἀμερές, οὐ τέμνει. ἄλλως τε τὸ τέμνον πέρας ἤτοι μέ-
σον τῶν δυοῖν στιγμῶν πῖπτον διχοτομεῖ τὴν γραμμήν,
ἢ κατὰ μέσου φερόμενον τοῦ σημείου. ἀλλὰ τὸ μὲν κατὰ

1. ἡ om C. ego p. 719 32 ante γραμμὴ articulum omiserim. 19. αὐτὸ] ἀπὸ C. 20. τὸ] τῷ C. 28. εἰ] ἡ V. 29. αἵτης R, αὐτῆς C. 32. μέσον CV.

μέσου φέρεσθαι τοῦ σημείου τῶν ἀδυνάτων· δεήσει γάρ, ὡς πρότερον ἐλέγομεν, τὸ καθόλου φέρεσθαι μεριστόν, ἐὰν ᾖ μηκέτι ἀδιάστατον '''τυγχάνῃ. μεταξὺ δὲ τῶν δυοῖν 115
στιγμῶν φέρεσθαι πολλῷ ἀλογώτερον. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲν δύναται μεταξὺ συνεχείας μέσον πεσεῖν πέρας· εἶτα κἂν δοθῇ τὸ τοιοῦτον ὡς δυνατόν, ὀφείλει μετακινεῖν τὰ ὧν μεταξὺ τάσσεται, εἴπερ ἐστὶ συνεχῆ· ταῦτα δ' ἐστὶν ἀκίνητα. τοίνυν ἄπορος καὶ ὁ περὶ τοῦ τέμνοντός ἐστι λόγος. οὐ μὴν ἀλλὰ κἂν δῶμεν αὐτοῖς τὰς ἀφαιρέ- 116
σεις ποιεῖσθαι ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν τούτων γραμμῶν, οὐ δυνήσονται οὐδ' οὕτως εὐοδῆσαι. ἢ γὰρ ἀφ' ὅλης τῆς γραμμῆς ἡ ἀφαίρεσις γενήσεται ἢ ἀπὸ μέρους, καὶ τὸ ἀφαιρούμενον ἢ ἴσον ἀπὸ ἴσου ἢ ἄνισον ἀπὸ ἀνίσου ἢ ἐναλλὰξ γενήσεται· οὐδὲν δὲ τούτων ἐστὶν εὔπορον, ὡς ἐν τῷ πρὸς τοὺς γραμματικοὺς καὶ ἐν τῷ πρὸς τοὺς φυσικοὺς ὑπομνήματι παρεστήσαμεν· οὐκ ἄρα δυνατόν ἐστι τοῖς γεωμέτραις ἀφαιρεῖν τι καὶ τέμνειν ἀπὸ γραμμῆς.

ΠΡΟΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟΥΣ.

Ἐπειδὴ τοῦ ποσοῦ τὸ μέν ἐστιν ἐν τοῖς συνεχέσι σώμασιν, ὃ δὴ μέγεθος καλεῖται, περὶ ὅ ἐστι μάλιστα ἡ γεωμετρία, τὸ δὲ ἐν διεστῶσιν, ὅπερ ἀριθμὸς καθέστηκεν, περὶ ὃν ἡ ἀριθμητικὴ καταγίνεται, σκοπῶμεν ἀπὸ τῶν γεωμετρικῶν ἀρχῶν καὶ θεωρημάτων μετελθόντες καὶ τὰ περὶ ἀριθμοῦ· τούτου γὰρ ἀναιρεθέντος οὐδ' ἡ περὶ αὐτὸν συνισταμένη γενήσεται τέχνη.

Καθόλου μὲν οὖν οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων Πυθαγο- 2
ρικοὶ μεγάλην ἀπονέμουσι δύναμιν τοῖς ἀριθμοῖς ὡς τῆς τῶν ὅλων φύσεως κατ' αὐτοὺς διοικουμένης. ὅθεν καὶ ἀεί ποτε ἐπεφώνουν τὸ

ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν,

2. τὸ καθ' οὗ φέρεται μεριστὸν εἶναι, ἵνα μηκέτι? 6. το om C. 13. ἀπὸ τοῦ ἴσου ἢ ἄνισον ἀπὸ τοῦ ἀνίσου C. 17. post γραμ-ῆς RV rubrica: σέξτου ἐμπειρικοῦ πρὸς γεωμέτρας. 23. γεωμετρικῶν ι ἀρχῶν V.

‴ὀμνύοντες οὐ μόνον τὸν ἀριθμὸν ἀλλὰ καὶ τὸν ὑποδείξαντα αὐτοῖς τοῦτον Πυθαγόραν ὡς θεὸν διὰ τὴν ἐν ἀριθμητικῇ δύναμιν, λέγοντες

οὐ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν,
παγὰν ἀενάου φύσεως ῥιζώματ' ἔχουσαν.

3 τετρακτὺς δὲ προσηγορεύετο παρ' αὐτοῖς ὁ ἐκ τῶν πρώτων τεσσάρων ἀριθμῶν συγκείμενος δέκα ἀριθμός. ἓν γὰρ καὶ δύο καὶ τρία καὶ τέσσαρα δέκα γίνεται· ὅς ἐστι τελειότατος ἀριθμός, ἐπείπερ ἐπ' αὐτὸν φθάσαντες πάλιν ἀναλύομεν ἐπὶ τὴν μονάδα καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ποιούμεθα τὰς ἀριθμήσεις. πηγήν τ' ἀενάου φύσεως ῥιζώματ' ἔχουσαν εἰρήκασιν αὐτὸν διὰ τὸ κατ' αὐτοὺς ἐν αὐτῷ τὸν λόγον τῆς ἁπάντων κεῖσθαι συστάσεως, οἷον εὐθέως τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς· ἀπαρκέσει γὰρ τούτων ὑπο-
4 δειγματικῶς μεμνῆσθαι. ἡ μὲν οὖν μονὰς ἀρχή τις ὑπόκειται τῆς τῶν ἄλλων ἀριθμῶν ἀπεργαστικὴ συστάσεως, ἡ δὲ δυὰς μήκους ἐστὶν ἀπεργαστική. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν γεωμετρικῶν ἀρχῶν ὑπεδείξαμεν πρῶτον τίς ἐστιν ἡ στιγμή, εἶτα μετ' αὐτὴν ἡ γραμμὴ μῆκος ἀπλατὲς τυγχάνουσα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ μὲν μονὰς τὸν τῆς στιγμῆς ἐπέχει λόγον, ἡ δὲ δυὰς τὸν τῆς γραμμῆς καὶ τοῦ μήκους· ποθὲν γάρ ποῦ ἐχώρησεν ἡ
5 διάνοια ταύτην ἐννοουμένη, τοῦτο δ' ἦν μῆκος. ἡ δὲ τριὰς ἐπὶ τοῦ πλάτους ‴καὶ τῆς ἐπιφανείας ἐτέτακτο· ποθὲν γάρ ποῦ ἐφέρετο ὁ νοῦς, καὶ προστιθεμένης τῇ κατὰ μῆκος διαστάσει τῆς κατὰ πλάτος διαστάσεως ἐπιφάνεια νοεῖται. ἀλλὰ κἂν ἐπιθεωρήσῃ τις τῇ τριάδι τετάρτην μονάδα, τουτέστι τέταρτον σημεῖον, γίνεται πυραμίς, στερεὸν σῶμα καὶ σχῆμα· καὶ γὰρ μῆκος ἔχει καὶ πλάτος καὶ βάθος· ὥστε ἐν τῷ τέσσαρα ἀριθμῷ τὸν τοῦ σώμα-

3. ἀριθμητικὴν V. 5. ἀεννάου CR. φάσεως C. ῥιζωμά τ' H, recte, sed invito Sexto: cf. v. 11 et p. 723 29, 211 3. Creuzeri quoque codices (Plotini t. 3 p. 371) ῥιζώματ'. 7. τέσσαρων add H. δέκα] τέσσαρα CFH, τέταρτος VX, om H. 8. τελειότητος C. 14. ἐπαρκέσει L. 21. τῆς ante στιγμῆς om C. 25. ποῦ] ποῦ καὶ πάλιν ποῦ? 27. τριάδι τὴν τετάρτην FG. 30. τετάρτῳ L.

τος περιέχεσθαι λόγον. καὶ μὴν καὶ τὸν τῆς ψυχῆς· ὡς 6
γὰρ τὸν ὅλον κόσμον κατὰ ἁρμονίαν λέγουσι διοικεῖσθαι,
οὕτω καὶ τὸ ζῶον ψυχοῦσθαι. δοκεῖ δὲ ἡ τέλειος ἁρμο-
νία ἐν τρισὶ συμφωνίαις λαμβάνειν τὴν ὑπόστασιν, τῇ τε
διὰ τεττάρων καὶ τῇ διὰ πέντε καὶ τῇ διὰ πασῶν. ἡ μὲν
οὖν διὰ τεσσάρων ἐν ἐπιτρίτῳ κεῖται λόγῳ, ἡ δὲ διὰ πέντε
ἐν ἡμιολίῳ, ἡ δὲ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι. ἐπίτριτος δὲ 7
λέγεται ἀριθμὸς ὁ ἐξ ὅλου τινὸς ἀριθμοῦ συνεστηκὼς καὶ
ἐκ τοῦ τρίτου μέρους ἐκείνου, ὡς ἔχει ὁ ὀκτὼ πρὸς τὸν
ἕξ· καὶ γὰρ αὐτὸν τὸν ἓξ περιέσχηκε καὶ τὸ τρίτον αὐ-
τοῦ, τουτέστι τὴν δυάδα. ἡμιόλιος δὲ καλεῖται, ὅταν πε-
ριέχῃ ἀριθμὸς ἀριθμὸν καὶ τὸ ἥμισυ ἐκείνου, ὡς ἔχει ὁ
ἐννέα πρὸς τὸν ἕξ· συνέστηκε γὰρ ἐκ τοῦ ἓξ καὶ ἐκ τοῦ
ἡμίσεος αὐτοῦ, τουτέστι τῶν τριῶν. διπλασίων δὲ προσ-
αγορεύεται ὁ δυσὶν ἀριθμοῖς ἴσος, ὡς ὁ τέσσαρα πρὸς
τὸν δύο· δὶς γὰρ τὸν αὐτὸν περιέσχηκεν. ἀλλὰ γὰρ τού- 8
των οὕτως ἐχόντων, καὶ κατὰ τὴν ἀρχῆθεν ὑπόθεσιν τεσ-
σάρων ὄντων ἀριθμῶν, τοῦ τε ἑνὸς καὶ δύο καὶ τρία καὶ
τέσσαρα, ἐν οἷς ἐλέγομεν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἰδέαν περιέ-
χεσθαι κατὰ τὸν ἐναρμόνιον λόγον, ὁ μὲν τέσσαρα τοῦ
δύο καὶ ὁ δύο τῆς μονάδος ἐστὶ διπλασίων, ἐν ᾧ ἔκειτο
ἡ διὰ πασῶν συμφωνία, ὁ δὲ τρία τοῦ δύο ἡμιόλιος (καὶ
γὰρ αὐτὸν τὸν δύο περιέσχηκε καὶ τὸ ἥμισυ τούτου, ὅθεν
καὶ τὴν διὰ πέντε συμφωνίαν ὑπέβαλλεν), ὁ δὲ τέσσαρα 9
τοῦ τρία ἐπίτριτος, ὑπέκειτο δὲ καὶ ἐν τούτῳ ἡ διὰ τεσ-
σάρων συμφωνία. ὥστε εἰκότως τὸν τέσσαρα ἀριθμὸν
παρὰ τοῖς Πυθαγορικοῖς εἰρῆσθαι πηγὴν ἀενάου φύσεως
ῥιζώματ' ἔχουσαν.

Ἀλλ' ὅτι μὲν πολλὴν δύναμιν ἀπένεμον τοῖς ἀρι- 10
θμοῖς, ἐκ τούτων συμφανὲς ὑποδειγματικώτερον εἰρημέ-

9. τοῦ om FG. 13. τοῦ] τῶν CRX. καὶ τοῦ ἡμίσους V.
19. τὴν τῆς] τὴν ῆς V. 20. τέταρτος τοῦ δευτέρου καὶ ὁ δεύτερος V, τοῦ β καὶ ὁ β FG. 22. ὅ τε L. 24. τὴν διὰ] διὰ τὴν C. ὑποβάλλειν L, subicit H. τέταρτος τοῦ τρίτου V.

νων· "πολὺς γὰρ ὁ περὶ ἀριθμῶν παρ' αὐτοῖς ἐστὶ λό-
γος, ὃν ἐάσαντες τὰ νῦν μηκύνειν ἀπτώμεθα τῆς ἀντιρρή-
σεως, τὴν ἀρχὴν τῶν λόγων ἀπὸ μονάδος ποιησάμενοι,
ἥτις ἀρχὴ παντὸς ἀριθμοῦ καθέστηκε καὶ ἧς ἀναιρουμέ-
νης οὐδ' ἔστιν ἀριθμός.

11 Τὴν τοῦ ἑνὸς τοίνυν νόησιν διατυπῶν ἡμῖν πυθα-
γορικώτερον ὁ Πλάτων φησὶν "ἕν ἐστιν οὗ μηδὲν χωρὶς
λέγεται ἕν" ἢ "οὗ μετοχῇ ἕκαστον ἕν τε καὶ πολλὰ λέγε-
ται." τὸ γὰρ φυτόν, εἰ τύχοι, καὶ τὸ ζῷον καὶ ὁ λίθος
προσαγορεύεται μὲν ἕν, οὐκ ἔστι δὲ κατὰ τὸν ἴδιον λόγον
ἕν, ἀλλ' ἐν μετοχῇ ἑνὸς νοεῖται, τούτου μηδενὸς τούτων
12 καθεστῶτος. οὔτε γὰρ φυτὸν οὔτε ζῷον οὔτε λίθος οὔτε
ἄλλο τι τῶν ἀριθμητῶν τὸ ὄντως ἕν ἐστιν. εἰ γὰρ φυτόν
ἐστιν ἢ ζῷον τὸ ἕν, πάντως ὃ μὴ φυτόν ἐστι μηδὲ ζῷον
οὐ ῥηθήσεται ἕν· λέγεται δὲ καὶ φυτὸν ἓν καὶ ζῷον καὶ
13 ἄλλα μυρία· οὐδὲν ἄρα τῶν ἀριθμητῶν ἐστὶ τὸ ἕν. τὸ
δὲ οὗ ἕκαστον ἓν μὲν καθ' ἑαυτὸ ἕκαστον πολλὰ δὲ ἀ-
θροισμῷ μετέχον, ἕν τε καὶ πολλὰ γίνεται τῶν καθ' ἕκα-
στον. ὅπερ πάλιν πλῆθος οὐδέν ἐστι τῶν πολλῶν, οἷον
φυτῶν ζώων λίθων· κατὰ μετοχὴν μὲν γὰρ ἐκείνου ταῦτα
14 λέγεται πολλά, αὐτὸ δὲ οὐκ ἔστιν ἐν τούτοις. πλὴν
τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ ἑνὸς ἰδέα νοεῖται τοῖς περὶ τὸν Πλά-
τωνα· ἐπισυνάπτοντες δὲ ἡμεῖς λέγωμεν. ἤτοι ἑτέρα τῶν
κατὰ μέρος ἀριθμῶν ἐστὶν ἡ τοῦ ἑνὸς ἰδέα, ἢ σὺν ἐκεί-
νοις τοῖς μετέχουσιν αὐτῆς νοεῖται. ἀλλὰ καθ' αὑτὴν μὲν
παρὰ τὰ κατὰ μέρος ἀριθμητὰ οὐδὲν νοεῖται ἓν ὑποκεί-
μενον. λείπεται ἄρα ἐν ἐκείνοις τοῖς μετέχουσιν αὐτοῦ
15 νοεῖσθαι, ὃ πάλιν τῶν ἀπόρων. τὸ γὰρ ἀριθμητὸν ξύλον
εἰ μετοχῇ μονάδος ἔστιν ἕν, ὃ μή ἐστι ξύλον οὐ λεχθή-
σεται ἕν· λέγεται δέ γε, ὡς ἀνώτερον ὑποδέδεικται· οὐκ
ἄρα ἐστὶν ἡ μονὰς ἧς μετοχῇ ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος
16 ἀριθμητῶν μονὰς προσαγορεύεται. εἶτα τὸ πολλοῖς μετέ-

5. οὐδέν ἐστιν C. 8. οὐ] οὖν HR, γοῦν C. μετοχὴ CR. 9. τὸ post καὶ om C. 16. ἐστιν ἓν L. 25. μὲν om V. an μὲν οὐχ ὑφέστηκεν, εἴγε παρὰ? 30. γε om C.

χόμενον πολλά ἐστι καὶ οὐχ ἕν, τὰ δὲ ἀριθμητὰ πολλά
τέ ἐστι καὶ ἄπειρα· οὐκ ἄρα μετοχῇ τῆς μονάδος ἕκαστον
τῶν ἀριθμητῶν ἕν ἐστιν. ὥσπερ οὖν ὁ γενικὸς ἄνθρωπος, 17
ὅν τινες νοοῦσι ζῷον '''θνητὸν λογικόν, οὔτε Σωκράτης
ἐστὶν οὔτε Πλάτων, ἐπειδὴ οὐδεὶς ἕτερος λεχθήσεται ἄν-
θρωπος, οὔτε καθ' ἑαυτὸν ὑφέστηκεν οὔτε μετὰ Πλάτω-
νος καὶ Σωκράτους, ἐπεὶ ἐθεωρεῖτο ἂν ὡς ἄνθρωπος,
οὕτω καὶ τὸ ἓν μήτε σὺν τοῖς κατὰ μέρος ἀριθμητοῖς
μήτε καθ' ἑαυτὸ ὑφεστηκὸς νοούμενον εὐθέως ἐστὶν ἀνε-
πινόητον. τὰ δὲ αὐτὰ λεκτέον καὶ ἐπὶ τοῦ δύο ἢ καὶ 18
τρία καὶ καθόλου ἐπὶ παντὸς ἀριθμοῦ, ἵνα μὴ μηκύνω-
μεν. ἔνεστι δὲ καὶ οὕτως συνερωτᾶν. ἡ τοῦ ἑνὸς
ἰδέα, ἧς μετοχῇ τι ἓν λέγεται, ἤτοι μία ἐστὶν ἰδέα ἢ τοῦ
ἑνὸς πλείους ἰδέαι τυγχάνουσιν. ἀλλ' εἰ μὲν μία ἐστίν,
οὐ πολλοῖς μετέχεται· τοῦ γὰρ Α, εὐσήμου χάριν διδα-
σκαλίας, τὴν ὅλην τοῦ ἑνὸς ἰδέαν ἔχοντος, τὸ Β μὴ με-
τέχον ταύτης οὐκέτ' ἔσται ἕν. καὶ μὴν οὐδὲ πολυμερὴς 19
καθέστηκεν, ἵνα πολλὰ ᾖ τὰ μετέχοντα ταύτης· πρῶτον
μὲν γὰρ ἔσται ἕκαστον οὐ τῆς τοῦ ἑνὸς ἰδέας μετέχον,
μέρους δὲ αὐτῆς, εἶτα καὶ ἡ μονὰς ἀδιαίρετος καὶ ἀμερὴς
ἐνοεῖτο κατ' αὐτούς. εἰ δὲ πλείους εἰσὶν ἰδέαι τοῦ ἑνός,
ἕκαστον τῶν καθ' ἓν τασσομένων ἀριθμητῶν, ἤτοι τοῦ
ἑνὸς ἢ τοῦ δύο, καθ' ἓν ἑκάτερον μετέχει τινὸς κοινῆς
ἰδέας ἢ οὐ μετέχει. καὶ εἰ μὲν οὐ μετέχει, δεήσει καὶ 20
ἅπαντα δίχα τοῦ μετέχειν ἰδέας κατὰ τὸ ἓν τετάχθαι,
ὅπερ οὐ θέλουσιν. εἰ δὲ μετέχει, ἡ ἐξ ἀρχῆς συναχθήσε-
ται ἀπορία· πῶς γὰρ μιᾶς τὰ δύο μεθέξει;

Ταῦτα μὲν οὖν περὶ μονάδος, ἧς ἀνῃρημένης πᾶς
ἀνῄρηται ὁ ἀριθμός· ὅμως δ' οὖν ἐπισυνάπτωμεν καὶ 21
τὰ περὶ τῆς δυάδος. ἄπορος γάρ πως καὶ αὐτὴ συνίστα-
ται κατὰ τὴν τῶν μονάδων σύνοδον, ὥσπερ καὶ Πλάτων
διὰ τοῦ περὶ ψυχῆς πρότερον ἠπόρηκεν. παρατεθείσης

17. οὐκ X 26. εἰ δὲ] οὐδὲ C. συνεισαχθήσεται FGV.
27. πῶς] τῶν C. 29. ὁ om CR. 32. περὶ ψυχῆς] Phaedon. p. 97.

γὰρ μονάδος ἑτέρᾳ μονάδι ἤτοι προσγίνεταί τι κατὰ τὴν
παράθεσιν ἢ ἀπογίνεται ἢ οὔτε προσγίνεταί τι οὔτε ἀπο-
22 γίνεται. ἀλλ' εἰ μὲν οὔτε προσγίνεταί τι οὔτε ἀπογίνε-
ται, οὐκ ἔσται κατὰ παράθεσιν τῆς ἑτέρας μονάδος τῇ
ἑτέρᾳ ἡ δυάς. εἰ δὲ ἀπογίνεταί τι κατὰ τὴν παράθεσιν,
ἐλάττωσις ἔσται τοῦ ἑνὸς καὶ ἑνός, καὶ δυὰς οὐ γενήσε-
ται. εἰ δὲ προσγίνεταί τι, τὰ δύο οὐ γενήσεται δύο ἀλλὰ
'''τέσσαρα· δυὰς γὰρ ἡ ἐπιγινομένη καὶ μονὰς καὶ ἑτέρα
μονὰς τὸν τῶν τεσσάρων ἀριθμὸν συνίστησιν. οὐδὲν ἄρα
ἔσται δυάς. ἡ δὲ αὐτὴ γένοιτ' ἂν ἀπορία καὶ ἐπὶ παντὸς
ἀριθμοῦ, ὥστε μηδὲν εἶναι κατὰ τοῦτο ἀριθμόν.

23 Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ πρόσθεσιν μονάδος καὶ κατὰ
ἀφαίρεσιν ὁ ἀριθμὸς νοεῖται, δῆλον ὡς ἐὰν τούτων ἑκά-
τερον παραστήσωμεν ἀδύνατον, οἰχήσεται καὶ ἡ τῶν ἀριθ-
μῶν ὑπόστασις. λέγωμεν δὲ πρῶτον εὐθὺς περὶ ἀφαιρέ-
24 σεως, ὑποδειγματικῇ χρώμενοι τῇ διδασκαλίᾳ. ἡ τοίνυν
ἀπὸ τῆς ὑποκειμένης δεκάδος ἀφαιρουμένη μονὰς ἤτοι
ἀπὸ ὅλης τῆς δεκάδος ἢ ἀπὸ τῆς περιλειπομένης ἐννεάδος
ἀφαιρεῖται· οὔτε δὲ ἀφ' ὅλης, ὡς παραστήσομεν, οὔτε
ἀπὸ τῆς ἐννεάδος, ὡς διδάξομεν· οὐκ ἄρα ἀφαιρεῖταί τι
ἀπὸ τῆς ὑποκειμένης δεκάδος. εἰ γὰρ ἀφ' ὅλης ταύτης
ἀφαιρεῖται ἡ μονάς, ἤτοι ἡ δεκάς ἐστιν ἑτέρα τῶν κατὰ
μέρος μονάδων ἢ ὁ ἀθροισμὸς τούτων δεκὰς προσαγο-
25 ρεύεται. ἀλλ' ἑτέρα μὲν τῶν κατὰ μέρος μονάδων οὐκ
26 ἔστιν ἡ δεκάς· καὶ γὰρ ἀναιρεθεισῶν ἐκείνων οὐδ' ἔστι
δεκάς, καὶ τῆς δεκάδος ἀναιρεθείσης ὁμοίως αἱ μονάδες
οὐκέτι ὑπάρχουσιν. εἰ δὲ ἡ αὐτὴ ταῖς μονάσιν ἐστὶν ἡ
δεκάς, τουτέστιν εἰ αἱ κατὰ μέρος μονάδες εἰσὶ δεκάς,
δῆλον ὡς εἴπερ ἀπὸ τῆς δεκάδος ἡ τῆς μονάδος ἀφαίρε-
σις γίνεται, ἀφ' ἑκάστης μονάδος ἀφαιρεθήσεται (αἱ γὰρ
κατὰ μέρος μονάδες ἦσαν ἡ δεκάς), καὶ οὕτως οὐκέτι
ἔσται μονάδος ἄρσις ἀλλὰ δεκάδος. ὥστε οὐκ ἀπὸ ὅλης

2. ἢ οὔτε — 5. ἡ δυάς om *H*. 9. ἀριθμῶν *C*. 10. ἔστι *CRL*
16. χρωμένη *C*. τῇ om *CR*. 20. οὐκ ἄρα — 21. δεκάδος om *H*.
28. εἰσὶ δεκάδες *CGHRV*: corr Fabricius.

τῆς δεκάδος αἴρεται ἡ μονάς. καὶ μὴν οὐδ' ἀπὸ τῆς 26
ὑπολειπομένης ἐννεάδος ἡ ἆρσις αὐτῆς γίνεται· πῶς γὰρ
ἔτι μετὰ τὴν ἆρσιν αὐτῆς σῶός ἐστιν ἡ ὑποκειμένη ἐν-
νεάς; ἀλλ' εἰ μήτε ἀφ' ὅλης τῆς δεκάδος αἴρεται ἡ μονὰς
μήτε ἀπὸ τῆς ὑπολειπομένης ἐννεάδος, οὐδεὶς ἀριθμὸς
κατὰ ἀφαίρεσιν συνίσταται. ἄλλως τε, εἰ ἀπὸ τῆς ἐννεά- 27
δος αἴρεται ἡ μονάς, ἤτοι ἀπὸ ὅλης αἴρεται ἢ ἀπὸ τῆς
τελευταίας αὐτῆς μονάδος. καὶ εἰ μὲν ἀπὸ ὅλης τῆς ἐν-
νεάδος ἀφαιρεῖται ἡ μονάς, ἔσται ἆρσις τῆς ἐννεάδος·
τὸ γὰρ ἀφαιρούμενον ἀφ' ἑκάστης μονάδος, τῶν κατὰ μέ-
ρος μονάδων ἐννέα οὐσῶν, τὸν τῆς ἐννεάδος ἀριθμὸν
συντίθησιν. εἰ δὲ ἀπὸ τῆς τελευταίας μονάδος γίνεται 28
τὰ τῆς ἀφαιρέσεως, πρῶτον μὲν καὶ ἡ τελευταία μονάς,
ἀμερὴς οὖσα, δειχθήσεται μεριστὴ τυγχάνειν, ὅπερ ἄτο-
πον· εἶτα εἰ ἀπὸ τῆς τελευταίας μονάδος αἴρεται ἡ μο-
νάς, οὐ δυνήσεται ἔτι ὁλόκληρος μένειν ἡ ἐννεάς. καὶ 29
ἄλλως, εἴπερ ἀπὸ τῆς δεκάδος γίνεται ἡ τῆς μονάδος ἆρ-
σις, ἤτοι ἀπὸ οὔσης γίνεται τῆς δεκάδος [ἆρσις] ἢ ἀπὸ μὴ
οὔσης· οὔτε δὲ '''ἀπὸ τῆς οὔσης γένοιτ' ἂν (ἐφ' ὅσον
γὰρ μένει χρόνον δεκάς, οὐδὲν ἀπ' αὐτῆς ἀφαιρεθῆναι
δύναται ὡς δεκάδος, ἐπεὶ οὐκέτι ἔσται δεκάς) οὔτε ἀπὸ
μὴ οὔσης· ἀπὸ γὰρ τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲ ἀρθῆναί τι πέ- 30
φυκεν. καὶ μὴν παρὰ τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι οὐδὲν ἔστι
νοῆσαι· οὐκ ἄρα αἴρεταί τι ἀπὸ τῆς δεκάδος.

'Αλλ' ὅτι μὲν ἀμήχανόν ἐστι κατ' ἀφαίρεσιν ἀριθμόν
τινα νοεῖν, ἐκ τούτων δέδεικται· ὅτι δὲ οὐδὲ κατὰ πρόσ- 31
θεσιν, ῥᾴδιον δεῖξαι τῶν ἀναλόγων ἐχομένους ἀποριῶν.
πάλιν γὰρ μονάδος προστιθεμένης δεκάδι ἤτοι τῇ ὅλῃ δε-
κάδι ῥητέον γίνεσθαι τὴν πρόσθεσιν ἢ τῷ τελευταίῳ μέ-
ρει τῆς δεκάδος. ἀλλ' εἰ μὲν ὅλῃ τῇ δεκάδι προστίθεται
ἡ μονάς, ἐπεὶ ἡ ὅλη δεκὰς σὺν πάσαις ταῖς κατὰ μέ-
ρος μονάσι νοεῖται, δεήσει τὴν τῆς μονάδος πρόσθεσιν

9. ὑφαιρεῖται et 10. ὑφαιρούμενον L. 20. χρόνον μένειν C. 21. οὔτε] οὐδὲ L. 23. μὴν] autem H, om L. 25. καθ' ὑφαίρεσιν L. 31. ἡ post ἐπεὶ om CH. 32. τῇσδε C.

γινομένην πάσαις ταῖς κατὰ μέρος μονάσι δεκάδος εἶναι
32 πρόσθεσιν, ὅπερ ἄτοπον· ἀκολουθήσει γὰρ τῇ τῆς μο-
νάδος προσθέσει τὴν δεκάδα εἰκοσάδα γίνεσθαι, ὃ τῶν ἀμη-
χάνων ὑπῆρχεν. οὐ τοίνυν ὅλῃ τῇ δεκάδι τὴν μονάδα
προστίθεσθαι ῥητέον. καὶ μὴν οὐδὲ τῷ τελευταίῳ μέρει
τῆς δεκάδος, ἐπεὶ οὐκ αὐξηθήσεται ἡ δεκὰς διὰ τὸ μὴ
τὴν τοῦ ἑνὸς μέρους αὔξησιν εὐθὺς καὶ τῆς ὅλης δεκάδος
33 αὔξησιν εἶναι. [καὶ] καθόλου τε ἐπὶ πᾶσιν, ἢ μενούσῃ
τῇ δεκάδι προστίθεται ἡ μονὰς ἢ μὴ μενούσῃ. οὔτε δὲ
μενούσῃ προστεθείη ποτ' ἄν, ἐπεὶ οὐκέτι μένει δεκάς,
οὔτε μὴ μενούσῃ· τὴν γὰρ ἀρχὴν μὴ μενούσῃ οὐδὲ
πρόσθεσις δύναται γενέσθαι.
34 Ἀλλ' εἴπερ ὁ ἀριθμὸς κατὰ πρόσθεσιν, ὡς ἔφην, καὶ
κατ' ἀφαίρεσιν ὑφιστάμενος νοεῖται, ἐδείξαμεν δὲ ἡμεῖς
ὅτι οὐδέτερον ἔστι τούτων, ῥητέον μηδὲν εἶναι ἀριθμόν.
ὅθεν τοσαῦτα καὶ πρὸς τοὺς γεωμέτρας καὶ ἀριθμητικοὺς
ἀπορητικῶς διεξελθόντες ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς καὶ τὴν πρὸς
τοὺς μαθηματικοὺς ἀντίρρησιν ποιησώμεθα.

ΠΡΟΣ ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΥΣ.

Περὶ ἀστρολογίας ἢ μαθηματικῆς πρόκειται ζητῆσαι
οὔτε τῆς τελείου ἐξ ἀριθμητικῆς καὶ γεωμετρίας συνεστώ-
σης (ἀντειρήκαμεν γὰρ πρὸς τοὺς ἀπὸ τούτων τῶν μαθη-
μάτων) οὔτε τῆς παρὰ '''τοῖς περὶ Εὔδοξον καὶ Ἵππαρχον
καὶ τοὺς ὁμοίους προρρητικῆς δυνάμεως, ἣν δὴ καὶ ἀστρο-
2 νομίαν τινὲς καλοῦσι, (τήρησις γάρ ἐστιν ἐπὶ φαινομένοις
ὡς γεωργία καὶ κυβερνητική, ἀφ' ἧς ἔστιν αὐχμούς τε καὶ
ἐπομβρίας λοιμούς τε καὶ σεισμοὺς καὶ ἄλλας τοιουτώδεις
τοῦ περιέχοντος μεταβολὰς προθεσπίζειν), ἀλλὰ πρὸς γε-
νεθλιαλογίαν, ἣν σεμνοτέροις κοσμοῦντες ὀνόμασιν οἱ
Χαλδαῖοι μαθηματικοὺς καὶ ἀστρολόγους σφᾶς αὐτοὺς

1. γινομένην — 2. πρόσθεσιν om C. 14. κατὰ ὑφαίρεσιν L. 18. ποιησόμεθα V et pr R. deinde σέξτου ἐμπειρικοῦ πρὸς ἀριθμητικούς RV. 23. ἄδοξον C. 24. καὶ post δὴ add CRV. 28. γενεθλιαλογίαν post Fabricium Creuzerus Plotini t. 3 p. 134a: γενεαλογίαν L.

ἀναγορεύουσιν, ποικίλως μὲν ἐπηρεάζοντες τῷ βίῳ, μεγά-
λην δ' ἡμῖν ἐπιτειχίζοντες δεισιδαιμονίαν, μηδὲν δὲ ἐπι-
τρέποντες κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ἐνεργεῖν. καὶ τοῦτ' εἰ- 3
σόμεθα μικρὸν ἄνωθεν προλαβόντες περὶ τῶν συντεινόν-
των πρὸς τὴν ἐπισκεπτικὴν αὐτῶν μέθοδον. ἔσται δὲ
ἐπιδρομικώτερον καὶ ὁλοσχερέστερον τὸ τῆς ὑφηγήσεως·
τοῖς γὰρ προηγουμένως μετιοῦσι τὸ μάθημα τοῦτο τὰ τῆς
ἀκριβείας συγκεχωρήσθω, ἡμῖν δὲ αὔταρκές ἐστι τούτων
ἐπιμνησθῆναι ὧν χωρὶς οὐ δυνατὸν ἐπιβάλλειν ταῖς πρὸς
τοὺς Χαλδαίους ἀντιρρήσεσιν.

Ἐπὶ προϋποκειμένῳ τοίνυν τῷ συμπαθεῖν τὰ ἐπίγεια 4
τοῖς οὐρανίοις καὶ κατὰ τὰς ἐκείνων ἀπορροίας ἑκάστοτε
ταῦτα νεοχμοῦσθαι

(τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε)

οἱ περιεργότερον ἀναβλέψαντες εἰς τὸ περιέχον Χαλδαῖοι 5
δραστικῶν μὲν αἰτιῶν λόγον ἐπέχειν φασὶν εἰς τὸ ἕκαστον
τῶν κατὰ τὸν βίον συμβαινόντων ἐκβαίνειν τοὺς ἑπτὰ
ἀστέρας, '''συνεργεῖν δὲ τὰ τοῦ ζῳδιακοῦ μέρη. τὸν μὲν
οὖν ζῳδιακὸν κύκλον, ὥσπερ κατηχήμεθα, διαιροῦσιν εἰς
δεκαδύο ζῴδια, ἕκαστον δὲ ζῴδιον εἰς μοίρας τριάκοντα
(ἔστω γὰρ τοῦτο ἐπὶ τοῦ παρόντος σύμφωνον αὐτοῖς),
ἑκάστην δὲ μοῖραν εἰς ἑξήκοντα λεπτά· οὕτω γὰρ καλοῦσι
τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀμερῆ. τῶν δὲ ζῳδίων τὰ μέν τινα ἀρρε- 6
νικὰ καλοῦσι τὰ δὲ θηλυκά, καὶ τὰ μὲν δίσωμα τὰ δὲ οὔ,
καὶ τινὰ μὲν τροπικὰ τινὰ δὲ στερεά. ἀρρενικὰ μὲν οὖν 7
καὶ θηλυκὰ ἅπερ συνεργὸν ἔχει φύσιν πρὸς ἀρρενογονίαν
ἢ θηλυγονίαν· κριὸς γὰρ ἀρρενικόν ἐστι ζῴδιον, ταῦρος
δέ, φασί, θηλυκόν, δίδυμοι ἀρρενικόν, καὶ ἐναλλὰξ τὰ

2. δὲ om V. 5. σκεπτικὴν CRX: cf. p. 737 4 et 13 et 18. 11. τὰ om C. 14. τοῖος] Od. 18 136. 17. αἰτίων CRV. 19. τοῦ] τῆς C. 23. ἑξήκοντα] v. Wyttenbach. ad Plutarch. 381 B C. οὕτως καλοῦσι V. 24. ἀρσενικὰ CFGH. 26. μὲν στερεὰ τινὰ δὲ τροπικὰ CR. στερεὰ autem solida esse, non fixa, Dorvillius monet Charit. p. 293 ed. Lips. 27. ἀρσενογονίαν V. 28. ἢ θηλυγονίαν om C. 29. ἀρσενικὸν CR.

λοιπὰ κατὰ τὴν ὁμοίαν ἀναλογίαν, τὰ μὲν ἀρρενικὰ τὰ
8 δὲ θηλυκά. ἀφ' ὧν, οἶμαι, καὶ οἱ Πυθαγορικοὶ κινηθέν-
τες τὴν μὲν μονάδα ἄρρεν προσαγορεύουσι, τὴν δὲ δυάδα
θῆλυ, τὴν δὲ τριάδα πάλιν ἄρρεν, καὶ ἀναλόγως [πάλιν]
9 τοὺς λοιποὺς τῶν τε ἀρτίων καὶ περιττῶν ἀριθμῶν. ἔνιοι
δὲ καὶ ἕκαστον ζώδιον εἰς δωδεκατημόρια διελόντες τῇ
αὐτῇ σχεδὸν ἐφόδῳ χρῶνται, οἷον ἐπὶ κριοῦ τὸ μὲν πρῶ-
τον δωδεκατημόριον αὐτοῦ κριόν τε καλοῦσι καὶ ἄρρεν,
τὸ δὲ δεύτερον ταῦρόν τε καὶ θῆλυ, τὸ δὲ τρίτον διδύ-
μους τε καὶ ἄρρεν· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μοιρῶν ὁ αὐτὸς
10 λόγος. δίσωμα δὲ λέγουσιν εἶναι ζώδια διδύμους τε καὶ
τὸν διαμετροῦντα τούτοις τοξότην, παρθένον τε καὶ ἰχθύας,
11 οὐ δίσωμα δὲ τὰ λοιπά. καὶ τροπικὰ μὲν ἐν οἷς γινόμε-
νος ὁ '''ἥλιος μεταλλάσσει καὶ ποιεῖ τοῦ περιέχοντος τρο-
πάς, οἷόν ἐστι ζώδιον ὅ τε κριὸς καὶ τὸ τούτου διάμετρον,
καθάπερ ζυγός, αἰγόκερώς τε καὶ καρκίνος· ἐν κριῷ μὲν
γὰρ ἐαρινὴ γίνεται τροπή, ἐν αἰγοκέρῳ δὲ χειμερινή, ἐν
καρκίνῳ δὲ θερινὴ καὶ ἐν ζυγῷ φθινοπωρινή. στερεὰ δὲ
ὑπειλήφασι ταῦρόν τε καὶ τὸ διαμετροῦν, τουτέστι σκορ-
πίον, λέοντα καὶ ὑδροχόον.

12 Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντων τούτων τὰ ἐπὶ ἑκάστης γε-
νέσεως κυριεύοντα ζώδια πρὸς τὴν τῶν ἀποτελεσμάτων
ἔκβασιν, καὶ ἀφ' ὧν μάλιστα τὰς προαγορεύσεις ποιοῦνται,
τέσσαρά φασιν εἶναι τὸν ἀριθμόν, ἅπερ κοινῷ μὲν ὀνό-
ματι κέντρα καλοῦσιν, ἰδιαίτερον δὲ τὸ μὲν ὡροσκόπον
τὸ δὲ μεσουράνημα τὸ δὲ δῦνον τὸ δὲ ὑπόγαιον καὶ ἀν-
13 τιμεσουράνημα, ὃ καὶ αὐτὸ μεσουράνημα ἐστίν. ὡρο-
σκόπος μὲν οὖν ἐστιν ὅπερ ἔτυχεν ἀνίσχειν καθ' ὃν χρό-
νον ἡ γένεσις συνετελεῖτο, μεσουράνημα δὲ τὸ ἀπ' ἐκείνου
τέταρτον ζώδιον σὺν αὐτῷ ἐκείνῳ, δῦνον δὲ τὸ διαμε-
τροῦν τῷ ὡροσκόπῳ, ὑπὸ γῆν δὲ καὶ ἀντιμεσουράνημα
τὸ διαμετροῦν τῷ μεσουρανήματι, οἷον (ἔσται γὰρ σαφὲς

9. τε om *CR*. 12. τούτους *FV*. 15. ζώδια *C*. 17. ἐν καρκίνῳ — 18. φθινοπωρινή om. *C*. 20. ὑδρηχόον *G*. 23. προαγορεύσεις *H*, προσαγορεύσεις *L*. 25. τὸν *L*. 26. ὑπὸ γῆν *VX*.

ἐπὶ παραδείγματος) καρκίνου ὡροσκοποῦντος μεσουρανεῖ
μὲν κριός, δύνει δὲ αἰγόκερως, ὑπὸ γῆν δέ ἐστι ζυγός. οὐ 14
μὴν ἀλλὰ καὶ ἑκάστου τούτων τῶν κέντρων τὸ μὲν προ-
άγον ζώδιον ἀπόκλιμα καλοῦσι, τὸ δὲ ἑπόμενον ἐπαναφο-
ράν. ἤδη δὲ τὸ μὲν προαναφερόμενον τοῦ ὡροσκοποῦν- 15
τος ζωδίου, ἐν τῷ φανερῷ ὄν, κακοῦ δαίμονός φασιν
εἶναι, τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, ἑπόμενον δὲ τῷ μεσουρανοῦντι,
ἀγαθοῦ δαίμονος, τὸ δὲ προάγον τοῦ μεσουρανοῦντος
κάτω μερίδα καὶ μονομοιρίαν καὶ θεόν, τὸ δὲ ἐρχόμενον
ἐπὶ τὴν δύσιν ἀργὸν ζώδιον καὶ ἀρχὴν θανάτου, ‴τὸ δὲ 16
μετὰ τὴν δύσιν ἐν τῷ ἀφανεῖ ποινὴν καὶ κακὴν τύχην,
ὅπερ καὶ διάμετρόν ἐστι τῷ κακῷ δαίμονι, τὸ δὲ ἐρχόμε-
νον ὑπὸ γῆν ἀγαθὴν τύχην, διαμετροῦν τῷ ἀγαθῷ δαί-
μονι, τὸ δὲ ἀποχωροῦν ἀπὸ τοῦ ἀντιμεσουρανήματος ὡς 17
ἐπ' ἀνατολὴν θεάν, διαμετροῦν τῷ θεῷ, τὸ δὲ ἐπιφερόμε-
νον τῷ ὡροσκόπῳ ἀργόν, ὃ πάλιν διαμετρεῖ τῷ ἀργῷ. ἢ 18
ἵνα συντομώτερον φῶμεν, τοῦ ὡροσκοποῦντος ζωδίου τὸ
μὲν ἀπόκλιμα καλεῖται κακὸς δαίμων, ἡ δ' ἐπαναφορὰ
ἀργόν· ὡσαύτως τοῦ μεσουρανήματος τὸ μὲν ἀπόκλιμα
θεός, ἡ δ' ἐπαναφορὰ ἀγαθὸς δαίμων· κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ 19
καὶ τοῦ ἀντιμεσουρανήματος τὸ μὲν ἀπόκλιμα θεά, ἡ δὲ
ἐπαναφορὰ ἀγαθὴ τύχη· ὁμοίως τοῦ δύνοντος τὸ μὲν
ἀπόκλιμα κακὴ τύχη, ἡ δὲ ἐπαναφορὰ ἀργόν. ταῦτα δ' 20
οἴονται οὐ παρέργως ἐξετάζειν· οὐ γὰρ τὴν αὐτὴν δύνα-
μιν ἔχειν ἡγοῦνται τοὺς ἀστέρας πρὸς τὸ κακοποιεῖν ἢ μὴ
ἐπί τε τῶν κέντρων θεωρουμένους καὶ ἐπὶ ταῖς ἀναφοραῖς
καὶ τοῖς ἀποκλίμασιν, ἀλλ' ὅπου μὲν ἐνεργεστέραν ὅπου δὲ
ἀπρακτοτέραν. ἦσαν δέ τινες Χαλδαίων οἱ καὶ ἕκαστον 21
μέρος τοῦ ἀνθρωπείου σώματος ἑκάστῳ τῶν ζωδίων ἀνα-
τιθέντες ὡς συμπαθοῦν· κριὸν μὲν γὰρ κεφαλὴν ὀνομά-
ζουσι, ταῦρον δὲ τράχηλον, διδύμους δὲ ὤμους, καρκίνον
δὲ στέρνον, λέοντα δὲ πλευράς, παρθένον δὲ γλουτούς,

1. καρκίνον C. 25. κακὸν ποιεῖν X. 26. ἐπαναφοραῖς Salmasius, frustra: v. Creuzer. Plotini t. 3 p. 99 *a*. 27. καὶ] ἢ V.

22 ζυγὸν δὲ λαγόνας, σκορπίον αἰδοῖον καὶ μήτραν, τοξότην μηρούς, αἰγόκερων γόνατα, ὑδροχόον κνήμας, ἰχθύας δὲ πόδας. καὶ ταῦτα '''πάλιν οὐκ ἀσκόπως, ἀλλ' ἐπείπερ, ἐὰν ἔν τινι τούτων τῶν ζωδίων γένηται τῶν κατὰ τὴν γένεσιν κακοποιῶν ἀστέρων τις, πήρωσιν τοῦ ὁμωνυμοῦντος ἀπεργάζεται μέρους.

Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῶν ἐν τῷ ζωδιακῷ
23 κύκλῳ κεφαλαιωδέστερον ὑποδεδείχθω· οὐκ ἄτοπον δὲ ἑξῆς διελθεῖν καὶ περὶ τῆς διαιρέσεως αὐτῶν. ἐπιστάσεως γὰρ οὔσης ὡς τῶν ζωδίων μὴ κατ' ἰδίαν περιγραφὴν θεωρουμένων ἀλλ' ἑπτὰ ἀστέρων διεσπαρμένων παρατηρήσει, ἐπῆλθεν αὐτοῖς εἰς δώδεκα μοίρας τὸν ὅλον καταδιελεῖν
24 κύκλον. ὑποδεικνύντες γὰρ τὴν ἔφοδον φασίν, ἕνα τινὰ τῶν ἐν τῷ ζωδιακῷ κύκλῳ λαμπρὸν ἀστέρα παρατηρήσαντες ἀνατέλλοντα οἱ πάλαι, εἶτα ἀμφορέα τετρημένον πληρώσαντες ὕδατος εἴασαν ῥεῖν εἴς τι ἕτερον ὑποκείμενον ἀγγεῖον μέχρι τοῦ τὸν αὐτὸν ἀνασχεῖν ἀστέρα, στοχασάμενοί τε ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον
25 γεγονέναι τὴν τοῦ κύκλου περιστροφὴν πάλιν ἐλάμβανον τὸ δωδέκατον τοῦ ῥυέντος, καὶ ἐσκέπτοντο ἐν πόσῳ τοῦτο ἔρρευσε χρόνῳ· ἐν τοσούτῳ γὰρ ἔλεγον καὶ τὸ δωδέκατον μέρος ἀνεληλυθέναι τοῦ κύκλου, καὶ τοῦτον ἔχειν τὸν λόγον τὸ ἀνενεχθὲν μέρος τοῦ κύκλου πρὸς τὸν ὅλον κύκλον, ὃν ἔχει τὸ ῥυὲν τοῦ ὕδατος μέρος πρὸς τὸ ὅλον
26 ὕδωρ. ἐκ ταύτης τῆς ἀναφορᾶς, φημὶ δὲ τοῦ δωδεκατημορίου, τὸ τελευταῖον πέρας ἐσημειοῦντο ἀπὸ ἀστέρος τινὸς ἐπιφανοῦς κατ' αὐτὸ θεωρουμένου ἢ ἀπό τινος τῶν συνανατελλόντων βορειοτέρων ἢ νοτιωτέρων. τὸ δὲ αὐτὸ ἐποίουν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δωδεκατημορίων.

'Αλλ' ἡ μὲν ἔφοδος καθ' ἣν εἰς τοσαύτας μοίρας τὸν
27 ζωδιακὸν καταδιαιροῦσι κύκλον, ἐστὶ τοιαύτη· ἀνάλογος δ' ἔοικεν εἶναι καὶ καθ' ἣν τὸν ἐφ' ἑκάστης γενέσεως ὡρο-

2. ὑδρηχόον GV. 4. γίνεται X. 13. cf. Boeckh. Metrolog p. 37. φασίν] φασὶν ὅτι? dicunt quod H. 22. ἔχει V. 24. ὃν] ὃ L. 25. δὲ om CR. 31. ἔστη V.

σκόπον ἀρχικῶς παρατετηρηκέναι λέγουσιν. νύκτωρ μὲν
γὰρ ὁ Χαλδαῖος, φασίν, ἐφ' ὑψηλῆς τινὸς ἀκρωρείας ἐκα-
θέζετο ἀστεροσκοπῶν, ἕτερος δὲ παρήδρευε τῇ ὠδινούσῃ
μέχρις ἀποτέξοιτο, ἀποτεκούσης δὲ εὐθὺς δίσκῳ διεσήμαινε 28
τῷ ἐπὶ τῆς ἀκρωρείας. ὁ δὲ ἀκούσας καὶ αὐτὸς παρεση-
μειοῦτο τὸ ἀνίσχον ζώδιον ὡς ὡροσκοποῦν, μεθ' ἡμέραν
δὲ τοῖς ὡροσκοπίοις '''προσεῖχε καὶ ταῖς τοῦ ἡλίου κινήσεσιν.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ ζωδίων· τῶν δὲ ἀστέρων ἐνίους 29
μὲν ἀγαθοποιοὺς εἶναι λέγουσιν ἐνίους δὲ κακοποιοὺς τι-
νὰς δὲ καὶ κοινούς, οἷον ἀγαθοποιοὺς μὲν τὸν τοῦ Διὸς
καὶ τὸν τῆς Ἀφροδίτης, κακοποιοὺς δὲ τὸν τοῦ Ἄρεως
καὶ Κρόνου, ἐπίκοινον δὲ τὸν τοῦ Ἑρμοῦ, ἐπείπερ μετὰ
μὲν ἀγαθοποιῶν ἀγαθοποιὸς μετὰ δὲ κακοποιῶν κακο-
ποιός. ἄλλοι δὲ τοὺς αὐτοὺς ἀστέρας κατ' ἄλλην καὶ ἄλ- 30
λην σχέσιν ὁτὲ μὲν ἀγαθοποιοὺς ὁτὲ δὲ κακοποιοὺς ὑπάρ-
χειν νομίζουσιν· ἢ γὰρ παρὰ τὸ ζώδιον ἢ παρὰ τοὺς
τῶν ἄλλων ἀστέρων συσχηματισμοὺς οὔτε ὁ κακοποιὸς
ἀστὴρ πάντως κακοποιός ἐστιν οὔτε ὁ ἀγαθοποιὸς πάν-
τως ἀγαθοποιός ἐστιν. πλὴν τῶν ἑπτὰ ἡγεῖσθαι μὲν 3
τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην οἴονται, ἐλάττονα δὲ τούτων
δύναμιν ἔχειν πρὸς τὰς τῶν ἀποτελεσμάτων ἐκβάσεις τοὺς
λοιποὺς πέντε· παρ' ἣν αἰτίαν οἱ Αἰγύπτιοι βασιλεῖ μὲν
καὶ δεξιῷ ὀφθαλμῷ ἀπεικάζουσι τὸν ἥλιον, βασιλείᾳ δὲ
καὶ ἀριστερῷ ὀφθαλμῷ τὴν σελήνην, ῥαβδοφόροις δὲ τοὺς
πέντε ἀστέρας, τῷ δὲ λοιπῷ λαῷ τοὺς ἄλλους ἀπλανεῖς.
καὶ τῶν πέντε ἡλίῳ μὲν συμφωνεῖν καὶ συνεπικουρεῖν φασὶ 32
Κρόνον τε καὶ Δία καὶ Ἑρμῆν, οὓς καὶ ἡμερινοὺς κα-
λεῖσθαι διὰ τὸ τὸν ἥλιον, ᾧ συνεργοῦσι, τῶν μεθ' ἡμέ-
ραν γεννωμένων ἐπικρατεῖν. τοὺς δὲ αὐτοὺς ἀστέρας μεί- 33

2. γὰρ om *C*. φησὶν *L*. 4. ἀποτέξαιτο *L*: corr Lobeck. ad Phrynich. p. 743. διδασκάλῳ *H*. 7. ὡροσκόποις *L*: corr Salmasius. 11. τὸν ante τῆς om *CR*. Ἄρεος *FG*. 18. ὁ add *CRV*. 22. οἱ Αἰγύπτιοι] v. Wyttenbach. ad Plutarch. 371 D. 23. βασιλίδι *X* et margo *R*. 28. γεννωμένων μεθ' ἡμέραν *CR* et Marcianus 262, μεθ' ἡμέραν γενομένων *VX*. 29. post ἐπικρατεῖν, si non plura, haec certe desunt: σελήνῃ δὲ Ἄρην τε καὶ Ἀφροδίτην.

ζονα μᾶλλον ἴσχειν δύναμιν ἢ παρὰ τὸ ἐν ἰδίοις οἴκοις
ὑπάρχειν ἢ ὑψώμασιν ἢ ὁρίοις, ἢ παρὰ τὸ δορυφορεῖσθαί
τινας ὑπό τινων, ἢ παρὰ τὸ ἐπιβλέπειν ἀλλήλους καὶ
συσχηματίζεσθαι ἀλλήλοις, ἢ παρὰ τὸ ἐπὶ κέντροις εἶναι.
34 οἶκος δέ ἐστι κατ' αὐτοὺς ἡλίου μὲν λέων, σελήνης δὲ
καρκίνος, Κρόνου δὲ αἰγόκερως καὶ ὑδροχόος, Διὸς τοξό-
της καὶ ἰχθύες, Ἄρεως κριὸς καὶ σκορπίος, Ἀφροδίτης
35 ταῦρος καὶ ζυγός, Ἑρμοῦ δίδυμοι καὶ παρθένος. ὑψώ-
ματα δὲ καλοῦσιν ἀστέρων, καὶ ταπεινώματα ὡσαύτως, τὰ
ἐν οἷς χαίρουσιν ἢ ὀλίγην δύναμιν ἔχουσιν· χαίρουσι
μὲν γὰρ ἐν τοῖς ὑψώμασιν, ὀλίγην δὲ δύναμιν ἔχουσιν ἐν
36 τοῖς ταπεινώμασιν. οἷον ἡλίου μὲν ὕψωμα κριός, καὶ
πρὸς ἀκρίβειαν ἡ ἐννεακαιδεκάτη τούτου μοῖρα, ταπείνωμα
δὲ τὸ διαμετροῦν ζώδιον, σελήνης δὲ ‴πάλιν ὕψωμα μὲν
ταῦρος ταπείνωμα δὲ τὸ διαμετροῦν, Κρόνου ζυγός, Διὸς
καρκίνος, Ἄρεως αἰγόκερως, Ἀφροδίτης ἰχθύες, Ἑρμοῦ
παρθένος· καὶ ταπεινώματα τούτων, ὡς ἔφην, τὰ διαμε-
37 τροῦντα τῶν ὑψωμάτων. ὅρια δὲ ἀστέρων προσαγορεύου-
σιν ἐν ἑκάστῳ ζῳδίῳ ἐν οἷς ἕκαστος τῶν ἀστέρων ἀπὸ
ποστῆς μοίρας ἐπὶ ποστὴν μοῖραν πλεῖστον δύναται· περὶ
ὧν οὐχ ἡ τυχοῦσα παρ' αὐτοῖς ἐστι καὶ κατὰ τοὺς πίνακας
38 διαφωνία. δορυφορεῖσθαι δὲ ἀστέρας λέγουσιν, ὅταν μέ-
σοι ὦσιν ἄλλων ἀστέρων ἐν συνεχείᾳ ζῳδίων· οἷον ἐὰν
τοῦ αὐτοῦ ζῳδίου ὃς μέν τις ἀστὴρ τὰς πρώτας ἐπέχῃ
μοίρας ὃς δὲ τὰς τελευταίας ὃς δὲ τὰς ἐν μέσῳ, δορυφο-
ρεῖσθαι λέγεται ὁ ἐν μέσῳ ὑπὸ τῶν τὰς ἐπ' ἄκροις ἐπε-
39 χόντων μοίρας. ἐπιβλέπειν δὲ λέγονται ἀλλήλους καὶ συμ-
φωνεῖν ἀλλήλοις ὡς οἱ κατὰ τρίγωνον ἢ τετράγωνον φαι-
νόμενοι. κατὰ τρίγωνον μὲν οὖν σχηματίζονται καὶ ἐπι-
θεωροῦσιν ἀλλήλους ἀστέρες οἱ [ἐπὶ] τριῶν ζῳδίων ἔχον-
τες τὸ μεταξὺ διάστημα, κατὰ τετράγωνον δὲ οἱ δυοῖν.

1. ἴσχυν V, ἔχειν CFGR. 2. ὑπάρχειν om CR. 6. κρόνος C. ὑδρηχόος GV. 7. ἰχθῦς F, ἰχθύς G. 11. τοῖς — ἐν om C. 16. Ἑρμοῦ παρθένος om CHR.

καὶ δοκεῖ κατὰ μὲν τρίγωνον ἀγαθοποιῷ κακοποιὸς συσχη- 40
ματιζόμενος εὐεργετικὸς εἶναι καὶ πολὺ μᾶλλον ἀγαθο-
ποιός, ἀγαθοποιῷ δὲ ἤπιος αὐτὸ μόνον, καὶ κακοποιὸς
κακοποιῷ, κατὰ δὲ τετράγωνον ἀνάπαλιν. ἐπίκεντροι δὲ
λέγονται οἱ ἐπί τινος τῶν κέντρων θεωρούμενοι, ἤτοι ἐπὶ
τοῦ ὡροσκόπου ἢ τοῦ μεσουρανήματος ἢ δύσεως ἢ ἀντι-
μεσουρανήματος.

Ἀλλὰ γὰρ τούτων οὕτως ἡμῖν ὡς ἐν τύπῳ καὶ ὁλο- 41
σχερῶς ἐκκειμένων προληπτέον ὡς ἀπ' αὐτῶν ὁρμηθέντες
οἱ Χαλδαῖοι τὰς προαγορεύσεις ποιοῦνται τῶν ἀποτε-
λεσμάτων. διαφορὰ δὲ ἔστιν αὐτῶν, ἐπεὶ τὰ μὲν ἁπλού-
στερα καθειστήκει τὰ δὲ ἀκριβέστερα, καὶ ἁπλούστερα μὲν
τὰ κατὰ ζῴδιον ἢ ἁπλῆν ἀστέρος δύναμιν γινόμενα, οἷον
ὅτι ὅδε ὁ ἀστὴρ ἐν τῷδε τῷ ζῳδίῳ γενόμενος τοιούτους
ποιεῖ, ἀκριβέστερα δὲ τὰ κατὰ συνδρομὴν καὶ ὡς αὐτοὶ 42
λέγουσι τὰ κατὰ σύγκρασιν πλειόνων, οἷον "ἐὰν ὅδε μὲν
ὡροσκοπῇ ὅδε δὲ μεσουρανῇ ὅδε δὲ ἀντιμεσουρανῇ οἱ
δὲ ἄλλοι οὕτως ἔχωσι, συμβήσεται τάδε."

Ὁ μὲν οὖν χαρακτὴρ τῆς Χαλδαϊκῆς μεθόδου τοιοῦ- 43
τος ἔοικεν εἶναι· ῥᾴδιον δ' ἔστι '''λοιπὸν ἐπὶ παραδοθέντι
τούτῳ συμπεριφέρεσθαι ταῖς κομιζομέναις ἀντιρρήσεσιν.
καὶ δὴ ἔνιοι μὲν ἀγροικότερον πειρῶνται διδάσκειν ὡς οὐ
πάντως συμπάσχει τοῖς οὐρανίοις τὰ ἐπίγεια· οὐδὲ γὰρ 44
οὕτως ἥνωται τὸ περιέχον ὡς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ἵνα
ὃν τρόπον τῇ κεφαλῇ τὰ ὑποκείμενα μέρη συμπάσχει καὶ
τοῖς ὑποκειμένοις ἡ κεφαλή, οὕτω καὶ τοῖς ἐπουρανίοις
τὰ ἐπίγεια, ἀλλά τις ἔστι τούτων διαφορὰ καὶ ἀσυμπά-
θεια ὡς ἂν μὴ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐχόντων ἕνωσιν. ἄλλοι 45
δὲ καὶ τὸν περὶ εἱμαρμένης κινοῦσι λόγον· εἰ γὰρ μὴ
πάντα γίνεται κατὰ εἱμαρμένην, οὐκ ἔστι Χαλδαϊκὴ ἡ
τοῦτο ἀξιοῦσα [κατὰ εἱμαρμένην εἶναι]. οὐκ ὀλίγοι δὲ ἦσαν

1. σχηματιζόμενος V. 3. ἤπιος] ἤποιος πρὸς G. 4. δὲ τὸ τετράγωνον FGV. 5. ἐπὶ] ὑπὸ L. 16. ὧδε C. 17. ἀντιμεσουρανῇ] μὴ μεσουρανῇ CRV et margo X, R ἀντι subscripta, C in margine posita. μὴ ἀντιμεσουρανῇ X. 23. οὐ X. 25. συμπάσχῃ CRV.

46 οἱ κἀκεῖνο συνερωτῶντες. ἐπεὶ τῶν γινομένων τὰ μὲν κατ' ἀνάγκην γίνεται τὰ δὲ κατὰ τύχην τὰ δὲ παρ' ἡμᾶς, πάντως οἱ Χαλδαῖοι, εἰ δυνατῆς ἐφίενται προρρήσεως, ἤτοι ἐν τοῖς κατ' ἀνάγκην ποιήσονται τὰς προαγορεύσεις ἢ ἐν τοῖς κατὰ τύχην ἐκβαίνουσιν ἢ ἐν τοῖς παρ' ἡμᾶς.

47 καὶ εἰ μὲν ἐν τοῖς κατ' ἀνάγκην, ἀνωφελεῖς εἰσὶν ἐν τῷ βίῳ· τὸ γὰρ κατ' ἀνάγκην συμβαῖνον οὐκ ἔστιν ἐκκλῖναι, ἀλλ' ἐάν τε θέλωμεν ἐάν τε μὴ θέλωμεν, ἐκβῆναι δεῖ τὸ τοιοῦτο. τότε δ' ἂν χρειώδης ἐτύγχανεν ἡ πρόρρησις, εἰ πρὸς τὴν ἔκκλισιν αὐτοῦ τὴν ἀναφορὰν ἐλάμβανεν. εἰ δ' ἐν τοῖς τυχηροῖς, ἀδύνατόν τι ἐπαγγέλλονται· ἄστατα γὰρ τὰ τυχηρῶς γινόμενα, τῶν δὲ ἀστάτων καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἐκβαινόντων οὐκ ἔνεστιν ἑστῶσαν ποιεῖσθαι τὴν
48 προαγόρευσιν. λείπεται οὖν ἐν τοῖς παρ' ἡμᾶς γιγνομένοις αὐτοὺς ποιεῖσθαι τὰς προρρήσεις. ὃ πάλιν ἀμήχανον· τὸ γὰρ ἐπ' ἐμοὶ κείμενον ἐκβῆναι ἢ μή, καὶ τὸ μὴ ἔχον ἀρχῆθεν προκαταβεβλημένην αἰτίαν, οὐκ ἂν δύναιτό τις προλέγειν. οὐκ ἄρα δυνατῆς ἐφίενται προρρήσεως οἱ Χαλδαῖοι.

49 Οἱ μὲν οὖν πλείους διὰ τοιούτων τινῶν ἀκροβολισμῶν πειρῶνται τὴν Χαλδαϊκὴν μέθοδον ἀναιρεῖν· ἡμεῖς δὲ κατὰ τὸν ὅμοιον τῆς ἐπιχειρήσεως τρόπον τὰς ἀρχὰς καὶ ὥσπερ '''στοιχεῖα ταύτης κινήσαντες ἕξομεν αὐταῖς καὶ τὴν τῶν λοιπῶν θεωρημάτων σύστασιν ἠθετημένην.

50 Ἀρχὴ τοίνυν καὶ ὥσπερ θεμέλιος τῆς Χαλδαϊκῆς ἐστὶ τὸ στῆσαι τὸν ὡροσκόπον· ἀπὸ τούτου γὰρ τὰ λοιπὰ τῶν κέντρων λαμβάνεται, τά τε ἀποκλίματα καὶ αἱ ἐπαναφοραὶ τά τε τρίγωνα καὶ τὰ τετράγωνα καὶ οἱ κατ' αὐτὰ σχηματισμοὶ τῶν ἀστέρων, ἀπὸ δὲ πάντων τούτων αἱ
51 προαγορεύσεις. ὅθεν ἀναιρεθέντος τοῦ ὡροσκόπου κατ' ἀνάγκην οὐδὲ τὸ μεσουρανοῦν ἐστὶν ἢ δῦνον ἢ ἀντιμεσουρανοῦν γνώριμον· τούτων δὲ ἀκαταληπτουμένων συνα-

9. τόδε V. 13. ἔστιν FG. 24. συνηθετημένην? nisi cum GH pro αὐταῖς legatur αὐτῆς. 26. στῆναι L: cf. Dorvill. Charit. p. 671. 27. αἱ om L.

φανίζεται πᾶσα ἡ Χαλδαϊκὴ μέθοδος. ὅτι δὲ ἀνεύρετον 52
αὐτοῖς ἐστὶ τὸ ὡροσκοποῦν ζῴδιον, ποικίλως ἔνεστι διδά-
σκειν. ἵνα γὰρ τοῦτο καταληφθῇ, δεῖ πρῶτον μὲν τὴν
γένεσιν τοῦ πίπτοντος ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν βεβαίως κατει-
λῆφθαι, δεύτερον δὲ τὸ διασημαῖνον ταύτην ὡροσκόπιον
ἀπλανὲς ὑπάρχειν, τρίτον δὲ τὴν ἀναφορὰν τοῦ ζῳδίου
πρὸς ἀκρίβειαν συνῶφθαι. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἀποτέξεως 53
ἡ ἀναφορὰ τοῦ κατ' οὐρανὸν ἀνίσχοντος ζῳδίου τετήρη-
ται, καθάπερ διακόνῳ πρὸς τὴν τήρησιν τοῦ ὡροσκόπου
χρησαμένων τῶν Χαλδαίων· ἐπὶ δὲ τῇ ἀναφορᾷ ὁ συσχη-
ματισμὸς τῶν ἄλλων ἀστέρων, ὅπερ διάθεμα καλοῦσι,
καὶ ἐπὶ τῷ διαθέματι αἱ προαγορεύσεις. οὔτε δὲ τὴν γέ- 54
νεσιν τῶν ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν πιπτόντων λαμβάνειν δυνα-
τόν ἐστιν, ὡς παραστήσομεν, οὔτε τὸ ὡροσκόπιον ἀπλανὲς
καθέστηκεν, οὔτε τὸ ἀνίσχον ζῴδιον πρὸς ἀκρίβειαν κατα-
λαμβάνεται. τοίνυν ἀσύστατός ἐστιν ἡ τῶν Χαλδαίων
μέθοδος. λέγωμεν δὲ περὶ τοῦ πρώτου πρῶτον. 55

Τὴν δὴ γένεσιν τῶν ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν πεσουμένων
ἀρχαϊκώτερον ἤτοι ἀπὸ τῆς τοῦ σπέρματος καταβολῆς καὶ
συλλήψεως λαμβάνουσιν ἢ ἀπὸ τῆς ἐκτέξεως. ἀλλ' ἀπὸ
μὲν τῆς τοῦ σπέρματος καταβολῆς καὶ συλλήψεως οὐκ ἂν
εἴποιεν· ἀκατάληπτος γάρ ἐστιν ὁ ἀκριβὴς ταύτης χρόνος.
καὶ εἰκότως· οὐ γὰρ ἔχομεν λέγειν εἴτε ἅμα τῇ θέσει τοῦ 56
σπέρματος γέγονεν ἡ σύλληψις εἴτε καὶ μή. δύναται
μὲν γὰρ καὶ ἅμα νοήματι τοῦτο συμβαίνειν, ὥσπερ καὶ
τὸ προσαχθὲν τοῖς διαπύροις τῶν κλιβάνων στέαρ (τοῦτο
γὰρ εὐθὺς κολλᾶται), δύναται δὲ καὶ μετὰ χρόνον, ἐπείπερ 57
καὶ τὰ εἰς τὴν γῆν καταβαλλόμενα τῶν σπερμάτων οὐκ
εὐθὺς ῥιζοβολοῦντα συμπλέκεται ταῖς ὑποκειμέναις βώλοις.
καὶ διαστήματος δὲ ὄντος ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς μήτρας
μέχρι τοῦ πυθμένος, ἔνθα καὶ τὰς συλλήψεις λέγουσι γί-
νεσθαι ἰατρῶν παῖδες, πάντως ἐν χρόνῳ τινὶ τὸ διάστημα

4. 13. 18. σκέψιν CRX. 6. τρόπον C. 7. ἀποτάξεως CSV.
13. ἐπὶ L. 17. λέγομεν GR. δὴ CRVX. 20. ἐκτάξεως V.
21. τῆς om C. 25. μὲν om V. ὥστε C. 26. στέας VX.

τοῦτο ποιεῖν πέφυκεν ἡ καταβαλλομένη τοῦ σπέρματος
58 φύσις. οἱ δὲ τούτου ἀγνοοῦντες τὴν ποσότητα τοῦ χρόνου κατὰ τὸ ἀκριβὲς Χαλδαῖοι τὴν σύλληψιν οὐδέποτε καταλήψονται. τοῦ σπέρματος ὁτὲ μὲν εὐθυβολουμένου καὶ αὐτοῖς προσπίπτοντος ὑφ' ἓν τοῖς εὐφυῶς ἔχουσι πρὸς σύλληψιν τῆς μήτρας τόποις, ὁτὲ δὲ πολυσπόρως ἐμπίπτοντος, ὑπ' αὐτῆς δὲ τῆς ἐν τῇ μήτρᾳ δυνάμεως εἰς ἕνα τόπον συνάγεσθαι δυναμένου, τῶν ἀγνώστων τὸ πότε γίγνεται τὸ πρῶτον καὶ πότε τὸ δεύτερον, πόσος τε ὁ εἰς ἐκείνην τὴν σύλληψιν ἀναλισκόμενος χρόνος καὶ πόσος ὁ
59 εἰς ταύτην. ἀγνοουμένων δὲ τούτων οἴχεται καὶ ἡ πρὸς ἀκρίβειαν τῆς συλλήψεως κατάληψις. εἴπερ τε, ὥς τινες τῶν φυσικῶν εἰρήκασιν, ἑψόμενον πρῶτον καὶ προμεταβάλλον ἐν μήτρᾳ τὸ σπέρμα τότε προσέρχεται τοῖς ἀναστομωθεῖσιν αὐτῆς ἀγγείοις, αὐτόθεν οὐκ εἰδότες τὴν ποσότητα τοῦ τῆς μεταβολῆς χρόνου οὐκ εἴσονται οὐδὲ
60 τὸν τῆς συλλήψεως καιρόν. καὶ μὴν ὥσπερ κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος ἐν ταῖς τῶν μερῶν ἐνεργείαις διαφέρουσιν ἀλλήλων αἱ γυναῖκες, οὕτως εἰκὸς αὐτὰς καὶ κατὰ τὴν τῆς μήτρας ἐνέργειαν διαφέρειν, τὰς μὲν θᾶττον συλλαμβανούσας τὰς δὲ βράδιον. καὶ οὐ παράδοξον, ὅτε καὶ ἑαυταῖς συγκρινόμεναι νυνὶ μὲν εὐσύλληπτοι
61 θεωροῦνται νυνὶ δὲ οὐδαμῶς. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ λέγειν πρὸς ἀκρίβειαν τὸ πότε συνέσχηται τὸ καταβληθὲν σπέρμα, ἵνα καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου στήσωσιν οἱ Χαλδαῖοι τὸν τῆς γενέσεως ὡροσκό-
62 πον. καὶ μὴν οὐδὲ ἔνεστι λέγειν ὡς διὰ σημείων τινῶν καταλαμβάνεσθαι πέφυκεν ὁ τῆς συλλήψεως χρόνος, καθάπερ '''ἐκ τοῦ κατεξηράνθαι μὲν μετὰ τὴν μῖξιν τοὺς γυναικείους κόλπους, μεμυκέναι δέ, εἰ οὕτω τύχοι, τὸ τῆς

οι
2. εἰ R, εἰ VX. τοῦτο L. 4. τοῦ] τοῦ τε? τοῦ γὰρ H. 7. ὑπ'] ἐπ' L. 8. συνάγεσθαι μὴ δυναμένου GH. 9. τὸ post πότε om V. 17. κατὰ τὰ] καὶ τὰ CRSVX, κατὰ FG. 22. ὅτε] ὃ C. νυνὶ] ναοὶ C. 25. καταληφθὲν C. 26. συστήσωσιν L.

μήτρας στόμιον, ἐπεσχῆσθαι δὲ τὴν ἔμμηνον κάθαρσιν,
κίσσαν δὲ ἐπιγίγνεσθαι. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ ταῦτα κοι- 63
νοποιεῖται τὰ σημεῖα πρὸς τὰς μὴ συνειληφυίας· εἶτα
καὶ εἰ μὴ κοινοποιοῖτο, γενομένην ἤδη κατὰ πλάτος πλει-
όνων ἡμερῶν διελθουσῶν σύλληψιν δηλοῖ, καὶ οὐ πρὸς
ἀκρίβειαν καὶ ὑπόγυιον καὶ ἐν ὡριαίοις κειμένην διαστή-
μασιν. χρείαν δ' ἔχουσιν οἱ Χαλδαῖοι πρὸς διάγνωσιν 64
τῶν διαφερόντων βίων οὐ τοῦ ὁλοσχεροῦς καὶ ἐν πλάτει
χρόνου τῆς συλλήψεως, τοῦ δὲ πρὸς ἀκρίβειαν.

Ἀλλὰ γὰρ ἐκ τούτων πρόδηλον ὅτι οὐχ οἷόν τέ ἐστιν
ἀπὸ συλλήψεως τὸν ὡροσκόπον ἑστάναι. καὶ μὴν οὐδὲ 65
ἀπὸ τέξεως. πρῶτον μὲν γὰρ ἄπορόν ἐστι τὸ πότε ῥητέον
ἀπότεξιν εἶναι, ἆρά γε ὁπόταν ἄρχηται προκύπτειν εἰς
τὸν ψυχρὸν ἀέρα τὸ ἀποτικτόμενον, ἢ ὅταν ὀλίγον ἐξίσχῃ,
ἢ ὅταν εἰς τὴν γῆν κατενεχθῇ. εἶτα οὐδὲ ἐφ' ἑκάστου 66
τούτων δυνατόν ἐστι τὸν ἀκριβῆ τῆς ἀποτέξεως χρόνον
ὁρίζειν· καὶ γὰρ διὰ παράστημα ψυχῆς καὶ δι' ἐπιτηδειό-
τητα σώματος καὶ πρὸς διάθεσιν τῶν τόπων καὶ δι' ἐμπει-
ρίαν μαίας καὶ ἄλλας ἀπείρους προφάσεις οὐχ ὁ αὐτός
ἐστι χρόνος καθ' ὃν προκύπτει τὸ τικτόμενον ῥαγέντων
τῶν ὑμένων ἢ ἐκτὸς ὀλίγον γίνεται ἢ εἰς τὴν γῆν κατα-
φέρεται, ἀλλ' ἄλλος ἐπ' ἄλλων. ὃν πάλιν μὴ δυνάμενοι 67
ὡρισμένως καὶ ἀκριβῶς σταθμήσασθαι οἱ Χαλδαῖοι ἐκπε-
σοῦνται τοῦ δεόντως τὴν τῆς ἀποτέξεως ὥραν ὁρίζειν.

Ὅτι μὲν οὖν τὸ ὅσον ἐπὶ τοῖς τῆς ἀποτέξεως χρόνοις
ἐπαγγέλλονται μὲν τὸν ὡροσκόπον γινώσκειν Χαλδαῖοι,
οὐκ ἴσασι δέ, ἐκ τούτων συμφανές· ὅτι δὲ οὐδὲ τὸ ὡρο- 68
σκόπιον ἀπλανές ἐστιν αὐτοῖς, πάρεστι κατὰ τὸν ὅμοιον
ἐπιλογίζεσθαι τρόπον. ὅταν γὰρ λέγωσιν ὅτι ὁ παρεδρεύων
τῇ ὠδινούσῃ τὴν ἀπότεξιν δίσκῳ σημαίνει τῷ ἐπὶ τῆς
ἀκρωρείας ἀστεροσκοποῦντι Χαλδαίῳ, κἀκεῖνος εἰς οὐρα-

2. κοινῇ ποιεῖται R, ποιεῖται C. 4. γενόμενον L. 6. ὑπόγυον V, ὑπόγειον CR. 12. τάξεως et 13. ἀπόταξιν et 16. ἀποτάξεως V. 22. in aliis Fabricius, ἐπ' ἄλλῳ L. ὅ L. 23. σταθμήσεσθαι C. 24. δέοντος C.

νὸν ἀποβλέπων ἐπισημειοῦται τὸ ἀνίσχον ζώδιον, τὸ μὲν πρῶτον ὑποδείξομεν αὐτοῖς ὅτι τῆς '''ἀποτέξεως ἀορίστου τυγχανούσης, καθὼς μικρῷ πρόσθεν παρεστήσαμεν, οὐδὲ
69 τὸ δίσκῳ διασημαίνειν ταύτην εὔκολον. εἶτα ἔστω καὶ καταληπτὴν τυγχάνειν τὴν ἀπότεξιν, ἀλλ' οὔ γε πρὸς ἀκριβῆ χρόνον ταύτην παρασημειοῦσθαι δυνατόν ἐστιν. τὸν γὰρ τοῦ δίσκου ψόφον ἐν πλείονι χρόνῳ καὶ ἐν συχνῷ πρὸς αἴσθησιν δυνάμενον μερίζεσθαι κινεῖσθαι συμβέβηκεν ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν. τεκμήριον δὲ τὸ ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ὀρεινῇ δενδροτομούντων θεωρούμενον· μετὰ γὰρ ἱκανὴν ὥραν τοῦ κατενεχθῆναι τὸν πέλεκυν ἐξακούεται ἡ τῆς πληγῆς φωνὴ ὡς ἂν ἐν πλείονι χρόνῳ φθάνουσα ἐπὶ τὸν
70 ἀκούοντα. καὶ διὰ τοῦτο τοίνυν οὐκ ἔστιν ἀκριβῶς τοῖς Χαλδαίοις τὸν χρόνον τοῦ ἀνίσχοντος ζωδίου καὶ κατ' ἀκρίβειαν ὡροσκοποῦντος λαμβάνειν. καὶ μὴν οὐ μόνον φθάνει πλείων διελθεῖν χρόνος μετὰ τὴν ἀπότεξιν, ἐν ᾧ γίνεται ὁ ἦχος ἀπὸ τοῦ ταῖς τῆς τικτούσης ὠδῖσι παρεδρεύοντος ὡς ἐπὶ τὸν ἀστεροσκοποῦντα· ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ οὗτος ἀναβλέπει καὶ περισκοπῶν ἐξετάζει τὸ ἐν τίνι τῶν ζωδίων ἐστὶν ἡ σελήνη καὶ τῶν λοιπῶν ἀστέρων ἕκαστος, φθάνει ἀλλοῖον γενέσθαι τὸ περὶ τοὺς ἀστέρας διάθεμα, τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως ἀλέκτῳ τάχει περιφερομένης, πρὶν τηρητικῶς παραπλάσασθαι τῇ τοῦ γεννηθέντος ὥρᾳ
71 τὰ κατ' οὐρανὸν βλεπόμενα. ἄλλως τε ἡ τοιαύτη παρατήρησις νύκτωρ ἴσως δύναται προκόπτειν τοῖς Χαλδαίοις, ὅτε τά τε ἐν τῷ ζωδιακῷ βλέπεται κύκλῳ καὶ οἱ σχηματισμοὶ τῶν ἀστέρων εἰσὶν ἐμφανεῖς. ἐπεὶ οὖν τινὲς καὶ μεθ' ἡμέραν γεννῶνται, ὅτε οὐδὲν τῶν προειρημένων δυνατόν ἐστι παρασημειοῦσθαι, μόνας δέ, εἰ καὶ ἄρα, τὰς τοῦ ἡλίου κινήσεις, ῥητέον ἐπὶ τινῶν μὲν δυνατὴν εἶναι

1. ζώδιον om F. 4. τὸ] τῷ L. 5. καταληπτικὴν GHV. 6. ταύτης CR. παρεπισημειοῦσθαι GHV. 7. καὶ ἐν συχνῷ om H. 9. δὲ τῶν ἐπὶ τῇ CR, δὲ τῶν ἐπὶ τῶν ἐν τῇ X. 12. πληγῆς φωνὴ] φωνῆς πληγῇ C. 14. κατ' ἀκρίβειαν om H. 21. διάθημα GV. 22. ἀλλ' ἐκτῶ C, perpetua (ἀλήκτῳ?) H. 30. δυνατὸν FG.

τὴν τῶν Χαλδαίων μέθοδον ἐπὶ τινῶν δὲ ἀδύνατον. ὅρα 72
δὲ μή ποτε καὶ νύκτωρ οὐκ ἰσχύουσιν ἀπλανεῖς διὰ παν-
τὸς ποιεῖσθαι τὰς τῶν οὐρανίων παρατηρήσεις· πολλά-
κις γὰρ συννεφεῖς εἰσὶν αἱ νύκτες καὶ ἀχλυώδεις, ἀγαπη-
τὸν δὲ ἦν πάσης ἀναιρουμένης τοιαύτης προφάσεως τὸ
βέβαιον εὑρεῖν ἐν τῷ μαθήματι, μή τοί γε καὶ κωλύμα-
τός τινος ὄντος πρὸς τὴν ἀκριβῆ τῶν οὐρανίων κατάληψιν.

Ἀθετήσαντες δὴ καὶ τὸ κατὰ τοὺς Χαλδαίους ὡρο- 73
σκόπιον, συντόμως τε παραστήσαντες ὅτι μετὰ τῶν τῆς
'''γενέσεως χρόνων ἄληπτόν ἐστιν αὐτοῖς, ἐπὶ τὸ λειπόμε-
νον τῆς ὑποσχέσεως μέρος χωρῶμεν. ἐλείπετο δὲ καὶ περὶ
τῆς ἀναφορᾶς τῆς ἐν τῷ ζωδιακῷ κύκλῳ διελθεῖν, ἀποστάντας
τῶν ἔμπροσθεν ἐκκειμένων ἡμῖν ἐλέγχων. φαμὲν τοίνυν 74
ὅτι δυσδιόριστοί εἰσιν ἀπ' ἀλλήλων, μᾶλλον δὲ ἀδυνάτως
ἔχουσι κατὰ τὸ ἀκριβὲς ὁρισθῆναι αἱ τῶν ζωδίων μοῖραι,
ἀλλ' εἰκός ἐστιν ἤδη ἀνεσχηκὸς ζώδιον δοκεῖν μήπω ἀνα-
τεταλκέναι, καὶ ἀνάπαλιν μήπω ἀνατεταλκὸς δοκεῖν ἤδη
ἀνεσχηκέναι. οὐδὲ γὰρ ἡ προειρημένη τῶν ὑδριῶν ἔφοδος 75
δύναταί τι τοῖς Χαλδαίοις παρεπικουρεῖν, ἐπείπερ καὶ
παρὰ τὸ ῥέον ὕδωρ καὶ παρὰ τὴν τοῦ ἀέρος κρᾶσιν ἀνώ-
μαλα τὰ τῆς ῥύσεως καὶ τῶν ἀντιπαρηκόντων τῇ ῥύσει
χρόνων. τὴν μὲν γὰρ τοῦ ὕδατος φορὰν εἰκός ἐστιν ἀνό-
μοιον γίνεσθαι κατ' ἀρχάς, ὅτε καθαρόν ἐστι τὸ ῥέον,
καὶ ἐξ ὑστέρου, ὅτε ἰλυῶδες καὶ δυσρευστότερον· τὴν δὲ 76
τοῦ ἀέρος κρᾶσιν πιθανὸν ἀχλυώδους μὲν καὶ παχυτέρου
ὄντος ἀντιπίπτειν τῇ ἐκρύσει, τρόπον τινὰ ἐμφράττουσαν
αὐτήν, διαυγοῦς δὲ καὶ λεπτομεροῦς καθεστῶτος συνερ-
γεῖν μᾶλλον. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀμφορεὺς οὐχ ὡσαύτως 77
ῥυήσεται πλήρης καθεστώς, ὡσαύτως δὲ ἡμίκενος ἢ πρὸς
τῷ κενοῦσθαι τυγχάνων, ἀλλ' ὁτὲ μὲν ὀξύτερον ὁτὲ δὲ

4. εἰσὶν om C. 6. μήτι C. 8. δὲ CGHR. 9. των^{ον} et 10. χρόνων^{ον} R, τὸν et χρόνον CX. 14. ὑπ' CR. 17. δοκεῖ C. 18. ὑδρειῶν L. 19. ἐπείπερ] cf. Boeckh. Metrolog. p. 38. 20. δέον C. 21. τὰ τῆς ῥύσεως καὶ] τῆς ῥύσεται C. 26. ἐκκρίσει^{κρύ} R, ἐκκρίσει^{αρυ} C, ἐκκρίσει VX, ἐκκρύσει G. ἀντιφράττουσα CRX.

βραδύτερον ὅτὲ δὲ μέσως, τῆς οὐρανίου φορᾶς ἰσοταχῶς
78 διὰ παντὸς ἐλαυνομένης. τὸ δὲ πάντων κυριώτατον, ἕκα-
στον τῶν ζῳδίων οὐ συνεχές ἐστι σῶμα, οὐδ' ὥσπερ ἡρ-
μολογημένον τῷ πρὸ ἑαυτοῦ καὶ μεθ' αὐτὸ συνῆπται μη-
δεμιᾶς μεταξὺ πιπτούσης διαστάσεως, ἀλλ' ἐκ διεσπαρμέ-
νων ἀστέρων συνέστηκε καὶ μεταξύτητάς τινας ἐχόντων
καὶ διαλείμματα, τοῦτο μὲν κατὰ τὴν μεσότητα τοῦτο δὲ
79 πρὸς τοῖς πέρασιν. ὅθεν πάντως, ἀριθμητοῖς μορίοις
τῶν ἐν τῷ κύκλῳ ζῳδίων περιγραφομένων, πλάνην ἀναγ-
καῖόν ἐστι γίγνεσθαι τοῖς ἀπὸ τῆς γῆς παρατηροῦσι, λαν-
θάνοντος αὐτοὺς τοῦ προσπίπτοντος διαλείμματος, εἴτε
τοῦ προηγουμένου ζῳδίου πέρας ἐστὶν εἴτε τοῦ ἐπανιόντος
80 ἀρχή. οἱ δὲ λόφοι ἀφ' ὧν αἱ ἀστεροσκοπίαι γίνονται, οὐχ
οἱ αὐτοὶ πάντοτε διαμένουσιν, ἀλλὰ κατὰ μοῖραν ἑτεροιου-
μένου καὶ μεταβάλλοντος τοῦ κόσμου ἤτοι κατακλυσμοῖς
'''ἐξ ὄμβρων ἢ σεισμοῖς γῆς ἢ ἄλλοις τισὶ τοιούτοις παθή-
μασιν ἐνοχλοῦνται, ὥστε καὶ παρὰ τὴν τούτων ἐξαλλαγὴν
μὴ τὰς αὐτὰς γίνεσθαι τῶν ἀστέρων παρατηρήσεις, ἀλλ'
ἑτέραν μὲν τὴν ἀφ' ὕψους συμβαίνειν παρατήρησιν δια-
φέρουσαν δὲ τοῖς ἀπὸ χθαμαλοῦ βλέπουσι, καὶ τὸ ἐκείνοις
81 ὀφθὲν μὴ πάντως καὶ τοῖς ἄλλοις τεθεωρῆσθαι. συμ-
παραλάβοι δ' ἄν τις ἐνταῦθα καὶ τὴν τῶν αἰσθήσεων
παραλλαγήν· ἄλλοι γὰρ ἄλλων εἰσὶν ὀξυωπέστεροι, καὶ
ὃν τρόπον τὸ μηδέπω βλεπόμενον ἡμῖν διὰ ποσὴν ἀπό-
στασιν, τοῦτο ὡς μέγιστον κατειλήφασιν ἀετοί τε καὶ
ἱέρακες δι' ὑπερβολὴν ὀξυωπίας, οὕτω τὸ ἀνίσχον ἤδη καὶ
ὡροσκοποῦν ζῴδιον ἐκ μακροῦ διαστήματος τῷ μὴ ὀξυω-
ποῦντι Χαλδαίῳ πιθανόν ἐστιν ὡς μηδέπω ἀνατεταλκὸς
82 δοξάζεσθαι, καὶ κατὰ σύγκρισιν ἀμβλυωποῦντι. προσθε-
τέον δὲ τούτοις ὡς ἐναργέστατον τῆς Χαλδαϊκῆς ἔλεγχον
καὶ τὴν περὶ τῷ ὁρίζοντι τοῦ ἀέρος διαφοράν· εἰκός γὰρ

4. μετ' αὐτὸ L. 7. διαλήμματα V. 8. ἀριθμητοῖς om H. 9. ὧν V. τῷ om C. περιγραφόμενος CH, περιγραφομένου GH. 13. ἀστεροσκοπιαὶ C. 18. τῶν ἀστέρων γίγνεσθαι FV. 19. τὴν] τοῖς? 25. ἀοὶ C. 28. δυνατόν CHRX: cf. p. 746 27.

ὅτι παχυμεροῦς αὐτοῦ καθεστῶτος κατὰ ἀνάκλασιν τῆς
ὄψεως τὸ ὑπὸ γῆν ἔτι καθεστὼς ζώδιον δοκεῖν ἤδη ὑπὲρ
γῆς τυγχάνειν, ὁποῖόν τι καὶ ἐπὶ τῆς ἐφ' ὕδατος ἀντανα-
κλωμένης ἡλιακῆς ἀκτῖνος γίνεται· μὴ βλέποντες γὰρ
τὸν ἥλιον αὐτὸν πολλάκις ὡς ἥλιον δοξάζομεν. τὸ δὲ 83
πάντων συνεκτικώτατον, εἰ μὲν πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκου-
μένην τὰ οὐράνια παρατηροῦσιν ἕκαστον τοῦ ζωδιακοῦ
δωδεκατημόριον ἰσοχρόνως ἐφαίνετο καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν
εὐθεῖαν ἐθεωρεῖτο, τάχ' ἴσως ἂν ἐδύναντο Χαλδαίων παῖ-
δες παγίως λαβεῖν τὸ περὶ τὸν ὁρίζοντα ἀνίσχον ζώδιον.
νυνὶ δὲ ἐπεὶ οὐ παρὰ πᾶσιν ἰσοχρόνως ἀναφαίνεται ἀλλὰ 84
τοῖς μὲν θᾶττον τοῖς δὲ βράδιον καὶ τισὶ μὲν πλάγιον
τισὶ δὲ ὀρθόν, ἐπακολουθεῖ τὸ μὴ πᾶσι τὸ αὐτὸ δοκεῖν
ὡροσκοπεῖν ζώδιον, ἀλλὰ τὸ τούτοις ἤδη δοκοῦν ἀνατε-
ταλκέναι, τοῦτ' ἄλλοις ἀκμὴν ὑπόγειον ὑπάρχειν, καὶ τὸ
ἑτέροις φαινόμενον ἐν ἀποκλίματι τοῦ ὡροσκοποῦντος ζω-
δίου, τοῦτο ἑτέροις θεωρεῖσθαι ὡροσκοποῦν. καὶ ὅτι ταῦθ' 85
οὕτως ἔχει, πρόδηλον ἐκ τοῦ καὶ τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας,
καθάπερ ἀρκτοῦρον καὶ κύνα, μὴ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
τοῖς ἐν παντὶ κλίματι κατοικοῦσι φαίνεσθαι ἀλλ' ἄλλοις
κατ' ἄλλον.

Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται κατ' ἀκρίβειαν τὸ ὡρο-
σκοποῦν ζώδιον λαβεῖν, διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ τῶν ἄλλων
ἔτι κέντρων, ἀφ' ὧν αἱ προαγορεύσεις γίνονται τοῖς Χαλ-
δαίοις, αὐτάρκως παρεστήσαμεν. ἐκ περιουσίας δὲ λεκτέον 86
ὅτι κἂν καταληπτὸς ᾖ ὁ ἀκριβὴς τῆς τούτων ἐπαναφορᾶς
χρόνος, ἐκεῖνο μὲν συμφανὲς ὅτι οὐθεὶς τῶν παραγινομέ-
νων πρὸς τοὺς Χαλδαίους ἰδιωτῶν τετηρηκὼς ἐφ' ἑαυτοῦ
τὸν ἀκριβῆ χρόνον παραγίνεται· πολλῆς γὰρ ἦν τεχνι-
τείας τὸ πρᾶγμα, ὡς πρότερον ἐδείκνυμεν, καὶ πλέον ἢ
κατ' ἰδιώτην ὑπέφαινεν. ἐπεὶ οὖν ὁ Χαλδαῖος οὐκ ἐτή- 87

1. ὅτι] ἐνίοτε? 2. ἄδη V. 4. γὰρ om CR. 5. αὐτὸν] αὐτὸν ταύτην? 8. αὐτὴν om V. 14. ὡροσκοποῦν CR. ἀλλὰ καὶ τὸ FG. 18. ἀπλανεῖς] ἁπλοῦς V, ἀπλαῖς X. 27. οὐδεὶς C. 31. ἐπέφαινεν C.

ρησε τὸν ἀκριβῆ τῆς γενέσεως χρόνον ἐπὶ τοῦδε τοῦ ἰδιώτου ἀλλὰ παρ᾽ αὐτοῦ τοῦτον ἀκούει, οὑτοσὶ δὲ ὁ ἰδιώτης τὰ μὲν δι᾽ ἀπειρίαν τὰ δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ πάνυ τι ἐσπουδακέναι περὶ τὸ πρᾶγμα πάλιν οὐκ οἶδε τὸν ἀκριβῆ χρόνον, καταλείπεται ἄρα πρόρρησιν μὲν μηδ᾽ ἡντινοῦν βεβαίαν, πλάνην δὲ καὶ φενακισμὸν ἀπὸ Χαλδαϊκῆς τοῖς ἀνθρώποις περιγίνεσθαι.

88 Εἰ δὲ ἀναστρέψαντες λέγοιεν μὴ τὸν ἀκριβῆ χρόνον λαμβάνεσθαι ἀλλὰ τὸν ὁλοσχερῆ καὶ ἐν πλάτει, ὑπ᾽ αὐτῶν σχεδὸν ἐλεγχθήσονται τῶν ἀποτελεσμάτων· οἱ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ καθ᾽ ὁλοσχέρειαν χρόνῳ γεννηθέντες οὐ τὸν αὐτὸν ἔζησαν βίον, ἀλλ᾽ οἱ μὲν λόγου χάριν ἐβασίλευσαν οἱ δὲ
89 ἐν πέδαις κατεγήρασαν. οὐθεὶς γοῦν Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι γέγονεν ἴσος, πολλῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην συναποτεχθέντων αὐτῷ, οὐδὲ Πλάτωνι τῷ φιλοσόφῳ. ὥστε εἰ τὸν ἐν πλάτει τῆς γενέσεως χρόνον ὁ Χαλδαῖος ἐπισκέπτεται, οὐ δυνηθήσεται παγίως λέγειν ὅτι ὁ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γεννηθεὶς εὐτυχήσει, πολλοὶ γὰρ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τούτῳ γεννηθέντες ἐδυστύχησαν, καὶ ἀνάπαλιν ὅτι ὅδε τις ἀπορήσει· οὐκ ὀλίγοι γὰρ τῶν τὸ αὐτὸ διάθεμα
90 ἐσχηκότων εὐπορώτατοι κατεγήρασαν. καὶ μὴν οὐδὲ μετρίως ἐλέγχειν φαίνεται τοὺς Χαλδαίους καὶ ὁ ἀναστρέφων πρὸς τὴν εἰρημένην ἐπιχείρησιν λόγος. εἰ γὰρ οἱ τὸ αὐτὸ διάθεμα τῆς γενέσεως ἔχοντες τοῖς αὐτοῖς ἀποτελέσμασιν ἐν τῷ βίῳ περιπίπτουσι, πάντως καὶ οἱ διαφόρους ἔχοντες γενέσεις διάφοροι γίνονται. ὅπερ ἐστὶ ψεῦ-
91 δος· ὁρῶμεν γὰρ πολλοὺς κατά τε ἡλικίας διαφέροντας καὶ κατὰ μορφὰς σωμάτων καὶ κατὰ ἄλλας παμπληθεῖς ἰδιότητας παθῶν τῷ ὁμοίῳ τέλει περιπεπτωκότας καὶ ἤτοι ἐν πολέμῳ ἀπολομένους ἢ ἐν συμπτώσεσιν οἰκιῶν ἀπολη-

3. τοι CFGR. 9. ὁλοσχερεῖ CR. 10. ἀπελεγχθήσονται CFGR. 11. χρόνῳ add CRV. 19. χρόνον ἐν τούτω CR. ὅτι ὅς δέ V, ὁ τοιοσδέ CFGR. 20. ἀπορήσει et 21. εὐπορώτατοι H, εὐπορήσει et ἀπορώτατοι L. 27. ἡλικίαν CF. 29. παθῶν ἰδιότητας V. 30. σύμπτωσιν C, συμπτώμασιν FGRV.

φθέντας ἢ ναυαγίαις καταποντισθέντας· οἷς, εἴπερ ἔζων,
πῶς ἂν ὁ Χαλδαῖος προειρήκει τὴν ἐσομένην τοῦ βίου
καταστροφήν, ἄξιον '''διαπορεῖν. εἰ γὰρ ὁ μὲν ἐν τῇ ἀκίδι 92
τοῦ τοξότου γεννηθεὶς κατὰ τὸν μαθηματικὸν σφαγήσε-
ται λόγον, πῶς αἱ τοσαῦται μυριάδες τῶν βαρβάρων ἀν-
ταγωνιζόμεναι πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐν Μαραθῶνι ὑφ' ἓν
κατεσφάγησαν; οὐ γὰρ δή γε ἐπὶ πάντων ὁ αὐτὸς ἦν ὡρο-
σκόπος. καὶ πάλιν εἰ ὁ ἐν τῇ κάλπιδι τοῦ ὑδροχόου γεν-
νηθεὶς ναυαγήσει, πῶς οἱ ἀπὸ Τροίας ἀνακομιζόμενοι
τῶν Ἑλλήνων περὶ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίας συγκατεποντώ-
θησαν; ἀμήχανον γὰρ πάντας μακρῷ διαφέροντας ἀλλή- 93
λων ἐν τῇ κάλπιδι τοῦ ὑδροχόου γεγεννῆσθαι. καὶ μὴν
οὐδὲ ἔνεστι λέγειν ὅτι δι' ἕνα πολλάκις, ᾧ εἵμαρται κατὰ
πέλαγος φθαρῆναι, πάντες οἱ ἐν τῇ νηὶ συναπόλλυνται·
διὰ τί γὰρ ἡ τούτου εἱμαρμένη τὰς πάντων νικᾷ, ἀλλ'
οὐχὶ διὰ τὸν ἕνα ᾧ εἵμαρται ἐπὶ γῆς θανεῖν πάντες περι-
σώζονται; ἄλλος δέ τις ἀπορήσει καὶ περὶ τῶν ἀλό- 94
γων ζώων. εἰ γὰρ παρὰ τοὺς συσχηματισμοὺς τῶν ἀστέ-
ρων τὰ κατὰ τὸν βίον ἀποτελέσματα πέφυκεν ἐκβαίνειν,
ἐχρῆν ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ τοῦ ζῳδίου μορίῳ κάνθωνος
ἅμα καὶ ἀνθρώπου γεννηθέντων τὴν αὐτὴν ἐν ἀμφοτέ-
ροις ἀκολουθεῖν τῶν βίων ἔκβασιν, καὶ μὴ τὸν μὲν ἄν-
θρωπον πολλάκις ἐπιφανῶς πολιτευσάμενον περισπούδα-
στον εἶναι τοῖς δήμοις, τὸν δὲ κάνθωνα διὰ παντὸς ἀχθο-
φορεῖν ἢ εἰς μύλωνας ἀπάγεσθαι. τοίνυν οὐκ ἔστιν 95
εὔλογον πρὸς τὰς τῶν ἀστέρων κινήσεις διοικεῖσθαι τὸν
βίον· ἢ εἴπερ ἔστιν εὔλογον, ἡμῖν πάντως ἀκατάληπτον.

Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ὁρμώμενοι δυνάμεως δυσωπήσομεν αὐτοὺς καὶ ἐν οἷς συνοικειοῦν θέλουσι τοῖς τῶν ζωδίων τύποις τάς τε μορφὰς καὶ τὰ ἤθη τῶν ἀνθρώπων, οἷον ὅταν λέγωσιν, ὁ ἐν λέοντι γεννηθεὶς ἀνδρεῖος ἔσται,

1. ναυαγίοις L. 3. μὲν om CR. 5. τῶν om C. 8. εἰ add H.
12. γεγενῆσθαι CR. 20. ἐχρῆν om C. 26. εὔλογον add V.

ὁ δὲ ἐν παρθένῳ τετανόθριξ χαροπὸς λευκόχρως ἄπαις
96 αἰδήμων. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια γέλωτος μᾶλλον ἢ σπουδῆς ἐστὶν ἄξια. πρῶτον μὲν '''γάρ, εἰ ὅτι ἄλκιμον καὶ ἀρρενωπόν ἐστιν ὁ λέων, φασὶ τὸν ἐν αὐτῷ γεννώμενον ἀνδρεῖον τυγχάνειν, πῶς τὸν ταῦρον ἀναλο-
97 γοῦντα τούτῳ θῆλυ νομίζουσι ζῷον; εἶτα μετὰ τοῦτο οἴεσθαι ζώδιον κάλλιστον τὸν λέοντα τὸν ἐν οὐρανῷ ἀναλογίαν ἔχειν τῷ ἐπὶ γῆς· εἰκὸς γὰρ τοὺς παλαιοὺς τὰ τοιαῦτα τῶν ὀνομάτων τίθεσθαι κατὰ ψιλὴν τὴν τοῦ χαρακτῆρος ἐμφέρειαν, τάχα δὲ οὐδὲ κατ' αὐτὴν ἀλλ' εὐσή-
98 μου χάριν διδασκαλίας. τί γὰρ ὅμοιον ἔχουσιν ἄρκτῳ οἱ ἑπτὰ ἀστέρες, διεστῶτες ἀπ' ἀλλήλων; ἢ δράκοντος κεφαλῇ οἱ πέντε, ἐφ' ὧν φησιν ὁ Ἄρατος

ἀλλὰ δύο κροτάφους, δύο δ' ὄμματα, εἷς δ' ὑπένερθεν
ἐσχατιὴν ἐπέχει γένυος δεινοῖο πελώρου.

99 οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὡς ἀνώτερον ἐλέγομεν, τῶν ἐν τῷ αὐτῷ ζῳδίῳ γεννωμένων οὔθ' αἱ μορφαί εἰσιν αἱ αὐταὶ οὔτε τὰ ἤθη ἐστὶν ὅμοια, ἐκτὸς εἰ μὴ τὰς μοίρας εἰς ἃς ἕκαστον διαιρεῖται ζώδιον καὶ τὰ λεπτὰ φήσουσι τῆς τοιαύτης διαφορᾶς εἶναι ποιητικά. ὃ πάλιν ἐστὶν ἀδύνατον· ἐδείξαμεν γὰρ τὴν ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις τῆς ἀποτέξεως καὶ
100 ὡροσκοπήσεως ἀκρίβειαν ἀσύστατον. δυοῖν τε θάτερον· ἢ γὰρ ὅτι λέων λέγεται τὸ ζώδιον, καὶ ὁ γεννηθεὶς ἀνδρεῖος γίνεται, ἢ ὅτι τραπέντος τοῦ ἀέρος ὑπὸ τοῦ κατ' οὐρανὸν λέοντος τοιαῦται συμβαίνουσι καὶ περὶ τὸν ἀποτικτόμενον ἄνθρωπον διαθέσεις. ἀλλὰ διὰ μὲν τὸ λέοντα καλεῖσθαι τὸ ὡροσκοποῦν ζώδιον οὐ πιθανὸν ἀνδρεῖον γίνεσθαι· τούτῳ γὰρ τῷ λόγῳ ἐχρῆν καὶ τοὺς τῷ ἐπιγείῳ λέοντι συναποτεχθέντας ἢ συντραφέντας ἀνδρείους ὑπάρ-
101 χειν παρόσον λέων λέγεται τὸ ᾧ συνετράφησαν ζῷον. εἰ

1. λευκόχρους CR. εὔπαις? Manilius certe 6 202: *secundus erit, quod mirum in virgine, partus.* cuius meminit Fabricius. 3. εἰ om V. 6. μετὰ τοῦτο] *ineptum est H.* 10. οὐ V, om C 13. Ἄρατος] Phaenom. 56. 16. ταὐτῷ Fabricius, τούτῳ τῷ L. 18. εἰσὶν CFGR. 25. συμβαίνουσαι FG. 26. μὲν] μὴ C. 29. συνταφέντας X.

δὲ διὰ τὴν τοῦ ἀέρος τροπήν, τί τοῦτο πρὸς τὴν τοῦ βίου
διαφοράν; εἰς μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν τοῖς σώμασι γίνεσθαι
τὸ γεννώμενον καὶ θηριῶδες τοῖς ἤθεσιν τάχα συμβάλ-
λεται ἡ ποιὰ τοῦ ἀέρος κρᾶσις, εἰς δὲ τὸ δανείοις κατά-
χρεων γενέσθαι τὸ γεννώμενον ἢ '''βασιλεύειν ἢ δεθῆναι
ἢ σπανότεκνον ἢ σπανάδελφον ὑπάρχειν οὐδ' ὁτιοῦν φαί-
νεται συνεργεῖν ὁ ἀήρ. καὶ πάλιν εἰ ὁ παρθένου ὡροσκο- 102
πούσης τετανόθριξ χαροπὸς λευκόχρως, δεήσει μηδένα τῶν
Αἰθιόπων παρθένον ἔχειν ὡροσκοποῦσαν, ἐπεὶ δώσουσιν
Αἰθίοπα λευκὸν εἶναι καὶ χαροπὸν καὶ τετανότριχα, ὃ
πάντων ἐστὶν ἀτοπώτατον. καθόλου δέ, ἐπεὶ οὐδ' ἐν- 103
δείκνυσθαι λέγουσιν αὐτοῖς τοὺς ἀστέρας τὰς τῶν ἀνθρω-
πίνων βίων διαφοράς, ἀλλ' αὐτοὶ ταύτας συμπαρατετηρη-
κέναι ταῖς τῶν ἀστέρων σχέσεσι, φημὶ ὅτι εἰ μελλήσει βέ-
βαιος πρόρρησις γίνεσθαι, δεῖ τὴν αὐτὴν τῶν ἀστέρων
σχέσιν μὴ ἅπαξ συμπαρατετηρηκέναι τῷ τινὸς βίῳ ἀλλὰ
καὶ δεύτερον δευτέρου καὶ τρίτον τρίτου, ἵνα ἐκ τοῦ διο-
μαλίζειν ἐπὶ πάντων τὰς τῶν ἀποτελεσμάτων ἐκβάσεις
μάθωμεν ὅτι τῶν ἀστέρων τοιοῦτον ἀναδεξαμένων τὸν
σχηματισμὸν τόδε πάντως ἔσται τὸ ἀποβησόμενον· καὶ 104
ὃν τρόπον ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐτηρήσαμεν ὅτι ἡ τῆς καρδίας
τρῶσις αἴτιόν ἐστι θανάτου, οὐ τὴν Δίωνος μόνον τελευ-
τὴν αὐτῇ συμπαρατηρήσαντες ἀλλὰ καὶ Θέωνος καὶ Σω-
κράτους καὶ ἄλλων πολλῶν, οὕτω καὶ ἐν μαθηματικῇ εἰ
πιστόν ἐστιν ὅτι ὅδε ὁ συσχηματισμὸς τῶν ἀστέρων τοιού-
του βίου μηνυτικὸς καθέστηκεν, πάντως οὐχ ἅπαξ ἐφ'
ἑνὸς ἀλλὰ πολλάκις ἐπὶ πολλῶν παρετηρήθη. ἐπεὶ οὖν ὁ 105
αὐτὸς τῶν ἀστέρων συσχηματισμὸς διὰ μακρῶν, ὥς φασί,
χρόνων θεωρεῖται, ἀποκαταστάσεως γινομένης τοῦ μεγάλου
ἐνιαυτοῦ δι' ἐννεακισχιλίων ἐνακοσίων καὶ ἑβδομήκοντα

2. τὸν V. 3. τὸ γεννώμενον om CHR. 5. γενόμενον V. δειηθῆναι CRVX. 8. λευκόχρους CR. 10. μελανότριχα X. 13. αὐτὸς CRV, αὐτοὺς FG. 14. μελήσει CRV. 21. ὃν om V. 24. καὶ ante ἐν om C. 25. ὁ om V. σχηματισμὸς L. 30. ἐννακοσίων V, ἐννεακοσίων FG.

καὶ ἑπτὰ ἐτῶν, οὐ φθάσει ἀνθρωπίνη τήρησις τοῖς τοσούτοις αἰῶσι συνδραμεῖν ἐπὶ μιᾶς γενέσεως, καὶ ταῦτα οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις ἤτοι τοῦ κόσμου φθορᾶς, εἰρήκασιν ὥς τινες, μεσολαβούσης αὐτήν, ἢ πάντως γε τῆς κατὰ μέρος μεταβολῆς ἐξαφανιζούσης τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορικῆς παραδόσεως.

106 Τοσαῦτα μὲν οὖν ἐστὶ καὶ τὰ πραγματικῶς δυνάμενα λέγεσθαι πρὸς τοὺς Χαλδαίους. μεθ' ἃ πάλιν ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς σύντομον οὖσαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς μουσικοὺς ζήτησιν ἀποδώσομεν.

'''ΠΡΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΥΣ.

Ἡ μουσικὴ λέγεται τριχῶς, καθ' ἕνα μὲν τρόπον ἐπιστήμη τις περὶ μελῳδίας καὶ φθόγγους καὶ ῥυθμοποιίας καὶ τὰ παραπλήσια καταγιγνομένη πράγματα, καθὸ καὶ Ἀριστόξενον τὸν Σπινθάρου λέγομεν εἶναι μουσικόν, καθ' ἕτερον δὲ ἡ περὶ ὀργανικὴν ἐμπειρίαν, ὡς ὅταν τοὺς μὲν αὐλοῖς καὶ ψαλτηρίοις χρωμένους μουσικοὺς ὀνομάζωμεν, τὰς δὲ ψαλτρίας μουσικάς. ἀλλὰ κυρίως κατ' αὐτὰ τὰ
2 σημαινόμενα καὶ παρὰ πολλοῖς λέγεται μουσική· καταχρηστικώτερον δὲ ἐνίοτε προσαγορεύειν εἰώθαμεν τῷ αὐτῷ ὀνόματι καὶ τὴν ἔν τινι πράγματι κατόρθωσιν. οὕτω γοῦν μεμουσωμένον τι ἔργον φαμέν, κἂν ζωγραφίας μέρος ὑπάρχῃ, καὶ μεμουσῶσθαι τὸν ἐν τούτῳ κατορθώσαντα
3 ζωγράφον. ἀλλὰ δὴ κατὰ τοσούτους τρόπους νοουμένης τῆς μουσικῆς, πρόκειται νῦν ποιεῖσθαι τὴν ἀντίρρησιν οὐ μὰ Δία πρὸς ἄλλην τινὰ ἢ πρὸς τὴν κατὰ τὸ πρῶτον νοουμένην σημαινόμενον· αὕτη γὰρ καὶ ἐντελεστάτη
4 παρὰ τὰς ἄλλας μουσικὰς δοκεῖ καθεστηκέναι. τῆς δὲ ἀντιρρήσεως, καθάπερ καὶ ἐπὶ γραμματικῆς, διττόν ἐστι

3. τοῦ] τῆς τοῦ? 10. post ἀποδώσομεν CRV: σέξτου ἐμπειρικοῦ πρὸς ἀστρολόγους ἤτοι μαθηματικούς. 14. καθ' ὃν H. 16. ἐμπειρία? 17. ὀνομάζομεν CFG. 18. ψαλτηρίας V. ἀλλὰ γὰρ κυρίως μὲν κατὰ ταῦτα τά? H haec ἀλλὰ — μουσική om. 19. παρὰ τοῖς πολλοῖς? 29. διπὸν VX, εἰπεῖν CGHR.

τὸ εἶδος. οἱ μὲν οὖν δογματικώτερον ἐπεχείρησαν διδά-
σκειν ὅτι οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστι μάθημα πρὸς εὐδαιμονίαν
μουσική, ἀλλὰ βλαπτικὸν μᾶλλον, καὶ τοῦτο δείκνυσθαι
ἔκ τε τοῦ διαβάλλεσθαι τὰ πρὸς τῶν μουσικῶν λεγόμενα
καὶ ἐκ τοῦ τοὺς προηγουμένους λόγους ἀνασκευῆς ἀξιοῦ-
σθαι· οἱ δὲ ἀπορητικώτερον πάσης ἀποστάντες τῆς τοιαύ- 5
της ἀντιρρήσεως ἐν τῷ σαλεύειν τὰς ἀρχικὰς ὑποθέσεις
τῶν μουσικῶν ᾠήθησαν καὶ τὴν ὅλην ἀνῃρῆσθαι '''μου-
σικήν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ τοῦ μὴ δοκεῖν τι τῆς διδα- 6
σκαλίας χρεωκοπεῖν, τὸν ἑκατέρου δόγματος ἢ πράγματος
χαρακτῆρα κεφαλαιωδέστερον ἐφοδεύσομεν, μήτε ἐν τοῖς
παρέλκουσιν ὑπερεκπίπτοντες εἰς μακρὰς διεξόδους μήτε
ἐν τοῖς ἀναγκαιοτέροις ὑστεροῦντες πρὸς τὴν τῶν ἐπειγόν-
των ἔκθεσιν, ἀλλὰ μέσην καὶ μεμετρημένην κατὰ τὸ δυ-
νατὸν ποιούμενοι τὴν διδασκαλίαν.

Τάξει δὲ ἀρχέτω πρῶτον τὰ ὑπὲρ μουσικῆς εἰωθότα 7
παρὰ τοῖς πολλοῖς θρυλεῖσθαι. εἴπερ τοίνυν, φασί, φιλο-
σοφίαν ἀποδεχόμεθα σωφρονίζουσαν τὸν ἀνθρώπινον βίον
καὶ τὰ ψυχικὰ πάθη καταστέλλουσαν, πολλῷ μᾶλλον ἀπο-
δεχόμεθα τὴν μουσικήν, ὅτι οὐ βιαστικώτερον ἐπιτάττουσα
ἡμῖν ἀλλὰ μετὰ θελγούσης τινὸς πειθοῦς τῶν αὐτῶν
ἀποτελεσμάτων περιγίνεται ὧνπερ καὶ ἡ φιλοσοφία. ὁ 8
γοῦν Πυθαγόρας μειράκια ὑπὸ μέθης ἐκβεβακχευμένα
ποτὲ θεασάμενος ὡς μηδὲν τῶν μεμηνότων διαφέρειν,
παρῄνεσε τῷ συνεπικωμάζοντι τούτοις αὐλητῇ τὸ σπον-
δεῖον αὐτοῖς ἐπαυλῆσαι μέλος· τοῦ δὲ τὸ προσταχθὲν
ποιήσαντος οὕτως αἰφνίδιον μεταβαλεῖν σωφρονισθέντας
ὡς εἰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἔνηφον. οἵ τε τῆς Ἑλλάδος ἡγού- 9
μενοι καὶ ἐπ' ἀνδρίᾳ διαβόητοι Σπαρτιᾶται μουσικῆς ἀεί
ποτε στρατηγούσης αὐτῶν ἐπολέμουν. καὶ οἱ ταῖς Σόλω-
νος '''χρώμενοι παραινέσεσι πρὸς αὐλὸν καὶ λύραν παρε-

4. τὸν μουσικὸν C, quae sunt apud musicum H. 16. παρὰ τοῖς πολλοῖς εἰωθότα V. 19. παθήματα στέλλουσαν X. ἀποδεξόμεθα? 20. ὅτι om CR. 21. θελούσης C. 22. ἡ add CRV. 24. μηδὲ V. 27. μεταβαλλεῖν CR.

τάσσοντο, ἔνρυθμον ποιούμενοι τὴν ἐνόπλιον κίνησιν.
10 καὶ μὴν ὥσπερ σωφρονίζει μὲν τοὺς ἄφρονας ἡ μουσική, εἰς ἀνδρίαν δὲ προτρέπει τοὺς δειλοτέρους, οὕτω καὶ παρηγορεῖ τοὺς ὑπ' ὀργῆς ἐκκαιομένους. ὁρῶμεν γοῦν ὡς καὶ ὁ παρὰ τῷ ποιητῇ μηνίων Ἀχιλλεὺς καταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν ἐξαποσταλέντων πρεσβευτῶν

φρένα τερπόμενος φόρμιγγι λιγείῃ
καλῇ δαιδαλέῃ· ἐπὶ δ' ἀργύρεον ζυγὸν ἦεν.
τὴν ἕλετ' ἐξ ἐνάρων, πόλιν Ἠετίωνος ὀλέσσας.
τῇ ὅ γε θυμὸν ἔτερπεν

ὡς ἂν σαφῶς γινώσκων τὴν μουσικὴν πραγματείαν μάλιστα δυναμένην περιγίνεσθαι τῆς περὶ αὐτὸν διαθέσεως.
11 καὶ μὴν δι' ἔθους ἦν καὶ τοῖς ἄλλοις ἥρωσιν, εἴ ποτε ἀποδημοῖεν καὶ μακρὸν πλοῦν στέλλοιντο, ὡς πιστοτάτους φύλακας καὶ σωφρονιστῆρας τῶν γυναικῶν αὐτῶν ἀπολείπειν τοὺς μουσικούς. Κλυταιμνήστρᾳ γέ τοι παρῆν ἀοιδός, ᾧ πολλὰ ἐπέτελλεν Ἀγαμέμνων περὶ τῆς κατὰ ταύτην
12 σωφροσύνης. ἀλλ' ὁ Αἴγισθος πανοῦργος ὢν αὐτίκα τὸν ἀοιδὸν τοῦτον

ἄγων εἰς νῆσον ἐρήμην
κάλλιπεν οἰωνοῖσιν ἕλωρ καὶ κύρμα γενέσθαι·

εἶθ' οὕτως ἀφύλακτον λαβὼν τὴν Κλυταιμνήστραν '''διέφθειρεν, προτρεψάμενος αὐτὴν ἐπιθέσθαι τῇ ἀρχῇ τοῦ
13 Ἀγαμέμνονος. οἵ τε μέγα δυνηθέντες ἐν φιλοσοφίᾳ, καθάπερ καὶ Πλάτων, τὸν σοφὸν ὅμοιόν φασιν εἶναι τῷ μουσικῷ, τὴν ψυχὴν ἡρμοσμένην ἔχοντα. καθὸ καὶ Σωκράτης καίπερ βαθυγήρως ἤδη γεγονὼς οὐκ ᾐδεῖτο πρὸς Λάμπωνα τὸν κιθαριστὴν φοιτῶν, καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ τούτῳ ὀνειδίσαντα λέγειν ὅτι κρεῖττόν ἐστιν ὀψιμαθῆ μᾶλλον

1. εὔρυθμον CRX. 4. ὡς om C. 5. μηνίων V, μηνιῶν CFGR. 7. φρένα] Il. 9 186. 9. ἕλετ' CGR, αἱρεσινλετ' V, ἄρετ' F.
11. τὴν μουσικὴν πραγματείαν] musicum H. 14. ἀποδημῶθυ (εν) C, ἀποδημῶεν FGRV. 20. ἄγων] Od. 3 270. 25. Πλάτων] de rep. 3 p. 398. 28. Λάμπρον Menagius ad D. L. 2 32. παρὰ Κόννον ἰόντες, παρὰ Λάμπρον φοιτῶντες Liban. 3 p. 382 3. cf. ib. p. 30 25. 29. ἔλεγεν?

ἢ ἀμαθῆ διαβάλλεσθαι. οὐ χρὴ μέντοι, φασίν, ἀπὸ 14
τῆς νῦν ἐπιτρίπτου καὶ κατεαγυίας μουσικῆς τὴν παλαιὰν
διασύρειν, ὅτε καὶ Ἀθηναῖοι πολλὴν πρόνοιαν σωφροσύ-
νης ποιούμενοι καὶ τὴν σεμνότητα τῆς γε μουσικῆς κατει-
ληφότες ὡς ἀναγκαιότατον αὐτὴν μάθημα τοῖς ἐκγόνοις
παρεδίδοσαν. καὶ τούτου μάρτυς ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας 15
ποιητής, λέγων

λέξω τοίνυν βίον ἐξ ἀρχῆς ὃν ἐγὼ θνητοῖσι παρεῖχον.
πρότερον γὰρ ἔδει παιδὸς φωνὴν γρύσαντος μηδέν' ἀκοῦσαι,
εἶτα βαδίζειν ἐν ταῖσιν ὁδοῖς εὐτάκτως ἐς κιθαριστοῦ.

ὅθεν εἰ καὶ κεκλασμένοις τισὶ μέλεσι νῦν καὶ γυναικώδεσι
ῥυθμοῖς θηλύνει τὸν νοῦν ἡ μουσική, οὐδὲν τοῦτο πρὸς
τὴν ἀρχαίαν καὶ ἔπανδρον μουσικήν. εἴπερ τε ἡ 16
ποιητικὴ βιωφελής ἐστι, ταύτην δὲ φαίνεται κοσμεῖν ἡ
μουσικὴ μελίζουσα καὶ ἐπῳδὸν παρέχουσα, χρειώδης γενή-
σεται ἡ μουσική. ἀμέλει γέ τοι καὶ οἱ ποιηταὶ μελοποιοὶ
λέγονται, '''καὶ τὰ Ὁμήρου ἔπη τὸ πάλαι πρὸς λύραν
ᾔδετο. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ παρὰ τοῖς τραγικοῖς μέλη καὶ 17
στάσιμα, φυσικόν τινα ἐπέχοντα λόγον, ὁποῖά ἐστι τὰ
οὕτω λεγόμενα,

γαῖα μεγίστη καὶ Διὸς αἰθήρ,
ὁ μὲν ἀνθρώπων καὶ θεῶν γενέτωρ,
ἡ δ' ὑγροβόλους σταγόνας νοτίας
παραδεξαμένη τίκτει θνατούς,
τίκτει δὲ βορὰν φῦλά τε θηρῶν,
ὅθεν οὐκ ἀδίκως
μήτηρ πάντων νενόμισται.

καθόλου γὰρ οὐ μόνον χαιρόντων ἐστὶν ἄκουσμα, ἀλλ' ἐν 18
ὕμνοις καὶ εὐωχίαις καὶ θεῶν θυσίαις ἡ μουσική· διὰ
δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τὸν τῶν ἀγαθῶν ζῆλον τὴν διάνοιαν

8. λέξω] Teleclid. ap. Athen. 6 p. 268 B: cf. Porson. ad Eur. Phoen. 567, Meinek. Com. Gr. 2 p. 362. ὃν ἐξ ἀρχῆς *L*.
9. πρότερον] Aristophan. Nub. 964. 15. μερίζουσα *CRV*.
16. καὶ om *V*. 18. καὶ] τὰ Fabricius post Hervetum. 19. ἀπέχοντα *C*. 23. νοτίους Euripid. t. 9 p. 121 Matth. 25. δὲ om *CR*.

προτρέπεται. ἀλλὰ καὶ λυπουμένων παρηγόρημα· ὅθεν καὶ τοῖς πενθοῦσιν αὐλοὶ μελῳδοῦσιν οἱ τὴν λύπην αὐτῶν ἐπικουφίζοντες.

19 Τοιαῦτα μὲν ὑπὲρ μουσικῆς· λέγεται δὲ πρὸς ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκ προχείρου διδόμενον τὸ φύσει τῶν μελῶν τὰ μὲν εἶναι διεγερτικὰ τῆς ψυχῆς τὰ δὲ κατασταλτικά. παρὰ γὰρ τὴν ἡμετέραν δόξαν τὸ τοιοῦτο γίνεται. ὥσπερ γὰρ ὁ τῆς βροντῆς κτύπος, καθά φασιν Ἐπικουρείων παῖδες, οὐ θεοῦ τινὸς ἐπιφάνειαν σημαίνει ἀλλὰ τοῖς ἰδιώταις καὶ δεισιδαίμοσι τοιοῦτος εἶναι
20 δοξάζεται, ἐπεὶ καὶ ἄλλων σωμάτων ἐπ' ἴσης ἀλλήλοις προσκρουσάντων ὅμοιος ἀποτελεῖται κτύπος, ὥσπερ καὶ μύλου περιαγομένου ἢ χειρῶν συμπαταγουσῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν κατὰ μουσικὴν μελῶν οὐ φύσει τὰ μὲν τοῖά ἐστι τὰ δὲ τοῖα, ἀλλ' ὑφ' ἡμῶν προσδοξάζεται. τὸ αὐτὸ γοῦν μέλος τῶν μὲν ἵππων διεγερτικόν ἐστι, τῶν δὲ ἀνθρώπων ἐν θεάτροις ἀκουόντων οὐδαμῶς. καὶ τῶν ἵππων δὲ τάχα οὐ διεγερτικόν ἐστιν ἀλλὰ ταρακτικόν.
21 εἶτα κἂν τοιαῦτα ᾖ τὰ τῆς μουσικῆς μέλη, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἡ μουσικὴ βιωφελὴς καθέστηκεν. οὐ γὰρ ὅτι δύναμιν ἔχει σωφρονιστικήν, καταστέλλει τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ ᾗ περισπαστικήν· ‴παρὸ καὶ ἡσυχασθέντων πως τῶν τοιούτων μελῶν πάλιν ὁ νοῦς, ὡς ἂν μὴ θεραπευθεὶς ὑπ' αὐ-
22 τῶν, ἐπὶ τὴν ἀρχῆθεν ἀνακάμπτει διάνοιαν. ὅνπερ οὖν τρόπον ὁ ὕπνος ἢ ὁ οἶνος οὐ λύει τὴν λύπην ἀλλ' ὑπερτίθεται, κάρον ἐμποιῶν καὶ ἔκλυσιν καὶ λήθην, οὕτω τὸ ποιὸν μέλος οὐ καταστέλλει λυπουμένην ψυχὴν ἢ περὶ
23 ὀργὴν σεσοβημένην τὴν διάνοιαν, ἀλλ' εἴπερ, περισπᾷ. ὅ τε Πυθαγόρας τὸ μὲν πρῶτον μάταιος ἦν, τοὺς μεθύοντας ἀκαίρως σωφρονίζειν βουλόμενος ἀλλὰ μὴ ἐκκλίνων· εἶτα καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπανορθούμενος αὐτοὺς ὁμολογεῖ πλεῖόν τι δύνασθαι τῶν φιλοσόφων πρὸς ἐπανόρθω-

7. τοιοῦτον C. 8. γὰρ om C. 12. ὁμοίως L. 13. μύλου VX, μύλωνος CFGR. συμπλαταγουσῶν VX. 28. σεσοφισμένην CR. 29. ἦν ἀκαίρους τοὺς μεθύοντας σ. CRX.

σιν ἠθῶν τοὺς αὐλητάς. τό τε τοὺς Σπαρτιάτας πρὸς 24
αὐλὸν καὶ λύραν πολεμεῖν τοῦ μικρῷ πρότερον εἰρημένου
τεκμήριόν ἐστιν, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ βιωφελῆ τυγχάνειν τὴν
μουσικήν. καθάπερ δ' οἱ ἀχθοφοροῦντες ἢ ἐρέσσοντες ἢ
ἄλλο τι τῶν ἐπιπόνων δρῶντες ἔργων κελεύουσιν εἰς τὸ
ἀνθέλκειν τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ ἔργον βασάνου, οὕτω
καὶ αὐλοῖς ἢ σάλπιγξιν ἐν πολέμοις χρώμενοι οὐ διὰ τὸ
ἔχειν τι τῆς διανοίας ἐπεγερτικὸν τὸ μέλος καὶ ἀνδρικοῦ
λήματος αἴτιον ὑπάρχειν τοῦτο ἐμηχανήσαντο, ἀλλ' ἀπὸ
τῆς ἀγωνίας καὶ ταραχῆς ἀνθέλκειν ἑαυτοὺς σπουδάσαντες,
εἴγε καὶ στρόμβοις τινὲς τῶν βαρβάρων βουκινίζουσι καὶ
τυμπάνοις κτυποῦντες πολεμοῦσιν· ἀλλ' οὐδὲν τούτων
ἐπ' ἀνδρίαν προτρέπεται. τὰ δὲ αὐτὰ λεκτέον καὶ ἐπὶ τοῦ 25
μηνίοντος Ἀχιλλέως· καίτοι ἐρωτικοῦ ὄντος καὶ ἀκρατοῦς
οὐ παράδοξον τὴν μουσικὴν σπουδάζεσθαι. νὴ Δί', ἀλλὰ 26
καὶ οἱ ἥρωες τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ᾠδοῖς τισὶν ὡς σώφροσι
φύλαξι παρακατετίθεντο, καθάπερ ὁ Ἀγαμέμνων τὴν
Κλυταιμνήστραν. ταῦτα δὲ ἤδη '''μυθολογούντων ἐστὶν
ἀνδρῶν, εἶτα καὶ παρὰ πόδας αὐτοὺς διελεγχόντων· πῶς
γάρ, εἴπερ μουσικὴ περὶ τῆς τῶν παθῶν ἐπανορθώσεως
ἐπιστεύετο, τὸν μὲν Ἀγαμέμνονα ἡ Κλυταιμνήστρα ἐπὶ
τῆς ἰδίας ἑστίας κατέκτανεν ὥσπερ βοῦν ἐπὶ φάτνῃ, εἰς
δὲ τοὺς Ὀδυσσέως οἴκους ἡ Πηνελόπη ὄχλον ἄσωτον ἐπι-
δέχεται μειρακίων, ἀεὶ δὲ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν ἐλπιδοκο-
ποῦσα καὶ παραύξουσα μοχθηρότερον καὶ χαλεπώτερον τῆς
ἐπὶ Ἴλιον στρατείας τὸν ἐν Ἰθάκῃ πόλεμον ἤγειρε τῷ
γήμαντι; καὶ μὴν εἰ οὔτε οἱ περὶ τὸν Πλάτωνα μουσι- 27
κὴν ἀπεδέξαντο, ῥητέον οὐ πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτὴν συν-
τείνειν, ἐπεὶ καὶ ἄλλοι μὴ λειπόμενοι τῆς τούτων ἀξιοπι-
στίας, καθάπερ οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον, ἠρνήσαντο ταύ-

7. καὶ] καὶ οἱ? 9. λήμματος L: corr X. 11. βουκινίζοντες? 20. τῶν add CRV. 22. κατέκτανεν] Od. 11 411. 27. εἰ οὔτε] οὐδ' εἰ H, omisso 28. οὐ. τὸν om CR.

την τὴν ἀντιποίησιν, λέγοντες τοὐναντίον αὐτὴν ἀσύμφορον εἶναι καὶ

ἀργήν, φίλοινον, χρημάτων ἀτημελῆ.

28 εὐήθεις δέ εἰσι καὶ οἱ τὴν ἀπὸ ποιητικῆς χρείαν συμπλέ-
κοντες αὐτῇ πρὸς εὐχρηστίαν, ἐπείπερ δύναται μέν τις, ὡς
καὶ ἐν τῷ πρὸς τοὺς γραμματικοὺς ἐλέγομεν, ἀνωφελῆ
διδάσκειν τὴν ποιητικήν, οὐδὲν δὲ ἔλαττον κἀκεῖνο δεικνύ-
ναι ὅτι ἡ μὲν μουσικὴ περὶ μέλος καταγινομένη μόνον
τέρπειν πέφυκεν, ἡ δὲ ποιητικὴ καὶ περὶ διάνοιαν καταγι-
νομένη δύναται συνωφελεῖν τε καὶ σωφρονίζειν.

29 Ἀλλ' ὁ μὲν πρὸς τὰ ἐγκεχειρημένα λόγος ἐστὶ τοιοῦ-
τος· προηγουμένως δὲ λέγεται [καὶ] κατὰ μουσικῆς ὡς
εἴπερ ἔστι χρειώδης, ἤτοι κατὰ τοῦτο λέγεται χρειοῦν παρό-
σον ὁ μουσικευσάμενος πλεῖον παρὰ τοὺς ἰδιώτας τέρπε-
ται πρὸς μουσικῶν ἀκροαμάτων, ἢ παρόσον οὐκ ἔστιν
30 ἀγαθοὺς γενέσθαι μὴ προπαιδευθέντας ὑπ' αὐτῶν, ἢ τῷ
τὰ αὐτὰ στοιχεῖα τυγχάνειν τῆς μουσικῆς καὶ τῶν κατὰ
φιλοσοφίαν πραγμάτων εἰδήσεως, ὁποῖόν τι καὶ περὶ γραμ-
ματικῆς ἀνώτερον ἐλέγομεν, ἢ τῷ κατὰ ἁρμονίαν διοικεῖ-
σθαι τὸν κόσμον, '''καθὼς φάσκουσι Πυθαγορικῶν παῖδες,
δέεσθαί τε ἡμᾶς τῶν μουσικῶν θεωρημάτων πρὸς τὴν
τῶν ὅλων εἴδησιν, ἢ τῷ τὰ ποιὰ μέλη ἠθοποιεῖν τὴν ψυ-
31 χήν. οὔτε δὲ τῷ τοὺς μουσικοὺς πλέον τέρπεσθαι παρὰ
τοὺς ἰδιώτας ἀπὸ τῶν ἀκροαμάτων λέγοιτ' ἂν χρειοῦν ἡ
μουσική. πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἀναγκαία ἰδιώταις ἡ τέρ-
ψις καθάπερ αἱ ἐπὶ λιμῷ ἢ δίψει ἢ κρύει γινόμεναι ὑπὸ
32 πόματος ἢ ἀλέας· εἶτα κἂν τῶν ἀναγκαίων ὑπάρχωσι,
δυνάμεθα χωρὶς μουσικῆς ἐμπειρίας αὐτῶν ἀπολαύειν.
νήπια γοῦν ἐμμελοῦς μινυρίσματος κατακούοντα κοιμίζε-
ται, καὶ τὰ ἄλογα τῶν ζώων ὑπὸ αὐλοῦ καὶ σύριγγος κη-

1. λέγομεν L, dicentes H. ἀσύμφωνον CRX. 3. ἀργὸν Porson ap. Matth. Euripid. Antiopae fr. 27. 13. ἤτοι] καὶ L, om H. 14. ὁ om L: cf. p. 755 14. 16. ἀγαθὸς CR. 17. τῶν] τῆς τῶν? 25. οὐκ] ὡς C. ἀναγκαῖαι ἰδιώταις αἱ τέρψεις? 26. αἱ] καὶ L. 27. πόματος] σιτίου ἢ πόματος H.

λεῖται, οἵ τε δελφῖνες, ὡς λόγος, αὐλῶν μελῳδίαις τερπόμενοι προσνήχονται τοῖς ἐρεσσομένοις σκάφεσιν· ὧν οὐδὲ ὁπότερον ἔοικε μουσικῆς ἔχειν ἐμπειρίαν ἢ ἔννοιαν. καὶ 33
διὰ τοῦτο μή ποτε, ὃν τρόπον χωρὶς ὀψαρτυτικῆς καὶ οἰνογευστικῆς ἡδόμεθα ὄψου ἢ οἴνου γευσάμενοι, ὧδε καὶ χωρὶς μουσικῆς ἡσθείημεν ἂν τερπνοῦ μέλους ἀκούσαντες, τοῦ μὲν ὅτι τεχνικῶς γίνεται μᾶλλον παρὰ τὸν ἰδιώτην ἀντιλαμβανόμενοι, τοῦ δὲ ἡστικοῦ πάθους μηδὲν πλείω κερδαίνοντες. ὥστε οὐχ αἱρετὸν μουσικὴ παρόσον τοὺς 34
εἰδήμονας αὐτῆς ἐπὶ πλεῖον τέρπεσθαι συμβέβηκεν. καὶ μὴν οὐδὲ τῷ προοδοποιεῖν τὴν ψυχὴν εἰς σοφίαν· ἀνάπαλιν γὰρ ἀντικόπτει καὶ ἀντιβαίνει πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς ἐφίεσθαι, εὐαγώγους εἰς ἀκολασίαν καὶ λαγνείαν παρασκευάζουσα τοὺς νέους, ἐπείπερ ὁ μουσικευσάμενος 35

μολπαῖσιν ἡσθεὶς τοῦτ' ἀεὶ θηρεύεται.
ἀργὸς μὲν οἴκοις καὶ πόλει γενήσεται,
φίλοισι δ' οὐθείς, ἀλλ' ἄφαντος οἴχεται,
ὅταν γλυκείας ἡδονῆς ἥσσων τις ᾖ.

κατὰ ταὐτὰ δὲ οὐδὲ ἀπὸ τῶν αὐτῶν στοιχείων ὁρμᾶσθαι 36
ταύτην τε καὶ φιλοσοφίαν εἰσακτέον τὸ κατ' αὐτὴν χρειῶδες, ὡς αὐτόθεν ἐστὶ συμφανές. λείπεται ἄρα τῷ καθ' ἁρμονίαν τὸν κόσμον διοικεῖσθαι ἢ τῷ ἠθοποιοῖς μέλεσι κεχρῆσθαι χρειώδη πρὸς εὐδαιμονίαν λέγειν αὐτὴν τυγχάνειν. ὧν τὸ μὲν τελευταῖον ἤδη διαβέβληται ὡς οὐχ ὑπάρχον ἀληθές, τὸ δὲ κατὰ ἁρμονίαν '''διοικεῖσθαι τὸν 37
κόσμον ποικίλως δείκνυται ψεῦδος, εἶτα καὶ ἂν ἀληθὲς ὑπάρχῃ, οὐδὲν τοιοῦτον δύναται πρὸς μακαριότητα, καθάπερ οὐδὲ ἡ ἐν τοῖς ὀργάνοις ἁρμονία.

Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον εἶδος τῆς πρὸς τοὺς μουσικοὺς ἀντιρρήσεως τοιουτότροπόν ἐστιν, τὸ δὲ δεύτερον καὶ τῶν 38

1. οἵ τε] εἴγε? 5. ἢ δεόμεθα CRV. 8. πλεῖον? 15. μολπαῖσιν] Euripid. Antiopae fr. 23 p. 74 Matth. 17. δ'] τ' L. 19. κατ' αὐτὰ V, κατὰ ταῦτα CFG. οὐδὲ ἀπὸ] οὐδ' ἐκ τοῦ ἀπὸ? 21. τὸ CRV. 23. χρειώδης CR. αὐτὴν λέγειν V. 27. τοιοῦτο CV. malim τοσοῦτο.

τῆς μουσικῆς ἀρχῶν καθαπτόμενον πραγματικωτέρας μᾶλλον ἔχεσθαι ζητήσεως. οἷον ἐπεὶ ἡ μουσικὴ ἐπιστήμη τίς ἐστιν ἐμμελῶν τε καὶ ἐκμελῶν ἐνρύθμων τε καὶ ἐκρύθμων, πάντως ἐὰν δείξωμεν ὅτι οὔτε τὰ μέλη ὑποστατά ἐστιν οὔτε οἱ ῥυθμοὶ τῶν ὑπαρκτῶν πραγμάτων τυγχάνουσιν, ἐσόμεθα παρεστακότες καὶ τὴν μουσικὴν ἀνυπόστατον. λέγωμεν δὲ πρῶτον περὶ μελῶν καὶ τῆς τούτων ὑποστάσεως, μικρὸν ἄνωθεν καταρξάμενοι.

39 Φωνὴ τοίνυν ἐστίν, ὡς ἄν τις ἀναμφισβητήτως ἀποδοίη, τὸ ἴδιον αἰσθητὸν ἀκοῆς· καθάπερ γὰρ μόνης ὁράσεως ἔργον ἐστὶ τὸ χρωμάτων ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ μόνης ὀσφρήσεως τὸ εὐωδῶν καὶ δυσωδῶν ἀντιποιεῖσθαι καὶ ἤδη γεύσεως τὸ γλυκέων ἢ πικρῶν αἰσθάνεσθαι, οὕτω γένοιτ' 40 ἂν ἴδιον αἰσθητὸν ἀκοῆς ἡ φωνή. τῆς δὲ φωνῆς ἡ μέν τίς ἐστιν ὀξεῖα ἡ δὲ βαρεῖα, μεταφορικώτερον ἀπὸ τῶν περὶ τὴν ἁφὴν αἰσθητῶν ἑκατέρου τούτων λαμβάνοντος τὴν προσηγορίαν· καθάπερ γὰρ τὸ κεντοῦν καὶ τέμνον τὴν ἁφὴν ὀξὺ προσηγόρευσεν ὁ βίος καὶ τὸ θλάσιν ἐμποιοῦν καὶ πιέζον βαρύ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῆς φωνῆς τὴν μὲν οἱονεὶ τέμνουσαν τὴν ἀκοὴν ὀξεῖαν, τὴν δὲ ὥσπερ 41 θλῶσαν βαρεῖαν. καὶ οὐ ξένον εἰ ὥσπερ φαιάν τινα καὶ μέλαιναν καὶ λευκὴν φωνὴν ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν ὅρασιν αἰσθητῶν κεκλήκαμεν, ὧδε καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν ἁφὴν ἐχρησάμεθά τισι μεταφοραῖς. ὅταν μὲν οὖν ἐπ' ἴσης ἐκφέρηται ἡ φωνὴ καὶ ὑπὸ μίαν '''τάσιν, ὡς μηδένα περισπασμὸν γίνεσθαι τῆς αἰσθήσεως ἤτοι ἐπὶ τὸ βαρύτερον ἢ τὸ ὀξύτερον, τότε ὁ τοιοῦτος ἦχος φθόγγος καλεῖται, 42 παρὸ καὶ οἱ μουσικοὶ ὑπογράφοντές φασι "φθόγγος ἐστὶν ἐμμελοῦς φωνῆς πτῶσις ὑπὸ μίαν τάσιν." τῶν δὲ φθόγγων οἱ μέν εἰσιν ὁμόφωνοι οἱ δὲ οὐχ ὁμόφωνοι, καὶ ὁμόφωνοι μὲν οἱ μὴ διαφέροντες ἀλλήλων κατ' ὀξύτητα καὶ βαρύτητα, οὐχ ὁμόφωνοι δὲ οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες.

6. παρεστηκότες FGV. 10. γὰρ om C 12. τὸ] τῶν C. καὶ ἤδη — 13. αἰσθάνεσθαι om CR. 18. θλάσιον C. 21. εἰ om CRV.

τῶν δὲ ὁμοφώνων, ὡς καὶ τῶν οὐχ ὁμοφώνων, τινὲς μὲν 43
ὀξεῖς τινὲς δὲ βαρεῖς καλοῦνται, καὶ πάλιν τῶν οὐχ ὁμο-
φώνων οἱ μὲν διάφωνοι προσαγορεύονται οἱ δὲ σύμφωνοι,
καὶ διάφωνοι μὲν οἱ ἀνωμάλως καὶ διεσπασμένως τὴν
ἀκοὴν κινοῦντες, σύμφωνοι δὲ οἱ ὁμαλώτερον καὶ ἀμερί-
στως. σαφέστερον δὲ μᾶλλον ἔσται τὸ ἑκατέρου γένους 44
ἰδίωμα τῇ ἀπὸ τῶν πρὸς γεῦσιν ποιοτήτων μεταβάσει
χρησαμένων ἡμῶν. ὥσπερ τοίνυν τῶν γευστῶν τὰ μὲν
τοιαύτην ἔχει κρᾶσιν ὥστε μονοειδῶς καὶ λείως κινεῖν τὴν
αἴσθησιν, ὁποῖον τὸ οἰνόμελι καὶ ὑδρόμελι, τὰ δὲ οὐχ
ὡσαύτως οὐδὲ ὁμοίως, καθάπερ τὸ ὀξύμελι (ἑκάτερον γὰρ
τούτων τῶν μιγμάτων τὴν ἴδιον ἐντυποῖ ποιότητα τῇ
γεύσει), οὕτω τῶν φθόγγων διάφωνοι μέν εἰσιν οἱ ἀνω-
μάλως τὴν ἀκοὴν καὶ διεσπασμένως κινοῦντες, σύμφωνοι
δὲ οἱ ὁμαλώτεροι. ἀλλὰ γὰρ ἡ μὲν διαφορὰ τῶν φθόγ-
γων τοιαύτη τίς ἐστι παρὰ μουσικοῖς· περιγράφεται δέ 45
τινα πρὸς τούτων διαστήματα, καθ' ἃ καὶ ἡ φωνὴ κινεῖ-
ται ἤτοι ἐπὶ τὸ ὀξύτερον ἀναβαίνουσα ἢ ἐπὶ τὸ βαρύτε-
ρον ἀνιεμένη. παρ' ἣν αἰτίαν κατὰ τὸ ἀνάλογον τῶν δια-
στημάτων τούτων τὰ μὲν σύμφωνα τὰ δὲ διάφωνα προ-
σηγόρευται, καὶ σύμφωνα μὲν ὁπόσα ὑπὸ συμφώνων φθόγ- 46
γων περιέχεται, διάφωνα δὲ ὁπόσα ὑπὸ διαφώνων. τῶν
δὲ συμφώνων διαστημάτων τὸ μὲν πρῶτον καὶ ἐλάχιστον
διὰ τεσσάρων οἱ μουσικοὶ προσαγορεύουσι, τὸ δὲ μετὰ
τοῦτο μεῖζον διὰ πέντε, καὶ '''τοῦ διὰ πέντε μεῖζον τὸ
διὰ πασῶν. πάλιν τε τῶν διαφώνων διαστημάτων ἐλάχι- 47
στον μέν ἐστι καὶ πρῶτον παρ' αὐτοῖς ἡ καλουμένη δίεσις,
δεύτερον δὲ τὸ ἡμιτόνιον, ὅ ἐστι διπλοῦν τῆς διέσεως,
τρίτον ὁ τόνος, ὅς ἐστι διπλασίων τοῦ ἡμιτονίου. οὐ μὴν 48
ἀλλ' ὃν τρόπον ἅπαν διάστημα κατὰ μουσικὴν ἐν φθόγ-
γοις ἔχει τὴν ὑπόστασιν, οὕτω καὶ πᾶν ἦθος. τὸ δ' ἔστι
τι γένος μελῳδίας. καθὰ γὰρ τῶν ἀνθρωπίνων ἠθῶν

7. γεύσει *CX*. 12. ἐντυποῖ *FGV* et ab alia manu margo *R*, ἐκτυποῖ margo *C*, ἐμποιεῖ *CR*. 18. ἐπὶ post ἢ om *CR*. 32. τι om *V*.

τινὰ μέν ἐστι σκυθρωπὰ καὶ στιβαρώτερα, ὁποῖα τὰ τῶν ἀρχαίων ἱστοροῦσιν, τὰ δὲ εὐένδοτα πρὸς ἔρωτας καὶ οἰνοφλυγίας καὶ ὀδυρμοὺς καὶ οἰμωγάς, οὕτω τὶς μὲν μελῳδία σεμνά τινα καὶ ἀστεῖα ἐμποιεῖ τῇ ψυχῇ κινήματα, τὶς
49 δὲ ταπεινότερα καὶ ἀγεννῆ. καλεῖται δὲ κατὰ κοινὸν ἡ τοιουτότροπος μελῳδία τοῖς μουσικοῖς ἦθος ἀπὸ τοῦ ἤθους εἶναι ποιητική, καθάπερ καὶ τὸ χλωρὸν δέος τὸ χλωροποιόν, καὶ τὸ "νόσοι βαρυήκοοι ἀχλυώδεις καρηβαρικοὶ
50 νωθροὶ διαλυτικοί" ἀντὶ τοῦ τούτων δραστικοί. τῆς δὲ κοινῆς μελῳδίας ταύτης τὸ μέν τι χρῶμα λέγεται τὸ δὲ ἁρμονία τὸ δὲ διάτονον, ὧν ἡ μὲν ἁρμονία αὐστηρού τινὸς ἤθους καὶ σεμνότητος κατασκευαστική πως ὑπῆρχεν, τὸ δὲ χρῶμα λιγυρόν τί ἐστι καὶ θρηνῶδες, τὸ δὲ διάτο-
51 νον ἔντραχυ καὶ ὑπάγροικον. ἀλλὰ δὴ πάλιν τὸ μὲν ἁρμονικὸν μέλος τῶν μελῳδουμένων ἀδιαίρετόν ἐστι, τὸ δὲ διάτονον καὶ τὸ χρῶμα εἰδικωτέρας τινὰς εἶχε διαφοράς, δύο μὲν τὸ διάτονον, τήν τε τοῦ μαλακοῦ διατόνου καλουμένην καὶ τὴν τοῦ συντόνου, τρεῖς δὲ τὸ χρῶμα· τὸ μὲν γάρ τι αὐτοῦ τονικὸν καλεῖται τὸ δὲ ἡμιτόνιον τὸ δὲ μαλακόν.

52 Πλὴν ἐκ τούτων συμφανὲς ὅτι πᾶσα ἡ κατὰ μελῳδίας θεωρία παρὰ τοῖς μουσικοῖς οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ τὴν ὑπόστασιν εἶχεν εἰ μὴ ἐν τοῖς φθόγγοις. καὶ διὰ τοῦτο ἀναιρουμένων αὐτῶν τὸ μηδὲν ἔσται ἡ μουσική. πῶς οὖν καὶ ἐρεῖ τις ὅτι οὐκ εἰσὶ φθόγγοι; ἐκ τοῦ φωνὴν αὐτοὺς κατὰ γένος '''ὑπάρχειν, φήσομεν, καὶ τὴν φωνὴν ἀνύπαρκτον ἡμῖν ἐν τοῖς σκεπτικοῖς ὑπομνήμασι δεδεῖ-
53 χθαι ἀπὸ τῆς τῶν δογματικῶν μαρτυρίας. οἵ τε γὰρ ἀπὸ τῆς Κυρήνης φιλόσοφοι μόνα φασὶν ὑπάρχειν τὰ πάθη, ἄλλο δὲ οὐδέν· ὅθεν καὶ τὴν φωνὴν μὴ οὖσαν πάθος, ἀλλὰ πάθους ποιητικήν, μὴ γίγνεσθαι τῶν ὑπαρκτῶν. οἵ

9. τοῦ add *RV*. 10. μέντι *R*, μέντοι *CFG*. 12. ὑπάρχει *C*, ubi γρ ὑπῆρχε. 13. λιγυρόν] v. Lehrs Quaest. ep. p. 174. τέ *C*. 23. ἔχει *CR*. ἐν om *V*.

γέ τοι περὶ τὸν Δημόκριτον καὶ Πλάτωνα πᾶν αἰσθητὸν
ἀναιροῦντες συναναιροῦσι καὶ τὴν φωνήν, αἰσθητόν τι
δοκοῦσαν πρᾶγμα ὑπάρχειν. καὶ γὰρ ἄλλως, εἰ ἔστι φωνή, 54
ἤτοι σῶμά ἐστιν ἢ ἀσώματον· οὔτε δὲ σῶμά ἐστιν, ὡς
οἱ περιπατητικοὶ διὰ πολλῶν διδάσκουσιν, οὔτε ἀσώματος,
ὡς οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς· οὐκ ἄρα ἔστι φωνή. ἄλλος δέ τις 55
κἂν ἐκείνως ἐπιχειρήσειε λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἔστι ψυχή, οὐδὲ
αἰσθήσεις· μέρη γὰρ ταύτης ὑπῆρχον. εἰ δὲ μὴ εἰσὶν αἱ
αἰσθήσεις, οὐδὲ τὰ αἰσθητά· πρὸς αἰσθήσεις γὰρ ἡ τού-
των ὑπόστασις νοεῖται. εἰ δὲ μὴ αἰσθητά, οὐδὲ φωνή·
εἶδος γάρ τι τῶν αἰσθητῶν ὑπῆρχεν. ἀλλὰ μὴν οὐδέν
ἐστι ψυχή, καθὼς ἐν τοῖς περὶ αὐτῆς ὑπομνήμασιν ἐδείκ-
νυμεν· οὐκ ἄρα ἔστι φωνή. καὶ μὴν εἰ μήτε βραχεῖά 56
ἐστι φωνὴ μήτε μακρά, οὐκ ἔστι φωνή· οὔτε δὲ βραχεῖά
ἐστιν οὔτε μακρὰ φωνή, ὡς ἐν τοῖς πρὸς τοὺς γραμματι-
κοὺς ὑπεμνήσαμεν, περὶ συλλαβῆς καὶ λέξεως ζητοῦντες
πρὸς τούτους· οὐκ ἄρα ἔστι φωνή. πρὸς τούτοις ἡ φωνὴ 57
οὔτε ἐν ἀποτελέσματι οὔτε ἐν ὑποστάσει νοεῖται, ἀλλ' ἐν
γενέσει καὶ χρονικῇ παρεκτάσει· τὸ δὲ ἐν γενέσει νοούμε-
νον γίνεται, οὐδέπω δ' ἔστιν, ὥσπερ οὐδὲ οἰκία γινομένη
ἢ ναῦς καὶ ἄλλα παμπληθῆ εἶναι λέγεται. τοίνυν οὐθέν
ἐστι φωνή. καὶ ἄλλοις δὲ συχνοῖς εἰς τοῦτο ἔνεστι λόγοις 58
χρῆσθαι, περὶ ὧν, ὡς ἔφην, ἐν τοῖς Πυρρωνείοις ὑπομνη-
ματιζόμενοι διεξήειμεν. νυνὶ δὲ φωνῆς μὴ οὔσης οὐδὲ
φθόγγος ἔστιν, ὃς ἐλέγετο φωνῆς πτῶσις ὑπὸ μίαν τάσιν·
φθόγγου δὲ μὴ ὄντος οὐδὲ διάστημα μουσικὸν καθέστη-
κεν, οὐ συμφωνία, οὐ μελῳδία, οὐ τὰ ἐκ τούτων '''γένη.
διὰ τοῦτο οὐδὲ μουσική· ἐπιστήμη γὰρ ἐλέγετο ἐμμελῶν
τε καὶ ἐκμελῶν.

Ὅθεν ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ὑποδεικτέον ὅτι κἂν τούτων 59
ἀποστῶμεν, διὰ τὴν ἐγχειρηθησομένην ἐπὶ τῆς ῥυθμο-
ποιίας ἀπορίαν ἀνυπόστατος καθέστηκεν ἡ μουσική. εἰ

2. συναιροῦσι C. 6. ἄλλος δ' ἄν τις H, ἀλλ' ὡς δέ τις κἀκείνων X, ἀλλ' ὧδέ τις κἀκείνως L. 9. αἰσθήσει HV. 31. ἐγχειρισθησομένην L.

γὰρ μηδέν ἐστι ῥυθμός, οὐδὲ ἐπιστήμη τις ἔσται περὶ
ῥυθμοῦ· ἀλλὰ μὴν οὐδέν ἐστι ῥυθμός, ὡς παραστήσο-
60 μεν· οὐκ ἄρα ἔστι τις ἐπιστήμη περὶ ῥυθμοῦ. ὡς γὰρ
πολλάκις εἰρήκαμεν, ῥυθμὸς σύστημά ἐστιν ἐκ ποδῶν, ὁ
δὲ πούς τὸ συνεστὼς ἐξ ἄρσεως καὶ θέσεως· ἡ δὲ ἄρσις
καὶ ἡ θέσις ἐν ποσότητι χρόνου θεωρεῖται, ὧν τινὰς μὲν
ἐπεῖχεν ἡ θέσις τινὰς δὲ ἡ ἄρσις χρόνους. καθάπερ γὰρ
ἐκ μὲν στοιχείων συλλαβαὶ ἐκ δὲ συλλαβῶν λέξεις συντί-
θενται, οὕτως ἐκ μὲν τῶν χρόνων οἱ πόδες ἐκ δὲ τῶν πο-
61 δῶν οἱ ῥυθμοὶ γίνονται. ἐὰν οὖν δείξωμεν ὅτι οὐδέν
ἐστι χρόνος, ἕξομεν συναποδεδειγμένον ὅτι οὐδὲ πόδες
ὑπάρχουσιν, διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ οἱ ῥυθμοί, ἐξ ἐκείνων τὴν
σύστασιν λαμβάνοντες. ᾧ ἀκολουθήσει τὸ μηδὲ ἐπιστή-
μην εἶναί τινα περὶ ῥυθμούς. πῶς οὖν; ὅτι οὐδέν ἐστι
χρόνος, ἤδη μὲν παρεστήσαμεν ἐν τοῖς Πυρρωνείοις, οὐδὲν
62 δὲ ἧττον καὶ τὰ νῦν παραστήσομεν ἐπὶ ποσόν. εἰ γὰρ
ἔστι τι χρόνος, ἤτοι πεπέρασται ἢ ἄπειρός ἐστιν. οὔτε δὲ
πεπέρασται, ἐπεὶ ἐροῦμέν ποτε γεγονέναι χρόνον ὅτε χρό-
νος οὐκ ἦν, καὶ ἔσεσθαί ποτε χρόνον ὅτε χρόνος οὐκ
ἔσται, οὔτε ἄπειρος καθέστηκεν· ἔστι γάρ τι αὐτοῦ πα-
ρῳχηκὸς καὶ ἐνεστὼς καὶ μέλλον, ὧν ἑκάτερον εἰ μὲν οὐκ
ἔστιν, πεπέρασται ὁ χρόνος, εἰ δ' ἔστιν, ἔσται ἐν τῷ πα-
ρόντι καὶ ὁ παρῳχηκὼς καὶ ὁ μέλλων, ὅπερ ἄτοπον. οὐκ
63 ἄρα ἔστι χρόνος. τό γε μὴν ἐξ ἀνυπάρκτων συνεστὼς
ἀνύπαρκτόν ἐστιν· ὁ δὲ χρόνος ἔκ τε τοῦ παρῳχημένου
καὶ μηκέτ' '''ὄντος καὶ ἐκ τοῦ μέλλοντος μηδέπω δὲ ὄντος
64 συνεστὼς ἀνύπαρκτος ἔσται. ἄλλως τε, εἰ μὲν ἀμερής
ἐστιν ὁ χρόνος, πῶς τὸ μέν τι αὐτοῦ παρῳχημένον τὸ δὲ
ἐνεστὼς τὸ δὲ μέλλον λέγομεν; εἰ δὲ μεριστός ἐστιν, ἐπεὶ
πᾶν τὸ μεριστὸν ὑπό τινος αὐτοῦ μέρους καταμετρεῖται,
ὡς πῆχυς μὲν ὑπὸ παλαιστοῦ, ὁ παλαιστὴς δὲ ὑπὸ δακτύ-

2. παρεστήσαμεν CGHRV: corr Fabricius. 6. χρόνων H. 7. γὰρ add H. an καθὰ γάρ? 10. οἱ om V. post γίνονται omisi, quae vulgo addunt ex v. 12 sumpta, ἐξ ἐκείνων τὴν σύστασιν λαμβάνοντες.
12. ὑπάρξουσι L. 21. ἕκαστον? 24. ἀνυπάρκτου X. 28. τοι C.

λου, δεήσει καὶ αὐτὸν ὑπό τινος τῶν αὐτοῦ μερῶν κατα-
μετρεῖσθαι. οὔτε δὲ τῷ ἐνεστῶτι δυνατὸν καταμετρεῖν 65
τοὺς ἄλλους χρόνους, ἐπείπερ ὁ γινόμενος καὶ ὁ ἐνεστὼς
χρόνος ὁ αὐτὸς ἔσται κατ' αὐτοὺς παρῳχημένος καὶ μέλ-
λων, παρῳχημένος μὲν ὅτι τὸν παρῳχημένον καταμετρεῖ
χρόνον, μέλλων δὲ ὅτι τὸν μέλλοντα· ὅπερ ἄτοπον. οὐ
τοίνυν τινὶ τῶν λειπομένων δυοῖν τὸν ἐνεστῶτα καταμε-
τρητέον. δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ ταύτῃ λεκτέον εἶναί τινα
χρόνον. πρὸς τούτοις ὁ χρόνος τριμερής ἐστι, καὶ τὸ μὲν 66
ἔχει παρῳχηκὸς τὸ δὲ ἐνεστὼς τὸ δὲ μέλλον, ὧν τὸ μὲν
παρῳχημένον οὐκέτι ἔστιν, τὸ δὲ μέλλον οὔπω ἔστιν, τὸ
δὲ ἐνεστὼς ἤτοι ἀμερές ἐστιν ἢ μεριστόν. ἀλλ' ἀμερὲς
μὲν οὐκ ἂν εἴη· ἐν ἀμερεῖ μὲν γὰρ οὐδὲν δύναται γίνε-
σθαι μεριστόν, ὥς φησι Τίμων, οἷον τὸ γίνεσθαι, τὸ φθεί-
ρεσθαι. καὶ ἄλλως, εἴπερ ἀμερές ἐστι τὸ ἐνεστὼς τοῦ 67
χρόνου, οὔτε ἀρχὴν ἔχει ἀφ' ἧς ἄρχεται, οὔτε πέρας ἐφ' ὃ
καταλήγει, διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ μέσον· καὶ οὕτως οὐκ ἔσται
ὁ ἐνεστὼς χρόνος. εἰ δὲ μεριστός ἐστιν, εἰ μὲν εἰς τοὺς
μὴ ὄντας χρόνους μερίζεται, οὐκ ἔσται χρόνος, εἰ δ' εἰς
τοὺς ὄντας χρόνους, οὐκ ἔσται ὅλος ὁ χρόνος, ἀλλὰ τῶν
μερῶν αὐτοῦ τινὰ μὲν ἔσται τινὰ δὲ οὐκ ἔσται. τοίνυν
οὐδέν ἐστι χρόνος, διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ πόδες, οὐδὲ ῥυθμοί,
οὐδ' ἡ περὶ τοὺς ῥυθμοὺς ἐπιστήμη.

Τοσαῦτα πραγματικῶς καὶ πρὸς τὰς τῆς μουσικῆς 68
εἰπόντες ἀρχὰς ἐν τοσούτοις τὴν πρὸς τὰ μαθήματα διέ-
ξοδον ἀπαρτίζομεν.

1. αὐτοῦ] αὐτῶν X. 3. καὶ — 4. παρῳχημένος om C. 4. ἔσται om R. 16. ᾧ FG. 26. post ἀπαρτίζομεν RV: σέξτου ἐμπειρικοῦ πρὸς μουσικούς.

INDEX.

Digitized by Google

CORRIGENDA.

p. 53 33. lege ἀποφαινόμενος 124 27. κἀκείνης 125 10. αὐτὸ 24. δὲ 128 1. γὰρ 136 1. ἐκ τόπου 146 34. ὃ] 169 21. ἄθεσμόν 170 27. ἐξέτεμε 32. ἐπέτρεψεν· 173 32. ἥρω 176 15. εἶναι 203 6 et 11. γῆραι 225 8. δέ 289 33. τἀληθοῦς 293 13. ἀδήλου 313 11. διαλέγομαι" deleta hypostigme 356 23. ἐκκαλύπτεσθαι 370 24. ἡγούμενον 420 21. λόγῳ 423 14. '''εἰ 444 11. ὑπό 499 30. ἀμερὲς 550 26. ὑπογράφουσιν 568 21. τί 651 10. καὶ 656 29. ἐστι περὶ τα πρόσωπα

